SISÄLLYSLUETTELO

Kaupunginhallitus pöytäkirja 02.09.2024

Pöytäkirjan kansilehti ... 1

1 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus ... 3

2 § Pöytäkirjan tarkastaminen ... 4

3 § Kokouksen selostukset ... 5

4 § Kuntalain 92 §:n mukaista ottomenettelyä varten saapuneet pöytäkirjat ja päätökset/PT ... 6

5 § Kaupunginvaltuuston 19.8.2024 pitämän kokouksen täytäntöönpanot/PT ... 7

6 § Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston mielenterveyden edistämisen periaatepäätökseksi/ PT ... 9

- Vantaan kaupungin lausunto luonnoksesta valtioneuvoston mielenterveyden edistämisen periaatepäätökseksi ... 11

- Luonnos periaatepäätös ... 18

7 § Eron myöntäminen Heli Hakalalle konsernijaoston jäsenen tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen (kvalt) / PT ... 72

8 § Tarveselvityksen hyväksyminen - Leppäkorven uusi päiväkoti / PT ... 74

- Leppäkorven uusi päiväkoti - Tarveselvitys liitteineen 13.5.2024 ... 76

9 § Vantaa 50 vuotta -juhlapäätös: Erityisen ikäystävällisiä puistoja Vantaan keskustoihin/PT (kvalt) ... 120

10 § Uusi Helsinki EU Office -sopimus alkaen vuodesta 2025/PT ... 122

- HEO Yhteistyösopimus 21.5.2024 ... 125

- HEO Liite 1. Yhteistyömallin ja pakettien A B ja C kuvaukset ... 135

- HEO Liite 2. Jäsenmaksujen luokittelu ... 140

- HEO Liite 3. Jäsenmaksut 2025 ... 142

11 § Lausunto arviomuistiosta kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta/PT ... 144

- Lausunto arviomuistiosta kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta ... 146

- Lausuntopyyntö arviomuistiosta kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta ... 150

- Liite: Arviomuistio - Kansallinen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta / Lausuntopyyntö arviomuistiosta kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta ... 165

12 § Vantaan kaupungin lausunto Espoon yleiskaava 2060 -luonnoksesta / TeA ... 329

- Vantaan kaupungin lausunto Espoon yleiskaava 2060 luonnoksesta ... 331

- Lausuntopyyntö Espoon yleiskaava 2060 luonnoksesta / Espoon yleiskaava 2060 ... 336

13 § Maankäyttösopimus / 002522 Manttaalitie 1-3 / Lampukas Kiinteistö Oy / TeA ... 338

- 002522 Maankäyttösopimus_luonnos Lampukas ... 342

- liite A1 Sopimusalue 52-305-6 002522 Manttaalitie 1 ja 3 Lampukas Kiinteistö Oy ... 357

- liite B1 52-305-6 esisopimus luovutus 002522 Manttaalitie 1 ja 3 Lampukas Kiinteistö Oy ... 358

- liite C1 52-9901-0 002522 Manttaalitie 1 ja 3 myynti Lampukas Kiinteistö Oy ... 359

14 § Maankäyttösopimus / 002522 Manttaalitie 1-3 / Fastighets Ab Anne / TeA ... 360

- 002522 Maankäyttösopimus_luonnos Fastighets ... 364

- liite A1 Sopimusalue 52-305-2 002522 Manttaalitie 1 ja 3 Fastighets Ab Anne ... 380

- liite B1 52-305-2 ja 407-2-345-M502 esisopimus luovutus 002522 Manttaalitie 1 ja 3 Fastighets Ab Ann 381
- liite C1 52-9901-0 ja 52-9903-17 002522 Manttaalitie 1 ja 3 myynti Fastighets Ab Anne 382
15 § Asemakaavan muutos 002433 sekä tonttijako ja tonttijaon muutos 12 Hämeenkylä / Karhunkierros 4 ja 6 / TeA (Kvalt) 383
- 002433 asemakaavamuutosehdotus 13.8.2024, Karhunkierros 4 ja 6_allek (19.8.2024) 387
- 002433 kaavaselostus 13.8.2024, Karhunkierros 4 ja 6 (Anonymisoitu) 388
- 002433 Muistutukset ja vastineet 13.8.2024, Karhunkierros 4 ja 6 442
- 002433 Lausunnot ja vastineet 13.8.2024, Karhunkierros 4 ja 6 444
16 § Pähkinärinteen yleissuunnitelma, 014900 / 12 Hämeenkylä / TeA 448
- 014900 Selostuksen liite 1 Yleissuunnitelma, 13.8.2024 452
- 014900 Yleissuunnitelman selostus, 13.8.2024 (II) 453
- 014900 Selostuksen liite 2, 13.8.2024, Asukkaiden mielipiteet 516
- 014900 Selostuksen liite 3, 13.8.2024, yhteisöjen mielipiteet 553
- 014900 Muistutukset ja vastineet 13.8.2024, Pähkinärinteen yleissuunnitelma 582
- 014900 Lausunnot ja vastineet 13.8.2024, Pähkinärinteen yleissuunnitelma 586
17 § Väritehtaan alueen kaavarunko 062900, 62. Jokiniemi 64. Kuninkaala, Väritehtaan alue / TeA 588
- 062900 Kaavarungon karttapakettiluonnos 13.8.2024 Väritehtaan alueen kaavarunko 594
- 062900 Kaavarungon selostusluonnos 13.8.2024 Väritehtaan alueen kaavarunko 601
- 062900 Koonti mielipiteistä 12.12.2023, Väritehtaan alueen kaavarunko 650
- 062900 Väritehtaan alueen kaavarunko -asukaskyselyn tulokset 12.12.2023 654
18 § Ympäristövastuuraportti 2023-2024 / TeA (kvalt) 672
- Ympäristövastuuraportti 2023–2024 päivitetty 28.8.2024 676
19 § Lausunnon antaminen Pitkäsuon kierrätyslaitoksen ympäristöluvasta ja toiminnan aloittamisluvasta, Helsingin Talosiirto Oy / TeA 750
- Vantaan kaupungin lausunto ympäristöluvasta ja toiminnan aloittamisluvasta, Pitkäsuon kierrätyslaitos, Helsingin Talosiirto Oy, (KH 2.9.2024, § 19) 752
- Lausuntopyyntö Pitkäsuon kierrätyslaitoksen ympäristölupa ja toiminnan aloittamislupa, Vantaa / Helsingin Talosiirto Oy 756
20 § Lausunnon antaminen kansallisen liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraohjelmasta / TeA 758
- Lausunto kansallinen liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraohjelmasta 760
- Liite: Kansallinen jakeluinfraohjelma luonnos 100624/Lausuntopyyntö: Kansallinen liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraohjelma 764
21 § Vastaus Siri Ahokkaan ja 34 muun valtuutetun aloite kaupunkilaiset osallisiksi osallistuvan budjetin toteutusvaiheeseen/RÅ (kvalt) 903
- Siri Ahokkaan ja 34 muun valtuutetun aloite kaupunkilaiset osallisiksi osallistuvan budjetin toteutusvaiheeseen 906
22 § Vastaus Vihreän valtuustoryhmän ja 17 muun valtuutetun aloitteeseen "Suojellaan Linnaistenmetsän pientalokaavan ulkopuoliset alueet" TeA (kvalt) 907

SISÄLLYSLUETTELO

Kaupunginhallitus pöytäkirja 02.09.2024

- Vihreän valtuustoryhmän ja 17 muun valtuutetun aloite suojellaan Linnaistenmetsän pientalokaavan ulkopuoliset alueet ... 909

23 § Vastaus Keskustan valtuustoryhmän, Kristillisdemokraattisen valtuustoryhmän, Liike Nyt valtuustoryhmän, Vasemmistoliiton valtuustoryhmän, Perussuomalaisten valtuustoryhmän, Vihreiden valtuustoryhmän ja Suomen ruotsalaisen kansanpuolue ryhmän sekä 4 muun valtuutetun aloite Vantaan perusopetuksen ryhmäkokojen pienentäminen selvitettävä/KK/(kvalt) ... 910

- Liitelaskelma valtuustoaloitteeseen koskien luokka- ja opetusryhmäkokojen pienentämistä 15.8.2024, Luokkakoko ... 918

- Liitelaskelma valtuustoaloitteeseen koskien luokka- ja opetuskokojen pienentämistä 15.8.2024, Ryhmäkoko ... 919

- Keskustan valtuustoryhmän, Kristillisdemokraattisen valtuustoryhmän, Liike Nyt valtuustoryhmän, Vasemmistoliiton valtuustoryhmän, Perussuomalaisten valtuustoryhmän, Vihreiden valtuustoryhmän ja Suomen ruotsalaisen kansanpuolue ryhmän sekä 4 muun valtuutetun aloite Vantaan perusopetuksen ryhmäkokojen pienentäminen selvitettävä ... 920

24 § Vastaus Juha Järän ja 13 muun valtuutetun aloitteeseen kaupungin hallinnoimissa tiloissa sallittava vain kaupungin omien ja paikallislehtien telineet ... 921

- Juha Järän ja 13 muun valtuutetun aloite kaupungin hallinnoimissa tiloissa sallittava vain kaupungin omien -ja paikallislehtien telineet ... 924

25 § Vastaus Antero Eerolan ja 6 muun valtuutetun aloite Voima-lehteä ja muita journalistisia julkaisuja jaeltava jatkossakin Vantaan kirjastoissa/PT ... 927

- Antero Eerolan ja 6 muun valtuutetun aloite Voima-lehteä ja muita journalistisia julkaisuja jaeltava jatkossakin Vantaan kirjastoissa ... 929

26 § Oikaisuvaatimus vahinkorahaston asiamiehen päätökseen § 99/2024 /PT ... 930

Muutoksenhakuohje 1. Oikaisuvaatimus ... 932

Muutoksenhakuohje 2. Kunnallisvalitus oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ... 933

Muutoksenhakuohje 3. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto ... 934

Muutoksenhakuohje 4. Hankintaoikaisuohje ja valitusosoitus ... 935

Muutoksenhakuohje 5. Valitus asemakaavan muutosta koskevassa asiassa ... 940

Muutoksenhakuohje 6. Valitus rakennuskieltoa koskevassa asiassa ... 941

Muutoksenhakuohje 7. Valitus etuosto-oikeuden käyttämistä koskevassa asiassa ... 942

Muutoksenhakuohje Hallintovalitus hallinto-oikeudelle ... 943

Kaupunginhallituksen kokous

Aika 2.9.2024 klo 17.00-18.16
Paikka Kaupungintalo, Tikkurila

Osallistujat

Jäsenet	**Läsnä**	**Varajäsenet**	**Läsnä**
Rokkanen Sakari, puheenjohtaja	x	Kaiju Susanna	
Kaukola Ulla, I varapuheenjohtaja	x (klo 17.00-17.36; 17:42-18.16 § 1-10; 12-26)	Vesa Tiina	
Niikko Mika, II varapuheenjohtaja	x (klo 17.06-18.16 § 3-26)	Virkamäki Pekka	
Abdi Faysal	x	Hilden Joni	
Karinen Ville	x	Nguyen Chau	
Kasonen Mika	x	Hakala Heli	
Lundell Kai-Ari	x	Hartikainen Janne	
Orpana Anitta	x	Kanerva Sami	
Raja-Aho Maarit	x	Rehnström Kristian	
Rämö Eve	x	Kuusela Minna	
Räsänen Minna	x	Haapalainen Tuija	
Suoniemi Juha	x	Kärki Niilo	
Tammi Visa	x	Kähkönen Osmo	
Tuomela Tiina	x	Vacker Marjo	
Valtanen Hanna	x	Seppänen Tia	
Nuorisovaltuuston edustaja		**Varajäsenet**	
Joki Vincent	x		

Muut osallistujat	**Läsnä**
Tahvanainen Säde, valtuuston puheenjohtaja	x
Kaira Lauri, valtuuston I varapuheenjohtaja	x
Aidanjuuri Tanja, valtuuston II varapuheenjohtaja	x (klo 17.00-17:41 § 1-10)
Timonen Pekka, kaupunginjohtaja	x
Kalske Katri, apulaiskaupunginjohtaja	x
Åstrand Riikka, apulaiskaupunginjohtaja	x
Anttila Tero, apulaiskaupunginjohtaja	x
Savopirtti Katja, vs viestintäjohtaja	x
Ruusula Matti, talous- ja strategiajohtaja	x
Kolju Niina, vs. kaupunginlakimies	x
Lentämäki Tiina, hallintosihteeri	x
Kauppinen Elina, hallintoasiantuntija, pöytäkirjanpitäjä	x

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Todettiin

Allekirjoitukset

Puheenjohtaja Rokkanen Sakari

Pöytäkirjanpitäjä Kauppinen Elina

Pöytäkirjan tarkastus

Aika ja paikka 9.9.2024, sähköisesti.

Pykälät 6, 19 ja 20, tarkastettiin ja hyväksyttiin heti kokouksessa.

Abdi Faysal Ville Karinen

Pöytäkirja on yleisesti nähtävänä

Aika ja paikka 11.9.2024, Vantaan kaupungin internetsivuilla paatokset.vantaa.fi.

1 § **Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus**

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 1

Kaupunginjohtajan esitys:
Todetaan kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

2 § **Pöytäkirjan tarkastaminen**

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 2

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) valita kaksi pöytäkirjantarkastajaa toimittamaan pöytäkirjan tarkastus sähköisesti maanantaina 9.9.2024 klo 16.00 ja

Jäsenet	Kokous pvä
Abdi Faysal	2.9.2024
Karinen Ville	2.9.2024
Kasonen Mika	
Kaukola Ulla	
Lundell Kai-Ari	
Niikko Mika	
Orpana Anitta	
Raja-Aho Maarit	
Rämö Eve	
Räsänen Minna	
Suoniemi Juha	
Tammi Visa	
Tuomela Tiina	19.8.2024
Valtanen Hanna	19.8.2024

b) pitää tarkastettu pöytäkirja yleisesti nähtävänä kaupungin internetsivuilla (www.vantaa.fi/paatoksenteko) keskiviikosta 11.9.2024 lähtien.

Päätös:
Päätettiin
a) valita Abdi Faysal ja Karinen Ville pöytäkirjantarkastajiksi toimittamaan pöytäkirjan tarkastus sähköisesti maanantaina 9.9.2024 klo 16.00 ja
b) pitää tarkastettu pöytäkirja yleisesti nähtävänä kaupungin internetsivuilla (www.vantaa.fi/paatoksenteko) keskiviikosta 11.9.2024 lähtien.

3 § Kokouksen selostukset

Kokouksessa annetaan seuraavat selostukset:

- Kaupungin vakuutuskokonaisuuden hankinta / Rahoitusjohtaja Pirjo Van Nues

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 3

Merkittiin tiedoksi saatu selostus ja käyty keskustelu.

4 § **Kuntalain 92 §:n mukaista ottomenettelyä varten saapuneet pöytäkirjat ja päätökset/PT**

PT/BI

Kaupunginhallitukselle on kuntalain 92 §:n mukaista ottomenettelyä varten lähetetty seuraavat pöytäkirjat ja päätökset:

Tarkastuslautakunnan pöytäkirja nro 8/12.6.2024
Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin lautakunnan pöytäkirja nro 7/20.8.2024

Kaupunginjohtajan päätös
§ 42 Päätös henkilöturvallisuusselvitysten käytöstä Vantaan kaupungilla

Rahoitusjohtajan päätös
§ 8 Vakuutuskokonaisuuden hankinta n. 11 000 000 euroa (alv. 0%)

Hankintajohtajan päätös
§ 39 Päätös liittyä ajoneuvojen katsastus- ja pesupalveluiden hankintaan Vantaan kaupungin sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen yhteishankintana (72 000 €, alv 0 %)

Tietohallintojohtajan päätös
§ 84 Hankintojen tilausohjeiden alustan hankinta (140 000 euroa, alv 0 %)

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 4

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään olla ottamatta kaupunginhallituksen käsiteltäväksi esittelyosassa mainituissa pöytäkirjoissa olevia ottamiskelpoisia päätöksiä ja esittelyosassa mainittuja päätöksiä.

Käsittely:
Merkittiin, että kaupunginjohtaja täydensi esitystään seuraavilla päätöksillä.

Konsernijaoston pöytäkirja nro 6/26.8.2024

Päätös:
Hyväskyttiin täydennetty esitys.

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu

5 § **Kaupunginvaltuuston 19.8.2024 pitämän kokouksen täytäntöönpanot/PT**

PT/EK

Kuntalain mukaan kunnanhallitus vastaa valtuuston päätösten täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta (39 §). Päätökset voidaan pannan täytäntöön ennen kuin ne ovat saaneet lainvoiman, kuitenkin niin, että täytäntöönpanoon ei saa ryhtyä, jos valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi tai jos valitusviranomainen kieltää täytäntöönpanon (143 §). Jos kunnanhallitus katsoo, että valtuuston päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, valtuusto on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen, kunnanhallituksen on jätettävä päätös täytäntöön panematta. Asia on tällöin viipymättä saatettava valtuuston uudelleen käsiteltäväksi (96 §).

Kaupunginvaltuusto teki 19.8.2024 päätökset seuraavissa asioissa:

3 § Vantaa 50 vuotta -juhlapäätös: Kaupunginmuseon pysyvä historianäyttely
4 § Eron myöntäminen Hussein al-Taeelle kaupunginvaltuutetun tehtävästä
5 § Eron myöntäminen Heidi Hilakselle varavaltuutetun tehtävästä
6 § Eron myöntäminen Zabi Yawarille varavaltuutetun tehtävästä
7 § Eron myöntäminen Minna Erkkilälle varavaltuutetun tehtävästä
8 § Eron myöntäminen Minna Erkkilälle kaupunkiympäristölautakunnan jäsenen tehtävästä sekä kaupunkiympäristölautakunnan lupajaoston varajäsenen tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen
9 § Eron myöntäminen Maiju Atzmonille varavaltuutetun tehtävästä
10 § Eron myöntäminen Maiju Atzmonille kaupunkiympäristölautakunnan varajäsenen tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen
11 § Kasvatuksen ja oppimisen lautakunnan varajäsenen täydennysvaali
12 § Hallintosäännön muuttaminen/ Luottamushenkilöiden taloudelliset etuudet
13 § Konserniohjeen ja konserniyhteisöjen omistajapoliittisten linjausten hyväksyminen
14 § Riskienhallinnan, sisäisen valvonnan järjestämisen ja korruption ennaltaehkäisemisen periaatteet Vantaan kaupunkikonsernissa
15 § Uudenmaan Päihdehuollon kuntayhtymän loppuselvityksen hyväksyminen
16 § Asemakaavan muutos 002534 ja tonttijako, 52. Veromies, 53 Lentokenttä / Lukio ja uusi ilmailumuseo Aviabulevardin varrelle
17 § Vastaus Juha Järän ja Anu Hallin sekä 16 muun valtuutetun aloitteeseen Vantaan frisbeegolfolosuhteet kuntoon
18 § Vastaus Keskustan valtuustoryhmän ja 23 muun valtuutetun aloite valtuustosopimuksen tavoitetta ”Vantaa tähtää pääkaupunkiseudun lapsiystävällisimmäksi kaupungiksi” on konkretisoitava
19 § Vastaus keskustan valtuustoryhmän ja 15 muun valtuutetun aloitteeseen Vantaan katujen, rakennusten ja muun julkisen infrastruktuurin korjaamista ja investoimista tulee aikaistaa
20 § Vastaus Jussi Särkelän ja 17 muun valtuutetun aloitteeseen talouden riskikartoitusraportin antaminen valtuustolle neljän kuukauden välein
21 § Vastaus Eeva Tikkasen, Heli Hakalan ja Mika Kasonen sekä 34 muun valtuutetun aloitteeseen Sotungin läpikulkevan Nurmimäentien liikenneturvallisuutta parannettava välittömästi
22 § Vastaus Vaula Norrenan ja 27 muun valtuutetun aloite selvitys digitaalisista ja itseohjautuvuutta vaativista oppimenetelmistä Vantaalla

23 § Tarja Eklundin ja 26 muun valtuutetun aloite Kolohongan Nuorisotalon isompi kerhotila kunnostettava asukkaiden käyttöön
24 § Juha Järän ja 19 muun valtuutetun aloite Vantaan esiintymislavatilanne kuntoon
25 § Anu Hallin ja Minna Räsäsen sekä 22 muun valtuutetun aloite laajennetaan puistoruokailu koskemaan myös eläkeläisiä
26 § Juha Suoniemen ja Kai-Ari Lundellin sekä 16 muun valtuutetun aloite pysäköinnin valvonnan tehostaminen ja häiriöpysäköinnin ehkäisy Vantaalla
27 § Juha Suoniemen ja 26 muun valtuutetun aloite luistelukentän jäädyttäminen Myyrmäen uimahallin takana sijaitseville tenniskentälle
28 § Markku Weckmanin ja 19 muun valtuutetun aloite valtuustokauden seminaarien ja ulkomaan matkojen kustannukset
29 § Ulla Kaukolan ja 42 muun valtuutetun aloite Myyrmäen keskustan viihtyisyyden ja turvallisuuden lisäämiseksi
30 § Keskustan valtuustoryhmän ja 34 muun valtuutetun aloite Vantaan turvallisuustilanteen vahvistamiseksi
31 § Eva Tawasolin ja 20 muun valtuutetun aloite panttiputket pulloille ja tölkeille Vantaan roskakoreihin
32 § Elina Nykyrin ja 8 muun valtuutetun aloite sporttikortin käyttöoikeuden laajentaminen kaikkiin vantaalaisiin, jotka ovat työelämän ulkopuolella

Kaupunginvaltuuston pöytäkirja 7/19.8.2024 on kokonaisuudessaan nähtävänä kaupunginvaltuuston extranet-sivuilla ja kaupungin internet-sivuilla.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 5

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) todeta, että kaupunginvaltuuston 19.8.2024 tekemät päätökset voidaan panna täytäntöön, ja
b) lähettää päätökset ao. toimialoille toimenpiteitä varten.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu/ao. toimialat

6 § Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston mielenterveyden edistämisen periaatepäätökseksi/ PT

VD/6024/00.04.03/2024

PT/TK-P/EK

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama ministeriöiden välinen yhteistyöryhmä on valmistellut luonnoksen valtioneuvoston mielenterveyden edistämisen periaatepäätökseksi. Periaatepäätökseen on päivitetty mielenterveyden edistämisen, mukaan lukien itsemurhien ehkäisyn, poikkihallinnolliset toimenpiteet vuosille 2024–2027. Periaatepäätös on osa kansallisen mielenterveysstrategian toimeenpanoa. Ministeriöiden välisen yhteistyöryhmän tehtävänä on varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja muiden sektorien toimenpiteiden onnistunut yhteensovittaminen sekä mielenterveysstrategian tavoitteiden ja näkökulmien vieminen eri hallinnonalojen valmisteluun ja päätöksentekoon.

Strategiassa on viisi sisällöllistä painopistettä: mielenterveys pääomana, lasten ja nuorten mielenterveys, mielenterveysoikeudet, palvelut ja mielenterveysjohtaminen. Sosiaali- ja terveysministeri on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi.

Periaatepäätöksessä mainitaan monipuolisesti toimenpiteet ja tahot, strategiat ja politiikkaohjelmat, joilla pyritään edistämään hyvää mielenterveyttä. Vantaan näkökulmasta päätöksessä korostettava poikkihallinnollisuus on avainasemassa kaikessa mielenterveyden edistämisessä. Periaatepäätöksen luonnoksessa ei kuitenkaan huomioida riittävästi viimeaikaisten rakenneuudistuksen laajoja vaikutuksia palveluiden tuotantoon, kuntien ja hyvinvointialueiden välisiin yhdyspintoihin eikä ennaltaehkäisevän työn rakenteiden ja resurssien haasteisiin.

Vantaan väestöstä noin neljännes puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia, joten mielenterveyspalveluiden tulee olla monikielisiä ja kulttuurisensitiivisiä. Myös ruotsinkielisten tulee saada mielenterveyspalveluita omalla äidinkielellään. Mielenterveydestä tulee olla tietoa ja keskustelua myös selkokielellä, mikä hyödyttää esimerkiksi kehitysvammaisia ja muistisairaita.

Huono-osaisten ja syrjäytyneiden mielenterveyspalvelut tulee huomioida iästä riippumatta, ja kaupunkien sekä hyvinvointialueiden yhteistyötä tarvitaan lisää. Vanhemmuuden tuki on tärkeää mielenterveyden edistämisessä ja sen roolia tulisi periaatepäätöksessä vahvistaa. Syrjäytyminen on ylisukupolvinen ilmiö ja aina lapsen tai nuoren syrjäytyessä tulisi kysyä, missä palvelussa on korjattavaa sekä tarjota tukea koko perheelle.

TE24-uudistus ei huomioi riittävästi nuorten asemaa. Nuorten työllistymistä tukevat monialaiset palvelut, kuten Ohjaamo-palvelut, tulisi näkyä vahvemmin periaatepäätöksissä. Aikalisä-toiminnan rahoitus tulee varmistaa.

Periaatepäätöksessä tunnustetaan kolmannen sektorin rooli mielenterveystyössä, mutta järjestöjen tukien leikkaukset heikentävät niiden toimintaedellytyksiä. Erityisesti lasten ja nuorten mielenterveyden tukeminen vaatii selkeitä resursseja. Järjestöjen ja kuntatoimijoiden yhteistyö edellyttää riittävää ja pitkäkestoista rahoitusta.

Lausuntopyyntö on annettu lausuntopalvelussa:
https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=ba6fb9e7-1101-4007-9846-9690a6f56483

Lausunnon antamisen määräaika on 2.9.2024

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 5

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään antaa liitteen mukainen lausunto luonnoksesta valtioneuvoston mielenterveyden edistämisen periaatepäätökseksi.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Tarkastettiin ja hyväksyttiin pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Liitteet:
- Vantaan kaupungin lausunto luonnoksesta valtioneuvoston mielenterveyden edistämisen periaatepäätökseksi
- Luonnos mielenterveyden edistämisen periaatepäätöksestä

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus ja valituskielto

Lisätiedot:

Opiskeluhuollon erityisasiantuntija Tiina Kulju-Palo
Hyvinvoinnin edistämisen asiantuntija Suvi Korhonen
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston mielenterveyden edistämisen periaatepäätökseksi - LUONNOS

linkki lausuntopyyntöön: Lausunto - Lausuntopalvelu

Mielenterveyden edistäminen

Vantaa pitää myönteisenä, että ohjelmaan on koottu yhteen aiheeseen liittyviä kansallisia strategioita ja ohjelmia. Ohjelmat jäävät kuitenkin erillisiksi ja niiden muodostama kokonaisuus hahmottuu vaikeasti.

Periaatepäätöksessä on laaja-alaisesti kuvattu niitä tahoja, strategioita ja politiikkaohjelmia, joilla pyritään vaikuttamaan hyvän mielenterveyden edellytyksiin. Tätä poikkihallinnollisuutta ei voi liikaa korostaa.

Erityisesti toimeenpanoon keskittyvissä suunnitelmissa ja periaatepäätöksissä olisi hyvä huomioida eri ministeriöiden vastuualueilla olevat ohjelmat ja suunnitelmat sekä purkaa näiden päällekkäisyydet ja ristiriitaisuudet toimeenpanotasolla. Periaatepäätöksen toimenpiteet ovat tärkeitä, mutta vielä tavoitetasolla eli ne kertovat mitä tulee tehdä, eivät konkretiaa eli miten mainittua tavoitetta toimeenpannaan. Myös vaikuttavuuden arviointiin tulee kiinnittää huomiota. Periaatepäätöksessä on maininta, että tämän lisäksi tehdään toimeenpanosuunnitelma. Olisiko tämän periaatepäätöksen ja toimeenpanosuunnitelman voinut yhdistää?

Kokonaisuudessaan periaatepäätöksessä mainitut monipuoliset ja kattavat toimenpiteet, jotka edistävät mielenterveyden vahvistumista, vaikuttavat hyvin toiveikkailta. On kuitenkin varmistettava ohjelmien ja strategioiden resursointi sekä pidettävä huolta siitä, että toimeenpanoon ohjataan riittävät taloudelliset resurssit.

Periaatepäätöksessä korostetaan, että ”vastuu mielenterveyden edistämisestä ja häiriöiden ehkäisemisestä kuuluu kaikille yhteiskunnan toimijoille ja hallinnonaloille sekä niiden eri tasoille”. Periaatepäätöksen luonnoksessa ei kuitenkaan tunnisteta viimeaikaisen rakenneuudistuksen laajoja vaikutuksia palveluiden tuottamiseen, eri toimijoiden (hyvinvointialue, kunnat, kolmas sektori) väliseen yhteistyöhön ja talouteen liittyviin haasteisiin. Erityisesti ennaltaehkäisevän työn rakenteet ja resurssit herättävät kuntatoimijan näkökulmasta huolta.

Vaikka periaatepäätös sisältää monia positiivisia tavoitteita ja toimia, siinä voisi painottaa enemmän myönteistä tulevaisuudenkuvaa, joka kannustaisi ihmisiä osallistumaan aktiivisemmin ja panostamaan sekä omaan että yhteisön hyvinvointiin, etenkin nykyisessä monimutkaisessa globaalissa tilanteessa. Lisäksi periaatepäätös tunnustaa vapaaehtoistyön ja kokemusasiantuntijoiden merkityksen, mikä vahvistaa yhteiskunnallista osallistumista ja vaikuttavuutta.

Jos mielenterveyden edistäminen halutaan jatkossakin pitää kolmannen sektorin tärkeänä tehtävänä, ei järjestöjen rahoitusta tulisi leikata. Järjestöillä on paljon arvokasta paikallistason tietoa ja osaamista mielenterveyteen liittyen, jota he voivat jakaa kunnalle.

Mielenterveys pääomana

Kuten periaatepäätöksen luonnoksessa mainitaan, kansallisen mielenterveysstrategian tuttuus ja sen eri painopisteiden toteuttaminen vaihtelevat suuresti aiheesta tehtyyn kyselyyn vastanneissa kunnissa. Alueellisesti, esim. kuntasektorilla on täysin mahdotonta ottaa haltuun ja toimeenpanna suurta määrää erillisiä kansallisia strategioita, ohjelmia, suunnitelmia, periaatepäätöksiä jne. Strategiatyön vaikuttavuuden vahvistamiseksi erilaisten ohjelmien ja strategioiden päällekkäisyyksien purkamiseen sekä niiden jalkauttamiseen tulee kiinnittää huomiota.

Tarvitaan myös kulttuuri- ja kielisensitiivistä mielenterveystyötä. Vantaan näkökulmasta tälle on erityisen suuri tarve. Kyse ei ole vain pienten vähemmistöjen kanssa tehtävästä työstä. Vantaalla on eriytyneitä asuinalueita ja yhteisöjä, joissa muunkielisiä on huomattavasti enemmän kuin suomenkielisiä.

Lisäksi meillä on huoli siitä, kyetäänkö mielenterveyspalveluissa vastaamaan riittävällä tavalla muun kuin suomenkielisten kasvaneeseen palvelutarpeeseen. Myös ruotsinkielisten tulee saada mielenterveyspalveluita omalla äidinkielellään. Lisäksi tulee huomioida muut Suomessa puhutut kielet. Onko mielenterveyspalveluita saatavilla riittävästi eri kielillä ja onko olemassa riittävästi osaamista esim. maahanmuuttajapalveluissa mielenterveydestä.

Mielenterveystyön kielivalikoimassa tulee huomioida myös selkokieli, jonka avulla myös henkilöt, jotka eivät ymmärrä yleiskieltä, voivat saada tietoa ja käydä keskustelua mielenterveydestä. Selkokielen käytöstä hyötyvät muun muassa kehitysvammaiset, muistisairaat sekä henkilöt, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi. Akuutissa kriisitilanteessa selkokielestä hyötyvät kaikki, myös yleiskielen käyttäjät.

Lasten ja nuorten mielenterveyden rakentuminen arjessa

Periaatepäätökseen on kirjattu erittäin laajasti lasten ja nuorten mielenterveyden edistämisen toimenpiteitä vuosille 2024–27 (yhteensä 14 toimenpidettä).

Tässä osuudessa on esitelty tavoitteita, jotka vaativat laajaa monisektorista yhteistyötä (esim. ehkäisevän päihdetyön toteuttaminen, moniammatillinen hyvinvointityö sekä yhteisöllinen oppilashuolto). Vantaa katsoo, että viimeaikaisten rakennemuutosten myötä useissa luetelluissa toimenpiteissä kaivattaisiin kuntatoimijan näkökulmasta vahvempaa kansallista ohjausta, sillä erityisesti kuntien ja hyvinvointialueiden välisen yhteistyön ei-lakisääteiset tehtävät vaativat paljon paikallisten yhdyspintojen määrittelyä vaarantaen palveluiden yhdenvertaista toteutumista kansallisesti. Tiedonsiirtokysymyksissä erityisesti opiskeluhuollon palveluihin liittyen on myös edelleen paljon epäselvyyttä, jotka tulisi ratkaista kansallisin linjauksin. Nuorisotyön ja opiskeluhuollon yhteistyön lisääminen on kannatettavaa, mutta vaatisi tarkempaa kansallista linjausta ja lisäresursseja. Huomautamme myös, että oppilashuolto -käsitteen sijaan tulisi käyttää käsitettä ”opiskeluhuolto”.

Myös tavoite lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetuksesta kaikilla koulutusasteilla varhaiskasvatuksesta alkaen hyötyisi vahvemmasta kansallisesta ohjeuksesta ja tähän teemaan tulisi valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa antaa tarkemmat tavoitteet ja sisällöt. Tällä hetkellä Vantaalla on resursoitu lisäopetusta tähän ja laadittu itse paikalliseen opetussuunnitelmaan tavoitteet sekä valmisteltu aineistoja opetuksen tueksi. Lasten ja nuorten kasvuympäristön turvallisuuden heikkeneminen, erityisesti koulukiusaamisen, väkivallan sekä nuorisorikollisuuden

kasvu, herättää tällä hetkellä laajasti huolta. Tähän liittyen toimenpiteenä mainittu olemassa olevien välineiden ja uusien työkalujen kehittäminen on riittämätön, sillä kyse on laajasta systeemisestä ongelmasta. Huolimatta siitä, että kiusaamisen vastaiseen työhön toteutettiin toimenpideohjelma edellisellä hallituskaudella, kaivataan siihen edelleen vahvempia laajempia yhteisiä suuntaviivoja. Esimerkiksi kiusaamistilanteiden systemaattinen dokumentointi sekä pitkittyneisiin kiusaamistilanteisiin puuttuminen ovat teemoja, joiden osalta Vantaalla tehdään tällä hetkellä laajaa kehittämistyötä.

Tässä osuudessa on kiinnitetty turhan vähän huomioita haavoittuvassa asemassa olevien lasten, nuorten ja perheiden huomioimiseen. Erityisesti vanhemmuuden tuki tulisi nostaa enemmän esille kaikkien lasten, nuorten ja perheiden kanssa toimivien tehtävänä mielenterveyden edistämistyössä sekä sujuvana arkena että vanhempien tukena tilanteissa, joissa he tarvitsevat tukea. Yhdessäkään tässä kohtaa listatuista toimenpiteistä ei mainita vanhemmuuden tukemista.

Vantaa pitää tärkeänä, että luonnoksessa tunnistetaan varhaiskasvatuksen ja koulun tarjoamien palvelujen merkitys lasten varhaisiin ikävaiheisiin. Ennaltaehkäisevä mielenterveystyö hyödyttää suurinta osaa lapsista ja nuorista, mutta tulee muistaa se joukko, jotka eivät ole edes koulukuntoisia, eikä ennaltaehkäisevä työ riitä tukemaan heitä. Olemme huolissamme lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden riittävyydestä ja kohdentumisesta tälle vaativan mielenterveydellisen tuen tarpeessa olevalle ryhmälle.

Kouluruokailuun liittyvissä haasteissa tulee huomioida, että kouluruoan syömättä jättäminen on monen asian summa: liian lyhyt aika ruokailuun, meluisa ruokailutila, ryhmäpaine jättää ruoka syömättä ja kouluruoan perusteettoman huono maine. Ruokalistojen laatimiseen voisi osallistaa lapsia ja nuoria vielä nykyistä enemmän.

Lasten ja nuorten mielenterveyden tukeminen vaatii selkeitä resursseja. Järjestöjen tekemä mielenterveyden edistäminen on tärkeää. Vantaa on huolissaan siitä, että periaatepäätöksessä annetaan paljon vastuuta järjestöille mielenterveyden edistämistyöstä (mukaan lukien verkkoauttamisen toimintamuodot), vaikka samaan aikaan järjestöjen tukia leikataan merkittävästi. Järjestöjen hyte-avustusten osalta on myös tarpeen selkeyttää kuntien ja hyvinvointialueiden sekä muiden rahoitusmekanismien välistä vastuunjakoa. Mielenterveyden edistäminen on lähellä sote-palveluissa tapahtuvaa työtä, jolloin ne kuuluvat tiiviimmin hyvinvointialueiden vastuulle. Kuntatoimijoiden näkökulmasta kolmannen sektorin kanssa tehtävä yhteistyö edellyttää järjestöille riittävää ja pitkäkestoista rahoitusta, jotta yhteistyötä voidaan tehdä suunnitelmallisesti ja vaikuttavasti. Vantaa on huolissaan järjestörahoitukseen kohdistuvien leikkausten vaikutuksista kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä järjestötoimijoiden mahdollisuuksista tehdä vaikuttavaa mielenterveyttä tukevaa työtä myös jatkossa.

Nuorisoalan osaamiskeskuksissa on kehitetty paljon mielenterveyttä tukevaa toimintaa ja mm. lukuisia hyväksi havaittuja menetelmiä nuorisotyön ja koulujen käyttöön. Nuorisoalan osaamiskeskustoiminnan rahoitus tulisi varmistaa ja jatkaa rahoitushakua kiireesti, jotta tähän saakka aikaan saatu kehitystyö ei päättyisi ja valuisi hukkaan.

Kaikenlainen harrastaminen edistää lasten ja nuorten mielenterveyttä tarjoamalla mahdollisuuden itsensä ilmaisemiseen, yhteisöllisyyteen ja onnistumisen kokemuksiin. Harrastamisen muoto ei ole ratkaiseva, sillä tärkeintä on, että lapsi tai nuori saa osallistua toimintaan, joka tuottaa iloa ja tukee

hyvinvointia. Harrastukset auttavat kehittämään itsetuntoa, sosiaalisia taitoja ja stressinhallintaa, riippumatta siitä, onko kyseessä urheilu, taide, musiikki vai muu itseä kiinnostava aktiviteetti. Olemme huolissamme siitä, että harrastuslajit eriytetään toisistaan, mikä luo kuvaa siitä, että toinen harrastus olisi toista tärkeämpi.

Lisäksi olisi oleellista nähdä myös harrastustoimijat, seurat, järjestöt jne. tärkeänä lenkkinä lapsen tai nuoren turvaverkon rakentumisessa. Harrastusten merkitystä ei voida nähdä muusta elämästä irrallaan olevana elementtinä, vaan oikeutena toteuttaa itselle merkityksellistä asiaa esimerkiksi oppivelvollisuuden ulkopuolella. Luottamuksellinen ja turvallinen, yksilön hyvinvointia vahvistava ihmissuhde voi rakentua myös jonkun muun kuin tavanomaisemman varhaiskasvatuksen, koulun tai opiskeluhuollon kautta kohdatun aikuisen kanssa.

Mielenterveysoikeudet

Sivuille 38 ja 39 jakautuva kappale on epäselvä. Etnisestä taustasta, seksuaalisuudesta ym. puhutaan esteenä. Olisiko selkeämpää puhua esim. Intersektionaalisuudesta ja sen huomioimisen tärkeydestä mielenterveyden edistämisessä?

Periaatepäätöksessä tulisi näkyä paremmin asukkaiden oikeus saada mielenterveyspalveluja omalla äidinkielellään. Myös ruotsinkielisten tulee saada mielenterveyspalveluita omalla äidinkielellään. Vantaan asukkaista noin neljäsosa on maahanmuuttajia ja heidän tavoittamisensa heidän omalla äidinkielellään on suuri haaste julkisille palveluille. Erityisen tärkeää tämä on maahanmuuttajalasten ja –nuorten kohdalla, joilla on tarve mielenterveyspalveluille.

Periaatepäätöksessä tulisi näkyä vahvemmin sijoitettujen lasten oikeudet asianmukaisiin mielenterveyspalveluihin. Tällä hetkellä lastensuojelun sijaishuollossa olevien lasten oikeus saada palveluita ja tukea riittävän matalalla kynnyksellä ei toteudu.

Ihmisten tarpeiden mukaiset, laaja-alaiset palvelut

Taiteen ja kulttuurin kohdalla mainitaan: «Tunnistetaan taiteen ja kulttuurin merkitys osana koko väestön mielenterveyden vahvistamista ja mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyä». Periaatepäätöksen luonnoksessa korostetaan taiteen ja kulttuurikokemuksen saavutettavuuden lisäämisen tärkeyttä, mikä edistää kaikenikäisten ihmisten hyvinvointia. Kulttuuripalveluiden saatavuuden tärkeys kaikille, myös marginaaliryhmille, on myös keskiössä. Varhaiskasvatuksessa lasten kulttuuriin ja taiteen eri muotoihin tutustumista, kokemista ja itse tekemistä voidaan vahvistaa laatimalla kuntaan kulttuurikasvatussuunnitelma. Kulttuurikasvatussuunnitelman avulla oppilas pääsee oppimaan ja työskentelemään erilaisiin oppimisympäristöihin. Kulttuurin kokemisen ja tekemisen merkitys mielenterveyden kannalta tulee muistaa.

Nuorten tukeminen monialaisten palveluiden kautta on erityisen tärkeää mielenterveyden edistämiseksi. Siksi nuorten työllistymistä tukevat monialaiset palvelut etenkin Ohjaamo –palvelut tulisi vahvemmin näkyä periaatepäätöksissä. TE24 –uudistuksen lainsäädäntö ei huomioi riittävällä tavalla nuorten asemaa, eikä varmista monialaista yhteistyötä mm. Hyvinvointialueen ja kuntien kanssa.

On otettava huomioon myös huono-osaisten ja syrjäytyneiden mielenterveyspalvelut, iästä riippumatta. Huono-osaisuus ja jatkuva vähävaraisuus lisää mielenterveyden haasteiden riskiä sekä lapsilla, perheillä, työikäisillä, työttömillä että vanhuksilla. Tämä näkyy mm. ruoka-avun piirissä.

Yhteistyötä kaupunkien ja hyvinvointialueiden välillä kipeästi kaivataan lisää, mm. etsivässä vanhustyössä, palveluohjauksessa, jalkautuvassa sosiaalityössä. Myös TE24-uudistuksella on haasteensa. Lasten ja nuorten kohdalla tulee huomioida, että syrjäytyminen on ylisukupolvinen ilmiö ja aina lapsen tai nuoren syrjäytyessä tulisi kysyä, missä palvelussa on korjattavaa.

Hyvä mielenterveysjohtaminen

Kuten periaatepäätöksessä korostetaan, mielenterveystyötä ohjataan ja johdetaan yli sektorirajojen. Laajan tutkimustiedon ja tietopohjan merkitys korostuu periaatepäätöksessä, mutta kuntien näkökulmasta erityisesti on tarvetta tiedon hyödyntämisen ja tiedolla johtamisen osaamisen vahvistamiseen. Riittävä tietopohja itsessään ei edistä hyvää johtamista. Tähän kehittämistyöhön on tärkeä ottaa kunnat vahvemmin mukaan. Erityisen tärkeää on, että tiedon raportointia kehitetään palvelemaan paremmin kunnan tiedolla johtamista (kuntakohtaiset vertailuraportit, avoimet tietokannat).

Kuntatasolla oleellisinta olisi, että kansallisesti määriteltäisiin hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden tietovaranto: ydinindikaattorit (vrt THL:n kokoama hyvinvointiraportoinnin minimitietosisältö) ja täydentävä tieto (tämä olisi luonnollisesti laajempi kuin ydintietosisältö). Tämä tieto tulisi koota yhdelle (!) alustalle. Oleellista olisi huomioida eri ikäryhmät (vrt. Lapsistrategian toimeenpano) ja teemat. Kunnat ja hyvinvointialueet kaipaavat tällaista määrittelyä sekä alustaa hyvinvointitiedolla johtamisen työkaluksi. Toimivan tietopohjan kehittäminen edellyttäisi tiivistä yhteistyötä eri tiedontuottajien sekä tiedon hyödyntäjien kanssa. Tietopohjan kehittämiseen on tärkeä sisällyttää myös tiedonkeruiden koordinoinnin kehittäminen, sillä erilaiset kyselyt ja tiedonkeruut kuormittavat henkilöstöä ja oppilaita niin varhaiskasvatuksessa, kouluissa kuin oppilaitoksissakin. Kansallisesti olisi tärkeä koordinoida tiedonkeruiden ajankohtaa sekä kehittää niiden toteutustapaa, jotta lasten ja nuorten oikeus osallistua ja kertoa omaan hyvinvointiinsa liittyvistä tekijöistä mahdollistuu kuitenkaan koulutyön arkea liikaa kuormittamatta.

Kouluterveyskysely on laadukas ja laajasti käytetty tietolähde, jonka tulosten raportointia kunnille ja kouluille on kehitetty viime vuosina. FinLapset tiedonkeruun kehittäminen on paikkaamassa tietoaukkoa alle kouluikäisten lasten ja perheiden hyvinvointitiedon osalta. FinLapset jatkuvuus tulisi varmistaa. On tärkeää kehittää alle kouluikäisten lasten kansallista tiedonkeruuta ja -menetelmiä.

Haavoittuvassa asemassa olevia ja syrjinnälle alttiita väestöryhmiä koskeva tietopohja on puutteellista. Näihin ryhmiin liittyvien tietoaukkojen tarkempi kartoitus ja tietopohjan kehittäminen on tärkeää. Tämä tieto on tärkeää koota valtakunnallisesti ja tällä hetkellä hajallaan oleva tieto koota yhdelle alustalle, jotta mahdollisimman moni löytäisi sen ja voisi hyödyntää sitä.

Organisaatioiden johtajille on tarjottava ajantasaista tietoa hyvästä mielenterveysjohtamisesta, toimivista johtamismalleista ja niiden vaikutuksesta työntekijöihin. Tämä korostuu erityisesti kuntasektorilla, jossa resurssit ovat niukat ja palvelukenttä suuri ja sirpaleinen. Johtajilla itsellään on myös oltava mahdollisuus jutella ammattiauttajan kanssa ja käydä läpi omia työstressi- ja ajanhallintahaasteitaan, jotka vaikuttavat heidän työhyvinvointiinsa ja mielenterveyteensä. Hyvinvoiva ja työkykyinen johtaja pystyy johtamaan omaa organisaatiotaan selkeästi ja tehokkaasti.

Kunnat kantavat työnantajina vastuuta hyvin suuren joukon työkyvystä ja siten myös mielenterveyden tukemisesta. Tähän tarvitaan työnantajille entistä enemmän työkaluja ja konkreettisia välineitä. Yhteistyötä työterveyshuollon kanssa on kehitettävä ja madallettava pääsyä esim. työpsykologeille. Työelämän joustojen lisääminen tukee myös työntekijöiden mielenterveyttä.

Täsmätyökykyisyys tulisi nähdä yhtenä vakiintuneena tapana olla mukana työelämässä ilman stigmaa. Työnantajat tarvitsevat lisää tietoutta täsmätyökykyisyydestä. Työnantajia tulisi myös tukea ottamaan käyttöön matalan kynnyksen mielenterveyttä tukevia toimintamalleja ja palveluita kuten varhainen tuki ja lyhytterapia.

Itsemurhien ehkäisy

Erityistä huolta herättävät nuorten päihdekuolemat, jotka ovat kansallisesti kasvussa. Sekä ehkäisevälle että puuttuvalle päihdetyölle nuorten keskuudessa on huutava tarve. Lisäksi päihde- ja mielenterveyspalveluiden keskinäinen koordinointi ja palvelupolut tulisi olla selkeitä ja saumattomia.

Periaatepäätöksessä puhutaan Aikalisä -toiminnasta ja sen kehittämisestä kutsuntojen yhteydessä. Aikalisä -toimintaa on pyöritetty ja kehitetty osana OKM:n rahoittamaa Nuorisoalan osaamiskeskustyötä, jonka rahoitus on nyt täysin katkolla. Aikalisä -toimintaa ei siis jatkossa ole olemassa lainkaan, ellei rahoitusta varmisteta.

Tiivistelmä sisällöstä

Periaatepäätöksessä mainitaan monipuolisesti toimenpiteet ja tahot, strategiat ja politiikkaohjelmat, joilla pyritään edistämään hyvää mielenterveyttä. Vantaan näkökulmasta päätöksessä korostettava poikkihallinnollisuus on avainasemassa kaikessa mielenterveyden edistämisessä. Periaatepäätöksen luonnoksessa ei kuitenkaan huomioida riittävästi viimeaikaisten rakenneuudistuksen laajoja vaikutuksia palveluiden tuotantoon, kuntien ja hyvinvointialueiden välisiin yhdyspintoihin eikä ennaltaehkäisevän työn rakenteiden ja resurssien haasteisiin.

Vantaan väestöstä noin neljännes puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia, joten mielenterveyspalveluiden tulee olla monikielisiä ja kulttuurisensitiivisiä. Myös ruotsinkielisten tulee saada mielenterveyspalveluita omalla äidinkielellään. Mielenterveydestä tulee olla tietoa ja keskustelua myös selkokielellä, mikä hyödyttää esimerkiksi kehitysvammaisia ja muistisairaita.

Huono-osaisten ja syrjäytyneiden mielenterveyspalvelut tulee huomioida iästä riippumatta, ja kaupunkien sekä hyvinvointialueiden yhteistyötä tarvitaan lisää. Vanhemmuuden tuki on tärkeää mielenterveyden edistämisessä ja sen roolia tulisi periaatepäätöksessä vahvistaa. Syrjäytyminen on ylisukupolvinen ilmiö ja aina lapsen tai nuoren syrjäytyessä tulisi kysyä, missä palvelussa on korjattavaa sekä tarjota tukea koko perheelle.

TE24-uudistus ei huomioi riittävästi nuorten asemaa. Nuorten työllistymistä tukevat monialaiset palvelut, kuten Ohjaamo-palvelut, tulisi näkyä vahvemmin periaatepäätöksissä. Aikalisä-toiminnan rahoitus tulee varmistaa.

Periaatepäätöksessä tunnustetaan kolmannen sektorin rooli mielenterveystyössä, mutta järjestöjen tukien leikkaukset heikentävät niiden toimintaedellytyksiä. Erityisesti lasten ja nuorten

mielenterveyden tukeminen vaatii selkeitä resursseja. Järjestöjen ja kuntatoimijoiden yhteistyö edellyttää riittävää ja pitkäkestoista rahoitusta.

Valtioneuvoston julkaisuja 2024

Mielenterveyden edistäminen

Periaatepäätös

LUONNOS 25.6.2024

Valtioneuvosto, Helsinki 2024

Julkaisujen jakelu
Distribution av publikationer

Valtioneuvoston julkaisuarkisto Valto

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti
Beställningar av publikationer

Valtioneuvoston verkkokirjakauppa

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Publication distribution

Institutional Repository for the Government of Finland Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Publication sale

Online bookstore of the Finnish Government

vnjulkaisumyynti.fi

Valtioneuvosto
This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own personal use. Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: VNK täyttää
ISSN pdf: VNK täyttää

ISBN painettu: VNK täyttää
ISSN painettu: VNK täyttää

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2024

Kuvailulehti
x.x.2024

Mielenterveyden edistäminen
Periaatepäätös

VNK täyttää, sarja ja numero		**Teema**	Napsauta ja kirjoita
Julkaisija	Valtioneuvosto		
Tekijä/t	Napsauta ja kirjoita		
Toimittaja/t	Napsauta ja kirjoita		
Yhteisötekijä	Valtioneuvosto		
Kieli	Suomi	**Sivumäärä**	VNK täyttää

Tiivistelmä

Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma julkaistiin helmikuussa 2020 linjaamaan pitkän aikavälin mielenterveyspolitiikkaa vuoteen 2030. Mielenterveyden edistämisen periaatepäätös on osa mielenterveysstrategian toimeenpanoa. Mielenterveyden edistäminen edellyttää eri ministeriöiden, kuntien, hyvinvointialueiden, järjestöjen ja muiden toimijoiden yhteisiä tavoitteita ja toimenpiteitä.

Periaatepäätöksen alkuosassa on avattu mielenterveyden käsitteitä, eri ministeriöiden strategioita ja ohjelmia mielenterveyden näkökulmasta sekä viimeisintä tutkimustietoa väestön mielenterveydestä ja itsemurhista.

Kansallisessa mielenterveysstrategiassa on kuvattu mielenterveyslinjaukset ja niiden sisällölliset tavoitteet sekä itsemurhien ehkäisyn tavoitteet vuoteen 2030 mennessä. Linjaukset ovat: mielenterveys pääomana, lasten ja nuorten mielenterveyden rakentuminen arjessa, mielenterveysoikeudet, ihmisten tarpeiden mukaiset ja laaja-alaiset palvelut sekä hyvä mielenterveysjohtaminen. Tässä periaatepäätöksessä on kuvattu poikkihallinnollisia mielenterveyden edistämisen ja itsemurhien ehkäisyn toimenpiteitä vuosina 2024-2027. Toimeenpanosuunnitelma tehdään erikseen.

Mielenterveyden edistämisen periaatepäätös on laadittu laaja-alaisessa yhteistyössä eri ministeriöiden, laitosten, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Toimeenpanoa seuraa ja tukee mielenterveysstrategian ministeriöiden välinen yhteistyöryhmä.

Klausuuli	VNK täyttää		
Asiasanat	mielenterveys, mielenterveyden edistäminen, itsemurhien ehkäisy, mielenterveysstrategia, mielenterveyslinjaukset, poikkihallinnollinen		
ISBN PDF	VNK täyttää	**ISSN PDF**	VNK täyttää
ISBN nid.	VNK täyttää	**ISSN painettu**	VNK täyttää
Asianumero	Napsauta ja kirjoita	**Hankenumero**	Napsauta ja kirjoita
Julkaisun osoite	VNK täyttää		

Presentationsblad
x.x.2024

Psykiskt hälsofrämjande arbete
Principbeslut

VNK täyttää, sarjanimi ja numero		**Tema**	Napsauta ja kirjoita
Utgivare	Statsrådet		
Författare	Napsauta ja kirjoita		
Redigerare	Napsauta ja kirjoita		
Utarbetad av	Statsrådet		
Språk	Finska	**Sidantal**	VNK täyttää

Referat Napsauta ja kirjoita tiivistelmä, enintään 1 400 merkkiä. Paina kappaleen lopussa Enter.

Klausul	VNK täyttää		
Nyckelord	mental hälsa, psykiskt hälsofrämjande arbete, suicidprevention, strategi för psykiska hälsa, riktlinjer för psykiska hälsa, tväradministrativ		
ISBN PDF	VNK täyttää	**ISSN PDF**	VNK täyttää
ISBN tryckt	VNK täyttää	**ISSN tryckt**	VNK täyttää
Ärendenr.	Napsauta ja kirjoita	**Projektnr.**	Napsauta ja kirjoita
URN-adress	VNK täyttää		

Description sheet
x Month 2024

Promoting mental health
Government decision-in-principle

VNK täyttää, sarjanimi ja numero		**Subject**	Napsauta ja kirjoita
Publisher	Finnish Government		
Author(s)	Napsauta ja kirjoita		
Editor(s)	Napsauta ja kirjoita		
Group author	Finnish Government		
Language	Finnish	**Pages**	VNK täyttää

Abstract Napsauta ja kirjoita tiivistelmä enintään 1 400 merkkiä. Paina kappaleen lopussa Enter.

Provision	VNK täyttää		
Keywords	mental health, mental health promotion, suicide prevention, mental health strategy, mental health policy guidelines, cross-administrative		
ISBN PDF	VNK täyttää	**ISSN PDF**	VNK täyttää
ISBN printed	VNK täyttää	**ISSN printed**	VNK täyttää
Reference no.	Napsauta ja kirjoita	**Project no.**	Napsauta ja kirjoita
URN address	VNK täyttää		

Sisältö

Lukijalle 7

1 Johdanto 9

2 Mielenterveyden edistäminen 12

2.1 Mielenterveyden edistäminen muissa strategioissa ja ohjelmissa 12

2.2 Mitä tiedämme mielenterveydestä ja itsemurhista nyt? 22

3 Mielenterveyden edistämisen toimenpiteitä vuosina 2024-2027 28

3.1 Mielenterveys pääomana 29

3.2 Lasten ja nuorten mielenterveyden rakentuminen arjessa 32

3.3 Mielenterveysoikeudet 37

3.4 Ihmisten tarpeiden mukaiset, laaja-alaiset palvelut 40

3.5 Hyvä mielenterveysjohtaminen 45

3.6 Itsemurhien ehkäisy 48

4 Periaatepäätöksen toimeenpano ja seuranta 53

Lukijalle

Mielenterveyden merkitys ihmisen kokonaishyvinvointiin tunnistetaan nyky-yhteiskunnassa laajasti. Maailmanlaajuiset ja kansalliset kriisit ovat tuoneet esille ihmisten mielenterveyden haavoittuvuuden yhä selkeämmin ja sen, kuinka keskeinen asia mielenterveys on ihmisten arjessa, opiskelussa ja työssä sekä koko yhteiskunnan toimivuuden näkökulmasta. Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030 julkaistiin helmikuussa 2020. Mielenterveysstrategian toimeenpanon tueksi sosiaali- ja terveysministeriö asetti poikkihallinnollisen ministeriöiden välisen mielenterveysstrategian yhteistyöryhmän huhtikuussa 2021. Yhteistyöryhmän vetovastuu on sosiaali- ja terveysministeriössä ja ryhmässä on ollut edustus eri ministeriöistä, jotka ovat valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sisäministeriö, ympäristöministeriö, puolustusministeriö, oikeusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä liikenne- ja viestintäministeriö. Lisäksi ryhmässä on pysyviä asiantuntijoita Työterveyslaitokselta, Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta ja sosiaali- ja terveysministeriöstä. Ryhmä työskenteli kevääseen 2023 ja se asetettiin uudelleen joulukuussa 2023 pääministeri Orpon hallituskauden ajaksi. Ryhmän kokoonpanossa on ollut vain vähäisiä muutoksia.

Kansallisessa mielenterveysstrategiassa linjataan strategian viiden sisällöllisen painopisteen mukaiset tavoitteet vuoteen 2030. Mielenterveyden edistämisen periaatepäätös tukee mielenterveysstrategian toimeenpanoa. Periaatepäätöksen rakenteena ovat mielenterveysstrategian neljä sisällöllistä painopistettä eli mielenterveyslinjausta ja viides, palveluja koskeva linjaus siltä osin, kun siihen liittyy eri hallinnonalojen välistä yhteistyötä. Lisäksi siihen sisältyy itsemurhien ehkäisyohjelman tavoitekokonaisuus. Tämä periaatepäätös on laadittu yhdessä eri ministeriöiden, tutkimuslaitosten, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa ja sen sisältöä on työstetty poikkihallinnollisissa työpajoissa, asiantuntijaryhmissä ja kokouksissa. Taustamateriaalina on lisäksi hyödyn-

netty Järjestöt voimavarana – Kumppanuusraporttia mielenterveysstrategian toimeenpanosta 2020-2023. Periaatepäätöksessä on kuvattu mielenterveyden edistämisen toimenpiteitä vuosina 2024-2027 painottuen erityisesti poikkihallinnollisiin ja yli sektorien ulottuviin toimenpiteisiin.

Mielenterveyden edistämisen periaatepäätöksen toimeenpanosta tulee vastaamaan kukin ministeriö ja hallinnonala toimivaltansa ja lainsäädännön mukaisesti. Periaatepäätöksen toimenpiteiden koordinoinnin ja seurannan tueksi tarvitaan jatkossakin poikkihallinnollista mielenterveysstrategian ministeriöiden välistä yhteistyöryhmää, jossa on edustus eri ministeriöistä ja muista keskeisistä tutkimuslaitoksista. Toimeenpanosta tehdään erillinen toimeenpanosuunnitelma, jossa kuvataan eri ministeriöiden vastuulla olevat mielenterveyden edistämisen toimenpiteet sekä seuranta- ja arviointimittarit. Tämän työn tueksi tarvitaan monialainen ohjaus- tai työryhmä, jossa on edustajia kansalaisjärjestöistä, tutkimuslaitoksista ja muista sidosryhmistä.

1 Johdanto

Mielenterveys on WHO:n määritelmän mukaan psyykkisen hyvinvoinnin tila, jossa ihminen tunnistaa omat kykynsä, pystyy selviytymään normaaleista elämään kuuluvista haasteista, opiskelemaan ja työskentelemään tuotteliaasti sekä ottamaan osaa yhteisönsä toimintaan. Mielenterveyttä suojaavia tekijöitä ovat muun muassa terveelliset elintavat kuten terveellinen ruoka, fyysinen aktiivisuus ja liikunta, riittävä ja laadukas uni sekä päihteettömyys, resilienssi eli joustavuus vastoinkäymisissä, turvallisuuden tunne, sosiaalinen tuki, osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemukset.[1]

Kuntien ja hyvinvointialueiden lakisääteinen tehtävä on edistää eri ikäisten hyvinvointia ja terveyttä. Asuin- ja elinympäristöjen vihreys, puhdas luonto ja turvallisuus, monipuoliset liikunta- ja harrastusmahdollisuudet, asukas- ja järjestötoiminta, taide- ja kulttuurielämykset, asumisen monimuotoisuus, työllisyyden ja työkyvyn tukeminen sekä saavutettava julkinen liikenne ovat asioita, joilla edistetään kaikenikäisten mielenterveyttä.[2]

Voimakkaasti kasvaneet mielenterveydestä johtuvat poissaolot työstä ja opiskelusta, ja lisääntynyt mielenterveyden kuormittuneisuus ovat herättäneet huolta yksilöiden selviämisestä ja tuen riittävyydestä. Vaikka mielenterveyden ongelmat viime kädessä ilmenevät yksilötasolla, niiden taustalla on osaltaan monen tasoisia syitä yhteiskunnassa, toimintaympäristössä ja yksilöiden elämässä. Mielenterveyden haasteet näyttäytyvät etenkin oireina eivätkä varsinaisen sairastamisen lisääntymisenä. Monet tutkijat ovatkin sitä mieltä, että tulkitsemme elämään kuuluvia tunteitamme ja kokemuksiamme mielenterveyden alueelle kuuluviksi. Mielenterveyteen liittyvä stigma on vähentynyt ja lääketieteen keinot ovat lisääntyneet. Hyvin monenlaiset kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset selittävät mielenterveyden nousemista mielenkiinnon kohteeksemme.

Suomessa täydelle työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisen yleisin syy on nykyään mielenterveyden häiriöt. Erityisesti nuorten ikäryhmien lisääntyvät työkyvyttömyyseläkkeet ovat huolestuttava ilmiö, vaikka koko väestössä työkyvyttömyyseläkkeet ovat vähenty-

[1] Mental health (who.int), [haettu 20.6.2024].
[2] Konsensus 2020. Aivot ja mieli – terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Lääkäriseura Duodecim ja Suomen Akatemia.

neet. Hyvä mielenterveys onkin yksilölle, yhteisöille ja koko yhteiskunnalle yhä tärkeämpi pääoma, jota tulee suojata. Tutkimusten mukaan työssä käymisellä on myönteinen vaikutus mielenterveyteen. Mielenterveyttä vahvistavilla voimavaroilla voidaan lisätä hyvinvointia ja vähentää kuormitusta, joka altistaa mielenterveyden häiriöille. Väestön mielenterveyden ongelmilla on myös suuri kansantaloudellinen merkitys menetettyinä opiskelu- ja työvuosina, sairauspoissaoloina sekä vaikutuksina sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin ja talouskasvuun. Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030 laadittiin ohjaamaan pitkäjänteistä mielenterveyspolitiikkaa, jossa huomioidaan mielenterveyden merkitys kokonaisvaltaisesti ihmisten arjessa ja elämässä sekä yhteiskunnan eri toiminnoissa ja päätöksenteossa.[3]

Itsemurhat ovat vähentyneet Suomessa 1990-luvulta lähtien, ja sama kehitys on monessa muussakin maassa Euroopassa. Tämä myönteinen kehitys on esimerkki onnistuneesta pitkäjänteisestä työstä, joka on vaatinut paljon erilaisia toimenpiteitä ja kehittämistyötä. Ikäryhmien erojen lisäksi Suomessa on aina ollut suuria eroja eri alueiden välillä itsemurhien määrissä. Näihin voidaan kuitenkin vaikuttaa kohdennetuilla toimenpiteillä, joita ovat esimerkiksi valtakunnalliset itsemurhien ehkäisyn monialaiset hankkeet.[4]

Kriisit ja muutokset ihmisten toimintaympäristöissä koettelevat ihmisten, yhteisöjen ja yhteiskuntien kykyä kohdata muutoksia ja häiriötilanteita sekä selviytymistä niistä eli resilienssiä. Resilientit yksilöt, organisaatiot ja yhteiskunta pystyvät selviytymään kriiseistä, sopeutumaan uuteen tilanteeseen ja näkemään kriisin myös mahdollisuutena.[5]

Mielenterveyden merkitys on huomioitu myös muualla Euroopassa ja maailmassa. Euroopan komissio antoi kesäkuussa 2023 tiedonannon kokonaisvaltaisesta lähestymistavasta mielenterveyteen, jota myös OECD ja WHO tukivat. Suomi on ollut tässä työssä aktiivisesti mukana ja sosiaali- ja terveysministeriön EU:n työohjelman vuoden 2023 tärkein vaikuttamiskohde oli mielenterveyden edistäminen ja erityisesti mielenterveys kaikissa politiikoissa –näkökulman vahvistaminen. ”*Tiedämme, että mielenterveys*

[3] Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6.
[4] Partonen T, Kiviruusu O, Grainger M, Eklin A & Suvisaari J (2022). Itsemurhakuolemat Suomessa vuosina 2016-2021. Tutkimuksesta tiiviisti 47/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
[5] Ranki S (2023). HELP-katsaus: Työelämän muutosnäkymät. Työterveyslaitos.

on kallisarvoinen asia. On korkea aika toimia ja EU on sitoutunut tekemään osansa, jotta voimme tukea väestön mielenterveyttä vahvemmin, ei vain maailman mielenterveyspäivänä vaan joka päivä. Nyt pitää toimia, kuunnella ja tehdä visiosta todellisuutta sekä mielenterveydestä meidän kaikkien tärkein asia."[6] Näin kirjoitti Euroopan unionin terveydestä ja elintarviketurvallisuudesta vastaava komissaari Stella Kyriakides maailman mielenterveyspäivän kynnyksellä lokakuussa 2022. Komission tiedonantoa voidaankin pitää EU:n ensimmäisenä merkittävänä askeleena kohti kokonaisvaltaisempaa näkemystä mielenterveyden merkityksestä ja vaikutuksesta väestön kokonaisterveyteen; mielenterveyden edistäminen ja sairauksien ehkäisy eri ympäristöissä ja koko elämän ajan on edellytys yhteiskuntien toimivuudelle sekä vaikeuksista ja kriiseistä selviytymiselle ja palautumiselle. Myös Euroopan työterveys- ja turvallisuusvirasto lanseeraa kampanjan mielenterveydestä vuosiksi 2026-2028, jossa mielenterveyttä edistäviä käytäntöjä levitetään työpaikoille Euroopassa.

Mielenterveyden poikkihallinnollinen ja sektorit ylittävä edistämien edellyttävät laaja-alaista ja suunnitelmallista eri ministeriöiden ja muiden toimijoiden välistä yhteistyötä ja toimenpiteitä, joita kuvataan tässä periaatepäätöksen luonnoksessa. Keskipisteessä ovat pitkän aikavälin kehittäminen, kansalliset toimet ja laajat vaikutukset.

[6] Statement by Commissioner Stella Kyriakides on World Mental Health Day: Mental health is a health emergency. European Commission - Statement. Brussels, 9 October 2022.

2 Mielenterveyden edistäminen

Vastuu mielenterveyden edistämisestä ja häiriöiden ehkäisemisestä kuuluu kaikille yhteiskunnan toimijoille ja hallinnonaloille sekä niiden eri tasoille.[7] Mielenterveyden edistäminen tarkoittaa erilaisia ihmisen voimavaroja vahvistavia toimintoja ja toimenpiteitä, jotka auttavat toimimaan arjessa ja sen muutoksissa sekä kriiseissä. Nämä asiat kuuluvat ihmisten elämään, ja merkittävin osa mielenterveyden edistämisestä tapahtuu sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuolella. Mielenterveyttä voidaan vahvistaa tietoisesti yhteiskunnan konkreettisilla toimenpiteillä, joita ovat esimerkiksi vanhemmuuden tukeminen, perheiden ja parisuhteiden tukeminen, kiusaamisen vastainen työ varhaiskasvatuksessa ja kouluissa, harrastus-, liikunta-, taide- ja kulttuurimahdollisuuksien luominen kaikille, osallisuuden vahvistaminen ja yksinäisyyden ehkäisy, työhyvinvoinnin edistäminen ja elinympäristön turvallisuudesta huolehtiminen. Asukas- ja järjestötoiminnalla sekä kunnilla on merkittävä rooli mielenterveyttä edistävässä työssä.[8]

2.1 Mielenterveyden edistäminen muissa strategioissa ja ohjelmissa

Mielenterveys ja sen edistäminen näkyvät mielenterveysstrategian ja itsemurhien ehkäisyohjelman lisäksi monissa muissakin strategioissa ja ohjelmissa. Tässä avataan joitakin ohjelmia, suunnitelmia ja strategiota mielenterveyden edistämisen, ehkäisyn ja palvelujen näkökulmasta. Alla olevassa kuvio (kuvio 1).

[7] WHO´s Comprehensive Mental Health Action Plan 2013-2020. Publication of the World Health Organization 2013.
[8] Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6.

Kuvio 1. Mielenterveysstrategia sekä muut strategiat ja ohjelmat

Päihde- ja riippuvuusstrategian 2030 (STM) painopisteissä ja niiden tavoitteissa on vahva yhteys mielenterveysstrategian ja itsemurhien ehkäisyohjelman sisältöön. Päihdeongelmiin ja riippuvuuksiin kuten myös mielenterveyteen liittyy usein kielteisiä ennakkoluuloja, syrjintää ja häpeää, joiden purkamiseksi tarvitaan tiivistä eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja toimenpiteitä. Edistämällä päihderiippuvaisten yhdenvertaisuutta ja osallisuutta yhteiskunnassa, pääsyä palveluihin sekä opiskeluihin ja työhön, vahvistetaan myös heidän mielenterveyttään ja ehkäistään itsemurhia.[9] **Päihde- ja riippuvuuspalvelujen laatusuosituksen** päivityksen (STM) tavoitteena on tukea päihde- ja riippuvuushoidon sekä sosiaalihuollon päihde- ja riippuvuustyön ja sen erityisten palveluiden järjestämistä ja kehittämistä.

Hyvät arkiympäristöt ovat yhtenä painopisteenä **Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen periaatepäätöksessä** (STM). Mielenterveystaitojen vahvistaminen on osa terveellistä, turvallista, esteetöntä ja esteettistä arjen ympäristöä.[10] Periaatepäätöksen toimeenpanosuunnitelma sisältää useita poikkihallinnollisia toimenpiteitä,

[9] Päihde- ja riippuvuusstrategia. Yhteiset suuntaviivat vuoteen 2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:17.
[10] Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030. Valtioneuvoston periaatepäätös. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:14.

jotka liittyvät eri ikä- ammattiryhmien mielenterveystaitojen ja –osaamisen, osallisuuden sekä mielenterveyttä edistävän toimintakulttuurin vahvistamiseen ja kehittämiseen.[11]

Kansalliseen lapsistrategiaan (STM) on kirjattu lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oikeuksien toteutumisen nykytila Suomessa sekä keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden edistämiseksi. Kansallinen lapsistrategia koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsistrategia perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen.[12]

Väkivallaton lapsuus –toimenpidesuunnitelmassa (STM) on kansallisia tavoitteita ja toimenpiteitä 0-17 –vuotiaisiin lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn. Lasten arkiympäristöissä ja perusopetuksessa on tärkeää, että edistetään lasten mielenterveystaitoja, joita ovat esimerkiksi tunne- ja kaveritaidot, keinot selviytyä pettymyksistä ja vaikeuksista, hyvä itsetunto, empatiakyky ja monet arjen taidot, joiden kautta opitaan arvostamaan itseä ja muita. Mielenterveyden edistämisellä on keskeinen merkitys väkivallan ehkäisyyn.[13]

Valtakunnallisen nuorisotyön ja –politiikan ohjelman 2024-2027 (OKM) keskeinen näkökulma on, että nuorten mielenterveyden tukemisessa tarvitaan monipuolista tietoa ja välineitä. Tavoitteena on, että jokaisella nuorella on pääsy oikea-aikaisiin ja laadukkaisiin mielenterveyspalveluihin. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että kouluissa ja nuorisotyössä tunnistetaan mielenterveyden tuen tarpeita ja apua on saatavilla helposti ja ajoissa. Tavoitteena on myös, että jokaisella nuorella on mielenterveyttä vahvistavaa mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Lisäksi on tavoitettava koulun ja työn ulkopuolella olevia nuoria (NEET-nuoret) sekä turvattava heille mielenterveyden tukea. Moniammatillinen yhteistyö, nuorten mielenterveyden edistäminen ja mielenterveystaitojen vahvistaminen tapahtuvat nuorten omassa arjessa ja ympäristöissä.[14]

[11] Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030. Toimeenpanosuunnitelma. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:27.
[12] Lapsistrategia, [haettu 20.6.2024].
[13] Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27.
[14] Valtakunnallinen nuorisotyön ja –politiikan ohjelma (VANUPO) 2024-2027- Vahvistetaan nuorten hyvinvointia monialaisin toimenpitein. Valtioneuvoston periaatepäätös OKM/2024/17.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallisessa toimintaohjelmassa 2020-2023 (STM) korostettiin vammaisten ihmisten oikeutta asiakaslähtöisiin, tarpeenmukaisiin ja oikea-aikaisiin terveydenhuollon palveluihin ja kuntoukseen. Mielenterveys- ja päihdehoidon näkökulmasta on nostettu esille erityisesti yhdenvertainen hoitoon ja palveluihin pääsy sekä eri palvelujen yhteensovittaminen ja jatkuvuus.[15]

Toimintaohjelmassa rasismin torjumiseksi ja hyvien väestösuhteiden edistämiseksi (OM) keskeisenä tavoitteena on poistaa eri hallinnonalojen yhteisillä toimenpiteillä yhteiskunnan eriarvoistavia rakenteita, vahvistaa työelämän syrjimättömyyttä sekä lisätä viranomaisten tietoisuutta yhdenvertaisuudesta ja rasismin ilmenemismuodoista. Syrjinnästä seuraa usein mielenterveyden haasteita ja tukemalla syrjimättömyyttä, edistetään myös mielenterveyttä.[16]

Toimenpideohjelmassa nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi 2024-2027 (OM) tunnistetaan mielenterveyden tuen merkitys, varhaisen puuttumisen ja poikkihallinnollisen ennaltaehkäisevän työn tärkeys esimerkiksi rikoskierteen katkaisemiseksi. Rangaistukset eivät yksin riitä vaan lisäksi tarvitaan esimerkiksi mielenterveys-, päihde- ja asumispalveluita sekä keinoja irrottautua rikollisesta elämäntavasta. Ohjelman tavoitteena on antaa varhaisen vaiheen tukea lapsille, nuorille ja perheille, puuttua nopeasti nuorten rikolliseen käyttäytymiseen rikosprosessin yhteydessä, lisätä nuorten ja huoltajien vastuuta rikoksella aiheutetuista vahingoista, parantaa viranomaisten yhteistyötä ja tiedonvaihtoa, tehostaa rikosprosessia nuoriso- ja katujengirikollisuuden torjumiseksi, kiristää rangaistuksia, lisätä velvoittavuutta nuorten rikosseuraamuksiin ja ehkäistä katujengeihin liittymistä yhteisöissä ja alueilla. Ohjelman toimet keskittyvät riskiryhmiin ja rikoksiin jo syyllistyneisiin.[17]

[15] Oikeus osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallinen toimintaohjelma 2020-2023. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:2.
[16] Yhdenvertainen Suomi. Valtioneuvoston toimintaohjelma rasismin torjumiseksi ja hyvien väestösuhteiden edistämiseksi. Oikeusministeriön julkaisuja 2021:34.
[17] Toimenpideohjelma nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Oikeusministeriön julkaisuja. Mietintöjä ja lausuntoja 2024:13.

Kansallisen talousosaamisen strategian (OM) tavoitteena on parantaa kansalaisten talousosaamista ja ymmärrystä talousosaamisen merkityksestä omassa elämässään. On tärkeää, että ihminen pystyy tekemään taloudenpitonsa kannalta sellaisia päätöksiä, jotka edistävät arjen hallintaa. Hyvä oman talouden hallinta myös suojaa mielenterveyttä, vahvistaa taloudellista hyvinvointia ja lisää joustavuutta elämän eri muutostilanteissa.[18]

Ohjelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi vuoteen 2027 mennessä (YM) vahvistaa valtion, hyvinvointialueiden, kaupunkien sekä järjestöjen yhteistyötä pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi. Jotta tavoitteeseen päästään, tarvitaan räätälöityjä asumisratkaisuja kuten tuetun asumisen yksiköitä ja samanaikaisesti asumista tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja ja muita tukipalveluja. Pitkäaikaisasunnottomuuteen liittyy usein esimerkiksi talousneuvonnan, mielenterveys- ja päihdepalvelujen tarvetta, jolloin tarvitaan yli hallintorajat ylittäviä toimenpiteitä.[19]

Kansallisen Ikäohjelman vuoteen 2030: Tavoitteena ikäkyvykäs Suomi (STM) keskeinen näkökulma on esimerkiksi ennaltaehkäisevät ja ikääntyneen toimintakykyä vahvistavat toimet. Hyvä mielenterveys on osa psyykkistä toimintakykyä ja tavoitteena onkin, että uusilla innovatiivisilla tavoilla voidaan tukea ja motivoida iäkkäiden terveyttä ja hyvinvointia sekä näin edistää heidän osallisuuttaan, mielenterveyttään ja terveellisiä elintapoja. Ikäohjelman mukaan päihteiden käyttö, mielenterveyden ongelmat ja yksinäisyys ovat iäkkäiden hyvinvointia ja toimintakykyä heikentäviä haasteita, joita pitäisi ennaltaehkäistä.[20] **Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävän palvelujen turvaamiseksi 2024-2027** (STM) korostaa iäkkään ihmisen toimintakyvyn ylläpitämistä, joka luo perustan elää omannäköistä elämää ja selviytyä itselle merkityksellisistä sekä välttämättömistä jokapäiväisen elämän toiminnoista. Laatusuosituksen vaikuttavuustavoitteessa ”iäkkäät ovat toimintakykyisiä pidempään” suositellaan, että mielen hyvinvointi tunnistetaan osana iäkkäiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja toimintakykyä.[21]

[18] Talousosaamisen edistäminen - Oikeusministeriö (oikeusministerio.fi), [haettu 20.6.2024].
[19] Ohjelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi vuoteen 2027 mennessä - Ympäristöministeriö, [haettu 20.6.2024].
[20] Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030. Tavoitteena ikäkyvykäs Suomi. Sosiaali- ja terveydenhuollon julkaisuja 2020:31.
[21] Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024-2027. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2024:4.

Mielenterveyden häiriöt ovat yksi suurimmista syistä työkyvyttömyyden taustalla ja kehityssuunnan muuttamiseksi tarvitaan erilaisten palvelujen sovittamista yhteen, monialaista työtä ja yhteistyörakenteita sekä asiakaslähtöisyyttä. Työkyvyn ja työllistymisen tukeminen edistävät mielenterveyttä ja toimintakykyä sekä ehkäisevät syrjäytymistä. Nykyisen **Työkykyohjelman** (STM) toimenpiteet kohdistuvat koko työikäiseen väestöön huomioiden myös ikääntyvät työntekijät. **Työelämän mielenterveysohjelma** (STM) on osa kansallista mielenterveysstrategiaa ja sen konkreettisina pitkän aikavälin tavoitteina ovat mielenterveysperusteiset sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyseläkkeiden väheneminen sekä työyhteisöjen hyvän mielenterveyden merkityksen nykyistä parempi ymmärrys työelämän menestystekijänä.[22]

Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset vuoteen 2030 täsmentävät sosiaali- ja terveysministeriön strategiaa ja ohjaavat ministeriön ja sen hallinnonalan toimintaa, jotta työ olisi terveellistä ja turvallista. Työn psykososiaalisen kuormituksen arvioidaan lisääntyvän työn muutoksen myötä. Toisaalta muuttuva työ edellyttää mm. oppimiskyvykkyyttä, motivaatiota ja jatkuvaa oppimista. Hyvä mielenterveys on edellytys näiden työelämän metataitojen omaksumiselle. Mielenterveyttä voidaan edistää työpaikoilla ja työterveysyhteistyössä monin eri tavoin ja työpaikat ovatkin tärkeitä mielenterveyden edistämisen areenoja.[23]

Työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut työryhmän vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymiseksi ja työelämäosallisuuden lisäämiseksi. Työryhmän toimikausi on 1.4.2024-31.3.2027. Työryhmän tavoitteena on työelämän vastaanottokyvyn vahvistaminen, jonka seurauksena vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistyminen ja työelämäosallisuus lisääntyvät. Työryhmän tehtävä on valmistella **toimintaohjelma vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien ryhmien työelämään osallistumisen lisäämiseksi** ja seurata ohjelman toteutusta.[24]

[22] Työelämän mielenterveysohjelma - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi), [haettu 5.1.2023].
[23] Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjaukset vuoteen 2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:3.
[24] https://tem.fi/hanke?tunnus=TEM017:00/2024, [haettu 20.6.2024].

Kielibarometrissa 2020[25] ilmenee että mielenterveyspalveluiden saatavuus ruotsin kielellä on heikompaa kuin suomen kielellä. Tilanne on edelleen huonontunut vuodesta 2016. Vuonna 2020 on toteutettu myös **saamebarometri**[26] ja **viittomakielibarometri**[27]. Kyselyissä ei ole erikseen selvitetty omakielisten mielenterveyspalveluiden saatavuutta, mutta yleisesti voidaan todeta, että saamenkielisten terveys- ja sosiaalipalveluiden saatavuudessa on haasteita. Viittomakielisiä sosiaali- ja terveyspalveluja ei juurikaan ole saatavilla, mutta viittomakielibarometrin perusteella voi sanoa, että kaikkein todennäköisimmin tulkki on viranomaisen toimesta tilattu sairaalaan ja terveydenhuollon palveluihin, mutta enimmäkseen vain osaksi aikaa. Saamelaisten ja Suomen valtion välistä totuus- ja sovintokomissiotyötä tukemaan on vuonna 2022 perustettu saamelainen psykososiaalisen tuen yksikkö. Kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin käynnistämiseksi on perustettu työryhmä, jonka yhtenä tehtävänä on selvittää totuus- ja sovintoprosessin aikana mahdollisesti tarvittavan psykososiaalisen tuen tarve ja toteutusmalli.

Kansalliskielistrategian (VN/OM) mukaan Suomi rakentaa kansallista ja kansainvälistä tulevaisuuttaan osana vakaata ja turvallista pohjoiseurooppalaista yhteisöä. Kansalliskielten, suomen ja ruotsin, tosiasiallinen kielellinen yhdenvertaisuus edellyttää eräissä tapauksissa erityisjärjestelyjä vähemmän käytetyn kieliryhmän kielellisten oikeuksien turvaamista.[28] Mielenterveyttä edistävien toimien tulee olla yhdenvertaisesti saatavilla molemmilla kielillä.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (Turvallisuuskomitea, PLM) tarkastellaan henkisen kriisinkestävyyden merkitystä yksilöiden, yhteisöjen ja koko yhteiskunnan kriiseistä selviytymisen näkökulmasta. Hyvä henkinen kriisinkestävyys auttaa toimimaan kriiseissä, mutta se edistää myös toipumaan niistä. Kun yhteiskunta torjuu eriarvoisuutta, ehkäisee syrjäytymistä ja tekee päätöksiä sekä toimenpiteitä, jotka edistävät hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn tasaista jakautumista, se tukee väestönsä

[25] Lindell M (2021). Kielibarometri 2020. Selvityksiä ja ohjeita. Oikeusministeriön julkaisuja 2021:2.
[26] Arola L (2021). Saamebarometri 2020 – selvitys saamenkielisten kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Selvityksiä ja ohjeita. Oikeusministeriön julkaisuja 2021:1.
[27] Rainó P (2021). Viittomakielibarometri 2020 – Tutkimusraportti. Selvityksiä ja ohjeita. Oikeusministeriön julkaisuja 2021:4.
[28] Kansalliskielistrategia – Nationalspråksstrategi. Valtioneuvoston periaatepäätös – Principbeslut av statsrådet. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja | Statsrådets kanslis publikationsserie 4/2012.

henkistä kriisinsietokykyä ja vakaata yhteiskuntaa. Henkisen kriisinkestävyyden rakentamiseen tarvitaan kaikkia eri toimijoita, joita ovat viranomaisten lisäksi esimerkiksi kansalaiset itse, järjestöt, kuntien eri toimijat ja koulutuspalvelut.[29]

Poliisin liikennevalvonnan ja –turvallisuuden ohjelmassa (SM) mielenterveyden ongelmat ovat yhtenä liikenteen riskikäyttäytymisen ja itsemurhien taustatekijänä. Päihteiden ja lääkkeiden käyttö, mielentilaan liittyvät tekijät ja vaikea elämäntilanne ovat usein kietoutuneet toisiinsa. Tieliikenneitsemurhien tekijöistä valtaosa on miehiä ja useimmilla on taustalla elämän hallinnan ja mielenterveyden ongelmia. Itsemurhavaaran huomioiminen liikenneturvallisuustyössä ja liikenneväylien ympäristösuunnittelussa, mielenterveyden ongelmien tunnistaminen ja niihin puuttuminen sekä turmien ennaltaehkäisy edellyttävät poliisin ja terveydenhuollon välistä yhteistyötä ja toimenpiteitä.[30]

Liikenneturvallisuusstrategissa (LVM) liikenneturvallisuus ja -kasvatus nähdään hyvin laajana koko yhteiskuntaa koskevana asiana. Se koskee eri hallinnonaloja ja sen eri tasoja sekä kaikkia liikennemuotoja. Liikenneturvallisuustyöhön liittyy myös ennaltaehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö. Liikenneitsemurhien ehkäisyllä on aina laajempia hyvinvointivaikutuksia, koska itsemurha vaikuttaa läheisten lisäksi tilanteissa usein mukana oleviin sivullisiin. Poikkihallinnollinen yhteistyö viranomaisten ja eri toimijoiden välillä tukee siten ennaltaehkäisevää mielenterveystyötä ja itsemurhien ehkäisyä.[31]

Kestävän kehityksen toimikunnan Agenda 2030 tiekartassa Hyvinvointi, terveys ja yhteiskunnallinen osallisuus – teema on määritetty yhdeksi muutosalueeksi, koska hyvinvointi- ja terveyserot eivät ole kaventuneet toivotulla tavalla. Yhtenä sisältönä ja muutoksen kohteena on nostettu esille niin nuorten kuin työikäistenkin kasvanut psyykkinen kuormittuneisuus ja mielenterveyden haasteet. Muutos edellyttää mm. matalan kynnyksen mielenterveyspalvelujen parempaa tarjontaa ja saatavuutta sekä

[29] Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2017. Valtioneuvoston periaatepäätös 2.11.2017. Turvallisuuskomitea.
[30] Poliisin liikennevalvonnan ja –turvallisuuden ohjelma vuosille 2021-2030. Sisäministeriön julkaisuja 2021:14.
[31] Liikenneturvallisuusstrategia 2022-2026. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2022:3.

kaikkien ikäryhmien monipuolisten vapaa-ajan ja harrastamisen mahdollisuuksien turvaamista.[32]

Liikuntapoliittisessa selonteon (VN/OKM) mukaan liikunnalla on suuri merkitys yksilön psyykkiseen, fyysiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin. Liikunnalla on todettu olevan merkittäviä hyötyjä useiden kansansairauksien ehkäisyssä ja hoidossa, joihin kuuluvat myös mielenterveyden ongelmat. Jokaisella ihmisellä on oikeus saada mielihyvää ja myönteisiä kokemuksia liikunnasta.[33]

Suomi liikkeelle -ohjelman 2024-2027 (OKM) tavoitteena on, että eri ikäiset ihmiset liikkuvat aiempaa enemmän. Ohjelmalla edistetään mahdollisuuksia liikkua ja liikkumista tukevia arjen valintoja. Liikunnan harrastaminen ei ole riittänyt korvaamaan vähentynyttä arjessa liikkumista, mikä on heikentänyt väestön terveyttä ja hyvinvointia sekä työ- ja toimintakykyä. Liikkumisella on vahva yhteys myös mielenterveyteen. Suomi liikkeelle -ohjelman toimenpiteissä nostetaan esiin myös liikunnan merkitys mielenterveyden edistämisessä.[34]

Kansallisen CAP-suunnitelman 2022-2027 toimenpiteillä edistetään muun muassa yhteistyötä sosiaalisen hyvinvoinnin, osallisuuden ja jaksamien lisäämiseksi. Esimerkiksi älykkäiden kylien yhteistyötoimenpiteessä edistetään kestävää hyvinvointia, ennaltaehkäistään segregaatiota ja eriarvoisuutta ihmisten välillä, parannetaan maahanmuuttajien kotoutumista, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Hyvinvointi, jaksaminen, sosiaalinen huolenpito maaseutuyhteisöissä on keskeinen sosiaalinen ulottuvuus myös neuvontapalveluiden (Neuvo) toimenpiteessä. Laaja-alaiseen CAP-suunnitelman toimenpiteisiin sisältyy myös luontopohjaisten hyvinvointipalveluiden kehittämisen toimenpide.[35]

Metsästrategiassa 2035 (MMM) tunnistetaan myös alueiden erilaistuminen sekä väestön ikääntyminen ja sen vaikutukset yhteiskunnassa, kaupungistuminen, globaali

[32] Kestävän kehityksen toimikunnan Agenda2030 –tiekartta. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja 2022:9.
[33] Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta. Valtioneuvoston julkaisuja 2018.
[34] Suomi liikkeelle - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö, [haettu 20.6.2024].
[35] Suomen+viimeistelty+CAP-suunnitelma+2023-2027.pdf (valtioneuvosto.fi), [haettu 20.6.2024].

väestönkasvu ja tietoisuus luonnon terveys- ja hyvinvointihyödyistä. Luonnosta haetaan terveyttä, iloa, elämyksiä, luonnon tuotteita ja luonnossa liikutaan paljon. Lähimetsät ovatkin tärkeä hyvinvoinnin ja virkistyksen lähde eri ikäisille asukkaille.[36] **Kansallisessa luonnon virkistyskäytön strategiassa 2030** (YM) tunnistetaan myös lähi- ja kaupunkiluonnon merkitys väestön terveyteen ja hyvinvointiin. Mielen hyvinvointia edistävät mm. kaupunkien viheralueet ja erilaisten alueiden lähiluonto, joihin kaikilla on vapaa pääsy.[37] **Maaseutupoliittisen selonteon 2023-2027** (VN) valmistelu on käynnissä maa- ja metsätalousministeriön johdolla poikkihallinnollisesti ja osallistavasti. Ihmisten arjen sujuminen ja hyvä toimintakyky muuttuvassa ympäristössä sekä maantieteeseen perustuvan eriarvoisuuden kasvun tunnistaminen ja ehkäiseminen, liikkumisen mahdollisuuksien turvaaminen, kansalaistoiminnan ja osallisuuden vahvistaminen, palvelujen digitaalinen ja fyysinen saavutettavuus ovat ihmisten kokonaishyvinvoinnin ja siten myös mielenterveyden näkökulmasta keskeisiä asioita.[38]

Ympäristötunteista puhutaan paljon ja erityisesti nuoret kokevat tarvetta vaikuttaa ilmastoasioihin ja –politiikkaan. Kansallisia tavoitteita ja linjauksia sekä toimenpiteitä löytyy mm. työ- ja elinkeinoministeriön[39], valtiovarainministeriön[40], maa- ja metsätalousministeriön[41] sekä sosiaali- ja terveysministeriön[42] suunnitelmista. Ympäristöministeriö koordinoi ilmastolakia, joka määrittää suunnitelmien koordinointivastuut. Lakisääteisiä ilmastolain mukaisia suunnitelmia ovat **Kansallinen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelma**, TEM:n koordinoima pitkän aikavälin suunnitelma, MMM:n maankäyttösektorin suunnitelma ja YM:n koordinoima keskipitkän ajan suunnitelma.

[36] Kansallinen metsästrategia 2035. Maa- ja metsätalousministeriö 2022.
[37] Kansallinen luonnon virkistyskäytön strategia 2030. Valtioneuvoston periaatepäätös. Valtioneuvoston julkaisuja 2022:13.
[38] Maaseutupoliittinen selonteko - Maa- ja metsätalousministeriö (mmm.fi), [haettu 20.6.2024].
[39] Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2022:53.
[40] Valtiovarainministeriön ilmasto- ja luontostrategia 13.12.2022. Valtiovarainministeriö.
[41] Kansallinen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelma 2022. Valtioneuvoston periaatepäätös 20.11.2014. Maa- ja metsätalousministeriö.
[42] Ilmastonmuutos sosiaali- ja terveyssektorilla. Sosiaali- ja terveysministeriön ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitelma (2021-2031). Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:20.

Kuntien ja hyvinvointialueiden on lain mukaan edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä sekä valmisteltava valtuustokausittain **hyvinvointikertomus ja –suunnitelma**.[43] Kevään 2022 kuntakyselyssä lähes kaikki vastanneet kunnat kertoivat, että mielenterveyden edistäminen on kunnan eri hallinnonalojen ja muiden toimijoiden välistä hyvinvointityötä ja siihen liittyvät toimet on kirjattu kunnan hyvinvointisuunnitelmaan ja/tai –kertomukseen.[44]

Yhteinen piirre eri strategioissa ja ohjelmissa, joissa mielenterveys on mukana, on poikkihallinnollisuus. Tavoitteet mielenterveyden edistämiseen ja myös ehkäisevän työn sekä mielenterveyspalvelujen laadun, saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi ovat sellaisia, että niihin tarvitaan väestön, yhteiskunnan eri toimijoiden ja päättäjien välistä laaja-alaista yhteistyötä.

2.2 Mitä tiedämme mielenterveydestä ja itsemurhista nyt?

Mielenterveyden edistäminen koskettaa koko väestöä. Ajantasaista tutkimustietoa tarvitaan vaikuttavien toimintakäytäntöjen pitkäjänteiseen kehittämiseen ja niiden oikeaan kohdentamiseen sekä koulutukseen ja yhteiskuntavaikuttamiseen.

Nuorten mielen hyvinvointia on selvitetty kansallisissa kouluterveyskyselyissä joka toinen vuosi vuodesta 2015 alkaen. Kevään 2021 kyselyn mukaan nuorten ahdistuneisuus- ja masennusoireilu sekä yksinäisyys yleistyivät verrattuna COVID19-pandemiaa edeltäneeseen aikaan. Erityisesti tyttöjen kohdalla oireilun yleistyminen oli merkittävää ja tytöt kertoivat myös mielen hyvinvoinnin heikentymisestä. Huomion arvoista on, että tyttöjen ahdistuneisuusoireilu oli jo ennen pandemiaa kasvussa. Pojilla huolta herättää tyttöjä heikompi koulumenestys sekä nuorten miesten naisia suurempi työttömyys, ylivelkaantuminen ja syrjäytyminen. Lisäksi yksinäisyys oli yleistynyt niin tytöillä

[43] Laki sosiaali- ja terveydenhuollon… 612/2021 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ® [haettu 20.6.2024].
[44] Rotko T, Cresswell-Smith J, Kauppinen T, Kilpeläinen K, Solin P, Suvisaari J & Tamminen N (2022). Mielenterveysstrategian ja mielenterveysvaikutusten ennakkoarvioinnin nykytila Suomessa ja maailmalla. Tutkimuksesta tiiviisti 59/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

kuin pojillakin. Noin neljännes tytöistä ja kymmenes pojista kertoivat kokevansa yksinäisyyttä melko usein tai jatkuvasti. Vaikka suurin osa suomalaisista nuorista voikin edelleen hyvin, voidaan todeta, että nuorten mielenterveys heikentyi pandemian aikana.[45] Myös opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten arvioiden mukaan nuorten mielenterveys- ja arjenhallinnan ongelmat, poissaolot ja opiskeluvaikeudet lisääntyivät keväästä 2021.[46] Kevään 2023 kysely osoitti, että ahdistuneisuus- ja masennusoireilu oli yhä yhtä yleistä kuin keväällä 2021. Sitä vastoin yksinäisyys väheni.[47]

Suomalaisnuorten itsetuhoisuuden elämänaikaista esiintyvyyttä selvitettiin kouluterveyskyselyn vastausten avulla ensimmäisen kerran keväällä 2021. Tytöistä 27 prosentilla oli ollut itsemurha-ajatuksia vähintään viisi kertaa elämänsä aikana, pojista 8 prosentilla. Tytöistä 18 prosenttia oli tahallisesti vahingoittanut itseään vähintään viisi kertaa elämänsä aikana, pojista 3 prosenttia. Tytöistä 9 prosenttia oli tehnyt vähintään yhden itsemurhayrityksen, pojista 5 prosenttia. Nuoren perheen huono taloudellinen tilanne, nuoren ahdistuneisuus- ja masennusoireilu sekä syömishäiriöt, yksinäisyys ja koulukiusaamisen kokemukset sekä päihteiden käyttö olivat yhteydessä elämänaikaiseen itsetuhoisuuteen.[48] Kevään 2023 kysely osoitti, että tytöillä itsensä vahingoittamiset, itsemurha-ajatukset ja itsemurhayritykset yleistyivät vuodesta 2021 vuoteen 2023. Sitä vastoin pojilla näiden yleistymistä ei tapahtunut.[49]

Aikuisväestön psyykkistä kuormittuneisuutta, itsemurha-ajatuksia ja terveyspalvelujen käyttöä mielenterveyssyistä on mitattu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuk-

[45] Aalto-Setälä T, Suvisaari J, Appelqvist-Schmidlechner K & Kiviruusu O (2021). Pandemia ja nuorten mielenterveys - Kouluterveyskysely 2021. Tutkimuksesta tiiviisti 55/2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
[46] Hietanen-Peltola M, Jahnukainen J, Laitinen K & Vaara S (2022). (Oppilaiden ja opiskelijoiden kasvavat ongelmat ja koronan heikentämät palvelut edelleen arkea opiskeluhuoltopalveluissa – OPA 2022 –seurannan tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 32/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
[47] Kiviruusu O, Ranta K, Lindgren M, Haravuori H, Silén Y, Therman S, Lehtonen J, Sares-Jäske L, Aalto-Setälä T, Marttunen M & Suvisaari J (2024). Mental health after the COVID-19 pandemic among Finnish youth: a repeated, cross-sectional, population-based study. Lancet Psychiatry 11, 451-460.
[48] Haravuori H, Kiviruusu O, Lindgren M, Therman S, Aalto-Setälä T & Marttunen M (2022). Nuorten itsetuhoisuuden esiintyvyys – Kouluterveyskyselyn 2021 tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 49/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
[49] Kiviruusu O, Ranta K, Lindgren M, Haravuori H, Silén Y, Therman S, Lehtonen J, Sares-Jäske L, Aalto-Setälä T, Marttunen M & Suvisaari J (2024). Mental health after the COVID-19 pandemic among Finnish youth: a repeated, cross-sectional, population-based study. Lancet Psychiatry 11, 451-460.

sissa. Nämä tutkimukset osoittivat, että etenkin työikäisten psyykkinen kuormittuneisuus alkoi yleistyä vuosien 2018 ja 2020 välillä, ja tämä kielteinen kehitys on jatkunut vuodesta 2020 vuoteen 2022. Merkittävä psyykkinen kuormittuneisuus on yleistynyt sekä miehillä että naisilla erityisesti 20–64-vuotiaiden ikäryhmässä. Vuonna 2022 se oli yleisintä 20–39-vuotiailla, joista yli viidesosa miehistä ja yli neljäsosa naisista on merkittävästi psyykkisesti kuormittuneita.[50]

Palvelujen käyttö mielenterveyteen liittyvien ongelmien vuoksi on yleistynyt 20–64-vuotiaiden ikäryhmässä. Miehillä tämä tapahtui erityisesti vuodesta 2020 vuoteen 2022, naisilla muutos oli tasainen vuodesta 2018 vuoteen 2022. Palvelujen käyttö on yleisintä 20–39-vuotiailla. Tässä ikäryhmässä lähes viidesosa miehistä ja lähes kolmasosa naisista on käyttänyt palveluja mielenterveyteen liittyvän ongelman vuoksi. Palvelujen käyttö on siten yleisintä samassa ikäryhmässä, jossa oireilu on yleisintä. Tätä voidaan pitää myönteisenä asiana, koska palveluja on siten ollut saatavilla.[51] Sitä vastoin muutoksia ei tapahtunut 65 vuotta täyttäneillä, mikä voi selittyä sillä, että näitä palveluita ei heille ole tai että koska niihin pääsy koetaan liian vaikeaksi, ne jätetään käyttämättä.[52]

Itsemurha-ajatukset ovat viime vuosina yleistyneet 20–64-vuotiailla, ja tämä muutos on ollut miehillä suurempi kuin naisilla. Muutoksia ei ole tapahtunut 65 vuotta täyttäneillä. Vuonna 2022 itsemurha-ajatukset olivat yleisimpiä 20–39-vuotiailla: heistä joka seitsemäs oli kokenut itsemurha-ajatuksia edeltäneen vuoden aikana. Itsemurha-ajatuksia kokeneiden mielenterveyspalvelujen käytössä ei ole tapahtunut muutoksia. Siten vaikka palvelujen käyttö on yleistynyt, ne eivät kohdennu aiempaa paremmin vakavia oireita kokeviin. Vain 40 prosenttia itsemurha-ajatuksia kokeneista miehistä ja 56 prosenttia naisista oli käyttänyt terveyspalveluja mielenterveyteen liittyvien ongelmiensa vuoksi. Harvinaisinta tämä oli 65–74-vuotiailla: heistä alle viidesosa miehistä ja alle kolmasosa naisista oli käyttänyt terveyspalveluja mielenterveyteen liittyvien ongelmiensa vuoksi.[53]

[50] Mielenterveys ja palvelujen käyttö (thl.fi), [haettu 20.6.2024].
[51] Suvisaari J, Appelqvist-Schmidlechner K, Solin P, Partonen T, Parikka S, Koskela T & Ikonen J (2021). Aikuisväestön mielenterveys ja avun hakeminen mielenterveysongelmiin – FinSote 2020. Tutkimuksesta tiiviisti 42/2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
[52] Mielenterveys ja palvelujen käyttö (thl.fi), [haettu 20.6.2024].
[53] Mielenterveys ja palvelujen käyttö (thl.fi), [haettu 20.6.2024].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos selvitti Suomessa tapahtuneita itsemurhakuolemia vuosina 2016–2021 ikäryhmittäin 10–17-vuotiaista 90–99-vuotiaisiin. Miesten osalta myönteinen kokonaiskehitys jatkui, tosin 90–99-vuotiaiden miesten itsemurhakuolemien määrä suureni. Naisten itsemurhakuolemien määrissä ei myönteistä kokonaiskehitystä tapahtunut. Huomion arvoista on se, että 30–39-vuotiaiden naisten itsemurhakuolemien määrä suureni.[54] Vuosina 2022 ja 2023 itsemurhakuolemien määrä on edelleen pienentynyt, ja esimerkiksi vuonna 2022 ikävakioitu itsemurhakuolleisuus (100 000 kohden) oli Suomessa (11,9) jo pienempi kuin mitä se oli Ruotsissa (12,4).[55] Nuorten itsemurhakuolleisuus on Suomessa tästä huolimatta kuitenkin edelleen suurta muihin EU-maihin verrattuna. Itsemurhat ovat nuorilla keskeinen kuolemansyy, koska nuorten kuolleisuus muihin kuolemansyihin on vähäistä. Vuonna 2022 Suomessa 15–24-vuotiaana kuolleista lähes joka kolmas kuoli itsemurhaan ja nuorten osuus kaikista itsemurhakuolemista oli 12 prosenttia.[56]

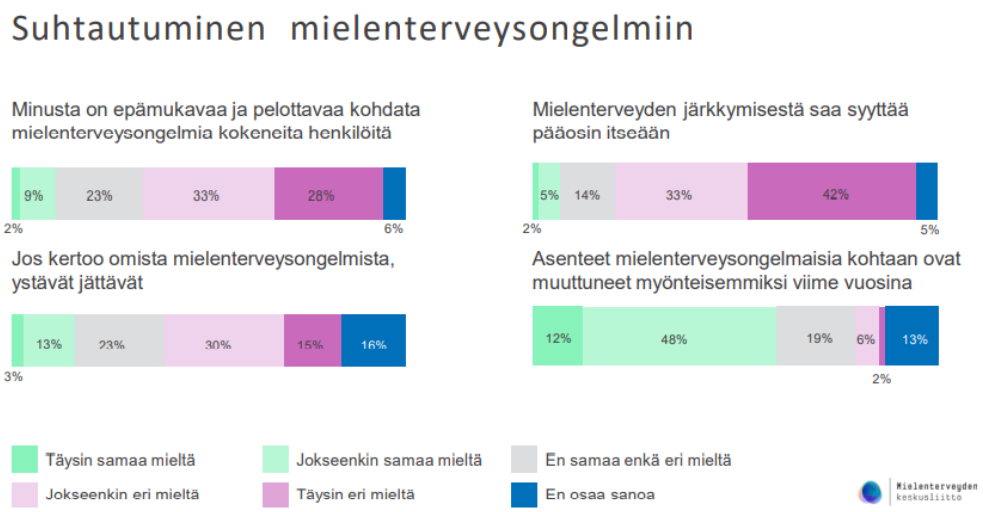
Mielenterveyden ongelmat ovat myös merkittävä tekijä ennenaikaisessa eläköitymisessä. Yleisimmät syyt siirtyä työkyvyttömyyseläkkeelle olivat vuonna 2023 mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt (32 %) ja tuki- ja liikuntaelinten sairaudet (32 %). Jos tarkastellaan jo eläkkeellä olevia, ovat mielenterveyden häiriöt suurin syy työkyvyttömyyseläkkeisiin. Työkyvyttömyyseläkkeiden määrissä nousua ei kuitenkaan ole juuri ollut. Sen sijaan mielenterveyden häiriöistä johtuvien sairauspoissaolojen kasvu on ollut voimakasta ja lähes yhtäjaksoista vuoden 2016 jälkeen. Erityisesti ahdistuneisuushäiriöistä johtuvat sairauspoissaolot ovat viime vuosina kasvaneet. Mielenterveyden häiriöt ovat suurin syy pitkille sairauspoissaoloille ja vuonna 2023 jo yli 100 000 henkilöä sai sairauspäivärahaa mielenterveyssyistä. Mielenterveyssyyt sairauspoissaoloille korostuvat erityisesti nuorilla, alle 35-vuotiailla ja naisilla.[57] Työnsä henkisesti rasittavaksi kokevien osuus on lisääntynyt viime vuosina. Vuoden 2023 Työolobarometrin mukaan aikaisempaa useammin palkansaajat kokevat, että työ rasittaa henki-

[54] Partonen T, Kiviruusu O, Grainger M, Eklin A & Suvisaari J (2022). Itsemurhakuolemat Suomessa vuosina 2016-2021. Tutkimuksesta tiiviisti 47/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
[55] Nordic Council of Ministers. Prevention of suicide and suicide attempts in the Nordic countries: a situation analysis. TemaNord 2024:509. https://pub.norden.org/temanord2024-509.
[56] Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuolemansyyt 2023 (verkkojulkaisu). ISSN=1799-5051. Helsinki: Tilastokeskus.
[57] Suomen virallinen tilasto (SVT): Suomen työeläkkeen saajat 2021. Eläketurvakeskuksen julkaisuja 2022:04.

sesti ainakin hieman. Palkansaajista 16 prosenttia oli täysin samaa mieltä, että työ rasittaa henkisesti ja miltei puolet (47 %) oli jokseenkin samaa mieltä. Naiset kokivat työn henkistä rasittavuutta miehiä useammin.[58]

Stigma tarkoittaa ihmiseen tämän olemuksen, toiminnan tai sairauden vuoksi liitettyä kielteistä leimaa tai mielikuvaa. Se ilmenee esimerkiksi ihmisen syyllistämisenä ja epäoikeudenmukaisena ja syrjivänä kohteluna. Masennukseen ja ahdistukseen liittyvä stigma on viime aikoina lieventynyt, mutta ei hävinnyt.[59] Vakavakampiin mielenterveyden häiriöihin liittyy edelleen vahvaa stigmaa. Stigma voi näkyä monin tavoin ihmisten arjessa; esimerkiksi organisaation tai yhteisön haluttomuutena panostaa palveluihin tai työntekijöiden toimintaedellytyksiin. Tämä voi johtaa muun muassa puutteelliseen palvelujen resursointiin ja syrjintään monenlaisissa yhteyksissä. Rakenteelliseen syrjintään voidaan vaikuttaa esimerkiksi kiinnittämällä huomiota viestinnän sisältöihin ja sävyihin, vahvistamalla ihmisten parissa työskentelevien ammattilaisten mielenterveys-ja päihdeosaamista ja varmistamalla, että palvelut ovat saavutettavia ja saatavilla.[60] Mielenterveyden keskusliiton Mielenterveysbarometrilla on seurattu mielenterveyteen liittyviä asenteita jo vuodesta 2005 alkaen. Vuoden 2021 barometrin tulosten mukaan 60%:a vastaajista arvioi, että asenteet mielenterveysongelmia kokevia ihmisiä kohtaan ovat muuttuneet kuitenkin myönteisemmiksi (kuvio 2).[61]

[58] Työolobarometri 2023 - Valto (valtioneuvosto.fi), [haettu 20.6.2024].
[59] Wahlbeck K, Hietala O, Kuosmanen L, McDaid D, Mikkonen J, Parkkonen J, Reini K, Salovuori S & Tourunen J (2018). Toimivat mielenterveys- ja päihdepalvelut. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 89/2017.
[60] The Lancet Commission on ending stigma and discrimination in mental health - The Lancet [haettu 20.6.2024].
[61] Mielenterveysbarometri 2021. Mielenterveyden keskusliitto. Mielenterveysbarometrin 2021 tulokset, osa 1 | MTKL [haettu 20.6.2024].

Kuvio 2. Mielenterveysbarometri 2021 yleisökyselyn graafi: Suhtautuminen mielenterveysongelmiin.

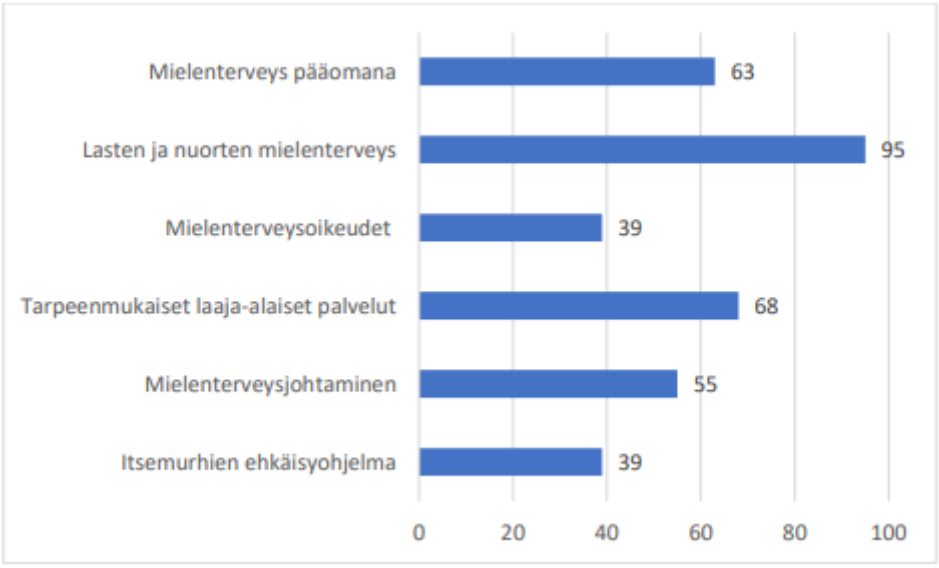
3 Mielenterveyden edistämisen toimenpiteitä vuosina 2024-2027

Tässä periaatepäätöksessä linjataan eri ministeriöiden ja toimijoiden mielenterveyden ja sen edistämisen toimenpiteitä vuosina 2024-2027. Toimenpiteet on luokiteltu mielenterveysstrategian neljän sisällöllisen toimintalinjauksen ja itsemurhien ehkäisyohjelman tavoitekokonaisuuden mukaisesti. Viides, palveluja koskeva toimintalinjaus, liittyy sellaisiin toimenpiteisiin, jotka edellyttävät eri hallinnonalojen yhteistyötä.

Kansallisella mielenterveysstrategialla ja itsemurhien ehkäisyohjelmalla ohjataan pitkäjänteistä, tuloksellista ja ajantasaista mielenterveyspolitiikkaa ja sen toimeenpanoa vuoteen 2030 asti. Tämä edellyttää eri ministeriöiden, hallinnonalojen ja toimijoiden välistä poikkihallinnollista yli hallituskausien ulottuvaa yhteistyötä. Mielenterveysstrategian viisi painopistettä eli mielenterveyslinjausta ovat seuraavat: mielenterveys pääomana, lasten ja nuorten mielenterveyden rakentuminen arjessa, tarpeenmukaiset ja laaja-alaiset palvelut sekä mielenterveysjohtaminen.[62]

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos teki keväällä 2022 kunnille kyselyn, jossa selvitettiin mm. sitä, miten kansallinen mielenterveysstrategia tunnetaan ja kuinka sen eri painopisteitä toteutetaan kunnissa. Kysely osoitti, että strategian tuttuus ja sen eri painopisteiden toteuttaminen vaihtelevat suuresti kyselyyn vastanneissa kunnissa. Eniten mielenterveysstrategian painopisteistä toteutettiin Lasten ja nuorten mielenterveys -painopistettä ja vähiten mielenterveysoikeudet –painopistettä sekä Itsemurhien ehkäisyohjelmaa (kuvio 3).[63]

[62] Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6.
[63] Rotko T, Cresswell-Smith J, Kauppinen T, Kilpeläinen K, Solin P, Suvisaari J & Tamminen N (2022). Mielenterveysstrategian ja mielenterveysvaikutusten ennakkoarvioinnin nykytila Suomessa ja maailmalla. Tutkimuksesta tiiviisti 59/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Kuvio 3. Mielenterveysstrategian toteutuksen painopisteet kunnissa (%).

3.1 Mielenterveys pääomana

Mielenterveysstrategian tavoitteet vuoteen 2030

”Mielenterveys on yksilön, perheiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan pääomaa, josta pidetään huolta ja johon sijoitetaan

- *kaikissa elämän vaiheissa,*
- *opiskelussa ja työssä,*
- *arkiympäristöissä, yhteisöissä ja vapaa-ajan toiminnassa,*
- *yhteiskunnan ja ympäristön muutoksissa.*
- *Yleisen kansanterveydellisen näkökulman lisäksi erikseen otetaan huomioon eri vähemmistöryhmät, kielelliset ja kulttuuriset ryhmät.”*[64]

[64] Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6.

Meneillään oleva kehittäminen

Hyvinvointitalouden päämääränä on oikeudenmukainen yhteiskunta, joka tarjoaa kaikille hyvän elämän edellytykset. Sen keskeisenä tavoitteena on sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen kestävyyden hallittu tasapaino yhteiskunnassa. Keskeistä on, että ihmisten hyvinvoinnin eri osatekijät, niiden suhde toisiinsa ja hyvinvointivaikutusten arviointi ovat päätösten ja politiikan lähtökohtana. Hyvinvoinnin osatekijät liittyvät ihmisten arkeen ja elämään kuten esimerkiksi kokemus mielen hyvinvoinnista ja tyytyväisyydestä elämään, toimeentulon riittävyys, turvallinen ja tasa-arvoinen yhteiskunta sekä mahdollisuus osallisuuteen ja vaikuttamiseen. Kun hyvinvointi jakautuu tasaisesti yhteiskunnassa, yhteiskunta kehittyy ja se pystyy myös hillitsemään mm. sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvua.[65]

Haavoittuvassa asemassa tai tilanteessa olevia ryhmiä ei ole huomioitu vielä riittävästi mielenterveysstrategian ja itsemurhien ehkäisyohjelman toimeenpanossa. Kulttuurisensitiivisiä eli kielen ja kulttuurin mukaisia kehittämistoimenpiteitä tulee tehdä yhdessä alkuperäiskansan, sateenkaariväestön ja muiden vähemmistöryhmien edustajien kanssa. On myös tärkeää, että yhteiskunnassa ehkäistään tehokkaasti sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ihmisten sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun liittyvää syrjintää.[66] Koko väestön mielenterveys pääomana on perusedellytys toimivalle yhteiskunnalle. Tavoitteet ja toimenpiteet, joilla edistetään mielenterveyttä, vaikuttavat yhteiskunnan toimivuuteen ja kehitykseen sekä talouden kestävyyteen.

Mielenterveys pääomana toimenpiteitä 2024-2027

- Tunnistetaan mielenterveysosaamisen taitoja vaativia ammattiryhmiä ja heidän koulutustarpeitaan sekä vastataan niihin (**STM**, **SM**, **OKM**, **OM, THL**).
- Mielenterveyttä edistetään kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvointityössä poikkihallinnollisena ja sektorit ylittävänä verkostotyönä yhdessä järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa (**STM**).
- Edistetään vapaaehtois- ja kokemusasiantuntijatoiminnan näkyvyyttä ja arvostusta mm. mukaan ottamalla hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työhön ja yhteistyöverkostoihin osallisina ja vaikuttajina (**STM**).

[65] Hyvinvointitalous - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi) [haettu 20.6.2024].
[66] Strategian tehtävät 2023-2024 - THL

- Laaditaan ja pilotoidaan mielenterveyden edistämisen ja arvioinnin kansallinen malli, joka on sovellettavissa eri kohderyhmille (**STM, THL**).
- Levitetään ja vakiinnutetaan Työelämän mielenterveysohjelmassa kehitettyjä työkaluja ja toimintamalleja; työpaikoilla on käytössä mielenterveyden edistämisen, varhaisen sekä työkyvyn tuen toimintamalleja ja hyvä yhteistyö työterveyshuollon kanssa (**STM, TEM, TTL**).
- Lisätään muuttuvan työelämän ja toimintaympäristön edellyttämiä jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia sekä varmistetaan laadukkaiden tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden saatavuus. Edistetään jatkuvaa oppimista elämän, koulutuksen ja työn siirtymävaiheissa kansallisen Elinikäisen ohjauksen strategian (ELO) mukaisesti. (**TEM, OKM**)
- Tuetaan työuran alussa koulusta työelämään siirtymistä ja huolehditaan perehdytyksestä. Varmistetaan työelämävalmiuksien, työelämän metataitojen ja omasta työkyvystä ja työterveydestä huolehtimisen hallinta. (**STM, TEM**)
- Edistetään haavoittuvassa asemassa olevien kieli-, sukupuoli- ja kulttuurivähemmistöryhmien mielenterveyttä yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa (**STM, THL**).
- Tuetaan mielenterveyttä vahvistamalla väestön talousosaamista (**OM**).
- Edistetään yhdenvertaista luonnon virkistyskäyttöä keinona vahvistaa väestön mielenterveyttä (**YM**).
- Hyödynnetään liikunnan ja liikkumisen mahdollisuudet mielenterveyden edistämisessä levittämällä ja kehittämällä liikunnallisia menetelmiä ja työkaluja sekä vahvistamalla eri alojen ammattilaisten osaamista niiden käytössä. Jatketaan valtakunnallisen Liikkuvat-kokonaisuuden toimeenpanoa väestön hyvinvoinnin vahvistamiseksi. (**OKM**)
- Tunnistetaan taiteen ja kulttuurin merkitys osana koko väestön mielenterveyden vahvistamista ja mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyä (**OKM, STM**)**.**
- Viedään eteenpäin eri hallinnonalojen toimenpiteitä, jotka edistävät väestön turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta arjessa (**SM, PLM, LVM, YM, MMM, OKM, OM, STM**, **OPH, AVI**).
- Vahvistetaan eri väestöryhmien, yhteisöjen ja organisaatioiden henkistä kriisinkestävyyttä (**PLM, OKM**, **STM**).

Mielenterveys pääomana edellyttää pitkäjänteistä ja monialaista kehittämistä

- Mielenterveysosaamisen vahvistamista jatketaan eri kohderyhmissä poikkihallinnollisesti ja laajassa yhteistyössä järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa; eri alojen ammattilaiset, työpaikkojen esihenkilöt ja johto, viranomaiset sekä eri väestöryhmät.
- Arjen turvallisuuden ja väestön resilienssin vahvistamista jatketaan eri ammattilaisten, kansalaisten, viranomaisten, järjestöjen ja muiden toimijoiden välisenä tiiviinä yhteistyönä.

3.2 Lasten ja nuorten mielenterveyden rakentuminen arjessa

Mielenterveysstrategian tavoitteet vuoteen 2030

”Lapsuuden ja nuoruuden kasvuolosuhteet vaikuttavat merkittävästi mielenterveyteen. Lasten ja nuorten mielenterveys vahvistuu, kun yhteiskunta toimii niin, että

- *luodaan edellytykset turvalliselle elämälle perheissä ja muissa keskeisissä kasvuympäristöissä ja yhteiskunnan muutoksissa,*
- *turvataan jokaiselle lapselle yhtäläiset mahdollisuudet hyvään itsetuntoon ja mielenterveystaitoihin, oppimiseen ja onnistumisen kokemuksiin,*
- *annetaan jokaiselle lapselle ja nuorelle yhtäläinen mahdollisuus osallistua turvallisiin ja kehitystä edistäviin harrastuksiin,*
- *turvataan haavoittuvassa asemassa tai elämäntilanteessa olevien lasten ja nuorten oikeudet,*
- *vähennetään lapsiperheköyhyyttä,*
- *vähennetään lasten ja nuorten syrjäytymistä.”*[67]

[67]Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6.

Meneillään oleva kehittäminen

Hallitusohjelmaan on kirjattu useita keskeisiä lapsi- ja perhepoliittisia tavoitteita kuten esimerkiksi lapsimyönteisen politiikan edistäminen, lapsiperheiden monimuotoisuuden tunnistaminen ja lapsistrategian toimeenpanon jatkaminen sekä lapsi- ja perhevaikutusten arviointi päätöksenteossa.[68] Samanaikaisesti toteutetaan kuitenkin säästötoimia sosiaaliturvaan sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen ja järjestöjen rahoitukseen. Eduskunta onkin edellyttänyt sosiaaliturvaan tehtyjä muutoksia hyväksyessään, että niiden vaikutuksia eri henkilöryhmien osalta seurataan ja arvioidaan. Sosiaali- ja terveysministeriö on suunnittelemassa tästä laajaa arviointia, jonka yhteydessä vaikutukset myös nuoriin erityisenä ryhmänä voitaisiin selvittää. Hallitusohjelman mukaisesti käynnistetyssä toimeentulotukilain kokonaisuudistusta valmistelevassa työryhmässä etsitään ratkaisuja, jotta mahdollisimman moni pääsisi kiinni työhön tai opintoihin eikä ajautuisi pitkäaikaiseen toimeentulotuen tarpeeseen, erityisen tärkeää tämä nähdään olevan juuri nuorten kohdalla. Lasten ja nuorten mielenterveyttä tuetaan myös lisäämällä muun muassa järjestöjen tarjoamaa mielenterveyden tukea, joka sisältyy ns. Nuorisopaketin poikkihallinnollisiin toimenpiteisiin.

Lapsuus ja nuoruus ovat tärkeää ja merkityksellistä aikaa koko elämänkaaren aikaiselle hyvinvoinnille ja hyvälle mielenterveydelle. Hyvä mielenterveys auttaa mm. hyväksymään elämän tuomia muutoksia ja sietämään menetyksiä. Se on muuttuva voimavara arjessa, jota tukevat terveelliset elämäntavat ja läheiset ihmissuhteet.[69] Pienituloisten lapsiperheiden toimeentulo-ongelmat kuormittavat vanhempia ja heikentävät vanhemmuutta. Tämän seurauksena perheiden arki vaikeutuu ja lasten hyvinvointi heikkenee. Lisäksi lasten elämä vaikeutuu usein myös kodin ulkopuolella; lasten sekä nuorten heikot kulutusmahdollisuudet heijastuvat kielteisesti heidän hyvinvointiinsa. Kaveripiirissä hyväksyttyjen tavaroiden ja vaatteiden käyttö sekä mahdollisuus osallistua harrastuksiin ovat merkittäviä tekijöitä lasten sosiaalisissa suhteissa ja kiusaamiskokemuksissa. Taloudellinen eriarvoisuus saattaa johtaa lasten ja nuorten syrjimiseen, ryhmästä sulkemiseen ja kiusaamiseen. Toimeentulo-ongelmat ovat myös hel-

[68] Vahva ja välittävä Suomi : Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023 (valtioneuvosto.fi), [haettu 20.6.2024].
[69] Mielenterveys - Nyyti ry [haettu 20.6.2024].

posti periytyviä, mikä lisää entisestään lapsen tai nuoren syrjäytymisriskiä. Lapsiperheköyhyyden ehkäisy ja vähentäminen edistävät yksilöiden, perheiden lisäksi koko yhteiskunnan hyvinvointia.[70]

Vuonna 2022 voimaan tulleella perhevapaauudistuksella edistetään molempien vanhempien mahdollisuutta perhevapaisiin; molemmilla vanhemmilla on yhtä suuri vanhempainvapaakiintiö. Uudistuksen tavoitteena on lisätä työelämän ja vanhempien tasa-arvoa sekä huomioida nykyistä paremmin erilaiset perhemuodot.[71] Tärkeää on myös samanaikaisesti kehittää perhemyönteisiä käytäntöjä työpaikoilla, jotta perhevapaan jälkeinen paluu työelämään on sujuvaa ja tukee työntekijän sekä koko perheen hyvinvointia. Perheystävälliset toimintatavat lisäävät työhön sitoutumista ja työhyvinvointia ja ovat siksi hyödyllisiä myös työnantajille.

Lasten ja nuorten mielenterveyttä ja sitä vahvistavia tekijöitä voidaan tukea varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa sekä harrastuksissa. Tukemalla myönteistä vanhemmuutta voidaan tukea lasten kehitystä. Mielenterveyden tukemisen kulttuuri, vanhemmuuden tuki ja mielenterveystaitojen kehittämien onkin luontevaa saada osaksi lasten ja nuorten arkiympäristöjä ja lähiyhteisöjä.[72] Opiskeluhuollolla on tässä merkittävä lakisääteinen tehtävä mm. opiskelijan hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisessä niin ennaltaehkäisevänä koko oppilasyhteisöä tukevana yhteisöllisenä työnä kuin oppilaan oikeutena yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon. Opiskeluhuolto kattaa esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen ja vapaan sivistystyön oppivelvollisille suunnatun koulutuksen sekä oppivelvollisuuttaan aikuisten perusopetukseen osallistumalla suorittavat.[73]

[70] Karvonen S & Salmi M (toim.). Lapsiköyhyys Suomessa 2010-luvulla. Työpaperi 30/2016. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
[71] Perhevapaauudistus astuu voimaan elokuussa 2022 - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi) [haettu 20.6.2024].
[72] Pesonen A, Larivaara M & Hannukkala M (2022). Katsaus: Hyvän mielen koulu – Mielenterveyden edistäminen ja mielenterveystaidot varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Focus localis 3/2022.
[73] Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ® [haettu 20.6.2024].

Varhaiskasvatukseen, kouluille ja oppilaitoksille suunnatussa kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisyn toimenpideohjelmassa kehitettiin menetelmiä, joilla tunnistetaan ja ehkäistään lasten ja nuorten arjessa tapahtuvaa kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa sekä vahvistetaan myönteistä ja turvallista toimintakulttuuria.[74] Lisäksi osana Liikkuva koulu ja Liikkua opiskelu -toimintaa on kehitetty mielenterveyden edistämistä liikkumisen keinoin ja integroitu niitä osaksi Liikkuvan koulun ja opiskelun arkea (esim. Mieli liikkeelle ja Iloliike -hankkeet.[75] Opetus- ja kulttuuriministeriö on myös tukenut muita hankkeita, joilla edistetään mielenterveyttä liikunnan avulla sekä liikunnassa ja urheilussa.

Kuntien ja järjestöjen nuorisotyöllä ja –toiminnalla edistetään nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä tuetaan nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista sekä nuorten harrastamista ja toimintaa kansalaisyhteiskunnassa. Elämänhallinnan ja arjen sekä psykososiaalisen tuen vahvistamisen palveluilla tuetaan koulutuksen ja työn ulkopuolella olevia nuoria (NEET-nuoria) omassa asuin- ja toimintaympäristössään.

Jotta lasten ja nuorten mielenterveyttä voidaan edistää vaikuttavasti, tarvitaan tietoa myös heiltä itseltään. **Kouluterveyskysely**[76] tarjoaa luotettavaa ja monipuolista tietoa useista ikäryhmistä. Vuosittain julkaistavassa **Nuorisobarometrista**[77] saadaan puolestaan tietoa 15-29 –vuotiaiden nuorten arvoista ja asenteista liittyen kulloinkin esillä oleviin ajankohtaisiin asioihin ja **Amisbarometri**[78] tuottaa seurantatietoa ammattiin opiskelevien koulutuksesta, opintoihin hakeutumisesta, hyvinvoinnista ja tulevaisuudennäkymistä. Kohderyhmään kuuluvat nuoret ja aikuisopiskelijat, jotka suorittavat ammatillista tai valmentavaa tutkintoa tai muita ammatillisia opintoja. Ympäristöministeriöllä[79] on ollut myös laajasti nuorten ja lasten kuulemisia ilmastoasioissa eri tavoin viime vuosina.

Lasten ja nuorten mielenterveyden edistämisen toimenpiteitä 2024-2027

[74] Toimenpideohjelma kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisemisestä - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö [haettu 20.6.2024].
[75] Liikkuminen, hyvinvointi ja oppiminen | Jamk, [haettu 20.6.2024].
[76] Lasten ja nuorten hyvinvointi - Kouluterveyskysely 2023 : Tytöistä yli kolmannes ja pojista joka viides kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi (julkari.fi), [haettu 20.6.2024].
[77] Nuorisobarometri - Valtion nuorisoneuvosto (tietoanuorista.fi), [haettu 20.6.2024].
[78] Amisbarometri 2024 | Opetushallitus (oph.fi)
[79] Lapsia ja nuoria on kuultu ympäristöasioissa, mutta heidät on tärkeä saada tiiviimmin mukaan yhteistoimintaan - Ympäristöministeriö [haettu 20.6.2024].

- Lasten ja nuorten kanssa työskentelevät sekä esihenkilöstö ja johto saavat koulutusta, perehdytystä ja tietoa mielenterveyden edistämisestä ja sen merkityksestä, mielenterveyttä suojaavista ja sitä vaarantavista tekijöistä (**OKM**).
- Suunnitellaan ja muutetaan lasten ja nuorten kasvu-, oppimis- ja toimintaympäristöjä mielenterveyttä tukeviksi, jolloin ne edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja paikallislähtöistä kehittämistä sekä houkuttelevat mm. liikkumaan ja leikkimään, harrastamaan ja toimimaan yhdessä (**OKM, OPH, MMM**).
- Vahvistetaan kansalaisjärjestöjen tukea mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusteemoista lapsille sekä nuorille. Lisätään järjestötukea erityisesti lasten ja nuorten suosimilla verkkoalustoilla ja puhelimitse. (**STM**)
- Lisätään ehkäisevän päihdetyön laaja-alaista valistustyötä huomioiden myös mielenterveyden tuki yhdessä järjestöjen, kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa. Erityisenä kohderyhmänä ovat haavoittuvassa asemassa olevat nuoret sekä heidän perheensä ja läheisensä. (**STM**)
- Lisätään tietoa kouluruokailun sosiaalisen ulottuvuuden merkityksestä lapsen ja nuoren mielenterveyteen osana kokonaishyvinvointia ja oppimiseen sekä tunnistetaan ja ehkäistään yksinsyömisen pelko (**MMM, OKM, OPH, STM, Ruokavirasto**).
- Alaikäisten osastoja vankiloissa kehitetään siten, että ne kohtaavat paremmin alaikäisten vankien mielenterveyden haasteet ja tukevat rikoksetonta elämää (**OM, STM, OKM, OPH, VTH, THL**).
- Edistetään myönteistä ryhmäytymistä ja yhteisöllistä toimintakulttuuria kouluissa ja oppilaitoksissa ja näin ehkäistään osaltaan jengiytymistä. Henkilöstöä koulutetaan ehkäisemään kielteistä ryhmäytymistä ja häiriökäyttäytymistä. (**OKM**)
- Edistetään lasten ja nuorten tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetusta kaikilla koulutusasteilla varhaiskasvatuksesta alkaen (**OKM**).
- Vahvistetaan moniammatillista hyvinvointityötä, sekä yhteisöllistä oppilashuoltoa ja turvallista oppimisympäristöä varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa sekä lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa (**OKM**).
- Vahvistetaan kuntien nuorisotyön ja opiskeluhuollon toimijoiden yhteistyötä. Huomioidaan myös lapsen ja nuoren perhe sekä lähipiiri. (**OKM**)
- Mahdollistetaan kaikille lapsille ja nuorille hyvinvoiva ja liikunnallinen arki toimeenpanemalla Liikkuvat-kokonaisuutta (**OKM**).

- Jatketaan Harrastamisen Suomi -mallin toimeenpanoa (**OKM**).
- Häirintää, kiusaamista ja väkivaltaa ehkäistään sekä niihin puututaan tehokkaasti tukemalla olemassa olevia välineiden ja uusien työkalujen kehittämistä. Tunnistetaan väkivallan ja sen uhan vaikutukset mielenterveyteen sekä varmistetaan riittävä apu ja tuki lapselle ja nuorelle sekä läheisille. (**OKM**, **STM, SM**, **OM**)
- Lisätään työyhteisöjen ja esihenkilöiden mielenterveysosaamista sekä valmiuksia tukea ja perehdyttää erityisesti nuorta työntekijää. Turvataan nuoren työntekijän oikeus työterveyteen ja vahvistetaan työterveyshuollon osaamista nuorten mielenterveyden tukemisessa. (**TEM, STM**)
- Jatketaan keskustelua viranomaisten ja lasten sekä nuorten välillä ilmastonmuutokseen liittyvistä asioista ja vahvistetaan heidän mahdollisuuksiaan vaikuttaa (**YM**).

Lasten ja nuorten mielenterveyden edistäminen edellyttää pitkäjänteistä ja monialaista kehittämistä

- Lasten ja nuorten mielenterveyden edistämisen toimenpiteitä jatketaan poikkihallinnollisena yhteistyönä, jossa huomioidaan lapsen ja nuoren elämän kokonaistilanne, heidän erilaiset arjen toimintaympäristönsä sekä läheiset ja perhe.
- Vahvistetaan sellaisia lapsi- ja perhepoliittisia toimenpiteitä, joilla mm. vähennetään lapsiperheköyhyyttä, edistetään perhe-etuuksien ja vanhemmuuden tuen vaikuttavien keinojen kehittämistä sekä perheystävällistä työelämää.

3.3 Mielenterveysoikeudet

Mielenterveysstrategian tavoitteet vuoteen 2030

”Mielenterveysoikeuksien toteutuminen suojaa kaikkien mielenterveyttä. Mielenterveysoikeuksiin kuuluvat

- *hyväksytyksi tuleminen ja syrjimättömyys,*
- *ihmisarvon ja perus- ja ihmisoikeuksien kunnioitus,*

- *yhdenvertainen oikeus asumiseen, opintoihin, työhön, toimeentuloon ja sosiaaliseen osallisuuteen,*
- *oikeus määritellä itse ne asiat, jotka auttavat selviytymään arjessa, ja saada siihen tarvittava tuki,*
- *oikeus vaikuttaa kansalaisena, päätöksenteon osapuolena, vertaistoimijana ja kokemusasiantuntijana,*
- *oikeus hyvään ja vaikuttavaan hoitoon, kun se on tarpeen,*
- *oikeus ja mahdollisuus käyttää kansankieliä ja muita Suomessa puhuttuja kieliä sekä saada riittävä tuki.*
- *Mielenterveysoikeuksien saavuttamiseksi tarvitaan työtä ennakkoluulojen, virheellisten käsitysten ja vastakkainasettelun voittamiseksi.*
- *Tulkkaus- ja käännösapu mielenterveyspalveluissa."*[80]

Meneillään oleva kehittäminen

Hyvä mielenterveys on kaikkien ihmisten perusoikeus. Mielenterveysoikeudet eivät kuitenkaan aina toteudu, vaan niiden saavuttamiseksi tarvitaan monen tasoista ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja toimenpiteitä, jotta mielenterveyteen liittyviä virheellisiä ennakkoluuloja ja syrjintää voidaan ehkäistä ja vähentää. Kielelliset oikeudet, oikeus opiskeluun ja työhön sekä yhdenvertaisuuteen, riittävä elintaso, oikeus saada tarpeenmukaisia yhteiskunnan palveluja sekä mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua yhteiskuntaan monin eri tavoin sisältyvät mielenterveysoikeuksiin.[81]

EU:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevassa strategiassa 2021-2030 todetaan mm. seuraavasti: *"Vammaisilla on oikeus hyviin oloihin työpaikalla, itsenäiseen elämään, yhtäläisiin mahdollisuuksiin ja täysipainoiseen osallistumiseen yhteisönsä elämään. Kaikilla on oikeus esteettömään elämään. Yhteisönä velvollisuutemme on varmistaa heidän täysipainoinen osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa."* Strategiassa korostetaan vammaisuuden moninaisuutta ja puuttumista niihin esteisiin, joita vammaiset usein kohtaavat. Esteet voivat liittyä esimerkiksi etniseen al-

[80] Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6.
[81] Mielenterveysoikeudet | Mielenterveyspooli [haettu 20.6.2024].

kuperään, seksuaalisuuteen, uskontoon tai vaikeaan sosioekonomiseen asemaan. Erityistä huomiota on kiinnitettävä myös naisiin, lapsiin, ikääntyneisiin, kodittomiin, pakolaisiin, maahanmuuttajiin, romaneihin ja muihin etnisiin vähemmistöihin.[82]

Uudistettu yhdenvertaisuuslaki tuli voimaan vuonna 2023. Uudistuksen tavoitteena on selkeämpi ja toimivampi lainsäädäntö, joka edistää ihmisten yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjintää yhteiskunnan eri osa-alueilla.[83]

Vaikka mielenterveyden häiriöihin liittyvät kielteiset asenteet ja syrjintä ovat vähentyneet vuosien saatossa, kokevat mielenterveyden häiriöistä kärsivät ihmiset edelleen mielenterveyteen liittyvää syrjintää yhteiskunnassa. Tämä voi ilmetä mm. vaikeutena saada palveluja ja työtä, epäoikeudenmukaisena ja syrjivänä kohteluna ihmisen arjessa.[84]

Mielenterveysoikeuksia edistäviä toimenpiteitä 2024-2027

- Vahvistetaan selkeä- ja selkokielisyyttä mm. viranomaisviestinnässä ja palveluissa, joka edistää kaikkien oikeutta ymmärtää ja tulla ymmärretyksi (**VM**)**.**
- Vahvistetaan koulutuksilla eri viranomaisten osaamista rasismin ja syrjinnän vaikutuksista (**OM**).
- Vahvistetaan vankiloiden sosiaalisen kuntoutuksen sisältöjä mielenterveyden tukemiseksi ja turvataan rangaistusta suorittaville palvelujatkumot siirryttäessä laitoksista kuntiin ja hyvinvointialueille (**OM, STM, THL, VTH**).
- Vahvistetaan asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeutta ja vähennetään rajoitustoimien käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lainsäädännön uudistamisen lisäksi kehitetään myös toimintatapoja, jotka lisäävät asiakkaan ja potilaan osallisuutta ja vähentävät rajoitustoimien käyttöä. (**STM, THL**)
- Jatketaan syrjinnän vastaista työtä työelämässä huomioiden esimerkiksi ikääntyneet, maahanmuuttajat ja osatyökykyiset (**STM**).
- Lisätään työkyvyttömyysetuuksien käyttöä, työkokeilun hyödyntämistä ja muita työkaluja, joilla mahdollistetaan työelämään osallistuminen (**STM**).

[82] EUR-Lex - 52021DC0101 - EN - EUR-Lex (europa.eu)
[83] Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ® [haettu 20.6.2024].
[84] Kaivosoja M & Rissanen P (2022). Mielenterveyshäiriöihin liittyvät asenteet muuttuneet myönteisemmiksi – asenteiden muutos ei yksinään poista syrjintää. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 2022;138(11):969-71.

- Edistetään kieli-, sukupuoli ja kulttuurivähemmistöihin kuuluvien mielenterveyttä yhteistyössä kohderyhmien ja eri sidosryhmien kanssa (**STM, THL**).
- Edistetään mielenterveyskuntoutujien asumista kehittämällä asumisneuvontaa ja investointiavustusten kohdentamista. Asuinalueiden kehittämisessä edistetään monipuolista asuntojen hallintamuotojakaumaa ja asumisratkaisuja, viheralueiden saavutettavuutta sekä segregaation vähentämistä ja ehkäisyä mm. hyödyntämällä Lähiöohjelman hyviä käytäntöjä. (**YM**)

Mielenterveysoikeuksien edistäminen edellyttää pitkäjänteistä ja monialaista kehittämistä

- Syrjinnän, rasismin ja väkivallan vastaisia toimenpiteitä jatketaan poikkihallinnollisena yhteistyönä.
- Mielenterveyteen, päihteisiin ja muihin riippuvuuksiin liittyvän syrjinnän ja leimautumisen vastaisen ohjelman toimeenpanoa ja juurrutusta jatketaan eri hallinnonaloilla.
- Työkyvyn vaihtelun hyväksyvän ja työhön osallistumista tukevan toimintakulttuurin vahvistaminen ja vaikuttavien keinojen levittäminen.

3.4 Ihmisten tarpeiden mukaiset, laaja-alaiset palvelut

Mielenterveysstrategian tavoitteet vuoteen 2030

”Palvelut vastaavat ihmisten tarpeita, kun varmistetaan, että

- *ne ovat asiakaslähtöisiä, ikä- ja kehitysvaiheeseen sopivia ja käyttäjät kokevat ne itselleen soveltuviksi,*
- *ne ovat saavutettavia, oikea-aikaisia, laadukkaita ja vaikuttavia,*
- *ne ovat joustavia, yhteen sovitettavia ja jatkuvuutta tukevia,*
- *ne edistävät kuntoutumista,*

- *ne noudattavat yhdenvertaisuusperiaatetta; palvelujen suunnittelussa otetaan erityisesti huomioon ryhmät, jotka muuten olisivat vaarassa jäädä eriarvoiseen asemaan,*
- *ne ottavat huomioon omaiset ja läheiset sekä voimavarana että tuen tarvitsijoina,*
- *henkilöstön ammattitaitoa ja työhyvinvointia pidetään yllä,*
- *vakavia psyykkisiä sairauksia ja päihdehäiriöitä sairastavien ihmisten fyysisen terveyden hoito toteutuu yhdenvertaisesti muun väestön kanssa."*[85]

Meneillään oleva kehittäminen

Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuslainsäädäntö on uudistunut vuonna 2023. Mielenterveyden hoidosta ja päihde- ja riippuvuushoidosta säädetään nyt terveydenhuoltolaissa ja sosiaalihuollon mielenterveys- ja päihdetyöstä sosiaalihuoltolaissa. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on parantaa potilas- ja asiakaslähtöisyyttä monella tapaa. Lisäksi lainsäädännön muutoksilla vahvistetaan eri toimijoiden välistä yhteistyötä, joka tarkoittaa esimerkiksi mielenterveyden- päihde- ja riippuvuushoidon sekä somaattisen hoidon toteuttamista kokonaisuutena ja tarvittavien sosiaalihuollon palvelujen yhteensovittamista. Terveyspalveluja tulee toteuttaa myös perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyönä. Palveluja on tarkoitus tarjota monimuotoisesti, esimerkiksi perinteisten palvelumuotojen lisäksi sähköisinä ja liikkuvina palveluina. Lainsäädäntöuudistuksen tavoitteena on lisäksi vähentää näihin palveluihin liittyvää kielteistä leimaa, kun palvelut ovat osa muuta sosiaali- ja terveydenhuoltoa.[86]

Palveluja kehitettiin vuoteen 2023 mielenterveysstrategian mukaisesti Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmassa kaikille ikäryhmille, nuoret erityisenä painopisteenä, ja kehittäminen jatkuu Suomen kestävän kasvun ohjelmassa. THL tuotti mielenterveysstrategian linjauksia noudattavaa ohjeistusta palvelujärjestelmälle nuorten

[85] Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6.
[86] Mielenterveys- ja päihdelainsäädännön uudistus - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi) [haettu 20.6.2024].

mielenterveyden ja päihdehoidosta hyödynnettäväksi hyvinvointialueilla.[87] Kansallisen lapsistrategian toimeenpanona on valmistunut toimenpanosuunnitelma päihteitä käyttävien lasten ja nuorten tukemiseksi sekä lasten ja nuorten mielenterveystyön vaikuttavuuden lisäämiseksi.[88]

Kansallisen mielenterveysstrategian työelämään kuntouttavien mielenterveyspalveluiden sisällöllistä ja toiminnallista uudistusta on toteutettu vuoteen 2023 saakka THL:n koordinoimassa IPS-kehittämishankkeessa ja vuoden 2024 loppuun Suomen kestävän kasvun ohjelmassa. Kehittämishankkeen alueellisissa kokeiluissa on otettu käyttöön tutkimusnäyttöön ja kansainvälisiin laatukriteereihin perustuva tuetun työllistymisen IPS-työhönvalmennus osana alueiden psykiatrisen hoidon ja kuntoutuksen palveluita. Vuoden 2023 lopussa IPS-työhönvalmennukseen osallistuneista 763 asiakkaasta 46 prosenttia oli työllistynyt. Kokeilut ovat osoittaneet, ettei vakavan mielenterveydenhäiriön tarvitse olla este työnteolle, ja että näyttöön perustuva toimintamalli on vaikuttava myös suomalaisissa rakenteissa.[89], [90]

Asiantuntijat ovat pyöreän pöydän työskentelyssä vuonna 2023 ehdottaneet mielenterveysstrategian mukaisia ratkaisuja palvelujen kansallisen toimintamallin aikaansaamiseksi[91]. Ehdotuksista oli päättämässä mielenterveyden hoidon asiantuntijoita hyvinvointialueiden perus- ja erityistasolta, kehittämistyötä tehneistä hankkeista, koulutusjärjestelmästä ja alan keskeisistä ammattiliitoista sekä asiakas-, potilas- ja omais-

[87] Haravuori H, Muinonen E, Kanste O & Marttunen M Mielenterveys- ja päihdetyön menetelmät opiskeluterveydenhuollossa: Opas arviointiin, hoitoon ja käytäntöihin. Ohjaus 20/2016. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
Aalto-Setälä T, Huikko E, Appelqvist-Schmidlechner K, Haravuori H & Marttunen M. Kouluikäisten mielenterveysongelmien tuki ja hoito perustason palveluissa: Opas tutkimiseen, hoitoon ja vaikuttavien menetelmien käyttöön. Ohjaus 6/2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
Karjalainen P, Huikko E, Appelqvist-Schmidlechner K, Jahnukainen J, Manninen M, Eväsoja M & Kautto T. Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveys- ja päihdehoito: Suosituksia perusterveydenhuollon toimijoille. Ohjaus 15/2022. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
[88] Lasten ja nuorten mielenterveystyön vaikuttavuuden lisääminen : Kansallisen lapsistrategian toimenpiteen 13 loppuraportti (julkari.fi) [haettu 20.6.2024].
[89] IPS –Sijoita ja valmenna! –kehittämishanke 2020-2022. Ohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:12.
[90] Sipilä N. & Appelqvist-Schmidlechner K. (2024): IPS Sijoita ja valmenna -työhönvalmennus mielenterveyden häiriöön sairastuneiden työllistymisen tukena. Arviointitutkimus toimintamallin käyttöönotosta, soveltuvuudesta ja koetusta vaikuttavuudesta.
[91] Ratkaisut mielenterveyden häiriöiden psykososiaalisen hoidon käyttöönoton ja saatavuuden parantamiseksi (stm.fi) [haettu 20.6.2024].

järjestöistä. Yhteenvetona tarvittavista ratkaisuista todettiin, että tarvitaan selkeät alueelliset hoitoketjut asianmukaisine näyttöön perustuvine menetelmineen ja sitä tukeva henkilöstörakenne ja porrasteinen psykoterapiakoulutus. Hoitoon tulee jatkossa päästä matalalla kynnyksellä. Tarvitaan pysyvä rakenne kansalliselle yhteistyölle ja koordinaatiolle sekä aikuisten että lasten ja nuorten osalta. Tarvitaan selkeästi määritetty vastuu perusterveydenhuollolle lasten ja nuorten kehityksellisten ja psyykkisten häiriöiden hoidosta. Palveluissa keskeinen on sosiaali- ja terveyskeskus. Siellä tarjolla ovat kaikki perustason palvelut mukaan lukien neuvolat sekä yksilöllinen hoidon tarpeen arvio. Sosiaali- ja terveyskeskuksessa mielenterveyden hoito pitää kytkeä ennaltaehkäiseviin palveluihin, kokonaishoidon jatkuvuudesta vastaavan hoitotiimin toimintaan, psykiatrisiin konsultaatioihin ja erikoissairaanhoitoon sekä sosiaalipalveluihin. Lisäksi on huomioitava myös vaikeimmin sairaat ja heidän palvelujensa tarve. Akuutteina ongelmina ovat vaikea psykiatripula ja muun henkilöstön vajaus erikoissairaanhoidossa.

Hallitusohjelman mukaan mielenterveys- ja päihdeongelmiin liittyvien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta ja vaikuttavuutta parannetaan erityisesti kehittämällä perustason palveluja ja turvaamalla lainsäädännöllä lasten ja nuorten yhdenvertainen pääsy perustasolla lyhytpsykoterapiaan tai muihin vaikuttaviin psykososiaalisiin hoitoihin (niin sanottu hallituksen mallin mukainen lasten ja nuorten terapiatakuu).

Saamelaisten yhdenvertaisuutta mielenterveyden tukeen omalla kielellä ja oma kulttuuri huomioiden on myös vahvistettu. Saamelainen psykososiaalisen tuen yksikkö perustettiin 2022 osaksi valtioneuvoston asettamaa Saamelaisten totuus- ja sovintokomitean työtä. Yksikkö toimii valtioneuvoston kanslian rahoituksella vuoden 2025 loppuun saakka. Palvelu on helposti saavutettava ja sitä tarjotaan kaikilla kolmella saamenkielellä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen lisäksi tarvitaan monentasoista yhteistyötä eri hallinnonalojen toiminnan ja palvelujen kanssa, muun muassa työllistymiseen liittyviä palveluita ja erityisryhmien asumista. Vapaaehtoinen kansalaistoiminta täydentää palveluja. Erilaisia toimijoita ovat järjestöt, seurakunnat, kokemusasiantuntijat ja vertaiset sekä ihmiset itse. Hyvin toimivat palvelut parantavat viranomaisten välistä yhteistyötä

ja voivat helpottaa muiden viranomaisten tehtäviä. Moniviranomaisyhteistyön avulla voidaan koordinoida tarvittavia palveluja, apua ja tukea.[92]

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen monialaisen yhteistyön kehittämisen toimenpiteitä 2024-2027

- Jatketaan eri toimijoiden monialaisen yhteistyön kehittämistä. Edistetään jo kehitettyjen viranomaisyhteistyön hyväksi todettujen toimintamallien pysyvää käyttöönottoa uusilla alueilla.
    - Edistetään asunnottomuuden ehkäisemiseen ja vähentämiseen liittyvää yhteistyötä, johon kuuluvat asuntojen osoittaminen tähän tarkoitukseen, asumisneuvonta, ennakoiva talousneuvonta ja asumista tukevat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut (**YM, OM, STM**).
    - Jatketaan matalan kynnyksen psykososiaalisen tuen Onni-toimintaa nuorten Ohjaamoissa sekä vahvistetaan nuorten Ohjaamojen monialaisuutta ja sosiaali-, terveys- ja koulutusalan asiantuntijaresursseja Ohjaamojen kannustinmallin valtionavustuksella 2021-2026 (**TEM**).
    - Varmistetaan TE-palvelut 2024 –uudistuksen yhteydessä sujuva yhteistyö uusien työvoimaviranomaisten, hyvinvointialueen palvelujen sekä toiminnan kanssa (**TEM**).
    - Jatketaan lähisuhdeväkivallan riskinarviointiin ja uhrin auttamiseen sekä nuorten rikoskierteen katkaisemiseen liittyvää viranomaisyhteistyötä (**POHA, STM, OM**).
    - Edistetään etsivää työtä yhteistyössä hyvinvointialueen, kuntien, järjestöjen ja poliisin kanssa (**POHA, STM, OKM**).
    - Vahvistetaan monialaista yhteistyötä kuntien ja hyvinvointialueiden välillä mm. nimeämällä kuntien nuorisolain mukaiseen ohjaus- ja palveluverkoston jäseneksi hyvinvointialueen edustajia (**OKM**)**.**
    - Lisätään talous- ja velkaneuvonnan ja mielenterveyspalvelujen yhteistyötä (**OM**, **STM**).

[92] Enska. Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019-2023. Sisäministeriö.

- Edistetään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa talousasioiden puheeksiottamista työterveyshuollossa ja mielenterveystyössä. Vahvistetaan asiantuntijoiden kykyä puhua talousasioista. (**STM, OM**)
- Vahvistetaan vankiloiden kuntoutussisältöjä ja toimintatapoja mielenterveyden edistämiseksi ja turvataan rangaistusta suorittaville palvelujatkumot siirryttäessä laitoksista kuntiin ja hyvinvointialueille (**OM, STM, THL, VTH**).

Palvelut edellyttävät pitkäjänteistä ja monialaista kehittämistä

- Erilaisten palvelujen yhteiskehittämisessä hyödynnetään tutkimustiedon rinnalla laajasti erilaista osaamista ja tietoa, jota saadaan mm. järjestöiltä ja muilta sidosryhmiltä sekä asiakaspalautteista ja kokemusasiantuntijoilta.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden ohella on tärkeää kehittää palveluja, jotka edistävät arkielämää ja mahdollisuuksia osallistua lähiyhteisön ja yhteiskunnan toimintaan.

3.5 Hyvä mielenterveysjohtaminen

Mielenterveysstrategian tavoitteet vuoteen 2030

Mielenterveyden huomioiminen sisältyy kaikkeen johtamiseen. Mielenterveystyötä ohjataan ja johdetaan suunnitelmallisesti kokonaisuutena ylittäen hallinnolliset rajat.

- *Johtaminen sopeuttaa organisaatiot ja niiden toiminnat mielenterveyteen vaikuttaviin ajankohtaisiin ilmiöihin ja talouden realiteetteihin sekä valmistelee ne kohtaamaan tulevaisuuden haasteet.*
- *Johtamisessa tukeudutaan ajantasaiseen tietoon ja teknologiaan.*
- *Varmistetaan ajankohtaisen ja ennakoivan tutkimustiedon saatavuus.*
- *Johtamisessa käytetään parhaiten soveltuvia indikaattoreita ja niitä seurataan.*

- *Mielenterveysstrategian toteutumista arvioidaan säännöllisesti ja sen toimenpide-ehdotuksia painotetaan ja muotoillaan uudestaan tarpeen mukaan.*

Meneillään oleva kehittäminen

Valtioneuvoston tutkimushankkeessa - Mielenterveysvaikutusten ennakkoarviointi (MIVA) käyttöön, kehitettiin mielenterveysvaikutusten vaikuttavaa arviointia osana kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvointityön ja -johtamisen kokonaisuutta. Hankkeen tuloksia voidaan hyödyntää myös valtionhallinnon säädös- ja ohjelmavalmistelussa sekä järjestö- ja kansalaisvaikuttamistyössä. Hanke toteutettiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja järjestöjen yhteistyönä.

Mielenterveystyötä ohjataan ja johdetaan yli sektorirajojen, sillä mielenterveyttä rakennetaan kaikilla yhteiskunnan sektoreilla. Mielenterveysjohtamisen tavoitteena on mielenterveyden laaja-alainen edistäminen ja siten väestön kokonaishyvinvoinnin vahvistaminen yhteiskunnan kaikilla tasoilla ja alueilla. Hyvän johtamisen tueksi tarvitaan tutkimustietoa mielenterveyden ilmiöistä ja niiden trendeistä, jotta voidaan varautua tulevaisuuden haasteisiin. Mielenterveysvaikutusten arvioinnilla saadaan tietoa erilaisten päätösvaihtoehtojen mahdollisista vaikutuksista ihmisten ja eri väestöryhmien mielenterveyteen ja hyvinvointiin.[93]

Yhteiskuntaan ja sen toimivuuteen vaikuttavat globaalit muutosvoimat kuten ikääntyvä ja monimuotoistuva työväestö, kiihtyvä teknologian kehittyminen, ilmastonmuutoksen vaikutukset ympäristöön ja ihmisten tapaan toimia sekä työelämän vaatimusten muuttuminen, mikä edellyttää uuden oppimista ja joustavaa osaamista. Tämä kaikki vaikuttaa myös mielenterveysjohtamiseen. Pidemmän aikavälin tavoite tulee olla inhimillisesti, sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä kehitys ja tämä vaatii mm. uudenalaista ajattelua, päätöksentekoa ja asennemuutosta myös työelämässä.[94]

[93] Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6.
[94] Kokkinen L (toim.) 2020. Hyvinvointia työstä 2030-luvulla, skenaarioita suomalaisen työelämän kehityksestä. Työterveyslaitos.

Mielenterveysjohtamista edistäviä toimenpiteitä 2024-2027

- Edistetään mielenterveysvaikutusten (MIVA) käyttöönottoa eri hallinnonaloilla ja johtamisen tasoilla (**STM, THL**)**.**
- Parannetaan mielenterveys-, päihde- ja riippuvuusasioiden tietopohjaa tiedolla johtamisen ja toimenpiteiden seurannan tueksi (**STM, THL**).
- Vakiinnutetaan eri ministeriöiden välisen mielenterveysstrategian poikkihallinnollisen yhteistyöryhmän työskentelyn jatkuvuus sekä yhteistyön rakenne ja toimintatavat järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa (**STM**).
- Tuetaan eri ikäisten mielenterveyttä ja työkykyä työuran eri vaiheissa ja muutoksissa hyvinvointialueiden, työllisyysalueiden, työterveyshuoltojen ja työpaikkojen yhteistyössä. Edistetään työelämän joustoja ja työurasuunnittelua. (**STM, TEM**)
- Vahvistetaan työkykyjohtamista osana työpaikkojen strategista johtamista ja esihenkilöiden mielenterveysosaamista. Varmistetaan, että esihenkilökouluttajien käytössä on mielenterveyden tukemisen oppimateriaali sekä jatketaan johtamisen kehittämistä työelämässä TYÖ2030 –ohjelman johtamisverkostossa osana jo käynnistettyä kehittämiskokonaisuutta. (**STM, TEM, TTL**)
- Vahvistetaan psykososiaalisen kuormituksen arvioinnin ja hallinnan osaamista työpaikoilla. Tuodaan työpaikoille keinoja ja menetelmiä vahvistaa työn voimavaroja ml. yhteisöllisyys. (**STM, TEM, TTL**)
- Edistetään tietoisuutta mielenterveydestä ja sen edistämisen keinoista osana kuntien ja hyvinvointialueiden poikkihallinnollista ja monitoimijuuteen perustuvaa hyvinvointityötä sekä tiedolla johtamista ja päätöksentekoa (**STM**).
- Jatketaan mielenterveyden edistämisen ja itsemurhien ehkäisyn kansainvälistä vaikuttamistyötä kansainvälisissä rakenteissa ja verkostoissa kuten EU, WHO ja OECD (**STM**).

Mielenterveysjohtaminen edellyttää pitkäjänteistä ja monialaista kehittämistä

- Eri sektoreiden palvelujen kokonaisuutta ja yhteistoiminnallisuutta korostava vastuunjako kirjoitetaan selkeiksi toimintamalleiksi niin, että tarvittavat voima-

varat, kustannusvastuut ja kompensaatiomekanismit samalla todetaan. Laaditaan eri hallinnonalojen välisille yhteistoiminnoille mallit, joissa kuvataan toimijoiden roolit, kustannusten jakautuminen ja toimintojen johtaminen.[95]

- Jatketaan toimenpiteitä, joilla edistetään mielenterveyttä osana kaikkien hallinnonalojen päätöksentekoa.

3.6 Itsemurhien ehkäisy

Mielenterveysstrategian tavoitteet vuoteen 2030

”Itsemurhien ehkäisy vaatii tehostamista ja lisää uusia keinoja.

- *Itsemurhaa yrittäneitä kohtaavien asenteet ovat muokattavissa sellaisiksi, että itsemurhaa yrittäneitä ei syyllistetä tai pidetä huomionhakuisina.*
- *Itsemurhakeinojen ja itsemurhavälineiden saatavuutta on ehkäistävä.*
- *Matalan kynnyksen kriisipalveluita tulee olla saatavilla kaikkialla Suomessa, ja niistä tulee tiedottaa siten, että jokainen Suomessa asuva tietää, missä tällaiset palvelut omalla alueella sijaitsevat ja miten ne ovat tavoitettavissa.*
- *Hoitoon pääsyä helpotetaan ja nopeutetaan priorisoimalla paitsi itsemurhavaarassa olevan henkilön hoito, myös huomioimalla ja antamalla tukea itsemurhaan kuolleen läheisille; varhainen tuki vaikeissa elämäntilanteissa ja kriiseissä ehkäisee ongelmien pahenemista ja voi estää myös itsemurhia.*
- *Päihtyneiden tai päihde- ja riippuvuusongelmista kärsivien itsemurhavaaran vakavuutta arvioidaan kuten muillakin itsemurhavaarassa olevilla.*
- *Median osaaminen itsemurhaviestinnässä voi edistää itsemurhien ehkäisyä; myönteiset tarinat selviytymisistä auttavat löytämään apua vaikeissa tilanteissa.*
- *EU-lainsäädännön kehittäminen tavoitteena itsemurhiin rohkaisevan sisällön rajaaminen sosiaalisessa mediassa, videoissa, televisiosarjoissa ja elokuvissa.*

[95] Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6.

- *Ajankohtaista tilastotietoa tarvitaan eri ikäryhmistä ja riskiryhmistä itsemurhien, itsemurhayritysten, hoitoon pääsyn ja hoidon laadun sekä varhaisen tuen osalta."*[96]

Meneillään oleva kehittäminen

Itsemurhien ehkäisyohjelman tarkoituksena jatkaa ja parantaa toimenpiteitä, joilla estetään itsemurhakuolemia. Ohjelman osa-alueet ovat: asenteisiin vaikuttaminen, itsemurhakeinoihin vaikuttaminen, varhaistuen tarjoaminen, riskiryhmien tukeminen, hoidon kehittäminen ja mediaosaamisen lisääminen. Näihin osa-alueisiin liittyviä itsemurhien ehkäisyn toimenpiteitä toteutettiin vuosina 2021–2023 viidessä itsemurhien ehkäisyn kehittämishankkeessa.[97] Itsemurhakuolemien määrän seuranta näillä alueilla vuosilta 2016–2022 osoittaa, että itsemurhakuolleisuus on pienentynyt kehittämishankkeiden toiminnan aikana. Näiden viiden kehittämishankkeen keskeiset toimintamallit on tallennettu Innokylään, josta ne ovat vapaasti saatavissa, tarpeen mukaan sovellettavissa ja otettavissa paikalliseen käyttöön.[98]

Itsemurhakuolemat ovat Suomessa huomattavasti harvinaistuneet, ja vuoden 1990 jälkeen itsemurhakuolleisuus on puolittunut. Jotta tämä kehitys jatkuisi, itsemurhien ehkäisyyn tarvitaan aktiivisia pitkän aikavälin toimenpiteitä ja koko yhteiskuntaa. Tärkeintä on tunnistaa itsemurhavaara, puuttua ajoissa ja näin sekä estää että ehkäistä itsemurhakuolemia. Jokainen kohtaaminen itsemurhavaarassa olevan kanssa on ainutkertainen ja voi olla juuri se viimeinen mahdollisuus auttaa itsemurhaa miettivää ihmistä ja hänen läheisiään oikean avun ja hoidon pariin.[99]

[96] Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6.
[97] Partonen T, Solin P & Haag C (2023). Toimintamalleja itsemurhien ehkäisyyn: itsemurhien ehkäisyohjelman tuloksia (2021–2023). Ohjaus 19/2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
[98] | Innokylä (innokyla.fi), [haettu 20.6.2024].
[99] Partonen T (2021). Itsemurhien ehkäisy tänään. Blogikirjoitus 7.9.2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Vaikka myös nuorten itsemurhakuolleisuus on vähentynyt vuodesta 1990 jälkeen, on itsemurhien määrä kuitenkin kuolinsyynä varsin suuri. Nuoren mieli kehittyy ja nuoruusaika on erilaisten muutosten jatkumoa sekä kokeilujen ja rajojen koettelua. On ohimeneviä pahan olon ja satunnaisten päihteiden käytön aikoja, jotka kuuluvat nuorten arkeen. Vaikea mielenterveyden häiriö, pitkittynyt päihteiden käyttö, itsemurhasta puhuminen ja itsemurhayritykset sekä nuoren ympäristön turvattomuus lisäävät itsemurhariskiä. Itsemurhia voidaan ehkäistä tunnistamalla riskitekijöitä, puuttumalla varhain, auttamalla ja tukemalla nuorta sekä turvaamalla hänen tarpeidensa mukainen hoito ja sen jatkuvuus myös elämän taitekohdissa.[100]

Mielenterveyden edistämisen ja ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä vaikutetaan tehokkaasti myös itsemurhien vähentämiseen. Itsemurhien ehkäisyyn tarvitaan kuitenkin myös tarkemmin kohdistettuja toimenpiteitä.

Itsemurhien ehkäisyn toimenpiteitä 2024-2027

- Itsemurhien ehkäisyn verkkokoulun sisältöä kehitetään ja laajennetaan uusille kohderyhmille soveltuvaksi (**STM, THL**).
- Vahvistetaan itsemurhien ehkäisyä kieli-, sukupuoli ja kulttuurivähemmistöissä tiiviissä yhteistyössä kohderyhmien ja muiden sidosryhmien kanssa (esim. romani- ja saamelaisväestö) (**STM, THL**).
- Vahvistetaan itsemurhaa yrittäneiden tukea huolehtimalla palveluiden yhteensovittamisesta katkeamattomien hoitopolkujen varmistamiseksi (**STM**).
- Vahvistetaan itsemurhien ehkäisyä suljetuissa ympäristöissä (esimerkiksi vankilat ja koulukodit) (**OM, STM, OKM, THL, VTH**).
- Vahvistetaan työterveyshuollon osaamista itsemurhien ehkäisyssä (**STM**).
- Tuetaan edelleen raideliikenteen allejääntien ennaltaehkäisyn yhteistyöryhmän toimintaa (**LVM, STM, THL**).
- Tuetaan ennaltaehkäisevää mielenterveystyötä tekemällä tiivistä poikkihallinnollista yhteistyötä viranomaisten ja järjestöjen sekä muiden toimijoiden kesken sekä sovitetaan tie- ja raideliikenteen itsemurhien ehkäisy yhdeksi näkökulmaksi muihin julkisen hallinnon strategioihin (**LVM**).

[100] Suomalainen L, Seilo N, Haravuori H & Marttunen M (2018). Nuoren viiltely ja itsetuhoinen käyttäytyminen. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim 2018; 134(8):857-64.

- Lisätään eri toimijoiden välistä poikkihallinnollista yhteistyötä tahallisten allejääntien ehkäisemiseksi raideliikenteessä ja varmistetaan, että tahallisten allejääntien ehkäisy otetaan huomioon eri hallinnonalojen hankkeissa (**LVM**).
- Lisätään raideliikenteen parissa työskentelevien henkilöiden kykyä tunnistaa käyttäytymistä, joka viittaa henkilön itsetuhoisuuteen sekä puuttumaan tilanteeseen turvallisesti (**LVM**).
- Edistetään itsemurhien ehkäisyä vaikuttamalla liikenne-, ympäristö- ja sisustusturvallisuuden suunnitteluun raideliikenteen allejääntien ennaltaehkäisyn yhteistyöryhmän sekä ministeriöiden välisen yhteistyöryhmän toiminnan kautta (**LVM**, **Traficom, YM, TEM, STM**).
- Jatketaan Aikalisätoiminnan kehittämistä ja toteutusta kutsuntojen yhteydessä (**PLM, STM, OKM, OPH, TEM, Ely, Valtionkonttori**).
- Hyödynnetään järjestöjen itsemurhien ehkäisy- ja kriisiosaamista kunnissa, hyvinvointialueilla ja yhdyspintatyössä (esim. kriisiavun kanavat, vertaistuki, itsemurhaa yrittäneiden ja itsemurhan tehneiden läheisille suunnattu tuki) (**STM**).
- Selvitetään taustasyitä niissä ikäryhmissä, joissa itsemurhakuolemat ovat yleistyneet (**STM, THL**).
- Edistetään itsemurhien muistilistan käyttöä vastuullisessa uutisoinnissa[101] (**STM, THL**).
- Kehitetään itsemurhavaaran kirjaamiskäytäntöjä teknisillä ratkaisuilla ja kirjaamisen sisältöjen systemaattisella käyttöönotolla (**STM, THL).**
- Jatketaan ja tehostetaan hallituskaudella 2023-2027 uudelleen käynnistynyttä itsemurhien ehkäisyn poikkihallinnollista ohjelmatyötä ministeriöiden välisen yhteistyöryhmän toiminnan avulla yhteistyössä järjestöjen ja muiden sidosryhmien kanssa (**STM**).

Itsemurhien ehkäisy edellyttää pitkäjänteistä ja monialaista kehittämistä

[101] Toimittajille avuksi muistilista itsemurhista uutisointiin - JSN, [haettu 20.6.2024].

- Suunnitellaan ja otetaan käyttöön kansallinen tietokanta, jossa on ajantasainen tieto itsetuhoisuuden vuoksi tehdyistä pelastustehtävistä, itsemurhayrityksistä ja itsemurhakuolemista (**STM, THL**).
- Tunnistetaan itsemurhavälineisiin liittyvät haasteet, ja vaikutetaan niihin tarvittaessa sääntelyllä, mukaan lukien ampuma-aseet, räjähteet, lääkkeet ja myrkyt (**SM, STM, Fimea, TEM, Tukes, MMM, Ruokavirasto**).
- Edistetään edelleen valtakunnallisesti yhdenmukaisia käytänteitä itsemurhaa yrittäneille ja heidän läheisilleen tarjottavan tuen osalta (**STM, THL**).

4 Periaatepäätöksen toimeenpano ja seuranta

Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma linjaavat pitkän aikavälin mielenterveyspolitiikkaa ja tavoitteita vuosille 2020-2030. Kansallisessa mielenterveysstrategiassa on kuvattu mielenterveyslinjaukset ja niiden sisällölliset tavoitteet sekä itsemurhien ehkäisyn tavoitteet vuoteen 2030 mennessä. Linjaukset ovat: mielenterveys pääomana, lasten ja nuorten mielenterveyden rakentuminen arjessa, mielenterveysoikeudet, ihmisten tarpeiden mukaiset ja laaja-alaiset palvelut sekä hyvä mielenterveysjohtaminen. Tässä mielenterveyden edistämisen periaatepäätöksessä kuvataan eri ministeriöiden ja sidosryhmien toimenpiteitä vuosina 2024-2027, joilla edistetään eri väestö- ja ikäryhmien mielenterveyttä. Useimmat toimenpiteet edellyttävät monialaista ja yli sektorit ylittävää yhteistyötä. Periaatepäätöksessä esitetyt toimenpiteet on laadittu poikkihallinnollisena virkatyönä, ja niiden toimeenpano edellyttää myös erillisen toimeenpanosuunnitelman laatimista.

Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030[102] sisältää myös seurantamittareita, joita voidaan hyödyntää periaatepäätöksen toimenpiteiden seurannassa. Väestön ja eri ikäryhmien mielenterveyttä ja itsemurhia seurataan myös kansallisilla mittareilla, joiden avulla saadaan tietoa eri ikäryhmien mielenterveydestä sekä itsemurhien ja niiden yritysten määristä. Eri ministeriöissä ja järjestöissä on laadittu pitkän aikavälin strategioita, suunnitelmia ja ohjelmia, joiden toimenpiteet edistävät ihmisten mielenterveyttä. Näiden strategioiden ja ohjelmien sisältämiä seurantamittareita voidaan lisäksi hyödyntää periaatepäätöksen toimenpiteiden arvioinnissa.

Hyvinvointialueiden tehtäviin kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen tavoite on, että hyvinvointialueiden valtion ohjaus muodostaa toimivan ja tarkoituksenmukai-

[102] Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020-2030. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2020:6.

sen kokonaisuuden sekä hyvinvointialueiden että valtion itsensä näkökulmasta. Ministeriöiden väliseen yhtenäiseen ohjaukseen pyritään koordinaatiolla ja johtamisella valtioneuvoston sisäisesti. Hallituskaudella varmistetaan, että hyvinvointialueiden ohjaus on yhteensopivaa valtioneuvoston asettamien talous- ja finanssipoliittisten tavoitteiden kanssa. Tarkoituksena on edelleen uudistaa hyvinvointialueiden rahoitusmallia ja purkaa tarpeettomaksi käyneitä normeja ja velvoitteita. Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut valtakunnalliset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle. Niiden mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan pitää olla sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävää. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää laajaa yhteistyötä kansallisten ja alueellisten toimijoiden kesken, mutta myös alueellista yhteistyötä toisten hyvinvointialueiden sekä alueen kuntien ja sidosryhmien kanssa.

Mielenterveyden edistämisen periaatepäätöksen toimenpiteiden tuleva koordinointi, arviointi, tuki ja seuranta edellyttävät eri ministeriöiden ja muiden keskeisten sidosryhmien välistä tiivistä yhteistyötä sekä poikkihallinnollista verkostoa ja yhteistyörakenteita.

7 § **Eron myöntäminen Heli Hakalalle konsernijaoston jäsenen tehtävästä ja täydennysvaalin toimittaminen (kvalt) / PT**

VD/3879/00.00.01.00/2023

PT/EJ

Heli Hakala on 26.8.2024 saapuneella viestillään pyytänyt eroa kaupunginhallituksen konsernijaoston jäsenen tehtävästään.

Hallintosäännön 7 luvun 2 §:n mukaan kaupunginhallituksessa on konsernijaosto. Kaupunginvaltuusto valitsee konsernijaostoon kaupunginhallituksen jäsenistä tai varajäsenistä kaupunginhallituksen toimikautta vastaavaksi toimikaudeksi vähintään seitsemän jäsentä, joista yhden puheenjohtajaksi ja kaksi varapuheenjohtajiksi, sekä yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä.

Hallintosäännön 8 luvun 4 §:n mukaan konsernijaosto vastaa konsernihallinnon järjestämisestä yhdessä kaupunginhallituksen kanssa kaupunginvaltuuston hyväksymässä kaupungin omistajapolitiikassa sekä muissa kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen antamissa ohjeissa ja määräyksissä tarkoitetulla tavalla.

Kaupunginvaltuusto on päätöksellään 19.6.2023 § 6 valinnut kaupunginhallituksen konsernijaostoon toimikaudeksi 2023–2025 seuraavat henkilöt:

Jäsen	**Henkilökohtainen varajäsen**
Ulla Kaukola (kv 11.12.2023 § 4)	Tiina Vesa
Sami Kanerva, I varapuheenjohtaja	Susanna Kaiju
Kai-Ari Lundell, II varapuheenjohtaja	Pekka Virkamäki
Marjo Vacker	Tiina Tuomela
Minna Kuusela	Eve Rämö
Heli Hakala (kv 18.9.2023 § 4)	Maarit Raja-aho (kv 18.9.2023 § 4)
Minna Räsänen (kv 11.12.2023, § 4)	Joni Hilden
Anitta Orpana	Sakari Rokkanen
Kristian Rehnström	Mika Kasonen (kv 13.11.2023 § 4)
Tuukka Saimen	Niilo Kärki
Faysal Abdi	Osmo Kähkönen

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 7

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle
a) myönnettäväksi ero Heli Hakalalle kaupunginhallituksen konsernijaoston jäsenen tehtävästä, ja
b) toimitettavaksi kaupunginhallituksen konsernijaoston jäsenen täydennysvaali jäljellä olevaksi ajaksi toimikaudesta 2023–2025.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu; esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

8 § Leppäkorven uusi päiväkoti - tarveselvityksen hyväksyminen

VD/81/10.03.02.01/2024
PT/AK/PW/EK/HA/EK

Esitetään hyväksyttäväksi Leppäkorven uuden päiväkodin tarveselvitys. Kustannusennuste on 9 888 000 euroa.

Leppäkorven uuden päiväkodin tarveselvitys on valmisteltu yhdessä Kasvatuksen ja oppimisen toimialan sekä Toimitilajohtamisen ja muiden Kaupunkiympäristön toimialan asiantuntijoiden kanssa.

Uusi päiväkoti toteutetaan nykyisen Leppäkorven päiväkotirakennuksen paikalle. Nykyinen rakennus on vuonna 1990 valmistunut ja käyttöikänsä päässä oleva ”10-talo.” Keväällä 2024 valmistuneessa Korson ja Koivukylän alueiden päiväkotiverkkoselvityksessä on esitetty, että nykyisestä 105 tilapaikkaisesta Leppäkorven päiväkodista luovutaan ja rakennus korvataan 168 tilapaikkaisella päiväkodilla. Uudella suuremmalla päiväkodilla vastataan alueen väestönkasvun myötä kasvavaan päiväkotipaikkojen tarpeeseen. Tavoitteena on, että uusi päiväkoti on valmis kesällä 2027.

Päiväkoti sijoittuu Korson suuralueelle Metsolan kaupunginosaan. Tontti on Vantaan kaupungin omistama YL-tontti osoitteessa Korpikontiontie 3, 01450 Vantaa. Tontti on vuokrattu tällä hetkellä VTK Kiinteistöt Oy:lle, joka vuokraa tontilla sijaitsevaa nykyistä Leppäkorven päiväkotia Vantaan kaupungille. Uusi päiväkotirakennus toteutetaan Kiinteistöjohtamisen linjausten (2022) mukaisesti kaupungin omana rakennuksena. Linjausten mukaisesti kiinteistöjen ja tilojen palvelualue rakennuttaa ja omistaa pitkäaikaisesti kaupungin palvelutuotannon käytössä olevat kiinteistöt (koulut, päiväkodit, kaupunkikulttuurin tilat jne.). Nykyiset rakennusta sekä tonttia koskevat vuokrasopimukset VTK:n kanssa päätetään.

Päiväkotirakennuksen bruttoalatavoite on 2060 brm². Päiväkodin tilapaikkamäärä on 168 eli 8 ryhmää. Rakennus toteutetaan kaksikerroksisena ja puurakenteisena. Rakennusoikeus tontilla on 1700 kem². Rakennusoikeuden ylitykseen haetaan poikkeamislupaa rakennusluvan hakemisen yhteydessä. Ennen rakentamista tontilta puretaan nykyinen Leppäkorven päiväkoti. Purkamislupa nykyisen rakennuksen purkamiseksi rakennuspaikalta haetaan erikseen. Purkamisesta, purkamispäätöksen valmistelusta ja purkamisluvan hakemisesta vastaa VTK Kiinteistöt Oy. VTK:lle annetaan ilmoitus purkutarpeesta vuosi ennen purkuajankohtaa.

Kaupunginvaltuuston hyväksymässä vuosien 2023–2032 investointiohjelmassa on varattu Leppäkorven uudelle päiväkodille 7,2 milj. € (alv 0 %). Nykyinen investointivaraus on laskettu 6-ryhmäiselle päiväkodille eikä riitä kattamaan 8-ryhmäisen päiväkodin kustannuksia. Varaus tullaan tarkistamaan valmisteilla olevassa investointisuunnitelmassa vastaamaan tarvetta. Päiväkodille bruttoala-arvion pohjalta laskettu kustannusennuste on 9 888 000 € (alv 0 %).

Kasvatuksen ja oppimisen lautakunta on osaltaan hyväksynyt päiväkodin 13.5.2024 päivätyn tarveselvityksen 4.6.2024 § 10. Kaupunkitilalautakunta on osaltaan hyväksynyt 13.5.2024 päivätyn tarveselvityksen 14.8.2024 § 8.

Talous- ja strategiajohtaja toteaa, että Leppäkorven uusi päiväkoti sisältyy kaupunginvaltuuston hyväksymään investointiohjelmaan ja hankkeen investointivaraus on 7,2 milj. euroa (alv 0 %). Investointivaraus tullaan tarkistamaan valmisteilla olevassa investointisuunnitelmassa vastaamaan suunnitteilla ole-

van 8-ryhmäisen päiväkodin kustannustarvetta. Päiväkodille bruttoala-arvion pohjalta laskettu kustannusennuste on 9 888 000 € (alv 0 %).

Hallintosäännön 8 luvun 1 §:n 30 kohdan mukaan kaupunginhallitus päättää kaupungin ja kaupunkikonsernin yli 3 000 000 euroa (alv 0 %) maksavien toimitilainvestointihankkeiden tarveselvitysten (kustannusennusteineen) ja yhdistettyjen tarveselvitys-hankesuunnitelmien (tavoitehintoineen) hyväksymisestä lukuun ottamatta teknisten perusparannushankkeiden tarveselvityksiä tai yhdistettyjä teknisten perusparannushankkeiden tarveselvitys-hankesuunnitelmia.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 8

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään hyväksyä Leppäkorven uuden päiväkodin 13.5.2024 päivätty tarveselvitys sekä kustannusennuste 9 888 000 € (alv 0 %).

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Merkittiin, että kaupunginhallitus jätti asiaan yhteisen pöytäkirjalausuman:

Uuden päiväkodin pihan puustoisuus on tärkeää. Kun hankesuunnitelma tuodaan hyväksyttäväksi, päätöksentekijöiden tulee voida arvioida siitä alueen puustoisuus ja luonnonmukaisuus. Hankesuunnitelmassa tulee kuvata toimenpiteet, joilla uskottavasti varmistetaan, että toteutus vastaa puuston osalta suunnitelmaa. Lisäksi työntekijöille tulee mahdollistaa riittävät taukotilat esimerkiksi tilajoustavuuden avulla.

Liitteet:
- Leppäkorven uuden päiväkodin 13.5.2024 päivätty tarveselvitys liitteineen

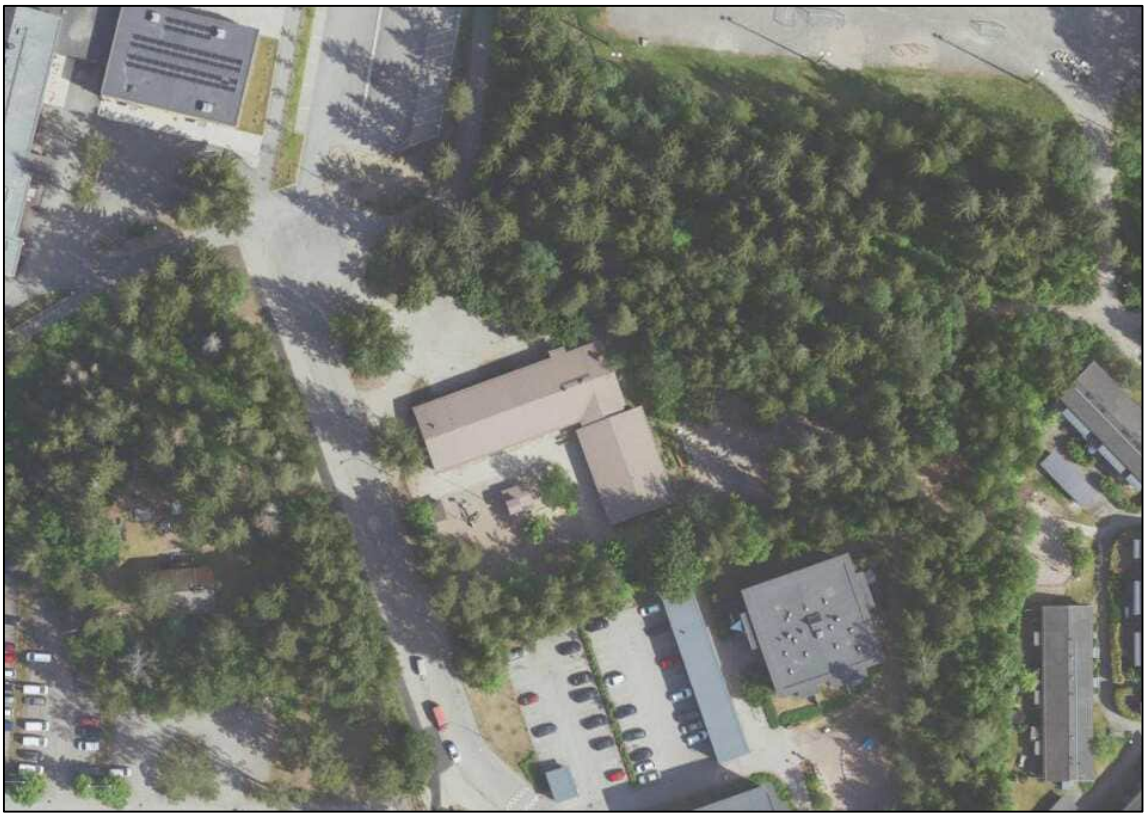
Täytäntöönpano: Kiinteistöt ja tilat, toimitilajohtaminen

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
Rakennuttaja-arkkitehti Heidi Astone
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

LEPPÄKORVEN UUSI PÄIVÄKOTI TARVESELVITYS

UUDISRAKENNUS

Ilmakuva nykyisestä purettavasta Leppäkorven päiväkodista, Korpikontiontie 3.

13.5.2024

Hava/HKiv

Vantaa
Vanda

SISÄLLYSLUETTELO

1. TARVETIETOKORTTI 5

2. YHTEENVETO 6

3. PERUSTELUT TARPEELLE 7

3.1 Palvelustrategiset linjaukset / liittyminen palveluverkkosuunnitelmaan.....7

3.2 Väestöennuste / suhde kokonaistarpeeseen 7

3.3 Esiselvitykset / vaihtoehtoiset tilanhankintatavat / muiden palvelutarpeiden yhdistäminen(toimitilaverkkoselitykset) 7

3.4 Aiemmat päätökset ja selvitykset.....8

4. TOIMINNALLISET, TILALLISET JA TEKNISET TAVOITTEET SEKÄ MITOITUSPERUSTEET 8

4.1 Toiminnalliset tavoitteet, lasten ja nuorten osallisuus 8

4.2 Ateriapalvelun tavoitteet, ...9

4.3 Puhtauspalvelutavoitteet.....10

4.4 Väestönsuoja 11

4.5 Muut erilliset tavoitteet 12

4.6 Tilaan ja käyttöön liittyvät muunneltavuus-, monikäyttöisyys- ja laatutasotavoitteet, piha 13

4.7 Arkkitehtoniset ja kaupunkikuvalliset tavoitteet 14

4.8 Elinkaaritavoite (käyttäjän aikatavoite).....15

4.9 Tilamitoitustavoitteet htm2 (huoneistoala)/ tilapaikka,.....15

4.10 Tavoitetunnusluvut ja tilatehokkuus 15

4.11 Tekniset tavoitteet (Rak, LVI, Sähkö).....15

4.12 Elinkaaritavoitteet, energiatehokkuustavoitteet (sis. energia-, tiiveyslukutavoitteet).....25

4.13 Sisäilmatavoitteet 26

5. TONTTI JA RAKENNUSPAIKKA..... 26

5.1 Sijainti ja hallinta 26

5.2 Rakennuksen sijoittaminen tontille.....26

5.3 Kaava- ja kiinteistötiedot, rasitteet 26

5.4 Tontin rakennettavuus, alustava rakennettavuusselvitys 27

5.5 Liikenne, pysäköinti, kadut ja kunnallistekniikka, meluselvitys.....28

5.6 Tontin kuivatus ja hulevesien käsittely.....31

6. VÄISTÖTILATARVE..... 32

7. KUSTANNUKSET..... 32

7.1 Investointikustannusennuste 32
7.2 Tontista aiheutuvat kustannukset 32
7.3 €/tilapaikka....32
7.4 Väistötilakustannukset....32
7.5 Purkukustannukset....32
8. RAHOITUS JA AIKATAULU 32
8.1 Rahoitus investointiohjelmassa....32
8.2 Aikataulu....33
9. HANKKEEN KÄYTTÖTALOUSVAIKUTUKSET JA TOIMINTAKUSTANNUKSET 33
9.1 Ylläpitokustannukset (sis. vuokra, siivous, huolto)....33
9.2 Toimintakustannukset....33
10. TYÖTURVALLISUUSASIAT 33
11. RISKIT 33
11.1 Aikataulu, kustannukset 33
11.2 Kaavamuutos / poikkeamispäätös....34
11.3 Työturvallisuustehtävien lista 34
12. TYÖRYHMÄN JÄSENET 34

Vantaan kaupunki / Kaupunkiympäristön toimiala / Kiinteistöt ja tilat palvelualue / Toimitilajohtamisen palveluyksikkö / Hankevalmistelu
05/2024
Rakennuttaja arkkitehti Heidi Kivistö

Liitteet

Liite 1: Sijaintikartta
Liite 2: Asemakaavaote ja -määräykset
Liite 3: Tilaohjelma

1. TARVETIETOKORTTI

VD/81/10.03.02.01/2024

Kohteen nimi:

Leppäkorven uusi päiväkoti

Tarpeen kuvaus:
168 tilapaikkainen uudisrakennuspäiväkoti Leppäkorpeen

Liittyminen muihin hankkeisiin ja selvityksiin:
Liittyy keväällä 2024 valmistuneeseen Korson ja Koivukylän alueiden päiväkotiverkkoselvitykseen.

Tarpeen perustelut:
Uudiskohde korvaa nykyisen, käyttöikänsä päässä olevan, Leppäkorven päiväkodin

Käyttäjätoimiala:
Kasvatuksen ja oppimisen toimiala (KASO)

Kaupunginosa:	**Kiinteistötunnus:**	**Tontin pinta-ala:**
83 Metsola (Korson suuralue)	92-83-312-2	7256 m^2
Osoite ja tontti:	**Kaavatiedot: nro. 831200**	**Rakennusoikeus:**
Korpikontiontie 3 / Tontti 83312	Julkisten lähipalvelurakennusten korttelialue / YL II	1700 kem^2

Tilatarve, suuruus ja kustannukset (ALV 0%)	**brm^2**	**htm^2**	**hym^2**	**Investointikustannus** **€**	**€ / brm^2**	**€ / htm^2**
Uudisrakennus	**2060**	**1431**	**1266**	9,888M	4800	6909,9
Laajennus / lisärakennus						
Muutos / peruskorjaus						

Hankkeen tilapaikkamäärä	168
Investointikustannus tilapaikkaa kohden	58 857 € / tilapaikka

Väistötilan tarve:
Leppäkorven päiväkodin toiminta vaati väistötilat arviolta vuoden 2025 alusta vuoden 2027 kesään asti. Alustavasti väistötilaksi on suunniteltu Koivukylän päiväkotipaviljonkia.

Määrärahavaraus investointiohjelmassa:
Kaupunginvaltuuston hyväksymässä vuosien 2023–2032 investointiohjelmassa varaus on 7,2 M €. Varaus tullaan tarkistamaan valmisteilla olevassa investointisuunnitelmassa vastaamaan tarvetta.

Hankkeen toteutusaikataulu:
Suunnittelu 2025 aikana, Purku 2025–2026 vaihteessa, Rakentaminen 04/2026–06/2027, Valmis 07/2027, Käyttöönotto 08/2027

Ylläpitokustannukset:
Ylläpitovuokra-arvio 75 042 € vuodessa

Toimintakustannukset käyttäjätoimialalle:
0,55 M€

Ensikertainen kalustaminen ja varustaminen:
130 000 €

Vuokra-arvio käyttäjätoimialalle:

Tuleva vuokra		41,09 € / htm^2 / kk
Vuokravaikutus	58 799 € / kk	705 585 € / a
Vuokravaikutus / tilapaikka		350 € / kk

Laatija(t):	**Päivämäärä:**
Heidi Kivistö, Satu Turunen, Anne Papunen	13.5.2024

2. YHTEENVETO

Leppäkorven uuden päiväkodin tarveselvitys on valmisteltu yhdessä Kasvatuksen ja oppimisen toimialan sekä Toimitilajohtamisen ja muiden Kaupunkiympäristön toimialan asiantuntijoiden kanssa.

Uusi päiväkoti toteutetaan nykyisen Leppäkorven päiväkotirakennuksen paikalle. Nykyinen rakennus on vuonna 1990 valmistunut ja käyttöikänsä päässä oleva ”10-talo”. Keväällä 2024 valmistuneessa Korson ja Koivukylän alueiden päiväkotiverkkoselvityksessä on esitetty, että nykyisestä, 105 tilapaikkaisesta, Leppäkorven päiväkodista luovutaan ja rakennus korvataan 168 tilapaikkaisella päiväkodilla. Uudella suuremmalla päiväkodilla vastataan Leppäkorven nykyisen päiväkodin tarpeen lisäksi myös alueen väestönkasvun myötä kasvavaan päiväkotipaikkojen tarpeeseen. Tavoitteena on, että uusi päiväkoti on valmis kesällä 2027.

Päiväkoti sijoittuu Korson suuralueelle Metsolan kaupunginosaan. Tontti on Vantaan kaupungin omistama YL-tontti osoitteessa Korpikontiontie 3, 01450 Vantaa. Tontti on vuokrattu tällä hetkellä VTK Kiinteistöt Oy:lle, joka vuokraa tontilla sijaitsevaa nykyistä Leppäkorven päiväkotia Vantaan kaupungille. Uusi päiväkotirakennus toteutetaan Kiinteistöjohtamisen linjausten (2022) mukaisesti kaupungin omana rakennuksena. Linjausten mukaisesti Kiinteistöt ja tilat palvelualue rakennuttaa ja omistaa pitkäaikaisesti kaupungin palvelutuotannon käytössä olevat kiinteistöt (koulut, päiväkodit, kaupunkikulttuurin tilat jne.). Nykyiset rakennusta sekä tonttia koskevat vuokrasopimukset VTK:n kanssa päätetään.

Päiväkotirakennuksen bruttoalatavoite on 2060 brm². Päiväkodin tilapaikkamäärä on 168, eli 8 ryhmää. Rakennus toteutetaan kaksikerroksisena ja puurakenteisena. Rakennusoikeus tontilla on 1700 kem². Rakennusoikeuden ylitykseen haetaan poikkeamislupaa rakennusluvan hakemisen yhteydessä. Ennen rakentamista tontilta puretaan nykyinen Leppäkorven päiväkoti. Purkamislupa nykyisen rakennuksen purkamiseksi rakennuspaikalta haetaan erikseen. Purkamisesta, purkamispäätöksen valmistelusta ja purkamisluvan hakemisesta vastaa VTK Kiinteistöt Oy. VTK:lle annetaan ilmoitus purkutarpeesta vuosi ennen purkuajankohtaa.

Kaupunginvaltuuston hyväksymässä vuosien 2023–2032 investointiohjelmassa on varattu Leppäkorven uudelle päiväkodille 7,2M € (alv 0 %). Nykyinen

investointivaraus on laskettu 6-ryhmäiselle päiväkodille eikä riitä kattamaan 8-ryhmäisen päiväkodin kustannuksia. Varaus tullaan tarkistamaan valmisteilla olevassa investointisuunnitelmassa vastaamaan tarvetta. Päiväkodille bruttoala-arvion pohjalta laskettu kustannusennuste on 9 888 000 € (alv 0 %).

3. PERUSTELUT TARPEELLE

3.1 Palvelustrategiset linjaukset / liittyminen palveluverkkosuunnitelmaan

Keskeisten palveluverkkolinjausten (Vantaan kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma 2022-2031) mukaan varhaiskasvatus järjestetään lähipalveluna. Palveluverkkoa kehitetään uudishankkeilla, joiden optimikoko on noin 168– 210 tilapaikkaa. Tilat ovat uuden oppimisympäristön mukaiset ja joustavat erilaisiin toiminnallisiin tarpeisiin sekä organisaation ulkopuolisille käyttäjille varhaiskasvatuksen aktiivisen toiminta-ajan ulkopuolella. Kohteen suunnittelussa noudatetaan toimitilajohtamisen yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa kehittämään päiväkodin suunnitteluohjetta.

3.2 Väestöennuste / suhde kokonaistarpeeseen

Vantaan virallisen väestöennusteen 2022-2032 mukaan varhaiskasvatusikäisten lasten määrä kasvaa ennustekaudella Korson suuralueella 108 lapsella. Leppäkorven ja Metsolan kaupunginosissa kasvua on 47 lapsella.

	2022*	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	Muutos 10 vuodessa
80 Matari	147	161	169	173	184	175	169	161	157	153	147	+1
81 Korso	389	367	378	376	372	384	403	415	416	427	435	+47
82 Mikkola	190	176	169	170	165	164	185	190	186	180	176	-15
83 Metsola	443	458	466	469	471	466	466	459	459	454	449	+6
84 Leppäkorpi	190	189	180	178	184	178	180	185	190	202	231	+41
85 Jokivarsi	94	85	84	80	77	80	74	75	80	78	77	-17
86 Nikinmäki	399	375	358	335	319	313	299	301	303	303	305	-94
87 Vierumäki	74	75	72	73	76	78	71	67	67	67	68	-6
88 Vallinoja	134	129	128	149	170	203	222	232	246	268	278	+145
Korso yhteensä	2 060	2 015	2 004	2 003	2 018	2 041	2 069	2 085	2 104	2 132	2 166	+108

Taulukko: Korson suuralueen varhaiskasvatusikäisten määrän kehitys Vantaan virallisen väestöennusteen 2022-2032 mukaan.

3.3 Esiselvitykset / vaihtoehtoiset tilanhankintatavat / muiden palvelutarpeiden yhdistäminen(toimitilaverkkoselitykset)

On keväällä 2024 valmistuneen Korson ja Koivukylän alueiden päiväkotiverkkoselvityksen mukainen uudisrakennuskohde.

3.4 Aiemmat päätökset ja selvitykset

Ei aiempia päätöksiä

4. TOIMINNALLISET, TILALLISET JA TEKNISET TAVOITTEET SEKÄ MITOITUSPERUSTEET

4.1 Toiminnalliset tavoitteet, lasten ja nuorten osallisuus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuslain mukaan päiväkodin oppimisympäristö on kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä ja kehitys huomioon ottava. Oppimisympäristö tukee lasten luontaista uteliaisuutta ja oppimisen halua sekä ohjaa leikkiin, fyysiseen aktiivisuuteen, tutkimiseen sekä taiteelliseen ilmaisuun ja kokemiseen. Esteettinen ja viihtyisä oppimisympäristö vaikuttaa myönteisesti oppimiseen ja henkiseen hyvinvointiin.

Leppäkorven päiväkotiin tulee kahdeksan ryhmää, yhteensä 168 tilapaikkaa. Päiväkodin tavoitevalmistumisaika on kesällä 2027. Päiväkodissa on hoito- ja kasvatushenkilökuntaa 24 henkilöä. Lisäksi päiväkodissa työskentelevät päiväkodin johtaja sekä puhtaus- ja ateriapalveluiden henkilökuntaa sekä vuosittain vaihtuvia opiskelijoita ja tilapäistä avustavaa henkilökuntaa yhteensä noin 8 henkilöä. Henkilökunnan määrä yhteensä on 32 henkilöä.

Lapsiryhmät voivat toimia 1–6-vuotiaiden lasten ryhminä muuntojoustavasti. Ryhmissä voi olla lapsia, jotka tarvitsevat tukea kehitykselleen ja oppimiselleen. Kolme kasvattajaa ja lapset (minimissään 12 lasta, maksimissaan 21 lasta) muodostavat ryhmän, jossa he tekevät toiminnallista yhteistyötä ja käyttävät yhteisesti osaa tiloista. Toiminta järjestetään erikokoisissa pienryhmissä, joille tulee varata tarvittavat tilat.
Tilat ovat monipuolisesti ryhmien käytössä, ryhmät tekevät toiminnallista yhteistyötä ja käyttävät yhteisesti osaa tiloista. Pienimpien lasten ryhmät pyritään saamaan maan tasolle. Esiopetuksessa lasten tulee saada kokemuksia myös isommassa ryhmässä toimimisesta.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on käyttää teknologiaa palvelemaan kasvatuksellisia ja opetuksellisia päämääriä. Lasten käyttöön tarkoitetut tieto- ja viestintätekniikkalaitteet (tvt) ovat osa lapsiryhmän oppimisympäristöä. Kasvattajat käyttävät myös sähköisiä järjestelmiä työskennellessään ja yhteydenpidossa eri tahoihin.

Lasten ruokailu pienimpiä ja tarpeen mukaan erityislapsia lukuun ottamatta järjestetään erillisessä ruokailutilassa. Päiväkodin ytimen muodostavat ruokailutila, kotikeittiö ja sali. Tilat kokoavat koko päiväkodin lapset ja henkilökunnan ruokailemaan, liikkumaan ja yhteisiin hetkiin. Vararuokavarasto on kasvatuksen ja oppimisen toimialan omistama ja palveluntuottajan ylläpitämä varasto, jota käytetään tarvittaessa erilaisissa kriisitilanteissa tai häiriöissä korvaamaan normaali päivän ateria. Varasto koostuu hyvin säilyvistä retkievästyyppisistä tuotteista, joita kuitenkin aika ajoin joudutaan uusimaan. Päivämääristä huolehtivat sekä päiväkodin kasvattajat että keittiöhenkilökunta.

Päiväkodin sydämen muodostavat ruokailutila, kotikeittiö ja sali. Tavoitteena on, että ne ovat yhdistettävissä. Päiväkodissa järjestetään myös koko päiväkodin yhteisiä tapahtumia lapsille ja perheille. Sydänalue on myös asukkaiden monipuolisessa käytössä päiväkodin käyttöajan ulkopuolella. Tilat tulee rajata päiväkodin muista tiloista ja iltakäytön sisäänkäynti nimetään suunnitteluvaiheessa.

Tilat, myös piha-alueet, tukevat lasten ja henkilökunnan hyvinvointia ja ovat viihtyisät. Päiväkodissa on rauhallisia tiloja keskusteluihin perheiden ja yhteistyötahojen kanssa sekä henkilökunnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen tarkoitettuja tiloja. Pienryhmätiloja tarvitaan riittävästi ja jokaisen ryhmätilan läheisyyteen.

Päiväkodin piha on osa oppimisympäristöä, mikä innostaa liikkumiseen, leikkimiseen ja ympäristöstä huolehtimiseen. Pihan suunnittelussa otetaan huomioon luontokosketus, vaihtelevat sääolosuhteet ja turvallisuus. Osallisuuden suunnittelussa ja menetelmien valinnassa lasten lisäksi huomioidaan päiväkodin henkilöstö, lasten huoltajat ja lähialueen asukkaat sekä mahdolliset muut päiväkodin lähiympäristön toimijat.

4.2 Ateriapalvelun tavoitteet,

Päiväkodin keittiö on palvelukeittiö. Keittiö toimii kuumennuskeittiönä Cook and Chill vastaanottavana keittiönä. Keittiössä valmistetaan vain energialisäkkeet, erikoisruokavalioannokset ja välipalat. Pääruoka-annokset tuodaan päiväkotiin ulkopuolisen palveluntuottajan toimesta. Ateriat toimitetaan kuumana tai kylmänä. Aterioiden kuljetukseen varataan verkkovirralla toimivat kevytrakenteiset hygieniamuoviset kylmä/lämpökuljetusvaunut, tai ruoka toimiteen lämpökuljetuslaatikoissa. Keittiö toimii palvelukeittiönä (kuumennuskeittiönä) Cook and Chill vastaanottavana.
Huomioitavat ateriapalvelun tilatarpeita suunnitellessa;

- Keittiösuunnittelussa käytettävä aina ammattikeittiösuunnittelijaa
- Keittiön sijainti on oltava hyvän huoltoyhteyden päässä.
- Keittiöllä on oltava oma tuulikaappi (sisältyy keittiön neliöihin)
- Keittiössä oltava oma huoltoreitti/huoltoalue
- Jätehuolto ja rullakko/laatikko varaston oltava riittävän suuret ja kohtuullisen matkan päässä keittiöstä.
- Varattava hygieeninen tila kuljetuslaatikoille/vaunuille keittiön lastaustilaan tai sen välittömään läheisyyteen.

Päiväkodin ruokailu;

- Ruokasalinpuolella keittiöseinän vieressä tulee olla ateriabuffet (ei avaudu keittiötiloihin). Ateriabuffet tulee olla suljettavissa iltakäytön aikana.
- Linjaston yhteyteen tai sen läheisyyteen varataan lukollinen kylmäkaappi välipalojen säilytystä varten
- Päivävaunuja käytetään pienten lasten ryhmien aterioiden kuljetukseen ryhmien alueille. Ryhmien määrä 3–4 kpl keittiön varattava vaunutilat (parkki) vaunujen määrän mukaan, tämä vaikuttaa keittiön neliöihin.
- Sekä ruokasaliin että kerroksien aulatiloihin asennetaan elektronihanoilla varustetut käsipesualtaat.

4.3 Puhtauspalvelutavoitteet

Turvalliset ja puhtaat tilat luovat puitteet varhaiskasvatukselle. Puhtauspalvelujen tavoitteen on aikaan saada puhtaita ja sisäilmaongelmattomia tiloja, joiden pinnat on helppo pitää puhtaana, Esim. yläpölyjen kerääntymistä suunnitteluratkaisuissa tulee välttää. Rakennuksen tulee olla kaikilta osin helposti puhtaana pidettävä ja julkisen tilan kulutusta kestävät.

Puhtaanapidolla ylläpidetään rakennuksen hygieenisyyttä, siellä työskentelevien henkilöiden työturvallisuutta, viihtyisyyttä ja rakennuksen edustavuutta. Rakennuksen siivottavuus on hyvä, kun tilat voidaan siivota taloudellisesti, tehokkaasti ja koneita apua käyttäen.

Puhtauspalvelujen työturvallisuus tulee ottaa suunnittelussa huomioon; mm. Liikkumisen esteettömyys, työergonomia ja siivoustilojen riittävyys siivottavilla alueilla (saavutettavuus) ja pistorasioiden riittävyys eri tiloissa, sekä porras ja käytäväalueilla. Kaikki käytettävät materiaalit ja tilaratkaisut toteutetaan mahdollisimman kestävistä ja tehokkaasti ylläpidettävistä tuotteista. Lattiamateriaalien on oltava kulutusta kestävät ja lattioilla ei saa olla vahauksen tarvetta.

Materiaalien päästöluokka M1. Rakentamisen puhtausluokka P1

Jätehuollon tavoitteet

Vantaan on kierrätyksen edelläkävijä ja kiertotalouden edistäjä.
Jätehuoltopiste sijoitetaan huoltopihan yhteyteen, lähelle keittiötä, kuitenkin niin, että, kulku jätepisteelle tulee olla sisätilojen kautta, kaikilla kiinteistön käyttäjillä ja kulku pitää olla esteetön ja matka jätepisteelle lyhyt.

Jätehuolto toteutetaan syväkeräyssäiliöillä, mikäli tontin koko ja sijainti sen mahdollistavat. Säiliöt seuraaville jätejakeille; 3m3 sekajätteelle, 600 l biojätteelle, 3m3 kartonki jaettusäiliö 3m3 1m3muoville- ja 1m3 pienmetallille, sekä 1m3 paperille. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon jäteauton vaatima kääntösäde ja säiliöt tulee asentaa niin, että säiliöt, voidaan 1 x v huoltaa ja korjata. Säiliöiden taakse tulle päästä esteettömästi.
Jaetuilla säiliöillä tulee myös olla omat kansiosat. Kansiosiin lukitus käyttäjän sarjaan ja lukkojen päälle kumiläpät jäätymisen estämiseksi.
Talvikunnossapidon tulee onnistua säiliöiden edustoilta.

4.4 Väestönsuoja

Rakennuksen laajuus ylittää pelastuslain 71 § määritellyn väestönsuojan rakentamisvelvoitteen 1200 k-m², eli päiväkotiin rakennetaan väestönsuoja. Vantaalla on viranomaisneuvotteluissa linjattu, että Vantaan kaupungin koulu- ja päiväkotihankkeissa väestönsuoja mitoitetaan hankkeen laajuuden ja keskimääräisen henkilömäärän mukaan siten, että rakennuksen / rakennusryhmän koon ollessa 1200 - n. 2200 k-m2 on rakennettava 1 kpl varsinaiselta suoja-alaltaan vähintään 90 m² S1-luokan väestönsuoja 120 henkilölle.
Väestönsuojaan sijoitetaan tiloja, joiden toiminnallisuus sen sallii, kuten sosiaalitilat ja varasto. Väestönsuojaan sijoitettavat tilat ratkaistaan suunnitteluvaiheessa.

4.5 Muut erilliset tavoitteet

Äänitekniset tavoitteet

Noudatetaan Ympäristöministeriön asetusta 796/2017 rakennuksen ääniympäristöstä perusteluineen ja ohjeineen.

Segregaatio

Alueellinen sosioekonominen ja etninen segregaatio on tunnistettu Vantaalla haasteeksi. Segregaation vaikutukset varhaiskasvatusyksiköille ovat merkittäviä, sillä alueellinen eriytyminen heijastuu suoraan päiväkotien lapsipohjaan. Toisin sanoen, jos hyvä- ja huono-osaisuus kasautuvat alueellisesti, sama tapahtuu myös päiväkotien tasolla. Sellaisten alueiden päiväkodeissa, joihin on keskittynyt paljon huono-osaisuuden riskitekijöitä, kuten pienituloisuutta, työttömyyttä ja vieraskielisiä, lasten ja perheiden tuen tarve on usein suurempi kuin hyväosaisilla alueilla.

Päiväkotisuunnittelun näkökulmasta alueelliset erityispiirteet tulisi huomioida niin, että erityisesti huono-osaisilla alueilla kiinnitetään huomiota tilojen muunneltavuuteen ja taataan rauhallisia tiloja pienryhmätoimintaan, perheiden tapaamiseen sekä moniammatilliseen työskentelyyn. Lisäksi erityisesti huono-osaisilla alueilla tulee kiinnittää huomiota siihen, että päiväkodin sisä- ja ulkotilat ovat alueen asukkaiden käytössä päiväkodin ollessa suljettuna, jotta voidaan lisätä mahdollisuuksia vapaamuotoisille yhteisöllisyyttä lisääville kohtaamisille ja ohjatulle harrastustoiminnalle alueella.

4.6 Tilaan ja käyttöön liittyvät muunneltavuus-, monikäyttöisyys- ja laatutasotavoitteet, piha

Päiväkodin tilasuunnittelun tehtävänä on tukea Vantaan varhaiskasvatuksen toimintaperiaatteita. Suunnittelulla mahdollistetaan päiväkodin oppimisympäristön muokkaaminen lapsiryhmän tarpeiden mukaiseksi. Joustavat ja muunneltavat oppimisympäristöt tarjoavat lapsille haasteita sekä antavat tilaisuuksia lasten omaehtoiseen pohdintaan, tutkimiseen, ongelmien ratkaisemiseen ja kokeiluun. Varhaiskasvatuksen toiminnassa oppimisympäristöjä rakennetaan yhdessä lasten kanssa. Esillä olevat lasten työt, rakennelmat ja leikit ovat osa oppimisympäristöä ja yksi pedagogisen dokumentoinnin väline.

Tilojen suunnittelussa on huomioitava muuntojoustavuus, jossa eri tilojen avattavuus ja suljettavuus toteutuu. Tilan jakavan seinän tulee olla helposti ja kevyesti avattavissa ja suljettavissa, sekä jakavassa seinässä tulee olla kulkuovi tilasta toiseen. Seinän tulee estää äänen kulkeutumisen tilasta toiseen, jotta toiminnot molemmissa tilassa mahdollistuvat. Tiloja jakavaan seinään olisi hyvä olla mahdollista kiinnittää lasten töitä, käyttää tussitauluna ja heijastaa kuvia esim. projektorilla. Pienryhmätiloja tarvitaan riittävästi ja jokaisen ryhmätilan läheisyyteen.

Pihalla on tärkeä merkitys päiväkodin toiminnassa ja sen tulee soveltua varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteiden mukaiseen toimintaan. Pihan on oltava yhtenäinen, maantasossa, virikkeellinen, turvallinen, tasa-arvoinen, oppimista ja tervettä kasvua tukeva ympäristö. Pihalta edellytetään joustavuutta, jotta tilaa jää lapsen omalle mielikuvitukselle ja leikille. Pihalta tulee löytyä varjoa auringolta ja kuumuudelta, sekä suojaa sateelta. Ympäristön tulee tarjota ja sekä samalla tukea monipuolisesti lapsen liikkumisen taitoja: kävelyä, juoksemista, tasapainoilua, kiipeilyä, roikkumista sekä myös hienomotoriikkaa ja pelaamista (heittäminen, ottaa kiinni, potkaista jne.).

Piha-alueet ovat päiväkodin ollessa kiinni lähialueen asukkaiden käytettävissä. Päiväkodin ulkotilat ovat myös osa laajempaa viherrakenteen verkostoa. Pihan ratkaisuilla vaikutetaan mm pienilmaston säätelyyn, hulevesi hallintaan, ekologisiin yhteyksiin, kaupunkikuvaan ja ympäristön kerroksellisuuteen. Ulkotilan sijainti tiiviisti rakennetussa kaupunkiympäristössä muodostaa erilaiset lähtökohdat pihan suunnittelulle. Päiväkodin ja sen leikkipihan sijoittuminen tiiviiseen kaupunkirakenteeseen korostaa tarvetta luontokosketukselle ja sen mahdollistavien elementtien

säilyttäminen ja tuonti pihan oppimisympäristöön on tärkeää. Ulkotilojen liikennejärjestelyiden tulee olla turvallisia ja tarkoituksenmukaisia. Leikkipihan minimimitoitus on 20 m2 /tilapaikka ja tämä sijoitetaan maantasoon. Lapset viettävät paljon aikaa pihalla ja sen oltava paikka, jossa lapsi tuntee olonsa turvalliseksi. Piha-alueilta tulee olla pääsy päiväkodin toiminta-aikana tähän tarkoitukseen varattuun WC -tilaan.
Pihan toiminnot tulee aina mahtua tontille. Kunnossapitoluokitus pihoille on pääosin R2 Toimintaviheralue ja R3 Käyttöviheralue. Päiväkodin pihasta osa pitää olla viherympäristöä ja siitä osan on oltava luonnontilaista luonnonaluetta. Jos alueella ei ole säilytettävää metsäaluetta tulee pihalle suunnitella metsäinen, luonnonmukainen alue. Näille alueille tulee niiden ominaisuuksien mukainen kunnossapitoluokitus.
Pihalle suunnitellaan yhtenäisiä kasvillisuusalueita ja istutettavaksi kasveiksi valitaan lajikkeita, jotka viihtyvät tontin olosuhteissa ja ovat myrkyttömiä.

Piha toteutetaan Vantaan pihakortin mukaisesti sekä otetaan ohjeellisena huomioon pihaan kohdistuvat kaavamääräykset. Tonttivedet imeytetään oman tontin alueella Vantaan kaupungin hulevesiohjeen mukaisesti. Pihalle sijoitetaan Vantaan kaupungin toimitilajohtamisen “piha” -huonekortin mukaiset rakennukset, jotka voivat sijaita myös osana päiväkotirakennusta: pihavarastot (leikki- ja ulkoiluvälineet), vaunuvarastot, sadekatos/ aurinkosuoja. Piha vaatii selkeästi merkityt ja turvalliset tilat pyörien säilytykseen. Kylmien varastojen katot toteutetaan kasvikattoina.

4.7 Arkkitehtoniset ja kaupunkikuvalliset tavoitteet

Uudisrakennushanke toteutetaan kaupunkirakenteeseen arkkitehtoniseltaan ilmeeltään sopivaksi sekä tontin asemakaavamääräysten mukaiseksi. Uudisrakennuksen tulee olla ilmeeltään selkeästi julkinen rakennus.

Piha-alueiden tulee muodostaa yhtenäinen, sisältä helposti saavutettava ja tarkoitukseen sopiva maantasainen alue. Päiväkodissa ulkotilat ovat tärkeä osa pienten käyttäjien arkea, ja pihalle suuntautuvat julkisivut ja lapsiryhmien sisäänkäynnit muodostavat talon varsinaiset kasvot. Lasten sisäänkäyntien tulee olla helposti tunnistettavia ja myös valvonnan kannalta selkeästi sijoitettuja.
Päiväkoti toteutetaan kaksikerroksisena, eli rakennuksessa on ulko- tai sisäportaat, joiden turvallisuuden suunnittelu on tehtävä huolellisesti. Päiväkodin sisällä tavoitteina ovat monikäyttöiset, muuntuvat tilat, jotka

tarjoavat mahdollisuuksia ja houkuttelevat leikkiin ja liikkumiseen; oppimiseen, rauhoittumiseen ja lepoon.
Päiväkotisuunnitteluohjeessa on esitetty ryhmien tilojen ratkaisujen vakioidut pääperiaatteet, avoimemman tilasuunnittelun akustiset ja toiminnalliset perusratkaisut eri ikäryhmille ja samoin mallit eri-ikäisten lasten ryhmien wc-tiloille. Ryhmän tiloja voi yhdistää eri tavoilla päiväkodin sydänalueen ympärille yhteisessä suunnitteluprosessissa käyttäjän ja tilaajan kanssa. Liikennealueiden tulee liittyä yhteisalueisiin ja muodostaa toimintaan ja leikkiin hyödynnettävää tilaa. Tilakokonaisuuksien yhdistäminen tuottaa erilaisia rakennusmassoja ja julkisivuratkaisuja.

4.8 Elinkaaritavoite (käyttäjän aikatavoite)

Uudisrakennuksen suunniteltu käyttöikä on perustusten ja rungon osalta 100 vuotta, täydentävien rakennusosien osalta 50 vuotta.
Vahvavirtakaapeliverkon ja sähkökeskusten tekninen tavoitekäyttöikä on 40 vuotta. LVI-runkokanava-, putki- ja johtoverkkojen tekninen tavoitekäyttöikä 50 vuotta. Tilojen, kalusteiden, varusteiden sekä taloteknisten järjestelmien laatu noudattaa tämän päivän päiväkotirakentamisen tasoa. Rakennus-, rakenne-, sähkö- ja LVI-teknisissä suunnitelmissa kiinnitetään erityistä huomioita sisäilman laatuun, rakennusfysikaaliseen toimivuuteen, ulkovaipan sisäpinnan tiiveyteen, valaistukseen, energiatehokkuuteen sekä äänenvaimennukseen.

4.9 Tilamitoitustavoitteet htm2 (huoneistoala)/ tilapaikka,

Huoneistoala (1431 htm2) / tilapaikka (168): 8,5
Tilamitoitustavoitteet Vantaan päiväkotisuunnitteluohjeen mukaisesti. Päiväkodin tilat perustuvat päiväkotisuunnitteluohjeen mukaiseen 8-ryhmäisen, eli 168-paikkaisen päiväkodin tilamitoitukseen. Päiväkodin tilaohjelma liitteenä.
(Ks. Liite 3 Tilaohjelma.)

4.10 Tavoitetunnusluvut ja tilatehokkuus

Bruttoala 2060 brm2
Hyötyala 1266 hym2
Huoneistoala 1431 htm2
Tehokkuusluku 1,44–1,62

4.11 Tekniset tavoitteet (Rak, LVI, Sähkö)

Rakennetekniset tavoitteet

Päiväkodin suunnittelussa noudatetaan Vantaan kaupungin tilakeskuksen Ohjetta suunnittelijoille sekä Päiväkotisuunnitteluohjetta.

Uudisrakennuksen suunniteltu käyttöikä on perustusten osalta 100 vuotta ja rungon sekä täydentävien osien osilta 50 vuotta.

Rakennus on kaksikerroksinen ja rakennukseen tulee hissi ja väestönsuoja.

Alustavan arvion mukaan rakennuksen todennäköisin perustamistapa tulee olemaan sekaperustus, osa rakennuksesta paalutetaan, osa rakennetaan maanvaraisesti joko pintakerrostumien (siltti/humus/täyttö) alapuolisen tiiviin kitkamaan varaan tai massanvaihdon varaan. Kalliopinta voi olla paikoitellen lähellä maanpintaa osissa tonttia.

Eri perustamistapojen väliin rakennukseen tehdään liikuntasauma.

Kunnallistekniset rakenteet ja liikennöitävät alueet voidaan alustavan arvion mukaan rakentaa maanvaraisina.

Rakennukset salaojitetaan ja routasuojataan.

Maanpäälliset kantavat rakenteet tehdään ensisijaisesti massiivipuurakenteisina pois lukien väestönsuoja, joka on betonirakenteinen. Myös kantava alapohja voi olla betonirakenteinen.

Rakennus varustetaan rakennukseen integroitavilla tai vesikatolle asennettavilla aurinkosähköpaneeleilla. Aurinkosähköjärjestelmän kuormitukset otetaan kantavien rakenteiden mitoituksessa huomioon. Jos aurinkosähkövoimala sijoitetaan vesikatolle, on vedeneristyksessä huomioitava paneelien tukirakenteet ja niiden mahdollisesti vaatimat lisävedeneristykset.

Piharakennusten ja -rakennelmien katot toteutetaan kasvikattoisina.

Rakennus tulee suunnitella siten, että tilajako on mahdollista toteuttaa useammalla kuin yhdellä periaatteella sekä siten, ettei tilajaon muuttaminen

aiheuta kohtuuttomia muutostöitä teknisiin järjestelmiin (IV ja lattialämmitys, sekä sähkötekniset vedot).

Päiväkodin ryhmätiloja tulee voida yhdistää siirtoseinin.

Lisäksi päiväkodin tiloja jaetaan esim. akustisilla kevyillä jakoseinillä tai kalusteilla pienemmiksi ja/tai rauhallisemmiksi työskentelytiloiksi.

LVIA-tekniset tavoitteet

LVI-teknisten järjestelmien tavoitteena on tuottaa rakennukseen hyvät toimintaolosuhteet; lämmityksen, sisäilman laadun, sekä vesi- ja viemäritoimintojen osalta. Olosuhteet luodaan energiatehokkaalla tavalla. Tavoite huomioidaan suunnittelussa, sekä laite- ja järjestelmähankinnoissa ja -asennuksissa. Automaatiojärjestelmä mahdollistaa järjestelmien hyvän hallittavuuden sekä energian- ja vedenkulutuksen etäseurannan.

Järjestelmien tulee olla kohtuullisessa määrin muuntojoustavia. Järjestelmät suunnitellaan ja toteutetaan siten, että tilojen osittaiset muutokset (ja alla mainittava ilmamäärien lisääminen) ovat mahdollisia, ilman laajamittaisia järjestelmämuutoksia. Tekniset tilat ja laitteet sijoitetaan järjestelmien kannalta optimoituihin paikkoihin.

Kaikkien LVIA-järjestelmien osien, laitteiden ja komponenttien tulee olla yleisesti käytössä olevia, testattuja ja tyyppihyväksyttyjä, sekä järjestelmään yhteensopivia tuotteita. Laitteiden ja ohjelmien tulee olla yhteensopivia. Ohjelmien ja toimintojen tulee olla etäohjattavia ja -valvottavia Vantaan mallin mukaisesti.

Tilat varustetaan käyttötarpeen mukaisin LVIA-laittein ja -varustein, mikä takaa hyvän toiminnallisuuden. Automaatiojärjestelmä mahdollistaa järjestelmien hyvän hallittavuuden, sekä energian ja veden käytön etäseurannan.

Suunnittelu- ja toteutustyössä noudatetaan Vantaan kaupungin

Suunnitteluohjetta. Ilmanvaihtojärjestelmän puhtausluokka on P1 (Sisäilmastoluokitus 2018). IV-tuotteiden puhtausluokka ja rakennusmateriaalien päästöluokka M1.

Lämmitys ja jäähdytys

Alustava lämmöntuottotapa on kaukolämpö. Rakennuksen lämmitys- ja jäähdytystarpeet simuloidaan. Rakennukseen tulee viilennettyjä tiloja Vantaan päiväkotisuunnitteluohjeen mukaisesti.
Suunnitteluvaiheessa selvitetään rakennuksen elinkaaren kannalta edullisin viilennysmuoto, huomioiden kustannustalous sekä hiilineutraaliustavoitteet.
Viilennyslaitteiden äänitasojen on täytettävä S2-luokan äänitasot keskinopeudella.
Lämmityslaitteistot sijoitetaan rakennuksen ensimmäiseen kerrokseen, sille varattuun erilliseen tekniseen tilaan. Käynti tilaan rakennuksen ulkopuolelta.

Lämmönjakotapa voi olla joko koko rakennuksen kattava lattialämmitysjärjestelmä tai järjestelmä, jossa osaan tiloja asennetaan radiaattorilämmitys.
Lattialämmityksen piiriin kuuluvat vähintään märkäeteiset, päiväkodin leikki- ja
lepohuoneet sekä keittiö. Eteistiloihin asennetaan lattialämmityksen lisäksi kiertoilmalämmittimet, jotka liitetään ilmanvaihdon lämmityspiiriin.

Lattialämmitysjärjestelmän suunnittelussa ja toteutuksessa noudatetaan Vantaan kaupunki, Tilakeskus; Ohje lattialämmityksen suunnittelusta ja toteutuksesta.

Vantaan kaupungin rakennuskohteissa. Lattialämmitysputkistossa käytetään tehdasvalmisteisesta happidiffuusiosuojattua lattialämmitykseen tarkoitettua muoviputkea (valmistaja esim. Uponor Oy).

Tilojen lämmityksen ja ilmanvaihdon lämmityksen runkojohdot asennetaan rakennuksen sisälle alaslaskujen yläpuolelle tai näkyviin huomioiden huolto- ja korjaustyöt. Runkojohtojen materiaali on teräsputki, joka eristetään. Jos käytetään mineraalivillakourueristettä, eriste pinnoitetaan.

Ilmanvaihto

Rakennus varustetaan koneellisella tulo- ja poistoilmanvaihdolla. Ilmanvaihtojärjestelmän tulee olla kohtuullisessa määrin ’muuntojoustava’. Järjestelmän tulee mukautua mahdollisiin tilamuutoksiin, ilman laajamittaisia muutostöitä, mikä huomioidaan kanava- ja laitesijoituksissa. Ilmanvaihto jaetaan tarpeenmukaisiin, konekohtaisiin palvelualueisiin tilojen toimintojen mukaan. Ilmanvaihtojärjestelmä toteutetaan (ensisijaisesti) hajautetulla ilmanvaihtojärjestelmällä, jossa jokaista kotialuetta palvelee oma erillinen Ilmanvaihtojärjestelmä. Ilmanvaihtokoneet sijoitetaan palvelualueelle pariovilla varustettuihin konetiloihin. Huolto toteutetaan käyttötilojen puolelta.

Tulo- ja poistoilmakoneet ovat koteloituja, lämpöeristettyjä ja tehdasvalmisteisia koneita. Ilmanvaihtokoneet varustetaan tehokkailla lämmöntalteenottolaitteilla.
Puhaltimet ovat kammiopuhaltimia, jotka varustetaan energiatehokkailla EC-moottoreilla. SFP-luku tulee olla < 1,7 kW/m³, s. Lämmöntalteenoton vuosihyötysuhteen tulee olla vähintään 70 %. Tämä huomioidaan suunnittelussa ja
laitehankinnoissa (kone-, kanava- ja päätelaitteet). Ulkoilmasäleiköt varustetaan lumisuojin ja kammiot rakennetaan siten, että veden/lumen pääsy koneisiin estyy.

Tilakohtainen raitisilmavirtaminimi lepo-, ryhmä- ja opetustiloissa tilojen käyttöaikoina on 8 dm³/s, hlö, kuitenkin aina vähintään 3 dm³/s, m².
Mitoitusperustetta sovelletaan kaikkiin tiloihin, joita käyttäjän mukaan tullaan käyttämään lasten ja nuorten oleskeluun. Muiden tilojen osalta, mitoitus toteutetaan vallitsevien ohjeiden ja säädösten mukaisesti.
Ilmanvaihto varustetaan konekohtaisilla tarpeenmukaisuuden säädöillä. Palvelualueiden ilmanvaihdon ohjaukseen liitetään ohjaavia olosuhdetekijöitä; TE, CO2, VOC. Tilojen ilmamäärää säädetään konekohtaisesti olosuhdemittauksen (CO2, lämpötila) palvelualueen heikoimman mittaustuloksen mukaan.
Ilmanvaihdon käyntiä ohjataan tilojen käyttöaikojen mukaisesti, automaatiojärjestelmään ohjelmoitavan ilmanvaihdon aikaohjelman mukaan. Yhtenäisiin toiminnallisiin tiloihin asennetaan kerroskohtaisesti ajastinkytkimet (0…3h), joilla ilmanvaihdon käyttöä voidaan ohjata tilasta käsin, normaalikäyttöaikojen ulkopuolella.

Tilojen käytön ulkopuolinen tuuletuskäyttö toteutetaan ohjelmallisesti

minimivaatimuksen mukaiseen tasoon, tai jaksottaisella tuuletuksella. Ilmanvaihtojärjestelmän tulee olla kohtuullisessa määrin ’muuntojoustava’. Järjestelmän tulee mukautua mahdollisiin tilamuutoksiin, ilman laajamittaisia muutostöitä, mikä huomioidaan kanava- ja laitesijoituksissa.
Keittiön ilmanvaihdon laitehankinnat ja asennukset tehdään valmistuskeittiön vaatimustason mukaisesti.
Keittiön ilmanvaihto varustetaan (0…2h) käyttökytkimellä, mikä mahdollistaa ilmanvaihdon lisäaika- ja tehostustoiminnon keittiötiloista ohjattuna. Keittiön ilmanvaihdon lämmöntalteenottoratkaisussa otetaan huomioon takaisinmaksuaika. Ilmanvaihtojärjestelmän kanavistot; tehdasvalmisteinen sinkitty kierresaumakanava. Päätelaitteet; tarkoitukseen sopivia tehdasvalmisteisia tulo- ja poistoilmaelimiä, joissa hyvä ilmavirtojen säädettävyys. Ilmanvaihtojärjestelmän puhtausluokka on P1 (Sisäilmastoluokitus 2018). IV-tuotteiden puhtausluokka ja rakennusmateriaalien päästöluokka M1.

Vesi ja viemäri

Rakennus liitetään kunnallisen vesi- ja viemärijärjestelmän piiriin. Alueen johtokartat
on esitetty hankesuunnitelman kartta-aineiston osana.
Vesimittari sijoitetaan lämmönjakokeskukseen. Mittari mallia ’ultraääni’, liitetään automaatio-ohjelmiston ja etäluennan piiriin. Lämpimän käyttöveden kv-syöttöjohto varustetaan kiinteistöautomaation luennan piiriin liitettävällä veden mittauksella. Tonttivesijohto varustetaan tarvittaessa ’itse säätyvällä’ saattolämmityskaapelilla. Runkovesijohdot tehdään komposiittiputkista ko. putkelle tarkoitetuilla liitosmenetelmillä. Vesijohdot eristetään. Mikäli eristeenä käytetään villakourueristettä, se pinnoitetaan. Jako- ja kytkentäjohdot tehdään kupariputkesta (näkyviltä osin kromattu kupariputki), tai suojaputkeen asennettavasta muoviputkesta, tarkoituksen mukaisin asennuksin; Jakoputkisto voidaan asentaa osin ’alaslasketunkaton’ yläpuolelle, osin rakenteiden sisään. Osa jako- ja kytkentäjohdoista voidaan tehdä pinta-asenteisesti kromatusta kupariputkesta.
Mikäli putkia asennetaan rakenteiden sisään, asennettavat putket tehdään suojaputkeen asennettavasta muoviputkista. Tällöin suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan myös vaatimus vesijohtojen vaihdettavuudesta ja vuotojen havaittavuudesta.

Vesijohdot ja viemärit tehdään noudattaen uusia ympäristöministeriön asetuksia ja soveltaen myös Suomen rakentamismääräyskokoelman osan D1 ”kiinteistöjen vesi- ja viemärilaitteistot” (2010) määräyksiä ja ohjeita, sekä Vantaan kaupungin ja HSY:n käytänteitä.
Kattosadevesien syöksyputket johdetaan kattovesikaivoihin.
Kattosadevesikaivojen tyyppi: ’malli Vantaa’. Jokainen syöksyputki varustetaan kattosadevesikaivolla, joka liitetään sadevesiputkiston piiriin, kuten pihavesi- ja perusvesikaivot sekä salaojituksen perusvesikaivo.
Materiaalit ja varusteet; suunnitteluohjeen mukaan. Hulevesiä viivytetään kiinteistön alueella. Järjestelmä suunnitellaan ja varustetaan viivytysjärjestelmällä. Viivytyksen suunnittelussa noudatetaan Vantaan kaupungin hulevesien hallinnan toimintamallia ja Vantaan kaupungin hulevesien työmaaohjetta. Viivytysjärjestelmän tyyppi määritetään suunnitteluvaiheen aikana.
Sadevesiviemäriputkena voidaan käyttää myös ns. ”maanrakennusputkea”.
Kaikkien putkikaivantojen rakenteessa huomioidaan alueen maaperäolosuhteet.
Putkikaivannot eristetään tarpeenmukaisesti. Tarvittaessa kaivannot arinoidaan ja salaojitetaan rakennuspaikan edellyttämällä tavalla. Putkistoon ei saa muodostua painaumia.
Jätevesiviemärit sijoitetaan rakennuksen alustatilaan (tai tarvittaessa maahan).
Alimman kerroksen lattian alapuoliset pohjaviemärit haaraviemäreineen ovat HTP/PVC- muoviviemäriputkea muhviliitoksin. Käyttöluokka SN8 (putket, d ≥ 110) muut viemärit haaraviemäreineen ääni- ja paloteknisistä syistä desibeliviemäriä db – muovista esim. Geberit Silent PP. Valittavan järjestelmien suhteen on noudatettava tuotteen asennusohjeita ja muoviviemärien suhteen huomioitava mm. palo-osastointien yhteydessä tarvittavat palomansetit ja asennusajankohtien lämpötilaeroista johtuvat lämpölaajenemiset. Ilmastointilaitteiden tippuvesialtaiden ja raitisilmakammioiden poistoputket ovat kupariputkea tai PP-muoviviemäriä
Putkistot kannakoidaan määräysten mukaan. Vesikaton yläpuoliset tuuletusviemärit varustetaan lämpösuojavaipalla. Putkikaivantojen tulee olla tarvittaessa salaojitettuja. Konehuoneiden ja muiden vähemmän käytössä olevien lattiakaivojen mallit kuivakaivoja tai erikoisvesilukollisia märkäkaivoja.
WC-tilat varustetaan keraamisin wc-istuimin, lattiakaivoin, pesualtain sekä yksiotesekoittajin bide-suihkulla. Le-wc varustetaan tarkoituksenmukaisin vesi- ja viemärikalustein. Päiväkodin wc-tilojen sekoittajat varustetaan

”kosketusvapailla” sekoittajilla. Vesikalusteiden tulee olla SFS- tai ISO-tyyppihyväksyttyjä. Ohjaus ei saa olla paristotoiminen, vaan sekoittajien ohjaus kytketään verkkovirran piiriin alakaton yläpuolelle sijoitettavan muuntajan välityksellä. Päiväkotitilojen märkäeteisten varustus; ”Vantaan kaupunki/Tilakeskus/PK 2017 huonekortit” mukaisesti.
Siivouskomerot ja -keskus varustetaan Vantaan kaupunki/”PK 2017 huonekortit” mukaisin vesi- ja viemärilaittein, -kalustein ja asennuksin. Lisäksi pesukoneen
kytkentää varten siivouskeskukseen asennetaan vierekkäin kylmä- ja kuumavesihana. Siivouskomeroiden ja -keskusten suunnitteluvaiheessa, kaivojen ja kalustuksen tarkempien paikkojen, sekä kalusteiden tyyppien määritys tehdään Vantaan kaupunki/Tilakeskus, puhtaanapitoasiantuntijan ohjaamana.
Ruokahuoltoa varten; tehdään suunnitelmissa esitettyjä laitteita ja toimintaa varten tarvittavat lvia-asennukset, joilla varmistetaan hyvä tekninen ja toiminnallinen laatu. Keittiön ilmanvaihdon laitehankinnat- ja asennukset tehdään valmistuskeittiön vaatimustason mukaan. Ilmanvaihtolaitteet varustetaan lämmön talteenotolla. Keittiön ilmanvaihtolaitteiden tulee täyttää korkean hygieniatason vaatimukset, ja
niiden tulee olla helposti huollettavissa.
Keittiön viemärit varustetaan rasvanerottimella. Astianpesukone on mallia ’LTO’ (käyttöveden esilämmitys pesukoneen poistovedellä). Keittiölaitteita ovat mm. astianpesukone, astioiden esipesupöytä, jääkaappi, jääkaappi/kylmiö, uuni, lämmityslevyt, pata, käsienpesualtaat ja muut mahdollisesti keittiötoiminnan laitteet. Esipesun ja astianpesukoneen, keittiön viemärit tehdään rasvanerottimelle asti hst- putkesta. Keittiön kylmälaitteiden kompressori-lauhdutinyksiköt eivät saa olla laitteen yhteyteen kiinteästi asennettuja, tilan lämpökuormituksen välttämiseksi. Mikäli mahdollista, lauhdelämpöä pyritään hyödyntämään tarkoituksenmukaisessa kohteessa. Keittiö- ja ruokailutilojen tarkemmat määritykset tehdään Vantaan kaupunki/Tilakeskus, keittiöasiantuntijan ohjaamana.

Automaatio

Automaatiotoiminnot, lvi-tekniikan laitteet, -varusteet ja -ohjelmat suunnitellaan ja rakennetaan Vantaan kaupungin käytössä oleviin järjestelmiin ja toimintoihin
yhteensopiviksi. Järjestelmä mahdollistaa laitteiden ja järjestelmien tarpeenmukaisen etäseurannan ja -ohjaukset, hälytystoiminnot siirtoineen,

sekä energian ja veden käytön seurannan ja tietojen taltioinnin myöhempää tarkastelua varten, ’pilvitoimintona’ verkkoyhteyttä käyttäen. Kiinteistöautomaatiojärjestelmä tukee avoimia rajapintoja, kuten Modbus RTU ja TCP/IP ja BACnet. Järjestelmän tulee olla laajennettavissa ja vapaasti päivitettävissä järjestelmätoimittajasta riippumatta. Järjestelmien valvonta ja ohjaus Vantaan kaupungin mallin mukaisesti etätoimintona. Järjestelmä liitetään kaupungin Ethernet verkon piiriin. Grafiikka toteutetaan ja liitetään Vantaan kaupungin automaatio sopimustoimittajan (Fidelix Oy) etävalvomo-ohjelmiston piiriin; yhteensopivuus huomioidaan hankinnoissa. “Pilvipalveluun” sijoitettu ohjelmisto mahdollistaa valvonnan ja toimintojen ohjaukset etänä pc- tai paikasta riippumatta tablettilaitteella. Rakennusautomaation suunnittelussa noudatetaan Vantaan kaupungin rakennusautomaation suunnitteluohjeistusta 11.6.2018/14.1.2019.

Huoltokirja

Vantaan kaupungin huoltokirjaohjeiden mukainen huoltokirja-aineisto toimitetaan projektin huoltokirjakoordinaattorille, joka asettaa aineiston Vantaan kaupungin käytössä olevaan huoltokirjaohjelmaan.

Sähkötekniset tavoitteet

Yleistä

Sähköteknisten laitteiden valinta- ja hankintaperusteissa tulee tavoitella energiatehokkuutta, kestävyyttä, helppokäyttöisyyttä ja laadukkuutta. Laitevalinnoissa tulee pyrkiä valitsemaan yleisesti saatavilla olevia laitteita ja käyttämään tunnettuja laitetoimittajia.

Johtoreittien ja sähkölaitteiden asennuksissa huomioidaan muuntojoustavuus.

Aluesähköistys ja liittymät

Rakennus liitetään sähkölaitoksen pienjännitejakeluverkkoon ja teleoperaattorin tietoliikenneverkkoon valokuidulla. Kiinteistöautomaatio liitetään Vantaan kaupungin (kaukovalvontajärjestelmään) pilvivalvomopalveluun. Videovalvonta liitetään Vantaan kaupungin videovalvontaverkkoon.

Piha-alueiden valaistus toteutetaan valaisinpylväillä sekä rakennukseen asennettavilla seinä- ja katosvalaisimilla.

Sähköjärjestelmät (400V)
Rakennus varustetaan sähkökeskuksilla, jotka palvelevat valaistusta, pistorasioita, LVIA- laitteita, kiinteistön laitteita sekä tele- ja turvajärjestelmiä.

Energian kulutuksen seurantaa varten sähkökeskuksiin asennetaan alamittareita, joilla tavoitellaan rakennuksen käytönaikaista energian kulutuksen optimointia mm. seuraamalla mittaustulosten poikkeamia esim. vikatapauksissa.

Tele- ja turvajärjestelmät
Rakennus varustetaan yleiskaapelointijärjestelmällä, joka palvelee puhelimia, videovalvontaa sekä tietoliikenneyhteyksiä. Lisäksi rakennukseen asennetaan keskuskellojärjestelmä, ovikellot kaikkiin sisäänkäyntioviin, kuvallinen ovipuhelin pääoveen ja yhteen toimistohuoneeseen sisäänpyyntöjärjestelmä (ns. liikennevalot).

Rakennus varustetaan rikosilmoitin-, videovalvonta-, merkki- ja turvavalaistus- sekä paloilmoitinjärjestelmillä. Lisäksi rakennus varustetaan sprinkleri- ja/tai savunpoistojärjestelmällä mikäli lupaehdot sitä edellyttävät.

Sali varustetaan paikallisella AV-järjestelmällä, joka palvelee mm. juhlatilaisuuksia. Äänilähteet sijoitetaan pyörillä varustettuun tehdasvalmisteiseen AV-vaunuun.

Muut järjestelmät
Rakennuksen pysäköintialue varustetaan sähköajoneuvojen latausasemilla lain 733/2020 mukaisesti.

Rakennus varustetaan rakennukseen integroitavilla tai vesikatolle asennettavilla aurinkosähköpaneeleilla, joilla tuotetaan rakennuksen kesäaikaisen tunneittaisen peruskulutuksen ja rakennuksesta syötettävän sähköautolatauksen tunneittaisen peruskulutuksen mukainen sähköenergiamäärä. Ylimääräinen sähköenergian tuotanto myydään Vantaan kaupungin sähköenergian toimittajalle.

4.12 Elinkaaritavoitteet, energiatehokkuustavoitteet (sis. energia-, tiiveyslukutavoitteet)

Ympäristöministeriön asetus uuden rakennuksen energiatehokkuudesta (1010/2017); Opetusrakennus ja päiväkoti (luokka 6) mukaan koulurakennuksen energiatehokkuuden vertailuluku saa olla enintään 100 kWhE/ (m², a).
Leppäkorven uuden päiväkodin tavoitteellinen, laskennallinen energiatehokkuuden vertailuluku (E-luku) on alle 75 kWhE/m2, a. Tavoite tarkentuu suunnittelun edetessä.

Rakennuksen ilmanvuotoluvun q50 saa olla korkeintaan 1 (m3 /hm2), mikä varmistetaan tiiveysmittauksilla ja rakenteiden tiivistämisellä työmaavaiheessa.

Rakennus varustetaan rakennukseen integroitavalla tai vesikatolle asennettavalla aurinkosähkövoimalalla. Aurinkosähköjärjestelmän koko on alustavasti luokkaa 35 kWp. Rakennuksen sijoittelussa tontille huomioidaan ilmansuuntien vaikutukset siten, että katto-osuudet suunnataan etelä- ja länsisuuntaan, eivätkä itse kattorakenteet aiheuta varjostumia aurinkosähkövoimalalle.

Lisäksi rakennukseen asennetaan LED-valaisimet sekä sähköautojen latausasemat lain 733/2020 tai sen tarkennuksen mukaisesti. Sähköautojen lataus voidaan yhdistää joustavasti myös aurinkosähkön tuotantoon.

Päiväkotirakennus varustetaan jäähdytyksellä. Kooltaan rakennuspaikka mahdollistaa rakennuksen lämmön ja jäähdytyksen tuotannon toteuttamisen maalämpöjärjestelmällä. Alustava maalämpöjärjestelmän koko on luokkaa 7-10 kpl 350...400 m syviä maalämpökaivoja. Järjestelmän koko ja komponentit (maalämpökaivot, pumput, varaajat, sähkökattila) vahvistuvat jatkosuunnittelun aikana. Maalämpöpumpun teho päiväkotikohteiden toteutuksessa on luokkaa 90...120 kW.

Rakennuksen energiatehokkuustavoitteiden toteutumisen seurantaa varten se varustetaan sähkön- lämmön- ja vedenkulutuksen päämittauksilla sekä

riittävällä määrällä alamittareita toimitilajohtamisen mittarointi-ohjeen mukaisesti. Rakennuksen tarkempi mittarointisuunnitelma esitetään mittarointikaaviossa.

Rakennus varustetaan kaupungin puitesopimustoimittajan rakennusautomaatiojärjestelmällä. Hyödynnetään rakennusautomaatio-järjestelmää etenkin IV-koneiden tarkoituksenmukaista käyttöä sekä valaistusten ja lämmityksen ohjausta varten.

4.13 Sisäilmatavoitteet

Sisäilmatavoitteet asetetaan Vantaan päiväkotisuunnitteluohjeen mukaisesti. Hyvä sisäilman laatu tulee huomioida kaikkien suunnittelualueiden osalla. Päiväkodin sisäilman tavoitetaso on vähintään Sisäilmastoluokituksen S2-taso, hyvä sisäilmasto. Rakennusmateriaalien tulee täyttää Sisäilmastoluokituksen 2018 päästöluokan M1 vaatimukset.

5. TONTTI JA RAKENNUSPAIKKA

5.1 Sijainti ja hallinta

Päiväkoti sijoittuu Korson suuralueelle Metsolan kaupunginosaan. Tontti on Vantaan kaupungin omistama YL-tontti osoitteessa Korpikontiontie 3, 01450 Vantaa.

5.2 Rakennuksen sijoittaminen tontille

Uusi päiväkotirakennus pyritään sijoittamaan tontin tasaiselle osalla pääosin nykyisen purettavan rakennuksen paikalle, jotta saadaan säilytettyä mahdollisimman paljon olemassa olevaa puustoa erityisesti tontin koilliseen viettävällä rinteellä.

5.3 Kaava- ja kiinteistötiedot, rasitteet

Ks. Liite 2: Asemakaavaote ja -määräykset

Tontti on asemaakaavassa Julkisten lähipalvelurakennusten korttelialue (YL), jonka rakennusoikeus on 1700 kem². Rakennusoikeuden ylitykseen haetaan poikkeamislupaa rakentamisluvan hakemisen yhteydessä. Ennen rakentamista tontilta puretaan nykyinen Leppäkorven päiväkoti. Purkamisesta, purkamispäätöksen valmistelusta ja purkamisluvan

hakemisesta vastaa VTK. VTK:lle ilmoitetaan purkutarpeesta vuosi ennen purkuajankohtaa.

Tontin kiinteistötunnus on 92-83-312-2. Osa tontista (92-83-312-2-V1) on vuokrattu VTK Kiinteistöt Oy:lle, joka puolestaan vuokraa nykyistä päiväkotirakennusta Vantaan kaupungille. Nykyiset rakennusta sekä tonttia koskevat vuokrasopimukset VTK:n kanssa päätetään.

Kiinteistöt 92-83-312-2 (tummanvihreällä) ja 92-83-312-2-V1 (vaaleanvihreällä) alueina, Vampatti-kartat

5.4 Tontin rakennettavuus, alustava rakennettavuusselvitys

Pintamaakartan mukaan kiinteistön alueella on hiekka/moreeni kaksoismaalajialuetta, hiekka-aluetta ja moreenialuetta.

Rakennuttavuuskartan mukaan kiinteistön alue on helposti/ normaalisti rakennettavalla alueella.

Tontilla on tehty kairauksia vuonna 1988. Lisäksi tontin lähiympäristössä on suoritettu kairauksia vuosina 1975, 1977 ja 2001. Osissa kairauksia on esiintynyt pehmeä välisavikerrostuma.

Täyttömaakerroksen paksuudesta, tiiviydestä tai puhtaudesta jne. ei ole tarkempaa tietoa.

Kairaajan maalajitulkinnan mukaan luonnolliset maakerrostumat ovat alueella olleet pääasiassa hiekkaa, välikerrostuma on savea tai silttiä keskellä tonttia. Maalajeja ei ole varmistettu laboratoriokokein.

Kairauksilla on päästy tunkeutumaan noin 0,6–7,55 metrin syvyydelle kairausajankohdan maanpinnantasosta. Vanhojen kairauspisteiden sijainnit ovat likimääräisiä ja suuntaa antavia.

Pohjavedenpinnantasosta ei alueella ole tietoa.

Rakennuksen tuleva korkeusasema tulisi arvioida verrattuna pohjavedenpinnan tasoon. Pohjavedenpinnantaso selvitetään pitkäaikaisilla mittauksilla.

Rakennuspaikka sijaitsee pääradan varrella. Mahdollinen radan aiheuttama runkomelu ja tärinä tulee ottaa huomioon suunnittelussa.

Perustamisolosuhteet ja niiden rajat saadaan tarkennettua rakennuspaikkakohtaisilla pohjatutkimuksilla.

Rakennuspaikalla tulee tehdä täydentävä rakennuspaikkakohtainen pohjatutkimus, kun rakennuksen sijainti on selvillä. Kaivantoihin laaditaan erilliset kaivantosuunnitelmat.

Rakentamisratkaisut tulee perustua rakennuspaikkakohtaisiin pohjatutkimuksiin ja suunnitelmiin maanäytteenottoineen sekä ympäristö- ja tärinäselvityksiin.

Maaperän mahdollisesta pilaantuneisuudesta tehdään erillinen riskiarvio.

Alustavan selvityksen mukaan tontilla ei ole pilaantuneita maa-aineksia.

5.5 Liikenne, pysäköinti, kadut ja kunnallistekniikka, meluselvitys

Liikenne

Saattoliikenteen toimivuuteen ja turvallisuuteen tulee kiinnittää huomiota. Huoltoliikenteen ja muun autoliikenteen risteämiset saattoliikenteen jalankulkureittien kanssa tulee minimoida ja risteämäkohdat suunnitella jalankulun turvallisuutta korostaen. Pysäköintipaikat tulee osoittaa vuorottaiskäyttöön iltaisin ja viikonloppuisin päiväkodin toiminta-aikojen ulkopuolella kaupungin linjauksen mukaisesti.
Parkkialueen ja muun piha-alueen suunnittelussa otettava huomioon lumitilat ja talvikunnossapidon vaatimukset. Lumen väliaikainen kasauspaikka osoitettava erikseen, jotta lunta ei kasata parkkipaikoille ja siten heikennetä pysäköintitilannetta lumiseen aikaan.

Pysäköinti

Päiväkodin käyttöön on varattava saatto- ja henkilökunnan pysäköintiä varten 28 autopaikkaa. Mitoitusperusteena on 2 saatto-ap/ryhmä ja 1 ap/kahta varhaiskasvattajaa kohden. Saattopaikoista osa (alustava arvio 8 ap) voidaan toteuttaa kadunvarsipysäköintinä Korpikontiontien varrella. Loput autopaikat tulee toteuttaa tontilla.
Tontille toteutettavista pysäköintipaikoista yksi toteutetaan le-autopaikkana, kaksi varustetaan lämmityspistorasialla (keittiö + johtaja) ja yksi sähköautonlatausasemalla.
Pyörätelinepaikkoja toteutetaan vähintään 25 paikkaa, joista osan tulee sijaita katoksessa. Lisäksi päiväkodin pihaportin viereen tulee katos, mihin voi kiinnittää viisi pyörän lastenkuljetuskärryä. Paikkoja voi käyttää myös lasten rattaiden säilytykseen.

Kadut ja kunnallistekniikka

Korpikontiontien varteen toteutettavat saattopaikat järjestetään Vantaan kaupungin toimesta liikenteenohjaussuunnitelmalla muuttamalla nykyisiä kadunvarsipysäköinnin aikarajoituksia. Korpikontiontien jalankulku- ja pyörätieltä järjestetään turvallinen ajoradan ylitys päiväkodille.

Vedenjakelu

Alueelle on rakennettu vesihuollon d200M (2002) jakelujohto. Vesi tulee Korsosta kaava-alueen kautta Leppäkorpeen. Alue saa verkostoveden Helsingin Pitkäkosken vesilaitokselta. Vesi johdetaan Ylästön ja Koivukylän paineenkorotusasemien kautta Korson painepiiriin, jossa alue sijaitsee.

Alueen vesisäiliönä on Korson vesitorni, jonka tilavuus 4000 m³, NW +87.5 ja HW +94.4. Vesi-johtoverkon alin painetaso alueella on noin +86.3 ja ylin on noin +101.3. Painetasot on ilmoitettu N2000-korkeusjärjestelmässä.

Jätevesiviemäröinti

Jätevedet ohjataan d250 ja d300 (2002) kokoojaviemäreillä kaava-alueen kautta pääradan ali länsipuolella kulkevaan Korso-Tikkurilan d1000 betoniseen pääviemäriin. Sieltä jätevedet ohjataan KUVES:n meriviemärin kautta edelleen Viikinmäen jätevedenpuhdistamolle. Puhdistettu jätevesi lasketaan Suomenlahteen.

Alue sijaitsee olemassa olevan vesihuollon läheisyydessä. Runkojohdot kulkevat alueen halki eli uusia johtolinjoja ei tarvita. Huomioitava on kuitenkin, että HSY:n vesihuoltoverkoston siirtotarve tulee tarkastaa, mikäli uusia kiinteitä rakenteita tullaan sijoittamaan tai puistoraittien maapeitteitä tullaan nostamaan nykyisien vesihuoltolinjojen läheisyydessä kaupungin puisto- ja katualueella.

Hulevesiviemäröinti / hulevesijärjestelmä

Hulevedet kulkeutuvat pintavaluntana avo-ojissa pohjoiseen. Korpikontionpuiston pohjoisosassa hulevedet johdetaan d600 hulevesiviemärissä ja avo-ojassa Rekolanojaan ja edelleen Keravanjokeen.

Meluselvitys

Tontti ei sijaitse lentomelualueella. Päiväaikaisen tie- ja rautatiemelun osalta tontti on pääosin melualuetta 50-55 dB. Tontin luoteiskulma on osittain melualuetta 55-60 dB.

Tie- ja rautatiemelun yhteismelu 2021, päivällä (7-22), Vampatti-kartat

5.6 Tontin kuivatus ja hulevesien käsittely

Hulevesien hallinnan ensisijainen tavoite Vantaalla on, että virtaamahuiput eivät rakentamisen myötä kasvaisi suhteessa luonnontilaiseen virtaamahuippuun. Kaavamuutosalueen hulevesien muodostumista pyritään ehkäisemään vettä läpäisevillä pintamateriaaleilla, ohjaamalla hulevettä kasvillisuuden käyttöön ja soveltamalla hulevesien luonnonmukaisen hallinnan periaatteita.

Huleveden käsittely on suunniteltava tontti- tai korttelikohtaisesti. Hulevesien hallintarakenteet mitoitetaan sadetilanteelle, jonka rankkuus on 150 l/s/ha ja kesto 10 minuuttia. Tämä mitoitus tapahtuu vihertehokkuuslaskurin avulla. Varsinaisten hulevesirakenteiden lisäksi tonteilla tulee varautua harvinaisempiin sadetilanteisiin. Tontin tasauksessa tulee huomioida, että vesien tulee mahtua lammikoitumaan piha-alueille, joilla ei normaalitilanteessa viivytetä vesiä. Näillä sadetapahtumilla tontilta saa poistua samansuuruinen virtaama kuin sieltä laskennallisesti poistuisi luonnontilassa. Näitä sadetilanteita harvinaisemmat sateet saa ohjata tulvareittejä pitkin yleisille alueille.

6. VÄISTÖTILATARVE

Leppäkorven päiväkodin toiminta vaati väistötilat nykyisen rakennuksen purkamisen ja uuden rakentamisen ajaksi, eli arviolta vuoden 2025 alusta vuoden 2027 kesään asti, jolloin uuden päiväkodin on määrä valmistua. Alustavasti väistötilaksi on suunniteltu Koivukylän päiväkotipaviljonkia.

7. KUSTANNUKSET

7.1 Investointikustannusennuste

Päiväkodille tarveselvityksen tilaohjelman bruttoala-arvion perusteella laskettu kustannusennuste on noin 9 888 000 € (alv 0 %). Tämä on laskettu 4800 eur/brm² arviolla, eli 2060 brm² x 4800 eur/brm² = 9 888 200 €.

7.2 Tontista aiheutuvat kustannukset

Tontista aiheutuvat kustannukset sisältyvät kustannusennusteeseen.

7.3 €/tilapaikka

Kustannusennuste tilapaikkaa kohden on 58 857 €.

7.4 Väistötilakustannukset

Kustannusennuste ei sisällä väistötilakustannuksia.

7.5 Purkukustannukset

Rakennushankkeelle ei kohdistu purkukustannuksia. VTK on vastuussa nykyisen rakennuksen purusta.

8. RAHOITUS JA AIKATAULU

8.1 Rahoitus investointiohjelmassa

Kaupunginvaltuuston hyväksymässä vuosien 2023–2032 investointiohjelmassa on varattu Leppäkorven uudelle päiväkodille 7,2M € (alv 0 %). Nykyinen investointivaraus on laskettu 6-ryhmäiselle päiväkodille eikä riitä kattamaan 8-ryhmäisen päiväkodin kustannuksia. Varaus tullaan tarkistamaan valmisteilla olevassa investointisuunnitelmassa vastaamaan tarvetta.

8.2 Aikataulu

Tarveselvitys 03-09/2024
Suunnittelu 2025 aikana
Nykyisen rakennuksen purku 2025–2026 vaihteessa
Rakentaminen 04/2026–06/2027
Valmis 07/2027
Käyttöönotto 08/2027

9. HANKKEEN KÄYTTÖTALOUSVAIKUTUKSET JA TOIMINTAKUSTANNUKSET

9.1 Ylläpitokustannukset (sis. vuokra, siivous, huolto)

Arvio vuotuisesta ylläpitovuokrasta on 75 042 €.

9.2 Toimintakustannukset

Käyttäjätoimialan arvio vuotuisista toimintakustannuksista on 0,55 M€.

10. TYÖTURVALLISUUSASIAT

Tarveselvitys-hankesuunnitelmavaiheen turvallisuuskoordinaattorina toimii rakenneinsinööri Jukka Tuhkanen. Työturvallisuustehtävien tarkistuslista on käyty läpi. Hankkeesta on laadittu Havat-riskikartta, joka on tarveselvityksen liitteenä.

Suunnittelu- ja rakentamisvaiheessa työturvallisuuskoordinaattori huolehtii kohteen työturvallisuustehtävistä.

Suunnitteluvaiheessa täytetään Vantaan kaupungin tilakeskuksen turvallisuusohjeiden mukaisesti tarvittavat asiakirjat.

11. RISKIT

11.1 Aikataulu, kustannukset

Kohteen aikataulu muodostaa riskin, sillä toteutusajankohta on laskettu alueen varhaiskasvatusikäisten kasvun mukaan. Rakennusmateriaalien saanti, arvaamattoman maailmantilanteen jatkuessa, voi vaikeutua ja nostaa kohteen rakennuskustannuksia yli

nyt lasketun.

11.2 Kaavamuutos / poikkeamispäätös

Rakennusoikeuden ylitykseen haetaan poikkeamislupaa rakennusluvan hakemisen yhteydessä. Ylitys on laajuudeltaan noin 360m^2, ja tämän on alustavasti asemakaavoituksen kanssa katsottu olevan mahdollinen poikkeamisluvalla. Mikäli poikkeamislupaa ei kuitenkaan saada, aiheutuu uudesta kaavaprosessista riski hankkeen aikataululle.

11.3 Työturvallisuustehtävien lista

Hankkeesta on laadittu Havat-riskikartta.

12. TYÖRYHMÄN JÄSENET

Kaupunkiympäristön toimiala

Kiinteistöt ja tilat:
Kivistö Heidi, Rakennuttaja-arkkitehti/ Toti/ Hava (Projektin vetäjä)
Kivineva Eija, Hankepäällikkö/ Toti/ Hava
Majander Heidi, Hankekehitysarkkitehti/ Toti/ Hava
Vuorenmaa Juha, Rakennuttajapäällikkö/ Toti/ Rak
Onnela Katri, Hankesuunnittelupäällikkö/ Toti/ Suha
Tuhkanen Jukka, Rakenneinsinööri/ Toti/ Suha (Työturvallisuuskoordinaattori)
Jonna Rosenblad, Sähköinsinööri/ Toti/ Suha
Petäistö John, LVI-Insinööri/ Toti/ Suha
Aaltola Tarja, Keittiöasiantuntija/ Toti/ Suha
Valkeapää Anne, Puhtauspalveluasiantuntija/ Toti/ Suha
Anne Papunen, Kustannusinsinööri/ Toti/ Suha
Suotula Marika, Pihavastaava/ Toti/ Kupi
Eskelinen Sirpa, Energian erityisasiantuntija/ Toti/ Kihy
Kangas Heikki, Geotekniikkapäällikkö/ Mige/ Geotekniikka
Janne Karppinen, Geotekniikkainsinööri/ Mige/ Geotekniikka
Simola Pasi, Isännöitsijä/ Kiinteistöt ja asuminen/ Tiha

Kaupunkirakenne ja ympäristö:
Jaakonaho Mari, Aluearkkitehti/ Asemakaavoitus/ Itä-Vantaa
Halmkrona Milja, Asemakaava-arkkitehti / Asemakaavoitus
Zukale Kai, Asemakaava-arkkitehti / Asemakaavoitus
Kytösaho Ifa, Johtava Lupa-arkkitehti/ Rakennusvalvonta/ Kaupunkikuvayksikkö
Erling Petteri, Johtava Lupa-arkkitehti/ Rakennusvalvonta/ Kaupunkikuvayksikkö
Brummer Johanna, Lupa-arkkitehti/ Rakennusvalvonta/ Kaupunkikuvayksikkö

Kadut ja puistot:
Auvinen Antti, Suunnitteluinsinööri/ Vesihuollon yleissuunnittelu
Väänänen Heikki, Liikenteen alueinsinööri/ Liikenteen aluesuunnittelu

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala

Talous- ja hallintopalvelut:
Turunen Satu, Palveluverkkoasiantuntija
Lehtinen Petra, Kalusteasiantuntija
Ala-Karvia Ellinoora, Osallisuusasiantuntija

Varhaiskasvatus:
Koljonen Jani, Varhaiskasvatuspäällikkö
Holopainen Jarmo, Leppäkorven päiväkodin johtaja

Työsuojelu:
Tilli Sanna, Työsuojeluvaltuutettu

Kaupunkistrategian ja johdon toimiala

Järvi Noora, Erityisasiantuntija/ Talous ja strategia/ Talousohjaus
Heikkilä Janne, Palveluasiantuntija/ Hankinta

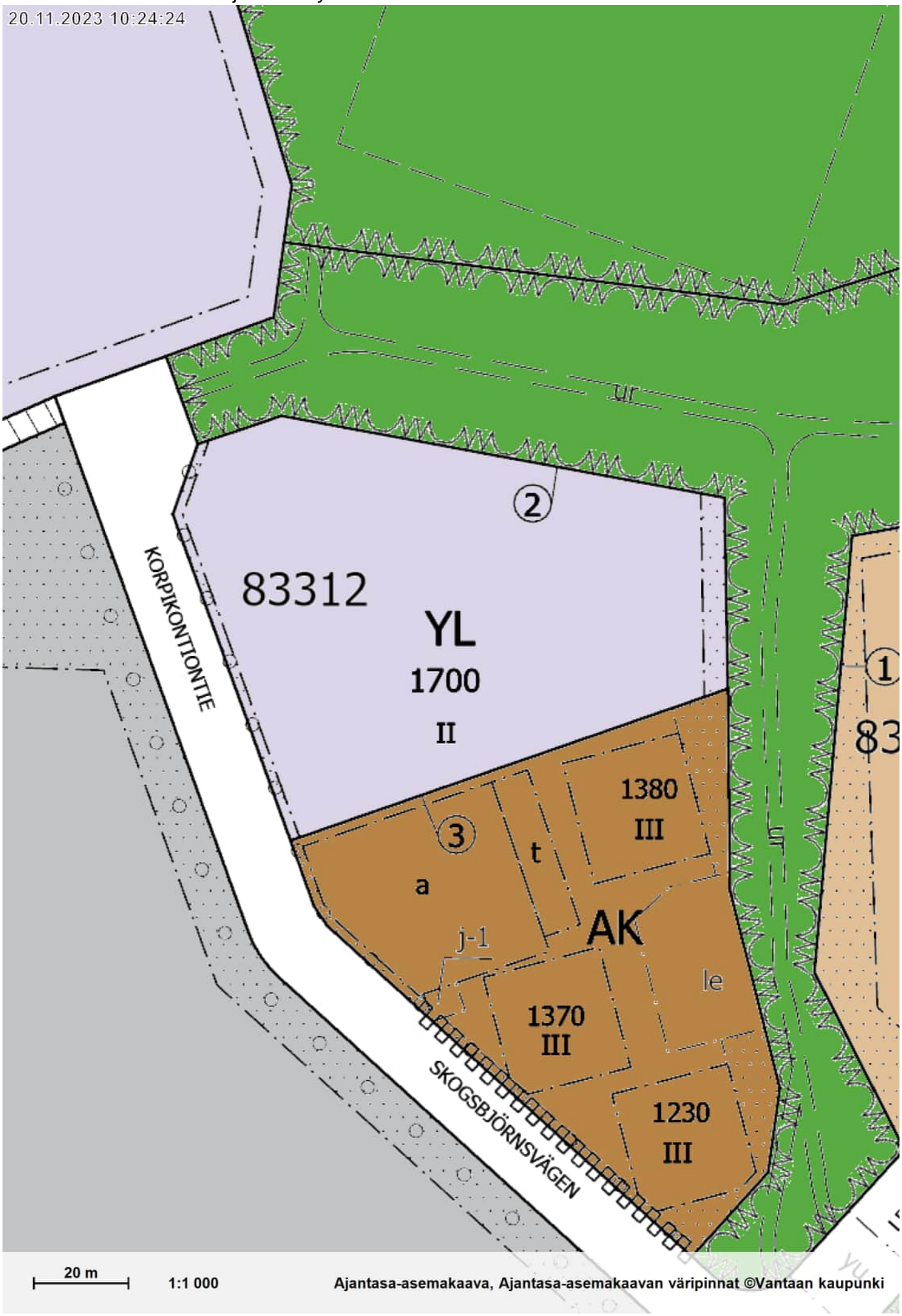
VTK

Salmela Marko, Rakennuttajapäällikkö

LIITE 1 - Sijaintikartta

LIITE 2 - Asemakaavaote ja -määräykset

Kaava-alueen numero Planområdets nummer	Päiväys Datum	Pohjakarttalehtien numerot Baskartbladens nummer
831200	25.04.2001 / II	94/60

Vantaan kaupunki

METSOLA 7

Asemakaavan muutos
(ent Korso II -rakennuskaava)
83 kaupunginosa, Metsola
Korttelit 83303-83308 ja osat
kortteleista 83301,83302 ja 83312
sekä katu- ja virkistysalueet.
84 kaupunginosa, Leppäkorpi
Katu- ja virkistysalueet.
(osia voimassa olevan asemakaavan kortteleista
2118-2120, 2033 sekä tie- ja puistoalueista.)
Asemakaavan muutos
83 kaupunginosa, Metsola
Osat kortteleista 83301,83302 ja 83312
sekä katu- ja virkistysalueet.
84 kaupunginosa, Leppäkorpi
Osa virkistysaluetta.
Tonttijako
83 kaupunginosa, Metsola
Korttelit 83301- 83308 ja osa korttelia 83312.
Tonttijaon muutos
Osa korttelia 83312.
1:2000

Vanda stad

Kv 18.06.2001

SKOGSBRINKEN 7

Ändring av detaljplanen
(Den gamla byggnadsplanen Korso II)
Stadsdel 83, Skogsbrinken
Kvarteren 83303-83308 och delar av kvarteren
83301, 83302 och 83312 samt gatu- och
rekreationsområden.
Stadsdel 84, Alkärr
Gatu- och rekreationsområden.
(Delar av den gällande planens kvarter 2118-2120,
2033 samt av väg- och parksområden.)
Ändring av detaljplanen
Stadsdel 83, Skogsbrinken
Delar av kvarteren 83301, 83302 och 83312
samt gatu- och rekreationsområden.
Stadsdel 84, Alkärr
Del av rekreationsområden.
Tomtindelning
Stadsdel 83, Skogsbrinken
Kvarteren 83301- 83308 och del av kvarteret 83312
Ändring av tomtindelningen
Del av kvarteret 83312
1:2000

ASEMAKAAVAMERKINTÖJÄ JA -MÄÄRÄYKSIÄ:	DETALJPLANEBETECKNINGAR OCH -BESTÄMMELSER:
3 m kaava - alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.	Linje 3 m utanför planområdets gräns.
AK Asuinkerrostalojen korttelialue.	Kvartersområde för flervåningshus.
AK-aluetta korttelissa 83312 koskevia määräyksiä:	För AK-området i kvarteret 83312 gällande bestämmelser:
Alueelle saa sijoittaa asuinkerrostaloja.	I området får placeras flervåningshus.
Alueelle saa rakentaa kaavassa esitetyn rakennusoikeuden lisäksi asumista palvelevia varasto-, työ- ja kokoontumistiloja, enintään 15% tontin kerrosalasta.	I området får utöver den i planen angivna byggrätten byggas lager-, arbets- och mötesrum som betjänar invånarna, till högst 15 % av tomtens våningsyta.
Jokaisella asunnolla tulee olla tarkoituksenmukaisesti näkösuojattu asuntoon liittyvä ulko-oleskelutila.	Till varje bostad skall anslutas ett för insyn skyddat område för utevistelse.
Asuinrakennusten porrashuone tulee mitoittaa siten, että hissin rakentaminen on mahdollista.	Bostadshusens trapphus skall dimensioneras så att det är möjligt att bygga hiss.
Porrashuoneiden tulee olla luonnonvaloisia.	Trapphusen skall få naturligt ljus.
Jätetilat on toteutettava siten, että jätteiden lajittelu, kierrätys ja kiinteistökohtainen kompostointi on mahdollista.	Avfallsutrymmena skall byggas så att det är möjligt att sortera, återanvända och kompostera avfallet på fastigheten.
Rakentamattomat tontinosat, joita ei käytetä leikkipaikkoina, kulkuteinä eikä pysäköintiin, tulee istuttaa.	De obebyggda tomtdelarna som inte används som lekplatser, passager eller för parkering skall förses med planteringar.
Korttelialueen rakentamisen yhteydessä saa tehdä maastonmuokkausta virkistysalueen puolella yhteistyössä Vantaan kaupungin kanssa.	I samband med att kvartersområdet bebyggs får terrängen på rekreationsområdets sida bearbetas i samarbete med Vanda stad.
Tontinomistajan tai -haltijan on ennen rakennustöiden aloittamista esitettävä selvitys tontilla tehdyistä mittauksista radonsäteilyn määrästä tai radonsäteilyn torjumisesta.	Tomtägaren eller -innehavaren skall innan byggnadsarbetena påbörjas förevisa utredning över på tomten utförda mätningar angående radonstrålningens styrka eller avvärjande av radonstrålningen.
Autopaikkojen vähimmäismäärä on 1 autopaikka/asunto.	Minimiantalet bilplatser är 1 bilplats/bostad.
AR Rivitalojen ja muiden kytkettyjen asuinrakennusten korttelialue.	Kvartersområde för radhus och andra kopplade bostadshus.
AR-kortteleita 83301 ja 83302 koskevia määräyksiä:	För AR-kvarteren 83301 och 83302 gällande bestämmelser:
Alueelle saa rakentaa rivitaloja.	På området får radhus byggas.

Alueelle saa rakentaa kaavassa osoitetun rakennusoikeuden lisäksi 15 % asukkaita palvelevia varasto- ja huoltotiloja.	På området får utöver den i planen angivna byggrätten byggas 15 % lager- och serviceutrymmen som betjänar invånarna.
Jokaisella asunnolla tulee olla tarkoituksenmukaisesti näkösuojattu asuntoon liittyvä ulko-oleskelutila.	Till varje bostad skall anslutas ett för insyn skyddat område för utevistelse.
Rakennusten kattomuodon tulee olla harja- tai pulpettikatto.	Taket på byggnaderna skall ha formen av ett sadel- eller pulpettak.
Kotitalouksien jätteiden käsittelyyn tarkoitettuja tiloja saa sijoittaa autonsäilytyspaikan rakennusalalle.	Utrymmen för behandling av avfall från hushållen får placeras på våningsytan för biluppbevaring.
Jätetilat on toteutettava siten, että jätteiden lajittelu, kierrätys ja kiinteistökohtainen kompostointi on mahdollista.	Avfallsutrymmena skall byggas så att det är möjligt att sortera, återanvända och kompostera avfallet på fastigheten.
Rakentamattomat tontinosat, joita ei käytetä leikkipaikkoina, kulkuteinä eikä pysäköintiin, tulee istuttaa.	De obebyggda tomtdelarna som inte används som lekplatser, passager eller för parkering skall förses med planteringar.
Korttelialueen rakentamisen yhteydessä saa tehdä maastonmuokkausta virkistysalueen puollella yhteistyössä Vantaan kaupungin kanssa.	I samband med att kvartersområdet bebyggs får terrängen på rekreationsområdets sida bearbetas i samarbete med Vanda stad.
Tontinomistajan tai -haltijan on ennen rakennustöiden aloittamista esitettävä selvitys tontilla tehdyistä mittauksista radonsäteilyn määrästä tai radonsäteilyn torjumisesta.	Tomtägaren eller -innehavaren skall innan byggnadsarbetena påbörjas förevisa utredning över på tomten utförda mätningar angående radonstrålningens styrka eller avvärjande av radonstrålningen.
Autopaikkojen vähimmäismäärä on 1,5 autopaikkaa/asunto. Supikujan varteen sijoittuvat autopaikat on sijoitettava autokatoksiin tai -suojiin.	Minimiantalet bilplatser är 1,5 bilplats/bostad. Bilplatserna vid Mårdhundsgränden skall placeras i täckta bilparkeringar eller garage.
AO **Erillispientalojen korttelialue.**	**Kvartersområde för fristående småhus.**
AO-kortteleita 83303-83309 koskevia määräyksiä:	**För AO-kvarteren 83303-83309 gällande bestämmelser:**
Tontille saa rakentaa yhden yksiasuntoisen asuinrakennuksen sekä talousrakennuksen, paitsi korttelin 83308 tontille 6, jolle saa rakentaa kaksi yksiasuntoista asuinrakennusta sekä kaksi talousrakennusta.	Ett bostadshus med en bostad jämte ekonomibyggnad får byggas på tomten, utom i kvarteret 83308 i vilket på tomt 6 får byggas två bostadshus med en bostad jämte ekonomibyggnad var.
Rakennuksen etäisyys tontin rajoista on oltava vähintään 2 metriä.	Byggnades avstånd från tomtgränserna skall vara minst 2 meter.
Rakennuksen enimmäiskorkeus on 7.5 metriä.	Byggnadens höjd är högst 7.5 meter.
Rakennusoikeudesta saa 20% käyttää sellaisina toimisto- ja työtiloina, jotka eivät häiritse asumista.	Av byggrätten får 20 % användas som sådana kontors- och arbetsrum som inte stör boendet.
Jätetilat on toteutettava siten, että jätteiden lajittelu, kierrätys ja kiinteistökohtainen kompostointi on mahdollista.	Avfallsutrymmena skall byggas så att det är möjligt att sortera, återanvända och kompostera avfallet på fastigheten.
Tonttien kadun ja puiston vastaisille rajoille on istutettava pensas- tai matalana leikattava puustoaita.	Där tomterna gränsar mot gatan eller parken skall en buskhäck eller nedklippt trädhäck planteras.
Tontinomistajan tai -haltijan on ennen rakennustöiden aloittamista esitettävä selvitys tontilla tehdyistä mittauksista radonsäteilyn määrästä tai radonsäteilyn torjumisesta.	Tomtägaren eller -innehavaren skall innan byggnadsarbetena påbörjas förevisa utredning över på tomten utförda mätningar angående radonstrålningens styrka eller avvärjande av radonstrålningen.
Autopaikkojen vähimmäismäärä on 2 autopaikkaa/asunto ja 1 autopaikka/työntekijä	Minimiantalet bilplatser är 2 bilplatser/bostad och 1 bilplats/arbetstagare
YL **Julkisten lähipalvelurakennusten korttelialue.**	**Kvartersområde för byggnader för offentlig närservice.**
YL-aluetta korttelissa 83312 koskevia määräyksiä:	**För YL-området i kvarteret 83312 gällande bestämmelser:**
Alueelle saa rakentaa lasten päivähoitoon tarvittavia tiloja sekä yhden asunnon.	I området får byggas utrymmen som behövs för barndagvård samt en bostad.
Jätetilat on toteutettava siten, että jätteiden lajittelu, kierrätys ja kiinteistökohtainen kompostointi on mahdollista.	Avfallsutrymmena skall byggas så att det är möjligt att sortera, återanvända och kompostera avfallet på fastigheten.
Rakentamattomat tontinosat, joita ei käytetä leikkipaikkoina, kulkuteinä eikä pysäköintiin, tulee istuttaa.	De obebyggda tomtdelarna som inte används som lekplatser, passager eller för parkering skall förses med planteringar.
Autopaikkojen vähimmäismäärä määritellään hakijan antaman selvityksen perusteella.	Minimimängden bilplatser fastställs enligt utredning som ges av sökanden.
VP **Puisto.**	**Park.**
VL **Lähivirkistysalue.**	**Område för närrekreation.**
Kaupunginosan raja.	**Stadsdelsgräns.**
Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.	**Kvarters-, kvartersdels- och områdesgräns.**
Osa - alueen raja.	**Gräns för delområde.**
① **Sitovan tonttijaon mukaisen tontin raja ja numero.**	**Tomtgräns och -nummer enligt bindande tomtindelning.**
Risti merkinnän päällä osoittaa merkinnän poistamista.	**Kryss på beteckning anger att beteckningen slopas.**
83 **Kaupunginosan numero.**	**Stadsdelsnummer.**
METSO **Kaupunginosan nimi.**	**Stadsdelens namn.**
83301 **Korttelin numero.**	**Kvartersnummer.**

VILLISIANTIE	Kadun, tien, katuaukion, torin, puiston tai muun yleisen alueen nimi.	Namn på gata, väg, öppen plats, torg, park eller annat allmänt område.
1700	Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.	Byggnadsrätt i kvadratmeter våningsyta.
160+t40	Lukusarja, jossa ensimmäinen luku ilmoittaa asuntokerrosalan neliömetrimäärän ja toinen luku taloustilaksi varattavan kerrosalan neliömetrimäärän.	Talserie vars första tal anger bostadsvåningsytan i kvadratmeter och andra tal våningsytan i kvadratmeter för ekonomiutrymmen.
II	Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.	Romersk siffra anger största tillåtna antal våningar i byggnader, byggnad eller del därav.
I u 3/4	Murtoluku roomalaisen numeron jäljessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta ullakon tasolla saa käyttää kerrosalaan laskettavaksi tilaksi.	Ett bråktal efter en romersk siffra anger hur stor del av arealen i byggnadens största våning man får använda i vindsplanet för utrymme som inräknas i våningsytan.
e=0.25	Tehokkuusluku eli kerrosalan suhde tontin pinta-alaan.	Exploateringstal dvs. förhållandet mellan våningsytan och tomtens yta.
I u 3/4	Alleviivattu luku osoittaa ehdottomasti käytettävän rakennusoikeuden, rakennuksen korkeuden, kattokaltevuuden tai muun määräyksen.	Understreckat tal anger byggnadsrätt, byggnadshöjd, taklutning eller annan bestämmelse som ovillkorligen bör iakttas.
	Rakennusala.	Byggnadsyta.
t	Rakennusala, jolle saa sijoittaa talousrakennuksen.	Byggnadsyta där ekonomibyggnad får placeras.
a	Auton säilytyspaikan rakennusala.	Byggnadsyta för förvaringsplats för bil.
a	Ohjeellinen auton säilytyspaikan rakennusala.	Riktgivande byggnadsyta för förvaringsplats för bil.
	Nuoli osoittaa rakennusalan sen sivun, johon rakennus on rakennettava kiinni.	Pilen anger den sida av byggnadsytan som byggnaden bör tangera.
le	Leikki- ja oleskelualueeksi varattu alueen osa.	För lek och utevistelse reserverad del av område.
j-1	Jätteiden keräystä varten varattu alueen osa, joka on aidalla tai istutuksin erotettava muusta alueesta.	För uppsamlingsplats för avfall reserverad del av område, som med staket eller planteringar skall avskiljas från det övriga området.
ur	Ohjeellinen ulkoilureitti.	Riktgivande friluftsled.
	Istutettava alueen osa.	Del av område som bör planteras.
	Säilytettävä / istutettava puurivi.	Trädrad som skall bevaras / planteras.
	Alueen osa, jolle on kehitettävä puista ja pensaista tiheä reunavyöhyke.	Del av område där träd och buskar skall bilda en tät avgränsande zon.
	Katu.	Gata.
	Villisiantien katualue tulee toteuttaa hidaskatumaisena.	Gatuområdet Vildsvinsvägen anläggs som lågfartsgata.
pp	Jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu.	För gång- och cykeltrafik reserverad gata.
yu	Kadun tai liikennealueen ylittävä ohjeellinen ulkoilureitti.	Riktgivande friluftsled över gata eller trafikområde.
	Katualueen rajan osa, jonka kohdalta ei saa järjestää ajoneuvoliittymää.	Del av gatuområdes gräns där in- och utfart är förbjuden.
	TONTTIJAKO	TOMTINDELNING
	Tämän asemakaavan alueella oleviin kortteleihin on laadittava erillinen tonttijako, ellei kaavamerkinnöin ole toisin osoitettu.	För kvarteren på denna detaljplans område skall en separat tomtindelning göras, om inte via planbeteckningar annat bestämts.

Kaupunkisuunnitteluyksikkö
Asemakaavoitus

Stadsplaneringsenheten
Detaljplanering

Anitta Pentinmikko
Aluearkkitehti / Områdesarkitekt

Mittausosasto

Pohjakartta täyttää kaavoitusmittausasetuksen 1284 / 1999 vaatimukset.

Mätningsavdelningen

Baskartan fyller de anspråk som förordningen om planläggningsmätning 1284 / 1999 kräver.

Vantaalla / Vanda 07.06.2001

Pekka Tervonen
Kaupungingeodeetti / Stadsgeodet

Hyväksytty kaupunginvaltuustossa 18.06.2001

LIITE: Kaupunginhallitus 02.09.2024 / 8 §

Godkänd av stadsfullmäktige 18.06.2001

LEPPÄKORVEN PÄIVÄKOTI, 8 ryhmäaluetta					**TILAOHJELMA**
2024				**168**	
Ryhmäalueet, joissa on á 21 lapsen ryhmä (tilamitoitus 3 kasvattajaa ja 21 lasta)					
tilapaikat yhteensä 168 lasta.				21	Huonekortit täydentävät tilaohjelmaa
Ryhmäalue A, 21 lasta	**Yhteensä hym2**	**/ lapsi**	**Käsin laskettu**		**muuta**
märkäeteinen	8	0,38	7,98		21 lapselle, voi tehdä kahdelle ryhmälle yhteisenä, silloin tila 16m2 (2x8m2)
eteistilat A	13	0,6	12,6		osana toimintatilaa
wc-pesutilat A	10	0,46	9,66		**yleisesti wc-tiloihin:** 3 wc-istuinta wc tilaa kohden, eriöt, etuhuoneellinen pesutila
toimintatila /suljettava rauhallinen tila /suljettavaa pienryhmätilaa/ varastotilat A	79	3,75	78,75		Rauhallista tilaa käytetään myös lepotilana, kooltaan 42 m² (2 m2 / 21 lasta), varastotila 2m2/ryhmä, kaapistoja tai yksittäinen varasto
ryhmäalue A yht	**109,0**		108,99		
Ryhmäalue B, 21 lasta					
märkäeteinen					21 lapselle
eteistilat B					osana käytävää
wc-pesutilat B					
varastotilat					voivat olla kaapistoja tai yksittänen yhteinen varasto
ryhmähuoneet / lepohuone					lepotila suljettavissa
ryhmäalue B yht	**109**		108,99		ohjeellinen
Ryhmäalue C, 21 lasta					
märkäeteinen					21 lapselle
eteistilat C					osana käytävää
wc-pesutilat					
varastotilat					voivat olla kaapistoja tai yksittänen yhteinen varasto
ryhmähuoneet / lepohuone					lepotila suljettavissa
ryhmäalue C yht	**109**		108,99		ohjeellinen
Ryhmäalue D, 21 lasta					
märkäeteinen					21 lapselle
eteistilat					osana käytävää
wc-pesutilat					
varastotilat					voivat olla kaapistoja tai yksittänen yhteinen varasto
ryhmähuoneet / lepohuone					lepotila suljettavissa
ryhmäalue D yht	**109**		108,99		ohjeellinen
Ryhmäalue E, 21 lasta					
märkäeteinen					21 lapselle
eteistilat E					osana käytävää
wc-pesutilat E					
varastotilat					voivat olla kaapistoja tai yksittänen yhteinen varasto
ryhmähuoneet / lepohuone					lepotila suljettavissa
ryhmäalue E yht	**109**		108,99		ohjeellinen
Ryhmäalue F, 21 lasta					
märkäeteinen					21 lapselle
eteistilat F					osana käytävää
wc-pesutilat F					
varastotilat					voivat olla kaapistoja tai yksittänen yhteinen varasto
ryhmähuoneet / lepohuone					lepotila suljettavissa
ryhmäalue F yht	**109**		108,99		ohjeellinen
Ryhmäalue G, 21 lasta					
märkäeteinen					21 lapselle
eteistilat G					osana käytävää
wc-pesutilat G					
varastotilat					voivat olla kaapistoja tai yksittänen yhteinen varasto
ryhmähuoneet / lepohuone					lepotila suljettavissa

ryhmäalue G yht	**109**		108,99		ohjeellinen
Ryhmäalue H, 21 lasta					
märkäeteinen					21 lapselle
eteistilat H					osana käytävää
wc-pesutilat H					
varastotilat					voivat olla kaapistoja tai yksittänen yhteinen varasto
ryhmähuoneet / lepohuone					lepotila suljettavissa
ryhmäalue H yht	**109**		108,99		ohjeellinen
wc	2		2		yhdellä ryhmäalueella, helposti ulkoa saavutettava
Ryhmätilat yhteensä	**873,9**		**873,92**		
Yhteiset tilat:					
kotikeittiö / neuvottelu	6		6		neuvottelutilan yhteydessä, kotikeittiövarustelu, toimii henkilökunnan neuvottelu- ja taukotilana, lasten tilana, yhteiskäytössä asukkaisden kanssa, salin läheisyyteen.
työpaja	15		15		huom. hiekanerotuskaivo
pienryhmä / kerros	15		15		2-kerroksinen ratkaisu
liikuntasali ja väline/patjavarastovarasto	80		80		toimii myös henkilökunnan koulutustilana, lasten lepotilana, varasto 6 m2, syvyys n.2m, yhteiskäytössä asukkaiden kanssa
ruokailutila	78	0,3	78		yhteiskäytössä asukkaiden kanssa, erillinen sis.käynti asukkaille liikuntasaliin ja ruokailutilaan
ruuanjakelulinjaston vaatima tila	6		6		
wc-tila ruokasalin yhteyteen	2		2		
vararuokavarasto	2		2		lukittava kaapisto tai varasto lähelle ruokailutilaa
inva-wc / kerros	16,5		16,5		3-kerroksinen ratkaisu
Yhteiset tilat. yhteensä:	**221**		220,5		
Lasten toiminta-tilat yhteensä:	**1094,4**	hym2	1094,42		
	76,6	7 % toimint	76,6094		
	1171,0		1171,029		
	6,97		6,9704		toiminta-alaa / tilapaikka
Henkilökunnan tilat, työ- ja sos.tilat					
toimisto / johtaja	12		12		monikäyttöinen toimistotila
neuvottelutila	15		15		kotikeittiön yhteydessä
henkilökunnan työhuone	12		12		
perhe- ja konsultaatiotila / työhuone / neuvottelu	10		10		sijoitetaan johtajan huoneen viereen
henk.kunnan wc:t 2kpl	6		6		1 kpl wc/kerros, miehille ja naisille
henk.kunnan suihkutila	3		3		Voi olla yhteinen (mahduttava pukeutumaan, tarvitsee tason vaatteille)
henk.kunnan pukutila, 24h x 0,8m2	19		19		Voi olla yhteinen, sisältää kaksi WC:tä, lisäksi suihkutilassa pukeutumismahdollisuus
Toimintatilat tilat yhteensä:	**77,0**		**77,0**		
Huoltotilat					
palvelukeittiö aputiloineen	66	0,34	66		keittiön wc, keittiö aputiloineen poisluk. rullakoiden ja pahvin säilytystilat
siivouskeskus ja vaatelhuoltotila	16		16		yhdistetty tila, huom. likainen ja puhdas puoli
siivouskomero	3		3		
keskusvarasto	10	0,05	10		
Keittiötilat yhteensä	**95,0**		**95,0**		

Hyötyalat ilman teknisiä tiloja:	**1266,4**				**hym2**	
			1266,42			
Tekniset tilat						
iv-konehuone 7% bruttoalasta		x				
sähköpääkeskus		x				
Käytävätilat						
Käytävät, poistumistiereitit		x				
Porrashuoneet		x				
tuulikaapit		x				
bruttoalatavoite 1645 brm2						
mitoitustavoite 8,5 htm2/lapsi (1360htm2)						
YHTEENSÄ						
Vantaan kaupunki, tilakeskus, hankevalmistelu						
hyötyalasta huoneistoalaksi kerroin:	1,12	**1418,39**	**1418,39**		**htm2**	RT-kortin mukainen
		8,4428	**8,4428**			huoneistoalaa/tilapaikka
	1,13	1431,1	1431,1		**htm2**	Vantaa
						huoneistoalaa/tilapaikka (RT 9 htm2/tilapaikka; RT-taulukossa iso liikuntasali)
hyötyalasta bruttoalaksi kerroin:	1,32	**1671,674**	**1671,674**		**brm2**	RT-kortin mukainen (1,12 - 1,5)
	1,44	**1823,645**	**1823,645**		**brm2**	Vantaa
	1,627			**2060**	**brm2**	Vantaa + uusi VSS-linjaus

9 § Vantaa 50 vuotta -juhlapäätös: Erityisen ikäystävällisiä puistoja Vantaan keskustoihin/PT (kvalt)

VD/4941/00.02.00.00/2024

TeA/HW/MH/SM/EK

Vantaa kaupunki täyttää 50 vuotta 2024. Juhlavuoden teema on ”Kotona Vantaalla” ja ohjelmisto rakentuu yhdessä kaupungin toimialojen, henkilökunnan ja kaupunkilaisten kanssa. Yhteisöt ja yritykset on kutsuttu mukaan juhlavuoden tekemiseen.

Kaupunginhallitus nimesi 19.6.2023 § 16 toimikunnan valmistelemaan juhlavuoden päätöksen valintaa. Juhlavuoden kunniaksi jokaisessa viidessä syksyn 2024 kaupunginvaltuuston kokouksessa tehdään yksi Vantaa 50 vuotta -juhlapäätös. Juhlavuoden päätöksien sarja huipentuu 16.12.2024 olevaan kaupunginvaltuuston juhlakokoukseen.

Juhlapäätös numero 2: Erityisen ikäystävällisiä puistoja Vantaan keskustoihin

Kaupunkiympäristön toimialalla on vuonna 2023 valmistunut viheralueiden palveluverkkosuunnitelma 2023-2032, jossa on määritelty alustavasti 10 vuoden suunnittelu- ja toteutustarpeet. Se ohjaa ylätasolla investointien suunnittelua siten, että toiminta vastaisi rajallisten resurssien puitteissa tasapuolisesti myös korjausvelan kertymiseen.

Kaupunkiympäristön toimiala pyrkii aina toteuttamaan yleiset alueet viimeisimmät esteettömyysvaatimukset huomioiden. Se ei kuitenkaan tarkoita, että puistoja olisi suunniteltu erityisesti juuri iäkkäämmälle väestölle. Usein puistojen toteutus vaatii kompromisseja eri käyttäjäryhmien kesken. Lapsiperheillä, nuorilla, työikäisillä ja vanhemmalla väestöllä on erilaisia toiveita ja tarpeita.

Erityisen ikäystävällinen puisto tarkoittaa erilaista lähtökohtaa suunnitteluun. Suunnittelun lähtökohtia tulee kartoittaa paikallisten asukkaiden ja puiston todennäköisten käyttäjien kanssa vahvassa yhteistyössä. Osallistaminen tulee ulottaa mahdollisuuksien mukaan myös niihin käyttäjiin, joita ei tavanomaisilla menetelmillä saavuteta. Aiempaa erikoistuneemmalla ja vahvalla osallistamisella pyritään selvittämään, mitä juuri ikäihmiset haluavat puistossa tehdä, mikä heitä motivoisi puistoa käyttämään ja miten puistoon saadaan syntymään aiempaa enemmän sosiaalista kanssakäymistä.

Erityisesti ikäihmisille tarkoitettu puisto tai sen osa, on konseptina Vantaalla uusi. Se tarkoittaa aiemmin kuvattua paikallisten käyttäjien monipuolisen osallistamisen lisäksi suunnitteluratkaisuja, joilla pyritään vetoamaan erityisesti ikäihmisiin. Puistoon johtavien reittien tulee olla helppokulkuisia ja selkeitä. Reiteillä voi olla levähdyspaikkoja myös matkan varrella. Sijainnin tulee olla keskeinen ja mahdollistaa monille lihasvoimin saapuminen. Kasvillisuutta voidaan teemoittaa esimerkiksi perinnekasvien muodossa. Sosiaalista pelailua kuten petankkia tai mölkkyä pyritään mahdollistamaan. Ideaalitilanteessa lähellä voisi sijaita myös kahvila, johon pääsee tarvittaessa istumaan lämpimään, juomaan kupin kahvia ja hyödyntämään wc-palveluita. Tarkempi suunnittelu ja konseptointi alkaa syksyn 2024 aikana.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 9

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginvaltuustolle, että

a) erityisen ikäystävälliset puistot otetaan suunnitteluun ja toteutukseen viheralueiden palveluverkkosuunnitelman puitteissa ja sen kohteiden järjestys huomioiden.

b) erityisen ikäystävällinen puisto, tai osa puistosta, joka on suunnattu lähtökohtaisesti ikäihmisille, toteutetaan peruskorjausten yhteydessä jokaisen seitsemän suuralueen keskeiseen puistoon vuosien 2026–2030 aikana.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: Kaupunkiympäristön toimiala/ katujen ja puistojen palvelualue

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
suunnittelupäällikkö Markus Holm, puh. 043 827 0942
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

10 § Uusi Helsinki EU Office -sopimus alkaen vuodesta 2025/PT

VD/6013/04.00.00/2024

PT/SAP/EV/EK

Helsinki EU Office on Brysselissä toimiva, sopimuskumppaniensa EU-edunvalvontaa tukeva toimisto. Toimiston tehtävänä on myös edistää sopimuskumppaniensa näkyvyyttä EU-foorumeilla ja välittää tietoa EU-lainsäädännön valmistelutyöstä, EU-rahoitusohjelmista, tapahtumista sekä yhteistyö- ja verkostoitumismahdollisuuksista.

Toimiston ylläpitäjänä toimii Uudenmaan liitto, ja sen lisäksi mukana on sopimuskumppaniorganisaatioita. Vantaa on ollut mukana rahoitusosuudellaan 01.05.2017 lähtien. Sopimus Helsingin EU-toimistosta on tehty Uudenmaan liiton kanssa.

Helsinki EU Officen sopimusmallia on uudistettu vuodesta 2025 alkavaksi kustannusten paremman ennakoinnin sekä sopimuskumppaneiden tarpeiden paremman huomioimisen vuoksi. Sopimuskumppaneiden tuli ilmoittaa aiemman sopimuksen ja siihen tehdyn muutoksen mukaisesti sopimuksen irtisanomisesta vuodenvaihdetta edeltävän huhtikuun loppuun mennessä. Koska neuvottelut uudesta sopimuksesta olivat kesken keväällä 2024, Vantaan kaupunginhallitus päätti aiemman sopimuksen irtisanomisesta kokouksessaan 22.04.2024.

Nyt uusi sopimus on valmistunut. Uusi toistaiseksi voimassa oleva sopimus korvaa aiemmin solmitun Helsinki EU Officen toimintaa koskevan sopimuksen, jonka voimassaolo päättyy 31.12.2024 lukuun ottamatta kustannuksia koskevia kohtia vuoden 2024 toiminnan osalta.

Sopimuskumppanit tulevat vähenemään aiemmasta 16 sopimuskumppanista, sillä Aalto-yliopisto, Arcada, Kauppakorkeakoulu Hanken, Helsingin yliopisto ja Taideyliopisto ovat irtisanoneet nykymuotoiset yhteistyösopimukset vuoden 2024 loppuun. Uudenmaan liitto on käynyt neuvotteluja uudesta sopimuksesta Haaga-Helia ammattikorkeakoulun, Kymenlaakson liiton, Laurea-ammattikorkeakoulun, Luonnonvarakeskuksen, Metropolia ammattikorkeakoulun, Päijät-Hämeen liiton, Terveyden ja Hyvinvoinnin laitoksen sekä Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien kanssa.

Helsinki EU Officessa sopimuskumppaneina toimineet kaupungit Vantaa, Helsinki ja Espoo ovat tuoneet sopimusneuvotteluissa vahvasti esille tarpeen laajemmasta kaupunkien erityispiirteisiin keskittyvästä sekä Uudenmaan maakunnan strategian mukaisesta edunvalvonnasta. Uudessa sopimuksessa mainitaan, että Helsinki EU Officen strategisiin painopisteisiin sisältyy keskeisesti EU:n kaupunkipolitiikka.

Lisäksi Helsingillä, Espoolla ja Vantaalla tulee olemaan Uudenmaan liiton suurimpina rahoittajina oikeus asettaa jäsenet uuteen Helsinki EU Officen ohjausryhmään. Uudistetun hallintomallin mukaisesti kaksi kertaa vuodessa päätöksiä tekevän yleiskokouksen lisäksi muodostetaan ohjausryhmä, joka muun muassa hyväksyy Uudenmaan liiton valmistelemat esitykset yleiskokoukselle koskien esimerkiksi Helsinki EU Officen taloutta ja toiminnan sisällöllistä suuntaamista, tekee ehdotukset uusien sopimuskumppaneiden mukaan ottamisesta Uudenmaan liitolle ja voi pyytää kutsumaan koolle ylimääräisen yleiskokouksen.

Uudessa sopimuksessa on myös tarkemmin määritelty, millaista EU-edunvalvonnan palvelua sopimuskumppani voi hankkia Helsinki EU Officelta kolmiportaisen mallin mukaisesti. Jäsenmaksu

määräytyy eri organisaatiotyyppien mukaisen perusmaksun mukaan, joka on vuonna 2025 Vantaan kokoiselta kaupungilta 33 000 euroa vuodessa. Tämä perusmaksu oikeuttaa ns. C-maksuluokan mukaiseen palvelutasoon, johon kuuluu mm. yleinen ennakoiva tiedottaminen ja neuvonta EU-instituutioiden valmistelutyöstä ja rahoitusohjelmista, toimistotilojen käyttömahdollisuus Brysselissä, edustaminen tietyissä verkostoissa sekä viestintää. Vuoden 2024 osalta Vantaan sopimuskumppanimaksu oli 33 480 euroa vuodessa.

Seuraavan tason eli ns. B-maksuluokan malliin kuuluu C-mallin palvelujen lisäksi yksilöllisempää EU-edunvalvontaa. Siihen kuuluu muun muassa sopimuskumppanin erityistarpeet huomioiva ennakoiva tiedottaminen EU-instituutioiden valmistelutyöstä ja rahoitusohjelmista, info- ja koulutustilaisuuksien sekä EU-tapaamisten ja vierailuohjelmien järjestäminen ja sopimuskumppanin tukeminen yhdessä merkittävässä EU-haussa vuosittain. B- ja C-maksuluokkiin kuuluu myös mahdollisuus valita yksi lisävalinta ylemmän maksuluokan palveluista. B-maksuluokan kustannus on perusmaksun lisäksi 10 000 euroa vuodessa.

Kattavimpaan eli ns. A-maksuluokan malliin kuuluu lisäksi muun muassa syventävät analyysit EU-aloitteisiin, -politiikkoihin ja -prosesseihin liittyen, tapahtumiin ja tapaamisiin osallistuminen sopimuskumppanien puolesta ja niistä raportointi, muu yksityiskohtainen vaikuttamistoimenpiteiden suunnittelu ja toteuttaminen sekä mahdollisuus osallistua eri sektoreiden asiantuntijaryhmiin. A-maksuluokan kustannus on perusmaksun lisäksi 17 000 euroa vuodessa. A-maksuluokan valinneille Helsinki EU Officen sopimuskumppaneille, joiden kotipaikka ei sijaitse Uudellamaalla tai joilla ei ole pysyvää toimintaa Uudellamaalla, lisätään 25 % prosentin korotus paketin hintaan.

Uusi sopimus tulisi voimaan 1.1.2025 ja se on toistaiseksi voimassa olevana. Ensimmäisen sopimusvuoden aikana sopijapuolilla on oikeus irtisanoa sopimus päättymään vuoden lopussa irtisanomalla se viimeistään 15.6.2025. Vuodesta 2026 alkaen sopimusosapuolella on oikeus irtisanoa sopimus päättymään kuluvan vuoden lopussa, ilmoittamalla siitä maaliskuun loppuun mennessä. Uusi sopimus voidaan siis irtisanoa päättymään vuoteen 2025, jos uusi edunvalvonnan malli ei tyydytä Vantaan kaupunkia.

Kaupunginjohtaja esittää, että Vantaan kaupunki allekirjoittaa sopimuksen Helsinki EU Officen sopimuskumppanuudesta vuodesta 2025 eteenpäin, ja että Vantaa valitsee kolmiportaisesta mallista B-maksuluokan, jolla tarjotaan myös yksilöityjä EU-edunvalvontamahdollisuuksia, koulutuksia ja tapaamisia. Sopimuskumppanimaksu B-tason kumppanuudessa on Vantaan kokoiselle kaupungille 43 000 euroa vuodessa.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 10

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) solmia uusi sopimus sopimuskumppanuudesta Helsinki EU Officessa vuodesta 2025 eteenpäin
b) Valita sopimuskumppanuudeksi kolmiportaisesta mallista B-maksuluokan mukainen palvelutaso.

Käsittely:
Merkittiin, että kaupunginhallituksen ensimmäinen varapuheenjohtaja Ulla Kaukola poistui kokouksesta yhteisöjäävinä asian käsittelyn ajaksi.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- HEO yhteistyösopimus
- HEO Liite 1. Yhteistyömallin ja pakettien A B ja C kuvaukset
- HEO Liite 2. Jäsenmaksujen luokittelu
- HEO Liite 3. Jäsenmaksut 2025

Täytäntöönpano: Strategia ja talous

Muutoksenhakuohje: 1. oikaisuvaatimus

Lisätiedot:
kansainvälisten asioiden päällikkö Elina Värtö
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Helsinki EU Officen yhteistyösopimus

1. Sopimuksen sopijapuolet

Uudenmaan liitto (Y-tunnus 0201296–1)Esterinportti 2 B, 00240 Helsinki (”ylläpitäjä”)
Yhteyshenkilöiden yhteystiedot:
xxx, Helsinki EU Office
xxx
Sopimusta koskevat asiat:
xxx
xxx
ja
xxx (Y-tunnus xxx), osoite (”toinen sopijapuoli” tai ”HEO:n sopimuskumppani”)
Yhteyshenkilön yhteystiedot:
xxx

Sopimuksen voimaantullessa valittu kohdan 4.1 mukainen paketti:
C / B / A

2. Sopimuksen tarkoitus ja tausta

Helsinki EU Office (jatkossa ”HEO”) on Brysselissä sijaitseva HEO:n sopimuskumppaneiden yhteinen EU- edunvalvontatoimisto, jonka ylläpitäjänä toimii Uudenmaan liitto.

Tässä sopimuksessa määritellään yhteistyömalli, jolla Uudenmaan liitto (jatkossa ”ylläpitäjä”) suorittaa yhteistyön toteuttamiseksi tarpeellisia tehtäviä tämän sopimuksen toiselle sopijapuolelle (jatkossa ”toinen sopijapuoli” tai ”HEO:n sopimuskumppani”). Ylläpitäjä solmii kunkin HEO:n sopimuskumppanin kanssa tämän sopimuksen kanssa samansisältöisen sopimuksen. Tämä sopimus on kahdenvälinen, mutta sopimusteknisesti ja sopimukseen perustuvan yhteistyön keskeisen merkityksen vuoksi sopimuksessa viitataan tämän sopimukseen toiseen sopijapuoleen myös HEO:n sopimuskumppanina.

Lisäksi sovitaan HEO:n ylläpidon tarkemmasta toteutuksesta, HEO:n sopimuskumppanien tehtävistä, oikeuksista ja velvollisuuksista sekä ylläpidon kustannuksista, jäsenmaksuista ja niiden jakautumisesta HEO:n sopimuskumppaneiden kesken.

Tämä sopimus korvaa ylläpitäjän ja toisen sopijapuolen välillä aiemmin solmitun Helsinki EU Officen toimintaa koskevan sopimuksen (”Sopimus Helsingin EU-toimistosta”), jonka voimassaolo päättyy 31.12.2024 lukuunottamatta kustannuksia koskevia kohtia vuoden 2024 toiminnan osalta.

3. Sopimuksen tavoite

Tämä sopimus perustuu HEO:n sopimuskumppaneiden neuvottelemaan kohdan 4. mukaiseen ”yhteistyömalli”- periaatteeseen. Yhteistyömallin avulla vastataan HEO:n sopimuskumppaneiden keskenään erilaisiin yhteistyötarpeisiin.

Ylläpitäjä ja toinen sopijapuoli pyrkivät omalta osaltaan varmistamaan yhteistyön sujuvuuden toisten HEO:n sopimuskumppaneiden kanssa ja sitoutuvat omalta osaltaan:

- suorittamaan vastuulleen kuuluvat yhteistyön myötävaikuttamiseksi tarpeelliset toimenpiteet kuten päätöksenteon huolellisesti ilman aiheetonta viivytystä;
- muutoinkin myötävaikuttamaan yhteistyön toteuttamiseen sellaisten tekijöiden osalta, jotka ovat ylläpitäjän ja toisen sopijapuolenmäärättävissä tai hallittavissa;
- ottamaan huomioon muiden HEO:n sopimuskumppanien oikeuden yhteistyömallin edellyttämään yhteistyöhön ylläpitäjän kanssa; ja
- tiedottamaan viivytyksettä toisiaan sellaisista olennaisista muutoksista omassa toiminnassaan, jotka voivat vaikuttaa tämän sopimuksen mukaiseen yhteistyöhön.

4. Yhteistyön sisältö

4.1 Yhteistyömallin sisältö

Ylläpitäjä suorittaa HEO:n sopimuskumppaneita varten tähän sopimukseen perustuvan yhteistyömallin mukaiset tehtävät, jotka on ryhmitelty sisältönsä mukaan paketteihin ”**C, B** ja **A**”. Nämä paketit ovat toimenpiteiden kattavuuden mukaisessa järjestyksessä siten, että paketti A on laajin. Paketit muodostuvat seuraavasti:

- Paketti ”**C**” muodostuu kaikille HEO:n sopimuskumppaneille kuuluvista ylläpitäjän tehtävistä sekä yhdestä (1) toisen sopijapuolen valitsemasta paketti B:hen sisältyvästä tehtävästä.

- Paketti ”**B**” muodostuu paketti C mukaisten ylläpitäjän tehtävien lisäksi suoritettavista paketti B:n mukaisista lisätehtävistä sekä yhdestä (1) toisen sopijapuolen valitsemasta paketti A:han sisältyvästä tehtävästä.

- Paketti ”**A**” muodostuu kaikista, ylläpitäjän paketti C:n ja paketti B:n lisäksi suorittamista paketti A:han sisältyvistä lisätehtävistä. Paketti A:han sisältyy myös jäsenyys kohdassa 5.2 mainitussa HEO:n ohjausryhmässä.

Tarkempi yhteistyömallin ja siihen sisältyvien yllä mainittujen pakettien kuvaus on liitteessä 1. (Yhteistyömallin ja pakettien C, B ja A kuvaukset). Yhteistyömallia ja siihen kuuluvien pakettien sisältöä voidaan muuttaa kohdan 5. mukaisesti yleiskokouksen päätöksellä.

HEO:n henkilöstö ylläpitää jatkuvaa seurantaa kutakin HEO:n sopimuskumppania varten suoritetuista tehtävistä. Ylläpitäjä pyrkii kaikin kohtuullisin keinoin siihen, että toisen sopijapuolen mahdollisuus saada ylläpitäjältä valitsemiensa pakettien mukaiset tehtävät on turvattu.

4.2 Yhteistyömallin muutokset

Kukin HEO:n sopimuskumppani valitsee käyttöönsä yhteistyöhön tarkoituksenmukaiseksi katsomansa kohdan 4.1 mukaisen paketin, joko paketti C:n, B:n tai A:n. Tämän sopimuksen toinen sopijapuoli on valinnut käyttöönsä kohdassa 1. mainitun paketin, jota sovelletaan tämän sopimuksen tulessa voimaan.

Paketin vaihtaminen HEO:n sopimuskumppanin valitsemaa pakettia kattavampaan pakettiin tapahtuu HEO:n sopimuskumppanin nimenkirjoitusoikeuden omaavan henkilön ylläpitäjälle tekemällä kirjallisella ilmoituksella. Paketin vaihtaminen on mahdollista milloin tahansa sopimuskauden aikana ja tulee voimaan ilmoituksen jättämisellä.

Kattavampaan pakettiin siirryttäessä, esimerkiksi paketista B pakettiin A, pakettien kohdan 7.3 mukaisten hintojen välinen erotus kokonaisuudessaan laskutetaan seuraavan laskutusajankohdan yhteydessä. Kalenterivuosi jaetaan kuukausiin ja erotus lasketaan ensimmäisestä täydestä kalenterikuukaudesta lähtien, jolloin kattavampi paketti on HEO:n sopimuskumppanin käytettävissä.

Suppeampaan pakettiin siirtyminen ei ole mahdollista vuoden 2025 aikana. Sen jälkeen siirtyminen suppeampaan pakettiin tulee voimaan seuraavan sopimuskauden alusta HEO:n sopimuskumppanin nimenkirjoitusoikeuden omaavan henkilön ylläpitäjälle tekemällä kirjallisella ilmoituksella viimeistään edellisen kalenterivuoden maaliskuun loppuun mennessä kohdan 8.1 mukaisesti.

4.3 HEO:n toimitilojen tilapäinen käyttö Brysselissä

Yhteistyömallin mukaisesti HEO:n sopimuskumppaneilla on mahdollisuus kaksi kertaa kalenterivuoden aikana lyhytaikaiseen, enintään kahden vuorokauden kestävään HEO: kohdan 6.4 mukaisten toimitilojen yhden työpisteen ja siihen liittyvien fasiliteettien käyttöön, ellei toimiston johtajan kanssa poikkeuksellisesti toisin sovita. Enintään kahden vuorokauden kestoinen käyttö sisältyy kohdan 7.3 mukaiseen jäsenmaksuun.

HEO:n sopimuskumppani voi järjestää yksittäisiä omia tilaisuuksiaan HEO:n toimitiloissa, josta on sovittava kirjallisesti HEO:n johtajan kanssa. Sopimuskumppani vastaa kaikista oman tilaisuutensa järjestämiseen liittyvistä kustannuksista.

5. Yhteistyön organisointi

5.1. HEO:n yleiskokous

HEO:lla on vähintään kaksi kertaa vuodessa kokoontuva yleiskokous, johon jokainen HEO:n sopimuskumppani nimeää edustajansa. Yleiskokoukset pidetään kunkin vuoden touko- ja marraskuun loppuun mennessä. Kevätkokouksessa hyväksytään edellisen vuoden toimintakertomus ja tilinpäätös mukaan lukien mahdollinen yli-/alijäämä. Syyskokouksessa päätetään seuraavan vuoden toimintasuunnitelma ja talousarvio.

Yleiskokous määrittelee HEO:n toiminnan strategiset painopisteet, joihin sisältyy keskeisesti EU:n kaupunkipolitiikka. Lisäksi yleiskokouksissa käsitellään muut ajankohtaiset ja tarpeelliset asiat. Yleiskokouksen päätöksellä voidaan muuttaa pakettien (C, B ja A) sisältöjä ja hinnoittelua ottaen huomioon myös kohdan 7.3 mukaisen indeksikorotuksen. Yleiskokous tekee päätöksensä yksimielisesti.

HEO:n sopimuskumppanit, yhdessä tai erikseen, voivat pyytää ohjausryhmää kutsumaan kokoon ylimääräisen yleiskokouksen, jos käsiteltäväksi tarkoitettu asia ei

voi odottaa seuraavaan tavanomaiseen kokoukseen. Lisäksi ylläpitäjä voi kutsua kokoon ylimääräisen yleiskokouksen.

5.2 HEO:n Ohjausryhmä

5.2.1 Ohjausryhmän tehtävät

Tämän sopimuksen mukaisen yhteistyön toteuttamisen tueksi HEO:lla on ohjausryhmä. HEO:n ohjausryhmä

- tukee HEO:n strategisten painopisteiden toteuttamista, pohjautuen komission työohjelmaan ja yleiskokouksessa sovittuihin painopisteisiin;

- vahvistaa vuoropuhelua kansallisen ja EU-edunvalvonnan välillä;

- muotoilee HEO:n sopimuskumppaneiden yhteisiä kantoja merkittäviin EU:n linjauksiin kuten koheesiopolitiikkaan tai aloitteisiin, joihin HEO:n sopimuskumppani voi niin halutessaan yhtyä:

- hyväksyy ylläpitäjän valmistelemat esitykset yleiskokoukselle koskien muun muassa HEO:n taloutta ja toiminnan sisällöllistä suuntaamista, yhteistyömallin ja siihen sisältyvien pakettien sisältöä:

- tekee ehdotukset uusien sopimuskumppaneiden mukaan ottamisesta ylläpitäjälle, joka päättää yhteistyösopimuksen solmimisesta kyseessä olevan kolmannen tahon kanssa; sekä

- voi pyytää ylläpitäjää kutsumaan koolle ylimääräisen yleiskokouksen.

5.2.2. Ohjausryhmän toimikausi ja kokoonpano

HEO:n ohjausryhmän toimikausi on kunkin kohdan 8.1 mukaisen sopimuskauden kestoinen.

Uudenmaan liiton suurimpina rahoittajina Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit nimeävät jokainen yhden edustajansa ohjausryhmään. Kohdan 4.1 mukaisen C- ja B-paketin valitsevat HEO:n sopimuskumppanit nimeävät päättämällään tavalla keskuudestaan enintään yhden jäsenen ohjausryhmään. Lisäksi kaikilla paketti A:n valinneilla sopimuskumppaneilla on oikeus nimetä yksi edustajansa ohjausryhmään. Uudenmaan liitto nimeää yhden edustajansa ohjausryhmään. Lisäksi Uudenmaan maakuntajohtajalla on harkintansa mukaan oikeus osallistua kokouksiin.

5.2.3 Ohjausryhmän kokoukset

HEO:n ohjausryhmä kokoontuu säännöllisesti noin neljä kertaa vuodessa ja tarpeen vaatiessa useammin. Ohjausryhmä voi kutsua kokoukseensa harkintansa mukaan kaikkien HEO:n sopimuskumppanien johtoa ja alustajia ajankohtaisista aiheista.

Uudenmaan liitto HEO:n ylläpitäjänä kutsuu HEO:n ohjausryhmän koolle ja valmistelee sen asiat yhdessä HEO:n johtajan kanssa. Uudenmaan liiton johdon edustaja toimii ohjausryhmän puheenjohtajana.

6. HEO:n ylläpitäminen

6.1 Ylläpitäjän asema

Kohdan 2. mukaisesti Uudenmaan liitto toimii HEO:n juridisesti vastuullisena ylläpitäjänä ja solmii yksinomaisesti kaikki HEO:n toiminnan ylläpidon kannalta tarpeelliset sopimukset kuten vuokrasopimuksen kolmansien tahojen kanssa.

6.2 HEO:n sopimuskumppaninen asema ja uudet sopimuskumppanit

Myös jokainen HEO:n sopimuskumppani toimii HEO:n rahoittavana ylläpitäjänä tällä sopimuksella sovittavan yhteistyön mukaisesti. Jokainen HEO:n sopimuskumppani vastaa itsenäisesti omien sopimusvelvoitteidensa suorittamisesta suhteessa ylläpitäjään.

Uusien sopimuskumppanien ottaminen edellyttää asian käsittelyä ohjausryhmässä ja ohjausryhmän yksimielistä esitystä ylläpitäjälle kohdan 5.2.1 mukaisesti. Uusien HEO:n sopimuskumppanien kanssa solmitaan tämän sopimuksen sisältöä vastaava sopimus sen jälkeen, kun uusi taho on hyväksytty HEO:n sopimuskumppaniksi.

6.3. HEO:n henkilöstö

HEO:n operatiivista toimintaa johtaa ylläpitäjän nimeämä HEO:n johtaja, joka toimii yhteistyössä HEO:n ohjausryhmän kanssa. HEO:n johtaja esittelee asiat yleiskokouksissa ja ohjausryhmän kokouksissa.

Johtajan lisäksi toimistossa työskentelee asiantuntijoita, korkeakouluharjoittelijoita ja hallintohenkilöstöä HEO:n yhteistyössä tarvittavien tehtävien suorittamista varten kulloinkin käytettävissä olevien taloudellisten edellytysten mahdollistamalla tavalla.

Ylläpitäjä toimii HEO:n henkilöstön työnantajana ja vastaa muun muassa direktio-oikeudesta sekä kaikista työnantajavelvoitteista. Ylläpitäjä vastaa myös henkilöstön rekrytoinnista.

6.4 HEO:n toimitilat

HEO:n nykyiset toimitilat sijaitsevat osoitteessa Rue Guimard 7, 1040 Bryssel. Toimitiloja koskeva vuokrasopimus on tullut voimaan 1.3.2019 ja päättyy 28.2.2028, mutta se on irtisanottavissa 31.8.2025 mennessä kuuden kuukauden irtisanomisaikaa ja vuokrasopimuksen mukaista sakkomaksumenettelyä noudattaen.

Ylläpitäjä toimii vuokralaisena ja vastaa vuokrasopimuksesta ja sen mukaisista velvoitteista suhteessa vuokranantajaan sekä tekee toimitiloja ja niiden käyttöä koskevat päätökset. HEO:n toiminnasta syntyvien kustannusten kattamiseksi ylläpitäjällä on vuokrasopimuksen mukainen oikeus ottaa alivuokralaisia toimiston tiloihin. Ylläpitäjä voi myös tarvittaessa vuokrata tiloja HEO:n sopimuskumppanien tai kolmansien tahojen käyttöön. Ylläpitäjän tulee mahdollisuuksien mukaan turvata tehtävin järjestelyin HEO:n sopimuskumppanin oikeus toimitilojen tilapäiseen käyttöön kohdan 4.3 mukaisesti.

7 Yhteistyöstä syntyvien kustannusten kattaminen

7.1 Hallinto, taloushallinto ja jäsenmaksut

Ylläpitäjä vastaa HEO:n hallinnosta ja taloudesta sekä tähän sopimukseen perustuvista HEO:n toiminnasta syntyvien kustannusten maksamisesta kolmansille tahoille. HEO:n toiminnasta syntyvistä kustannuksista ylläpitäjä on velvollinen pitämään erillistä kirjanpitoa siten, että kustannukset ovat vaikeuksitta erotettavissa ylläpitäjän muun toiminnan kustannuksista. Ylläpitäjä valmistelee vuosittaisen talousarvion ja tilinpäätöksen HEO:n ohjausryhmän ja yleiskokouksen käsittelyä varten.

HEO:n sopimuskumppanit maksavat ylläpitäjälle osuutensa kustannuksista (jatkossa ”jäsenmaksu”) siten kuin tässä sopimuksessa jäljempänä määritellään. Jokainen HEO:n sopimuskumppani vastaa itsenäisesti oman jäsenmaksunsa suorittamisesta ylläpitäjälle. Ylläpitäjä vastaa oman rahoitusosuutensa maksamisesta.

7.2 Toiminnasta syntyvät kustannukset

HEO:n toiminnasta syntyviin kustannuksiin ja laskutettaviin jäsenmaksuihin luetaan sellaiset kustannukset, jotka tavanomaisesti kuuluvat tämän sopimuksen tarkoittamaan toimintaan ja mahdollistavat tämän sopimuksen mukaisen yhteistyön toteuttamisen Brysselissä. Siten toimiston kustannuksiin kuuluvat muun muassa toimiston toimitilojen käyttöön ja ylläpitoon liittyvät vuokrat ja maksut, kuten vakuutusmaksut ja erilaiset käyttömaksut ja verot sekä henkilöstön palkkauksesta aiheutuvat kustannukset, kuten muun muassa palkat, työnantajamaksut ja henkilöstön matkakulut. Lisäksi kustannuksiin kuuluvat hallintokulut ja tarpeelliset toimintaan liittyvät tavanomaiset tarjoilu-, laite-, tarvike- ja tietoyhteyshankinnat.

HEO:n toiminnasta syntyviin kustannuksiin ei lueta HEO:n sopimuskumppanien omasta toiminnasta johtuvia kustannuksia Suomessa tai Belgiassa.

7.3 Kustannusten jakautuminen

HEO:n toiminnasta syntyvät kustannukset katetaan jäsenmaksuilla, jotka perustuvat HEO:n talousarvioon, joka käsitellään kunkin syyskauden yleiskokouksessa HEO:n ohjausryhmän hyväksymän valmistelun pohjalta. Talousarvion perusteena on HEO:n sopimuskumppanien kohdan 4.1 mukaisesti valitsemista paketeista kullekin kalenterivuodelle muodostuva rahoitus. Sen lisäksi ylläpitäjä päättää erikseen omasta rahoitusosuudestaan talousarvioon.

HEO:n sopimuskumppanien jäsenmaksut (ALV 0 %) jakautuvat maksuluokkiin HEO:n sopimuskumppanien organisatorisen koon ja niiden tarvitsemien tehtävien perusteella. Niistä muodostuu kunkin HEO:n sopimuskumppanin pohjahinta, joka on sama kuin paketti C:n hinta. Kunkin HEO:n sopimuskumppanin maksuluokka ja sille tuleva vuosittainen pohjahinta on määritelty liitteessä 2 (Jäsenmaksujen luokittelu).

Paketti B:n ja A:n valitseville HEO:n sopimuskumppaneille lisätään liitteen 2. mukaiseen pohjahintaan (paketti C:n hinta) sopimuskumppanin valitseman paketin hinta, josta muodostuu kyseisen sopimuskumppanin kokonaishinta. HEO:n sopimuskumppanikohtaiset pohjahinnat ja pakettien mukaiset hinnat on määritelty liitteessä 3 (Jäsenmaksut 2025).

Lisäksi paketti A:n valinneille HEO:n sopimuskumppaneille, joiden kotipaikka ei sijaitse Uudellamaalla tai joilla ei ole pysyvää toimintaa Uudellamaalla, lisätään paketti A:han 25 % prosentin korotus paketin hintaan.

Vuodesta 2026 lähtien talousarviossa otetaan huomioon jäsenmaksuihin sisällytettävä Belgian lainsäädäntöön perustuva paikallinen indeksikorotus, joka pohjautuu vuokrakustannusten nousua mittaavaan ”Health indexiin” (Health index | Statbel (fgov.be).

Liitteen 2 mukainen jäsenmaksujen luokittelu ja liitteen 3 mukaiset jäsenmaksut kullekin sopimuskaudelle vuodesta 2026 lähtien käsitellään syksyllä pidettävässä yleiskokouksessa HEO:n ohjausryhmän hyväksymän, ylläpitäjän tekemän valmistelun pohjalta. Vuodesta 2026 lähtien HEO:n sopimuskumppanin jäsenmaksuosuus voi olla enintään viisi (5) prosenttia suurempi kuin sen edellisen vuoden ohjausryhmän hyväksymän talousarvion mukainen jäsenmaksuosuus, ellei kyseessä oleva sopimuskumppani nimenomaisesti hyväksy tätä suurempaa jäsenmaksuosuutta.

Vastaavasti ylläpitäjän jäsenmaksuosuus voi olla enintään kaksikymmentäviisi (25) prosenttia pienempi kuin sen edellisen vuoden ohjausryhmän hyväksymän talousarvion mukainen jäsenmaksuosuus, mutta kuitenkin enintään viisi (5) prosenttia Uudenmaan liiton talousarvion mukaisesta liiton varsinaisen toiminnan rahoitusosuudesta

7.4 Jäsenmaksujen laskuttaminen

Ylläpitäjä laskuttaa HEO:n sopimuskumppaneiden kohdan 7.3 mukaiset jäsenmaksut kultakin kuluvalta kalenterivuodelta kahdessa yhtäsuuressa erässä kunkin vuoden touko- ja marraskuun loppuun mennessä.

Mikäli tilinpäätös on joltakin vuodelta alijäämäinen, veloitetaan alijäämä kunkin HEO:n sopimuskumppanin jäsenmaksuosuuden mukaisena prosenttiosuutena HEO:n kokonaisalijäämästä. Alijäämä voi kuitenkin olla enintään viisi (5) prosenttia kunkin HEO:n sopimuskumppanin jäsenmaksuosuudesta.

Alijäämän laskuttaminen edellyttää kunkin HEO:n sopimuskumppanin hyväksyntää. Ylläpitäjän tulee tehdä HEO:n sopimuskumppaneille kirjallinen ennakkoilmoitus alijäämästä ja sen suuruudesta viimeistään kaksi (2) viikkoa ennen kevätkauden yleiskokousta. Alijäämä laskutetaan kunkin vuoden ensimmäisen tavanomaisen laskutuserän yhteydessä.

Mikäli tämä sopimus on irtisanottu päättymään kohdan 8.1 mukaisesti, ylläpitäjä ja toinen sopijapuoli sopivat edellisen vuoden mahdollisen alijäämän laskuttamisesta maakuntahallituksen hyväksyttyä kyseisen vuoden Uudenmaan liiton tilinpäätöksen.

Uudenmaan liitto ylläpitäjänä vastaa alijäämän kattamisesta siltä osin, kun sitä ei saada laskutettua HEO:n sopimuskumppanilta.

Maksuehto on 30 päivää laskun päiväyksestä, viivästyskorkona Suomen Pankin vahvistama viivästyskorko.

Mikäli tilinpäätös on joltakin vuodelta ylijäämäinen, vähennetään ylijäämä seuraavan vuoden toukokuussa laskutettavasta seuraavan vuoden ensimmäisestä laskutuserästä. Ylijäämä hyvitetään kunkin HEO:n sopimuskumppanin jäsenmaksuosuuden ylijäämän syntymävuoden talousarvion mukaisena prosenttiosuutena HEO:n kokonaisylijäämästä.

8 Muut ehdot

8.1 Sopimuksen voimassaolo

Tämä sopimus tulee voimaan 1.1.2025 ja on voimassa yhden vuoden 31.12.2025 saakka, jollei toinen sopijapuoli irtisano sitä vuotta 2026 koskien omalta osaltaan viimeistään 15.6.2025. Ylläpitäjän osalta irtisanominen tulee tehdä viimeistään 30.6.2025. Sen jälkeen sopimus jatkuu toistaiseksi voimassa olevana aina yhden (1) kalenterivuoden (sopimuskauden) kerrallaan, jollei toinen sopijapuoli irtisano sitä omalta osaltaan

viimeistään edellisen kalenterivuoden maaliskuun loppuun mennessä. Ylläpitäjän irtisanomisaika on vastaavasti kunkin edellisen kalenterivuoden huhtikuun loppuun mennessä.

Yhden HEO:n sopimuskumppanin sopimuksen irtisanominen tai voimassaolon päättyminen ei vaikuta muiden sopimuskumppanien sopimusten voimassaoloon eikä kohdan 7.3 mukaisiin jäsenmaksuosuuksiin.

Mikäli toimintaympäristössä ja/tai sopimuskumppanien määrässä tapahtuu olennaisia ja yllättäviä muutoksia, sopijapuolet sitoutuvat neuvottelemaan muuttuneen tilanteen ratkaisemisesta. Sopijapuolet voivat tällöin sopia sopimuksen päättämisestä erikseen sovittavaan ajankohtaan.

8.2 Sopijapuolten vastuut

Ylläpitäjä ja toinen sopijapuoli vastaavat siitä, että ne noudattavat toiminnassaan kussakin maassa voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Ylläpitäjä ja toinen sopijapuoli vastaavat itsenäisesti kolmansille tahoille kuten HEO:n muille sopimuskumppaneille tai belgialaisille oikeushenkilöille mahdollisesti aiheuttamastaan vahingosta. Sama koskee tilanteita, joissa vahinko on aiheutettu HEO:n toimitilassa.

Ylläpitäjä ja toinen sopijapuoli eivät vastaa toisilleen mahdollisesti aiheuttamastaan epäsuorasta tai välillisestä vahingosta. Keskinäisen vastuun ylärajana on kaikissa tapauksissa yhteensä 50.000 euroa. Vastuunrajoituksia ei sovelleta tahallisesti tai törkeällä tuottamuksella aiheutettuihin vahinkoihin. Ylläpitäjän tai toisen sopijapuolen mahdolliset vahingonkorvausvaatimukset toista kohtaan on esitettävä yhden (1) vuoden kuluessa vahingon syntymishetkestä tai hetkestä, jolloin vahinko tuli korvausta vaativan sopijapuolen tietoon.

Ylläpitäjä tai toinen sopijapuoli eivät vastaa ylivoimaisen esteen aiheuttamasta suoritushäiriöstä. Ylivoimaisella esteellä tarkoitetaan sellaista sopijapuolista riippumatonta ja ennalta arvaamatonta seikkaa kuten lakkoa, joka on sopijapuolten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella ja jonka vuoksi sopijapuoli on estynyt tekemään suoritustaan. Kumpikin sopijapuoli on velvollinen tekemään suorituksensa ylivoimaisen esteen aiheuttaman tilanteen päättymisen jälkeen, ellei siitä kirjallisesti toisin sovita.

Mikäli HEO:n toiminnassa tai sen talouden hoidossa ilmenee puutteita, vastaa ylläpitäjä niiden selvittämisestä ja siitä mahdollisesti syntyvistä kustannuksista.

8.3 Luottamuksellisuus, tietosuoja ja henkilötiedot

Ylläpitäjä ja toinen sopijapuoli eivät saa sopimuksen voimassa ollessa eikä sen voimassaolon lakattua ilmaista muille tai käyttää hyödykseen mitään toistensa luottamuksellista tai sellaiseksi ymmärrettävää tietoa, jotka on sille uskottu tai jonka se on muuten saanut tietoonsa.

Salassapitovelvollisuus ei kuitenkaan koske tietoa:

a) joka on yleisesti saatavilla taikka muuten julkista; tai

b) jonka ylläpitäjä tai toinen sopijapuoli on saanut kolmannelta osapuolelta ilman salassapitovelvollisuutta; tai

c) joka oli ylläpitäjän tai toisen sopijapuolen hallussa ilman niitä koskevaa salassapitovelvollisuutta ennen sen saamista toiselta sopimuskumppanilta; tai

d) jonka ylläpitäjä tai toinen sopijapuoli voi todistaa kehittäneensä itsenäisesti hyödyntämättä toisiltaan saamaansa aineistoa tai tietoa.

e) joka on annettava lain, asetuksen, viranomaisen tai tuomioistuimen määräyksen tai vastaavan perusteella.

Luottamuksellisen tiedon salassapitovelvollisuus jatkuu kolme (3) vuotta tämän sopimuksen voimassaolon päättymisestä lukien.

Ylläpitäjä ja toinen sopijapuoli sitoutuvat noudattamaan kulloinkin voimassa olevaa kansallista ja EU:n tietosuojalainsäädäntöä kuten EU:n yleistä tietosuoja-asetusta sekä vastaavat lainsäädännön edellyttämällä tavalla henkilötietojen käsittelystä omassa toiminnassaan.

8.4 Sopimuksen siirto ja kolmannet tahot

Ylläpitäjällä tai toisella sopijapuolella ei ole oikeutta siirtää tätä sopimusta tai sen osaa kolmannelle osapuolelle. Ylläpitäjä suorittaa tämän sopimuksen mukaisia tehtäviä ja yhteistyötä vain nimenomaisesti HEO:n sopimuskumppaneita varten, ei kolmansille tahoille niiden asemasta ja kotipaikasta riippumatta.

Ylläpitäjällä ei ole oikeutta edustaa HEO:n sopimuskumppaneita niiden nimissä tai tehdä sitoumuksia niiden puolesta, ellei asiasta ole nimenomaisesti erikseen kirjallisesti sovittu toisen sopijapuolen ja ylläpitäjän välillä.

HEO:n sopimuskumppaneilla ei ole oikeutta tehdä kolmansien osapuolten kanssa ylläpitäjää tai muita sopimuskumppaneita koskevia sopimuksia HEO:n toimintaa tai sen toimitilojen käyttöä koskien. HEO:n sopimuskumppanit eivät myöskään voi tehdä keskenään ylläpitäjää sitovia sopimuksia.

8.5 Sopimuksen muutokset ja liitteet

Mahdollisista muutoksista tähän sopimukseen tehdään erillinen, molempien sopijapuolten allekirjoittama liite.

8.6 Referenssioikeus

Ylläpitäjällä ja toisella sopijapuolella on oikeus yleisluontoisesti käyttää tämän sopimuksen mukaista yhteistyötä referenssinään.

8.7 Yhteistyön tuloksena syntyvä materiaali ja oikeudet

Ylläpitäjä ja toinen sopijapuoli saavat kohta 8.3 huomioon ottaen rajoittamattomat käyttö- ja hyödyntämisoikeudet kaikkeen tämän sopimuksen mukaisen yhteistyön tuloksena syntyvään HEO:n toimintaan liittyvään yleiseen aineistoon kuten raportteihin tai yhteisiin kannanottoihin, mukaan lukien sen muokkaamis- ja levitysoikeuden kaikissa mahdollisissa levitysmuodoissa ja -kanavissa. Aineiston tuottamisessa käytetyt analysointi- ja esitysmenetelmät ovat ylläpitäjän, HEO:n sopimuskumppanin tai asianomaisten tekijöiden omaisuutta. Ylläpitäjälle ei kuitenkaan synny käyttö- ja hyödyntämisoikeutta toista sopijapuolta tai sen organisaatiota suoraan koskevaan aineistoon, vaikka HEO:n henkilöstö olisikin avustanut toista sopijapuolta sen laadinnassa tai muussa tuottamisessa Toisella sopijapuolella ei myöskään ole vastaavaa oikeutta ylläpitäjää ja tai Uudenmaan liittoa suoraan koskevaan aineistoon.

Ylläpitäjä ja toinen sopijapuoli vastaavat siitä, etteivät ne tämän sopimuksen puitteissa toimita toisilleen aineistoa, joka mahdollisesti loukkaa kolmannen tahon tekijän- tai muita immateriaalioikeuksia.

8.8 Sovellettava laki ja erimielisyyksien ratkaiseminen

Tähän sopimukseen ja siihen perustuvaan toimintaan sopijapuolten välillä sovelletaan Suomen lakia poissulkien sen lainvalintasäännökset, ellei Belgian pakottavasta lainsäädännöstä muuta johdu.

Ellei HEO:n sopimuskumppanien välisillä neuvotteluilla löydetä ratkaisua mahdollisesti syntyneisiin erimielisyyksiin 90 päivän kuluessa neuvottelujen aloittamisesta, ratkaistaan ne lopullisesti Helsingin käräjäoikeudessa.

8.9 Sopimuskappale

Sopimuksesta muodostuu yksi (1) sähköinen kappale pdf-formaatissa.

8.10 Päiväys ja allekirjoitukset

Sopimus päivätään ja allekirjoitetaan sähköisesti.

Uudenmaan liitto	xxxx
xxx Maakuntajohtaja	Nimi asema

Liitteet

1. Yhteistyömallin ja pakettien A, B ja C kuvaukset
2. Jäsenmaksujen luokittelu
3. Jäsenmaksut (2025)

HELSINKI EUOFFICE

Liite 1. Yhteistyömallin ja pakettien A, B ja C kuvaukset

Copyright © 2024 Helsinki EU Office

Pakettien perusrakenne

A-pakettiin sisältyy edustus HEO:n ohjausryhmässä, mikä mahdollistaa suoran vaikuttamisen HEO:n toimintaan ja strategiaan.

Paketti C: Kevyt EU-tuki
(Maksuluokka C = matalin)

1. **Yleinen sektorikohtainen ennakoiva tiedottaminen ja neuvonta EU-instituutioiden valmistelutyöstä ja rahoitusohjelmista** – Esim. teematiedotteet ja tietoiskut, vastaaminen sopimuskumppanien yksittäisiin EU-asioita koskeviin tietopyyntöihin, lyhyt tiedonhaku tai selvitys
2. **Yleinen verkostoissa edustaminen** – Sopimuskumppaneiden yleinen edustaminen verkostoissa, joissa HEO on jäsenenä (esim. ERRIN, UnILiON…), avustaminen EU-tason verkostoitumisessa, verkostojen tapahtumiin ja tapaamisiin osallistuminen sopimuskumppanien puolesta ja niistä raportointi
3. **Toimiston tilojen tarjoaminen sopimuskumppaneiden käyttöön Brysselissä** – Esim. sopimuskumppaneiden itse järjestämiä tilaisuuksia, seminaareja, kokouksia ja työskentelyä varten
4. **Näkyvyyttä, tunnettuutta ja vaikuttavuutta kasvattava viestintä EU-tasolla** – Esim. englanninkielisen sopimuskumppanien uutisia nostava newsletter, sosiaalinen media, suomenkielinen uutiskirje, jne.
5. **Sopimuskumppanin osallistuminen HEO:n etänä järjestämiin yleisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin**

+ Yksi vapaavalintainen lisävalinta B-paketista.

HELSINKI EUOFFICE

Paketti B: Tehokas EU-neuvonanto ja -näkyvyys
(Maksuluokka B = keskitaso)

1. **Yleinen sektorikohtainen ennakoiva tiedottaminen ja neuvonta EU-instituutioiden valmistelutyöstä ja rahoitusohjelmista** – Esim. teematiedotteet ja tietoiskut, vastaaminen sopimuskumppanien yksittäisiin EU-asioita koskeviin tietopyyntöihin, lyhyt tiedonhaku tai selvitys

2. **Yleinen verkostoissa edustaminen** – Sopimuskumppaneiden yleinen edustaminen verkostoissa, joissa HEO on jäsenenä (esim. ERRIN, UnILiON…), avustaminen EU-tason verkostoitumisessa, verkostojen tapahtumiin ja tapaamisiin osallistuminen sopimuskumppanien puolesta ja niistä raportointi

3. **Toimiston tilojen tarjoaminen sopimuskumppaneiden käyttöön Brysselissä** – Esim. sopimuskumppaneiden itse järjestämiä tilaisuuksia, seminaareja, kokouksia ja työskentelyä varten

4. **Näkyvyyttä, tunnettuutta ja vaikuttavuutta kasvattava viestintä EU-tasolla** – Esim. englanninkielisen sopimuskumppanien uutisia nostava newsletter, sosiaalinen media, suomenkielinen uutiskirje, jne.

5. **Sopimuskumppanin osallistuminen HEO:n etänä järjestämiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin**

6. **Sopimuskumppanin osallistuminen HEO:n järjestämiin yleisiin tapahtumiin/vierailuohjelmiin** – Esim. osallistuminen EWRC-viikkoon

7. **Sopimuskumppanin erityistarpeet huomioiva ennakoiva tiedottaminen EU-instituutioiden valmistelutyöstä ja rahoitusohjelmista** - Esim. tarpeen mukainen ad hoc-tiedottaminen liittyen tiettyyn sopimuskumppanin kannalta erityisen tärkeäksi tunnistettuun aloitteeseen, sovittujen rahoitusohjelmien seuraaminen erityisesti tietynlaisia sopimuskumppanin näkökulmasta relevantteja hakuja silmällä pitäen sekä niihin liittyvien tiedotteiden laatiminen ja infotilaisuuksien järjestäminen

8. **Merkittävissä EU-hauissa tukeminen (EU-verkostojen työryhmät, asiantuntijaryhmät, rahoitushakemukset, jne.)** – maks. 1 hakemuksen kommentointi vuodessa

9. **Info- ja koulutustilaisuuksien järjestäminen liittyen EU-aloitteisiin, -prosesseihin ja -vaikuttamiseen** - Esim. infotilaisuuden järjestäminen liittyen tiettyyn lakialoitteeseen sopimuskumppanin näkökulmasta – maks. 2 tilaisuutta vuodessa

10. **EU-tapaamisten ja -vierailuohjelmien järjestäminen** - Sopimuskumppanien delegaatiovierailut Brysselissä, esim. tapaamisten järjestäminen delegaatiolle meppien/komission/EU-verkostojen edustajien kanssa – maks. 1 tapaamis-/vierailuohjelma vuodessa, tapaamis-/vierailuohjelman pituus maks. 2 päivää

11. **Tapahtumien ja tilaisuuksien järjestäminen** - Sopimuskumppanien tilaisuudet Brysselissä tai Suomessa (esim. paneeli, seminaari) – maks. 1 tapahtuma/tilaisuus vuodessa, tapahtuman/tilaisuuden pituus maks. 1 päivä

+ Yksi vapaavalintainen lisävalinta A-paketista tai yksi tapaamis-/vierailuohjelma (nro 10) tai yksi tapahtuma/tilaisuus (nro 11) lisää.

HELSINKI EUOFFICE

Paketti A: Kaikenkattava EU-edunvalvonta
(Maksuluokka A = korkein)

1. **Yleinen sektorikohtainen ennakoiva tiedottaminen ja neuvonta EU-instituutioiden valmistelutyöstä ja rahoitusohjelmista** – Esim. teematiedotteet ja tietoiskut, vastaaminen sopimuskumppanien yksittäisiin EU-asioita koskeviin tietopyyntöihin, lyhyt tiedonhaku tai selvitys
2. **Yleinen verkostoissa edustaminen** – Sopimuskumppaneiden yleinen edustaminen verkostoissa, joissa HEO on jäsenenä (esim. ERRIN, UnILiON…), avustaminen EU-tason verkostoitumisessa, verkostojen tapahtumiin ja tapaamisiin osallistuminen sopimuskumppanien puolesta ja niistä raportointi
3. **Toimiston tilojen tarjoaminen sopimuskumppaneiden käyttöön Brysselissä** – Esim. sopimuskumppaneiden itse järjestämiä tilaisuuksia, seminaareja, kokouksia ja työskentelyä varten
4. **Näkyvyyttä, tunnettuutta ja vaikuttavuutta kasvattava viestintä EU-tasolla** – Esim. englanninkielisen sopimuskumppanien uutisia nostava newsletter, sosiaalinen media, suomenkielinen uutiskirje, jne.
5. **Sopimuskumppanin osallistuminen HEO:n etänä järjestämiin yleisiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin**
6. **Sopimuskumppanin osallistuminen HEO:n järjestämiin yleisiin tapahtumiin/vierailuohjelmiin** – Esim. osallistuminen EWRC-viikkoon
7. **Sopimuskumppanin erityistarpeet huomioiva ennakoiva tiedottaminen EU-instituutioiden valmistelutyöstä ja rahoitusohjelmista** - Esim. tarpeen mukainen ad hoc-tiedottaminen liittyen tiettyyn sopimuskumppanin kannalta erityisen tärkeäksi tunnistettuun aloitteeseen, sovittujen rahoitusohjelmien seuraaminen erityisesti tietynlaisia sopimuskumppanin näkökulmasta relevantteja hakuja silmällä pitäen sekä niihin liittyvien tiedotteiden laatiminen ja infotilaisuuksien järjestäminen
8. **Merkittävissä EU-hauissa tukeminen (EU-verkostojen työryhmät, asiantuntijaryhmät, rahoitushakemukset, jne.)** – maks. 2 hakemuksen kommentointia tai hakemusprosessiin vaikuttamista/neuvontaa vuodessa
9. **Info- ja koulutustilaisuuksien järjestäminen liittyen EU-aloitteisiin, -prosesseihin ja -vaikuttamiseen** - Esim. infotilaisuuden järjestäminen liittyen tiettyyn lakialoitteeseen sopimuskumppanin näkökulmasta – maks. 3 tilaisuutta vuodessa
10. **EU-tapaamisten ja -vierailuohjelmien järjestäminen** - Sopimuskumppanien delegaatiovierailut Brysselissä, esim. tapaamisten järjestäminen delegaatiolle meppien/komission/EU-verkostojen edustajien kanssa – maks. 3 tapaamis-/vierailuohjelmaa vuodessa
11. **Tapahtumien ja tilaisuuksien järjestäminen** - Sopimuskumppanien tilaisuudet Brysselissä tai Suomessa (esim. paneeli, seminaari) – maks. 3 tapahtumaa/tilaisuutta vuodessa
12. **Task Forcet** - Suoria keskustelu- ja vaikutusväyliä sopimuskumppaneiden sektorikohtaisten asiantuntijoiden sekä EU-virkahenkilöiden, -toimielinten ja -asioiden valmistelijoiden välille
13. **EU-aloitteisiin, -politiikkoihin ja -prosesseihin liittyvien syventävien analyysien tuottaminen** - Esim. tilannekuvat ja analyysit EU:n prosessista ja -lakialoitteista (esim. analyysit EU-vaaleista tai sopimuskumppanin toiveesta tehty muu analyysi) – maks. 3 syventävää analyysia vuodessa
14. **Avustaminen EU-tason verkostoitumisessa, tapahtumiin ja tapaamisiin osallistuminen sopimuskumppanien puolesta ja niistä raportointi** - Esim. HEO:n asiantuntijoiden osallistuminen bilateraaleihin tapaamisiin ja sopimuskumppanien intressien edistäminen Brysselissä toimivien sidosryhmien kanssa (esim. mepit, komission edustajat, järjestöt, liitot) – maks. 4 osallistumista vuodessa
15. **Konkreettinen tukeminen EU-vaikuttamisessa** - Esim. edunvalvonnan kohteiden tunnistaminen, vaikuttamistoimenpiteiden suunnittelu ja toteuttaminen, positiopapereiden, vaikuttamisviestien, lausuntojen, muutosehdotusten jne. valmistelut – maks. 3 kokonaisuudessa tukemista vuodessa

+ A-pakettiin sisältyy edustus HEO:n ohjausryhmässä, mikä mahdollistaa suoremman vaikuttamisen HEO:n toimintaan ja strategiaan.

HELSINKI EUOFFICE

HELSINKI EUOFFICE

Liite 2. Jäsenmaksujen luokittelu

Copyright © 2024 Helsinki EU Office

Jäsenmaksujen luokittelu organisaatiotyypin mukaan

Luokittelu			Jäsenmaksu, euroa per vuosi
Kaupungit	Pienet kaupungit	Alle 200 000 asukasta	**30 000**
	Keskisuuret kaupungit	200 000 – 349 999 asukasta	**33 000**
	Isot kaupungit	350 000 ja yli asukasta	**38 000**
Maakuntien liitot	Muut maakuntien liitot		**35 000**
	Uudenmaan liitto (isäntäorganisaatio)		**350 000**
Tutkimuslaitokset	Yksi kategoria		**35 000**
Yliopistot	Pienet yliopistot	Alle 8 000 opiskelijaa	**18 000**
	Isot yliopistot	8 000 ja yli opiskelijaa	**35 000**
Ammattikorkeakoulut	Pienet ammattikorkeakoulut	Alle 8 000 opiskelijaa	**18 000**
	Isot ammattikorkeakoulut	8 000 ja yli opiskelijaa	**25 000**

HELSINKI EUOFFICE

HELSINKI EUOFFICE

Liite 3. Jäsenmaksut 2025

Copyright © 2024 Helsinki EU Office

Jäsenmaksut 2025 (€)

Sopimuskumppani	Perus (C)	Hopea (B) (perusmaksu + 10 000 e)	Kulta (A) (perusmaksu + 17 000 e) *Toimintaa Uudellamaalla*	Kulta (A) (perusmaksu + 17 000 e + 25%) ** Ei toimintaa Uudellamaalla*
Aalto-yliopisto	35 000	45 000	52 000	
Arcada	18 000	28 000	35 000	
Espoo	33 000	43 000	50 000	
Haaga-Helia	25 000	35 000	42 000	
Hanken	18 000	28 000	35 000	
Helsinki	38 000	48 000	55 000	
Helsingin yliopisto	35 000	45 000	52 000	
Kymenlaakson liitto	35 000	45 000		65 000
Laurea	25 000	35 000	42 000	
Luonnonvarakeskus	35 000	45 000	52 000	
Metropolia	25 000	35 000	42 000	
Päijät-Hämeen liitto	35 000	45 000		65 000
Taideyliopisto	18 000	28 000	35 000	
THL	35 000	45 000	52 000	
Vantaa	33 000	43 000	50 000	
Uudenmaan liitto	350 000	350 000	350 000	

* A-vuosimaksu määräytyy eri periaatteella toimijoille, joilla on toimintaa Uudellamaalla (perusmaksu + 17 000 e) ja toimijoille, joilla ei ole toimintaa Uudellamaalla (perusmaksu + 17 000 + 25 %).

HELSINKI EUOFFICE

11 § Lausunto arviomuistiosta kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta/PT

VD/5041/00.04.03/2024

PT/TE/EK

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa arviomuistioon kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskujen julkaisemisesta.

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa on asetettu lukuisia julkisiin hankintoihin liittyviä tavoitteita ja esitetty toimenpiteitä julkisten hankintojen tietojohtamisen ja avoimuuden, julkisyhteisöjen ostolaskutietojen julkaisemisen sekä viranomaistoiminnan ja markkinoiden toimivuuden edistämiseksi. Hallitusohjelmassa on muun muassa esitys kansallisen tietovarannon perustamisesta.

Valtiovarainministeriö käynnisti lokakuussa 2023 virkatyönä tehtävän selvityksen julkisia hankintoja sekä ostoja koskevien hallitusohjelmatavoitteiden toteuttamiseksi sekä useissa viimeaikaisissa selvityksissä todettujen hankintatietoihin liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi.

Selvitystyön pohjalta valmistuneessa arviomuistiossa esitetään toimenpiteet hallitusohjelmassa esitettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi sekä kansallisessa julkisten hankintojen kehittämistyössä tunnistettujen haasteiden ratkaisemiseksi.

Arviomuistion keskeinen tehtävä on kuvata, millainen hallitusohjelmassa esitetyn hankintatietovarannon tulisi olla. Arviomuistiossa on kuvattu keskeiset lainsäädäntöön sekä tietovarannon tekniseen toteuttamiseen liittyvät vaadittavat toimenpiteet, jotka ovat edellytyksenä keskitetyn tietovarannon rakentamiseksi, ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

Lausunto on muotoiltu siten, että siinä on vastattu lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin ja otettu kantaa hankintayksikön kannalta merkityksellisiin vaikutuksiin. Lausunto pyydetään antamaan valtionvarainministeriölle viimeistään 15.9.2024.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 11

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään antaa valtionvarainministeriölle oheisen liitteen mukainen lausunto.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- Vantaan kaupungin lausunto
- Valtionvarainministeriön lausuntopyyntö
- Arviomuistio

Täytäntöönpano: Hankinnan palveluyksikkö

Muutoksenhakuohje: 3.1.Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot: hankintajohtaja Tiina Ekholm
(tiina.ekholm@vantaa.fi)

Lausunto valtiovarainministeriön arviomuistioon kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskujen julkaisemisesta

VN/25588/2024

Yleistä

Vantaan kaupunki lausuu seuraavaa:

Julkisiin hankintoihin ja ostoihin käytetään Suomessa vuosittain huomattavia summia julkisia varoja. Siitä syystä julkiset hankinnat nähdään keskeisenä välineenä taloudellisten, ekologisten ja sosiaalisten tavoitteiden edistämisessä. Julkisissa hankinnoissa ei ole pelkästään kyse kilpailuttamisesta, vaan julkiset hankinnat tulisi nähdä strategisena välineenä hankintayksiköiden tavoitteiden toteuttamisessa. Jotta julkisia hankintoja voitaisiin hyödyntää johtamisessa tulisi meillä olla riittävästi tietoa hankintojen koko elinkaaresta hankintojen suunnittelusta laskujen maksamiseen saakka.

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa onkin asetettu lukuisia julkisiin hankintoihin liittyviä tavoitteita ja esitetty toimenpiteitä julkisten hankintojen tietojohtamisen ja avoimuuden sekä viranomaistoiminnan ja markkinoiden toimivuuden edistämiseksi. Yhtenä hallitusohjelman tavoitteena on kansallisen hankintatietokannan perustaminen, joka mahdollistaa kehitystoimien ja lainsäädäntömuutosten arvioinnin, parhaiden käytäntöjen levittämisen ja väärinkäytösten havaitsemisen sekä Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvonnan vahvistamisen.

Vantaan kaupungin mielestä arviomuistiossa on hyvin ja kattavasti kuvattu, millainen hallitusohjelmassa esitetty kansallinen hankintatietovaranto tulisi olemaan, mitä tietoa kerättäisiin, mistä ja kenen toimesta tietoa tuotettaisiin, miten tietoa käsiteltäisiin, millaisia lainsäädännöllisiä muutoksia hankintatietovarannon toteuttaminen edellyttäisi ja osittain myös sitä, mitä teknisiä toteutuksia vaadittaisiin.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Vantaan kaupunki pitää hallitusohjelman tavoitteena olevaa kansallista hankintatietovarannon perustamista kannatettava. Keskitetystä tietovarannosta on varmasti paljon hyötyä, sillä tiedon keskittämisellä pystytään edistämään monia muita julkisille hankinnoille hallitusohjelmassa asetettuja tavoitteita. Muistiossa on monia kohtia, joissa vastuu tiedon keräämisestä ja toimittamisesta on hankintayksiköillä. Tästä aiheutuu hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. Muistiossa on tämä huomioitu ja todettu useankin ehdotuksen kohdalla, että siitä aiheutuu vähäistä hallinnollista taakkaa hankintayksiköille. Hallinnollisen taakan kokonaiskertymä saattaa kuitenkin muodostua vähäistä suuremmaksi, mitä muistiossa ei ole huomioitu.

Nykytilan kuvausta koskevat osiot ovat oikeansuuntaisia ja tässä vaiheessa pääosin kattavia. Hankintoihin liittyvän tiedon yhtenäistämistavoite on kannatettava. Tältä osin olisi hyvä kuitenkin hieman laajemmin selvittää hankintayksiköille tästä aiheutuvia järjestelmän päivitys- ja muutoskustannuksia. Edistyneimmät hankintayksiköt ovat jo vuosien ajan kehittäneet omia hankintojen tiedolla johtamisen järjestelmiä. Tuleva yhtenäistämisvaatimus ja nopea siirtymäaika saattavat aiheuttaa yksittäisille hankintayksiköille huomattaviakin kustannuksia. Tätä olisi hyvä selvittää tarkemmin, jotta se voitaisiin ottaa huomioon joko siirtymäajassa ja mahdollistamalla hankintayksiköille maksuton käyttöoikeus tietovarannon tietoihin.

Arviomuistossa esitetyt, erityisesti taloudelliset vaikutukset, ovat pääosin oikeansuuntaisia. Mikä sitten tulisi olemaan vaikutusten todennäköisyys ja laajuus, on tässä vaiheessa vaikeasti arvioitavissa. Tämä epävarmuus on nostettu itse arviomuistiossakin useassa kohtaa esille. Julkisia hankintoja koskevan informaation yhtenäistäminen ja yhteen kerääminen on itsessään jo tavoiteltava tavoite. Emme kuitenkaan usko, että hankintatietovarannon perustaminen oleellisesti lisäisi julkisiin hankintoihin osallistuvien tarjoajien määrää ja sitä kautta kilpailua, kuten arviomuistiossa on esitetty.

Jatkovalmistelussa tulee hankintayksiköille tulevien velvoitteiden aiheuttamaa hallinnollista taakka ja erityisesti järjestelmämuutoksesta aiheutuvia kustannuksia pyrkiä selvittämään tarkemmin.

Jatkovalmistelussa voisi myös pohtia vaihtoehtona hankkia valtakunnallinen kilpailutus- ja sopimuksenhallintajärjestelmä, joka toimisi samalla myös asiarekisterinä ja säilytyspaikkana ja josta tiedot säilytysajan umpeuduttua joko tuhottaisiin tai arkistoitaisiin Kansallisarkistoon. Näin tiedot pysyisivät elinkaarensa alusta saakka samassa ympäristössä, ne muodostuisivat valmiiksi yhtenäisin periaattein ja hankintayksiköillä olisi käytössä hankintaan räätälöity työväline, joka huolehtisi samalla myös tiedonhallinnasta.

Vantaan kaupunki keskittyy lausunnossaan kappaleessa 4 käsiteltyyn julkisia hankintoja koskeviin tietoihin ja toimenpiteisiin tavoitetilan savuttamiseksi. Lausunnossa arvioimme tietojen tuottamista hankintayksikön näkökulmasta sekä hallinnollisen taakan että kustannusten osalta.

Hankintatietovarannon soveltamisala ja säädösympäristö

Muistiossa on todettu, että perustettavaa hankintatietovarantoa koskeva sääntely koostuisi hankintatietovarantolaista sekä sen lisäksi muutoksista hankintalakiin ja Valtiokonttorista annettuun lakin. Lausunnon antaja kannattaa ehdotusta siitä, että tietovarannon ylläpito säädettäisiin Valtiokonttorin tehtäväksi. Muistiossa on kattavasti käsitelty tietovarantoon ja tietovarannon käsittelyyn sovellettavia tiedonhallintalain, tietosuoja-asetuksen, tietosuojalain sekä julkisuuslain säännöksiä.

Lausunnon antaja ei tässä vaiheessa tunnista muita lisäsääntelytarpeita kuin mitä arviomuistiossa on käsitelty.

Tiedon toimittaminen hankintatietovarantoon ehdotetaan muistiossa säädettäväksi velvoittavaksi. Lausunnon antaja suhtautuu myönteisesti, sillä tietovarannon käytettävyyden ja luotettavuuden kannalta on erityisen tärkeää tietojen mahdollisimman laaja kattavuus, mitä ei vapaaehtoisuuden perusteella pystytä yhtä hyvin varmistamaan. Hallinnollisen taakan minimoimiseksi on toivottavaa, että mahdollisimman kattava osa tietojen keräämisestä voidaan toteuttaa automaattisesti. Myös sanktioiden asettamista velvoitteiden noudattamatta jättämisestä tulee arvioida kriittisesti. Hankintayksiköt pääsääntöisesti noudattavat lain velvoitteita ilman sanktioitakin.

Lausunnon antaja ei ole tunnistanut sellaisia hankintayksiköitä tai hankintoja, jotka tulisi rajata tulevan hankintatietovarantoa koskevan sääntelyn ulkopuolelle tai toisaalta sisällyttää siihen.

Lausunnon antaja ei myöskään ole tunnistanut ostolaskutiedoissaan muita henkilötietoja kuin mitä muistiossakin on käsitelty niiden toiminimellä toimivien toimittajien osalta, joissa yrityksen nimi sisältää henkilö etu- ja/tai sukunimen. Näiden osalta arviomuistiossa on seikkaperäisesti käsitelty kyseisten henkilötietojen käsittelyä hankintatietovarannossa.

Kysymykseen, mille organisaatiolle tulisi säätää oikeus saada omien tehtäviensä kannalta välttämättömät tiedot hankintatietovarannosta salassapitosäännösten estämättä, lausunnon antajalla ei ole kannanottoa. Organisaatiot, joilla tähän on tarvetta, ottavat varmasti omissa lausunnoissaan tähän kantaa.

Hankintatietovarannon tietosisällöt

Arviomuistiossa on lausunnon antajan näkemyksen mukaan käsitelty kaikki ne oleelliset tietosisällöt, jotka tulisi kerätä hankintatietovarantoon. Lausunnon antaja ei ole myöskään tunnistanut sellaisia arviomuistiosta puuttuvia tietosisältöjä tai toimenpiteitä, joilla olisi tietovarannon hyödynnettävyyden kannalta merkitystä.

Lausuntopyynnössä esitettyyn kysymykseen, seurataanko hankintayksikössä hankintasopimusten käyttöä sopimuskauden aikana sopimusjärjestelmän avulla tai muuton, on seuraavassa lyhyesti vastattu.

Lausunnon antajalla on käytössään järjestelmä, joilla hallinnoidaan hankinnan sopimuksia. Sopimuksenhallintajärjestelmä tuottaa sopimustunnisteen. Hankintasopimuksissa toimittajat on velvoitettu ilmoittamaan sopimustunniste laskuissaan. Pystymme siten taloushallinnon ja sopimushallinnan tietoja yhdistämällä seuraamaan toimittajien laskuttamia euroja sopimuksittain. Seuranta ei vielä ole aukotonta, sillä vanhoissa, vielä voimassa olevissa sopimuksissa, ei tätä velvoitetta toimittajille ole. Joillakin toimittajilla on myös ollut vaikeuksia saada sopimustunniste liitettyä laskulleen. Tältä osin pidämme kannatettava ehdotusta, että sekä Julkisten hankintojen yleisiin sopimusehtoihin (JYSE) että IT-hankintojen yleisiin sopimusehtoihin (JIT) lisättäisiin toimittajille velvoite sopimusnumeron tai muun tunnisteen lisäämisestä laskulle.

Edellä kerrotun järjestelmän täydellinen käyttöönotto vie jonkin verran aikaa. Jos nyt halutaan luoda sopimustunnisteen lisäksi yhtenäinen kilpailutustunniste, jonka kautta pystyttäisiin tunnistamaan ja seuraamaan kilpailutettuja ja kilpailuttamattomia hankintoja, tulee tämä vaatimaan järjestelmämuutoksia sekä toimittajien laskutusjärjestelmiin että hankintayksiköiden ostoreskontraan. Arviomuistiossa on todettu, että nykyisissä verkkolaskuformaateissa on jo kilpailutustunnisteelle paikka, jota ei vielä ole otettu käyttöön. Käytännön näkökulmasta voimme vain todeta, että meidän laskutusohjeella on tällä hetkellä annettu useampi eri kenttä sopimustunnisteen välittämistä varten. Tämä johtuu siitä, että toimittajilla eri kentät ovat käytössä ja kenttien muuttamisesta aiheutuu kustannuksia, eikä toimittajilla ole suurta halukkuutta tehdä muutoksia varsinkaan vanhempiin järjestelmiin. Edellä kerrottu vain kuvastaa asian haasteellisuutta.

Lausunnon antaja katsoo, että arviomuistiossa suunniteltu kahden vuoden siirtymäaika ostolaskutietojen osalta on kriittinen, jopa mahdoton.

Kommentteja luvussa 4 ehdotettuihin toimenpiteisiin

Lausunnon antaja pitää hankintayksikkötunnisteen käyttöönottoa erittäin kannatettava ehdotuksena. Tunnisteen käyttöönotto parantaisi, kuten muistiossakin todetaan, hankintojen läpinäkyvyyttä ja mahdollistaa hankintojen seurannan ja valvonnan.

Samoin markkinakartoitusten ja tietopyyntöjen erottaminen erilliselle lomakkeelle varsinaisista ennakkoilmoituksista on selventävä asia, eikä tällä ole työmäärää kasvattavaa vaikutusta, kuten muistiossakin on todettu.

Tarjouspyyntöasiakirjat liitteineen sisältävät oleellista kilpailutukseen liittyvää tietoa, ja on ymmärrettävää, että tämä tieto halutaan kerätä keskitetysti hankintatietovarantoon. Hankintayksiköille säädettävä velvoite huolehtia siitä, että tarjouspyyntöasiakirjat liitteineen ovat vielä tarjousajan päättymisen jälkeen saatavilla hankintailmoitukset.fi-palvelussa edellyttää teknisiä muutoksia sekä hankintailmoitukset.fi-palveluun että kaupallisiin kilpailuttamisjärjestelmiin. Yksikään hankintayksikkö ei pysty hoitamaan näitä teknisiä muutoksia, jotka ovat edellytyksenä sille, että hankintayksiköt voisivat huolehtia lakisääteisestä velvoitteestaan.

Sama asia nousee esille, jos hankintayksiköille säädettäisiin velvoite toimittaa tarjoukset hankintailmoitukset.fi-palveluun. Tämä tulee ottaa huomioon niin lakia säädettäessä kuin Valtionkonttorin asetuksenantovaltuutuksessa.

Jälki-ilmoittamisvelvollisuuden laajentaminen myös kansallisen kynnysarvon ylittäviin hankintoihin sekä kilpailutukseen osallistuneiden yritysten ilmoittaminen jälki-ilmoituksella ovat sinänsä kannatettavia asioita, mutta lisäävät kuitenkin jonkin verran hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Myöhästymis- tai seuraamusmaksun tai muun sanktion säätäminen varmastikin edistää ilmoitusten tekemistä. Lausunnonantaja ei kuitenkaan usko, että sanktiomenettely yhdistettynä ostolaskutietojen kokoamiseen vähentäisi suorahankintojen määrää huomattavasti ja sitä kautta lisäisi kilpailua.

Sopimuksen arvon ilmoittamisessa on monenlaista käytäntöä, kuten muistiossakin on todettu. On hyvä, jos säädöksillä määritellään yhdenmukainen käytäntö hankinnan arvon ilmoittamiselle.

Jälki-ilmoittamisvelvollisuutta ei tule laajentaa puitejärjestelyn sisäisiin hankintoihin. Puitejärjestelyn sisäinen ilmoittamisvelvollisuus todennäköisesti vähentäisi puitejärjestelyiden tekemistä sekä mahdollisesti myös yhteishankintayksiköiden tekemien puitejärjestelyiden käyttöä. Puitejärjestelyn sisällä tehtävien hankintojen euromäärää voidaan seurata sopimuskohtaisella seurannalla.

Arviomuistiossa on paljoa hankintoihin liittyvää tietoa, jota on suunniteltu kerättäväksi hankintatietovarantoon ja monia eri toimenpiteitä, joita tulisi toteuttaa, jotta tarvittavat tiedot saadaan tietovarantoon. Tavoitteet, mihin keskitetyllä kansallisella julkisten hankintojen tietovarannon pyritään ovat hyviä ja kannatettavia. Ehdotetut toimenpiteet ovat tarpeellisia, jotta tavoitteisiin päästää. Jatkovalmisteluissa tulee ottaa huomioon, ettei toimipiteistä tule liian raskaita niillä saavutettaviin tavoitteisiin nähden ja että hankintayksiköille, kaupallisille kilpailuttamisjärjestelmille ja muillekin tahoille jää riittävästi aikaa toteuttaa tarvittavat muutokset.

Valtiovarainministeriö

Lausuntopyyntö

19.06.2024 VN/2588/2024

Lausuntopyyntö: Arviomuistio kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisemisesta

Johdanto

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa on asetettu lukuisia julkisiin hankintoihin liittyviä tavoitteita ja esitetty toimenpiteitä julkisten hankintojen tietojohtamisen ja avoimuuden, julkisyhteisöjen ostolaskutietojen julkaisemisen sekä viranomaistoiminnan ja markkinoiden toimivuuden edistämiseksi.

Arviomuistiossa esitetään laajan sidosryhmäosallistamisen pohjalta toimenpiteet hallitusohjelmassa esitettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi sekä kansallisessa julkisten hankintojen kehittämistyössä tunnistettujen haasteiden ratkaisemiseksi.

Arviomuistion keskeinen tehtävä on kuvata, millainen hallitusohjelmassa esitetyn kansallisen hankintatietovarannon tulisi olla. Arviomuistiossa on kuvattu keskeiset lainsäädäntöön sekä tietovarannon tekniseen toteuttamiseen liittyvät vaadittavat toimenpiteet, jotka ovat edellytyksenä keskitetyn tietovarannon rakentamiseksi, ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

Vastausohjeet vastaanottajille

Lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa erityisesti lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin.

Lausunto pyydetään antamaan vastaamalla lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun lausuntopyyntöön. Lausuntoa ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse. Lausunnon antaakseen lausunnonantajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivulta Ohjeet -> Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausuntopalvelu.om@gov.fi. Ministeriöiden tulee viedä lausuntonsa lisäksi VAHVAan.

Kirjallisen lausunnon voi myös lähettää sähköpostitse valtiovarainministeriön kirjaamoon osoitteeseen kirjaamo.vm@gov.fi. Käytäthän lausunnon saatteessa asianumeroa VN/2588/2024. Jos et halua käyttää lausuntopalvelu.fi-palvelua tai lähettää lausuntoa sähköpostitse, voit lähettää kirjallisen lausunnon postitse osoitteeseen: Valtiovarainministeriö, PL 28, 00023 Valtioneuvosto.

Lausuntoja voivat antaa muutkin kuin jakelussa mainitut tahot. Kaikki lausunnot ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelut.fi:ssä.

Aikataulu

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 15.9.2024.
Valmisteluvaiheesta ja -aikataulusta johtuen arviomuistiota ei ole käännyt ruotsiksi.

Valmistelijat

Lausuntopyyntöön liittyvissä kysymyksissä yhteyshenkilöitä valtiovarainministeriössä ovat:

Erityisasiantuntija Olli-Juhani Piri, olli-juhani.piri@gov.fi
Neuvotteleva virkamies Susan Hindström, susan.hindstrom@gov.fi

Liitteet:

Arviomuistio - Kansallinen julkisten hankintojen tietovaranto - Lausuntokierros 2024.pdf

Arviomuistion liitteet - Lausuntokierros 2024.pdf

Jakelu:

Aalto-yliopisto
Aikakauslehtien päätoimittajat ry
Akaan kaupunki
A-Kruunu
Alajärven kaupunki
Alavieskan kunta
Alavuden kaupunki
Asikkalan kunta
Askolan kunta
Asumisen rahoitus ja kehittämiskeskus Ara
Auran kunta
Brändö kommun
Business Finland
Centria-ammattikorkeakoulu
CGI Kuntamalli ja Raindance
CGI Kuntamalli ja Raindance
Cloudia/Mercell
Cloudia/Mercell
Cloudia/Mercell
CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Digi- ja väestötietovirasto DVV
DigiFinland
e-avrop
e-avrop
Eckerö kommun

Eduskunta
Elinkeinoelämän keskusliitto
Elinkeinoelämän tutkimuslaitos
ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus)
Eläketurvakeskus
Energiavirasto
Enonkosken kunta
Enontekiön kunta
Espoon kaupunki
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia
Etelä-Karjala liitto
Etelä-Karjalan hyvinvointialue
Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue
Etelä-Pohjanmaan liitto
Etelä-Savon hyvinvointialue
Etelä-Savon kampuskiinteistöt kuntayhtymä
Etelä-Savon maakuntaliitto
Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Eurajoen kunta
Euran kunta
Evijärven kunta
FinnHEMS
Finnpilot Pilotage
Finnvera
Finströms kommun
Forssan kaupunki
Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymä (FSHKY)
Föglö kommun
Geologian tutkimuskeskus
Geta kommun
Haaga-Helia ammattikorkeakoulu
Haapajärven kaupunki
Haapaveden kaupunki
Hailuodon kunta
Halsuan kunta
Haminan kaupunki
Hammarlands kommun
Handata Oy
Hangon kaupunki
Hankasalmen kunta
Hansel Oy
Harjavallan kaupunki
Hartolan kunta
Hattulan kunta
HAUS kehittämiskeskus Oy
Hausjärven kunta
Heinolan kaupunki
Heinäveden kunta
Helsingin hallinto-oikeus

Helsingin kaupunki
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä
Helsingin yliopisto
Hirvensalmen kunta
Hollolan kunta
HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
Huittisten kaupunki
Humanistinen ammattikorkeakoulu
Humppilan kunta
Hyrynsalmen kunta
Hyvinkään kaupunki
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
Hämeen ammattikorkeakoulu
Hämeen liitto
Hämeenkyrön kunta
Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Hämeenlinnan kaupunki
Hätäkeskuslaitos
Iin kunta
Iisalmen kaupunki
Iitin kunta
Ikaalisten kaupunki
Ilmajoen kunta
Ilmatieteen laitos
Ilomantsin kunta
Imatran kaupunki
Inarin kunta
Inkoon kunta
Isojoen kunta
Isokyrön kunta
Itä-Savon koulutuskuntayhtymä
Itä-Suomen hallinto-oikeus
Itä-Suomen yliopisto
Itä-Uudenmaan hyvinvointialue
Janakkalan kunta
Joensuun kaupunki
Jokioisten kunta
Jomala kommun
Joroisten kunta
Journalistiliitto
Joutsan kunta
Julkisten hankintojen yhdistys
Juuan kunta
Juupajoen kunta
Juvan kunta
Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Jyväskylän kaupunki
Jyväskylän yliopisto
Jämijärven kunta
Jämsän kaupunki
Järvenpään kaupunki

Järviseudun Koulutuskuntayhtymä
Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu
Kaarinan kaupunki
Kaavin kunta
Kainuun hyvinvointialue
Kainuun liitto
Kainuun liitto
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Kajaanin kaupunki
Kalajoen kaupunki
Kangasalan kunta
Kangasniemen kunta
Kankaanpään kaupunki
Kannonkosken kunta
Kannuksen kaupunki
Kansallisarkisto
Kansaneläkelaitos
Kanta-Hämeen hyvinvointialue
Karelia-ammattikorkeakoulu
Karijoen kunta
Karkkilan kaupunki
Karstulan kunta
Karvian kunta
Kaskisten kaupunki
Kauhajoen kaupunki
Kauhavan kaupunki
Kauniaisten kaupunki
Kaustisen kunta
Keiteleen kunta
Kemijärven kaupunki
Kemin kaupunki
Keminmaan kunta
Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia
Kemiönsaaren kunta
Kempeleen kunta
Keravan kaupunki
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Keski-Pohjanmaan Koulutusyhtymä
Keski-Pohjanmaan liitto
Keski-Suomen hyvinvointialue
Keski-Suomen liitto
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue
Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
Keskuskauppakamari
Keuruun kaupunki
Keva
Kihniön kunta
Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Kinnulan kunta
Kirkkohallitus
Kirkkonummen kunta

Kiteen kaupunki
Kittilän kunta
Kiuruveden kaupunki
Kivijärven kunta
Kokemäen kaupunki
Kokkolan kaupunki
Kolarin kunta
Konneveden kunta
Kontiolahden kunta
Korkein hallinto-oikeus
Korpelan Voima kuntayhtymä
Korsnäs kommun
Kosken Tl kunta
Kotkan - Haminan seudun koulutuskuntayhtymä
Kotkan kaupunki
Kouvolan kaupunki
Kristiinankaupungin kaupunki
Kruunupyyn kunta
Kuhmoisten kunta
Kuhmon kaupunki
Kumlinge kommun
Kunnallinen työmarkkinalaitos
Kuntien Hankintapalvelut KuHa Oy
Kuntien takauskeskus
Kuntien Tiera Oy
Kuopion kaupunki
Kuortaneen kunta
Kurikan kaupunki
Kustavin kunta
Kuusamon kaupunki
Kvarnen samkommun
Kymenlaakson hyvinvointialue
Kymenlaaksonliitto
Kyyjärven kunta
Kärkölän kunta
Kärsämäen kunta
Kökar kommun
LAB-ammattikorkeakoulu
Labore
Lahden kaupunki
Laihian kunta
Laitilan kaupunki
Lapin ammattikorkeakoulu
Lapin hyvinvointialue
Lapin Jätehuolto kuntayhtymä
Lapin liitto
Lapin yliopisto
Lapinjärven kunta
Lapinlahden kunta
Lappajärven kunta
Lappeenrannan kaupunki

Lappeenrannan-Lahden teknillinen yliopisto
Lapuan kaupunki
Laukaan kunta
Laurea-ammattikorkeakoulu
Lemin kunta
Lemlands kommun
Lempäälän kunta
Leppävirran kunta
Lestijärven kunta
Liedon kaupunki
Lieksan kaupunki
Liikenne- ja viestintäministeriö
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
Liikenteenohjausyhtiö Fintraffic
Limingan kunta
Liperin kunta
Lohjan kaupunki
Loimaan kaupunki
Lopen kunta
Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä
Loviisan kaupunki
Luhangan kunta
Luksia, Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
Lumijoen kunta
Lumparlands kommun
Luodon kunta
Luonnonvarakeskus Luke
Luumäen kunta
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
Maa- ja metsätalousministeriö
Maahanmuuttovirasto
Maalahden kunta
Maanmittauslaitos
Maanpuolustuskorkeakoulu
Maatalousyrittäjien eläkelaitos
Mariehamns stad
Markkinaoikeus
Marttilan kunta
Maskun kunta
Meidän IT ja talous Oy
Merijärven kunta
Merikarvian kunta
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Metsähallitus
Miehikkälän kunta
Mikkelin kaupunki
Monetra Oy
Motiva Oy
Muhoksen kunta
Multian kunta

Muonion kunta
Museovirasto
Mustasaaren kunta
Muuramen kunta
Mynämäen kunta
Myrskylän kunta
Mäntsälän kunta
Mänttä-Vilppulan kaupunki
Mäntyharjun kunta
Naantalin kaupunki
Nakkilan kunta
Nivalan kaupunki
Nokian kaupunki
Nousiaisten kunta
Noventia Oy
Nurmeksen kaupunki
Nurmijärven kunta
Närpiön kaupunki
Oikeusministeriö
Oikeusrekisterikeskus
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Opetushallitus
Optima samkommun
Orimattilan kaupunki
Oripään kunta
Oriveden kaupunki
Oulaisten kaupunki
Oulun ammattikorkeakoulu
Oulun kaupunki
Oulun seudun koulutuskuntayhtymä (OSEKK)
Oulun yliopisto
Oulunkaaren kuntayhtymä
Outokummun kaupunki
Oy Apotti Ab
Padasjoen kunta
Paimion kaupunki
Palosuojelurahasto
Paltamon kunta
Paraisten kaupunki
Parikkalan kunta
Parkanon kaupunki
Patentti- ja rekisterihallitus PRH
Pedersören kunta
Pelastusopisto
Pelkosenniemen kunta
Pellervon taloustutkimus
Pellon kunta
Perhon kunta
Pertunmaan kunta
Petäjäveden kunta
Pieksämäen kaupunki

Pielaveden kunta
Pietarsaaren kaupunki
Pihtiputaan kunta
Pirkanmaan hyvinvointialue
Pirkanmaan liitto
Pirkkalan kunta
Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjanmaan liitto
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Pohjois-Karjalan Koulutuskuntayhtymä
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Pohjois-Savon hyvinvointialue
Pohjois-Savon liitto
Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
Poliisihallitus
Polvijärven kunta
Pomarkun kunta
Porin kaupunki
Pornaisten kunta
Porvoon kaupunki
Posion kunta
ProEconomica
Pudasjärven kaupunki
Pukkilan kunta
Punkalaitumen kunta
Puolangan kunta
Puolustusministeriö
Puolustusvoimat
Puumalan kunta
Pyhtään kunta
Pyhäjoen kunta
Pyhäjärven kaupunki
Pyhännän kunta
Pyhärannan kunta
Päijät-Hämeen hyvinvointialue
Päijät-Hämeen liitto
Pälkäneen kunta
Päätoimittajien yhdistys-Chefredaktörernas förening ry
Pöytyän kunta
Raahen kaupunki
Raaseporin kaupunki
Rahoitusvakausvirasto
Raision kaupunki
Raision seudun koulutuskuntayhtymä
Rajavartiolaitos
Rantasalmen kunta
Ranuan kunta
Rauman kaupunki
Rautalammin kunta

Rautavaaran kunta
Rautjärven kunta
Reisjärven kunta
Riihimäen kaupunki
Rikosseuraamuslaitos
Ristijärven kunta
Rovaniemen kaupunki
Ruokavirasto
Ruokolahden kunta
Ruoveden kunta
Ruskon kunta
Rääkkylän kunta
Saarijärven kaupunki
Sallan kunta
Salon kaupunki
Salon Seudun Koulutuskuntayhtymä
Saltviks kommun
Samkommunen för Yrkesutbildning i Östra Nyland
Sarastia Oy
SASKY koulutuskuntayhtymä
Sastamalan kaupunki
Satakunna liitto
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunnan hyvinvointialue
Satakunnan koulutuskuntayhtymä
Sauvon kunta
Savitaipaleen kunta
Savon Koulutuskuntayhtymä
Savonia-ammattikorkeakoulu
Savonlinnan kaupunki
Savukosken kunta
SC Software
Seinäjoen ammattikorkeakoulu
Seinäjoen kaupunki
Seinäjoen koulutuskuntayhtymä
Selvitys julkisen hankintojen säästökeinoista (tekijä)
Selvitys julkisen hankintojen säästökeinoista (tekijä)
Senaatti-konserni
Sensia Oy
Sievin kunta
Siikaisten kunta
Siikajoen kunta
Siikalatvan kunta
Siilinjärven kunta
Simon kunta
Sipoon kunta
Sisäiset tarkastajat ry.
Sisäministeriö
Siuntion kunta
SK Hankintapalvelut Oy
Sodankylän kunta

Soinin kunta
Someron kaupunki
Sonkajärven kunta
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira
Sosiaali- ja terveysministeriö
Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta
SOSTE ry
Sotkamon kunta
Sottunga kommun
Statens ämbetsverk på Åland
STUK International
Sulkavan kunta
Sunds kommun
Suojelupoliisi
Suomen Akatemia
Suomen Asianajajaliitto ry
Suomen Erillisverkot
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
Suomen Kaasuverkko
Suomen Kuntaliitto
Suomen Lakimiesliitto ry
Suomen metsäkeskus
Suomen Pankki
Suomen ympäristökeskus
Suomen Yrittäjät
Suomenlinnan hoitokunta
Suomussalmen kunta
Suonenjoen kaupunki
Suupohjan Koulutuskuntayhtymä
Svenska handelshögskolan
Svenska Österbottens förbund för Utbildning och Kultur
Sysmän kunta
Syyttäjälaitos
Säkylän kunta
Säteilyturvakeskus STUK
Taipalsaaren kunta
Taivalkosken kunta
Taivassalon kunta
Tammelan kunta
Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampereen kaupunki
Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymä
Tampereen Yliopisto
Tasavallan presidentin kanslia
Teknologian tutkimuskeskus VTT
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL
Tervolan kunta
Tervon kunta
Teuvan kunta
Tietosuojavaltuutetun toimisto
Tilastokeskus

Tohmajärven kunta
Toholammin kunta
Toivakan kunta
Tornion kaupunki
Tulli
Tuomi Logistiikka Oy
Tuomioistuinvirasto
Turun ammattikorkeakoulu
Turun hallinto-oikeus
Turun kaupunki
Turun yliopisto
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes
Tutkivan journalismin yhdistys
Tuusniemen kunta
Tuusulan kunta
Tyrnävän kunta
Työ- ja elinkeinoministeriö
Työterveyslaitos
Ulkoministeriö
Ulkopoliittinen instituutti
Ulosottolaitos
Ulvilan kaupunki
Unit4
Urjalan kunta
Utajärven kunta
Utsjoen kunta
Uudenkaarlepyyn kaupunki
Uudenkaupungin kaupunki
Uudenmaan liitto
Uuraisten kunta
Vaalan kunta
Vaasan ammattikorkeakoulu
Vaasan hallinto-oikeus
Vaasan kaupunki
Vaasan Yliopisto
Valkeakosken kaupunki
Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä
Valtion Eläkerahasto
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus
Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus Palkeet
Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori
Valtioneuvoston kanslia
Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV
Valtiovarainministeriö
Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
Vantaan kaupunki
Varkauden kaupunki
Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Varsinais-Suomen liitto
Vatajankosken Sähkön kuntayhtymä
Vehmaan kunta

Verohallinto
Vesannon kunta
Vesilahden kunta
Vetelin kunta
Vieremän kunta
Vihdin kunta
Viitasaaren kaupunki
Vimpelin kunta
Virolahden kunta
Virtain kaupunki
Visman Intime
Vårdö kommun
Västra Nylands Folkhögskola
Väylävirasto
Vöyrin kunta
Ylitornion kunta
Ylivieskan kaupunki
Ylöjärven kaupunki
Ympäristöministeriö
Ypäjän kunta
Yrkehögskolan Arcada
Yrkehögskolan Novia
Åbo Akademi
Ähtärin kaupunki
Äänekosken Ammatillisen Koulutuksen kuntayhtymä
Äänekosken kaupunki

Yleistä

Ovatko arviomuistion nykytilan kuvausta koskevat osiot oikeansuuntaisia ja riittävän kattavia? Olisiko nykytilan kuvausta syytä täydentää joillain näkökulmilla tai tarpeellisilla tiedoilla?

Ovatko arviomuistioissa esitetyt toimenpiteet vaikutuksineen oikeansuuntaisia? Olisiko toimenpiteitä syytä täydentää joillakin näkökulmilla jatkovalmistelussa?

Hankintatietovarannon soveltamisala ja säädösympäristö

Onko hankintatietovarannon perustamisen ja ylläpidon edellyttämät sääntelytarpeet tunnistettu kattavasti?

Onko sellaisia hankintayksikköjä tai hankintoja, jotka erityisesti tulisi rajata tulevan hankintatietovarantoa koskevan sääntelyn ulkopuolelle tai toisaalta sisällyttää siihen?

Sisältävätkö hankintayksiköiden ostolaskutiedot henkilötietoja siinä määrin, että niiden käsittely saattaisi aiheuttaa EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetun korkean riskin? Jos kyllä, yksilöi, millaisia henkilötietoja tai erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja hankintadata voi sisältää.

Mille organisaatioille tulisi säätää oikeus saada omien tehtäviensä kannalta välttämättömät tiedot hankintatietovarannosta salassapitosäännösten estämättä?

Hankintatietovarannon tietosisällöt

Puuttuuko hankintatietovarantoon kerättävien tietojen listauksesta joitakin olennaisia tietosisältöjä?

Puuttuuko toimenpiteistä jokin tietosisältöjä ja niiden hyödynnettävyyttä parantava toimenpide?

Seurataanko hankintayksikkösi hankintasopimusten käyttöä sopimuskauden aikana sopimusjärjestelmän avulla tai muutoin? Onko sopimustietojen keräämiselle esitettävä alustava siirtymäaika riittävä?

Näettekö estettä kerätä rakenteisena datana tarjousten vertailuperusteita ja vertailuhintoja/laatupisteitä koskevia tietoja?

Voit jättää liitteitä lausunnon yhteyteen. Sallittuja tiedostoformaatteja ovat: pdf, doc, docx, xls, xlsx, ppt, pptx, csv, txt, rtf, zip, jpg, jpeg, png, gif and tif. Liitetiedostojen koko tulee olla pienempi kuin 50 Mb.

Sarkio Juha
Valtiovarainministeriö

Piri Olli-Juhani
Valtiovarainministeriö

Arviomuistio kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta ja ostolasku-tietojen julkaisemisesta

Hallintopolitiikka

Lausuntokierros 2024

Sisältö

1 Tausta ja tavoitteet 6
1.1 Selvitystyön tausta ja toteutus 6
1.2 Kansalliset tavoitteet ja strategiset linjaukset 8
1.3 Julkisten hankintojen kokonaisvolyymi ja merkitys 12
1.4 Kansainvälinen yhteistyö ja kehityssuunta 16
1.5 Sidosryhmäkeskustelut 19
1.6 Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon tavoitteet 22

2 Keskeiset selvitykset julkisia hankintoja koskevien tietojen merkityksestä 26

3 Nykyiset julkisia hankintoja koskevat tietopalvelut 38

4 Julkisia hankintoja koskevat tiedot ja toimenpiteet tavoitetilan saavuttamiseksi 50
4.1 Hankintaprosessin vaiheet ylittävät tietosisällöt ja niiden kehittäminen 52
4.2 Tietosisältöjen kehittäminen suunnittelusta sopimukseen -prosessivaiheen osalta 59
4.3 Tietosisältöjen kehittäminen tilauksesta maksuun -prosessivaiheen osalta 73

5 Kansallinen julkisten hankintojen tietovaranto 81
5.1 Tietovarannon käytännön toteutus 81
5.1.1 Palvelukonsepti ja asiakkaat 81
5.1.2 Tietovarantoon kerättävät tiedot 83
5.1.3 Hankintatietovaranto palvelee itsepalveluanalytiikkaa 89
5.1.4 Tutkihankintoja.fi-palvelun uudistaminen 90
5.1.5 Tunnistetut tekniset vaatimukset 93
5.1.6 Kustannukset 97
5.2 Tietovarannon omistajuuden ja ylläpidon lainsäädännön vaatimukset 100
5.2.1 Perustettavaa tietovarantoa koskeva sääntely 100
5.2.2 Tietovarantoa koskevat tietoturvavaatimukset 115
5.2.3 Valtiokonttorin rooli tietovarannon omistajana ja ylläpitäjänä 116
5.2.4 Muut tarvittavat lainsäädäntömuutokset 118
5.2.5 Toteutuksen vaiheistus 120
5.2.6 Perustuslailliset näkökulmat 122

6 Tietovarannon ja toimenpiteiden vaikutukset 134
6.1 Taloudelliset vaikutukset 134
6.1.1 Yritykset 134

6.1.2 Julkinen talous 137
6.2 Ympäristövaikutukset 144
6.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset 144
6.4 Viranomaisten toiminta 147

7 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset 148

8 Johtopäätökset sääntelytarpeista ja muista hankkeen toteuttamisedellytyksistä 161

LIITTEET 163

Liite 1. Terminologia.

Liite 2. Julkisia hankintoja ja tietovarannon toteuttamista koskeva keskeinen lainsäädäntö.

Liite 3. Kansainvälisiä esimerkkejä julkisia hankintoja koskevien tietojen hyödyntämisestä.

ESIPUHE

Julkisiin hankintoihin ja ostoihin käytetään Suomessa vuosittain noin 45 miljardia euroa julkisia varoja. Tämän merkittävän rahamäärän vuoksi julkiset hankinnat voidaan nähdä keskeisenä välineenä taloudellisten, ekologisten ja sosiaalisten tavoitteiden edistämisessä. Pohjimmiltaan julkisessa hankinnassa kyse on kuitenkin siitä, miten, millaisia ja kuinka laadukkaita palveluita julkinen sektori tuottaa kansalaisyhteiskunnan eri toimijoille.

Suomessa julkisen sektorin organisaatioissa taloutta tulisi johtaa tietoon perustuen. Kuitenkin vasta vastikään monissa julkisen sektorin organisaatioissa on tunnistettu julkisten hankintojen ja ostojen merkitys organisaation talouden johtamisessa sekä organisaatioiden strategisten tavoitteiden edistämisessä. Useat suuret organisaatiot ovat jo pitkään rakentaneet hankintojen tiedolla johtamisen kivijalkaa, kun taas joissakin organisaatioissa asia on vasta suunnittelun tasolla. Sekä kansallinen että kansainvälinen trendi on kuitenkin selvä: julkisia hankintoja ja ostoja koskevia tietoja halutaan hyödyntää entistä enemmän ja perusteellisemmin johtamisessa ja päätöksenteossa.

Julkinen hankinta mielletään usein kilpailuttamiseksi. Julkisessa hankinnassa on kyse paljon enemmästä ja hankintojen vaikuttavuuspotentiaali on suurempi kuin yleisesti ymmärretään. Siksi on tärkeä, että julkisen sektorin organisaatioissa kiinnitetään huomiota julkisen hankinnan koko elinkaareen aina suunnittelusta kilpailuttamiseen, sopimuksen tekemiseen, sopimus- ja toimittajahallintaan, tilauksiin ja laskuihin. Julkisen hankinnan johtaminen strategisena välineenä vaatii kuitenkin tietoa hankinnan jokaisesta vaiheesta ja kyvykkyyttä hyödyntää tätä tietoa.

Suomessa julkisten hankintojen tietojohtamista on kehitetty määrätietoisesti jo vuosia osana kansallisen julkisten hankintojen strategian toimeenpanoa. Kyseisessä työssä on tunnistettu useaan otteeseen tarve vaikuttaa julkisten hankintojen ja ostojen tietopohjaan kansallisin toimenpitein. Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa onkin asetettu lukuisia julkisiin hankintoihin liittyviä tavoitteita ja esitetty toimenpiteitä julkisten hankintojen tietojohtamisen ja avoimuuden sekä viranomaistoiminnan ja markkinoiden toimivuuden edistämiseksi.

Tässä arviomuistiossa esitetään laajan sidosryhmäosallistamisen pohjalta toimenpiteet hallitusohjelmassa esitettyjen tavoitteiden toteuttamiseksi sekä kansallisessa julkisten hankintojen kehittämistyössä tunnistettujen haasteiden ratkaisemiseksi. Tämän arviomuistion keskeinen tehtävä on kuvata, millainen hallitusohjelmassa esitetyn kansallisen hankintatietovarannon tulisi olla, millaisia lainsäädännöllisiä sekä teknisiä toimenpiteitä kansallisesti tulisi tehdä hallitusohjelman mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi ja millaiset perusteet viimeaikaiset selvitykset tarjoavat työn käynnistämiselle. Arviomuistiossa on kuvattu keskeiset lainsäädäntöön sekä tietovarannon tekniseen toteuttamiseen liittyvät vaadittavat toimenpiteet, jotka ovat edellytyksenä keskitetyn tietovarannon rakentamiseksi, ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

Arviomuistiossa on tunnistettu julkisiin hankintoihin ja ostoihin liittyvä merkittävä vaikuttavuuspotentiaali organisaatiotasoisen strategisen johtamisen, kansallisen kehittämisen, viranomaistoiminnan, avoimen hallinnon, yritysten toimintaedellytysten, tutkimuksen sekä kansainvälisen yhteistyön näkökulmista. Arviomuistiossa on lisäksi tunnistettu, kuinka merkityksellistä julkisia hankintoja ja ostoja koskevan tietopohjan kehittäminen on pääministeri Orpon hallitusohjelmassa mainittujen julkisia hankintoja koskevien tavoitteiden ja tulevien tavoitteiden vaikutusten todentamisessa. Ennen kaikkea tietopohjan kehittämisellä luodaan edellytyksiä talouden ja toiminnan kehittämiselle läpi hallinnon tasojen aina valtion talousarviosta yksittäisiin kuntiin, kuntayhtymiin, hyvinvointialueisiin ja muihin hankintayksiköihin sekä yrityksiin.

Juha Sarkio, osastopäällikkö, ylijohtaja, valtiovarainministeriö

Kesäkuu 2024

1 Tausta ja tavoitteet

1.1 Selvitystyön tausta ja toteutus

Valtiovarainministeriö käynnisti lokakuussa 2023 virkatyönä tehtävän selvityksen julkisia hankintoja sekä ostoja koskevien hallitusohjelmatavoitteiden (luku 1.2) toteuttamiseksi sekä useissa viimeaikaisissa selvityksissä (luku 2) todettujen hankintatietoihin liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi.

Selvitystyön tavoitteina oli

1. Määritellä kansallinen tavoitetila julkisia hankintoja koskevan tiedon keräämisessä ja hyödyntämisessä

2. Arvioida toteutusvaihtoehdot hallitusohjelman mukaisen julkisten hankintojen tietovarannon toteuttamiseksi ja tietovarannon tietosisällöiksi

3. Arvioida tietovarannon perustamiseen ja ylläpitoon sekä hankintatietojen keräämiseen, säilyttämiseen ja hyödyntämiseen liittyvät lainsäädännölliset vaatimukset ja edellytykset.

Selvitysprojektin toteuttamiseksi valtiovarainministeriö kokosi asiantuntijaryhmän arvioimaan tarkoituksenmukaisimmat tavat hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi. Asiantuntijaryhmän kokoonpanossa varmistettiin riittävä ymmärrys lainsäädännön kehittämisestä, julkisista hankinnoista ja hankintojen digitalisaatiosta sekä tietojohtamisesta hallinnon eri tasoilla sekä viranomaistoiminnasta.

Asiantuntijaryhmän tehtävänä oli tuottaa edellä mainittuihin tavoitteisiin vastaava arviomuistio syksyn 2023 ja kevään 2024 aikana. Arviomuistion sisältö rakentuu tavoitekuvauksesta, katsauksesta keskeisiin aihetta koskeviin selvityksiin ja nykyisiin tietopalveluihin, julkisia hankintoja koskevien tietojen kuvauksista ja tietoihin liittyvistä toimenpide-ehdotuksista, tietovarannon toteutuksen kuvauksesta, vaikutusten arvioinnista sekä toteutusvaihtoehtojen kuvauksesta. Toimenpide-ehdotukset on esitetty julkisen hankinnan elinkaariprosessin mukaisessa järjestyksessä.

Asiantuntijaryhmän työn tueksi valtiovarainministeriö järjesti syksyllä 2023 ja keväällä 2024 laajasti sidosryhmäkeskusteluja (luku 1.5.) kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisesta sekä ostolaskutietojen julkaisemista. Sidosryhmäkeskusteluissa kuultiin sidosryhmien näkemyksiä kansallisista tavoitteista, tietovarannon toteut-

tamisesta, alustavasti määritellyistä tietosisältökokonaisuuksista sekä hankkeeseen liittyvistä mahdollisista haasteista. Sidosryhmäkeskusteluiden järjestämisessä hyödynnettiin Hankinta-Suomi-ohjelman verkostoja.

Sidosryhmäkeskusteluja järjestettiin edunvalvontajärjestöille, valtion virastoille ja laitoksille, kunnille ja kuntayhtymille, hyvinvointialueille, valtion liikelaitoksille, tutkijoille, medialle, yhteishankintayksiköille, seurakunnille, puolustusvoimille, kyberturvallisuuskeskukselle, Tilastokeskukselle sekä erinäisille yksityisen sektorin toimijoille, jotka tuottavat taloushallinto- tai kilpailutustietojärjestelmiä tai muita hankintatietoon liittyviä tietojärjestelmiä. Lisäksi taustakeskustelut käytiin ulkoministeriön, oikeusministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, ympäristöministeriön, puolustusministeriön, sisäministeriön ja valtioneuvoston kanslian kanssa.

Selvitystyön vastuuhenkilöt:

Olli-Juhani Piri, erityisasiantuntija, valtiovarainministeriö
Susan Hindström, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö

Asiantuntijaryhmän jäsenet:

Juho Savonen, ratkaisuarkkitehti, Valtiokonttori
Seija Friman, hankejohtaja, Valtiokonttori
Timo Rantanen, kehittämispäällikkö, Valtiokonttori
Jan Jääskeläinen, tutkimusohjaaja, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Mikko Saavalainen, digitaalisen liiketoiminnan johtaja, Hansel Oy
Juho Pursimo, yksikönpäällikkö, Hansel Oy
Tarja Sinivuori-Boldt, finanssineuvos, valtiovarainministeriö
Minnamaria Korhonen, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö
Hanna-Mari Talka, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö

1.2 Kansalliset tavoitteet ja strategiset linjaukset

Pääministeri Orpon hallitusohjelma

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa[1] on määritetty julkisten hankintojen kehittämiselle useita tavoitteita ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on lisätä kilpailua, saavuttaa kustannushyötyjä sekä parantaa tiedon hyödyntämistä julkisissa hankinnoissa. Turvatakseen laadukkaat palvelut pääministeri Orpon hallitus tavoittelee myös merkittävä kustannussäästöä julkisessa palvelutuotannossa.

Hallitusohjelmassa asetetaan julkisia hankintoja koskeville tiedoille kolme suoraa tavoitetta, jotka ovat:

- Hankintatietokannan perustaminen, joka mahdollistaa kehitystoimien ja lainsäädäntömuutosten arvioinnin, parhaiden käytäntöjen levittämisen ja väärinkäytösten havaitsemisen sekä Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvonnan vahvistamien.
- Julkisyhteisöjen ostolaskudatan julkinen ja keskitetty avaaminen ilman erillistä pyyntöä
- Kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietojen, kuten ostolaskutietojen julkisuuden ja oman palvelutuotannon sekä ostopalveluiden vertailukelpoisuuden parantaminen.

Julkisia hankintoja koskevilla tiedoilla on lisäksi suora yhteys muihin julkisia hankintoja koskeviin hallitusohjelmatavoitteisiin erityisesti niiden vaikutusten todentamisen näkökulmasta.

Kansallinen julkisten hankintojen strategia ja Hankinta-Suomi-toimenpideohjelma

Valtiovarainministeriö on asettanut[2] tammikuussa 2024 Vaikuttavien julkisten hankintojen ohjelma Hankinta-Suomen (Hankinta-Suomi-ohjelma) toimeenpanemaan hallitusohjelman kirjauksia sekä edistämään edelleen kansallisen julkisten hankintojen strate-

[1] Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023

[2] Valtiovarainministeriön tiedote: Lisää kilpailua julkisiin hankintoihin – yhteistyö kustannusten hillitsemiseksi laajenee (24.1.2024)

gian tavoitteita. Tulevina vuosina julkisten hankintojen kehittämisessä keskitytään hallitusohjelman mukaisesti kilpailutuksissa saatavien tarjousten määrän kasvattamiseen, hankintatiedon parempaan hyödyntämiseen ja hankintojen kustannustehokkuuden parantamiseen.

Hankinta-Suomen työ perustuu Pääministeri Orpon hallitusohjelman tavoitteiden lisäksi vuonna 2020 annettuun valtioneuvoston periaatepäätöksen kansallisesta julkisten hankintojen strategiasta[3]. Kansallista julkisten hankintojen strategiaa on toimeenpantu vuodesta 2020 Hankinta-Suomi-ohjelman ensimmäisellä kaudella, joka päättyi 31.12.2023. Kansallisessa strategiassa julkisten hankintojen tiedolla johtamiselle on asetettu useita tavoitteita. Ylätavoitteena eli strategian mukaisena tahtotilana on, että Suomi on edelläkävijä hankintojen tiedolla johtamisessa ja vaikuttavuuden kehittämisessä. Strategiassa on todettu, että tämän tavoitteen saavuttamista varten tarvitaan tietovarantoja sekä kansallisella että yksittäisen organisaation tasolla. Hankintoja koskevaa tietoa hyödynnettäisiin hankintojen potentiaalin maksimoimiseksi, markkinoiden elinvoimaisuuden ja vastuullisuuden edistämiseksi sekä Suomen kilpailukyvyn kasvattamiseksi.

Kansallisen strategian tavoitteita ovat:

- Suomi on edelläkävijä tietojen hyödyntämisessä hankinnoissa
- Edistämme vaikuttavuusperusteisia hankintoja
- Arvioimme hankintoja koskevaa vaikuttavuutta eri tasoilla

Hankinta-Suomi-ohjelmassa on vuosien 2019–2023 aikana kehitetty tiedolla johtamista useilla toimenpiteillä siten, että kansallisella tasolla strategian tavoitteiden toteutumisen seuranta olisi mahdollista ja tiedolla johtamisessa voitaisiin ottaa edistysaskelia myös hankintayksikkötasolla. Näitä toimenpiteitä ovat esimerkiksi kansallinen julkisten hankintojen tietonäkymä tutkihallintoa.fi-palvelussa, hankintailmoitukset.fi-palvelun jatkokehittäminen, julkisten hankintojen kokonaisarkkitehtuuri sekä selvitys julkisten hankintojen tiedoista ja volyymistä. Kansallinen julkisten hankintojen strategia sisältää tiedolla johtamisen lisäksi läpileikkaavia tavoitteita, jotka koskevat julkisten hankintojen kestävyyttä, hankintojen toimivuutta sekä innovaatiota.

Osana kansallisen julkisten hankintojen strategian toteutusta laadittiin Hankinta-Suomen strateginen mittaristo, jonka avulla halutaan seurata strategian toteutumista. Vaikka tietojen keräämisessä otettiin useita edistysaskeleita ja suurin osa mittareista

[3] Kansallinen julkisten hankintojen strategia 2020

toteutettiin, ei kaikkia mittareita kyetty toteuttamaan puutteellisen tai hankalasti saatavilla olevan tiedon vuoksi. Näistä mittareista yksi esimerkki on tarjousten määrän kehitys[4].

Valtioneuvoston periaatepäätös tiedon hyödyntämiseksi ja avaamiseksi

Valtioneuvosto hyväksyi 17.3.2022 periaatepäätöksen tiedon hyödyntämiseksi ja avaamiseksi valtionhallinnossa[5]. Periaatepäätös määrittelee vuosille 2022–2026 valtion tietopolitiikan strategiset tavoitteet, jotka on jaettu neljään teemakokonaisuuteen: ohjaus, koordinaatio ja yhteistyö; strategia ja toiminta; tiedon hallinta sekä mahdollistajat.

Periaatepäätöksen asettaa tavoitteeksi, että tiedon hyödyntämistä ja avaamista ohjataan ja koordinoidaan valtakunnallisesti. Tiedon tehokkaammaksi hyödyntämiseksi tulee lait, asetukset ja määräykset sekä periaatteet ja linjaukset yhdenmukaistaa ja selkeyttää. Tavoitteena on, että lainsäädäntö ja muu sääntely on tarkistettu ja päivitetty siten, että tarpeettomia esteitä tiedon käytölle ei ole. Lainsäädännön ja määräysten tulisi velvoittaa avaamaan kaikki julkisin varoin tuotetut julkisen hallinnon tietoaineistot, mikäli sitä ei estä jokin perusteltu syy. Tiedon hyödyntämiseksi ja avaamiseksi tulee tehdä laajasti yhteistyötä yli sektorirajojen julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin kesken sekä kansainvälisesti.

Periaatepäätöksen mukaan asiakkaiden tarpeet, asiakaslähtöisyys ja yhdenvertaisuus muodostavat tiedon hyödyntämisen ja avaamisen lähtökohdan. Tieto ja teknologia ovat ensisijaisesti ihmisten ja asiakkaiden, kuten kansalaisten ja yritysten, palvelemista varten. Lisäksi on tärkeää tunnistaa tiedon yhteiskunnallinen arvo ja vaikuttavuus sekä hyödyntämisen ja avaamisen tuomat edut. Tämä kannustaa organisaatioita hyödyntämään ja avaamaan tietoa entistä aktiivisemmin, kun ymmärrys sen tuomista hyödyistä kasvaa ja vaikutuksia aletaan seurata tarkemmin. Tavoitteena on myös, että organisaatioiden strategiat tukevat tiedon hyödyntämistä ja avaamista, ja tietoa käytetään vastuullisesti välttäen väärän tiedon levittämistä yhteiskunnassa.

Kansallisena tavoitteena on, että tietoympäristöt tunnetaan ja tietovarannot ovat helposti löydettävissä ja selkeästi kuvattu. Tiedon löydettävyyden parantuminen muodostaa perustan sille, että tietoa pystytään hyödyntämään, ja se vähentää päällekkäisen työn määrää tiedon keräämisessä. Tarkoituksena on, että keskeiset kansalliset tietovarannot on tunnistettu ja niiden tieto keskitetysti hyödynnettävissä. Keskeisten tietovarantojen tarjoaminen keskitetysti mahdollistaa tietojen nykyistä laajemman hyödyntämi-

[4] Kohti vaikuttavia julkisia hankintoja: Hankinta-Suomi-toimenpideohjelman loppuraportti 2020–2023 (ei julkaistu)

[5] Valtioneuvoston periaatepäätös tiedon hyödyntämiseksi ja avaamiseksi (2022)

sen ja vähentää tietojen siiloutumista. Tietoa tarvitsee kerätä vähemmän, päällekkäisten ratkaisujen määrä vähenee ja kehityskustannukset laskevat, kun organisaatiot voivat hyödyntää aiemmin kerättyä tietoa. Tavoitteena on myös, että hyödynnettävät tiedot ovat yhteentoimivia ja laadukkaita kansallisten laatukriteereiden mukaisesti, tieto on saatavilla ohjelmointirajapintojen (API) kautta ja rajapintoja käytetään aktiivisesti sekä tietoturva- ja tietosuojariskit on tunnistettu, ja tiedon hyödyntämiselle ja avaamiselle on luotu turvalliset käytännöt.

Tavoitteissa todetaan, että tiedon hyödyntäminen ja avaaminen tulee resursoida riittävästi. Tavoitteena on kasvattaa ymmärrystä tiedon hyödyntämisen, avaamisen ja pitkäaikaisen säilyttämisen sekä turvallisen käsittelyn kustannuksista ja resursointitarpeista. Tämä auttaa kehittämään uusia ja pitkäkestoisia ratkaisuja resursointikysymyksiin, mikä puolestaan edistää tiedon hyödyntämistä ja avaamista organisaatioissa. Onnistumisen edellytyksenä on, että tiedon hyödyntämiseen ja avaamiseen on saatavilla kattavasti kansallisesti tukea ja opastusta eri muodoissa. Tulevaisuudessa tarkoituksena on, että tiedon hyödyntämisen ja avaamisen osaamisen taso on korkea ja osaamisen kehittämiseen on tarjolla selkeitä koulutuspolkuja.

Avoimen hallinnon strategia ja toimintaohjelma 2023–2027

Valtiovarainministeriö on julkaissut[6] vuonna 2020 avoimen hallinnon strategian[7], joka ohjaa avoimen hallinnon työtä Suomessa. Strategiassa määritellään avoimen hallinnon painopisteet ja pitkän aikavälin visio, jotka ohjaavat avoimen hallinnon toimenpideohjelmien laadintaa ja toimeenpanoa. Strategia edistää yhteistyötä avoimen hallinnon sektoreiden ja eri tasojen välillä ja toteuttaa OECD:n avoimen hallinnon suositusta. Näillä vahvistetaan avoimen hallinnon edistämisen johdonmukaisuutta ja tuloksellisuutta julkisessa hallinnossa. Strategian painopisteet ovat:

- Avoin hallinto on vuoropuhelun vahvistaja yhteiskunnassa.
- Avoin hallinto edistää kaikkien oikeutta ymmärtää ja tulla ymmärretyksi.
- Johtaminen ja osaaminen varmistavat kaikkien mahdollisuuden osallisuuteen.
- Suomi on avoimen hallinnon aktiivinen edistäjä kansainvälisesti.

[6] Valtiovarainministeriön tiedote: Avoin hallinto rakentaa kansalaisten luottamusta, turvallisuutta ja uskoa tulevaisuuteen (9.12.2020)

[7] Avoimen hallinnon strategia 2020

Avoimen hallinnon toimenpideohjelmissa on määritetty konkreettisia toimenpiteitä avoimen hallinnon edistämiselle. Julkisia hankintoja koskevien tietojen avoimuus on tunnistettu osaksi vuosien 2023–2027 toimenpideohjelmaa[8]. Toimenpiteeksi on kirjattu julkisen hallinnon ostolaskudatan avaamisen edistäminen kunnissa ja hyvinvointialueilla.

1.3 Julkisten hankintojen kokonaisvolyymi ja merkitys

Julkisilla hankinnoilla on merkittävä rooli julkisen sektorin tuottavuuden ja talouskasvun vauhdittamisessa. Julkiset hankinnat vaikuttavat niin julkisen sektorin varojen käyttöön kuin myös toimialojen kilpailutilanteeseen ja kuluttajien saamaan palvelukokemukseen. Hankinnat koskettavatkin välillisesti jokaista suomalaista. Lisäksi julkiset hankinnat muodostavat merkittävän osan Suomen kansantaloudesta. Viime vuosina niiden potentiaalia on huomioitu laajasti eri tahoilla, kuten OECD:ssä, Euroopan komissiossa, Suomen hallitusten hallitusohjelmissa, kansallisissa strategioissa ja periaatepäätöksissä sekä hankintayksiköiden strategioissa ja toimintasuunnitelmissa. Yhteistä näille kansainvälisille, kansallisille ja organisaatiokohtaisille strategioille ja toimintasuunnitelmille on se, että julkiset hankinnat on tunnistettu välineeksi edistää paitsi kustannustehokasta talouspolitiikkaa, myös erinäisiä yhteiskunnallisia tavoitteita.

Julkiset hankinnat ovat kansantalouden näkökulmasta merkittävä tapa kanavoida julkisia varoja. Julkisiin hankintoihin käytetään Suomessa vuosittain arviolta 45–50 miljardia euroa.[9] Laskentatapa perustuu EU:n tilastokeskuksen käyttämään menetelmään[10]. Tästä summasta noin 15 miljardia on julkisyhteisöjen toisiltaan tekemiä hankintoja, 15 miljardia yksityiseltä markkinalta kilpailutettuja hankintoja ja 15 miljardia yksityiseltä markkinalta tehtyjä kilpailuttamattomia pienhankintoja. Yksityiseltä markkinalta tehdyt hankinnat vastaavat noin viidennestä bruttokansantuotteesta. Valtiokonttorin keräämien kirjanpitotietojen[11] perustella valtion vuotuinen osuus julkisista hankinnoista on noin 8 miljardia euroa, kuntien osuus 27 miljardia euroa, kuntayhtymien osuus 10 miljardia euroa ja seurakuntien osuus 365 miljoonaa euroa. Hyvinvointialueuudistuksen myötä kunnilta ja kuntayhtymiltä on siirtynyt miljardien eurojen edestä julkisia hankintoja hyvinvointialueille. Hankintojen kohteet vaihtelevat yksittäisistä muutamien eurojen

[8] Avoimen hallinnon 5. kansallinen toimintaohjelma 2023-2027

[9] Merisalo, M.; Naumanen, M.; Huovari, J.; Eskola, S.; Toivanen, M.; Keskinen, P.; Hajikhani, A.; Oksanen, J. & Rausmaa, S. (2021) Julkiset hankinnat : Kokonaisvolyymi ja datan hyödyntäminen 2021. Valtioneuvoston kanslia.

[10] Euroopan komissio. DG GROW. Public Procurement Indicators 2013.

[11] Tutkihallintoa.fi. Hankintojen arvo 2022.

arvoisista pienhankinnoista hankintoihin, joiden arvo voi olla satoja miljoonia, tai jopa, miljardeja euroja.

Julkisten palveluiden tuottaminen ja niihin liittyvät hankinnat ovat arvonsa vuoksi merkittävässä roolissa organisaatioiden strategisten tavoitteiden saavuttamisessa. Lisäksi ne vaikuttavat markkinoiden toimivuuteen ja alueelliseen elinvoimaan. Keskeistä julkisten hankintojen strategisessa johtamisessa on tunnistaa ja johtaa hankintaa sen mukaan, ostetaanko tavaraa oman palvelutuotannon tueksi, ulkoistetaanko koko palvelutuotanto tai vain osa siitä. Organisaation ulkopuolelta hankittujen toimintojen laatu ja kustannustehokkuus vaikuttavat myös julkisen sektorin palvelutuotantoon. Hankinnat voivat myös vapauttaa julkisen sektorin toimijoiden resursseja tehokkaampaan käyttöön. Organisaation keskittäessä resurssejaan ydintoimintoihinsa hankintojen suhteellinen osuus budjetista kasvaa ja hankinnan taloudellinen merkitys lisääntyy. Kilpailu- ja kuluttajaviraston mukaan[12] hankintoihin vuosittain käytetty kymmenien miljardien eurojen rahamäärä tarkoittaa, että pienilläkin muutoksilla hankintojen tehokkuudessa saadaan aikaan suuria vaikutuksia. Jos yksityiseltä sektorilta tehtyjen hankintojen kustannukset nousevat esimerkiksi yhden prosentin lisävelvoitteita asettavan lakimuutoksen vuoksi, tarkoittaa se vuoden 2018 arvoilla laskettuna 310 miljoonan euron vuosittaista lisäkustannusta julkishallinnolle.

Julkisten hankintojen onnistuminen on riippuvainen riittävästä kilpailusta. Tutkimukset [13][14] osoittavat Suomessa olevan merkittäviä ongelmia kilpailutuksissa tarjousten vähäisen määrän vuoksi. Tutkijoiden mukaan yhden lisätarjouksen tuoma kilpailun lisääntyminen voi tuottaa 5 %:n säästön. Kilpailun lisääntymisen tuoma säästöpotentiaali on tutkijoiden mukaan noin 1,5 miljardia euroa vuodessa. Kilpailu- ja kuluttajaviraston tutkimuksen[15] mukaan toimialasta riippuen noin 4–6 tarjoajaa riittää siihen, että hankinnassa voidaan odottaa saatavan kokonaistaloudellisesti edullinen tarjous. Yli puoleen hankinnoista saadaan kuitenkin viraston mukaan vain kolme tai vähemmän tarjousta. Tällä hetkellä julkisella sektorilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta seurata kilpailun määrää julkisissa hankinnoissa kattavasti, mikä tekee kilpailua lisäävien toimenpiteiden kohdentamisesta haastavaa. Sen lisäksi, että kilpailun puute on haaste, myös kilpailuttamattomien suorahankintojen määrä voidaan nähdä ongelmana. Kilpailuttamattomat suorahankinnat tulevat yleensä kilpailutuksia kalliimmiksi, toisin sanoen kilpailuttamalla

[12] Julkisten hankintojen tavoitteet ja riskit – hankintojen seurantaa tulisi kehittää. Policy Brief 1/2022. Kilpailu- ja kuluttajavirasto.
[13] Jääskeläinen, J. & Tukiainen J. (2019) Anatomy of Public Procurement. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.
[14] Tukiainen, J. & Halonen, K.-M. (2020) Competition and Litigation in Swedish Public Procurement, Konkurrensverket uppdragsforskningsrapport 2020:1.
[15] Hiilamo, T.; Jääskeläinen, J. & Willka, R. (2023) Kilpailu julkisissa hankinnoissa. KKV Tutkimusraportteja 9/2023. Kilpailu- ja kuluttajavirasto.

säästetään veronmaksajien rahoja[16]. Suorahankinnoissa yrityksillä ei ole painetta antaa parasta hintaa sopimuksen saamiseksi, mikä lisää julkisen sektorin kustannuksia.

Julkisten hankintojen keskittäminen ja yhteishankinnat ovat nousseet tärkeäksi keinoksi tehostaa julkisten varojen käyttöä. Keskittämisellä saavutettavien kustannussäästöjen ajatellaan johtuvan pääasiassa mittakaavaeduista[17]. OECD:n mukaan tutkimukset osoittavat, että yhteishankintojen säästöpotentiaali on Suomessa jopa 25 %. Kansainvälisen tutkimuksen[18] perusteella myös sopimushallinnan kehittämisen tuoma säästöpotentiaali voi olla julkisella sektorilla jopa useita prosentteja, sillä yksityisellä sektorilla sopimushallinnan kehittämisellä on saatu aikaan jopa 9 prosentin säästöt. Eduskunnan tarkastusvaliokunta on mietinnössään[19] todennut, että on tärkeää kiinnittää huomiota hankintojen onnistumiseen ja seurantaan. Valiokunnan mukaan seurantaa tulee kehittää sekä hankintojen toteutuneiden kustannusten että hankinnoille asetettujen tavoitteiden saavuttamisen osalta. Valiokunta toteaa, että kaikissa hankintayksiköissä hankintasopimuksia ei systemaattisesti tallenneta sopimushallintajärjestelmiin, mikä hankaloittaa hankinnan sopimuksen mukaisuuden seurantaa. Valiokunta pitää tätä vakavana puutteena.

Sen lisäksi, että julkisen sektorin organisaatiot voivat hankkia palveluita markkinoilta, ne voivat tuottaa palveluja itse omassa organisaatiossaan tai omistamassaan sidosyksikössä. Sidosyksiköt voivat omistajiensa lisäksi tuottaa tavaroita ja palveluja rajatussa määrin myös muulle julkiselle sektorille ja yksityisille markkinoille. Sidosyksikköjen markkinatoiminta voi parhaimmillaan paikata markkinapuutteen tai keskittyneillä markkinoilla haastaa yksityisiä yrityksiä innovoimaan ja tehostamaan toimintaansa, jotta ne pärjäisivät kilpailussa. Sidosyksikköjen markkinatoiminta voi kuitenkin myös kaventaa ja vaikeuttaa yksityisten yritysten liiketoimintaa markkinoilla. Julkisen sektorin sisäisten ostojen volyymin vuoksi sidosyksiköiltä tehtyjen ostojen merkitys markkinoiden toimivuuteen voi olla merkittävä.

Vuonna 2019 valtiovarainministeriö, Suomen Kuntaliitto ry ja eri sidosryhmistä koostuva valmisteluryhmä laati osana kansallisen julkisten hankintojen strategian laatimista tilannekuvan[20] julkisista hankinnoista Suomessa. Tilannekuvassa käsiteltiin seitsemää tee-

[16] Julkisten hankintojen tavoitteet ja riskit – hankintojen seurantaa tulisi kehittää. Policy Brief 1/2022. Kilpailu- ja kuluttajavirasto.

[17] Baulia, S.; Halonen, K.-M.; Hyytinen, A.; Kuusinen, H.; Nokso-Koivisto, O.; Pousi, M.; Puhakainen, E.; Siikanen, M.; Tukiainen, J. & Virtanen, J. (2023) Yhteishankintojen kustannusvaikuttavuus. Valtioneuvoston kanslia.

[18] Poor Contract Management Continues To Costs Companies 9% Of Their Bottom Line. World Commerce & Contracting (2020)

[19] TrVM 5/2023 vp - Valiokunnan mietintö

[20] Suomen julkisten hankintojen tilannekuva (2020). Valtiovarainministeriö.

maa: hankintojen johtaminen, osaaminen ja kyvykkyydet, taloudellinen kestävyys, sosiaalinen kestävyys, ekologinen kestävyys, innovaatiot sekä markkinoiden toimivuus. Tilannekuvan mukaan kansalaiset ovat usein entistä vaativampia ja valikoivampia. Tämä asettaa julkisen sektorin palvelut tilanteeseen, jossa niiltä odotetaan yhä parempaa ja tarkemmin perusteltua hinta-laatusuhdetta. Laatuun liittyvät näkökohdat korostuvat erityisesti palveluissa, joita tuotetaan vaativampiin asiakastarpeisiin esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tilannekuvan perusteella vaikeasti ennakoitavat riskit ovat lisääntyneet muun muassa ympäristö- ja rahoitusmarkkinakriisien muodossa. Riskit yhä suuremmista ja nopeammista yhteiskunnallisista muutoksista lisäävät myös hankintoihin liittyviä riskejä. Julkisen sektorin palvelutuotannolta vaaditaankin joustavampaa toimintatapaa, jolloin muun muassa kyky hyödyntää toimittajamarkkinoita tehokkaasti auttaa palveluiden kehittämisessä ja sujuvassa uudelleensuuntauksessa. Julkisten hankintojen tekeminen ja kehittäminen edellyttävät kuitenkin vakaata kansallista ja organisaatiotasoista tietopohjaa muun muassa hankintojen volyymeista, kohdentumisesta ja vaikuttavuudesta. Tiedon kerääminen ja julkaiseminen edistävät julkisen sektorin avoimuutta, mikä lisää luottamusta julkiseen hallintoon. Avoimuus myös parantaa kansalaisten ja median mahdollisuuksia seurata julkisten varojen käyttöä.

Julkiset hankinnat kuuluvat korruption ja harmaan talouden riskialueisiin[21][22]. Julkisten hankintojen merkittävän vuotuisen volyymin vuoksi julkiset hankinnat voivat muodostaa otollisen kasvualustan harmaalle taloudelle ja talousrikollisuudelle. Julkisissa hankinnoissa voi esiintyä korruptiota esimerkiksi suorahankinnoissa eli hankinnoissa, joita ei kilpailuteta avoimesti, vaan hankinta tehdään neuvottelemalla siitä suoraan vain yhden toimijan kanssa. Kilpailu- ja kuluttajaviraston mukaan[23] lainvastaisissa suorahankinnoissa on usein kyse joko osaamisen puutteesta tai piittaamattomuudesta, mutta esille on tullut myös korruptioepäilyjä. Vaikka suuri osa Suomen oikeuskäytännössä ilmenneistä tapauksista on ollut luonteeltaan paikallisia tai enintään valtakunnallisia, julkisten hankintojen lieveilmiöt ovat ylikansallinen ongelma. Julkisten hankintojen harmaan talouden laajuudesta ei kuitenkaan ole tarkkaa tietoa, mutta on ilmeistä, että jotkin toimialat ovat alttiimpia harmaalle taloudelle kuin toiset. Julkisiin hankintoihin pesiytynyt harmaa talous aiheuttaa haittaa yhteiskunnan usealla eri tasolla. Yksilötasolla kärsijänä voi olla alipalkattu työntekijä, jolle ei makseta lainmukaista korvausta; yritystasolla kilpailuneutraliteetti markkinoilla kärsii; yhteiskunnan tasolla kokonaisveroaste voi laskea tai palvelu parantua ilman harmaata taloutta. Harmaan talouden riskit ja muuttuva turvallisuusympäristö korostavat viranomaisten julkisten varojen käyttöä ja taloudellisia sitoumuksia koskevien valvonta- ja seurantaedellytysten merkitystä.

[21] Kiviaho, M. & Knuutinen, M. (2023) Julkisten valvontaviranomaisten roolit, riippumattomuuden turvaavat rakenteet, toimintatavat ja työkalut korruptionvastaisessa toiminnassa : Selvitys. Valtiovarainministeriö.
[22] Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Julkiset hankinnat ja harmaa talous. kkv.fi
[23] Harmaa talous & talousrikollisuus. Julkiset hankinnat ovat houkutteleva kasvualusta harmaalle taloudelle. Vero.fi.

1.4 Kansainvälinen yhteistyö ja kehityssuunta

Euroopan komissio julkaisi 16.3.2023 tiedonannon julkisiin hankintoihin liittyvien tietojen entistä paremmasta rajat ylittävästä hyödyntämisestä[24]. Julkisia hankintoja koskeviin tietoihin liittyvän komission aloitteen tarkoituksena on hyödyntää eri puolilla EU:ta olevia tietoja julkisten hankintojen data-avaruuden (PPDS, Public Procurement Data Space) avulla. Toteuduttuaan julkisten hankintojen data-avaruus olisi ensimmäisiä EU:n datastrategian[25] mukaisia yhteiseurooppalaisia data-avaruuksia, jotka keskittyvät tiettyyn alaan. Data-avaruuden kehittäminen julkisia hankintoja koskeville tiedoille edellyttää yhteistyötä EU:n, jäsenvaltioiden ja kaikkien julkisten ostajien välillä. Myös Euroopan komission jäsenmaille asettamat julkisia hankintoja koskevat raportointivelvoitteet ja komission tietotarpeet ovat viime vuosien aikana laajentuneet ja tarkentuneet, mikä korostaa kansallisen julkisten hankintojen tiedonkeruun edellytysten parantamista raportointivelvoitteista suoriutumiseksi ja yhteiseurooppalaisen päätöksenteon parantamiseksi.

Eurooppalaisen julkisten hankintojen data-avaruuden tavoitteet

Eurooppalaisen julkisten hankintojen data-avaruuden tavoitteena on luoda EU:n jäsenmaiden yhteinen alusta, jonka kautta EU:n tasolla, kansallisella tasolla ja alueellisella tasolla olevat julkisia hankintoja koskevat tiedot tuotaisiin ensimmäistä kertaa hyödynnettäväksi. Data-avaruudella parannettaisiin tietojen laatua, saatavuutta ja kattavuutta jäsenmaiden tiiviin yhteistyön avulla. Yhtenä tavoitteena on yhdistää data-avaruuteen analytiikkatyökaluja, jotka hyödyntävät uusia teknologioita, kuten koneoppimista sekä luonnollisen kielen käsittelyä hyödyntävää tekoälyä. Data-avaruuden tietolähteinä olisivat EU:n julkaisutoimiston hallinnoima TED-portaali, joka tarjoaa tietoa pääasiassa kilpailutusvaiheesta EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa, jäsenvaltioiden julkisten hankintojen portaalit, jotka sisältävät tietoja esimerkiksi kansallisten lainsäädäntöjen mukaisista kilpailutuksista ja pienhankinnoista, sekä muut mahdolliset julkiset tai yksityiset tietokannat, jotka sisältävät tietoja esimerkiksi yrityksistä ja tietoja kilpailutuksiin osallistuneiden yritysten tosiasiallisista omistajista ja edunsaajista.

Data-avaruuden myötä EU:n sekä kansallisen ja alueellisen tason poliittiset päättäjät saisivat tietoa, jonka avulla he voisivat ennustaa tulevia suuntauksia ja seurata julkisten ostajien luomia kauppavirtoja lähes reaaliaikaisesti. Data-avaruuden avulla julkiset os-

[24] Euroopan komission tiedonanto: Julkiset hankinnat: data-avaruudella julkiset varat paremmin käyttöön, päätöksenteko datavetoisemmaksi ja tarjouspyynnöt helpommin pk-yritysten ulottuville (2023/C 98 I/01)

25 COM(2020) 66 final

tajat voisivat laatia tarjoajia paremmin houkuttelevia tarjouspyyntöjä ja saada siten useampia tarjouksia kilpailutuksiinsa. Yritykset saisivat käyttöönsä helppokäyttöisen portaalin, jonka avulla ne saavat tietoonsa entistä suuremman määrän avoimia tarjouspyyntöjä. Yritykset, ja erityisesti pk-yritykset hyötyisivät myös siitä, että julkiset ostajat hyödyntävät saatavilla olevia uusia tietoja parantaakseen tarjouspyyntöjen laatua.

Julkisten hankintojen data-avaruuden tarkoituksena on myös vähentää julkisten ostajien ja jäsenvaltioiden raportointivelvollisuuksiin liittyvää byrokratiaa. Data-avaruuden myötä raportointi komissiolle kevenisi esimerkiksi ensisijaisten politiikan painopistealueiden edistämisessä (esimerkiksi ympäristöä säästävät, sosiaalisesti vastuulliset ja innovatiiviset hankinnat; ml. esim. puhtaista ajoneuvoista annetussa direktiivissä tarkoitettujen puhtaiden ajoneuvojen hankintaa koskevien tavoitteiden noudattamisessa), elpymis- ja palautumistukivälineen kansallisten suunnitelmien tulosten osoittamisessa ja muiden EU:n varojen käytön reaaliaikaisessa seurannassa sekä toimeksisaajien ja alihankkijoiden sekä niiden tosiasiallisten omistajien ja edunsaajien henkilöllisyyden seurannassa hankintamenettelyn rehellisyyden varmistamiseksi.

Julkisten hankintojen data-avaruuden toteutus on vaiheistettu. Euroopan komission tavoitteena on laatia vuoden 2023 aikana perusarkkitehtuuri ja analytiikkatyökalut sekä kerätä yhteen tiedot sellaisista hankinnoista, jotka ylittävät direktiivin[26] mukaiset kynnysarvot. Vuoden 2024 aikana kaikki hankkeeseen mukaan lähteneet kansalliset hankintaportaalit ovat yhteydessä toisiinsa ja analytiikkatyökalut ovat kehittyneet. Vuodesta 2025 alkaen data-avaruus pystyisi muodostamaan yhteyksiä muihin ulkoisiin tietolähteisiin.

Data-avaruuteen jäsenmaiden luovuttamat tiedot muunnettaisiin komission eProcurement Ontology (ePO) -hankkeessa[27] määriteltyyn tietomalliin. Vaihtoehtoisesti jäsenmaa voisi itse muuntaa luovutettavat tiedot ePO-tietomallin mukaisiksi, jolloin tiedot olisivat sellaisenaan käytettävissä data-avaruuteen sisältyvissä analyysityökaluissa.

Edellytykset jäsenvaltioille

Julkisia hankintoja koskevien tietojen heikko laatu, kuten puuttuvat, virheelliset tai huonosti muotoillut tiedot, muodostavat haasteen data-avaruudelle. Data-avaruus pystyisi käsittelemään eri muodoissa olevia tietoja, sillä ne muunnettaisiin sähköisten hankintojen ontologian mukaisiksi. Yhteisen data-avaruuden laatu on kuitenkin riippuvainen sinne syötettyjen tietojen laadusta, minkä vuoksi tietojen laadun parantaminen kansallisella tasolla on tärkeää. Data-avaruus kykenisi tunnistamaan tietojen laatuun ja katta-

[26] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/24/EU
[27] Euroopan komissio: eProcurement Ontology

vuuteen liittyviä puutteita, mutta ei pystyisi korjaamaan niitä. Euroopan komissio suosittelee, että jäsenvaltiot tekevät tietojen laatua koskevia tarkastuksia jo tietolähteiden tasolla.

Sähköisten lomakkeiden pakollisen käytöllä ja EU-tasoisella ilmoittamisen yhdenmukaistavalla eForms-uudistuksella[28] nopeutetaan julkisten hankintojen digitalisaatiota ja yhdenmukaistetaan hankintoja koskevien tietojen julkaisua. Uudistuksella parannetaan myös tietojen laatua ja analysointimahdollisuuksia rajat ylittävissä käyttötarkoituksissa. Suomessa uudistetut hankintailmoitukset (eForms-ilmoitukset) otettiin käyttöön EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa syyskuussa 2023[29]. Koko EU:n laajuisesti ilmoitukset otettiin käyttöön lokakuussa 2023. Hankinnoista ilmoittamisen uudistus on yksi eurooppalaisista toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on edesauttavat eurooppalaisen data-avaruuden rakentamista. Suomessa siirrytään yhdenmukaiseen ilmoittamisen malliin (eForms) myös kansalliset kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa vuoden 2024 aikana, mikä luo edellytykset kansallisia hankintoja koskevien tietojen siirrolle, yhdistämiselle ja vertailulle rajat ylittävästi.

Julkisia hankintoja koskevat tiedot ovat usein hajautetuissa tietolähteissä. Tietovirtojen automatisoinnilla voitaisiin jäsenmaissa parantaa tietojen laatua ja mahdollistaa lähes reaaliaikainen tiedonsiirto ja analyysit. Euroopan komissio suositteleekin, että jäsenmaat varmistavat, että julkisten hankintojen tietolähteet olisivat koneellisesti luettavissa. Lisäksi Euroopan komissio suosittelee, että tietovirtojen automatisoinnissa hyödynnetään yksilöiviä ja pysyviä tunnisteita, jotka mahdollistavat tietojen yhdistelyn ja jäsentämisen kaikkialla julkisten hankintojen ekosysteemissä. Erityisesti tällä tarkoittaan koko hankintaprosessia suunnittelusta kilpailutukseen ja edelleen kilpailutusten tulosten ilmoittamiseen sekä tilauksesta maksuun -prosessivaiheeseen kuuluvia tehtäviä: tilaamista, laskutusta ja maksamista. Tietovirtojen automatisoinnilla jäsenvaltiot pystyisivät säästämään resursseja tehostamalla toimintaansa uusien teknologioiden avulla.

Euroopan komissio suosittelee lisäksi, että jäsenvaltiot pyrkisivät keräämään tietoja tarjouskilpailun ratkeamista edeltävistä ja sen jälkeisistä vaiheista. Jäsenvaltioita muun muassa kannustetaan käyttämään eForms-lomakkeiden ilmoitusta hankinnan kohteena olevan työn valmistumisesta ensimmäisenä askeleena kohti laajempaa tietojenkeruuta. Tietojen kerääminen ja yhdistäminen hankinnan elinkaaren eri vaiheista edesauttaisi eurooppalaisen data-avaruuden hyödynnettävyyttä ja tukisi tietopohjaista johtamista ja päätöksentekoa.

[28] Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/1780

[29] Valtiovarainministeriön uutinen: Hankinnoista ilmoittamista uudistetaan syksyllä 2023 (23.2.2023)

1.5 Sidosryhmäkeskustelut

Valtiovarainministeriön järjestämissä sidosryhmäkeskusteluissa eri toimijat pitivät tietovarantoon ja ostolaskutietojen julkaisemiseen liittyviä tavoitteita ja suunnitelmia pääosin kannatettavina. Erityisen kriittisinä kokonaisuuksina keskusteluissa pidettiin hankintayksiköihin kohdistuvia vaikutuksia, tietovarannon turvallisuutta sekä yksityisen sektorin mahdollisuuksia hyödyntää julkisiin hankintoihin ja ostoihin liittyvää tietoa. Esiin nousi myös tarve rajata osa mm. kansalliseen turvallisuuteen ja puolustukseen liittyvistä hankinnoista tietovarannon ulkopuolelle.

Hankintayksiköiden kanssa käydyissä keskusteluissa korostui halu viedä eteenpäin julkisen sektorin hankinta- ja ostotoiminnan avoimuutta sekä edistää tietojohtamisen käytäntöjä. Kansalliset hankintatietoon liittyvät toimet nähtiin mahdollisuutena edistää hankintojen tietojohtamisen ja strategisen johtamisen merkityksen ymmärtämistä julkisen sektorin organisaatioissa. Monissa kunnissa ja kuntayhtymissä on tehty tietovarantokokonaisuuden tavoitteita edistävää työtä ja rakennettu oman organisaation hankinta- ja ostotietoihin perustuvia johtamis-, seuranta- ja analysointityökaluja. Isommat kunnat, jotka useimmin olivat keskusteluissa hankintatiedon edelläkävijöitä, olivat usein tunnistaneet hankintatiedon keräämisen ja hyödyntämisen hyödyt ja kannattivat myös kansallisia toimia. Isot kunnat arvioivat, että jatkossa tulisi yhteisellä tunnisteella mahdollistaa ostolaskujen kohdistumista sopimuksille sekä paremmalla tarjoustiedolla mahdollistaa kilpailutilanteen analysointi omalla ja verrokkialueilla. Myös pienemmät kunnat kannattivat tavoitteita ja tunnistivat esimerkiksi hyötyjä entistä paremmassa sopimusseurannassa ja ostojen analysoinnissa. Pienet kunnat kuitenkin korostivat vaiheistuksen ja siirtymäaikojen merkitystä, jotta myös heillä on resurssiensa puitteissa mahdollisuus pysyä kehityksessä mukana. Kunnat nostivat esille myös kuntasektorilla käytössä olevat erilaiset tietojärjestelmät ja niiden toiminnallisuudet, mikä voi hidastaa kuntien mahdollisuuksia tuottaa tarvittavia tietoja tietovarantoon. Tiedon saatavuutta tietovarannosta rajapintojen kautta pidettiin tärkeänä. Kuntien ja kuntayhtymien sopimuksenhallinnan ja -seurannan edellytykset sekä ostolaskutietojen julkaisemiseen liittyvät käytännöt vaihtelivat huomattavasti keskustelujen perusteella.

Hyvinvointialueiden antama palaute oli samansuuntaista kuntien ja kuntayhtymien palautteen kanssa. Kokonaisuuden ja tiedolla johtamisen merkityksellisyys tunnistettiin sekä mahdollisuudet kehittää omaa toimintaa esimerkiksi vertailutiedon avulla. Hyvinvointialueet pitivät tärkeänä tiedon laatua ja tiedon vertailukelpoisuutta sekä kokonaisuuden riittävää vaiheistusta ja siirtymäaikoja. Osa hyvinvointialueista oli päättänyt sisällyttää ostolaskujen ja oman palvelutuotannon hintojen avoimuuden hankintastrategisiin tavoitteisiinsa. Merkittävänä hyötynä nähtiin, että tiedon jakaminen voisi edistää markkinoiden kehittymistä, mutta huolta aiheutti mahdollinen lisääntyvä raportointitaakka ja järjestelmäkehityksen kustannukset. Myös mahdolliset avoimuudesta seuraava tietopyyntöjen lisääntyminen nähtiin riskinä resurssien näkökulmasta. Yksi mer-

kittävä huomio oli, että hyvinvointialueiden sopimuksenseurannan edellytykset vaihtelivat ja osalla alueista edellytykset olivat heikot. Hyvinvointialueet pitivät tärkeänä, että raportointivelvoitteiden kokonaisuutta tarkastellaan kriittisesti siten, että syntyisi mahdollisimman vähän päällekkäistä raportointia ja että tietovarannon hyödyt konkretisoituvat esimerkiksi uusina työkaluina hankintayksiköille.

Valtion virastot ja liikelaitokset näkivät kuntien, kuntayhtymien ja hyvinvointialueiden tavoin samankaltaisia hyötyjä ja riskejä, mutta tunnistivat, että yhteisten tietojärjestelmäratkaisujen ja toimintamallien ansiosta tavoitteet ovat monin osin kevyemmin saavutettavissa kuin muilla hankintayksiköillä. Keskusteluissa korostettiin riittävien selvitysten tekemistä esimerkiksi turvallisuusherkistä tiedoista, liikesalaisuuksista sekä tietojen vertailukelpoisuudesta ennen kuin tietoa tai tietovarantoa julkaistaan. Virastot ja laitokset pitivät tärkeänä kustannushyötysuhteen arviointia. Keskeinen huomio on, että valtion virastoilla ja laitoksilla on suuri motivaatio kustannustehokkaan ja kestävän julkisen hallinnon edistämiseen myös julkisilla hankinnoilla. Tietovarannon ja siihen liittyvien toimien toivotaan kuitenkin muotoutuvan selkeiksi ja konkreettisiksi hyödyiksi myös suuremmille ja edistyksellisemmille hankintayksiköille. Samankaltaisia johtopäätöksiä esittivät myös yhteishankintayksiköt. Valtion virastojen ja laitosten sopimuksenhallinnan ja -seurannan käytännöt vaihtelivat huomattavasti.

Ministeriöt ja puolustusvoimat näkivät hankintojen tietojohtamisen pääsääntöisesti kannatettavana ja alustavia toimenpiteitä pidettiin oikeansuuntaisina. Ministeriöt ja puolustusvoimat kiinnittivät kuitenkin erityisesti huomiota hankintoihin ja ostoihin liittyviin turvallisuusherkkiin tietoihin sekä mahdolliseen kasautumisvaikutukseen. Samankaltaisia huomioita esitti myös kyberturvallisuuskeskus. Puolustusvoimat ei nähnyt tarkoituksenmukaisena kerätä tai julkaista hankintojaan tai ostojaan koskevia tietoja nykyistä laajemmin. Samankaltaisiin johtopäätöksiin päätyi osa ministeriöistä. Ministeriöt ja puolustusvoimat toivoivat, että mahdollisessa lainsäädäntöhankkeessa kiinnitetään riittävästi huomiota turvallisuusnäkökohtien arviointiin, mutta myös valtion hankintayksiköihin kohdistuvan hallinnollisen taakan kasvuun.

Taloushallinnon ja kilpailuttamisen tietojärjestelmiä ja muita hankintatietoihin liittyviä tietojärjestelmiä toimittavat yritykset pitivät tärkeänä tulevien muutosten ennakoitavuutta ja tiedon jakamista. Kokonaisuuden tavoitteita pidettiin kuitenkin kannatettavina ja myös suurempi kansallisen tason hyöty tunnistettiin. Yritystoimijat pitivät tärkeänä, että hankintatiedot ovat myös yrityskentän saatavilla jatkossa mahdollisimman avoimesti uusien ja nykyisten tuotteiden sekä liiketoiminnan kehittämisessä. Yritysten huolenaiheita liittyi tiedon omistajuuteen liittyviin kysymyksiin ja mahdolliseen nykyiseen liiketoimintaan, joka perustuu hankinta- tai ostotietoihin. Pääsääntöisesti kokonaisuuden luomat edellytykset ja sen tuomat hyödyt nähtiin kuitenkin yrityssektorin toimintaa edistävinä.

Tutkijat pitivät kokonaisuuden tavoitteita erittäin merkityksellisenä ja korostivat mahdollisimman avoimen hankinta- ja ostodatan merkitystä. Tiedon saatavuudella nähtiin suora yhteys tutkimus- ja analyysitoiminnan määrään ja laatuun. Tutkimusyhteisö korosti yhteisen tunnisteen luomisen tärkeyttä, jotta tietoja voisi jatkossa yhdistellä nykyistä helpommin. Tutkijat pitivät tärkeänä sitä, että tietoa olisi saatavilla tutkimuskäyttöön helposti myös raakadatana. Vaikka rakenteisen tiedon saatavuutta pidetään tärkeänä, tutkijat korostivat myös sitä, että vaikka tieto ei olisi rakenteellista, olisi sen tutkimuskäyttö hyvä mahdollistaa, sillä ei-rakenteellista tietoa on mahdollista käsitellä teknologian avustuksella tai manuaalisesti. Tutkijat korostivat myös hankinta- ja ostotiedon saatavuuden merkityksellisyyttä erilaisten kansallisten toimien, kuten pääministeri Orpon hallitusohjelmaan kirjattujen hankintoihin liittyvien toimien, vaikutusten todentamisessa.

Median edustajat pitivät tutkijoiden tapaan kokonaisuuden tavoitteita erittäin merkityksellisinä. Keskustelujen perusteella media tarvitsee mahdollisimman avoimen pääsyn julkisen sektorin hankintoihin ja ostoihin liittyviin tietoihin erilaisten tietonäkymien kautta, mutta myös raakadatan kautta. Median edustajat käyttävät jo nyt monia hankintoihin liittyviä tietoja päivittäisessä työssään, mutta erityisesti kuntien, kuntayhtymien ja hyvinvointialueiden hankintojen ja ostojen avoimuutta pidettiin ongelmallisena, ja siihen toivottiin ratkaisua. Median edustajilla oli mittavasti näyttöä siitä, kuinka ostoihin ja hankintoihin liittyvän tiedon avulla on tuotettu laadukasta journalismia, jolla on voinut olla mittaviakin yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Julkisen sektorin edunvalvontajärjestöt pitivät tavoitteita kannatettavina, mutta korostivat kustannushyötysuhteen ja hankintayksiköille koituvien kustannusten ja hallinnollisen taakan merkitystä. Kuntien ja kuntayhtymien edunvalvonta korosti tiedon laadun merkitystä ja organisaatiorajat ylittävän vertailun haastavuutta. Lisäksi esille nousi erinäisten hankkeiden myötä kunnille ja kuntayhtymille syntyvät uudet raportointivelvoitteet sekä niistä koituva taakka. Hyvinvointialueiden edunvalvonta piti kokonaisuutta kannatettavana, mutta korosti hyvinvointialueille aiheutuvien kustannusten arvioinnin merkitystä. Yksityisen sektorin edunvalvontajärjestöt pitivät tärkeänä ostolaskutietojen saatavuuden parantamista, julkisten sektorin organisaatioiden tietojen vertailukelpoisuuden parantamista sekä tuotantotapojen vertailun edellytysten edistämistä. Elinkeinoelämän järjestöt katsoivat, että tiedon avoimuus ja vertailu mahdollistaisi myös esimerkiksi pk-yritysten paremman liiketoiminnan suunnittelun, mikä hyödyttäisi sekä yksityistä että julkista sektoria.

1.6 Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon tavoitteet

Kansallisen julkisten hankintatietovarannon tavoitteena on vastata Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa, kansallisessa julkisten hankintojen strategiassa, tiedon hyödyntämistä ja avaamista koskevassa periaatepäätöksessä asetettuihin tavoitteisiin sekä keskeisissä selvityksissä esille nousseisiin haasteisiin (luvut 1–3).

Kuva 1. Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon tavoitteet ja vaikutukset tiivistettynä.

Julkisia hankintojen koskevien tietojen kerääminen ja yhdenmukaistaminen

Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon tavoitteena on koota yhteen luvussa 4 määritellyt julkisia hankintoja koskevat tiedot julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, jäljempänä hankintalaki) mukaisilta hankintayksiköiltä huomioiden kriittiset tietoja koskevat erityispiirteet, kuten turvallisuuteen liittyvät tiedot ja liikesalaisuudet. Kansallisen tietovarannon tavoitteena on muodostaa tietopohja, joka kattaa tietoja yksittäisen julkisen hankinnan koko elinkaaren ajalta siten, että tiedot ovat yhdisteltävissä toisiinsa. Tietojen keräämisen ja yhdenmukaistamisen tarkoituksena on parantaa tietojohtamisen edellytyksiä sekä kansallisesti että hankintayksikkötasolla, helpottaa ja parantaa viranomaisten työtä, edistää julkisten hankintojen digitalisaatiota sekä mahdollistaa erilaisten kehittämistoimenpiteiden arviointia ja

kohdentamista. Yksi tärkeimmistä käyttötarkoituksista on julkisten hankintojen kustannusvaikuttavuuden parantaminen ja julkisten varojen käytön läpinäkyvyyden edistäminen.

Julkisten hankintojen tietojohtamisen sekä julkisten organisaatioiden talousjohtamisen kehittäminen

Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon tavoitteena on merkittävästi parantaa julkisen sektorin organisaatioiden talous- ja tietojohtamisen edellytyksiä keräämällä ja yhdenmukaistamalla julkisia hankintoja koskevia tietoja, mahdollistamalla tietojen entistä paremman yhdistelemisen ja hyvien käytäntöjen tunnistamisen. Myös uusien tietojohtamisen työkalujen kehittyminen ja sopimusseurannan käytäntöjä edistyminen ovat tietovarannon tavoitteina. Julkisen sektorin hankinnat muodostavat valtion vuosittaisesta talousarviosta ja bruttokansantuotteesta niin suuren osan, että kansantalouden kannalta on merkityksellistä, mihin veronmaksajien rahat kohdistuvat ja miten niitä käytetään. Perinteisesti julkisen sektorin organisaatiossa hankintoja koskeva seuranta rajoittuu kilpailutusten lukumäärään ja määrärahaseurantaan. Kansallinen julkisten hankintojen tietovaranto veisi julkisten varojen käyttöä koskevan tietopohjan merkittävästi tarkemmalle tasolle, loisi edellytyksiä tietopohjaiselle talousjohtamiselle sekä talouden kehittämiselle ja mahdollistaisi esimerkiksi organisaatioiden välisen vertailun. Viime kädessä julkisten hankintojen tietojohtamisesta on kuitenkin kyse siitä, miten julkinen sektori voi tuottaa mahdollisimman laadukkaita palvelua kansalaisille ja kansalaisyhteiskunnan toimijoille.

Julkisten hankintojen vaikutusten arvioinnin kehittäminen

Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon tavoitteena on mahdollistaa entistä laajempi ja laadukkaampi julkisten hankintojen vaikutusten arviointi sekä arviointimenetelmien kehittäminen. Suomessa ei toistaiseksi ole pystytty tekemään laadukasta kattavaa arviointia siitä, mitä vaikutuksia eri hankintatavoilla tai eri hankinnoille asetetuilla tavoitteilla on. Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon tavoitteena on mahdollistaa laadukas aineistotietoon perustuva vaikutusarviointi, jolloin pytytään selvittämään muun muassa eri kilpailutustapojen vaikutusta kilpailun määrään tai hankinnan hintaan, ekologisten tavoitteiden toteutumista ja kustannustehokkaimpia tapoja tuottaa palveluja kansalaisille ja kansalaisyhteiskunnan toimijoille. Julkisten hankintojen avulla voidaan tukea esimerkiksi pieniä yrityksiä, uusia innovaatioita, kestävää kehitystä sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisuuden tavoitteina. Hankinnat vaikuttavat alueelliseen elinvoimaan niin kunnallisella kuin valtakunnallisella tasolla.

Hankintaketjujen monimutkaistuessa ja kokonaisvaltaisten palveluratkaisujen lisääntyessä on tarpeen arvioida julkisten hankintojen potentiaalisia vaikutuksia myös esimer-

kiksi väestön hyvinvointiin ja terveyteen, ympäristön viihtyvyyteen tai hankintaorganisaation talouteen ja hallinnolliseen taakkaan. Yksittäisten vaikutusten lisäksi on myös hyvä tuottaa tietoa hankintojen pidemmän aikavälin vaikuttavuudesta. Jossain tapauksissa yksittäisen hankinnan kohdalla voi olla tarpeen mitata vain vaikutuksia, mutta organisaatiossa laajemmin hankintojen ja toiminnan vaikuttavuutta. Monessa tapauksessa hankinnat ovat osa toimenpiteiden ja eri toimijoiden kokonaisuutta, joilla tavoitellaan vaikuttavuutta. Vaikutuksia ja vaikuttavuustavoitteita on tärkeä määrittää hankinnan suunnittelun alkuvaiheista lähtien. Hankintaan voi liittyä myös lakisääteinen velvoite arvioida vaikutuksia ennakkoon. Vaikuttavuusarviointeja ja mittareiden asettamista on vaikea tehdä, mikäli asiasta ei ole käytettävissä tietoja[30].

Julkisten hankintojen kehittäminen kansainvälisesti, kansallisesti, hankintayksiköissä sekä yrityksissä

Kansallisen hankintatietovarannon tavoitteena on mahdollistaa entistä vaikuttavampi kansallinen julkisten hankintojen kehittäminen ja kehittämistoimenpiteiden kohdentaminen. Lisäksi se mahdollistaa hankintojen kehittämisen organisaatiotasoisesti riippumatta organisaation koosta tai tyypistä. Tavoitteena on myös parhaiden käytäntöjen tunnistaminen erityyppisissä hankintayksiköissä ottaen huomioon muun muassa hankintayksikön koon ja maantieteelliset erityispiirteet. Tietovarannon tavoitteena on lisäksi edistää yhteiseurooppalaisia datan jakamisen käytäntöjä ja mahdollistaa entistä parempi maiden välinen vertailu sekä parhaiden käytäntöjen tunnistaminen. Lisäksi tietovarannon tavoitteena on tarjota yksityiselle markkinalle uusia toimintamahdollisuuksia mahdollistamalla mahdollisimman laaja pääsy julkisia hankintoja koskeviin tietoihin.

Toimivat markkinat ja kilpailun lisääntyminen

Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon tavoitteena on merkittävästi parantaa markkinoita koskevaa tietopohjaa sekä mahdollistaa kilpailua lisäävien toimien toteuttamista ja kohdentamista. Lisäksi tietovarannon tavoitteena on mahdollistaa yrityksille entistä parempien markkina-analyysien tekeminen ja liiketoimintamahdollisuuksien tunnistaminen sekä ennakointi. Hankintatietovarannon tavoitteena on myös mahdollistaa markkinapuutteiden havaitseminen sekä kilpailun puutteen syiden tunnistaminen. Näin pystytään kohdistamaan kilpailun edistämistoimet oikein niihin hankintoihin, joissa kilpailua on mahdollista lisätä. Samoin hankintayksiköille pystytään tarjoamaan tietoa niistä hankintalajeista, joihin kilpailua ei ole odotettavissa, jolloin hankintayksikkö pystyy suunnittelemaan hankinnan kilpailunpuute huomioiden.

[30] Opas julkisten hankintojen vaikutusten ja vaikuttavuuden ennakkoarviointiin ja mittaamiseen. Kestävien ja innovatiivisten hankintojen verkostomainen osaamiskeskus.

Avoin hallinto ja demokratia

Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon tavoitteena on merkittävästi parantaa julkisten varojen käytön avoimuutta ja luottamusta julkiseen hallintoon läpivalaisemalla julkisiin hankintoihin vuotuisesti käytettävät kymmenet miljardit eurot. Julkisten hankintojen avoimuus eli hankintoja ja ostoja koskevien tietojen kerääminen ja julkaisu ehkäisee ja torjuu korruptiota, edistää kilpailua sekä taloudellista ja sosiaalista osallisuutta. Avoimuus vahvistaa myös integriteettiä, parantaa palvelutuotantoa ja rahalle saatavaa vastinetta. Näin hankintojen avoimuus on tärkeässä asemassa vahvistamassa niitä peruskiviä, jotka vahvistavat Suomessa asuvien luottamusta hallintoon ja yhteiskunnan toimivuuteen.

2 Keskeiset selvitykset julkisia hankintoja koskevien tietojen merkityksestä

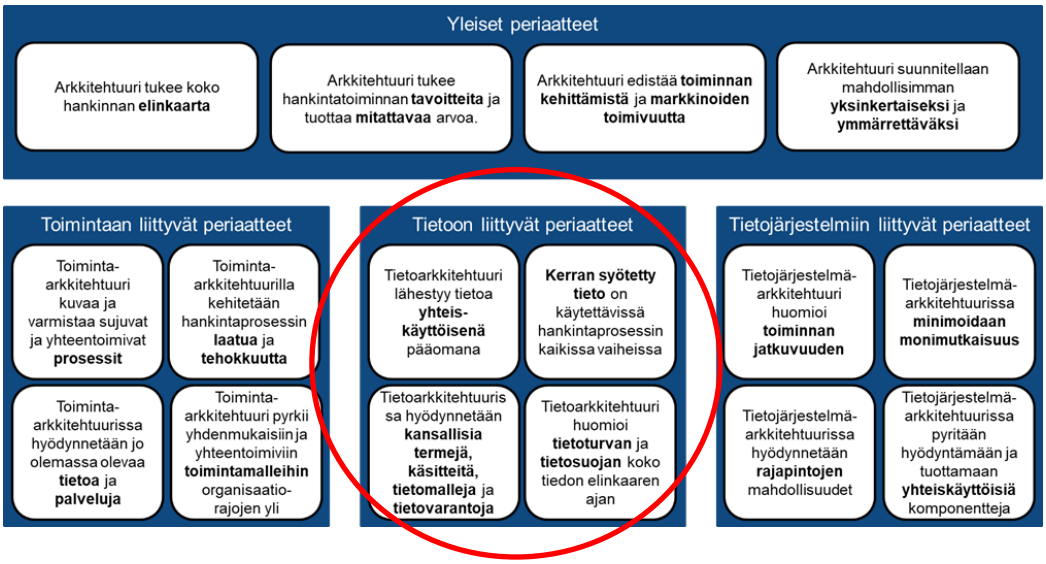
Julkisten hankintojen kokonaisarkkitehtuuri

Valtiokonttorin julkaisemassa Julkisten hankintojen kokonaisarkkitehtuurikuvauksessa[31] kuvataan karkealla tasolla kokonaisarkkitehtuurimenetelmin julkisten hankintojen nykytilanne ja tavoitetila keskeisine toimenpide-ehdotuksineen. Arkkitehtuurikuvauksen on tarkoitus toimia pohjana julkishallinnon hankintatoimen tiedolla johtamisen nykytilan ymmärtämisessä sekä digitalisoinnin ja hankintojen tiedolla johtamisen kehittämisen ohjauksessa ja suunnittelussa.

Arkkitehtuurikuvaus pyrkii hahmottamaan julkisissa hankinnoissa käytettävien järjestelmien kokonaisuuden, komponentit, niiden keskinäiset suhteet ja tiedonkulun. Arkkitehtuurikuvauksessa esitetään mahdollisuuksia ja keinoja edistää julkisten hankintojen tietojen standardointia sekä tietoanalyysien koordinointia. Kuvauksessa selvitetään, miten julkishallinnon hankintatoimi, sen keskeiset käsitteet ja tiedot, sidosryhmät, roolit sekä tietojärjestelmäpalvelut muodostavat yhteen toimivan kokonaisuuden, jonka avulla hankintatoimea voidaan tehostaa ja hankintojen vaikuttavuutta parantaa tiedon avulla.

Kokonaisarkkitehtuuriperiaatteiden työstämiseksi järjestettiin toukokuussa 2023 työpaja, johon oli kutsuttu Hankinta-Suomi-ohjelman tiedolla johtamisen ja vaikuttavuuden teemaryhmän jäsenet ja muita asiantuntijoita. Työpajassa työstettiin taustamateriaalin pohjalta arkkitehtuuriperiaatteet, jotka tulevat toimimaan mm. linjauksina siihen, millä tavoin tulevaa kehittämistyötä suunnataan ja minkälaisia ratkaisuja priorisoidaan.

[31] Valtiokonttori (2024). Julkisten hankintojen kokonaisarkkitehtuuri

Kuva 2. Julkisten hankintojen arkkitehtuuriperiaatteet.

Arkkitehtuuriperiaatteet on jaettu yleisiin, toimintaan, tietoon ja tietojärjestelmiin liittyviin periaatteisiin. Yleiset arkkitehtuuriperiaatteet tukevat yhtenäisten ja hankintatoimen yleisiä tavoitteita tukevien arkkitehtuuriratkaisujen suunnittelua ja toteutusta. Toimintaan liittyvät periaatteet ohjaavat hankintatoimen organisointia, palvelusuunnittelua ja resursointia. Tietoon liittyvät periaatteet ohjaavat hankintaprosessissa käsiteltävien tietojen hyödyntämistä. Tietojärjestelmiin liittyvät periaatteet ottavat kantaa hankintaprosessia tukevien tietojärjestelmien hankintaan, käyttöön ja ylläpitoon.

Tietojärjestelmien välinen vuorovaikutus

Tietojärjestelmien välinen vuorovaikutus kuvataan tietojärjestelmien ja -palveluiden välisinä tietovirtoina. Tietovirrat kuvaavat tiedon siirtymistä eri elementtien ja rakenneosien välillä. Tietovirtoja esiintyy mm. prosesseissa, organisaatioissa, tietovarannoissa ja tietojärjestelmissä. Hankintaprosessiin liittyvien tietojärjestelmien välistä vuorovaikutusta voidaan lähestyä kahdesta näkökulmasta.

Ensimmäinen on hankintayksikön sisäinen näkökulma, jossa varmistetaan hankintayksikön sisäinen tiedonkulku siten, että hankintaprosessissa tarvittava tieto on käytettävissä hankintayksikön sisäisen hankintaprosessin jokaisessa vaiheessa ja tiedonsiirto on mahdollisimman automaattista. Tavoitteena on mahdollistaa koko hankinnan elinkaaren aikainen seuranta hankintayksikön sisällä.

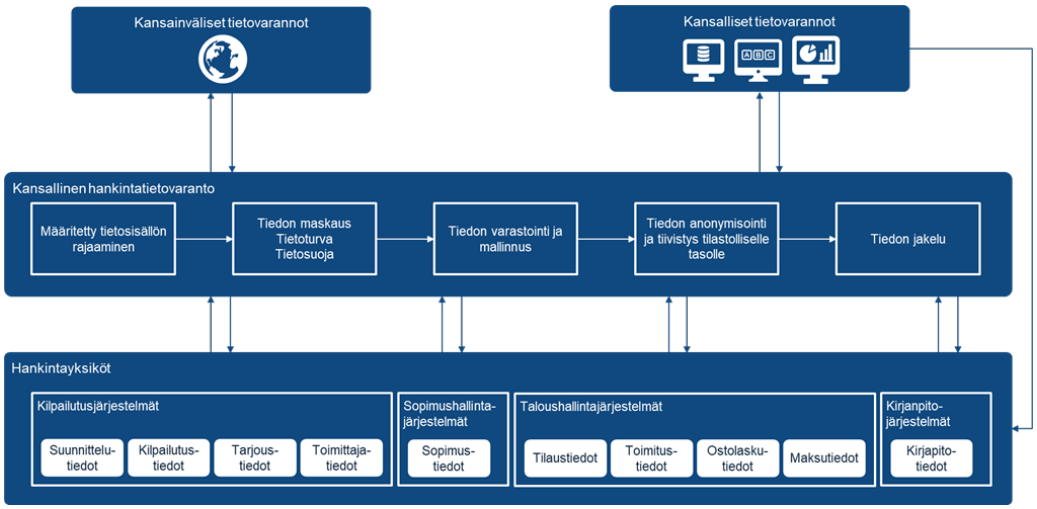
Toinen on kansallinen näkökulma, jossa tavoitteena on kerätä hankintatietoja julkisista hankintayksiköistä kansalliseen hankintatietovarantoon julkisten hankintojen läpinäkyvyyden ja raportoinnin kehittämiseksi sekä kansallisesti hyödynnettäväksi.

Toinen näkökulma on kansallinen näkökulma, jossa tavoitteena on kerätä hankintatieto julkisista hankintayksiköistä kansallisesti hyödynnettävään hankintatietovarantoon julkisten hankintojen läpinäkyvyyden ja raportoinnin kehittämiseksi.

Molemmissa näkökulmissa avainasemassa ovat tietojärjestelmien kyvykkyydet tarjota tietoja ohjelmointirajapintojen kautta. Tietojärjestelmien rajapintojen tulee pystyä tarjoamaan tiedot sekä hankintayksikön sisäiseen tietojärjestelmien vuorovaikutukseen että kansalliseen tietovarantoon. Ohjelmointirajapintojen tulisi tarjota hankintaprosessiin liittyvät tiedot siinä laajuudessa, että rajapintatoiminnallisuus täyttää niin hankintayksikön kuin kansallisen hankintatietovarannon vaatimukset.

Käytössä olevien tietojärjestelmien rajapintakyvykkyys vaihtelee suuresti, joten ohjelmointirajapintoihin kohdistuvat hankintaprosessista tulevat vaatimukset tulee ottaa huomioon tietojärjestelmiä hankittaessa tai uudistettaessa.

Alla oleva kuva esittää kokonaisarkkitehtuurityössä mallinnettua tietojenvälitystä hankintayksikköjen ja kansallisen hankintatietovarannon välillä hankinnan eri vaiheissa sekä kytkentää muihin kansallisiin ja kansainvälisiin tietovarantoihin. Kansallinen hankintatietovaranto voisi toimia tietolähteenä hankintayksiköille hankintoja suunnitellessa ja kilpailuttaessa tarjoten hankintoihin liittyvää tilasto- ja vertailutietoa täydentämään hankintayksikön omaa hankintatietoa.

Kuva 3. Arkkitehtuurikuvauksen mukaan kansallinen hankintatietovaranto saisi tietonsa kansainvälisistä ja kansallisista tietovarannoista sekä hankintayksiköistä.

Kokonaisarkkitehtuuriselvityksen mukaan kansalliseen hankintatietovarantoon kerättyä tietoa tulisi pystyä analysoimaan ja jalostamaan, jotta sitä voitaisiin jakaa esimerkiksi raportteina ulkopuolisille tiedon hyödyntäjille. Lisäksi tietoa voitaisiin jakaa ohjelmointirajapintojen kautta kansallisen hankintatietovarannon ulkopuolisille käyttäjille, kuten

esimerkiksi hankintayksiköille. Jotta hankintayksiköiden kokoamaa tietoa pystyttäisiin hyödyntämään edellä kuvatussa laajemmassa mittakaavassa, edellyttäisi se hankintayksiköiden käsittelemien tietojen yhdenmukaistamista. Ohjelmointirajapinnat tukisivat tätä mahdollistamalla sekä tiedonhallintalaissa sähköiselle tietojen luovutustavalle säädettyjen vaatimusten toteutumista sekä edistämällä teknistä ja semanttista tietojen yhteentoimivuutta.

Kokonaisarkkitehtuurikuvauksessa ohjelmointirajapintojen hyödyntämisessä tietojärjestelmien välisen vuorovaikutukseen ja julkisen hankintatoimen kehittämiseen suositellaan käytettävän julkisen hallinnon API-periaatteita[32], joissa kerrotaan, kuinka julkiset organisaatiot voivat edistää julkisen hallinnon tietojen ja toiminnallisuuksien tarjoamista sekä hyödyntämistä lähtökohtaisesti ohjelmointirajapintojen avulla. Periaatteiden tavoitteena on lisätä asiakaslähtöisyyttä, yhteistyötä, semanttista ja teknistä yhteentoimivuutta, uudelleenkäytettävyyttä, tietoturvan ja tietosuojan huomioimista sekä laatua ohjelmointirajapintojen kehityksessä.

Ehdotukset toimenpidekokonaisuuksiksi jaetaan arkkitehtuurikuvauksessa viiteen toimenpidekokonaisuuteen. Kullekin toimenpidekokonaisuudelle määriteltiin tavoitteet ja toimenpiteet.

Kuva 4. Ehdotukset toimenpidekokonaisuuksiksi arkkitehtuurikuvauksessa.

[32] Valtiovarainministeriö (2022). Julkisen hallinnon API-periaatteet

Ehdotetut toimenpidekokonaisuudet ovat:

1. Hankintojen tiedonhallinnan kehittämisen koordinointi ja vastuutetaan yhdelle toimijalle. Tämä on edellytys muiden toimenpidekokonaisuuksien onnistumiselle ja kestävälle muutokselle. Nykyinen tiedon pirstaleisuus heikentää hankintojen ohjaamista, johtamista, toteutusta ja tutkimista.

2. Lainsäädännön kehittäminen ja tulkintojen selkeyttäminen. Tavoitteena on kehittää lainsäädäntöä ja sen tulkintaa hankintatietojen helpompaan hyödyntämiseen.

3. Tiedon laadun ja hallinnan kehittäminen, jossa tavoitteena on kehittää tiedonhallintaa niin, että tietojen hyödyntäminen on tehokasta ja mahdollista. Tavoitteena on avoimen hallinnon periaatteiden vahvistaminen, hankintayksiköiden kustannustietoisen toimintatavan vahvistaminen ja hankintaprosessien tehokkuuden parantaminen.

4. Teknisten ratkaisujen ja järjestelmien kehittäminen. Tavoitteena on kehittää tietojärjestelmiä ja teknisiä ratkaisuja tietojen saatavuuden mahdollistamiseksi. Tiedon käsittelyyn, omaehtoiseen analysointiin ja raportointiin tarkoitettu tekninen tietoalusta, johon voidaan kerätä hankintoihin liittyviä tietoja jatkuvasti ja joustavasti.

5. Saatavilla olevien tietojen parempi hyödyntäminen. Tavoitteena on hyödyntää tietoja tehokkaasti, vaikuttavasti ja ymmärrettävästi sekä parantaa tietojen saatavuutta.

Productivity in Public Procurement: A Case Study of Finland

OECD:n vuonna 2019 julkaisema selvitys[33] käsittelee julkisten hankintojen roolia kansallisessa tuottavuuden edistämisessä sekä julkisten hankintojen ja taloudellisen suorituskyvyn välisten suhteiden mittaamisen haasteita Suomessa. Selvityksessä korostetaan julkisia hankintoja koskevien tietojen merkitystä taloudellisten ja muiden vaikutusten mittaamisessa. Selvityksen perusteella Suomessa saatavilla oleva julkisten hankintojen tietoaineisto ei heijasta julkisiin hankintoihin liittyvää toimintaa kattavasti minkään hallinnon tason osalta, minkä vuoksi perusteellisen analyysin tekeminen julkisten hankintojen taloudellisista tai muista vaikutuksista on mahdotonta.

[33] OECD: Productivity in Public Procurement A Case Study of Finland: Measuring the Efficiency and Effectiveness of Public Procurement Productivity 2019

Selvityksen perusteella Suomessa on saatavilla runsaasti tietoa keskitetyistä julkisista hankinnoista, mutta tiedonsaantia olisi syytä parantaa sekä valtionhallinnon että alueellisen julkisten varojen käytön seuraamiseksi. Selvityksessä todetaan, että vaikka osa kunnista on avannut pääsyn ainakin osaan julkisiin hankintoihin ja ostoihin liittyvistä tiedoista, ei avoimuus ulotu kaikkiin kuntiin. Datan keruun nähdään olevan todennäköisesti helpompaa valtion tasolla kuin alueellisen tasolla. Selvityksessä huomautetaan, että vaikka tietoja olisi saatavilla, voisivat ne olla edelleen puutteellisia, epätarkkoja tai epäjohdonmukaisia. Tätä kuitenkin voitaisiin parantaa pitkällä aikavälillä viestinnällisin keinoin, julkaisemalla tietoja avoimesti sekä yhteisillä toimintatavoilla. Selvityksessä arvioidaan, että kansallisten sähköisten hankintatietojärjestelmien laaja-alaisen ja yhtenäisen käytön varmistaminen parantaisi tietojen saatavuutta erityisesti alueellisella ja paikallisella tasolla.

Selvitys julkisten hankintojen kokonaisvolyymista ja datan hyödyntämisestä

Valtiovarainministeriö julkaisi vuonna 2021 selvityksen julkisten hankintojen kokonaisvolyymista ja datan hyödyntämisestä[34]. Selvityshankkeen tavoitteena oli määritellä Suomen julkisten hankintojen vuotuinen euromääräinen kokonaisarvo ja sen vuosittain toistettava laskentamenetelmä. Tarkoituksena oli selvittää, mitä dataa laskennan toteuttamiseksi on käytettävissä ja mikä on perustelluin yhdistelmä dataa laskennan toteuttamiseksi. Hankkeessa selvitettiin tiedonhyödyntämisen tilannetta hankintayksiköissä ja kansallisesti sekä mitä julkisiin hankintoihin liittyviä datalähteitä on tällä hetkellä olemassa. Lisäksi hankkeessa selvitettiin julkisten hankintojen työllisyys- ja yritysvaikutusten arvioinnin reunaehtoja tilastodatan, kilpailutusasiakirjojen ostolaskudatan hyödyntämisen osalta.

Selvityksen perusteella merkittävä rajoite julkisten hankintojen vaikuttavuuden arvioinnissa on laadukkaan datan puute ja sen pirstaleisuus. Julkisia hankintoja koskevaa dataa ei ole nykytilassa laajamittaisesti, avoimesti tai helposti saatavilla yhdessä tietolähteessä, mikä vaikuttaa mahdollisuuksiin hyödyntää sitä vaikutusarvioissa ja tutkimuksissa. Selvityksessä todetaan, että yksi keino parantaa hankintadatan saatavuutta olisi velvoittaa yksityiset yritykset luovuttamaan keräämäänsä hankintadata tutkimuskäyttöön. Johtopäätösten perusteella julkisten hankintojen ennakointi ja suunnittelu sekä toteuman seuranta ovat hajautetuilla tai puuttuvilla järjestelmillä vaikeaa. Pirstaloituneen tiedon kokoaminen eri järjestelmistä vaati erillisiä resursseja, eikä yleensä tue ennakoivaa suunnittelua. Datan systemaattinen kerääminen ja hyödyntäminen voivat vaatia järjestelmiin liittyviä investointeja ja vähintään tukea linjauksien, rahoituksen tai kehittämishankkeiden muodossa. Tiedonhyödyntämisen merkityksen kirkastuminen on

[34] Merisalo, M.; Naumanen, M.; Huovari, J.; Eskola, S.; Toivanen, M.; Keskinen, P.; Hajikhani, A.; Oksanen, J. & Rausmaa, S. (2021) Julkiset hankinnat : Kokonaisvolyymi ja datan hyödyntäminen 2021. Valtioneuvoston kanslia.

edellytys kehittämiselle, koska erityisesti tietojärjestelmien ja käytäntöjen puuttuessa, tarvitaan investointeja ja uutta työpanosta kehittämistyöhön.

Selvityshankkeessa toteutetuissa haastatteluissa nousi esille hankintayksiköiden moninaisuus ja erilaisuus. Hankintayksiköt ovat eri tilanteissa sen suhteen, millaisia tietojärjestelmiä ja tapoja tiedon hyödyntämiseksi on käytössä. Jopa suurissa hankintayksiköissä hankintadataa kootaan ja käsitellään edelleen paljon Excel-tiedostoissa. Tiedon ajantasaisuus korostuu selvityksen perusteella johtamisen edellytyksenä erityisesti isoissa organisaatioissa, mutta hankintoja koskevaa tietoa sijaitsee usein pirstaloituneesti organisaation eri yksiköissä.

Useat kansalliset ja paikalliset toimijat korostivat selvityksen perusteella kansallisen julkisia hankintoja koskevan datan hallinnan omistajuuden ja ohjaamisen merkitystä. Kunnissa koettiin, ettei oma osaaminen ja käytettävissä oleva henkilötyöpanos riitä kehittämään prosesseja ja järjestelmiä. Selvityksen mukaan tähän toivottiin konkreettista valtionhallinnon tason keskitettyä ohjausta ja tukea. Kansallisesti vertailukelpoinen alueellinen tieto hankintojen toteutuksesta nähtiin tarpeellisena. Sekä kansalliset toimijat että hankintayksiköt näkivät, että julkisella sektorilla tulisi olla yhdenmukainen tapa kerätä julkisia hankintoja koskevaa dataa, mikä loisi edellytyksiä kansalliselle tarkastelulle sekä hankintojen toteutuksen vertailulle. Selvityksen mukaan seuranta ja vertailu tukisivat hankintakäytäntöjen kehittämiskohteiden tunnistamista hankintayksiköissä.

Selvityksessä todetaan, että hankinnoista on tällä hetkellä saatavilla Hilman avoimen rajapinnan kautta hankintailmoitusten tiedot. Käytännössä suurin osa hankintaa koskevista tiedoista esitetään kuitenkin tarjouspyynnöissä eikä hankintailmoituksessa. Tarjouspyyntöasiakirjoja tai niihin liittyvää dataa ei ole selvityksen mukaan kattavasti saatavilla mistään julkisesta tai ei-julkisesta lähteestä. Selvityksessä todettiin, että ideaalitilanteessa hankintailmoituksissa olisi mahdollisimman yksityiskohtaiset tarjouspyyntötasoiset tiedot. Selvityksessä esitetään, että hankintailmoitustietojen täydentämisen osalta voitaisiin edetä sähköisten kilpailuttamisjärjestelmien kehittämisellä yhteistyössä palveluntarjoajien kanssa. Hankintailmoituksen ja tarjouspyynnön yhdenmukaistaminen vähentäisi osin päällekkäistä työtä, jos hankintailmoitukseen kerättäisiin automaattisesti tietoja tarjouspyynnöstä. Lisäksi hankintapäätösten julkaisemisella katsottiin olevan hyötyjä erityisesti, mikäli siihen voitaisiin yhdistää muita aineistoja, kuten ostolaskutietoja. Myös jälki-ilmoitukset katsottiin mahdollisesti relevantteina tiedon keräämisen kannalta, mikäli hankintayksiköt velvoitettaisiin jälki-ilmoitusten tekemiseen myös kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa. Tällöin tavoite voisi olla, että jälki-ilmoitus olisi kattava tietolähde kilpailutuksesta.

Selvityksen perusteella olisi harkittava panostuksia hankintailmoituksia ja tarjouspyyntöjä laajempaan hankinta-asiakirjojen avoimeen saatavuuteen niin, että hankinta-asiakirjoissa oleva data julkaistaisiin kokonaan avoimena datana. Tämä tarkoittaisi sitä, että kyseiset asiakirjat tulisi saattaa erilaisista tietojärjestelmistä keskitettyyn tietokantaan.

Tässä työssä olisi ratkaistava toimintamallit esimerkiksi hankintayksikön vastuista ja tietoihin liittyvistä velvoitteista. Avoimeen tietokantaan voitaisiin selvityksen mukaan sisällyttää erityisesti julkiset asiakirjat ja sellaiset tiedot, jotka eivät ole tietosuojan tai liikesalaisuuden alaisia. Selvityksessä todetussa ideaalitilanteessa tiedon siirtäminen voitaisiin automatisoida sähköisen kilpailuttamisjärjestelmän ja tietokannan välille ja kilpailuttamisjärjestelmään voitaisiin merkitä osa tiedoista ei-julkiseksi, jolloin niiden automaattista siirtoa ei tapahtuisi. Selvityksessä huomautetaan kuitenkin, että siirron osalta olisi kuitenkin mietittävä huoellisesti, missä muodossa data siirtyisi niin, että dataa saataisiin kerrytettyä tekstimuotoisten asiakirjojen lisäksi rakenteisessa ja helposti vertailtavissa olevassa muodossa. Lisäksi kilpailutusdatan olisi oltava yhdistettävissä koko hankinnan elinkaarta koskevan datan, ostolaskutietojen ja muiden mahdollisen tietojen, kuten yritystietokantojen, kanssa.

Selvityksessä arvioidaan, että hankinta-asiakirjojen nykyistä parempi avoimuus mahdollistaisi hankintojen vaikutusten tarkastelun uudella tavalla. Selvityksessä esille nostetun esimerkin mukaan tekstimuotoisten tarjouspyyntöjen julkaiseminen avoimessa datapankissa mahdollistaisi big data -menetelmiin perustuvien tekstianalytiikan hyödyntämisen tarjouspyynnöissä käytettyjen vaikuttavuustavoitteiden tunnistamiseksi. Hankintapäätösten julkaiseminen mahdollistaisi taas esimerkiksi yritys- ja työllisyysvaikutusten tarkastelun uudella tavalla, erityisesti jos tiedot voittaneista ja hävinneistä tarjoajista pystyttäisiin yhdistämään ostolaskutiedon ja työntekijä-työnantaja-aineiston kanssa.

Selvitys yhteishankintojen kustannusvaikuttavuudesta

Vuonna 2023 osana valtioneuvoston selvitys- ja tutkimussuunnitelmaa julkaistiin selvitys yhteishankintojen kustannusvaikuttavuudesta[35]. Selvityshankkeessa keskityttiin yhteishankintojen euromääräisten keskittämishyötyjen arviointiin. Selvityksen tulosten mukaan yhteishankintoja koskevien analyysien tekeminen on Suomessa haastavaa tai mahdotonta. Selvityksen tilastollisten ja ekonometristen tarkasteluiden tuloksiin liittyy merkittäviä rajoitteita ja puutteita. Selvityksestä saatiin alustavaa, mutta puutteellisten tietoaineistojen vuoksi epävarmaa näyttöä siitä, että yhteishankinnat voivat tuottaa kustannussäästöjä. Puutteet johtuvat selvityksen mukaan pääosin siitä, että hankinnoista ei ole saatavissa riittävän kattavaa ja hyvälaatuista tilastoaineistoa yhteishankintojen kustannusvaikutusten selvittämiseksi. Selvityksessä taustoitetaan, millaisia muutoksia olemassa oleviin tietosisältöihin pitäisi tehdä, jotta julkisia hankintoja voitaisiin paremmin johtaa hankintatoimesta kerättyjen tietosisältöjen avulla.

[35] Baulia, S.; Halonen, K.-M.; Hyytinen, A.; Kuusinen, H.; Nokso-Koivisto, O.; Pousi, M.; Puhakainen, E.; Siikanen, M.; Tukiainen, J. & Virtanen, J. (2023) Yhteishankintojen kustannusvaikuttavuus. Valtioneuvoston kanslia.

Selvityksen perusteella julkisiin hankintoihin liittyvien aineistojen keskeinen puute on eri vaiheissa muodostuvien tietosisältöjen yhdistämisen vaikeus. Selvityksessä kuvataan kansainvälisiä esimerkkejä, joiden perusteella esimerkiksi kilpailutusvaiheen tietoja on mahdollista yhdistää laskutustietoihin, jolloin hankintoja voidaan tarkastella monipuolisemmin kuin Suomessa tällä hetkellä. Selvityksen mukaan hankintatoimen kehittäminen ja tiedolla johtaminen vaatisi mm., että kilpailutusvaiheen tiedot voidaan yhdistää laskutusvaiheen tietoihin.

Lisäksi puutteina tai haasteina selvityksessä nähtiin nykyisiin aineistoihin sisältyvät mittausongelmat, lupakäytännöt ja nykyisten tietokantojen vaillinaiset tietosisällöt sekä se, ettei ole olemassa yleisesti saatavilla olevaa, kattavaa ja oikeat tiedot tuottavaa järjestelmää. Selvityksessä esitetään, että hyvä järjestelmä tuottaisi kaikista hankinnoista avoimen rekisterin, jossa olisivat hankittavan kohteen ja hankkijoiden tarkat tiedot, kilpailutuksen yksityiskohtaiset säännöt, kaikki tarjoukset ja tiedot tarjoajista sekä tiedot hankintaan liittyvistä toteutuneiden ostojen määristä ja hinnoista.

Selvitys julkisten hankintojen säästökeinoista

Valtiovarainministeriö julkaisi keväällä 2023 selvityksen julkisten hankintojen säästökeinoista[36]. Selvityksessä arvioitiin, millaisia säästöjä voitaisiin saavuttaa julkisilla hankinnoilla ja miten säästötoimia voisi ohjata tehokkaasti. Selvityksen skenaarioarvioiden mukaan julkisten hankintojen euromääräinen säästöpotentiaali on vuoteen 2031 mennessä noin 800 miljoonaa euroa. Selvityksessä olevat säästökeinot painottuvat lainsäädäntömuutoksiin.

Selvityksessä todetaan, että säästöjen arviointia ja tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuuden todentamista vaikeuttaa se, että julkisiin hankintoihin liittyvää dataa on hyödynnettävissä vajavaisesti. Julkisiin hankintoihin liittyvät tiedot ovat pirstaloituneet ympäri hallintoa, eikä tietoja ole riittävän avoimesti tutkijoiden käytettävissä.

Selvityksessä pidetään välttämättömänä, että julkisia hankintoja koskevia tietoja voisi saada jatkossa kattavasti yhdestä keskitetystä julkisten hankintojen tietokannasta. Tietokannan tulisi sisältää tietoja kattavasti julkisen hankinnan elinkaaren ajalta, mukaan lukien tarjouspyynnöt, tarjoukset, sopimukset ja ostolaskut. Tällaisen tietokannan toteuttamista pidetään edellytyksenä, että selvityksessä ehdotettujen ohjauskeinojen vaikuttavuus voitaisiin todentaa ja säästöt kohdentaa eri hallinnonaloille. Tietokanta mahdollistaisi myös muiden kuin kyseisessä selvityksessä todettujen tehostamiskeinojen vaikuttavuuden arviointia.

[36] Pyykkönen, J.; Halonen, K.-M.; Tukiainen, J. & Parviainen, A. (2023) Selvitys julkisten hankintojen säästökeinoista. Valtiovarainministeriö.

Työryhmän raportti harmaasta taloudesta ja julkisista hankinnoista

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelman (2016-2020) alatyöryhmä on todennut raportissaan[37], että arvoltaan merkittävissäkään julkisissa hankinnoissa sopimuksia ei välttämättä tehdä kirjallisesti, sopimusten käyttöä hankintayksikön sisällä ei seurata riittävästi, sopimusvelvoitteiden toteutumisen valvonnassa on puutteita, eikä kaikissa hankintayksiköissä sopimusasiakirjoja tai sopimustietoja ole saatavilla kootusti yhdestä lähteestä.

Alatyöryhmä on suositellut julkisen sopimustietorekisterin perustamista sekä hankintayksiköille sopimushallintajärjestelmän käyttöönottoa. Alatyöryhmän mukaan sopimushallintajärjestelmään olisi suositeltavaa luetteloida kaikki sopimukset ja niiden muutokset keskitetysti tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Lisäksi kaikista hankintoihin liittyvistä sopimuksista olisi suositeltavaa julkaista erillinen kansallinen sopimustietorekisteri. Sopimustietorekisteristä tulisi käydä ilmi vähintään sopimuksen kohde, sopijapuolet, sopimuksen alkamis- ja päättymispäivä, ennakoitu arvo ja viittaukset mahdolliseen kilpailutukseen. Sopimushallintajärjestelmä helpottaisi erityisesti hankintayksiköiden sopimushallintaa ja tukisi samalla sisäisen valvonnan työtä. Lisäksi julkinen versio rekisteristä parantaisi yleisesti hallinnon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sekä tehostaisi hankintojen valvontaa.

Alatyötyöryhmän lisäksi myös Euroopan komissio on suositellut[38] julkisten sopimusrekisterien perustamista. Komission suosituksen mukaan rekistereistä tulisi saada selkeää tietoa tehdyistä sopimuksista ja niiden muutoksista. Komission mukaan julkisista hankinnoista saatavilla olevat tiedot helpottavat keskustelua kansalaisyhteiskunnan kanssa, tehostavat viranomaisten vastuuta toiminnastaan ja antavat viranomaisille paremmat valmiudet torjua petoksia ja korruptiota.

Alatyöryhmä nostaa raportissaan esille, että tarjoustietojen paremman saatavuuden avulla olisi mahdollista tehostaa kartellien ja harmaan talouden ilmiöiden havaitsemista. Alatyöryhmän mukaan edistyneellä tilasto- ja taloustieteellisellä analyysillä on mahdollista tehdä havaintoja siitä, toimivatko markkinat aidon kilpailullisesti vai mahdollisesti kartelliin viittaavalla tavalla. Myös yksittäisen tarjouskilpailun tarjoushinnoista ja -teksteistä on raportin perusteella tilastollisilla ja heuristisilla menetelmillä tehtävissä havaintoja kartelliin viittavasta käyttäytymisestä. Lisäksi tarjoustiedoista, kuten tarjoajia koskevista yksilöintitiedoista, voi lisäksi olla havaittavissa harmaan talouden ilmiöitä, kuten lyhyen elinkaaren yrityksiä. Kattavia tietoja julkisiin hankintoihin jätetyistä tarjouksista ja niiden sisällöstä ei kuitenkaan ole nykyisin saatavilla.

[37] Kilpailu ja kuluttajavirasto (2019): Harmaa talous ja hankinnat

[38] COM(2017) 572 final, 3.10.2017

Lisäksi alatyöryhmän on arvioinut, että avoimuus on luonteva osa ammattimaisesti johdetun hankintayksikön toimintatapaa, vahvistaa hankintayksikön toiminnan avoimuutta ja voi lisätä kustannustietoisuutta. Alatyöryhmä suositteleekin hankintayksiköitä julkaisemaan ostoreskontratietonsa.

Selvitys ratkaisuista julkisten hankintojen pullonkauloihin

Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2023 julkaisemassa, osana Hankinta-Suomen toimenpiteitä toteutetussa selvityksessä[39] koottiin lista julkisten hankintojen toimivuutta haittaavista esteistä tai hidasteista sekä lista julkisten hankintojen kehittämistoimenpiteistä, joita olisi mahdollista toimeenpanna nykyisen hankintalainsäädännön puitteissa.

Selvityksen mukaan johtamisen kehittämisen edellytys on, että hankintayksiköiden toimintaan liittyvää tietoa seurataan systemaattisesti ja toimintaa johdetaan tietoperustaisesti. Selvityksen mukaan tieto mahdollistaa toimintamallien vertailun ja toimivien käytäntöjen tunnistamisen sekä levittämisen. Selvityshankkeessa saatujen asiantuntijakommenttien perusteella tarve hankintojen laadun seuraamiseksi ja toimittajahallinnan kehittämiseksi on suuri. Asiantuntijat katsovat, että nykyiset järjestelmät tai käytettävissä olevat resurssit eivät tue tätä. Lisäksi rakenteet eivät tällä hetkellä luo puitteita toiminnan laadun sekä käytänteiden vertailun systemaattiselle ja organisaatiorajat ylittävälle seurannalle.

Selvityksen mukaan digitaalisuus tarjoaa kuitenkin mahdollisuuksia ratkaista useita julkisten hankintojen ongelmakohtia. Selvityksessä korostetaan, että automaatio voi oikein käytettynä vähentää byrokratiaa, lisätä tehokkuutta ja mahdollistaa parhaiden käytäntöjen vertailun sekä oppimisen tiedon ja analyysien avulla. Selvityksessä nostetaan esille, että myös kokeilua laaturekisterimallista tulisi harkita. Tällöin hankintayksiköiden toimintaa seurattaisiin valikoidusta näkökulmasta (esim. tarjousten määrän kehitys, tarjoaja- tai loppukäyttäjäkokemus). Systemaattisesti ja samalla tavalla kerätyllä tiedolla vauhditettaisiin hankintayksiköiden vertaisoppimista sekä parhaiden käytäntöjen leviämistä.

Selvitys julkisten hankintojen strategisen johtamisen parhaista käytännöistä

[39] Koiste, V.; Siranko, H. & Lemola, W. (2023). Ratkaisut julkisten hankintojen pullonkauloihin: Tiekartta kohti taloudellista, sosiaalista ja ekologista kestävyyttä edistäviä hankintoja sekä toimivia markkinoita. Työ- ja elinkeinoministeriö.

Hankinta-Suomi-ohjelma kartoitti[40] vuonna 2023 julkisten hankintojen strategisen johtamisen parhaita käytäntöjä haastattelemalla hankintayksiköitä. Selvitystyössä tarkasteltiin, miten ja millä konkreettisilla keinoilla hankintayksiköt voivat toteuttaa ja kehittää hankintojensa strategista johtamista. Selvityksessä tunnistettiin 22 julkisten hankintojen strategisen johtamisen parasta käytäntöä eli suositeltavaa toimenpidekokonaisuutta hankintayksiköiden käyttöön.

Selvityksen mukaan digitalisaatiolla on keskeinen rooli hankinnan strategisen johtamisen kehittämisessä. Selvityksessä todetaan, että digitalisoimalla mahdollisimman paljon hankinnan strategisessa johtamisessa voidaan tehdä parempia päätöksiä. Selvityksen perusteella strategiseen tiedolla johtamiseen liittyy ymmärrys tiedolla johtamisen merkityksestä ja työvaiheista, joilla tieto rikastuu ja mahdollistaa hyvän päätöksenteon sekä toiminnan kehittämisen. Edellytyksenä on kuitenkin, että tiedon lähteet pitää tunnistaa, tieto pitää kerätä, tunnistaa kuhunkin käyttötarkoitukseen oleellinen tieto ja eri lähteistä tullutta tietoa pitää yhdistellä, jotta sitä voidaan analysoida ja hyödyntää.

Selvityksen perusteella julkisten hankintojen strategista johtamista tukevat laadukkaat analyysit ja työkalut mahdollistavat hankinnan ammattimaisen johtamisen, sekä oman työn ja koko hankintatoimen toiminnan ja suorituskyvyn paremman arvioinnin. Lisäksi analyysit ja työkalut auttavat ymmärtämään, mitä missäkin tapahtuu: toteutuvatko organisaation strategiassaan asettamat tavoitteet, onko hankinta vaikuttavaa ja toimiiko hankinta kustannustehokkaasti. Selvityksessä katsotaan, että analyysit ja työkalut liittyvät tyypillisesti hankinnan strategisen johtamisen kaikkiin osa-alueisiin, lähtien toimittajamarkkinan kehittämisestä ja ulottuen aina hankintojen johtamiseen kilpailutuksissa. Selvityksen mukaan tietoa voidaan hyödyntää päätöksenteossa ja hankinnan kehittämisessä, kun se integroidaan eheäksi kokonaisuudeksi ja tuodaan jokaisen tarvitsijan käyttöön.

Selvityksessä korostetaan tiedolla johtamisen ja kehittämisen merkitystä hyvinä toimintatapoina. Lisäksi selvitys painottaa, että on tärkeää varmistaa, että järjestelmät tuottavat tarvittavaa tietoa johtamiseen ja ohjaukseen. Selvityksen mukaan digitalisoiminen ja hankintojen strategisen tiedolla johtamisen hyötyjä ovat muun muassa kokonaiskuvan hahmottaminen, ymmärryksen kasvaminen, parempien päätösten tekeminen, ratkaisukeskeisyyden ja työn tuottavuuden kasvaminen, hallinnollisen tehokkuuden nouseminen mitattavalla tavalla sekä hankinnan arvontuoton kumuloituminen eri tekijöiden yhteisvaikutuksena.

[40] Pajunen-Muhonen, H.; Saarenpää, T. & Vihonen L. (2023). Julkisten hankintojen strategisen johtamisen parhaat käytännöt: 22 askelta menestykseen

3 Nykyiset julkisia hankintoja koskevat tietopalvelut

Hankintailmoitukset.fi

Hankintalain (1397/2016) 58 §:ssä ja erityisalojen hankintalain (1398/2016) 62 §:ssä on säädetty hankintayksiköille velvollisuus ilmoittaa hankinnoistaan. Vastaavasti puolustus- ja turvallisuushankintojen ilmoittamisvelvollisuudesta on säädetty niitä koskevan lain 28 §:ssä. Lakien mukaan hankintayksikön on ilmoitettava kilpailutuksen käynnistymisestä valtiovarainministeriön ylläpitämässä hankintailmoitukset.fi-palvelussa. Valtiovarainministeriön velvollisuudesta ylläpitää hankintailmoitukset.fi-palvelua on säädetty hankintalain (1397/2016) 60 §:ssä.

Hankintailmoitukset.fi-palvelu, eli Hilma-palvelu, on julkisten hankintojen ilmoituskanava, jossa hankintayksiköt julkaisevat ilmoituksia suunnitelluista ja käynnistyvistä kilpailutuksista sekä kilpailutusten tuloksista. Hilma-palvelu kokoaa yhteen hankinnoista tehtävät ilmoitukset kaikista hankintayksikköjen Suomessa käyttämistä kilpailutusjärjestelmistä. Hilma-palvelun pääasiallinen kohderyhmä ovat tarjoajat, jotka saavat palvelusta tietoa hankintayksiköiden järjestämistä kilpailutuksista ja niiden tuloksista. Hilmassa on noin 57 000 rekisteröityä käyttäjää.

Hilma-palvelusta on saatavilla hankinnoista julkaistuja ilmoituksia vuodesta 2019 lähtien, vaikka sähköinen hankinnoista ilmoittaminen on ollut Suomessa käytössä 2000-luvun alusta lähtien. Hilma-palvelu uusittiin vuoden 2019 aikana, ja uusittu palvelu otettiin käyttöön 2.1.2020. Uusimisen yhteydessä aikaisemmassa sähköisessä palvelussa julkaistut ilmoitukset tuotiin uuteen palveluun keväästä 2018 lähtien. Tätä aikaisempia ilmoituksia ei tietomallimuutosten vuoksi pystytty tuomaan uudistettuun palveluun. Julkisten hankintojen ilmoitustilastoaineistot on arkistoitu vuodesta 2007 lähtien avoimesti hyödynnettäväksi Tampereen yliopiston Aila-tietoarkistoon. Tietoarkistoon on koottu olennaisimmat tiedot ilmoituksilta. Aineistoja on ladattu Aila-tietoarkistosta 31.12.2023 mennessä yhteensä 1 093 kertaa.

Hilma-palvelussa julkaistaan vuosittain keskimäärin 12 000 ilmoitusta käynnistyvistä kilpailutuksista. Näistä noin 54 prosenttia on kansalliset kynnysarvot ylittäviä ilmoituksia ja 44 prosenttia EU-kynnysarvot ylittäviä ilmoituksia. Palvelussa ilmoitetaan lisäksi kansallisista ja EU-kynnysarvon ylittävistä suorahankinnoista, kilpailutusten tuloksista ja sopimuskauden aikana sopimukseen tehtävistä muutoksista. Vuonna 2023 Hilma-palvelussa julkaistiin yhteensä 20 292 ilmoitusta.

Hilma-palvelu toimii myös Suomen ainoana komission julkaisutoimiston ylläpitämään Tenders Electronic Daily (TED) -palveluun ilmoituksia lähettävänä järjestelmänä. Hilma-palvelu lähettää EU-kynnysarvot ylittävät ilmoitukset julkaistavaksi TED-palveluun. Ilmoitukset julkaistaan ensin TED-palvelussa ja vasta tämän jälkeen Hilmassa.

Vuoden 2023 lopussa Hilma-palvelun rajapintoja hyödynsi aktiivisesti 33 organisaatiota. Nämä organisaatiot käyttävät Hilmassa julkaistujen ilmoitusten tietoja joko omissa myyntijärjestelmissään tai myyvät ja rikastavat Hilmassa julkaistujen ilmoitusten tietoja tuottaakseen palveluja yrityksille. Tietoa hyödynnetään myös julkisen sektorin tuottamissa palveluissa.

Tutkihallintoa.fi

Tutkihallintoa.fi-sivuston tavoitteena on tarjota luotettavaa ja ajantasaista tietoa julkishallinnon toiminnasta. Sivustoa ylläpitää Valtiokonttori. Sivusto palvelee valtionhallintoa, kansalaisia, kuntasektoria, yhteisöjä, yrityksiä, tutkijoita ja mediaa. Sivusto toimii kokoavana alustana raporteille, jotka tarkastelevat julkishallintoa eri nä-kökulmista.

Yleisen tietopalvelutehtävän lisäksi sivusto palvelee eri viranomaisia näiden tietotarpeissa. Valtiokonttorin lakisääteisenä tehtävänä on kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietojen kokoaminen ja raportointi valtiovarainministeriön, Tilastokeskuksen, Opetushallituksen sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tarpeisiin, ja nämä tiedot julkaistaan Tutkihallintoa.fi-sivustolla. Lisäksi sivustoon on toteutettu valtiovarainministeriön ohjaus- ja seurantatarpeita palveleva kuntien tilanneseuranta -osio sekä aluekehityksen osio työ- ja elinkeinoministeriön tarpeisiin.

Osana Hankinta-Suomi-toimenpideohjelmaa Tutkihallintoa.fi-palveluun on toteutettu kansallinen julkisten hankintojen tilastonäkymä, jossa on julkaistu neljä raporttikokonaisuutta. Hankintojen arvo -raportti tarkastelee julkisten hankintojen arvoa kirjanpitotietojen perusteella. Kirjanpitotileistä on tunnistettu ne tilit, joille hankintoihin liittyvät ostolaskut kirjataan. Kirjanpitotilit ovat tämän jälkeen yhdistetty Hankinnasta maksuun -prosessin kehittämishankkeessa (HAMA)[41] määriteltyihin hankintakategorioihin. Raportti perustuu kuntien, kuntayhtymien ja hyvinvointialueiden neljännesvuosiraportointiin, valtion keskuskirjanpidon tietoihin sekä seurakuntien erillisaineistoihin. Raportin avulla on mahdollista tarkastella yksittäisen julkishallinnon organisaation rahankäyttöä hankintakategorioittain. Kirjapitotilien ja hankintakategorioiden osalta raportissa on tehty karkeistusta: kaikki yhdelle kirjapitotilille tehdyt kirjaukset on siirretty sitä vastaavaan hankintakategoriaan eikä yksittäisiä kirjanpitoon tehtyjä kirjauksia ole tarkastettu, vaikka yhdellä kirjanpitotilillä voi olla kirjauksia, jotka voivat kuulua useampaan hankintakate-

[41] Valtion hankintatoimen kehittämishanke, VM083:00/2014

goriaan. Raporttia tarkasteltaessa on huomioitava, ettei saatavilla olevien tietojen perusteella pystytä tunnistamaan mihin sopimukseen tai kilpailutukseen tilikirjaus liittyy. Kirjanpitotiedot eivät myöskään sisällä tietoa toimittajista, joita hankinta on tehty.

Hilma-palvelussa on vuoden 2022 alusta lähtien tullut ilmoittaa, onko hankinnassa huomioitu innovaatiot, sosiaalinen ja ekologinen kestävyys sekä pienten ja keskisuurten yritysten osallistumismahdollisuudet. Tutkihallintoa.fi-raporteille poimitaan tiedot Hilma-palvelussa julkaistuista kansallisen ja EU-kynnysarvon ylittävistä hankintailmoituksista. Myös suorahankintailmoitukset ovat mukana poiminnassa.

Ekologinen kestävyys -sivulla näytetään tietoja niistä hankintailmoituksista, joissa hankinnan on ilmoitettu edistävän ekologista kestävyyttä. Ekologisen kestävyyden tavoitteet on ryhmitelty seitsemään eri tavoitteeseen: ekologinen kestävyys, energiatehokkuus, kestävä ruokajärjestelmä, kiertotalous, luonnon monimuotoisuus, vähähiilisyys ja vihreät kriteerit. Ilmoitta voi tarkastella ylipäätään tai osa-alueittain. Kestävän ruokajärjestelmän edistämistä tarkastellaan erikseen. Sen ilmoituksissa ovat mukana vain ruokahankintojen CPV-luokat. Vuosien välistä kehitystä voi tarkastella graafeilla, tietoja voi myös suodattaa ja tarkastella CPV-pääluokittain. Raportilla on myös linkki niihin Hilma-palvelussa julkaistuihin hankintailmoituksiin, joissa hankintayksikkö on ilmoittanut hankinnan kohteen edistävän ekologista kestävyyttä.

Sosiaalista kestävyyttä voi tarkastella samoilla tavoilla kuin sosiaalista kestävyyttä. Tavoitteet on ryhmitelty neljän vaihtoehdon mukaan: oikeudenmukaiset työolot, sosiaalinen kestävyys, työllistämisehto ja vastuullisuuden vähimmäisvaatimukset.

Niitä hankintailmoituksia, joissa hankinnan tavoitteeksi on asetettu innovatiivisuus voi tarkastella omalla raportillaan samaan tapaan kuin edellä mainittuja strategisia tavoitteita. Tavoitteet on jaettu neljään eri ryhmään: innovaatiot, ratkaisu tai sen osa on uusi markkinoille tai toimialalle, ratkaisu tai sen osa on uusi ostajalle ja uusien ratkaisujen tarve ja mahdollisuudet on kartoitettu.

Puhtaiden ajoneuvojen hankintoja voi myös tarkastella omalla raportillaan. Poiminta on tehty EU-kynnysarvon ylittäviltä jälki-ilmoituksilta, joissa syksystä 2021 lähtien on tullut ilmoittaa hankittujen ja liikennepalveluissa käytettävien puhtaiden ja energiatehokkaiden ajoneuvojen lukumäärät. Raportilla eivät näy puitejärjestelyjen sisäiset hankinnat, sillä näistä hankinnoista ei tehdä jälki-ilmoituksia. Raportilla seurataan kaikkia hankintayksikköjä ja maantieteellisiä alueita koskevien ylätason tavoitteiden täyttymistä.

Edellä mainittujen lisäksi asetettuja strategisia tavoitteita voidaan tarkastella sen mukaan, miten pienien ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet osallistua on huomioitu.

Julkisten hankintojen raporttikokonaisuuteen tuodaan tiedot myös hankintaosaamisen itsearvioinneista erilaisilla yhteenvetotasoilla.

Oma raporttikokonaisuutensa on toteutettu hankintailmoituksista suorahankinnoista ja kilpailutuksen jälkeen julkaistavista jälki-ilmoituksista, joilla ilmoitetaan muun muassa tarjouskilpailun voittaja ja tehdyn sopimuksen arvo ja kesto. Raportilla on tietoja puuttuvista jälki-ilmoituksista, sopimusten ilmoitetuista enimmäisarvoista ja kestoista sekä kilpailutuksen voittaneista toimittajista ja saatujen tarjousten määristä.

Tutkihankintoja.fi

Tutkihankintoja.fi

Tutkihankintoja.fi on julkinen julkishallinnon ostotietojen raportointipalvelu, joka on toteutettu osana valtiovarainministeriön valtion hankintojen digitalisoinnin toteutusohjelmaa (Handi)[42]. Päätöksen valtion ostolaskutietojen julkaisemisesta teki Toimintatapojen uudistamisen ministerityöryhmä 16.1.2017. Valtionvarainministeriö antoi tehtävien toteutuksen toimeksiantona Hansel Oy:lle. Ensimmäinen versio palvelusta on julkaistu elokuussa 2017.

Tutkihankintoja.fi-palvelun tietosisältö koostuu budjettivaltion ja Helsingin, Järvenpään, Forssan kaupunkien sekä Tampereen yliopiston tiliöintirivitasoisista ostolaskudatoista sekä yrityksiä ja hankintayksiköitä koskevista taustatiedoista. Tiliöintirivit on luokiteltu yhteiselle kategoria-alakategoria-mallille, jotka verkkopalvelussa näkyvät käyttäjille tuote- ja palveluryhmittelyinä. Valtion ostolaskudata on mukana palvelun tietosisällössä vuodesta 2016 lähtien. Helsingin kaupungin ostolaskudataa on olemassa vuodesta 2018 alkaen. Vantaan kaupungin osalta tietoja on vuosilta 2016–2021 ja Järvenpään ja Forssan osalta vuosilta 2021–2022.

Tutkihankintoja.fi-sivulla vierailee 3 000–10 000 käyttäjää kuukaudessa. Verkkopalvelun suunnittelussa lähtökohtana on ollut, että jokaisen peruskäyttäjän on kyettävä ymmärtämään näkemänsä heti. Nykyisen palvelun vahvuutena on pidetty suuren tietomäärän pilkkomista rakenteeltaan yksinkertaisiksi ja helposti selailtaviksi raporteiksi, jotka tarjotaan kolmikielisenä ja mobiililaitteillakin käytettävinä näkyminä. Sivuston käyttöliittymä noudattaa yksinkertaista rakennetta, jossa ostolaskutietoja voi tarkastella hankintayksikön, toimittajan, tai hankintakategorian mukaisesti. Tietoon voi myös tehdä hakuja ja tietoja voi suodattaa määritellyillä kriteereillä. Tutkihankintoja.fi-palvelun data julkaistaan viikoittain myös avoindata.fi-sivustolla[43].

[42] Valtion hankintojen toteutusohjelma

[43] Tutkihankintoja.fi-palvelun data avoindata.fi-sivustolla

Tutkihankintoja.fi-palvelun on todettu lisänneen hankintojen läpinäkyvyyttä, ja palvelu on saanut vuosien varrella kansainvälistäkin huomiota. Sivuston suunnittelu on palkittu Vuoden Huiput ja Grand One -kilpailuissa. Keväällä 2023 Tutkivan journalismin yhdistys myönsi palvelulle yhteiskunnan avoimuuden edistämisen Jääraappa-tunnustuspalkinnon. Perustelujen mukaan palvelu on vuodesta 2017 lähtien parantanut toimittajien ja koko yhteiskunnan mahdollisuutta saada tietoa valtionhallinnon julkisista hankinnoista.

Tutkihankintoja.fi-palvelun toteutuksen mahdollistaa laki Hansel Oy -nimisestä osakeyhtiöstä (1096/2008), jossa Hansel Oy:lle on annettu tehtäväksi hankintatiedon analysointipalvelujen tuottaminen jatkuvana palveluna ja tietotuotantopalvelun rakentaminen valtion hankintatoimen ohjauksen ja hankintojen toteuttamisen tueksi. Hansel Oy:stä annetun lain mukaan virastojen ja laissa mainittujen organisaatioiden on luovutettava hankintoja koskevat tietonsa yhtiölle[44]. Hankintayksiköt myös velvoitetaan vastaamaan tietojen merkitsemisestä salassa pidettäviksi tietojärjestelmiinsä.

Nykytilassa budjettivaltion tietojen siirto tapahtuu valtionhallinnon yhteisestä tilausten hallinnan ja ostolaskujen kierrätysjärjestelmästä, Handi-palvelusta. Handi-palvelu on käytössä koko valtionhallinnossa eli kaikissa kirjanpitoyksiköissä ja niihin kuuluvissa virastoissa sekä rahastoissa. Vuosittain Handi-palvelun kautta käsitellään noin 800 000 ostolaskua.

Muiden kuin valtionhallinnon organisaatioiden osalta aineisto perustuu organisaatioiden itsensä Hansel Oy:lle toimittamaan hankinta-aiheiseen ostolaskuaineistoon. Valtionyhtiöiden hankinnat eivät sisälly aineistoon. Aineisto ei sisällä valtionhallinnon matka- ja kulunhallintajärjestelmässä käsiteltyjä hankintoja. Näitä kulueriä ovat esimerkiksi kilometrikorvaukset, päivärahat ja matkakulujen korvaukset. Salassa pidettäviä tietoja ei sisälly palvelun aineistoon ja kokonaisuudessaan palvelun ulkopuolelle on rajattu turvallisuusviranomaisten tiedot (Poliisihallitus, Suojelupoliisi, Rajavartiolaitos ja PLM:n hallinnonala kokonaisuudessaan). Mikäli tuotteita tai palveluita on ostettu yksityishenkilöltä, toimittajan kohdalla lukee "Toimittajatietoa ei julkaista”.

Kunnista vain Helsingin, Vantaan, Forssan ja Järvenpään ostolaskutietoja julkaistaan tällä hetkellä Tutkihankintoja.fi-sivustolla. Viime aikoina kunnista on kuitenkin osoitettu kiinnostusta tietojen avaamiseen Tutkihankintoja.fi-sivuston kautta. Kuntien ja muiden

[44] Hansel-laki 1096/2008 3 a §: Valtionhallinnon virastojen ja laitosten, valtion liikelaitosten sekä valtion talousarvion ulkopuolisten rahastojen ja eduskunnan alaisuudessa, valvonnassa ja yhteydessä toimivien yksiköiden on luovutettava yhtiölle salassapitosäännösten estämättä hankintojen tehokkaan ja taloudellisen toteuttamisen ja tiedon analysoinnin kannalta välttämättömät tiedot hankintamääristä, hinnoista, hankintasuunnitelmista, laskutuksesta, tilauksista, toimittajista, tarjouspyynnöistä, tarjousten lukumääristä, hankintapäätöksistä ja muut vastaavat kilpailutuksia koskevat tiedot.

julkisten organisaatioiden tietojen käsittelyyn liittyy tällä hetkellä merkittävä määrä manuaalista työtä, koska Hansel Oy:lle tuleva tieto ei suurelta osin ole määrämuotoista, eikä käsittelyä voida automatisoida.

Avoindata.fi

Avoindata.fi on vuonna 2014 perustettu Digi- ja väestötietoviraston tuottama avoimen datan (tiedon) portaali ja datakatalogi. Sen avulla Suomen julkinen hallinto voi avata ja julkaista avointa tietoa muiden hyödynnettäväksi keskitetysti yhden palvelun avulla.

Avoindata-palvelu muodostaa Suomessa saatavilla olevan, ensisijaisesti julkisen hallinnon avoimen datan hakemiston. Avoindata-palveluun kuvattujen avoimien tietoaineistojen kohderyhminä ovat muun muassa kansalaiset, yritykset ja viranomaiset. Palvelussa julkaistuja tietoaineistoja voi hakea rajapintojen kautta julkaistavaksi esimerkiksi digitaalisissa palveluissa, kuten verkkosivuilla ja sovelluksissa, tai hyödyntää muutoin haluamallaan tavalla.

Palvelussa esitetyt tiedot ovat täysin julkista ja teknisesti avointa dataa, jota voidaan käyttää ja hyödyntää eri tarkoituksiin niin julkisessa hallinnossa kuin yksityisellä sektorilla. Tyypillisiä käyttötapauksia ovat esimerkiksi erilaiset verkkopalvelut, tilastot, tiedon visualisoinnit, pelit, oppaat ja kartan päälle visualisoitu informaatio.

Palvelusta on säädetty hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) nojalla valtiovarainministeriön asetuksella (VM:n asetus eräiden hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin tukipalveluiden tuottamisesta (607/2016) sekä (900/2023, voimaan 31.7.2023 alkaen).

Julkisiin hankintoihin liittyvänä tietona Avoindata.fi-palvelussa on eräiden kuntien ja kuntayhtymien ostolaskutietoja. Myös tutkihankintoja.fi-palvelussa julkaistavat valtion ostolaskutiedot tuodaan Avoindata.fi-palveluun.

Joulukuussa 2023 tehdyn tarkastelun perusteella ja etsittäessä tietoja hakusanalla ”ostolasku” valtion tietojen lisäksi 37 kuntaa ja yksi kuntayhtymä olivat julkaisseet ostolaskutietoja avoindata.fi-palvelussa. Tarkastelu rajattiin vain niihin organisaatioihin, jotka olivat julkaisseet tietoja vuodesta 2021 eteenpäin. Avoindata.fi-palveluun oli tuonut ostolaskutietoja 35 organisaatiota, joko csv- tai xlsx-muodossa. Helsingin kaupunki ja HUS-yhtymä olivat linkittäneet aineistonsa avoindata.fi-palveluun, mutta tiedot ovat ladattavissa Helsinki Region Infoshare -palvelusta. Samassa palvelussa julkaistaan myös Espoon, Kauniaisten ja Vantaan ostolaskut, jotka ovat saatavilla myös avoindata.fi-palvelusta.

Aineistojen ilmoittamissykleissä ja kattavuudessa on eroja organisaatioiden välillä. Aineistoja viedään palveluun vuosittain, puolivuosittain, vuosineljänneksittäin tai kuukausittain. Vuosien 2021 ja 2022 osalta palvelusta on saatavilla 19 organisaation tiedot. Kahden organisaation osalta (Porvoon kaupunki ja Liedon kunta) tietoja on avoindata.fi-palvelussa vain vuoden 2021 osalta. Kuitenkin Porvoon kaupunki on julkaissut vuoden 2022 ostolaskutiedot omilla verkkosivuillaan. Muiden palvelussa tietojaan julkaisevien organisaatioiden osalta ilmoittamissyklissä oli edellisiä enemmän puutteita.

Verrattaessa julkaistujen ostolaskujen tietosisältöä Kuntaliiton julkaisemaan kuntien ja kuntayhtymien ostolaskudatan avaamisen ohjeeseen[45] 22 organisaation ostolaskutiedot sisältävät ohjeen mukaiset tiedot, mutta sarakkeiden nimissä ja määrissä on eroja. 35 organisaatiosta 14 eivät sisältäneet kaikkia Kuntaliiton ohjeistuksen mukaisia tietoja. Aineistojen sisällöt sarakkeiden nimien ja määrien osalta olivat hyvin vaihtelevia.

Taulukko 1. Organisaatioiden määrä, joilta tieto puuttui.

Kuntaliiton ohjeistuksen mukaiset pakolliset kentät	Organisaatioiden määrä, joilta tieto puuttuu
Kuntanumero	5
Kunnan nimi	3
Kunnan Y-tunnus	7
Tositenumero	1
Toimittajan nimi	1
Toimittajan y-tunnus	1
Toimittajan maakoodi	11
Laskun summa ilman ALV	8
Palveluluokka	11

Ilman tietojen julkaisusyklin, pakollisena julkaistavien tietojen ja sarakkeiden järjestyksen yhdenmukaistamista, tietoja ei pystytä hyödyntämään.

Julkisia hankintoja koskeva oikeuskäytäntö

Markkinaoikeus on erikoistunut tuomioistuin, joka käsittelee muun muassa julkisia hankintoja koskevia riita-asioita ja valituksia. Markkinaoikeuden rooli julkisissa hankinnoissa on merkittävä, sillä se varmistaa, että hankintalainsäädäntöä noudatetaan ja että hankintaprosessit ovat oikeudenmukaisia ja avoimia. Markkinaoikeuden päätöksistä voi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka ylimpänä hallinto-oikeutena käsittelee valituksia ja tekee ennakkoratkaisuja.

[45] Kuntien ja kuntayhtymien ostolaskudatan avaamisen ohje. Suomen Kuntaliitto ry.

Sekä markkinaoikeus että korkein hallinto-oikeus julkaisevat omilla verkkosivuillaan julkisista hankinnoista tehtyihin valituksiin liittyviä päätöksiä. Markkinaoikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden päätökset ohjaavat julkisia hankintoja. Päätökset luovat ennakkotapauksia ja ohjeistavat, miten hankintalainsäädäntöä tulee tulkita ja soveltaa erilaisissa tilanteissa.

Markkinaoikeus julkaisee verkkosivullaan päivittäin tietoa myös vireille tulleista hankinta-asioista. Tieto sisältää vireille tulon päivämäärän, hankintayksikön nimen ja hankintapäätöksen otsikon. Hankinta-asioihin liittyvistä ratkaisuista markkinaoikeus julkaisee ratkaisun päivämäärän ja oman tunnistetietonsa lisäksi hankinta-asiasta tehdyn valituksen yhteenvedon ja ratkaisuun liittyvät perustelut. Korkein hallinto-oikeus julkaisee verkkosivullaan vuosikirjapäätöksiä, joiden joukossa on myös hankinta-asioihin liittyviä päätöksiä. Vuosikirjapäätöksen ratkaisuseloste sisältää vuosikirjanumeron, hakusanat, päätöksen antopäivän ja taltionumeron, asian diaarinumeron, CLI-tunnuksen (European Case Law Indentifier), tiivistelmän oikeuskysymyksestä ja korkeimman hallinto-oikeuden keskeisistä johtopäätöksistä, sovelletut oikeusohjeet sekä päätöksen tekstin.

Hankintojen johtamista varten tuotetut palvelut ja tietolähteet

Johdon hankintanäkymä

Osana Hankinta-Suomi-ohjelman tiedolla johtamisen teemaryhmän työtä toteutettiin vuonna 2023 pilotti hankintojen strategista johtamista varten tarvittavista tiedoista. Johdon hankintanäkymä toteutettiin osaksi yhteishankintayksikkö Hansel Oy:n asiakkailleen tuottamia palveluja.

Johdon hankintanäkymän pilotoinnin lopputuloksena syntyi johdon mittaristonäkymä (engl. dashboard), joka tarjoaa organisaation ylimmälle johdolle kokonaiskuvan organisaation hankinnoista sekä hankintoihin liittyvät keskeiset tunnusluvut. Johdon hankintanäkymä on valtionhallinnon kirjanpitoyksiköiden sekä sellaisten organisaatioiden, jotka ovat toimittaneet Hansel Oy:lle ostolaskuaineiston, avoimesti hyödynnettävissä. Pilotissa käytettiin tietolähteinä Hilma-palvelussa julkaistuja ilmoitustietoja valmisteilla ja meneillään olevista kilpailutuksista sekä ilmoituksilla annettavia tietoja hankinnassa huomioiduista kestävyystavoitteista. Näkymään tuotiin myös hankintojen organisaatiokohtainen kokonaisvolyymi ostolaskutietojen perusteella. Hankintojen kategorisointimallin perusteella organisaation hankinnoille laskettiin Suomen ympäristökeskuksen laskentamallin mukainen hankintojen hiilijalanjälki ja johdon näkymään lisättiin hankintojen organisaation hankintatoimen kypsyysastetta, eli maturiteettia kuvaavat tiedot. Tietolähteenä toimi organisaation hankintatoimen kypsyysastetta mittaavan kyselyn tulokset.

Hankintaosaamisen itsearviointityökalu

Hankinta-Suomi-ohjelman osaamisen kehittämisen teemaryhmä tuotti vuonna 2022 hankintaosaamisen itsearviointityökalun. Itsearviointityökalun avulla hankintojen parissa työskentelevä henkilö saa itsearviointityökalun avulla tietoa omasta osaamisestaan. Työkalu tukee myös organisaation osaamisen kehittämistä. Työkalun avulla on kerätty tietoa kansallisesta hankintaosaamisen tasosta. Itsearviointi sisältää 30 kysymystä, jotka koskevat muun muassa hankintojen valmisteluun ja toteuttamiseen liittyviä valmiuksia sekä esimerkiksi vuorovaikutus- ja johtamistaitoja. Työkalu on tarkoitettu hankintayksiköiden käyttöön ja sen tuloksia voi tarkastella osana tutkihallintoa.fi-palveluun tuotettua julkisen hankintojen näkymään. Itsearviointityökalun toteuttamisessa käytettiin Euroopan komission ProcurComp-mallia, joka suunniteltiin julkisten hankintojen ammattimaistamiseen. Mallissa määritellään julkisten hankintojen ammattilaisten 30 avaintaitoa, ja sitä voidaan käyttää alan yhteisenä viitekehyksenä EU:ssa. ProcurComp-mallissa julkiset hankinnat nähdään strategisena toimintona, joilla julkisia investointeja voidaan ohjasta kohti kestävää kasvua. ProcurComp suunnitetiin auttamaan organisaatioita kokoamaan asiantuntijatiimejä, jotka tukevat niitä strategisten tavoitteiden saavuttamisessa, ja sen suunniteltiin toimivan kannustimena hakeutua julkisten hankintojen tehtäviin. Julkisten hankintojen ammattilaiset voivat käyttää ProcurComp-mallia osaamisensa arviointiin. Lisäksi siitä on apua täydennyskoulutuksen suunnittelussa ja sen avulla kouluttajat voivat hyödyntää työkalun sisältämiä tietoja suunnitellessaan tarvittavia koulutusohjelmia.

Muut julkisia hankintoja koskevat tiedot ja palvelut

Julkisista lähteistä saatavien hankintatietojen ympärille on syntynyt joitain kaupallisia palveluja. Julkisten hankintojen tietoihin perustuvat kaupalliset palvelut ovat yleensä tarkoitettu yrityksille ja organisaatioille, jotka haluavat saada tietoa julkisista hankinnoista ja niihin liittyvistä sopimuksista. Palveluja on syntynyt pääosin hankinnoista ilmoittamiseen liittyviin tietoihin, joita on julkaistu avoimesti jo ennen vuonna 2020 tehtyä Hilma-palvelun uudistamista. Ensimmäisinä syntyneet niin sanotut vahtipalvelut toimittavat asiasanojen perusteella palvelun ostaneille organisaatioille kiinnostavia ilmoituksia käynnistyvistä kilpailutuksista. Myös oikeustapausten seurantaan on kehitetty esimerkiksi hakukonepalveluja. Osa palveluja tarjoavista yrityksistä on kehittänyt palvelujaan edelleen ja rikastaa saatavilla olevia tietoja muiden kaupallisten tai julkisten tietopalvelujen avulla. Palveluja tarjoavat yritykset tekevät ajoittain myös julkisuuslakiin perustuvia tietopyyntöjä hankintayksiköille. Näiden tietopyyntöjen tarkoituksena on rikastaa yrityksen julkisista lähteistä keräämää tietoa edelleen tiedoilla, jotka julkisuuslain mukana olisivat julkisia, mutta joita hankintayksikkö ei julkaise avoimesti. Useiden yritysten samaan tietoon kohdistuvat tietopyynnöt aiheuttavat hankintayksiköille hallinnollisia kustannuksia. Erityisesti hankintayksikön on ratkaistava jokaisen pyynnön osalta muun muassa liikesalaisuuksiin sekä tietoturvaan ja -suojaan liittyvät kysymykset. Hankintoihin ja ostotoimintaan liittyviä tietoja keräävien Suomessa toimivien yritysten tai muiden organisaatioiden määrä on viime vuosina lisääntynyt, mikä ennakoi merkittävää tietopyyntöjen määrän lisääntymistä tulevina vuosina. Markkinatoimijoiden tekemien

tietopyyntöjen määrän voidaan ennakoida lisääntyvän tuhansilla tai jopa kymmenillä tuhansilla tulevina vuosina. Yksityisen sektorin lisäksi eräät valtion erityistehtäväyhtiöt, kuten Hansel Oy, ovat tuottaneet asiakkaittensa käyttöön tietojohtamisen työkaluja, jotka hyödyntävät laajasti olemassa olevaa hankintatietoa eri muodoissa.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus, Palkeet, tuottaa valtion kirjanpitoyksiköille erilaisia raportointipalveluja. Palkeiden johdon raportointipalvelu kokoaa ja yhdistää viraston johtamisessa tarvittavan talous- ja henkilöstötiedon viraston oman toiminnan tietoon. Palvelu tuottaa kuukausittaisen tilannekuvan johdon päätöksenteon tueksi, tavoitteiden asettamiseksi ja toteutuneen toiminnan arvioimiseksi yhdessä näkymässä. Johdon raportointipalvelu kokoaa sisältöä Kieku-tietojärjestelmästä, asiakasviraston omista järjestelmistä, muista yhteisistä järjestelmistä (Handi, M2, Osaava, Valtiolle.fi). Palvelu voi koostua pelkästään tietojen kokoamisesta ja siirtämisestä viraston omaan järjestelmään, mutta saatavilla on myös analysointipalveluja.

Viraston sisällöstä vastaavalle suunnattu raportointipalvelu tarjoaa vaihtoehtoisia ideoita toiminnan seuraamisen tueksi – valmiita mittareita ja tuen uusien mittareiden tuntemukseen. Palvelu tuottaa raportin ylläpidon, mikä vähentää johdon raportoinnin toteuttamiseen liittyvää manuaalista työtä ja tarjoaa aktiivisen jatkokehittämisen tietojohtamisen näkökulmasta.

Kirkon palvelukeskus (Kipa) tuottaa valtakunnallisesti kirjanpidon ja palkanlaskennan palveluja seurakuntatalouksille, seurakunnille, hiippakunnille ja kirkon keskusrahastolle. Kirkon palvelukeskus toimii Kirkkohallituksen yhteydessä ja sen tehtävänä on hoitaa seurakuntatalouksien, hiippakuntien, Kirkon keskusrahaston ja Kirkon eläkerahaston kirjanpito ja palkanlaskenta sekä niihin liittyvä maksuliikenne. Kirkon palvelukeskuksen toiminta rahoitetaan käyttäjien maksamilla palvelumaksuilla. Kirkolliskokous päättää maksujen suuruudesta.

Kirkon tilastot sisältävät tietoa seurakuntien henkilöstöstä, jäsenistöstä, taloudesta ja toiminnasta. Tilastot julkaistaan Kirkon tilastopalvelussa, jotka ovat avoimesti saatavilla internet-sivustolla. Kirkon tilastoissa käytetään kirkon hallinnollisia aluejakoja – seurakunnat, seurakuntayhtymät, rovastikunnat ja hiippakunnat – sekä seurakuntien jäsenmäärän mukaista luokitusta. Alueiden rajat noudattavat pääosin kuntarajoja, joten tilastotietoja on mahdollista suhteuttaa esim. alueen väkilukuun. Seurakunnat esitetään yleensä tilastovuoden seurakuntajaon mukaisena. Talousyksiköt eli seurakuntataloudet ovat yksittäisiä seurakuntia tai seurakuntayhtymiä. Talousyksikkö on taloustilaston alin alueellinen yksikkö. Taloustilasto päivitetään kerran kuukaudessa seurakuntien yhteisen kirjanpitojärjestelmän tietojen pohjalta. Kuluvan vuoden tilasto esittää osavuoden tilaston. Päättyneen vuoden taloustilasto päivittyy kevään aikana sitä mukaa, kun seurakuntien/seurakuntayhtymien tilinpäätökset valmistuvat. Lopullinen tilasto julkaistaan yleensä touko-kesäkuun vaihteessa. Tuloslaskelma esitetään kuten seurakuntien tilin-

päätöksissä. Rahoituslaskelma esitetään kuten seurakuntien tilinpäätöksissä. Tase esitetään kuten seurakuntien tilinpäätöksissä. Tehtäväalueet esitetään seurakuntien taloushallinnon ohjeen mukaisena. Jos seurakunta on muuttanut tehtäväalueidensa luokitusta, tilastotiedot eivät välttämättä vastaa todellisia lukuja eivätkä ole vertailukelpoisia muiden seurakuntien kanssa. Seurakunnan aineettomat ja aineelliset investoinnit.

Suomen ortodoksisen kirkon palvelukeskuksessa hoidetaan kirkollishallituksen toimivaltaan kuuluvia hallinnollisia, toiminnallisia ja taloudellisia asioita. Taloustoimisto maksaa useimpien kirkon ja seurakunnan palveluksessa työskentelevien palkat ja vastaa myös lähes kaikkien seurakuntien kirjanpidosta, tilinpäätöksistä ja talousasioihin liittyvästä neuvonnasta. Ortodoksinen kirkko julkaisee taloudestaan vain tilinpäätöstiedot, ostolasku- tai kirjanpitotietoja ei ole julkisesti saatavilla.

Peppol-verkosto

Peppol-verkosto on tarkoitettu sähköisten liiketoiminta-asiakirjojen välittämiseen. Peppol on kaikille avoin verkosto, jonka kautta eri toimijat voivat välittää sähköisiä liiketoiminta-asiakirjoja toisilleen standardisoidulla, toimialariippumattomalla tavalla. Sähköisiä liiketoiminta-asiakirjoja ovat esimerkiksi katalogit, tilaukset ja tilausvahvistukset. Peppol-verkostoon liitytään Peppol-palveluntarjoajien välityksellä. Valtaosa Suomen merkittävimmistä kauppakumppanimaista edistää Peppolin käyttöä alueellaan.

Arvion (Dahlberg 2023) mukaan pelkästään katalogit, tilaukset ja tilausvahvistukset sähköistämällä olisi mahdollista saavuttaa jopa 2,7 miljardin euron arvoinen vuosittainen tehokkuuden nousu Suomen tasolla vuoteen 2030 mennessä. Sanomien käyttö vähentää tiedon uudelleen syöttämisen tarvetta, inhimillisiä virheitä syötetyissä tiedoissa ja mahdollistaa siten vähän tuottavan työn uudelleen ohjaamisen paremmin tuottavan työn pariin. Lisäksi sanomien käyttö mahdollistaa paremman kokonaiskuvan hallinnan hankintoihin.

Valtiokonttori toimii kansallisena Peppol-viranomaisena ja tukee Peppol-sanomaliikenteen käyttöönottoa yrityksissä ja julkisen sektorin organisaatioissa järjestämällä neuvontaa Peppol-verkostoon liittymisestä ja Peppol-sanomaliikenteen käytöstä sekä tukemalla mahdollisesti sovelluspalvelua, jolla yritykset voivat lähettää ja vastaanottaa Peppol-sanomia.

OpenPeppol AISBL on Belgiaan rekisteröity ja Belgian lain mukainen voittoa tavoittelematon kansainvälinen yhdistys, johon kuuluu sekä julkisen että yksityisen sektorin jäseniä. OpenPeppol-yhdistys vastaa Peppol-verkoston määrittelyjen, toimintamallin ja palveluiden kehittämisestä, ylläpidosta sekä toteutuksesta.

Valtionhallinnossa on otettu käyttöön 1.4.2024 alkaen Peppol-verkosto ja sen mukaiset laajennetun tilausprosessin (Advanced Ordering) sanomat. Tavoite on, että Peppol-muotoinen tilaaminen on soveltuvuus huomioiden laajasti käytössä valtionhallinnon tilauksissa vuoteen 2026 mennessä.

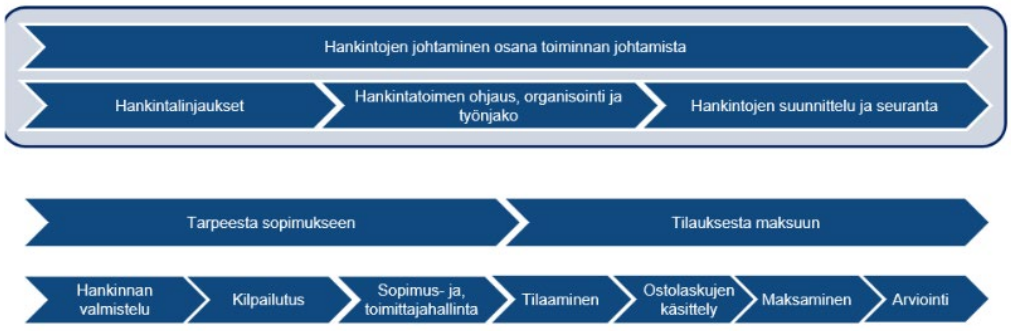
Peppolin osapuolia ovat:

- Kansalliset Peppol-viranomaiset
- Peppol-palveluntarjoajat eli verkoston palveluntarjoajat ja
- Loppukäyttäjät, kuten yritykset ja julkiset organisaatiot, jotka haluavat vaikuttaa Peppolin kehitykseen.
  Peppolin mukaisten asiakirjojen lähettäminen tai vastaanottaminen ei edellytä loppukäyttäjiltä OpenPeppolin jäseneksi liittymistä.

4 Julkisia hankintoja koskevat tiedot ja toimenpiteet tavoitetilan saavuttamiseksi

Edellisissä luvuissa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi ja lukuisissa selvityksissä todennettujen haasteiden ratkaisemiseksi julkisista hankinnoista hankintaprosessin aikana muodostuvia tietokokonaisuuksia samoin kuin toimintamalleja ja tietojärjestelmiä on kehitettävä. Vaikka julkisista hankinnoista muodostuu runsaasti tietoa, ovat tiedot hajallaan eri järjestelmissä eivätkä muodosta yhtenäistä ja helposti hyödynnettävää kokonaisuutta. Tämä hankaloittaa tehokasta tiedonkäyttöä ja hidastaa päätöksentekoa sekä innovaatioiden syntymistä. Järjestelmien tuottaman tiedon yhtenäistäminen ja tietojen parempi integrointi parantaisi julkisten hankintojen läpinäkyvyyttä ja tehokkuutta luoden perustan paremmille ratkaisuille ja kestävämmälle kehitykselle.

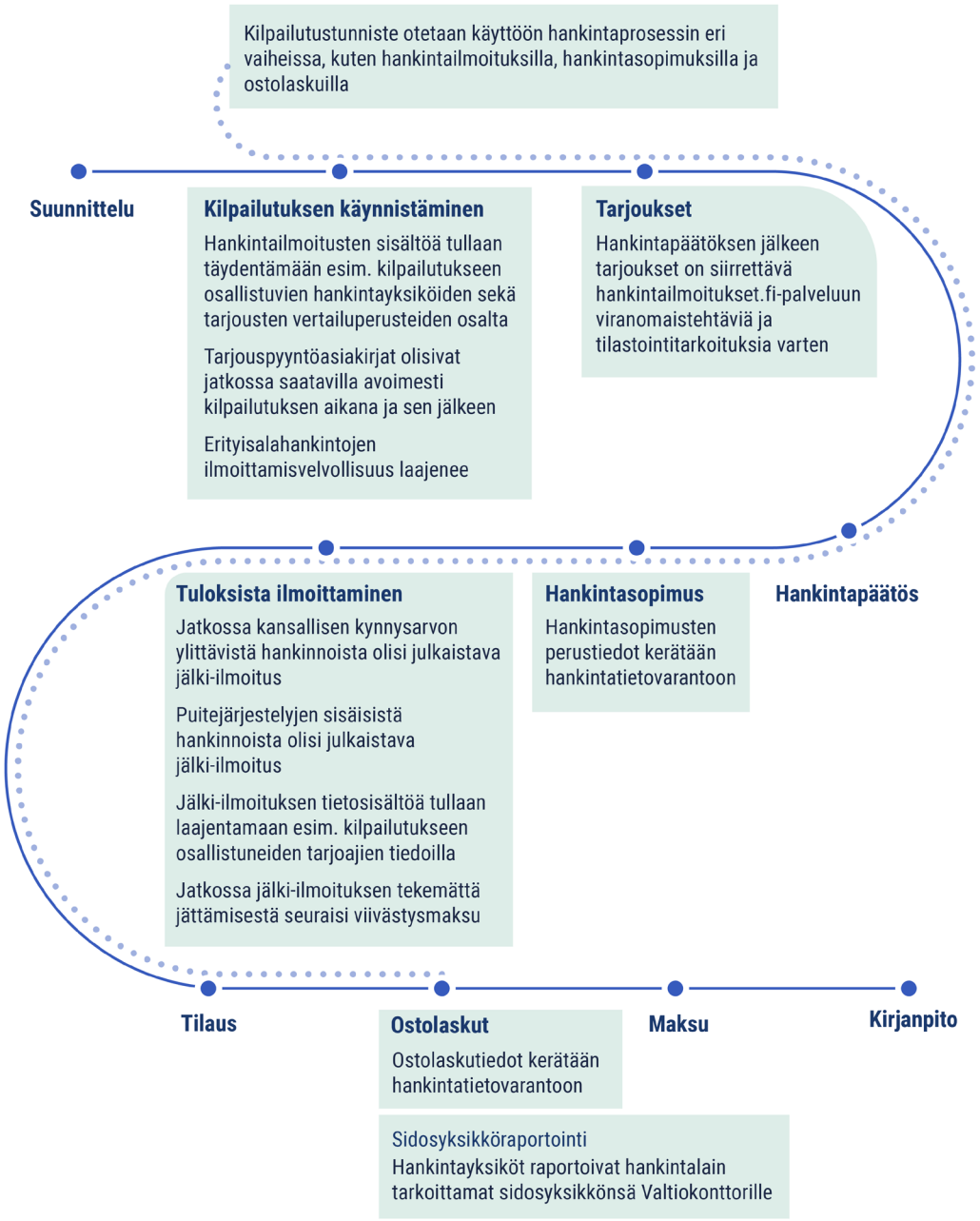
Tässä luvussa keskitytään tietosisällön laadun parantamisen kannalta tarvittaviin muutoksiin hankinnoista ilmoittamisessa, tilauksissa ja ostolaskutuksessa. Lähtökohtana on nykyisten järjestelmien ja niiden sisältämien tietojen luotettavuuden, yhtenevyyden parantaminen. Tämä edellyttää tietojen yhtenäistämistä ja yhteisten koodistojen käyttöönottamista, jotta eri tietolähteistä saatavia tietoja voitaisiin yhdistellä hankintojen elinkaariprosessin ajalta. Kokoamalla eri organisaatioiden tietoaineistot yhteen luodaan mahdollisuuksia vertailuanalyysien tekemiselle ja hyvien käytäntöjen löytymiselle.

Kuva 5. Hankintojen elinkaariprosessi.

Luvussa 4.1 käsitellään hankintaprosessin vaiheet ylittäviä tietosisältöjä ja -kenttiä. Tämän jälkeen luvussa 4.2 käsitellään tarpeesta sopimukseen -prosessivaiheen aikana syntyvien tietosisältöjen kehittämiseen vaadittavia toimenpiteitä. Viimeisessä luvussa 4.3 käsitellään tilauksesta maksuun -prosessivaiheen aikana muodostuvia tietoja ja näiden tietosisältöjen kehittämistä. Hankintatietovarantoon koottavia tietoja käsitellään

myöhemmin luvussa 5.1.2. Kuvassa 5 on esitetty hankintojen elinkaariprosessi, ja kuvassa 6 on esitetty ylätasolla hankintatietovarantoon kerättävät tiedot hankintojen elinkaariprosessin vaiheista.

Kuva 6. Hankintatietovarantoon kerättävät tiedot ylätasolla julkisen hankinnan elinkaariprosessin mukaisesti

4.1 Hankintaprosessin vaiheet ylittävät tietosisällöt ja niiden kehittäminen

Hankintayksiköt

Hankintailmoitukset.fi-palvelussa on vuosina 2020–2023 julkaistu noin 58 000 hankintailmoitusta joko EU-laajuisen, kansallisen tai pienhankintakilpailutuksen käynnistymisestä. Ilmoituksia julkaisseiden organisaatioiden määrä oli noin 2400.

Tarkasteltaessa hankintayksiköitä hankintailmoitukset.fi-palvelussa julkaistujen ilmoitusten perusteella hankintayksikköjen määrät jakautuvat seuraavasti:

Valtionhallinto

- Valtion virastot (184 kpl työnantaja- eli VHS-virastoa)
- Valtion rahastot (11 kpl): Talousarvion ulkopuoliset rahastot
- Valtion liikelaitokset (2 kpl): Senaatti-kiinteistöt (VM) ja Metsähallitus (MMM)
- Valtion yhtiöt ja erityistehtäväyhtiöt (54 kpl): Valtionhallinnossa sidosyksikköasemassa ovat myös esim. valtion täysin omistamat yhteisöt (esim. valtion omistama osakeyhtiö), jotka tarjoavat palveluja valtioon kuuluville virastoille tai laitoksille.
- Valtion julkisoikeudelliset säätiöt, laitokset ja muut julkisoikeudelliset rahastot (11 kpl)

Kunnat ja kuntayhtymät

- Kunnat ja kuntayhtymät (388 kpl): Kuntien alla saattaa toimia useita hankintayksiköitä, joiden tiedot myös tuotaisiin tietovarantoon.
- Kuntien ja kuntayhtymien liikelaitokset (n. 70 kpl*[46])
- Kuntien ja kuntayhtymien vesihuollon taseyksiköt (n. 130 kpl*)
- Kuntien ja kuntayhtymien julkisoikeudelliset laitokset (n. 2800 kpl*)

Hyvinvointialueet ja -yhtymät

- Hyvinvointialueet ja -yhtymät (25 kpl)
- Hyvinvointialueiden ja -yhtymien liikelaitokset
- Hyvinvointialueiden ja -yhtymien julkisoikeudelliset laitokset (n. 140 kpl*)

Uskonnolliset yhteisöt (n. 300 kpl)

- Evankelis-luterilainen kirkko
- Ortodoksinen kirkon sekä niiden

[46] *(H)TOLTiin ilmoitettujen organisaatioiden määrä. (H)TOLTiin ei tarvitse ilmoittaa niitä organisaatioita, joissa omistusosuus on alle 20 %.

- Seurakunnat ja muut viranomaiset

Korkeakoulut (36 kpl)
- Yliopistot
- Ammattikorkeakoulut
- Korkeakoulukonsernit ja –yhteisöt

Muut julkisoikeudelliset laitokset

Muut organisaatiot

Muut organisaatiot ovat pääosin julkisilta organisaatioilta rahoitusta saavia yhdistyksiä ja muita organisaatioita sekä yrityksiä ja yhteisöjä, jotka saavat tukea tai rahoitusta yksittäistä hankintaa varten yli 50 prosenttia.

Hankintailmoituksia julkaisseiden organisaatioiden perusteella ei kuitenkaan pystytä selvittämään hankintayksikköjen todellista määrää: samalla y-tunnuksella ilmoittava organisaatio saattaa koostua useammasta toisistaan erillistä hankintayksikköistä, joille ei ole olemassa omaa tunnistetta. Hankintayksikköjen määrä myös vaihtelee vuosittain organisaatiomuutosten ja hankintaa varten julkista rahoitusta saavien organisaatioiden määrän vaihdellessa.

Hankintayksiköille tulisi luoda hankintayksikkötunniste, joka yksilöi hankintayksikön myös niissä tapauksissa, missä saman y-tunnuksen alla toimii useampia toisistaan erillisiä hankintayksiköitä. Hankintayksikötunnusta tarvitaan myös sen selvittämiseen, sovelletaanko organisaatioon, sen osaan tai toimintaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki). Tunnisteista muodostuisi listaus niistä hankintayksiköistä, jotka tekevät kynnysarvot ylittäviä hankintoja. Muodostettua tunnistetta käytettäisiin ilmoituksilla, mutta sitä ei olisi välttämätöntä lisätä muihin hankintatietoihin, sillä tieto saataisiin välillisesti esimerkiksi ostolaskuille myöhemmin esitettävällä kilpailutustunnuksella.

Ehdotus 1: Hankintayksikkötunnisteiden käyttöönotto
Hankintailmoitukset.fi-palveluun tulee luoda toiminnallisuus, josta y-tunnuksellinen hankintalain mukainen hankintayksikkö saa hankintayksikkötunnisteen. Hankintalain mukaisille hankintayksiköille tulee säätää velvoite käyttää hankintayksikkötunnistetta vähintään hankintailmoituksilla (ml. hankintailmoitus, suorahankintailmoitus ja jälki-ilmoitus). Hankintailmoituksia on muokattava siten, että ne tukevat hankintayksikkötunnisteen käyttöä. Tunniste tulisi voida noutaa hankintailmoitukset.fi-palvelusta ohjelmointirajapintojen kautta eri tietojärjestelmiin.

Vaikutukset
Hankintayksikön tunnistaminen hankintailmoituksilta, etenkin jälki-ilmoitukselta, parantaa hankintojen läpinäkyvyyttä ja mahdollistaa kynnysarvojen sekä sopimusten seurannan ja valvonnan.

Hankintayksikkötunnisteen lisäämisestä hankintailmoitukset.fi-palveluun ei koituisi merkittäviä kustannuksia hankintayksiköille, sillä hankintayksikkö pitää nykyisellääänkin ilmoittaa. Toimenpide on luonteeltaan tekninen ja perustuu teknisiin rajauksiin hankintailmoitukset.fi-palvelussa. Ominaisuuden ja tarvittavien rajapintojen kehittämisestä syntyy vähäisiä kustannuksia hankintailmoitukset.fi-palvelun ylläpitäjälle.

Hankintayksiköiden sidosyksiköt

Hankintalain 15 §:n mukaan hankintayksikön hankkiessa tuotteita, palveluja tai rakennusurakoita sidosyksiköltään, hankintaan ei sovelleta hankintalakia. Sidosyksiköltä tehtäviä hankintoja ei näin ollen tarvitse kilpailuttaa. Hankintatietovarannolle asetetut tavoitteet edellyttäisivät kuinkin sekä hankintayksiköiden että näiden sidosyksiköiden tunnistamista: ilman hankintayksikön ja sen sidosyksikköjen tunnistamista ei laskutustiedoista pystytä tunnistamaan organisaation sidosyksiköiltä tehtyjä hankintoja, joita ei tarvitse kilpailuttaa.

Kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointiyhtymät ja hyvinvointialueet raportoivat hankintalain 15 §:n tarkoittamia sidosyksiköitä osana vuosittaista TOLT-raportointia. Nykyinen raportointi ei kuitenkaan muodosta kattavaa listausta näiden organisaatioiden sidosyksiköistä. Raportoinnista jää puuttumaan erityisesti pienten omistusosuuksien kautta muodostuvat sidosyksiköt, jolloin organisaation sidosyksiköiltä tehtyjen hankintojen tunnistaminen vaikeutuu.

Valtion virastojen ja laitosten sidosyksiköistä on muodostettavissa listaus ilman erillistä raportointia, sillä valtion virastoja on merkittävästi vähemmän kuin paikallishallinnon organisaatioita ja näin ollen myös sidosyksiköitä on rajallinen määrä. Lisäksi muutokset valtion virastojen sidosyksiköissä ovat vähäisiä.

Ehdotus 2: Sidosyksiköiden raportointi osana TOLT-raportointia

Kuntien, kuntayhtymien, hyvinvointiyhtymien ja hyvinvointialueiden TOLT-raportointia tulee muuttaa siten, että nämä organisaatiot raportoivat jatkossa kaikki hankintalain 15 §:n tarkoittamat sidosyksikkönsä osana vuosittaista TOLT-raportointia. Muutokset tulisi saattaa voimaan jo raportointikaudelle 2025.

Vaikutukset
Sidosyksikköraportointiin tehtävät uudistukset yhdessä ostolaskutietojen keskitetyn keräämisen avulla parantaisi sidosyksikköhankintojen arviointia. Läpinäkyvyys tietoihin kannustaisi hankintayksiköitä arvioimaan aiempaa tarkemmin toimittajan sidosyksikköasemaa, jota kautta virheellisten sidosyksikköhankintojen määrä vähenisi ja sitä myötä hankintoja ohjautuisi enemmän hankintalain mukaisiin kilpailutuksiin. Tämä parantaisi

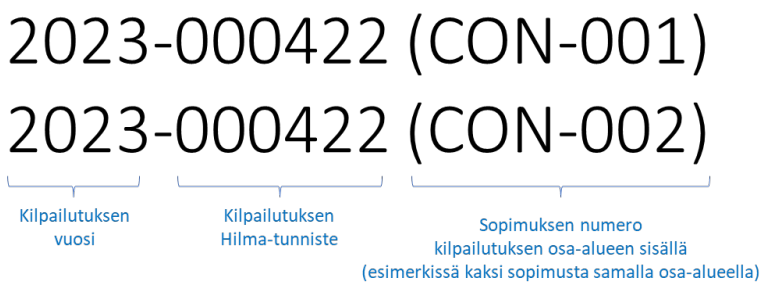
markkinoilla toimivien yrittäjien mahdollisuuksia lisäliiketoimintaan ja toisaalta tarjouskilpailujen avulla voitaisiin alentaa hankintojen yksikkökustannuksia tai parantaa hankintojen laatua.

Kaikkien sidosyksiköiden ilmoittamisesta TOLT-raportoinnissa seuraisi hankintayksiköille vain vähäistä hallinollista taakkaa, sillä osa sidosyksiköistä raportoidaan nykyisinkin ja toisaalta hankintayksikön täytyy olla tietoinen sidosyksiköistään, mikäli se tekee sidosyksikköhankintoja

Kilpailutustunniste

Tavoitetilassa hankintatietovarannon avulla pystyttäisiin seuraamaan hankintoihin käytettyjä varoja niin, että organisaatiokohtaisesti pystyttäisiin tunnistamaan laskutuksen perusteella, mikä osa organisaation menoista kohdistuu kilpailutettuihin ja mikä osa kilpailuttamattomiin hankintoihin. Tiedon saaminen edellyttäisi sitä, että hankintayksikkö käyttäisi tilauksessaan tai sopimuksessaan tunnistetta, jolla tilaus tai toimitus voitaisiin yhdistää kilpailutukseen tai tehtyyn sopimukseen. Tämä edellyttäisi myös sitä, että toimittaja käyttäisi laskullaan hankintayksikön antamaa kilpailutustunnistetta.

Sekä sopimus- että kilpailutustunnisteelle on varattu kentät Eurooppa-normin mukaisissa verkkolaskuissa. Hilma-palvelu muodostaa jälki-ilmoituksen tekemisen yhteydessä kilpailutetulle sopimukselle tunnisteen, jonka avulla voidaan tunnistaa kilpailutus, kilpailutuksen osa ja kilpailutuksen perusteella tehdyt sopimukset.

Kuva 7. Hilma-palvelun muodostaman tunnisteen esimerkki.

Hilma-palvelun tunniste ei tällä hetkellä yksilöi kaikilta osin kilpailutusta ja sen perusteella tehtyä sopimusta. Palauttamalla tunniste muotoon, jossa se oli ennen 1.9.2023 tehtyä eForms-päivitystä, tunnisteesta saataisiin yksilöivä myös kilpailutuksen osa-alueiden osalta.

Kuva 8. Hilma-palvelun muodostama myös osat yksilöivä tunniste.

Mikäli myös osat yksilöivä tunniste näkyisi Hilma-palvelussa selkeästi ja se toimitettaisiin esimerkiksi ohjeineen sähköpostitse hankintailmoituksen tekijän ilmoituksella antamaan sähköpostiosoitteeseen, voitaisiin tunnistetta käyttää kilpailutetun sopimuksen tunnuksena Finvoice 3.0 -muotoisten sähköisen laskun TenderReference-kentässä, TEAPPSXML-laskun kohdassa HEADER/OFFER_REFERENCE ja Peppol BIS Billing rakenteessa kentässä urn:oasis:names:specification:ubl:schema:xsd:CommonBasicComponents-2. Vaihtoehtoisesti tunniste tulisi voida toimittaa rajapintojen kautta niille järjestelmille, jotka lähettävät ilmoituksia Hilmaan.

Ehdotus 3: Kilpailutustunnisteen käyttö

Hankintalain mukaisille hankintayksiköille tulisi säätää velvoite lisätä hankintailmoitukset.fi-palvelussa syntyvä yhtenäinen kilpailutustunniste kaikkien hankintalain soveltamisalaan kuuluvien hankintojen hankintailmoituksille, tarjouspyynnöille, sopimuksille, ostolaskuille sekä mahdollisesti muille erikseen määriteltäville asiakirjoille tietojen yhdistämisen mahdollistamiseksi.

Hankintailmoitukset.fi-palveluun tulee luoda tekniset edellytykset edellä kuvatun kaltaisen tai myöhemmin määriteltävän kaltaisen yksilöivän kilpailutustunnisteen syntymiselle ja siirtymiselle eri tietojärjestelmien välillä. Yksityisen sektorin tietojärjestelmien, kuten kilpailutus- ja taloushallinnon tietojärjestelmien, tulisi mahdollistaa kilpailutustunnistetta koskevan uuden sääntelyn toteutuminen luomalla tietojärjestelmiin riittävät tietorakenteet ja -kentät kilpailutustunnisteen käyttämiselle erikseen määriteltävissä asiakirjoissa, kuten hankintailmoituksissa, tarjouspyynnöissä, sopimuksissa ja ostolaskuissa.

Julkisten hankintojen yleisiin sopimusehtoihin (JYSE) ja julkisen hallinnon IT-hankintojen yleisiin sopimusehtoihin (JIT) tulisi lisätä toimittajalle velvoite lisätä kilpailutustunniste sille kuuluvaan kenttään laskulla, mikäli kyse on kansalliset tai EU-kynnysarvot

ylittävään hankintasopimukseen liittyvästä tilauksesta. Lisäksi kyseisiin yleisiin ehtoihin tulisi lisätä toimittajalle velvoite lisätä jokin muu tunniste (esimerkiksi sopimusnumero) laskulle, mikäli tilaus liittyy kynnysarvot alittavaan hankintasopimukseen.

Vaikutukset
Kilpailutustunnisteen käyttöönoton ansioista pystyttäisiin tunnistamaan ja seuraamaan kilpailutettuja ja kilpailuttamattomia hankintoja.

Hankintatietopalvelun keräämien ostolaskujen ja käyttöönotettavien kilpailutustunnisteen ja sopimusnumeron avulla voitaisiin seurata voimassa olevien sopimusten ajallista ja arvollista umpeutumista. Kun tämä tieto olisi saatavilla avoimesta ja keskitetystä palvelusta, tarjoajat voisivat valmistautua tuleviin kilpailutuksiin merkittävästi paremmin. Tämä oletettavasti lisäisi mahdolliseen uuteen kilpailutukseen osallistuvien tarjoajien määrää.

Kilpailutustunnisteen käyttöönotosta seuraisi hankintayksiköille kohtalaista hallinnollista taakkaa, sillä tunniste olisi otettava käyttöön eri asiakirjoilla. Tunnuksen käsittely todennäköisesti edellyttäisi muutoksia hankintayksiköiden ostoreskontrajärjestelmissä.

Ostolaskuja lähettävän toimittajan olisi lisättävä kilpailutustunniste laskulle, joten tunnuksen käyttöönotto vaatisi järjestelmämuutoksia julkisiin hankintoihin osallistuvien toimittajien laskutusjärjestelmiin. Kaupallisiin kilpailutusjärjestelmiin ja mahdollisesti hankintailmoitukset.fi-palveluun olisi tehtävä järjestelmämuutoksia.

Laskujen salassapitoa koskevat merkinnät

Jotta ostolaskutietojen keskitetty käsittely olisi mahdollista, tulee salassa pidettävät ja turvallisuusluokitellut tiedot laskuilta merkitä selkeästi. Finvoice 3.0 -muotoisten sähköisen laskun ClassificationCode-kentässä ja TEAPPSXML-laskun kohdassa HEADER/SECURITY_DETAILS/SECRECY_CLASS olisi mahdollista ottaa käyttöön salassa pidettäviä ja turvallisuusluokiteltuja tietoja koskeva merkintä SC-koodituksen avulla.

SC-koodistolle varattu kenttä on kymmenen merkkiä pitkä. Yksi vaihtoehto olisi ottaa SC-koodistosta käyttöön koodit SC01-04 seuraavalla tavalla:

- SC01 = Salassa pidettävä (muut kuin (julkL 24 § 1 mom. 2, 5, 7–11 kohtien mukaan salassa pidettävät)
- SC02 = Salassa pidettävä (julkL 24 § 1 mom. 2, 5, 7–11 kohtien mukaan salassa pidettävät) / Ei turvallisuusluokiteltu
- SC03 = Käyttö rajoitettu / TL IV

- SC04 = Luottamuksellinen / TL III

Koodit SC01-04 kertoisivat siis salassa pidettävän luokituksen tason. SC-koodeja olisi tämän jälkeen käytettävissä SC05-99. Näille koodeille voisi antaa erilaisia, myöhemmin tarkennettavia merkityksiä, joilla voitaisiin kertoa laskun salassa pidettävät osat. Jos SC05 tarkoittaisi ”toimittajatieto”, kertoisi ClassificationCode-kentän koodi ”0205”, että laskun toimittajatieto on salattu julkisuuslain 24 § 1. momentin kohtien 2, 5 tai 7–11 perusteella. Toisaalta SC-koodilla voitaisiin salata useampi laskun osa jopa eri tasoilla. Esimerkiksi, jos SC06 tarkoittaisi ”tuoterivit”, ClassificationCode-kentän koodi ”01060305” tarkoittaisi ”laskun tuoterivit salattu julkisuuslain 24 § 1. momentin muiden kuin kohtien 2, 5 tai 7–11 perusteella ja toimittajatieto turvallisuusluokiteltu tasolla TL IV”.

Mikäli laskulla käytettäisiin turvalaskun luokitusta, tulisi laskun InvoiceTypeCode-kentässä olla merkintä SEI01 ja hyvityslaskun osalta merkintä SEI02. SEI- ja SC-koodeilla merkityllä laskulla ei tulisi käsitellä muita kuin SC-koodin mukaisia tietoja, jotta laskujen julkiset tiedot voitaisiin varmasti erottaa. Koodien käytöstä sovittaisiin ostajan ja myyjän kesken.

SEI- ja SC-koodistojen käyttöönotto edistäisi ostolaskujen mahdollisten salassapitomerkintöjen tekemistä ostolaskujen käsittelyjärjestelmissä sekä mahdollistaisi laskutietojen keskitetyn käsittelyn perustettavassa hankintatietovarannossa. Turvallisuuteen liittyvien laskujen selkeä merkitseminen parantaisi tietoturvallisuutta ja vähentäisi riskiä salassa pidettävien tietojen asiattomalle paljastumiselle.

Ehdotus 4: Ostolaskujen turvallisuusluokittelu SC-koodeilla
Hankintalain mukaisille hankintayksiköille tulisi säätää velvoite ottaa käyttöön ostolaskujen turvallisuusluokittelun mahdollistava SC-koodisto ja lisäämään turvallisuusluokitusta vastaava koodi ostolaskuille. SC-koodiston koodeille tulisi antaa julkishallinnolle yhteiset julkisuuslain 24 § 1 momentin kohtien ja turvallisuusluokitteluasetuksen 3 § 1 momentin 3 ja 4 kohtien mukaiset merkitykset sekä laskun osiin liittyvät selitteet. Hankintayksiköille tulisi säätää velvoite toimittaa SC-koodi tai vastaava tietojen salassapitoa ilmaiseva merkintä kansalliseen julkisten hankintojen tietovarantoon osana ostolaskuihin liittyvää muuta erikseen määriteltävää tietosisältöä.

Mikäli hankintayksikkö on antanut tilauksella tai muulla tavalla SC-koodin toimittajalle, tulisi julkisten hankintojen yleisissä sopimusehdoissa (JYSE) ja julkisen hallinnon IT-hankintojen yleisissä sopimusehdoissa (JIT) velvoittaa toimittaja lisäämään tunniste sille kuuluvaan kenttään laskulla.

Vaikutukset
Turvallisuuteen liittyvien laskujen selkeä merkitseminen parantaisi tietoturvallisuutta ja

vähentäisi riskiä salassa pidettävien tietojen asiattomalle paljastumiselle. Selkeät salassapitomerkinnät lisäisivät julkisten hankintojen avoimuutta merkittävällä tavalla, kun laskujen julkaisuun liittyvää yliluokittelua voitaisiin vähentää.

Merkintöjen tekemisestä, sopimisesta toimittajien kanssa ja tietojen toimittamisesta tietovarantoon lisäisi kohtalaisesti hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Valtionhallinnon hankintayksiköiden osalta hallinnollinen taakka olisi merkittävä. Hankintayksikön täytyisi arvioida tarvetta SC-koodille vähintään tiettyyn sopimukseen liittyvissä laskuissa. SC-koodin lisääminen ostolaskuille vaatisi toimenpiteitä julkisiin hankintoihin osallistuvilta toimittajilta ja mahdollisesti muutoksia toimittajien laskutusjärjestelmiin.

4.2 Tietosisältöjen kehittäminen suunnittelusta sopimukseen -prosessivaiheen osalta

Markkinakartoitukset

Hankintayksiköt julkaisevat Hilma-palvelussa ennakkoilmoituksia, joiden tosiallinen tarkoitus on markkinakartoitus tai tietopyyntö. Näillä ilmoituksilla ei käynnistetä kilpailutusta tai ilmoiteta suunnitelluista kilpailutuksista vaan ilmoituksia käytetään puhtaasti tietojen saamistarkoituksessa.

Uusitussa eForms-tietomallissa on valmis ilmoitus markkinakartoituksia ja tietopyyntöjä varten. Tätä ns. E1-ilmoitusta voi käyttää sekä kansallisesta että EU-laajuisesta markkinakartoituksesta ilmoittamiseen. Ilmoituskäytännön yhdenmukaistaminen ja siirtyminen käyttämään E1-ilmoitusta parantaisi hankintatietovarantoon kerättävän tiedon laatua ja yhdenmukaistaisi käytäntöjä.

Ehdotus 5: Markkinakartoituksista ja tietopyynnöistä ilmoittaminen (eForms)
Hankintalain mukaisia hankintayksiköiltä tulisi säädöksin tai teknisin toimin edellyttää markkinakartoituksista ja tietopyynnöistä ilmoittamista vain uudella eForms-tietomalliin sisältyvällä E1-ilmoituksella. Varsinaisia ennakkoilmoituksia tulisi käyttää vain lain tarkoittamalla tavalla, jotta ne voidaan myöhemmässä erottaa markkinakartoituksista ja tietopyynnöistä.

Vaikutukset
Kerättävän tiedon laatu paranisi ilmoituksen käyttöönoton myötä.

Markkinakartoitusten osalta siirryttäisiin käyttämään toista ilmoitustyyppiä, joten markkinakartoitusten ilmoittamisesta ei seuraa työmäärää kasvattavia vaikutuksia hankintayksiköille.

Hankintailmoitukset – kilpailukseen osallistuvat hankintayksiköt

Kilpailutuksissa, joissa on mukana useampi ostaja, osallistuvat hankintayksiköt tulisi ilmoittaa hankintailmoituksella rakenteisessa muodossa. Erityisesti yhteishankintoina toteutettavissa puitejärjestelyistä ei tällä hetkellä ole saatavissa rakenteisessa muodossa tietoa niistä hankintayksiköistä, jotka voivat käyttää puitejärjestelyä sen voimassaolo aikana. Tiedot voivat olla tarjouspyynnön liitedokumenteissa, joiden käyttäminen lähdetietona on ongelmallista. Dynaamisissa hankintajärjestelmissä ei vastaavaa mukana olevien hankintayksikköjen ilmoittamista tarvittaisi, koska dynaamisen hankintajärjestelmän käyttämisestä on tehtävä jälki-ilmoitus. Lisäksi dynaamisten hankintajärjestelmien käyttämiseen ei tarvita ennakkoilmoittautumista. Myös muissa kilpailutuksissa, joiden tarkoituksena on sopimuksen tekeminen useamman hankintayksikön käyttöön, olisi mukana olevat hankintayksiköt ilmoitettava ilmoituksilla, ei liitetiedostoissa, rakenteisessa muodossa.

Ehdotus 6: Hankintayksiköiden ilmoittaminen hankintailmoituksilla
Hankintalain mukaisille hankintayksiköille tulisi säätää velvoite ilmoittaa hankintaan osallistuvat hankintayksiköt hankintailmoituksilla ja sitä seuraavilla ilmoituksilla. Tietojen rakenteinen ilmoittaminen tulisi mahdollistaa teknisesti hankintailmoitukset.fi-palvelussa ja yksityisen sektorin toteuttamissa kilpailutusjärjestelmissä. Myös puitejärjestelyä perustaville hankintalain mukaisille hankintayksiköille tulisi säätää velvoite ilmoittaa hankintailmoituksella kaikki ne organisaatiot, jotka ovat liittyneet puitejärjestelyn kilpailutukseen ja tulisivat käyttämään puitejärjestelyä. Organisaatioista olisi ilmoitettava vähintään y-tunnus, hankintayksikkötunniste ja hankintayksikön nimi. Valtiokonttorille tai muulle viranomaiselle tulisi lailla säätää mahdollisuus antaa tarkempia säännöksiä tai määräyksiä hankintatietovarantoon toimitettavien hankintailmoitusten tietosisällöstä, tiedon muodosta ja tiedon toimittamisen tavasta.

Vaikutukset
Tämän toimenpiteen ja hankintatietovarantoon kerättävien ostolaskutietojen avulla olisi mahdollista seurata kilpailutuksessa mukana olevien hankintayksiköiden ostoja ja saataisiin kytkettyä ne tehtyyn kilpailutukseen.

Kilpailutukseen osallistuvien hankintayksiköiden ilmoittaminen kasvattaa ilmoitettavien tietojen määrää ja tätä myöten hankintayksiköiden työmäärää, mutta tätä voidaan kuitenkin pitää vähäisenä. Toimenpide edellyttää muutoksia hankintailmoitukset.fi-palveluun ja kaupallisiin kilpailutusjärjestelmiin.

Hankintailmoitukset - tarjouspyyntöasiakirjat

Hankintailmoitukset.fi-palvelussa on hankintalain, erityisalojen hankitalain (1398/2016) ja puolustus- ja turvallisuushankintalain (1531/2011) mukaan julkaistava kilpailutuksen käynnistävä hankintailmoitus. Ilmoitusten liitteenä olevia asiakirjoja on saatavilla hankintailmoitukset.fi-palvelusta vain rajallisesti. Liiteasiakirjoja on saatavilla palvelusta vain niiden kilpailutusten osalta, joissa hankintayksikkö on tehnyt ilmoituksen ja vastaanottanut tarjoukset Hilma-palvelussa. Merkittävä osa hankintayksiköistä käyttää kilpailutuksissa kaupallisia palveluntarjoajia, jolloin tarjouspyyntöä tai sen liitteitä ei lähetetä julkaistavaksi Hilma-palveluun. Hankintailmoitukset, tarjouspyyntöasiakirjat ja niiden liitteet eivät enää tarjousajan päätyttyä ole julkisesti saatavilla. Tarjouspyynnöt ja niiden liiteasiakirjat sisältävät kuitenkin olennaista tarjouskilpailuun liittyvää tietoa, jota hankintailmoituksella ei julkaista. Tekstianalytiikan ja koneälyn kehittyminen mahdollistaisi myös näiden asiakirjojen sisällön tarkemman tarkastelun, jos ne olisivat saatavilla.

Ehdotus 7: Tarjouspyyntöasiakirjojen toimittaminen ja saatavuus
Hankintalain mukaisille hankintayksiköille tulisi säätää velvoite toimittaa tarjouspyyntöasiakirjat ja niiden liitteet siten, että asiakirjat olisi saatavilla hankintailmoitukset.fi-palvelusta myös tarjousajan päättymisen jälkeen.

Hankintailmoitukset.fi-palveluun tulisi luoda tekniset edellytykset tarjouspyyntöasiakirjojen ja niiden liitteiden arkistoimiselle, esittämiselle ja hakemiselle tarjousajan päättymisen jälkeen. Hankintailmoitukset.fi-palveluun ja tarvittaessa yksityisen sektorin kilpailutusjärjestelmiin tulisi luoda tekniset edellytykset tarjouspyyntöasiakirjojen ja niiden liitteiden siirtämiselle kansalliseen julkisten hankintojen tietovarantoon.

Vaikutukset
Toimenpide lisäisi tietojen avoimuutta, sillä asiakirjat sisältävät olennaista tietoa tarjouskilpailusta, jota ei muualta ole saatavilla**.** Toimenpide mahdollistaisi tarjouspyyntöasiakirjoihin liittyvän tutkimus- ja analyysityön esimerkiksi hankinnalle asetettujen tavoitteiden analysoimiseksi.

Hankintailmoitukset.fi-palveluun ja tarvittaessa kaupallisiin kilpailutusjärjestelmiin olisi tehtävä järjestelmämuutoksia.

Hankintailmoitukset: sote ja muut erityiset palvelut

Sote- ja muiden erityisten palvelujen osalta kynnysarvo hankinnasta ilmoittamiseen on korkea. Sote-hankinnoissa kynnysarvo on 400 000 € ja muiden erityisten palvelujen kohdalla 300 000 €. Hankintayksiköt julkaisevat kuitenkin usein sote- ja muiden erityisten palvelujen hankintailmoituksia kynnysarvoja alemmista hankinnoista. Hankintayksi-

kön käyttäessä kaupallisia kilpailutuspalveluja ilmoitukset näistä hankinnoista julkaistaan vain kaupallisissa kilpailutuspalveluissa. Hilma-palvelussa on vuodesta 2020 lähtien ollut ilmoitus, jolla näistä kilpailutuksista voidaan ilmoittaa.

Ehdotus 8: Sote-palveluhankintailmoitusten julkaisu (myös alle 400 000 euroa)
Hankintayksiköille tulisi säätää velvoite toimittaa julkaistavaksi sote-palvelujen alle 400 000 euron arvoisia hankintoja koskevat ilmoitukset hankintailmoitukset.fi-palvelussa, mikäli hankintayksikkö ilmoittaa kilpailutuksesta.

Hankintayksiköille tulisi säätää velvoite toimittaa julkaistavaksi erityisten palvelujen alle 300 000 euron arvoisia hankintoja koskevat ilmoitukset Hilma-palveluun, mikäli hankintayksikkö ilmoittaa kilpailutuksesta.

Vaikutukset
Kerättävän tiedon kattavuus paranisi ja julkaistut hankintailmoitukset olisivat keskitetysti saatavilla hankintailmoitukset.fi-palvelusta tai sen kautta.

Hankintayksiköille, jotka tekevät sote-palvelujen ja muiden erityisten palvelujen hankintoja seuraisi toimenpiteestä vähäistä hallinnollista taakkaa. Hankintayksiköt julkaisevat jo nykyisellään usein sote-palvelujen ja muiden erityisten palvelujen hankintailmoituksia kynnysarvoja alemmista hankinnoista.

Hankintailmoitukset - tarjousten vertailuperusteet

Hankintailmoitukselta tulisi käydä selkeästi ilmi tarjousten vertailuperusteet. Nykytilanteessa tarjousten vertailuperusteiden tiedoista on ilmoitettava ainoastaan vertailuperusteen tyyppi, kuten hinta tai laatu. Hankintailmoituksissa on kuitenkin kentät vertailuperusteen painoarvolle, painoarvon tyypille, vertailuperusteen nimelle ja kuvaukselle, mutta näiden ilmoittaminen ei ole pakollista. Painoarvot ja tarkemmat tiedot valintaperusteista on usein ilmoitettu ainoastaan tarjousasiakirjoissa, joissa ne eivät ole rakenteisessa muodossa. Lisäksi tietoja ei välttämättä ilmoiteta oikein. Esimerkiksi painoarvo saatetaan ilmoittaa kuvauskenttään, eikä sille varattuun kenttään tai vertailuperusteeksi saatetaan ilmoittaa hinta, mutta vertailuperusteen kuvaukseen on ilmoitettu tarjouksen vertailuperusteena olevan laatu sekä hinta. Mikäli vertailuperusteet on ilmoitettu väärään kenttään tai niitä ei ole ilmoitettu lainkaan, tarjousten vertailuperusteita ei ole mahdollista arvioida riittävällä tasolla.

Ehdotus 9: Tarjousten vertailuperusteiden ilmoittaminen (rakenteinen muoto)
Tarjousten vertailuperusteet tulisi ilmoittaa rakenteisessa muodossa hankintailmoituksella. Vertailuperusteista tulisi ilmoittaa vähintään vertailuperusteen tyyppi ja nimi, pai-

noarvo ja painoarvon tyyppi niille varatuissa kentissä. Vertailuperusteiden ilmoittamista koskevaa ohjeistusta tulisi myös kehittää, jotta tietojen yhdenmukaisuus paranisi.

Vaikutukset
Kerättävän tiedon laatu ja yhdenmukaisuus paranisivat, mikäli tarjousten vertailuperusteet ilmoitettaisiin rakenteisessa muodossa hankintailmoituksilla. Tarjousten vertailuperusteet toimivat usein hankintojen vaikutustenarvioinnin pohjana ja näin ollen vertailuperusteiden käyttävyyden parantaminen tulisi näkymään myös laadukkaampina vaikutustenarviointeina. Esimerkiksi tarjousten vertailuperusteita voidaan hyödyntää, kun arvioidaan laadun painottamisen vaikutusta hankinnan hintaan.

Vertailuperusteiden ilmoittaminen lisäisi vähäisesti hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Tiedot löytyvät nykyisellään tarjouspyyntöasiakirjoista ja niiden liitteistä, jatkossa valintaperusteet tulisi ilmoittaa hankintailmoituksella niille varattuihin kenttiin.

Tarjoukset

Hankintayksiköiden kilpailutuksiin saamat tarjoukset ovat keskeinen tietosisältö, kun arvioidaan esimerkiksi laadun painottamisen vaikutuksia hintaan. Tarjousten hintatietoja, vertailuhintoja ja -pisteitä hyödyntämällä voidaan merkittävällä tavalla syventää kilpailutusprosessiin liittyvää analyysia ja vaikutusten arviointia. Myös Kilpailu- ja kuluttajavirasto tarvitsee lakisääteisessä valvontatyössään näitä tietoja, joiden avulla tarjouksia voidaan vertailla.

Vaikka julkisten hankintojen kilpailuttamiseen käytetyt tietojärjestelmät mahdollistavat usein pitkälle vietyjen rakenteisten arviointitekijöiden määrittämisen ja tarjousten automaattien arvioinnin, eivät hankintayksiköt käytä olemassa olevia mahdollisuuksia täysimääräisesti. Useimmissa tarjouskilpailuissa tarjoajilta pyydetään tarjouksen liitteinä erillisiä selvityksiä ja kuvauksia. Tämä rakenteellisen tiedon puuttuminen vaikeuttaa esimerkiksi Kilpailu- ja kuluttajaviraston viranomaistehtävien hoitamista.

Tarjoukset voivat sisältää toimittajien liikesalaisuuksia ja tietoja tulee käsitellä erityisellä huolellisuudella.

Ehdotus 10: Velvoite toimittaa tarjoukset hankintailmoitukset.fi-palveluun

Hankintalain mukaisille hankintayksiköille tulisi lailla säätää velvoite toimittaa tarjoukset tai erikseen määriteltävät tiedot tarjouksista viranomaistehtäviä ja tilastointitarkoituksia varten hankintailmoitukset.fi-palveluun. Hankintailmoitukset.fi-palvelun ja yksityisen sektorin kilpailutusjärjestelmien tulisi mahdollistaa tiedon liikkuminen hankintailmoitus-

ten tapaan teknisiä rajapintoja pitkin. Lailla voitaisiin säätää valtioneuvostolle asetuksenantovaltuus tai Valtiokonttorille määräyksenantovaltuus koskien hankintailmoitukset.fi-palveluun ja tietovarantoon toimitettavien tarjoukseen liittyvien tietojen tai tietojen muotojen yksityiskohtia.

Hankintailmoitukset.fi-palveluun tulisi luoda edellytykset automaattisesti siirtää tarjoukset tai niitä koskevat erikseen määriteltävät tiedot ei-avointa rajapintaa pitkin kansalliseen julkisten hankintojen tietovarantoon jälki-ilmoituksen julkaisemisen jälkeen.

Vaikutukset
Tarjousten kokoaminen keskitettyyn viranomaisen tietovarantoon parantaa viranomaistoiminnan edellytyksiä. Kun huomioidaan aiemmin esitetty tarjousten vertailuperusteisiin liittyvä toimenpide, tarjousten vertailutietojen kokoamisella voitaisiin tunnistaa merkittäviä kustannussäästöihin johtavia lisätoimenpiteitä. Tarjousten kokoaminen Hankintailmoitukset.fi-palveluun vähentäisi myös kilpailutusjärjestelmiin liittyviä toimittajariippuvuuksia.

Hankintailmoitukset.fi-palveluun olisi tehtävä järjestelmämuutoksia tiedon toimittamista varten. Sähköisten kilpailutusjärjestelmien olisi myös tehtävä tarvittavat muutokset järjestelmiinsä tarjousten toimittamiseksi.

Jälki-ilmoitus – kansalliset hankinnat

Kansallisen kynnysarvon ylittävistä, mutta EU-kynnysarvon alittavista kilpailutuksissa on hankintalain mukaan ollut mahdollista tehdä ilmoitus kansallisen kilpailutuksen tuloksista vuodesta 2020 lähtien. Kansallisen kilpailutusten osalta tulosten ilmoittamiseen ei kuitenkaan ole ollut ilmoitusta hankintailmoitukset.fi-palvelussa, mutta tämä mahdollisuus on tulossa vuonna 2024 eForms-uudistuksen myötä.

Kansallisen kilpailutuksen tuloksista ilmoittamisen avulla saataisiin merkittävästi tietoa kilpailutuksen kulusta. Jälki-ilmoituksesta kävisi ilmi kilpailutuksen voittanut organisaatio, kilpailutetun sopimuksen arvo, kilpailutukseen osallistuneiden tarjousten määrä ja paljon muita hankintojen arvioinnin kannalta olennaisia tietoja. Näiden tietojen avoin saatavuus lisäisi myös merkittävällä tavalla kilpailutusprosessin läpinäkyvyyttä. Keskitetyn hankintatietovarannon kannalta kansallisten kilpailutusten tuloksista ilmoittaminen on olennaista, mikäli halutaan selvittää, mikä osa organisaation hankinnoista on kilpailutettua ja mikä kilpailuttamatonta sekä toisaalta arvioida kilpailutuksen onnistumista. Kansallisen jälki-ilmoituksen tietosisältö, yhdessä ostolaskutietojen keräämisen kanssa, mahdollistaa myös kilpailutetun sopimuksen käytön seurannan.

Kansallisia jälki-ilmoituksia käyttöönotettaessa EU-kynnysarvon ylittävien kilpailutusten tuloksien raportointia tulee parantaa merkittävästi. Tällä hetkellä raportoidaan vain noin

puolet velvoitetuista EU jälki-ilmoituksista. Jälki-ilmoitusten tietosisältö on erittäin keskeinen hankintoja koskevan vaikutusarvioinnin mahdollistamiseksi ja näin ollen raportoinnin valvonta tulisi antaa jonkin viranomaisen tehtäväksi ja toisaalta tulisi arvioida tarve seuraamusmaksulle jälki-ilmoituksiin liittyvien raportointivelvoitteiden laiminlyönnistä.

Ehdotus 11: Jälki-ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen (kansallisen kynnysarvon ylittävät)
Hankintalain mukaisille hankintayksiköille tulisi säätää hankintalakiin velvoite tehdä jälki-ilmoitus myös kansalliset kynnysarvot ylittävistä hankinnoista hankintailmoitukset.fi-palveluun. Kansallisen jälki-ilmoituksen tekemättä jättämisestä tulisi säätää hankintayksiköille myöhästymis- tai seuraamusmaksu tai muu sanktio. Jälki-ilmoittamisen valvonta tulisi antaa Kilpailu- ja kuluttajaviraston tai muun viranomaisen tehtäväksi. Vaihtoehtoisesti Valtiokonttori voisi olla toimivaltainen viranomainen määräämään jälki-ilmoittamisen myöhästymistä koskevan myöhästymismaksun.

Kansallinen jälki-ilmoittaminen ei vaadi toimenpiteitä hankintailmoitukset.fi-palvelussa, sillä valmiudet kansalliselle jälki-ilmoittamiselle luodaan vuoden 2024 aikana osana eForms-uudistusta. Yksityisen sektorin tuottamien kilpailutusjärjestelmien tulisi mahdollistaa kansallisten jälki-ilmoitusten tekeminen ja jälki-ilmoitusten siirtyminen hankintailmoitukset.fi-palveluun rajapintoja pitkin.

Vaikutukset
Mikäli kansallisen kynnysarvon ylittävistä, mutta EU-kynnysarvon alittavista kilpailutuksista tehtäisiin jälki-ilmoitus, pystyttäisiin seuraamaan mikä osa hankintayksikön hankinnoista on kilpailutettua ja mikä kilpailuttamatonta sekä toisaalta arvioimaan kilpailutuksen onnistumista.

Ilmoittaminen lisäisi kohtalaisesti hankintayksiöiden hallinnollista taakkaa. Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tai muulle valvontaa hoitavalle viranomaiselle aiheutuisi kustannuksia uuden valvontatehtävän rahoituksesta. Kaupallisiin kilpailutusjärjestelmiin olisi tehtävä järjestelmämuutoksia.

Jälki-ilmoitus - puuttuvat ilmoitukset kilpailutuksen tuloksista

Vuosina 2021 ja 2022 noin 40 prosenttiin julkaistuista EU-hankinta- ja EU-suorahankintailmoituksista ei tehty hankintalakien vaatimaa ilmoitusta, jolla ilmoitetaan kilpailutuksen tuloksista. Erityisen runsaasti ilmoituksia puuttuu EU-suorahankintailmoituksilta, mikä johtunee siitä, etteivät hankintayksiköt tiedä, että EU-suorahankintailmoituksella ilmoitetaan aiotusta (ex-ante) suorahankinnasta. Mikäli suorahankinta toteute-

taan, tulee siitä julkaista jälki-ilmoitus, jossa hankintayksikkö ilmoittaa suorahankintasopimuksen tekemisestä. Kilpailutusten jälki-ilmoitusten puuttuminen heikentäisi merkittävästi hankintatietovarantoon kerättävän tiedonlaatua.

Ehdotus 12: Jälki-ilmoituksen laiminlyönnin sanktiointi
EU-kynnysarvot ja kansallisen kynnysarvon ylittävän hankinnan sekä suorahankintaa koskevan jälki-ilmoituksen tekemättä jättämisestä tulisi säätää hankintayksiköille myöhästymis- tai seuraamusmaksu tai muu sanktio. Jälki-ilmoittamisen valvonta tulisi antaa Kilpailu- ja kuluttajaviraston tai muun viranomaisen tehtäväksi. Vaihtoehtoisesti Valtiokonttori voisi olla toimivaltainen viranomainen määräämään jälki-ilmoittamisen myöhästymistä koskevan myöhästymismaksun.

Suorahankintaa koskevan jälki-ilmoituksen tekemättä jättämisen sanktiointi valmistellaan työ- ja elinkeinoministeriö valmistelussa olevan hankintalain uudistamisen yhteydessä (TEM014:00/2024 Hankintalain uudistamishanke).

Vaikutukset
Sanktiointi edistäisi oikea-aikaisen jälki-ilmoittamisen toteutumista kaikkien tiedon käyttäjien hyväksi. Sanktiointimenettely yhdistettynä ostolaskutietojen kokoamiseen ja julkaisuun vähentäisi suorahankintojen määrää ja sitä kautta lisäisi kilpailua, mikä oletettavasti johtaisi edullisempiin hankintoihin.

Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tai muulle valvontaa hoitavalle viranomaiselle aiheutuisi kustannuksia uuden valvontatehtävän rahoituksesta. Hankintayksiköille ei koituisi lisääntyvää taakkaa, sillä kilpailutuksen tuloksista kertova ilmoitus on nykyisellääänkin julkaistava.

Jälki-ilmoitukset – osallistuneiden tarjoajien ilmoittaminen

Hankintatietovarannolle asetetut tavoitteet huomioiden, tärkeä osa kerättävästä tiedosta muodostuisi tarjouskilpailuihin osallistuneista, osallistumishakemuksia jättäneistä ja tarjouskilpailuja voittaneista tarjoajista. Vuosien 2023–2024 aikana käyttöönotettava eForms-tietomalli mahdollistaa kaikkien tarjouskilpailuun osallistuneiden tarjoajayritysten ilmoittamisen. Julkisten hankintojen kilpailuttamiseen käytetyt järjestelmät keräävät jo tietoa tarjouksia jättäneistä yrityksistä ja tarjouskilpailuja voittaneista toimittajista. Yritysten ilmoittaminen ei vaatisi manuaalista työtä, sillä tiedot voitaisiin siirtää automaattisesti ilmoitukselle. Osallistuneiden tarjoajien ilmoittaminen on myös huomioitu jo eForms-tietomallissa, jolloin järjestelmien vaatimat muutokset jäisivät pieniksi.

Ehdotus 13: Kilpailutuksiin osallistuneiden yritysten ilmoittaminen jälki-ilmoituksella

Hankintalain mukaisia hankintayksiköitä tulisi säädöksin tai teknisin toimin edellyttää ilmoittamaan jälki-ilmoituksella kilpailutuksiin osallistuneiden yritysten nimet ja tunnistetiedot (y-tunnus tai vastaava) hankintalain soveltamisalaan kuuluvien hankintojen osalta. Ilmoitukset olisi toimitettava sähköisesti käyttäen hankintalain 59 §:ssä tarkoitettuja vakiolomakkeita.

Hankintailmoitukset.fi-palveluun tulisi luoda tekniset edellytykset kilpailutuksiin osallistuneiden yritysten nimien ja tunnistetietojen rakenteiselle kirjaamiselle kaikille jälki-ilmoituksille. Hankintailmoitukset.fi-palveluun tulisi luoda tekniset edellytykset osallistuneiden yritysten ja niiden tunnistetietojen automaattiselle siirtymiselle tarjouksilta jälki-ilmoituksille. Yksityisen sektorin kilpailutusjärjestelmien tulisi luoda hankintailmoitukset.fi-palveluun määriteltyjen rakenteiden mukaiset edellytykset yritysten nimien ja tunnistetietojen kirjaamiselle kaikille jälki-ilmoituksille ja tietojen siirtämiselle hankintailmoitukset.fi-palveluun.

Vaikutukset
Tarjoajien lukumäärän avulla voidaan arvioida kilpailun määrää juuri kyseisessä hankinnassa. Toisaalta tarjoaja tietojen avulla voidaan arvioida paremmin missä määrin kilpailutus houkutteli pk-yrityksiä tai yrityksiä eri maantieteellisestä sijainnista.

Tietojen ilmoittamisesta seuraisi hankintayksiköille vähäistä hallinnollista taakkaa. Hankintailmoitukset.fi-palveluun ja kaupallisiin kilpailutusjärjestelmiin olisi tehtävä järjestelmämuutoksia, mutta pääosin muutokset ovat huomioitu jo eForms-tietomallissa, joten vaikutus olisi vähäinen.

Jälki-ilmoitukset – kilpailutetun sopimuksen arvo

Ilmoitettaessa kilpailutuksen tuloksista hankintayksiköllä on valittavana useita kenttiä, joissa kilpailutetun hankinnan arvo tulisi ilmoittaa. Riippuen jälki-ilmoituksen tyypistä arvon ilmoittaminen voi olla vapaaehtoista. Lisäksi arvon ilmoittamiseen ei ole sääntöjä, jolloin hankintayksikkö voi ilmoittaa sopimuksen arvon esimerkiksi vaihteluvälinä 1–1 000 000 €. Sopimuksen arvo lasketaan myös usein neljälle vuodelle, vaikka sopimuksen kesto olisi pidempi. Ilmoituksilla ilmoitetaan joissain tapauksissa tarjousten vertailua varten tehdyn korin laskennallinen arvo, ei sopimuksen todellista arvoa. Kilpailutettujen sopimusten arvon ilmoittaminen olisi tärkeää, mikäli halutaan antaa hankintayksiköille työkalu sopimuksen arvon täyttymisen seurantaan.

Ehdotus 14: Jälki-ilmoituksella tieto sopimuksen arvosta ja kestosta

Hankintalain mukaisia hankintayksiköitä tulisi säädöksin tai teknisin toimin edellyttää ilmoittamaan jälki-ilmoituksella hankintalain soveltamisalassa olevien sopimusten arvo

ja kesto koko julkiselle sektorille yhdenmukaisella tavalla. Ilmoitukset olisi toimitettava sähköisesti käyttäen hankintalain 59 §:ssä tarkoitettuja vakiolomakkeita.

Hankintailmoitukset.fi-palveluun tulisi luoda tekniset edellytykset sopimusten arvojen ja kestojen yhdenmukaiselle kirjaamiselle kaikilla jälki-ilmoituksilla. Yksityisen sektorin kilpailutusjärjestelmiin tulisi luoda hankintailmoitukset.fi-palveluun määriteltyjen rakenteiden mukaiset edellytykset sopimusten arvojen ja kestojen yhdenmukaiselle kirjaamiselle ja tietojen siirtymiselle hankintailmoitukset.fi-palveluun.

Vaikutukset
Kilpailutetun sopimuksen arvon ilmoittaminen rakenteisessa muodossa yhdenmukaisella tavalla parantaisi kerättävän tiedon laatua ja yhdenmukaisuutta, sekä mahdollistaisi sopimuksen arvon täyttymisen seurannan yhdessä ostolaskutietojen kanssa.

Kilpailutetun sopimuksen arvon ilmoittamisesta seuraa vähäistä hallinnollista taakka hankintayksiköille. Hankintailmoitukset.fi-palveluun ja kaupallisiin kilpailutusjärjestelmiin olisi tehtävä järjestelmämuutoksia.

Jälki-ilmoitukset – puitejärjestelyt

Valtiontalouden tarkastusvirasto (VTV) toteutti vuosina 2019 ja 2020 valtionhallinnon yhteishankintojen laillisuustarkastuksen[47]. VTV:n yksi huomioista oli se, että hankintayksiköiden yhteishankintavelvoitteesta poikkeamisen raportoinnissa on ollut puutteita. VTV:n tarkastuskertomuksessa 10/2020 Yhteishankintojen toteuttamisesta todetaan, että yhteishankintojen seurantaa Handi-järjestelmässä tulee kehittää. Suoritetun tarkastuksen jälkeen Handi-järjestelmään on toteutettu erillinen sopimustenhallintamoduuli, joka mahdollistaa hankintayksiköille hankintasopimusten käytön aikaisen hallinnan ja seurannan. Moduuli on toteutettu siten, että se mahdollistaa kaikkien hankintasopimusten seurantaa eli yhteishankintojen lisäksi kirjanpitoyksikön omien hankintasopimusten hallinnoinnin. Tällä hetkellä tämän Handi-moduulin käyttäjiä on noin 10 hankintayksikköä, mutta se on vielä käyttöönottovaiheessa.

Handin sopimusmoduulin käyttöönoton edistäminen parantaa valtionhallinnon seuraavassa kohdassa käsiteltävää sopimusten seurantaa kuin myös yhteishankintojen käytön seurantaa. Koko julkishallinnon hankintayksiköiden kattavan näkymän perustaminen vaatii kuitenkin myös muutoksia puitejärjestelyistä ilmoittamiseen.

Vuoden 2022 tilastojen mukaan Hilma-palvelussa julkaistiin 2200 hankintailmoitusta, joiden perusteella perustettiin puitejärjestely. Vaikka puitejärjestelyn perustamisesta

[47] Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuskertomukset 10/2020: Yhteishankintojen toteuttaminen

hankintayksikön on julkaistava ilmoitus, jossa se ilmoittaa puitejärjestelyyn valitusta tai valituista toimittajista, puitejärjestelyn käytöstä ei kuitenkaan ole julkaistava ilmoitusta. Puitejärjestelyt ovat usein arvoltaan merkittäviä ja niiden käyttäjinä voi olla satoja varsinaisia hankintayksikköjä, jolloin merkittävää osaa hankintayksikköjen hankintamenoista ei pystyttäisi kohdentamaan kilpailutetuille sopimuksille.

Hankintatietovarannon näkökulmasta tulisi arvioida, olisiko jatkossa puitejärjestelyiden käytöstä julkaistava ilmoitus. Ilmoitus olisi tehtävä kaikista puitejärjestelyiden sisäisistä hankinnoista, kuten dynaamisen puitejärjestelyiden sisäisistä hankinnoista tehdään. Mikäli ilmoittaminen rajattaisiin vain kansallisen kynnysarvon ylittäviin puitejärjestelyiden sisäisiin hankintoihin, ei puitejärjestelyn käyttöä olisi mahdollista arvioida ilman lisätietoja. Hankintailmoitukselta saadun kilpailutustunnuksen käyttö ostolaskulla ei täysin poistaisi tätä ongelmaa, sillä sen perusteella ei ole mahdollista tunnistaa puitejärjestelyyn perustuvan sopimuksen arvoa. Kun tätä sopimuksen arvoa ei voida havaita, ei voida arvioida ylittääkö hankintayksikkö hankinnoissaan sopimuksen kokonaisarvon. Lisäksi ilman ns. minikilpailutettujen sopimusten arvoja on vaikea arvioida puitejärjestelyn käyttöä kokonaisuutena.

Mikäli kaikista puitejärjestelyiden sisäisistä hankinnoista olisi julkaistava ilmoitus, saattaisi tällä olla negatiivinen käyttäytymisvaikutus. Koska puitejärjestelyiden ulkopuolisista kansallisen kynnysarvon ylittävistä hankinnoista ei olisi julkaistava hankintailmoitusta, saattaisi hankintayksiköllä olla kannustin tehdä hankintapuitejärjestelyn ulkopuolelta. Tämä heikentäisi kannustimia yhteishankintojen käytölle, mikä ei olisi toivottavaa.

Kuitenkin puitejärjestelyiden käyttöä koskevaa ilmoittamisvelvoitetta tulee kehittää ja lainsäädäntöä valmisteltaessa tulee arvioida mahdollisen kynnysarvon asettamista ilmoittamisvelvollisuudelle.

Ehdotus 15: Velvoite ilmoittaa puitejärjestelyn sisäisistä hankinnoista
Puitejärjestelyä käyttäville hankintayksiköille tulisi säätää velvoite ilmoittaa puitejärjestelyn sisäisistä hankinnoista julkaisemalla hankintailmoitukset.fi-palvelussa ilmoitus, jossa se ilmoittaa keskeiset hankinnan tai toimittajavalinnan tulokset. Jatkovalmistelussa tulee lisäksi arvioida, asetetaanko puitejärjestelyn sisäisille hankinnoille jokin kynnysarvo, jonka jälkeen hankinnan tuloksista tulisi ilmoittaa.

Vaikutukset
Puitejärjestelyn sisäisistä hankinnoista ilmoittaminen vahvistaisi puitejärjestelyiden käytön läpinäkyvyyttä. Puitejärjestelyihin perustuvien hankinnan tulosten perusteella voidaan arvioida puitejärjestelyihin perustuvien sopimusten käyttöä sekä toisaalta seurata koko puitejärjestelyn käyttöä. Nämä edesauttavat osaltaan myös yhteishankintavelvoitteen alaisten hankintojen arviointia.

Puitejärjestelyn sisäisistä hankinnoista ilmoittaminen hankintailmoitukset.fi-palvelussa lisäisi vähäisesti hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa etenkin, jos ilmoitusvelvoite asetettaisiin kansallisen kynnysarvon ylittäviin puitejärjestelyn sisäisiin hankintoihin. Kynnysarvottomalla ilmoitusvelvoitteella saattaisi olla negatiivinen vaikutus yhteishankintojen käyttöön.

Tiedot tehdyistä sopimuksista

Kilpailutuksen perusteella hankinnasta tehdään yleisesti kirjallinen sopimus. Pienemmistä hankinnoista ei välttämättä tehdä kirjallista sopimusta, vaan sopimus voi olla suullinen tai sopimus voidaan korvata tilauksella. Sopimukset voidaan tallentaa diaariin tai niitä varten voi olla erillisiä sopimuksenhallintajärjestelmiä, joihin tallennettavia tietoja ei ole standardoitu. Myöskään sopimusten muotoa tai tietosisältöä ole vakioitu. Sopimuksella on yleisimmin tiedot osapuolista, hankittavista tuotteista tai palveluista, ja hinnat sopimuksen tekemisen hetkellä. Sopimuksella voi olla myös tietoa maksuajoista, tilauksista ja toimituksista, immateriaalioikeuksista ja sopimuksen kestosta. Hankintatietovarannon kannalta keskeisiä sopimustietoja ovat sopijapuolet, sopimuksen kesto ja sopimuksen arvo. Kilpailutettujen sopimusten osalta tiedot ovat saatavissa kilpailutuksen jälkeen tehtävältä ilmoitukselta, jossa ilmoitetaan kilpailutuksen tuloksena tehdystä sopimuksesta. Selkeyttämällä tällä ilmoituksella annettavia tietoja ja ottamalla käyttöön kansallisten hankintojen jälki-ilmoitus, kilpailutetuista sopimuksista ja suorahankinnoista saataisiin koottua keskeiset tiedot, ilman että näitä sopimuksia olisi välttämättä tarvetta koota hankintatietovarantoon.

Hankintatietovarannon toteutusta kuvaavassa luvussa 5 todetaan, että hankintatietovarantoon kertyisi tietoa alle kynnysarvon jäävistä hankinnoista ostolaskuilta. Mikäli ostolaskua ei pystyttäisi yhdistämään tehtyyn kilpailutukseen, olisi näitä ostolaskuja käsiteltävä hankintatietovarannossa kilpailuttamattomina hankintoja. Näistä ostoista on silti usein laadittu hankintapäätös ja mahdollisesti hankintasopimus. Näiden hankintasopimustietojen kokoaminen mahdollistaisi kynnysarvojen ympärillä tapahtuvan hankkimisen arvioinnin ja toisaalta tietojen avulla olisi mahdollista tuottaa sopimusten seurannan raportteja hankintayksikköjen omaan käyttöön.

Mikäli päädyttäisiin keräämään tiedot hankintasopimuksista, voisi olla kannattavaa kerätä tiedot kaikista hankintasopimuksista eikä vain alle kansallisen kynnysarvon tehdyistä sopimuksista. Oletettavasti hankintasopimusten kokoamisen kustannukset koostuisivat pääosin teknisen toteutuksen aiheuttamista kehityskustannuksista, jolloin laajempien sopimustietojen kokoaminen ei aiheuttaisi merkittävästi suurempaa kustannusta. Toisaalta on tunnistettavaa, että hankintasopimusten inventointi aiheuttaa työtä hankintayksiköissä, mutta pidemmällä aikavälillä tämä inventointi parantaisi merkittävästi sopimustietojen hallintaa. Hieman suuremmissa hankintayksiköissä on mahdollista, että kynnysarvot alittavien sopimusten seuranta on pirstaloitunutta organisaatioiden toimintojen kesken. Tämän seurauksena saattaa käydä niin, että pienhankintojen

yhteenlaskettu arvo ylittää hankintojen kansallinen kynnysarvon. Säännöllinen sopimustietojen raportointi pitäisi organisaation paremmin tietoisena tekemistään hankinnoista ja sopimuksista. Vaikka jälki-ilmoituksilta olisi saatavissa tiedot kilpailutetuista sopimuksista, ei jälki-ilmoituksilla ilmoiteta esimerkiksi sopimuksen mahdollisesta ennenaikaisesta päättämisestä. Tämä tieto olisi välillisesti pääteltävissä, mikäli hankintayksikkö raportoisi säännöllisesti voimassa olevat hankintasopimuksensa.

Vaihtoehtoja hankintasopimustietojen keräämiseksi olisivat:

1. Valtakunnallinen sopimusrekisteri, johon kaikki tehdyt hankintasopimukset on rekisteröitävä sopimuksen laatimisen yhteydessä.

2. Hankintayksiköt toimittavat omista sopimusrekistereistään tarvittavat metatiedot rakenteisessa muodossa ohjelmointirajapintojen kautta Valtiokonttorin ylläpitämään hankintatietovarantoon.

Valtakunnallinen sopimusrekisteri toisi hankintaprosessiin yhden uuden vaiheen, mikä sinällään ei ole tavoiteltavaa. Lisäksi keskitetty sopimusrekisteri vaatisi oman tietojärjestelmänsä, jonka kehittäminen aiheuttaisi lisäkustannuksia. Hankintasopimuksiin liittyvien metatietojen toimittaminen hankintatietovarantoon ohjelmointirajapintojen kautta tarjoaisi hankintayksiköille joustavamman mahdollisuuden toimittaa tietoja. Ensisijaisesti tietojen raportoinnin tulisi olla koneellista ja metatietojen tulisi muodostua automaattisesti, mutta on oletettavaa, että ensivaiheessa tietojen raportointiin tulisi liittymään manuaalisia työvaiheita. Tällöin vaihtoehdon 2 mukainen tietojen raportointi tarjoaisi hankintayksiköille mahdollisuuden valita sopiva ajankohta tietojen toimittamiselle raportointikauden sisällä.

Tietovarantoon olisi tarpeellista koota vähintään seuraavat tiedot hankintasopimuksista:

- laskulla käytettävä sopimusnumero
- kilpailutustunniste
- sopimusosapuolet
- kohde
- kohteen CPV-koodi
- sopimuksen arvo
- sopimuksen kesto
- mahdollisuudet optiokausille
- kategorinen tieto toimittajan mahdollisesti antamista pakote- ja kartellivakuutuksista.

Myöhemmin kerättävää tietosisältöä arvioitaessa on harkittava, voidaanko sopimuksiin liittyvät tietotarpeet täyttää esimerkiksi jälki-ilmoituksen tietosisältöä kehittämällä. Tähän tietosisällön arviointiin liittyy toisaalta sopimusten inventointiin liittyvien positiivisten vaikutusten punninta.

Ehdotus 16: Velvoite toimittaa sopimustietoja
Hankintalain mukaisille hankintayksiköille tulisi säätää velvoite toimittaa hankintatietovarantoon tai muuhun keskitettyyn sopimusrekisteriin erikseen määriteltäviä tietoja hankintalain soveltamisalassa ja sen ulkopuolella oleviin hankintoihin liittyvistä hankintasopimuksista. Hankintalain mukaisille hankintayksiköille tulisi säätää velvoite lisätä kaikkiin hankintalain soveltamisalassa oleviin hankintoihin liittyviin hankintasopimuksiin hankintailmoitukset.fi-palvelussa syntyvä kilpailutustunniste sekä hankintalain soveltamisalan ulkopuolella oleviin hankintoihin liittyviin hankintasopimuksiin muu organisaation oma yksilöivä tunniste. Valtioneuvoston asetuksella tai Valtiokonttorin määräyksellä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hankintatietovarantoon toimitettavien sopimusten tietosisällöstä, tiedon muodosta ja tiedon toimittamistavasta.

Julkisten hankintojen yleisissä sopimusehdoissa (JYSE) ja julkisen hallinnon IT-hankintojen yleisissä sopimusehdoissa (JIT) tulisi velvoittaa toimittaja lisäämään sopimustunnisteen sille kuuluvaan kenttään laskulla, mikäli hankintayksikkö on käyttänyt tilauksella tai muuten antanut toimittajalle sopimustunnisteen.

Hankintailmoitukset.fi-palveluun tulisi luoda kevyt julkisen sektorin sopimusrekisteri, joka sisältää tekniset sekä maksuttomat edellytykset hankintayksiköille kirjata ja toimittaa sopimuksia koskevia tietoja kansalliseen julkisten hankintojen tietovarantoon. Hankintailmoitukset.fi-palveluun tai muuhun palveluun tulisi pitkällä aikavälillä luoda kevyet mahdollisuudet kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon avulla seurata sopimuksiin kohdistuvia ostoja. Yksityisen sektorin tietojärjestelmiin olisi kannatettavaa luoda tekniset edellytykset erikseen määriteltyjen sopimustietojen toimittamiselle kansalliseen julkisten hankintojen tietovarantoon rajapintoja pitkin.

Vaikutukset
Hankintatietopalvelun keräämien ostolaskujen ja käyttöönotettavien kilpailutustunnusten ja sopimusnumeron avulla voitaisiin seurata voimassa olevien sopimusten ajallista ja arvollista umpeutumista. Kun tämä tieto ja sopimuksiin liittyvät muut tiedot olisivat saatavilla avoimesta ja keskitetystä palvelusta, tarjoajat voisivat valmistautua tuleviin kilpailutuksiin merkittävästi paremmin. Tämä oletettavasti lisäisi mahdolliseen uuteen kilpailutukseen osallistuvien tarjoajien määrää.

Hankintasopimustietojen raportointivelvoite ohjaisi hankintayksiköitä inventoimaan hankintasopimuksensa, millä olisi myönteisiä vaikutuksia sopimushallinnan näkökulmasta.

Sopimustietojen raportoinnista seuraisi hankintayksiköille järjestelmämuutoksia ja merkittävästi hallinnollista taakkaa. Sopimustunnuksen lisääminen laskulle vaatisi toimenpiteitä julkisiin hankintoihin osallistuvilta toimittajilta. Järjestelmämuutoksia olisi lisäksi tehtävä hankintayksiköiden palvelukeskusten järjestelmiin, kaupallisiin kilpailutusjärjestelmiin ja hankintailmoitukset.fi-palveluun.

4.3 Tietosisältöjen kehittäminen tilauksesta maksuun -prosessivaiheen osalta

Verkkolaskutus ja ostolaskutiedot

Hankintayksiköiden ostolaskujentiedot ovat julkisten hankintojen arvioinnin ja läpinäkyvyyden kannalta keskeinen, ellei keskeisin tietosisältö. Ostolaskuilta olisi kerättävä tai hankintayksiköiden olisi toimitettava säännöllisesti hankintatietovarantoon vähintään seuraavat tiedot:

Laskun otsikko- ja tiliöintirivitiedot
- laskun tunniste
- kilpailutustunnus
- sopimusnumero
- ostajan nimi
- ostajan y-tunnus
- toimittajan nimi
- toimittajan y-tunnus
- tositepäivä
- eräpäivä
- maksupäivä
- laskun kokonaissumma sis. ALV
- laskun kokonaissumma ilman ALV
- laskun valuutta
- kirjanpidon tilin numero
- kirjanpidon tilin nimi
- palveluluokka (käytössä kunnilla, kuntayhtymillä, hyvinvointialueilta, hyvinvointiyhtymillä)
- verkkolaskutunnus (ostaja) / kustannuspaikka
- osapuolten ALV-numerot.

Tuoterivit
- toimittajan tuotenumero
- tuotteen/palvelun kuvaus
- määrä
- yksikkö
- Hinta sis. ALV
- Hinta ilman ALV

- ALV-%

Tiedot olisi mahdollista kerätä kolmella tavalla:

1. nykyisen ostolaskujulkaisun laajentaminen,
2. julkisyhteisöjen ostolaskujen poiminta verkkolaskuoperaattoreilta ja
3. ostolaskujen toimittaminen taloushallinnonjärjestelmistä.

Kuten luvussa 2 ja 3 todettiin, osa kunnista on julkaissut ostolaskutietonsa julkiseen verkkoon. Julkiseen verkkoon ei voida julkaista kaikkia hankintayksikön ostolaskuja, sillä ne sisältävät henkilötietoja ja jotkin laskuista tai laskun osista ovat salassa pidettäviä. Osa tarvittavista tiedoista, kuten yksikköhinnat, eivät ole aina julkisia tai julkaistavissa ja näin ollen tietojen toimittaminen ja kerääminen ei voi täysin perustua julkiseen verkkoon tehtävään ostolaskujulkaisuun. Salassa pidettävien ja julkaisematta jätettyjen laskujen erillinen kerääminen verkkojulkaisun rinnalla ei olisi myöskään perusteltua, sillä tämänkaltainen hybriditoteutus muodostaisi kaksinkertaisen tiedonkeruuprosessin.

Verkkolaskut

Verkkolaskut voisivat tarjota mallin ostolaskutietojen keräämiseksi. Valtio vastaanottaa vain verkkolaskuja. Verkkolaskujen mukana voi lähettää myös liitteitä. Laskulla tulee olla riittävät ja oikeat tiedot, jotta laskun käsittelyä voidaan automatisoida. Sähköpostin liitteenä lähetettävät pdf- tai kuvamuotoiset laskut eivät ole verkkolaskuja. Uuden Eurooppa-normin mukaisten laskujen rakenteellinen laatu on parempi ja niiden käsittely on nopeampaa, mistä hyötyvät sekä laskuttajat että laskujen vastaanottajat. Valtion kotimaisten toimittajien tulee ensisijaisesti käyttää verkkolaskujen laatimiseen Handi-toimittajaportaalia, mikäli toimittajan käytössä ei ole järjestelmää, jolla tuottaa verkkolaskuja.

Valtionhallinnossa siirryttiin vuonna 2023 noudattamaan yleistä käytäntöä sopimustunnisteiden välityksessä verkkolaskuilla. Verkkolaskusanoman sopimusnumero-kentässä välitetään varsinaisen hankintasopimuksen tunniste. Muutoksen jälkeen valtionhallinnon verkkolaskuilla kulkee tieto siitä, mihin hankintasopimukseen meno kohdistuu. Hankintasopimuksen tunniste luetaan laskusanomalta ostolaskulle laskujen sisäänluvun yhteydessä. Hankintasopimuksen tunnisteen avulla mahdollistuu yhteishankintojen käyttövelvoitteen mukainen LKP-tilitasoinen raportointi ostoista virastoittain, sopimuksittain ja toimittajittain. Muutos on samalla myös Handi-palvelun sopimushallintamoduulin käyttöönoton edellytys.

Laskutiedot voitaisiin kerätä verkkolaskuoperaattoreilta velvoittamalla näitä lähettämään määriteltyjen organisaatioiden (julkisten hankintayksiköiden) ostolaskut hankintatietovarantoon tai vastaavaan palveluun.

Verkkolaskutuksesta säädetään sähköistä laskutusta koskevassa laissa[48], jonka 3 § perusteella hankintayksiköllä on velvollisuus ottaa vastaan ja käsitellä sähköisiä laskuja ja lain 4 § mukaan sekä hankintayksiköllä että elinkeinonharjoittajalla on oikeus saada sähköinen lasku. Laki tuli voimaan 1.4.2020. Lakia sovelletaan hankintayksikön ja elinkeinonharjoittajan, jonka liikevaihto on enemmän kuin 10 000 euroa, väliseen sähköiseen laskutukseen. Lakia ei kuitenkaan sovelleta tilanteissa, jossa sähköisen laskun käyttö voi paljastaa salassa pidettäviä tietoja tai vaarantaa valtion keskeisiä turvallisuusetuja. Lain perusteella, ja jo ennen lain voimaantuloa, valtaosa hankintayksiköistä on velvoittanut osana kilpailutuksia ja sopimusehtoja, toimittajia lähettämään laskut sähköisesti.

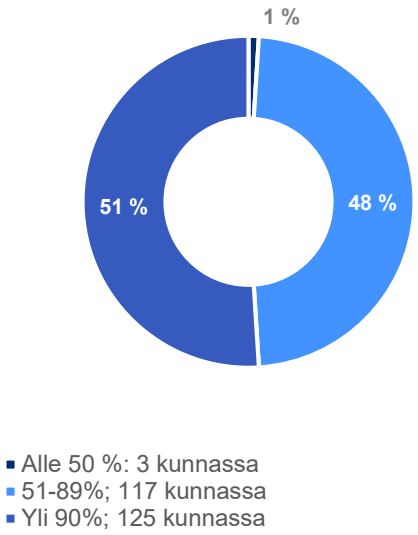
Sähköisiä laskuja välittäviltä verkko-operaattoreilta olisi mahdollista saada hankintatietovarantoon tietoa ilman hankintayksiköiden merkittävää työtä, mikä olisi hallinnollisesti tehokasta. Verkko-operaattoreilta olisi mahdollista kerätä tietoja myös muita tapoja reaaliaikaisemmin. Tässä ratkaisussa mahdolliset muutokset kerättävään tietosisältöön eivät aiheuttaisi merkittäviä teknisiä kustannuksia hankintayksiköille.

Verkkolaskuihin perustuvassa ratkaisuvaihtoehdossa on otettava huomioon tiliöintien puuttuminen. Verkko-operaattorilta poimittua laskua ei ole vielä käsitelty hankintayksikössä ja siitä puuttuvat tiliöinnit, joita on tähän mennessä käytetty hankintojen kategorisoimiseen. Verkkolaskulla olisi käytettävissä tiedot toimittajasta ja sen toimialasta, toimittajan tuotenumero ja mahdollisesti laskun riviteksti sekä sopimusnumero, joiden avulla osto voitaisiin kategorisoida. Nämä tiedot eivät toimittajan tietoja lukuun ottamatta noudata yhteisiä standardeja ja näin ollen ostojen kategorisointi olisi vaikeaa ja epätarkkaa hankintatietovarantoa ylläpitävälle toimijalle. AI:n ja koneoppiminen voisivat mahdollistaa kategorisoinnin toimittajan, tilaajan ja muiden laskulla olevien tietojen perusteella, mutta tällä hetkellä tämänkaltaista ratkaisua ei ole saatavilla.

Verkkolaskujen joukossa on myös laskuja toimittajilta, jotka hankintayksikön on esimerkiksi turvallisuusperusteilla salattava. Koska hankintayksikkö ei ole käsitellyt verkkolaskuoperaattorilta noudettua laskua, perustuvat laskujen salassapitoon liittyvät merkinnät täysin laskut lähettäneiden toimittajien harkitaan. Tämä on ongelmallista vastuiden näkökulmasta, eikä laskujen salassa pidettävyyden päättely ole mahdollista keskitetylle hankintatietovarannon ylläpitäjälle. Vastaavasti verkkolaskutiedoissa mahdollisesti olevia henkilötietoja pystytä tunnistamaan ennen tietojen siirtymistä analysoitavaksi, mutta henkilötietojen osalta keskitetyn toimijan on mahdollista tunnistaa ja käsitellä laskuilla olevat henkilötiedot.

[48] Laki hankintayksiköiden ja elinkeinonharjoittajien sähköisestä laskutuksesta, 241/2019, 22.2.2019; https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20190241

Valtion ostolaskuista verkkolaskujen osuus on 98,95 % vuonna 2022. Kuntien ostolaskuista verkkolaskujen osuus oli vuonna 2023 keskimäärin 93 %:ia.[49] Tieto perustuu kyselytutkimukseen, johon 309 kunnasta vastasi 245 kuntaa. Vastanneista kunnista 125 kuntaa ilmoitti, että niiden ostolaskuista yli 90 % saapui verkkolaskuina. Kunnista 9 ilmoitti saaneensa kaikki laskut verkkolaskuina. Ainoastaan 3 kuntaa ilmoitti verkkolaskujen osuuden jäävän alle 50 %:n. Hyvinvointialueiden osalta 21 hyvinvointialueesta 17 vastasi kyselyyn. Vastausten perusteella hyvinvointialueiden verkkolaskujen osuus oli n. 95 % vuonna 2023. Vastanneista 15 kertoi saaneensa yli 90 % ostolaskuista verkkolaskuina ja kaksi hyvinvointialuetta sai 74–78 % ostolaskuista verkkolaskuina.

Kuva 9. Kuntien verkkolaskuprosentit ostolaskuista vuonna 2023.

Lyhyellä aikavälillä verkkolaskutusaste aiheuttaa haasteita ostolaskutietojen kattavuudelle ja heikentää mahdollisesti nykytilaa niiden kuntien osalta, jotka ovat julkaisseet ostolaskunsa julkisessa verkossa. Pidemmällä aikavälillä verkkolaskutusaste oletettavasti kohoaa, mutta silloinkin pieni osa laskuista jäisi puuttumaan, mikäli tiedot kerättäisiin vain verkkolaskuoperaattoreilta.

Kolmantena vaihtoehtona hankintayksiköiden ostolaskutietojen keräämiseksi olisi kerätä laskutiedot sen jälkeen, kun laskut on hankintayksikössä tarkastettu, tiliöity, maksettu ja siirretty taloushallintojärjestelmiin (ostoreskontraan tai kirjanpitoon). Tässä ratkaisussa hankintayksiköiden olisi säännöllisesti kerran kuukaudessa toimitettava ostolaskutiedot määrätyssä muodossa Valtiokonttorille. Hankintayksikön päätettäväksi jäisi miten se järjestäisi tietojen poiminnan ja siirron. Malli siis noudattelisi vastaavanlaista

[49] Verkkolaskumittaristo 2023, Yrityksen Digitalous (ennakkotiedot)

prosessia, jolla Valtiokonttori kerää kuntien, kuntayhtymien ja hyvinvointialueiden taloustietoja, vaikkakin tiedot toimitettaisiin erilaisessa formaatissa.

Hankintayksiköt käsittelevät laskut joka tapauksessa osana toimintaansa. Näin ollen on tehokasta välttää virheellisten laskujen moninkertaista käsittelyä, mitä väistämättä syntyisi verkkolaskuihin perustuvassa ratkaisussa. Laskujen käsittelyn yhteydessä hankintayksikkö tai palvelukeskus voi myös merkitä tapauskohtaisesti tai oletusarvoisesti joitakin laskulla olevia tietoja salaisiksi. Tavoitetilassa toimittajat lisäisivät salassapitoon liittyvät merkinnät jo osaksi verkkolaskua. Valtiokonttori voisi laskuihin tehtyjen merkintöjen perusteella rajata pääsyä näihin tietoihin hankintatietovarannossa ja peittää tai rajata pois salassa pidettävät laskut julkisesta raportoinnista.

Kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointiyhtymät ja hyvinvointialueet käyttävät talousraportoinnissaan valtioneuvoston asetuksella hyväksyttyä taksonomiaa. Taksonomiasta käy ilmi käytettävä tilikartta, palvelu- ja sektoriluokitus. Kerättävät ostolaskut tulisi kerätä taksonomian jaottelun mukaisesti. Valtion virastojen ja laitosten käytössä on yhteinen tilikartta, jonka mukaisille liikekirjanpidon tileille kunkin laskun tuotteet ja palvelut tiliöidään. Vastaavasti valtion virastoilla ja laitoksissa on käytössä yhteinen toimintohierarkia, jonka avulla ostoja voitaisiin tarkemmin kohdistaa toimintaan. Tilikarttojen yhdenmukaistaminen jäisi hankintatietovarantoon tehtäväksi.

Vaihtoehdon 3 mukainen tietojen raportointi lisäisi hankintayksiköille koituvaa hallinnollista taakkaa ja vaatisi muutoksia tietojärjestelmiin. Koituvia kustannuksia voidaan kuitenkin pitää perusteltuna. Verkkolaskuihin perustuvaan tiedonkeruuseen liittyy merkittäviä tietosisällöllisiä haasteita, joita voidaan lieventää vaihtoehdoissa 1 ja 3 hankintayksikön tiliöinneillä. Verkkojulkaisuun perustuva ratkaisu ei taas mahdollista salassa pidettävien tietojen tai henkilötietoja sisältävien tietojen keräämistä, mutta vaihtoehto 3 mahdollistaisi tämän. Lisäksi on huomioitava, että myös vaihtoehdon 1 aiheuttamat kustannukset ja resurssivaatimukset ovat pääosin samoja kuin vaihtoehdossa 3.

Ratkaisu	Hyödyt	Esteet ja haitat
Nykyinen verkkojulkaisu	• Osa kunnista on jo julkaisut ostolaskujaan avoindata.fi:hin • Ratkaisu ei vaadi erillistä tietojenkeruu järjestelmää • Tiedot olisivat suoraan kaikkien saatavilla	• Salassa pidettäviä tietoja ja osaa henkilötietoja sisältävistä laskuista ei ole mahdollista julkaista julkiseen verkkoon. Ratkaisu ei mahdollista esim. tuoterivien kokoamista • Laskujen julkaisu aiheuttaa hankintayksiköille hallinnollista

	• Hankintayksiköillä mahdollisuus vaikuttaa julkaistavan tietosisällön oikeellisuuteen	kuormaa ja muutoksia tietojärjestelmiin • Reaaliaikainen raportointi ei ole mahdollista sen aiheuttaman hallinnollisen kuorman vuoksi
Verkkolaskuihin perustuva tiedonkeruu	• Ratkaisu ei aiheuttaisi merkittävää hallinnollista kuormaa hankintayksiköille • Ratkaisu mahdollistaisi lähes reaaliaikaisen raportoinnin	• Aiheuttaa osin moninkertaista laskujen käsittelyä esim. virhetilanteissa • Tietosisällön oikeellisuus riippuu laskuja lähettävistä toimittajista, eikä hankintayksiköllä ole välttämättä mahdollista vaikuttaa hankintatietovarantoon kertyvään sisältöön • Salassa pidettävien tietojen merkitseminen olisi toimittajan vastuulla eikä virkavastuu välttämättä toteutuisi • Lyhyellä aikavälillä verkkolaskutusaste aiheuttaa haasteita tietojen kattavuudelle • Verkkolaskujen tietosisältö ei ole tällä hetkellä eikä välttämättä lähivuosina riittävän määrämuotoista viranomaiskäyttöön
Käsiteltyjen ostolaskujen toimittamiseen perustuva tiedonkeruu	• Hankintayksiköillä mahdollisuus vaikuttaa julkaistavan tietosisällön oikeellisuuteen • Salassa pidettävien tietojen merkitseminen olisi viimekädessä hankintayksikön vastuulla	• Laskujen julkaisu aiheuttaa hankintayksiköille hallinnollista kuormaa ja muutoksia tietojärjestelmiin • Reaaliaikainen raportointi ei ole mahdollista sen aiheuttaman hallinnollisen kuorman vuoksi

Ehdotus 17: Velvoite toimittaa ostolaskut
Hankintalain mukaisille hankintayksiköille tulisi säätää velvoite toimittaa hankintatietovarantoon hankintalain soveltamisalassa ja sen ulkopuolella oleviin hankintoihin liittyvät ostolaskut. Valtioneuvoston asetuksella tai Valtiokonttorin määräyksellä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hankintatietovarantoon toimitettavien ostolaskujen tietosisällöstä, tiedon muodosta ja tiedon toimittamistavasta.

Yksityisen sektorin tuottamiin ostolaskujen käsittelyjärjestelmiin olisi kannatettava luoda mahdollisuudet ostolaskuja koskevien erikseen määriteltävien tietojen automaattiselle toimittamiselle kansalliseen julkisten hankintojen tietovarantoon. Ostolaskutietojen toimittaminen tulisi mahdollistaa myös vaihtoehtoisilla tavoilla.

Vaikutukset
Ostolaskutietojen keräämisen avulla voitaisiin tuoda näkyväksi ne suorahankinnat, joista ei ole tehty asianmukaista ilmoitusta. Avoimesti saatavilla olevat ostolaskut lisäisivät hankintayksiköille painetta kilpailuttaa asianmukaisesti suurempaa osaa hankinnoistaan.

Hankintatietopalvelun keräämien ostolaskujen ja käyttöönotettavien kilpailutustunnusten ja sopimusnumeron avulla voitaisiin seurata voimassa olevien sopimusten ajallista ja arvollista umpeutumista. Kun tämä tieto olisi saatavilla avoimesta ja keskitetystä palvelusta, tarjoajat voisivat valmistautua tuleviin kilpailutuksiin merkittävästi paremmin. Tämä oletettavasti lisäisi mahdolliseen uuteen kilpailutukseen osallistuvien tarjoajien määrää.

Avoimesti saatavilla olevat ostolaskut vähentäisivät tietopyyntöjä hankintayksiköille.

Ostolaskujen keräämisestä seuraisi hankintayksiköille järjestelmämuutoksia ja kohtalaista hallinnollista taakkaa. Järjestelmämuutoksia olisi tehtävä lisäksi hankintayksiköiden palvelukeskusten järjestelmiin.

Talousarviot ja kirjanpidon toteumatiedot

Valtion taloustiedot ovat saatavilla kuukausitasolla kirjanpitoyksiköittäin. Tiedot perustuvat eduskunnan hyväksymään talousarvioon sekä vuoden aikana tarvittaessa annettuihin lisätalousarvioihin. Osa raporteista on tuotettu talousarvion ja osa liikekirjanpidon tiedoista. Talousarviokirjanpidosta saadut raportit kertovat paljonko eri tarkoituksiin on budjetoitu, paljonko määrärahoja on käytettävissä ja paljonko valtiolle on kertynyt tuloja. Liikekirjanpidosta saadut tiedot kertovat kuinka paljon vuokriin ja toimistokuluihin yms.

on käytetty. Valtiokonttori ylläpitää valtionhallinnon talousarviotalouden sekä liikekirjanpidon tilikarttoja. Kirjanpidontiedot ja tilikartat ovat saatavilla avoimen rajapinnan[50] kautta.

Valtiokonttori toimii kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietovarannon ylläpidosta vastaavana viranomaisena sekä rekisterinpitäjänä. Tietovarantoon kootaan kuntien, kuntayhtymien ja hyvinvointialueiden talousarviotietoja sekä tilinpäätöstietoja. Tiedot kerätään taksonomian, jonka Valtioneuvosto vuosittain asetuksella hyväksyy, mukaisesti. Valtiokonttori julkaisee kerätyt tiedot avoimessa rajapinnassa[51].

Valtion hankintojen kategorisointimalli muodostuu 13 hankintakategoriasta. Kategorisointimalli perustuu liikekirjanpidontileihin, jossa tietyt erikseen määritellyt tilit muodostavat ryhmän eli kategorian. Kategorisointimalli on laajennettu myös kuntien, kuntayhtymien ja evankelisluterilaisen kirkon käyttöön. Yhteisen kategorisoinnin ansioista on mahdollista tarkastella julkisten hankintojen eurovolyymejä yhteisten kategorioiden kautta. Hankintakategoriat ovat:

- aineet, tarvikkeet ja tavarat
- alueet ja väylät
- asiantuntija- ja toimistopalvelut
- hallinnolliset palvelut
- henkilöstöpalvelut
- ict-hankinnat (tavarat, palvelut, ohjelmistot)
- koneet, laitteet ja kuljetusvälineet
- koulutus- ja kulttuuripalvelut
- maanpuolustuskalusto
- majoitus- ja ravitsemispalvelut
- matkustus- ja kuljetuspalvelu
- rakennusten ja alueiden ylläpito
- rakentaminen.

Ehdotus 18: Valtion ja kuntien hankintoihin liittyvien tilien yhtenäistäminen
Talousarvioiden ja kirjanpidon toteumatietojen osalta ei ole tarpeen tehdä toimenpiteitä osana kansallista julkisten hankintojen tietovarantoa koskevaa hanketta. Valtion ja kuntien hankintoihin liittyviä tilejä olisi kannatettavaa saattaa yhtenäisemmäksi osana muita hankkeita.

[50] Avoimet rajapinnat julkishallinnon tietoihin. Valtiokonttori.

[51] Rekisteripalvelun Rest-rajapintojen käyttö. Valtiokonttori.

5 Kansallinen julkisten hankintojen tietovaranto

5.1 Tietovarannon käytännön toteutus

5.1.1 Palvelukonsepti ja asiakkaat

Julkisiin hankintoihin kohdistuu monia tietotarpeita, jotka liittyvät sekä hankintatoimen ohjaukseen että toimeenpanoon. Hankintoihin liittyvien strategisten tavoitteiden saavuttaminen sekä hankintojen ohjaus ja seuranta vaativat laajaa ja monipuolista tietoa.

Hankintojen ohjauksen näkökulmasta tarvitaan tietoa, joka auttaa muodostamaan kokonaiskuvan hankinnoista ja seuraamaan niiden vaikuttavuutta. Toimenpanon osalta hankintayksiköt tarvitsevat tietoa, joka auttaa seuraamaan hankintastrategian toteutumista ja vaikutuksia asetettujen tavoitteiden ja mittarien kautta. Lisäksi hankintayksiköt hyötyvät vertailutiedosta muihin hankintayksiköihin. Tämä tieto auttaisi hankintayksiköitä ymmärtämään miten heidän hankintansa suhteutuvat muihin, ja antaisi heille mahdollisuuden oppia ja kehittää omia hankintojaan.

Kansallinen julkisten hankintojen tietovaranto tulisi kattamaan Suomen hankintayksiköiden hankintatietoja, kuten seuraavassa luvussa 5.1.2 kuvataan. Tietovarannon ylläpidosta vastaisi Valtiokonttori.

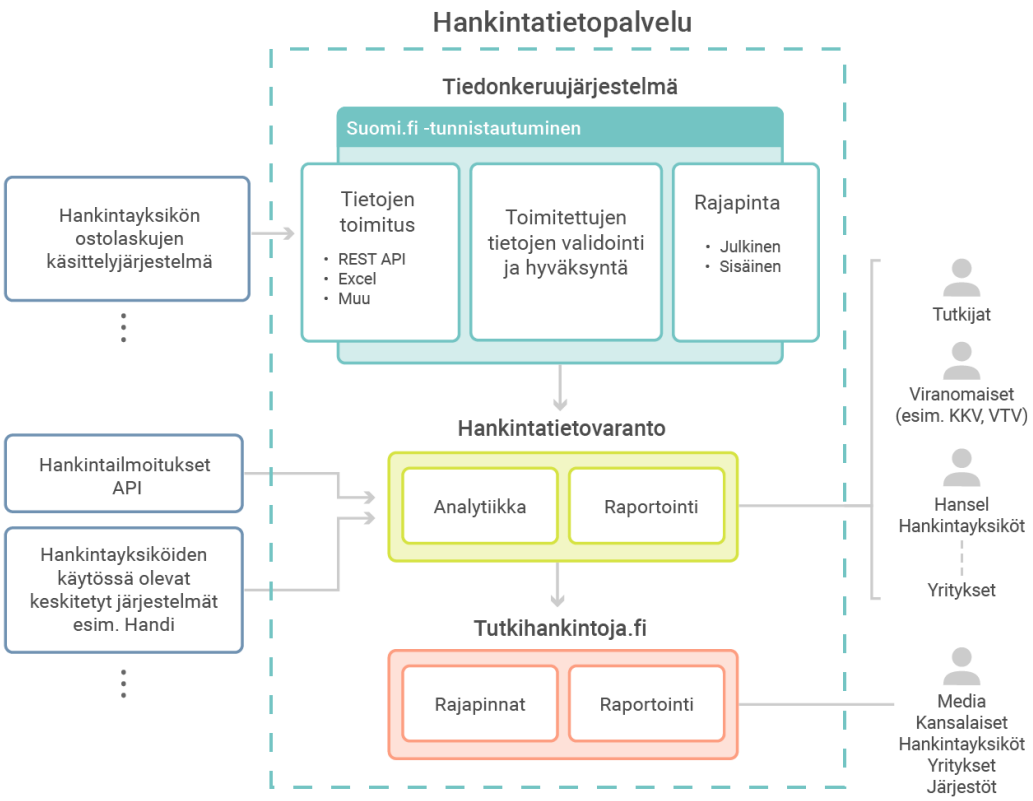
Hankintatietovarannon ympärille muodostuisi hankintatietopalvelu, jonka keskeisenä tarkoituksena olisi tarjota mahdollisuus analysoida julkisiin hankintoihin liittyviä ilmiöitä kaikkien julkisten hankintayksiköiden tekemien hankintojen osalta. Tietojen pohjalta tulisi pystyä muodostamaan raportteja hankintayksikkökohtaisesti mm. siitä mikä osa organisaation hankintamenoista kuuluu kilpailutettujen kansallisten ja EU-laajuisten sopimusten piiriin, mikä osa organisaation hankintamenoista perustuu suorahankintasopimuksille, mikä osa menoista perustuu hankintoihin organisaation sidosyksiköltä ja mikä osa hankintamenoista kilpailuttamattomiin sopimuksiin tai tilauksiin. Analysoitavat tiedot voisivat sisältää myös salassa pidettäviä tietoja ja henkilötietoja, mikäli tietoja analysoivalla taholla on lakisääteinen oikeus niitä käsitellä. Palvelun keskeisimpinä käyttäjinä olisivat valtionhallinnon viranomaistoimijat, kuten Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Valtiontalouden tarkastusvirasto, Valtiokonttori, Tilastokeskus, valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö sekä yhteishankintayksiköt. Hankintayksiköillä olisi mahdollisuus hakea pääsy oman organisaation tietoihin, mutta tiedoista tulisi voida muodostaa myös

julkisia raportteja, joissa vertailtasiin hankintayksikköjä keskenään. Hankintatietovarannon maksullisuutta on arvioitava osana hankintatietopalvelun toteutusta.

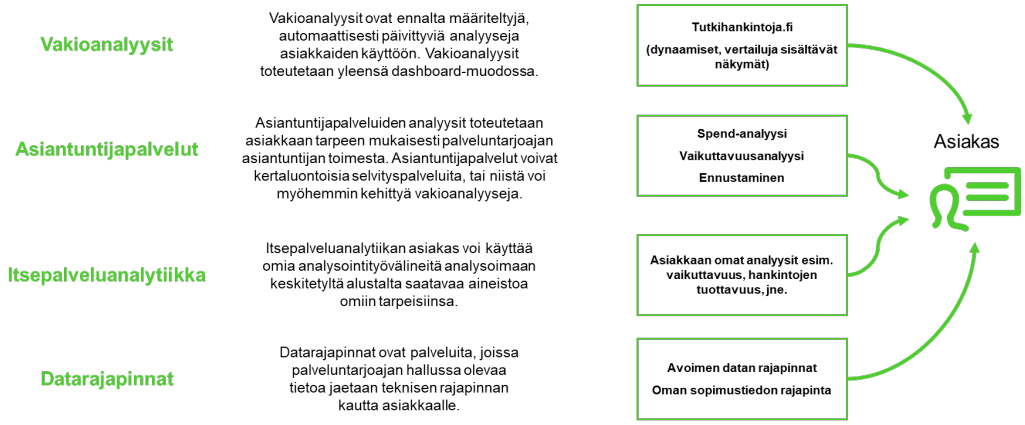
Hankintatietovarannon päälle rakennettavassa avoimessa tietopalvelussa ostolaskutiedot olisivat saatavissa myöhemmin tässä muistiossa kuvattavien hankintayksiköiden osalta. Ostolaskutietoja täydennettäisiin luvussa 4.2 kuvatulla kilpailutustunnisteella, jolloin organisaatioiden ostot voitaisiin kytkeä sopimuksiin ja kilpailutuksiin. Palvelu edistäisi merkittävällä tavalla julkisten hankintojen avoimuutta.

Valmistuessaan hankintojen kansallinen tietovaranto tulisi toimimaan myös kansallisena yhteyspisteenä eurooppalaisen julkisten hankintojen data-avaruuden kanssa (ks. luku 1.4.)

Hankintatietovaranto ja nykyistä tutkihallintoa.fi-tietosisältöä merkittävästi laajempi avoin tietopalvelu tulisi palvelemaan julkisyhteisöjen hankinnoista kiinnostuneita tahoja laajasti. Asiakkaiden tarpeet ja kyvyt tuottaa omia analyyseja vaikuttavat siihen, millainen palvelu on kullekin asiakkaalle kiinnostavaa.

Kuva 10. Uusi hankintatietopalvelu kokonaisuutena.

Kuva 11. Esimerkkejä hankintatietopalvelun pohjalta tuotettavista analyyseista ja palveluista.

5.1.2 Tietovarantoon kerättävät tiedot

Hankintatietovarannon keskeinen tehtävä on koota julkisia hankintoja koskevat tiedot keskitettyyn paikkaan, jossa tietoja voidaan mallintaa ja analysoida sekä edelleen välittää niitä tarvitseville tahoille. Jottei hankintatietovarannon muodostamasta kokonaisuudesta muodostu hallinnan näkökulmasta liian suuri, olisi perusteltua kerätä osa tiedoista hankintatietovarannosta erilliseen keräysjärjestelmään. Esimerkiksi ostolaskujen kerääminen olisi kannattavaa erottaa omaan keräysjärjestelmään, josta tiedot voidaan jakaa rajapintojen kautta muun muassa hankintatietovarantoon. Kun tietojen keräys olisi erotettu itse hankintatietovarannosta, voitaisiin tietojen keruujärjestelmän kehittämisessä keskittyä tietojen kokoamiseen ja hankintayksiköiden tukemiseen. Toisaalta hankintatietovarannon kehittämisessä voitaisiin keskittyä eri tietolähteiden yhdistämiseen ja hankintojen analytiikan sekä raportoinnin kehittämiseen

Hankintatietovarantoon kerättäisiin suoraan ne tiedot, jotka olisivat saatavilla yhdestä tai muutamasta keskitetystä tietolähteestä. Hankintailmoitukset ovat esimerkiksi tämänkaltainen tietosisältö, sillä hankintailmoitukset.fi-palveluun kootaan kaikkien hankintayksiköiden hankinnoista ilmoittamisen tiedot eikä erillisellä tiedonkeruuratkaisulla saavutettaisi etuja.

Erillisestä tiedonkeruujärjestelmästä saataisiin hyötyjä sellaisissa tilanteissa, joissa hankintayksiköillä on käytössä useita eri tietojärjestelmiä eikä tietoja voida koota muutamalla järjestelmäintegraatiolla. Näissä tilanteissa hankintayksiköillä olisi velvollisuus toimittaa hankintoja koskevat tietonsa Valtiokonttorin määräämässä muodossa määrättyyn palveluun. Toimitustavat ja formaatit tulisivat tarkentumaan keräyspalveluiden ja

hankintatietovarannon toteuttamisvaiheessa. Oletettavasti tietojen toimittaminen perustuisi pääosin erilaisiin ohjelmointirajapintoihin, mutta myös muita toimitustapoja tulisi harkita joustavuuden lisäämiseksi. Toteutusvaiheessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että tietojen toimitustavat olisivat mahdollisimman yhdenmukaisia eri tietosisältöjen välillä.

Niin erilliseen tiedonkeruujärjestelmään kuin itse hankintatietovarantoon sisään tulevaa aineistoa tulee kyetä tarvittaessa maskaamaan[52]. Viimeistään tässä vaiheessa kerätystä tiedosta tunnistetaan henkilötiedot ja niihin kohdistetaan asianmukaiset toimenpiteet. Maskausvaiheessa varmistetaan, että sisään tulevassa tiedossa on riittävät tiedon julkisuuteen/salassa pidettävyyteen liittyvät merkinnät.

Tiedonkeruujärjestelmään kerätyt tiedot siirretään palvelun sisäisten rajapintojen kautta hankintatietovarantoon säilytettäväksi, mallinnettavaksi ja analysoitavaksi. Säilytysaikoja käsitellään luvussa 5.2.1.

Taulukkoon 2 on koottu hankintatietovarantoon ensivaiheessa tuotavat tietosisällöt, lähdejärjestelmät, toimittamisentapa ja arvio sisältyykö kerättäviin tietoihin salassa pidettäviä tietoja tai henkilötietoja. Näitä tietoja olisi mahdollisuus myöhemmin tarkentaa valtioneuvoston asetuksella kerättävistä tiedoista (käsitellään luvussa 5.2.1).

Taulukko 2. Ensivaiheessa tietovarantoon tuotavat tiedot

Tietosisältö	Organisaatio	Lähde / Integraatiotapa	Toimitustapa	JulkL. salassa pidettäviä tietoja	Henkilötietoja
Tiedot hankintayksiköistä	Kaikki kynnysarvot ylittäviä hankintoja tekevät hankintayksiköt	Hankintailmoitukset.fi / API	Valtiokonttori poimii tiedot lähdejärjestelmästä	Ei	Ei
Tiedot sidosyksiköistä	Kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointialueet	Valtiokonttorin kuntatalouden tietopalvelu, TOLT-raportointi / API	Valtiokonttori poimii tiedot lähdejärjestelmästä	Ei	Ei

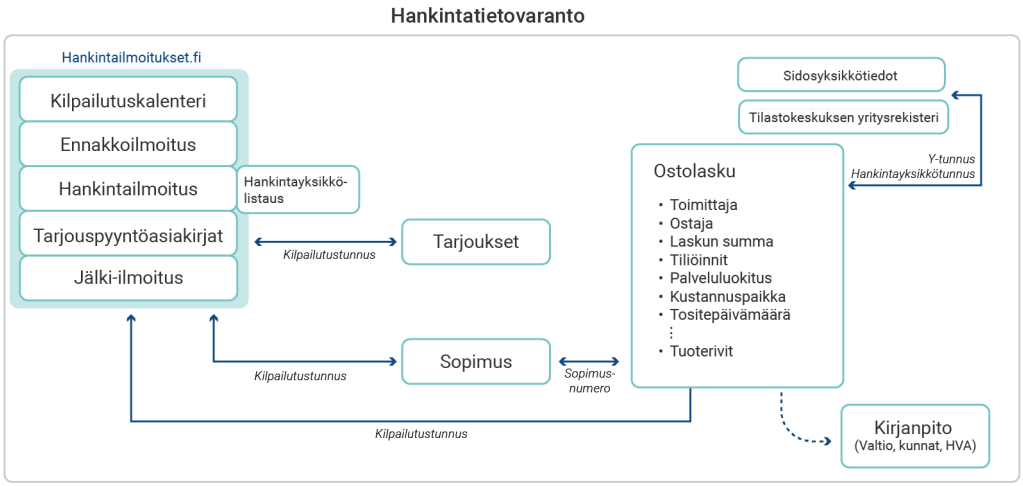
[52] Tässä muistiossa ”maskaus”-termillä tarkoitetaan kaikkia tiedonhallinnallisia riskien minimointikeinoja, jotka liittyvät tietosisällön muokkaamiseen

Kilpailutussuunnitelmat	Kaikki kynnysarvot ylittäviä hankintoja tekevät hankintayksiköt	Hankintailmoitukset.fi (ja hankintayksiköiden omat järjestelmät) / API	Valtiokonttori poimii tiedot lähdejärjestelmästä	Ei	Kyllä
Hankinnoista ilmoittaminen - Ennakkoilmoitukset - Hankintailmoitukset - Jälki-ilmoitukset	Kaikki kynnysarvot ylittäviä hankintoja tekevät hankintayksiköt	Hankintailmoitukset.fi / API	Valtiokonttori poimii tiedot lähdejärjestelmästä	Ei	Kyllä
Tarjouspyynnöt	Kaikki kynnysarvot ylittäviä hankintoja tekevät hankintayksiköt	Hankintailmoitukset.fi / API	Valtiokonttori poimii tiedot lähdejärjestelmästä	Ei	Kyllä
Tarjoukset	Kaikki kynnysarvot ylittäviä hankintoja tekevät hankintayksiköt	Hankintailmoitukset.fi / API, Sähköisiä kilpailutuspalveluita tarjoavat organisaatiot	Valtiokonttori poimii tiedot lähdejärjestelmästä	Kyllä	Kyllä
Sopimukset	Valtion virastot ja laitokset, valtion rahastot, kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointialueet ja hyvinvointiyhtymät sekä näiden liikelaitokset ja yhteishankintayksiköt	Hankintayksiköiden käytössä olevat sopimustenhallintajärjestelmät	Hankintayksiköt toimittavat VN-asetuksen mukaiset tiedot VK:n määräyksen mukaisessa muodossa	Kyllä	Kyllä

Ostolaskut	Valtion virastot ja laitokset (pl. Puolustusvoimat)	Handi-järjestelmä / Tiedostopoiminta	Hankintayksiköt toimittavat VN-asetuksen mukaiset tiedot VK:n määräyksen mukaisessa muodossa.	Kyllä (TL IV)	Kyllä
	Kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointialueet ja hyvinvointiyhtymät sekä näiden liikelaitokset. Valtion, kuntien ja hyvinvointialueiden yhteishankintayksiköt	Hankintayksiköiden ostolaskujen käsittelyjärjestelmät	Hankintayksiköt toimittavat VN-asetuksen mukaiset tiedot VK:n määräyksen mukaisessa muodossa	Kyllä	Kyllä
Kirjanpidon hankintatilit	Valtion virastot ja laitokset	Tutkihallintoa.fi / API	Valtiokonttori poimii tiedot lähdejärjestelmästä	Ei	Ei
	Kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointialueet ja hyvinvointiyhtymät sekä näiden liikelaitokset	Valtiokonttorin kuntatalouden tietopalvelu / API	Valtiokonttori poimii tiedot lähdejärjestelmästä	Kyllä (Tietyt raportointikokonaisuudet)	Kyllä (Tietyt raportointikokonaisuudet)

Valtiokonttorilla olisi myös mahdollisuus noutaa tietoja keskitetyistä järjestelmistä. Valtion virastojen ja laitosten käytössä oleva Handi-järjestelmä ja siellä säilytettävät valtion virastojen ostolaskut olisi tämänkaltainen tietolähde, josta Valtiokonttori voisi käydä noutamassa hankintoja koskevat tiedot, vaikkakin hankintayksiköllä olisi velvollisuus toimittaa tiedot hankintatietovarantoon.

Kuvassa 12 on kuvattu hankintatietovarantoon kerättävät tietosisällöt ja niiden väliset kytkökset, jotka mahdollistavat tietojen yhdistämisen.

Kuva 12. Hankintatietovarantoon kerättävät tiedot.

Tilastokeskuksen yritysrekisteri ja konsernirekisteri tarjoavat laajasti tietoja yrityksistä ja yhteistöistä, joilla voitaisiin täydentää hankintatietovarannon tietoja, parantaen sen tietojen kattavuutta ja laatua. Erityisesti nimitietojen validointi ja täydentäminen olisi mahdollista rekisterien tiedoilla, mikä voisi ratkaista ongelmia tiedon käsittelyssä. Hankintailmoituksissa ostajaorganisaation ja toimittajien nimien kirjoitusasu on vapaamuotoinen, mikä johtaa nimien kirjoitusasun vaihteluun ja aiheuttaa haasteita tiedon analysoinnissa ja raportoinnissa.

Rekisterien tiedoilla täydennettäisiin hankintatietovarannon tietoja, jolloin osa tiedoista tulisi julkiseksi avoimeen tietoverkkoon osto- ja hankintatiedon kautta. Kyseinen julkaisutapa ei olisi ristiriidassa Tilastokeskuksen aineistojen maksullisuuden kanssa, sillä aineistoista julkaistaisiin avoimeen tietoverkkoon vain julkisiin hankintoihin liittyneiden organisaatioiden valikoituja tietoja. Rekisterien tietojen julkaisemisesta tulee sopia Tilastokeskuksen kanssa.

Yritysrekisteri kattaa kaikki y-tunnukselliset yritykset, joiden tiedot ovat saatavana Verohallinnosta, yksityiset elinkeinoharjoittajat, julkisyhteisöt (valtion virastot, kunnat, kuntayhtymät ja hyvinvointialueet) sekä voittoa tavoittelemattomat yhteisöt. Yritysrekisteri sisältää tiedot muun muassa yritysten ja yhteisöjen toimipaikoista, yrityksen liikevaihdon suuruusluokasta, toimialasta ja oikeudellisesta muodosta.

Konsernirekisteri kattaa kaikki Suomessa toimivat konsernit. Rekisteri sisältää tiedot yhteyksistä emo- ja tytäryhtiöiden sekä emo- ja osakkuusyritysten välillä sekä tiedot konsernityypeistä ja konsernien kansallisuuksista.

Rekistereihin ei ole olemassa erillistä rajapintaa. Rekistereistä voi tilata tietoja maksullisena poimintana. Tilastokeskus voi sopimuksesta pitää tietoja ajan tasalla korkeintaan kerran kuukaudessa.

Konsernirekisterin tiedot päivitetään vuosittain marras-joulukuussa. Yritysrekisterin tietoja päivitetään kuukausittain:

- Aloittamistiedot päivitetään noin kuukauden viiveellä.
- Lopettamistiedot päivitetään noin 1–5 kuukauden viiveellä.
- Henkilöstö, liikevaihto, toimiala yms. päivitetään noin 1–10 kuukauden viiveellä.

Yritys- ja konsernirekisterin lisäksi kerättyä hankintatietoa voidaan täydentää verkkolaskuosoitteistolla

Taulukossa 3 on kuvattu hankintatietovarantoon kerättävien tietojen kattavuutta sekä organisaatioiden, että hankintatyyppien näkökulmasta.

Taulukko 3. Tietovarannon tietojen kattavuus.

Tietosisältö	**Organisaatio**	**Hankintalain mukaiset**	**Pienhankinnat**	**Sisäiset ja sidosyksikkö hankinnat**
Kilpailutussuunnitelmat	Kaikki kynnysarvot ylittäviä hankintoja tekevät hankintayksiköt	Kyllä	Ei	Ei
Hankinnoista ilmoittaminen - Ennakkoilmoitukset - Hankintailmoitukset - Jälki-ilmoitukset	Kaikki kynnysarvot ylittäviä hankintoja tekevät hankintayksiköt	Kyllä	Ei	Ei
Tarjouspyynnöt	Kaikki kynnysarvot ylittäviä hankintoja tekevät hankintayksiköt	Kyllä	Ei	Ei
Tarjoukset	Kaikki kynnysarvot ylittäviä hankintoja tekevät hankintayksiköt	Kyllä	Ei	Ei
Sopimukset	Valtion virastot ja laitokset, valtion rahastot, kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointialueet ja hyvinvointiyhtymät sekä näiden liikelaitokset ja yhteishankintayksiköt	Kyllä	Osin	Osin

Ostolaskut	Valtion virastot ja laitokset, valtion rahastot, kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointialueet ja hyvinvointiyhtymät sekä näiden liikelaitokset ja yhteishankintayksiköt	Kyllä	Kyllä	Kyllä
Kirjanpidon hankintatilit	Valtion virastot ja laitokset, kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointialueet ja -yhtymät sekä näiden liikelaitokset	Kyllä, mutta yksittäisiä hankintoja ei ole erotettavissa	Kyllä, mutta yksittäisiä hankintoja ei ole erotettavissa	Kyllä, mutta yksittäisiä hankintoja ei ole erotettavissa

5.1.3 Hankintatietovaranto palvelee itsepalveluanalytiikkaa

Varsinaiseen hankintatietovarantoon koottaisiin tiedonkeruujärjestelmän validoima ja luokittelema aineisto, josta hankintatietovarannossa muodostettaisiin yhteinen tietomalli, joka noudattelisi eProcurement-ontologian[53] mukaista käsitemallia.

Hankintatietovarannon käyttäjät hakevat Valtiokonttorilta erillisen käyttöoikeusprosessin mukaisesti pääsyä analyysialustalle ja tarvittaessa sen rajapintoihin. Käyttöoikeuksien myöntämisen yhteydessä käydään läpi käyttöoikeudelle myönnettävät tietosisällöt. Käyttöoikeuksien hakemisen tulisi olla hakevalle ja myöntävälle organisaatiolle sujuva prosessi.

Lähtökohtaisesti organisaation käyttäjät näkisivät oman organisaation tiedot ja luvun 5.1.4 julkista palvelun tietoja vastaavan tietomallin. Tietyillä toimijoilla olisi näiden lisäksi oikeus käsitellä muiden organisaatioiden salassa pidettäviäkin tietoja. Hankintatietovarantoa voisivat käyttää esimerkiksi seuraavanlaiset käyttäjät:

- **Hankintayksikön hankinta-asiantuntija**, joka saa pääsyn hankintayksikkönsä kaikkiin tietoihin sekä muiden hankintayksiköiden tiedoista muodostettuun julkiseen tietomalliin. Muiden yksiköiden tiedot auttavat asiantuntijaa arvioimaan paremmin organisaationsa onnistumista hankinnoissa.

- **Valvontaviranomaisen tarkastaja**, joka saa pääsyn kaikkien hankintayksiköiden julkiseen aineistoon. Tarkastustehtävän mukaisesti tarkastaja pyytää

[53] Euroopan komissio: eProcurement Ontology

tietovarannon ylläpitäjältä erikseen pääsyä salassa pidettäviin ja mahdollisiin turvaluokiteltuihin tietoihin.

- **Yhteishankintayksiköllä** on mahdollisuus päästä asiakkaidensa tietoihin sopimuksiensa mukaisesti. Yhteishankintayksikkö osoittaa tietovarannon ylläpitäjälle oikeutensa tietojen käsittelyyn.

Hankintatietovarantoon pääsevien organisaatioiden olisi mahdollista hakea myönnetyt tiedot myös ohjelmointirajapintojen avulla omiin järjestelmiinsä. Hankintatietovarannon käytön maksullisuutta on arvioitava osana tietovarannon rakentamista.

Hankintatietovaranto tulisi olemaan keskeinen tietolähde julkisiin hankintoihin liittyvissä tutkimuksissa. Tilastokeskuksen tutkijapalvelut myöntävät tutkijoille käyttölupia erilaisiin mikroaineistoihin, joita Tilastokeskus ylläpitää. Aineiston kokoamisessa ja luovuttamisessa noudatetaan tilastolainsäädäntöä ja laissa määriteltyjä tietosuoja- ja salassapitokäytäntöjä. Tilastokeskuksen myöntämiin mikroaineistoihin on mahdollista liittää muitakin aineistoja. Tutkijat hakevat erikseen luvan lisättäviin aineistoihin toimivaltaiselta viranomaiselta. Tutkijapalvelu on vakiinnuttanut toimintatapoja tutkimusyhteistyön osalta eikä ole perusteltua lähteä pilkkomaan yhden luukun -periaatetta. Näin ollen tutkijat voisivat saa hankintatietovarannon tiedot käyttöönsä myös hakemalla käyttöluvan tietoihin Valtiokonttorilta, joka luovuttaisi tutkimusluvan mukaiset tiedot Tilastokeskuksen tutkijapalveluiden kautta tutkijoille. Tietojen poiminta tutkijapalveluille olisi lähtökohtaisesti maksutonta, mutta maksullisuutta on arvioitava osana tutkijoille tarkoitettujen palveluiden rakentamista.

5.1.4 Tutkihankintoja.fi-palvelun uudistaminen

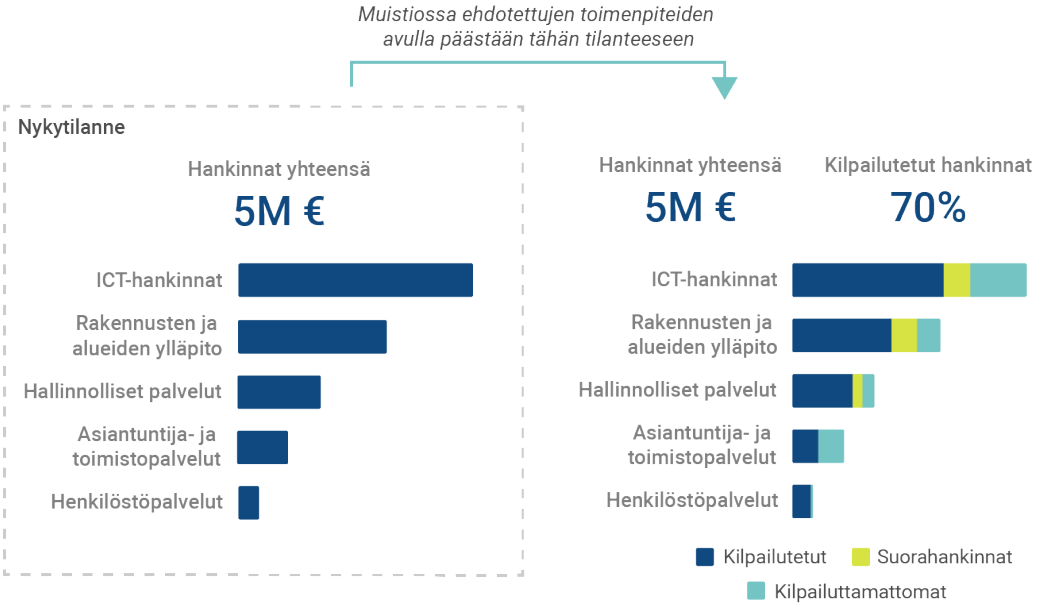
Tietoja eri julkisten toimijoiden ostolaskutiedoista on saatavilla tutkihallintoa.fi-, tutkihankintoja.fi- ja avoindata.fi-palveluista. Hankintayksiköiden julkiset ilmoitukset suunnitelluista ja käynnistyvistä kilpailutuksista sekä kilpailutusten tuloksista on saatavilla hankintailmoitukset.fi-palvelusta. Nykytilannetta hankintatietojen julkaisusta on kuvattu tarkemmin luvuissa 2 ja 3.

Hankintatietovarannon yhteyteen perustettavaan avoimeen tietopalveluun julkaistaisiin tietovarannon julkiset tiedot visuaalisessa muodossa, ja nämä tiedot olisivat saatavilla myös ohjelmointirajapintojen kautta. Palvelu loisi kattavan näkymän Suomessa tehtäviin julkisiin hankintoihin. Tietojen kokoaminen yhteen paikkaan helpottaisi tietoja etsivien ja käyttävien toimintaa, koska heidän ei tarvitse etsiä tietoja useasta eri paikasta. Potentiaalisia käyttäjätahoja avoimelle tietopalvelulle ovat esimerkiksi toimittajat, tutkijat, hankintatietoja työssään käyttävät henkilöt sekä kansalaiset. Palvelu lisäisi julkisen

sektorin läpinäkyvyyttä ja antaisi mahdollisuuden tarkastella ja analysoida julkisen sektorin hankintoja eri näkökulmista. Palvelu edistäisi julkisten hankintojen ja varainkäytön läpinäkyvyyttä sekä julkisen sektorin avoimuutta. Tietojen kokoaminen samaan paikkaan luo myös mahdollisuuksia siihen, että Valtiokonttori voisi toteuttaa erilaisia lisäpalveluita.

Palvelussa tultaisiin julkaisemaan tutkihankintoja.fi:tä vastaavat tietosisällöt ostolaskuista, tietoja hankintailmoituksista, sekä muistiossa kuvattu kilpailutustunnus ja sopimusnumero.

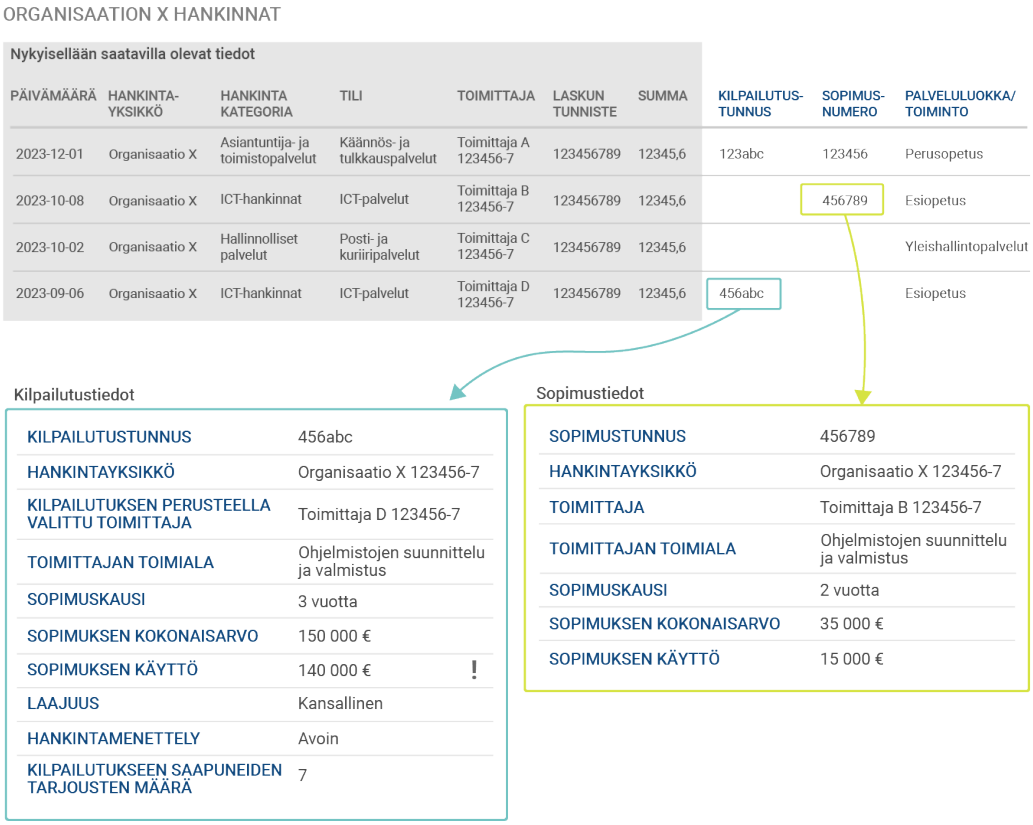
Sillä edellytyksellä, että muistiossa esitetyt toimenpiteet toteutetaan, kilpailutustunnuksen avulla ostolaskut pystyttäisiin yhdistämään kansalliset kynnysarvot ylittäviin hankintoihin. Tämä mahdollistaisi käytettyjen varojen seurannan sekä sen, kuinka suuri osa organisaation menoista kohdistuu kilpailutettuihin ja kilpailuttamattomiin kynnysarvot alittaviin hankintoihin ja kuinka suuri osa kohdistuu suorahankintoihin, kuten alla olevassa kuvassa 13 havainnollistetaan.

Kuva 13. Muistiossa ehdotettujen toimenpiteiden tuoma muutos nykytilaan.

Hankintojen kokonaistarkastelujen lisäksi pystyttäisiin porautumaan yksittäiseen hankintaan liittyviin kilpailutus- ja sopimustietoihin kuten alla olevassa kuvassa esitetään. Tiliöintirivitasoisten ostolaskutietojen yhteydessä esitettäisiin kilpailutustunnus ja sopimusnumero, joiden kautta käyttäjä voisi tarkastella tietoja hankintaan liittyvästä kilpailutuksesta ja sopimuksesta. Kilpailutustunnuksen ja sopimusnumeron avulla voitaisiin esittää monipuolisesti tietoa, kuten paljonko sopimuksen kokonaisarvosta on vielä käyttämättä, paljonko kilpailutukseen saapui tarjouksia ja minkä tyyppinen kilpailutus oli kyseessä.

Tietojen esittäminen kuvatulla tavalla edellyttää, että muistiossa esitetyt toimenpiteet toteutetaan. Mikäli toimenpiteitä ei toteuta, kyseinen tarkastelutapa ei ole mahdollinen.

Kuva 14. Muistiossa ehdotettujen toimenpiteiden tuomat porautumismahdollisuudet.

Tietoja täydennettäisiin lisäksi kuntien osalta palveluluokkatiedolla, sekä valtionhallinnon osalta toimintotiedolla.

Hankintatietovarannon myötä useamman organisaatiotyypin hankintatiedot olisivat saatavilla keskitetysti. Nykytilanteessa Tutkihankintoja.fi-palvelussa on julkaistu budjettivaltion ja Helsingin, Järvenpään, Forssan kaupunkien sekä Tampereen yliopiston tiliöintirivitasoisia ostolaskutietoja sekä yrityksiä ja hankintayksiköitä koskevia taustatietoja. Hankintatietovarannon myötä palvelu tulisi kattamaan nykyistä useamman hankintayksikön tietoja julkisista hankinnoista.

Palvelussa julkaistavien ostolaskujen tietosisältö:

- laskun tunniste (ostolaskujärjestelmän antama yksilöivä tunnus laskulle)
- kilpailutustunnus
- sopimusnumero
- hankintayksikön nimi

- hankintayksikön tunnus
- yläorganisaation nimi (esimerkiksi hallinnonala)
- yläorganisaation tunnus
- sektori
- toimittajan nimi
- toimittajan y-tunnus
- tili
- hankintakategoria
- palveluluokka (kunnat, kuntayhtymät sekä hyvinvointialueet ja -yhtymät)
- tuote-/palveluryhmä
- tositepäivämäärä
- tiliöintisumma.

Toimittajatietojen julkaisemisessa on otettava huomioon, että tiedot sisältävät yksityisten elinkeinoharjoittajien ja toiminimien tietoja, jotka luokitellaan henkilötiedoiksi. Toimittajatieto on tarkoitus julkaista alkuperäisessä muodossa ilman maskausta. Toimittajatiedon julkaiseminen on välttämätöntä avoimuuden ja läpinäkyvyyden edistämiseksi, sekä hankintojen arvioinnin mahdollistamiseksi. Yksityisiä elinkeinoharjoittajia ja toiminimiä sisältävien toimittajatietojen puuttuminen estää kattavan ymmärryksen muodostamisen hankintojen jakautumisesta eri toimittajien kesken.

Avoimessa tietopalvelussa ei julkaistaisi salassa pidettäviä tietoja. Mikäli jokin toimittajatieto on luokiteltu salassa pidettäväksi, kyseisen tiedon kohdalla näytetään teksti "Salassa pidettävä".

5.1.5 Tunnistetut tekniset vaatimukset

Valtaosa tietovarannossa käsiteltävistä tiedoista tulee olemaan julkista tietoa. Valtion virastoja ja laitoksia ja turvallisuussektoria koskevissa hankintatiedoissa on kuitenkin tunnistettu olevan julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 2, 5 tai 7–11 kohdan perusteella salattuja sekä myös julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019, jäljempänä tiedonhallintalaki) 18 §:n tarkoittamia turvallisuusluokiteltuja tietoja. Tietovarannossa tultaisiin käsittelemään ja säilyttämään mainittujen kohtien mukaan salassa pidettäviä ja turvallisuusluokiteltuja tietoja. Tietojen käsittelyn ulkopuolelle rajattaisiin valtioneuvoston asetuksen asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa (1101/2019), jatkossa turvallisuusluokitteluasetus, 3 § 1 momentin 1–3 kohtien mukaiset asiakirjat, eli ”TL I”, ”TL II”, ”TL III”. Turvallisuusluokitteluasetuksen 3 § 1 momentin

4 kohdan mukaisia tietoja (TL IV) tultaisiin käsittelemään ja säilyttämään, kuitenkin siten, että kasautumisvaikutuksen[54] kautta tiedoista ei muodostu korkeamman turvallisuusluokan aineistoa. Lähtökohtaisesti hankintatietovarantoon ei kerätä merkittävää määrää turvallisuusluokan IV mukaisia tietoja, joten riski tietojen kasautumiselle TL III -tasolle ei ole merkittävä.

Valtiovarainministeriön julkaiseman[55] valtionhallinnon pilvipalvelulinjauksen mukaisesti tietovaranto toteutettaisiin ensisijaisesti pilvipalveluna. Tässä arviomuistiossa ei ole tunnistettu estäviä perusteita julkisten pilvipalveluiden käytölle hankintojen tietovarantoa perustettaessa. Tämän luvun esitetyt vaatimukset eivät ole kattava tai lopullinen listaus tietovarannon vaatimuksista vaan niiden tarkoituksena on asettaa raamit toteutusvaihtoehdoille ja auttaa kustannusten arvioinnissa.

Pilvipalvelulinjauksessa todetaan, ettei *”salassa pidettävien tietojen käsittelylle julkisissa pilvipalveluissa ei ole lähtökohtaisia lainsäädännöllisiä esteitä, kunhan on varmistuttu siitä, että salassa pidettävät tiedot eivät päädy tahoille, joilla ei ole oikeutta käsitellä niitä. Pilvipalvelujen soveltuvuutta arvioitaessa organisaation on kuitenkin selvitettävä pilvipalvelun turvallisuuteen liittyvät riskit, erityisesti riskit, jotka liittyvät tietoaineistojen siirtämiseen tietoverkossa, tiedon tallettamiseen ja käsittelyyn pilvipalvelussa.”*

Pilvipalvelun hyödyntäminen tulisi arvioida kokonaisvaltaisesti ja riskiperusteisesti osana tiedonhallintayksikön tiedonhallinnan ja tietoturvallisuuden kansallisen lainsäädännön mukaisia vastuita. Osana kokonaisarviota on huomioitava tiedon sijaintiin liittyvät lainsäädäntöjohdannaiset ja määräysvaltaan liittyvät riskit.

Pilvipalvelulinjauksessa todetaan myös, että turvallisuusluokan IV tietojen käsittelyyn pilvipalvelussa ei ole ehdotonta lainsäädännöllistä estettä, mikäli asiakirjojen käsittely ja säilytys on toteutettu ennakollisesti vaatimusten mukaisesti ja huomioiden muun muassa edellä kuvatut lainsäädäntöjohdannaiset ja toisen valtion määräysvaltaan liittyvät riskit

Turvallisuusluokitteluasetuksen 9 §:n mukaan tiedonhallintayksikön on määritettävä tietyt fyysisesti suojatut turvallisuusalueet turvallisuusluokiteltujen asiakirjojen käsittelyn ja tietojärjestelmien suojaamiseksi asetuksen 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Käytännössä tämä tarkoittaa velvoitetta sijoittaa turvaluokitellut tietojärjestelmät fyysisesti laissa tarkoitetulle turvallisuusalueelle. Valtionhallinnon ohjeissa turva-alue määritellään tarkemmin julkisen hallinnon tietoturvallisuuden arviointikriteeristössä (Julkri). Pilvipalvelulinjauksessa todetaan, että käytännössä voidaan katsoa riittävän salauksen

[54] Katakri 2020 s. 67

[55] Valtionhallinnon pilvilinjaukset (2023). Valtiovarainministeriö.

olevan riittävä suojauskeino tiedon oikeudettoman käytön estämiseksi ja salauksen voidaan katsoa olevan rinnakkainen suojauskeino fyysisen turva-alueen kanssa. Lisäksi pilvipalvelulinjauksessa todetaan, että tiedon salaamisessa ja sen siirtämisessä pilvipalveluun tulee huomioida tiedon koko elinkaari.

Hankintojen tietovarannon tietojen eheyteen liittyvät vaatimukset olisivat lähtökohtaisesti julkisen hallinnon tietoturvallisuuden arviointikriteeristön mukaisella tasolla ”normaali”, sillä tiedon häviäminen tai muuttuminen aiheutuisi korkeintaan kohtuullista haittaa ja se voidaan havaita ja siitä voidaan toipua. Vastaavasti saatavuuteen liittyvät kriteerit tulisivat noudattamaan normaalitasoa.

Valtiokonttori tietovarannon ylläpitäjänä ja tiedonhallintayksikkönä tulee arvioida pilvipalvelun käytöstä syntyvät riskit, saattaa tarvittaessa lisäsuojatoimenpiteillä jäännösriskit hyväksyttävälle tasolle ja Valtiokonttorin johto tekee päätöksen jäännösriskien hyväksymisestä. Turvallisuusluokitellun tiedon käsittely edellyttää tiedonhallintayksiköltä asianmukaista huolellisuutta.

Toiminnallistekniset vaatimukset

Tietoturvan- ja suojan vaatimusten lisäksi tekniseen ratkaisuun kohdistuu toiminnallisia vaatimuksia, jotka osin ovat päällekkäisiä tietoturvan vaatimusten kanssa.

Tietolähteiden heterogeenisuuden vuoksi tietovarantoratkaisun tulee kyetä noutamaan tietoja joustavasti ja kustannustehokkaasti useista eri lähteistä ja formaateista. Osa lähdejärjestelmistä voivat olla elinkaarensa päässä tai muista syistä muutosten tekeminen tietojen luovuttamisen tapaan voi olla hidasta, jolloin tietovarantoratkaisun tulee kyetä mukautumaan tilanteeseen. Kaikkia lähdejärjestelmiä, luovutusratkaisuja ja tiedostoformaatteja ei ole muistiota laadittaessa tunnistettu. Tunnistettuja lähteitä ovat erilaiset tiedostopalvelimiin perustuvat tiedostopoiminnat ja tietokannat, kuten SQL-palvelin. Lähdejärjestelmiin on myös ohjelmointirajapintoja, mutta ne noudattavat erilaisia standardeja.

Hankintayksiköiden toimittamien tietojen keräämiseksi kehitettävään tiedonkeruujärjestelmään tulee kyetä joustavasti muodostamaan erilaisia ohjelmointirajapintoja tietojen vastaanottamista varten. Toisaalta tiedonkeruujärjestelmän tulee kyetä tarjoamaan joitakin vaihtoehtoisia tapoja tietojen toimittamiseksi, mikäli ohjelmointirajapinta ei jostain syystä sovellu tietojen toimittamiseen.

Tiedonkeruujärjestelmässä ja hankintatietovarannossa tulee olla valmius kehittää menetelmät tai valmiit menetelmät koottavan aineiston maskaamiseksi[56]. Tällaisia menetelmiä ovat esimerkiksi henkilötunnisteen korvaaminen hash-avaimella tai nimien peittäminen tai poistaminen vapaista tekstikentistä. Tietovarantoon koottujen tietojen mahdollisten salassa pidettävyyksien merkitseminen tulee olla mahdollista tai se menetelmä täytyy olla kehitettävissä. Henkilötietojen osalta tietovarannon rekisterinpitäjä päättää mahdollisesti käytettävistä menetelmistä myöhemmin tietovarannon toteuttamisvaiheessa.

Tiedonkeruujärjestelmässä ja edelleen hankintatietovarannossa tultaisiin käsittelemään suhteellisen suurta tietomassaa, joten käytettävän teknisen alustan ja toteutuksen tulee olla tarpeen mukaan skaalattavissa. Toisaalta esimerkiksi hankintatietovarannon tietojen käyttö ei välttämättä olisi päivittäistä, jolloin käytettävää kapasiteettia tulisi voida vähentää ja näin ollen laskea ylläpidon kustannuksia.

Tiedonkeruujärjestelmässä ja hankintatietovarannossa käyttäjät tulee kyetä todentamaan. Tiedonkeruujärjestelmässä voitaisiin alustavasti hyödyntää Suomi.fi-valtuuksia hankintayksiköiden toimittaessa tietoja. Hankintatietovarannossa käyttöoikeusien hallinta tulisi olla sujuvaa ja toisaalta käyttöoikeuksien tulisi mahdollistaa rivitason suojaus.

Hankintatietovarannon tietoja tulee kyetä tarjoamaan erilaisten ohjelmointirajapintojen kautta muille toimijoille. Toimijoiden oikeudet tietojen käyttöön eroavat toisistaan, jonka vuoksi hankintatietovarantoon toteutettavien rajapintojen tulee tarvittaessa kyetä tarjoamaan rivitason suojauksen mukaiset tiedot rajapinnan käyttäjille. Rajapinnassa tulee kyetä tarjoamaan vain ne tiedot, joihin käyttäjällä on oikeus.

Julkinen ja julkaistavissa oleva osa tietomallista tarjottaisiin avoimesti verkkosivuilla ja ohjelmointirajapintojen kautta. Julkinen raportointi voidaan toteuttaa erillisenä osana tietovarantoa. Raportointi on täysin avointa eikä siinä edellytetä käyttäjältä kirjautumista tai tunnistautumista. Ratkaisulle on keskeistä, että visualisoitu tietosisältö voidaan jakaa ymmärrettävässä muodossa rajaamattomalle määrälle käyttäjiä kustannustehokkaasti.

Julkisen tietomallin mukaiset tiedot tulee tarjota myös ohjelmointirajapintojen kautta. Tietoja tulee voida suodattaa ja rajata käyttäjän toiveiden mukaisesti jo hakuvaiheessa, jotta vältytään suorituskykyhaasteilta. Rajapinnan käyttö ja tekninen dokumentaatio tulee olla ymmärrettävää. Toteutusvaiheessa tulee harkita käyttäjien toiveita kuunnellen, millaisella karkeustasolla tiedot olisivat haettavissa rajapintojen kautta.

[56] Tässä muistiossa *maskaus*-termillä tarkoitetaan kaikkia tiedonhallinnallisia riskien minimointikeinoja, jotka liittyvät tietosisällön muokkaamiseen

Ratkaisussa tulee olla edellytykset jakaa kustannuksia aiheutumisperusteella. Kuten edellä todettiin, raportointi olisi avointa ja näin ollen budjettirahoitteista, mutta viranomaiskäytössä tulee olla valmius jakaa kustannuksia käytön mukaan, mikäli hankintatietovarannon käytön päätettäisiin olevan maksullista.

5.1.6 Kustannukset

Hankintatietovarannon ja siihen liitännäisten palveluiden kehittämisen aikaiset kustannukset olisivat arviolta 6–8 miljoonaa euroa. Kehittämiskustannukset koostuvat hankintatietovarannon ja tiedonkeruujärjestelmän suunnittelun ja kehittämisen kustannuksista, tiedonkeruuprosessin suunnittelusta, kokeilusta ja toimeenpanosta, nykyisen tutkihankintoja.fi-palvelun uudistamisesta ja palveluiden tietoturvan ja tietosuojan varmistamisesta.

Järjestelmien kehityskustannusten arvioinnin pohjana on käytetty Valtiokonttorin aiemmin toteuttamia tietojen keräämiseen keskittyviä ratkaisuja: kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietopalvelu ja RRP-järjestelmä. Tekniikoiltaan palvelut eroavat toisistaan merkittävästikin, vaikkakin molemmat palvelut keräävät eri viranomaisten toimittamia tietoja, kuten hankintatietopalvelukin.

Valtiokonttorin tehtävänä on ylläpitää kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietopalvelua, mihin kerättävää tietoa tuottavat kunnat, kuntayhtymät, kunnalliset liikelaitokset ja vesihuollon taseyksiköt sekä hyvinvointialueet, hyvinvointiyhtymät ja hyvinvointialueiden liikelaitokset. Samassa yhteydessä Valtiokonttorin tehtäviä ovat myös kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietojen rekisterinpito ja tietojen raportointi. Palvelun Valtiokonttorille kohdistuneet kehityskustannukset olivat yhteensä noin 5,5 miljoonaa euroa vuosina 2016–2020. Toiminnaltaan palvelu vastaa monelta osin hankintatietopalvelun yhteyteen perustettavaa tiedonkeruujärjestelmää. Hankintatietopalvelun tiedonkeruujärjestelmään tultaisiin raportoimaan vähemmän moninaisia tietosisältöjä kuin taloustietopalveluun, mutta toisaalta hankintatietovarantoon tietoja raportoivia hankintayksiköitä olisi taloustietopalveluun raportoivia yksiköitä enemmän.

Kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietopalvelu kehitettiin osana Kuntatieto-ohjelmaa, jonka kokonaiskustannukset olivat noin 10 miljoonaa euroa. Taloustietopalvelun lisäksi ohjelmasta rahoitettiin muun muassa tietojen toimittamisen kokeiluista syntyneitä kustannuksia. Vastaavat kokeilut olisivat ensiarvoisen tärkeitä myös hankintatietopalvelun kehittämisessä, jotta tunnistetaan tietojen toimittamisessa ja keräämisessä ilmenevät mahdolliset haasteet, ja löytää niihin ratkaisuja. Kuten Kuntatieto-ohjelmassakin, hankintatietopalvelun kehittämisessä tietoja toimittavien hankintayksiköiden koulutukseen ja viestintään tulisi panostaa.

Valtiokonttorin Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelma (Recovery and Resilience Plan, RRP) toimeenpanon seurantaan kehitetty RRP-järjestelmän kehityskustannukset olivat vastaavasti 4,2 miljoonaa euroa vuoden 2021 syyskuusta vuoden 2023 marraskuuhun sijoittuneella ajalla. RRP-järjestelmäkehityksessä on käytetty aikataulu- ja kompleksisuussyistä laajasti ostopalveluja alkuvaiheen kokonaisuuden määrittelystä testaukseen, mikä on osittain nostanut järjestelmän kehittämisen kustannuksia.

Järjestelmäkehityskustannusten arvioinnissa käytetyt esimerkkiratkaisut eivät lähtökohtaisesti pidä sisällään kaikki tässä arviomuistiossa ehdotettuja toiminnallisuuksia. Kummassakin ratkaisussa on toteutettu julkista raportointia ja kuntatalouden tietopalvelussa on myös hankintatietopalvelun tavoitetilan mukainen rajapintatoteutus, mutta hankintatietopalvelussa tietojen raportointiin tulee kiinnittää erityistä painoarvoa hallinnon avoimuuden ja hankintojen arvioinnin varmistamiseksi. Lisäksi hankintatietovarantoon toteutettavat tietojen analysointiin liittyvät toiminnallisuudet vaativat panostuksia, joita esimerkkiratkaisuissa ei ole huomioitu.

Kustannuksia arvioitaessa on huomattava, ettei mainituissa palveluissa käsitellä turvallisuusluokiteltuja tietoja. Turvallisuusluokiteltujen tietojen käsittely asettaa tietojärjestelmälle erilaisia vaatimuksia teknisille ominaisuuksille. Nämä ominaisuudet ovat käytettävissä julkisissa pilvipalveluissa, mutta usein lisämaksusta. Mikäli hankintatietovarannossa tullaan käsittelemään turvallisuusluokiteltuja tietoja, tulee nämä lisäkustannukset huomioida.

Edellä käydyn arvioinnin perusteella hankintatietopalvelun tiedonkeruujärjestelmän kehityskustannukset olisivat 4–6 miljoonaa euroa kerättävän tietosisällön laajuudesta, hankintayksiköiden rajauksesta ja kerättävän tietosisällön sensitiivisyyden tasosta riippuen. Itse hankintatietovarannon kehittämisen kustannukset olisivat arviolta 1–3 miljoonaa euroa. Tutkihankintoja.fi-sivuston uudistaminen aiheuttaisi oletettavasti muutaman sadan tuhannen euron kustannukset, riippuen esimerkiksi avoimien rajapintojen määrästä.

On huomattava, että mainittuihin kustannuksiin liittyy epävarmuutta ja kustannustasoon on myös mahdollista vaikuttaa tekemällä valintoja tarvittavista toiminnallisuuksista. Esimerkiksi hankintatietovarannon kehityskustannuksiin voidaan vaikuttaa jonkin verran, minkä vuoksi kustannuksia on vaikea arvioida tarkasti. Mikäli nähdään, että hankintatietovarannossa tehdään merkittävissä määrin työtä tietojen yhdenmukaistamiseksi, tulee toteutus olemaan kalliimpi. Toisaalta tällöin kerättävä tieto olisi käytettävämpää julkisten hankintojen arvioinnissa. Tietojen yhdenmukaistamiseen ja mallinnukseen liittyviä töitä on mahdollista rajata pois hankintatietovarannosta, mutta osa tästä työstä siirtyy välillisesti hankintatietoja käsittelevien viranomaisten toimintamenoista rahoitettavaksi, kun viranomaiset pyrkivät analysoimaan aineistoja.

Hankintatietopalvelun ylläpidon kustannukset koostuisivat henkilöstökuluista, infrastruktuuri ja lisenssikustannuksista sekä mahdollisista ostopalveluihin liittyvistä kustannuksista. Lisäksi ylläpitoon olisi varattava resursseja kerättävien tietosisältöjen muutosten aiheuttamien kustannusten kattamiseksi. Kustannustasoa on pyritty arvioimaan olemassa olevien tietovarantototeutusten avulla.

Kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietopalvelun ylläpidon ja jatkuvan kehittämisen kustannukset olivat noin 2,7 miljoonaa euroa vuonna 2023. Kustannukset kattavat palvelun ylläpitoon käytettävän virkatyön henkilöstökustannukset, tietojärjestelmäkustannukset, ylläpitoon ja kehitykseen tarvittavat ostopalvelut ja tarvittavat lisenssimaksut. Ostopalveluiden käyttö ja henkilöstökustannukset muodostavat suurimman osan vuosittaisista ylläpitokustannuksista. Kustannuksia arvioitaessa on huomattava, että tietopalvelun keräämät tiedot muuttuvat vuosittain ja näistä aiheutuvia muutoksia toteutetaan pääosin ostopalveluiden avulla. Palvelun ylläpitämiseen ja tietojen keräämiseen tarvitaan merkittävä määrä virkatyötä. Tietoja toimittavat organisaatiot tarvitsevat tukea tietojen toimittamiseksi ja erilaisten tilanteiden ratkomiseksi. On oletettavaa, että vastaavaa toimintaa tultaisiin tekemään myös hankintatietopalvelun osalta ja näin ollen henkilöstökustannusten olisivat samansuuntaisia. Ylläpitoon liittyvien henkilöstökustannusten arvioinnissa on kuitenkin huomattava, että hankintatietovarantoon kerättäisiin huomattavasti vähemmän erilaisia tietokokonaisuuksia kuin kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietopalveluun. Hankintatietovarannon tietojärjestelmäkustannukset olisivat vähintään vastaavat kuin taloustietopalvelulla, sillä hankintayksiköiden ostolaskutiedot muodostavat merkittävän määrän tietoa, jonka käsittelystä ja säilyttämisestä syntyy kustannuksia.

RRP-järjestelmään liittyvät ylläpitokustannukset ovat noin 185 000 euroa. Kustannukset koostuvat tietojärjestelmäkustannuksista, lisenssimaksuista, ostopalvelukustannuksista ja ylläpitoon liittyvästä virkatyöstä. Ylläpitokustannusten merkittävä ero kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietopalveluun selittyy sillä, että taloustietopalveluun kerättävä tietosisältö on merkittävästi monipuolisempaa laajuudella, tietoja toimittavia organisaatioita on huomattavasti enemmän ja organisaatiot tarvitsevat tietojen toimittamiseen merkittävää tukea. Lisäksi RRP-järjestelmään ei tarvitse tehdä vuosittaisia muutoksia, kuten taloustietopalveluun, vaan kerättävät tiedot ovat suhteellisen samoja yli ajan.

Hankintatietopalvelun ylläpidon ja jatkuvan kehittämisen kustannuksia on vielä vaikea arvioida. Muistiossa käsitellyt esimerkkiratkaisut antavat suuntaa kustannuksille. Hankintatietopalvelun kustannukset tulisivat olemaan merkittävästi RRP-järjestelmää suurempia jo pelkästään tarvittavan virkatyön aiheuttamien kustannusten vuoksi. Toisaalta hankintatietovarannon on vaikea nähdä muodostavan ylläpidon kustannusten näkökulmasta aivan yhtä suurta kokonaisuutta kuin kuntien ja hyvinvointialueiden taloustieto-

palvelu. On oletettavaa, että hankintatietopalvelun ylläpidon kustannukset tulisivat asettumaan esimerkkikustannusten väliin, ollen kuitenkin kokonaisuutena lähempänä taloustietopalvelua.

5.2 Tietovarannon omistajuuden ja ylläpidon lainsäädännön vaatimukset

5.2.1 Perustettavaa tietovarantoa koskeva sääntely

Yleistä

Sääntely koostuisi uudesta hankintatietovarantolaista sekä tarvittavista muutoksista mm. hankintalakiin sekä Valtiokonttorista annettuun lakiin. Valtiokonttorille säädettäisiin uusi nimenomainen tehtävä ylläpitää kansallista hankintatietovarantoa. Tietovarantoon ja tietovarannon tietojen käsittelyyn sovellettaisiin soveltuvin osin myös mm. tiedonhallintalain, tietosuoja-asetuksen, tietosuojalain sekä julkisuuslain säännöksiä.

Uudessa hankintatietovarantolaissa säädettäisiin tietovarannon tavoitteesta ja käyttötarkoituksesta sekä tarvittavista määritelmistä. Lailla säädettäisiin tietovarannon sisällöstä eli lailla määriteltäisiin tietoryhmittäin ylätasoisesti tietovarantoon tallennettavat tiedot sekä velvoitettaisiin hankintayksiköt luovuttamaan tarpeelliset tiedot Valtiokonttorille. Avoimessa tietopalvelussa julkaistavat tiedot määräytyisivät julkisuuslain nojalla. Valtiokonttori vastaisi tietovarantoon sisältyvien salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta niiden saamiseen oikeutetuille viranomaisille. Valtiokonttori säädettäisiin tietovarannon rekisterinpitäjäksi. Lailla säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta valtioneuvostolle antaa tarkempia säännöksiä toimitettavista hankintatiedoista. Lisäksi Valtiokonttorille annettaisiin määräyksenantovaltuus koskien toimitettavien tietojen tietorakenteita sekä tietojen toimittamisen menettelytapoja ja ajankohtia.

Tietovarannon käyttötarkoitus

Hankintatietovarannon käyttötarkoituksesta säädettäisiin uudessa hankintatietovarantolaissa. Hankintatietovarannon tarkoituksena olisi:

- mahdollistaa hankintatietojen tietoturvallinen ja keskitetty sähköinen kokoaminen, käsittely ja luovuttaminen;

- parantaa hankintatietovarantolaissa määriteltyjen hankintatietojen yhdenmukaisuutta sekä tehostaa hallinnon toimintaa;

- tehostaa julkisia hankintoja sekä edistää oikeaan ja riittävään tietoon perustuvaa julkisten hankintojen kehittämistä ja päätöksentekoa;

- parantaa edellytyksiä Kilpailu- ja kuluttajaviraston valvontatehtävien toteuttamiselle;

- mahdollistaa kehitystoimien, lainsäädäntömuutosten ja julkisten hankintojen vaikutusten arvioinnin, parhaiden käytäntöjen levittämisen ja väärinkäytösten havaitsemisen; ja

- parantaa kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietojen julkisuutta sekä oman tuotannon ja ostopalveluiden vertailukelpoisuutta.

Viranomaiset voisivat käyttää lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi tietovarantoon tallennettuja tietoja. Tietovarantoon tallennettuja tietoja voitaisiin käyttää lisäksi julkisten hankintojen arvioinnissa, tilastoinnissa, seurannassa ja tutkimuksessa. Hankintatietovaranto kokoaisi tällä hetkellä hajanaisena olevia tietoja yhteen paikkaan. Tietojen kokoaminen yhteen tietovarantoon parantaisi tietojen yhteentoimivuutta sekä mahdollistaisi keskitettyjen kansallisten palveluiden rakentamisen.

Hankintatietovarantoon kootut tiedot mahdollistaisivat nykyistä laajemman ja laadukkaamman kansallisen hankintojen kehittämisessä käytettävän tilastotiedon muodostamisen. Hankintatietovaranto mahdollistaisi myös kattavan näkymän julkisiin hankintoihin avoimen tietopalvelun kautta ja mahdollistaisi yksittäisten hankintojen yksityiskohtien tarkastelun.

Henkilötietojen toissijaisen käytön huomioiminen

Tilanteissa, joissa hankinta-asiakirjojen mukana siirtyy henkilötietoja hankintatietovarantoon, on kyse henkilötietojen toissijaisesta käyttötarkoituksesta hankinnan toteuttamisen (ml. kilpailutus ja laskutus) ollessa ensisijainen käyttötarkoitus. Käyttötarkoitussidonnaisuudesta on kuitenkin mahdollista poiketa.

Kansallisesti voidaan säätää rajoituksia tietosuojaperiaatteisiin. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan säännöksellä annetaan kansallisesti mahdollisuus poiketa käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta, sillä edellytyksellä, että kansallinen lainsäädäntö muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhteisen toimenpiteen tietosuoja-asetuksen 23 artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaa-

miseksi. Tietovaranto toteuttaa muun muassa yleiseen julkiseen etuun liittyviä tavoitteita (tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohta), kokoamalla yhteen oikeaaikaiset ja riittävät hankintatiedot, mm. julkisten varojen käytön tehostamisen ja tehokkaamman valvonnan mahdollistamiseksi, julkisten hankintojen kehittämiseksi sekä politiikkatoimien suuntaamiseksi. Tietovaranto toteuttaa yleiseen etuun liittyviä tavoitteita myös toteuttamalla tietovarannon tietoja käyttäville viranomaisille tietopohjan lakisääteisten valvonta- ja muiden tehtävien hoitamiseksi.

Lisäksi tietosuoja-asetuksen 6 artiklasta tulee löytyä tiedon käsittelylle käsittelyperuste. Tietojen käsittely tietovarannossa perustuisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, jonka mukaan käsittely on lainmukaista, kun käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Viranomaiset saisivat käyttää niille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömiä tietovarantoon sisältyviä tietoja. Keskeisiä tiedon käyttäjiä olisivat mm. valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Valtiontalouden tarkastusvirasto, Oikeuskanslerinvirasto, kunnat, hyvinvointialueet ja Tilastokeskus. Tyhjentävää listausta viranomaisista ei laadittaisi, koska viranomaisen tiedonsaantioikeus määräytyisi kyseistä viranomaista koskevan lainsäädännön ja sille säädettyjen tehtävien mukaan. Tietovarantoon tallennettuja tietoja voitaisiin käyttää mm. julkisten hankintojen kehittämisessä, seurannassa, valvonnassa ja tilastoinnissa.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklasta tulee löytyä henkilötiedon käsittelylle käsittelyperuste. Valtiokonttori tekisi lakisääteiseen tietojenkäsittelyvelvoitteeseensa perustuen harkinnan siitä, onko henkilötietoja pyytävällä viranomaisella käsittelyperuste, ja siten oikeus saada henkilötiedot.

Tietovarantoon tallennettavien tietojen määrittely

Hankintatietovarantoon tallennettavat tietosisällöt määriteltäisiin uudessa hankintatietovarantolaissa sekä sen nojalla mahdollisesti annettavalla valtioneuvoston asetuksella sekä Valtiokonttorin määräyksellä. Tietosisällöt olisivat tietoja hankintayksiköiden tekemistä julkisista hankinnoista, ostolaskutietoja sekä julkisyhteisöjen kirjanpitotiedot.

Arviomuistiota laadittaessa on pyritty alustavasti kartoittamaan, mitkä julkisiin hankintoihin liittyvät tiedot ovat sellaisia, että niiden kerääminen olisi viranomaisten tietotarpeiden osalta tarkoituksenmukaisia ja toteuttaisivat myös käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatetta.

Arviomuistiossa ehdotettavat alustavat tietosisällöt perustuvat esivalmistelun yhteydessä kartoitettuihin viranomaisten ja muiden tahojen esittämiin tietotarpeisiin. Tärkeäksi esivalmistelun yhteydessä on katsottu myös, että samaan julkiseen hankintaan

liittyvät eri tiedot olisivat yhdisteltävissä keskenään esimerkiksi kilpailutustunnisteen avulla. Tietojen tallentamis- ja toimittamisvelvoitteista sekä voimaantulon ajankohdasta ja siirtymäajoista säädettäisiin lailla erikseen.

Uudessa hankintatietovarantolaissa määriteltäisiin tietoryhmittäin ne tietosisällöt, jotka hankintatietovarantoon tulee toimittaa, sekä säädettäisiin hankintayksiköiden velvollisuudesta toimittaa tietosisällöt. Tietosisällöt voisivat alustavan arvion mukaan olla seuraavat:

- Kilpailutussuunnitelmat (Hilma)
- Ennakkoilmoitukset (EU-kynnysarvot ylittävistä hankinnoista, Hilma)
- Suorahankinta-ilmoitukset (Hilma)
- Hankintailmoitusten osalta (Hilma) tarjouspyyntöön liittyvät tiedot, kuten ostajaorganisaatio, kilpailutettava tuote ja alustava sopimuskausi
- Tietoja tarjouspyynnöiltä, (esim. vertailuperusteet)
- Tietoja tarjouksilta (esimerkiksi tarjoajan nimi ja y-tunnus, vertailuhinta)
- Jälki-ilmoitukset (kansalliset ja EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat)
- Metatietoja sopimuksilta
- Julkisyhteisöjen ostolaskut

Valtion virastojen ja laitosten kirjanpitotiedot sekä kuntatalouden tietopalveluun (kunnat, yhtymät, HVA:t) kerätyt kirjanpitotiedot.

Kuntien ja hyvinvointialueiden tässä tarkoitetut kirjanpitotiedot toimitetaan kuntalain ja hyvinvointialuelain nojalla kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietopalveluun, josta ne olisi saatavissa hankintatietovarantoon.

Arviomuistiossa tarpeellisiksi kerättäviksi tiedoiksi hankintasopimusten osalta on katso seuraavat tiedot: laskulla käytettävä sopimusnumero, kilpailutustunniste, sopimusosapuolet, kohde, kohteen CPV-koodi, sopimuksen arvo, sopimuksen kesto, mahdollisuudet optiokausille ja kategorinen tieto toimittajan mahdollisesti antamista pakote- ja kartellivakuutuksista.

Hankintayksiköiden ostolaskujen osalta tarpeellisiksi arvioituja tietoja ovat muun muassa ostajaorganisaation tiedot sekä laskulla olevat tiedot toimittajasta, laskun päivämäärä, laskun summa, toimittajan tuotekoodi, kilpailutustunnus sekä organisaation sisäinen sopimusnumero.

Esiselvityksen yhteydessä on lisäksi katsottu tarpeelliseksi, että hankintayksiköt tulisi velvoittaa lisäämään hankintailmoitukset.fi-palvelussa syntyvä yhtenäinen kilpailutustunniste kaikkien hankintalain soveltamisalaan kuuluvien hankintojen hankintailmoituksille, tarjouspyynnöille, sopimuksille, ostolaskuille sekä mahdollisesti muille erikseen määriteltäville asiakirjoille tietojen yhdistämisen mahdollistamiseksi. Tämä tulisi toteuttaa sääntelyn keinoin tai teknisin toimin. Lisäksi hankintayksiköt tulisi velvoittaa ottamaan käyttöön ostolaskujen turvallisuusluokittelun mahdollistava SC-koodisto ja lisäämään turvallisuusluokitusta vastaava koodi ostolaskuille.

Lailla säädettäisiin asetuksenantovaltuus, jonka nojalla tietovarantoon tallennettavien tietojen toimittamistavasta ja tietosisältöjen tarkemmista yksityiskohdista voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtiokonttorille voitaisiin säätää määräyksenantovaltuus koskien mm. toimitettavien tietojen tietorakenteita sekä tietojen toimittamisen menettelytapoja ja ajankohtia.

Hankintailmoituksista säädetään hankintalain 7 luvussa (Velvollisuus ilmoittaa hankinnoista ja hankintamenettely). Arviomuistiossa esitetään, että hankintailmoitusten osalta tarvittavat muutokset tehtäisiin säädösmuutoksina hankintalain 7 lukuun tai teknisenä toteutuksena hankintalain 59 §:ssä tarkoitettuihin vakiolomakkeisiin.

Osa tiedoista voisi sisältää henkilötietoja. Täsmälliset hankintatietovarannon tietosisällöt määritellään myöhemmän lainsäädäntöhankkeen yhteydessä. Esimerkiksi toiminimi voi sisältää henkilön etu- ja sukunimen. Tämän osalta esiselvityksen yhteydessä on arvioitu, että oikeudesta henkilön nimitiedon sisältävän toiminimen julkaisemiseen tietovarannossa tulisi säätää uudessa hankintatietovarantolaissa.

Tietojen tallentaminen tietovarantoon

Tietojen toimittamisesta hankintatietovarantoon on tarkoituksenmukaista säätää velvoittavasti, jotta tiedot saadaan tietovarantoon kattavasti.

Esiselvitysvaiheessa on arvioitu, että tietovarannon mahdollisimman laaja kattavuus olisi yhteydessä sillä saavutettaviin hyötyihin. Toisaalta joihinkin hankintayksiköiden hankintoihin tai hankintoihin liittyviin asiakirjoihin liittyy esimerkiksi julkisuuslain 24 §:stä johtuva salassapitoperuste. Siten on arvioitu, että tietojen toimittamisvelvollisuus koskisi lähtökohtaisesti hankintalain 5 §:ssä tarkoitettuja hankintayksiköitä (mm. valtion,

kuntien ja kuntayhtymien viranomaiset, valtion liikelaitokset sekä julkisoikeudelliset laitokset). Tietovarannon soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin turvallisuusluokitteluasetuksen (1101/2019) mukaiset TL I, TL II ja TL III -asiakirjat. TL IV -asiakirjoja tultaisiin mahdollisesti käsittelemään ja säilyttämään, kuitenkin siten, että kasautumisvaikutuksen kautta tiedoista ei muodostu korkeamman turvallisuusluokan aineistoa.

Perustuslain 76 §:n 1 momentin mukaan evankelis-luterilaisen kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta säädetään kirkkolaissa (1054/1993). Hankintatoimi kuuluu kirkon hallintoon ja siten hankintalainsäädännön soveltamisesta evankelis-luterilaisen kirkon toimintaan tulee säätää ensisijaisesti kirkkolaissa. Hankintatietovarantoa koskevassa laissa säädettäisiin osaltaan hankintayksiköiden velvoitteista sekä menettelyllisistä seikoista, minkä vuoksi se kuuluisi hankintalain tavoin kirkkolain alaan, josta evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan osalta tulisi säätää ensisijaisesti kirkkolaissa. Ortodoksisella kirkkokunnalla ei ole itsenäistä lainsäädännöllistä asemaa, joten ehdotettava tietovarantolaki koskisi ortodoksista kirkkoa sellaisenaan, jos ortodoksinen kirkko säädetään kuuluvaksi soveltamisalaan.

Lausunnonantajia pyydetään nimenomaisesti esittämään näkemyksiään siitä, onko joitakin hankintayksiköitä tai tiettyjä hankintoja, jotka tulisi rajata tulevan sääntelyn ulkopuolelle.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet ja erityisesti tietojen täsmällisyyttä ja eheyttä koskevat edellytykset velvoittavat kaikkia rekisterinpitäjiä. Hankintayksiköt ovat rekisterinpitäjiä omissa rekistereissään. Rekisterinpitäjällä on nimenomainen velvollisuus osoittaa, että näitä periaatteita on noudatettu sen rekisterinpidossa.

Tietojen luovuttamiselle hankintatietovarantoon tulee henkilötietojen osalta olla oikeusperusta, kun hankintayksiköt luovuttavat tietoja Valtiokonttorille. Henkilötietojen osalta käsittelyperuste toimisi henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden arviointiperusteena. Tämän osalta sääntelyn tarkoituksena on luoda hankintayksiköille ja Valtiokonttorille tietosuoja-asetuksen 6 artiklan c alakohdan mukainen henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste. Tietosuoja-asetuksen mukaista kansallista säätelyliikkumavaraa käytettäisiin, kun säädettäisiin henkilötietojen luovuttamisesta hankintatietovarantoon.

Sääntely toteuttaisi tietosuoja-asetuksessa edellytetyt yleisen edun ja oikeasuhtaisuuden vaatimukset. Luovutettavat tiedot olisivat peräisin hankintayksilöiden tieto-, asianhallinta- tai sopimuksenhallintajärjestelmistä. Hankintayksiköt käyttävät kyseisiä järjestelmiä osana omaa toimintaansa. Tietojen alkuperäinen käsittelyperuste on lähtökohtaisesti lakisääteinen velvoite. Tietojen luovutustarkoitus liittyy uudessa hankintatietovarantolaissa säädettävään tietojenluovuttamisvelvoitteeseen sekä siten hankintatietovarannon tarkoitukseen tehostaa julkisten hankintojen valvontaa sekä tarjota kattavat

tiedot julkisista hankinnoissa. Siten uusi sääntely toteuttaisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun yleisen edun toteutumista ja täyttäisi samalla tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan vaatimukset käyttötarkoitussidonnaisuuden sekä oikeasuhtaisuuden periaatteiden toteutumisesta.

Avoin tietopalvelu

Hankintatietopalvelussa olisi avoin tietopalvelu. Avoimessa tietopalvelussa voitaisiin näyttää hankintatietovarannon sisältämiä julkaistavissa olevia eli julkisuuslain mukaan julkisia tietosisältöjä. Henkilötietoja olisi mahdollista hakea avoimen tietopalvelun kautta vain yksittäisinä hakuina.

Avoin tietopalvelu kokoaisi ja jakaisi saavutettavassa muodossa tietoa julkisista hankinnoista. Palvelussa jokainen pääsisi vapaasti ja maksutta tarkastelemaan hankintatietovarannon avoimia tietoja. Palvelu parantaisi julkisia hankintoja koskevan tiedon löytymistä sekä parantaisi mahdollisuuksia tarkastella julkisten varojen käyttöä. Avoimeen tietopalveluun sovellettaisiin digitaalisten palveluiden tarjoamisesta annettua lakia (2019/306, jäljempänä digipalvelulaki), jonka mukaan palvelun tulisi olla saavutettava kaikille.

Digipalvelulaki velvoittaa julkista sektoria noudattamaan saavutettavuusvaatimuksia (saavutettavuusvaatimukset.fi) verkkopalveluiden ja mobiilisovellusten suunnittelussa ja toteutuksessa. Lain mukaan kaikilla tulee olla tasavertaiset mahdollisuudet käyttää digitaalisia palveluja. Lisäksi tulee huomioida palvelun käytettävyys erilaisilla apuvälineillä, kuten ruudunlukija- ja puheohjausohjelmilla. Palvelun tulisi toimia hyvin erilaisilla päätelaitteilla, kuten mobiililaitteilla. Mobiilioptimoitu palvelu mukautuu eri näyttökokojen ja resoluutioiden mukaan ja tarjoaa hyvän ja saavutettavan käyttökokemuksen mobiililaitteilla. Palvelun mobiiliversiossa tulee myös huomioida saavutettavuusvaatimukset.

Palvelun suunnittelussa ja toteutuksessa on lisäksi huomioitava suomen- ja ruotsinkielisten kansalaisten kielellisten oikeuksien toteutuminen kielilain (423/2003) edellyttämällä tavalla. Palvelu olisi tuotettava vähintään suomeksi ja ruotsiksi. Palvelu olisi hyödyllistä toteuttaa myös englanniksi, sillä palvelun kautta halutaan tarjota tietoa myös kansainvälisille toimijoille.

Salassa pidettävät hankinnat eivät sisälly julkisesti raportoitavaan tietosisältöön. Ratkaisussa tulee olla edellytykset tunnistaa ja rajata sellaiset tietosisällöt, joita ei voida julkaista avoimeksi. Tunnistamisessa voidaan hyödyntää tietojen keräämisen aikana muodostettuja tunnistemerkintöjä. Valtiokonttori vastaisi siitä, että avoimessa tietopalvelussa näytetään vain ne tiedot, jotka ovat julkisuuslain nojalla julkisia.

Tietojen luovuttamisesta viranomaisen henkilörekisteristä säädetään julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa, joka ei mahdollista sinänsä julkisten henkilötietojen julkaisemista hankintatietovarannon internetpohjaisessa palvelussa kaikkien saataville, koska tässä on kysymys tietojen luovuttamisesta sähköisessä muodossa sekä sellaisesta henkilötietojen luovutuksesta, jonka osalta rekisterinpitäjällä (Valtiokonttorilla) ei ole mahdollisuutta varmistua, onko luovutuksensaajalla henkilötietolainsäädännön mukainen oikeus käyttää tietoja. Viranomainen voi viedä henkilörekisteriinsä sisältyvät henkilötiedot internetiin ainoastaan silloin, kun tällaiselle henkilötietojen käsittelylle on laissa säädetty yksiselitteinen peruste.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt henkilötietojen julkistamista mahdollisena toteuttaa perustuslain puitteissa julkisena tietopalveluna, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet (PeVL 2/2017 vp, PeVL 65/2014 vp, PeVL 32/2008 vp). Valiokunnan mukaan yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta on kuitenkin olennaista, että tietoverkkoon sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina (PeVL 2/2017 vp, PeVL 32/2008 vp). Tällaista rajausta pidettiin edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä arvioitaessa varsin laajan terveydenhuollon ammattihenkilöiden tietoja sisältävän tietopalvelun luomisen mahdollistavaa esitystä (PeVL 32/2008 vp, s. 3/I). Yksittäisinä hakuina pidettiin kuitenkin muun muassa hakuja, joissa hakuperusteena käytettiin valtionavustuksen saajan nimeä, valtionavustushaun nimeä, valtionapuviranomaisen nimeä taikka valtionavustuksen käyttötarkoitusta tai myöntämisvuotta (PeVL 43/2022 vp s. 4). Perustuslakivaliokunta katsoi massahakujen olevan mahdollisia silloin, kun niiden salliminen oli sääntelyn tavoitteen kannalta perustelua, kun otettiin huomioon sääntelyn tarkoitus sekä siihen kytkeytyvä julkaistavien tietojen julkiseen toimintaan ja julkiseen vallankäyttöön liittyvä sisältö (PeVL 86/2022 vp s.5).

Hankintatietovarannon tietojen julkaiseminen internetissä julkisena tietopalveluna edellyttäisi poikkeuksen säätämistä julkisuuslain 16 §:n 3 momentin sääntelyyn, sillä mainittu säännös ei mahdollista henkilötietojen julkaisemista internetpohjaisessa palvelussa kaikkien saataville. Tämän osalta tulisi hankintatietovarannon osalta säätää ainakin oikeudesta julkaista avoimessa tietopalvelussa yritysten nimet, jotka voivat sisältää joissakin tapauksessa esimerkiksi tiedon henkilön nimestä. Esimerkiksi toiminimeen Tmi Etunimi Sukunimi sisältämä tieto tulisi voida julkaista avoimessa tietopalvelussa, eikä massahakuja tämän osalta rajoitettaisi.

Tiedonhallintalain 24 §:n 2 momentin mukaan tietojen antamista yleisölle katseluyhteytenä toteutettuna tietopalveluna säädetään erikseen. Tiedonhallintalain säännös on informatiivinen yleinen viittaussäännös, jonka tarkoituksena on selventää, että tietojen luovuttamisesta muulla tavalla sähköisesti on säädetty erikseen muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Pykälän perusteella viranomainen

ei voisi esimerkiksi avata tietoverkkoon yleisiä tietopalveluja viranomaisen tietovarannoissa oleviin henkilötietoja sisältäviin tietoaineistoihin, vaan tästä tulisi säätää erikseen laissa, kuten perustuslakivaliokunta on eri yhteyksissä henkilötietojen suojaa koskien edellyttänyt (PeVL 2/2017 vp, PeVL 65/2014 vp, PeVL 32/2008 vp). Tältä osin hankintatietovarantolaissa tulisi säätää, että sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, avoimesta tietopalvelusta saadaan luovuttaa henkilötietoja yleisesti saataville.

Tietojen luovuttaminen tietovarannosta

Laissa hankintatietovarannosta tulisi olla säännös julkisuuslain ja tiedonhallintalain soveltamisesta hankintatietovarantoon siltä osin kuin laissa ei toisin säädettäisi. Julkisuuslain julkisuusperiaate huomioon ottaen julkisiin tietoihin, jotka eivät ole henkilötietoja, ei liity suojan tarvetta. Julkisuuslain mukaan salassa pidettävien tietojen saanti edellyttää nimenomaista lain säännöstä tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen.

Valtiokonttori olisi toimivaltainen viranomainen luovuttamaan hankintatietovarantoon kerättyjä tietoja edelleen sellaisille viranomaisille, joilla on tietoon lakisääteinen oikeus. Tämän lisäksi tutkijoilla olisi oikeus saada tietoja hankintatietovarannosta tutkimuslupamenettelyn kautta. Valtiokonttori voisi myöntää tutkimusluvan. Laissa säädettäisiin tietyille viranomaisille nimenomainen oikeus tiedonsaantiin salassapitosäännösten estämättä lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi välttämättömien tietojen osalta. Laissa ei kuitenkaan lueteltaisi viranomaisia tyhjentävästi, vaan muiden viranomaisen tiedonsaantioikeus määräytyisi kyseistä viranomaista koskevan lainsäädännön ja sille säädettyjen tehtävien mukaan. Viranomaisnäkymät tietovarannossa vaihtelisivat sen mukaan, mihin tietoon kullakin viranomaisella on oikeus.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin lueteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 17/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitatut lausunnot). Hankintatietovarannon sisältämien henkilötietojen antaminen olisi sidottu lakisääteisten tehtävien ja velvollisuuksien suorittamiseen ja välttämättömyyteen.

Selvyyden vuoksi säädettäisiin erikseen, että salassa pidettäviä tietoja voitaisiin luovuttaa tietovarannosta vain, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen laissa erikseen nimenomaisesti säädetään. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut (kts. esim. PeVL 48/2018 vp) että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tietoja hallussaan pitävään viranomaiseen kohdistuvalla salassapitovelvollisuudella suojataan.

Esiselvitysvaiheessa on arvioitu, että viranomaiset voisivat saada Valtiokonttorin ylläpitämästä palvelusta tietoja rajapintojen kautta. Valtiokonttori voisi avata rajapinnan sellaiselle viranomaiselle, jolla lain nojalla olisi oikeus käsitellä tietoja. Viranomaisen olisi tietoja pyytäessään ilmoitettava Valtiokonttorille tietojen käyttötarkoitus ja muut tiedon luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat sekä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Hankintatietovarannon tietoja voitaisiin luovuttaa myös tieteellistä tai muuta tutkimusta varten siten kuin tietosuoja-asetuksessa (89 artikla), tietosuojalaissa (4.1 § 3) kohta) ja julkisuuslaissa (28.1 §) säädetään. Yleensä tämä edellyttää sitä, että tietojen käsittely perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan, tutkimuksella on vastuuhenkilö tai siitä vastaava ryhmä ja henkilötietoja käytetään ja luovutetaan vain tieteellistä tutkimusta taikka muuta yhteensopivaa tarkoitusta varten sekä muutoinkin toimitaan niin, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille. Tietojen antamista varten Valtiokonttorin tulisi antaa tutkimuslupa. Myös tiedostoluovutukset olisivat mahdollisia tutkimusta varten.

Viranomaisille tapahtuvaan tiedonluovutukseen sovellettaisiin tiedonhallintalain 22 §:ää. Muille kuin viranomaisille kohdistuvaan tiedonluovutukseen sovellettaisiin tiedonhallintalain 24 §:ää. Teknistä rajapintaa avattaessa Valtiokonttori varmistaisi, että tiedonhallintalain 22 ja 24 §:ssä säädetyt edellytykset täyttyvät ja että tietoja saava toimija noudattaa tietojen käsittelyssä tiedonhallintalaissa säädettyjä velvollisuuksia. Valtiokonttori vastaisi myös siitä, että tietojen luovutukset olisivat lainmukaisia.

Henkilötietojen käsittely ja tietosuojavaatimukset

Yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan henkilötiedon määritelmän mukaan henkilötiedolla tarkoitetaan kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyviä tietoja; tunnistettavissa olevana pidetään luonnollista henkilöä, joka voidaan suoraan tai epäsuorasti tunnistaa erityisesti tunnistetietojen, kuten nimen, henkilötunnuksen, sijaintitiedon, verkkotunnistetietojen taikka yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, geneettisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella.

Koska määritelmä on laaja, on hankintatiedon käsittelyssä lähdettävä siitä olettamasta, että tietovarantoon tullaan tallentamaan henkilötietoja. Tallennettavien tietojen seassa voi olla sekä suoraan että epäsuoraan tunnistettavissa olevaa henkilötietoa. On myös mahdollista, että osa tallennettavasta henkilötiedosta ei alussa ole henkilötietoa, mutta muuttuu sellaiseksi, kun tietovarannon tietosisältöjä laajennetaan tai muualle syntyy uutta tietoa, jota voidaan yhdistää hankintatietovarannon tietoihin.

Kun on kyse tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvasta henkilötietojen käsittelystä, kansallinen erityislainsäädäntö on mahdollista silloin, kun tietosuoja-asetus nimenomaisesti jättää jäsenvaltioille kansallista sääntelyliikkumavaraa. Kansallista sääntelyliikkumavaraa liittyy useaan tietosuoja-asetuksen artiklaan.

Henkilötiedoista on erotettava yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa määritellyt erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvat henkilötiedot, jotka perustuslakivaliokunta on määritellyt valtiosääntöoikeudellisesti arkaluontoisiksi henkilötiedoiksi. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvina tietoina on pidettävä tietoja, joista ilmenee henkilön etninen alkuperä, poliittinen mielipide, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus, ammattiliiton jäsenyys, henkilön terveyttä koskeva tieto tai seksuaalista suuntautumista koskeva tieto. Lisäksi erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelynä on pidettävä geneettisten tai biometristen tietojen käsittelyä henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten.

Koska yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklaa on luettava yhdessä samaisen asetuksen 4 artiklan henkilötietomäärittelyn kanssa, erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvina tietoina on pidettävä myös tietoja, jotka epäsuorasti paljastavat yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa listatut asiat. Tästä voidaan esimerkkinä mainita kuntien vammaispalveluihin käyttämät varat tilanteessa, jossa kunnassa on vain yksittäisiä toimintarajoitteisia erityisryhmiin kuuluvia kuntalaisia. Tällöin kustannuksista on mahdollista päätellä asioita koskien kyseisten kuntalaisten terveyttä. Tällainen tilanne on realisoitunut Valtiokonttorin keräämissä kuntien, kuntayhtymien ja hyvinvointialueiden palveluluokittaisissa taloustiedoissa.

Erityisten henkilötietoryhmien käsittely on tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan lähtökohtaisesti kiellettyä. Kansallisen tietosuojalain (1050/2018) 6 §:ssä on säädetty erityisten henkilötietoryhmien henkilötietojen käsittelyn poikkeuksista. Pykälän 1 momentin 2 kohdan perusteella henkilötietoja voi käsitellä silloin, kun siitä on säädetty laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Tämän lisäksi samaisen pykälän 2 momentissa rekisterinpitäjä velvoitetaan toteuttamaan asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Käsittelyyn sovellettavia suojatoimia olisi arvioitava tarkemmin jatkovalmistelussa.

Hankintatietovarannon jatkovalmistelussa tulee kiinnittää huomiota myös kasautumisvaikutukseen, koska hankintatietovarantoon kerätään suuria tietomääriä.

Julkisuuslakiin ja turvaluokitteluasetukseen liittyviä näkökohtia

Tiedonhallintalain 13.3 §:n mukaan viranomaisen on suunniteltava tietojärjestelmät, tietovarantojen tietorakenteet ja niihin liittyvä tietojenkäsittely siten, että asiakirjojen julkisuus voidaan vaivatta toteuttaa. Tietovarannon suunnittelussa on otettava huomioon hyvän julkisuus- ja salassapitorakenteen vaatimukset siten, että tietovarannossa olevien tietojen tietorakenteet suunnitellaan siten, että salassa pidettävät tiedot on erotettavissa julkisista tiedoista. Hyvän julkisuus- ja salassapitorakenteen huomioimisella tietovarannon suunnittelussa helpotetaan käyttöoikeuksien määrittelyä sekä erilaisten tietokokonaisuuksien käsittelyohjeiden laatimista.

Hyvän julkisuus- ja salassapitorakenteen noudattaminen tarkoittaa myös sitä, että salassapitosäännöksiä tulee tulkita suppeasti ja että salassapito kohdistetaan nimenomaisesti salassa pidettävään tietoon. Tietovarannon kontekstissa se tarkoittaa muun muassa sitä, että salassa pidettävyyden tulee kohdistua ennemmin tietoyksikköön kuin kokonaiseen asiakirjaan tai tietoyksikköjoukkoon. Viranomaisen tulee toteuttaa hyvää julkisuus- ja salassapitorakennetta tietovarannoissa ja asiakirjarekistereissä myös siten, että näistä on mahdollista muodostaa näkymiä tai tiedon irrotusta eri käyttötarkoituksia varten.

Tiedonhallintalain 13 §:n ja julkisuuslain 25 §:n säännösten perusteella tietovarantoon luovutettavien tietojen tulee sisältää kaikki tarvittavat salassa pitoa koskevat merkinnät. Merkintöjen on myös vastattava luovutettavan tiedon todellista sisältöä, joten tietoja ei tule leimata salaisiksi esim. asiakirjaryhmittäin tai jollain muulla epätarkalla perusteella.[57]

Salassapitomerkintöjen lisäksi on huomioitava tiedonhallintalain 18 §:n tarkoittamat turvallisuusluokkaa koskevat merkinnät. Turvallisuusluokittelu koskee ainoastaan valtion viranomaisia, mikä käy ilmi tiedonhallintalain 18.1 §:n sanamuodosta. Turvallisuusluokkaa koskevat merkinnät on tarkoitettu informatiivisiksi eikä niitä ole julkisuuslaissa tarkoitettu perustamaan salassapitovelvollisuutta julkisuuslain mukaisia tietopyyntöjä käsiteltäessä (PeVL 73/2018 s.7).

Turvallisuusluokkaa koskeva merkintä on tehtävä, jos asiakirja tai siihen sisältyvä tieto on salassa pidettävä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 2, 5 tai 7–11 kohdan perusteella ja asiakirjaan sisältyvän tiedon oikeudeton paljastuminen tai oikeudeton käyttö voi aiheuttaa vahinkoa maanpuolustukselle, poikkeus-

[57] Apulaisoikeuskansleri 1493/1/2010, 12.3.2012

oloihin varautumiselle, kansainvälisille suhteille, rikosten torjunnalle, yleiselle turvallisuudelle tai valtion- ja kansantalouden toimivuudelle taikka muulla niihin rinnastettavalla tavalla Suomen turvallisuudelle. Turvallisuusluokittelu ei siten perustu yksistään salassapitosäännökseen, vaan on erikseen arvioitava, sisältääkö asiakirja sellaisia tietoja, jotka edellä mainittujen salassapitoperusteiden lisäksi voivat aiheuttaa 18 §:ssä tarkoitettua vahinkoa.

Turvallisuusluokittelusta, turvallisuusluokiteltaviin asiakirjoihin tehtävistä merkinnöistä ja turvallisuusluokiteltujen asiakirjojen käsittelyyn liittyvistä tietoturvallisuustoimenpiteistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa asiakirjojen turvallisuusluokittelusta valtionhallinnossa (1101/2019).

Tietovarannon tietojen säilytysaika

Vastuu tietojen säilytysaikojen määrittelystä on tiedonhallintayksiköllä. Säilytysajat määrittää tietosuoja-asetuksen (EU) 2016/679 nojalla tiedonhallintayksikössä toimivaltainen rekisterinpitäjä tai toissijaisesti arkistolain (831/1994) perusteella arkistonmuodostuksesta vastaava viranomainen. Tiedonhallintayksikkö voi hyödyntää säilytysaikojen määrittelyssä lainsäädännön lisäksi suosituksia ja oman alan tai organisaation ohjeistuksia.

Henkilötietojen säilyttämistä koskevat yleiset säännökset on säädetty EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa, joka edellyttää henkilötietojen säilytysajan tai säilytysajan määrittämiskriteerien määrittelyä, jotta voidaan varmistaa, ettei henkilötietoja säilytetä pidempään kuin on tarpeen. Siltä osin kuin tietosuoja-asetus ei tule sovellettavaksi, arkistonmuodostaja määrittelee arkistolain 8 §:n mukaisesti asiakirjojen säilytysajat ja -tavat, ja pitää niistä yllä arkistonmuodostussuunnitelmaa. Asiakirjojen säilytysaikoja määrättäessä on otettava huomioon, mitä niistä on erikseen säädetty tai määrätty.

Tietoaineistojen säilytystarpeen määrittämisestä on säädetty myös tiedonhallintalain 21 §:ssä. Säännöksen mukaan, jos tietoaineistojen tai asiakirjojen säilytysajasta ei ole säädetty laissa, säilytysaikoja määritettäessä on otettava huomioon muun muassa tietoaineiston alkuperäisen käyttötarkoituksen mukainen tarpeellisuus viranomaisen toiminnassa ja luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön etujen, oikeuksien, velvollisuuksien ja oikeusturvan toteuttaminen ja todentaminen.

Tiedonhallintalautakunta on suosituksessaan tietoaineistojen säilytysajoista (Suositus tietoaineistojen säilytysajasta ja toimenpiteistä säilytysajan päätyttyä, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:77) suositellut hankintatoimen tietojen säilytysajaksi 10 vuotta, jota myös tässä yhteydessä pidetään tarkoituksenmukaisena säilytysaikana. Henkilötietojen säilytysajan määrittelyä koskevaan kysymykseen tulee palata jatkovalmistelun yhteydessä.

Säilytysajan päättymisen jälkeen tietoaineistot on arkistoitava tai tuhottava viipymättä tietoturvallisella tavalla.

Valtiokonttorille syntyvän lokitietorekisterin tietoja säilytettäisiin viisi vuotta niiden syntymisestä. Intressi lokirekisteritietojen säilyttämiseen kestää niin kauan kuin suojattavan oikeushyvän haltijalla on mahdollisuus esittää oikeudellisia vaatimuksia luvattoman henkilötietojen käsittelyn takia. Vaatimukset ovat rikos- tai vahingonkorvausoikeudellisia ja henkilörekisteririkos vanhenee 2 vuodessa ja virkarikoksena 5 vuodessa.

Tietovarannon rekisterinpitäjä

Ehdotettavalla uudella hankintatietovarantolailla säädettäisiin, että Valtiokonttori on hankintatietovarannon rekisterinpitäjä sekä luovutuslokirekisterin lokitietojen säilytyspalvelun ja omaan toimintaansa liittyvien käyttölokien rekisterinpitäjä. Yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 kohdan 7 alakohdan perusteella rekisterinpitäjä määrää tietojen käsittelyn tarkoituksista ja keinoista. Tilanteessa, jossa käsittely perustuu lakiin, tulee käsittelyn tarkoitus suoraan laista. Hankintatietovarannon osalta käsittelyn tarkoituksena olisi toteuttaa lakisääteistä tehtävää ylläpitää hankintatietovarantoa.

Hankintayksiköt ovat rekisterinpitäjiä ja kantavat rekisterinpitäjän vastuun omaa tarkoitustaan varten tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä. Hankintatietovarannossa on kysymys omasta, erillisestä rekisteristä. Hankintayksiköt eivät osallistu hankintatietovarannon osalta henkilötietojen käsittelyn tarkoitusten ja keinojen määrittämiseen tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa edellytetyllä tavalla.

Hankintatietovarannossa Valtiokonttori määrittelisi tietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot siltä osin kuin kysymys on tietojen keräämisestä hankintatietovarantoon ja tietojen julkaisemisesta. Valtiokonttori vastaisi tietosuoja-asetuksen mukaisesti hankintatietovarannon käyttöönottamisesta, yleisestä toiminnasta sekä teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Valtiokonttori vastaisi myös tietovarannon käytettävyydestä, eheydestä, muuttumattomuudesta sekä suojaamisesta ja säilyttämisestä. Valtiokonttorin vastuulla olisi hankintatietovarannon tietojärjestelmäkuvaukset, tietosuoja-asetuksen mukaiset vaikutusarviot, tietoturvaloukkauksia koskeva ilmoitusvelvollisuus sekä muut tietosuoja-asetuksen mukaisesti rekisterinpitäjälle kuuluvat käytännön toimenpiteet. Valtiokonttori vastaisi tietovarannosta tapahtuvan tietojen luovutuksen lainmukaisuudesta ja ohjelmointirajapintojen avaamisen edellytysten tutkimisesta. Valtiokonttori vastaisi 15 ja 18 artikloiden mukaisista rekisteröidyn oikeuksista päästä tietoihin ja rajoittaa käsittelyä sekä 19 artiklan mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta sekä muista rekisterinpitäjän velvollisuuksista.

Hankintatietovarannon tietojen käsittelytoimet, käsittelyn tarkoitukset, käsittelyn keinot ja rekisteröityjen oikeudet kuvattaisiin tietosuoja-asetuksen 13 ja 14 artiklan mukaisten

velvoitteiden täyttämiseksi Valtiokonttorin myöhemmin laadittavaksi tulevassa hankintatietovarannon tietosuojailmoituksessa.

Tietoaineistojen tuottaminen

Jatkovalmistelun yhteydessä tulisi erikseen arvioida, olisiko tarpeen säätää Valtiokonttorin tehtäväksi, että Valtiokonttori tuottaa tietovarantoon tallennetuista tiedoista julkisten hankintojen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin, tutkimuksen ja muun seurannan sekä ohjauksen tietoaineistoja. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi säätämällä uuteen hankintatietovarantolakiin valtiovarainministeriölle määräyksen- tai asetuksenantovaltuus koskien tietoaineistojen tuottamista.

Tietoaineiston tuottaminen voisi tarkoittaa esimerkiksi niin sanotun raakadatan jalostamista. Tietovarannon tiedot olisivat tämän lakisääteisen tehtävän toteuttamiseksi Valtiokonttorin käytettävissä. Valtiovarainministeriön tietotarpeet voisivat liittyä esimerkiksi julkisten hankintojen kehittämiseen, lainvalmisteluun ja politiikkatoimien suuntaamiseen ja vaikutusten arviointiin.

Tiedonhallintalaki

Tiedonhallintalaissa tietovarannolla tarkoitetaan viranomaisten tehtävien hoidossa tai muussa toiminnassa käytettäviä tietoaineistoja sisältävää kokonaisuutta, jota käsitellään tietojärjestelmien avulla tai manuaalisesti. Tiedonhallintalaissa säädetään mm. keskitetysti tietojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan avulla sekä katseluyhteydestä. Hankintatietovarantoon voitaisiin alustavan arvion mukaan soveltaa tiedonhallintalain määritelmiä eikä tältä osin olisi tarpeen säätää erityissäännöksiä.

Mahdollinen laki hankintatietovarannosta ei vaikuttaisi viranomaisten velvollisuuksiin pitää asiarekisterejä niiden käsittelyssä olevista ja olleista asioista. Tiedonhallintalain 25 § edellyttää, että tiedonhallintayksiköiden on ylläpidettävä asiarekisteriä käsiteltävänä olevista ja olleista asioista. Asiarekisteri on looginen rekisteri, joka koostuu viranomaisessa muodostuvista asiankäsittelyn metatiedoista asiankäsittelyn kulkua kuvaavina tietoina. Merkitystä ei ole sillä, missä tietojärjestelmässä metatiedot muodostuvat, eli viranomaisen niin sanotun hallintodiaarin lisäksi asiarekisteriin voi kuulua operatiivisissa tietojärjestelmissä syntyviä metatietoja. Tiedonhallintalain mukaan kullakin viranomaisella on velvollisuus pitää asiarekisteriä mainitussa laissa säädetyllä tavalla.

5.2.2 Tietovarantoa koskevat tietoturvavaatimukset

Tuleva tietovaranto olisi digitaalisten palveluiden tarjoamisesta annetun lain (306/2019) tarkoittama digitaalinen palvelu. Tämän seurauksena tietovarannon tulee täyttää viranomaisen digitaalisille palveluille säädetyt tietoturvavaatimukset, joista säädetään digipalvelulaissa ja tiedonhallintalaissa.

Digipalvelulain 4.1 §:n mukaan viranomaisen on suunniteltava ja ylläpidettävä digitaaliset palvelunsa siten, että niiden tietoturvallisuus, tietosuoja, löydettävyys ja helppokäyttöisyys on varmistettu. Lisäksi viranomaisen on varmistettava digitaalisten palvelujensa yhteensopivuus yleisesti käytettyjen ohjelmistojen ja tietoliikenneyhteyksien kanssa. Hankintatietovarannon toteutusta suunniteltaessa tämä vaatimus huomioidaan siten, että tietoturvallisuutta koskeva suunnitteludokumentaatio laaditaan siten, että viranomaisen osoitusvelvollisuus on täytettävissä.

Puolestaan tiedonhallintalain 5.3 §:n mukaan suunniteltaessa tiedonhallintamallin sisältöön vaikuttavia olennaisia hallinnollisia uudistuksia ja tietojärjestelmien käyttöönottoa tiedonhallintayksikössä on arvioitava näihin kohdistuvat muutokset ja niiden vaikutukset muun ohella säädettyihin tietoturvallisuusvaatimuksiin ja -toimenpiteisiin. Hankintatietovarannon suunnittelu ja toteutus on tyypillinen tiedonhallintalaissa tarkoitettu tietojärjestelmän käyttöönotto, jonka vaikutukset tiedonhallintaan ja tietoturvallisuuteen on arvioitava. Samaisen lain 13.1 §:ssä tiedonhallintayksikkö on velvoitettu seuraamaan toimintaympäristönsä tietoturvallisuuden tilaa ja varmistettava tietoaineistojen ja tietojärjestelmien tietoturvallisuus koko niiden elinkaaren ajan. Tiedonhallintayksikön on selvitettävä olennaiset tietojenkäsittelyyn kohdistuvat riskit ja mitoitettava tietoturvallisuustoimenpiteet riskiarvioinnin mukaisesti.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan f alakohdassa on säädetty periaatteesta, jonka mukaan henkilötietoja on käsiteltävä tavalla, jolla varmistetaan henkilötietojen asianmukainen turvallisuus, mukaan lukien suojaaminen luvattomalta ja lainvastaiselta käsittelyltä sekä vahingossa tapahtuvalta häviämiseltä, tuhoutumiselta tai vahingoittumiselta käyttäen asianmukaisia teknisiä tai organisatorisia toimia (eheys ja luottamuksellisuus). Rekisterinpitäjän velvollisuudesta toteuttaa tarvittavat tekniset ja organisatoriset toimenpiteet on säädetty asetuksen 24 artiklan 1 kohdassa. Henkilötietojen käsittelyn turvallisuudesta on puolestaan säädetty tietosuoja-asetuksen 32 artiklassa.

Lisäksi tietosuoja-asetuksen 35 artiklassa on säädetty velvollisuus tehdä tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi, jos tietyntyyppinen käsittely etenkin uutta teknologiaa käytettäessä todennäköisesti aiheuttaa – käsittelyn luonne, laajuus, asiayhteys ja tarkoitukset huomioon ottaen – luonnollisen henkilön oikeuksien ja vapauksien kannalta korkean riskin, rekisterinpitäjän on ennen käsittelyä toteutettava arviointi suunniteltujen

käsittelytoimien vaikutuksista henkilötietojen suojalle. Joka tapauksessa uutta digitaalista palvelua perustettaessa on otettava huomioon tietosuoja-asetuksen 25 artiklan velvollisuus sisällyttää suunnitteluun oletusarvioinen henkilötietojen suoja.

Tietovarannon on saatavuuden ja häiriötilanteiden hallinnan osalta täytettävä digipalvelulain 4.2 §:n vaatimus, jonka mukaan viranomaisen on huolehdittava sen vastuulla olevien digitaalisten palvelujen ja muiden viranomaisen käytössä olevien sähköisten tiedonsiirtomenetelmien saatavuudesta muulloinkin kuin viranomaisen asiointipisteiden aukioloaikoina. Digitaalisten palvelujen ja muiden sähköisten tiedonsiirtomenetelmien käyttökatkot on ajoitettava ajankohtaan, jolloin niiden käyttö on vähäistä. Käyttökatkoista on tiedotettava sopivalla tavalla ennalta yleisölle. Viranomaisen on julkaistava käyttökatkon ajaksi ohjeet, miten jokainen saa asiansa hoidetuksi vaihtoehtoisella tavalla. Tällä säännöksellä ei viitata siihen, että palvelun olisi oltava saatavilla 24/7, vaan tarkoituksena on korostaa, että digitaalisten palveluiden tulisi toimia laajemmin kuin vain virka-aikana.

Tietoaineistojen, joita tietovarannossa käsiteltäisiin, koskeva tietoturvallisuuden varmistamista koskeva sääntely on tavoitepohjaista sääntelyä. Säännöksissä on säädetty tietoaineistojen turvallisuuden varmistamisen tavoite, mutta sääntely jättää viranomaiselle harkintavaltaa siitä, millaisin toimenpitein tavoiteltu palveluiden turvallisuus varmistetaan.[58] Tiedonhallintalain 15.1 §:n mukaan tarpeellisin tietoturvatoimenpitein on varmistettava:

1) tietoaineistojen muuttumattomuus on riittävästi varmistettu;
2) tietoaineistot on suojattu teknisiltä ja fyysisiltä vahingoilta;
3) tietoaineistojen alkuperäisyys, ajantasaisuus ja virheettömyys on varmistettu;
4) tietoaineistojen saatavuus ja käyttökelpoisuus on varmistettu;
5) tietoaineistojen saatavuutta rajoitetaan vain, jos tiedonsaantia tai käsittelyoikeuksia on laissa erikseen rajoitettu;
6) tietoaineistot voidaan tarvittavilta osin arkistoida.

5.2.3 Valtiokonttorin rooli tietovarannon omistajana ja ylläpitäjänä

Valtiokonttorin lakisääteiset tehtävät ja toimivaltuudet

Valtiokonttorin tehtävistä on säädetty Valtiokonttorista annetun lain (305/1991, muutoksineen) 2 §:ssä. Hankintatietovarannon ylläpito säädettäisiin Valtiokonttorille uudeksi tehtäväksi ja sen mukaan Valtiokonttorin tehtävänä olisi toimia hankintatietovarannon

[58] Voutilainen, Tomi (2023). Digitaalisten palveluiden sääntely, s. 281-282

ylläpidosta vastaavana viranomaisena ja rekisterinpitäjänä. Tehtävä kattaisi tietovarannon ylläpitäjän ja yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 kohdan 7 alakohdan rekisterinpitäjän roolit.

Tietovarannon ylläpitäjän tehtäviin kuuluisi tietovarannon tietojen keräämiseen ja säilyttämiseen liittyvät tehtävät. Tehtävä perustaisi Valtiokonttorille laajat käsittelyoikeudet kerättyihin tietoihin. Koska tiedot luovutettaisiin Valtiokonttorille tämän lakisääteistä tehtävää varten, tulisi näitä tietoja pitää julkisuuslain 7 §:n tarkoittamina viranomaiselle toimitettuina asiakirjoina. Näin ollen Valtiokonttori olisi tietovarannon sisällön suhteen julkisuuslain mukaan toimivaltainen viranomainen, johon voidaan kohdistaa julkisuuslain mukaisia tietopyyntöjä, jotka Valtiokonttori käsittelee toimivaltaisena viranomaisena.

Hankintatietovarantolaissa säädettäisiin, että Valtiokonttori voisi luovuttaa salassapitosäännösten estämättä hankintatietovarannon tietoja siltä osin kuin ne ovat välttämättömiä viranomaisen lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi. Tällaisia viranomaisia voisivat olla esimerkiksi Kilpailu- ja kuluttajavirasto, valtiovarainministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Tilastokeskus, Valtiotalouden tarkastusvirasto ja Oikeuskanslerinvirasto.

Lisäksi esivalmistelun yhteydessä on pidetty tarpeellisena, että esimerkiksi Hansel Oy:llä olisi pääsy niihin tietovarannon tietoihin, jotka ovat sen julkisten hallintotehtävien hoitamiseksi välttämättömiä. Hansel-lain (1096/2008) 3 a §:n mukaan Hanselilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus tiettyihin julkisia hankintoja koskeviin tietoihin. Lain esitöissä (HE 47/2019 vp) Hansel Oy:n tiedonsaantioikeutta on pidetty perusteltuna Hanselin lakisääteisen hankintatieto- ja analysointitehtävän toteuttamiseksi (Hansel-lain 2 § 2 mom.).

Valtiokonttori käsittelisi julkisuuslain mukaan toimivaltaisena viranomaisena kaikkien muiden tahojen tietopyynnöt, mukaan lukien tutkimus- ja tilastointitarkoituksiin tulevat pyynnöt, ja luovuttaisi tietoja silloin, kun oikeus tiedonsaantiin täyttyy.

Valtiokonttori olisi hankintatietovarannossa olevien henkilötietojen osalta rekisterinpitäjä. Tämä tarkoittaa sitä, että Valtiokonttori määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot tietovarannossa olevien henkilötietojen osalta. Tämän lisäksi rekisterinpitäjä vastaa rekisteröidyn oikeuksien ja rekisterinpitäjän velvollisuuksien täyttämisestä.

Valtiokonttorille tulisi säätää oikeus käsitellä hankintatietovarannon ja siihen sisältyvien palvelujen ylläpitoa koskevien tehtävien toteuttamiseksi välttämättömiä tietoja, ml. henkilötietoja ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja.

Julkaistaessa hankintatietovarannon tietoja Valtiokonttorin olisi tietojen omistajana ja rekisterinpitäjänä velvollinen huolehtimaan, että yleiseen tietoverkkoon päätyisi vain julkisia tietoja.

5.2.4 Muut tarvittavat lainsäädäntömuutokset

Hankintalaki

Jälki-ilmoitukset

Hankintalain 7 luvussa säädetään velvollisuudesta ilmoittaa hankinnoista sekä ilmoitusmenettelystä. Hankintalain 58 §:ssä säädetään niistä ilmoituksista, joita hankintayksiköiden on tehtävä. Esiselvitysvaiheessa on harkittu, että hankintalain 58 §:ää olisi tarpeen muuttaa siten, että ns. jälki-ilmoitukset tulisi tehdä myös kansallisen kynnysarvon ylittävistä hankinnoista, jotta olennaiset tietosisällöt saataisiin tietovarantoon.

Esiselvityksen yhteydessä on katsottu myös tarpeelliseksi, että EU-kynnysarvot ja kansallisen kynnysarvon ylittävän hankinnan sekä suorahankintaa koskevan jälki-ilmoituksen tekemättä jättämisestä säädettäisiin hankintayksiköille myöhästymis- tai seuraamusmaksu tai muu sanktio. Jälki-ilmoittamisen valvonta tulisi antaa Kilpailu- ja kuluttajaviraston tai muun viranomaisen tehtäväksi. Vaihtoehtoisesti Valtiokonttori voisi olla toimivaltainen viranomainen määräämään jälki-ilmoittamisen myöhästymistä koskevan myöhästymismaksun.

Suorahankintaa koskevan jälki-ilmoituksen tekemättä jättämisen sanktiointi valmistellaan työ- ja elinkeinoministeriö valmistelussa olevan hankintalain uudistamisen yhteydessä (TEM014:00/2024 Hankintalain uudistamishanke).

Alustavissa keskusteluissa esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriö on suhtautunut positiivisesti kansallisen kynnysarvon ylittävistä hankinnoista tehtävään jälki-ilmoitukseen. Tämä mm. helpottaisi ministeriön kannalta Euroopan komissiolle kolmen vuoden välein tehtävää raportointia. Samaan aikaan on kuitenkin tunnistettu tarve pitää hankintayksiköille aiheutuva hallinnollinen taakka kohtuullisena. Esiselvitysvaiheessa on pohdittu myös jälki-ilmoittamisen laiminlyönnin sanktiointimahdollisuutta.

Tarjoukset

Esiselvitysvaiheessa tarjoukset ja tietyt niiden sisältämät tiedot on katsottu olennaisiksi tietosisällöiksi. Tarjouksia on yksityisissä kilpailutusjärjestelmissä, joista tiedot tulisi saada siirtymään Hilmaan. Tämän osalta on harkittu, että hankintayksiköille säädettäi-

siin velvoite toimittaa tietyt tarjouksiin liittyvät tiedot Hilmaan. Jos velvoite toimittaa kyseiset tiedot halutaan hankintayksiköitä velvoittavaksi, siitä tulee säätää hankintalain 7 luvussa (Velvollisuus ilmoittaa hankinnoista ja ilmoitusmenettely) tai uudessa hankintatietovarantolaissa.

Puitejärjestelyiden käytöstä ilmoittaminen

Puitejärjestelyiden käytöstä ei nykyisellään ole saatavilla tietoa vastaavaan tapaan kuin DPS:n käytöstä. Tämä vaikeuttaa merkittävästi esim. pienhankintojen arviointia, kun ei ole mahdollista erottaa, onko kyseessä aito pienhankinta vai puitejärjestelyyn perustuva hankinta. Edellä sanotun johdosta esiselvitysvaiheessa on katsottu tarpeelliseksi, että puitejärjestelyä perustavan organisaation olisi ilmoitettava hankinta- ja jälki-ilmoituksella kaikki ne organisaatiot, jotka ovat liittyneet puitejärjestelyn kilpailutukseen ja tulisivat käyttämään puitejärjestelyä. Organisaatioista olisi ilmoitettava ilmoituksilla vähintään organisaatiotunnus ja organisaation nimi.

Lisäksi puitejärjestelyä käyttävän organisaation tulisi ilmoittaa puitejärjestelyn sisäisistä hankinnoista julkaisemalla ilmoitus, missä se ilmoittaa keskeiset hankinnan tai toimittajavalinnan tulokset. Ilmoitusvelvollisuus koskisi vain sellaisia puitejärjestelyjä, joissa on mukana useampia toimittajia.

Jatkovalmistelun yhteydessä tulee tarkastella tarkemmin sitä, edellyttävätkö nämä toimenpiteet muutostarpeita hankintalakiin tai voidaanko niistä säätää riittävällä tavalla uudessa hankintatietovarantolaissa ja sen nojalla annettavissa valtioneuvoston asetuksessa tai Valtiokonttorin määräyksellä tietosisältöjen yksityiskohdista.

Muut muutokset hankintailmoituksiin ja ilmoitusvelvollisuuteen

Esiselvityksen aina tarpeelliseksi toimenpiteeksi on katsottu se, että jatkossa hankintayksiköt tulisi velvoittaa sääntelyn ja / tai teknisten toimien kautta käyttämään hankintayksikkötunnistetta vähintään hankintailmoituksilla (ml. hankintailmoitus, suorahankintailmoitus ja jälki-ilmoitus). Lisäksi hankintayksiköt tulisi jatkossa velvoittaa ilmoittamaan hankintaan osallistuvat hankintayksiköt hankintailmoituksilla ja sitä seuraavilla ilmoituksilla. Tämän osalta tietojen rakenteinen ilmoittaminen tulisi mahdollistaa teknisesti hankintailmoitukset.fi-palvelussa ja yksityisen sektorin toteuttamissa kilpailutusjärjestelmissä. Myös puitejärjestelyä perustaville hankintalain mukaisille hankintayksiköille tulisi säätää velvoite ilmoittaa hankintailmoituksella kaikki ne organisaatiot, jotka ovat liittyneet puitejärjestelyn kilpailutukseen ja tulisivat käyttämään puitejärjestelyä. Organisaatioista olisi ilmoitettava vähintään y-tunnus, hankintayksikkötunniste ja hankintayksikön nimi.

Esiselvityksen aikana on katsottu tarpeelliseksi, että hankintayksiköille tulisi säätää velvoite toimittaa julkaistavaksi sote-palvelujen alle 400 000 euron arvoisia hankintoja koskevat ilmoitukset, mikäli hankintayksikkö ilmoittaa kilpailutuksesta. Samoin hankintayksiköille tulisi säätää velvoite toimittaa julkaistavaksi erityisten palvelujen alle 300 000 euron arvoisia hankintoja koskevat ilmoitukset, mikäli hankintayksikkö ilmoittaa kilpailutuksesta. Ilmoitusvelvollisuudesta säädettäisiin hankintalain 7 luvussa.

Esiselvityksen yhteydessä on lisäksi kartoitettu muutostarpeita eri hankintailmoituksiin liittyvien tietojen osalta, joiden olisi riittävän kattavan tietopohjan ja tietojen yhdisteltävyyden vuoksi tarpeen jatkossa sisältyä hankintailmoituksille (ks. luku 4). Tältä osin esiselvityksen yhteydessä on katsottu, että monet kyseisistä muutoksista voitaisiin toteuttaa teknisin toimin hankintalain 59 §:ssä tarkoitettuihin vakiolomakkeisiin.

5.2.5 Toteutuksen vaiheistus

Tietovarannon kehittämisvaiheen sekä eri hankintayksiköiden vaihtelevien tietojärjestelmävalmiuksien vuoksi laki ja sen mukaiset velvoitteet tulisivat voimaan vaiheittain. Esiselvitysvaiheessa arvioidun mukaan täyteen tiedonkeruuseen siirryttäisiin kolmessa eri vaiheessa.

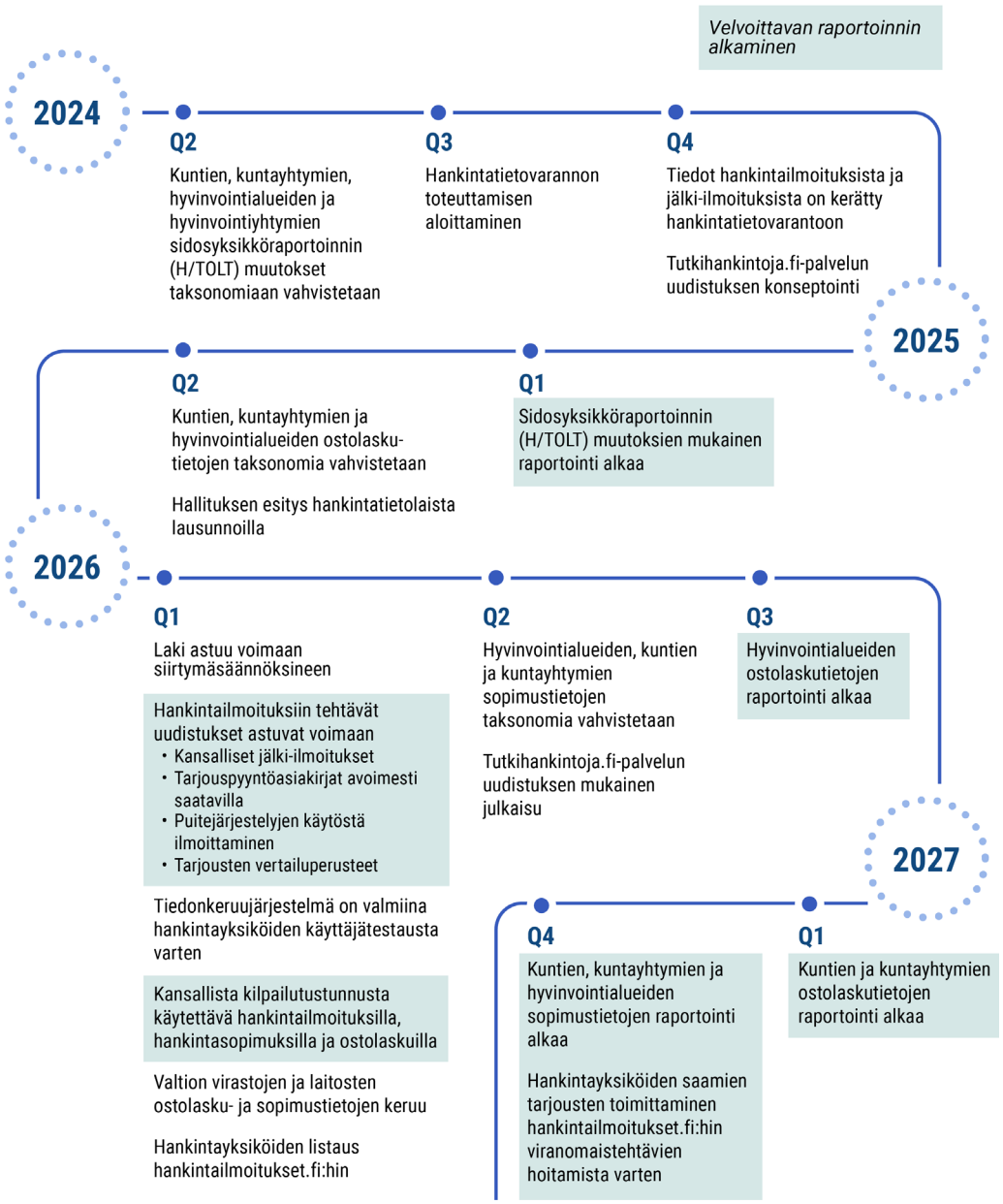
Ensimmäisessä vaiheessa vuodesta 2025 alkaen tietovarantoon kerättäisiin julkisista hankinnoista jo saatavilla olevaa julkista tietoa sekä vapaaehtoisuuden pohjalta eri hankintayksilöiltä saatavaa olevaa tietoa.

Toisessa vaiheessa valtion virastot, laitokset sekä liikelaitokset olisivat velvollisia toimittamaan vaadittavat tiedot (ml. sopimustiedot) vuoden 2026 alusta alkaen.

Kolmannessa vaiheessa kunnat, kuntayhtymät, hyvinvointialueet sekä niiden liikelaitokset toimittaisivat tietoja kahdessa siirtymävaiheessa, 1.7.2026 ja 1.1.2027 alkaen.

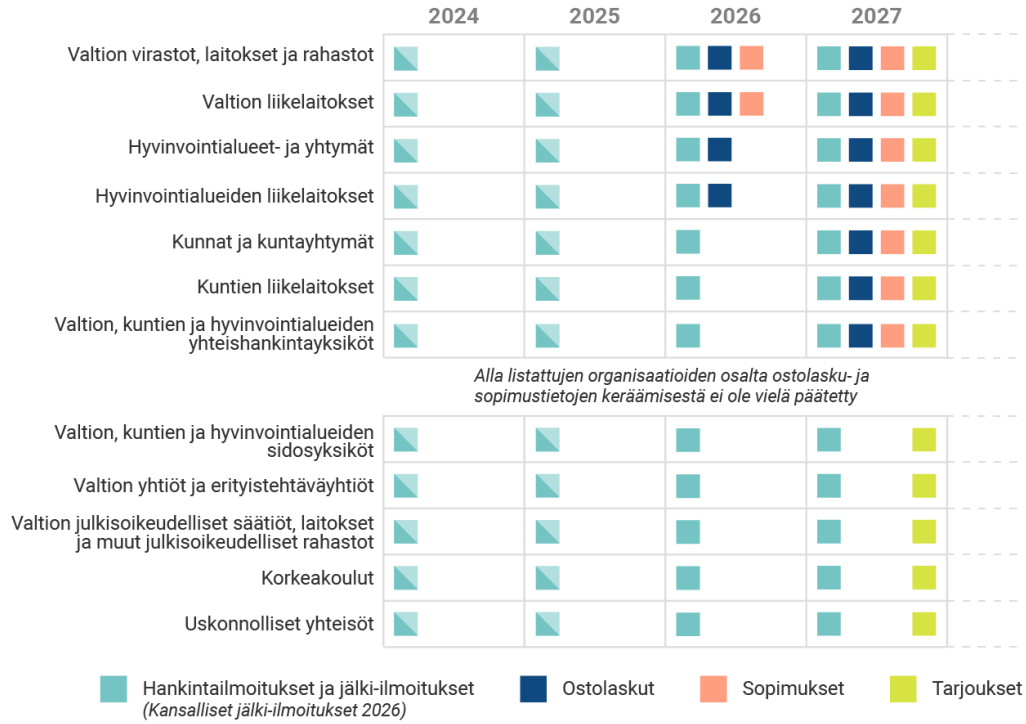
Hankintayksiköiden velvoite toimittaa saamansa tarjoukset tulisi voimaan vuoden 2028 alusta. Kattavaan tiedonkeruuseen valtion, kuntien, kuntayhtymien, hyvinvointialueiden ja -yhtymien sekä näiden liikelaitosten osalta olisi tavoitteena päästä vuoden 2028 alusta alkaen.

Organisaatiosta yhteishankintayksiköiden, hankintayksiköiden sidosyksiköiden, valtion julkisoikeudellisten säätiöiden, laitoksien ja muiden julkisoikeudelliset rahastojen, valtion erityistehtäväyhtiöiden, korkeakoulujen, uskonnollisten yhteisöjen ja muiden hankintayksiköiden osalta tietojen toimittamisvelvoitteen toteuttamistapaa ja aikataulua tulisi jatkovalmistelun yhteydessä arvioida tarkemmin.

Kuva 15. Keskeisten toimenpiteiden vaiheistus.

Kuvassa 14 esitetään suunnitelma siitä, milloin eri organisaatiotyyppien hankintatiedot olisivat käytettävissä hankintatietovarannossa.

Kuva 16. Tiedonkeruun vaiheistus organisaatiotyypeittäin.

5.2.6 Perustuslailliset näkökulmat

Sananvapaus ja julkisuus

Suomessa sananvapaus on turvattu perustuslain 12 §:ssä. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Lisäksi perustuslain 12 §:ssä säädetään viranomaistoiminnan julkisuusperiaatteesta, jonka mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta.

Julkisuuslain (621/1999) 22 §:n mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se julkisuuslaissa tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi tai jos viranomainen lain nojalla on määrännyt sen salassa pidettäväksi taikka jos se sisältää tietoja, joista on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus. Salassa pidettävää viranomaisen asiakirjaa tai sen kopiota tai tulostetta siitä ei saa näyttää eikä luovuttaa sivulliselle eikä antaa sitä sivullisen nähtäväksi tai käytettäväksi. Vaitiolovelvollisuudesta on säädetty

julkisuuslain 23 §:ssä. Asiakirjojen salassapidosta säädetään pääsääntöisesti julkisuuslain 24 §:ssä, jossa on luettelo salassa pidettävistä viranomaisten asiakirjoista. Julkisuuslain mukaan viranomaisen asiakirjan antamisesta päättää se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on. Sama asiakirja voi olla eri viranomaisten hallussa, jolloin jokainen niistä päättää itsenäisesti asiakirjan antamisesta. Kukin viranomainen harkitsee itse tapauskohtaisesti esimerkiksi vahinkoedellytyslausekkeen täyttymisen edellytykset.

Julkisuuslaissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisten velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan. Julkisuuslakia säädettäessä on lähdetty siitä, että tiedolla on merkittävä asema yhteiskunnallisessa päätöksenteossa sekä yksilöiden ja yhteisöjen välisessä vuorovaikutuksessa. Erilaiset tietoon, sen saatavuuteen, käyttöön ja luovutettavuuteen liittyvät oikeudet määrittelevät osaltaan vallankäytön ja sen valvonnan perusteita. Demokraattisen yhteiskunnan keskeisiin periaatteisiin ja perustuslakiin kirjattuihin perusoikeuksiin kuuluu, että jokaisella on oikeus vapaasti muodostaa ja ilmaista mielipiteensä yhteisistä asioista ja vaikuttaa niihin. Tämä edellyttää, että yksilöillä ja heitä edustavilla yhteisöillä on mahdollisuus saada luotettavaa tietoa julkista valtaa käyttävien orgaanien toiminnasta sekä yhteiskuntaoloista ja julkisen vallan toimenpiteiden vaikutuksesta niihin. Pohjoismaissa kansanvaltaan perustuvan hallintotavan on katsottu edellyttävän, että kaikki voivat asemastaan riippumatta saada tietoja viranomaisten toiminnasta ja valvoa julkisen vallan käyttöä. Keskeisten päätösten tulisi perustua luotettavan tiedon pohjalta käytävään julkiseen ja kaikille avoimeen keskusteluun. Hallinnon julkisuutta pidetään edellytyksenä demokratian ja tasa-arvon toteutumiselle sekä hallinnon luotettavuudelle ja päätösten hyväksyttävyydelle. (HE 30/1998 vp, s. 9)

Julkisuuslain 6 luvussa säädetään salassapitovelvollisuuden ja vaitiolovelvollisuuden perusteista ja niiden välisestä suhteesta sekä salassa pidettävien tietojen hyväksikäyttökiellosta. Lain 22 §:ssä on perussäännökset asiakirjan salassapidon perusteista ja salassapitovelvollisuuden sisällöstä. Vaitiolovelvollisuuden perusteista ja vaitiolovelvollisista sekä hyväksikäyttökiellosta säädetään 23 §:ssä. Vaitiolovelvollisuuden ajallisesta ulottuvuudesta säädetään julkisuuslain 23 §:n 1 momentissa. Pykälän mukaan vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvaa tietoa ei saa paljastaa senkään jälkeen, kun toiminta on viranomaisessa tai tehtävän hoitaminen viranomaisen lukuun on päättynyt. Julkisuuslain esitöissä (HE 30/1998 vp) edellä mainittua kieltoa on edelleen täsmennetty. Esitöiden mukaan vaitiolovelvollisuus jatkuu senkin jälkeen, kun palvelussuhde, luottamustehtävän hoito, toimeksiantotehtävän suorittaminen tai viranomaisessa toimiminen on päättynyt. Hyväksikäyttökiellon päättymisestä ei ole erikseen säädetty.

Julkisuuslain osalta on huomattava, että viranomaisten asiakirjojen julkisuus on perustuslain 12 §:n mukaisesti pääperiaate, ja salassapitosäännökset ovat aina poikkeuksia

tästä, jonka vuoksi julkisuutta koskevat rajoitukset kohdistuvat vain välttämättömään ja niiden tulkinta on suppeaa ja tarkkarajaista. Esimerkiksi ratkaisussa KHO 2017:82 todettiin, että hallintoviranomaisen asiakirjapyynnön johdosta tekemässä julkisuuslain säännöksiin perustuvassa julkisuusarvioinnissa oli lähtökohtana arvioinnin asiakirja- ja tietokohtaisuus sekä se, että julkisuuden rajoituksia ei julkisuusperiaatteen tarkoitus huomioon ottaen tullut tulkita laventavasti. Yrityksen salassapitotahdolla ja esittämällä selvityksellä ei ollut ratkaisevaa asemaa arvioitaessa sitä, sisältääkö pyydetty asiakirja liikesalaisuuksia, vaan salassapidon perusteita oli arvioitava objektiivisesti. Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain nojalla annetut salassapitomääräykset eivät olleet sitovia ratkaistaessa julkisuuslain nojalla samoja asiakirjoja koskevaa asiakirjapyyntöä hallintoviranomaisessa ja käsiteltäessä asiakirjapyyntöasiaa koskevia valituksia hallintotuomioistuimissa.

Hankintalain 138 §:ssä säädetään asiakirjojen julkisuutta koskevien säännösten soveltamisesta. Sen mukaan hankintayksikön asiakirjojen julkisuuteen ja asiakirjoista perittäviin maksuihin sekä asianosaisen tiedonsaantioikeuteen sovelletaan julkisuuslakia (621/1999), jos hankintayksikkö on julkisuuslain 4 §:ssä tarkoitettu viranomainen tai jos sen on muualla laissa olevan säännöksen perusteella noudatettava sanottua lakia. Siten hankintayksiköt noudattavat toiminnassaan julkisuuslakia ja julkisiin hankintoihin liittyvät tiedot ovat julkisuuslain mukaisesti julkisia, ellei niihin kohdistu esimerkiksi salassapitoperustetta. Perustettavalla tietovarannolla ei ehdoteta muutettavaksi nykytilaa sen osalta, mitkä tiedot ovat julkisia tai salassapidettäviä, vaan se määräytyy jatkossakin julkisuuslain mukaisesti.

Julkisuuslain 9 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen. Asianosaisen oikeudesta tiedonsaantiin säädetään julkisuuslain 11 §:ssä. Tiedon antaminen asiakirjasta, joka 6 ja 7 §:n mukaan ei ole vielä tullut julkiseksi, on viranomaisen harkinnassa. Harkinnassa on otettava huomioon, ettei tiedon antamista saa rajoittaa ilman asiallista ja laissa säädettyä perustetta eikä enempää kuin suojattavan edun vuoksi on tarpeellista (julkisuuslaki 17 §). Hankintaprosessissa viranomaisen harkinta voi tulla kyseeseen hankintapäätöksen ja sopimuksen teon välisenä aikana. Hankintapäätös liitteineen tulee julkisuuslain 6 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan julkiseksi päätöksen allekirjoittamisella tai varmentamisella muulla vastaavalla tavalla. Sama koskee päätöstä tarjoajan tai ehdokkaan poissulkemisesta tarjouskilpailusta sekä päätöstä hankinnan keskeyttämisestä.

Julkisuuslain 11 §:n mukaan asianosaisella on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Tarjouskilpailuun osallistuneella tarjoajalla on siten oikeus saada tarjousasiakirjat nähtäväkseen käytännössä hankintapäätöksen tekemisen jälkeen. Asianosaisella, hänen edustajallaan ja avustajallaan ei kuitenkaan ole oikeutta julkisessa hankinnassa toisen ehdokkaan tai tarjoajan liikesalaisuutta koskeviin tietoihin. Tieto tarjousten vertailussa käytetystä kokonaishinnasta on kuitenkin

aina annettava asianosaiselle. Asianosaisaseman puuttuessa tarjoajalla ei ole oikeutta saada esim. muiden tarjoajien liikesalaisuuksiksi ilmoittamia ja tarjousvertailussa käytettyjä tietoja. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi, kun tarjoaja on hankintayksikön päätöksellä suljettu pois tarjouskilpailusta, koska ei täyttänyt soveltuvuusvaatimuksia ja tarjous ei siten ole päässyt vertailuun.

Julkisuuslain 26–32 §:ssä on säädetty yleisistä perusteista salassa pidettävän tiedon antamiselle eli salassapidosta poikkeamiselle sekä salassapidon lakkaamiselle. Julkisuuslain 26 §:n mukaan viranomainen voi antaa salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta tiedon, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty tai jos se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa. Tietovarantoon tallennettavien tietojen osalta tietovarannon ylläpitäjä joutuu harkitsemaan tietojen luovuttamiseen liittyviä kysymyksiä siltä osin kuin kyseessä on julkisuuslain 24 §:ssä tarkoitetut salassapidettäviksi määritellyt tiedot, jotka voivat liittyä esimerkiksi liikesalaisuuteen, yksityiselämän suojaan tai kansalliseen turvallisuuteen liittyviin intresseihin.

Arviomuistiossa ei tietojen julkisuuden ja salassapidon osalta ehdoteta säädettäväksi lakimuutoksia. Mm. tietyt henkilötiedot, kansalliseen turvallisuuteen liittyvät tiedot sekä liikesalaisuudet olisivat nykyistä vastaavalla tavalla salassa pidettäviä. Salassa pidettäviä olisivat myös asiakirjat, jotka sisältävät tietoja yksityisen elinkeinotoimintaa koskevista seikoista, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi konkreettista taloudellista vahinkoa. Julkisuuslain 26 §:n mukaisesti tiedot voidaan luovuttaa lakisääteistä tehtävää hoitavalle viranomaiselle. Tällaisia tehtäviä voisivat olla esimerkiksi Kilpailu- ja kuluttajaviraston, Valtiontalouden tarkastusviraston tai Oikeuskanslerin viraston lakisääteiset valvontatehtävät.

Yksityiselämänsuoja

Perustuslain (731/1999) 10 § turvaa yksityiselämän suojan perusoikeutena jokaiselle. Pykälän 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan mukaan henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän harkintaa sitovia henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita rekisteröinnissä perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekistereissä ja rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelyn kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla (ks. esim. PeVL 14/2002 vp, s. 2, PeVL 27/2006 vp, s. 2/I, PeVL 11/2016 vp, s. 8 ja PeVL 13/2016 vp, s.3-4). Perustuslakivaliokunnan vakiintuneet kannan mukaan tiedonluovutuksista tulisi säätää tarkkarajaisesti ja luovutettavat tiedot tulisi pyrkiä luettelemaan laissa tyhjentävästi. Muussa tapauksessa sääntelyyn

joudutaan sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 12/2014 vp, PeVL 10/2014 vp, PeVL 19/2012 vp ja PeVL 62/2010 vp). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyys-kriteeriin (PeVL 62/2010 vp ja PeVL 59/2010 vp).

Perustuslakivaliokunnan hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä antaman lausunnon (PeVL 31/2017) mukaan on syytä kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava kulloisessakin sääntely-yhteydessä perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa (ks. PeVL 42/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitatut lausunnot). Valiokunta on tämän vuoksi aikaisemmin arvioinut esimerkiksi arkaluonteisten tietojen käsittelyn sallimisen koskevan yksityiselämään kuuluvan henkilötietojen suojan ydintä (PeVL 37/2013 vp, s. 2/I), minkä johdosta esimerkiksi tällaisia tietoja sisältävien rekisterien perustamista on arvioitava perusoikeuksien rajoitusedellytysten, erityisesti rajoitusten hyväksyttävyyden ja oikeasuhtaisuuden, kannalta (PeVL 29/2016 vp, s. 4—5 ja esimerkiksi PeVL 21/2012 vp, PeVL 47/2010 vp sekä PeVL 14/2009 vp). Valiokunta on antanut merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyn kattavuutta, täsmällisyyttä ja sisältöä (ks. esim. PeVL 38/2016 vp, s. 3). Tietovarantoon tallennettavina henkilötietoina voisivat tulla kyseeseen mm. henkilön tai toiminimiyrittäjän nimi, puhelinnumero ja sijaintitiedot. Lainvalmistelun esiselvityksessä ei kuitenkaan ole pystytty poissulkemaan mahdollisuutta, että hankintatietojen mukana voisi siirtyä myös tietoa, jota tulisi pitää tietosuoja-asetuksen 9 artiklan tarkoittamana erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvana tietona tai valtiosääntöoikeudellisesti tarkoitettavana arkaluonteisena tietona.

Arviomuistiossa on avattu alustavia säännöksiä teknisestä ylläpitäjästä ja tietovarannon rekisterinpitäjästä. Laissa määriteltäisiin toimijoiden toimivalta, velvoitteet ja vastuut, siltä osin kuin ne täydentävät yleisen tietosuoja-asetuksen säännöksiä. Ehdotettava laki sisältäisi säännökset tallennettavista tiedoista. Lisäksi tietosisältöjen osalta ehdotettaisiin, että tietosisältöjen tarkemmasta määrittelystä voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella. Valtiokonttorille säädettäisiin määräyksenantovalta koskien toimitettavien tietojen tietorakenteita.

Uudessa hankintatietovarantolaissa säädettäisiin henkilö- ja muiden julkisuuslain 24 §:n nojalla salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta, joka tapahtuisi aina valvotusti lakisääteisen perusteen nojalla. Tietovarannon tietojen säilytysajasta säädettäisiin ehdotettavalla lailla. Uusi laki hankintatietovarannosta sisältäisi henkilötietojen suojan näkökulmasta tarvittavat säännökset uuden valtakunnallisen tietovarannon käyttötarkoituksesta, tietosisällöistä, tietojen luovuttamisesta, säilytysajoista, rekisterinpitäjästä sekä rekisteröinnin perusteista ja rekisteröitävien henkilötietojen sisällöstä. Tietovaran-

non sisältämien henkilötietojen osalta Valtiokonttorin toteuttaman ylläpidon käyttötarkoitus perustuisi lakisääteisen velvoitteen noudattamiseen. Tietovarannon tietosisältö aiotaan määritellä ja rajata tietovarantoa hyödyntävien viranomaisten tehtävien kannalta välttämättömiin henkilötietoihin.

Tietovarantoon tallennettaisiin hankintayksiköiden toiminnassa niiden asianhallinta-, sopimuksenhallinta-, hankinta-, laskujenkäsittely- ja kirjanpitojärjestelmiin muodostuvia tietoja, joista osa syntyy hankintalain mukaisten menettelyjen yhteydessä. Lisäksi tietojärjestelmään tallennettaisiin julkisyhteisöjen ostolaskutiedot.

Osa tietovarantoon tallennettavista tiedoista sisältäisi henkilötietoja. Tällaisia ovat esimerkiksi toiminimellä toimivat toimittajat, joiden yrityksen nimi sisältää henkilön etu- ja/tai sukunimen. Lisäksi ostolaskut voivat sisältää henkilötietoja. Tietosuoja-asetuksen näkökulmasta hankintatietovaranto olisi tietojen toissijaista käyttöä, ensisijaisen käyttötarkoituksen ollessa julkisen hankinnan toteuttaminen. Tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista. Säännöksen 1 kohdan b-alakohdan mukainen tässä yhteydessä huomioitava periaate on käyttötarkoitussidonnaisuus, joka rajoittaa sitä, mihin tarkoituksiin rekisterinpitäjä voi käyttää keräämäänsä tietoa. Käyttötarkoitussidonnaisuuteen kuuluu kaksi tärkeää asiaa: henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Käyttötarkoitussidonnaisuus ei kuitenkaan kategorisesti tarkoita sitä, että yhtä tarkoitusta varten kerättyjä tietoja ei voisi käyttää myös toista käyttötarkoitusta varten. Käyttötarkoitussidonnaisuuden kannalta on merkityksellistä se, että henkilötietojen myöhempi käsittely ei ole alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa yhteensopimatonta.

Kansallisella lailla voidaan säätää siitä, milloin henkilötietojen myöhempi käsittely on yhteensopivaa ja laillista. Tällöin on otettava huomioon yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan ja 23 artiklan 1 kohdan säännökset. Hankintatietovarannon osalta henkilötietojen toissijainen käyttö voitaisiin katsoa tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 e) -kohdan nojalla hyväksyttäväksi, välttämättömäksi ja oikeasuhtaiseksi toimeksi jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvän tärkeän tavoitteen saavuttamiseksi. Tämä voisi tulla sovellettavaksi hankintatietovarannon henkilötietojen käyttötarkoituksena.

Tietovarantoa koskeva lainsäädäntö ei edellytä uusien henkilötietojen keräämistä. Tietovarantoon kopioitavia henkilötietoja käytetään viranomaisten lakisääteisten tehtävien suorittamiseen, kuten valvontaan ja tilastotarkoituksiin. Arviomuistiossa on arvioitu, että julkisten hankintojen kehittämiseen liittyvä tietojohtaminen ja tietojen käyttö viranomaisten valvonta-, suunnittelu- ja kehittämistarpeisiin julkisten varojen lain mukaisen ja tehokkaan käytön varmistamiseksi julkisissa hankinnoissa ovat yleisen tietosuoja-asetuksen sekä perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta hyväksyttäviä perusteita sekä täyttävät edellytyksen yleiseen julkiseen etuun liittyvän tärkeän tavoitteen saavuttamisesta.

Käyttötarkoitussidonnaisuuden muutoksen voitaisiin katsoa olevan yhteensopiva alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa ja perusteltavissa välttämättömyys- sekä yleisen julkisen edun perusteella. Rekisteröityjen oikeuksista huolehditaan käyttötarkoituksen muutoksen näkökulmasta. Lain mukaan rekisterinpitäjien tulee huolehtia rekisteröityjen informoinnista sen osalta, että tiedot tallennetaan myös hankintatietovarantoon, josta tiedot voidaan luovuttaa eteenpäin viranomaisten lakisääteisten tehtävien suorittamiseksi. Rekisteröidyllä olisi aina mahdollisuus saada tiedot siitä, mille taholle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Perustuslakivaliokunnan kielteiset kannanotot tietojen käyttöön muuhun kuin sen alkuperäiseen keräämistarkoitukseen ovat liittyneet erityisesti laajaan arkaluontoisten tietojen käsittelyyn. Tietosuoja-asetuksessa nämä ovat 9 artiklan tarkoittamia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja. Käyttötarkoitussidonnaisuudesta on tällöinkin voinut tehdä täsmällisiä vähäisiä poikkeuksia (PeVL 1/2018). Kyseeseen tulevia salassa pidettäviä, arkaluonteisia tietoja hankintatietovarantoon liittyen voisivat olla esimerkiksi henkilön nimi sekä sijainti- tai yhteystiedot julkisuuslain 24 §:n 31 kohdan perusteella (turvakielto) tai esimerkiksi hyvinvointialueiden ostolaskuista voisi ilmetä henkilöiden terveyttä koskevia tietoja. Kyseiset tiedot suojattaisiin ja niiden luovutettavuuden tai katseluoikeuden tarkistaisi Valtiokonttori. Esiselvityksen aikana ei kuitenkaan ole pystytty poissulkemaan mahdollisuutta, että hankintatietojen mukana tietovarantoon voisi siirtyä myös tietoa, jota tulisi pitää tietosuoja-asetuksen 9 artiklan tarkoittamana erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvana tietona tai valtiosääntöoikeudellisesti tarkoitettavana arkaluonteisena tietona.

Perustuslakivaliokunta on myös painottanut, että yksityiselämän ja henkilötietojen suojalla ei ole etusijaa muihin perusoikeuksiin nähden (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 8). Arvioinnissa on kyse kahden tai useamman perusoikeussäännöksen yhteensovittamisesta ja punninnasta (ks. esim. PeVL 54/2014 vp, s. 2/II, PeVL 10/2014 vp, s. 4/II). Valiokunta on korostanut erityisesti asiakirjajulkisuuden ja henkilötietojen suojan välistä tasapainoa (PeVL 22/2008 vp, s. 4/I, PeVL 26/2018, s.4).

Edellä esitetyillä perusteilla arviomuistiossa esitetään näkemyksenä, että uudella lainsäädännöllä olisi mahdollista riittävällä tavalla turvata perustuslain 10 §:ssä yksityiselämän suojalle asetetut edellytykset ottaen huomioon sääntelyn kattavuus ja yksityiskohtaisuus henkilötietojen sallittujen käyttötarkoitusten ja luovuttamisen osalta sekä ottaen huomioon tietovarantoon tulevien henkilötietojen määrä ja laatu. Henkilötiedot ovat vain erittäin vähäinen osa tietovarantoon tallennettavista tiedoista ja pääasiassa tiedot ovat muita kuin henkilötietoja. Henkilötietojen ollessa kyseessä, kyseeseen tulee lähinnä henkilön nimi ja paikkatieto eikä tietovaranto lähtökohtaisesti sisältäisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja. Lisäksi hankintatietovarannon sisältämien henkilötietojen antaminen olisi sidottu lakisääteisten tehtävien ja velvollisuuksien suorittamiseen ja välttämättömyyteen.

Omaisuudensuoja

Varallisuusarvoiset immateriaalioikeudet, kuten tekijänoikeus, patenttioikeus ja tavaramerkkioikeus luetaan vakiintuneesti perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuudensuojan piiriin (HE 309/1993 vp, s. 62/II, PeVL 1/1995 vp, s. 1/II, PeVL 38/2000 vp, s. 2/I, PeVL 7/2005 vp, s. 2/I, sekä PeVL 27/2008 vp). Myös liikesalaisuuksien on katsottu kuuluvan perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuudensuojan piiriin. Perusoikeudet suojaavat pääsäännön mukaan Suomen oikeudenkäyttöpiirissä olevia ihmisyksilöitä. Oikeushenkilöitä perusoikeudet suojaavat välillisesti, sillä oikeushenkilön asemaan puuttuminen saattaa merkitä kajoamista oikeushenkilön taustalla olevan yksilön oikeuksiin (ks. HE 309/1993 vp, s. 21–25).

Käytännössä liikesalaisuudet voivat olla monentyyppistä teknistä tai taloudellista tietoa. Liikesalaisuuksia voivat olla muun muassa valmistustiedot, testitulokset, liikeideat, hinnoittelutiedot, taitotieto, markkinaselvitykset, talousennusteet, kilpailija-analyysit, asiakasrekisterit ja yritysten hallinnollis-organisatoriset tiedot. Oikeuskäytännössä on katsottu, että yrityssalaisuus voi olla myös yksittäisten tietojen yhdistelmä, kuten tietojen uudenlainen kokonaisuus tai suuri tietojen tallennemäärä kokonaisuutena, vaikka yksittäiset tiedot olisivatkin julkisia. Esimerkiksi Turun hovioikeuden ratkaisu 21.6.2012, dnro R 10/2249, jossa hovioikeus katsoi, että tiedon oli katsottava olevan luonteeltaan yrityssalaisuus, kun se muodostuu sinänsä tunnettujen tietojen, rakenneosien tai osatoimintojen yhdistelystä tai yhteensovittamiseksi uudenlaiseksi tietojen kokonaisuudeksi tai tuotteeksi.

Omaisuuden suojaa koskevan perustuslain 15 §:n 1 momentin nojalla jokaisen omaisuus on turvattu ja 2 momentin nojalla omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan säädetään lailla. Arviomuistiossa on tarpeen arvioida perustuslain 15 §:ää ainoastaan omaisuuden käytön rajoittamisen kannalta. Omaisuuden käyttörajoitusta koskeva asia ratkaistaan perusoikeuksien yleisten rajoitusperiaatteiden mukaisesti. Omaisuuden suojan rajoitusperusteiden hyväksyttävyysarvioinnin tulee perustua perusoikeusjärjestelmään kokonaisuutena, minkä lisäksi keskeisiä ovat erityisesti sääntelyn täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimus, suhteellisuusvaatimus ja oikeusturvavaatimus.

Omaisuuden suojaa koskevaa perustuslain 15 §:ää tulee arvioida suhteessa liikesalaisuuden haltijan oikeuteen itse määrätä siitä, miten liikesalaisuutta käytetään tai se ilmaistaan. Viranomaistoiminnassa käsiteltävien asiakirjojen liikesalaisuuksien suojaamisesta säädetään julkisuuslaissa eli viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Lain 24 §:n 1 momentin 20 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja yksityisestä liikesalaisuudesta. Säännöksen mukaan salassa pidettäviä ovat myös asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta yksityisen elinkeinotoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi elinkeinon-

harjoittajalle taloudellista vahinkoa, ja kysymys ei ole kuluttajien terveyden tai ympäristön terveellisyyden suojaamiseksi tai toiminnasta haittaa kärsivien oikeuksien valvomiseksi merkityksellisistä tiedoista tai elinkeinonharjoittajan velvollisuuksia ja niiden hoitamista koskevista tiedoista. Viranomaistoiminnassa käsiteltävien julkisyhteisöjen omien liikesalaisuuksien suojaamisesta säädetään julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 17 kohdassa. Sen mukaan salassa pidettäviä ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja valtion, kunnan tai muun julkisyhteisön tai lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun yhteisön, laitoksen tai säätiön liikesalaisuudesta.

Julkisuuslain esitöiden mukaan ”Liikesalaisuudella tarkoitetaan yleensä taloudellisluonteisia, lähinnä kaupankäynnin alaan kuuluvia yrityksen salaisuuksia. Liikesalaisuuteen sisältyy myös yrityskokemusten eli niin sanotun know how’n suoja. Tämä on kokemukseen perustuvaa taitoa tiedon hyväksikäytössä. Liikesalaisuus voi olla myös tekninen salaisuus. Ammattisalaisuudella tarkoitetaan enemmän taidollisia salaisuuksia ja niitä voi olla myös vapaiden ammattien harjoittajilla kuten lääkäreillä ja asianajajilla siitä riippumatta, harjoittavatko he liiketoimintaa.” (HE 30/1998 vp s. 95)

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2016/943 julkaisemattoman taitotiedon ja liiketoimintatiedon (liikesalaisuuksien) suojaamisesta laittomalta hankinnalta, käytöltä ja ilmaisemiselta (jäljempänä *liikesalaisuusdirektiivi*) ja sen täytäntöönpanemiseksi säädetyssä liikesalaisuuslaissa (595/2018) säädetään elinkeinotoimintaan liittyvien liikesalaisuuksien sekä teknisten ohjeiden suojasta. Liikesalaisuuslaissa liikesalaisuus määritellään tiedoksi, joka ei ole kokonaisuutena tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä tällaisia tietoja tavanomaisesti käsitteleville henkilöille yleisesti tunnettua tai helposti selville saatavissa, jolla on taloudellista arvoa elinkeinotoiminnassa, ja jonka laillinen haltija on ryhtynyt kohtuullisiin toimenpiteisiin tiedon suojaamiseksi. Liikesalaisuutta loukkaavalla tuotteella tarkoitetaan mm. tavaraa tai palvelua, jonka suunnittelussa, ominaisuuksissa, toiminnassa tai markkinoinnissa saadaan merkittävää hyötyä oikeudettomasti hankitusta, käytetystä tai ilmaistusta liikesalaisuudesta.

Liikesalaisuuslain säätämisen yhteydessä julkisuuslain termistöksi on muutettu liikesalaisuuslain kanssa yhteneväisesti ”liikesalaisuus”. Liikesalaisuuslain 2 §:ään mukaisella liikesalaisuuden määritelmällä ei ole tarkoitettu muuttaa vallinnutta oikeustilaa siitä, mitä on pidettävä liikesalaisuutena. Muutoksella ei ole tarkoitettu muuttaa myöskään sitä, mitä säännöksen perusteella on pidettävä julkisessa hankinnassa toisen ehdokkaan tai tarjoajan liike- tai ammattisalaisuutena. (HE 49/2018 vp).

Liikesalaisuuslain 2 §:n mukaista liikesalaisuuden määritelmää sovelletaan myös arvioitaessa, onko kyseessä julkisuuslain mukainen liikesalaisuus. Kuitenkin määritelmän c -kohdan osalta määritelmässä tarkoitetut toimenpiteet julkisuuslakia sovellettaessa arvioitaisiin objektiivisesti viranomaisen toimesta eikä näin ollen edellytyksenä ole liike-

salaisuuden haltijan subjektiivisen salassapitotahdon selvittäminen rikoslaissa tarkoitetulla tavalla (HE 49/2018 vp). Jos elinkeinonharjoittaja ei itse pidä salassa sellaista tietoa, joka salassa pidettynä voisi olla liikesalaisuus, tieto ei täytä liikesalaisuuden tai muunkaan elinkeinosalaisuutta tarkoittavan käsitteen määritelmää. Epäselvissä tilanteissa viranomaisen on tullut aiemmankin julkisuuslain perusteella ottaa arvioinnissaan huomioon yrittäjän salassapitotahto (HE 30/1998 vp. 95). Esimerkiksi tapauksessa KHO 8.6.2017/2758 todetaan: Salassapidon perusteita on toiminnan harjoittajan liikesalaisuuksinaan pitämien tietojen osalta arvioitava objektiivisesti. Vaikka toiminnan harjoittajan salassapitotahdolla ja salassapitointresseistään esittämällä ei ole sellaisenaan tässä suhteessa ratkaisevaa asemaa, sen esittämä selvitys on otettava huomioon arvioitaessa asiakirjan julkisuutta ja salassapitoa julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 17 tai 20 kohdan perusteella.

Hankintoihin liittyen julkisuuslaissa ei määritellä kategorisesti tai säännönmukaisesti mitään tarjousvertailussa tai hankintamenettelyssä muutoin käytettyä tai huomioitua tietoa liikesalaisuudeksi tai toisaalta ehdottoman luovutusvelvollisuuden piiriin. Tietoerien asema liikesalaisuutena ratkaistaan nykyisin hankintayksikön ja viime kädessä toimivaltaisen tuomioistuimen ratkaisulla. Jos tarjousvertailussa vertailun kohteena olevat tarjouksen laatutekijät katsotaan yksittäistapauksessa liikesalaisuudeksi, on hankintayksikön pyrittävä tästä huolimatta perustelemaan tarjousvertailun lopputulos esittämällä tarjouksen laatua koskevat tiedot esimerkiksi siten yleisellä tasolla, että liikesalaisuudet eivät paljastu. Hankintayksikkö voi myös edellyttää, että tarjoukset annetaan tavalla, jolla niiden mahdollisesti sisältämät liikesalaisuudet eivät paljastu. Esimerkiksi hinnan muodostumisen perusteet ja erityistapauksissa osahinnoittelu voivat olla liikesalaisuuksia, joita asianosaisellakaan ei ole oikeus saada.

Julkisuuslain mukaisen liikesalaisuuden alaa on määritelty oikeuskäytännössä. Unionin tuomioistuimen ratkaisussa asiassa *C-450/06, Varec,* katsottiin, että tarjoajien oikeutta tutustua tietoihin on punnittava vastakkain sen oikeuden kanssa, joka muilla taloudellisilla toimijoilla on siihen, että heidän luottamuksellisia tietojaan ja liikesalaisuuksiaan suojataan. Korkeimman hallinto-oikeuden tapauksessa 11.12.2015 taltio 3660 liikesalaisuuksia ei tullut luovuttaa. Vertailu ei perustunut välittömästi liikesalaisiin tietoihin osakokonaisuuksiin jaetussa laatuvertailussa, vaan niistä annettuihin pisteisiin. Korkeimman hallinto-oikeuden tapauksessa 15.3.2016 taltio 908 asianosaisella katsottiin olevan oikeus saada tieto toisen tarjoajan liikesalaisuutta koskevista tiedoista. Kyseisessä tapauksessa luottamuksellisia tietoja oli käytetty tarjousten vertailuperusteena. Korkeimman hallinto-oikeiden tapauksessa KHO:2007:83 tarjousasiakirjojen sisältämiä yksikköhintoja pidettiin tarjouksen tehneen elinkeinonharjoittajan liikesalaisuuksina. Tapauksessa tarjouksen yksikköhinnat liittyvät X Oy:n elinkeinotoimintaan. Hintojen joutuminen kilpailevien elinkeinonharjoittajien tietoon antaisi näille kilpailuetua. X Oy halusi pitää yksikköhinnat salaisuuksinaan ja yhtiöllä on objektiivisesti arvioiden salassapitointressi. Tapauksesta ei voida kuitenkaan tehdä johtopäätöstä, että yksikköhinnat

aina olisivat liikesalaisuuksia. Oikeuskäytännössä työvoimapalveluyrityksille vuokratyöntekijöistä maksetun korvauksen määrää koskevat tiedot olivat lentoyhtiön ja sen sopimuskumppanien liikesalaisuuksia. Myös yhtiöiden työntekijälleen maksaman palkan määrä ja muut yksittäisen työsopimuksen ehtoja koskevat tiedot olivat yhtiöiden liikesalaisuuksia. (KHO 8.1.2007 t. 5)

Julkisuuslain mukaisina liike- tai ammattisalaisuuksina tai yksityisen elinkeinotoimintaa koskevina tietoina ei voitu pitää tilastollisin menetelmin laadittuja aikasarjoja, koska ne eivät koske erityisesti yrityksen toimintaa, vaan automarkkinoilla yleisesti saatavilla ja selvitettävissä olevia hintatietoja. (KHO 15.3.2002 t. 582). Julkisuuslain mukaisena liikesalaisuutena ei ole muun muassa pidetty lakisääteisiä vakuutuksia käsittelevän vakuutusyhtiön asiakirjoihin sisältynyttä tieto asiantuntijalääkäreiden henkilöllisyydestä tai heidän palvelus- tai toimeksiantosuhteensa olemassaolosta, ottaen myös huomioon heidän osallistumisensa julkisen vallan käyttämiseen (KHO 2014:83). Tapauksessa KHO 16.5.2013 taltio 1714 oli kysymys neuvottelumenettelyssä annetun ensimmäisen tarjouksen hintatiedoista. KHO katsoi, että kysymyksessä olevista ensimmäisen tarjouksen osakokonaisuuksien hinnoista ei käy ilmi hintojen määrittelyperusteita tai muitakaan sellaisia teknisen liike- ja ammattisalaisuuden suojaan kuuluvia tietoja, joiden joutumisesta kilpailevan elinkeinonharjoittajan tietoon voisi katsoa aiheutuvan kilpailuetua. Tarjoukseen lopulliset vastaavat hintatiedot ovat jo tietoja pyytäneen toisen tarjoajan käytössä. Tarjousten osakokonaisuuksien hinnoille ei voida katsoa objektiivisesti arvioiden olevan salassapitointressiä ja valittajalle on annettava niistä tieto.

Liikesuhteessa on käytännössä tavanomaista, että yhteistyökumppanit tekevät liikesalaisuuksia koskevan salassapitosopimuksen joko jo ennen muuhun sopimussuhteeseen ryhtymistä tai pääsopimuksen neuvottelun yhteydessä. On myös erittäin yleistä, että liikesopimukset sisältävät salassapitoehdon, jonka mukaan liikesalaisuuksia sisältävä sopimus ja sopimuksen perusteella harjoitettava yhteistoiminta pidetään salassa. Kuten lakisääteisestikin, salassapitosopimukset ja -ehdot sisältävät yleensä liikesalaisuuksien ilmaisemisen kiellon ja niitä koskevan käyttämisen kiellon. Näiden lisäksi salassapitosopimuksella tai -ehdolla sovitaan tavanomaisesti esimerkiksi salassa pidettävän tiedon määritelmästä ja salassapitovelvollisuuden rajoituksista sekä tiedon luovutuksesta ja käsittelystä, kuin myös tiedon tuhoamisesta yhteistyösuhteen päättyessä. Sopimuksessa sovitaan usein myös riidanratkaisusta, kuten välimiesmenettelystä. Salassapitosopimuksiin ja -ehtoihin sovelletaan yleisiä sopimusoikeudellisia periaatteita.

Tietovarantoon liittyen liikesalaisuuksia olevien tietojen käsittelyn ja säilyttämisen osalta kyseessä ei olisi liikesalaisuuslaissa tarkoitetulla tavalla liikesalaisuuden oikeudeton käyttö, hankkiminen tai ilmaisu, koska kyseessä olisi hankintayksikön lakisääteisen velvoitteen nojalla Valtiokonttorille toimittamien tietojen käsittelystä ja säilyttämisestä Valtiokonttorin lakisääteisen tehtävän hoitamiseksi. Tietojen luovuttaminen tietovarannosta tapahtuisi julkisuuslain määrittämien periaatteiden mukaisesti, kuten edellä on esitetty.

Asetuksen antaminen ja lainsäädäntövallan siirtäminen

Perustuslain 80 §:n mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Uudessa hankintatietovarantolaissa huomioitaisiin lailla säätämisen velvoite sekä vaatimus asetuksen- ja määräyksenantovaltuuksien täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta.

6 Tietovarannon ja toimenpiteiden vaikutukset

6.1 Taloudelliset vaikutukset

6.1.1 Yritykset

Yritysten välinen kilpailu ja markkinoiden toimivuus

Tässä arviomuistiossa ehdotetut toimenpiteet ja kaikille avoin tietopalvelu lisäisivät julkisten hankintojen kilpailutuksia ja toisaalta kilpailua julkisissa hankinnoissa. Näin ollen ehdotetut toimenpiteet osaltaan parantaisivat markkinoiden toimivuutta.

Kilpailutustunnuksen, jälki-ilmoitusten ja ostolaskujen julkaisun avulla yritykset voivat tehdä julkisiin hankintoihin liittyvää markkina-analyysia aiempaa paremmin. Kerättyjen tietojen avulla yrityksen on mahdollista tunnistaa aiempaa huomattavasti tarkemmalla tasolla, millaisia hankintoja julkinen sektori tekee yrityksen toimialoilla ja toisaalta kuinka paljon kilpailua näissä hankinnoissa nykyisellään on. Analyysin perusteella yritykset saattaisivat esimerkiksi laajentaa toimintaansa sellaisille maantieteellisille alueille, joilla on aiemmin ollut vähemmän kilpailua. Tämänkaltainen toiminta edistäisi markkinoiden toimivuutta ja lisäisi kilpailua julkisissa hankinnoissa.

Muistion ehdottamat toimenpiteet ja avoin tietopalvelu vähentävät myös yritysten välistä asymmetristä informaatiota. Nykyisellään esimerkiksi kansallisista kilpailutuksista ei ole saatavilla kattavasti tietoa vaan tietoa pitää erikseen pyytää hankintayksiköiltä tai osallistua kilpailutuksiin. Avoimen tietopalvelun myötä tämä informaatio on myös niiden yritysten käytössä, joilla ei ole ollut mahdollisuutta tehdä markkina-analyysia tai, jotka eivät ole aiemmin osallistuneet julkisiin kilpailutuksiin. Lisääntynyt informaatio saattaa johtaa uusien toimijoiden osallistumiseen julkisiin kilpailutuksiin, mikä lisää kilpailua julkisissa hankinnoissa ja edistää markkinoiden toimivuutta.

Ehdotettujen toimenpiteiden ja avoimen tietopalvelun arvioidaan vähentävän suorahankintoja ja kilpailutettujen sopimusten ylittäviä suorahankinnan kaltaisia ostoja. Kun nämä hankinnat tulevat avoimen kilpailutuksen piiriin, yrityksillä on yhdenvertaisemmat mahdollisuudet osallistua kilpailuun, mikä parantaa markkinoiden toimintaa.

Hankintatietovarantoon koottavalla tietosisällöllä mahdollistetaan julkisiin hankintoihin liittyvien toimenpiteiden vaikutustenarviointi tulevaisuudessa. Muutos nykyiseen tietojen käytettävyyteen on merkittävä. Näin ollen on oletettavaa, että hankintatietovarannon avulla tunnistetaan useita kohteita ja toimenpiteitä, joiden avulla yritysten välistä kilpailua voidaan lisätä ja parantaa markkinoiden toimivuutta. Toisaalta hankintatietovarannon avulla voitaisiin todentaa jo tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksia.

Vaatimukset julkisiin hankintoihin osallistuville yrityksille ja muut kustannukset

Muistiossa ehdotetut toimenpiteet tai hankintatietopalvelun perustaminen eivät lisäisi juurikaan vaatimuksia tai kasvattaisi kustannuksia julkisiin kilpailutuksiin osallistuville yrityksille. Julkisen kilpailutuksen voittaneelta yritykseltä edellytettäisiin jatkossa, että ne lisäävät hankintayksikön ilmoittamat uudet tunnisteet laskulle. Näitä uusia tunnisteita olisivat standardimuotoinen kilpailutustunnus, sopimusnumero ja mahdollinen standardimuotoinen turvakoodi. Nämä tunnisteet löytyvät nykyisistä verkkolaskuformaateista ja toisaalta hankintayksiköt voivat jo nykyisellään vaatia näiden tunnisteiden lisäämistä laskulle. Yrityksen näkökulmasta vaatimusta lieventäisi se, että tämän muistion toimenpiteiden myötä tunnusten käyttö olisi yhdenmukaista hankintayksiköiden kesken.

Ehdotetut toimenpiteet tulisivat kuitenkin asettamaan toiminallisia vaatimuksia sähköisiä kilpailutusjärjestelmiä ja taloushallinnon järjestelmiä tarjoaville yrityksille. Hankintayksiköille tulevat uudet velvoitteet johtaisivat mahdollisesti siihen, että hankintayksikkö tulisi sähköistä kilpailutusjärjestelmää tai taloushallinnon järjestelmää hankkiessaan asettamaan uusia vaatimuksia hankittavalle järjestelmälle. Uudet vaatimukset saattavat vähentää näitä järjestelmiä tarjoavien yritysten osallistumista markkinoille.

Yritystoiminnan aloittaminen ja kasvuedellytykset

Avoimen tietopalvelun kautta saatavilla oleva tieto siitä, mitä ja miten julkinen sektori hankkii voi kannustaa uusia yrittäjiä aloittamaan yritystoimintaa, sillä avoin tietopalvelu tarjoaisi ymmärrettävän näkymän julkisten hankintojen markkinaan. Tämä pätee myös olemassa oleviin yrityksiin: ne voivat tunnistaa avoimen tietopalvelun kautta uusia kasvumahdollisuuksia myynnissä julkiselle sektorille.

Laajentuvien jälki-ilmoitusvelvoitteiden, tarjouspyyntöasiakirjojen avoimen saatavuuden, ja tarjousten valintaperusteiden ilmoittamiseen liittyvien toimenpiteiden myötä yritykset voivat avoimen tietopalvelun kautta tunnistaa piirteitä niistä kilpailutuksista, joissa ovat aiemmin hävinneet; eli kehittää omaa toimintaansa, jotta voittaisivat jatkossa enemmän julkisia kilpailutuksia.

Investoinnit ja kilpailukyky

Erilaiset big data -alan yritykset kasvavat nopeasti ja yritykset investoivat big dataan ja data-analytiikkaan maailmanlaajuisesti. Julkisten tietoaineistojen avaaminen vapaaseen uudelleenkäyttöön on olennaista myös big datan hyödyntämisen kannalta Suomessa. Siten avoimen massadatan ympärille syntyvien arvoketjujen ja ekosysteemien kehittymisen mahdollistaminen on olennaista Suomen investointien ja kilpailukyvyn kannalta.

Innovaatiovaikutukset

Hankintatietovarannolla ja ehdotettavilla toimenpiteillä ei tulisi olemaan merkittäviä suoria vaikutuksia yrityksien kykyyn luoda uusia innovaatioita. Kuitenkin datan kerääminen, datan yhdistely ja rikastaminen on synnyttänyt ja synnyttää edelleen uusia toimijoita markkinoille sekä uusia markkinoita. Tietoaineistojen avaaminen ja mahdollisuus yhdistellä tietoaineistoja voi siten mahdollistaa uusia palveluinnovaatioita. Hankintatietovaranto ja avoin tietopalvelu voisi siis toimia yrityksille innovaatiotoiminnan taustamateriaalina: hankinnoista voidaan tunnistaa niitä tarpeita, joita julkisella sektorilla laajasti on, ja kehittää niihin uusia, innovatiivisia ratkaisuja. Riippuen julkisen datan tarkkuustasosta, hankintatietovaranto palveluineen voisi toimia myös innovaatioiden välittämisen ja laajemman käyttöönoton kanavana.

Vaikutukset pk-yrityksiin

Jälki-ilmoitusvelvollisuuden laajentaminen ja jälki-ilmoitusten raportointiasteen nostaminen tuottaisi merkittävän määrän lisätietoa julkisista hankinnoista. Jälki-ilmoituksen perusteella nähtäisiin, kuinka moni tarjonneista yrityksistä oli pk-yrityksiä. Tämän tiedon avulla hankintayksiköt voisivat tunnistaa parhaita toimintatapoja pk-yritysten kilpailutuksiin osallistumisen helpottamiseksi. Tällä olisi myönteisiä vaikutuksia pk-yrityksille ja toisaalta tämä voisi pidemmällä aikavälillä kasvattaa potentiaalisten tarjoajien määrää julkisissa kilpailutuksissa.

Kuten jo aiemmin todettiin, avoin tietopalvelu vähentäisi yritysten välistä asymmetristä informaatiota. Tämä parantaa pk-yritysten toimintaedellytyksiä suhteessa suuriin yrityksiin, sillä pienemmissä yrityksissä ei välttämättä ole käytettävissä yhtä paljon resursseja lähteä erikseen keräämään nykyisin pirstaloitunutta, hankintoja koskevaa tietoa markkina-analyysia varten. Avoimen tietopalvelun myötä tämä informaatio on yhdenmukaisesti ja ymmärrettävästi kaikkien käytettävissä.

6.1.2 Julkinen talous

Ehdotettujen toimenpiteiden ja hankintatietovarannon taloudellisten vaikutusten arvioinnissa on hyödynnetty selvitystä julkisten hankintojen säästökeinoista[59]. Selvityksessä esitetyillä keinoilla on selvityksen perusteella mahdollisuus saavuttaa hallituskaudella 2023–2027 yhteensä noin 500 miljoonan euron vuotuiset säästöt. Arvioitu säästöpotentiaali on erittäin merkittävä, mutta kuten aiemmissakin julkisia hankintoja koskevissa selvityksissä on todettu, hankintoihin liittyvien toimenpiteiden vaikutustenarviointi on erittäin haastavaa tai jopa mahdotonta ilman keskitettyä tietovarantoa. Keskitetyn tietovarannon puuttuessa Suomen julkisia hankintoja koskevaa tutkimusta on saatavilla rajallisesti, ja aiemmissa selvityksissä on jouduttu usein turvautumaan ulkomaiseen tutkimusnäyttöön. Arvioinnin kannalta tämä aiheuttaa merkittävää epävarmuutta, sillä ei ole varmuutta soveltuvatko tulokset missä määrin Suomen olosuhteisiin. Tässä arviomuistiossa esitetty tietovaranto ja sitä koskevat toimenpiteet mahdollistaisivat jatkossa kansallisiin tietoaineistoihin perustuvan vaikutustenarvioinnin.

Tämän arviomuistion toimenpiteiden taloudellisia vaikutuksia tarkasteltaessa on huomattava, että hankintatietovarannon perustaminen ja toisaalta tiedon käytettävyyden parantaminen ei itsessään tuota kuin vain pienen osan siitä säästöpotentiaalista, jota esimerkiksi selvityksessä julkisten hankintojen säästökeinoista esitetään. Hankintatietovarannon ensisijaisena tarkoituksena on ratkaista tässä muistiossa kuvatut hankintatietojen käytön haasteet. Ilman keskitettyä hankintatietovarantoa julkisten hankintojen säästökeinoja käsittelevän selvityksen ehdottamien toimenpiteiden vaikutuksia ei voida todentaa.

Seuraavaksi kuvataan ne vaikutukset, joiden euromääräistä kokoluokkaa on mahdollista arvioida edes jossain määrin nykytietojen pohjalta.

Suorahankintojen vähentäminen

Selvityksessä julkisten hankintojen säästökeinoista todetaan, että suorahankintoja vähentämällä voitaisiin saavuttaa noin 20 miljoonan euron vuotuiset säästöt, kun suorahankinnoista ilmoittamatta jättäminen sanktioitaisiin.

Pelkkä sanktiointi ei välttämättä olisi riittävä keino, sillä ilman ostolaskujen keräämistä ei voida havaita ilmoittamatta jääneitä hankintoja. Tämä vaikeuttaisi myös ilmoittamisen

[59] Pyykkönen, J.; Halonen, K.-M.; Tukiainen, J. & Parviainen, A. (2023) Selvitys julkisten hankintojen säästökeinoista. Valtiovarainministeriö.

valvontaa. Ostolaskutietojen keräämisen avulla voidaan tuoda näkyväksi ne suorahankinnat, joista ei ole tehty asianmukaista ilmoitusta. Tämä edellyttää kuitenkin kilpailutustunnuksen käyttöönottoa.

Avoimesti saatavilla olevat ostolaskut lisäävät hankintayksiköille painetta kilpailuttaa asianmukaisesti suurempaa osaa hankinnoistaan. Tämä yhdessä sanktiointimenettelyn kanssa vähentäisi suorahankintojen määrää ja tätä kautta lisäisi kilpailua, mikä oletettavasti johtaisi edullisempiin hankintoihin. Kustannussäästöjen lisäksi toimenpiteet edistäisivät merkittävällä tavalla hankintojen läpinäkyvyyttä ja oikeussuojaa.

Kilpailutuksiin osallistuvien tarjoajien lisääminen

Hankintatietopalvelun keräämien ostolaskujen ja käyttöönotettavien kilpailutustunnusten ja sopimusnumeron avulla voidaan seurata voimassa olevien sopimusten ajallista ja arvollista umpeutumista. Kun tämä tieto on saatavilla avoimesta ja keskitetystä palvelusta, tarjoajat voisivat valmistautua tuleviin kilpailutuksiin merkittävästi paremmin. Tämä oletettavasti lisäisi mahdolliseen uuteen kilpailutukseen osallistuvien tarjoajien määrää.

Tietopyyntöjen vähentyminen

Suurin osa hankintayksiköistä ei ole julkaissut ostolaskujaan. On oletettavaa, että ostolaskutietoja pyydetään vuosittain tietopyynnöin. Nämä tietopyynnöt täytyy lähtökohtaisesti käsitellä ja pyydetyt ostolaskutiedot luovuttaa pyytäjälle. Koska ostolaskujen joukossa on myös salassa pidettäviä tietoja ja henkilötietoja, täytyy aineisto käydä jossain määrin manuaalisesti läpi. Varovaisen arvion perusteella ostolaskutietoja pyydettäisiin kahdesti vuodessa ja yhden ostolaskua koskevan tietopyynnön käsittelyyn menisi yksi henkilötyöpäivä. Ihanteellisessa tapauksessa samaa vastausta voitaisiin hyödyntää myös muissa saman vuosipuolikkaan pyynnöissä, jolloin kahdesti vuodessa tapahtuva tietojen käsittely voisi teoriassa olla mahdollista. Mikäli ostolaskutietoja julkaistaisiin keskitetyssä palvelussa määritetyn prosessin mukaisesti, ei ostolaskutietoihin kohdistuvia tietopyyntöjä välttämättä tarvittaisi. Tietopyyntöjen vähentymisestä voitaisiin saada noin 200 000 euron vuotuiset säästöt.

Taulukko 4. Yhteenveto laskettavista olevista vaikutuksista julkiseen talouteen.

	Oletukset	**Laskelma**
Suorahankintojen vähentäminen	Ilmoittamatta jättämisen sanktiointi olisi yksinään riittämätön menettely	2 miljardia euroa * 10 % * 10 % = 20 miljoonaa euroa

	Muuten vastaavat oletukset kuin aiemmassa julkisten hankintojen säästöjä koskevassa selvityksessä	
Tarjousten määrän kasvaminen avoimen sopimusten seurannan myötä	EU-kynnysarvon ylittävien hankintojen jälki-ilmoitusten perusteella tiettyjen[60] CPV-koodien mukaisia hankintoja, joihin on tullut 1–2 tarjousta, on tehty vuosina 2021–2023[61] keskimäärin vuosittain 2,1 mrd. euron edestä. On oletettavaa, että valittujen CPV-koodien mukaisia hankintoja tehtäisiin säännöllisesti ja umpeutuvien sopimusten tilalle kilpailutettaisiin uusia sopimuksia. Oletetaan, että yhteen sadasta kilpailutuksesta osallistuisi lisätarjoaja[62]. Lisääntynyt kilpailu tuottaisi 10 prosentin säästöt, kuten aiemmassakin selvityksessä oletettiin.	2,1 miljardia euroa * 0,01 * 0,1 = 2,1 miljoonaa euroa
Tietopyyntöjen väheneminen	Kuntia (309 kpl), kuntayhtymiä (99 kpl) ja hyvinvointialueita (21 kpl) Noin 80 prosenttia hankintayksiköistä eivät ole julkaisseet ostolaskuja. Tietopyyntöjä tulisi vuosittain kaksi ja samaa vastausta voitaisiin käyttää uudelleen myös muissa ostolaskuja koskevissa tietopyynnöissä	~429 * 0,8 * 2 * 1 * 300 € = 205 920 euroa

[60] ”Tietotekniset palvelut: neuvonta, ohjelmistojen kehittäminen, Internet ja tuki”, ”Lääketieteelliset laitteet, farmaseuttiset valmisteet ja henkilökohtaiseen hygieniaan liittyvät tuotteet”, ”Korjaus- ja huoltopalvelut”, ”Toimisto- ja atk-laitteet ja -tarvikkeet, lukuun ottamatta kalusteita ja tietokoneohjelmatuotteita”, ”Terveyspalvelut ja sosiaalitoimen palvelut”, ”Kiinteistöpalvelut”, ”Kuljetuspalvelut (jätteen kuljetusta lukuunottamatta)”, ”Öljytuotteet, polttoaineet, sähkö ja muut energian lähteet”

[61] Vuoden 2023 tiedot ovat vajavaiset eForms-uudistuksen aiheuttaman Tutkihallintoa.fi hankintailmoitusraportin päivityskatkon vuoksi.

[62] Oletukselle ei ole tieteellistä näyttöä. Kilpailutuskalenterin vaikutuksista voisi johtaa paremmalla pohjalla olevan arvion kilpailun lisääntymisestä. Julkisen sopimushallinnan

	Yhden ostolaskuja koskevan tietopyynnön käsittely vaatisi yhden henkilötyöpäivän Henkilötyöpäivän hinta 300 €	
	Yhteensä	**22,3 miljoonaa euroa**

Näiden vaikutusten lisäksi ehdotetuilla toimenpiteillä ja hankintatietovarannon perustamisella taloudellisia vaikutuksia, joiden kokoluokkaa ei voida arvioida tiedon käytön haasteiden vuoksi. Näiden vaikutusten voidaan kuitenkin olettaa johtavan julkisen talouden kannalta edullisempiin hankintoihin.

Sidosyksikköhankintojen vähentyminen

Ostolaskutietojen keskitetyn keräämisen ja sidosyksikköraportointiin tehtävien uudistusten avulla sidosyksikköhankintojen arviointi olisi mahdollista keskitetysti. Avoimen palvelun kautta saatavat ostolaskutiedot kautta tekisivät sidosyksiköiltä tehtävät hankinnat läpinäkyviksi. Tämä läpinäkyvyys kannustaisi hankintayksiköitä arvioimaan aiempaa tarkemmin toimittajan sidosyksikköasemaa, jota kautta virheellisten sidosyksikköhankintojen määrä vähenisi ja sitä myötä hankintoja ohjautuisi enemmän hankintalain mukaisiin kilpailutuksiin. Tämä parantaisi markkinoilla toimivien yrittäjien mahdollisuuksia lisäliiketoimintaan ja toisaalta tarjouskilpailujen avulla voitaisiin alentaa hankintojen yksikkökustannuksia tai parantaa hankintojen laatua. Virheellisiin sidosyksikköhankintoihin on alettu kiinnittämään huomiota vasta viime vuosina eikä markkinaoikeuden virheelliseksi todetuista menettelyistä ole saatavilla tilastoa eikä ilmiön suuruudesta ole arviota.

Sopimusten uudelleenkilpailutus

Ehdotetut toimenpiteet ja avoin tietopalvelu parantaisivat hankintayksiköiden hankintojen läpinäkyvyyttä merkittävällä tavalla. Ostolaskutietojen keräämisen ja julkaisun myötä kuka tahansa voisi seurata hankintayksiköiden ostoja ja kilpailutustunnuksen käyttöönotolla nämä ostot voitaisiin kytkeä tehtyihin sopimuksiin. Käytännössä avoin tietopalvelu muodostaisi julkisen ja avoimen sopimusten seurannan kynnysarvot ylittäville hankinnoille.

Selvityksessä julkisten hankintojen säästökeinoista todetaan, että perusteettomien sopimusmuutoksien vähentämisellä voitaisiin saavuttaa 25 miljoonan euron vuotuiset säästöt. Nämä säästöt saavutettaisiin lisäämällä hankintayksiköiden kannustimia julkaista asianmukaiset sopimusmuutosilmoitukset sopimuksien muutoksista, minkä oletetaan vähentävän tehtäviä sopimusmuutoksia ja lisäävän kilpailuttamista. Tämän li-

säksi toimenpide lisäisi hankintoihin tarjoavien yritysten oikeusturvaa ja parantaisi julkisten hankintojen uskottavuutta. Selvityksessä ehdotettu toimenpide koskisi vain EU-kynnysarvon ylittäviä hankintoja.

Tässä muistiossa ehdotettujen toimenpiteiden ja avoimen tietopalvelun voidaan olettaa vaikuttavan jossain määrin vastaavalla tavalla kuin sopimusmuutosilmoitusten. Mikäli hankintayksikkö jatkaa ostamista täyttyneeltä tai umpeutuneelta sopimukselta, näkyvät hankintayksikön sopimuksille kohdistuvat ostot avoimessa tietopalvelussa. Ensinnäkin tämänkaltainen tietojen avoimuus oletettavasti lisäisi entisestään hankintayksikön kannustimia julkaista asianmukaiset sopimusmuutosilmoitukset EU-kynnysarvon ylittävistä hankinnoista. Toiseksi julkinen sopimusten seuranta saattaisi vähentää hankintasopimukset ylittävien hankintojen tekemistä ylipäätään ja kolmanneksi tietopalvelu kattaisi kaikki kynnysarvot ylittävät hankintayksiköiden hankinnat. Näillä mekanismeilla olisi kilpailuttamista lisääviä vaikutuksia samaan tapaan kuin aiemmassa selvityksessä esitetyllä toimenpiteellä, joskin vaikutuksen suuruutta on vaikea arvioida.

Yhteishankintojen käyttö

Muistiossa ehdotetut toimenpiteet ja avoin tietopalvelu edistäisivät yhteishankintojen käytön seurantaa. Puitejärjestelyiden käytöstä ilmoittamiseen tehtävät muutokset tekevät näkyväksi hankintayksiköiden yhteishankintoihin perustuvia sopimuksia ja ostolaskujen sekä kilpailutus- ja sopimustunnuksen avulla voidaan seurata näihin sopimuksiin liittyviä ostoja. Mikäli hankintailmoitukselle tai jälki-ilmoitukselle lisättäisiin myöhemmin vielä kategorinen tieto, onko kyseinen hankinta käyttövelvoitteen alainen yhteishankinta, olisi myös käyttövelvoitteen alaisten yhteishankintojen käytön seuraaminen mahdollista jo julkisessa verkkopalvelussa.

Selvityksessä julkisten hankintojen säästökeinoista todetaan, että yhteishankintojen käyttövelvoitteen laajentamisella saavutettavissa noin 50 miljoonan euron vuotuiset säästöt. Selvityksessä kuitenkin huomautetaan, että yhteishankinnoilla on kilpailua heikentäviä vaikutuksia, joita tulee seurata. Vaikka selvityksen mukaista toimenpidettä ei toteutettaisi, nykyisilläkin käyttövelvoitteen mukaisilla yhteishankinnoilla vastaava riski keskittää markkinoita muutamalle toimijalle. Tämän arviomuistion toimenpiteiden avulla on mahdollista seurata sekä käyttövelvoitteen toteutumista, että käyttövelvoitteen vaikutuksia kilpailutilanteeseen.

Hallinnollinen taakka ja muut kustannukset

Arviomuistiossa ehdotetaan toteutettavaksi hankintatietojen käytettävyyttä ja laatua parantavia toimenpiteitä, joilla on pääosin hankintayksilöiden hallinnollista taakkaa lisääviä toimenpiteitä. Nämä toimenpiteet ja niiden vaikutukset on esitetty luvussa 4. Alla

olevaan taulukkoon on koottu arvio ehdotettujen toimenpiteiden negatiivisista vaikutuksista hankintayksiköille eri sektoreittain. Taulukossa on arvioitu myös koituvan negatiivisen vaikutuksen suuruutta.

	Hankintayksiköt				Hankinta-yksiköiden tietojärjestelmä-toimittajat	Julkisiin hankintoihin osallistuvat toimittajat	Valvonta-viranomainen (esim. KKV)	Kaupalliset kilpailutus-järjestelmät
	Valtio*	Kunnat ja kuntayhtymät*	Hyvinvointi-alueet*	Muut organisaatio-rajauksen mukaiset hankintayksiköt				
Hankintayksiköiden hankintayksikkörekisteriin ilmoittaminen	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka				
Sidosyksiköiden ilmoittaminen vuosittain		Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka				
Kilpailutustunnuksen käyttöönotto	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka	Järjestelmä-muutokset	Järjestelmä-muutokset		Järjestelmä-muutokset
Laskujen salassapitomerkinnät	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka	Järjestelmä-muutokset	Järjestelmä-muutokset		
Markkinakartoituksista ilmoittaminen								
Tarjouspyyntöasiakirjat ja muut hankintailmoitusten sisältöihin tehtävät muutokset	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka				Järjestelmä-muutokset
Sote-hankinnoista ilmoittaminen (vain sote-hankintoja tekevät)			Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka				Järjestelmä-muutokset
Tarjousten toimittaminen								Järjestelmä-muutokset
Kansallisen kynnyksen ylittävien hankintojen tulosilmoittaminen ja tulosilmoitukselle tehtävät lisättävät tarkentavat tiedot	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka	Hallinnollinen taakka			Uuden valvonta-tehtävän rahoitus	Järjestelmä-muutokset
Sopimustietojen kerääminen	Hallinnollinen taakka Järjestelmä-muutokset	Hallinnollinen taakka Järjestelmä-muutokset	Hallinnollinen taakka Järjestelmä-muutokset	Hallinnollinen taakka Järjestelmä-muutokset		Järjestelmä-muutokset		Järjestelmä-muutokset
Ostolaskujen kokoaminen	Hallinnollinen taakka Järjestelmä-muutokset	Hallinnollinen taakka Järjestelmä-muutokset	Hallinnollinen taakka Järjestelmä-muutokset	Hallinnollinen taakka Järjestelmä-muutokset	Järjestelmä-muutokset	Järjestelmä-muutokset		

*ja näiden liikelaitokset

Merkittävä Kohtalainen Vähäinen

Kuva 17. Arvio hallinnollisen taakan ja järjestelmämuutoskustannusten kohdentumisesta.

Osan toimenpiteistä arvioidaan aiheuttavan vain vähäisiä negatiivisia vaikutuksia hankintayksiköiden tai hankintayksiköille palvelua tarjoavien toimijoiden toimintaan. Näiden toimenpiteiden arvioidaan lähinnä kohdentavan nykyisen toiminnan uudella tavalla tai toimenpiteiden vaativien muutosten olevan osittain jo toteutettuja.

Hankintatietovarannon toteuttamisen kannalta kaikista keskeisempien muutosten hallinnollista taakkaa ja kustannuksia lisäävät vaikutukset ovat vähäistä suurempia. Kilpailutustunnuksen käyttöönotto, mikä on keskeisin hankintatietojen käytettävyyttä ja hyödyllisyyttä parantava toimenpide, aiheuttaa hallinnollisen taakan kasvua hankintayksiköissä tunnuksen käytön velvoittavuuden kautta. Hankintayksikön on jatkossa huolehdittava, että toimittajilla on tiedossa oikea kilpailutustunnus ja, että toimittajat lisäävät tunnuksen lähettämilleen laskuille. Jotta hankintayksikkö voi käsitellä tunnusta omissa järjestelmissään, täytyy ostoreskontrajärjestelmiin tehdä muutoksia, millä on tietojärjestelmäkustannuksia kasvattava vaikutus. Laskuja lähettäville yrityksille seuraavat vaikutukset on esitetty luvussa 6.1.1.

Salassa pidettävien laskujen tai laskun osien merkitsemisestä seuraisi kohtalaista hallinnollisen taakan kasvua hankintayksiköille. Valtionhallinnon osalta taakan arvioidaan olevan merkittävä, sillä valtionhallinnossa on oletettavasti enemmän esimerkiksi turvallisuuteen liittyviä salattavia tietoja. Merkintöjen kehittäminen vaatisi oletettavasti muutoksia tietojärjestelmiin. Arviota lukiessa on kuitenkin tunnistettava, että salassapitomerkintöjen tekeminen on jo nykyisellään osittain velvoittavaa. Toisaalta salassapitomerkintöjen kehittäminen vähentäisi nykyisin tietopyyntöihin käytettävää työmäärää ja esimerkiksi nykyiseen Tutkihankintoja.fi-palveluun liittyviä manuaalisia prosesseja.

Jälki-ilmoittamiseen tehtävien muutosten ja uusien velvoitteiden kokonaisvaikutuksen arvioidaan olevan kohtalainen. Pääosa hallinnollisen taakan kasvusta tulisi kansallisten jälki-ilmoitusten ja puitejärjestelyiden käyttöä koskevien ilmoitusten tekemisen velvoittavuudesta. Kansallista jälki-ilmoittamista koskevat tekniset muutokset on osittain jo toimeenpantu eForms-uudistuksen myötä, joten merkittävää tietojärjestelmäkustannusta ei arvioida syntyvän. Jälki-ilmoitusten tietosisältöä parantavien ja laajentavien toimenpiteiden negatiivisten vaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä, sillä toimenpiteet lähinnä uudelleenohjaavat nykyistä toimintaa.

Ostolaskutietojen toimittamisen hallinnollista taakkaa lisäävät vaikutukset arvioidaan olevan kohtalaisia. Valtionhallinnon osalta ostolaskujen toimittaminen perustuisi oletettavasti olemassa olevaan ratkaisuun, jota käytetään Tutkihankintoja.fi-palvelun pohjana. Nykyiseen tietosisältöön tehtävien muutoksien vaikutuksia on arvioitu ylempänä. Muiden hankintayksiköiden osalta ostolaskutietojen toimittaminen vaatisi muutoksia tietojärjestelmiin, joskin osa hankintayksiköistä on jo julkaissut ostolaskujaan. Näiden toi-

mijoiden arvioidaan ratkaisseen osan tietojen toimittamiseen liittyvistä teknisistä kysymyksistä, vaikkakin oletettavasti osa näistä ratkaisuista ei täytä muistion ehdottaman tiedonkeruun vaatimuksia.

Sopimustietojen kokoamisella arvioidaan olevan merkittävä hallinnollista taakkaa lisäävä vaikutus. Sopimustiedoille ei ole jälki-ilmoituksen lisäksi tunnistettua olemassa olevaa rakenteellista tietomallia, joten tietojen kokoaminen sovittavan tietomallin mukaiseen muotoon saattaisi olla hankintayksiköille merkittävä taakka. Hankintasopimusten inventoinnin sen sijaan ei nähdä muodostavan uutta hallinnollista tehtävää, sillä hankintayksikön tulisi olla tietoinen sen voimassa olevista hankintasopimuksista. Näin ollen pääosa sopimustietojen kokoamisen negatiivisista syntyisi tietojen kokoamisesta rakenteelliseen muotoon ja toisaalta tietojärjestelmäkustannuksista, jotta tämä toiminta voitaisiin jatkossa automatisoida.

6.2 Ympäristövaikutukset

Keskitetty tietovaranto mahdollistaa ympäristövaikutusten huomioinnin seurannan hankinnoissa esimerkiksi hankintailmoitusten vastuullisuustietojen vs. toteutuneen hankinnan laskennallisten ympäristövaikutusten välillä. Hankintatietovaranto kilpailutusten liitedokumentteineen mahdollistaisi esimerkiksi tekstianalytiikan keinoin parhaiden käytäntöjen tunnistamisen: minkälaiset kriteerit ja sanavalinnat hankintailmoituksella liittyvät ympäristövaikutuksiltaan parhaimpiin hankintoihin.

Tietovarannon myötä hankintayksiköt voisivat mitata ja vertailla entistä paremmin organisaationsa strategisten ympäristötavoitteiden toteutumista ja kansalliset toimijat, kuten ministeriöt, voisivat raportoida entistä paremmin kansallisten ja kansainvälisten ympäristötavoitteiden toteutumista sekä kohdentaa toimenpiteitä.

6.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Julkisten hankintojen kehittämisen vaikutukset

Nykyisellään julkisiin hankintoihin liittyvä vaikutustenarviointi on haasteellista tietojen pirstaloitumisen vuoksi. Vuonna 2021 valmistunut VN TEAS -selvitys[63] julkisten hankintojen kokonaisvolyymista ja datan käytettävyydestä nostaa esille, että hankintoja koskevien toimenpiteiden arviointi on vaikeaa sen vuoksi, ettei hankintatietoja ole saatavilla yhdestä keskitetystä paikasta. Kilpailu- ja kuluttajaviraston vuonna 2022 julkaisema Policy Brief[64] korostaa julkisten hankintojen seuraamisen tärkeyttä ja toteaa, ettei pelkkä ostolaskuaineisto riitä hankintojen onnistumisen arviointiin, vaan tarvitaan tarkempaa tietoa hankintaprosessin eri vaiheista. Yhteishankintojen kustannusvaikuttavuutta koskeva VN TEAS -selvityksessä[65] todetaan, ettei yhteishankintojen kustannusvaikuttavuuden arviointi ole nykyisin käytettävissä olevilla aineistoilla lainkaan mahdollista.

Tässä arviomuistiossa ehdotettujen toimenpiteiden avulla tuodaan useita aiemmin hajallaan olleita tietosisältöjä kaikkien käytettäväksi. Hankintailmoituksiin tehtävät uudistukset tarjoavat tarjousten vertailuperusteet rakenteellisessa muodossa Hankintailmoitukset.fi-palveluun ja sieltä ne edelleen poimitaan hankintatietovarantoon. Tätä tietoa voidaan täydentää tarjouspyyntöasiakirjoilla, jotka ovat ehdotetun toimenpiteen mukaisesti avoimesti saatavilla Hankintailmoitukset.fi-palvelussa tarjousajan päättymisen jälkeenkin.

Vuonna 2023 valmistunut Kilpailu- ja kuluttajaviraston tutkimusraportti[66] korostaa, että kilpailu julkisissa hankinnoissa on heikkoa Suomessa etenkin pienissä hankinnoissa. Arviomuistiossa ehdotettu toimenpide jälki-ilmoitusvelvoitteen laajentamisesta myös kansallisen kynnysarvon ylittäviin hankintoihin yhdessä tarjoajatietojen ilmoittamisen kanssa tarjoaa kattavan ja avoimen tietosisällön hankintojen onnistumisen arviointiin. Aiemmin useiden tietopyyntöjen takana ollut tieto tarjouksiin osallistuneiden yritysten määrästä olisi muistion ehdottamien toimenpiteiden jälkeen kaikkien aiheesta kiinnostuneiden saatavilla avoimesta tietopalvelusta.

Tarjoustietojen kokoaminen hankintailmoitukset.fi-palvelun kautta hankintatietovarantoon tarjoaa viranomaisille ja tutkijoille pääsyn tietoon, mikä mahdollistaa yhdessä rakenteisessa muodossa kerättyjen vertailuperusteiden kanssa aiempaa paremmat edel-

[63] Merisalo, M.; Naumanen, M.; Huovari, J.; Eskola, S.; Toivanen, M.; Keskinen, P.; Hajikhani, A.; Oksanen, J. & Rausmaa, S. (2021) Julkiset hankinnat : Kokonaisvolyymi ja datan hyödyntäminen 2021. Valtioneuvoston kanslia.

[64] Julkisten hankintojen tavoitteet ja riskit – hankintojen seurantaa tulisi kehittää. Policy Brief 1/2022. Kilpailu- ja kuluttajavirasto.

[65] Baulia, S.; Halonen, K.-M.; Hyytinen, A.; Kuusinen, H.; Nokso-Koivisto, O.; Pousi, M.; Puhakainen, E.; Siikanen, M.; Tukiainen, J. & Virtanen, J. (2023) Yhteishankintojen kustannusvaikuttavuus. Valtioneuvoston kanslia.

[66] Hiilamo, T.; Jääskeläinen, J. & Willka, R. (2023) Kilpailu julkisissa hankinnoissa. KKV Tutkimusraportteja 9/2023. Kilpailu- ja kuluttajavirasto.

lytykset arvioida tarjouksia vertailukelpoisesti ja tarjoaa mahdollisuuden arvioida yksittäisen kilpailun onnistumista. Hankintatietovarantoon kerättyjen ostolaskutietojen perusteella havaitaan toteutuneet ostot. Ostolaskujen tuoterivien ja kilpailutustunnuksen perusteella voidaan havaita toteutuneet yksikköhinnat ja vertailla niitä kilpailutetun ja kilpailuttamattoman hankinnan välillä. Ostolaskujen perusteella tehtävässä yksikköjenhintojen tarkastelussa on kuitenkin huomioitava, ettei tässä arviomuistiossa esitetä toimenpiteitä ostolaskujen tuoterivien standardoimiseksi. Ostolaskujen tuoterivien vertailukelpoisuuden haasteet eivät oletettavasti päde kaikilla toimialoilla ja on oletettavaa, että tietyillä toimialoilla sama toimittaja laskuttaa saman tuotteen eri asiakkailta samalla tavalla, jolloin vertailukelpoinen yksikköhinta voidaan havaita.

Tietosuojavaikutukset

Yleisellä tasolla henkilötietoihin ja tietosuojaan liittyvät riskit erilaisissa tietovarannoissa voivat liittyä muun muassa tietojen väärinkäyttöön, virheisiin tai taitamattomuuteen tietoaineistojen käsittelyssä tai analysoinnissa taikka teknisiin tai tietoturvaan liittyviin näkökohtiin tietojen suojaamiseen ja turvalliseen säilyttämiseen liittyen.

Hankintatietovarannossa henkilötietojen käsittely ei ole tietovarannon toiminnan keskiössä, vaan vain erittäin pieni osa tietovarannon sisältämistä tiedoista olisi henkilötietoja. Esiselvityksen perusteella katsotaan, että tietovarannon vaikutukset kansalaisten tietosuojaan ovat erittäin vähäiset ja että niihin liittyvät riskit ovat tunnistettavissa ja hallittavissa.

Demokratia ja oikeusvaltiokehitys

Hankintatietovarannon avulla pystytään parantamaan julkisten varojen käyttöön liittyvien tietojen avoimuutta sekä lisäämään kansalaisten osallisuutta ja demokraattisen osallistumisen mahdollisuuksia julkisia hankintoja koskevan avoimen tietopalvelun käyttöönotolla. Tämä lisää kansalaisten osallisuutta myös siten, että kansalaiset voivat löytää ja raportoida mahdollisista havaitsemistaan väärinkäyttötapauksista tai -epäilyistä. Hankintatietovaranto mahdollistaa lisäksi tutkijoiden, median ja yhdistystoimijoiden entistä paremman pääsyn julkisia hankintoja ja ostoja koskeviin tietoihin, mikä luo edellytyksiä laadukkaalle journalismille ja toimivalle kansalaisyhteiskunnalle.

Hankintatietovaranto ja avoin tietopalvelu vähentäisivät merkittävällä tavalla julkisiin hankintoihin liittyvää korruption riskiä. Kilpailutustunnuksen avulla hankintayksiköiden tekemät suorahankinnat kyettäisiin erottamaan julkaistavista ostolaskutiedoista, vaikkei hankintayksikkö olisi julkaissut asianmukaisia suorahankintailmoituksia taikka hankinta ylittäisi kansallisia kynnysarvoja. Laittoman suorahankinnan tekemisestä jäisi täten entistä todennäköisemmin kiinni. Tällä olisi korruptiota ennaltaehkäisevä vaikutus, sillä

yksittäisen henkilön mahdollisuudet piilottaa edellä mainitut ostot laskutietojen raportoinnista olisivat erittäin rajalliset.

Hankintatietovarantoon kerättävien tietojen avulla voitaisiin havaita esimerkiksi tietyn toimittajan suosimiseen viittaavia merkkejä, jolloin valvova viranomainen voi kiinnittää huomiota kyseisiin hankintoihin. Tarjoustietojen kattava kokoaminen hankintailmoitukset.fi-palveluun ja sieltä edelleen hankintatietovarantoon parantaisi merkittävästi esimerkiksi Kilpailu- ja kuluttajaviraston kartellivalvontaa.

Jälki-ilmoituksilta saatavien tietojen, sopimustietojen ja ostolaskutietojen perusteella olisi mahdollista tunnistaa sopimuskauden tai -arvon ylittäviä hankintoja. Lisäksi näiden tietojen perusteella tunnistetaan myös sellaisia hankintoja, jotka perustuvat sopimuskauden aikana muutettuun sopimukseen, josta ei kuitenkaan ole julkaistu asianmukaista sopimusmuutosilmoitusta.

6.4 Viranomaisten toiminta

Viranomaisten toiminta ja palvelujen tuottaminen

Julkishallinnon tavoitteena on tarjota kustannustehokkaita palveluita kansalaisille eli tuottaa mahdollisimman edullisesti mahdollisimman laadukkaat ja vaikuttavat palvelut. Julkishallinnon palveluiden kehittäminen ja tuottaminen perustuvat entistä enemmän tiedon hyödyntämiseen. Kuten kaupallisessa palvelutuotannossa myös julkishallinnossa tieto on alusta, jonka päälle rakennetaan asiakaslähtöisiä ja kustannustehokkaita palveluita, jotka perustuvat käyttäjien ja sidosryhmien tarpeisiin sekä odotuksiin. Asiakaslähtöisyyden ydinedellytys on, että ymmärretään kansalaisen tarpeet ja kohdennetaan yhteiskunnan resurssit oikeisiin asioihin. Hankintatietovarantoon kerättyjä tietoja ja niistä tehtyjä analyysejä voitaisiin käyttää mm. tiedolla johtamisessa, organisaatioiden kehittämisprosesseissa, organisaation suorituskykymittauksessa sekä dataan perustuvan päätöksenteossa. Hankintatietovarannon yhtenä tavoitteena on julkishallinnon kustannustehokkuuden parantaminen sekä data- ja asiakaslähtöisen päätöksenteon ja jatkuvan organisaatiokehityksen tuominen entistä paremmin osaksi julkishallinnon toimintaa. Lisäksi hankintatietovaranto parantaisi valvovien viranomaisten, kuten Kilpailu- ja kuluttajaviraston, edellytyksiä suoriutua valvontatehtävistään, millä on esimerkiksi harmaata taloutta ja korruptiota torjuva vaikutus.

7 Muut toteuttamisvaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Luvussa 7 ehdotetut hankintatietojen kattavuutta, käytettävyyttä ja laatua parantavat toimenpiteet ja luvussa 8 kuvattu ehdotus hankintatietovarannon toteutuksesta ovat arviomuistiota laatineen ryhmän ensisijainen näkemys niistä toimenpiteistä, joilla asetettuun tavoitetilaan päästäisiin. Ehdotetut toimenpiteet muodostavat kokonaisuuden ja tietyn toimenpiteen toteuttamatta jättämisellä voi olla merkittäviä vaikutuksia toisen toimenpiteen hyödyllisyyteen ja toisaalta hankintatietojen käytettävyyteen keskitetyssä hankintatietovarannossa.

Tässä luvussa esitetään vaihtoehtoja ja vaikutuksia, mikäli jokin muistiossa ehdotettu toimenpide haluttaisiin jättää toteuttamatta. Tarkastelu on jaettu luvun 4 toimenpiteiden vaihtoehtoihin ja hankintatietovarannon toiminnallisen toteutuksen vaihtoehtoihin, sillä tietosisältöä kehittävien toimenpiteet voitaisiin sinällään toteuttaa, vaikkei keskitettyä hankintatietovarantoa toteutettaisikaan. Keskitetyn tietovarannon toteuttamatta jättäminen kuitenkin vähentäisi merkittävällä tavalla luvussa 4 ehdotettujen toimenpiteiden tuottamaa hyötyä.

Arviomuistiota laatinut ryhmä pitää luvuissa 4 ja 5 ehdotettuja toimenpiteitä ensisijaisena ja välttämättöminä, jotta osa julkisten hankintojen säästöpotentiaalista saadaan realisoitua ja aiemmissa selvityksissä ehdotettujen merkittäviä säästöjä tuottavien toimenpiteiden vaikutukset todennettua. Ehdotusten vaihtoehdot esitetään kuitenkin arvioinnin läpinäkyvyyden vuoksi.

Vaihtoehdot tietosisältöjä kehittäville toimenpiteille

Tässä arviomuistiossa ehdotetaan useita hankintoja koskevien tietojen käytettävyyttä parantavia toimenpiteitä, joiden toteuttaminen ei aiheuttaisi merkittäviä tai lainkaan kustannuksia. Hankintayksikkötunnisteen luonti Hilmassa hankintailmoituksen yhteydessä, oikean ilmoituksen käyttö markkinakartoituksissa, erityisaloja koskevien kynnysarvot alittavien hankintojen ilmoittaminen, tarjousten vertailuperusteiden ilmoittamisen parantaminen, tarjousten sopimuksen todellisen arvon ilmoittaminen jälki-ilmoituksella ja osallistuneiden tarjoajien ilmoittaminen jälki-ilmoituksella ovat tämänkaltaisia toimenpiteitä. Kilpailutukseen osallistuvien hankintayksiköiden ilmoittaminen hankintailmoituksella aiheuttaisi lähinnä pieniä muutoksia hankintailmoitukset.fi-palveluun ja mahdollisesti kilpailutusjärjestelmiin. Myös kuntien, kuntayhtymien, hyvinvointialueiden ja -yhtymien sidosyksikköraportointiin ehdotettu muutos voidaan nähdä vastaavana toimenpiteenä, sillä se ei oletettavasti vaatisi tietojärjestelmämuutoksia. Näille toimenpiteille ei esitetä vaihtoehtoja, sillä ne ovat ns. matalalla roikkuvia hedelmiä.

Luvussa 4.2 ehdotetaan, että tarjouspyyntöasiakirjat tulisi olla avoimesti saatavilla tarjousajan aikana ja sen jälkeen hankintailmoitukset.fi-palvelussa. Toimenpiteen ensisijainen tavoite on parantaa tarjouspyyntöasiakirjojen saatavuutta ja tätä kautta lisätä hankintaprosessin avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Tarjouspyyntöasiakirjoja vertailemalla voidaan myös löytää niitä tekijöitä, jotka lisäävät tai vähentävät kilpailutukseen osallistuvia tarjoajia. Toimenpiteen toteuttamatta jättäminen estäisi osaltaan hyvien toimintatapojen löytämistä ja näin ollen mahdollisesti vaikeuttaisi tunnistetun säästöpotentiaalin saavuttamista. Toisaalta tarjouspyyntöasiakirjoja koskevan toimenpiteen toteuttamatta jättäminen ei olisi muita toimenpiteitä estävä tai merkittävästi haittaava. Mikäli tarjousten vertailuperusteiden ilmoittamista koskevaa toimenpidettä ei toteutettaisi, tarjouspyyntöasiakirjoja koskeva toimenpide olisi käytännössä välttämätön toteuttaa kilpailutuksia koskevan vaikutustenarvioinnin mahdollistamiseksi.

Arviomuistiota kirjoittanut työryhmä on arvioinut, että tarjouksien tai valittujen tarjoustietojen toimittaminen hankintailmoitukset.fi-palveluun ja niiden noutaminen sieltä edelleen hankintatietovarantoon olisi nykytilanteessa paras toimintatapa tarjoustietojen kokoamiseksi. Arvio perustuu siihen, että valtaosaa tarjoustiedoista käsitellään kaupallisissa kilpailutusjärjestelmissä, joista on jo nykyisellään erilaisia yhteyksiä hankintailmoitukset.fi-palveluun esimerkiksi hankinnoista ilmoittamiseen liittyen. Lisäksi hankintailmoitukset.fi-palveluun muodostuisi tarjouspyyntöasiakirjoja koskevan toimenpiteen ja muiden hankinnoista ilmoittamista koskevien toimenpiteiden jälkeen keskeiset kilpailutusprosessia koskevat tiedot. Sinällään teknistä estettä tarjoustietojen suoraan toimittamiseen hankintatietovarantoon ei ole tunnistettu, sillä hankintatietovarantoon olisi mahdollista rakentaa vastaavat rajapinnat, joiden kautta tiedot olisi mahdollista toimittaa.

Mikäli tarjouksia koskevasta toimenpiteestä luovuttaisiin, säilyisi nykyisin vallitseva tila, jossa tarjoustietojen kokoaminen viranomaistoiminnan hoitamiseksi ja tutkimustoiminnan mahdollistamiseksi on haasteellista. Tarjouksia säilytetään lähtökohtaisesti kaupallisissa kilpailutusjärjestelmissä ainakin tietyn ajan kilpailutusprosessin päättymisestä. Viranomainen ei lähtökohtaisesti voi pyytää näitä tietoja suoraan kilpailutusjärjestelmää tarjoavalta yritykseltä, vaan tiedot tulee pyytää erillisiltä hankintayksiköiltä, jolloin tietopyyntöjen määrä on valtava. Tarjoustietojen siirto hankintailmoitukset.fi-palveluun varmistaisi, että kilpailutusjärjestelmätoimittajan vaihtuessa tarjoustiedot säilyisivät viranomaisen hallussa. Ehdotetusta toimenpiteestä luovuttaessa säilyisi riski, että kilpailutusjärjestelmää vaihdettaessa tiedot tarjouksista eivät siirtyisikään uuteen järjestelmään vaan tiedot jäisivät vanhaan järjestelmään. Sopimusehdoista riippuen näiden tietojen poimiminen vanhasta järjestelmästä saattaisi olla erittäin epäedullista varsinkin sopimusajan päättymisen jälkeen.

Jälki-ilmoituksia koskevat toimenpiteet ovat kilpailutustunnuksen käyttöönoton rinnalla arviomuistion keskeisimpiä toimenpiteitä julkisia hankintoja koskevien vaikutustenarvi-

ointien mahdollistamiseksi. Ilman kansallisia jälki-ilmoituksia kilpailutusten onnistumisen arviointi ei ole mahdollista tai se säilyy erittäin vaikeana ja pistemäisenä eikä kansallisten hankintojen kilpailun tilaa voitaisi seurata. Keskeiset jälki-ilmoitukselta saatavat tiedot ovat kilpailutuksen voittajan tiedot, kilpailutetun sopimuksen arvo ja tarjoajien lukumäärä. Mikäli kansallisen kynnysarvon ylittävien hankintojen jälki-ilmoitusvelvoitetta ei säädettäisi, olisi nämä tiedot hankittava jotain toista kautta kansallisista hankinnoista, jotta julkisten hankintojen kilpailutuksia koskevien toimenpiteiden vaikutuksia voitaisiin arvioida.

Vastaavien tietojen kerääminen suoraan hankintatietovarantoon hankintayksiköiltä tai niiden käyttämistä sähköisistä kilpailutusjärjestelmistä ei olisi järkevää, sillä eForms-uudistuksen myötä tarvittavat ilmoituslomakkeet ovat käytettävissä hankintailmoitukset.fi-palvelussa. Hankintapäätökseltä olisi todennäköisesti mahdollista saada kaikki vastaavat tiedot, mutta hankintapäätöksillä tiedot eivät ole lähtökohtaisesti rakenteellisessa muodossa. Hankintapäätöksiä ei myöskään tällä hetkellä kerätä tai tässä arviomuistiossa ehdoteta kerättävän keskitettyyn tietovarantoon. Hankintapäätösten keräämistä ei voida pitää taloudellisesti järkevänä ratkaisuna jälki-ilmoitukselta saatavan tiedon keräämiseen. Hankintasopimuksilta ei lähtökohtaisesti olisi saatavissa kilpailutukseen osallistuneiden tarjoajien lukumäärää eikä tiedon kerääminen osana muita sopimustietoja olisi näin ollen järkevää.

Kansallisen kynnysarvon ylittävien hankintojen jälki-ilmoitusvelvoitteelle ei ole siis tunnistettu vaihtoehtoa. Toimenpiteen toteuttamatta jättäminen estäisi 6. luvussa kuvattujen vaikutuksien todentamisen ja vaikeuttaisi olennaisella tavalla julkisten hankintojen kilpailun tilan seuraamista.

Puitejärjestelyn sisäisen hankinnan ilmoittamista koskevasta toimenpiteestä luopuminen vaikeuttaisi merkittävällä tavalla puitejärjestelyiden käytön seurantaa hankintatietovarannossa. Ilman toimenpidettä kaikki puitejärjestelyä koskevat ostot näkyisivät samalla kilpailutustunnisteella eikä yksittäisen puitejärjestelyyn perustuvan sopimuksen arvoa olisi mahdollista seurata. Mikäli myös kilpailutustunnisteen käyttöä koskevasta toimenpiteestä luovuttaisiin, ei puitejärjestelyiden käytöstä olisi mahdollista saada juurikaan tietoa ilman erillistä raportointia. Erilliseen raportointiin perustuvia vaihtoehtoja ei esitetä tässä luvussa, sillä erillinen raportointi olisi oletettavasti vähintään yhtä kuormittavaa kuin jälki-ilmoituksen teko. Puitejärjestelyn sisäisen hankinnan ilmoittamisen kynnysarvon asettamista käsiteltiin luvussa 4.2, joten sitä ei käsitellä enää tässä luvussa.

Arviomuistiossa ehdotetaan, että jälki-ilmoitusten raportoinnin valvonta tulisi antaa jonkin viranomaisen tehtäväksi. Lisäksi toimenpiteessä ehdotetaan, että ilmoituksen viivästymisestä tulisi jonkinlainen viivästysmaksu hankintayksikölle. Tässä luvussa ei esitetä vaihtoehtoa tälle toimenpiteelle, sillä toimenpiteelle ei ole tunnistettu yhtä vaikutta-

vaa vaihtoehtoa. Ehdotettu toimenpide perustuu oletukseen, että hankintayksikkö välttäisi kaikin keinoin jälki-ilmoituksen tekemättä jättämisestä koituvia taloudellisia seurauksia.

Hankintasopimuksia koskevien tietojen kokoamista koskevan toimenpiteen perusteluissa todetaan jälki-ilmoituksilta saatavien tietojen kattavan suuren osan siitä tiedosta, joka olisi mahdollista saavuttaa suoraan hankintasopimustietoja kokoamalla, mikäli kansallisen kynnysarvon ylittävistä hankinnoista julkaistaisiin jälki-ilmoitus. Vaihtoehtona sopimustietojen kokoamiselle olisi, että tyydytään jälki-ilmoitukselta saatavaan tietosisältöön. Tämä tarkoittaisi kynnysarvon alittavien sopimustietojen menettämistä, sillä näiden tietojen kokoamiselle ei ole tunnistettu vaihtoehtoista tapaa, mutta toisaalta tällöin vältettäisiin tietojen kokoamiseen liittyvät negatiiviset vaikutukset.

Jotta hankintatietovarannolle asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa, täytyy hankintayksiköiden toteutuneet ostot kyetä kytkemään tavalla tai toisella tehtyyn kilpailutukseen. Mikäli keskitettyä hankintatietovarantoa ei perustettaisi, tulisi tämä yhteys ostojen ja kilpailutuksen välillä kuitenkin luoda tulevien vaikutusarviointien mahdollistamiseksi. Tämän yhteyden luomiseksi on tunnistettu kolme vaihtoehtoa.

1. Hankintayksikkö ilmoittaa Hilma-palvelusta saatavan kilpailutustunnuksen laskun lähettävälle toimittajalle, joka lisää tunnuksen laskulle

2. Perustetaan hankintasopimusrekisteri, johon toimitettavien tietojen joukossa kerrotaan laskulla käytettävä sopimusnumeron tai -diaari ja niitä vastaava kilpailutustunnus

3. Laskulla käytettävä tunniste ilmoitetaan jälki-ilmoituksella

Ensisijaisena vaihtoehtona muistio ehdottaa, että yhteys kilpailutuksen ja ostojen välillä tehtäisiin Hilma-palvelusta saatavalla kilpailutustunnisteella. Tunniste muodostuu, jokaisesta ilmoitetusta hankinnasta, kilpailutustunnukselle on jo nykyisissä verkkolaskuformaateissa varattu kenttä, eikä kenttää lähtökohtaisesti ole otettu vielä muuhun käyttöön. Kilpailutustunnisteen käyttöönotto vaatii, että laskua lähettävä toimittaja lisää laskulle hankintayksikön antaman kilpailutustunnuksen. Mikäli toimittaja ei tekisi tätä syystä tai toisesta, ostoja ei voitaisi kytkeä kilpailutukseen. Vastaava ongelma on muissakin tunnistetuissa vaihtoehdoissa, joten mikään näistä vaihtoehdoista ei ole tämän ongelman suhteen toista parempi.

Vaihtoehto 2 olisi sinällään perusteltu, sillä arviomuistio ehdottaa sopimustietojen keräämistä hankintatietovarantoon. Toimenpiteen perusteluissa kuitenkin ehdotetaan, että sopimustietojen kokoamisen tarpeellisuutta harkittaisiin vielä lainsäädäntövai-

heessa. Jos sopimusrekisteriä tai hankintatietovarantoa ei perustettaisi tai sopimustietojen raportointi koskisi vain kynnysarvot alittavia sopimuksia, vaihtoehto 2 ei olisi mahdollinen. Sopimusrekisteriin perustuvan ratkaisun keskeisin haaste liittyy siihen, kuinka nopeasti toimenpide olisi käyttöönotettavissa. Kilpailutustunnuksen käyttöönotto ostolaskuilla olisi huomattavasti sopimustietojen kokoamista nopeammin vaikuttava toimenpide. Hankintasopimuksien keräämiseen vaaditaan pidempi siirtymäaika, jotta hankintayksiköt saavat riittävästi aikaa valmistautua tietojen raportointiin.

Vaihtoehdon 3 on arvioitu olevan lähinnä monimutkaisempi versio kilpailutustunnukseen perustuvasta vaihtoehdosta. Jotta kilpailutuksessa muodostuneet sopimukset saadaan yksilöityä, täytyy jokaiselle kilpailutuksen osalle luoda yksilöivä tunniste. Tämä ei olisi perusteltua, sillä Hilma-palvelu luo jo nykyisellään tämänkaltaisen tunnisteen. Vaihtoehto 3 tarjoaisi hankintayksikölle mahdollisuuden valita missä verkkolaskukentässä[67] tiedon tulisi olla. Myöskään tämä ei olisi perusteltua, sillä kilpailutustunnukselle on jo varattu kenttä verkkolaskuformaateissa ja poikkeavat käytänteet hankintayksiköiden välillä vaikeuttaisivat laskuja lähettävien toimittajien työtä.

Ostolaskujen keräämisen vaihtoehtoja on avattu luvussa 4.3, joten vaihtoehtoja ei käydä läpi tässä luvussa. Ostolaskujen keräämiset ovat liitännäisiä hankintatietovarannon perustamisen tapaan, joten näitä keräämisen tapoja käsitellään vielä seuraavassa luvussa.

Laskujen salassapitoa koskevien merkintöjen kehittämiseen tähtäävästä toimenpiteestä voitaisiin luopua, mikäli keskitettyä hankintatietovarantoa ei perustettaisi, mutta muut tietosisällön käytettävyyttä parantavat toimenpiteet toteutettaisiin. Tällöinkin tietojen luokitteluiden merkitsemistä tietojärjestelmissä tulisi edelleen parantaa, sillä puutteelliset merkinnät vaikeuttavat[68] viranomaisten välistä tiedon vaihtoa. Mikäli hankintatietovaranto perustetaan, on keskitetyn tietovarannon ylläpitäjän ja toisaalta hankintayksikön kyettävä erottamaan laskuista esimerkiksi turvallisuusluokitellut laskutiedot. Jos erottelua julkisten ja salassa pidettävien tietojen välillä ei kyetä tekemään, on todennäköistä, etteivät viranomaiset kykene luovuttamaan ostolaskutietojaan täydessä laajuudessaan tai ilman merkittävää manuaalista prosessia. Tällöin luvussa 6 esitetyt positiiviset taloudelliset vaikutukset jäisivät jonkin verran arvioitua pienemmiksi. Turvakoodin käyttöä koskevassa toimenpiteessä jätetään myös mahdolliseksi, että hankintayksikkö käyttäisi muuta tapaa laskun salassapidon merkitsemiseksi. Arviomuistiota laadittaessa ei tunnistettu muuta toteutusvaihtoehtoa yhtä tarkkarajaisen merkinnän mahdollistamiseksi ilman merkittävää manuaalista prosessia.

[67] Esimerkiksi hankintayksikkö voisi pyytää tunnuksen sopimusnumerolle varatussa kentässä ostoreskontrajärjestelmän muutoskustannusten vuoksi

[68] Esim. VN/22448/2023, luku 2.3

Vaihtoehdot muistiossa esitetylle toteutukselle

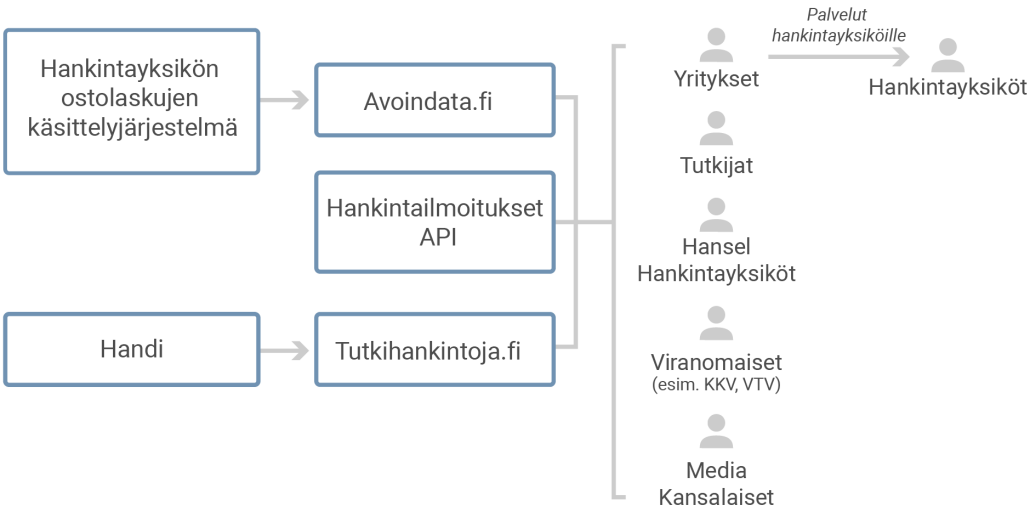
Alla esitetään lyhyesti ratkaisuvaihtoehdot 5.1 luvussa esitetylle ensisijaiselle vaihtoehdolle hankintatietovarannon toteuttamisesta. Ratkaisuvaihtoehto 4 vastaa muistion suosittelemaa vaihtoehtoa. Tämän luvun ratkaisuvaihtoehtojen lisäksi on luonnollisesti mahdollista löytää muitakin vaihtoehtoja hankintatietovarannon toteuttamiseksi. Esitetyissä vaihtoehdoissa on pyritty löytämään toisistaan poikkeavia toimintamalleja tosiasiallisesti erilaisten vaihtoehtojen löytämiseksi.

Kaikissa ratkaisuvaihtoehdoissa hankintayksiköille koituva hallinnollinen taakka ja kustannus ostolaskutietojen ja mahdollisten muiden tietojen toimittamisesta pysyisi suhteellisen samanlaisena. Kussakin ratkaisussa hankintayksiköiden olisi tiedot jollakin tavalla toimitettava, joko hankintatietovarantoon tai avoindata.fi:hin. Keskeinen kysymys ratkaisuvaihtoehtojen välillä on se, että mikä vaihtoehdoista takaisi hankintayksiköiden tekemälle työlle parhaimman vasteen. Mikäli kerättävistä tiedoista tulee epäyhtenäisiä, hankintayksiköiden panostukset olisivat turhia tai vähintäänkin merkittävä osa hyödystä jäisi saamatta.

Ratkaisuvaihtoehto 1

Tässä ratkaisuvaihtoehdossa ei perustettaisi keskitettyä hankintatietovarantoa, mutta toteutetaan arviomuistion 4. luvun mukaiset tietosisällön parantamista koskevat toimenpiteet. Lisäksi hankintayksiköitä velvoitetaan julkaisemaan ostolaskutietonsa avoindata.fi-sivustolle. Valtion virastojen ostolaskutietojen julkaisua jatkettaisiin tutkihankintoja.fi-sivustolla.

Tässä ratkaisuvaihtoehdossa kukin viranomainen ja muut tietoja tarvitsevat ratkaisevat itse, kuinka käsittelisivät tietoja omissa erillisissä tietovarannoissaan. Ratkaisu täyttäisi Orpon hallitusohjelman kirjauksen ostolaskutietojen julkaisusta. Ratkaisu ei täyttäisi hallitusohjelman kirjausta hankintatietokannan perustamisesta, mutta toisaalta ratkaisun suorat kehitys- ja ylläpitokustannukset olisivat vähäiset.

Kuva 18. Ratkaisuvaihtoehto 1 visualisoituna.

Vaihtoehdon suorat kehityskustannukset olisivat alle 400 000 euroa ja liittyisivät lähinnä nykyisen avoindata.fi-palvelun pienimuotoiseen kehittämiseen ja viestintään. Vaihtoehdosta ei syntyisi merkittäviä uusia suoria ylläpitokustannuksia. Kuitenkin kokonaistaloudellisesti arvioituna ratkaisuvaihtoehtoa ei voi pitää edullisena. Keskitetyn tietovarannon puuttuessa viranomaiset ja muu yhteiskunta joutuisi ratkaisemaan kukin tahollaan, kuinka käsittelisivät tietoja. Näistä erillisistä ratkaisuista syntyisi moninkertaisia päällekkäisiä kustannuksia, joiden suuruutta on vaikea arvioida.

Tähän ratkaisuvaihtoehtoon sisältyisi myös riski, ettei hankintayksiköiden toimittama tieto olisi yhdenmukaista, vaikka esimerkiksi Valtiokonttori laatisikin kevyen hankintatietojen taksonomian, jonka perusteella ostolaskutietoja raportoitaisiin. Tästä seuraa tietojen manuaalista yhdenmukaistamista tietoja käyttäville viranomaisille ja edellä mainittujen seikkojen perusteella moninkertaisia kustannuksia.

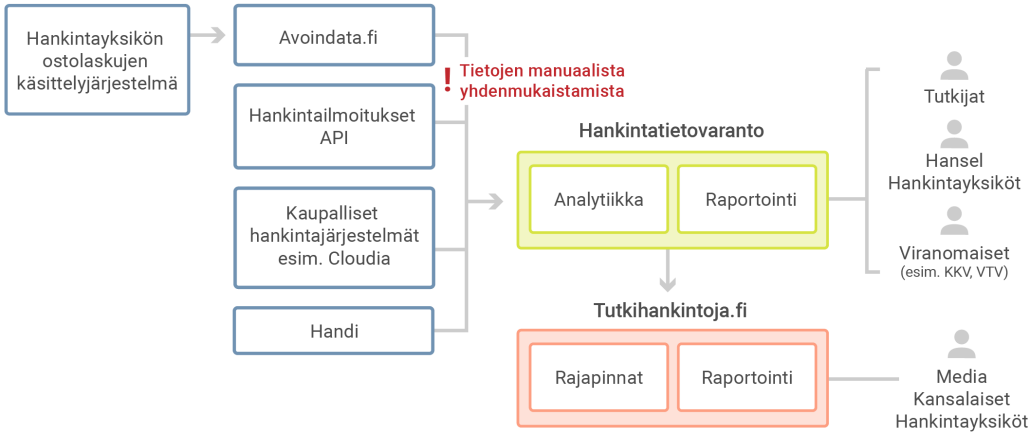
On oletettavaa, etteivät kaikki hankintayksiköt raportoisi ostolaskutietoja velvoitteesta huolimatta. Keskimäärin noin 80 prosenttia kunnista raportoi pyydetyt raportointikokonaisuudet Valtiokonttorin ylläpitämään taloustietopalveluun aikarajaan mennessä. Aktiivisen karhuamisen jälkeen prosentti nousee noin 95 prosenttiin. Vaikkei taloustietojen raportoimatta jättämisessä ole varsinaista sanktiointimenettelyä, on kunnan rahoitus osittain kiinni toimitettavissa taloustiedoissa, sillä ilman niitä rahoituslaskentaa ei voida suorittaa. Tämä luo kunnalle kannustimen raportoida ainakin osan taloustiedoista, mutta vastaavaa kannustinta ei ole tunnistettavissa ostolaskutietojen osalta.

Ratkaisuvaihtoehto 2

Ratkaisuvaihtoehdossa 2 toteutettaisiin arviomuistion luvun 4 mukaiset tietosisällön kehittämistä koskevat toimenpiteet ja hankintayksiköillä olisi velvollisuus julkaista ostolaskutietonsa avoindata.fi-sivustolla, kuten ratkaisuvaihtoehdossa 1, mutta tässä vaihtoehdossa Valtiokonttori perustaisi keskitetyn hankintatietovarannon. Tietovarantoon koottaisiin tiedot avoindata.fi-palvelusta ja muut avoimiin palveluihin kertyneet tiedot sekä mahdollisesti kaupallisilta palveluilta hankintatietoja.

Koska Valtiokonttorilla olisi tehtävänä ylläpitää keskitettyä tietovarantoa, olisi luontevaa siirtää nykyinen Tutkihankintoja.fi palvelu myös Valtiokonttorille.

Valtiokonttorille olisi säädettävä tiedonsaantioikeudet erityisesti valtion ostolaskujen ja sähköisten kilpailutusjärjestelmien sisältämien salassa pidettävien tietojen vuoksi.

Kuva 19. Ratkaisuvaihtoehto 2 visualisoituna.

Ratkaisu täyttäisi, ainakin osittain, hallitusohjelman kirjaukset hankintatietokannan perustamisesta ja ostolaskutietojen julkaisusta. Tähän ratkaisuun liittyy vastaavat ongelmat tietojen yhdenmukaisuudessa ja raportoimatta jättämisessä kuin vaihtoehdossa 1. Ratkaisussa tietojen yhdenmukaistaminen olisi kuitenkin lähtökohtaisesti tietovarantoa ylläpitävän Valtiokonttorin tehtävä eikä muiden tietoja hyödyntävien organisaatioiden tarvitsisi tehdä tietojen yhdenmukaistamista. Tämä tietojen yhdenmukaistaminen vaatisi manuaalista tietojen läpikäyntiä ja sitä kautta aiheuttaisi henkilöstökustannuksia. On oletettavaa, ettei tietojen yhdenmukaistaminen kaikilta osin onnistuisi ja näin ollen käytettävissä olevat tiedot eivät olisi kattavia ja sisäisesti koherentteja. Tietojen laatuun liittyvät haasteet tulisivat vaikuttamaan vaikutustenarvioiden laatuun.

Ratkaisun suorat kehityskustannukset olisivat karkean arvion perusteella noin 1–1,5 miljoonaa euroa. Kehityskustannukset muodostuisivat henkilöstökustannuksista, hankintatietovarannon perustamisesta ja tutkihankintoja.fi-palvelun siirrosta ja päivittämisestä. Ratkaisuvaihtoehdon vaatimia ylläpitokustannuksia on tässä vaiheessa vaikea

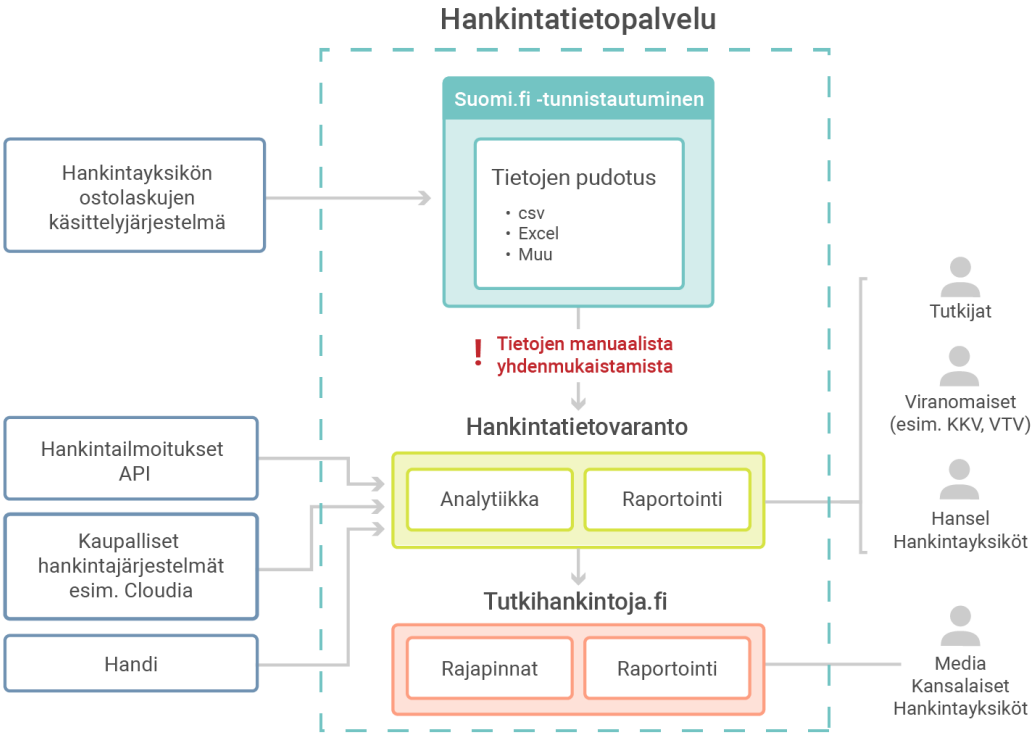
arvioida, mutta esimerkiksi tietojen manuaaliseen yhdenmukaistamiseen olisi oletettavasti varattava lisähenkilöstöä. Karkean arvion perusteella hankintatietovarannon ylläpitoon olisi varattava 2 henkilötyövuotta (htv), tutkihankintoja.fi-palvelun ylläpitoon 1 htv ja tietojen manuaaliseen yhdenmukaistamiseen 1 htv. Lisäksi hankintatietovarannon ylläpitämisestä syntyy infrakustannuksia arviolta[69] 100 000 euroa ja oletettavasti ostopalveluita olisi käytettävä noin yhden henkilötyövuoden edestä, eli noin 220 000 euroa. Suorat ylläpitokulut olisivat siis noin 640 000 euroa vuodessa.

Ratkaisuvaihtoehto 3

Tässä vaihtoehdossa toteutettaisiin arviomuistion mukaiset tietosisällön parantamista koskevat toimenpiteet, kuten aiemmissa vaihtoehdoissa. Tässä vaihtoehdossa hankintayksiköt olisivat velvoitettuja toimittamaan ostolaskutietonsa Valtiokonttorin ylläpitämään avoindata.fi:n kaltaiseen ratkaisuun. Palvelussa ei olisi varsinaista tietojen validointia, vaan hankintayksiköt voisivat toimittaa sinne vapaasti aineistoja. Palvelu olisi tarkoitettu hankintatietojen kokoamiseen ja sinne voisi mahdollisesti toimittaa salassa pidettävää aineistoa. Salassa pidettävän aineiston toimittamisen ehtona olisi kuitenkin, että salassa pidettävät tiedot olisivat merkitty selvästi.

Valtiokonttorille olisi säädettävä riittävät tiedonsaantioikeudet erityisesti ostolaskujen ja sähköisten kilpailutusjärjestelmien sisältämien salassa pidettävien tietojen vuoksi. Valtiokonttori perustaisi keskitetyn hankintatietovarannon ja kokoaisi tiedot niiltä osin kuin se olisi mahdollista. Koska Valtiokonttorilla olisi tehtävänä ylläpitää keskitettyä tietovarantoa, olisi luontevaa siirtää nykyinen Tutkihankintoja.fi palvelu myös Valtiokonttorille.

[69] Vertailukelpoisuuden vuoksi käytetään vastaavaa ylläpitokustannusta kaikissa hankintatietovaranto vertailuissa

Kuva 20. Ratkaisuvaihtoehto 3 visualisoituna.

Tähän ratkaisuvaihtoehtoon liittyy vastaavat ongelmat tietojen yhdenmukaisuudessa ja raportoimatta jättämisessä kuin vaihtoehdoissa 1 ja 2.

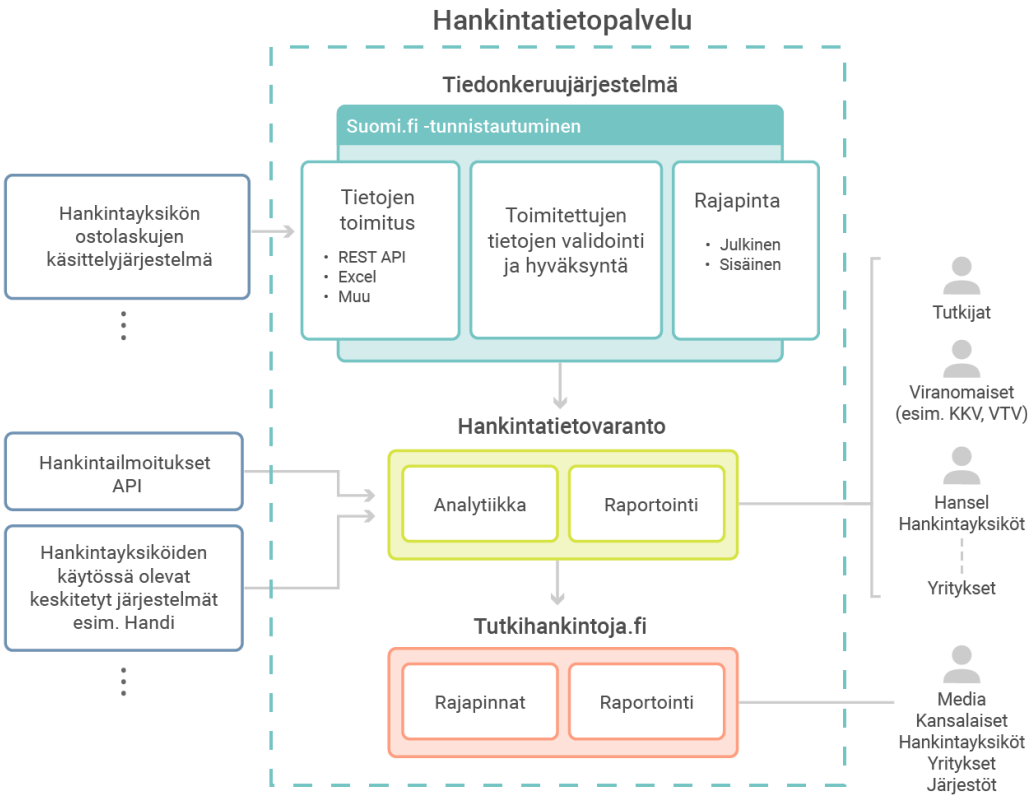
Ratkaisun suorat kehityskustannukset olisivat arviolta noin 2–2,5 miljoonan euron suuruusluokassa. Kustannukset muodostuisivat henkilöstökustannuksista, tiedostonpudotuspalvelun kehittämisestä, hankintatietovarannon perustamisesta ja tutkihankintoja.fi-palvelun siirrosta ja päivittämisestä. Palvelut toteutettaisiin pääosin ostopalveluita hyödyntäen. Ratkaisun vaatimia ylläpitokustannuksia on tässä vaiheessa vaikea arvioida, mutta tässäkin ratkaisussa tietojen manuaaliseen yhdenmukaistamiseen olisi oletettavasti varattava lisähenkilöstöä. Karkean arvion perusteella ratkaisuvaihtoehdon 3 suorat ylläpitokustannukset olisivat vaihtoehdon 2 kustannukset, jonka päälle olisi lisättävä tiedostonpudotuspalvelun ylläpitokustannukset, jolloin suuruusluokka olisi noin 800 000 euroa vuodessa.

Ratkaisuvaihtoehto 4

Tämä vastaa arviomuistion nykyistä ehdotusta hankintatietovarannosta. Tässä vaihtoehdossa toteutetaan arviomuistion mukaiset tietosisällön parantamista koskevat toimenpiteet, kuten aiemmissa vaihtoehdoissa. Tässä vaihtoehdossa hankintayksiköt olisivat velvoitettuja toimittamaan ostolaskutietonsa Valtiokonttorin ylläpitämään tiedon-

keruujärjestelmään, joka ideaalitilanteessa hyödyntäisi nykyistä kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietopalvelun ratkaisua. Palvelussa olisi aiempia ratkaisuvaihtoehtoja merkittävämpi tietojen validointi ja hankintayksiköiltä karhuttaisiin puuttuvia aineistoja. Tiedonkeruujärjestelmä olisi tarkoitettu sellaisten hankintatietojen kokoamiseen, joita ei ole saatavilla yhdestä tai muutamasta keskitetystä tietolähteestä. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi paikallishallinnon ostolaskut. Tiedonkeruujärjestelmään voisi toimittaa salassa pidettävää aineistoja. Salassa pidettävän aineiston toimittamisen ehtona olisi kuitenkin, että salassa pidettävät tiedot olisivat merkitty selvästi.

Valtiokonttorille olisi säädettävä riittävät tiedonsaantioikeudet erityisesti ostolaskujen ja kaupallisten kilpailutusjärjestelmien sisältämien salassa pidettävien tietojen vuoksi. Valtiokonttori perustaisi tiedonkeruujärjestelmän rinnalle keskitetyn hankintatietovarannon, jonne koottaisiin tiedonkeruujärjestelmän keräämät hankintatiedot sekä loput tarpeelliseksi tunnistetut hankintatiedot, jotka ovat saatavilla keskitetyistä järjestelmistä. Esimerkiksi valtion virastojen hankintatietoja voitaisiin noutaa suoraan Handi-järjestelmästä.

Kuva 21. Ratkaisuvaihtoehto 4 visualisoituna.

Tässä ratkaisussa tietojen yhdenmukaisuuteen liittyviä ongelmia ei oletettavasti olisi, sillä väärän muotoisen aineiston raportointi ei onnistuisi. Lisäksi tietojen toimittamatta

jättämisestä lähtisi hankintayksikölle pyyntöjä toimittaa puuttuva aineisto. Tämä ei luonnollisesti takaa aineiston toimitusta, mutta nykyisessä taloustietojen raportoinnissa saadaan noin 10 prosentin parannus vastausasteeseen vastaavalla toiminnalla.

Ratkaisun suorat kehityskustannukset olisivat arviolta noin 6 miljoonan euron suuruusluokassa. Kustannukset muodostuisivat henkilöstökustannuksista, nykyisen taloustietopalvelun kehittämisestä tai uudelleen rakentamisesta, hankintatietovarannon perustamisesta ja tutkihankintoja.fi-palvelun siirrosta ja päivittämisestä. Palvelut toteutettaisiin pääosin ostopalveluita hyödyntäen. Ratkaisun aiempia vaihtoehtoja korkeammat kehityskustannukset liittyvät kerättävien tietojen laadun ja oikean rakenteen varmistaviin toimenpiteisiin. Tässä vaihtoehdossa tietoja voitaisiin toimittaa vain tiettyjen rajapintojen kautta tietyssä muodossa. Mikäli tiedot tai tietojen rakenne olisivat virheellisiä, raportointi ei onnistuisi ilman aineiston uudelleen lähettämistä. Näitä tietojen laadun varmistavia toiminnallisuuksia tulisi myös testata laajemmin ennen tuotantoon siirtymistä kuin ratkaisuvaihtoehdon 3 mukaista erittäin pelkistettyä palvelua.

Mikäli hankintatietopalveluun tietoja toimittavien hankintayksiköiden joukkoa rajattaisiin valtion virastoihin ja laitoksiin, kuntiin, kuntayhtymiin, hyvinvointialueisiin ja hyvinvointiyhtymiin sekä näiden liikelaitoksiin, voitaisiin tietojen keräämisessä hyödyntää nykyisen kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietopalvelun muodostamaa synergiaetua. Tämän synergiaedun saavuttamisen edellytyksenä on, että nykyistä taloustietopalvelun hallinnollista ja teknistä tiedonkeruun prosessia voitaisiin hyödyntää myös ostolaskutietojen keräämisessä tietopalveluun nykyisin raportoivilta organisaatioilta eikä organisaatioiden joukkoa merkittävästi laajennettaisi. Näiden lisäksi valtion virastojen ja laitosten ostolaskutiedot tulisi kerätä suoraan Handista. Edellytyksen täyttymistä selvitetään Valtiokonttorin toimesta vielä vuoden 2024 aikana.

Jotta tietojen keräämiseen tarvittava henkilötyö voitaisiin pitää vähäisenä, täytyy tietojen tarkastamisen tapahtua automaattisesti eikä Valtiokonttorille syntyisi tietojen manuaaliseen tarkastamiseen liittyviä velvoitteita. Myös mahdolliset puuttuvien tietojen karhuamiset ja muu puutteellisen tiedon täydentämiseen tähtäävä toiminta tulisi hoitaa automaatiolla etenkin, jos tietojen toimittaminen olisi kuukausittaista.

Edellä kuvattujen edellytysten täyttyessä hankintatietopalvelun ylläpidon kustannukset muodostuisivat henkilöstökuluista, infrakustannuksista, ylläpitoon ja jatkuvaan kehittämiseen käytettävästä ostopalvelusta ja mahdollisista lisenssikustannuksista. Jatkuvan kehittämisen kustannukset riippuisivat paljon siitä, kuinka usein hankintatietojen keräämiseen käytettävä taksonomia muuttuisi. Mikäli taksonomia pysyisi hankintatietojen osalta suhteellisen stabiilina, ei jatkuvaan kehittämiseen tarvittaisi kovinkaan merkittäviä panostuksia.

Taulukko 5. Valtiokonttorin arvio hankintatietopalvelun vuosittaisista ylläpidon kustannuksista.

Kustannustekijä	**Kustannus**
Virkatyön henkilöstökustannukset (tiedon keruu +1 htv, hankintatietovaranto + 2 htv, tutkihankintoja +0,5 htv)	280 000 €
Infra- ja lisenssikustannukset	300 000 €[70]
Ylläpidon ja jatkuvan kehittämisen ostopalvelukustannukset (~1 htv)	220 000 €
Yhteensä	**800 000 €**

Ratkaisun ylläpitokustannukset ovat siis suuruusluokaltaan vastaavia vaihtoehtojen 2 ja 3 kanssa. Johtuen kehittämiseen käytettävästä merkittävästä panostuksesta, ratkaisun avulla olisi saavutettavissa tilanne, jossa kerätyt tiedot olisivat yhdenmukaista ja raportointi niin kattavaa kuin ilman sanktiointi- tai viivästysmaksumenettelyä olisi mahdollista. On huomattava, että vastaavan suuruisten pysyvien menolisäysten lisäksi aiemmatkin ratkaisut vaativat jonkin verran kehitysrahoitusta, mutta näiden ratkaisujen avulla saataviin tuloksiin liittyy merkittävää epävarmuutta tietosisällön yhdenmukaisuuden ja raportoinnin kattavuuden vuoksi.

[70] Arvio perustuu oletukseen, että hankintatiedot muodostaisivat noin puolet tietopalvelun nykyisestä tietosisällöstä ja kustannukset kasvaisivat tiedon määrän suhteen lineaarisesti. Lisäksi hankintatietovarannon käytön oletetaan olevan aktiivista.

8 Johtopäätökset sääntelytarpeista ja muista hankkeen toteuttamisedellytyksistä

Hankintatietovarannon toteuttamiseksi tulisi säätää uusi hankintatietovarantolaki sekä muutoksia Valtiokonttorista annettuun lakiin sekä hankintalakiin. Valtiokonttorille säädettäisiin uusi tehtävä ylläpitää kansallista hankintatietovarantoa. Tietovarantoon ja tietovarannon tietojen käsittelyyn sovellettaisiin soveltuvin osin myös mm. tiedonhallintalain, tietosuoja-asetuksen, tietosuojalain sekä julkisuuslain säännöksiä.

Uudessa hankintatietovarantolaissa säädettäisiin tietovarannon tavoitteesta ja käyttötarkoituksesta sekä tarvittavista määritelmistä. Lailla säädettäisiin tietovarannon sisällöstä eli lailla määriteltäisiin tietoryhmittäin ylätasoisesti tietovarantoon tallennettavat tiedot sekä velvoitettaisiin hankintayksiköt luovuttamaan kyseiset tiedot Valtiokonttorille. Avoimessa tietopalvelussa julkaistavat tiedot määräytyisivät julkisuuslain nojalla. Valtiokonttori vastaisi tietovarantoon sisältyvien salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta niiden saamiseen oikeutetuille viranomaisille. Valtiokonttori säädettäisiin tietovarannon rekisterinpitäjäksi. Lisäksi lailla säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta valtioneuvostolle liittyen hankintatietojen tarkempaan määrittelyyn. Lisäksi Valtiokonttorille annettaisiin määräyksenantovaltuus liittyen toimitettavien tietojen tietorakenteisiin sekä tietojen toimittamistapoihin.

Lainsäädäntötoimien myötä tulisi perustaa uusi hankintatietopalvelu, joka koostuisi tiedonkeruujärjestelmästä, hankintatietovarannosta ja avoimesta tietopalvelusta. Tiedonkeruujärjestelmän avulla Valtiokonttori keräisi hankintayksiköiden lähettämiä ostolaskuja hankintasopimustietoja. Hankintatietovarannossa näitä tiedonkeruujärjestelmällä kerättyjä tietoja yhdisteltäisiin muihin keskitetyistä lähteistä poimittuihin hankintatietoihin ja tarjottaisiin tietonäkymiä tutkijoiden, viranomaisten ja hankintayksiköiden tarpeisiin. Hankintatietovarantoon koottaisiin hankintatietovarantolain ja valtioneuvoston asetuksen mukaiset tiedot julkisista hankinnoista, mikä tarkoittaisi, että tietovarannosta olisi saatavilla tietoja hankinnoista ilmoittamiseen liittyen, tarjouspyynnöiltä, tarjouksilta, hankintasopimuksilta, hankintayksiköiden ostolaskuilta ja kirjanpidosta. Avoimessa tietopalvelussa Valtiokonttori julkaisisi hankintatietovarantoon kootuista tiedoista mahdollisimman kattavia visualisointeja, raportteja ja rajapintoja muun muassa median, kansalaisten ja yritysten tarpeisiin.

Hankintatietovaranto ja avoin tietopalvelu mahdollistaisivat pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisten julkisiin hankintoihin liittyvien säästöä tuottavien toimenpiteiden vaikutusten todentamisen ja uusien toimenpiteiden sekä hyvien käytäntöjen tunnista-

misen. Hankintatietovaranto mahdollistaisi myös julkisten hankintojen kilpailun tilan jatkuvan seurannan. Avoin tietopalvelu edistäisi merkittävällä tavalla julkisten hankintojen läpinäkyvyyttä ja tarjoaisi yrityksille kattavan näkymän julkisen sektorin hankintoihin ja liiketoimintamahdollisuuksiin.

LIITTEET

Liite 1. Terminologia

Liite 2. Julkisia hankintoja ja tietovarannon toteuttamista koskeva keskeinen lainsäädäntö

Liite 3. Kansainvälisiä esimerkkejä julkisia hankintoja koskevien tietojen hyödyntämisestä

12 § **Vantaan kaupungin lausunto Espoon yleiskaava 2060 -luonnoksesta / TeA**

VD/1252/00.04.03/2023

TeA/SPe/MSi/ATi/JSt/EK

Espoon kaupunki on pyytänyt lausuntoa Espoon yleiskaava 2060-luonnoksesta. Lausuntojen määräaika on 3.9.2024, mutta lausunnolle on saatu jatkoaikaa 17.9.2024 asti. Vantaan näkökulmasta merkittävimmät kysymykset yleiskaavaluonnoksessa liittyvät liikenteeseen.

Espoon koko kaupungin yleiskaava katsoo vuoteen 2060. Kaava laaditaan aluevarauskaavana kuten Vantaan uusi yleiskaava. Tavoitteena on osoittaa selkeästi kehityksen isot linjat ja antaa väljyyttä yksittäisten alueiden kehittämiseen.

Kaavan tärkeimpänä tehtävänä on varautua kaupungin kasvuun ja ohjata se kestävästi osaksi kaupunkirakennetta. Kasvu ohjataan joukkoliikenteen runkoyhteyksien varrelle nykyistä rakennetta tiivistäen ja tehostaen. Samalla yleiskaava turvaa keskeisen ekologisen verkoston säilymisen ja hyvät edellytykset lähivirkistysmahdollisuuksien kehittämiselle jatkosuunnittelussa.

Yleiskaavassa varaudutaan uusiin raideyhteyksiin kaupunkikeskusten välillä. Uusista yhteyksistä mikään ei ulotu Vantaalle asti. Yleiskaava osoittaa pyöräilyn pääverkon kaupunkikeskusten välille. Uutta lähijunaliikenteen varikkoa tutkitaan Kauklahden keskustan molemmin puolin.

Yleiskaava ohjaa keskustojen kehitystä toiminnallisesti ja laadullisesti. Keskustoja kaavaluonnokseen on määritelty useita kolmeen eri kokoluokkaan. Tiivein rakentaminen ohjataan uusille raidekäytäville, joiden välissä pientalovaltaiset alueet kehittyvät ominaispiirteensä säilyttäen. Iso osa kasvusta ohjataan jo kertaalleen asemakaavoitetuille alueille. Suurimmat uudet asumisen varaukset on osoitettu uuden Länsiradan varrelle Myntinmäkeen sekä Kivenlahti-Kauklahti- ja Matinkylä-Espoon keskus -joukkoliikennekäytäville.

Tulevaisuuden toimitilatarpeisiin varaudutaan säilyttämällä vetovoimaisimmat työpaikkakeskittymät työpaikka-alueina ja luomalla uusia mahdollisuuksia etenkin keskustoihin sekä kaupunkirakenteen reunoille. Tiiviin kaupunkirakenteen sisällä toimitila-alueita uudistetaan asumisen suuntaan.

Viheralueverkoston runko säilyy pääosin nykyisellään. Kaavaluonnoksessa osoitetaan uusia suojelualuevarauksia ja ohjataan luontoarvojen turvaamiseen luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeillä alueilla. Täydennysrakentamiseen pohjautuva yleiskaava ohjaa rakentamisen pääosin viheralueiden ulkopuolelle, mikä tukee luonnon monimuotoisuutta sekä turvaa hiilinieluja ja -varastoja.

Espoon yleiskaavaluonnos kattaa koko kaupungin, mutta laaditaan vain osalle alueesta oikeusvaikutteisena. Tarkoitus on jättää uusia osayleiskaavoja voimaan; mm. Vantaaseen rajautuva Pohjois- ja Keski-Espoon osayleiskaava jäisi oikeusvaikutteisena voimaan. Yleiskaavan laadinta etenee luonnoksesta ehdotusvaiheeseen siten, että ehdotus olisi lausunnoilla 2026, ja kaava hyväksyttäisiin 2027.

Kaava-aineistot ovat nähtävissä Espoon kaupungin verkkosivuilla Espoon yleiskaava 2060 | Espoon kaupunki

Kaupunkisuunnittelulautakunta 13.8.2024 § 8

Kaupunkisuunnittelujohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että annetaan liitteen mukainen lausunto Espoon yleiskaava 2060-luonnoksesta.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 12

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään antaa liitteen mukainen lausunto Espoon yleiskaava 2060-luonnoksesta.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- Vantaan kaupungin lausunto Espoon yleiskaava 2060 -luonnoksesta
- Lausuntopyyntö Espoon yleiskaava 2060 -luonnoksesta

Täytäntöönpano: Lakiasiat- ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
yleiskaava-arkkitehti Asta Tirkkonen p. 050 302 9244
liikenneinsinööri Joonas Stenroth p. 050 302 9278
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Espoon kaupunki
Espoon kaupungin kirjaamo
PL 1
02070 Espoon kaupunki

Vantaan kaupungin lausunto Espoon yleiskaava 2060 luonnoksesta

Yleistä

Vantaan kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua Espoon Yleiskaava 2060 –luonnoksesta.

Yleiskaavaluonnoksen sisältö on kattavaa ja se pohjautuu laadittuihin selvityksiin. Kaavaratkaisu kattaa eri maankäyttömuodot ja luo hyvän pohjan kaupungin kasvun ohjaamiselle ja maankäytön kehitykselle. Kaupunki haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota muutamiin jäljempänä mainittuihin asioihin.

Espoon yleiskaavan tavoitteet ja periaatteet ovat kestävän kaupunkisuunnittelun periaatteiden mukaiset. Kasvua ohjataan nykyiseen rakenteeseen ja uudet alueet tukeutuvat tehokkaisiin joukkoliikenneratkaisuihin. Ongelmaksi saattaa muodostua rakentamisten aikatauluttaminen. Länsiradan raideliikenteen asema ei toteudu ilman riittävän tehokasta maankäyttöä. Alkuvaiheessa voikin siis olla, että uusi alue toimii lähinnä yksityisautoilun varassa, vaikka alueen rakentaminen sidotaankin päätökseen radan toteuttamisesta.

Keskustat

Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu keskustoja kolmella eritasoisella keskustamerkinnällä. C1-alueita ovat suuret kaupunkikeskukset, C2-alueita uudet, edellisiin verrattavissa olevat keskustat. C3-merkinnällä on ositettu 25 lähipalvelukeskittymää. Keskustamerkintöjä on kartalla noin neljäkymmentä. Keskustamerkintöjen runsaus herättää kysymyksen, ohjaavatko ne riittävästi alueiden kehittymistä, ja toisaalta, aiheuttavatko ne ongelmia esim. kaupallisten lähipalveluiden sijoittumiselle jatkossa.

Asuminen

Yleiskaavassa asumista ohjataan pääasiassa tukeutuen uusiin poikittaisiin joukkoliikennekäytäviin sekä Länsiradan uusien asemien ympäristöön. Kasvu sisäänpäin ja olemassa olevan maankäytön tehostaminen tukee ilmastoviisasta kaupungin rakentamista.

Yleiskaavan selostuksessa todetaan, että asemakaavoittamattomilla alueilla rakentaminen tapahtuu suunnittelutarveratkaisujen kautta, eikä tämä mahdollista merkittävää rakentamista näillä alueilla. Lakimuutoksen myötä suunnittelutarveratkaisu poistuu keinovalikoimasta, ja asemakaavan ulkopuolella edetään rakennusluvan yhteydessä myönnettävällä

sijoittamisluvalla. Sijoittamisluvan edellytykset ovat nykyistä suunnittelutarveratkaisua väljemmät, mikä tullee johtamaan hajarakentamisen lisääntymiseen, mikäli maanomistajat tätä mahdollisuutta haluavat käyttää.

Palvelut

Yleiskaavaluonnoksessa on esitetty PY-varauksina peruskoulut ja osalle niistä laajennusvara, sekä varauksia uusia julkisia palveluita varten. Päiväkodit sisältyvät muihin asumisen maankäyttöalueisiin, minkä vuoksi niiden varmistamisessa tarvitaan ennakointia, jotta riittävän kokoinen ja hyvin saavutettava sijainti kaupunkirakenteesta löytyy. Palveluverkon kehittämisessä on jatkossa hyvä etsiä urbaaneja, tiiviiseen kaupunkirakenteeseen sopivia ratkaisuja, jotka säästävät maapinta-alaa ja ovat kestävien kulkumuotojen saavutettavissa.

Elinkeinot ja työpaikat

Tasapainoinen elinkeinokehitys ja oikein sijoittuva työpaikkarakentaminen ovat koko pääkaupunkiseudun kehityksen kannalta olennaista. Espoon yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu erikseen Työpaikka-alueiksi (TP), Kaupallisten palvelujen alueiksi (KM) ja Tuotanto- ja varastotoiminnan alueiksi (T). Näiden lisäksi työpaikkoja ja toimitilarakennuksia ohjataan kaikille keskusta-alueille. Keskusta-alueille ei ole erikseen osoitettu rakentamisen osuuksia esimerkiksi työpaikoille, kaupallisille palveluille ja asuntorakentamiselle. Mikäli asuntorakentamisen paine palautuu rakennusalan taantumaa edeltäneelle tasolle, on vaarana, että työpaikkarakentamiselle ei jää keskustoissa riittävästi tilaa. Tähän tulisi kiinnittää huomiota esimerkiksi kaavamääräyksissä.

Tekninen huolto

Teknisen huollon teemakartalla selostuksen liitteellä on esitetty yhdyskuntateknisen huollon kohteita sekä alueille sopivia toimintoja. Kartalla ei ole esitetty voimalinjoja ja kaasulinjoja. Teemakartassa olisi hyvä näkyä sähköasemien lisäksi myös voimajohdot, sillä viivamaisia kohteita on paikoin vaikea erottaa kaavakartalta.

Liikenne

Espoon yleiskaavassa on esitetty rohkeasti kasvun keskittymistä nykyisten ja uusien raideyhteyksien varteen. Vahvoihin joukkoliikenneyhteyksiin panostaminen vaikuttaa koko seudun liikkumiseen ja tukee kestävää liikkumista. Tällä voi olla myös negatiivisia vaikutuksia, mikäli esimerkiksi nykyisen metroverkon kapasiteetti ei riitä palvelemaan uusien metroyhteyksien varrella olevaa ja tulevaa maankäyttöä. Asukkaille on joka tapauksessa tärkeää päästä liikkumaan kuntarajoista riippumatta. Vantaa näkeekin tärkeänä, että kuntien väliset, erityisesti seudun poikittaiset yhteydet sekä seudullisesti merkittävät joukkoliikenneratkaisut on nostettu esiin Espoon yleiskaavaluonnoksessa. Myös muut kestävää liikkumista tukevat kaavaratkaisut ovat kannatettavia.

Lähijunaliikenteen varikko on merkitty kaavakarttaan kahteen sijaintiin selvitystarvemerkintänä. On hyvä, että varikkoa tutkitaan tarkemmin yleiskaavan laatimisen yhteydessä. Vantaa korostaa, että asia on seudullisesti merkittävä, koska varikoita tarvitaan seudun lähijunaliikenteen kehittämiseen. Varikkoasia tuleekin ratkaista mahdollisimman nopeasti, jotta seudun lähijunaliikenteen kehittäminen on mahdollista.

Espoon yleiskaavaluonnos mahdollistaa Myyrmäen ja Leppävaaran välisen joukkoliikenneyhteyden sekä Vihdintietä pitkin Myyrmäkeen kulkevan yhteyden toteuttamisen myös pikaraitioteinä. Vantaan kaupunki pitää ratkaisua erittäin tärkeänä, jotta mahdollistetaan erilaisia vaihtoehtoja seudulliselle pikaraitioverkostolle. Merkintä on linjassa Vantaan ja Helsingin voimassa olevien yleiskaavojen kanssa; Vantaan yleiskaavassa yhteydet on merkitty Joukkoliikenteen runkoyhteys -merkinnällä ja Helsingin yleiskaavassa pikaraitiotienä. Kyseiset yhteydet on merkitty Espoon yleiskaavaluonnokseen joukkoliikenteen yhteystarpeena. Myyrmäen ja Leppävaaran välillä liikennöi jo nykyisin bussirunkolinja, joten merkintänä voisi olla yhteystarpeen sijaan esimerkiksi runkoyhteys.

Tie- ja katuverkon osalta Espoon yleiskaavaluonnoksen merkinnöistä keskeisin Vantaata koskeva yhteys on Lintulaaksontien jatke. Selostuksessa mainitaan, että yhteys on tärkeä myös joukkoliikenteen seudullisten yhteyksien kannalta ja se mahdollistaisi jo nykyisen bussirunkoyhteyden kehittämisen. Myös TEN-T-ydinverkkoon kuuluvan Kehä III:n kehittämisen mahdollistaminen (lisäkaistat) on olennaista sekä kansallisen että seudullisen saavutettavuuden kannalta.

Selostuksen liitekarttana oleva Liikenne 2060 ei vastaa täysin kaavakartan ratkaisua. Esimerkiksi Myyrmäen ja Leppävaaran väliin merkityn bussirunkoyhteyden osalta myös liitekartassa olisi hyvä näkyä, että yhteys voi toteutua tarvittaessa pikaraitiotienä. Liitekartalle ei ole myöskään merkitty joukkoliikenteen varikon selvitystarpeita. Liitekarttaa on syytä täydentää muun muassa varikon sijainnin selvittyä.

Tallinna-tunnelin osalta Espoon yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu hankkeen tekeillä olevan ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) vaihtoehtoiset linjaukset, jotka kulkevat Otaniemen kautta. Linjaukset on osoitettu Raskaan raideliikenteen tunnelin ohjeellinen linjaus -merkinnällä. Vantaan yleiskaavassa on vastaava merkintä, mutta Vantaalla osoitettu linjaus kulkee voimassa olevan maakuntakaavan mukaisesti Helsingin keskustan kautta.

Vantaan kaupunki toteaa, että Helsingin kautta kulkeva ratkaisu on seudun etu ja liikennejärjestelmän näkökulmasta ensisijainen vaihtoehto. Otaniemen kautta kulkeva vaihtoehto ei tarjoa suoraa vaihtoyhteyttä kaikkiin kaukojuniin, esimerkiksi Turun suunnan juniin tarvittaisiin kaksi vaihtoa. Verkollisesti Otaniemen kautta kulkeva yhteys muodostaisi vaihdottoman yhteyden Aviapoliksen ja Otaniemen/Keilaniemen välille. On kuitenkin epätodennäköistä, että välillä liikennöisi HSL:n liikennettä.

Otaniemen kautta kulkeva linjaus edellyttää muutosta Vantaan yleiskaavalliseen ratkaisuun. Kaupunki seuraa, tehdäänkö Tallinna-tunnelin linjaukseen muutoksia maakuntakaavan päivittämisen yhteydessä.

Virkistys ja luonnonympäristö

Espoon yleiskaavaluonnoksen ratkaisulla turvataan seudullisen viheralueverkoston jatkuvuus. Viheralueverkoston kytkeytyneisyyttä ja luonnon monimuotoisuutta tuetaan monin merkinnöin ja määräyksin. Yleismääräyksissä on monia luonnon monimuotoisuutta, ekosysteemipalveluja ja virkistysalueiden saavutettavia tukevia määräyksiä. Määräykset ohjaavat hyvin ja täsmällisesti tarkempaa suunnittelua.

Gubbmossen on vuonna 2003 rauhoitettu luonnonsuojelualue Linnaisissa Vantaalla. Suo jatkuu Espooseen, mutta suojelualue päättyy suoraviivaisesti rajalla. Espoon yleiskaavassa voisi tutkia, olisiko mahdollista määritellä aluetta laajemmin esimerkiksi luo- alueeksi luontotyypin kokonaisuutta turvaavalla tavalla.

Kulttuuriympäristö ja maisema

Espoosta Vantaalle jatkuva Espoonjokilaakson maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö on turvattu kahdella määräyksellä, arvokkaana kulttuuriympäristönä ja Espoonjokilaakson kehittämisvyöhykkeenä. Kulttuuriympäristön ominaispiirteiden säilymistä ei kuitenkaan tueta yhtä tarkoilla määräyksillä kuin Vantaalla.

Suuri rantatie kulkee Vantaalta Espooseen Ainontiellä Pitkäjärven eteläpuolella. Vantaan yleiskaavoissa Suurta rantatietä on koskenut historiallisen tien suojelumääräys jo yleiskaavassa 2007. Yleiskaavassa 2020 siihen liitettiin kehittämismääräys: "Suuren rantatien linjaus säilytetään tai palautetaan kävellen, pyöräillen tai ratsain kuljettavaksi aina kun mahdollista. Siellä, missä linjaus on katkennut, suunnitellaan tieosuuksia yhdistäviä kulkuväyliä." Olisi hyvä, jos Turusta Viipuriin kulkevaa historiallista tietä voitaisiin kehittää yhtenäisenä ja jatkuvana Vantaata laajemmalla alueella.

Arvokkaan kulttuuriympäristön rasterimerkintä ei erotu kaikilla maankäyttömerkinnöillä, se hukkuu esimerkiksi virkistysalueen vaaleanvihreään.

Ympäristöhaittojen hallinta

Yleismääräyksen mukaan "Maankäytön jatkosuunnittelussa on huomioitava lentoliikenteen, liikenteen ja muiden toimintojen melusta ja päästöistä johtuvat rajoitukset maankäytön sijoittumiselle sekä näihin liittyvät suojaustarpeet." Kaavaselostuksessa on esitetty lentoliikenteen reittitiheydet, muttei kuvattu, millä tavoin lentomelualueen ja nk. puskurivyöhykkeen ulkopuolella laskeutumisreiteillä lentomelu huomioidaan.

Vantaan kaupunki toivoo jatkossakin yhteistyötä kuntarajaan rajoittuvissa ja rajan ylittävissä suunnittelukysymyksissä.

VANTAAN KAUPUNGINHALLITUS

31.5.2024

Jakelun mukaan

Lausuntopyyntö ja kutsu lausunnonantajien tilaisuuteen, Espoon yleiskaava 2060 luonnos

Espoon kaupunki pyytää lausuntoanne Espoon yleiskaava 2060 luonnoksesta **3.9.2024 mennessä**.

Järjestämme lausunnonantajille infotilaisuuden Otaniemessä maanantaina 17.6.2024 klo 14.00-15.30 Otasalissa, os. Tekniikantie 15. Tilaisuuteen on mahdollista osallistua myös Teams-yhteydellä.

Espoon kaupunginhallitus on 13.5.2024 päättänyt asettaa Espoon yleiskaava 2060 luonnoksen nähtäville maankäyttö- ja rakennusasetuksen 30 §:n perusteella. Kaava on julkisesti nähtävillä 3.6. - 3.9.2024.

Päätöspöytäkirja on kaupungin internet-sivuilla osoitteessa:
https://espoo.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=20241190-18

Nähtäville asetettavan aineiston muodostavat kaavakartta, kaavamerkinnät ja -määräykset sekä kaavaselostus. Aineisto sekä yleiskaavaan liittyvät selvitykset ovat kaupungin internet-sivuilla osoitteessa:
https://espoo.fi/yleiskaava2060

Lausunnot pyydetään toimittamaan osoitteeseen Espoon kaupungin kirjaamo PL 1, 02070 Espoon Kaupunki, tai sähköpostilla kirjaamo@espoo.fi. Mikäli lausuntoa ei määräajassa saada, tulkitaan tämä siten, ettei lausunnonantajalla ole asian johdosta huomautettavaa.

Essi Leino
Yleiskaavapäällikkö

Lisätietoja:
Suunnittelupäällikkö
Elina Kuusisto
p. 040 634 3493
elina.kuusisto@espoo.fi

Essi Leino
Yleiskaavapäällikkö
P. 046 877 1911

31.5.2024

Jakelu:

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Uudenmaan liitto
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
Väylävirasto
Traficom
Museovirasto
HSY, Helsingin seudun ympäristöpalvelut kuntayhtymä
HSL, Helsingin seudun liikenne kuntayhtymä
Fortum Power and Heat Oy
Caruna oy
Gasgrid Finland Oy
Fingrid Oy
Espoon seurakuntayhtymä
Metsähallitus
Metsäkeskus
Finavia Oyj
Pääesikunta/Logistiikkaosasto
Länsi-Uudenmaan maaseutuhallinto
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Helsingin kaupunki
Vantaan Kaupunki
Kauniaisten kaupunki
Lohjan kaupunki
Kirkkonummen kunta
Nurmijärven kunta
Vihdin kunta
Espoon kaupunki, Elinvoiman tulosalue
Espoon kaupunki, Kasvun ja oppimisen toimiala
Espoon kaupunki, Kaupunkiympäristön toimiala
Espoon kaupunki, Konsernihallinto

13 § Maankäyttösopimus / 002522 Manttaalitie 1-3 / Lampukas Kiinteistö Oy / TeA

VD/4169/10.00.01.05/2024
TeA/AK/TH/AVP/JK/MV/EK

Asemakaavan muutoksella mahdollistetaan asuinrakennusten (AK ja AKR) sekä liiketilojen (KM) rakentaminen entiselle toimitilarakennusten (KTY) korttelialueelle. Lampukas Kiinteistö Oy maksaa kaupungille yhdyskuntarakentamisen kustannusten korvauksena 3 241 401 euroa. Esisopimuksella määräalan luovutuksesta varmistetaan katualueiden luovutus kaupungille sekä tontin osan luovutus Lampukas Kiinteistö Oy:lle.

Kaavamuutosalue sijaitsee Veromiehen kaupunginosassa Tikkurilantien eteläpuolella suunnitellun ratikan varrella. Lampukas Kiinteistö Oy omistaa kaavamuutosalueella kiinteistön 92-52-305-6. Kiinteistö on osoitettu voimassa olevassa asemakaavassa toimitilarakennusten korttelialueeksi (KTY) ja sillä on rakennusoikeutta 14 900 k-m2.

Asemakaavan muutoksella 002522 käyttötarkoitus muuttuu asuinkerrostalojen korttelialueeksi (AK), asuinkerrostalojen, rivitalojen tai muiden kytkettyjen asuinrakennusten korttelialueeksi (AKR), asumista palvelevaksi yhteiskäyttöiseksi korttelialueeksi (AH), liikerakennusten korttelialueeksi (KM) ja autopaikkojen korttelialueeksi (LPA). Asemakaavamuutoksen kokonaisrakennusoikeus on 64 080 k-m2.

Asemakaavamuutosalueeseen kuuluu myös kiinteistöt 92-52-305-2 ja 92-407-2-345-M502, jotka omistaa Fastighets Ab Anne. Yhdyskuntarakentamisen kustannusten korvaus on jaettu nykyisen maanomistuksen pinta-alojen suhteessa.

Asemakaavan muutoksen nro 002522 ehdotus on ollut kaupunginhallituksen päätöksen 8.4.2024 § 20 mukaisesti nähtävillä 24.4.–23.5.2024.

Maankäyttösopimukseen liittyy A. Kunnallistekniikan rakentamissopimus ja B. Esisopimus määräalan luovutuksesta ja C. Esisopimus määräalan kaupasta.

A. Kunnallistekniikan rakentamissopimus
Sopimusalue koostuu Lampukas Kiinteistö Oy:n omistamasta kiinteistöstä 92-52-305-6. Sopimusalue on merkitty karttaliitteeseen (Liite A1).

Asemakaavamuutokseen 002522 liittyen Vantaan kaupunki ja Lampukas Kiinteistö Oy ovat maankäyttö- ja rakennuslain 12 a luvun nojalla neuvotelleet ja sopineet alueen kunnallistekniikan rakentamisesta ja maanomistajan osallistumisesta kunnallistekniikan korvauksiin. Osapuolet ovat sopineet mm. seuraavaa:

- Sopimusalueen Asemakaavan mukainen käyttö edellyttää Annefredinkadun Asemakaavanpuoleisen jalankulku- ja pyörätien leventämistä.
- Lampukas Kiinteistö Oy maksaa kaupungille maankäyttö- ja rakennuslain 91 a §:n mukaisena yhdyskuntarakentamisen kustannusten korvauksena yhteensä 3 241 401 euroa.
- Yhdyskuntarakentamisen kustannusten korvaus erääntyy maksettavaksi asemakaavan tultua voimaan neljässä erässä kaupungin lähettämiä erillisiä laskuja vastaan (maksuehto 14 pv netto).
- Sopimuksen velvoitteiden suorittamisen vakuudeksi Lampukas Kiinteistö Oy luovuttaa kaupungille 3 241 401 euron suuruisen kaupungin hyväksymän pankkitakauksen.
- Tämä sopimus lakkaa olemasta voimassa, ellei Vantaan kaupunginvaltuusto ole hyväksynyt Asemakaavaa 31.12.2026 mennessä.

Asuntojen hallinta-, rahoitus- ja huoneistotyyppijakauma
Sopimusalueelle osoitettavasta uudesta asumisen rakennusoikeudesta vähintään 50 % tulee toteuttaa vapaarahoitteisina omistusasuntoina, vähintään 20 % tulee toteuttaa valtion tukemina pitkän korkotuen vuokra-asuntoina ja vähintään 10 % tulee toteuttaa lyhyen korkotuen asuntoina, asumisoikeusasuntoina tai mahdollisilla uusilla, kaupungin erikseen hyväksymillä rahoitusmalleilla. Pitkän korkotuen vuokra-asuminen tulee hajauttaa vähintään kahteen eri asuinkortteliin sopimusalueella. Mikäli yhtiö ei täytä edellä mainittuja asuntotuotannon rahoitus- ja hallintamuotoja se on velvollinen maksamaan Kaupungille toteutetun rakennusoikeuden poikkeamasta sopimussakkoa 200 euroa/k-m^2.

Kaikissa Sopimusalueelle rakennettavissa asuntohankkeissa, jotka eivät ole erityisryhmille kohdennettuja tai erikseen kaupungin hyväksymiä erityiskohteita, asuntojen kokonaismäärästä (kpl) asuntohanketta kohden korkeintaan 30 % saa olla yksiöitä ja vähintään 30 % on oltava kolmioita tai suurempia asuntoja. Kunkin asuntotyypin osuus kokonaisasuntomäärästä pyöristetään lähimpään prosenttiin. Asuntohankkeeksi tulkitaan sopimusalueella joko a) yksittäinen asuinrakennus tai b) korkeintaan sadan (100) asunnon asunto-osakeyhtiö tai kiinteistöosakeyhtiö, joka muodostuu useammasta rakennuksesta. Asuntojen huoneiksi lasketaan ainoastaan tilat, joista on ikkuna suoraan ulos.

Mikäli yhtiö ei täytä edellä mainittua asuntotuotannon huoneistotyyppijakaumaa, se on velvollinen maksamaan Kaupungille poikkeamasta sopimussakkoa 50 000 euroa/asunto sallittujen yksiöiden määrän (kpl) ylittävien ja sallittujen kolmioiden tai suurempien asuntojen määrän (kpl) alittavien asuntojen osalta.

Rakentamisen energiatehokkuus
Sopimusalueelle toteutettavien rakennusten suunnittelussa ja rakentamisessa on kiinnitettävä erityistä huomiota energiatehokkuutta parantaviin ratkaisuihin. Sopimusalueelle rakennettavien asuinkerrostalojen tulee täyttää A2018-energiatehokkuusluokalle asetetut vaatimukset siten, että E-luku alittaa tason 75 kWh/m²/vuosi.

B. Esisopimus määräalan luovutuksesta ja C. Esisopimus määräalan kaupasta
- Esisopimuksella määräalan luovutuksesta varmistetaan Annefredinkadun, Tammiston kauppatien ja Tikkurilantien katualueiden osien luovutus kaupungille. Lampukas Kiinteistö Oy luovuttaa kaupungille kiinteistöstä 92-52-305-6 noin 709 m^2 suuruisen määräalan. Luovutus on vastikkeeton. Luovutettava määräala on merkitty karttaliitteeseen (Liite B1).
- Esisopimuksella määräalan kaupasta varmistetaan tontinosan luovutus. Vantaan kaupunki luovuttaa Lampukas Kiinteistö Oy:lle noin 37 m2 suuruisen määräalan kiinteistöstä 92-52-9901-0. Määräala on osa tulevaa liikerakennusten (KM) tonttia. Luovutushinta on 39 420 euroa.
- Lopullisen luovutuskirjan tekemisen edellytyksenä on, että asemakaavan muutos nro 002522 on tullut voimaan.

Toimivalta maankäyttösopimuksista päätettäessä
Vantaan kaupungin hallintosäännön 8. luvun 1 §:n kohdan 37 nojalla kaupunginhallitus päättää maankäyttösopimuksista.

Kaupunkitilalautakunta 14.8.2024 § 16

Kiinteistöjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että

a) Kaupunki tekee ja allekirjoittaa kiinteistön 92-52-305-6 omistajan Lampukas Kiinteistö Oy:n kanssa liitteenä olevan Maankäyttösopimuksen / A. Kunnallistekniikan rakentamissopimus, B. Esisopimus määräalan luovutuksesta ja C. Esisopimus määräalan kaupasta, kun asemakaavamuutosehdotus nro 002522 on ollut julkisesti nähtävillä edellyttäen, että kaavaehdotus ei olennaisilta osiltaan muutu kaavaehdotuksen nähtävillä olon johdosta,
b) valtuutetaan kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja hyväksymään sopimusvelvoitteiden siirron kolmannelle osapuolelle, ja
c) valtuutetaan kaupunkiympäristön toimialan lakimies allekirjoittamaan maankäyttösopimuksen ja lopulliset luovutuskirjat sekä tekemään em. sopimuksiin teknisluonteisia tarkennuksia ja vähäisiä sisältömuutoksia.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 13

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään, että

a) Kaupunki tekee ja allekirjoittaa kiinteistön 92-52-305-6 omistajan Lampukas Kiinteistö Oy:n kanssa liitteenä olevan Maankäyttösopimuksen / A. Kunnallistekniikan rakentamissopimus, B. Esisopimus määräalan luovutuksesta ja C. Esisopimus määräalan kaupasta, kun asemakaavamuutosehdotus nro 002522 on ollut julkisesti nähtävillä edellyttäen, että kaavaehdotus ei olennaisilta osiltaan muutu kaavaehdotuksen nähtävillä olon johdosta,
b) valtuutetaan kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja hyväksymään sopimusvelvoitteiden siirron kolmannelle osapuolelle, ja
c) valtuutetaan kaupunkiympäristön toimialan lakimies allekirjoittamaan maankäyttösopimuksen ja lopulliset luovutuskirjat sekä tekemään em. sopimuksiin teknisluonteisia tarkennuksia ja vähäisiä sisältömuutoksia.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- Maankäyttösopimus / A. Kunnallistekniikan rakentamissopimus, B. Esisopimus määräalan luovutuksesta ja C. Esisopimus määräalan kaupasta
- Liite A1: kartta sopimusalueesta
- Liite B1: kartta luovutettavasta määräalasta
- Liite C1: kartta luovutettavasta määräalasta

Täytäntöönpano: Kaupunkiympäristön toimiala

Muutoksenhakuohje: 1. Oikaisuvaatimus

Lisätiedot:
maankäyttöinsinööri Jouni Kahila, puh. 043 826 6116
projekti-insinööri Mikko Vanhanen, puh. 043 824 8831

etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

MAANKÄYTTÖSOPIMUS

[asemakaavan muutoksen pvm] päivätty asemakaavan muutos nro 002522, Manttaalitie 1, 3 (jäljempänä ”**Asemakaava**”).

Sopimus perustuu Vantaan [päätöksentekoelin] lainvoimaiseen päätökseen [päätösnumero].

Tähän sopimuskokonaisuuteen kuuluvat:

A. Kunnallistekniikan rakentamissopimus
B. Esisopimus määräalan luovutuksesta
C. Esisopimus määräalan kaupasta

SOPIMUKSEN TAUSTA JA TARKOITUS

Asemakaava sijaitsee Veromiehen kaupunginosassa. Alue rajautuu pohjoisessa Tikkurilantiehen, idässä Tammiston kauppatiehen sekä etelässä Manttaalitiehen. Lännessä osa Manttaalitietä ja suunnitellun Annefredinpuiston lounaiskulma rajautuu alueen sisälle.

Asemakaavan tavoitteena on rakentaa nykyisen osittain niittyiselle ja puustoiselle alueelle asuinrakennuksia ja Tammiston kauppatien varteen liike- sekä toimistotilaa.

Alue on nykyisin toimistorakennusten korttelialuetta (KTY). Asemakaavassa alue muutetaan asuinkerrostalojen korttelialueeksi (AK), asuinkerrostelojen, rivitalojen tai muiden kytkettyjen asuinrakennusten korttelialueeksi (AKR) ja liikerakennusten korttelialueeksi, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön (KM).

Asemakaavaan liittyen Lampukas Kiinteistö Oy sopimusalueeseen kuuluvan kiinteistön omistajana ja Vantaan kaupunki ovat sopineet alueen kunnallistekniikan rakentamisesta ja Lampukas Kiinteistö Oy:n osallistumisesta kunnallistekniikan korvaukseen.

A. KUNNALLISTEKNIIKAN RAKENTAMISSOPIMUS

1. Osapuolet

Vantaan kaupunki (Y-tunnus: 0124610-9)
Asematie 7, 01300 Vantaa
(jäljempänä ”**Kaupunki**”)

Lampukas Kiinteistö Oy (Y-tunnus: 0124421-8)
Lautatarhankatu 8 B, 00580 Helsinki
(jäljempänä ”**Hakija**”)

2. Sopimusalue ja tarkoitus

2.1 Sopimusalue koostuu hakijan omistamasta kiinteistöstä 92-52-305-6 (jäljempänä ”**Sopimusalue**”). Sopimusalue on merkitty ohjeellisesti karttaliitteeseen (liite A1).

2.2 Kaupunki ja Hakija Sopimusalueen omistajana sopivat tällä sopimuksella maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 12 a luvun mukaisesti kunnallistekniikan rakentamisesta ja Hakijan osallistumisesta Sopimusaluetta palvelevan kunnallistekniikan rakentamisen Kaupungille aiheuttamiin kustannuksiin.

3. Kunnallistekniikan rakentaminen

3.1 Sopimusalueen Asemakaavan mukainen käyttö edellyttää Annefredinkadun Asemakaavanpuoleisen jalankulku- ja pyörätien leventämistä.

3.2 Asemakaavassa Tikkurilantien reunaan esitettyjen rakennusten rakentaminen tulee aikatauluttaa siten, että talorakentaminen ei häiritse Tikkurilantielle tulevan ratikan rakentamista. Ratikan rakentamisen aikataulut tarkentuvat sen jälkeen, kun ratikka-allianssit on muodostettu. Hakija neuvottelee ja sopii rakennusten rakentamisen aikatauluista erikseen Kaupungin kadut- ja puistot -palvelualueen kanssa.

3.3 Kunnallistekniikan ja rakenteiden rakentaminen tapahtuu seuraavassa tavoitteellisessa aikataulussa, mikäli rakentaminen ei esty Kaupungista riippumattomasta syystä. Asemakaavan tultua voimaan, Hakija lähettää kirjallisen pyynnön Vantaan kaupungin kirjaamoon, kohdassa 3.1 mainittujen rakenteiden rakentamisesta. Kaupunki pyrkii rakentamaan kohdassa 3.1 mainitut rakenteet kiinteistöjen rakentamisen mukaisessa aikataulussa.

3.4 Alueen viimeistelytöiden toteutuksen periaatteena on niiden toteuttaminen ja yhteensovittaminen samanaikaisesti rakennettavien kiinteistöjen viimeistelytöiden kanssa.

3.5 Hakijan on Sopimusalueen suunnittelussa huomioitava kortteliin rajoittuvien katualueiden ja julkisen kaupunkitilan korkeusasemat. Tuleva rakentaminen tulee sovittaa katusuunnitelmien mukaiseen kadun korkeusasemaan. Jos katua ei ole vielä rakennettu

katusuunnitelman mukaiseksi, rakennuksien ja piha-alueiden suunnittelussa ja rakentamisessa tulee huomioida suunnitelman mukaiset korkeusasemat.

3.6 Osapuolet toteavat, että katualueen ja tontin rajakohta tulee saada sovitettua korkeusasemaltaan sekä materiaaleiltaan toimivaksi ja yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Hakija neuvottelee ja sopii katualueen ja tontin rajakohdan suunnittelusta, toteuttamisesta ja kustannusjaosta erikseen Kaupungin kadut- ja puistot -palvelualueen kanssa.

3.7 Katualueelle mahdollisesti sijoittuvat rakennusten perustus- ja muut rakenteet edellyttävät Kaupungin myöntämää erillistä sijoituslupaa. Katualueella sijoittuvien rakenteiden osalta tulee huomioida kadun alla olevat rakenteet sekä ennallistaa ne sekä katurakenne rakenteiden omistajan hyväksymällä tavalla. Tämä koskee myös tontin rakenteita, joiden rakentamisen tarvitsema työalue tulee ulottumaan katualueen puolelle. Tarkemmat ehdot määritetään Hakijalle tulevassa erillisessä sijoitus- ja/tai kaivuutyöluvassa.

3.8 Hakijan tulee hakea katualueella toimimiseen erillinen lupa Kaupungilta.

3.9 Hakija myöntää Kaupungille ilman erillistä korvausta, luvan sijoittaa Sopimusalueelle kadun tai puiston rakentamisen vuoksi välttämättömät tilapäiset tai pysyvät mm. katu- ja kuivatusrakenteet, maaleikkaus- ja pengerluiskat sekä ulkovalaisimet. Hakija myöntää Kaupungille luvan myös Kaupungin hyväksymien ohjeiden mukaisten uusiomateriaalien käyttöön Sopimusalueelle ulottuvissa katurakenteissa. Kaikki em. rakenteet jäävät Kaupungin omistukseen ja kunnossapitoon. Hakija vastaa omalla kustannuksellaan tällä sopimuksella sijoitettujen luiskien mahdollisesta korvaamisesta rakenteellisella ratkaisulla esim. tukimuureilla. Mahdollisen korvaavan rakenteen suunnittelussa on huomioita mm. maanpaine, liikennekuormat kadulla, rakenteen perustaminen, lumitilat, suojaetäisyydet kiinteään esteeseen. Korvaavan rakenteen suunnittelussa ja toteutuksessa on toimittava kohdan 3.5 ehtojen mukaisesti. Korvaavan rakenteen suunnitelmat on esitettävä kaupungille ennen niiden toteuttamiseen ryhtymistä. Em. rakenteet jäävät tontin omistukseen ja kunnossapitoon.

3.10 Mikäli Asemakaavan toteuttaminen edellyttää Hakijan toteutettavaksi jäävien tonttien alueella johto-, kaapeli- tai viemärisiirtoja tai niiden suojaamista rakennustöiden ajaksi, Hakija suorittaa ne kustannuksellaan. Hakija sopii siirroista ko. johdon, kaapelin tai viemärin omistajan kanssa.

4. Osallistuminen yhdyskuntarakentamisen kustannuksiin

4.1 Hakija maksaa Kaupungille maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 91 a §:n mukaisena yhdyskuntarakentamisen kustannusten korvauksena (jäljempänä **”Korvaus”**) yhteensä **3.241.401,00 euroa**.

4.2 Korvaus erääntyy maksettavaksi Kaupungin lähettämiä erillisiä laskuja vastaan neljässä erässä siten, että

- 1. erä määrältään **810.350,25 euroa** erääntyy välittömästi Asemakaavan voimaantullessa, ja
- 2. erä määrältään **810.350,25 euroa** erääntyy 12 kuukauden kuluttua Asemakaavan voimaantulon jälkeen
- 3. erä määrältään **810.350,25 euroa** erääntyy 24 kuukauden kuluttua Asemakaavan voimaantulon jälkeen.
- 4. erä määrältään **810.350,25 euroa** erääntyy 36 kuukauden kuluttua Asemakaavan voimaantulon jälkeen.

4.3 Korvaus suoritetaan Kaupungin lähettämää erillistä laskua vastaan (maksuehto 14 pv netto, viivästyskorkoa peritään korkolain (633/1982) mukaisesti).

4.4 Myöhästyneille maksuerille maksetaan Asemakaavan voimaantulosta lukien vuotuista korkoa ja kertynyt korko maksetaan ko. maksuerän maksamisen yhteydessä. Korko on 1,5 % lisättynä 6 kk euribor-korolla, kuitenkin vähintään 1,5 %.

5. Korvauksen tarkistus, mikäli toteutunut rakennusoikeus ylittää Asemakaavassa osoitetun rakennusoikeuden

5.1 Asemakaavassa Sopimusalueelle on osoitettu kaavakartan mukainen määrä rakennusoikeutta (jäljempänä kokonaisrakennusoikeus **”Rakennusoikeus”**). Tontit on mahdollista jakaa ennen Asemakaavan toteutusta useiksi tonteiksi, jolloin tonttijaossa jokaiselle uudelle tontille merkitään tonttikohtainen rakennusoikeus.

5.2 Korvauksen perusteena on muiden seikkojen ohella Asemakaavassa syntynyt rakennusoikeuden lisäys, jonka mukaisesta arvonnoususta 50 % maksetaan Korvauksena. Mikäli Sopimusalueelle myönnetään rakennuslupa siten, että lainvoiman saaneen uuden rakennusluvan mukainen rakennusoikeus on tietyn rakentamisen osalta suurempi kuin Sopimusalueelle Asemakaavassa osoitettu rakennusoikeus, sitoutuu Hakija ilmoittamaan tästä Kaupungille.

5.3 Hakija maksaa Sopimusalueen rakennusoikeuden lisääntymisestä koituneesta arvonnoususta 50 % Kaupungille Korvauksena. Arvonnousu lasketaan ko. tontille rakennettavan rakennuksen käyttötarkoituksien mukaisesti.

5.4 Kaupungin oikeus Korvauksen tarkistukseen ja perimiseen on voimassa viisi vuotta Asemakaavan voimaantulosta.

5.5 Mikäli Sopimusalueelle myönnetään rakennuslupa siten, että lainvoiman saaneen uuden rakennusluvan mukainen rakennusoikeus on tietyn rakentamisen osalta pienempi kuin Sopimusalueelle Asemakaavassa osoitettu rakennusoikeus, Korvausta ei tältä osin tarkisteta alaspäin.

6. Korvauksen vakuus

6.1 Hakija luovuttaa Kaupungille Korvauksen suorittamisen vakuudeksi **3.241.401 euron** suuruisen Kaupungin etukäteen hyväksymän vakuuden, jota vapautetaan, kun Korvausta suoritetaan tai sopimus lakkaa olemasta voimassa. Vakuus vapautetaan erissä siten, että vakuuden summa on aina maksamattoman Korvauksen suuruinen.

6.2 Vakuuden on oltava voimassa 31.12.2029 saakka.

6.3 Vakuus kuitataan vastaanotetuksi tämän maankäyttösopimuksen allekirjoituksin.

7. Asuntotuotannon rahoitus- ja hallintamuoto ja sopimussakko

7.1 Sopimusalueelle osoitettavasta uudesta asumisen rakennusoikeudesta vähintään 50 % tulee toteuttaa vapaarahoitteisina omistusasuntoina, vähintään 20 % tulee toteuttaa valtion tukemina pitkän korkotuen vuokra-asuntoina ja vähintään 10 % tulee toteuttaa lyhyen korkotuen asuntoina, asumisoikeusasuntoina tai mahdollisilla uusilla, kaupungin erikseen hyväksymillä rahoitusmalleilla. Pitkän korkotuen vuokra-asuminen tulee hajauttaa vähintään kahteen eri asuinkortteliin sopimusalueella.

7.2 Mikäli Hakija ei täytä edellä mainittua asuntotuotannon rahoitus- ja hallintamuotoa se on velvollinen maksamaan Kaupungille toteutetun rakennusoikeuden poikkeamasta **sopimussakkoa 200 euroa/k-m²**.

8. Asuntojen huoneistotyyppijakauma ja sopimussakko

8.1 Kaikissa Sopimusalueelle rakennettavissa asuntohankkeissa, jotka eivät ole erityisryhmille kohdennettuja tai erikseen kaupungin hyväksymiä erityiskohteita, asuntojen kokonaismäärästä (kpl) asuntohanketta kohden korkeintaan 30 % saa olla yksiöitä ja vähintään 30 % on oltava kolmioita tai suurempia asuntoja. Kunkin asuntotyypin osuus kokonaisasuntomäärästä pyöristetään lähimpään prosenttiin. Asuntohankkeeksi tulkitaan sopimusalueella joko a) yksittäinen asuinrakennus tai b) korkeintaan sadan (100) asunnon asunto-osakeyhtiö tai kiinteistöosakeyhtiö, joka muodostuu useammasta rakennuksesta. Asuntojen huoneiksi lasketaan ainoastaan tilat, joista on ikkuna suoraan ulos.

8.2 Mikäli Hakija ei täytä edellä mainittua asuntotuotannon huoneistotyyppijakaumaa, se on velvollinen maksamaan Kaupungille poikkeamasta sopimussakkoa **50 000 euroa/asunto** sallittujen yksiöiden määrän (kpl) ylittävien ja sallittujen kolmioiden tai suurempien asuntojen määrän (kpl) alittavien asuntojen osalta.

9. Rakentamisen energiatehokkuus ja sopimussakko

9.1 Sopimusalueelle toteutettavien rakennusten suunnittelussa ja rakentamisessa on kiinnitettävä erityistä huomiota energiatehokkuutta parantaviin ratkaisuihin. Sopimusalueelle rakennettavien asuinkerrostalojen tulee täyttää A2018-energiatehokkuusluokalle asetetut vaatimukset siten, että E-luku alittaa tason 75 kWh/m²/vuosi.

9.2 Mikäli Yhtiö ei täytä edellä mainittua asuinrakennusten energiatehokkuusvaatimusta, se on velvollinen maksamaan Kaupungille sopimussakkoa jokaisesta asuinrakennuksesta, joka ylittää edellä mainitun energiatehokkuusvaatimuksen **50 euroa/k-m²**.

10. Sopimusalueen maaperä ja jätteet

10.1 Hakija vastaa rakennushankkeen suunnitteluun liittyvien maaperätutkimusten suorittamisesta sekä maaperän edellyttämistä hankkeen toteuttamiseen liittyvistä rakenteellisista ratkaisuista.

10.2 Selvennyksenä todetaan, että osapuolet vastaavat mahdollisesta maaperän ja pohjaveden pilaantumisesta sekä jätteiden poistamisesta vain omistamillaan alueilla ja jäljempänä sovittavien esisopimuksien mukaisesti luovuttamiensa alueiden osalta.

11. Vesihuolto- ja sähköverkostoon liittyminen

11.1 Hakija on velvollinen liittämään Sopimusalueen ja sille toteutettavat uudisrakennukset kustannuksellaan Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSY:n omistamaan vesihuoltoverkostoon ja yleiseen sähköverkkoon liittymishetkellä voimassa olevin liittymisehdoin. Hakija on tutustunut liittymisehtoihin itsenäisesti.

12. Sopimuksen velvoitteiden siirto kolmannelle

12.1 Hakija sitoutuu ottamaan tämän sopimuksen sopimusehdot Sopimusaluetta koskeviin vastaisiin luovutuskirjoihin, kaikilta niiltä osin kuin sopimusvelvoitteita ei ole suoritettu luovutushetkellä. Hakija sitoutuu ilmoittamaan kirjallisesti vastaisista luovutuksista Kaupungille.

12.2 Hakija vastaa tämän sopimuksen velvoitteista siihen asti, kun Kaupunki on hyväksynyt sopimusvelvoitteiden siirron luovutuksensaajalle tai sopimusvelvoitteet ovat tulleet täytetyiksi. Jos Hakija ei ole siirtänyt velvoitteita edellä sanotulla tavalla, Hakija vastaa tämän sopimuksen velvoitteiden suorittamisesta myös luovutetun alueen osalta.

Mikäli Maanomistajan yritysjärjestelyiden seurauksena Sopimusalueen tontit tai niiden määräosat siirtyvät useammalle erilliselle yhtiölle, tai mikäli Maanomistaja muuten luovuttaa tontit tai niiden määräosat Maanomistajan (tai Avain Asumisoikeus Holding Oy:n tai Fastighets Ab Annen) kanssa samaan konserniin kuuluville tai perustettaville yhtiöille, on Maanomistajalla oikeus siirtää tämän Sopimuksen mukaiset oikeudet ja velvoitteet edellä tarkoitetuille yhtiöille siten, että kukin yhtiö vastaa ainoastaan omistukseensa tulevaan tonttiin tai määräosaan liittyvistä velvoitteista ml. kyseisen tontin tai määräosan osuus Korvauksesta.

13. Sopimuksen voimaantulo

13.1 Tämä sopimus tulee voimaan heti, kun osapuolet ovat sen allekirjoittaneet ja osapuolilla on oikeus vaatia sopimusehtojen täyttämistä, kun Asemakaava on tullut voimaan.

13.2 Tämä sopimus lakkaa olemasta voimassa, ellei Vantaan kaupunginvaltuusto ole hyväksynyt Asemakaavaa 31.12.2026 mennessä. Mikäli asemakaavan hyväksyminen viivästyy, osapuolet sitoutuvat neuvottelemaan ja sopimaan mahdollisesta sopimuksen jatkoajasta.

13.3 Selvennyksenä todetaan, että mikäli Vantaan kaupunginvaltuusto on 31.12.2026 mennessä hyväksynyt Asemakaavan, mutta siitä on valitettu, pysyy tämä sopimus voimassa. Mikäli valitusviranomainen on lainvoimaisella päätöksellä hyväksynyt valituksen siten, että Asemakaava ei tule voimaan miltään osin, tämä sopimus lakkaa olemasta voimassa.

13.4 Osapuolet eivät esitä tämän sopimuksen raukeamistapauksissa minkäänlaisia korvausvaatimuksia.

14. Sopimuksen muuttaminen ja sopimuksen pätemättömyys

14.1 Mikäli olosuhteissa tapahtuu tämän sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen huomattavia muutoksia, joiden takia sopimusta on tarkistettava, pysyy tämä sopimus voimassa, mutta osapuolet sitoutuvat neuvottelemaan tarkistuksista erikseen. Tällainen huomattava muutos voi olla esimerkiksi Asemakaavan oleellinen muuttuminen tai Asemakaavan voimaan tuleminen osittain vain tiettyjen alueiden osalta.

14.2 Kaikista muutoksista tähän sopimukseen sovitaan kirjallisesti ja osapuolet allekirjoittavat muutossopimuksen.

14.3 Mikäli jotakin tämän sopimuksen ehtoa pidetään pätemättömänä, mitättömänä tai täytäntöönpanokelvottomana, sen ei katsota vaikuttavan sopimuksen muiden ehtojen pätevyyteen. Osapuolet sitoutuvat tällaisessa tilanteessa neuvottelemaan uudesta sopimusehdosta, joka korvaisi pätemättömän, mitättömän tai täytäntöönpanokelvottoman sopimusehdon ja joka mahdollistaa sopimuksen tarkoituksen toteutumisen. Osapuolet sitoutuvat noudattamaan tämän sopimuksen määräyksiä mahdollisesta pätemättömyydestä huolimatta.

15. Erimielisyyksien ratkaiseminen

15.1 Tämän sopimuksen tulkinnasta syntyvät erimielisyydet, joista osapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen, ratkaistaan Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa.

B. ESISOPIMUS MÄÄRÄALAN LUOVUTUKSESTA

B. I LOPULLISEN LUOVUTUKSEN TOTEUTUMISEN EDELLYTYKSET

Kohdassa B.II mainitut osapuolet sitoutuvat tekemään kohdan B.II mukaisen luovutuskirjan kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun Asemakaava on tullut voimaan.

Tämä esisopimus lakkaa olemasta voimassa, mikäli Vantaan kaupunginvaltuusto ei ole hyväksynyt Asemakaavaa 31.12.2026 mennessä.

Selvennyksenä todetaan, että mikäli Vantaan kaupunginvaltuusto on 31.12.2026 mennessä hyväksynyt Asemakaavan, mutta päätöksestä on valitettu, pysyy tämä esisopimus voimassa. Mikäli valitusviranomainen on lainvoimaisella päätöksellä hyväksynyt valituksen siten, että Asemakaava ei tule voimaan miltään osin, tämä esisopimus lakkaa olemasta voimassa.

Mikäli olosuhteissa tapahtuu tämän esisopimuksen allekirjoittamisen jälkeen huomattavia muutoksia, joiden takia esisopimusta on tarkistettava, pysyy tämä esisopimus voimassa, mutta osapuolet sitoutuvat neuvottelemaan tarkistuksista erikseen. Tällainen huomattava muutos voi olla esimerkiksi Asemakaavan oleellinen muuttuminen tai Asemakaavan voimaan tuleminen osittain vain tiettyjen alueiden osalta.

Osapuolet eivät esitä tämän esisopimuksen mahdollisissa raukeamistapauksissa minkäänlaisia korvausvaatimuksia.

B. II MÄÄRÄALAN LUOVUTUSKIRJA

Sopimus perustuu Vantaan kaupunginhallituksen lainvoimaiseen päätökseen [päiväys ja päätösnumero] ja osapuolten välillä tehtyyn (pvm) päivättyyn esisopimukseen.

Luovuttaja	**Lampukas Kiinteistö Oy** (Y-tunnus: 0124421-8) Lautatarhankatu 8 B 00580 Helsinki (jäljempänä ”**Luovuttaja**”)
Luovutuksensaaja	**Vantaan kaupunki** (Y-tunnus: 0124610-9) Asematie 7 01300 Vantaa (jäljempänä ”**Kaupunki**”)
Luovutuksen kohde	Noin 709 m^2:n suuruinen määräala Vantaan kaupungin Veromiehen kaupunginosassa sijaitsevasta kiinteistöstä, kiinteistötunnus 92-52-305-6 (jäljempänä ”**Määräala**”). Määräala on asemakaavassa katualuetta.

Määräala on merkitty oheiseen karttaliitteeseen (liite B1).

Luovutuskirjan ehdot

Tämän luovutuksen kaikki ehdot on esitetty tässä luovutuskirjassa.

1. Luovutushinta

1.1 Luovutus on vastikkeeton.

2. Omistus- ja hallintaoikeus

2.1 Määräalan omistus- ja hallintaoikeus siirtyy Kaupungille tämän luovutuskirjan allekirjoituksin.

3. Verot ja maksut

3.1 Luovuttaja vastaa niistä Määräalaan kohdistuvista veroista ja muista maksuista, joiden maksuunpanon perustana on hallintaoikeuden siirtymistä edeltävä aika. Hallintaoikeuden siirtymisen jälkeen maksuista vastaa Kaupunki.

4. Kiinnitykset ja rasitukset

4.1 Määräalan kiinteistöön 92-52-305-6 kohdistuu 29.4.2024 päivätyn rasitustodistuksen mukaan yhteensä kuusi kiinnitystä, joista on annettu kirjalliset panttikirjat ja joiden saajaksi on merkitty Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, 0533297-9.

4.2 Luovuttaja on toimittanut pantinhaltijoiden suostumukset kiinnitysten poistamisesta Määräalaa koskien ennen tämän luovutuskirjan allekirjoitusta. Luovuttaja luovuttaa Kaupungille ennen tämän luovutuskirjan allekirjoitusta sellaiset asiakirjat (panttikirjat ja/tai pantinhaltijan kirjallinen suostumus kiinnityksen poistamiseen), joiden nojalla Kaupunki voi kiinnitykset poistaa.

5. Rasitteet, käyttöoikeudet ja käyttörajoitukset

5.1 Määräalaan kohdistuvat muut rasitteet, käyttöoikeudet ja käyttörajoitukset ilmenevät kiinteistörekisteriotteesta.

6. Kohteeseen tutustuminen

6.1 Kaupunki on tarkastanut Määräalan ja sen rajat sekä tutustunut alueen maasto-olosuhteisiin. Kaupunki on verrannut näitä seikkoja Määräalasta esitetyistä asiakirjoista saataviin tietoihin. Kaupungilla ei ole huomauttamista näiden seikkojen osalta.

7. Asiakirjoihin tutustuminen

7.1 Kaupunki on tutustunut Määräalaa koskeviin asiakirjoihin, joita ovat lainhuutotodistus, rasitustodistus, kiinteistörekisterinote sekä kaavakartat ja -määräykset sekä johtokartta.

7.2 Kaupunki on tutustunut myös naapurikiinteistöä koskeviin asiakirjoihin, joita ovat kaavakartat ja -määräykset.

8. Irtaimisto

8.1 Tätä luovutusta ei seuraa mitään irtaimistoa, eikä irtaimen omaisuuden luovuttamisesta ole tämän luovutuksen yhteydessä tehty eri sopimusta.

9. Maaperä ja jätteet

9.1 Mahdolliseen pilaantuneeseen maaperään sovelletaan ympäristönsuojelulain (527/2014) säännöksiä.

10. Erimielisyyksien ratkaiseminen

10.1 Tästä sopimuksesta mahdollisesti syntyvät riitaisuudet, joita ei voida osapuolten välisin neuvotteluin ratkaista, annetaan Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

(lopullisen luovutuskirjan allekirjoitukset)

C. ESISOPIMUS MÄÄRÄALAN KAUPASTA

C. I LOPULLISEN KAUPAN TOTEUTUMISEN EDELLYTYKSET

Kohdassa C.II mainitut osapuolet sitoutuvat tekemään kohdan C.II mukaisen kauppakirjan kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun Asemakaava on tullut voimaan.

Tämä esisopimus lakkaa olemasta voimassa, mikäli Vantaan kaupunginvaltuusto ei ole hyväksynyt Asemakaavaa 31.12.2026 mennessä.

Selvennyksenä todetaan, että mikäli Vantaan kaupunginvaltuusto on 31.12.2026 mennessä hyväksynyt Asemakaavan, mutta päätöksestä on valitettu, pysyy tämä esisopimus voimassa. Mikäli valitusviranomainen on lainvoimaisella päätöksellä hyväksynyt valituksen siten, että Asemakaava ei tule voimaan miltään osin, tämä esisopimus lakkaa olemasta voimassa.

Mikäli olosuhteissa tapahtuu tämän esisopimuksen allekirjoittamisen jälkeen huomattavia muutoksia, joiden takia esisopimusta on tarkistettava, pysyy tämä esisopimus voimassa, mutta osapuolet sitoutuvat neuvottelemaan tarkistuksista erikseen. Tällainen huomattava muutos voi olla esimerkiksi Asemakaavan oleellinen muuttuminen tai Asemakaavan voimaan tuleminen osittain vain tiettyjen alueiden osalta.

Osapuolet eivät esitä tämän esisopimuksen mahdollisissa raukeamistapauksissa minkäänlaisia korvausvaatimuksia.

C. II MÄÄRÄALAN KAUPPAKIRJA

Sopimus perustuu Vantaan kaupunginhallituksen lainvoimaiseen päätökseen [päiväys ja päätösnumero] ja osapuolten välillä tehtyyn (pvm) päivättyyn esisopimukseen.

Myyjä	**Vantaan kaupunki** (Y-tunnus: 0124610-9) Asematie 7 01300 Vantaa (jäljempänä ”**Kaupunki**”)
Ostaja	**Lampukas Kiinteistö Oy** (Y-tunnus: 0124421-8) Lautatarhankatu 8 B 00580 Helsinki (jäljempänä ”**Ostaja**”)
Kaupan kohde	Noin 37 m^2:n suuruinen määräala Vantaan kaupungin Veromiehen kaupunginosassa sijaitsevasta kiinteistöstä, kiinteistötunnus 92- 52-9901-0 (jäljempänä ”**Määräala**”). Myytävä Määräala on tonttimaata. Määräala on merkitty oheiseen karttaliitteeseen (liite C1).

Kauppakirjan ehdot

Tämän kaupan kaikki ehdot on esitetty tässä kauppakirjassa.

1. Kauppahinta

1.1 Kauppahinta on **39 420 euroa**. Kauppahinta on maksettu Kaupungin lähettämää laskua vastaan ennen kaupantekotilaisuutta ja kuitataan maksetuksi tämän kauppakirjan allekirjoituksin.

2. Omistus- ja hallintaoikeus

2.1 Määräalan omistus- ja hallintaoikeus siirtyy Ostajalle tämän kauppakirjan allekirjoitushetkellä.

3. Verot ja maksut

3.1 Tästä kaupasta menevän varainsiirtoveron maksaa Ostaja.

3.2 Määräalaan kohdistuvista veroista ja maksuista, joiden maksuunpanon perusteena on Määräalan hallintaoikeuden siirtymisen jälkeinen aika, vastaa Ostaja. Ne muut verot ja maksut, joiden peruste on hallintaoikeuden siirtymistä edeltävältä ajalta, kuuluvat Kaupungin vastattaviksi.

4. Kiinnitykset ja rasitukset

4.1 Kaupunki luovuttaa Määräalan rasitustodistuksen mukaisesti kiinnityksistä ja muista rasituksista vapaana.

5. Rasitteet, käyttöoikeudet ja käyttörajoitukset

5.1 Määräalaan kohdistuvat muut rasitteet, käyttöoikeudet ja käyttörajoitukset ilmenevät kiinteistörekisteriotteesta.

6. Kohteeseen tutustuminen

6.1 Ostaja on tarkastanut Määräalan, sen alueen ja rajat sekä tutustunut alueen maasto-olosuhteisiin. Ostaja on verrannut näitä seikkoja Määräalasta esitetyistä asiakirjoista saataviin tietoihin. Ostajalla ei ole huomauttamista näiden seikkojen osalta.

6.2 Ostaja vastaa mahdollisen rakennushankkeen suunnitteluun liittyvien maaperätutkimusten suorittamisesta sekä maaperän edellyttämistä hankkeen toteuttamiseen liittyvistä rakenteellisista ratkaisuista.

7. Asiakirjoihin tutustuminen

7.1 Ostaja on tutustunut Määräalaa koskeviin asiakirjoihin, joita ovat lainhuutotodistus, rasitustodistus, kiinteistörekisteriote, kaavakartat ja -määräykset sekä johtokartta. Lisäksi Ostaja on tutustunut itsenäisesti Vantaan kaupungin rakennusjärjestykseen, Määräalan luovutusta koskevaan päätökseen sekä alueelle mahdollisesti laadittuun rakentamistapaohjeeseen, lähiympäristösuunnitelmaan ja korttelisuunnitelmaan.

7.2 Ostaja on tutustunut itsenäisesti myös naapurikiinteistöjä koskeviin asiakirjoihin, joita ovat kaavakartat ja -määräykset sekä johtokartta.

8. Irtaimisto

8.1 Tätä kauppaa ei seuraa mitään irtaimistoa, eikä irtaimen omaisuuden myymisestä ole tämän kaupan yhteydessä tehty eri sopimusta.

9. Maaperä ja jätteet

9.1 Kaupungin tietojen mukaan Määräalalla ei ole aiemmin harjoitettu toimintaa, joka saattaisi aiheuttaa maaperän tai pohjaveden pilaantumista, eikä Määräalalla ole jätettä.

9.2 Mikäli myöhemmin kuitenkin ilmenee tarvetta pilaantuneen maaperän tai pohjaveden puhdistamiseen taikka jätteiden poistamiseen, Ostaja on velvollinen välittömästi ottamaan yhteyttä Kaupunkiin, jotta tarvittavasta menettelystä voidaan sopia, huomioiden myös aiheuttamisperiaatteen mukainen pilaantumisen aiheuttajan ensisijainen puhdistamisvastuu. Tällöin Kaupunki vastaa pilaantuneiden maa-ainesten poistamisesta ja pohjaveden puhdistamisesta sekä jätteiden poistamisesta aiheutuvista tavanomaisiin maanrakennuskustannuksiin nähden ylimääräisistä suorista lisäkustannuksista toimivaltaisen viranomaisen edellyttämään tasoon. Työn tekemisestä sovitaan erikseen.

9.3 Kaupungin vastuu edellä tarkoitetuista toimenpiteistä syntyneistä kustannuksista on voimassa siihen asti, kunnes Määräalalle kauppakirjan allekirjoittamisen jälkeen rakennettava rakennushanke on ensimmäisen kerran viranomaisen toimesta hyväksytty käyttöönotettavaksi. Tämän jälkeen Ostaja vastaa pilaantumisesta ja siitä aiheutuvista kustannuksista.

9.4 Kaupunki vastaa edellä tarkoitetuista toimenpiteistä syntyneistä kustannuksista joka tapauksessa korkeintaan kymmenen vuoden ajan kauppakirjan allekirjoituspäivästä lukien.

9.5 Kaupungin vastuu ei koske kauppakirjan allekirjoituksen jälkeen aiheutunutta pilaantumista tai roskaantumista. Ostaja vastaa kustannuksellaan Määräalalla ennen kaupantekoa sijainneiden mahdollisten vähäisten roskien poistamisesta.

10. Oikeus johtojen ja yhdyskuntateknisten laitteiden ym. sijoittamiseen

10.1 Ostaja sallii Kaupungin osoittamien yhdyskuntaa tai Määräalaa palvelevien tarpeellisten maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 161 §:ssä tarkoitettujen johtojen ja niihin liittyvien laitteiden rakennelmien ja laitosten sijoittamisen Määräalalle sekä maankäyttö- ja rakennuslain 163 §:ssä tarkoitettujen johtojen kiinnikkeiden, opasteiden, merkkien ja muiden laitteiden sijoittamisen tai kiinnittämisen rakennuksiin tai Määräalan alueelle sekä vähäisten katurakenteiden osien sijoittamisen Määräalalle. Edellä mainittujen johtojen, laitteiden, rakennelmien ja laitosten sijoittaminen tulee toteuttaa niin, ettei se aiheuta haittaa tai vahinkoa Määräalalle tai sille suunnitellulle rakentamiselle.

10.2 Ostaja sallii jalankulkutasojen ja -ulokkeiden sekä niiden katosten kannattimien sijoittamisen Määräalalle sekä vähäisten katurakenteiden osien sijoittamisen Määräalalle,

sen yli ja sillä sijaitseviin rakennuksiin, mikäli tästä ei aiheudu olennaista haittaa tai vahinkoa Määräalalle tai sille suunnitellulle rakentamiselle.

10.3 Asennus- ja rakentamistöiden jälkeen Kaupunki on velvollinen saattamaan Määräalan sellaiseen kuntoon, jossa se oli ennen edellä mainittuihin toimenpiteisiin ryhtymistä ja joka ei ole välttämätöntä seurausta edellä mainittujen johtojen ja yhdyskuntateknisten laitteiden ym. pysyvästä käyttämisestä.

10.4 Ostajalle korvataan edellä mainituista toimenpiteistä aiheutuva välitön vahinko.

10.5 Kaupungilla on oikeus Ostajaa enempää kuulematta siirtää edellä mainitut oikeutensa ja velvollisuutensa vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitetulle vesihuoltolaitokselle.

11. Muut ehdot

11.1 Määräalaa ei saa käyttää muuhun kuin asemakaavan ja tämän kauppakirjan mukaisiin tarkoituksiin, eikä Määräalalla saa harjoittaa toimintaa, joka kohtuuttomasti häiritsee ympäristöä.

11.2 Ostaja sitoutuu liittämään Määräalan sähkö-, vesi- ja viemäriliittymiin sekä mahdollisiin hulevesi- ja muihin liittymiin, tekemään tarvittavat liittymäsopimukset, vastaamaan liittymis- ja käyttömaksuista sekä noudattamaan liittymisessä ja käytössä voimassa olevia yleisiä liittymisehtoja ja määräyksiä.

12. Erimielisyyksien ratkaiseminen

12.1 Tästä sopimuksesta mahdollisesti syntyvät riitaisuudet, joita ei voida osapuolten välisin neuvotteluin ratkaista, annetaan Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

(lopullisen kauppakirjan allekirjoitukset)

Tätä sopimuskokonaisuutta on laadittu kolme yhtäpitävää kappaletta, yksi kullekin osapuolelle ja yksi kaupanvahvistajalle.

VANTAAN KAUPUNKI **LAMPUKAS KIINTEISTÖ OY**

_____ _____

[nimi] [nimi]

lakimies, valtuutettuna [asema]

LIITTEET

Liite A1: Sopimusalue
Liite B1: Kartta luovutettavasta määräalasta
Liite C1: Kartta myytävästä määräalasta

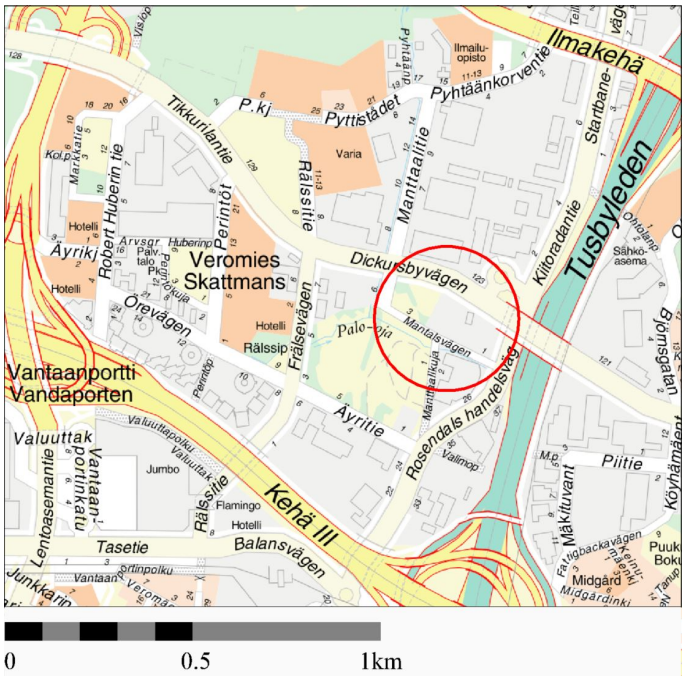
KAUPANVAHVISTUS

Kaupanvahvistajana todistan, että (allekirjoittajan nimi) Lampukas Kiinteistö Oy:n puolesta [valtakirjalla] ja lakimies [nimi] Vantaan kaupungin puolesta valtuutuksella ovat allekirjoittaneet tämän esisopimuksen ja että he ovat olleet yhtä aikaa läsnä esisopimusta vahvistettaessa. Olen tarkistanut allekirjoittajien henkilöllisyyden ja todennut, että esisopimus on tehty maakaaren 2 luvun 1 §:ssä säädetyllä tavalla.

[päivämäärä]

_____

KOHTEEN SIJAINTI

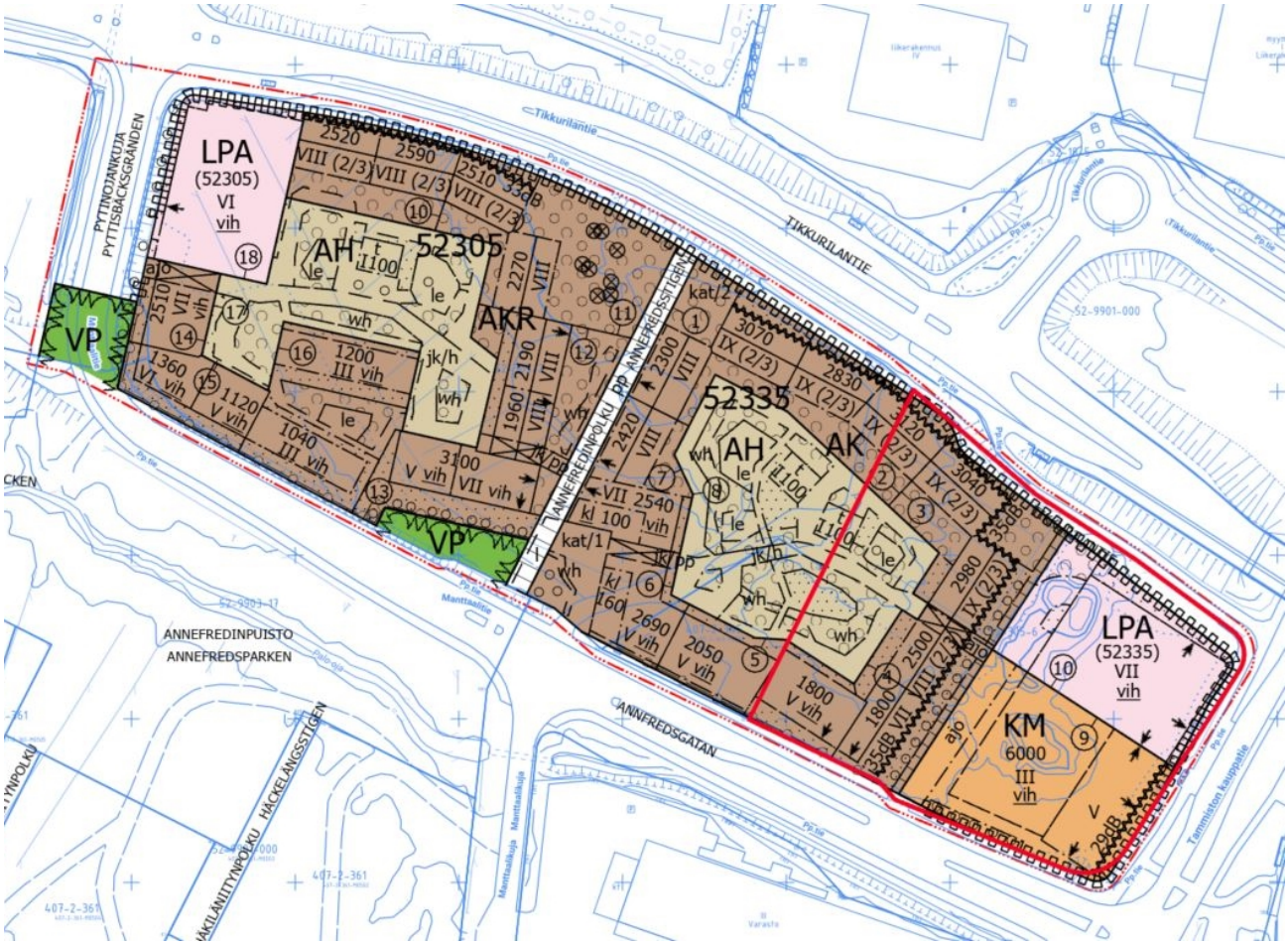

Asemakaavan muutos nro 002522

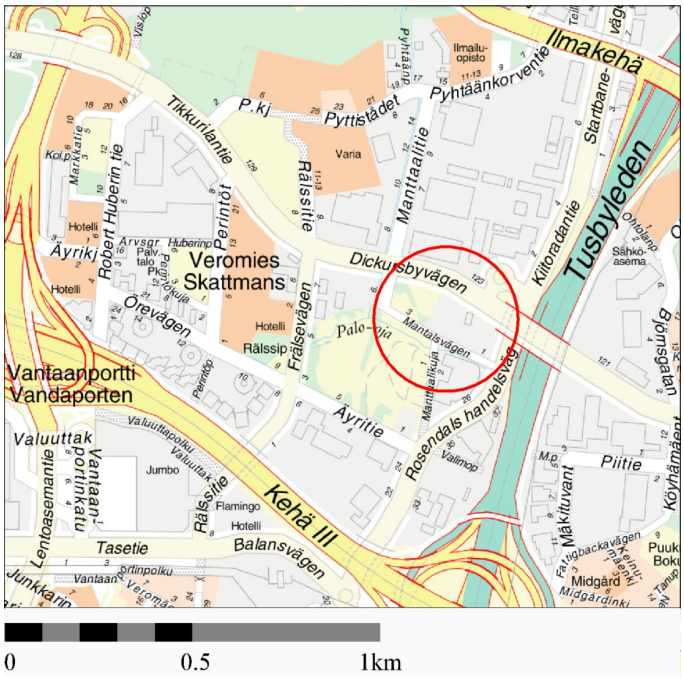
SOPIMUSALUE
(punaisella rajattu alue)
Lampukas Kiinteistö Oy

Kaupunginosa: VEROMIES (52)

Kiinteistö: 92-52-305-6

KOHTEEN SIJAINTI

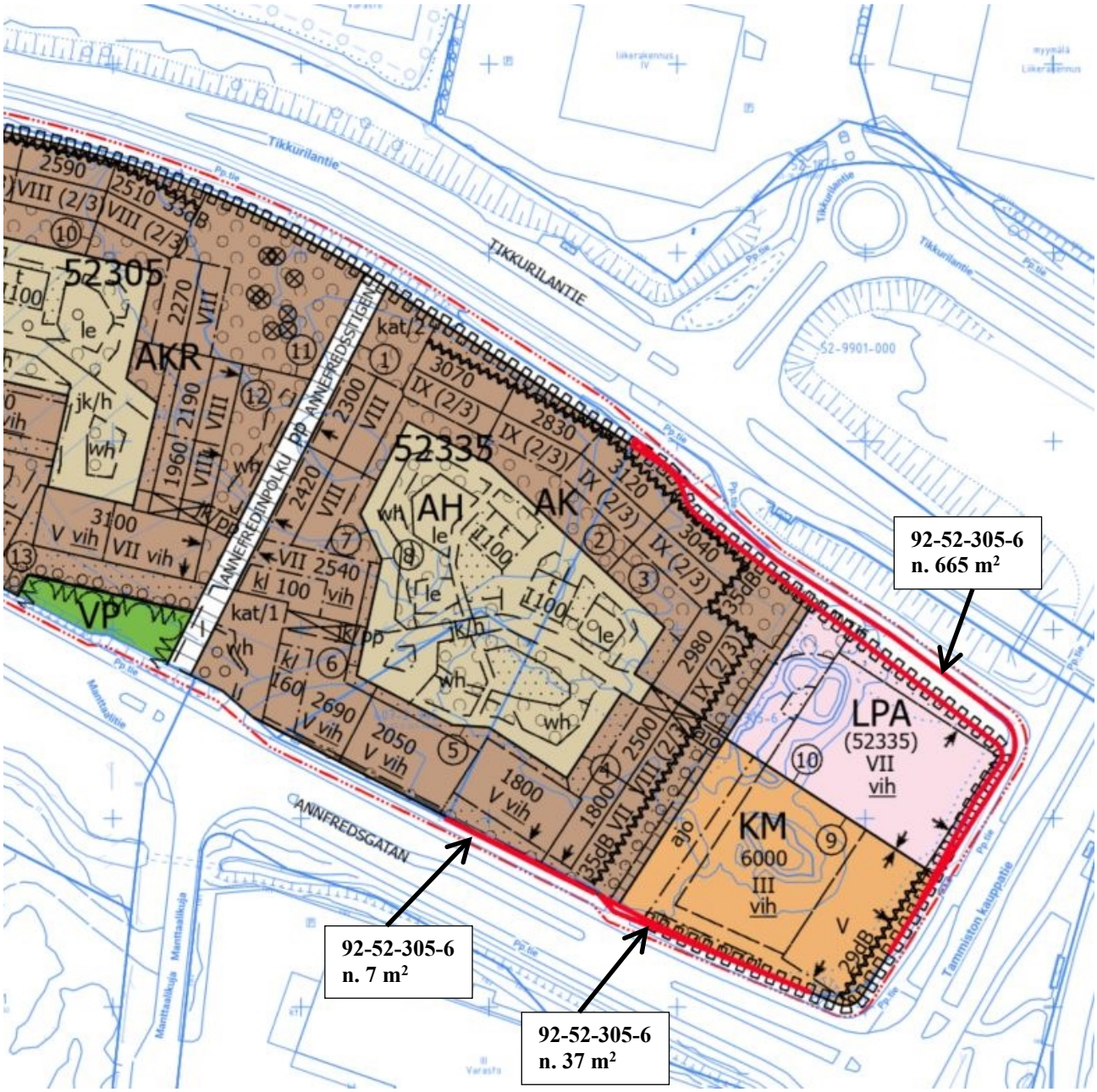

Asemakaavan muutos nro 002522

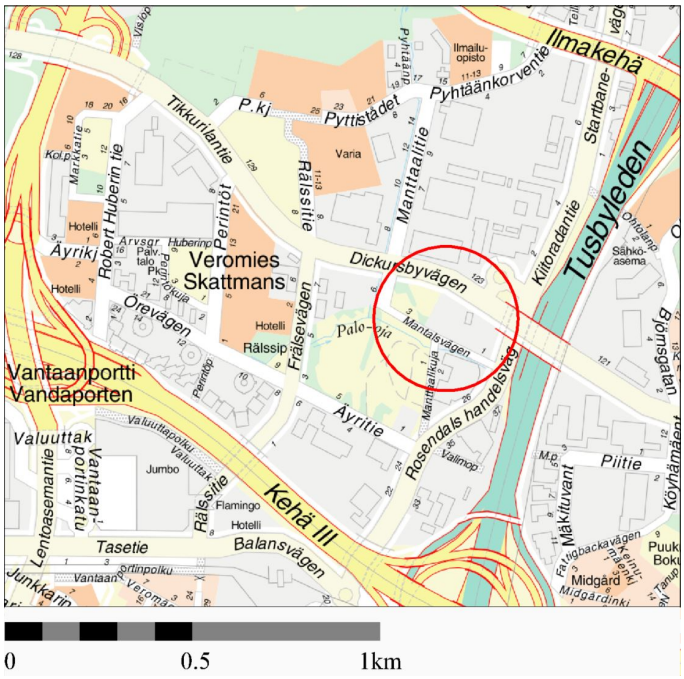
ESISOPIMUS MÄÄRÄALAN LUOVUTUKSESTA (katualuetta) / Lampukas Kiinteistö Oy

Kaupunginosa: VEROMIES (52)

n. 709 m²:n suuruinen määräala kiinteistöstä: 92-52-305-6

KOHTEEN SIJAINTI

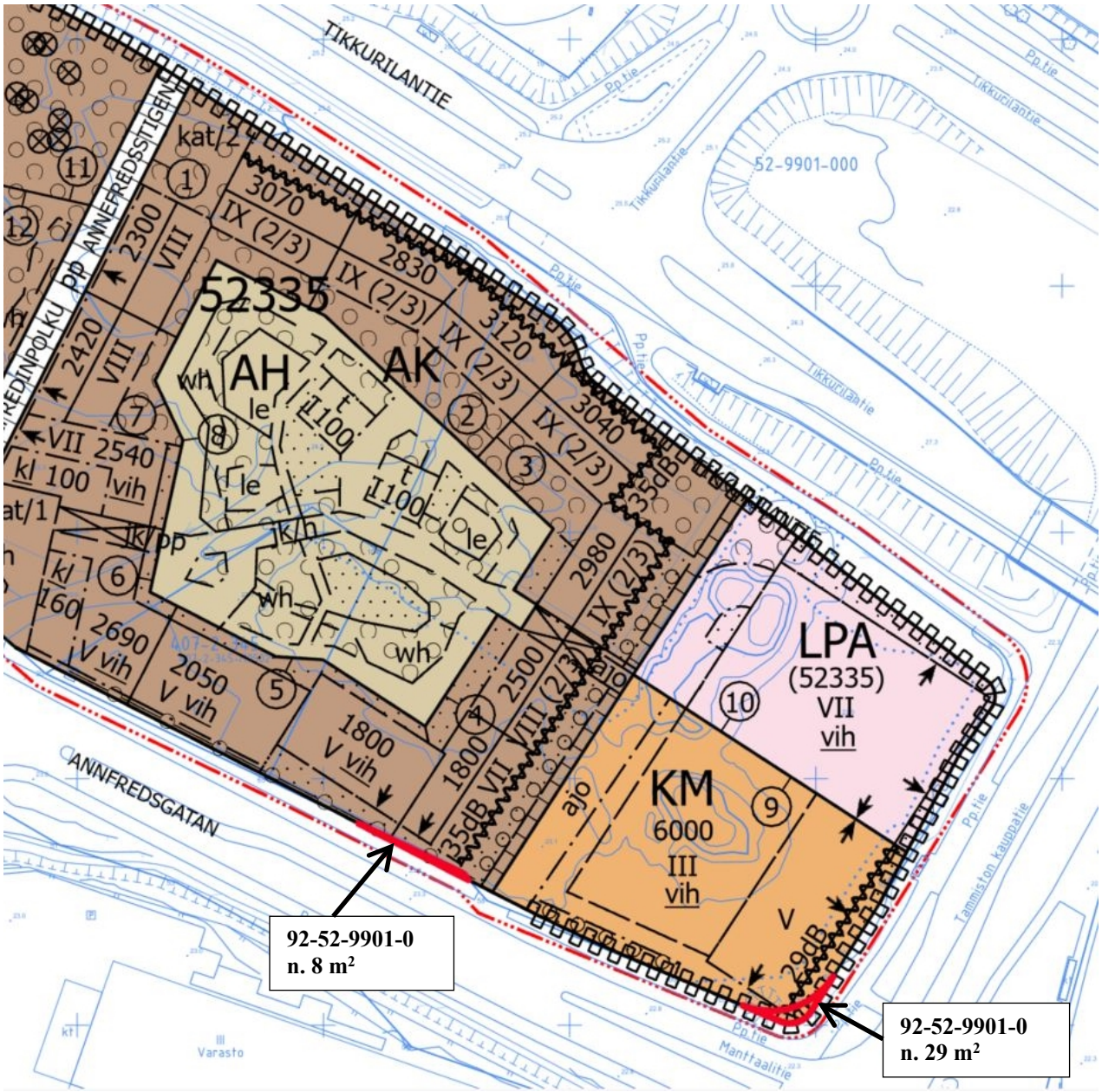

Asemakaavan muutos nro 002522

ESISOPIMUS MÄÄRÄALAN MYYNNISTÄ (tonttimaata) / Lampukas Kiinteistö Oy

Kaupunginosa: VEROMIES (52)

n. 37 m²:n suuruinen määräala kiinteistöstä: 92- 52-9901-0

14 § Maankäyttösopimus / 002522 Manttaalitie 1-3 / Fastighets Ab Anne / TeA

VD/4168/10.00.01.05/2024
TeA/AK/TH/AVP/JK/MV/EK

Asemakaavan muutoksella mahdollistetaan asuinrakennusten (AK ja AKR) sekä liiketilojen (KM) rakentaminen entiselle toimitilarakennusten (KTY) korttelialueelle. Fastighets Ab Anne maksaa kaupungille yhdyskuntarakentamisen kustannusten korvauksena 6 952 735 euroa. Esisopimuksella määräalan luovutuksesta varmistetaan yleisten alueiden luovutus kaupungille sekä tontin osien luovutus Fastighets Ab Annelle.

Kaavamuutosalue sijaitsee Veromiehen kaupunginosassa Tikkurilantien eteläpuolella suunnitellun ratikan varrella. Fastighets Ab Anne omistaa kaavamuutosalueella kiinteistön 92-52-305-2 ja määräalan 92-407-2-345-M502. Kiinteistöt on osoitettu voimassa olevassa asemakaavassa toimitilarakennusten korttelialueeksi (KTY) ja niillä on rakennusoikeutta 20 700 k-m^2.

Asemakaavan muutoksella 002522 käyttötarkoitus muuttuu asuinkerrostalojen korttelialueeksi (AK), asuinkerrostalojen, rivitalojen tai muiden kytkettyjen asuinrakennusten korttelialueeksi (AKR), asumista palvelevaksi yhteiskäyttöiseksi korttelialueeksi (AH), liikerakennusten korttelialueeksi (KM) ja autopaikkojen korttelialueeksi (LPA). Asemakaavamuutoksen kokonaisrakennusoikeus on 64 080 k-m2.

Asemakaavamuutosalueeseen kuuluu myös kiinteistö 92-52-305-6, jonka omistaa Lampukas Kiinteistö Oy. Yhdyskuntarakentamisen kustannusten korvaus on jaettu nykyisen maanomistuksen pinta-alojen suhteessa.

Asemakaavan muutoksen nro 002522 ehdotus on ollut kaupunginhallituksen päätöksen 8.4.2024 § 20 mukaisesti nähtävillä 24.4. – 23.5.2024.

Maankäyttösopimukseen liittyy A. Kunnallistekniikan rakentamissopimus ja B. Esisopimus määräalan luovutuksesta ja C. Esisopimus määräalan kaupasta.

A. Kunnallistekniikan rakentamissopimus
Sopimusalue koostuu Fastighets Ab Annen omistamista kiinteistöistä 92-52-305-2 ja 92-407-2-345-M502. Sopimusalue on merkitty karttaliitteeseen (Liite A1).

Asemakaavamuutokseen 002522 liittyen Vantaan kaupunki ja Fastighets Ab Anne ovat maankäyttö- ja rakennuslain 12 a luvun nojalla neuvotelleet ja sopineet alueen kunnallistekniikan rakentamisesta ja maanomistajan osallistumisesta kunnallistekniikan korvauksiin. Osapuolet ovat sopineet mm. seuraavaa:

- Sopimusalueen Asemakaavan mukainen käyttö edellyttää Annefredinpolun katualueen ja vesihuollon rakentamista, Pytinojankujan rakentamista sekä Annefredinkadun Asemakaavanpuoleisen jalankulku- ja pyörätien leventämistä.
- Fastighets Ab Anne maksaa kaupungille maankäyttö- ja rakennuslain 91 a §:n mukaisena yhdyskuntarakentamisen kustannusten korvauksena yhteensä 6 952 735 euroa.
- Yhdyskuntarakentamisen kustannusten korvaus erääntyy maksettavaksi asemakaavan tultua voimaan neljässä erässä kaupungin lähettämiä erillisiä laskuja vastaan (maksuehto 14 pv netto).
- Sopimuksen velvoitteiden suorittamisen vakuudeksi Fastighets Ab Anne luovuttaa kaupungille 6 952 735 euron suuruisen kaupungin hyväksymän pankkitakauksen.

- Tämä sopimus lakkaa olemasta voimassa, ellei Vantaan kaupunginvaltuusto ole hyväksynyt Asemakaavaa 31.12.2026 mennessä.

Asuntojen hallinta-, rahoitus- ja huoneistotyyppijakauma
Sopimusalueelle osoitettavasta uudesta asumisen rakennusoikeudesta vähintään 50 % tulee toteuttaa vapaarahoitteisina omistusasuntoina, vähintään 20 % tulee toteuttaa valtion tukemina pitkän korkotuen vuokra-asuntoina ja vähintään 10 % tulee toteuttaa lyhyen korkotuen asuntoina, asumisoikeusasuntoina tai mahdollisilla uusilla, kaupungin erikseen hyväksymillä rahoitusmalleilla. Pitkän korkotuen vuokra-asuminen tulee hajauttaa vähintään kahteen eri asuinkortteliin sopimusalueella. Mikäli yhtiö ei täytä edellä mainittuja asuntotuotannon rahoitus- ja hallintamuotoja se on velvollinen maksamaan Kaupungille toteutetun rakennusoikeuden poikkeamasta sopimussakkoa 200 euroa/k-m^2.

Kaikissa Sopimusalueelle rakennettavissa asuntohankkeissa, jotka eivät ole erityisryhmille kohdennettuja tai erikseen kaupungin hyväksymiä erityiskohteita, asuntojen kokonaismäärästä (kpl) asuntohanketta kohden korkeintaan 30 % saa olla yksiöitä ja vähintään 30 % on oltava kolmioita tai suurempia asuntoja. Kunkin asuntotyypin osuus kokonaisasuntomäärästä pyöristetään lähimpään prosenttiin. Asuntohankkeeksi tulkitaan sopimusalueella joko a) yksittäinen asuinrakennus tai b) korkeintaan sadan (100) asunnon asunto-osakeyhtiö tai kiinteistöosakeyhtiö, joka muodostuu useammasta rakennuksesta. Asuntojen huoneiksi lasketaan ainoastaan tilat, joista on ikkuna suoraan ulos.

Mikäli yhtiö ei täytä edellä mainittua asuntotuotannon huoneistotyyppijakaumaa, se on velvollinen maksamaan Kaupungille poikkeamasta sopimussakkoa 50 000 euroa/asunto sallittujen yksiöiden määrän (kpl) ylittävien ja sallittujen kolmioiden tai suurempien asuntojen määrän (kpl) alittavien asuntojen osalta.

Rakentamisen energiatehokkuus
Sopimusalueelle toteutettavien rakennusten suunnittelussa ja rakentamisessa on kiinnitettävä erityistä huomiota energiatehokkuutta parantaviin ratkaisuihin. Sopimusalueelle rakennettavien asuinkerrostalojen tulee täyttää A2018-energiatehokkuusluokalle asetetut vaatimukset siten, että E-luku alittaa tason 75 kWh/m^2/vuosi.

B. Esisopimus määräalan luovutuksesta ja C. Esisopimus määräalan kaupasta
- Esisopimuksella määräalan luovutuksesta varmistetaan Annefredinpolun, Annefredinkadun, Pytinojakujan ja Tikkurilantien osien sekä puistoalueen luovutus kaupungille. Fastighets Ab Anne luovuttaa kaupungille kiinteistöstä 92-52-305-2 noin 2133 m^2 suuruisen määräalan ja määräalasta 92-407-2-345-M502 noin 61 m^2 suuruisen määräalan. Luovutus on vastikkeeton. Luovutettavat määräalat on merkitty karttaliitteeseen (Liite B1).
- Esisopimuksella määräalan kaupasta varmistetaan tontinosan luovutus. Vantaan kaupunki luovuttaa Fastighets Ab Annelle noin 96 m2 suuruisen määräalan kiinteistöstä 92-52-9901-0 ja noin 180 m2 suuruisen määräalan kiinteistöstä 92-52-9903-17. Määräala on osa tulevaa asuinkerrostalojen, rivitalojen tai muiden kytkettyjen asuinrakennusten (AKR) tonttia. Luovutushinta on 375 760 euroa.
- Lopullisen luovutuskirjan tekemisen edellytyksenä on, että asemakaavan muutos nro 002522 on tullut voimaan.

Toimivalta maankäyttösopimuksista päätettäessä
Vantaan kaupungin hallintosäännön 8. luvun 1 §:n kohdan 37 nojalla kaupunginhallitus päättää maankäyttösopimuksista.

Kaupunkitilalautakunta 14.8.2024 § 17

Kiinteistöjohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että

a) Kaupunki tekee ja allekirjoittaa kiinteistöjen 92-52-305-2 ja 92-407-2-345-M502 omistajan Fastighets Ab Annen kanssa liitteenä olevan Maankäyttösopimuksen / A. Kunnallistekniikan rakentamissopimus, B. Esisopimus määräalan luovutuksesta ja C. Esisopimus määräalan kaupasta, kun asemakaavamuutosehdotus nro 002522 on ollut julkisesti nähtävillä edellyttäen, että kaavaehdotus ei olennaisilta osiltaan muutu kaavaehdotuksen nähtävillä olon johdosta
b) valtuutetaan kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja hyväksymään sopimusvelvoitteiden siirron kolmannelle osapuolelle, ja
c) valtuutetaan kaupunkiympäristön toimialan lakimies allekirjoittamaan maankäyttösopimuksen ja lopulliset luovutuskirjat sekä tekemään em. sopimuksiin teknisluonteisia tarkennuksia ja vähäisiä sisältömuutoksia.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

———

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 14

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään, että

a) Kaupunki tekee ja allekirjoittaa kiinteistöjen 92-52-305-2 ja 92-407-2-345-M502 omistajan Fastighets Ab Annen kanssa liitteenä olevan Maankäyttösopimuksen / A. Kunnallistekniikan rakentamissopimus, B. Esisopimus määräalan luovutuksesta ja C. Esisopimus määräalan kaupasta, kun asemakaavamuutosehdotus nro 002522 on ollut julkisesti nähtävillä edellyttäen, että kaavaehdotus ei olennaisilta osiltaan muutu kaavaehdotuksen nähtävillä olon johdosta
b) valtuutetaan kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja hyväksymään sopimusvelvoitteiden siirron kolmannelle osapuolelle, ja
c) valtuutetaan kaupunkiympäristön toimialan lakimies allekirjoittamaan maankäyttösopimuksen ja lopulliset luovutuskirjat sekä tekemään em. sopimuksiin teknisluonteisia tarkennuksia ja vähäisiä sisältömuutoksia.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- Maankäyttösopimus / A. Kunnallistekniikan rakentamissopimus, B. Esisopimus määräalan luovutuksesta ja C. Esisopimus määräalan kaupasta
- Liite A1: kartta sopimusalueesta
- Liite B1: kartta luovutettavasta määräalasta
- Liite C1: kartta luovutettavasta määräalasta

Täytäntöönpano: Kaupunkiympäristöntoimiala

Muutoksenhakuohje: 1. Oikaisuvaatimus

Lisätiedot:
maankäyttöinsinööri Jouni Kahila, puh. 043 826 6116
projekti-insinööri Mikko Vanhanen, puh. 043 824 8831
etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

[päivämäärä]
[asian VD-numero]

MAANKÄYTTÖSOPIMUS

[asemakaavan muutoksen pvm] päivätty asemakaavan muutos nro 002522, Manttaalitie 1, 3 (jäljempänä ”**Asemakaava**”).

Sopimus perustuu Vantaan [päätöksentekoelin] lainvoimaiseen päätökseen [päätösnumero].

Tähän sopimuskokonaisuuteen kuuluvat:

A. Kunnallistekniikan rakentamissopimus
B. Esisopimus määräalan luovutuksesta
C. Esisopimus määräalan kaupasta

SOPIMUKSEN TAUSTA JA TARKOITUS

Asemakaava sijaitsee Veromiehen kaupunginosassa. Alue rajautuu pohjoisessa Tikkurilantiehen, idässä Tammiston kauppatiehen sekä etelässä Manttaalitiehen. Lännessä osa Manttaalitietä ja suunnitellun Annefredinpuiston lounaiskulma rajautuu alueen sisälle.

Asemakaavan tavoitteena on rakentaa nykyisen osittain niittyiselle ja puustoiselle alueelle asuinrakennuksia ja Tammiston kauppatien varteen liike- sekä toimistotilaa.

Alue on nykyisin toimistorakennusten korttelialuetta (KTY). Asemakaavassa alue muutetaan asuinkerrostalojen korttelialueeksi (AK), asuinkerrostelojen, rivitalojen tai muiden kytkettyjen asuinrakennusten korttelialueeksi (AKR) ja liikerakennusten korttelialueeksi, jolle saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikön (KM).

Asemakaavaan liittyen Fastighets Ab Anne sopimusalueeseen kuuluvan kiinteistön omistajana ja Vantaan kaupunki ovat sopineet alueen kunnallistekniikan rakentamisesta ja Fastighets Ab Annen osallistumisesta kunnallistekniikan korvaukseen.

[päivämäärä]
[asian VD-numero]

A. KUNNALLISTEKNIIKAN RAKENTAMISSOPIMUS

1. Osapuolet

Vantaan kaupunki (Y-tunnus: 0124610-9)
Asematie 7, 01300 Vantaa
(jäljempänä ”**Kaupunki**”)

Fastighets Ab Anne (Y-tunnus: 0710054-9)
c/o Pensionsförsäkringsab. Veritas
PL 133, Turku
(jäljempänä ”**Hakija**”)

2. Sopimusalue ja tarkoitus

2.1 Sopimusalue koostuu Hakijan omistamista kiinteistöstä 92-52-305-2 ja määräalasta 92-407-2-345-M502 (jäljempänä ”**Sopimusalue**”). Sopimusalue on merkitty ohjeellisesti karttaliitteeseen (liite A1).

2.2 Kaupunki ja Hakija Sopimusalueen omistajana sopivat tällä sopimuksella maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 12 a luvun mukaisesti kunnallistekniikan rakentamisesta ja Hakijan osallistumisesta Sopimusaluetta palvelevan kunnallistekniikan rakentamisen Kaupungille aiheuttamiin kustannuksiin.

3. Kunnallistekniikan rakentaminen

3.1 Sopimusalueen Asemakaavan mukainen käyttö edellyttää Annefredinpolun katualueen ja vesihuollon rakentamista, Pytinojankujan rakentamista sekä Annefredinkadun Asemakaavanpuoleisen jalankulku- ja pyörätien leventämistä.

3.2 Asemakaavassa Tikkurilantien reunaan esitettyjen rakennusten rakentaminen tulee aikatauluttaa siten, että talorakentaminen ei häiritse Tikkurilantielle tulevan ratikan rakentamista. Ratikan rakentamisen aikataulut tarkentuvat sen jälkeen, kun ratikka-allianssit on muodostettu. Hakija neuvottelee ja sopii rakennusten rakentamisen aikatauluista erikseen Kaupungin kadut- ja puistot -palvelualueen kanssa.

3.3 Kunnallistekniikan ja rakenteiden rakentaminen tapahtuu seuraavassa tavoitteellisessa aikataulussa, mikäli rakentaminen ei esty Kaupungista riippumattomasta syystä. Asemakaavan tultua voimaan, Hakija lähettää kirjallisen pyynnön Vantaan kaupungin kirjaamoon, kohdassa 3.1 mainittujen rakenteiden rakentamisesta. Kaupunki pyrkii rakentamaan kohdassa 3.1 mainitut rakenteet kiinteistöjen rakentamisen mukaisessa aikataulussa.

3.4 Alueen viimeistelytöiden toteutuksen periaatteena on niiden toteuttaminen ja

yhteensovittaminen samanaikaisesti rakennettavien kiinteistöjen viimeistelytöiden kanssa.

3.5 Hakijan on Sopimusalueen suunnittelussa huomioitava kortteliin rajoittuvien katualueiden ja julkisen kaupunkitilan korkeusasemat. Tuleva rakentaminen tulee sovittaa katusuunnitelmien mukaiseen kadun korkeusasemaan. Jos katua ei ole vielä rakennettu katusuunnitelman mukaiseksi, rakennuksien ja piha-alueiden suunnittelussa ja rakentamisessa tulee huomioida suunnitelman mukaiset korkeusasemat.

3.6 Osapuolet toteavat, että katualueen ja tontin rajakohta tulee saada sovitettua korkeusasemaltaan sekä materiaaleiltaan toimivaksi ja yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Hakija neuvottelee ja sopii katualueen ja tontin rajakohdan suunnittelusta, toteuttamisesta ja kustannusjaosta erikseen Kaupungin kadut- ja puistot -palvelualueen kanssa.

3.7 Katualueelle mahdollisesti sijoittuvat rakennusten perustus- ja muut rakenteet edellyttävät Kaupungin myöntämää erillistä sijoituslupaa. Katualueella sijoittuvien rakenteiden osalta tulee huomioida kadun alla olevat rakenteet sekä ennallistaa ne sekä katurakenne rakenteiden omistajan hyväksymällä tavalla. Tämä koskee myös tontin rakenteita, joiden rakentamisen tarvitsema työalue tulee ulottumaan katualueen puolelle. Tarkemmat ehdot määritetään Hakijalle tulevassa erillisessä sijoitus- ja/tai kaivuutyöluvassa.

3.8 Hakijan tulee hakea katualueella toimimiseen erillinen lupa Kaupungilta.

3.9 Hakija myöntää Kaupungille ilman erillistä korvausta, luvan sijoittaa Sopimusalueelle kadun tai puiston rakentamisen vuoksi välttämättömät tilapäiset tai pysyvät mm. katu- ja kuivatusrakenteet, maaleikkaus- ja pengerluiskat sekä ulkovalaisimet. Hakija myöntää Kaupungille luvan myös Kaupungin hyväksymien ohjeiden mukaisten uusiomateriaalien käyttöön Sopimusalueelle ulottuvissa katurakenteissa. Kaikki em. rakenteet jäävät Kaupungin omistukseen ja kunnossapitoon. Hakija vastaa omalla kustannuksellaan tällä sopimuksella sijoitettujen luiskien mahdollisesta korvaamisesta rakenteellisella ratkaisulla esim. tukimuureilla. Mahdollisen korvaavan rakenteen suunnittelussa on huomioita mm. maanpaine, liikennekuormat kadulla, rakenteen perustaminen, lumitilat, suojaetäisyydet kiinteään esteeseen. Korvaavan rakenteen suunnittelussa ja toteutuksessa on toimittava kohdan 3.5 ehtojen mukaisesti. Korvaavan rakenteen suunnitelmat on esitettävä kaupungille ennen niiden toteuttamiseen ryhtymistä. Em. rakenteet jäävät tontin omistukseen ja kunnossapitoon.

3.10 Mikäli Asemakaavan toteuttaminen edellyttää Hakijan toteutettavaksi jäävien tonttien alueella johto-, kaapeli- tai viemärisiirtoja tai niiden suojaamista rakennustöiden ajaksi, Hakija suorittaa ne kustannuksellaan. Hakija sopii siirroista ko. johdon, kaapelin tai viemärin omistajan kanssa.

4. Osallistuminen yhdyskuntarakentamisen kustannuksiin

4.1 Hakija maksaa Kaupungille maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 91 a §:n mukaisena

yhdyskuntarakentamisen kustannusten korvauksena (jäljempänä **”Korvaus”**) yhteensä **6.952.735,00 euroa**.

4.2 Korvaus erääntyy maksettavaksi Kaupungin lähettämiä erillisiä laskuja vastaan neljässä erässä siten, että

- 1. erä määrältään **1.738.183,75 euroa** erääntyy välittömästi Asemakaavan voimaantullessa, ja
- 2. erä määrältään **1.738.183,75 euroa** erääntyy 12 kuukauden kuluttua Asemakaavan voimaantulon jälkeen
- 3. erä määrältään **1.738.183,75 euroa** erääntyy 24 kuukauden kuluttua Asemakaavan voimaantulon jälkeen.
- 4. erä määrältään **1.738.183,75 euroa** erääntyy 36 kuukauden kuluttua Asemakaavan voimaantulon jälkeen.

4.3 Korvaus suoritetaan Kaupungin lähettämää erillistä laskua vastaan (maksuehto 14 pv netto, viivästyskorkoa peritään korkolain (633/1982) mukaisesti).

4.4 Myöhästyneille maksuerille maksetaan Asemakaavan voimaantulosta lukien vuotuista korkoa ja kertynyt korko maksetaan ko. maksuerän maksamisen yhteydessä. Korko on 1,5 % lisättynä 6 kk euribor-korolla, kuitenkin vähintään 1,5 %.

5. Korvauksen tarkistus, mikäli toteutunut rakennusoikeus ylittää Asemakaavassa osoitetun rakennusoikeuden

5.1 Asemakaavassa Sopimusalueelle on osoitettu kaavakartanmukainen määrä rakennusoikeutta (jäljempänä kokonaisrakennusoikeus **”Rakennusoikeus”**). Tontit on mahdollista jakaa ennen Asemakaavan toteutusta useiksi tonteiksi, jolloin tonttijaossa jokaiselle uudelle tontille merkitään tonttikohtainen rakennusoikeus.

5.2 Korvauksen perusteena on muiden seikkojen ohella Asemakaavassa syntynyt rakennusoikeuden lisäys, jonka mukaisesta arvonnoususta 50 % maksetaan Korvauksena. Mikäli Sopimusalueelle myönnetään rakennuslupa siten, että lainvoiman saaneen uuden rakennusluvan mukainen rakennusoikeus on tietyn rakentamisen osalta suurempi kuin Sopimusalueelle Asemakaavassa osoitettu rakennusoikeus, sitoutuu Hakija ilmoittamaan tästä Kaupungille.

5.3 Hakija maksaa Sopimusalueen rakennusoikeuden lisääntymisestä koituneesta arvonnoususta 50 % Kaupungille Korvauksena. Arvonnousu lasketaan ko. tontille rakennettavan rakennuksen käyttötarkoituksien mukaisesti.

5.4 Kaupungin oikeus Korvauksen tarkistukseen ja perimiseen on voimassa viisi vuotta Asemakaavan voimaantulosta.

5.5 Mikäli Sopimusalueelle myönnetään rakennuslupa siten, että lainvoiman saaneen uuden rakennusluvan mukainen rakennusoikeus on tietyn rakentamisen osalta pienempi kuin Sopimusalueelle Asemakaavassa osoitettu rakennusoikeus, Korvausta ei tältä osin tarkisteta alaspäin.

6. Korvauksen vakuus

6.1 Hakija luovuttaa Kaupungille Korvauksen suorittamisen vakuudeksi **6.952.735,00 euron** suuruisen Kaupungin etukäteen hyväksymän vakuuden, jota vapautetaan, kun Korvausta suoritetaan tai sopimus lakkaa olemasta voimassa. Vakuus vapautetaan erissä siten, että vakuuden summa on aina maksamattoman Korvauksen suuruinen.

6.2 Vakuuden on oltava voimassa 31.12.2029 saakka.

6.3 Vakuus kuitataan vastaanotetuksi tämän maankäyttösopimuksen allekirjoituksin.

7. Asuntotuotannon rahoitus- ja hallintamuoto ja sopimussakko

7.1 Sopimusalueelle osoitettavasta uudesta asumisen rakennusoikeudesta vähintään 50 % tulee toteuttaa vapaarahoitteisina omistusasuntoina, vähintään 20 % tulee toteuttaa valtion tukemina pitkän korkotuen vuokra-asuntoina ja vähintään 10 % tulee toteuttaa lyhyen korkotuen asuntoina, asumisoikeusasuntoina tai mahdollisilla uusilla, kaupungin erikseen hyväksymillä rahoitusmalleilla. Pitkän korkotuen vuokra-asuminen tulee hajauttaa vähintään kahteen eri asuinkortteliin sopimusalueella.

7.2 Mikäli Hakija ei täytä edellä mainittua asuntotuotannon rahoitus- ja hallintamuotoa se on velvollinen maksamaan Kaupungille toteutetun rakennusoikeuden poikkeamasta **sopimussakkoa 200 euroa/k-m²**.

8. Asuntojen huoneistotyyppijakauma ja sopimussakko

8.1 Kaikissa Sopimusalueelle rakennettavissa asuntohankkeissa, jotka eivät ole erityisryhmille kohdennettuja tai erikseen kaupungin hyväksymiä erityiskohteita, asuntojen kokonaismäärästä (kpl) asuntohanketta kohden korkeintaan 30 % saa olla yksiöitä ja vähintään 30 % on oltava kolmioita tai suurempia asuntoja. Kunkin asuntotyypin osuus kokonaisasuntomäärästä pyöristetään lähimpään prosenttiin. Asuntohankkeeksi tulkitaan sopimusalueella joko a) yksittäinen asuinrakennus tai b) korkeintaan sadan (100) asunnon asunto-osakeyhtiö tai kiinteistöosakeyhtiö, joka muodostuu useammasta rakennuksesta. Asuntojen huoneiksi lasketaan ainoastaan tilat, joista on ikkuna suoraan ulos.

8.2 Mikäli Hakija ei täytä edellä mainittua asuntotuotannon huoneistotyyppijakaumaa, se on velvollinen maksamaan Kaupungille poikkeamasta sopimussakkoa **50 000 euroa/asunto** sallittujen yksiöiden määrän (kpl) ylittävien ja sallittujen kolmioiden tai suurempien asuntojen määrän (kpl) alittavien asuntojen osalta.

9. Rakentamisen energiatehokkuus ja sopimussakko

9.1 Sopimusalueelle toteutettavien rakennusten suunnittelussa ja rakentamisessa on kiinnitettävä erityistä huomiota energiatehokkuutta parantaviin ratkaisuihin. Sopimusalueelle rakennettavien asuinkerrostalojen tulee täyttää A2018-energiatehokkuusluokalle asetetut vaatimukset siten, että E-luku alittaa tason 75 kWh/m²/vuosi.

9.2 Mikäli Yhtiö ei täytä edellä mainittua asuinrakennusten energiatehokkuusvaatimusta, se on velvollinen maksamaan Kaupungille sopimussakkoa jokaisesta asuinrakennuksesta, joka ylittää edellä mainitun energiatehokkuusvaatimuksen **50 euroa/k-m²**.

10. Sopimusalueen maaperä ja jätteet

10.1 Hakija vastaa rakennushankkeen suunnitteluun liittyvien maaperätutkimusten suorittamisesta sekä maaperän edellyttämistä hankkeen toteuttamiseen liittyvistä rakenteellisista ratkaisuista.

10.2 Selvennyksenä todetaan, että osapuolet vastaavat mahdollisesta maaperän ja pohjaveden pilaantumisesta sekä jätteiden poistamisesta vain omistamillaan alueilla ja jäljempänä sovittavien esisopimuksien mukaisesti luovuttamiensa alueiden osalta.

11. Vesihuolto- ja sähköverkostoon liittyminen

11.1 Hakija on velvollinen liittämään Sopimusalueen ja sille toteutettavat uudisrakennukset kustannuksellaan Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSY:n omistamaan vesihuoltoverkostoon ja yleiseen sähköverkkoon liittymishetkellä voimassa olevin liittymisehdoin. Hakija on tutustunut liittymisehtoihin itsenäisesti.

12. Sopimuksen velvoitteiden siirto kolmannelle

12.1 Hakija sitoutuu ottamaan tämän sopimuksen sopimusehdot Sopimusaluetta koskeviin vastaisiin luovutuskirjoihin, kaikilta niiltä osin kuin sopimusvelvoitteita ei ole suoritettu luovutushetkellä. Hakija sitoutuu ilmoittamaan kirjallisesti vastaisista luovutuksista Kaupungille.

12.2 Hakija vastaa tämän sopimuksen velvoitteista siihen asti, kun Kaupunki on hyväksynyt sopimusvelvoitteiden siirron luovutuksensaajalle tai sopimusvelvoitteet ovat tulleet täytetyiksi. Jos Hakija ei ole siirtänyt velvoitteita edellä sanotulla tavalla, Hakija vastaa tämän sopimuksen velvoitteiden suorittamisesta myös luovutetun alueen osalta.

Mikäli Maanomistajan yritysjärjestelyiden seurauksena Sopimusalueen tontit tai niiden määräosat siirtyvät useammalle erilliselle yhtiölle, tai mikäli Maanomistaja muuten luovuttaa tontit tai niiden määräosat Maanomistajan (tai Avain Asumisoikeus Holding Oy:n tai Fastighets Ab Annen) kanssa samaan konserniin kuuluville tai perustettaville

yhtiöille, on Maanomistajalla oikeus siirtää tämän Sopimuksen mukaiset oikeudet ja velvoitteet edellä tarkoitetuille yhtiöille siten, että kukin yhtiö vastaa ainoastaan omistukseensa tulevaan tonttiin tai määräosaan liittyvistä velvoitteista ml. kyseisen tontin tai määräosan osuus Korvauksesta.

13. Sopimuksen voimaantulo

13.1 Tämä sopimus tulee voimaan heti, kun osapuolet ovat sen allekirjoittaneet ja osapuolilla on oikeus vaatia sopimusehtojen täyttämistä, kun Asemakaava on tullut voimaan.

13.2 Tämä sopimus lakkaa olemasta voimassa, ellei Vantaan kaupunginvaltuusto ole hyväksynyt Asemakaavaa 31.12.2026 mennessä. Mikäli asemakaavan hyväksyminen viivästyy, osapuolet sitoutuvat neuvottelemaan ja sopimaan mahdollisesta sopimuksen jatkoajasta.

13.3 Selvennyksenä todetaan, että mikäli Vantaan kaupunginvaltuusto on 31.12.2026 mennessä hyväksynyt Asemakaavan, mutta siitä on valitettu, pysyy tämä sopimus voimassa. Mikäli valitusviranomainen on lainvoimaisella päätöksellä hyväksynyt valituksen siten, että Asemakaava ei tule voimaan miltään osin, tämä sopimus lakkaa olemasta voimassa.

13.4 Osapuolet eivät esitä tämän sopimuksen raukeamistapauksissa minkäänlaisia korvausvaatimuksia.

14. Sopimuksen muuttaminen ja sopimuksen pätemättömyys

14.1 Mikäli olosuhteissa tapahtuu tämän sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen huomattavia muutoksia, joiden takia sopimusta on tarkistettava, pysyy tämä sopimus voimassa, mutta osapuolet sitoutuvat neuvottelemaan tarkistuksista erikseen. Tällainen huomattava muutos voi olla esimerkiksi Asemakaavan oleellinen muuttuminen tai Asemakaavan voimaan tuleminen osittain vain tiettyjen alueiden osalta.

14.2 Kaikista muutoksista tähän sopimukseen sovitaan kirjallisesti ja osapuolet allekirjoittavat muutossopimuksen.

14.3 Mikäli jotakin tämän sopimuksen ehtoa pidetään pätemättömänä, mitättömänä tai täytäntöönpanokelvottomana, sen ei katsota vaikuttavan sopimuksen muiden ehtojen pätevyyteen. Osapuolet sitoutuvat tällaisessa tilanteessa neuvottelemaan uudesta sopimusehdosta, joka korvaisi pätemättömän, mitättömän tai täytäntöönpanokelvottoman sopimusehdon ja joka mahdollistaa sopimuksen tarkoituksen toteutumisen. Osapuolet sitoutuvat noudattamaan tämän sopimuksen määräyksiä mahdollisesta pätemättömyydestä huolimatta.

15. Erimielisyyksien ratkaiseminen

15.1 Tämän sopimuksen tulkinnasta syntyvät erimielisyydet, joista osapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen, ratkaistaan Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa.

B. ESISOPIMUS MÄÄRÄALAN LUOVUTUKSESTA

B. I LOPULLISEN LUOVUTUKSEN TOTEUTUMISEN EDELLYTYKSET

Kohdassa B.II mainitut osapuolet sitoutuvat tekemään kohdan B.II mukaisen luovutuskirjan kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun Asemakaava on tullut voimaan.

Tämä esisopimus lakkaa olemasta voimassa, mikäli Vantaan kaupunginvaltuusto ei ole hyväksynyt Asemakaavaa 31.12.2026 mennessä.

Selvennyksenä todetaan, että mikäli Vantaan kaupunginvaltuusto on 31.12.2026 mennessä hyväksynyt Asemakaavan, mutta päätöksestä on valitettu, pysyy tämä esisopimus voimassa. Mikäli valitusviranomainen on lainvoimaisella päätöksellä hyväksynyt valituksen siten, että Asemakaava ei tule voimaan miltään osin, tämä esisopimus lakkaa olemasta voimassa.

Mikäli olosuhteissa tapahtuu tämän esisopimuksen allekirjoittamisen jälkeen huomattavia muutoksia, joiden takia esisopimusta on tarkistettava, pysyy tämä esisopimus voimassa, mutta osapuolet sitoutuvat neuvottelemaan tarkistuksista erikseen. Tällainen huomattava muutos voi olla esimerkiksi Asemakaavan oleellinen muuttuminen tai Asemakaavan voimaan tuleminen osittain vain tiettyjen alueiden osalta.

Osapuolet eivät esitä tämän esisopimuksen mahdollisissa raukeamistapauksissa minkäänlaisia korvausvaatimuksia.

B. II MÄÄRÄALAN LUOVUTUSKIRJA

Sopimus perustuu Vantaan kaupunginhallituksen lainvoimaiseen päätökseen [päiväys ja päätösnumero] ja osapuolten välillä tehtyyn (pvm) päivättyyn esisopimukseen.

Luovuttaja	**Fastighets Ab Anne** (Y-tunnus: 0710054-9) PL 133 20101 Turku (jäljempänä ”**Luovuttaja**”)
Luovutuksensaaja	**Vantaan kaupunki** (Y-tunnus: 0124610-9) Asematie 7 01300 Vantaa (jäljempänä ”**Kaupunki**”)
Luovutuksen kohde	Noin 2 133 m^2:n suuruinen määräala Vantaan kaupungin Veromiehen kaupunginosassa sijaitsevasta kiinteistöstä, kiinteistötunnus 92-52-305-2 ja

Noin 61 m^2:n suuruinen määräala Vantaan kaupungin Veromiehen kaupunginosassa sijaitsevasta kiinteistön määräalasta, kiinteistötunnus 92-407-2-345-M502

(jäljempänä yhdessä ”**Määräala**”).

Määräala on asemakaavassa merkittyä puistoa-, PP- ja katualuetta.

Määräala on merkitty oheiseen karttaliitteeseen (liite B1).

Luovutuskirjan ehdot

Tämän luovutuksen kaikki ehdot on esitetty tässä luovutuskirjassa.

1. Luovutushinta

1.1 Luovutus on vastikkeeton.

2. Omistus- ja hallintaoikeus

2.1 Määräalan omistus- ja hallintaoikeus siirtyy Kaupungille tämän luovutuskirjan allekirjoituksin.

3. Verot ja maksut

3.1 Luovuttaja vastaa niistä Määräalaan kohdistuvista veroista ja muista maksuista, joiden maksuunpanon perustana on hallintaoikeuden siirtymistä edeltävä aika. Hallintaoikeuden siirtymisen jälkeen maksuista vastaa Kaupunki.

4. Kiinnitykset ja rasitukset

4.1 Määräalan kiinteistöön 92-52-305-2 kohdistuu 29.4.2024 päivätyn rasitustodistuksen mukaan yhteensä 10 kiinnitystä, joista on annettu sähköiset panttikirjat ja joiden saajaksi on merkitty Pensionsförsäkringsaktiebolaget Verdandi, 0141187-2.

4.2 Määräalaan 92-407-2-345-M502 kohdistuu 29.4.2024 päivätyn rasitustodistuksen mukaan yhteensä kuusi kiinnitystä, joista on annettu kirjalliset panttikirjat ja joiden saajaksi on merkitty Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma, 0533297-9.

4.3 Luovuttaja on toimittanut pantinhaltijoiden suostumukset kiinnitysten poistamisesta Määräalaa koskien ennen tämän luovutuskirjan allekirjoitusta. Luovuttaja luovuttaa Kaupungille ennen tämän luovutuskirjan allekirjoitusta sellaiset asiakirjat (panttikirjat ja/tai pantinhaltijan kirjallinen suostumus kiinnityksen poistamiseen), joiden nojalla Kaupunki voi kiinnitykset poistaa.

5. Rasitteet, käyttöoikeudet ja käyttörajoitukset

5.1 Määräalaan kohdistuvat muut rasitteet, käyttöoikeudet ja käyttörajoitukset ilmenevät kiinteistörekisteriotteesta.

6. Kohteeseen tutustuminen

6.1 Kaupunki on tarkastanut Määräalan ja sen rajat sekä tutustunut alueen maasto-olosuhteisiin. Kaupunki on verrannut näitä seikkoja Määräalasta esitetyistä asiakirjoista saataviin tietoihin. Kaupungilla ei ole huomauttamista näiden seikkojen osalta.

7. Asiakirjoihin tutustuminen

7.1 Kaupunki on tutustunut Määräalaa koskeviin asiakirjoihin, joita ovat lainhuutotodistus, rasitustodistus, kiinteistörekisterinote sekä kaavakartat ja -määräykset sekä johtokartta.

7.2 Kaupunki on tutustunut myös naapurikiinteistöä koskeviin asiakirjoihin, joita ovat kaavakartat ja -määräykset.

8. Irtaimisto

8.1 Tätä luovutusta ei seuraa mitään irtaimistoa, eikä irtaimen omaisuuden luovuttamisesta ole tämän luovutuksen yhteydessä tehty eri sopimusta.

9. Maaperä ja jätteet

9.1 Mahdolliseen pilaantuneeseen maaperään sovelletaan ympäristönsuojelulain (527/2014) säännöksiä.

10. Erimielisyyksien ratkaiseminen

10.1 Tästä sopimuksesta mahdollisesti syntyvät riitaisuudet, joita ei voida osapuolten välisin neuvotteluin ratkaista, annetaan Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

(lopullisen luovutuskirjan allekirjoitukset)

C. ESISOPIMUS MÄÄRÄALAN KAUPASTA

C. I LOPULLISEN KAUPAN TOTEUTUMISEN EDELLYTYKSET

Kohdassa C.II mainitut osapuolet sitoutuvat tekemään kohdan C.II mukaisen kauppakirjan kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun Asemakaava on tullut voimaan.

Tämä esisopimus lakkaa olemasta voimassa, mikäli Vantaan kaupunginvaltuusto ei ole hyväksynyt Asemakaavaa 31.12.2026 mennessä.

Selvennyksenä todetaan, että mikäli Vantaan kaupunginvaltuusto on 31.12.2026 mennessä hyväksynyt Asemakaavan, mutta päätöksestä on valitettu, pysyy tämä esisopimus voimassa. Mikäli valitusviranomainen on lainvoimaisella päätöksellä hyväksynyt valituksen siten, että Asemakaava ei tule voimaan miltään osin, tämä esisopimus lakkaa olemasta voimassa.

Mikäli olosuhteissa tapahtuu tämän esisopimuksen allekirjoittamisen jälkeen huomattavia muutoksia, joiden takia esisopimusta on tarkistettava, pysyy tämä esisopimus voimassa, mutta osapuolet sitoutuvat neuvottelemaan tarkistuksista erikseen. Tällainen huomattava muutos voi olla esimerkiksi Asemakaavan oleellinen muuttuminen tai Asemakaavan voimaan tuleminen osittain vain tiettyjen alueiden osalta.

Osapuolet eivät esitä tämän esisopimuksen mahdollisissa raukeamistapauksissa minkäänlaisia korvausvaatimuksia.

C. II MÄÄRÄALAN KAUPPAKIRJA

Sopimus perustuu Vantaan kaupunginhallituksen lainvoimaiseen päätökseen [päiväys ja päätösnumero] ja osapuolten välillä tehtyyn (pvm) päivättyyn esisopimukseen.

Myyjä	**Vantaan kaupunki** (Y-tunnus: 0124610-9) Asematie 7 01300 Vantaa (jäljempänä ”**Kaupunki**”)
Ostaja	**Fastighets Ab Anne** (Y-tunnus: 0710054-9) PL 133 20101 Turku (jäljempänä ”**Ostaja**”)
Kaupan kohde	Noin 96 m^2:n suuruinen määräala Vantaan kaupungin Veromiehen kaupunginosassa sijaitsevasta kiinteistöstä, kiinteistötunnus 92- 52-9901-0 ja Noin 180 m^2:n suuruinen määräala Vantaan kaupungin Veromiehen kaupunginosassa sijaitsevasta kiinteistöstä, kiinteistötunnus 92-52-9903-17

(jäljempänä yhdessä ”**Määräala**”).

Myytävä Määräala on tonttimaata.

Määräala on merkitty oheiseen karttaliitteeseen (liite C1).

Kauppakirjan ehdot

Tämän kaupan kaikki ehdot on esitetty tässä kauppakirjassa.

1. Kauppahinta

1.1 Kauppahinta on **375 760 euroa**. Kauppahinta on maksettu Kaupungin lähettämää laskua vastaan ennen kaupantekotilaisuutta ja kuitataan maksetuksi tämän kauppakirjan allekirjoituksin.

2. Omistus- ja hallintaoikeus

2.1 Määräalan omistus- ja hallintaoikeus siirtyy Ostajalle tämän kauppakirjan allekirjoitushetkellä.

3. Verot ja maksut

3.1 Tästä kaupasta menevän varainsiirtoveron maksaa Ostaja.

3.2 Määräalaan kohdistuvista veroista ja maksuista, joiden maksuunpanon perusteena on Määräalan hallintaoikeuden siirtymisen jälkeinen aika, vastaa Ostaja. Ne muut verot ja maksut, joiden peruste on hallintaoikeuden siirtymistä edeltävältä ajalta, kuuluvat Kaupungin vastattaviksi.

4. Kiinnitykset ja rasitukset

4.1 Kaupunki luovuttaa Määräalan rasitustodistuksen mukaisesti kiinnityksistä ja muista rasituksista vapaana.

5. Rasitteet, käyttöoikeudet ja käyttörajoitukset

5.1 Määräalaan kohdistuvat muut rasitteet, käyttöoikeudet ja käyttörajoitukset ilmenevät kiinteistörekisteriotteesta.

6. Kohteeseen tutustuminen

6.1 Ostaja on tarkastanut Määräalan, sen alueen ja rajat sekä tutustunut alueen maasto-olosuhteisiin. Ostaja on verrannut näitä seikkoja Määräalasta esitetyistä asiakirjoista saataviin tietoihin. Ostajalla ei ole huomauttamista näiden seikkojen osalta.

6.2 Ostaja vastaa mahdollisen rakennushankkeen suunnitteluun liittyvien maaperätutkimusten suorittamisesta sekä maaperän edellyttämistä hankkeen toteuttamiseen liittyvistä rakenteellisista ratkaisuista.

7. Asiakirjoihin tutustuminen

7.1 Ostaja on tutustunut Määräalaa koskeviin asiakirjoihin, joita ovat lainhuutotodistus, rasitustodistus, kiinteistörekisteriote, kaavakartat ja -määräykset sekä johtokartta. Lisäksi Ostaja on tutustunut itsenäisesti Vantaan kaupungin rakennusjärjestykseen, Määräalan luovutusta koskevaan päätökseen sekä alueelle mahdollisesti laadittuun rakentamistapaohjeeseen, lähiympäristösuunnitelmaan ja korttelisuunnitelmaan.

7.2 Ostaja on tutustunut itsenäisesti myös naapurikiinteistöjä koskeviin asiakirjoihin, joita ovat kaavakartat ja -määräykset sekä johtokartta.

8. Irtaimisto

8.1 Tätä kauppaa ei seuraa mitään irtaimistoa, eikä irtaimen omaisuuden myymisestä ole tämän kaupan yhteydessä tehty eri sopimusta.

9. Maaperä ja jätteet

9.1 Kaupungin tietojen mukaan Määräalalla ei ole aiemmin harjoitettu toimintaa, joka saattaisi aiheuttaa maaperän tai pohjaveden pilaantumista, eikä Määräalalla ole jätettä.

9.2 Mikäli myöhemmin kuitenkin ilmenee tarvetta pilaantuneen maaperän tai pohjaveden puhdistamiseen taikka jätteiden poistamiseen, Ostaja on velvollinen välittömästi ottamaan yhteyttä Kaupunkiin, jotta tarvittavasta menettelystä voidaan sopia, huomioiden myös aiheuttamisperiaatteen mukainen pilaantumisen aiheuttajan ensisijainen puhdistamisvastuu. Tällöin Kaupunki vastaa pilaantuneiden maa-ainesten poistamisesta ja pohjaveden puhdistamisesta sekä jätteiden poistamisesta aiheutuvista tavanomaisiin maanrakennuskustannuksiin nähden ylimääräisistä suorista lisäkustannuksista toimivaltaisen viranomaisen edellyttämään tasoon. Työn tekemisestä sovitaan erikseen.

9.3 Kaupungin vastuu edellä tarkoitetuista toimenpiteistä syntyneistä kustannuksista on voimassa siihen asti, kunnes Määräalalle kauppakirjan allekirjoittamisen jälkeen rakennettava rakennushanke on ensimmäisen kerran viranomaisen toimesta hyväksytty käyttöönotettavaksi. Tämän jälkeen Ostaja vastaa pilaantumisesta ja siitä aiheutuvista kustannuksista.

9.4 Kaupunki vastaa edellä tarkoitetuista toimenpiteistä syntyneistä kustannuksista joka tapauksessa korkeintaan kymmenen vuoden ajan kauppakirjan allekirjoituspäivästä lukien.

9.5 Kaupungin vastuu ei koske kauppakirjan allekirjoituksen jälkeen aiheutunutta pilaantumista tai roskaantumista. Ostaja vastaa kustannuksellaan Määräalalla ennen kaupantekoa sijainneiden mahdollisten vähäisten roskien poistamisesta.

10. Oikeus johtojen ja yhdyskuntateknisten laitteiden ym. sijoittamiseen

10.1 Ostaja sallii Kaupungin osoittamien yhdyskuntaa tai Määräalaa palvelevien tarpeellisten maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 161 §:ssä tarkoitettujen johtojen ja niihin liittyvien laitteiden rakennelmien ja laitosten sijoittamisen Määräalalle sekä maankäyttö- ja rakennuslain 163 §:ssä tarkoitettujen johtojen kiinnikkeiden, opasteiden, merkkien ja

muiden laitteiden sijoittamisen tai kiinnittämisen rakennuksiin tai Määräalan alueelle sekä vähäisten katurakenteiden osien sijoittamisen Määräalalle. Edellä mainittujen johtojen, laitteiden, rakennelmien ja laitosten sijoittaminen tulee toteuttaa niin, ettei se aiheuta haittaa tai vahinkoa Määräalalle tai sille suunnitellulle rakentamiselle.

10.2 Ostaja sallii jalankulkutasojen ja -ulokkeiden sekä niiden katosten kannattimien sijoittamisen Määräalalle sekä vähäisten katurakenteiden osien sijoittamisen Määräalalle, sen yli ja sillä sijaitseviin rakennuksiin, mikäli tästä ei aiheudu olennaista haittaa tai vahinkoa Määräalalle tai sille suunnitellulle rakentamiselle.

10.3 Asennus- ja rakentamistöiden jälkeen Kaupunki on velvollinen saattamaan Määräalan sellaiseen kuntoon, jossa se oli ennen edellä mainittuihin toimenpiteisiin ryhtymistä ja joka ei ole välttämätöntä seurausta edellä mainittujen johtojen ja yhdyskuntateknisten laitteiden ym. pysyvästä käyttämisestä.

10.4 Ostajalle korvataan edellä mainituista toimenpiteistä aiheutuva välitön vahinko.

10.5 Kaupungilla on oikeus Ostajaa enempää kuulematta siirtää edellä mainitut oikeutensa ja velvollisuutensa vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitetulle vesihuoltolaitokselle.

11. Muut ehdot

11.1 Määräalaa ei saa käyttää muuhun kuin asemakaavan ja tämän kauppakirjan mukaisiin tarkoituksiin, eikä Määräalalla saa harjoittaa toimintaa, joka kohtuuttomasti häiritsee ympäristöä.

11.2 Ostaja sitoutuu liittämään Määräalan sähkö-, vesi- ja viemäriliittymiin sekä mahdollisiin hulevesi- ja muihin liittymiin, tekemään tarvittavat liittymäsopimukset, vastaamaan liittymis- ja käyttömaksuista sekä noudattamaan liittymisessä ja käytössä voimassa olevia yleisiä liittymisehtoja ja määräyksiä.

12. Erimielisyyksien ratkaiseminen

12.1 Tästä sopimuksesta mahdollisesti syntyvät riitaisuudet, joita ei voida osapuolten välisin neuvotteluin ratkaista, annetaan Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden ratkaistavaksi.

(lopullisen kauppakirjan allekirjoitukset)

Tätä sopimuskokonaisuutta on laadittu kolme yhtäpitävää kappaletta, yksi kullekin osapuolelle ja yksi kaupanvahvistajalle.

VANTAAN KAUPUNKI

_____
[nimi]
lakimies, valtuutettuna

FASTIGHETS AB ANNE

_____
[nimi]
[asema]

LIITTEET

Liite A1: Sopimusalue
Liite B1: Kartta luovutettavasta määräalasta
Liite C1: Kartta myytävästä määräalasta

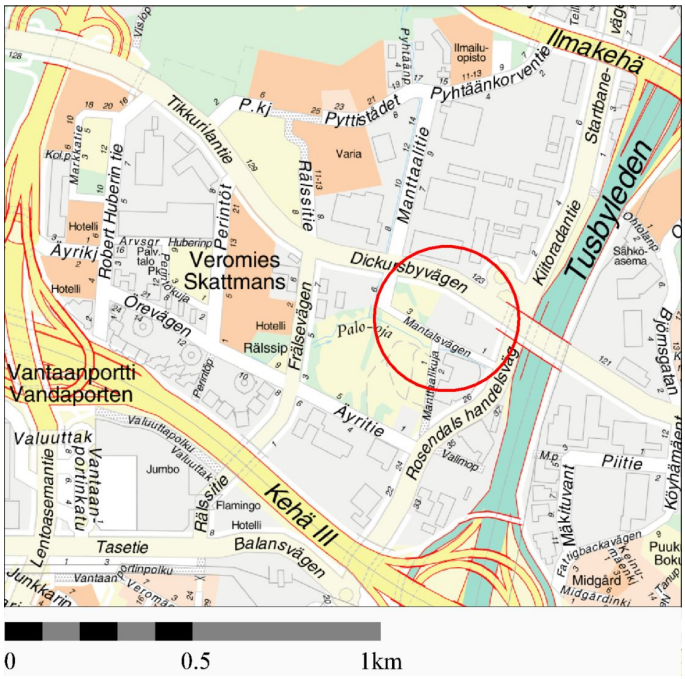
KAUPANVAHVISTUS

Kaupanvahvistajana todistan, että (allekirjoittajan nimi) Fastighets Ab Annen puolesta [valtakirjalla] ja lakimies [nimi] Vantaan kaupungin puolesta valtuutuksella ovat allekirjoittaneet tämän esisopimuksen ja että he ovat olleet yhtä aikaa läsnä esisopimusta vahvistettaessa. Olen tarkistanut allekirjoittajien henkilöllisyyden ja todennut, että esisopimus on tehty maakaaren 2 luvun 1 §:ssä säädetyllä tavalla.

[päivämäärä]

_____

KOHTEEN SIJAINTI

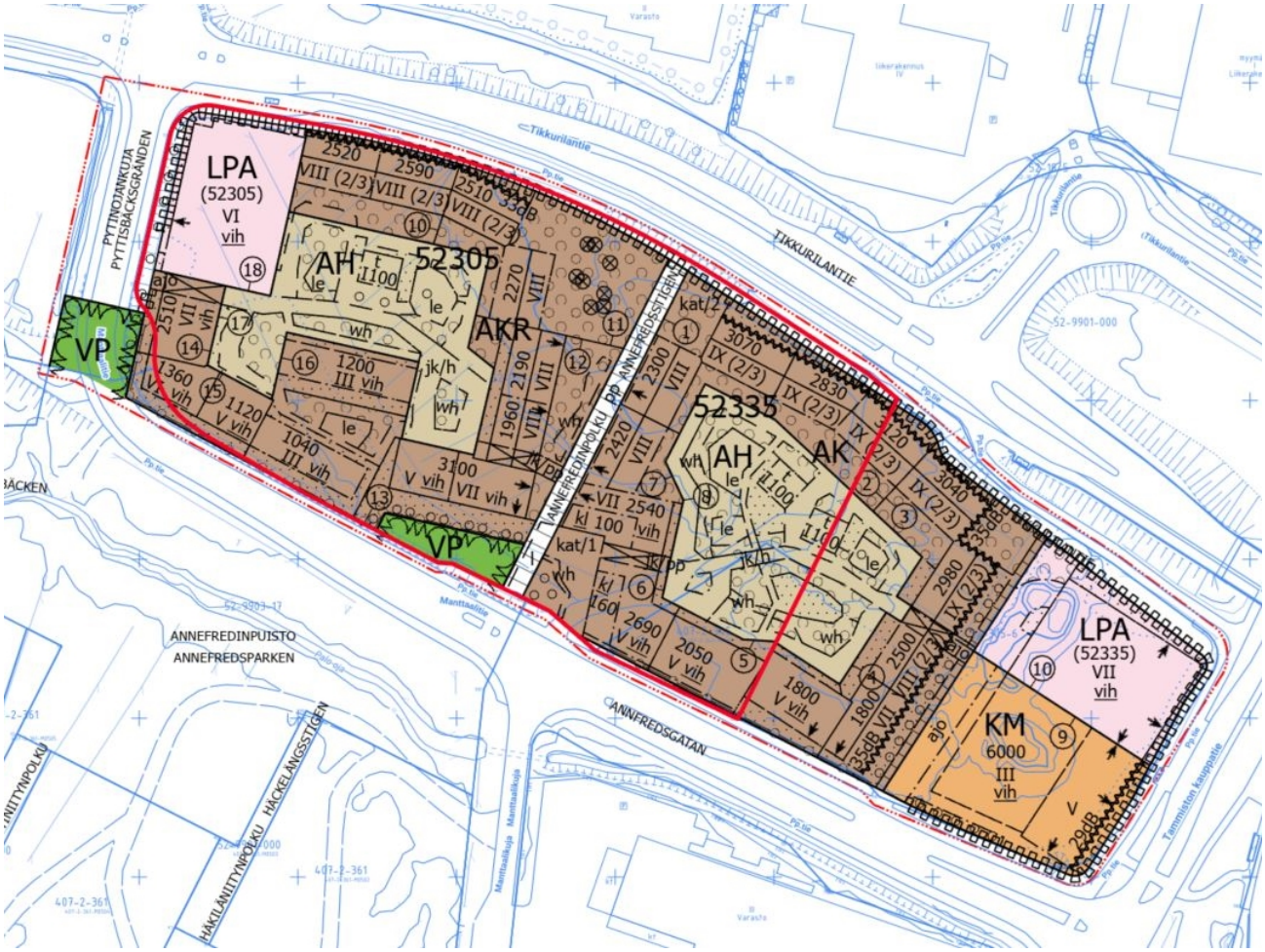

Asemakaavan muutos nro 002522

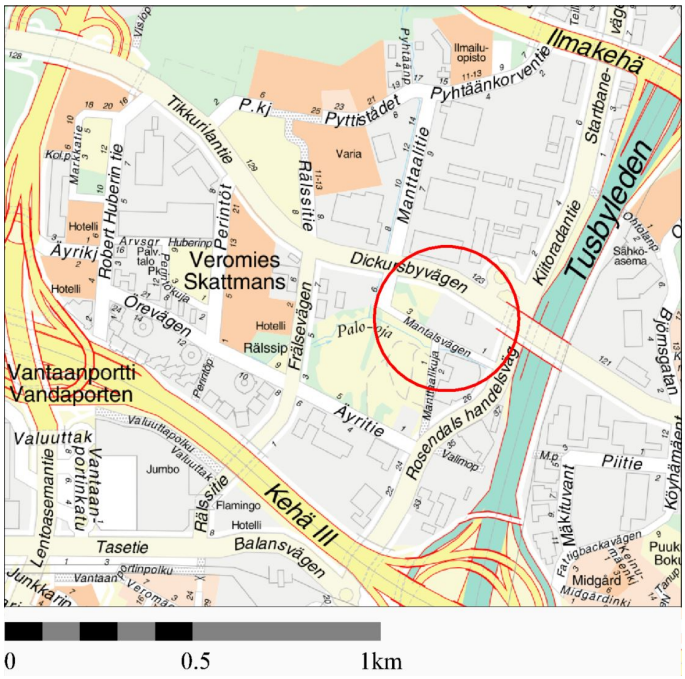
SOPIMUSALUE
(punaisella rajattu alue)
Fastighets Ab Anne

Kaupunginosa: VEROMIES (52)

Kiinteistö: 92-52-305-2
Määräala: 92-407-2-345-M502

KOHTEEN SIJAINTI

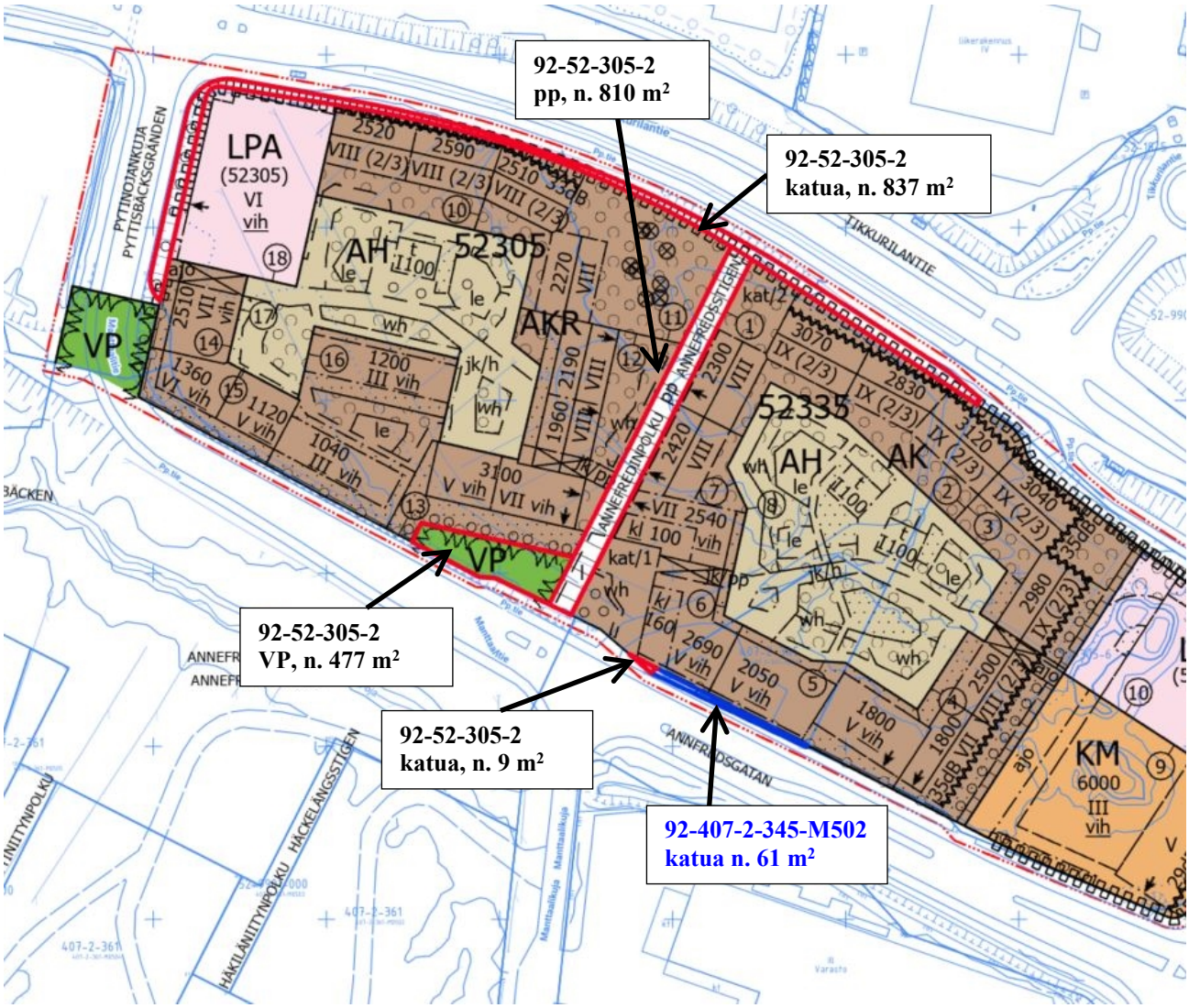

Asemakaavan muutos nro 002522

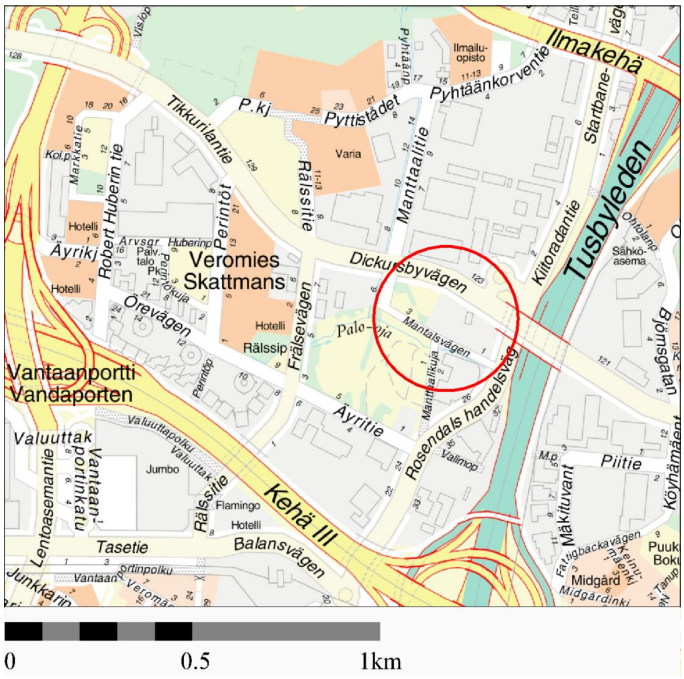
ESISOPIMUS MÄÄRÄALAN LUOVUTUKSESTA (puistoa-, pp- ja katualuetta) / Fastighets Ab Anne

Kaupunginosa: VEROMIES (52)

n. 2133 m²:n suuruinen määräala kiinteistöstä: 92-52-305-2
n. 61 m²:n suuruinen määräala määräalasta: 92-407-2-345-M502

KOHTEEN SIJAINTI

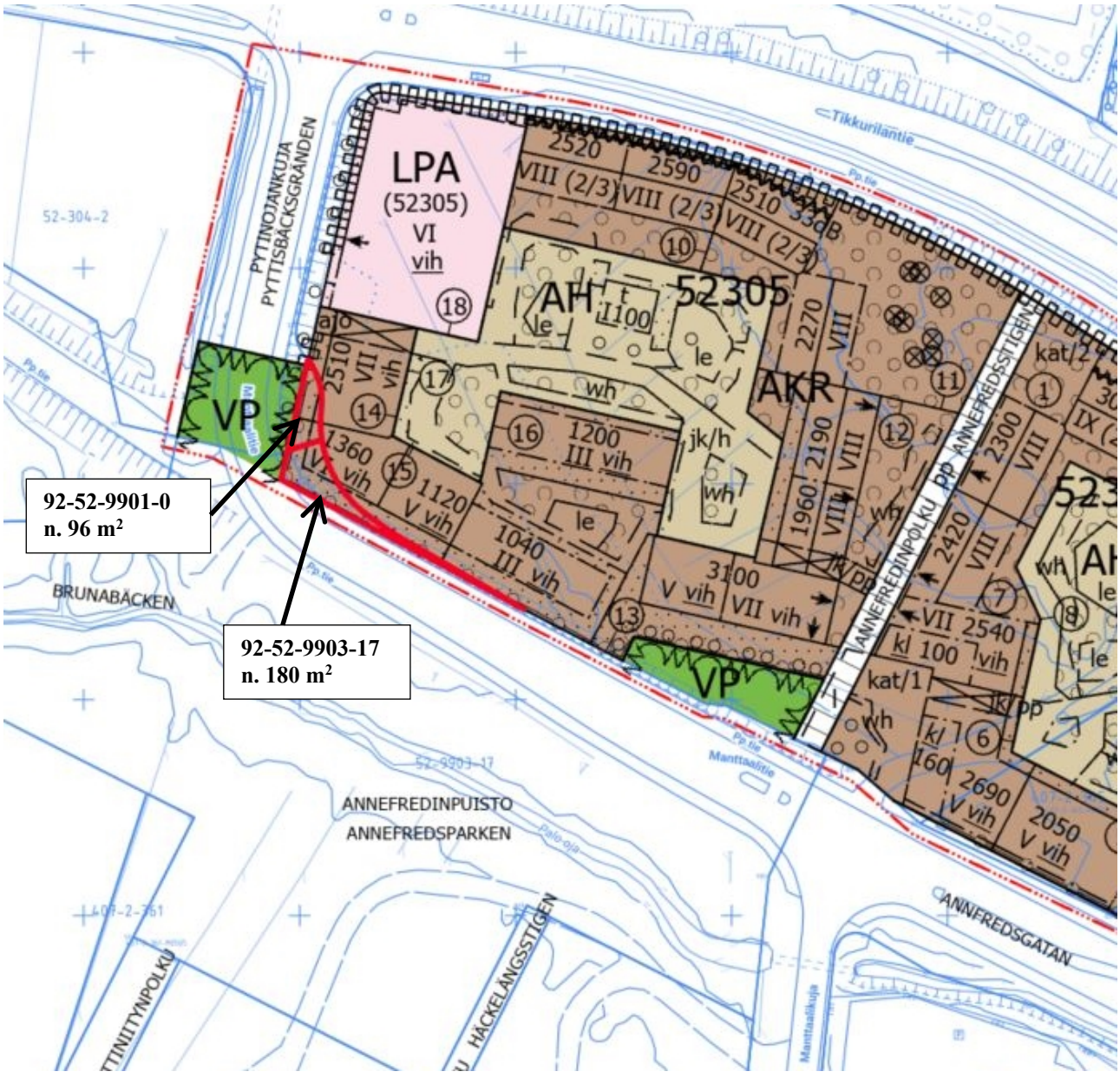

Asemakaavan muutos nro 002522

ESISOPIMUS MÄÄRÄALAN MYYNNISTÄ (tonttimaata) / Fastighets Ab Anne

Kaupunginosa: VEROMIES (52)

n. 96 m²:n suuruinen määräala kiinteistöstä: 92- 52-9901-0
n. 180 m²:n suuruinen määräala kiinteistöstä: 92-52-9903-17

15 § **Asemakaavan muutos 002433 sekä tonttijako ja tonttijaon muutos 12 Hämeenkylä / Karhunkierros 4 ja 6 / TeA**

VD/8875/10.02.04.00/2020
TeA/SP/TKA/AHN/SSO/EK

Asemakaavan muutoksella mahdollistetaan Karhunkierroksen päässä tonteilla olevien toimisto- ja teollisuusrakennusten purku ja korttelin rakentaminen tehokkaaksi kaupunkikortteliksi, johon sijoittuu 4 ½ - 9-kerroksisia asuinkerrostaloja ja pientaloja yhteensä 38 840 k-m2 (noin 640 asuntoa), asukkaiden monitoimitiloja 300 k-m2, 1–2 kerroksisia pysäköintilaitoksia, sekä päiväkoti 2 600 k-m2.

Asemakaavamuutos koskee kortteleita 12203 ja 12204, osaa korttelista 12200 sekä katu-, tori- ja virkistysalueita kaupunginosassa 12 Hämeenkylä. Muutos koskee kumoutuvassa asemakaavassa osaa korttelista 12200 sekä katualuetta.

Tonttijako ja tonttijaon muutos
Korttelit 12203, 12204 ja osa korttelia 12200.

Alue sijaitsee osoitteessa Karhunkierros 4 ja 6, kaupunginosassa 12 Hämeenkylä.

Hakijat
Veikkaus Oy:n, Kiinteistö Oy Vantaan Karhunkierros 6:n, Ultivista Oy:n ja Eksola Oy:n kaavamuutoshakemus on jätetty 26.10.2020. Ultivista Oy:n ja Eksola Oy:n tontit kaavoitetaan myöhemmin erikseen.

Maanomistus
Veikkaus Oy, Kiinteistö Oy Vantaan Karhunkierros 6 ja kadun osalta kaupunki.

Valmistelu
Kaupungin asiantuntijoiden lisäksi kaavan valmisteluun ovat osallistuneet tonttien omistajien konsultteina Trewe Oy, Schauman & Nordgren Architects Ab, WSP Finland Oy ja A-insinöörit Oy. Kaava on tehty kaupungin työnä.

Yleiskaava
Alue on kaupunginvaltuuston 25.1.2021 hyväksymässä oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa asumisen ja työpaikkojen aluetta A/TP.

Asemakaavamuutos
Kaavamuutoksen tavoitteena on rakentaa korttelin toimisto- ja teollisuusrakennusten tilalle 4,5–9-kerroksisia asuinkerrostaloja, 2-kerroksisia pientaloja, pysäköintilaitos noin 415 autolle ja päiväkoti nykyiselle pysäköintipaikalle Karhunkierroksen varrelle. Veikkaus Oy:n toimistotalo (1976) on tyhjillään.

Kerrostalot ovat muodoiltaan ja väritykseltään vaihtelevia, tiili-, rappaus- ja osin puupintaisia. Niiden katot ovat vinoja eri suuntiin. Pientalot sijoittuvat kortteleiden länsiosiin, korkeimmat kerrostalot Vihdintien puolelle ja alueen pohjoispuoliseen metsänreunaan. Näiden väliin sijoittuu matalahkoja noppamaisia kerrostaloja. Rakennukset on siroteltu kortteleihin arpanoppien tapaan.

Uusi katu, Lottokuja, nousee siirtolohkareen ja säilyvän kallion välistä aukiolle, jolle siirretään alueella oleva Veikkaus Oy:n 50-vuotisjuhlamonumentti. Pihakatu jatkuu alueen läpi Autioniityn puistoon.

Alueella säilytetään mahdollisuuksien mukaan alkuperäistä luontoa.

Asuntorakentaminen sijoittuu riittävän etäälle Vihdintien tiemelusta. Pysäköinti sijoittuu pysäköintilaitokseen Vihdintien puoleisiin osiin, jolloin asuinkortteleiden sisällä liikkuu vain välttämätön huoltoliikenne. Pysäköintilaitokset katetaan kasvikatoilla.

Asuntorakentamista tulee yhteensä 38 840 k-m2. Päiväkodin koko on 2 600 k-m2.

Osallistuminen ja vuorovaikutus
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma tehtiin 29.4.2022.

Kaavan vireille tulosta ilmoitettiin Vantaan Sanomissa ja osallisille varattiin mahdollisuus lausua kaavaan mielipiteensä. Kaavatilaisuus pidettiin 17.5.2022.

Mielipiteitä saatiin 8 kappaletta. Ne ovat kaavaselostuksessa vastineineen.

Kaupungin maa- ja asuntopoliittiset linjaukset
Kaava noudattaa kaupungin maapoliittisia linjauksia (KV 18.6.2018 § 9, päivitetty KV 10.10.2022 § 7). Kaava tuottaa uutta asuntokerrosalaa 38 840 k-m2, noin 620 asuntoa.

Sopimukset
Asemakaavamuutokseen liittyy kaksi maankäyttösopimusta.

Muutoskustannukset maksavat hakijat Veikkaus Oy ja Kiinteistö Oy Vantaan Karhunkierros 6 ja kaupunginhallitukselle tullaan esittämään vahvistettavaksi maksuluokka 4 (20 000 €) lisättynä tonttijaon laadinnan aiheuttamalla lisämaksulla (1 360 €), yhteensä 21 360 €. Tämä jakaantuu hakijoille asuinrakennusoikeuksien suhteessa eli Veikkaus Oy:lle 27 480 k-m2 osalta 15 112,58 € ja Kiinteistö Oy Vantaan Karhunkierros 6:lle 11 360 k-m2 osalta 6 247,42 €.

Kaupunkiympäristölautakunta 19.3.2024 § 13

Kaupunkisuunnittelujohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että

a) asetetaan nähtäville 30 päiväksi MRA 27 §:n mukaisesti 19.3.2024 päivätty asemakaavamuutosehdotus 002433 sekä tonttijakoehdotus ja tonttijaon muutosehdotus, 12 Hämeenkylä / Karhunkierros 4 ja 6,

b) oikeutetaan asemakaavoitus pyytämään tarvittavat lausunnot,

c) vahvistetaan maksuluokka 4 ja todetaan, että hakijat Veikkaus Oy ja Kiinteistö Oy Vantaan Karhunkierros 6 maksavat muutoskustannukset (20 000 €), lisättynä tonttijaon laadinnan aiheuttamalla lisämaksulla (1 360 €), yhteensä 21 360 €.

   Tämä jakaantuu hakijoille asuinrakennusoikeuksien suhteessa eli Veikkaus Oy:lle 27 480 k-m2 osalta 15 112,58 € ja Kiinteistö Oy Vantaan Karhunkierros 6:lle 11 360 k-m2 osalta 6 247,42 €.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

_____

Kaupunginhallitus 8.4.2024 § 19

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään, että

a) asetetaan nähtäville 30 päiväksi MRA 27 §:n mukaisesti 19.3.2024 päivätty asemakaavamuutosehdotus 002433 sekä tonttijakoehdotus ja tonttijaon muutosehdotus, 12 Hämeenkylä / Karhunkierros 4 ja 6,

b) oikeutetaan asemakaavoitus pyytämään tarvittavat lausunnot,

c) vahvistetaan maksuluokka 4 ja todetaan, että hakijat Veikkaus Oy ja Kiinteistö Oy Vantaan Karhunkierros 6 maksavat muutoskustannukset (20 000 €), lisättynä tonttijaon laadinnan aiheuttamalla lisämaksulla (1 360 €), yhteensä 21 360 €.
Tämä jakaantuu hakijoille asuinrakennusoikeuksien suhteessa eli Veikkaus Oy:lle 27 480 k-m2 osalta 15 112,58 € ja Kiinteistö Oy Vantaan Karhunkierros 6:lle 11 360 k-m2 osalta 6 247,42 €.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

_____

Nähtävilläolo
Asemakaavamuutosehdotus ja tonttijakoehdotus sekä tonttijaon muutosehdotus (poista tarpeettomat) on ollut MRA 27 §:n nojalla nähtävillä 24.4.-23.5.2024. Tänä aikana jätettiin yksi muistutus, jossa huomautettiin pohjoisosan rakennusten korkeudesta.

Kaavalausunnot
Kaupunginhallitus päätti 8.4.2024 oikeuttaa asemakaavoituksen pyytämään tarvittavat lausunnot. Lausuntoja saatiin kolme. ELY-keskus huomautti kaavamääräyksistä.

Muistutukset ja lausunnot vastineineen ovat liitteenä.

Tarkistukset
Kaavan on tehty ei-olennaisia tarkennuksia, kuten pumppaamon rakennusalan poisto, joten uusi nähtäville pano ei ole tarpeen.

Sopimus
Asemakaavamuutokseen liittyy kaksi maankäyttösopimusta, joista on päätetty kaupunginhallituksessa 22.4.2024 §:illä 14 ja 15.

Kaupunkiympäristölautakunta 13.8.2024 § 13

Kaupunkisuunnittelujohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että

a) annetaan liitteen mukaiset vastineet muistutuksiin ja lausuntoihin ja tehdään esitetyt tarkistukset,

b) saatetaan kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi 13.8.2024 asemakaavamuutosehdotus 002433 sekä tonttijakoehdotus ja tonttijaon muutosehdotus, 12 Hämeenkylä / Karhunkierros 4 ja 6.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

_____

Sopimukset
Asemakaavamuutokseen liittyvät maankäyttösopimukset on allekirjoitettu 8.8.2024.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 15

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään, että
a) annetaan liitteen mukaiset vastineet muistutuksiin ja lausuntoihin ja tehdään esitetyt tarkistukset, ja
b) saatetaan kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi 13.8.2024 asemakaavamuutosehdotus 002433 sekä tonttijakoehdotus ja tonttijaon muutosehdotus, 12 Hämeenkylä / Karhunkierros 4 ja 6.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- Asemakaavamuutosehdotus 13.8.2024
- Asemakaavamuutoksen selostus 13.8.2024
- Muistutukset ja vastineet 13.8.2024
- Lausunnot ja vastineet 13.8.2024

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu, ote kaupunginvaltuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
aluearkkitehti Timo Kallaluoto, puh. 050 312 2132,
asemakaavasuunnittelija Anders Hedman, puh. 050 302 9167
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Kaava-alueen numero	Päiväys
Planområdets nummer	Datum
002433	13.8.2024

Vantaan kaupunki

KARHUNKIERROS 4 JA 6

Kaupunginosa 12, Hämeenkylä

Asemakaavan muutos
Korttelit 12203-12204 ja osa korttelia 12200 sekä katu-, tori- ja virkistysalueet.

Tonttijako
Osa korttelia 12204.

Tonttijaon muutos
Osat kortteleista 12200, 12203 ja 12204.

1:2000

Vanda stad

BJÖRNRINGEN 4 OCH 6

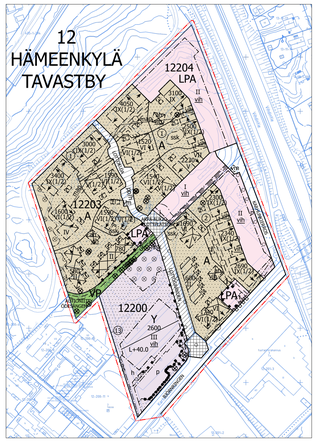
Stadsdel 12, Tavastby

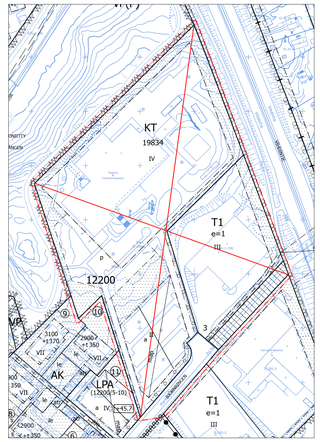
Ändring av detaljplanen
Kvarteren 12203-12204 och del av kvarteret 12200 samt gatu-, torg- och rekreationsområdena.

Tomtindelning
Del av kvarteret 12204.

Ändring av tomtindelningen
Delar av kvarteren 12200, 12203 och 12204.

1:2000

ASEMAKAAVAMERKINTÖJÄ JA -MÄÄRÄYKSIÄ:

3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viirua.

A — **Asuinrakennusten korttelialue.**

Arkkitehtuuri ja kaupunkikuva

Korttelin rakennukset, niiden ympäristö ja niiden julkisivut tulee tehdä kaupunkikuvallisesti ja arkkitehtuuriltaan kaupunkimaisena, lämminhenkisenä, värikylläisenä ja vaihtelevana muodostaen tiiviistä, kodikasta ja vehreää kaupunkimaista asuinympäristöä. Kortteleista ja rakennuksista tulee muodostua yhtenäinen kokonaisuus arkkitehtuurin keinoin. Rakennelmiltaan aitojen ja muurien tulee liittyä korttelin kokonaisarkkitehtuuriin ja ne on toteutettava laadukkaalla ja kestävillä materiaaleilla.

Kulmahuoneistojen ja kulmaparvekkeiden tulee avautua kahteen suuntaan.

Vihdintietä vasten rakennusmassojen välisiä aukkoja tulee sulkea esimerkiksi lasitetuilla parvekkeilla melu- ja hiukkashaittoja vastaan.

Jokaisella asunnolla on oltava oma parveke, ranskalainen parveke tai maantasossa noin 3,5–4 m syvä asuntopiha. Alimman kerroksen asuntojen lasitettujen osien tulee olla vähintään 0,5 metriä ympäröivän maantason yläpuolella.

Rakennusoikeus

Asukas-, yhteistiloja saa rakentaa 15 % kaavassa osoitetun rakennusoikeuden lisäksi. Yllä mainitut tilat tulee rakentaa pääsääntöisesti maantasokerrokseen ja pihojen ah- ja talousrakennuksiin ja ne tulee toteuttaa niin, että ne antavat avonaisen ja toiminnallisen vaikutelman ja että niillä on myös ulko-oleskelutila. Irtaimistovarastoja voidaan rakentaa asuntojen yhteyteen.

Yllä olevien lisäksi on määrätty ah-merkinnällä asumista palvelevia yhteiskäyttöisiä työ-, harrastus ja asukastiloja erillisissä talousrakennuksissa.

Kortteleihin tulee rakentaa t-merkityt talousrakennukset, joissa on verstas-, harrastus- ja säilytystiloja. Kaikkien näiden tilojen viereen ja tai päälle saa rakentaa kasvihuoneita kerrosluvun ja rakennuksaan estämättä. t-merkityjen varastojen sijainti on ohjeellinen mutta niiden rakennusalasta tulee käyttää vähintään 2/3.

Porrashuoneiden tulee olla luonnonvaloisia ja niihin on oltava kulku rakennuksen kummaltakin puolelta. Porrashuoneiden tason 20 k-m² ylittävän osan lasketaan rakennusoikeuteen kerroksissa ja 30 k-m² ylittävä osuus maantasokerroksessa.

Mikäli portaiden nousut alittavat 160 mm ja etenemät ylittävät 320 mm lasketaan porrashuoneiden tason 25 k-m² ylittävän osan rakennusoikeuteen kerroksissa ja 40 k-m² ylittävä osuus maantasokerroksessa, mikäli tämän tilan laajentaminen edistää liikunnallisempaa elämäntapaa.

Kaavassa annetut lisäkerrosalat, porrashuoneet, varastot ja tekniset tilat eivät mitoita auto- ja pyöräpaikkoja eikä väestönsuojia.

Julkisivut ja maantasokerrokset

Yleinen määräys

Julkisivuarkkitehtuurin aukotuksen tulee antaa vertikaalinen vaikutelma. Julkisivun pinnasta pääosan tulee olla lämmintä seinäpintaa. Mahdolliset elemettisaumat on häivytettävä arkkitehtonisin keinoin.

Kortteleita rajaavien lamellitalojen itä- ja pohjoispuolet

Tiiliverhoillut julkisivut

Tiilijulkisivujen tulee olla korkealuokkaisista ja kestävistä materiaaleista paikalla muurattuja. Korttelialueen julkisivujen tulee olla värisävyiltään selkeästi vaihtelevia.

Tiilen sävy, vaaleusaste ja pintarakenne saa variera, mutta ei saa tulla myös muurata neljällä eri tiilellä julkisivualamella kohti, ja vaihtelevalla ladonta- ja muuraustavalla, erityisesti Vihdintien suuntaan suurpiirteisen taiteellisesti. Tämä käsitteli tulee myös selkeästi vaihtua enintään 15 metrin välein tai kahteen osaan lamellia kohti, samojen periaatteiden puitteissa, kun rakennusmassan kerrosluku muuttuu.

Tiilien värit tulee olla maanläheisiä ja murrettuja, punaisen, ruskean ja harmaan eri sävyjä.

DETALJPLANBETECKNINGAR OCH -BESTÄMMELSER:

Linje 3 m utanför planområdets gräns.

Kvartersområde för bostadshus.

Arkitektur och stadsbild

Kvarterets byggnader, deras omgivning och fasader ska uppföras så att de med avseende på stadsbilden och arkitekturen är urbana, stämningsfulla, färgrika och varierande och bildar en tät, hembrevlig och grön urban boendemiljö. Kvarteren och byggnaderna ska bilda en enhetlig helhet genom arkitektoniska medel. De strukturella detaljerna och materialen ska hänga samman med kvarterets helhetsarkitektur och konstruueras av högklassiga och hållbara material.

Hörnlägenheter och hörnbalkonger ska öppnas upp i två riktningar.

Öppningar mellan byggnadsmassor mot Vichtisvägen ska stängas med t.ex. inglasade balkonger för att förhindra buller- och partikelolägenheter.

Varje bostad ska ha en egen balkong, fransk balkong eller en ca 3,5–4 m djup bostadsgård på markplanet. Golven i bostäderna på den nedersta våningen ska ligga minst 0,5 meter ovanför den omgivande marknivån.

Byggrätt

Utöver de ovanstående har det med en ah-beteckning bestämts om utrymmen som betjänar boendet i separata ekonomibyggnader, som gemensamma arbets- och hobbyutrymmen och utrymmen för de boende.

I kvarteren ska t-märkta ekonomibyggnader byggas, i dessa ska finnas verkstads-, hobby- och förvaringsutrymmen. Intill eller ovanpå alla dessa utrymmen får växthus byggas oberoende av våningstalet och byggnadsytan. De t-märkta förrådens läge är riktgivande men minst 2/3 av deras byggnadsyta ska användas.

Trapphusen ska ha dagsljusinsläpp och de ska ha en ingång från båda sidor av byggnaden. Den del som överskrider 20 m²-vy i trapphusplanet räknas in i byggrätten på våningarna och 30 m²-vy på markplansvåningen.

Om trappornas lutning underskrider 160 mm och stegdjupen överskrider 320 mm räknas den del av trapphusplanen som överskrider 25 m²-vy in i byggrätten på våningarna och 40 m²-vy på markplansvåningen om utvidgandet av utrymmet främjar ett mer motionsinriktad levnadssätt.

I stadsplanen angiven tilläggsbyggrätt, trapphus, förråd och tekniska utrymmen räknas inte med i dimensioneringen av bil- eller cykelplatser eller skyddsrum.

Fasader och markplansvåningar

Allmän bestämmelse

Fasadarkitekturens öppningar ska ge ett vertikalt intryck. Huvuddelen av fasadens yta ska bestå av varm väggyta. Fasadarkitekturens öppningar ska ge ett vertikalt intryck. Huvuddelen av fasadens yta ska bestå av varm väggyta.

Östra och norra sidorna av de lamellhus som avgränsar kvarteren

Tegelbeklädda fasader

Tegelfasaderna ska bestå av högklassiga och hållbara material och vara murade på plats. Kvartersområdets fasader ska ha tydlig variation i sina nyanser.

Teglets nyans, ljusintensitet och ytstruktur ska variera och det ska också muras med fyra olika tegel per fasadlamell och på två olika förbands- och murningssätt, på ett konstnärligt storartat sätt särskilt i Vichtisvägens riktning. Denna behandling ska också tydligt bytas ut med högst 15 meter mellannum eller mot två delar per lamell, inom ramen för samma principer, när byggnadsmassans våningstal ändras.

Teglens färger ska vara jordnära och brutna, i olika nyanser av rött, brunt och grått.

Kortteleita rajaavat lamellitalot piha-alueelle päin sekä pistetalot

Tiili- ja puuverhoillut tai rapatut julkisivut

Korttelia rajaavien rakennusten pihojen julkisivut tulee olla astetta vaaleampaa saman perussävyn tiiltä kuin katujulkisivuissa sekä puuta tai rappausta myös rakennuskohtaisesti neljällä eri värisävyllä, satunnaisessa järjestyksessä.

Rakennuskohtainen puun tai rappauksen osuus, maantasokerrosta pois lukien, tulee olla vähintään noin 20% julkisivun pinta-alasta, ylimmästä kerroksesta alaspäin.

Ylimmät kerrokset tehdään väritykseltään vaaleampina kuin muut julkisivun osat rakennusten kaikilla puolilla. Kaikissa rakennuksissa tulee olla yksilöllinen värimaailma.

Rakennusten puoosien väritykseen tulee olla vaihteleva, iloinen ja lämpimin värisävyin. Julkisivut tulee olla öljymaalattua tai kuultokäsiteltyä puuta kerrostalokohtaisesti kolmella murretuilla värisävyillä ja kolmella eri lautaleveydellä. Hyvin tummat sävyt on vältettävä.

Pientalot

Pientalojen tulee olla puurakenteisia. Julkisivut maalataan öljyvärillä tai kuulto-käsitellään rakennuskohtaisesti neljällä murretuilla värisävyillä ja neljällä eri lautaleveydeltä. Rakennusten puoosien väritykseen tulee olla vaihteleva, iloinen ja lämpimin värisävyin.

Maantasokerrokset

Kerrostalojen maantasokerrosten tulee muodostaa avoin, toiminnallinen, koko korttelia tai rakennusalaa kiertävä yhtenäinen kerros. Rakennuksen maantasokerroksen kerroskorkeus tulee olla vähintään keskimäärin 3,5 metriä ja siinä käytettävien julkisivumateriaalien ja rakennusosien tulee olla kestäviä ja korkealuokkaisia, punatiiltä, väribetonia eri pintakäsittelyin tai rappausta.

Sisäänkäyntejä on korostettava värein, katosten, sisäänvetojen ja valaistuksen avulla, sekä muusta maantasokerroksesta eroavalla laatoitus- tai muurausta valla tai talon muusta julkisivusta selvästi poikkeavin tavoin. Jokaisen sisäänkäynnin korostus on oltava arkkitehtuuriltaan yksilöllinen, myös yksityiskohdiltaan. Luonnonkiveä, keraamista laattaa, tai polutettua lasitettua värillistä tiiltä tulee käyttää.

Yhteiskäyttöisiin tiloihin tulee olla suora kulkuyhteys ulkoa, ja ne tulee yhdistää ulkotiloihin suurin ikkunoin.

Parvekkeet ja rakennusten yksityiskohdat

Parvekkeissa tulee olla pystypinnakaide. Vihdintietä päin rajautuvat parvekkeet on oltava lasitettuja ja etureuna julkisivun linjassa. Rakennusmassojen väleihin tulee rakentaa lasitetut parvekkeet, jotka toimivat pihojen melusuojina. Parvekkeiden melusuojaus toteutetaan melusuojaus toteutetaan melusuojaus toteutetaan

Vantaa

002433 KARHUNKIERROS 4 ja 6

HÄMEENKYLÄ

KAUPUNKIRAKENNE JA YMPÄRISTÖ / ASEMAKAAVOITUS

Asemakaavamuutoksen selostus, sekä tonttijaon muutos, joka koskee 13.08.2024 päivättyä asemakaavakarttaa nro 002433.

PERUS- JA TUNNISTETIEDOT

Asemakaavan muutos:
Kaupunginosassa 12 Hämeenkylä

Korttelit 12203 ja 12204, ja osa korttelista 12200 sekä katu-, tori- alueet

(Kumoutuvan asemakaavan osa korttelia 12200 sekä katualuetta.)

Tonttijako:

Osa korttelia 12204.

Tonttijaon muutos:

Osa kortteleita 12200, 12203 ja 12204 kaupunginosassa 12 Hämeenkylä.

Asemakaavan muutoksella mahdollistetaan Karhunkierroksen päädyn tonteilla olevia toimitila- ja liikerakennusten purku ja korttelin rakentaminen tehokkaaksi kaupunkikortteliksi, johon sijoittuu 4 ½ - 9-kerroksisia asuinkerrostaloja ja pientaloja (38 840 k-m2, noin 640 asuntoa), asukkaiden monitoimitilaa n. 300 k-m2, 1-2 kerroksessa pysäköintilaitoksia, sekä lasten päiväkoti.

Kaavaan liittyy maankäyttösopimuksia.

Kaavan laatija: Anders Hedman, asemakaava-arkkitehti, Vantaan kaupunki;
anders .hedman@vantaa.fi, puh. +358 503029167

KAAVA-ALUEEN SIJAINTI

Kuva 1. Suunnittelualue, Karhunkierros 4 ja 6, on rajattu ilmakuvaan oranssilla ja karttaan punaisella

Suunnittelualue sijoittuu pääkatu Pähkinärinteentien poikkikadun Karhunkierroksen päässä, Vihdintien varrella. Alue sijoittuu uuden runkolinjan 300 vaikutuspiiriin. Suunnittelualuetta rajaavat Karhunkierros, Vihdintie sekä pohjoisessa ja luoteessa Autioniityn puisto.

KAAVAPROSESSIN VAIHEET

- Veikkaus Oy ja Kiinteistö Oy Vantaan Karhunkierros 6 :n, sekä Ultivista Oy:n ja Eksola Oy:n kaavamuutoshakemus on jätetty 26.10.2020. Työohjelmaan kaavamuutoksen numeroksi tuli 002433. Karhunkierros 3:n ja 5:n tontit kaavoitetaan myöhemmin.
- Kaavoitus tuli vireille 29.4.2022. (OAS)
- Mielipiteet pyydettiin 30.5.2022 mennessä (MRL 62 §) ja niitä saatiin 8 kappaletta.
- Asukastilaisuus, pidettiin 17.5.2022, koronapandemian vuoksi teamssissa.

SISÄLLYSLUETTELO

Sisällys

1. **Tiivistelmä** **4**
2. **Lähtökohdat** **5**
3. **Asemakaavan suunnittelun vaiheet** **9**
4. **Asemakaavan kuvaus** **13**
5. **Asemakaavan toteutus** **23**
6. **Kaavatyöhön osallistuneet** **23**
7. **Asemakaavan seurantalomake** **25**
8. **Asemakaavakartta ja –määräykset** **27**
9. **Muu suunnitelma-aineisto** **37**

LUETTELO MUUSTA SUUNNITELMA-AINEISTOSTA, TAUSTASELVITYKSISTÄ JA LÄHDEMATERIAALEISTA

- Pihasuunnitelma WSP Finland Oy
- Alustava liikennesuunnitelma, WSP Finland Oy
- Päiväkodin pihasuunnitelma, Maisemasuunnittelutoimisto Kokema
- Varjostustutkielma, A.Hedman /Länsitiimi
- Hulevesisuunnitelma ja laskelma WSP Finland Oy
- Vihertehokkuuslaskelma, WSP Finland Oy
- Melu ja hiukkasselvitys, A-insinöörit Oy
- Kierotalousselvitys, WSP Finland Oy
- Hiilijalanjälkiselvitys WSP Finland Oy
- Viitesuunnitelma, Schauman & Nordgren Architects Ab
- Pähkinärinteen Yleissuunnitelma
- Rakennushistoriallinen selvitys, Vantaan Kaupungin museo

1. TIIVISTELMÄ

Veikkaus Oy ja Kiinteistö Oy Vantaan Karhunkierros 6 /S-Pankki ovat hakeneet asemakaavamuutosta, jonka tavoitteena on rakentaa kortteliin 4,5 - 9-kerroksisia asuinkerrostaloja sekä pientaloja, pysäköintilaitos noin 415 autolle ja päiväkoti Karhunkierroksen varrelle. Asuinrakentamista tulisi yhteensä noin 38 840 k-m2 noin 640 asunnolle. Nykyinen Veikkaus Oy:n pääkonttori ja liikerakennukset puretaan ja Veikkaus Oy:n pysäköintipaikka lunastetaan päiväkotikäyttöön Karhunkierroksen varrella.

Voimassa olevassa asemakaavassa alue on toimisto- sekä teollisuus- ja varastorakennusten korttelialuetta, johon on voinut sijoittaa pysäköimisalueen. Tonteilla olevat Veikkaus Oy:n entinen pääkonttori vuodelta 1976 ja Karhunkierros 6 teollisuusrakennus vuodelta 1973 puretaan.
Kaavamuutos lisää asuntorakentamista palvelujen ja uuden linja-autojen runkolinjan lähialueella Pähkinärinteen kaupunkikuvallisesti arvokasta aluetta täydentäen ja lähiluontoa vaalien, yleiskaavan täydennysrakentamistavoitteen, asuntorakentamistavoitten ja resurssiviisauden tiekartan tavoitteiden mukaisesti. Uusi runkolinja 300 liikennöin Pähkinärinteen kautta välillä Myyrmäki-Helsinki.

Pähkinärinne edustaa 1970-luvun punatiiliarkkitehtuuria ja on kaupunkikuvallisesti arvokas. Uuden alueen naapuritonteilla kerrosluvut vaihtelevat V ¾ -VII.

Kaavatyö vastaa asemakaavoitukselle asetettuihin tavoitteisiin: se lisää täydennysrakentamista olemassa olevilla alueilla palvelujen tuntumassa ja runkolinjojen varrelle resurssiviisaasti ja lähiluontoa vaalien. Kaavatyössä tavoitteena on kerroksellinen, tiivis ja Pähkinärinteen tunnelmaan ominainen kaupunkikuva, hyvä ja kohtuuhintainen arkkitehtuuri, kestävä rakentaminen, uusien energiamuotojen käyttö, pihojen kauneus, monimuotoisuus ja hulevesien hallinta. Uusi runkolinja 300 Myyrmäki–Elielinaukio kulkee Pähkinärinteen kautta Luhtitietä pitkin Myyrmäkeen asti.
Asemakaavamuutos on yleis- ja asemakaavoituksen työohjelmassa 2022–24. Asemakaavamuutokseen liittyy maankäyttösopimuksia ja päiväkotitontin sitova tontinjako ja asuintonttien osittain sitova ja osittain ohjeellinen tonttijako.

Yleiskaavassa 2020 alue on asumisen ja työpaikkojen aluetta (A/TP). Alue varataan sekä asumiseen että monipuolisille työpaikkatoiminnoille. Asuntorakentamisen edellytyksenä on, että alueen joukkoliikenneyhteydet ovat hyvät ja lähialueen toiminnot soveltuvat asuinympäristöön. Alueen kehittämisessä tulee parantaa kaupunkitilan viihtyisyyttä sekä kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksia. Pähkinärinteen yleissuunnitelmassa (19.03.2024) Karhunkierroksen toimitilatontit on todettu asuinrakentamiselle sopiviksi sijaintinsakin vuoksi, lähellä alueen keskustaa.

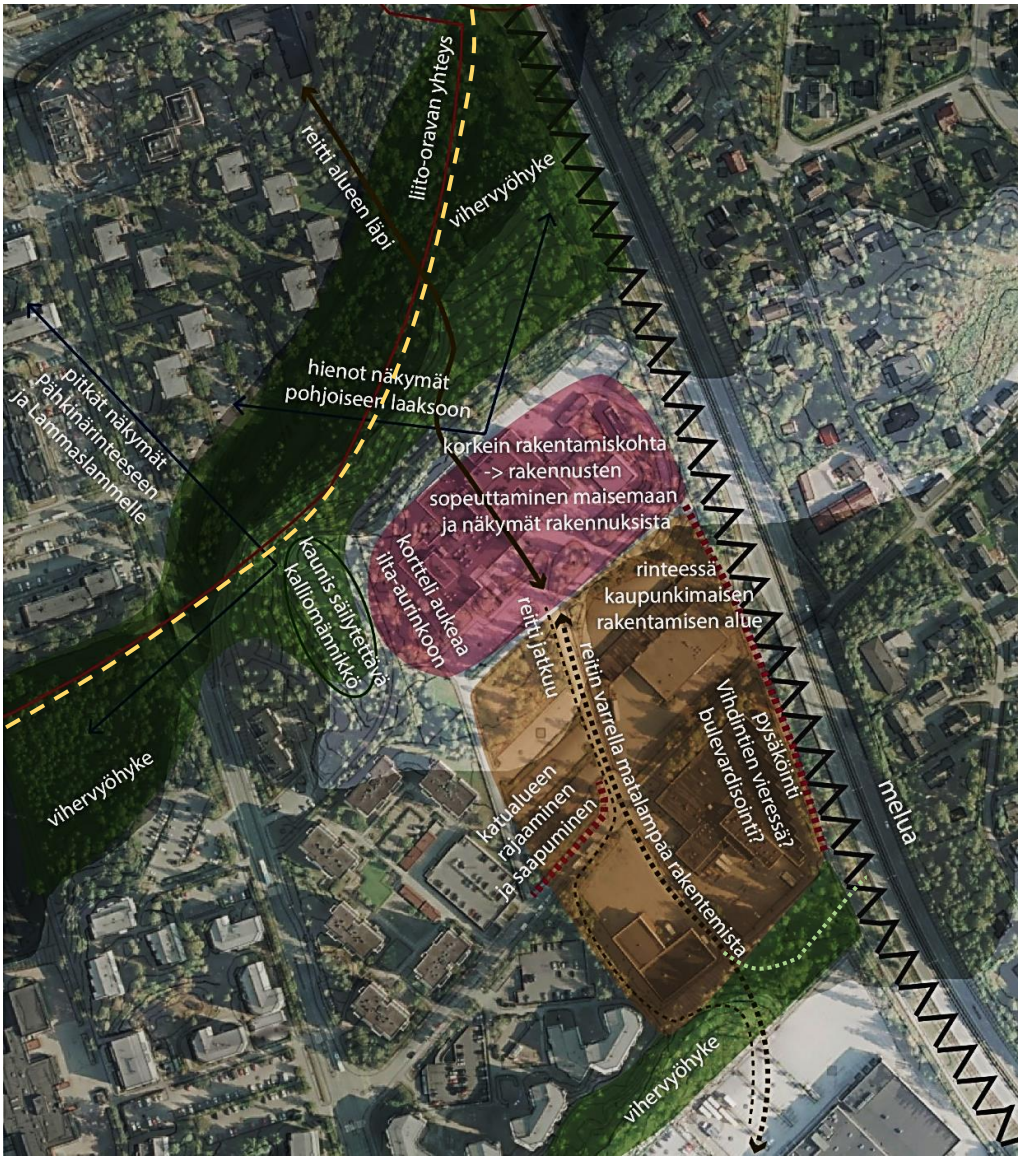
Suunnittelualue sijoittuu lentokoneiden laskeutumisvyöhykkeelle, jolla melu on huomioitava rakentamisessa.

2. LÄHTÖKOHDAT

2.1 SELVITYS SUUNNITTELUALUEEN OLOISTA

2.1.1 Alueen yleiskuvaus

Pähkinärinne sijaitsee Lounais-Vantaalla Kehä III:n eteläpuolella, Vihdintien länsipuolella. Myyrmäen keskusta on noin 3,5 km päässä. Alue on Helsingin metropolialueen keskellä ja sen joukkoliikenneyhteydet on parannettu uuden runkolinjan 300 myötä. Ostoskeskus on noin 500 m matkan päässä ja koulu ja kirjasto noin 400 m päässä. Päiväkoti rakennetaan kaava-alueelle Veikkaus Oy:n tontille.

Karhunkierroksen ympäristötekijät ja mahdollisuudet. Kuva: Vantaan kaupunki / Anna Hakamäki

2.1.2 Luonnonympäristö

Maisemakuva ja -rakenne

Alue sijoittuu metsäiselle kallio-moreeniselänteelle, jota on vielä 1950-luvulla ympäröineet alavammat viljelysmaisemat. Pähkinärinteessä ja suunnittelualueen lähistöllä on yhä havaittavissa alkuperäistä

luonnonmaisemaa: puustoisia ja metsäisiä alueita kallioselänteillä ja lehtomaista purolaaksoa, jossa Lammasoja virtaa. Tämä kuvaa Pähkinärinteen monipuolista ja pienipiirteistä maisemarakennetta. Suunnittelualue sijoittuu selänteen vaihettumisvyöhykkeelle, jossa korttelin pohjoisosassa on avokallioita, muutoin se on moreenia ja täyttömaalle rakennettua aluetta. Suunnittelualueella ei ole inventoituja luontokohteita, mutta säilytettäviä arvopuita

Pähkinärinteessä on monipuolinen ja pienipiirteinen maisemarakenne. Suunnittelualue sijoittuu selänteen vaihettumisvyöhykkeelle (punainen rajaus), kuva Vantaan kaupunki/ Anna Hakamäki

Vesistöt ja vesitalous

Kaava-alueen pohjoisosa kuuluu Lammasojan valuma-alueeseen. Lammasoja johtaa vedet itään Varistonojaan, josta vedet virtaavat pohjoisen suuntaan laskien Askistossa Pikkujärveen ja siitä edelleen Pitkäjärveen. Pitkäjärvestä vedet virtaavat edelleen Espoon halki lounaan suuntaan laskien vedet lopulta Espoon Kurttilassa mereen.

Kaava-alueen eteläosa kuuluu Hämevaaranojan valuma-alueeseen. Hämevaaranoja laskee vetensä Multaojaan, joka virtaa edelleen Espooseen. Espoossa Multaoja jatkaa nimellä Monikonpuro ja virtaa siellä Lintuvaaran ja Leppävaaran läpi laskien Perkkaalla Suomenlahteen.

Kaava-alue on nykytilassa lähes kokonaan vettä läpäisemätöntä katto- ja asfalttipintaa. Alue ei ole pohjavesialuetta.

Maaperä

Maaperä on pintamaalajikartan mukaan kaava-alueella pääasiassa täyttö- ja toiminta-aluetta (T). Kaava-alueen pohjoisosissa on myös kallio- ja moreenialueita.

Kaava-alueen nykyisten olemassa olevien rakennusten kohdilta ei ole kairauksia kattavasti, kuitenkin tontin pohjoisosissa on alun perin ollut myös paikallisia painanteita, joissa on ollut hienorakeisempia ohuehkoja kerrostumia (savi-siltti). Kaava-alueen pohjoisosassa on myös tehty pihoja ja

pintamaalajikartta ei ole ajantasainen alueella. Täyttöjen paksuudesta, laadusta tai puhtaudesta ei ole tietoa. Peruskallio on vanhojen louhintojen yhteydessä todennäköisesti rikkoutunut.

Kaava-alueen eteläosassa on laajat täyttöalueet ja pohjoisessa rinne alueille tehty täyttöjä. Täyttöjen paksuudesta, laadusta tai puhtaudesta ei ole tietoa. LP alueet on tehty maanvaraisesti terassimaisin täytöin ja osin niiden alle on jätetty kiilamainen savikerrostuma. Kaava-alueen Y-tontilla on kairauksissa näkyvillä tämä savikerrostuma.

LP-alueen Viereiseltä tontilta ei ole kairauksia vaan se on merkitty täyttömaaksi kokonaan pintamaalajikartassa. Täyttöjen paksuudesta, laadusta tai puhtaudesta ei ole tietoa. Vanhojen rakennuslupakuvien mukaan teollisuusrakennus on perustettu todennäköisesti kallion varaan. Peruskallio on vanhojen louhintojen yhteydessä todennäköisesti rikkoutunut. Tontin etelä osassa on mahdollisesti savea täyttöjen alapuolella.

Pohjavedenpinnasta ei ole tietoa. Kaava-alueella muodostuu pohjavettä ympäröiville savialueille, esimerkiksi Lammasojan laaksoon.

Kaava-alueella tulee tehdä rakennuspaikkakohtainen pohjatutkimus. Rakennuspaikkojen stabiliteetit tulee selvittää, esimerkiksi alueellinen stabiliteetti LP- alueen savirinteessä tai perustettaessa jyrkänteiden läheisyyteen. Myös jo olemassa olevien täyttöjen sisäinen vakavuus tulee selvittää ja täyttöjen mahdollinen vaikutus alueelliseen stabiliteettiin tutkia rakennusten kohdalla. Perustukset viedään vanhojen täyttökerrosten alapuolelle. Kallion rikkonaisuus ja vanhojen louhintojen vaikutus tulevaan rakentamiseen tulee huomioida suunnittelussa. Rakentamisratkaisut tulee perustua rakennuspaikkakohtaisiin pohjatutkimuksiin ja suunnitelmiin. Pohjavedenpinnantaso tulee selvittää. Puhtaiden hulevesien imeyttämistä ja imeytymistä suosivien rakenneratkaisujen käyttömahdollisuutta pitäisi tutkia.

Maanalaisilla rakenteilla ei saa alentaa pohjavettä.

Toimistorakennuksen itäpuolelle on rakennettu maanalaisia tiloja, jotka tulee huomioida suunnittelussa.

Alueelle rakennetut käytössä olevat putket ja kaapelit tulee huomioida rakentamisen yhteydessä.

Lammasoja kuuluu herkkiin vesikohdealueisiin, joka tulee huomioida kaava-alueen työmaavesien käsittelyssä pääkaupunkiseuduntyömaavesiohjeen mukaan.

2.1.3 Rakennettu ympäristö

Väestön rakenne ja kehitys kaupunginosassa

Hämeenkylässä asui vuoden 2019 alussa 8383 henkeä. Alueen väkiluku on kasvanut vuodesta 2012 lähtien noin 990:lla hengellä. Uusia asuntoja on rakenteilla, joten kaupunginosan väkiluvun ennakoidaan nousevan myös lähivuosina. Hämeenkylän asukkaiden ikäjakauma on hyvin lähellä vantaan keskiarvoa sillä erotuksella, että yli 65-vuotiaiden osuus on Vantaan keskiarvoa vähän suurempi. Myyrmäen suuralueella asuu lähes 57 000 henkilöä, joten se on väestömäärältään Vantaan suurin suuralue. Suuralueen osuus Vantaan väestöstä on noin neljäsosa.[1]

Sosiaalinen ympäristö

Hämeenkylän kaupunginosa väestön sosiaalisen rakenne noudattaa suuralueen keskiarvoa, jonka piirteisiin kuuluu mm. yksin eläminen ja lapsettomat perheet.

[1] http://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tietoa_vantaasta/tilastot_ja_tutkimukset

Pähkinärinteen väestö on enimmäkseen pitkään alueella viihtyneet sekä sen hyvän maineen takia tulleet mikä vaikuttaa hyvinvoinnin taustatekijöihin kuten juurtumiseen, ihmissuhteisiin ja yhteisöllisyyteen.

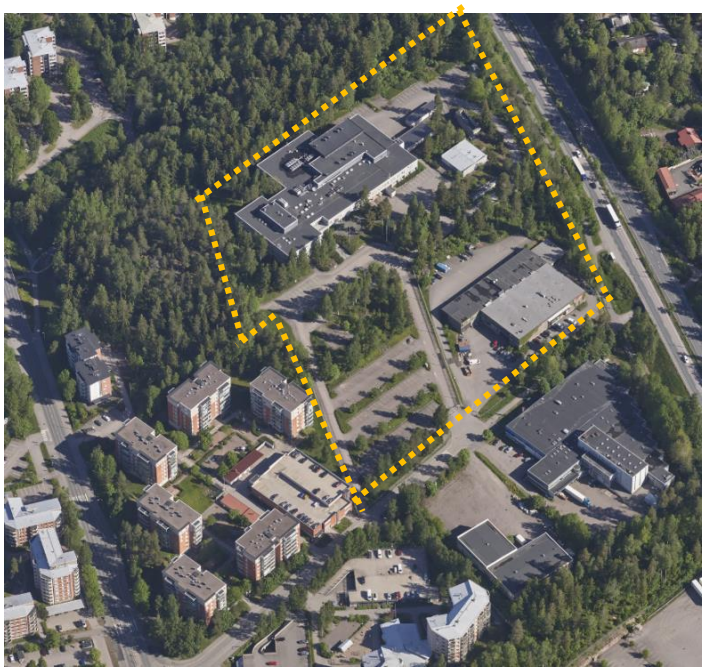
Asuminen

Kaava-alueella ei ole asuntoja, mutta ympäröivät korttelit ovat asuinkortteleita. Hämeenkylän asuntokannasta vuonna 2017 omistusasuntoja (talo tai osakkeen omistukseen perustuvia) oli yhteensä 54 %, kun Vantaan keskiarvo on 52%. Asuntokannasta yksiöitä oli 11–15 prosenttia ja omakotitaloja 2%.

Palvelut ja työpaikat
http://www.vantaa.fi/hallinto_ja_talous/tietoa_vantaasta/tilastot_ja_tutkimukset

Hämeenkylän kaupunginosa oli 1805 työpaikkaa vuoden 2022 lopussa.[1] Kymmenessä vuodessa työpaikkojen määrä on vähentynyt noin 25 %:lla. Suurin osa alueen työpaikoista on tukku- ja vähittäiskauppoja. Merkittävä osa nykyisistä ja poistuneista työpaikoista sijoittuu Vihdintien varteen. Pähkinärinteessä on ostoskeskus, koulu, kirjasto ja päiväkoteja. Rakennuksissa on kivijalkapalveluita. Myyrmäen aluekeskukseen on 3,5 km ja Varisto-Petikon kaupan alueelle on alle 2 km.

Pähkinärinteen koulu, päiväkodit, ostoskeskus, ovat kävelyetäisyydellä. Myyrmanni on 3,5 km päässä.

Viistoilmakuva etelästä, kuva: Google

Yhdyskuntarakenne

Pähkinärinne on osa Vihdintien tukeutuvaa kaupunkirakennetta, alun perin yksi Helsingin maalaiskunnan "metsälähiöistä". Modernin kaupunkirakentamisen periaatteisiin kuului virtaava tila ja avoin rakennustapa eikä tontteja ei ole rajattu. Pähkinärinne on rakennettu ruutukaavaan, jonka keskiössä on ostoskeskus. Pähkinärinteentien rinnakkaiskatuna on jalankulkuakseli Lammaspolku – Pähkinäpolku. Toinen pääkatu johtaa Lammaslammelle. Katuja reunustavat puurivit. Tyypillisiä piirteitä ovat erilliset rakennukset ja korttelin nurkkien jättäminen auki. Rakentamistapa on väljä.

Kaupunkikuva

Pähkinärinne edustaa 1970-luvun onnistunutta asuntoarkkitehtuuria. Alue on kaupunkikuvallisesti arvokas. Suurin osa rakennuksista on punatiilipintaisia, tehosteväreinä kirsikka ja juolukka. Seassa on muutama betonijulkisivuinen rakennus, joissa on väritehosteita. Parvekkeet ovat yleensä betonipilarirakenteisia. Rakenteiden yksityiskohdat ovat keveitä ja huoliteltuja. Alueen ympäristöarvot löytyvät luonnosta ja yhtenäisestä rakennuskannasta. Selkeä suorakulmainen katuverkosto, pihapiirit ja yhteys

luontoon ovat alueen luonteenomaisia piirteitä.[2] Karhunkierroksen alue sijoittuu vanhimman Pähkinärinteen eteläreunalle, jossa hieman vapaammin ollaan sovellettu arkkitehtuurin perusteemaa, kadottamatta kuitenkin yhtenäisyyden, paljolti tiilen käytön ansiosta.

Pähkinärinteen rakennuskanta on yhtenäistä ja sille on tunnusomaista tiilijulkisivut, betonirunkoiset parvekkeet ja tehosteväri kirsikka ja juolukka. Oikealla kuva ostoskeskuskorttelin naapurirakennuksesta, joka valmistui 2019. Kuvat Vantaan kaupunki.

Karhunkierroksen pohjoispuolen rakennukset v .2002 Arkkitehdit Marja-Liisa Heikkilä ja V-P Tuominen *Kuva: Google*

Karhunkierroksen eteläpuolen rakennukset v. 1998 Arkkitehdit Aatos ja Aila Issakainen Kuva: Google

Veikkaus OY: entinen pääkonttori v. 1976. Arkkitehti Olli Parviainen

Vasemmalla Veikkaus OY. tontti, oikealla Kiinteistöyhtiö Vantaan Karhunkierros 6.

Veikkaus OY. tonti , pysäköintialue lännestä

1.Siirtolohkare päiväkodin tontin kaakkoiskulmassa, jossa myös 2. suojeltava metsikkö 3 suojeltava metsään raja tontin länsirajalla ja 4.ulkolureitti Veikkaus OY.n tontin pohjoisreunaa pitkin.

Panoraama Veikkaus OY:n tontin luoteiskulmasta Kuvat: Vantaan kaupunki/Anders Hedman ellei muuta mainittu.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Pähkinärinne sisältyy modernin rakennuskannan inventointiin 2002 (Eskola). Lisäksi on tehty tarkemmat inventoinnit 2000 (de la Chapelle) ja 2009 (Schalin & al.) ja Vantaan kaupunginmuseo 2021 jolloin Alueen rakennusperintöluokitus täydennettiin. Pähkinärinteen asemakaava on tyypillinen 1960-luvun uusruutukaava. Rakennusliike Otto Wuorio Oy halusi tehdä alueesta korkeatasoisen ja palkkasi arkkitehdiksi Pentti Aholan, joka laati asemakaavan 1969. Tiilijulkisivut ja betonirunkoiset parvekkeet tekivät Pähkinärinteestä erilaisen muihin lähiöihin verrattuna. Kellari- ja maantasokerroksiin on kaavoitettu palvelutilaa, mikä oli vastareaktio 1960-luvun täydelliseen työpaikkojen ja asumisen erottamiseen toisistaan.

Yhtenäinen arkkitehtuuri esiintyy erityisesti kerrostaloissa ja niiden värityksessä ja parvekkeissa, joita on osin uusittu.

Keskustasta etelään päin Karhunkierroksen suunnalla rakennuskanta on nuorempaa mutta kumminkin sen punatiilijulkisivut liittyvät Pähkinärinteen vanhempaan rakennuskantaan. Lähinaapuritalot Karhunkierroksella on suunnitellut Marja-Liisa Heikkilä ja V-P Tuominen.

Alueella ei ole tunnettuja muinaisjäännöksiä eikä rakennusperintökohteita.

Virkistys

Lammaslampi, Lammasojan ja niitä ympäröivät lähivirkistysalueet sekä lähialueiden luonnonsuojelualueet muodostavat vetovoimaisen Pähkinärinteen viheraluekokonaisuuden. Seudullinen viher- ja virkistysyhteys latuyhteyksineen sijoittuu Lammasojan purolaaksoon länsi-itäsuuntaisesti, suunnittelualueen pohjoispuolella. Myyrmäen urheilupuistoon on noin 1,6 km matka.

Liikenne

Autoliikenne, julkinen liikenne, kävely ja pyöräily.

Kaava-alue sijoittuu Pähkinärinteentien, Lammaslammentien ja Karhunkierroksen rajaamalle alueelle. Pähkinärinteentie ja Lammaslammentie ovat paikallisia kokoojakatuja. Karhunkierros on tonttikatu, jonka jatke on jalankululle ja pyöräilylle varattu katu, joka johtaa kevyttä liikennettä Vihdintien alitse itään. Pähkinärinteentien keskiarkiliikennemäärä vuonna 2018 oli 5811 ajon/arkivuorokausi. Lammaslammentien keskiarkiliikennemäärä vuonna 2019 oli 6670 ajon/arkivuorokausi, ja Vihdintien on 21 906 ajon/vuorokausi v. 2021.

Kaava-alueella on tonttien käytössä olevia pysäköintialueita.

Kevyt liikenne

Lammaslammentien molemmin puolin kulkee yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä. Myös Pähkinärinteentien länsipuolelle on yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä. Karhunkierroksella on jalkakäytäviä, jotka jatkuvat kevyen liikenteen katuna Vihdintien alta Vapalaan.

Pähkinärinteentien ja Lammaskujan risteyksessä, n.450 m puiston läpi kaava-alueesta, sijaitsee kaupunkipyöräasema. Kaava-alueen pohjoispuolella Autioniityn puistossa on Lammasojan varressa kulkeva hiihtolatu.

Joukkoliikenne

Pähkinärinteentiellä kaava-alueen ohitse kulkee 3 linjaa ja Lammaslammentiellä 3 linjaa. Niillä pääsee Myyrmäkeen, Louhelaan, Vantaankoskelle, Petikkoon, Varistoon, Askistoon ja Helsinkiin. Vihdintiellä kulkee linja-autoja Helsinkiin, noin kerran tunnissa.

Kunnallistekniikka

Alueella on tarvittava kunnallistekniikka. Alueella voidaan hyödyntää myös maalämpöä ja aurinkoenergiaa.

Vesihuolto

Asemakaava-alue kuuluu Myyrmäen painepiiriin. Painepiirin vesisäiliönä on Myyrmäen ylävesisäiliö, jonka tilavuus on 4500 m^3. Painetaso vaihtelee arvioilta välillä +82.00 … +95.00. Alueen jätevedet johdetaan Vapaalan jätevedenpumppaamon kautta Hämevaaraan ja sieltä edelleen Espooseen Suomenojan jätevedenpuhdistamolle.

Hulevedet johtuvat alueelta pääosin Karhunkierron hulevesiviemäreihin. Hulevesiviemäreistä vedet päätyvät Hämevaaranojaan. Pieni osa alueen pohjoisosassa kulkeutuu Lammasojan kautta Espoon Pitkäjärveen.

Olemassa oleva vesihuoltoverkosto

Karhunkierroksen suuntaiset putket ovat VJ150, JV800 ja HV500. Tontilla on myös vesihuoltoverkostoa, mutta vain vesijohdon koko on tiedossa, jonka koko on VJ100. Vihdintien alituksessa putkikoot ovat VJ150, JV1200 ja HV800.

Vaikutus rakennettuun verkostoon
Karhunkierroksen vesihuoltoverkosto on riittävä tulevalle uudelle rakentamiselle.
Karhunkierroksen hulevesiviemäri laskee länteen ja Vihdintien alittava hulevesiviemäri itään.

Kaukolämpö
Kaukolämpöverkko ulottuu alueelle. Johdot kulkevat Pähkinärinteentien, ja Karhunkierroksen katualueilla.

Muut johtolaitokset
Tontilla kulkee kaukolämpöputkia ja kaapeleita, jotka tulee poistaa tai ottaa huomioon rakentamisen yhteydessä.

Sähköverkko
Vantaan Energialle kuuluvia keskijännitemaakaapeleita on Lammaslammentien ja Pähkinärinteentien katualueilla.

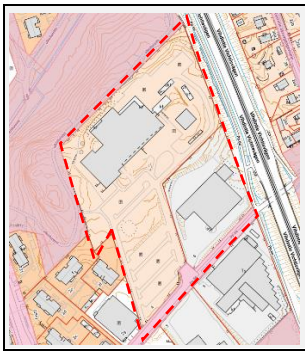
Ympäristöhäiriöt
Lentomelu:
Alue sijaitsee myös yleiskaavan 2020 Lentomeluvyöhykkeellä L3 (Lden 50–55 dB), ja laskeutumisvyöhykkeelle, jossa edellytetään asumiseen ja muihin melulle herkkiin toimintoihin käytettävien rakennusten ulkokuoren ääneneristävyyden ΔL olevan lento- ja tieliikennemelua vastaan vähintään 35 dB. Ulkokuoren ääneneristävyydestä ja meluntorjunnasta määrätään myös kaupungin rakennusjärjestyksessä**.**

Tieliikennemelu:
Vihdintien tiemelu ulottuu kaava-alueen itäsivulle.
Ulko-oleskelualueiden melutasojen tarkastelussa on sovellettu ohjearvoja päiväaikaan LAeq,7–22 ≤ 55 dB(A) ja yöaikaan LAeq,22–7 ≤ 50 dB(A). Vihdintien tieliikenteiden melutaso ylittää nykytilanteessa kaava-alueen itäosassa sijaitsevilla alueilla osittain päivä- ja yöajan ohjearvot. Muilla alueilla melutaso alittaa ohjearvot.

Pilaantuneet maat
Suunnittelualueella on pilaantuneiden maiden riski tontilla Karhunkierros 6. Rakennusluvan yhteydessä tulee esittää vaaditut tutkimukset ja toimenpiteet maaperän riskittömäksi saattamiseksi.

2.1.4 Maanomistus

Maan omistus on voimassa olevan asemakaavan mukainen alla olevan taulukon mukaan.
Voimassa olevan asemakaavan mukaiset katualueet omistaa Vantaan kaupunki.
Vantaan kaupungin maanomistus violetilla

Tunnus	Maanomistaja	Pinta-ala (ha)
092-012-9901-0000	Vantaan kaupunki, katu	violetti väri
092-012-0200-0002	Veikkaus Oy	3,3057
092-405-0001-0728	Kiinteistö Oy Vantaan Karhunkierros 6	1,0013
Yhteensä		**4,3070**

2.2 SUUNNITTELUTILANNE

2.2.1 Kaava-aluetta koskevat suunnitelmat, päätökset ja selvitykset

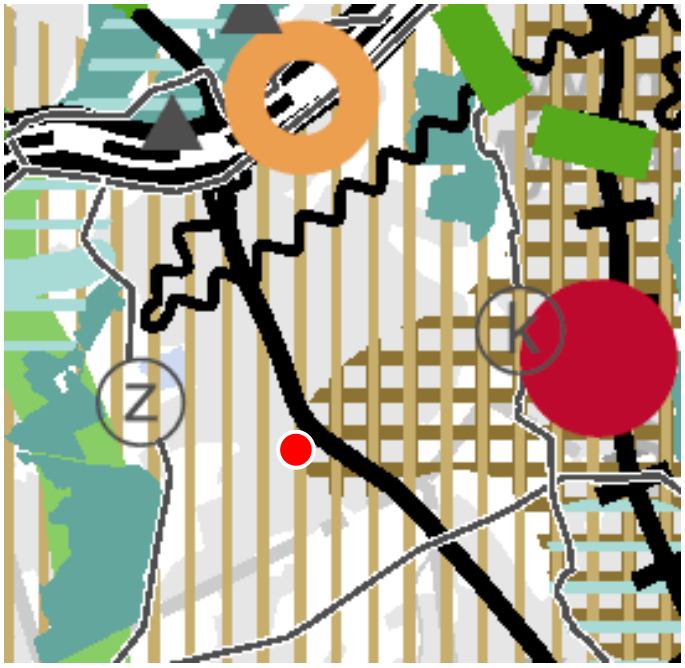
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtioneuvoston 14.12.2017 päättämien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) pyrkimyksenä on vähentää yhdyskuntien ja liikenteen päästöjä, turvata luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristön arvoja sekä parantaa elinkeinojen uudistumismahdollisuuksia. Niillä myös sopeudutaan ilmastonmuutoksen seurauksiin ja sään ääri-ilmiöihin. Hanke on näiden tavoitteiden mukainen. Tavoitteiden toteutuminen on selostettu tarkemmin selostuksen kohdissa 4 ja 5.

- Luodaan edellytykset väestökehityksen edellyttämälle riittävälle ja monipuoliselle asuntotuotannolle.
- Luodaan edellytykset vähähiiliselle ja resurssitehokkaalle yhdyskuntakehitykselle, joka tukeutuu ensisijaisesti olemassa olevaan rakenteeseen.
- Merkittävät uudet asuin- ja palvelutoimintojen alueet sijoitetaan siten, että ne ovat joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn kannalta hyvin saavutettavissa.
- Ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.
- Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä.

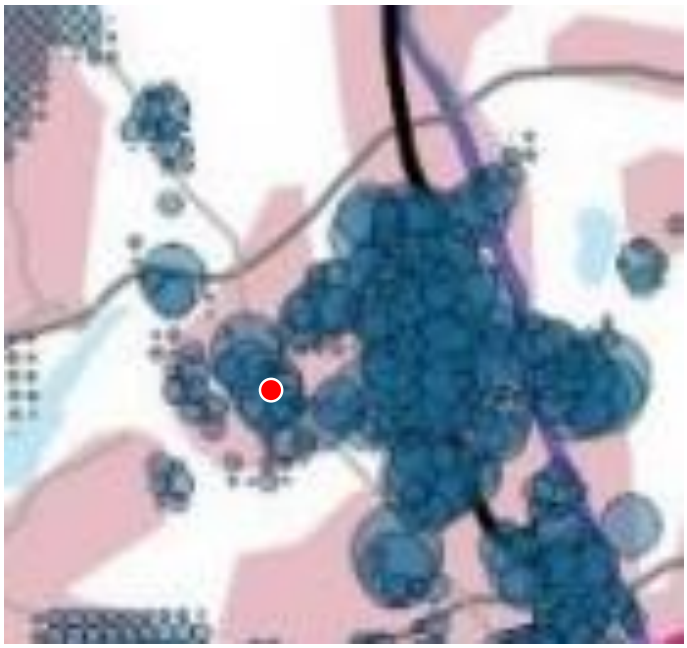
Maakuntakaava

Uusimaa-kaavan kokonaisuus on tullut Helsingin hallinto-oikeuden 24.9.2021 päätösten myötä voimaan siltä osin kuin valitukset hylättiin. Voimaantulon myötä kaavakokonaisuus korvaa pääosin aiemmin voimassa olleet maakuntakaavat, lukuun ottamatta Östersundomin alueen maakuntakaavaa, 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoimaratkaisua sekä hallinto-oikeuden päätöksen myötä voimaan jääviä merkintöjä ja määräyksiä. Uusimaa-kaavan muutoksenhakuprosessi on vielä kesken.

Helsingin seudun maakuntakaavassa (Uudenmaan maakuntahallitus 7.12.2020) alue on taajamatoimintojen kehittämisvyöhykettä (vaaleanruskea pystyviivoitus)
Tarkemmat tiedot: *kartta.uudenmaanliitto.fi*

Alueen sijainti

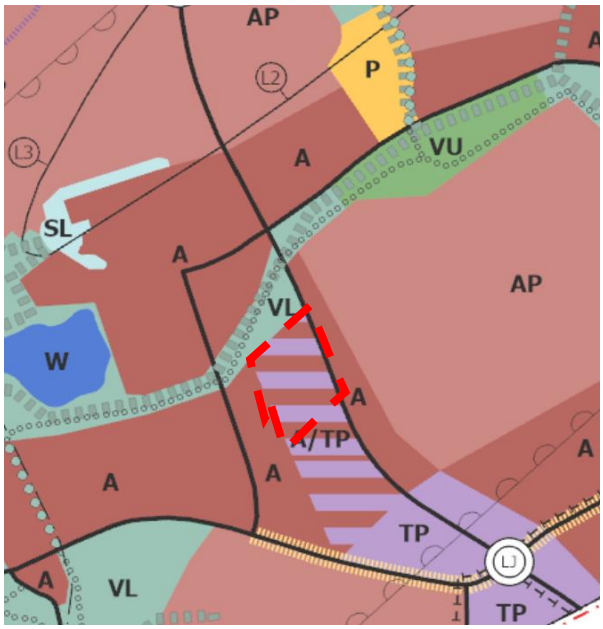
Helsingin seudun maankäyttö, asuminen ja liikenne, MAL 2023

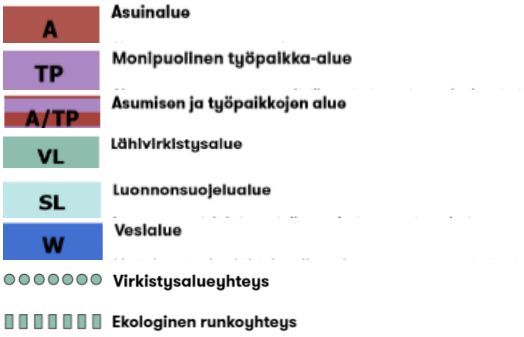
Helsingin seutu on vuonna 2040 Euroopan kestävimmin kasvava ja ihmisläheisin metropolialue. Seutua kehitetään yhdyskuntarakenteeltaan monikeskuksisena metropolina. Investoinnit hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti. Kerrostalotuotannossa panostetaan asuttavuuteen, laatuun ja hyvään kaupunkikuvaan. (HSL ja HSYK 12.9.2023, Kv 13.11.2023

Alueen sijainti

Ensisijainen vyöhyke. Asuntotuotantoennuste 2022-

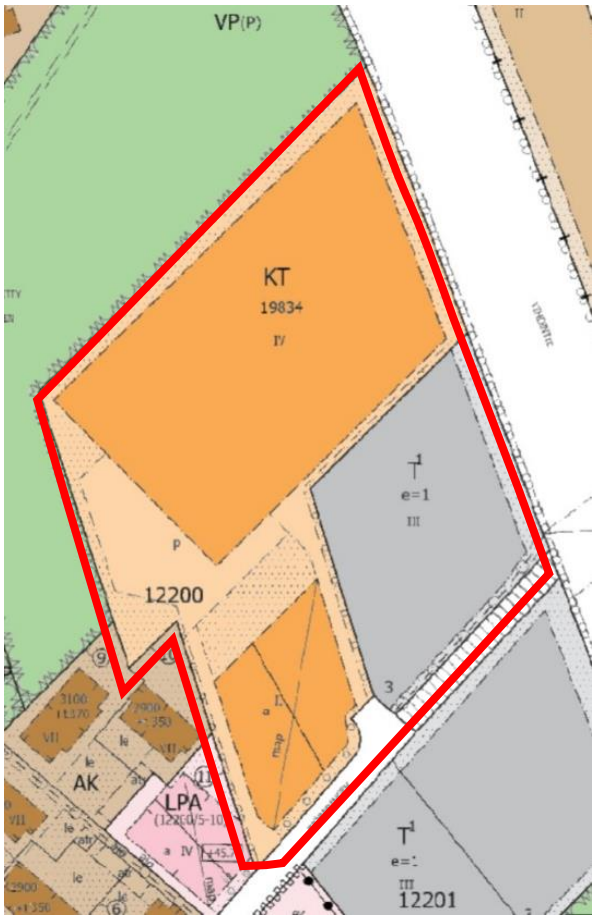
Hyväksytty Yleiskaava 2020 (KV 25.1 2021)

Kaava-alue A/TP on esitetty vaihtoehtoisesti asumiseen tai työpaikoille ja voidaan käyttää asumiseen.

Suunnittelualue sijoittuu suurelta osin lentokoneiden laskeutumisvyöhykkeelle, jolla melu on huomioitava rakentamisessa. Asumiseen ja muihin melulle herkkiin toimintoihin käytettävien rakennusten ulkokuoren ääneneristävyyden ΔL lento- ja tieliikennemelua vastaan tulee olla vähintään 35 dB.

KT	Toimistorakennusten korttelialue
T¹	Teollisuus- ja varastorakennusten korttelialue
a l	Autonsäilytyspaikka, roomalainen numero sallittujen tasojen määrä
map	maanalainen pysäköintitila
19834	Suurin sallittu kerrosala neliömetreinä
IV	Rakennuksen tai sen osan suurin sallittu kerrosluku.
e= 1	rakentamisen tehokkuusluku
. . . . .	istutettava alueen osa (pisterasteri)
o o o o	Istutettava puurivi

Vantaan karttoja, kaavoja ja paikkatietoja voi katsoa tarkemmin **kartta.vantaa.fi**

Alueella on voimassa asemakaavat 120400, SM 17.9 1975 ja 0001858, KV 12.12.2005

Muut päätökset ja suunnitelmat
Kortteli kuuluu 19.04.24 laadittuun Pähkinärinteen yleissuunnitelman alueeseen.

3. ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET

3.1 SUUNNITTELUN KÄYNNISTÄMINEN, SITÄ KOSKEVAT PÄÄTÖKSET JA VIREILLETULO

Veikkaus Oy ja Kiinteistö Oy Vantaan Karhunkierros 6 :n, sekä Ultivista Oy:n ja Eksola Oy:n jättämä kaavamuutoshakemus on jätetty 26.10.2020. Työohjelmaan kaavamuutoksen numeroksi tuli 002433. Karhunkierros 3.n(Ultivista Oy) ja 5:n (Eksola Oy) tontit kaavoitetaan myöhemmin.

Kaavamuutos sai työohjelmassa numeron 002433

3.2 OSALLISTUMINEN JA YHTEISTYÖ

3.2.1 Osalliset

- alueen maanomistajat ja hakijat
- naapurit (viereisten alueiden omistajat ja vuokralaiset)
- asukkaat, yritykset ja työntekijät, asukas- ym. yhdistykset
- ne, jotka katsovat olevansa osallisia
- kaupungin asiantuntijaviranomaiset: maankäyttötoimi (yrityspalvelut, rakennusvalvonta, ympäristökeskus, tekninen toimiala), Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, kaupunginmuseo
- Muut viranomaiset ja yhteisöt: Uudenmaan liitto, HSL, Museovirasto, HSY, Uudenmaan ELY-keskus, Vantaan Energia Oy, Elisa Oyj ja HSL.

3.2.2 Osallistuminen ja vuorovaikutus

Asemakaavamuutoksen alkamisesta on tiedotettu Vantaan kaupungin verkkosivuilla, Vantaan Sanomissa 7.5. 2022 sekä kirjeitse (MRL 62§) maanomistajille, naapureille ja viranomaisille.

Asukastilaisuus, pidettiin 17.5.2022, koronapandemian vuoksi teamssissa.

Uudenmaan Ely-keskuksen kanssa on neuvoteltu erikseen pvm. 22.2.2023 ja 13.03 2023 eikä MRL 66§ viranomaisneuvotteluun ollut tarpeen.

Saadut mielipiteet ja niiden huomioonottaminen

Mielipiteet ovat kokonaisuudessaan luettavissa tämän selostuksen erillisessä Liitteessä 1.
Vastaukset alla:

1. Caruna, mielipide, saapunut 03.05.2022

   ”kaava-alueella ei sijaitse Caruna Oy:n sähköverkkoa”

2. asukas, mielipide saapunut 21.5 2022

   ” Onko suunnittelussa otettu huomioon kuntolenkin sijainti siten, että se säilyy vähintään entisen pituisenajatkossakin eivätkä tulevat rakennustyöt vaaranna lenkin eteläistä reunaa? Mahdollistetaanko kuntolenkille vaivaton kulkuyhteys uudelta

korttelialueelta? Minkälaisia huolto- ja parannustoimenpiteitä kuntolenkille ja sen varrella sijaitsevalle kuntoilulaitealueelle on suunnitteilla ottaen huomioon, että potentiaalisia (ja todennäköisiä) käyttäjiä olisi jatkossa merkittävästi nykyistä enemmän? Esimerkiksi kuntolenkin valaisu koko matkalta, kuntolenkin säännöllinen huoltaminen ja kuntoilulaitteiden päivittäminen nykyaikaisiin, monipuolisiin laitteisiin olisivat hyvä alku. Olemassa olevien lähiliikuntavaihtoehtojen kehittäminen ja ylläpito tulevat myös kustannuksiltaan edullisemmiksi kuin kokonaan uusien vaihtoehtojen suunnittelu ja toteutus, vaikkakin myös uudet lähiliikuntavaihtoehdot olisivat Pähkinärinteen alueelle tarpeellisia ja kaivattuja."

Vastaus: Suunnittelualueen ulkopuolisiin kevyen liikenteen järjestelyihin ei puututa tässä suunnitelmassa. Suunnittelualueen halki tulee kulkemaan kevyenliikenteen yhteys Karhunkierrokselta Autioniityn puistoon, joka jatkossa ulotetaan myös Autiomäen puistoon etelässä.

Suunnittelualueesta tulee myös kulku yhteys uuden puistikon läpi, jonka jatketaan LPA korttelin ylitse Vihdintielle. Uuden päiväkotitontin piha, leikki- ym välineineen tulee olemaan kaikkien asukkaiden käytössä, päiväkodin toiminta-ajan ulkopuolella.

3. Vantaan Kaupunginmuseo 24.05 2022

   Kaava-alueella sijaitseva Veikkaus OY: vuonna 1976 rakennettu toimistorakennus. Kohteen luokitus on muutettu (15.8 2018 käynnin perusteella) museon kulttuuriympäristötietokantaan vaatimattomaksi V- Luokitus. Alueella ei tunnistettu kulttuuriympäristöön liittyviä erityisiä maisemallisia arvoja. Alueelta ei tunneta……muinaismuistolain mukaisia muinaisjäännöksiä.

4. Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä HSL 27.05.2022

   "..ei lausuttavaa….asemakaavan muutosehdotuksesta"

5. Pähkinärinne-Seura ry. Asukasyhdistys. 30.05 2022

   Laaja huolella laadittu mielipide kommentoi luonnon tärkeyttä, rakentamisen vaihtelevuutta, valoisine pihoineen sekä toimivia yhteyksiä. Koko mielipide liitteessä 1.

   Vastaus: Kerrosalat ja korkeudet on pienennetty. Pientaloja rakennetaan tonttien lounaisreunoissa, rakennukset tuovat kattomuodoillaan ja asettelullaan vaihtelevuutta pihoihin. Kts. myös seuraava vastaus.

   Kulkuyhteydet kaava-alueen sisällä ja siitä eri suuntiin tulee kehittää mikä mm. Autioniityn puiston jatkeen tuominen päiväkotitontin pohjoisreunalle edistää.

   Luonnon kasvustoa on laajemmin suojeltu päiväkotitontilla ja Veikkaus Oy:n tontin

länsireunalla. Avokallioita ja siirtolohkareita on myös suojeltu ja erillisiä arvopuita.

6. Pähkinärinne-Seura ry. asukasyhdistys. 30.05 2022
”Korttelipihasta puuttuu valo ja pidemmät näkymät. Noppamaiset rakennukset ovat aivan liian korkeita. Sopiva korkeus on 2–3 kerrosta 5–6 sijaan. Rakennusmuurin korkeutta voidaan nostaa. Pysäköintitalot nousevat mielenkiintoisiksi, mutta tarpeettoman näkyviksi aiheiksi. Kytkettyjä pientaloja voidaan rakentaa kaatamatta kaikkia alueen vanhoja puita.”

Vastaus: Kaava-alueen itäisten ja pohjoisten reunoilla rakennusten korkeuksia on lisätty ja pistetalojen korkeuksia madallettu (Huomioitava että kaavamerkintä, esimerkiksi 5(1/2), edellyttää että ylin kerros on enintään puolet alempien kerrosten kerrosalasta, eli kerroksia todellisuudessa on 4 1/2) ja niiden kattomuotoja viistetty. Kattolappeiden suunnat on myös vaihdeltu parempien valoisuusolojen saavuttamiseksi. Pysäköintitorneista on luovuttu ja pysäköintilaitokset sijoittuvat pääosin melualueille. Korttelin puita on suojeltu aina kun mahdollista.

7. Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSY

… ”Vesihuollon tulee olla toteuttavissa HSY:n Käytäntöjen mukaisesti ja suunnitteluun ja toteutukseen tulee varata riittävästi aikaa”…..

Vastaus: Alueen alustavat vesihuoltosuunnitelmat on tehty yhteisymmärryksessä HSY:n edustajien kanssa, yhteisiä periaatteita noudattaen.

8. Vantaan Energia 1.6 2022
……
Asemakaavan muutoksen myötä suunnittelualueelle tarvitaan uudet tilavaraukset (vm) muuntamoille, 1-2kpl. Suunnittelutyön edetessä muuntamoiden paikkoja tulee tarkastella paremmin ja katsoa tilaratkaisuiltaan sopivia ja vaihtoehtoisia ratkaisuja.
……..
Vastaus: Muuntamoita on sijoitettu yhteistoiminnassa Vantaan energian kanssa

3.3. ASEMAKAAVAN TAVOITTEET

3.3.1 Lähtökohta-aineiston antamat tavoitteet

Kunnan asettamat tavoitteet

Vantaan valtuustokauden 2022 – 2025 strategia (Kv 31.1.2022):

Innovaatioiden Vantaa -strategian mukaan rohkea, rento ja viihtyisä Vantaa on kestävyyden edelläkävijä. Kasvatamme Vantaan vetovoimaa asuinpaikkana ja rakennamme hyvää kaupunkia yhdessä asukkaiden ja kaikkien Vantaan toimijoiden kanssa.

Haluamme säilyttää luontomme monimuotoisuuden. Vantaan tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2030.

MAL-tavoitteet:

http://www.helsinginseutu.fi/hki/HS/Maankayttosuunnitelma/Maankayttosuunnitelma/mal-seuranta

MAL-tavoitteet 2023:

- Seudun kasvu ohjataan nykyiseen yhdyskuntarakenteeseen ja joukkoliikenteen kannalta kilpailukykyisille alueille. Vähintään 90 % asunnoista sijoittuu ensisijaisesti kehitettäville vyöhykkeille
- Uusia asuntoja rakennetaan riittävästi ja elinympäristön laadusta huolehditaan. Seudulle rakennetaan vuosittain noin 16500 uutta asuntoa.
- Varmistetaan asuntotuotannon riittävyys ja kohtuuhintaisuus. Edistetään asuntotuotannon monipuolisuutta.

Maapoliittiset linjaukset koskien kaavoitusta, maanhankintaa ja maanluovutusta (Kv 18.6.2018)

- Kaupungin omistaman maan ja asemakaavoitettujen täydennysrakentamisalueiden kaavoittaminen on etusijalla.
- Asuntotuotantoa varten asemakaavavarantoa lisätään niin, että se vastaa viiden vuoden rakentamisen tarvetta.
- Kaavoituksen tavoitteena on laatu, kohtuuhintaisuus, toteuttamiskelpoisuus ja kaupunkirakenteen eheys.

Vantaan arkkitehtuuriohjelma 2015 (Kv 11.5.2015):

- Luomme Vantaalle kerroksellisen, tiiviin ja läheisen kaupunkikuvan.
- Kannustamme hyvään ja kohtuuhintaiseen arkkitehtuuriin, kestävään rakentamiseen sekä uusien energiamuotojen käyttöön.

Resurssiviisauden tiekartta (Kv 28.2.2022)

Resurssiviisauden tiekartta määrittää Vantaan pitkän aikavälin ympäristötavoitteita ja konkretisoi valtuustokauden 2021–2025 strategiaa. Tässä kohteessa keskeisiä tavoitteita ovat:

- Hiilineutraalius ja resurssiviisaus ovat maankäytön suunnittelun ja toteutuksen lähtökohtina.
- Viherrakenne on terveyttä tukevaa ja hyvinvointia luova. Säilytetään ja parannetaan viheralueiden saatavuutta.
- Luodaan hyvät edellytykset kestävälle ja monimuotoiselle liikkumiselle.
- Vähennetään liikkumistarvetta.
- Vähennetään lämmityksen päästöjä.
- Edistetään vähähiilistä rakentamista.
- Edistetään rakentamisen kiertotaloutta.
- Vähennetään infrarakentamisen ja massojenhallinnan hiilijalanjälkeä.
- Suojellaan luontoa kulumiselta.
- Hiilinielujen ja hiilivarastojen vahvistaminen.
- Kasvatetaan hiilikädenjälkeä ja edistetään hiilinegatiivisuutta.

Vesihuollon tavoitteet

Tavoitteena on vesihuollon kustannustehokas toteutus ja saavutettavuus. Lisäksi hulevesien hallinta on toteutettava kaupungin hulevesiohjelman mukaisesti. Myös Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen ja muiden toimijoiden erityistarpeet huomioidaan vesihuollon ratkaisuissa.

Vihertehokkuustavoitteet:

Asemakaavassa määrätään alueelle maankäytön mukainen vihertehokkuustaso. Vihertehokkuudella tarkoitetaan alueen painotetun viherpinta-alan suhdetta alueen kokonaispinta-alaan. Vihertehokkuusmenetelmän avulla muun muassa edistetään vehreän, viihtyisän ympäristön rakentumista ja hulevesien hallintaa sekä turvataan ekosysteemipalveluita ja luonnon monimuotoisuutta.

Samalla toteutetaan kestävän kehityksen ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja hillinnän mukaisia suunnitteluperiaatteita.

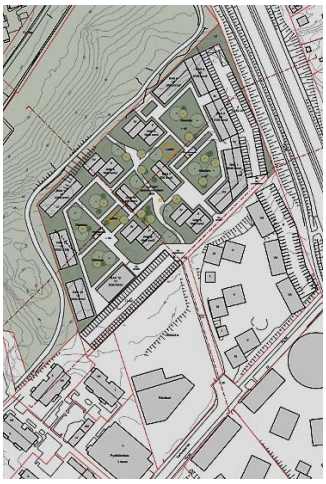
3.4 ASEMAKAAVARATKAISUN VAIHTOEHDOT

Vaihtoehto A: Vantaan kaupunki, Länsitiimi/Anders Hedman

Vaihtoehdossa A on korkeat rakennusmassat sijoitettu kortteleiden itäreunalle ja niiden länsipuolelle sijoitettu vapaasti maastoon pistetaloja ja rivitaloja. Pysäköinti on ratkaistu keskeisesti isossa pyöreässä laitoksessa.

Vaihtoehto A

Vaihtoehto B, kehityskulku

***Valittu Vaihtoehto B**: Schauman & Nordgren Architects Ab/ Ted Schauman*

Vaihtoehto B on edelleen kehitetty vaihtoehdosta A niin että pysäköintilaitos on hajautettu pitkin kortteleiden itäsivuja, melualueelle, niin että asuinrakennukset sijoittuvat matalammalle melutasolle. Tämä mahdollistaa itäänkin avautuvia asuntoja. Vaihtoehto mahdollistaa myös vaiheittain rakentamisen.

3.4.1 Asemakaavaratkaisun valinta ja perusteet

Vaihtoehto B valittiin jatkokehittelyn pohjaksi, joka eteni niin että vapaampi ja valosampi kortteleiden sisäinen rakenne voitiin toteuttaa. Korttelin liikenneratkaisu kehitettiin perustumaan pelkkään huoltoajoon korttelin sisällä.

4. ASEMAKAAVAN KUVAUS

4.1 KAAVAN RAKENNE

Pähkinärinteen yleissuunnitelmassa (19.03.2024) Karhunkierroksen toimitilatontit on todettu asuinrakentamiselle sopiviksi sijaintinsakin vuoksi, lähellä alueen keskustaa. Asemakaavamuutoksella muutetaan nykyinen Veikkaus Oy:n toimistotontti ja Kiinteistö Oy Vantaan Karhunkierros 6 (S-pankin) teollisuus- ja varastorakennusten tontti asuinkäyttöön. Veikkauksen tontin nykyiselle pysäköintialueelle rakennetaan päiväkoti. Tonttien kerrosluvut vaihtelevat lännestä itään kahdesta yhdeksään kerrokseen. Asuinkortteleiden keskellä kulkee pihakatu ja kävelykatu (Lottokuja) etelästä pohjoiseen päättyen Autioniityn puistoon. Pysäköinti on suunniteltu pääosin laitoksiin Vihdintien varrelle.

Uusi pihakatu Lottokuja nousee siirtolohkareen ja rapakivikallion välistä Lottoaukiolle, jolle siirretään Veikkaus Oy: n 50-vuotismonumentti vuodelta 1990, ”Kautta aikain”, kuvanveistäjä Kauko Räsänen (1926–2015*).*

4.1.1 Mitoitus

Asuinrakennusten korttelialue, 3,13 hehtaarin alue. Rakennusoikeus on 38 840 k-m2. Tehokkuusluku e=1,24.

LPA-alueet:
- autopaikkoja: 1 ap/100 k-m^2
- pyöräpaikkoja tulee olla 1 /25 k-m^2

Yleisten rakennusten korttelialue, Y 0,747 hehtaarin alue, jonka rakennusoikeus on 2 600 k-m^2 ja tehokkuusluku e= 0,35

Lähipuisto VP 0,09 hehtaarin alue, joka mahdollistaa itä-länsi-suuntaisen yhteyden, myös päiväkodille luoteiselle viheralueelle.

4.2 YMPÄRISTÖN LAATUA KOSKEVIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Kaavan mukaiset uudet asuinrakennukset muodostavat melusuojan Vihdintietä päin ja tuulensuojan pohjoiseen. Kortteleiden muu rakenne madaltuu lounaaseen aurinkoiseen suuntaan. Tällöin asunnoista saadaan näköaloja moneen suuntaan ympäristöön, ja myös ilta-aurinkoa länsiluoteesta. Rakennusten arkkitehtuurista on annettu laatua ja julkisivumateriaaleja koskevia määräyksiä.

Suunnittelualueella käytetyt vihertehokkuusratkaisut ovat, olemassa olevan kasvuston säilyttämisen ja tavanomaisen tonttien istuttamisen ohella, viherkatot ja myös hulevesipainanteet

Kasvikatot tukevat osaltaan luonnon monimuotoisuutta ja viivyttävät sadevesiä. Rakennuslupavaiheessa suunnitelmaa voidaan tarkentaa, kunhan kaavavaiheen vihertehokkuuden tavoiteluku ja kaavamääräykset toteutuvat. Vihertehokkuuden toteutuminen on osoitettava rakennusluvan yhteydessä pihasuunnitelmalla ja vihertehokkuuslaskelmalla.

4.3 ALUEVARAUKSET

4.3.1 Korttelialueet

A Asuintalojen korttelialueet
Alueelle tuleva asuinkerrosala on 38 840 k-m2 ja tehokkuus e= 1,24. Olemassa oleva korttelı on tontti 12200 josta tulee Y-tontin korttelinumero, jossa sitova tonttijako. Uudet asuinkorttelit ovat 12203 ja 12204.

Poistuva asemakaavan yrityskerrosala on 29847 k-m2. Uuden Y-tontin kerrosala on 2600 k-m2, päiväkodille. Uusia asuntoja tulisi noin 640 kpl, noin 770 asukkaalle.

Korttelialueet koostuvat 2–9 kerroksisista asuinrakennuksista, joissa lamellitaloissa on poikittaisharjakatto, jonka alla useimmissa rakennuksissa on muita kerroksia puolet pienempi ylin kerros. Pistetaloissa on epäsymmetrinen harjakatto tai epäsymmetrinen aumakatto. Pientaloissa on auma- tai harjakatto. Näin kortteleihin saadaan paremmat valoisuusolosuhteet ja vaihtelevat kattomuodot.

Piharakennuksissa edellytetään kasvikattoa tai, toiseen kerrokseen, kasvihuoneita. Asuinrakennukset muodostavat, itään ja pohjoiseen, umpikorttelimaisen kokonaisuuden, jonka

keskelle muodostuu yhtenäiset sisäpihat asuntopihoineen ja joka madaltuu ja avautuu länteen. Itäisimmät lamellitalot ovat yhdistettyjä lasitetuin parvekkein.

Lamellitalojen julkisivut ovat vaihtelevasti paikallamuurattua tiiltä eri limityksillä. Eri korkuisissa rakennusmassoissa käytetään eri väristä tiiltä, Vihdintien suuntaan suurpiirteisen taiteellisesti sommiteltuna. Pihan suunnan julkisivuissa tulee olla vähintään 20 % puuta tai rappausta. Ylimmät kerrokset ja pihojen julkisivut tulee olla astetta vaaleampaa sävyä kuin julkisivujen pääväri. Julkisivun tyyli muuttuu värin, materiaalin, mittakaavan ja ikkunajaon koon tai sijoittelun keinoin kahdella eri tavalla rakennusalaa kohti. Arkkitehtuurin tulee olla modernia, korkeatasoista ja innovatiivista.

Katualueilta kulkuyhteydet sisäpihoille kulkevat rakennusten väleistä sekä pysäköintilaitoksista rappukäytävien kautta rakennusrungon läpi.

Asukkaiden oleskelupihat sijoittuvat kortteleiden sisälle. Yhteispihoille on laadittava yhtenäinen pihasuunnitelma, jossa leikki- ja oleskelualueet, reitit, hulevesijärjestelmät ja istutukset tulee järjestää koko korttelin yhteisinä eikä tonttien välisiä rajoja saa aidata. Pihoille on esitetty kasvillisuutta, oleskelu- ja istutuspaikkoja, leikki- ja liikuntavälineitä sekä kerho- ja harrastustoiminnan tueksi ulkorakennuksia ja myös kasvihuoneita salliva kaavamääräys. Tonteilla tulee myös osoittaa istutuspalstoja ja -laatikoita asukkaille, jotka eivät asu maantasokerroksissa. Eri puolilla kortteleita on suojeltuja puita, joiden ympäri maapinta on jätettävä luonnolliseen korkoonsa lähes latvuksen alueelta.

Erillisten asukastalojen rakennusalat on erikseen määrätty (ah). Näistä aloista on rakennettava vähintään 2/3 osaa. Jokaisessa asukastalossa tulee olla kerhotila. Jokaisen sisäänkäynnin yhteydessä on rakennettava pienehkö puinen varasto/ harrastusrakennus joka, omavärisenä, luo jokaiselle rakennukselle omalaatuisen lähipihapiirin ja identiteetin kuten myös sisäänkäyntien julkisivujen ja maanpinnan yksilölliset materiaali-, yksityiskohta ja värikäsittelyt.

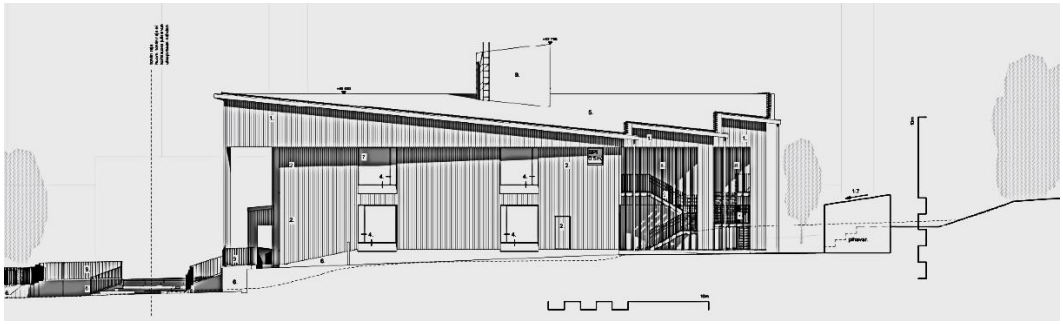
Pihat tulee rakentaa korkeatasoisiksi ja käyttää monimuotoista kasvillisuutta. Kerrostalotonttien vihertehokkuus on oltava 0,9 ja rivitalotonttien on 1,0.

Y Yleisten rakennusten korttelialue

Korttelialue koostuu entisestä Veikkaus Oy: n tontin pysäköintialueesta, rinteessä.
Päiväkoti rakennetaan keskeisen Y-tontin eteläiseen puoliskoon, Karhunkierroksen suuntaisesti, huomioiden maapinnan tasoerot. Toisistaan eriytetyt huolto- ja saattoliikenne ovat hyvin saavutettavissa Karhunkierrokselta. Huoltopihan länsireunalle istutetaan pylväsmäisiä puita. Korttelissa on suojeltuja puita Karhunkierroksen reunoilla ja myös tontin koillisosassa, jonka metsikkö, maanpintakasvillisuuksineen ja kivilohkareineen, on suojeltu niin, että ainoastaan vähän kuluttava päiväkotitoiminta on siinä sallittu.
Suojeltujen erillispuiden ympärillä maapinta on jätettävä luonnolliseen korkoonsa puiden latvusten kokoisella alueella. Korttelin vihertehokkuus on oltava 0,9.
Päiväkodin saattoliikenteen alueiden ympäri ja myös itään päin Lottokujan suuntaan rakennetaan tukimuureja punatiiliverhouksella.

Päiväkoti kaakosta, Arkkitehdit -AFKS OY, sovitus Vantaan kaupunki / Anders Hedman, Länsitiimi

Päiväkoti koilliseen, Arkkitehdit -AFKS OY, sovitus Vantaan kaupunki/ Anders Hedman, Länsitiimi

4.3.2 Muut alueet

LPA, autopaikkojen korttelialue
Pysäköinnistä suurin osa sijoittuu pysäköintilaitoksiin LPA-kortteleihin asuinkortteleiden ja Vihdintien välille. Vaihtoehtoisesti osa pysäköinnistä voidaan toteuttaa korttelipihojen sisään pihakansien alle, kuitenkin niin että niille ajo silloinkin tapahtuu idästä, Karhunkierroksen uudelta jatkeelta, Vihdintien puolelta. Ainoastaan vieras- ja huoltopysäköinti tapahtuu asuintonttien yhteydessä, Lottokujan kautta. Yhteensä laitoksissa on n. 390 ap.

Pysäköintilaitoksien tasakatoilla on kauttaaltaan kasvikattoja ja myös sallittu oleskelupaikkoja, joiden melusuojaus tarvittaessa hoidetaan aitauksilla, piharakennuksilla ja/tai kasvihuoneilla.

Itä-länsisuuntaisen 1-kerroksisen pysäköintilaitoksen yli kulkee jalankulkuyhteys korttelista Karhunkierroksen loppupäähän ja Vihdintien bussipysäkille. Kortteleiden vihertehokkuus on oltava 0,9.

Vieraspysäköinnille on maatasoon varattu LPA-alueilla, yhteensä 27 ap.

Liikennealueet, virkistysalueet.
Pihakatu, Lottokuja, jonka eteläosassa toteutetaan kadunvarsipysäköintiä**.** Kadun pinnoite kivetys, vaihtelevalla värillä (3 eri) kivikoolla ja ladonnalla. Autojen pysäköintiruuduissa ja istutettujen puiden ympäri nurmikiveä tai vastaava läpäisevä pinnoite.

pp/t Lottokuja jatkuu Lottoaukion pohjoispuolella kevyen liikenteen katuna jossa tonteille ajo sallittu kortteleiden välistä pohjoiseen josta siitä pääsee Autioniityn puistoon.

Varsinainen kulkutie on merkitty katualueelle n 3, 5–4 metriä levyisenä kivetyksellä vaihtelevalla värillä, 3 eri, kuten myös eri kivikoolla ja ladonnalla. Katualueen sivuosat tehdään eroavalla käsittelyllä. Tällä osuudella kadulla on levennyksiä; pienille

levähdyspaikoille, joissa istutuksia, istuskelumahdollisuus, mahdollisia leikkikalusteita, pelejä. ym. **K**adun lähellä olevien suojeltujen puiden vedensaanti on turvattava pintarakentein niin että maapinta on jätettävä luonnolliseen korkoonsa latvusten säteellä puista.
Lottoaukiolle siirretään Veikkauksen omistuksessa toisaalla tontilla oleva iso veistos.

Itä-länsisuuntaisen 1-kerroksien LPA-tontin kautta kulkee yleiselle jalankululle varattu pp-merkitty yhteys Lottokujalta Vihdintien bussipysäkille.

vm Katualueiden yhteyteen on liitetty kaksi muuntamoa

VP Lähipuisto, joka mahdollistaa itä-länsiyhteys, (ur) myös päiväkodille, luoteiselle viheralueelle.

4.4 KAAVAN VAIKUTUKSET

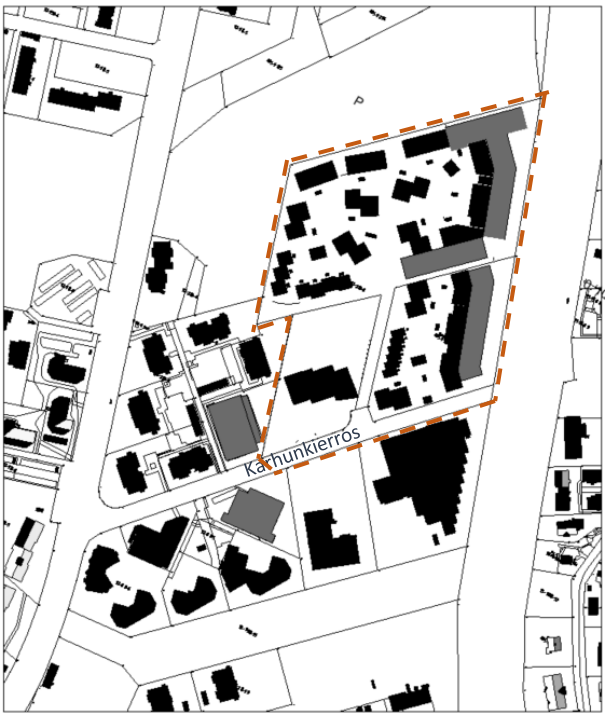
Hankkeen MRA 1 §:n mukaisia vaikutuksia on tarkasteltu kaavaa laadittaessa. Arvioinnissa on myös tarkasteltu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) toteutumista. Hanke sijoittuu jo rakennetulle alueelle ja on yhdyskuntarakennetta tiivistävä ja täydentävä. Se sijoittuu hyvien joukkoliikenneyhteyksien varteen. Hanketta voidaan pitää kestävän kaupunkirakentamisen tavoitteiden mukaisena. Kokonaisratkaisu on taloudellisesti toteutettavissa.

4.4.1 Vaikutukset rakennettuun ympäristöön

Väestön rakenne ja kehitys

Kaavamuutos täydentää Myyrmäen länsipuolisia kaupunginosia, mikä toteuttaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden henkeä. Uusia asuntoja tulee noin 640 kappaletta arviolta noin 770 uudelle asukkaalle.

Alue ja kaupunkirakenne

Rasterikuva

Alue sijoittuu Pähkinärinteen kaupunginosaan, Vihdintien länsipuolelle, Lammaslammentien ja Rajatorpantien väliin. Se on entistä toimitila- ja tuotantoaluetta, jonne nyt on mahdollista rakentaa asuntoja. Ratkaisu edistää asuinalueen täydennysrakentamista ja luo tiivistä ja tehokasta kaupunkirakennetta.

Rakentaminen sijoittuu Vihdintien ja joukkoliikenteen runkoyhteyden tuntumaan. Bussipysäkit sijoittuvat kävelyetäisyydelle.

Kaavaratkaisu on yleiskaavan mukainen.

Alue on yleiskaavan kaava-alue A/TP joka esitetty vaihtoehtoisesti asumiseen tai työpaikoille. Pähkinärinteen Yleissuunnitelmassa on katsottu, että Karhunkierrokseen liittyvät tontit voidaan käyttää asumiseen ja Koivuvaarankujaan liittyvät tontit työpaikoille.

Karhunkierros liittyy Pähkinärinteen muihin asuntotontteihin ja kokoojakatuna toimivaa

Pähkinärinteentiehen. Koivuvaarankujan tontit liittyvät pääkatuna toimivaan Rajatorpantiehen ja sijaitsevat lähellä Vihdintien liittymää.

Kaupunkikuva

Uusi rakentaminen eheyttää alueen kaupunkikuvaa ja avaa suljetut tontit ympäristön ja uusillekin asukkaille nykyhetkeen verrattuna. Mittakaava on sovitettu ympäröivään rakenteeseen ja reipas ja moderni mutta alueen tunnelmaa tukeva muodonanto erottuu edukseen. Kortteleista saadaan vehreitä mm. vihertehokkuudesta määräämällä.

Perspektiivi pohjoisesta, Vihdintieltä Kuva: Viitesuunnitelmasta sovitettu Vantaan kaupunki/ Anders Hedman, Länsitiimi

Arkkitehdin näkemys kortteleiden itäjulkisivusta Vihdintielle Kuva: viitesuunnitelmasta sovitettu Vantaan kaupunki/ Anders Hedman, Länsitiimi

Arkkitehdin näkemys kortteleiden keskeltä itään päin. Kuva: viitesuunnitelmasta sovitettu Vantaan kaupunki/ Anders Hedman, Länsitiimi

Arkkitehdin näkemys Lottoaukiosta pohjoiseen, jonka aukiolle siirretään Veikkauksen 50-vuotismonumentti 1990, ”Kautta aikain”, kuvanveistäjä Kauko Räsänen.
Haivainnekuva: viitesuunnitelmasta sovitus Vantaan kaupunki/ Anders Hedman, veistoksen valokuva Vantaan kaupunki/Anders Hedman, Länsitiimi

Asuminen

Kaava-alueelle tulee noin 20 rivitaloasuntoa ja noin 620 kerrostaloasuntoa. Valmistuvat asunnot helpottavat osaltaan pääkaupunkiseudun asuntopulaa. Hanke noudattaa valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita lisäämällä asuntotuotantoa ja monipuolistamalla asuntokantaa hyvien julkisten liikenneyhteyksien varrella.

Sisääntulo alueelle Karhunkierrokselta. Kuva: viitesuunnitelmasta sovitettu ja kadun käsittely lisätty, Vantaan kaupunki/Anders Hedman, Länsitiimi

Palvelut ja työpaikat

Alueelta poistuu tonttien tarjoamat nykyiset työpaikat (n. 20). Uusia työpaikkoja alueelle ei tule, paitsi päiväkotiin. Asukkaiden lisäys vaikuttaa toisaalta positiivisesti koko Pähkinärinteen palveluiden säilymiseen ja monipuolistumiseen. Asukasluvun kasvu lisää päiväkotipaikkojen ja

koulupaikkojen tarvetta, ja alueen päiväkoti vastaa valmistuttuaan tähän tarpeeseen. Myyrmäen, Vihdintien varren sekä kehä III (Variston) työpaikat ja palvelut ovat hyvien joukkoliikenneyhteyksien tai pyörämatkan päässä.

Taloudelliset vaikutukset

Asemakaavan muutos mahdollistaa sekä päiväkodin rakentamisen että suurehkon määrän monipuolista asumista. Uudet rakennuksen sijoittuvat olemassa olevien teollisuustonttien tilalle pääosin valmiiksi rakennetun kunnallistekniikan äärellä, mikä on kaavatalouden kannalta tärkeää. Päiväkoti sijoittuu nykyiselle pysäköintialueelle, jonka pohjoisosassa on luonnontilainen säilyvä pieni metsikkö.
Karhunkierroksen jatkeena oleva kävelyn ja pyöräilyn väylä muutetaan autokaduksi, joka johtaa uusia asuinkortteleja palveleviin pysäköintihalleihin. Oleva ajoyhteys Karhunkierroksen kääntöpaikalta Veikkauksen tontille ja pysäköintialueelle muuttuu Lottokuja-nimiseksi pihakaduksi, joka jatkuu kävelyn ja pyöräilyn katuna alueen läpi Autioniityn puiston ulkoilureitillä. Näiden väliin rakennetaan Arpa-aukio niminen aukio, johon siirretään Veikkauksen tontilla oleva veistos. Karhunkierroksen nykyinen kääntöpaikka muuttuu myös aukioksi. Nämä muutokset parantavat alueen laatua ja viihtyisyyttä.
Katualueiden rakentaminen maksaa noin 1,2 miljoonaa euroa. Maanomistajat osallistuvat kunnallistekniikan ja yhdyskuntarakentamisen kustannuksiin maankäyttösopimuksella, johon sisältyy myös päiväkotitontin luovutus.

Sosiaalinen ympäristö

Alueelle tulee uusia asukkaita, joille tarjotaan monipuolisesti erilaisia ja eri kokoisia asuntoja, joten alueelta löytyy koti moneen tarpeeseen ja elämänvaiheeseen. Tavoitteena on ehjä sosiaalinen aluekokonaisuus.

Virkistys

Hanke uusine asukkaineen lisää virkistysalueiden käyttöä. Rakennukset sijoittuvat vanhoille toimitila, varasto- ja huoltoalueille, joten hanke ei vaaranna virkistyskäyttöä koskevia tavoitteita.
Hanke tarjoaa uuden läpikulkutien, Lottokujan, joka tulevaisuudessa yhdistää Autiomäen ja Autioniityn virkistysalueita. Lännestä itään on myös kulkuyhteys Vihdintien linja-autopysäkille. Alueelle sijoittuvan päiväkodin tontti, on asukkaiden käytössä päiväkodin käyttöaikojen ulkopuolella.

Liikenne

Kaava-alue sijaitsee kävelyetäisyydellä palveluista ja Pähkinärinteentiestä ja siellä sijaitsevasta joukkoliikenteen runkoyhteydestä. Vihdintietä pitkin kulkee myös suora linja Elielinaukiolle. Ratkaisu lisää alueen joukkoliikenteen matkustajamääriä ja parantaa joukkoliikennepalvelujen kannattavuutta. Kasvava asukasmäärä lisää osaltaan ajoneuvoliikennettä lähikaduilla, kuten myös päiväkodin toiminta. Yhteydet Pähkinärinteen keskustaan ja Myyrmäkeen ja myös Helsingin suuntaan ja Kehä III:lle ovat sujuvat ja liikenneverkon kapasiteetti kestää tehokkaan rakentamisen ja asukasluvun lisäyksen.

Vesihuolto:

Kaava-alueen rakennukset liitetään uusille kaduille rakennettavaan tai Karhunkierroksen nykyiseen vesihuoltoverkostoon. Tarve Karhunkierroksen hulevesiviemärin jatkamiseen tarkastellaan kunnallistekniikan jatkosuunnittelussa.

Osa tonteista ei sijaitse kadun varressa, joten niitä varten asemakaavaan on merkitty maanalaisten johtojen tilavaraukset viereisille tonteille mahdollistamaan liittymisen yleiseen vesihuoltoon yksityisillä putkilla. Näiden rasitemerkintöjen sijainti tonteilla on ohjeellinen. Lisäksi Karhunkierroksen vesihuolto on osittain tontilla tai erittäin lähellä sitä, jonka vuoksi Karhunkierroksen varteen tonteille on merkitty asemakaavaan rasitteita. Karhunkierroksen varren rasitemerkinnät ovat sitovia. Viemäriputki Karhunkierroksella on uusimisen yhteydessä tarkoitus siirtää etelämmäksi. Tarvittaessa kiinteistöt tai niiden alimmat kerrokset tulee varustaa kiinteistökohtaisella jätevedenpumppauksella.

Erityisesti Y-korttelissa tulee varautua johtamaan yläpuolisen puiston valumavedet eteenpäin. Myös muilla tonteilla tulee ottaa huomioon yläpuolisilta alueilta valuvat hulevedet ja johtaa ne eteenpäin.

Tontilla muodostuvia hulevesiä tulee viivyttää ennen niiden johtamista yleiseen hulevesiverkostoon. Hulevesien hallintarakenteet tulee mitoittaa 10 minuutin sadetilanteelle, jonka rankkuus on 150 l/s/ha. Tontilta saa poistua mitoitussadetilanteessa samansuuruinen virtaama kuin sieltä poistuisi luonnontilassa. Huleveden viivytyksen mitoituksessa käytetään Vantaan viherkerroinlaskuria. Tonttien tasaus tulee suunnitella siten, että tulvatilanteessa vesi voi kertyä piha- ja pysäköintialueille hetkellisesti. Tätä suurempia sadetilanteita varten tulee suunnitella hallittu tulvareitti tontilta yleisille alueille. Hulevesien hallinta tulee suunnitella korttelikohtaisesti. Tonttien hulevesisuunnitelma tulee esittää rakennuslupaa haettaessa.

Ympäristöhäiriöt

Alueella mitoittavana melulähteenä on lentomelu laskeutumisvyöhykkeellä mikä huomioidaan asuinhuoneiden ja päiväkotirakennuksen ulkokuoren ääneneristysvaatimuksena 35 dBA, joka myös täyttää Vihdintien tiemelun ääneneristävyysvaatimuksen asunnoille 35 dB.

Suunnitellut rakennusmassat estävät melun leviämistä kaava-alueelle. Suunniteltujen asuinrakennusten suojan puolella melutaso on alle päivä- ja yöajan ohjearvojen. Leikki- ja oleskelualueita on siten sijoitettu asuinrakennusten suojan puolella vapaasti. Vihdintien liikenteen melu ja pienhiukkaset torjutaan sijoittamalla rakennuksia riittävän kauas tiestä ja rakentamalla niiden väliin itään päin laseilla suljettuja parvekkeita, jotka mahdollistavat huoneistojen avautumista suojassa kyseisiltä haitoilta. Madollista pysäköintilaitosten kattojen käyttöä oleskeluun ja virkistykseen voi edellyttää melulta suojaavia rakenteita; aitoja, talousrakennuksia ja tai kasvihuoneita.

Yhteenkään julkisivuun ei kohdistu yli 65 desibelin päivämelutasoa (LAeq,7–22) tai yli 60 desibelin yömelutasoa (LAeq,22–7), joten parvekkeita voidaan melun näkökulmasta toteuttaa kaikille julkisivuille. Parvekkeet tulee lasittaa Vihdintietä sivuavilla ja niistä sivulle kääntyvillä julkisivuilla. Parvekelasitukselta vaadittava äänitasoero on suurimmillaan 7–9 dB.

Pienhiukkasten etäisyydet täyttävät hyvin Ely-keskuksen ohjeen 2/2015 minimivaatimukset ajoradan reunasta asuinrakennukseen. Kuitenkin on syytä välttää pelkästään Vihdintielle suuntautuvia asuntoja. Asuntojen korvausilma otetaan pihojen puolelta.

4.4.2 Vaikutukset luontoon ja luonnonympäristöön

Uudisrakentaminen sijoittuu entuudestaan rakennetuille alueille, joilla ei esiinny erityisiä luontoarvoja. Hankealueen pohjoispuolella sen välittömässä läheisyydessä sijaitsee Autioniityn viheralue

ja Lammasoja, Tällä alueella sijaitsee osa yleiskaavan Lammaslammen luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeää luo-aluetta ja alueen kautta kulkevat sekä puustoinen ekologinen yhteys että liito-oravan tärkeä yhteysreitti. Lammasoja on vesilain mukainen puro. Lammasojan ja hankealueen välissä sijaitsee kohtalaisen arvokasta lehtometsää, jossa esiintyy muun muassa pähkinäpensas. Lehtometsä on myös arvokas linnustoalue. Hankkeella ja uudisrakentamiselle ei tule olemaan merkittäviä vaikutuksia edellä mainittuihin hankealueen läheisyydessä oleviin luontoarvoihin.

Korttelialueiden suunnittelussa edistetään luontoarvojen, ekosysteemipalveluiden ja hulevesien hallinnan toteutumista muun muassa vihertehokkuuden avulla. Hanke ei vaaranna VAT:n luonnonvaroja koskevia tavoitteita.

Vesistöt ja vesitalous

Kaavamuutoksen myötä vettä läpäisevän pinnan määrä todennäköisesti lisääntyy nykytilanteeseen nähden. Nykyaikaiset hulevesien hallintaratkaisut parantavat alueen tilannetta hulevesien hallinnan näkökulmasta. Korkeusasemaltaan alempien tonttien tulee varautua johtamaan yläpuolisilta tonteilta valuvia hulevesiä.

4.4.3 Vaikutukset ilmastonmuutoksen kannalta

Rakentamisen vaikutukset ilmastonmuutokseen ovat merkittäviä. Rakentaminen lisää aina kasvihuonekaasupäästöjä, samoin rakennusten käyttö mm. lämmityksen ja liikenteen kautta. Toisaalta nyt rakennettava kortteli tiivistää olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta. Se tukeutuu ja tukee laadukkaita joukkoliikennepalveluja ja sijaitsee paikallisten palveluiden lähettyvillä, mikä pitkällä tähtäyksellä tuo ilmastoetuja. Alue täyttää A-luokan energiavaatimukset ja siinä hyödynnetään aurinkoenergiaa, kaukolämpöä ja mahdollisesti maalämpöä. Rakennusten energiatehokkuuden tulee olla vähintään A2018-energialuokkaa tai sitä vastaava.

Rakentamisessa määrätään kasvikattoja tasakatoille ja piharakennusten katoille ja köynnösseiniä pysäköintilaitokseen. Pienten kasvihuoneiden rakentaminen on kaavassa sallittu ulkorakennusten ja pysäköintilaitosten katoille ja myös pihoille.

Tiivistämällä asumista vaikutetaan positiivisesti vähähiilisempään yhteiskuntarakenteeseen, jotta autoton elämäntapa mahdollistuisi.

Vihertehokkuuden avulla hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään siihen sopeutumista vähentämällä tulvariskejä, luomalla hiilinieluja ja lieventämällä lämpösaarekeilmiötä.

Kaavamääräyksissä on puurakentamista ja uusiutuvia energianlähteitä sallivia määräyksiä. Pientalot ja päiväkoti on määrätty rakennettavaksi puusta ja usealle katolle on esitetty aurinkopaneeleiden sijoittamista.

Betonirunkoisissa rakennuksissa tulee käyttää osittain vähähiilistä betonia.

Kiertotalousselvitys antaa osviittaa purkumateriaalin hyödyntämiselle.

4.5 YMPÄRISTÖN HÄIRIÖTEKIJÄT

Tieliikenteen melu ja saastuneet maat on käsitelty kohdassa 4.4.1. Ympäristöhäiriöiden vähentäminen on VAT:n mukaisesti otettu huomioon. Karhunkierros 6 maaperän mahdollinen saastuneisuus on huomioitava rakennuslupahakemuksessa.

4.6 NIMISTÖ

Alueen nimistö perustuu alueella toimineen Veikkaus On toimintaan. Lottokuja kulkee alueen pohjoisetelä-suunnassa ja Lottopolku itä-länsisuunnassa, yhtyessä Lottoaukioon,

Kaupunkisuunnittelulautakunnan nimistöryhmä hyväksyi uudet nimet 15.11.2022.

5. ASEMAKAAVAN TOTEUTUS

Kaavamuutokseen liittyy maankäyttösopimuksia. Tavoitteena on aloittaa rakentaminen välittömästi, kun kaupunginvaltuusto on hyväksynyt asemakaavaehdotuksen ja rakennuslupa on myönnetty. Rakennusluvan hausta tiedotetaan naapureille ja rakennuspaikalla. Päiväkodin valmistumistavoite on vuonna 2026.

Lisää kuva kaavaa varten tehdyistä hulevesi-, liikenne-, vesihuolto- tai lähiympäristösuunnitelmista kohdassa 9.

6. KAAVATYÖHÖN OSALLISTUNEET

Kaupungin asiantuntijat ovat valmistelleet kaavan. (Kaava perustuu hakijoiden konsulttina toimineen Schauman & Nordgren Architects Ab:n viitesuunnitelmaan.)

Vantaan kaupunki:

Kaupunkisuunnittelu:	Timo Kallaluoto	alue-arkkitehti
	Anders Hedman	asemakaava-arkkitehti
	Anna Hakamäki	asemakaava-arkkitehti
	Annakaisa Haanpää	asemakaava-arkkitehti
	Mikko Järvi	kaavoitusinsinööri
	Marko Hoffren	kaavatekninen koordinaattori
Rakennusvalvonta:	Mikael Ström	lupa-arkkitehti
	Matti Kärki	kaupunkikuva-arkkitehti
	Timo Tamminen	lupa-arkkitehti
Toimitilajohtaminen:	Eija Kivineva	hankepäällikkö
	Merja Ryytty	hankekehitysarkkitehti
	Jussi Hyvärilä	rakennuttaja-arkkitehti
Talous ja Hallintopalvelut:	Satu Turunen	palveluverkkoasiantuntija
Yleiskaavoitus	Jonna Kurittu	yleiskaavasuunnittelija
	Elina Ekroos	maisema-arkkitehti
	Anni Vuorikari	maisema-arkkitehti
Kuntatekniikan keskus:	Marika Orava	vesihuollon suunnittelupäällikkö
	Antti Auvinen	vesihuollon suunnittelija
	Juuso Smolander	vesihuollon suunnittelija
	Elina Kettunen	vesihuollon suunnittelija
	Teemu Vihervaara	liikennesuunnittelun alueinsinööri
	Pirjo Salo	liikennesuunnittelija
	Joonas Stenroth	liikennesuunnittelija

	Satu Onnela	kadunsuunnittelun maisemasuunnittelija
Ympäristökeskus	Jarmo Honkanen	ympäristösuunnittelija
	Jouni Ahtiainen	ympäristösuunnittelija
Viheralueyksikkö:	Heidi Burjam	puistosuunnittelupäällikkö
	Sirpa Mäkilä	puistosuunnittelupäällikkö
	Satu Nätynki	viheraluesuunnittelija
Veikkaus Oy:	Anna Segercrantz	johtaja, hankinnat ja toimitilat
	Anne Björn	kehityspäällikkö, toimitilat
	Erkki Salopuro	kiinteistöpäällikkö
	Tiina Hyvönen	johtaja, talouspalvelut
S-Pankki:	Aarne Markkula	toimitusjohtaja, S-Pankki, Kiinteistöt Oy
	Eero Ojala	S-Pankki, Rahastoyhtiöt OY
Trewe OY:	Harri Sivu	DI, konsultti
Schauman & Nordgren Architects Ab:	Ted Schauman	arkkitehti
	Kristian Kontula	arkkitehti
WSP Oy :	Jouni Ikäheimo	liikenne- ja kaupunkisuunnittelu
	Suvi Survo	vesihuolto- ja hulevesisuunnittelija
	Riku Sanaksenaho	vesihuolto- ja hulevesisuunnittelija
	Tuulikki Peltomäki	maisemasuunnittelija
	Riikka Lauri	maisemasuunnittelija
	Eila Sihvola	maisemasuunnittelija
	Aleksi Kankaanpää	Liikennesuunnittelija

VANTAAN KAUPUNKI Kaupunkirakenne ja ympäristö / Asemakaavoitus

Vantaalla, 19. päivänä maaliskuuta 2024

Anders Hedman	Timo Kallaluoto
asemakaava-arkkitehti	aluearkkitehti

7.ASEMAKAAVAN SEURANTALOMAKE

Asemakaavan seurantalomake

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	092 Vantaa	**Täyttämispvm**	19.02.2024
Kaavan nimi	002433 Hämeenkylä 12 kaupunginosa		
Hyväksymispvm		**Ehdotuspvm**	
Hyväksyjä		**Vireilletulosta ilm. pvm**	29.04.2022
Hyväksymispykälä		**Kunnan kaavatunnus**	092002433
Generoitu kaavatunnus			
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	4,5642	**Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]**	
Maanalaisten tilojen pinta-ala [ha]		**Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]**	4,5642

Ranta-asemakaava	**Rantaviivan pituus [km]**	
Rakennuspaikat [lkm]	**Omarantaiset**	**Ei-omarantaiset**
Lomarakennuspaikat [lkm]	**Omarantaiset**	**Ei-omarantaiset**

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä	**4,5642**	**100,0**	**41440**	**0,91**	**0,0000**	**11594**
A yhteensä	2,2902	50,2	38840	1,70	2,2902	38840
P yhteensä						
Y yhteensä	0,7475	16,4	2600	0,35	0,7475	2600
C yhteensä						
K yhteensä	0,0000		0		-3,3052	-19834
T yhteensä	0,0000		0		-1,0012	-10012
V yhteensä	0,0902	2,0	0		0,0902	0
R yhteensä						
L yhteensä	1,4363	31,5	0		1,1785	0
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

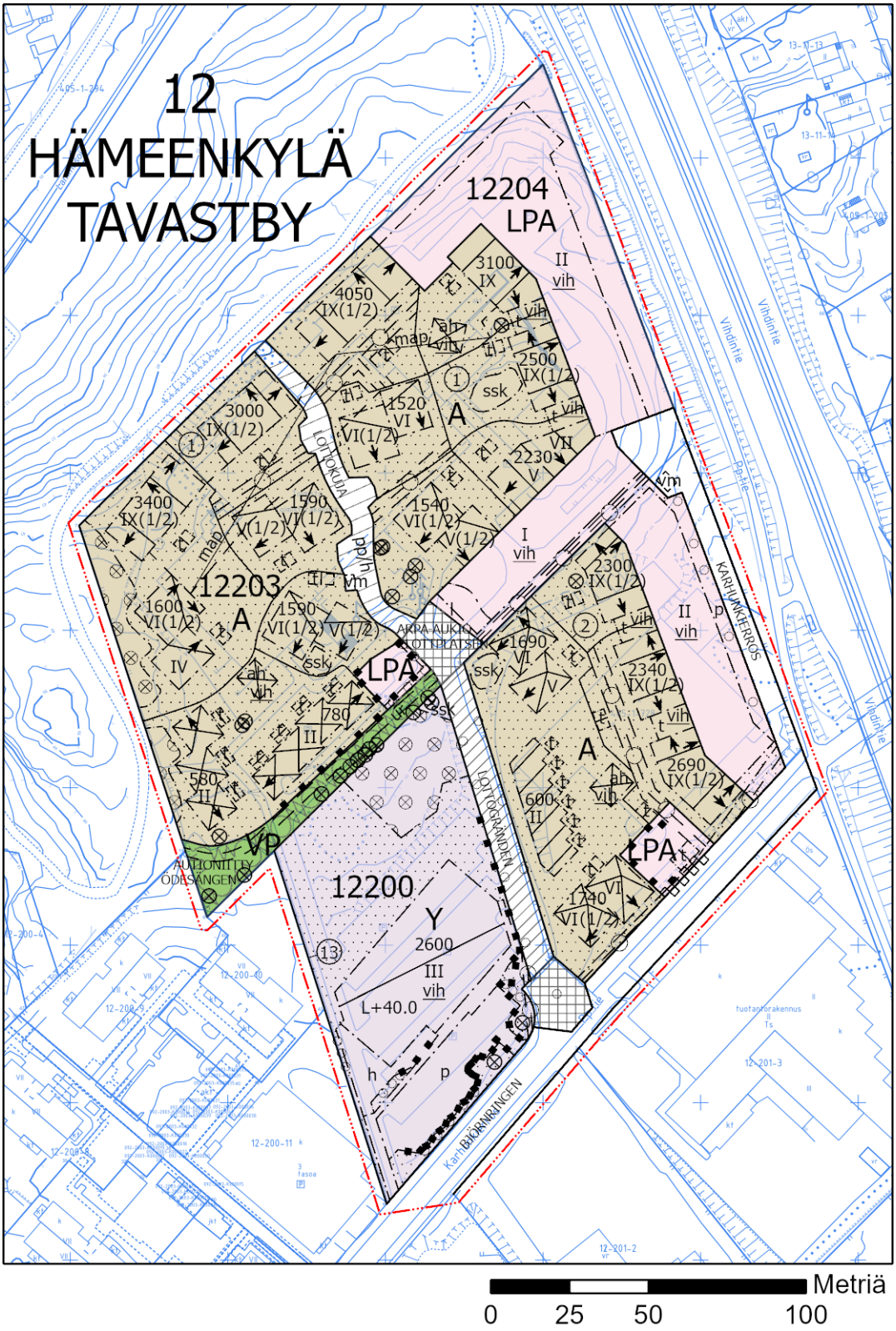
Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä					

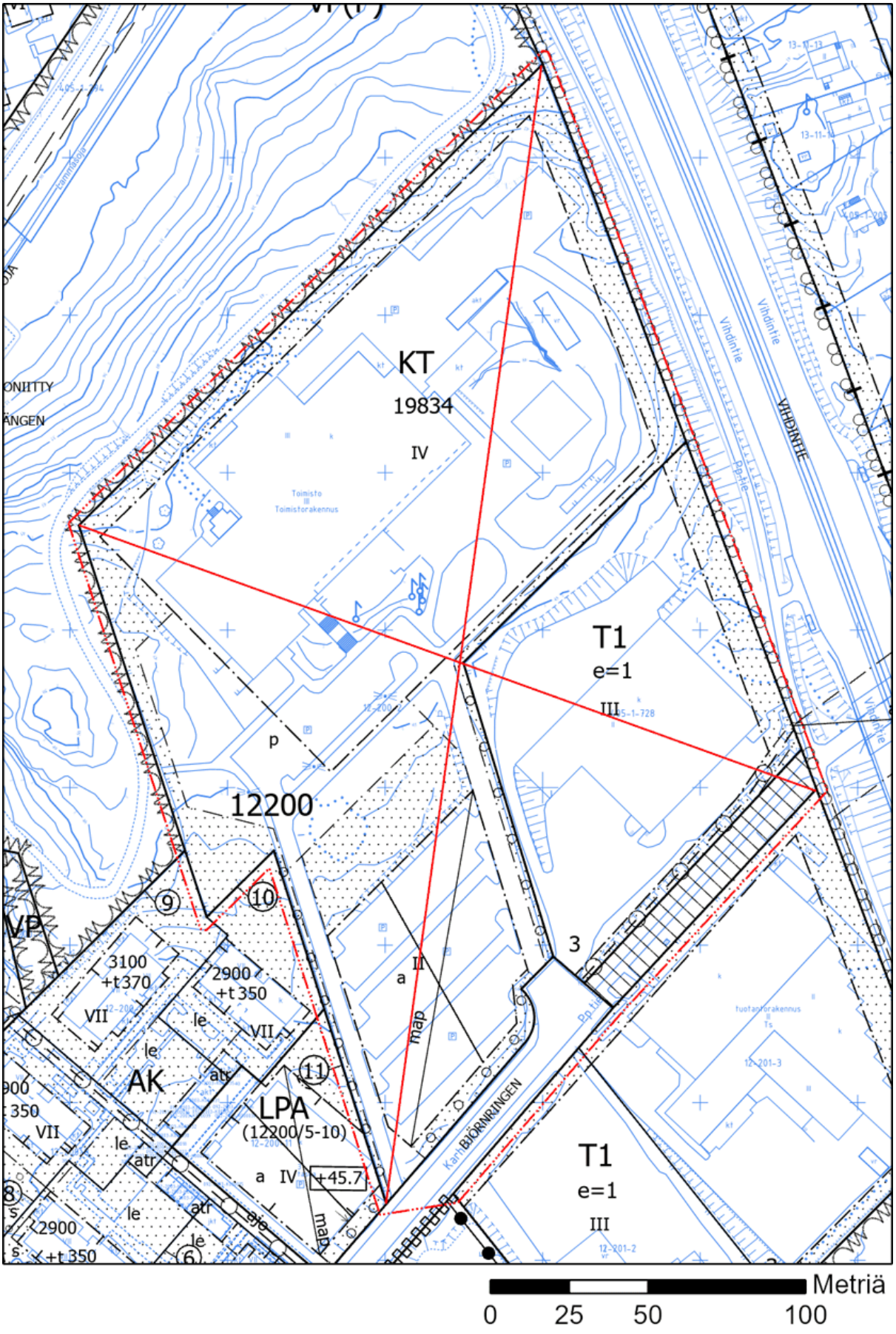
Rakennussuojelu	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m²]	[lkm +/-]	[k-m² +/-]
Yhteensä				

Alamerkinnät

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m² +/-]
Yhteensä	**4,5642**	**100,0**	**41440**	**0,91**	**0,0000**	**11594**
A yhteensä	2,2902	50,2	38840	1,70	2,2902	38840
A	2,2902	100,0	38840	1,70	2,2902	38840
P yhteensä						
Y yhteensä	0,7475	16,4	2600	0,35	0,7475	2600
Y	0,7475	100,0	2600	0,35	0,7475	2600
C yhteensä						
K yhteensä	0,0000		0		-3,3052	-19834
KT	0,0000		0		-3,3052	-19834
T yhteensä	0,0000		0		-1,0012	-10012
T	0,0000		0		-1,0012	-10012
V yhteensä	0,0902	2,0	0		0,0902	0
VP	0,0902	100,0	0		0,0902	0
R yhteensä						
L yhteensä	1,4363	31,5	0		1,1785	0
Kadut	0,3339	23,2	0		0,1938	0
Pihakadut	0,0879	6,1	0		0,0879	0
Katuauk./torit	0,0668	4,7	0		0,0668	0
Kev.liik.kadut	0,0852	5,9	0		-0,0325	0
LPA	0,8625	60,1	0		0,8625	0
E yhteensä						
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

8. ASEMAKAAVAKARTTA JA –MÄÄRÄYKSET

KT
19834
IV
T1
e=1
III
12200
p
VP
9
10
11
3100
+t370
VII
2900
+t 350
le
atr
AK
LPA
(12200/5-10)
a IV
+45.7
II
a
map
3
T1
e=1
III
Karhunkierros
Vihdintie
Metriä
0
25
50
100

Kaava-alueen numero Planområdets nummer	Päiväys Datum	1/9
002433	13.8.2024	

Vantaan kaupunki

KARHUNKIERROS 4 JA 6

Kaupunginosa 12, Hämeenkylä

Asemakaavan muutos
Korttelit 12203-12204 ja osa korttelia 12200 sekä katu-, tori- ja virkistysalueet.

Tonttijako
Osa korttelia 12204.

Tonttijaon muutos
Osat kortteleista 12200, 12203 ja 12204.

1:2000

Vanda stad

BJÖRNRINGEN 4 OCH 6

Stadsdel 12, Tavastby

Ändring av detaljplanen
Kvarteren 12203-12204 och del av kvarteret 12200 samt gatu-, torg- och rekreationsområdena.

Tomtindelning
Del av kvarteret 12204.

Ändring av tomtindelningen
Delar av kvarteren 12200, 12203 och 12204.

1:2000

ASEMAKAAVAMERKINTÖJÄ JA -MÄÄRÄYKSIÄ:

3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.

A

Asuinrakennusten korttelialue.

Arkkitehtuuri ja kaupunkikuva

Korttelin rakennukset, niiden ympäristö ja niiden julkisivut tulee tehdä kaupunkikuvallisesti ja arkkitehtuuriltaan kaupunkimaisena, lämminhenkisenä, värikylläisenä ja vaihtelevana muodostaen tiivistä, kodikasta ja vehreää kaupunkimaista asuinympäristöä. Kortteleista ja rakennuksista tulee muodostua yhtenäinen kokonaisuus arkkitehtuurin keinoin. Rakenteellisten aitojen ja muurien tulee liittyä korttelin kokonaisarkkitehtuuriin ja ne on toteutettava laadukkailla ja kestävillä materiaaleilla.

Kulmahuoneistojen ja kulmaparvekkeiden tulee avautua kahteen suuntaan.

Vihdintietä vasten rakennusmassojen välisiä aukkoja tulee sulkea esimerkiksi lasitetuilla parvekkeilla melu- ja hiukkashaittoja vastaan.

Jokaisella asunnolla on oltava oma parveke, ranskalainen parveke tai maantasossa noin 3,5–4 m syvä asuntopiha. Alimman kerroksen asuntojen lattiakoron tulee olla vähintään 0,5 metriä ympäröivän maantason yläpuolella.

Rakennusoikeus

Asukas-, yhteistiloja saa rakentaa 15 % kaavassa osoitetun rakennusoikeuden lisäksi. Yllä mainitut tilat tulee rakentaa pääsääntöisesti maantasokerrokseen ja pihojen ah- ja talousrakennuksiin ja ne tulee toteuttaa niin, että ne antavat avonaisen ja toiminnallisen vaikutelman ja että niillä on myös ulko-oleskelutila. Irtaimistovarastoja voidaan rakentaa asuntojen yhteyteen.

Yllä olevien lisäksi on määrätty ah-merkinnällä asumista palvelevia yhteiskäyttöisiä työ-, harrastus ja asukastiloja erillisissä talousrakennuksissa.

Kortteleihin tulee rakentaa t-merkityt talousrakennukset, joissa on verstas-, harrastus- ja säilytystiloja. Kaikkien näiden tilojen viereen ja tai päälle saa rakentaa kasvihuoneita kerrosluvun ja rakennusalan estämättä. t-merkittyjen varastojen sijainti on ohjeellinen mutta niiden rakennusalasta tulee käyttää vähintään 2/3.

DETALJPLANBETECKNINGAR OCH -BESTÄMMELSER:

Linje 3 m utanför planområdets gräns.

Kvartersområde för bostadshus.

Arkitektur och stadsbild

Kvarterets byggnader, deras omgivning och fasader ska uppföras så att de med avseende på stadsbilden och arkitekturen är urbana, stämningsfulla, färgrika och varierande och bildar en tät, hemtrevlig och grön urban boendemiljö. Kvarteren och byggnaderna ska bilda en enhetlig helhet genom arkitektoniska medel. De strukturella staketen och murarna ska hänga samman med kvarterets helhetsarkitektur och konstrueras av högklassiga och hållbara material.

Hörnlägenheter och hörnbalkonger ska öppnas upp i två riktningar.

Öppningar mellan byggnadsmassor mot Vichtisvägen ska stängas med t.ex. inglasade balkonger för att förhindra buller- och partikellägenheter.

Varje bostad ska ha en egen balkong, fransk balkong eller en ca 3,5–4 m djup bostadsgård på markplanet. Golven i bostäderna på den nedersta våningen ska ligga minst 0,5 meter ovanför den omgivande marknivån.

Byggrätt

Utrymmen för de boende och gemensamma utrymmen får byggas 15 % utöver den byggrätt som anges i planen. Ovan nämnda utrymmen ska i regel byggas i markplansvåningen och i ah- och ekonomibyggnaderna på gårdarna och utförandet ska genomföras så att de ger ett öppet och funktionellt intryck och de ska också ha en uteplats. Lägenhetsförråd kan byggas i samband med lägenheterna.

Utöver de ovanstående har det med en ah-beteckning bestämts om utrymmen som betjänar boendet i separata ekonomibyggnader, som gemensamma arbets- och hobbyutrymmen och utrymmen för de boende.

I kvarteren ska t-märkta ekonomibyggnader byggas, i dessa ska finnas verkstads-, hobby- och förvaringsutrymmen. Intill eller ovanpå alla dessa utrymmen får växthus byggas oberoende av våningstalet och byggnadsytan. De t-märkta förrådens läge är riktgivande men minst 2/3 av deras byggnadsyta ska användas.

Porrashuoneiden tulee olla luonnonvaloisia ja niihin on oltava kulku rakennuksen kummaltakin puolelta. Porrashuoneiden tason 20 k-m² ylittävän osan lasketaan rakennusoikeuteen kerroksissa ja 30 k-m² ylittävä osuus maantasokerroksessa.

Mikäli portaiden nousut alittavat 160 mm ja etenemät ylittävät 320 mm lasketaan porrashuoneiden tason 25 k-m² ylittävän osan rakennusoikeuteen kerroksissa ja 40 k-m² ylittävä osuus maantasokerroksessa, mikäli tämän tilan laajentaminen edistää liikunnallisempaa elämäntapaa.

Kaavassa annetut lisäkerrosalat, porrashuoneet, varastot ja tekniset tilat eivät mitoita auto- ja pyöräpaikkoja eikä väestönsuojia.

Julkisivut ja maantasokerrokset

Yleinen määräys

Julkisivuarkkitehtuurin aukotuksen tulee antaa vertikaalinen vaikutelma. Julkisivun pinnasta pääosan tulee olla lämmintä seinäpintaa. Mahdolliset elemettisaumat on häivytettävä arkkitehtonisin keinoin.

Kortteleita rajaavien lamellitalojen itä- ja pohjoispuolet

Tiiliverhoillut julkisivut

Tiilijulkisivujen tulee olla korkealuokkaisista ja kestävistä materiaaleista paikalla muurattuja. Korttelialueen julkisivujen tulee olla värisävyiltään selkeästi vaihtelevia.

Tiilen sävy, vaaleusaste ja pintastruktuuri tulee vaihdella ja sitä tulee myös muurata neljällä eri tiilellä julkisivulamellia kohti, ja vaihtelevalla ladonta- ja muuraustavalla, erityisesti Vihdintien suuntaan suurpiirteisen taiteellisesti. Tämä käsittely tulee myös selkeästi vaihtua enintään 15 metrin välein tai kahteen osaan lamellia kohti, samojen periaatteiden puitteissa, kun rakennusmassan kerrosluku muuttuu.

Tiilien värit tulee olla maanläheisiä ja murrettuja, punaisen, ruskean ja harmaan eri sävyjä.

Kortteleita rajaavat lamellitalot piha-alueelle päin sekä pistetalot

Tiili- ja puuverhoillut tai rapatut julkisivut

Korttelia rajaavien rakennusten pihojen julkisivut tulee olla astetta vaaleampaa saman perussävyn tiiltä kuin katujulkisivuissa sekä puuta tai rappausta myös rakennuskohtaisesti neljällä eri värisävyillä, satunnaisessa järjestyksessä.

Rakennuskohtainen puun tai rappauksen osuus, maantasokerrosta pois lukien, tulee olla vähintään noin 20% julkisivun pinta-alasta, ylimmästä kerroksesta alaspäin.

Ylimmät kerrokset tehdään värityksetään vaaleampina kuin muut julkisivun osat rakennusten kaikilla puolilla. Kaikissa rakennuksissa tulee olla yksilöllinen värimaailma.

Rakennusten puuosien värityksen tulee olla vaihteleva, iloinen ja lämpimin värisävyin. Julkisivut tulee olla öljymaalattua tai kuultokäsiteltyä puuta kerrostalokohtaisesti kolmella murretuilla värisävyillä ja kolmella eri lautaleveydellä. Hyvin tummat sävyt on vältettävä.

Pientalot

Pientalojen tulee olla puurakenteisia. Julkisivut maalataan öljyvärillä tai kuulto-käsitellään rakennuskohtaisesti neljällä murretuilla värisävyillä ja neljällä eri lautaleveydellä. Rakennusten puuosien värityksen tulee olla vaihteleva, iloinen ja lämpimin värisävyin.

Maantasokerrokset

Kerrostalojen maantasokerrosten tulee muodostaa avoin, toiminnallinen, koko korttelia tai rakennusalaa kiertävä yhtenäinen kerros. Rakennuksen maantasokerroksen kerroskorkeus tulee olla vähintään keskimäärin 3,5 metriä ja siinä käytettävien julkisivumateriaalien ja rakennusosien tulee olla kestäviä ja korkealuokkaisia, punatiiltä, väribetonia eri pintakäsittelyin tai rappausta.

Trapphusen ska ha dagsljusinsläpp och de ska ha en ingång från båda sidor av byggnaden. Den del som överskrider 20 m²-vy i trapphusplanet räknas in i byggrätten på våningarna och 30 m²-vy på markplansvåningen.

Om trappornas lutning underskrider 160 mm och stegdjupen överskrider 320 mm räknas den del av trapphusplanen som överskrider 25 m²-vy in i byggrätten på våningarna och 40 m²-vy på markplansvåningen om utvidgandet av utrymmet främjar ett mer motionsinriktat levnadssätt.

I stadsplanen angiven tilläggsbyggrätt, trapphus, förråd och tekniska utrymmen räknas inte med i dimensioneringen av bil- eller cykelplatser eller skyddsrum.

Fasader och markplansvåningar

Allmän bestämmelse

Fasadarkitekturens öppningar ska ge ett vertikalt intryck. Huvuddelen av fasadens yta ska bestå av varm väggyta. Fasadarkitekturens öppningar ska ge ett vertikalt intryck. Huvuddelen av fasadens yta ska bestå av varm väggyta.

Östra och norra sidorna av de lamellhus som avgränsar kvarteren

Tegelbeklädda fasader

Tegelfasaderna ska bestå av högklassiga och hållbara material och vara murade på plats. Kvartersområdets fasader ska ha tydlig variation i sina nyanser.

Teglets nyans, ljusintensitet och ytstruktur ska variera och det ska också muras med fyra olika tegel per fasadlamell och på två olika förbands- och murningssätt, på ett konstnärligt storartat sätt särskilt i Vichtisvägens riktning. Denna behandling ska också tydligt bytas ut med högst 15 meter mellanrum eller mot två delar per lamell, inom ramen för samma principer, när byggnadsmassans våningstal ändras.

Teglens färger ska vara jordnära och brutna, i olika nyanser av rött, brunt och grått.

Lamellhusen mot gårdsområdet som avgränsar kvarteren samt punkthusen

Tegel- och träbeklädda eller putsade fasader

Fasaderna på de byggnader som avgränsar kvarteret ska vara av tegel som har en grad ljusare grundton än gatufasaderna samt trä eller puts i fyra olika nyanser också byggnadsvis, i slumpmässig ordning.

Den byggnadsvisa andelen trä eller puts, med undantag av markplansvåningen, ska utgöra minst 20 % av fasadytan nedåt från den översta våningen.

De översta våningarna ska ha en ljusare färgsättning än övriga delar av fasaden på alla sidor av byggnaden. Alla byggnader ska ha en individuell färgvärld.

Byggnadernas trädelar ska ha färger i varierande, glada och varma nyanser. Fasaderna ska flervåningshusvis bestå av oljemålat eller lasyrbehandlat trä i tre brutna nyanser och tre olika brädbredder. Väldigt mörka nyanser ska undvikas.

Småhus

Småhusen ska vara konstruerade av trä. Fasaderna målas med oljefärg eller lasyrbehandlas byggnadsvis i fyra brutna nyanser och fyra olika brädbredder. Byggnadernas trädelar ska ha färger i varierande, glada och varma nyanser.

Markplansvåningar

Flervåningshusens markplansvåningar ska bilda en öppen, funktionell enhetlig våning som går runt hela kvarteret eller byggnadsytan. Byggnadens markplansvåning ska ha en genomsnittlig våningshöjd på minst 3,5 meter och de fasadmaterial och byggnadsdelar som används ska vara hållbara och högklassiga, bestå av röda tegel, färgad betong med olika ytbehandling eller puts.

Sisäänkäyntejä on korostettava värein, katosten, sisäänvetojen ja valaistuksen avulla, sekä muusta maantasokerroksesta eroavalla laatoitus- tai muuraustavalla tai talon muusta julkisivusta selvästi poikkeavin tavoin. Jokaisen sisäänkäynnin korostus on oltava arkkitehtuuriltaan yksilöllinen, myös yksityiskohdiltaan. Luonnonkiveä, keraamista laattaa, tai poltettua lasitettua värillistä tiiltä tulee käyttää.

Entréerna ska framhävas med färger, takkonstruktioner, indragningar och belysning och med plattläggnings- eller murningssätt som avviker från den övriga markplansvåningen eller sätt som tydligt avviker från husets övriga fasad. Accenterna vid varje entré ska vara individuella till sin arkitekturi, också i fråga om detaljer. Natursten, keramiska plattor eller bränt glaserat tegel ska användas.

Yhteiskäyttöisiin tiloihin tulee olla suora kulkuyhteys ulkoa, ja ne tulee yhdistää ulkotiloihin suurin ikkunoin.

Utrymmena för gemensamt bruk ska ha en direkt förbindelse från utsidan och de ska anslutas till uterummen med stora fönster.

Parvekkeet ja rakennusten yksityiskohdat

Parvekkeissa tulee olla pystypinnakaide. Vihdintietä päin rajautuvat parvekkeet on oltava lasitettuja ja etureuna julkisivun linjassa. Rakennusmassojen väleihin tulee rakentaa lasitetut parvekkeet, jotka toimivat pihojen melusuojina. Parvekkeiden melusuojaus toteutetaan meluselvityksen mukaan.

Balkonger och byggnadernas detaljer

Balkongerna ska ha ett räcke med vertikala spjälor. Balkonger som gränsar mot Vichtisvägen ska vara inglasade och framkanten ska vara i linje med fasaden. Glasade balkonger ska byggas mellan byggnadsmassorna, som bullerskydd för gårdarna. Balkongerna bullerskyddas enligt bullerutredningen.

Rakennusten yksityiskohtien väritys: parvekkeiden kaiteet sekä metalliset ja puiset katokset tulee olla kyseisille eri korttelille tunnuksenomaisia, kuten Pähkinärinteessä yleensä.

Färgsättning av byggnadernas detaljer: balkongräcken och takkonstruktioner av metall och trä ska vara utmärkande för ifrågavarande kvarter, såsom i Hasselbacken i allmänhet.

Katot

Rakennukset ovat kortteleiden pohjois- ja itäreunoilla poikittaisharjakattoisia, kaltevuus 1:1,5–1:2,5, harja poikittain runkoon nähden. Lappeet voivat olla eri kaltevuuksilla, kuitenkin sopusoinnussa naapurirakennusten kesken. Pistetaloissa tulee olla kaavakartan mukaisesti epäsymmetriset pulpettikatot, lappeet, kaltevuuksilla 1:1,5–1:2,5. Räystäät tulee olla avoräystäitä. Kattomateriaali on oltava maalattua konesaumattua peltiä tai poltettua kattotiiltä. Katon väritys tulee olla sopusoinnussa julkisivujen ja naapurirakennusten kanssa. Rivitaloissa on harja tai aumakatot kaltevuuksilla 1:1,5–1:2,5.

Tak

Byggnaderna längs kvarterens norra och östra gränser har mot byggnadsstommens riktning tvärgående sadeltak, med lutningen 1:1,5- 1:2,5. Takfallen kan ha olika lutning, dock i harmoni med grannbyggnaderna. Punkthusen ska i enlighet med plankartan ha osymmetriska pulpettak, takfall med lutningarna 1:1,5- 1:2,5 Takfötterna ska vara öppna. Takmaterialet ska vara målad maskinfalsad plåt eller bränt taktegel. Takets färgsättning ska harmoniera med fasaderna och grannbyggnaderna. Radhusen har sadeltak eller valmade tak, med lutningar 1:1,5- 1:2,5.

Kasvikaton osuus tulee olla vih-merkinnällä osoitettujen rakennusten kattopinta-alasta vähintään 80%, ja se tulee olla niittyä/ketokattoja tai heinäkattoja. Kasvikatoille tulee rakentaa riittävän syvät ja laajat kasvualustat (niitty/ketokatto 15–20 cm, heinäkatto 20–30 cm, kattopuutarha 20–100 cm kasvilajikohtaisten vaatimusten mukaan).

Gröntakets andel ska utgöra minst 80% av takytan i byggnader som anvisats med beteckningen vih och bestå av ängs-/fälttak eller grästak. På gröntaken ska tillräckligt djupa och stora växtunderlag anläggas (ängs-/fälttak 15–20 cm, grästak 20–30 cm, takträdgård 20–100 cm enligt de olika växtarternas krav).

Ilmanvaihtokonehuoneet ja muut talotekniset laitteet tulee sovittaa luontevaksi osaksi rakennusten arkkitehtuuria ja materiaaleja.

Ventilationsmaskinrum och övriga byggnadstekniska anordningar ska integreras så att de bildar en naturlig del av byggnadernas arkitektur och material.

Ulkoalueet

Korttelin yhteispihalle on laadittava yhtenäinen monilajisuutta edistävä pihasuunnitelma, jossa tonttien leikki- ja oleskelualueet, viljelyalueet, reitit, hulevesijärjestelmät, istutukset ja jätehuolto tulee suunnitella ja järjestää koko korttelin yhteisinä, yhdistäen luontevasti olevaa metsänpohjakasvillisuutta uuteen piharakenteeseen. Kortteleissa tulee saavuttaa vähintään vihertehokkuus 0,9. Vihertehokkuuslaskenta tehdään koko alueelle kokonaisuutena.

Utomhusområden

För kvarterets gemensamma gård ska en enhetlig plan som främjar många arter utarbetas, där lek- och vistelseområden, odlingsområden, färdvägar, dagvattensystem, planteringar och avfallshantering ska planeras och organiseras så att de är gemensamma för hela kvarteret och på ett naturligt sätt förenar den befintliga undervegetationen i skogen med den nya gårdskonstruktionen. I kvarteren bör gröneffektivitetsnivån 0,9 uppnås. Beräkningarna görs också gör hela området som en helhet.

Tonttien välisiä rajoja ei saa aidata. Tonteilla tulee säilyttää puita tai puuryhmiä, ja metsäkasvillisuutta, jotka on suojattava rakennusaikana. Oleva maanpeitekasvillisuus tulee säilyttää 2 metriä niiden ympärillä. Siirtolohkareita ja avokallioita suojellaan. Uutena aluskasvillisuutena tulee käyttää pääosin kunttaa.

Gränserna mellan tomterna får inte inhägnas. På tomterna ska man bevara träd eller trädgrupper och skogsvegetation som ska skyddas under byggandet. Runt dem ska befintlig markvegetation bevaras med 2 meters radie. Flyttblock och kala berg skyddas. Mår ska huvudsakligen användas som ny undervegetation.

Rakennusten ja pihateiden väliset tilat, ellei luonnontilaisia, tulee kivetä, istuttaa tai käsitellä osana kaupunkimaista katutilaa.

Utrymmena mellan byggnaderna och gårdsvägarna, om de inte är i naturtillstånd, ska stenläggas, planteras eller behandlas som en del av det urbana gaturummet.

Korttelipihan suunnittelussa tulee huomioida eri-ikäisten käyttäjien tarpeet. Jokaiselle yhteispihalle tulee tehdä ulkoliikunta-alue, leikkipaikkoja, kaupunkiviljelypalstat, ja oleskelupaikkoja. Pihan osat, joita ei käytetä välttämättöminä kulkuteinä, leikki- tai oleskelualueina tai hyödynnetä kaupunkiviljelyyn, on istutettava, monilajisena alueena, vuodenaikojen vaihteluakin huomioiden.

Vid planeringen av kvartersgården ska behoven hos användare i olika åldrar beaktas. På varje gemensamma gård ska ett område för utomhusmotion, lekplatser, stadsodlingslotter och vistelseplatser anläggas. Delar som inte används för nödvändiga gångvägar, områden för lek eller vistelse eller utnyttjas för stadsodling, ska förses med planteringar, med många växtarter beaktande också årstidernas växling.

Maapinnan laatoitus tai kiveys tulee olla yksilöllinen jokaisen sisäänkäynnin kohdalla. Pihoilla on asfaltointi kielletty.

Markytans platt- eller stenläggning ska vara individuell vid varje entré. Asfaltering är förbjuden på gårdarna.

Pihasuunnitelmassa tulee määritellä asukkaiden palstaviljellykseen sopivia paikkoja pihoille esimerkiksi rakennusten vieressä.

Hulevedet tulee viivyttää korttelialueella. Ympäristöstä tontille tulevat vedet on huomioitava tontin suunnittelussa ja johdettava hallitusti eteenpäin, mm. hulevesialueiden kautta. Kerrostalotonteilla tulee saavuttaa vähintään vihertehokkuus 0,9 ja rivitalotonteilla 1,0.

Huoltoajo tonteille ja kunnallistekniikka saa järjestää muiden tonttien kautta. Luiskat kaduille saa sijoittaa tonteille.

Jätehuolto pysäköinti-, kerho-, varasto- ja väestönsuojatiloja saa sijoittaa tonttijaon estämättä.

Talousrakennukset

Talousrakennukset on rakennettava.

Korttelipihoille tulee rakentaa asumista palvelevia yhteiskäyttöisiä työ- harrastus ja asukastiloja erillisissä talousrakennuksissa (ah) jossa myös pihavälinevarastotilaa. Nämä tilat tulee toteuttaa niin, että ne antavat avonaisen ja toiminnallisen vaikutelman ja että niiden kerrosalan lisäksi on rakennettu vähintään 15% lasiterassia/kasvihuonetta. Yhteiskäyttöinen kerhotila tulee rakentaa jokaiseen ah-rakennukseen. Rakennusten tulee olla puurakenteisia ja kasvikatolla varustettuja, vih-merkinnän mukaan.

Jokaisen sisäänkäynnin yhteyteen tulee rakentaa yksi pienehkö varasto/verstasrakennus (t), vähintään 2/3 rakennusalasta, jossa kasvikatto. Nämä talousrakennukset tulee arkkitehtuuriltaan ja väritykseltään alleviivata yksilöllisen identiteetin kyseiselle sisäänkäynnille.

Kortteleihin saa rakentaa korttelin yhteiskäyttöisiä kylmiä kasvihuoneita, myös kerhorakennusten ja varastojen toiseen kerrokseen, kerrosluvun estämättä.

Kortteliin on varattava riittävät tilat jätteiden lajitteluun. Jätehuolto tulee esittää pihasuunnitelman yhteydessä.

Johtoja ja kaapeleita saa sijoittaa tonttijaosta huolimatta.

Melu ja ilmanlaatu

Asuinrakennusten ulkokuoren äänitasoeron ΔLA tie- ja lentomelua vastaan on oltava vähintään 35 dB.

Asunnot tulee suunnitella siten, että ne eivät avaudu ainoastaan julkisivulle, jolle kohdistuvan melun taso ylittää 65 dB päiväajan keskiäänitasona laskettuna. Mikäli tämä ei kaikkien asuntojen osalta ole kohtuullisin toimin toteutettavissa, voi pieni osa asunnoista avautua vain yli 65 dB:n suuntaan.

Asuntojen tuuletus tai viilennys tulee järjestää siten, ettei liikennemelun keskiäänitaso (LAeq) ylitä yöllä (klo 22-7) 30 dB. Oleskeluparvekkeet, joihin asemakaavan meluselvityksen perusteella kohdistuu yli 52 dB:n julkisivumelutaso, tulee lasittaa, äänieristysarvoja täyttyvin lasein.

Kortteleissa tulee väliaikaisella melusuojauksella varmistaa leikki- ja oleskelualueiden ohjearvojen täyttyminen rakentamisen eri vaiheissa.

Vihdintien suuntaan avautuvat asuinrakennukset tulee varustaa koneellisella tulo- ja poistoilmanvaihdolla, jossa tuloilma on otettava kattotasolta tai pihan puolelta, mahdollisimman etäältä epäpuhtauslähteistä. Ilmanvaihtolaitteisto tulee varustaa riittävän tehokkailla suodattimilla.

Hiilineutraalisuus

Rakentamisen tulee olla elinkaarikestävää ja energiatehokasta. Rakennuslupaa haettaessa tulee esittää hiilijalanjälkilaskelma.

Rakennusten energiatehokkuuden tulee olla vähintään A2018-energialuokkaa tai sitä vastaava.

Betonirunkoisissa rakennuksissa tulee käyttää osittain vähähiilistä betonia. Vähähiilisyys tulee todentaa BY-vähähiilisyyslaskurilla tai vastaavalla kolmannen osapuolen menetelmällä.

I planen över gården ska lämpliga platser för kolonilottsodling för de boende fastställas exempelvis bredvid byggnader.

Dagvattnet ska fördröjas inom kvartersområdet. Vatten som rinner in på tomten från omgivningen ska beaktas vid planeringen av tomten och ledas vidare på ett kontrollerat sätt, t.ex. genom dagvattenområden. Tomterna för våningshus ska uppnå minst 0,9 i gröneffektivitet och de för radhus 1,0.

Servicekörning till tomter och kommunalteknik får ordnas genom andra tomter. Slänter till gatorna får placeras på tomterna.

Avfallshanterings-, parkerings-, klubb-, förråds- och skyddsrumsutrymmen får placeras oberoende av tomtindelningen.

Ekonomibyggnader

Ekonomibyggnaderna ska byggas.

På kvartersgårdarna ska utrymmen som betjänar boendet byggas i fristående ekonomibyggnader (ah), som gemensamma arbets- och hobbyutrymmen och utrymmen för de boende, där det också finns förrådsutrymme för gårdsredskap. Utrymmena ska byggas så att de ger ett öppet och funktionellt intryck och att det utöver deras våningsyta har byggts minst 15 % inglasade terrasser/grönrum. Ett gemensamt klubbutrymme ska byggas i varje ah-hus. Byggnaderna ska vara av trä och ha gröntak enligt vih-beteckningen.

I anslutning till varje entré ska en mindre förråds-/verkstadsbyggad byggas (t) med gröntak eller växthustak, på minst 2/3 av byggnadsytan. Dessa ekonomibyggnader ska till sin arkitektur och färg understryka den särpräglade identiteten hos entrén i fråga.

I kvarteret får det byggas kalla växthus för kvarterets gemensamma bruk, också på klubb-byggnadernas och förrådens andra våning, oberoende av våningstalet.

Tillräckliga utrymmen för avfallssortering ska reserveras i kvarteret. Avfallshanteringen ska presenteras i anslutning till planen över gården.

Ledningar och kablar får placeras oberoende av tomtindelningen.

Buller och luftkvalitet

Ljudnivåskillnaden ΔLA mot vägtrafik- och flygbuller i bostadshusens ytterhölje ska vara minst 35 dB.

Bostäderna ska planeras så att de inte öppnar upp endast mot en fasad där bullernivån överskrider 65 dB beräknat enligt den genomsnittliga ljudnivån dagtid. Om detta inte kan genomföras med rimliga åtgärder för alla bostäder kan en liten del av bostäderna öppna sig enbart i riktningen över 65 dB.

Bostädernas ventilation eller nedkylning ska ordnas så att trafikbullrets medelljudnivå (LAeq) inte överskrider 30 dB på natten (kl. 22–7). De vistelsebalkonger som enligt detaljplanens bullerutredning exponeras för en fasadbullernivå på över 52 dB ska inglasas med glas som uppfyller ljudisoleringsvärdena.

I kvarteren ska det med provisoriskt bullerskydd säkerställas att riktvärdena för lek- och vistelseområden uppfylls under de olika byggfaserna.

Bostadshusen som öppnar upp mot Vichtisvägen ska förses med mekanisk till- och frånluftsventilation, där tilluften ska tas från taknivån eller från gårdssidan på så stort avstånd från föroreningskällor som möjligt. Ventilationsanläggningen ska utrustas med tillräckligt effektiva filter.

Koldioxidneutralitet

Byggandet ska vara hållbart ur ett livscykelperspektiv och energieffektivt. I samband med ansökan om bygglov ska en beräkning av koldioxidavtrycket presenteras.

Byggnadernas energieffektivitet ska vara minst energiklass A2018 eller motsvarande.

I byggnader med betongstomme ska koldioxidsnål betong användas till viss del. Koldioxidsnålheten ska bekräftas med en BY-räknare för koldioxidsnålhet eller en motsvarande tredjepartsmetod.

Rakennusten energiantarve tulee osin tai kokonaan kattaa paikallisesti tuotetulla uusiutuvalla energialla.

Uusiutuvan energian ratkaisut saavat olla rakennus- ja korttelikohtaisia tai alueellisia. Uusiutuvan energian tuotantoon tarvittavat tekniset laitteet ja varusteet tulee suunnitella osana rakennusten arkkitehtuuria ja katolle sijoittuessaan ne on suunniteltava laadukkaaksi osaksi rakennuksen kattomaisemaa.

Mahdolliset energiakaivot tulee sovittaa alueen ympäristörakentamiseen. Niiden tarkempi sijainti, määrä sekä muut ominaisuudet määritellään tapauskohtaisesti rakennusluvan yhteydessä.

Liikenne ja pysäköinti

Autopaikkojen vähimmäismäärät:
-asunnot 1 ap/100 k-m², vähintään 2 ap/ 3 asuntoa.

Autopaikkojen määrää voidaan vähentää 15%, kun pysäköinti keskitetään nimeämättömin paikoin pysäköintilaitokseen. Liikuntaesteisten paikat on sijoitettava korttelialueelle.

Asuntojen vieraspysäköintiin tulee toteuttaa vähintään 1 ap/1500 k-m².

Lyhytaikaista huoltopysäköintiä ja kotipalvelujen pysäköintiä varten tulee varata tontille porraskäytävien läheisyyteen vähintään 1 ap/5000 k-m².

Pyöräpaikkojen vähimmäismäärät:
-asunnot 1 pp/25 k-m².

Kortteleissa tulee olla polkupyörienhuoltotila ja säilytysmahdollisuus sekä niiden lyhyt- että pitkäaikaiseen talvisäilytykseen.

Korttelin asuin- ja työtilojen autopaikat tulee sijoittaa korttelin LPA-alueelle pysäköintilaitokseen. Tämä ei koske vieras-, asiointi- ja liikuntaesteisten pysäköintipaikkoja. Autopaikat saa sijoittaa tonttijaosta riippumatta.

Byggnadernas energibehov ska tillgodoses delvis eller helt med lokalt producerad, förnybar energi.

Lösningarna för förnybar energi får vara byggnads- och kvartersspecifika eller områdesvisa. Tekniska anordningar och teknisk utrustning som behövs för produktion av förnybar energi ska planeras som en del av byggnadernas arkitektur och när de placeras på taket ska de planeras som en högklassig del av byggnadens taklandskap.

Eventuella energibrunnar ska anpassas till områdets miljöbyggande. Deras mer exakta läge, antal och övriga egenskaper fastställs från fall till fall i samband med bygglovet.

Trafik och parkering

Minimiantalet bilplatser:
-bostäder 1 bp/100 m²-vy, minst 2 bp/ 3 bostäder.

Antalet bilplatser kan minskas med 15%, när parkeringen koncentreras till omarkerade platser i en parkeringsanläggning. Parkeringsplatserna för rörelsehindrade ska placeras i kvartersområdet.

Minst 1 bp/1500 m²-vy ska avsättas för bostädernas gästparkering.

Minst 1 bp/5000 m²-vy ska reserveras på tomten i närheten av trapphusen för kortvarig serviceparkering och hemserviceparkering.

Minimiantal cykelplatser:
-bostäder 1 cp/25 m²-vy.

I kvarteren ska det finnas ett serviceutrymme för cyklar och förvaringsmöjlighet både för kortvarig och långvarig vinterförvaring.

Bilplatserna för kvarterets bostads- och arbetsutrymmen ska placeras i en parkeringsanläggning i kvarterets LPA-område. Detta gäller inte parkeringsplatser för gäster, ärendeparkering och rörelsehindrade. Bilplatser får placeras oberoende av tomtindelningen.

Y

Yleisten rakennusten korttelialue.

Rakennusten arkkitehtuurin tulee olla korkeatasoista.

Rakennusten on oltava kantavilta rakenteiltaan ja julkisivuiltaan pääosin puuta. Rakennus tulee muodostaa selvän kaupunkikuvallisen kiinnekohdan Karhunkierroksen ja Lottokujan risteykseen nähden huomioiden myös naapuritontille tulevien rakennusten kaavan viitesuunnitelmia. Rakennuksen sommittelu tulee selkeästi ohjata sisäänkäynteihin.

Rakennusten värityksen tulee olla vaihteleva, iloinen mutta ei räikeä, lämpimin ja värikylläisin värisävyin. Julkisivussa tulee käyttää kolme eri levyistä lautaa, satunnaisessa järjestyksessä. Julkisivujen aukotus tulee olla pystysuuntainen.

Rakennukset ja pihaa tulee sovittaa tontin kaltevaan maastoon. Kaivantojen syvyys ja pengerrysten korkeus tulee olla enintään 1,2 m olemassa olevasta maanpinnasta. Lastausalueella täytön korkeus saa olla suurempi. Pysäköintialuetta rajataan tiilipintaisin tukimuurein korkeuseroja halliten.

Kattojen tulee olla loivia harjakattoja. Kattopintojen tulee olla kasvikattoja, paitsi aurinkokenno-osuuksilla. Kasvikattojen kasvualustojen tulee olla vähintään 100 mm paksuja tai vastaavalla vedenpidätyskyvyllä. Katon harjalla tulee olla rakennuksen keskeisiä sisätiloja valaiseva ja rakennuksen identiteettiä vahvistava kattolyhty. Räystäiden tulee olla avoräystäitä.

Erillisten varastojen tulee olla materiaaliltaan ja arkkitehtuuriltaan luonteva osa päiväkotirakennuksen arkkitehtuuria ja niitä on katettava kasvikatolla 100 mm paksulla kasvialustalla tai vastaavalla vedenpidätyskyvyllä.

Erillisiä varastoja saa rakentaa rakennusalan ulkopuolelle ja istuttavalle alueelle.

Rakennusratkaisut tulee olla aikaa kestäviä ja niistä tulee esittää ilmastoselvitykset, sisältäen tontin muokkaus ja muu piharakentaminen.

Piha-alue

Kvartersområde för allmänna byggnader.

Byggnadernas arkitektur ska hålla hög kvalitet.

Byggnaderna ska till sina bärande konstruktioner samt till fasaderna huvudsakligen bestå av trä. Byggnaden ska bilda en tydlig fixpunkt i stadsbilden i Björnringens och Lottogründens korsning så att också referensplanerna i planen för de blivande byggnaderna på granntomten tas i beaktande. Byggnadens utformning ska tydligt fokuseras på entréerna.

Byggnadernas färgsättning ska vara varierande, glad men inte gräll, med varma och färgrika nyanser. I fasaden ska brädor med tre olika bredder användas, i slumpmässig ordning. Fasadernas öppningar ska vara vertikala.

Byggnaderna och tomten ska anpassas till tomtens lutande terräng. Schaktens djup och terrasseringarnas höjd ska ligga högst 1,2 m från den befintliga markytan. I lastningsområdet får utfyllnadens höjd vara större. Parkeringsområdet avgränsas med tegelbeklädda stödmurar med kontroll över höjdskillnaderna.

Taken ska vara svagt sluttande sadeltak. Takytorna ska bestå av gröntak, med undantag av de delar som består av solceller. Gröntakens växtunderlag ska vara minst 100 mm tjocka eller ha motsvarande vattenhållningskapacitet. Takåsen ska ha en takkupa som förstärker byggnadens identitet och belyser interiören i byggnadens mittpartier. Taken skall ha öppen takfot.

De fristående förråden ska med avseende på material och arkitektur utgöra en naturlig del av daghemsbyggnadens arkitektur och förråden ska förses med gröntak med ett 100 mm tjockt växtunderlag eller motsvarande vattenhållningskapacitet.

Enskilda uthus får byggas utanför byggnadsområdena och på område markerat för plantering.

Byggnadslösningarna ska vara åldersbeständiga och om dem ska klimatutredningar läggas fram, inkluderande tomtberedning och annat byggande på gården.

Gårdsområdet

Tontilla on merkitty suojeltaviksi erillisiä puita, ja puuryhmiä ja maanpeitekasvillisuus 1,5 m niiden ympärillä sekä metsikkö kaavamääräysmerkintöjen mukaan, jossa vähäinen, opetuksellinenkin päiväkotikäyttö on sallittu. Puut ja metsikkö on suojattava rakennusaikana. Rakentamattomiin tontin osiin, joita ei käytetä kulkuteinä, leikki- tai oleskelualueina tai pysäköintiin, on istutettava puita ja pensaita. Piha aidataan toiminnan vaatimassa laajuudessa. Siirtolohkare ja avokallio suojellaan.

På tomten har enskilda träd, och trädgrupper och markytan 1,5 m runt dem samt skogsdungen enligt planbeteckningar, märkts ut som skyddade. I den skyddade skogsdungen är småskalig även pedagogisk användning är tillåten för daghemmet. Träden och skogsdungen ska skyddas under byggtiden. På obebyggda tomtdelar som inte används för färdvägar, lek- eller vistelseområden eller parkering ska träd och buskar planteras. Gården ska inhägnas i den omfattning som verksamheten kräver. Flyttblocket och det kala berget skyddas.

Tontilla tulee järjestää hulevesien viivytys ennen niiden johtamista yleiseen hulevesijärjestelmään. Ympäristöstä tontille tulevat vedet on huomioitava tontin suunnittelussa ja johdettava hallitusti eteenpäin. Rakennuslupaa varten on laadittava hulevesisuunnitelma. Vihertehokkuus tulee olla 0,9.

På tomten ska fördröjning av dagvatten ordnas innan det leds ut i det allmänna dagvattensystemet. Vatten som rinner in på tomten från omgivningen ska beaktas vid planeringen av tomten och ledas vidare på ett kontrollerat sätt. För bygglovet ska en dagvattenplan utarbetas. Gröneffektiviteten ska vara 0,9.

Pohjoispuolen puiston (VP) hulevedet tulee johtaa (Y) tontin hulevesijärjestelmään.

Dagvattnet från parken (VP) på norra sidan ska avledas till tomtens (Y) dagvattensystem.

Hiilineutraalisuus

Klimatneutralitet

Rakentamisen tulee olla elinkaarikestävää ja energiatehokasta. Rakennuslupaa haettaessa tulee esittää hiilijalanjälkilaskelma.

Byggandet ska vara hållbart ur ett livscykelperspektiv och energieffektivt. I samband med ansökan om bygglov ska en beräkning av koldioxidavtrycket presenteras.

Rakennusten energiantarve tulee osin tai kokonaan kattaa paikallisesti tuotetulla uusiutuvalla energialla. Uusiutuvan energian ratkaisut saavat olla rakennus- ja korttelikohtaisia tai alueellisia.

Byggnadernas energibehov ska tillgodoses delvis eller helt med lokalt producerad, förnybar energi. Lösningarna för förnybar energi får vara byggnads- och kvartersspecifika eller områdesvisa.

Aurinkopaneelien tai muiden vastaavien energiankeräimien integroiminen rakennuksiin on sallittua. Uusiutuvan energian tuotantoon tarvittavat tekniset laitteet ja varusteet tulee suunnitella osana rakennusten arkkitehtuuria, ja katolle sijoittuessaan ne on suunniteltava laadukkaaksi osaksi rakennuksen kattomaisemaa.

Det är tillåtet att integrera solpaneler eller andra motsvarande energifångare i byggnaderna. Tekniska anordningar och teknisk utrustning som behövs för produktion av förnybar energi ska planeras som en del av byggnadernas arkitektur och när de placeras på taket ska de planeras som en högklassig del av byggnadens taklandskap.

Mahdolliset energiakaivot tulee sovittaa alueen ympäristörakentamiseen. Niiden tarkempi sijainti, määrä sekä muut ominaisuudet määritellään tapauskohtaisesti rakennusluvan yhteydessä.

Eventuella energibrunnar ska anpassas till områdets miljöbyggande. Deras mer exakta läge, antal och övriga egenskaper fastställs från fall till fall i samband med bygglovet.

Pysäköinti

Parkering

Päiväkodille tulee varata 27 autopaikkaa. Pysäköintialueella tulee olla yksi liikuntaesteisten paikka. Pysäköintialueen reunalle tulee istuttaa pensaita, kadun puolelle myös puita.

För daghemmet ska 27 bilplatser reserveras. Parkeringsområdet ska ha en parkeringsplats för rörelsehindrade. Pysäköintialueen reunalle tulee istuttaa pensaita, kadun puolelle myös puita.

Pysäköintiruudut tulee päällystää nurmikivellä. Pysäköintialuetta rajataan tiilipäällysteisin tukimuurein.

Parkeringsrutorna ska beläggas med gräsarmering. Parkeringsområdet avgränsas med stödmurar med tegelyta.

Huoltoliikenne

Servicetrafik

Päivänkodin huoltoliikenteelle tulee varata riittävästi tilaa tontilla niin että kulkuneuvojen peruuttaminen on eroteltu muusta liikenteestä.

Det ska reserveras tillräckligt med utrymme på tomten för daghemmets servicetrafik så att backning av fordon sker åtskilt från den övriga trafiken.

VP

Puisto.

Park.

Puistoon tehdään kivituhkapintainen polku. Luonnollista kasvustoa puineen on säilytettävä.

I parken anläggs en stig av makadam. Den naturliga växtligheten och träden bevaras

LPA

Autopaikkojen korttelialue.

Pysäköintilaitokset, kortteli 12204

Kvartersområde för bilplatser.

Parkeringsanläggningar, kvarter 12204

Pysäköintilaitoksen julkisivupintojen tulee antaa korkeatasoinen vertikaalinen ja vaihteleva vaikutelma, liittyen asuinrakennusten arkkitehtuuriin. Julkisivuista suunnitellaan myös jaksottaisesti kannakerakenteet, joiden varaan tulee istuttaa köynnöksiä.

Parkeringsanläggningens fasadytor ska ge ett högklassigt vertikalt och varierande intryck, och anknyta till bostadshusens arkitektur. På fasaderna planeras också stödkonstruktioner i etapper på vilka klätterväxter ska planteras.

Pysäköintilaitoksilla tulee olla kasvikatto vähintään 80% katon pinta-alasta joka tulee olla niittyä/ketokattoja tai heinäkattoja ja maksaruohokattoja. Kasvikatoille tulee rakentaa riittävän syvät ja laajat kasvualustat (niitty/ketokatto 15–20 cm, heinäkatto 20–30 cm, kattopuutarha 20–100 cm kasvilajikohtaisten vaatimusten mukaan). Kasvikatoista osa saa olla kattopuutarhoja joita saa käyttää asukkaiden yhteisille pihatoiminnoille kuten leikkiin, kuntoiluun, peleihin ja viljelyyn, joiden toimintojen vaatima pinta-ala voidaan vähentää istutetusta alasta.

Minst 80 % av parkeringsanläggningarnas takyta ska bestå av gröntak och vara ängs-/fälltak eller grästak . På gröntaken ska tillräckligt djupa och stora växtunderlag anläggas (ängs-/fälttak 15–20 cm, grästak 20–30 cm, och takträdgård 20–100 cm) enligt de olika växtarternas krav). Av gröntaken får en del vara takträdgårdar som får användas för de boendes gemensamma gårdsfuktioner såsom lek, motion, spel och odling vilkas yta får inkluderas i gröntakens area.

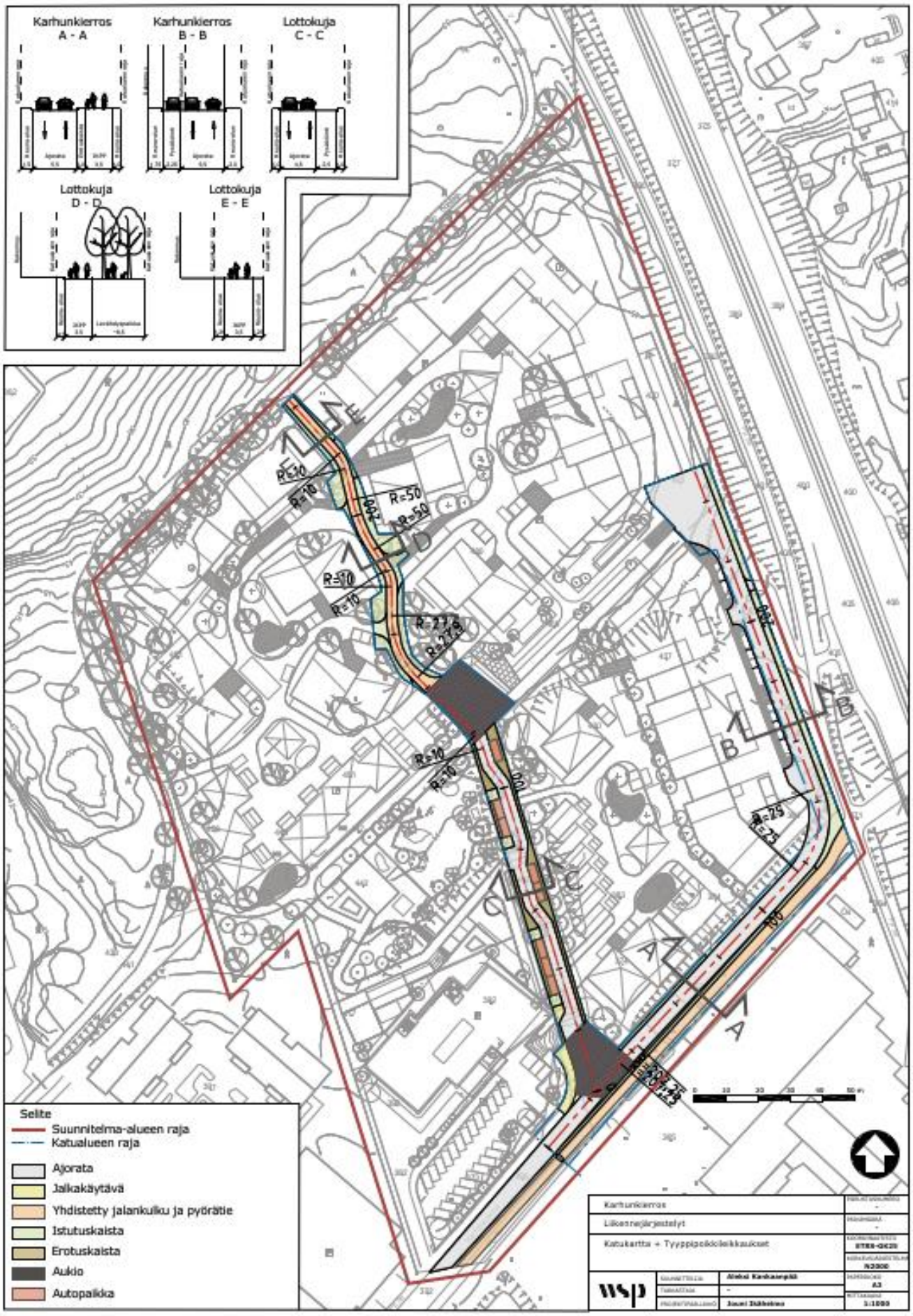
	Näitä toimintoja tukevia ja melulta sekä ja hiukkasilta suojaavia rakennelmia kuten varastoja, sadekatoksia, kasvihuoneita ja aitoja saa silloin, rakennusoikeuden lisäksi, rakentaa niin että kattopuutarhojen melutaso alittaa 55 dB. Kasvikatoille saa asuntopihojen yhteyteen rakentaa kasvihuoneita myös rakennuksen julkisivua vasten. Kortteleissa tulee saavuttaa vähintään vihertehokkuus 0,9.	Konstruktioner som stöder dessa funktioner och skyddar mot buller och partiklar, såsom förråd, regnskydd, växthus och staket får i detta sammanhang, utöver byggrätten, byggas så att takträdgårdarnas bullernivå understiger 55 dB. På gröntaken får bostadssträdgårdar anläggas och växthus också byggas i samband med dessamot byggnadens fasad. Tomterna ska uppnå minst 0,9 i gröneffektivitet.
	Vieraspysäköinti	**Gästparkering**
	Vieraspysäköinti tulee toteuttaa maantasossa korttelin 12203 LPA-tonteille ja myös pihakatu Lottokujan, ja Karhunkierroksen itäisin pään varsille. Pysäköintiruudut tulee päällystää nurmikivellä.	Gästparkering ska ordnas i markplanet på LPA-tomterna i kvarteret 12203, och längs gårdsgatan Lottogränden och längs östra ändan av Björnringen. Parkeringsrutorna ska beläggas med gräsarmering.
	Ajoyhteydet pysäköintilaitoksiin tulee järjestää Karhunkierrokselta, tonttijaosta riippumatta. Kadun luiskat saa sijoittaa tontille.	Körförbindelserna till parkeringsanläggningarna ska ordnas från Björnringen oberoende av tomtindelningen. Gatans slänter får placeras på tomten.
	Pysäköintilat/-laitokset saa toteuttaa yhtenäisenä ilman tontin rajaseinää.	Parkeringsutrymmen/-anläggningar får byggas sammanhängande utan gränsvägg mot tomten.
	Pysäköintilaitoksiin saa sijoittaa yhteistiloja.	I parkeringsanläggningarna får gemensamma utrymmen placeras.
	Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.	**Kvarters-, kvartersdels- och områdesgräns.**
	Osa-alueen raja.	**Gräns för delområde.**
	Ohjeellinen alueen tai osa-alueen raja.	**Riktgivande gräns för område eller del av område.**
	Ohjeellinen tontin raja.	**Riktgivande tomtgräns.**
	Sitovan tonttijaon mukaisen tontin raja ja numero.	**Tomtgräns och -nummer enligt bindande tomtindelning.**
	Risti merkinnän päällä osoittaa merkinnän poistamista.	**Kryss på beteckning anger att beteckningen slopas.**
12	**Kaupunginosan numero.**	**Stadsdelsnummer.**
HÄME	**Kaupunginosan nimi.**	**Stadsdelens namn.**
12203	**Korttelin numero.**	**Kvartersnummer.**
LOTTOKUJA	**Kadun, tien, katuaukion, torin, puiston tai muun yleisen alueen nimi.**	**Namn på gata, väg, öppen plats, torg, park eller annat allmänt område.**
2600	**Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.**	**Byggnadsrätt i kvadratmeter våningsyta.**
III	**Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.**	**Romersk siffra anger största tillåtna antalet våningar i byggnaderna, i byggnaden eller i en del därav.**
VI(1/2)	**Sulkeissa oleva murtoluku roomalaisen numeron jäljessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa rakennuksen ylimmässä kerroksessa käyttää kerrosalaan luettavaksi tilaksi.**	**Det bråktal som står inom parentes efter den romerska siffran anger hur stor del av ytan på den största våningen i byggnaden som i den översta våningen får användas som ett utrymme som räknas in i våningsytan.**
L+40.0	**Rakennuksen lattiatason alin sallittu korkeusasema.**	**Lägsta tillåtna golvnivå i byggnad.**
vih	**Alleviivaus osoittaa ehdottomasti käytettävän kaavamääräyksen.**	**Understreckningen anger planbestämmelse som ovillkorligen skall tillämpas.**
	Rakennusala.	**Byggnadsyta.**
vm	**Ohjeellinen rakennusala, jolle saa sijoittaa muuntamon.**	**Riktgivande byggnadsyta där transformator får placeras.**

t	**Rakennusala, jolle saa sijoittaa talousrakennuksen.**	**Byggnadsyta där ekonomibyggnad får placeras.**
t	**Ohjeellinen talousrakennuksen rakennusala.**	**Riktgivande byggnadsyta för ekonomibyggnad.**
ah	**Rakennusala, jolle saa sijoittaa asumista palvelevia yhteiskäyttöisiä tiloja.**	**Byggnadsyta, på vilken det får placeras utrymme för gemensamt bruk som tjänar boendet.**
map	**Ohjeellinen maanalainen pysäköintitila.**	**Riktgivande underjordiskt parkeringsutrymme.**
	Rakennuksen harjansuuntaa osoittava viiva.	**Linje som anger takåsens riktning.**
	Nuoli osoittaa rakennusalan sivun, johon rakennus on rakennettava kiinni.	**Pilen anger den sida av byggnadsytan som byggnaden skall tangera.**
.....	**Rakennettava muuri.** Muurin tulee olla tiilipintainen tai värikylläinen ja lämpimän sävyinen betoni jossa on elävä pintastruktuuri.	**En mur som ska byggas.** Muren ska ha en yta av tegel eller varm och färgintensiv betong med en levande ytstruktur.
l	**Laatoitettava tai kivettävä alueen osa.**	**Områdesdel som ska beläggas med plattor eller sten.**
ur	**Ohjeellinen ulkoilureitti.**	**Riktgivande friluftsled.**
	Istutettava alueen osa.	**Del av område som skall planteras.**
	Istutettava puu.	**Träd som ska planteras.**
vih	**Viher- tai kasvikatto.**	**Grön- eller växttak.**
	Alueen osa, jolla sijaitsee arvokkaita, suojeltavia puita. Ainoastaan maisemanhoidolliset toimenpiteet ovat alueella sallittuja.	**Områdesdel där det finns värdefulla träd som ska skyddas. Endast landskapsvårdande åtgärder tillåts i området.**
	Suojeltava puu. Puuta ja sen juuristoa ei saa vahingoittaa.	**Träd som ska skyddas. Trädet och dess rotsystem får ej skadas.**
ssk	**Avokallio tai siirtolohkare, joka tulee säilyttää.**	**Kalt berg eller flyttblock som skall bevaras.**
	Katu.	**Gata.**
	Katuaukio/tori.	**Öppen plats/torg.**
pp/h	**Jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katu/tie, jolla huoltoajo on sallittu.**	**Gata/väg reserverad för gång- och cykeltrafik där servicetrafik är tillåten.**
	Pihakatu.	**Gårdsgata.**
h	**Ohjeellinen alueen sisäiselle huoltoliikenteelle varattu alueen osa.**	**Instruktivt för områdets interna servicetrafik reserverad del av område.**
p	**Pysäköimispaikka.**	**Parkeringsplats.**
	Maanalaista johtoa varten varattu alueen osa.	**Del av område reserverad för underjordisk ledning.**
	Ohjeellinen maanalaista johtoa varten varattu alueen osa.	**Riktgivande del av område reserverad för underjordisk ledning.**
	Katualueen rajan osa, jonka kohdalta ei saa järjestää ajoneuvoliittymää.	**Del av gatuområdes gräns där in- och utfart är förbjuden.**
	TONTTIJAKO Tämän asemakaavan alueella oleviin kortteleihin on laadittava erillinen tonttijako, ellei kaavamerkinnöin ole toisin osoitettu.	TOMTINDELNING För kvarteren på denna detaljplans område skall en separat tomtindelning göras, om inte via planteckningar annat bestämts.

9. MUU SUUNNITELMA-AINEISTO

9.1 Asuinkortteliden pihasuunnitelma ja katualueiden esisuunnitelma WSP Finland Oy

Karhunkierros
A - A
Karhunkierros
B - B
Lottokuja
C - C
Lottokuja
D - D
Lottokuja
E - E
R=10
R=50
R=27,5
R=25
Selite
Suunnitelma-alueen raja
Katualueen raja
Ajorata
Jalkakäytävä
Yhdistetty jalankulku ja pyörätie
Istutuskaista
Erotuskaista
Aukio
Autopaikka
Karhunkierros
Liikennejärjestelyt
Katukartta + Tyyppipoikkileikkaukset
wsp
Aleksi Karkaampää
Jouni Ikäheimo
A3
1:1000

9.2 Päiväkodin pihasuunnitelma , Maisemasuunnittelutoimisto Kokoma

1-3 vuotiaat

1 kpl Katos
1 kpl Pesäkeinu-teline
1 kpl tavallinen keinu, hugo ja ines-keinuistuin
1 kpl hiekkaleikkialue 11m2
2 kpl jousieläin
1 kpl monitoimiteline, keskikokoinen
1 kpl kahden istuttava keinulauta
asfalttimaalaukset: ajorata ja labyrintti

3-6 vuotiaat (alataso)
1 kpl katos
1 kpl pesäkeinu-teline
2 kpl tavallinen keinuteline
1 kpl rinneliukumäki
1 kpl kiipeilyrinne, köydet

3-6 vuotiaat (ylätaso)
1 kpl hiekkaleikkialue 14,6m2
1 kpl iso monitoimiteline
1 kpl rekkitangot

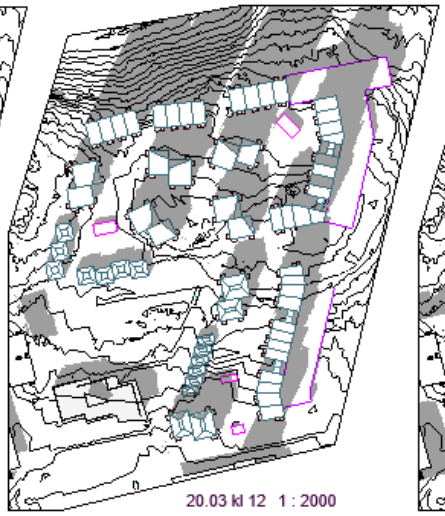
Yhteiset välineet:
istuskeluporras
pöytäryhmät (3 kpl)
Palloilukenttä, koripalloteline, maalit
viljelylaatikot 3 kpl

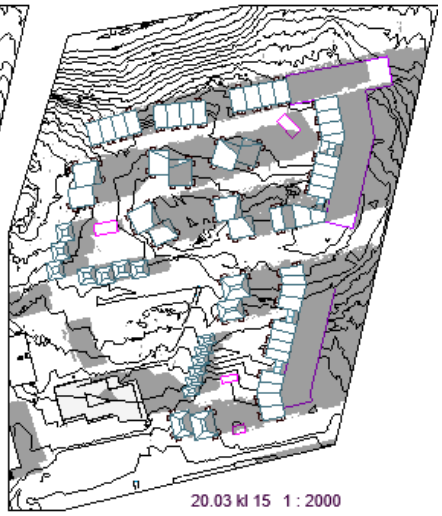
Metsäleikkialue jonne sijoitetaan:
pitkospuut
puupölli-tasapainoilurata
laavu/mökki
luontopolku jonka varrella kasveille
nimikyltit tai kuvat,
voidaan käyttää niin että etsitään
luonnosta kuvan kaltainen kasvi

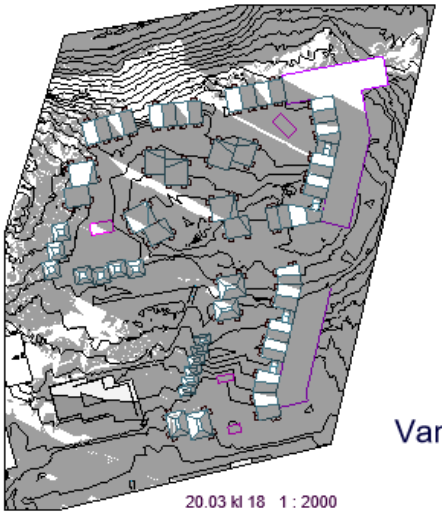
Varastot:
Sade-/aurinkokatos 20,8m2
UVV 30,5m2
Vaunuvarasto 32,5m2

9.3 Varjotutkielma, Vantaan kaupunki/Anders Hedman

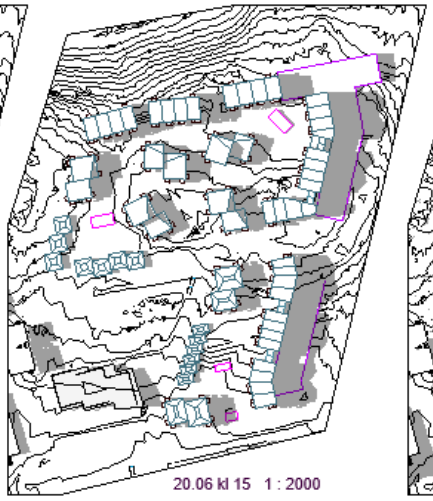
VARJOTUTKIELMA

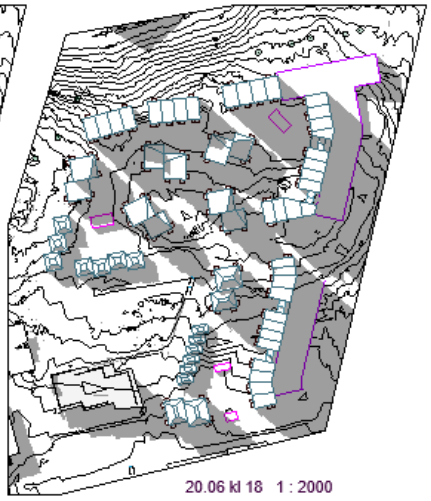
1/4000 (A4)

Vantaan kaupunki / AHn

9.4 Hulevesisuunnitelma, WSP Finland Oy

9.5 Vihertehokkuuslaskelmat, WSP Finland Oy

Tuloskortti

Päivämäärä 13.2.2024

Osoite ja kaupunginosa Karhunkierros 4-6, 12 Hämeenkylä

Kaavan numero ja kortteli kortteli 12200

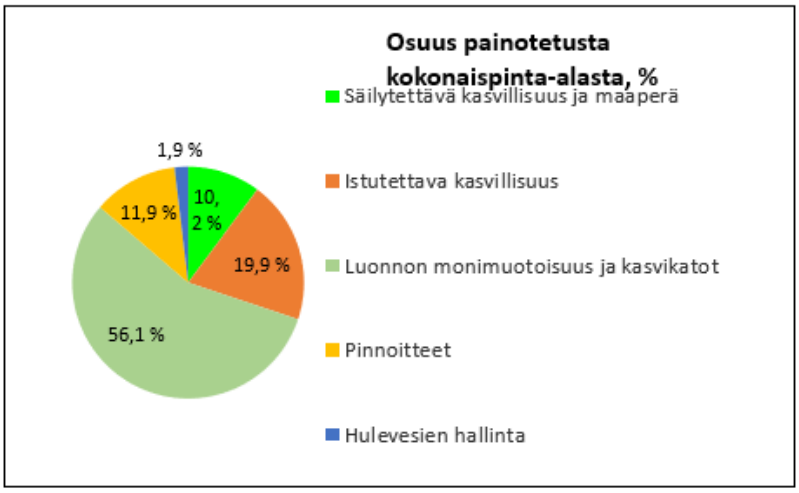
Vihertehokkuuslaskelma

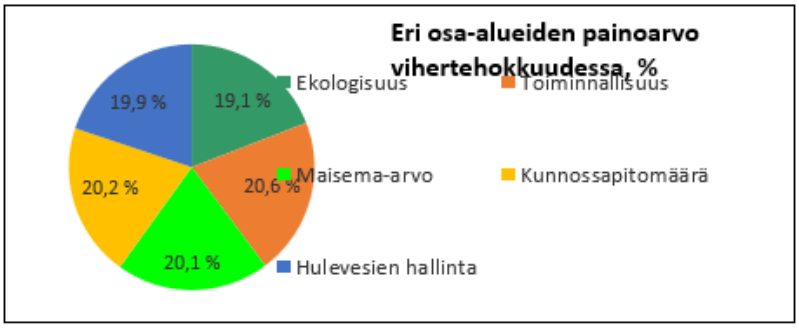
Viher-tehokkuus	**1,8**
Tavoiteluku	**0,9**

Vihertehokkuuteen sisällytetyt elementit

Elementtityyppi	Elementtejä käytetty, kpl	Laskurin elementtien kokonaislukumäärä, kpl
Säilytettävä kasvillisuus ja maaperä	2	7
Istutettava kasvillisuus	5	8
Luonnon monimuotoisuus ja kasvikatot	6	8
Pinnoitteet	2	3
Hulevesien maanpäälliset hallintarakenteet	1	10
Yhteensä	**16**	**36**

Hulevesimäärä m^3	
111,8	
Valuma kerroin C	
0,5	
Viivytystilavuustarve m^3	
111,8	
Jää viivyttämättä m^3	Esitettyjen hulevesiratkaisujen viivytystilavuus m^3
0,0	**111,8**
Läpäisemättömän pinnan osuus	
12 %	

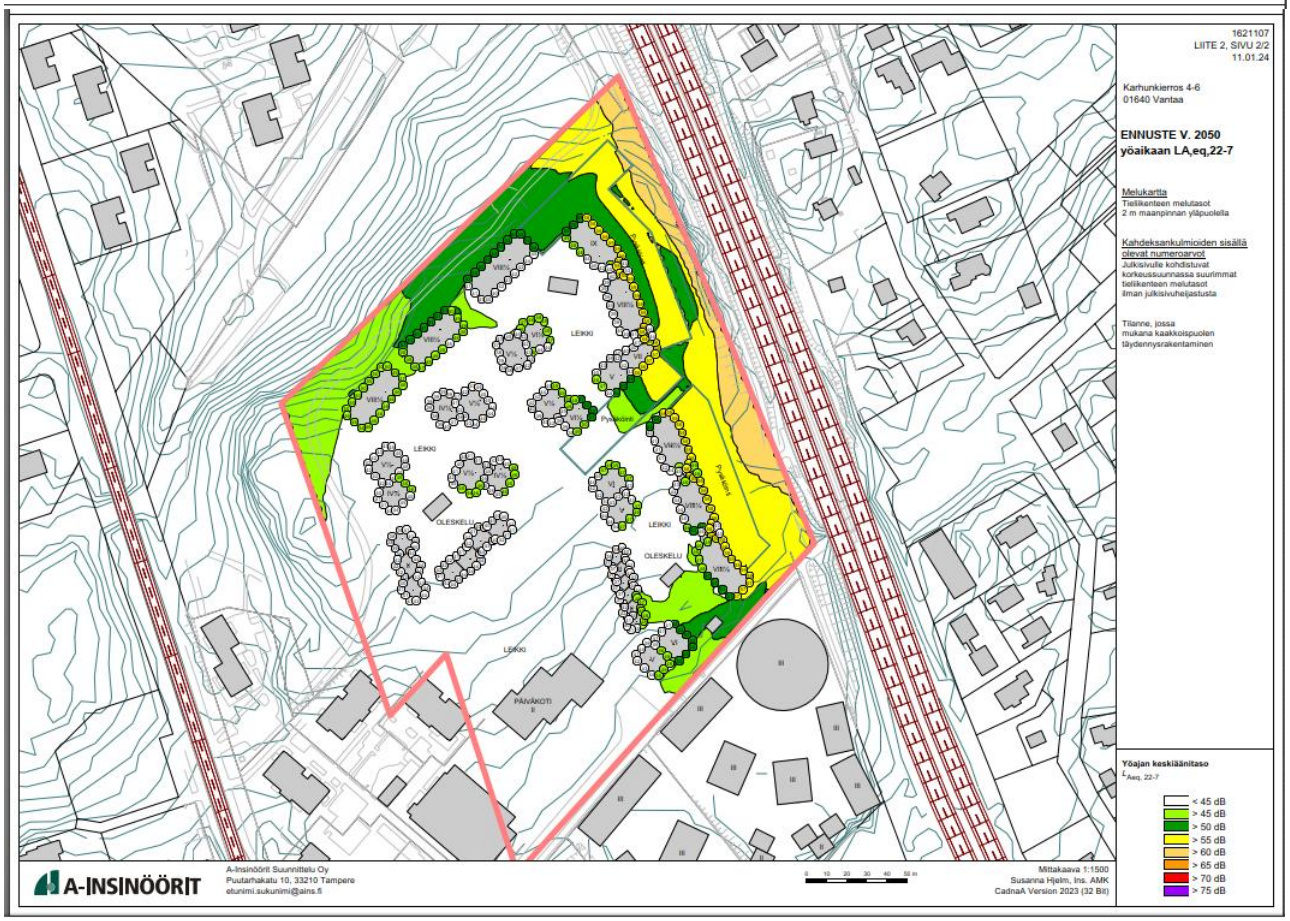

LISÄÄ "PIHASUUNNITELMA.JPG" SILLE VARATULLE VÄLILEHDELLE

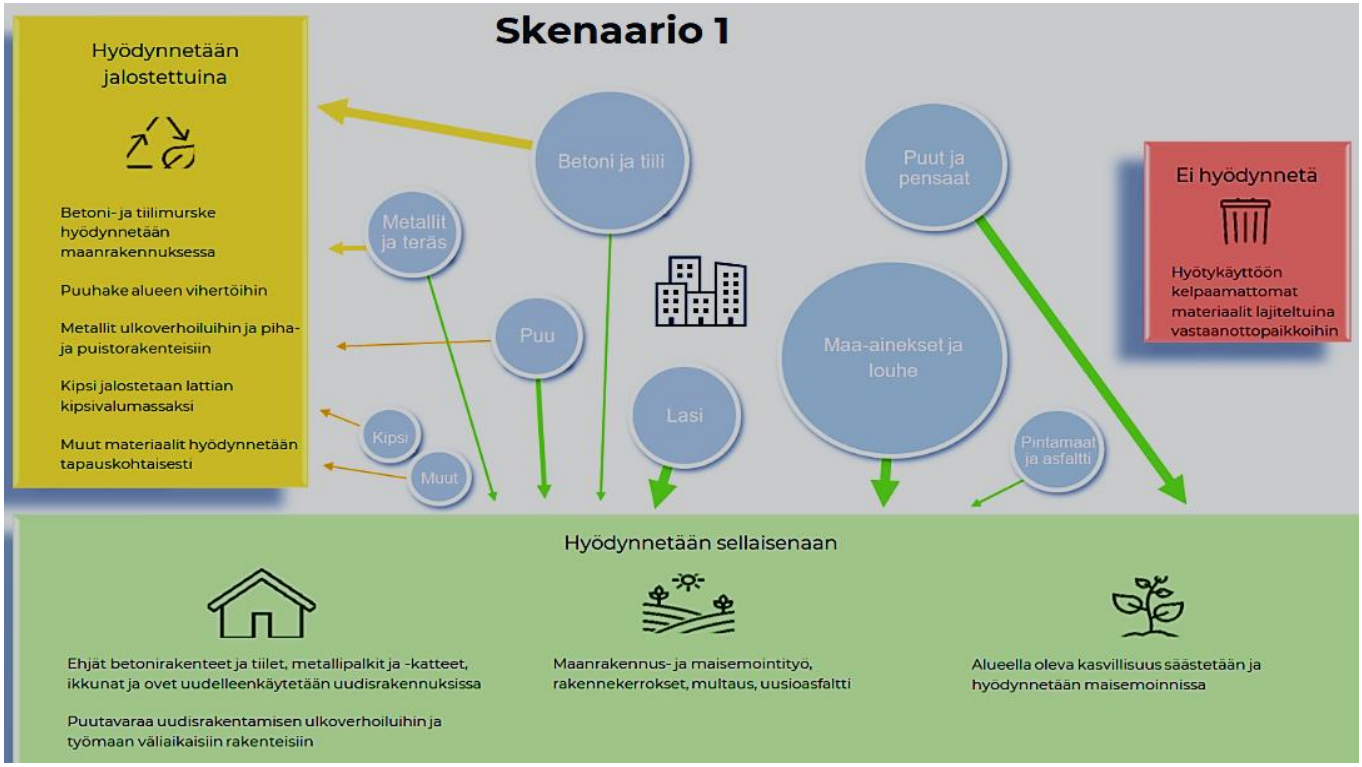
(◉) KAAVAVAIHE
( ) RAKENNUSLUPAVAIHE

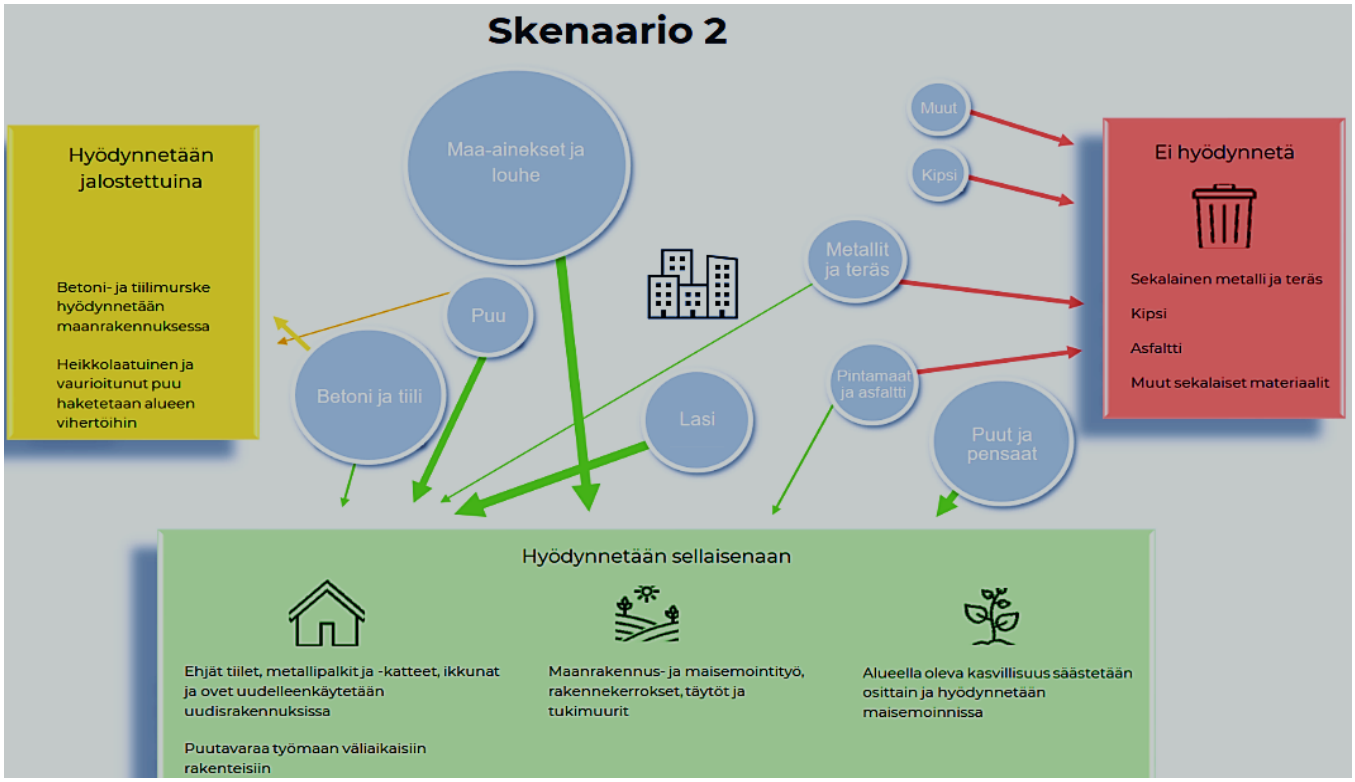
9.6 Meluselvitys, kartat A-Insinöörit, Päivä ylh., Yö alh.

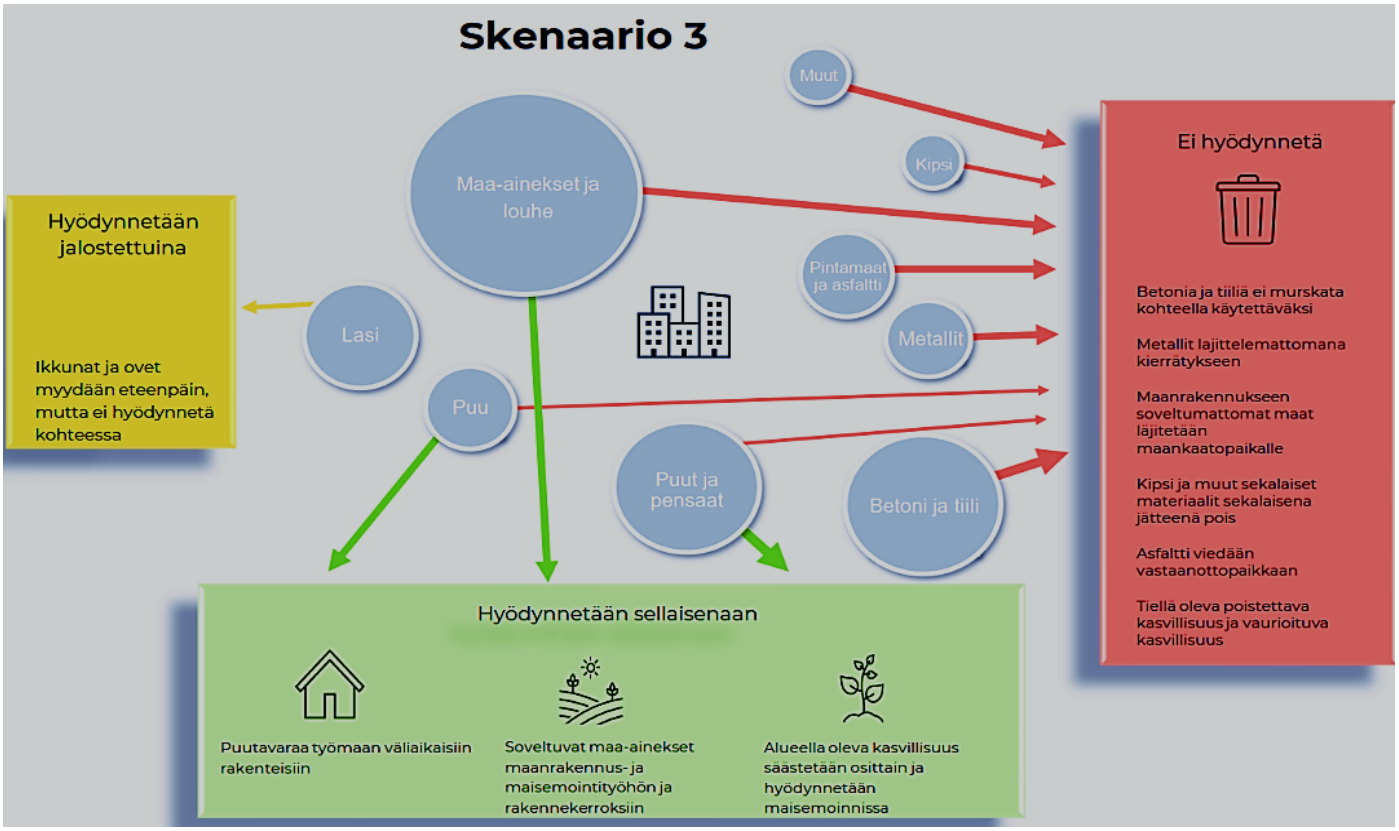

9.7 Kiertotalousselvitys, WSP Finland Oy

Skenaario 3
Muut
Kipsi
Maa-ainekset ja louhe
Pintamaat ja asfaltti
Metallit
Lasi
Puu
Puut ja pensaat
Betoni ja tiili
Hyödynnetään jalostettuina
Ikkunat ja ovet myydään eteenpäin, mutta ei hyödynnetä kohteessa
Ei hyödynnetä
Betonia ja tiiliä ei murskata kohteella käytettäväksi
Metallit lajittelemattomana kierrätykseen
Maanrakennukseen soveltumattomat maat läjitetään maankaatopaikalle
Kipsi ja muut sekalaiset materiaalit sekalaisena jätteenä pois
Asfaltti viedään vastaanottopaikkaan
Tiellä oleva poistettava kasvillisuus ja vaurioituva kasvillisuus
Hyödynnetään sellaisenaan
Puutavaraa työmaan väliaikaisiin rakenteisiin
Soveltuvat maa-ainekset maanrakennus- ja maisemointityöhön ja rakennekerroksiin
Alueella oleva kasvillisuus säästetään osittain ja hyödynnetään maisemoinnissa

9.8 Hiilineutraalisuusselvitys, WSP Finland Oy

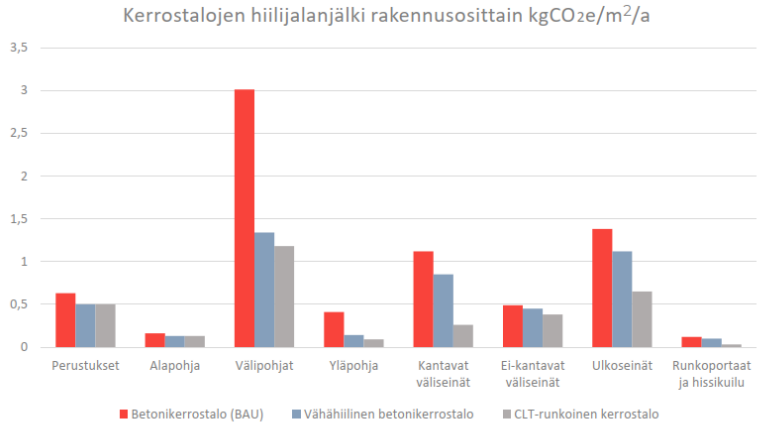
5.1 Rakennusmateriaalien hiilijalanjälki

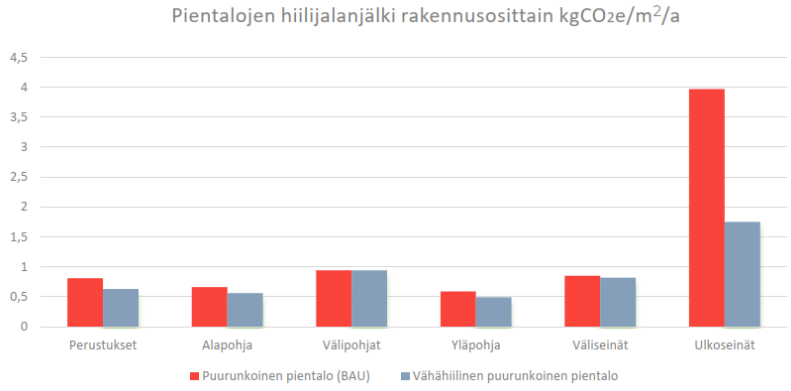
Eri skenaarioiden **rakennusmateriaalien hiilijalanjäljet**:

- Betonikerrostalo (BAU): 10,83 $kgCO_2e/m^2/a$
- Vähähiilinen betonikerrostalo: 9,9 $kgCO_2e/m^2/a$
- CLT-runkoinen kerrostalo: 8,58 $kgCO_2e/m^2/a$
- Puurunkoinen pientalo: 10,23 $kgCO_2e/m^2/a$
- Vähähiilinen puurunkoinen pientalo: 11.34 $kgCO_2e/m^2/a$

Laskenta sisältää materiaalien elinkaaren vaiheet

- A1-A5 Päästövaikutukset ennen käyttöä
- B4 rakennusosien vaihto
- C1-C4 Päästövaikutukset käytön jälkeen

6. Hiilikädenjälki

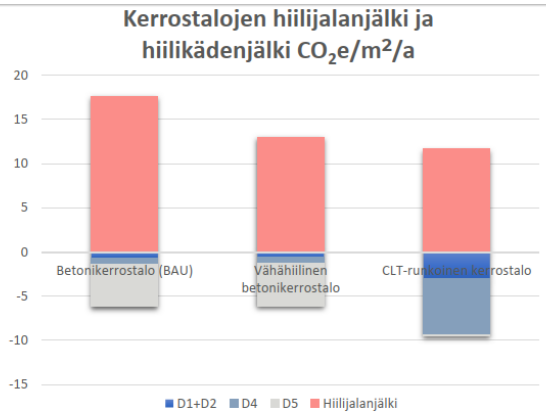
Rakennusten sisältämän puun oletetaan pysyväksi rakennuksessa vähintään 100 vuoden ajan ja puumateriaalin oletetaan olevan peräisin kestävästi hoidetusta alkuperästä.

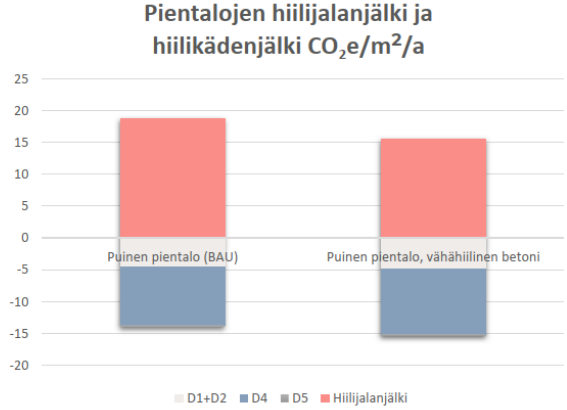
Eri skenaarioiden rakennusmateriaalien hiilikädenjäljet:

- Betonikerrostalo (BAU): -6,18 $kgCO_2e/m^2/a$
- Vähähiilinen betonikerrostalo: -6,1 $kgCO_2e/m^2/a$
- CLT-runkoinen kerrostalo: -9,52 $kgCO_2e/m^2/a$
- Puurunkoinen pientalo: -9,43 $kgCO_2e/m^2/a$
- Vähähiilinen puurunkoinen pientalo: -11.34 $kgCO_2e/m^2/a$

Laskenta sisältää materiaalien elinkaaren vaiheet:

- D1-D2 Uudelleenkäytöstä ja kierrätyksestä saatavat hyödyt
- D4 Biogeeninen hiilivarasto
- D5 Sementtipohjaisten tuotteiden hiilinielut

10. Tulokset ja johtopäätökset

Kaavamääräyksessä määritellään säädöksiä hiilineutraaliuteen liittyen. Säädöksiin kuuluvat esimerkiksi **vähähiilisen betonin käyttäminen rakentamisessa sekä pientalojen osalta rakenteiden tulee olla puumateriaalia.** Kaavamääräyksessä on määritelty myös, että rakennettujen talojen energialuokan tulee olla vähintään A2018-energialuokkaa ja rakennusten energia tulee kattaa osin tai kokonaan paikallisesti tuotetulla uusiutuvalla energialla. **Aurinkoenergiaa ja maalämpöä käyttämällä rakennusten energiankulutuksen päästöjä voidaan vähentää jopa 58 prosenttia verrattuna kaukolämpöön.**

Selvityksen perusteella voidaan todeta, että käyttämällä puumateriaalia rakennuksen päästöt ovat 20 prosenttia pienemmät verrattuna esimerkiksi betonirunko-rakenteeseen. Lisäksi puun käyttö kasvattaa hiilikädenjälkeä vieden rakennushanketta kohti hiilineutraaliutta. Myös betonivalinnoilla voidaan vaikuttaa merkittävästi hankkeen hiilijalanjälkeen ja **esimerkiksi vähähiilisen betonin käyttäminen voi vähentää hankkeen päästöjä 8,5 prosenttia verrattuna tavalliseen betoniin.**

Kaavamääräyksen vaatimusten lisäksi rakennusalueen vähähiilisyyttä voidaan edistää muun muassa kiertotalouden ratkaisuiden sekä muiden materiaalivalintojen avulla (kuvassa 7. lisää vaihtoehtoja vähähiilisyyden edistämiseen). Rakentaessa vähähiilisyyttä voidaan edistää myös materiaalien pitkäikäisyyden kautta sekä ottamalla huomioon rakennettavien rakennusten muuntojoustavuuden.

WSP on toteuttanut alueelle alustavan kiertotalousselvityksen, jossa on alustavasti tarkasteltu kiertotalouden mahdollisuuksia. Selvityksen perusteella materiaaleista ja massoista mm. metalliosia voidaan käyttää mahdollisesti uudelleen uudisrakentamisessa, puuta voidaan käyttää uudelleen työmaan väliaikaisissa rakenteissa sekä betonirakenteita voidaan uusiokäyttää betonimurskeena esim. rakennekerroksissa.

Kuva 7. Keinoja vähähiilisyyden edistämiseksi

VANTAAN KAUPUNKI
MUUTOSEHDOTUS

ASEMAKAAVAN

002433 KARHUNKIERROS 4 JA 6
MUISTUTUS JA VASTINE

Länsi-Vantaan asemakaavoitus / TKA / AHN 13.8 2024

Asemakaavaehdotus ja asemakaavan muutosehdotus nro 002433 Karhunkierros 4 ja 6 on ollut MRA 27 §:n nojalla nähtävillä 24.04.- 23.05.2024. Tällöin jätettiin yksi muistutus.

Muistuttaja	Muistutus	Tarkistukset
NRO 1 Yksityishenkilö	Pohjoisosa toteutettava puolta matalampana. Tyylin pitäisi muistuttaa vanhaa Pähkinärinnettä.	–

Muistutus 1
Yksityishenkilö

Pähkinärinteen yleissuunnitelmaehdotukseen 014900 jätetty muistutus asemakaavamuutosta 002433 Karhunkierros koskevalta osaltaan:

”Karhunkierroksen pohjoisosa on toteutettava puolta matalampana kuin asemakaavaehdotuksessa on merkitty. Talojen ei tule nousta mäen laen puustoa korkeammiksi. Ehdotuksen mukaisesti toteutettuna rakennukset muuten hallitsevat koko ostoskeskuksen suunnasta avautuvaa näkymää itään ja kaakkoon. Alueen rakennuskanta on visuaalisesti sovitettava tyylikkääseen ja yhtenäiseen Pähkinärinteen asuun. Se tarkoittaa punatiiltä, valkoisia linjoja ja sinisiä linjoja. Räikeän kirjavat julkisivut Vihdintien puolella sekä muuhun suuntaan pilaavat kuvan yhtenäisestä ja viihtyisästä asuinalueesta samalla tavoin kuin upean Kartanonkosken ja Tuusulantien välille kehitetyt laatikkotalot pilaavat Kartanonkoskesta valtatien suuntaan muodostuvan kuvan.”

Vastine

Rakennusten muodot ja korkeudet on suunniteltu vaihteleviksi. Talot ovat pohjoisen ja idän suuntaan korkeampia, mikä tuottaa Vihdintielle melumuurin. Vastaavasti rakentaminen madaltuu etelän ja lännen suuntaan, jolloin reunalle tulee rivitaloja ja päiväkoti. Näin alueelle saadaan vaihtelevia näkymiä ja vaihteleva asuntojakauma. Edessä olevien talojen ja metsän vuoksi uudet talot eivät näy ostoskeskukselle.

Kaava ei ole vanhan Pähkinärinteen kopio, vaan se on suunniteltu materiaaleiltaan ja väritykseltään Pähkinärinteeseen soveltuvaksi, mutta

vaihtelevammin ja enemmän Kartanonkosken suuntaan. Väritys jakaa rakennukset pienempiin osiin.

Tarkistukset–

VANTAAN KAUPUNKI
MUUTOSEHDOTUS

ASEMAKAAVAN

002433 KARHUNKIERROS 4 JA 6
LAUSUNNOT JA VASTINEET

Länsi-Vantaan asemakaavoitus / TKA / AHN 13.8 2024

Asemakaavan muutosehdotus nro 002433 Karhunkierros 4 ja 6 on ollut MRA 27 §:n nojalla nähtävillä 24.04.- 23.05.2024. Tällöin saatiin kolme lausuntoa

Lausuja	Lausunto	Tarkistukset
NRO 1 Vantaan Energia	Maakaapeleiden ja kaukolämpö-putkien sijoitukset on huomioitava. Muuntamovaraukset ovat hyviä.	–
NRO 2 HSY	Nykyisen vesijohto- ja jätevesi-viemäriverkoston tila- ja saneeraustarpeet, kapasiteetin riittävyys sekä uusien kiinteistöjen liittyminen asemakaava-alueella tulee varmistaa kunnallisteknisen yleissuunnitelman yhteydessä tehtävässä vesihuollon yleis-suunnitelmassa.	Tarpeettoman pumppaamon merkintä poistetaan.
NRO 3 Uudenmaan ELY-keskus	Meluselvitystä ei ole liitetty kaava-aineistoon, vain melukarttoja. Asunnot tulisi aueta myös poispäin melusta. Hulevesien viivytysjärjestelmien mitoitustiedot on kuitenkin syytä kirjata selostuksen lisäksi myös kaavamääräyksiin.	Meluselvitys (A-Insinöörit) on lisätty kaavan kotisivulle.

Lausunto 1
Vantaan Energia Oy ja Vantaan Energia Sähköverkot Oy

”Sähköverkko
Vantaan Energia Sähköverkot Oy:n keski- ja pienjännitemaakaapelit sijaitsevat karttaliitteiden 1 - 2 mukaisesti. Vantaan Energia Sähköverkot Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan maakaapeleiden sijainti. Asemakaavan alueelle tarvitaan tilavaraukset kahdelle muuntamolle. Muuntamoiden tarpeet on huomioitu hyvin asemakaavan muutosehdotuksessa vm- merkinnöillä asemakaavakartalla. Kaavakartalle tuodut muuntamoiden ohjeelliset rakennusalat tulee säilyttää osoitetuissa sijainneissaan. Mikäli maakaapeleita pitää siirtää, niin siirtokustannuksien osalta toimitaan Vantaan kaupungin ja Vantaan Energia Oy:n 20.7.1993 laaditun yhteistyösopimuksen mukaisesti.”

”Kaukolämpöverkko
Asemakaavan muutosalueella sijaitsee Vantaan Energia Oy:n kaukolämpöputkia liitteenä olevan piirustuksen mukaisesti (Liite 3). Vantaan Energia Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan kaukolämpöputkien sijainti. Mikäli kaukolämpöputkia pitää siirtää, niin siirtokustannuksien osalta toimitaan Vantaan kaupungin ja Vantaan Energia Oy:n 20.7.1993 laaditun yhteistyösopimuksen mukaisesti.”

Vastine Vantaan Energian kanssa on neuvoteltu muuntamoiden sijainneista.

Tarkistukset–

Lausunto 2
HSY

”Nykyisen vesijohto- ja jätevesiviemäriverkoston tila- ja saneeraustarpeet, kapasiteetin riittävyys sekä uusien kiinteistöjen liittyminen asemakaava-alueella tulee varmistaa kunnallisteknisen yleissuunnitelman yhteydessä tehtävässä vesihuollon yleissuunnitelmassa. Uudet yleisen vesihuollon viemärit tulee suunnitella ja toteuttaa ensisijaisesti viettoviemärein. Vesihuollon suunnitelmia ja kustannusarviota tulee tarkentaa alueen suunnittelun edetessä yhteistyössä HSY:n kanssa ja suunnitelmat hyväksyttää HSY:llä. HSY:n oikeus sijoittaa, ylläpitää ja huoltaa vesihuoltoverkostoa tulee huomioida kaavamääräyksissä sekä kaavan toteuttamista koskevissa sopimuksissa. Karhunkierroksen nykyiseen yleiseen vesihuoltoon on tunnistettu saneeraustarpeita ja vesihuoltoa pyritään uusimaan tontin rajasta kauemmaksi yleiselle katualueelle hankkeen yhteydessä.”

Vastine

Tarpeettoman pumppaamon merkintä Lottokujan pohjoispäässä poistetaan. Päiväkodin tontin eteläpäähän ei ole varattu putkirasitetta, koska jätevesiputki on tarkoitus siirtää tontilta kadulle.

Tarkistukset–

Lausunto 3
Uudenmaan ELY-keskus

”Kaavaselostuksen mukaan kaava-alueelle on tehty meluselvitys. Selvitystä ei kuitenkaan ole liitetty kaava-aineistoon, vaan on esitetty ainoastaan muutamia melukarttoja. Selvityksen sisältöön ei siten ole mahdollista ottaa tarkemmin kantaa. Suunnittelualue sijoittuu lentokoneiden laskeutumisvyöhykkeelle ja Lden 50–55 dB lentomelualueelle. Lisäksi kaava-alueelle kohdistuu melua Vihdintien liikenteestä. Tieliikenteen meluvaikutusten näkökulmasta on hyvä, että pysäköinti on sijoitettu Vihdintien läheisyyteen (ja asuinrakennukset siten etäämmälle tiestä). ELY-keskus katsoo, että suunnittelun lähtökohtana tulisi olla se, että kaikille asunnoille varmistetaan myös melutason ohjearvot täyttävä aukeamissuunta.

Kaava-alueen hulevedet johdetaan jo ennestään tulvaherkkään Varistonojaan. Kaavaselostuksessa on esitetty hulevesien viivytyksen mitoitustiedot, joita voidaan pitää asianmukaisina. Kaavan toteuttamisen myötä vettä läpäisemättömän pinnan määrän voidaan arvioida jopa pienenevän nykyisestä. Viivytysjärjestelmien mitoitustiedot on kuitenkin syytä kirjata selostuksen lisäksi myös kaavamääräyksiin. ELY-keskus muistuttaa, että myös kaikkien kaavaan liittyvien selvitysten tulee olla nähtävilläoloaikana osallisten käytettävissä. Selvitysten referoiminen ja kuvien tuominen kaavaselostukseen ei riitä.”

Vastine

Meluselvitys (A-Insinöörit Oy 15.1.2024) olisi pyydettäessä toimitettu ja se on lisätty kaavan kotisivulle. Melutilanteesta ja meluselvityksestä on neuvoteltu ELY-keskuksen kanssa, sen tulokset on esitetty kaavaselostuksessa ja sitä on noudatettu kaavan laadinnassa. Millään julkisivulla päivämelutaso ei ylitä 65 dB eikä yömelutaso 60 dB, joten kaikilla julkisivuilla voi olla parvekkeita ja äänen-eristävyysvaatimus 35 dB riittää lento- ja tiemeluja vastaan.

Kaavassa määrätään, että asunnot tulee suunnitella siten, että ne eivät avaudu ainoastaan julkisivulle, jolle kohdistuvan melun taso ylittää 65 dB päiväajan keskiäänitasona laskettuna. Mikäli tämä ei kaikkien asuntojen osalta ole kohtuullisin toimin toteutettavissa, voi pieni osa asunnoista avautua vain yli 65 dB:n suuntaan. Parvekkeiden melusuojaus tulee tehdä meluselvityksen mukaan. Rakennuslupaan liitetään joka tapauksessa rakennushankekohtainen meluselvitys.

Hulevesimääräys on informatiivinen. Hulevesien viivytysjärjestelmien mitoitustietoja ei kirjata kaavaan, koska Vantaalla hulevesien hallinasta määrätään rakennusjärjestyksessä ja yksityiskohtaiset mitoitusohjeet ovat hulevesien hallinnan toimintamallissa.

Kaavamääräyksenä annettu vihertehokkuus sisältää mitoitussateen ja hulevesien viivytysvaatimuksen. Pintojen vedenläpäisevyys ja kasvillisuuden määrä vaikuttavat tarvittavaan huleveden viivytystilavuuteen. Huleveden hallinnassa käytettävät mitoitussateet voivat muuttua ilmastonmuutoksen vaikutuksista saadun tiedon myötä, joten senkään vuoksi kaavamääräyksessä ei ole tarkoituksenmukaista antaa tarkkaa viivytysjärjestelmän mitoitusta. Vihertehokkuuden ja hulevesien hallinnan toteutuminen varmistetaan rakennusluvassa.

Kaavaan sisältyy kiireellinen päiväkoti, joka on jo rakennussuunnitteluvaiheessa.
Sen osalta melu-, vihertehokkuus- ja hulevesitarkastelut on tehty erikseen tilanteessa, jossa Vihdintien puoleinen asuntorakentaminen ei ole toteutunut.

Tarkistukset

Meluselvitys (A-Insinöörit Oy) on lisätty kaavan kotisivulle.

16 § **Pähkinärinteen yleissuunnitelma, 014900 / 12 Hämeenkylä / SP**

VD/9606/10.02.04.00/2019
TeA/SP/TKA/AHN/SSO/EK

Pähkinärinteen yleissuunnitelmassa ratkaistaan yleiskaavassa osoitetun asumisen ja työpaikkojen alueen A/TP jako asumiseen Karhunkierroksen alueella ja työpaikkoihin Koivuvaarankujan alueella. Samalla on tutkittu täydennysrakentamismahdollisuus Autioniityllä ja palveluiden järjestäminen.

Yleissuunnitelma koskee Pähkinärinteen kerrostaloaluetta kaupunginosassa 12 Hämeenkylä.

Aloite
Yleissuunnitelma sisältyi kaavoitusohjelmaan 2020, kaupunkisuunnittelulautakunta 14.1.2020.

Sijainti
Aluetta rajaavat idässä Vihdintie, etelässä Rajatorpantie, lännessä Hämeenkyläntie, Lammaslampi ja pohjoisessa Santamäentie.

Maanomistus
Alue on kaupungin sekä yksityisten talo- ja kiinteistöyhtiöiden omistuksessa.

Valmistelu
Kaupungin työnä.

Tavoitteet
Yleissuunnitelman tarkoituksena on kartoittaa täydennysrakentamisen ja palvelujen mahdollisuuksia alueella. Lisäksi tavoitteena on ratkaista suunnittelualueen kaakkoisnurkassa yleiskaavan asumisen ja työpaikkojen alueen A/TP maankäyttö yhtä tonttia laajempana kokonaisuutena. Tärkeää oli ratkaista uuden päiväkotitontin sijoittuminen.

Pähkinärinteen yleissuunnitelma on yleiskaavaa tarkempi, mutta asemakaavaa yleispiirteisempi laajemman alueen kokonaissuunnitelma, jossa määritellään tavoitteet ja keinot ohjaamaan alueen kokonaissuunnittelua. Suunnitelma on pohjana asemakaavojen tarkemmille maankäyttöratkaisuille.

Yleiskaava
Kaupunginvaltuuston 25.1.2021 hyväksymässä oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa alue on asuinalueita, työpaikka-aluetta, virkistys-, suojelu- ja vesialueita. Yleiskaavassa on esitetty myös ekologinen runkoyhteys ja ulkoilureittejä.

Asemakaava
Koko alue on asemakaavoitettu.

Yleissuunnitelma
Yleissuunnitelmassa on esitetty
- asumisen ratkaisut yleiskaavan A/TP-alueella ja täydennysrakentaminen,
- virkistysalueiden ja luonnon vaatimusten kartoittaminen ja vaaliminen,
- päiväkotien ja koulun tilatarpeiden vaatimuksiin vastaaminen,
- kaupallisten palveluiden kehityksen edellytyksien tarkastelu,
- Vihdintien, Rajatorpantien ja Lammaslammentien risteysalueiden kehittäminen,

- liikenteen kehitystarpeet ja -suunnat, erityisesti pikaraitiotien mahdollisuus,
- resurssiviisaus.

Osallistuminen ja vuorovaikutus
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma tehtiin 2.3.2021.
Kaavan vireille tulosta ilmoitettiin Vantaan Sanomissa ja osallisille varattiin mahdollisuus lausua mielipiteensä asiaan. Asukastilaisuus pidettiin teamsissa 16.3.2021.
Mielipiteitä saatiin 74 kpl, ne ovat vastineineen erillisinä liitteinä.
Mielipiteissä korostuu alueen luontoarvojen vaaliminen.

Kaupunkiympäristölautakunta 19.3.2024 § 12

Kaupunkisuunnittelujohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että

a) asetetaan nähtäville 30 päiväksi MRA 27 §:n mukaisesti 19.3.2024 päivätty yleissuunnitelma 014900, 12 Hämeenkylä / Pähkinärinteen yleissuunnitelma,

b) oikeutetaan asemakaavoitus pyytämään tarvittavat lausunnot.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

_____

Kaupunginhallitus 8.4.2024 § 13

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään:
a) asettaa nähtäville 30 päiväksi MRA 27 §:n mukaisesti 19.3.2024 päivätty yleissuunnitelma 014900, 12 Hämeenkylä / Pähkinärinteen yleissuunnitelma,
b) oikeuttaa asemakaavoitus pyytämään tarvittavat lausunnot.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Merkittiin, että kaupunginhallitus jätti seuraavan yhteisen pöytäkirjalausuman:

”Asemakaavoituksessa sekä kortteleiden että asuntojen pihojen viihtyisyyteen ja yhteisöllisyyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Pihoihin tulee rakentaa kokoontumis-, harrastus- ja toimintapaikkoja erityisesti lapsille, nuorille ja ikäihmisille.”

_____

Nähtävilläolo
Yleissuunnitelmaluonnos on ollut nähtävillä 24.4.-23.5.2024.Tänä aikana jätettiin kaksi muistutusta, joissa huomautettiin Autioniityn rakentamisen määrästä ja koirapuistosta.

Kaavalausunnot
Kaupunginhallitus päätti 8.4.2024 oikeuttaa asemakaavoituksen pyytämään tarvittavat lausunnot. Lausuntoja pyydettiin ja saatiin neljä kappaletta, joissa ei ollut huomautettavaa.

Tarkistukset
Suunnitelmaan on lisätty pöytäkirjalausumassa esitetty muutos ja tehty tekstitarkistuksia.
Yleissuunnitelmakarttaan ei ole tehty muutoksia.
Tarkistukset eivät ole olennaisia, joten uusi nähtäville pano ei ole tarpeen.

Kaupunkiympäristölautakunta 13.8.2024 § 12

Kaupunkisuunnittelujohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että

a) annetaan liitteen mukaiset vastineet muistutuksiin ja lausuntoihin ja tehdään esitetyt tarkistukset,

b) Hyväksytään Pähkinärinteen yleissuunnitelma 014900, 12 Hämeenkylä.

Päätös:
Päätettiin
a) oikeuttaa asemakaavoitus tekemään yleissuunnitelman selostukseen luonteeltaan teknisiä korjauksia,
b) esittää kaupunginhallitukselle, että annetaan liitteen mukaiset vastineet muistutuksiin ja lausuntoihin ja tehdään esitetyt tarkistukset,
c) esittää kaupunginhallitukselle, että hyväksytään Pähkinärinteen yleissuunnitelma 014900, 12 Hämeenkylä.

Merkittiin, että vihreiden lautakuntaryhmä jätti asiaan seuraavan pöytäkirjalausuman, johon sosialidemokraattinen lautakuntaryhmä yhtyi:

”Autioniityn alueen asemakaavoituksessa tulee huomioida Linnaistenmetsän ja Raappavuoren metsien välisen ekologisen yhteyden turvaaminen sekä alueen merkittävät luontoarvot.”

_____

Yleissuunnitelman selostuksesta on ennen kaupunginhallituksen käsittelyä korjattu kirjoitusvirheitä ja selostukseen on tehty tekstin luettavuutta parantavia teknisiä korjauksia.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 16

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään, että
b) annetaan liitteen mukaiset vastineet muistutuksiin ja lausuntoihin ja tehdään esitetyt tarkistukset, ja
c) hyväksytään Pähkinärinteen yleissuunnitelma 014900, 12 Hämeenkylä.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Merkittiin, että kaupunginhallitus jätti asiaan yhteisen pöytäkirjalausuman:

"Autioniityn alueen asemakaavoituksessa tulee huomioida Linnaistenmetsän ja Raappavuoren metsien välisen ekologisen yhteyden turvaaminen sekä alueen merkittävät luontoarvot."

Liitteet:
- Pähkinärinteen yleissuunnitelma 13.8.2024
- Pähkinärinteen yleissuunnitelman selostus 13.8.2024 (II)
- Mielipiteet ja vastineet Asukkaat 13.8.2024
- Mielipiteet ja vastineet Yhteisöt 13.8.2024
- Muistutukset ja vastineet 13.8.2024
- Lausunnot ja vastineet 13.8.2024

Täytäntöönpano: Kaupunkiympäristön toimiala

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
aluearkkitehti Timo Kallaluoto, puh. 050 312 2132
asemakaava-arkkitehti Anders Hedman, puh. 050 302 9167
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

014900 PÄHKINÄRINTEEN YLEISSUUNNITELMA

1:4000

LIITO-ORAVAPUUT

LIITO-ORAVAPUUT

PÄIVÄKOTIVAIHTOEHTOJA

6-8 RYHMÄÄ, 2200-2600 KEM2

Valittu:

1. KARHUNKIERROS

Seuraava:

2. AUTIONIITTY

KOULUN PIHAN LAAJENNUS

3. LAMMASPUISTOSSA

ASUMINEN

A. AUTIONIITTY n. 10.000 KM2

B. KARHUNKIERROS n. 62.000 KM2

suojelualue

kirstalo?

Lammaslammentie

A.

2.

B.

1.

3.

400 m OSTOS KESKUKSESTÄ

400 m LÄHI KAUPASTA

400 m KARHUN KIERROKSESTÄ

Lammaslampi

Pähkinärinteentie

Kahnenkatos

Vihdintie

Rajatorpantie

Rajatorpantie

tulevat

0 50 100

0 100 200

(A2 mittakaavassa)

KAAVARUNGON RAJA

ASUMINEN UUSI
TEHOKKUUS e 1-1,5
TEHOKKUUS e < 1

ASUMINEN KAAVOITETTU
TEHOKKUUS e 1-1,5
TEHOKKUUS e < 1

ASUMINEN OLEMASSA
KERROSTALOJA

ASUMINEN OLEMASSA
RIVITALOJA

TYÖPAIKKOJA OLEMASSA
KAUPALLISET PALVELUT
KIVIJALKALIIKETILAA
TOIMITILAA

TYÖPAIKKOJA UUSIA
KIIJALKATILAA
KOULUTUS JA HOIVAPALVELUT TONTIT
UUDET
OLEMASSA
Y TONTIT

HISTORIALLISESTI ARVIOITUJA KOHTEITA

SUOJELLUT KOHTEET (KAUPUNGIN MUSEO JA KAAVASUOJELU)
RKY - KOHDE

ALKUPERÄINEN ASUINALUE

LPA-ALUE, NYKYINEN

LPA-ALUE, UUSI

KEHITETTÄVÄ RISTEYSALUE

YHDYSKUNTATEKNINEN HUOLTO
voimalinja

VIHERALUE

SUOJELUALUE

EKOLOGINEN RUNKOYHTEYS

VIRKISTYSALUEYHTEYS

UUSI KEVYENLIIKENTEEN YHTEYS

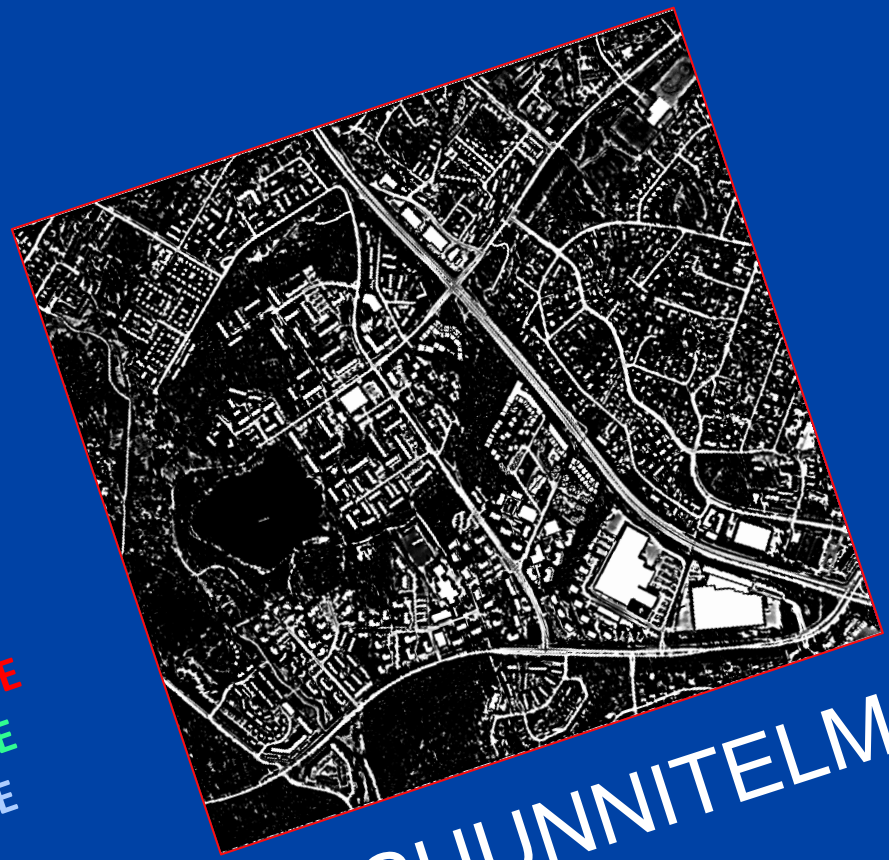
RUNKOLINJA

RUNKLOLINJA
PYSÄKKI

KEHITTÄMISKOHDE

13.08.2024
Länsi-Vantaan
asemakaavoitus/
Anders Hedman

KAUNIS JA LAADUKAS PÄHKINÄRINNE
VIHREÄ JA VIIHTYISÄ PÄHKINÄRINNE
TOIMIVA JA SUJUVA PÄHKINÄRINNE

014900 PÄHKINÄRINTEEN YLEISSUUNNITELMA

SELOSTUS 13.8.2024 / Länsi-Vantaan asemakaavoitus

Vantaa

LIITE: Kaupunginhallitus 02.09.2024 / 16 §

KAUNIS JA LAADUKAS PÄHKINÄRINNE

VIHREÄ JA VIIHTYISÄ PÄHKINÄRINNE

TOIMIVA JA SUJUVA PÄHKINÄRINNE

014900 PÄHKINÄRINTEEN YLEISSUUNNITELMA

LIITE: Kaupunginhallitus 02.09.2024 / 16 §

SISÄLLYSLUETTELO

1. TARKOITUS JA TAVOITTEET
2 . SUUNNITTELURATKAISU
3. NYKYTILANNE,
4. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI
5. JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOSUUNNITTELU

1. TARKOITUS JA TAVOITTEET
Tavoitteet, tiedot suunnitelman vaiheista

Yleissuunnitelma laaditaan kaupungin aloitteesta. Yleissuunnitelman tarkoituksena on kartoittaa täydennysrakentamisen, myös palvelujen, mahdollisuuksia alueella. Lisäksi, työn tärkeänä tavoitteena on ratkaista suunnittelualueen kaakkoisnurkassa Yleiskaava 2020:ssa asumiseen ja monipuolisille työpaikkatoiminnoille varatun alueen (A/TP) maankäyttö yhtä tonttia laajempana kokonaisuutena. Tähän yleissuunnitelma soveltuu hyvin.

Pähkinärinteeseen laadittava yleissuunnitelma on asemakaavaa yleispiirteisempi laajemman alueen kokonaissuunnitelma, jossa määritellään tavoitteet ja keinot ohjaamaan alueen kokonaissuunnittelua. Suunnitelma ohjaa välillisesti asemakaavoitusta jossa on vireillä kaavamuutokset:

002433 Karhunkierros 4 ja 6
002470 Autioniitty
002523 Karhunkierros 3 ja 5

1.1 Tavoitteet tiiviisti
1.3 Sijoittuminen kaupunkirakenteessa
1.4 Yleiskaava 2020
1.5 Asemakaavakooste
1.6 Rakennusten käyttötarkoitus 2023
1.7 Muutoskerrosalat ja käyttäjät

Yleissuunnitelman tavoitteet lyhyesti:

- Asumisen ratkaisut yleiskaavan TP/A alueella ja täydennysrakentaminen yleensä
- Virkistysalueiden ja luonnon vaatimusten kartoittaminen ja vaaliminen
- Päiväkotien ja koulun tilatarpeiden vaatimuksiin vastaaminen.
- Kaupallisten palveluiden kehityksen edellytyksien tarkastelu
- Liikenteen sujuvuuden kehitystarpeet ja –suunnat
- Resurssiviisaus punnitaan kaikissa toimenpiteissä

1.1 Tavoitteet Tiiviisti

Pähkinärinteen asuinalue sijaitsee Lammaslammen itäpuolella sen ja Vihdintien välillä. Asuinalue on pääosin rakennettu 1970-luvun alkupuolella ja täydennetty etelään päin seuraavilla vuosikymmenillä. Pähkinärinne on korkeatasoisen arkkitehtuurinsa ja luonnonläheisyytensä ansiosta pidetty asuinalue koko seudulla ja hyvä esimerkki 1970-luvun alun parhaista asuinalueista.

KAUNIS JA LAADUKAS PÄHKINÄRINNE **Pähkinärinteen täydennysrakentamisessa asumisen laatu on pidettävä etusijalla. Yleiskaava antaa vaihtoehtoisesti mahdollisuudet laajentaa Pähkinärinteen keskustaa sekoittuneesti liiketoiminnalla ja asuinrakentamisella. Tässä tarkastelussa ollaan todettu että asuminen tukee parhaiten olemassa olevaa palvelurakennetta sijoittumalla mahdollisimman lähelle olemassa olevaa asutusta. Liike- ja toimitilarakentaminen keskittyy lähemmäs Rajatorpantien ja Vihdintien risteystä. Siinä on parhaat liikenneyhteydet sekä itään että länteen ja myös tulevaisuudessa kaavailtu raitiotieyhteys välillä Leppävaara - Myyrmäki.**

Suunnitellaan rikas kattomaailma ja vaihteleva maantaso ja asuntojakauma. Tavoitellaan tasapainoista sopusuhtaista kaupunkikuvaa. Suunnitellaan erilaisia rakennustyyppejä, elinkaariasumista tukien, sekä tavoitellaan tiivistä ihmisen mittakaavaa ja vaihtelevan korkuista kaupunkirakennetta, pääosin enintään 8-kerrosta. Täydennysrakentamista voidaan tutkia mm.. pysäköintialueille, kunhan pysäköintiä ratkaistaan.

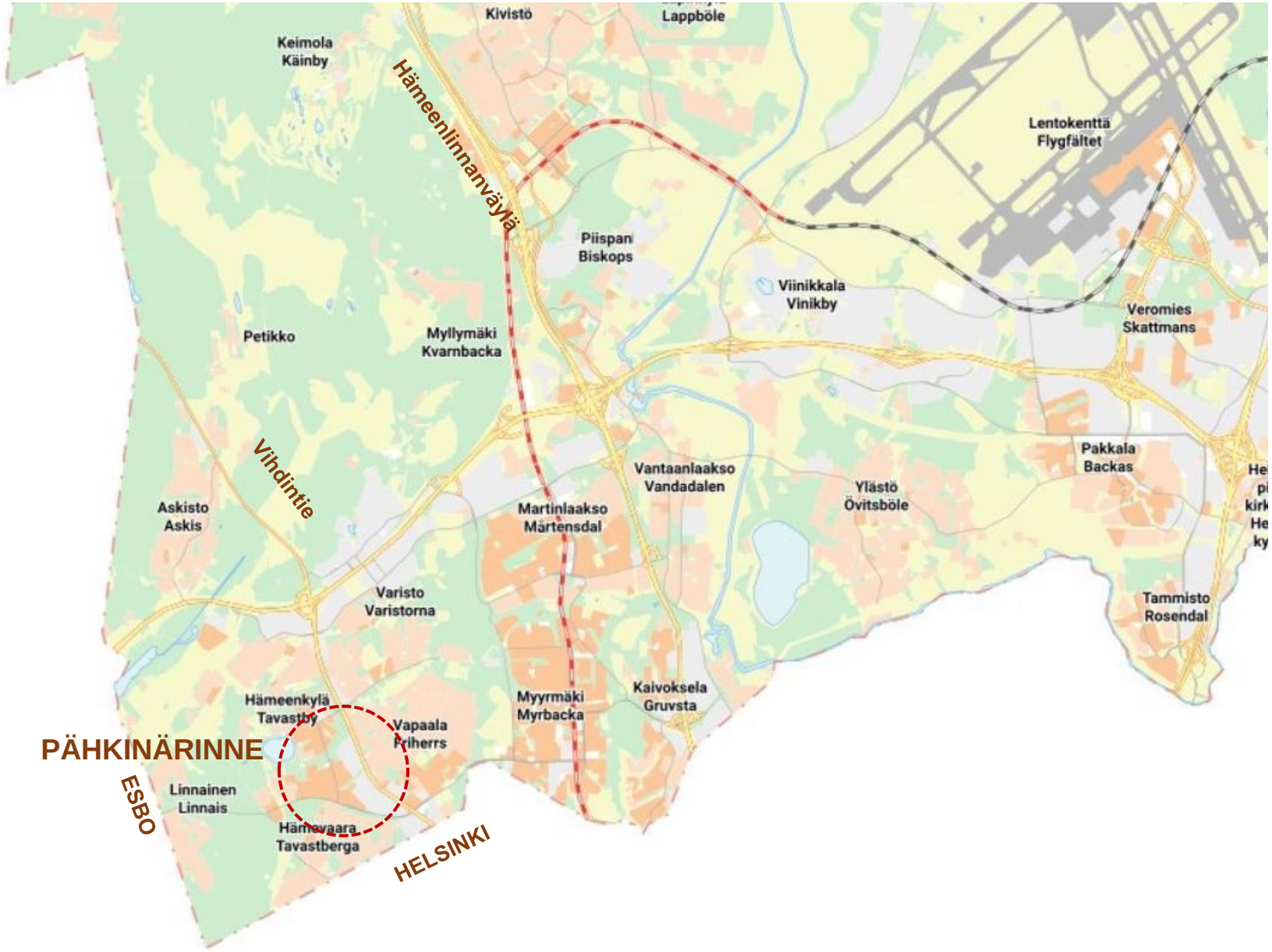
VIHREÄ JA VIIHTYISÄ PÄHKINÄRINNE **Alueen viheralueverkosto on hyvä ja sitä on tarkoitus vaalia ja sen käyttömahdollisuuksia kehittää edelleen, luontoa varjellen. Erityisesti Lammaslammen ympäristö, yhteydet läntisiin viheralueisiin ja ekologinen itä-länsi yhteys. Huolehditaan rakentamisen toimivasta suhteesta viheralueisiin.**

TOIMIVA JA *SUJUVA* PÄHKINÄRINNE **Alueen palvelurakenne tulee eheyttää sekä julkisten että kaupallisten palveluiden osalta, sujuvien kevyen liikenneyhteyksien varrelle. Koulujen ja päiväkotien laajennustarpeet on tarkasteltu ja myös lähikaupan ja ostoskeskuksen ja kehittäminen pidetään tärkeänä. Alueen liikenneverkko toimii hyvin pääpiirteissäin ja sitä on varsinkin jalankulun ja pyöräliikenteen osalta kehitettävä edelleen. Alue on kestävän liikkumisen aluetta. Rajatorpantien, Lammaslammentien ja Vihdintien risteyksiä on ehdotettu kehitettäviksi omaleimaisiksi Länsi vantaan ”näyteikkunoiksi” ohikiitävälle liikenteelle.**

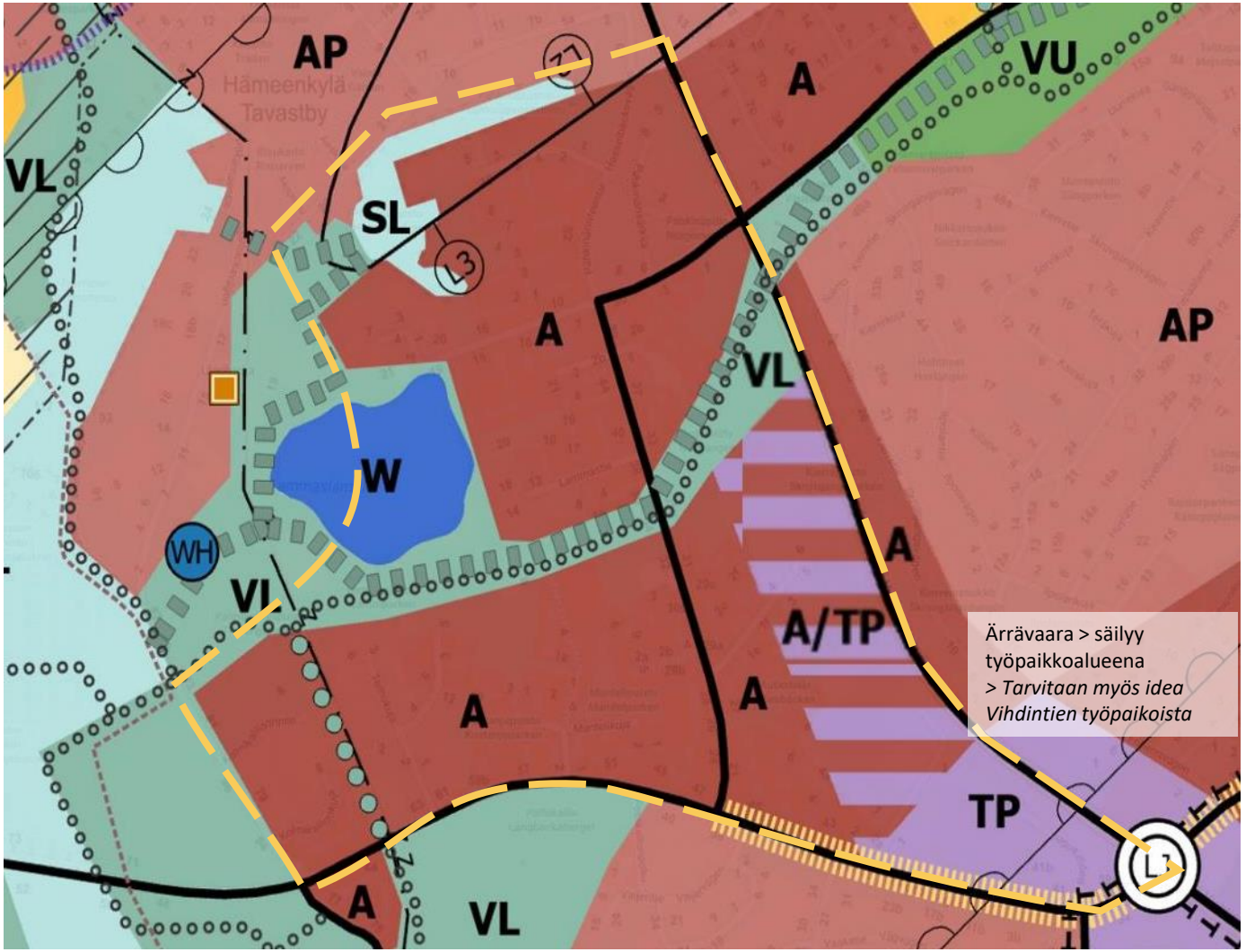
RESURSSIVIISAUS **Kaikissa toimenpiteissä huomioidaan ilmastopäästöjä ja luonnon monipuolisuutta. Huolehditaan riittävästä vihertehokkuudesta mm. alueen maanvaraisesta pinnasta yhteispihojen, puistojen ja aukioiden avulla. Varaudutaan vaihtelevampiin sään ääri-ilmiöihin ja pyritään lieventämään niitä kestävän kehityksen periaatteita ja kaupungin ilmastoviisauden tiekartan hengessä.**

Kaavoitukselle asetettuja tavoitteita on kirjattu mm.:
Vantaan valtuustokauden 2022 – 2025 strategia (Kv 31.1.2022) MAL-tavoitteet 2023, Maa- ja asuntopoliittisiin linjauksiin koskien kaavoitusta, maanhankintaa ja tontinluovutusta (Kv 18.6.2018), Resurssiviisauden tiekarttaan (Kv 28.2.2022) sekä Vantaan arkkitehtuuriohjelmaan 2015 (Kv 11.5.2015).

1.3 Sijoittuminen kaupunkirakenteessa

1.4 Yleiskaava 2020

A/TP

Asumisen ja Työpaikkojen alue, YK-2020

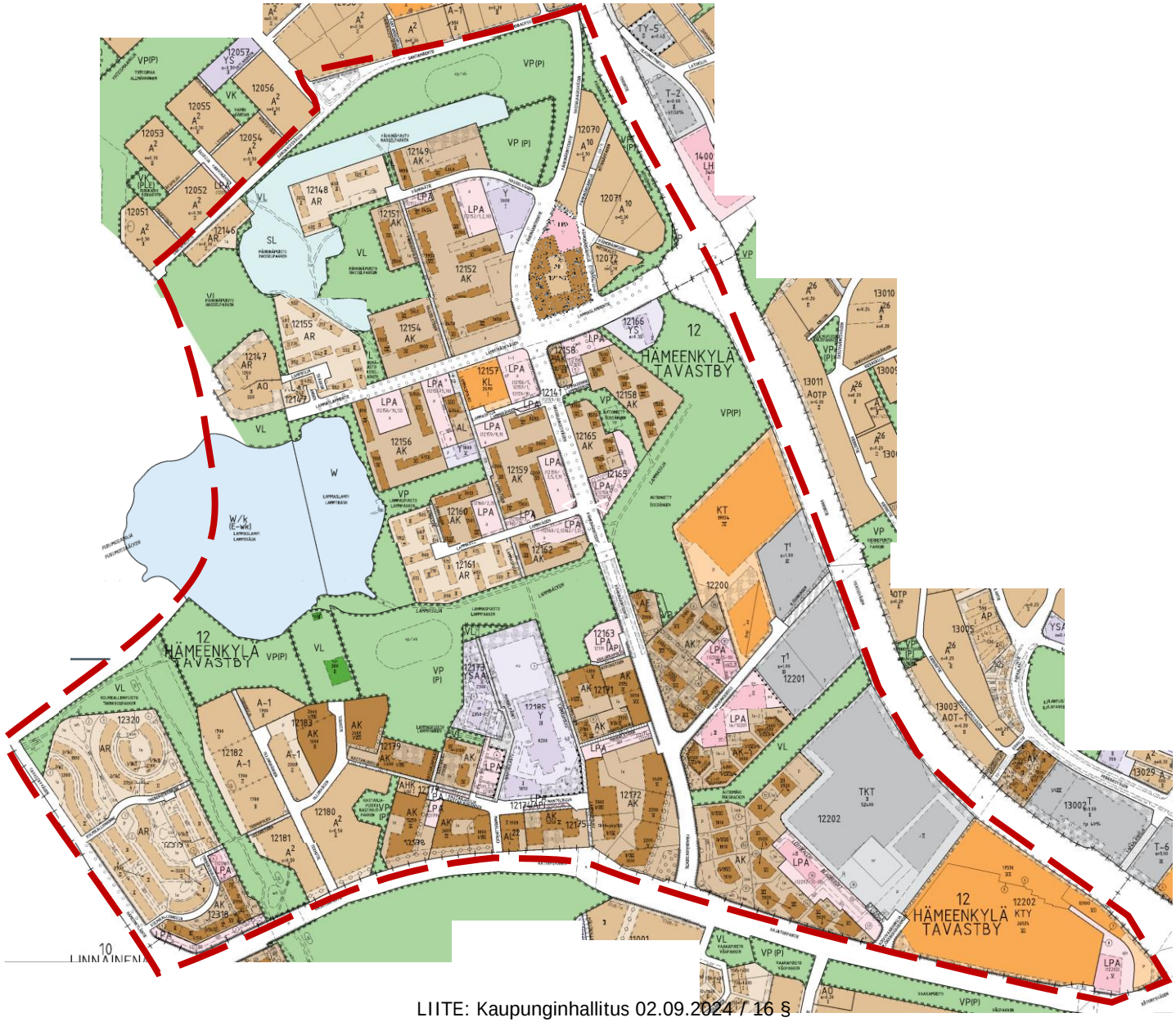
Alue varataan sekä asumiseen että monipuolisille työpaikkatoiminnoille. Muutos asumiseen tulee suunnitella yhtä tonttia laajempana kokonaisuutena. Asuntorakentamisen edellytyksenä on, että alueen joukkoliikenneyhteydet ovat hyvät ja lähialueen toiminnot soveltuvat asuinympäristöön.

Alueen kehittämisessä tulee parantaa kaupunkitilan viihtyisyyttä sekä kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuuksia. Alueet tulee toteuttaa vihertehokkaasti. Alueella tulee varata riittävästi tilaa julkisille virkistysalueille. Asemakaavoituksen yhteydessä tulee varmistaa palveluverkon riittävyys ja palveluiden saavutettavuus kestävillä kulkumuodoilla. Alueelle voidaan sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikkörajan alittavaa paikallisia asukkaita palvelevaa kauppaa. Alueella on suosittava tehokkaita pysäköintiratkaisuja.

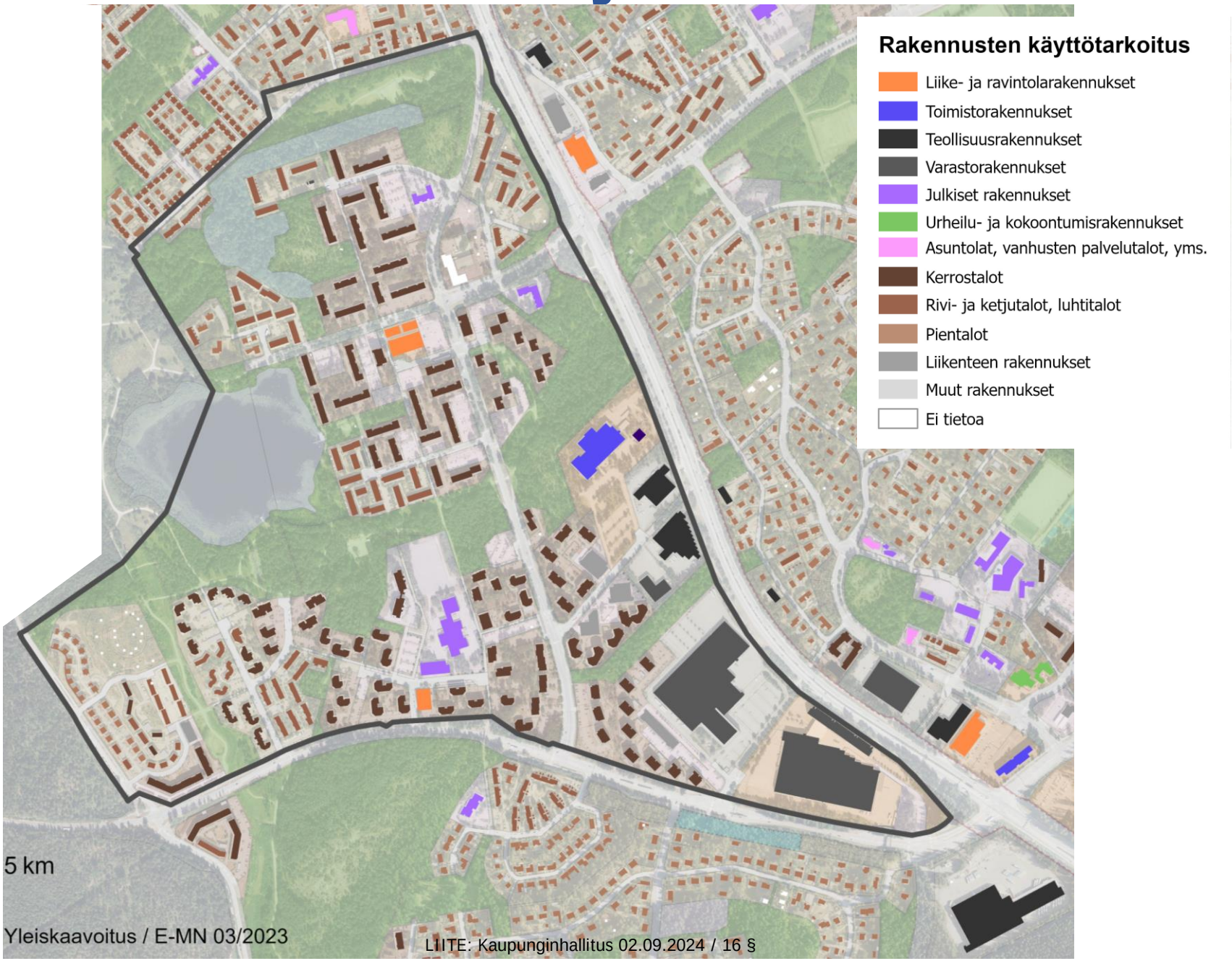
A/TP alueen ratkaisu:

Yleiskaavan A/TP alueen ratkaisuperustelut ovat että asuminen sijoitetaan lähemmäs Pähkinärinteen keskustan palveluja, siis Karhunkierrokselle ja yritystiloja, edelleen, lähemmäs Vihdintietä ja Rajantorpantietä. Yrityksille sijainti Karhunkierroksella on heikompi ja liikenne häiritsee asuntoaluetta.

1.5 Asemakaavakooste

1.6 Rakennusten käyttötarkoitus 2023

1.7 Muutoskerrosalat ja käyttäjät

Käyttäjä- ja kerrosalamuutokset 2035	Nykyinen	2035 muutos	Toimenpide			2035 Yhteensä
Asukkaita	6 465 hlö	1 500				**7 965 hlö**
Asunto k-m2 /asukas 50						
Asuinrak. k-m2, toteutunut	309 800 *k-m2	64 000	<=Karhunkierros 2-6, rakentuminen,			
	k-m2	10 000	<=Autioniitty, hybridikortteli			
	k-m2	2 000	<=Ostoskeskuksen asuntolaajennus			**375 800 k-m2**
Huoneistojen lkm	4 050 lkm	1 150	<=Lisärakentaminen, asuntoja, arvio			**5 200 lkm**
Huoneistoala n.	250 000 hym2	60 000	<=Lisärakentaminen, asuntoala, arvio			**310 000 hym2**
JULKISET PALVELUT						
Ala-asteen Koulu, oppilaita	413 hlö	190	<= Koulun laajennus			**603 hlö**
	4 745 k-m2	1 386	<= Koulun laajennus, 7,3 kem2/oppilas			**6 131 k-m2**
Päiväkotilapsimäärän arvioitu lisäys	hlö	150			Lapsimäärä yhteensä	**340**
Päiväkoti (Pähkinärinne nyk.), lapsia	86 hlö	-86				
poistuva kaavoitettu pinta-ala	1 186 k-m2	-1 186	Poistuu rakennettu todell. k-m2 =>	-889	Lapsipaikkamäärän lisäys	**168 hlö**
Päiväkoti (Autioniitty, nyk.), lapsia hlö	86 hlö	-86				
poistuva kaavoitettu pinta-ala	1 383 k-m2	-1 383	Poistuu rakennettu todell. k-m2 =>	-841	Kaavoitettu yhteensä	5 200 **k-m2**
Päiväkoti (Karhunkierros, uusi), lapsia hlö ,	hlö	170			Lisäys (kun puretut poistettu)=>	**2 631 k-m2**
uusi kaavoitettu pinta-ala	k-m2	2 600	Rakentuva todellinen. k-m2 =>	1 892		
Päiväkoti (Autioniitty, uusi), lapsia hlö ,	hlö	170			Toteutettu yhteensä, arvio=>	3 792 **k-m2**
uusi kaavoitettu pinta-ala	k-m2	2 600	Rakentuva todell.k-m2 arvio =>	1 900	Lisäys (kun puretut poistettu)	**2 062 k-m2**
KAUPALLISET PALVELUT						
Ostoskeskus	2 490 k-m2	1 500	<=arvioitu lisäkerrosala		Nykyiset liiketilat yhteensä=>	**4 190**
Pähkinäsärkijä	700 k-m2					
Mantelikuja	1 000 k-m2					
Autioniitty	k-m2	150	<=Autioniityn uudet kivijalkaliikkeet		uudet liiketilat yhteensä =>	**1 650**
TOIMITILAA					Kaikki liiketilat	**5 840 k-m2**
Toimitilaa	153 897 k-m2	-45 642	<=Poistuma Karhunkierrokselta			**108 255 k-m2**
Työpaikkoja, tp v.2021						
Julkisia	154 hlö	47	<=Koulut ja p-kodit laajene, 15 hlö koul. 32 hlö pk			**194**
Yritystyöpaikkoja	1 020 **	6	***<=Autioniityn kivijalassa			
		-20	<=Poistuma Karhunkierrokselta	1 006***		**986** ***

asunnot

koulu

päiväkodit

liiketilat

toimitilat

** Luku sisältää jo kaavoitettuja rakentuvia hankkeita: asuntorakentamisennusteella olevat voimassa olevat kaavat, jotka tulossa tai rakenteilla (yhteensä 26 350 as.kem eli n. 530 uutta asukasta : Pähkinänsärkijän kortteli 18 500 as.kem = n. 370 uutta asukasta. Palveluasumista Y-korttelliin: 3 500 as.kem = n. 70 uutta asukasta. Pähkinärinne 4: 4 350 as.kem = n. 90 uutta asukasta)*

*** HSY/ xxx faktisia lukuja 2021*

**** Arvio*

***** koulun lisätarve 150 oppilasta vaatii hym2: (570 opetustilaa+285 aputilaa) * 1,28 = 1095 kem2(brm2)*

2 . SUUNNITTELURATKAISU

2. 1 Kaunis ja laadukas Täydentyvä Pähkinärinne:

2.1.1 Yleissuunnitelmakartta 2030
2.1.2 Ote OASista 2021 ja poikkeavat ratkaisut
2.1.3 Illustraatio 2030
2.1.4 Viistoilmakuva idästä 2030
2.1.5 Alueyleiskartta 2030, oleelliset tutkitut ja päätetyt kohteet
2.1.6 Asuminen
2.1.7 Maisemarakenne, lisärakentumisen pohjaksi
2.1.8 Karhunkierros, suunnittelun lähtökohtia
2.1.9 Autioniitty, Karhunkierros
2.1.10 Karhunkierros 4 ja 6, Kaavaehdotus ja ympäristösuunnitelma
2.1.11 Karhunkierros, julkisivuhahmo Vihdin tielle
2.1.12 Karhunkierros, toritunnelma ja kattopuutarhat

2.2 Vihreä ja viihtyisä Pähkinärinne

2.2.1 Luonnon kokemisen mahdollisuuksia
2.2.2 Luontoarvot
2.2.2 Nykyiset *ja uudet* viher- ja liikuntapalvelut
2.2.3 Ulkoilureittien Tavoitesuunnitelma

2.3 Toimiva ja sujuva Pähkinärinne

2.3.1-1. Nykyiset kaupalliset palvelut + näkymät
2.3.1-2 Kaupalliset lähipalvelut, Ostoskeskuksen ympäristön kehittäminen
2.3.2-1 Päiväkoti- ja Koulut laajenemistarpeet 2030
2.3.1-2 Tutkitut Pk-vaihtoehdot
2.3.1-3 Autioniityn Pk ”Hybridikortteli”
2.3.1-4 Karhunkierroksen Päiväkoti
2.3.1-5 Koulutilanne ja laajenemistarpeet
2.3.1-6 Koulun laajenemissuunnat
2.3.2 Liikkuminen ja liikenne
2.3.2-1 Joukkoliikenne
2.3.2-2 Raitiotievaraukset Espooseen ja Helsinkiin
2.3.2-3 Pähkinärinteen raitiotievaraus
2.3.2-4 Jalankulku ja pyöräliikenne
2.3.2-5 Liikenne-ennuste
2.3.2-6 Risteysten luonne, Muistettavuus ja informatiivisuus
2.3.2-7 Risteysten luonne, sovelluksia
2.3.2-8 Risteysten luonne, liikenne/etelä
2.3.2-9 Risteysten luonne, liikenne/pohjoinen

2. 1 Kaunis ja laadukas täydentyvä Pähkinärinne:

TILANNE + HAASTEET:
Pähkinärinne on omaleimaisetsi rakentunut myös lähiluontoa vaalien, poikkeuksellisen hienolla 70-luvun alun kerrostaloarkkitehtuurilla. Tyylillisen tason ylläpito ja toiminallisuuden vahvistaminen ovat keskeisiä haasteita.

Tavoitteet ja ratkaisut:

Kaunis ja laadukas – viihtyisyys

Huoliteltu Lähiympäristö, iloisuus arkkitehtuurissa, värityksessä materiaaleissa.

Kaunis ja laadukas – saavutettavuus, palvelut

Hyviä kontakteja, palveluihin, joukkoliIkenteeseen, lähiluontoon

Kaunis ja laadukas -ilmastoviisaus:

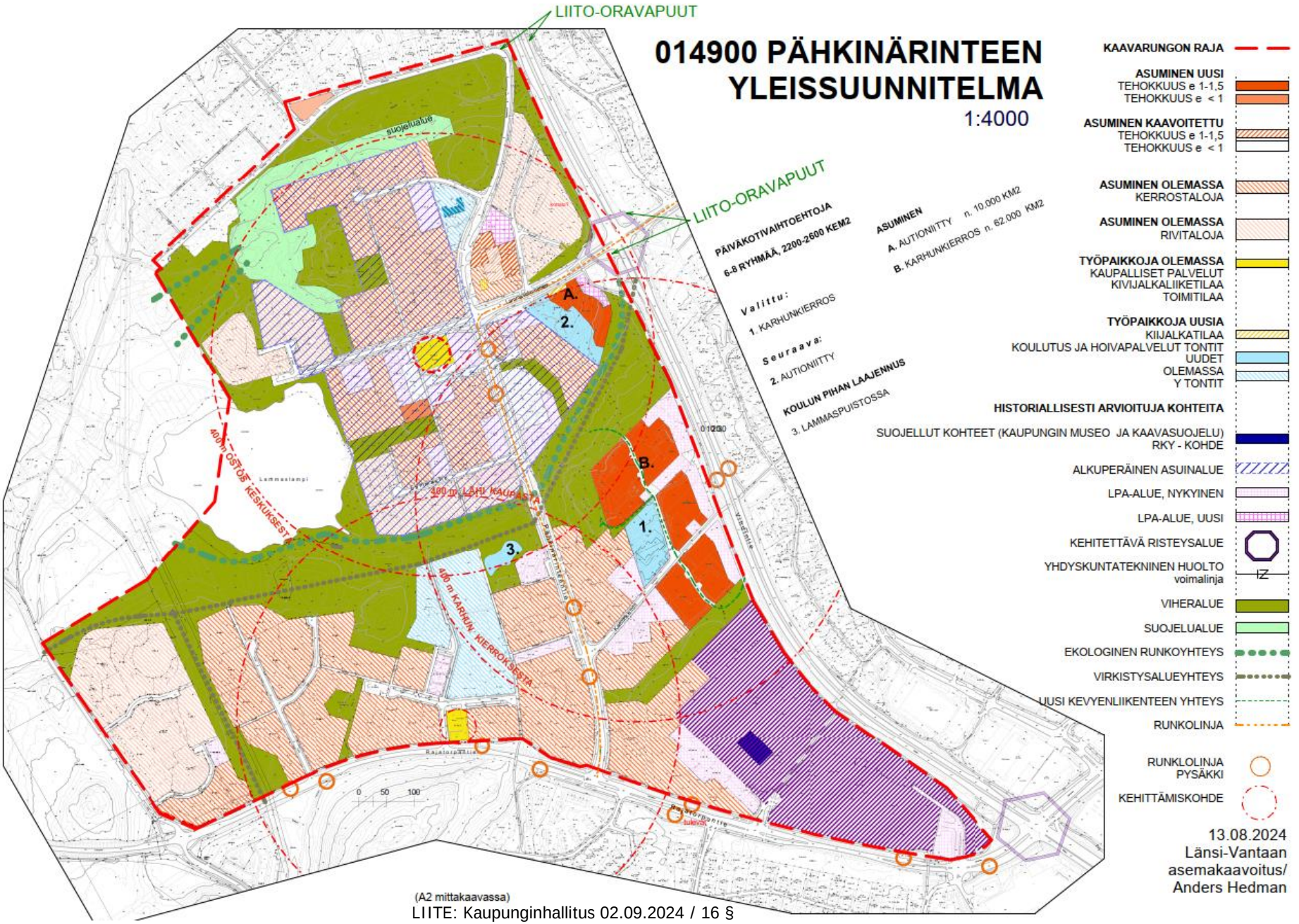
Täydennysrakentaminen kohdistetaan enimmäkseen jo rakennettuihin kortteleihin tiivistäen olevaa kaupunkirakennetta.

2. 1 Kaunis ja laadukas täydentyvä Pähkinärinne:

2.1.1 Yleissuunnitelmakartta 2030
2.1.2 Ote OASista 2021 ja poikkeavat ratkaisut
2.1.3 Illustraatio 2030
2.1.4 Viistoilmakuva idästä 2030
2.1.5 Alueyleiskartta 2030, oleelliset tutkitut ja päätetyt kohteet
2.1.6 Asuminen
2.1.7 Maisemarakenne, lisärakentumisen pohjaksi
2.1.8 Karhunkierros, suunnittelun lähtökohtia
2.1.9 Autioniitty, Karhunkierros
2.1.10 Karhunkierros 4 ja 6 Kaavaehdotus ja ympäristösuunnitelma
2.1.11 Karhunkierros julkisivuhahmo Vihdin tielle
2.1.12 Karhunkierros, toritunnelma ja kattopuutarhat

2.1.1 Yleissuunnitelmakartta 2030

Kartta1/4000 kts. Liite 1

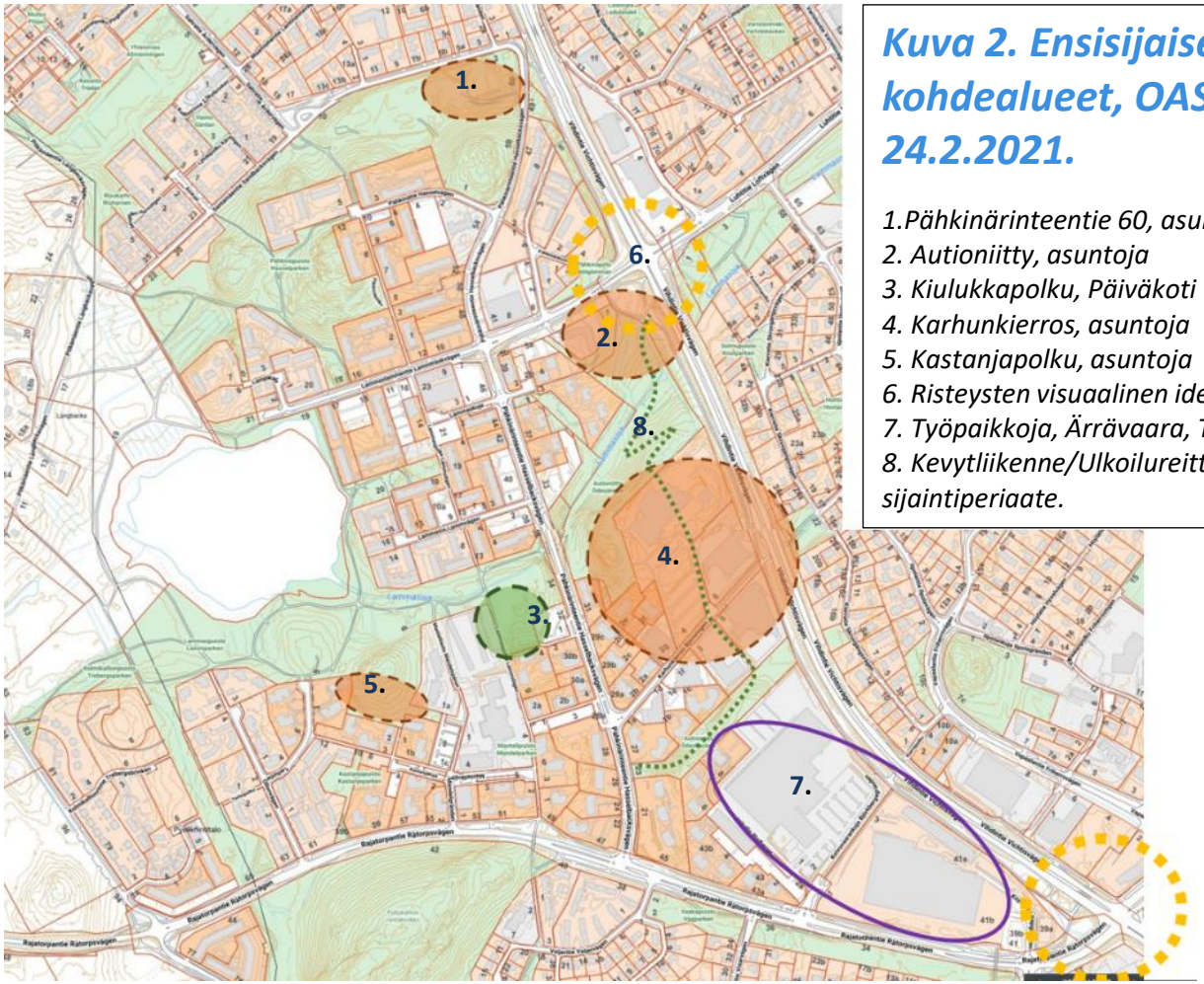

(A2 mittakaavassa)

Kaunis ja laadukas Pähkinärinne

Vantaa

2.1.2 Ote OASista 2021 ja poikkeavat ratkaisut

Kuva 2. Ensisijaiset kohdealueet, OAS 24.2.2021.

1.Pähkinärinteentie 60, asuntoja
2. Autioniitty, asuntoja
3. Kiulukkapolku, Päiväkoti
4. Karhunkierros, asuntoja
5. Kastanjapolku, asuntoja
6. Risteysten visuaalinen ideointi
7. Työpaikkoja, Ärrävaara, Tamro
8. Kevytliikenne/Ulkoilureitti, sijaintiperiaate.

Poikkeavasti kehitetyt ratkaisut 19.03.2024.

1.Pähkinärinteentie 60, Ei esitetty rakennettavaksi, hankala maaperä, herkät luontoyhteydet.

2. Autioniitty, Hybridikortteli missä asuntoja ja päiväkoti

3. Kiulukkapolku, Päiväkoti Ei esitetty rakennettavaksi hankalan maaperän ja ekologisen yhteyden takia

4. Karhunkierros, asuntoja Päiväkodille myös tontti

5. Kastanjapolku, asuntoja, Ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia

OAS 2021, ote

YS 2024, ratkaisuja

Kaunis ja laadukas Pähkinärinne

Vantaa

2.1.3 Illustraatio 2030

Vantaa

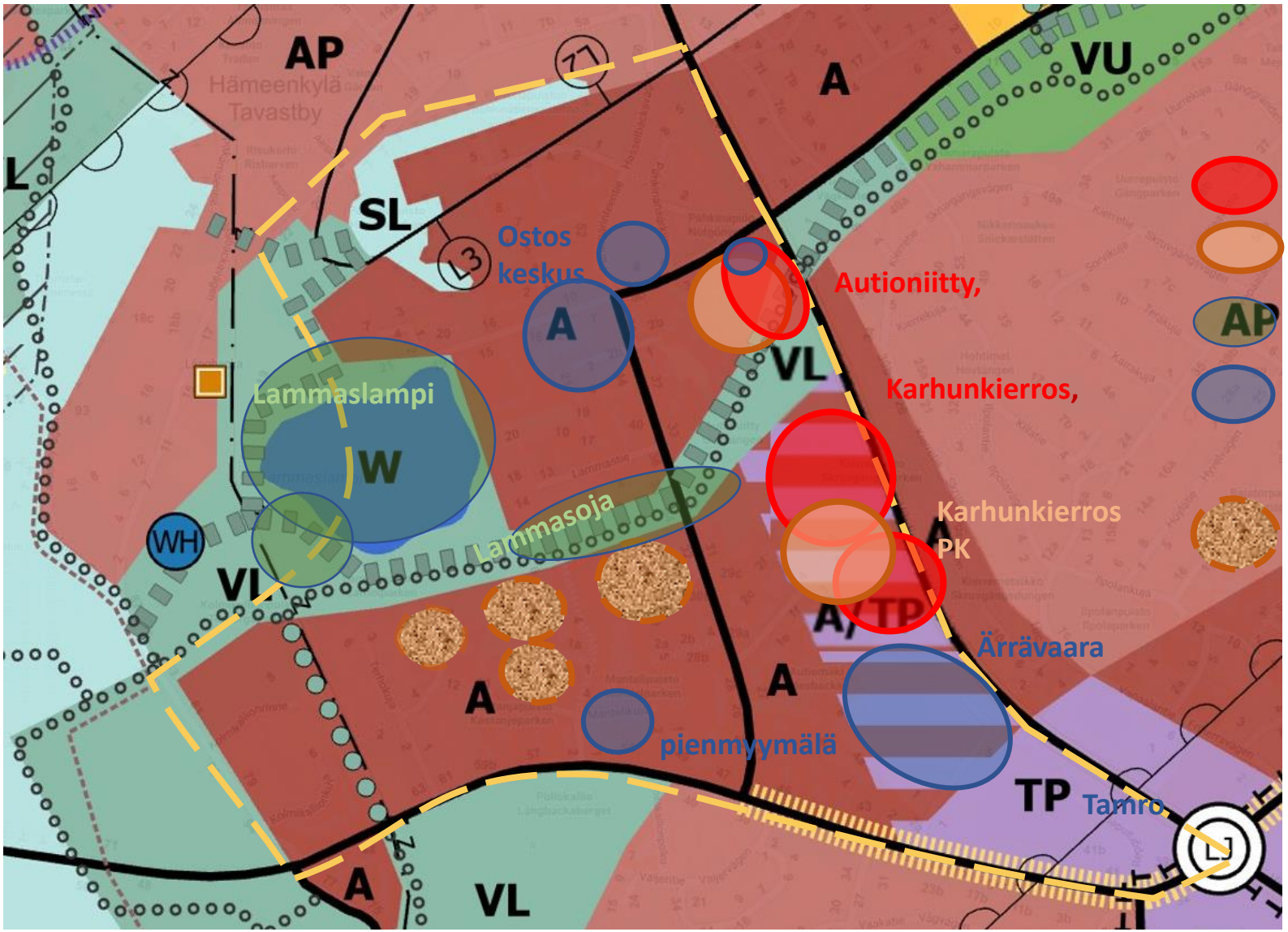
2.1.4 Viistoilmakuva idästä 2030

Aluejulkisivu Vihdintielle

2.1.5 Alueyleiskartta 2030, oleelliset tutkitut ja päätetyt kohteet

Asuminen,

Päiväkodit,

Vihreys, virkistys

Liike/toimitilaa työpaikkoja

Tutkitut PK-vaihtoehdot, Hylättyjä etäisyyksien ja luontoarvojen takia

Kaunis ja laadukas Pähkinärinne

Vantaa

2.1.6 Asuminen

Teemat ja Tavoitteet:

Asuminen - viihtyisyys
Alueen viihtyvyyttä tuo luonnon vahva läsnäolo ja rakennusten arkkitehtuurin korkealuokkaisuus. Rakentaminen luo vahvaa positiivista mielikuvaa Vihdintien varrelle. Asuntotarjonta on monipuolinen , sekä kerrostaloja että pientaloja, jotta elinkaariasuminen samassa ympäristössä olisi mahdollista. Olemassa olevia LPA-tontteja voidaan kehittää asumiselle tai muille toiminnoille kunhan pysäköinti ratkaistaan. Asemakaavoituksessa sekä muutenkin kortteleiden ja asuntojen pihojen viihtyisyyteen sekä yhteisöllisyyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Pihoihin tulee rakentaa kokoontumis-, harrastus- ja toimintapaikkoja erityisesti lapsille, nuorille ja ikäihmisille.

Asuminen- saavutettavuus
Asumisen saavutettavuus on hyvä, sillä uusi runkolinja Louhelan asemalle menee läpi alueen. Vihdintien varrella on suoria linja-autoyhteyksiä Helsingin keskustaan. Alueen sisäistä kevyenliikenteen saavutettavuutta kohennetaan täydennysrakentamisen yhteydessä.

Asuminen- palvelut
Alueen asukasmäärän vaatimat julkiset lähipalvelut kehitetään alueella. Kasvava asiakaspohja vahvistaa kaupallisten palvelujen edellytyksiä. Pähkinärinteen vanha osa ja maastomuodostelma ovat luoneet kauniin keskustan paikan Lammasojan laakson pohjoispuolella, mihin liittyvät luontevasti myös koulu, kenttineen ja ulkoilureitit itä-länsisuunnassa.

Asuminen-työpaikat:
Autioniityn hybridikortteliin on esitetty kivijalkaliiketilaa. Varsinaiset isot työpaikka-alueet sijaitsevat lähellä vilkkaammin liikennöityjä väyliä, joille uudisrakentamisalueilta on myös hyvät yhteydet.

Asuminen-ilmastoviisaus
Uudisrakentamisessa huomioidaan ilmastoviisaus välttämällä ylikorkeaa rakentamista ja täydentämällä aluerakennetta hyvien liikenneyhteyksien varrelle. Rakennustavassa suositaan hyvää paikallisilmastoa luovaa korttelirakennetta ja myös kestäviä materiaaleja. Rakentaminen myös toteutetaan olemassa olevaa luontoa säästäen ja viherkerrointa noudattaen.

Peruskysymyksen asettelu:
Yleiskaavassa raidoitetun A/TP alueen jako: **Läheisyys palveluihin priorisoitu**
Koska yritystoiminta tarvitsee mahdollisimman hyvät liikenneyhteydet, niin jakoa esitetään niin että pohjoisin osa (Karhunkierros) käytetään asumiselle ja eteläisempi (Ärrävaara, Tamro) liiketoiminnalle, jolloin liikenne asuinalueiden läpi olisi myös mahdollisimman pientä.
Alueen jatkoselvitys perustuu tämän harkinnan tulokselle.

2.1.7 Maisemarakenne, lisärakentumisen pohjaksi

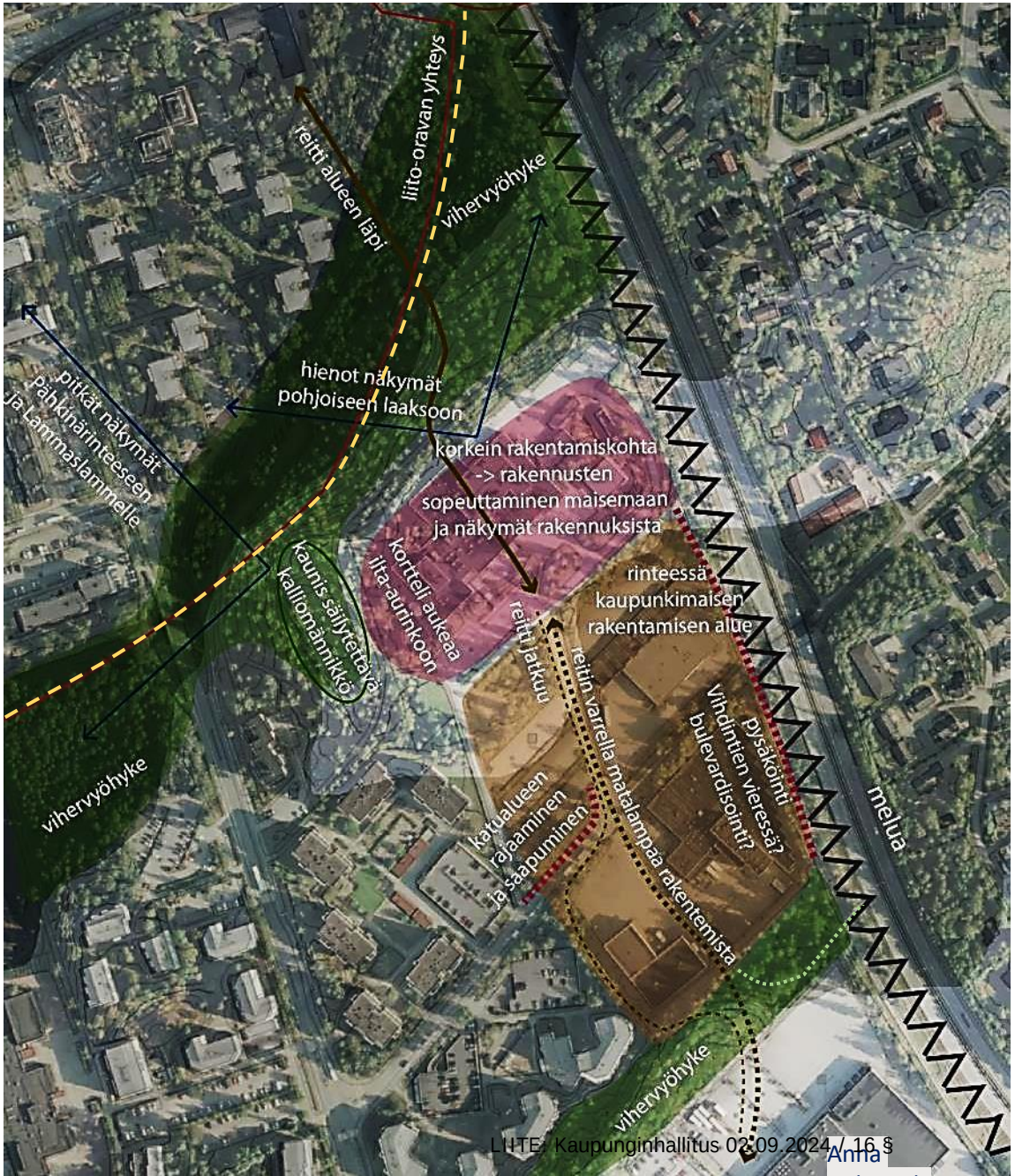
- Pienipiirteistä
- Alueen sisäiset selänteet pääasiassa rakennettu, rakennustyyppi vaihtelee
- Alueen sisäinen laaksoalue kulkee alueen läpi koillis-lounas –suuntaisesti (Lammaslampi)
- Alueen pohjoispuolella Pitkäjärven murroslinja
- Suurin osa rakentamisesta vaihettumisvyöhykkeellä
- Laaksot pääasiassa rakentamattomia (maaperä: savi, turve, lieju)
- Keskusta muodostunut maisemallisesti monipuoliseen solmukohtaan

/AHa

Kaunis ja laadukas Pähkinärinne

Vantaa

2.1.8 Karhunkierros, suunnittelun lähtökohtia

KAUPUNKITILAN SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHTIA

Maisemaa hallitsee Lammasojan laakso ja sen eteläpuolella oleva jyrkähkö kallioselänne, joka laskee loivemmin etelään päin.

Katualueita rajataan kaupunkikuvallisesti kohentaen. Korkeimmalle kohdalle sijoittuva rakentaminen sopeutetaan maisemaan ja kortteli aukeaa ilta-aurinkoon.

Kaunis kalliomännikkö säästetään. Alueen läpi muodostetaan reitti, jonka varrelle sijoittuu myös matalampaa rakentamista.

Rakentaminen voi toteutua luontoarvoja kunnioittaen jo rakennetuilla tonteilla, kunhan huomioidaan niillä sijaitseva alkuperäinen kasvusto.

2.1.9 Viistoilmakuvat ja leikkaus Karhunkierros ja Autioniitty 2030

Lounaasta

Pohjoisesta

Lännestä

Vantaa

2.1.9 Autioniitty, Karhunkierros

Autioniitty päiväkoti-asumishybridikortteli (yleiskaavassa A-aluetta) jossa asumista, päiväkoti puretun tilalla ja myös liiketilaa maantasokerroksessa

Karhunkierroksen ympäristöön laajennetaan asuinaluetta joka puolestaan on lähellä palvelutarjontaa ja vahvistaa sitä. Kaavamuutoksen tavoitteena on rakentaa korttelin toimisto- ja teollisuusrakennusten tilalle 4,5–9-kerroksisia asuinkerrostaloja, 2-kerroksisia pientaloja, pysäköintilaitos noin 415 autolle ja päiväkoti nykyiselle pysäköintipaikalle Karhunkierroksen varrelle. Veikkaus Oy:n toimistotalo (1976) on tyhjillään.

Alueiden korttelirakenne perustuu melulta suojattuihin pihoihin joilla vapaasti asennoidut pistetalot luovat moninaisia näkymiä. Pihoilla sijaitsee myös asukkaiden kerhotiloja erillisissä rakennuksissa.

Pysäköintilaitokset muodostavat reunavyöhykkeen Vihdintietä vasten, jolloin melutaso myös pienenee rakennusten julkisivuilla. Pysäköintilaitosten katot ovat kasvikattoja jotka myös voidaan hyödyntää asukkaiden kattopuutarhoina ja pihatoimintoihin, kunhan tarvittaessa huolehditaan melusuojauksesta aitoin ja kasvihuone ym. rakentein.

Kummatkin päiväkodit sijoittuvat oman alueensa lounaisosaan, osittain luonnontilaan jätetyllä tontilla.

Vantaa

2.1.10 Karhunkierros 4 ja 6 Kaavaehdotus ja ympäristösuunnitelma

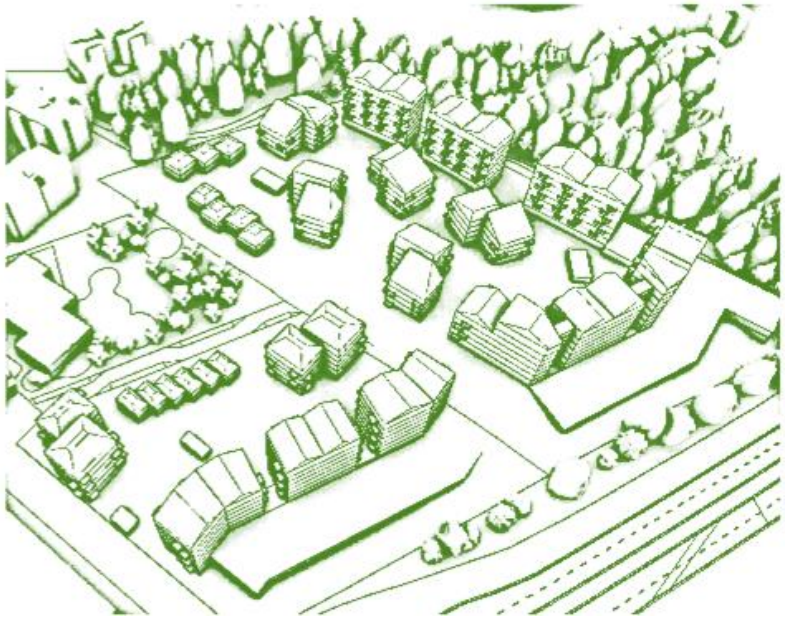

Kuva: WSP Finland Oy , Arkkitehtitoimisto Schauman & Nordgrenin viitesuunnitelman pohjalta, sovitus/ Anders Hedman

2.1.11 Karhunkierros julkisivuhahmo Vihdin tielle

Idealuonnos: Julkisivu Vihdintielle Vantaan kaupunki/Anders Hedman

Ote määräyksistä: ***Korttelin rakennukset, niiden ympäristö niiden julkisivut tulee tehdä kaupunkikuvallisesti ja arkkitehtuuriltaan kaupunkimaisena, lämminhenkisenä, värikylläisenä ja vaihtelevana muodostaen tiivistä, kodikasta ja vehreää kaupunkimaista asuinympäristöä.,***

Kerrostalot ovat muodoiltaan ja väritykseltään vaihtelevia, tiili-, rappaus- ja osin puupintaisia. Niiden katot ovat vinoja eri suuntiin. Pientalot sijoittuvat kortteleiden länsiosiin, korkeimmat kerrostalot Vihdintien puolelle ja alueen pohjoispuoliseen metsänreunaan. Näiden väliin sijoittuu matalahkoja noppamaisia kerrostaloja. Rakennukset on siroteltu kortteleihin arpanoppien tapaan.

Uusi katu, Lottokuja, nousee siirtolohkareen ja säilyvän kallion välistä aukiolle, jolle siirretään alueella oleva Veikkaus Oy:n 50-vuotisjuhlamonumentti. Pihakatu jatkuu alueen läpi Autioniityn puistoon. Alueella säilytetään mahdollisuuksien mukaan alkuperäistä luontoa. Asuntorakentaminen sijoittuu riittävän etäälle Vihdintien tiemelusta. Pysäköinti sijoittuu pysäköintilaitokseen Vihdintien puoleisiin osiin, jolloin asuinkortteleiden sisällä liikkuu vain välttämätön huoltoliikenne. Pysäköintilaitokset katetaan kasvikatoilla.

Ilmaperspektiivi (vas.) ja Julkisivu (alla) Vihdintielle / Kaavan viitesuunnitelmasta, moderointi Vantaan kaupunki/Anders Hedman

2.1.12 Karhunkierros, toritunnelma ja kattopuutarhat

Pysäköintilaitoisten kattopuutarhoilla ja kasvikatoilla mahdollistettu istutusaltaita , istuskelupaikkoja, mahdollinen ulkogrillipaikkoja, ulkoliikunta- ja lasten leikki- ja pelivälineitä, pelikenttiä (padel- ja pannakenttä ym.). Melu- ja hiukkastorjunta aita- ja talousrakennusrakennelmin. Havainnekuva Vantaan kaupunki/Anders Hedman

Vasemmalla: Arkkitehdin näkemys Lottoaukiosta pohjoiseen, jonka aukiolle siirretään Veikkauksen 50-vuotismonumentti 1990, ”Kautta aikain”, kuvanveistäjä Kauko Räsänen. Viitesuunnitelman pohjalta moderointi Vantaan kaupunki/Anders Hedman

2.2 Vihreä ja viihtyisä Pähkinärinne

TILANNE + HAASTEET:
Alueiden monimuotoisuuden ja yhteyksien vaaliminen ja viherpalvelujen laadukkuuden ylläpito ja vahvistaminen

Tavoitteet ja Ratkaisut:

Vihreys – viihtyisyys: Kehitetään runsaita virkistys- ja luonnonympäristöjä osana jatkuvaa verkostoa ja niitä täydentävä lähipuistorakenne. Toteutetaan täydennysrakentamien vihertehokkaasti ja suositaan maanvaraisia pihoja. Pähkinärinteen vahvin viihtyvyystekijä on Lammaslammen ympäristö ekologisine yhteyksineen.

Vihreys- saavutettavuus SAAVU-analyysien tulokset ovat hyvät niitä ylläpidetään mm. liittämällä Karhunkierroksen uudet asuinkorttelit verkostoon jolloin läpikulku Autiomäestä Autioniittyyn järjestyy asuinkortteleiden läpi, myös poikittain.

Vihreys- palvelut: Palveluja kehitetään mahdollisimman tasapuolisesti, tavoitteena mahdollisimman monipuolinen liikkumistakin edistävä tarjonta eri asukasryhmille.

Vihreys-ilmastoviisaus: Tarkalla kortteleiden ja puistojen luontoa vaalivalla suunnittelulla ja hulevesien käsittelyllä minimoidaan haitalliset ympäristövaikutukset. Varaudutaan samalla sään ääri-ilmiöihin.
Viheralueiden hoito tähtää mahdollisimman pitkäjänteiseen ja monilajisuutta edistävään kehitykseen.

Peruskysymykset, tiivistelmä:

Hämeenkylän kaupunginosa, on vehreä ja tavoitteena on säilyttää se sellaisena. Viheralueita on yli 40% alueen pinta-alasta. (v.2017)

Reittejä ja palveluita kehitetään niin, että alueen tärkeiden ympäristöjen, kuten Lammaslammen, vehreys, ekologiset yhteydet ja erityisesti suojellut lajit (viitasammakot) säilyy. Luontoarvot tulee ottaa huomioon alueen kehittämisessä kuten liito-oravien yhteydet, pesäpuut ja elinympäristö.

Pähkinäpuiston pähkinäpensaslehto on SL-aluetta ja sinne tulisi teettää hoito- ja käyttösuunnitelma, jolloin voidaan pohtia kulunohjausta ja opastustarpeita alueella.

Kuvalähde Wikipedia

2.2 Vihreä ja viihtyisä Pähkinärinne
2.2.1 Luonnon kokemisen mahdollisuuksia
2.2.2 Luontoarvot
2.2.2 Nykyiset *ja uudet* **viher- ja liikuntapalvelut**
2.2.3 Ulkoilureittien Tavoitesuunnitelma

Jarmo Saarikivi, 2018: Vantaan viitasammakkokartoitus.
Faunatica 2022: Vantaan Lammaslammen asemakaava-alueen luontoselvitykset.
Ramboll 2022:Vantaan liito-oravan suojelusuunnitelma.
Faunatica 2020: Lahokaviosammal Vantaalla: esiintymisselvitys ja suojelusuunnitelma.
SAAVU-Analyysi tehty 9/2023
Viheralueiden palveluverkkosuunnitelma 2022-2031
Ulkoiluverkkojen tavoitesuunnitelma v. 2021
SAAVU-Analyysi 9/2023

2.2.1 Luonnon kokemisen mahdollisuuksia

Viheralueiden tarjoamia ja vaalittavia erityisiä luonnon kokemisen mahdollisuuksia.

Ote Vantaan Viheralueiden palveluverkkosuunnitelmasta 2022-2031

LIITE: Kaupunginhallitus 02.09.2024 / 16 §

Kuvassa hahmottuu selvästi Pähkinärinteen tärkein Ympäristöpiirre, Lammaslammen ja Lammasojan laakso

Erityisiä luonnon kokemisen mahdollisuuksia, kuten luontoarvoja tai iäkästä puustoa

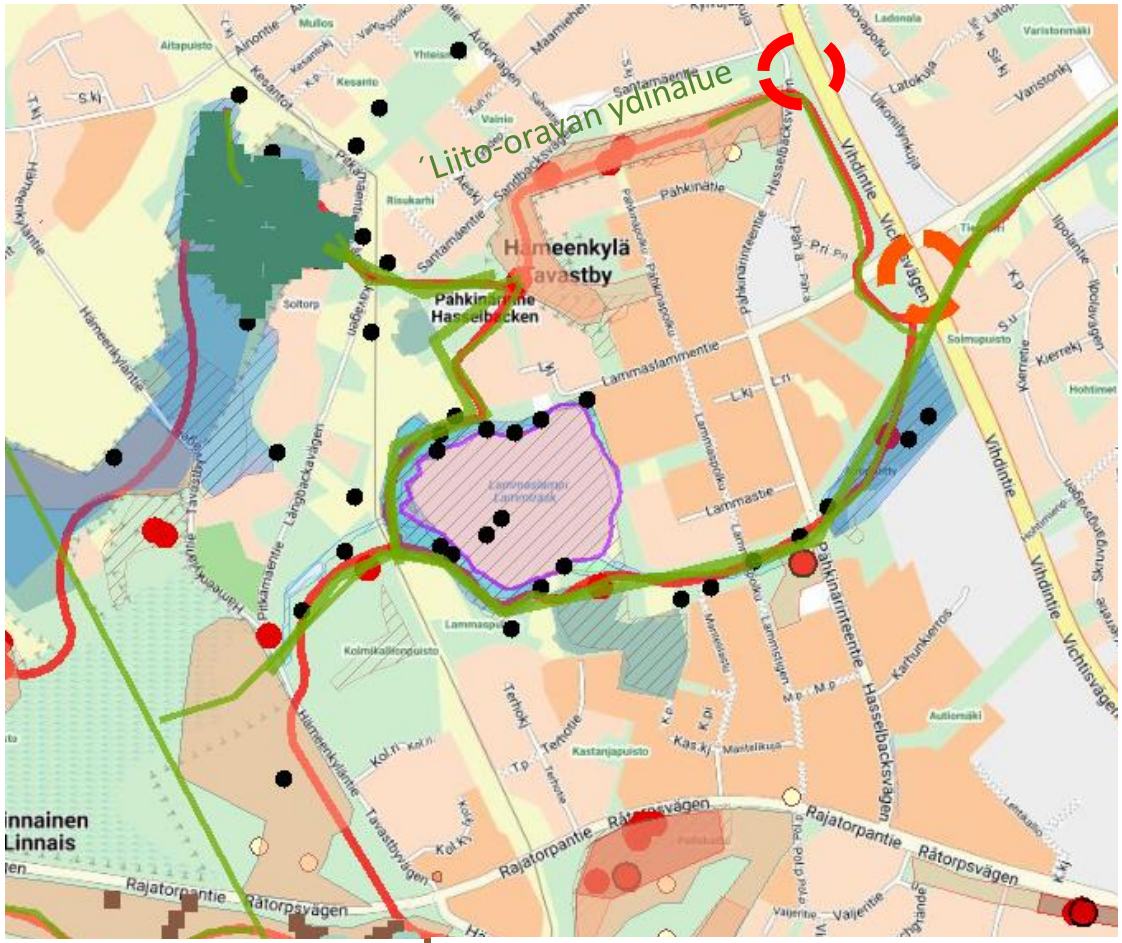
- joitakin erityisiä luonnon kokemisen mahdollisuuksia
- jonkin verran erityisiä luonnon kokemisen mahdollisuuksia
- paljon erityisiä luonnon kokemisen mahdollisuuksia
- runsaasti erilaisia luonnon kokemisen mahdollisuuksia

JOHTOPÄÄTÖKSET: Yhteydet lännen luontoalueisiin on ylläpidettävä

Vihreys- saavutettavuus SAAVU-analyysin (kts. Liite) tulokset ovat hyvät, niitä ylläpidetään myös liittämällä Karhunkierroksen uudet asuinkorttelit verkostoon jolloin läpikulku Autiomäestä Autioniittyyn järjestyy asuinkortteleiden läpi, myös poikittain)

Vantaa

2.2.2 Luontoarvot

Kehitettävä liito-oravayhteys:
Alueen ja Vihdintien varret säilyttävä riittävän puustoisena. Tarkemmin suunniteltava sijainti ja tarvittavat toimenpiteet. Liito-oravayhteydet on turvattava

Kehitettävä ekologinen yhteys:
Lammasoja
Lisäämällä vaihtoehtoisia reittejä sekä turvaamalla puustoiset yhteydet. Puustoisten alueiden määrä ei saa vähentyä.

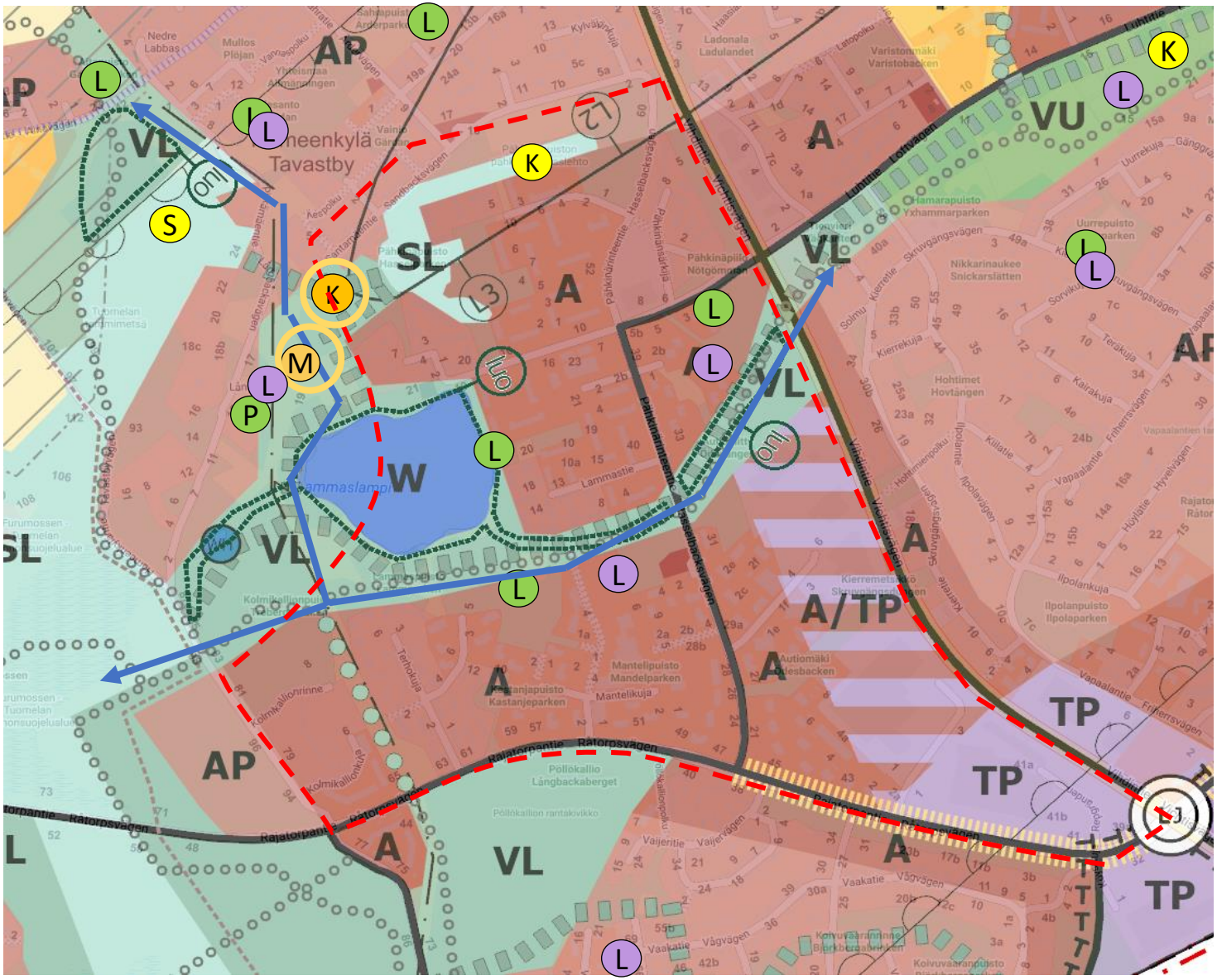
Liito-oravapuut
- Kolopuu
- Papanapuu
- Pesäpuu

Liito-oravan yhteydet
- Kehitettävä yhteys
- Rakennettava ylitysalue pääväylällä
- Tärkeä yhteys

Liito-oravan elinalueet
- Elinympäristö
- Soveltuva elinympäristö
- Potentiaalinen alue

Lahokaviosammal
- Sammal
- Lahokaviosammal
- Esiintymäalue

2.2.2 Nykyiset *ja uudet* viher- ja liikuntapalvelut

Uusi palvelu

Leikkipaikat:
- Aitapuisto (Ainontie 21b) L
- Autioniitty (Lammasrinne 1)
- Kesanto (Kesantokuja 16)
- Pöllökallio Veitsitie 18)
- Lammaspuisto I, (Lammastie 20)
- Lammaspuisto II, (Mantelilastu 6)
- Vapaalanaukee (Kierretie 50)
- Sahrapuisto (Sahatie 18)

Koira-aitaukset:
- Pähkinäpuisto (Pähkinärinteentie 60) K
- Vapaalan liikuntapuisto koira-aitaus (Luhtitie 17)

UUSI Lammaslammen koira-aitaus

K

Palstaviljelyalue:
- Långbackan viljelypalstat P

Liikuntapalvelut: L
-Lammaspuiston ulkokuntoilupaikka
-Puistokenttä kesanto, koripallo, (Kesantokuja 16)
-Puistokenttä Autioniitty
Vapaalan liikuntapuiston luistelualue
-Vapaalan aukean ulkokuntoilupaikka ja parkouralue
-Pähkinärinteen koulun luistelukenttä
-Puistokenttä Pöllökallio

UUSI Monikäyttönurmi, Kolmikallionpuisto

M

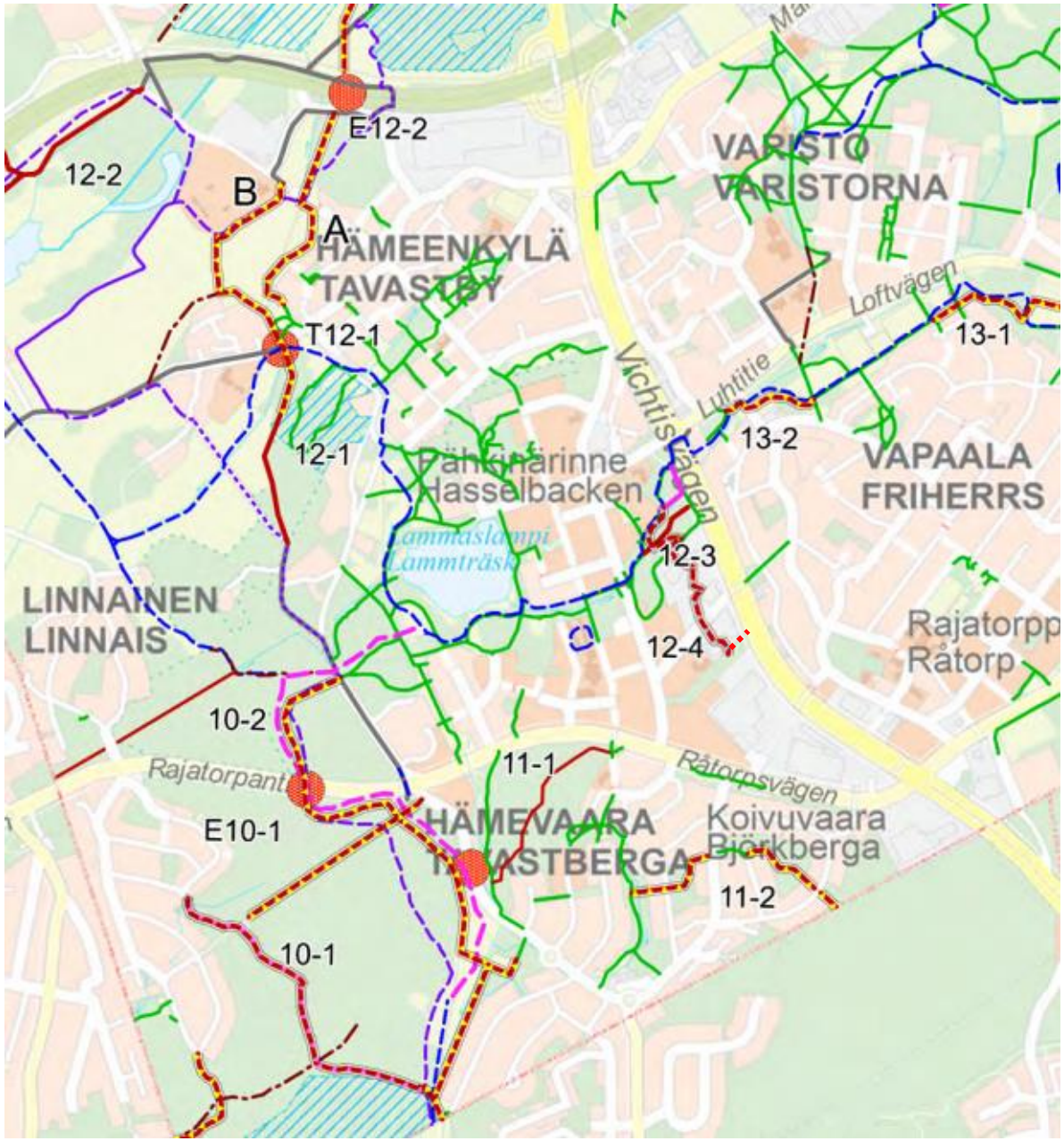
Hiihtolatu: S
- Merkitty sinisellä viivalla

Soltorpin luonnonsuojelualueen luontopolku
Viheralueiden palveluverkkosuunnitelma 2022-2031

VIHREÄ JA VIIHTYISÄ PÄHKINÄRINNE

2.2.3. Ulkoilureittien Tavoitesuunnitelma

- **Yleissuunnitelma-alueella suurin parannus on reitti Karhunkierroksen läpi. Itä-länsiyhteys parannettava myös ja suorin reitti Pähkinärinteen keskustaan. Autioniityn jyrkänteessä olisi mahdollista rakentaa kuntoportaan.**

- **Autiomäen kautta yhteys Vihdintien baanalle voidaan tutkia. Muilta osin yhteydet on tässä maaston takia lähinnä samoiluluonteisia.**

Ulkoiluverkkojen tavoitesuunnitelma v. 2021

Vantaa

2.3 Toimiva ja sujuva Pähkinärinne

TILANNE, HAASTEET:

Miten koulu mahtuu? Miten riittävät päiväkodit, Muut palvelut? Miten saadaan kaupalliset palvelut kehittymään?

RATKAISUT:

Toiminallisuus – viihtyisyys

Pähkinärinteen luonnonläheisyys ja kauniisti tiivistetty rakentaminen luo tulevaisuudessakin hyvän pohjan monipuolisille palveluille kävelyetäisyydellä. Palvelut ja liikenne muodostavat keskeinen osa alueen viihtyvyydestä, toimimalla mahdollisimman juohevasti. Alueelle pitää luoda edellytykset mahdollisimman monipuolisen julkisen ja kaupalliseen palvelutarjontaan, ja liikkumiselle.

Toiminallisuus – saavutettavuus

Keskittämällä palveluita asutuksen lähelle ja joukkoliikenteen varrelle säilytetään ja parannetaan niiden saavutettavuutta mahdollisimman monelle.

Toiminallisuus – palvelut

Palvelut pyritään keskittämään lähelle alueen keskustaa, ja kevyen liikenteen solmukohtiin. Koulu- ja päiväkotiverkon laajentumiselle tältä pohjalta etsitään jatkuvasti eri mittakaavaisia ratkaisuja.
Ollaan myös avoimia ostoskeskuksen mahdollisille kehittämisaloitteille.

Toiminallisuus -Työpaikat:

Alueen työpaikat ovat palvelutyöpaikkojen ohella keskitetty Vihdintien risteysalueelle, työpaikkaliikenteen ja yleisen näkyvyyden suosimille sijainneille.

Toiminallisuus - ilmastoviisaus

Muu kuin autoliikenteen käyttö pyritään suosimaan, hyvillä kevyenliikenteen yhteyksillä ja edistämällä paikallisia palveluita

2.3 Toimiva ja sujuva Pähkinärinne
2.3.1-1. Nykyiset kaupalliset palvelut + näkymät
2.3.1-2 Kaupalliset lähipalvelut, Ostoskeskuksen ympäristön kehittäminen
2.3.2-1 Päiväkoti- ja Koulut laajenemistarpeet 2030
2.3.1-2 Tutkitut Pk-vaihtoehdot
2.3.1-3 Autioniityn Pk ”Hybridikortteli”
2.3.1-4 Karhunkierroksen Päiväkoti
2.3.1-5 Koulutilanne ja laajenemistarpeet
2.3.1-6 Koulun laajenemissuunnat

2.3.2 Liikkuminen ja liikenne
2.3.2-1 Joukkoliikenne
2.3.2-2 Raitiotievaraukset Espooseen ja Helsinkiin
2.3.2-3 Pähkinärinteen raitiotievaraus
2.3.2-4 Jalankulku ja pyöräliikenne
2.3.2-5 Liikenne-ennuste
2.3.2-6 Risteysten luonne, Muistettavuus ja informatiivisuus
2.3.2-7 Risteysten luonne, sovelluksia
2.3.2-8 Risteysten luonne, liikenne/etelä
2.3.2-9 Risteysten luonne, liikenne/pohjoinen

Peruskysymykset, Tiivistelmä:

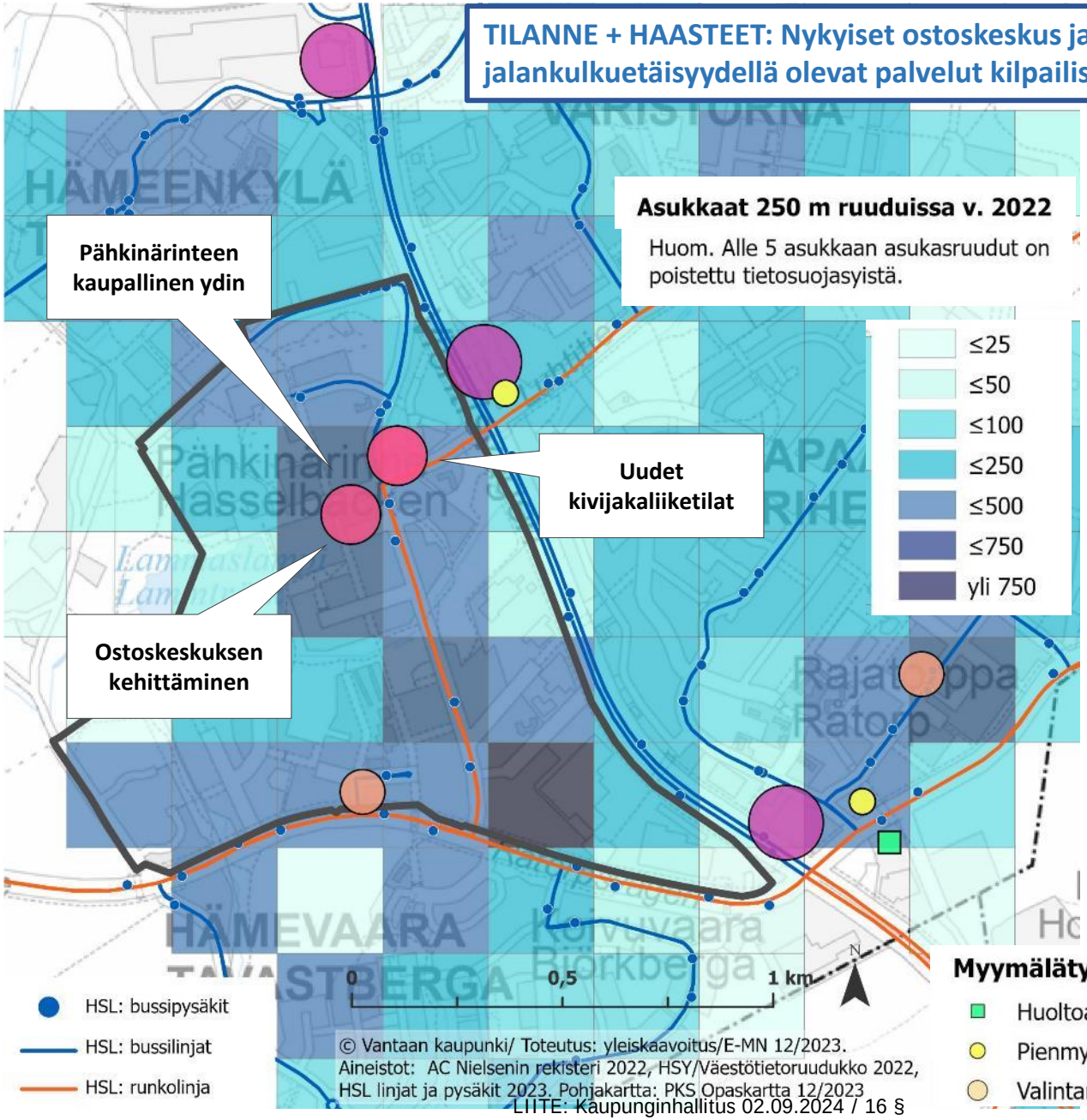
Koulu- ja päiväkotiverkkoa kehitetään.

Päivittäistavarakaupan ja muidenkin hyödykkeiden tarjonta pyritään vahvistamaan alueella.

Liikenteen verkostot pidetään hyvinä, eritoten myös kevyenliikenteen ja viheryhteyksien osalta

2.3.1-1. Nykyiset kaupalliset palvelut + näkymät

TILANNE + HAASTEET: Nykyiset ostoskeskus ja myymälät tulisi kehittää jotta jalankulkuetäisyydellä olevat palvelut kilpailisivat valtateiden markettien kanssa

Suunnittelualueella on kolme päivittäistavarakauppaa:

- K-supermarket Pähkinärinne ostarilla
- K-Market Mantelikuja, palvelee myös Hämevaaraa ja Linnaista
- Alepa

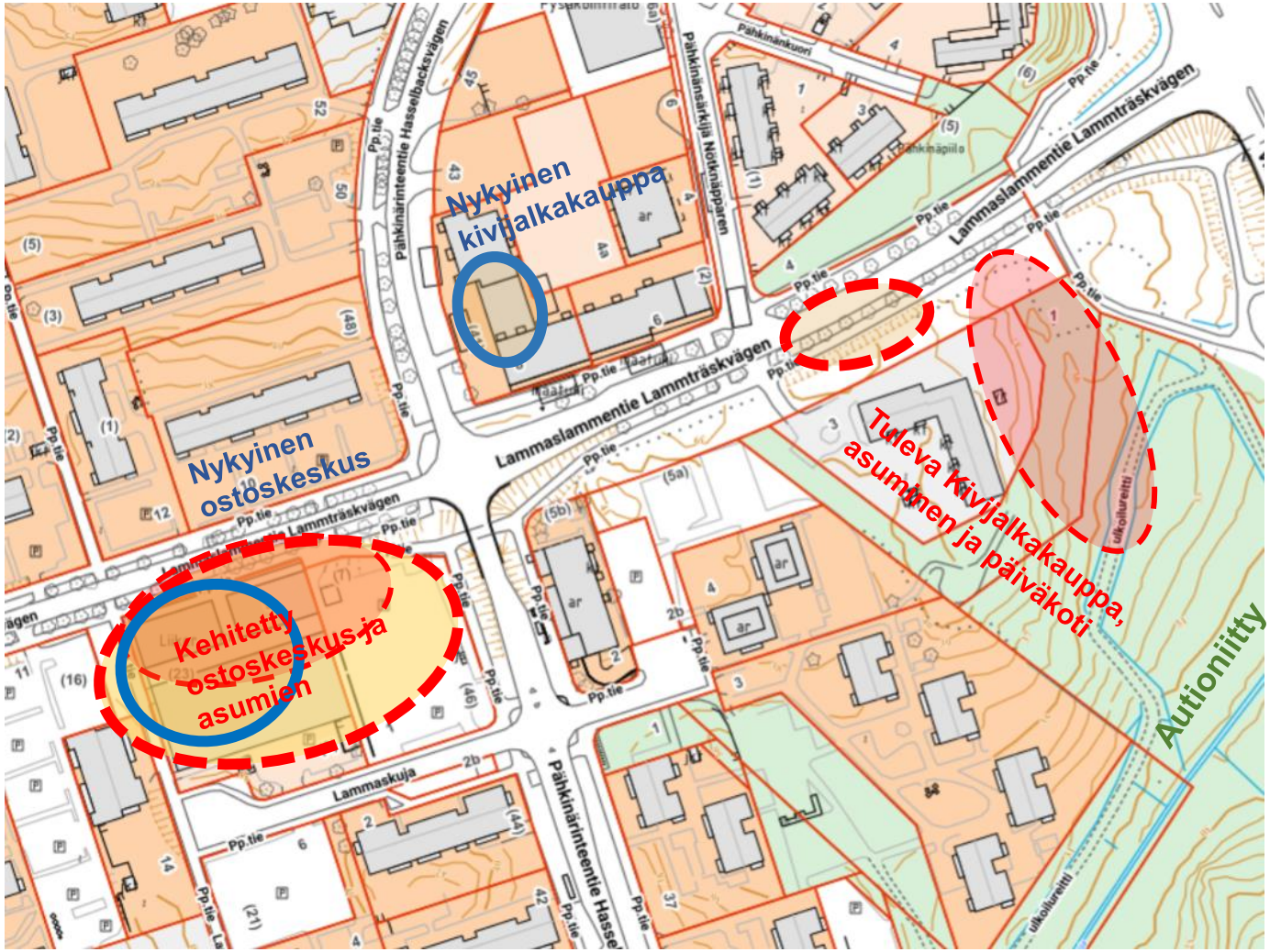
Ostarilla on lisäksi muita kaupallisia palveluita: R-Kioski, ravintolat, kampaamo ja kauneushoitola.

Vihdintien varrella on lisäksi muita supermarket-tasoisia päivittäistavaramyymälöitä:
Lidl sekä K-supermarket Herkkupähkinä ja K-Supermarket Hämeenkylä.

NÄKYMÄT JA RATKAISUT:
Ostoskeskustaa toivotaan kansalaiskyselyssäkin kehitettävän.
Uuttaa liiketilaa suunnitellaan Autioniityn hybridikorttelin maantasokerrokseen.

Toimiva ja sujuva Pähkinärinne

2.3.1-2 Kaupalliset lähipalvelut, Ostoskeskuksen ympäristön kehittäminen

Pähkinärinteen keskustan kehittäminen on keskeinen toimenpide kestävän autoriippumattoman asuinympäristön luomiselle

Nykytilanne

Kauppaa yhteensä 3190 k-m2
Ostoskeskus 2490 k-m2
Pähkinänsärkijä 700 k-m2

Lisärakentaminen:

Kauppaa:

Ostoskeskus
+500-1500 k-m2

Autioniityn kivijalkakauppa
+150

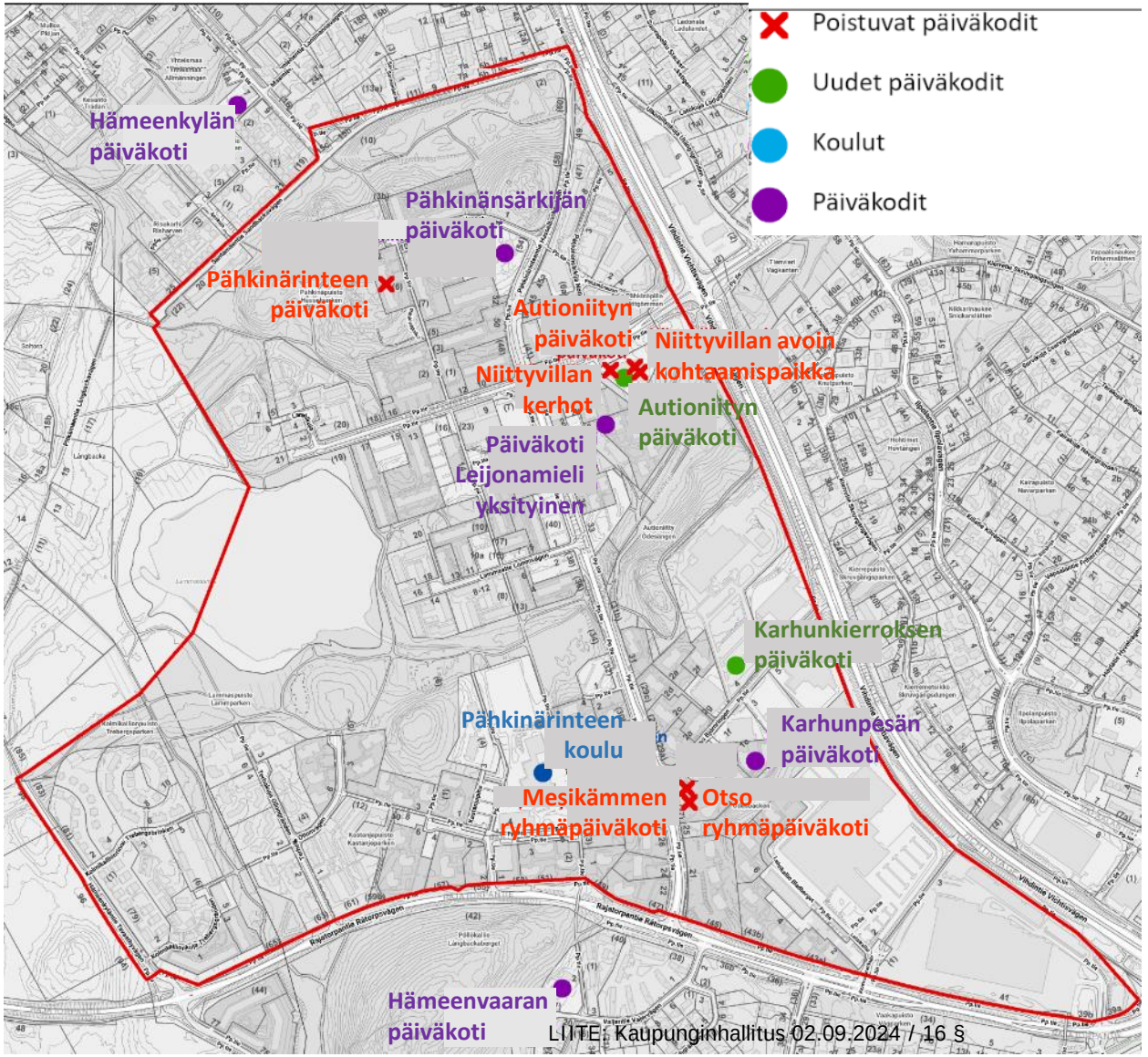
Asuminen:

Ostoskeskus
n. 1000-2000 k-m 2
Autioniitty n 10 000 k-m2

Toimiva ja sujuva Pähkinärinne

2.3.2-1 Päiväkoti- ja Koulut, laajenemistarpeet 2030

TILANNE + HAASTEET : Päiväkodit ja koulut eivät riitä uudisasumiselle, Päiväkodeissa myös teknisiä haasteita

KASO / Hannu Haarala: Lähtökohtana on, että alueen koulut ovat täynnä. Jos alueelle tulee väestönkasvua, tulee se huomioida koulutonttitarpeena.

Lapsi määrän lisäys lisärakentamisen myötä =>2035. +150

RATKAISUT:

Päiväkodit:

Poistuvat:
Pähkinärinteen Pk 2026 4 ryhmä, 84 lasta
Autioniityn Pk 2024 4 ryhmä, 84 lasta

Uudisrakennukset :
Karhunkierros 2026 8 ryhmää n. 170
Autioniitty 2030+ 8 ryhmää n. 170

(Tuleva päiväkotiverkkoselvitys 2024)

Koulu:

Nyk. paikkamäärä	Tarve 2035
hlö 413	+ 150 = 563
Nykyinen koulu	
k-m2 4745	+ 1095 = 5840

Nykyinen kerrosala: k-m2 6200 + 1800 (neuvola, kirjasto) riittää.

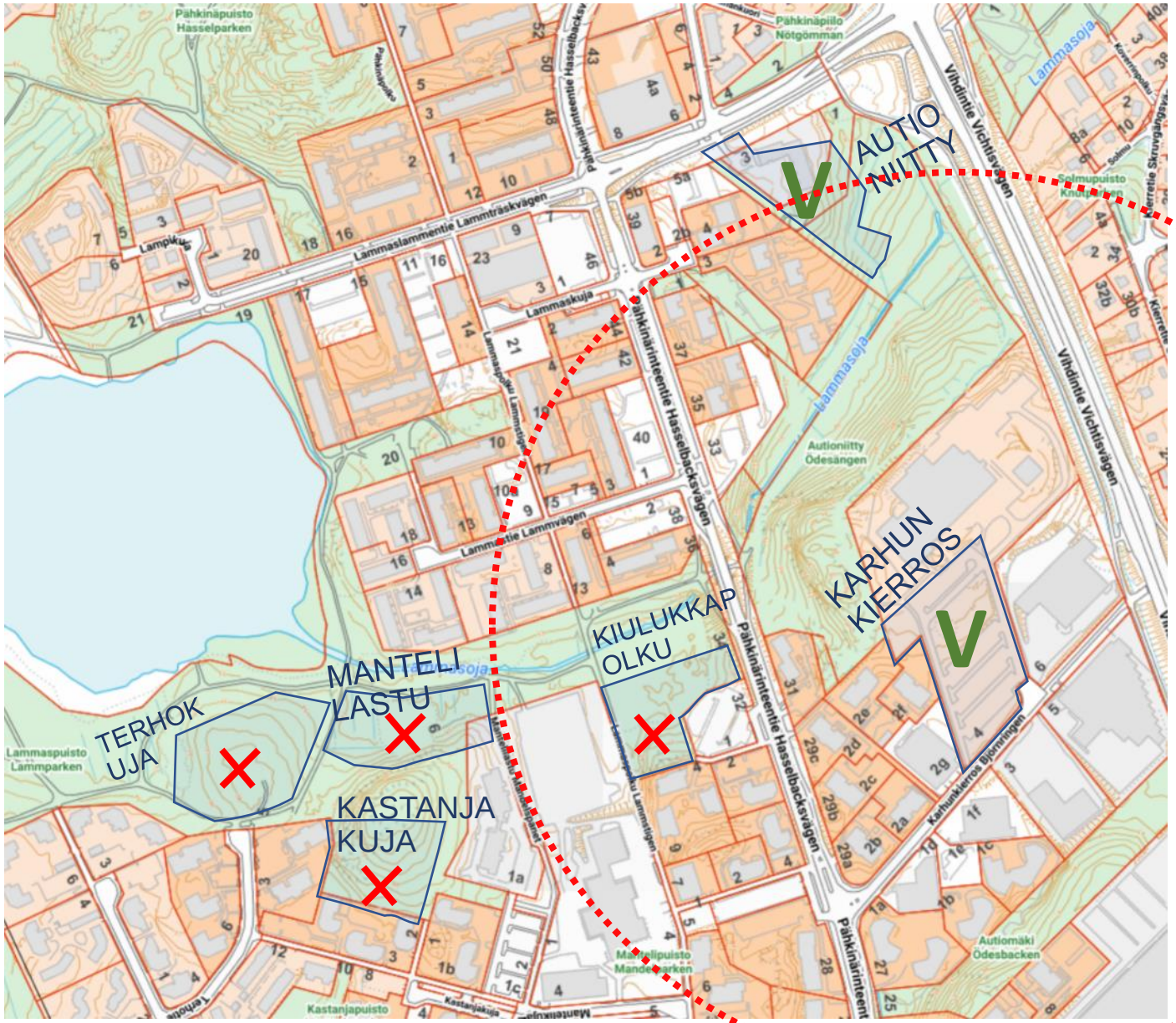
Koulua ja mahdollisesti pihaa laajennetaan kts. seuraavat diat:

Huomioitavaa: Pelkkä lisää rakennusoikeus tontille ei riitä perustieksi laajentaa koulua, vaan täytyy tarkastella myös tontin koon riittävyyttä kasvavalle oppilasmäärälle sekä laajennuksen mielekkyyttä palveluverkon ja koulun toiminnan näkökulmasta.

Toimiva ja sujuva Pähkinärinne

Vantaa

2.3.1-2 Tutkitut Pk-vaihtoehdot

Hylätyt X ja valitut V päiväkotitontit:
Terhokuja, Mantelilastu ja Kastanjankuja viheralueilla, Kiulukkapolku turvesuolla

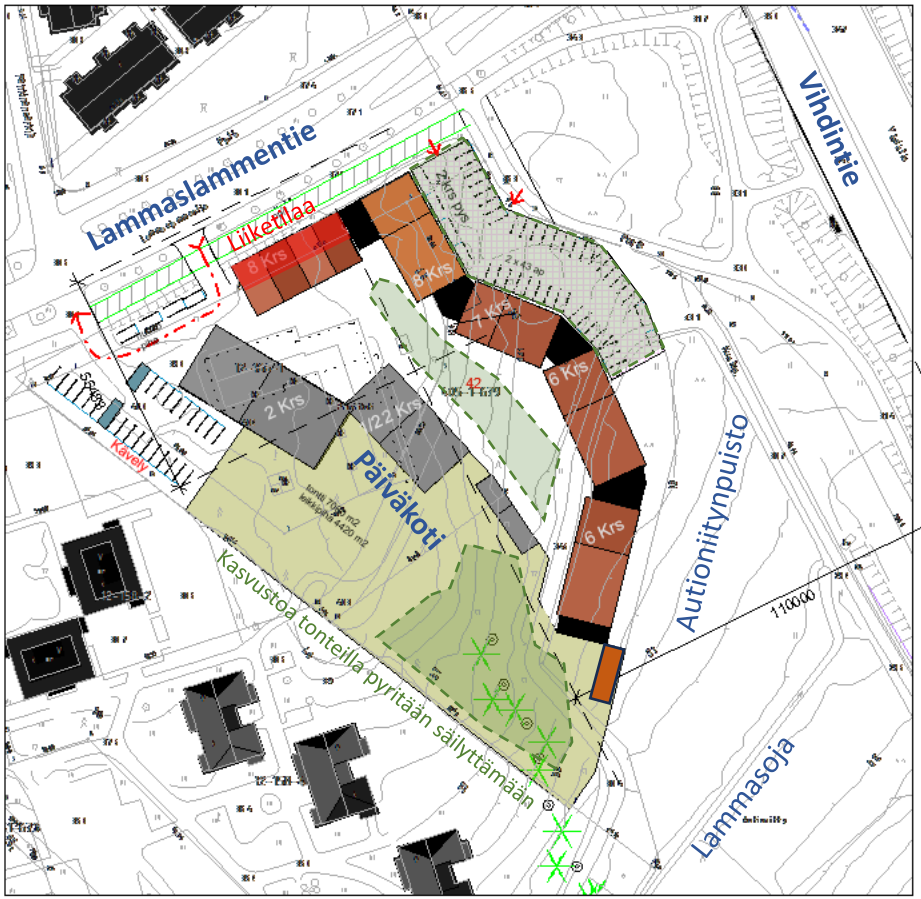
Todettiin että Autioniittyyn onnistuu päiväkoti, hybridikorttelissa, hiukkasista huolimatta.

Karhunkierroksella tontti on yksityinen mutta muut ehdot täyttyvät hyvin, myös saavutettavuus. Vapaalastakin kevyen liikenteen alikulun läpi

Toimiva ja sujuva Pähkinärinne

Vantaa

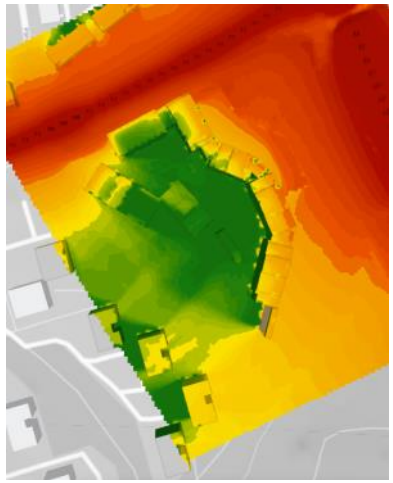
2.3.1-3 Autioniityn Pk ”Hybridikortteli”

Toimenpide: . Uuden päiväkodin rakentaminen vanhan päiväkodin tilalle, herkän hiukkasrajan ulkopuolelle. Itänaapuriin rakennetaan melulta ja hiukkasilta suojaavia kerrostaloja.

Tontin koko 7050 m2
Pk.Kerrosala 2200 k-m2

Etäisyys runkolinjaan: 220 m
Ostoskeskukseen: 190 m
Lähikauppaan: 100 m
Karhunkierrokseen uudisrakennusalueeseen: 480 m

Melutilanne, vihreä ok

+ edullinen sijainti kaupunkirakenteessa
+ Tontin vieressä voi aluetta käyttää asuntorakentamiseen
n.10.000 km2 , 200 asukasta + liiketiloja kadun varteen 150 k-m2

Vantaa

2.3.1-4 Karhunkierroksen Päiväkoti

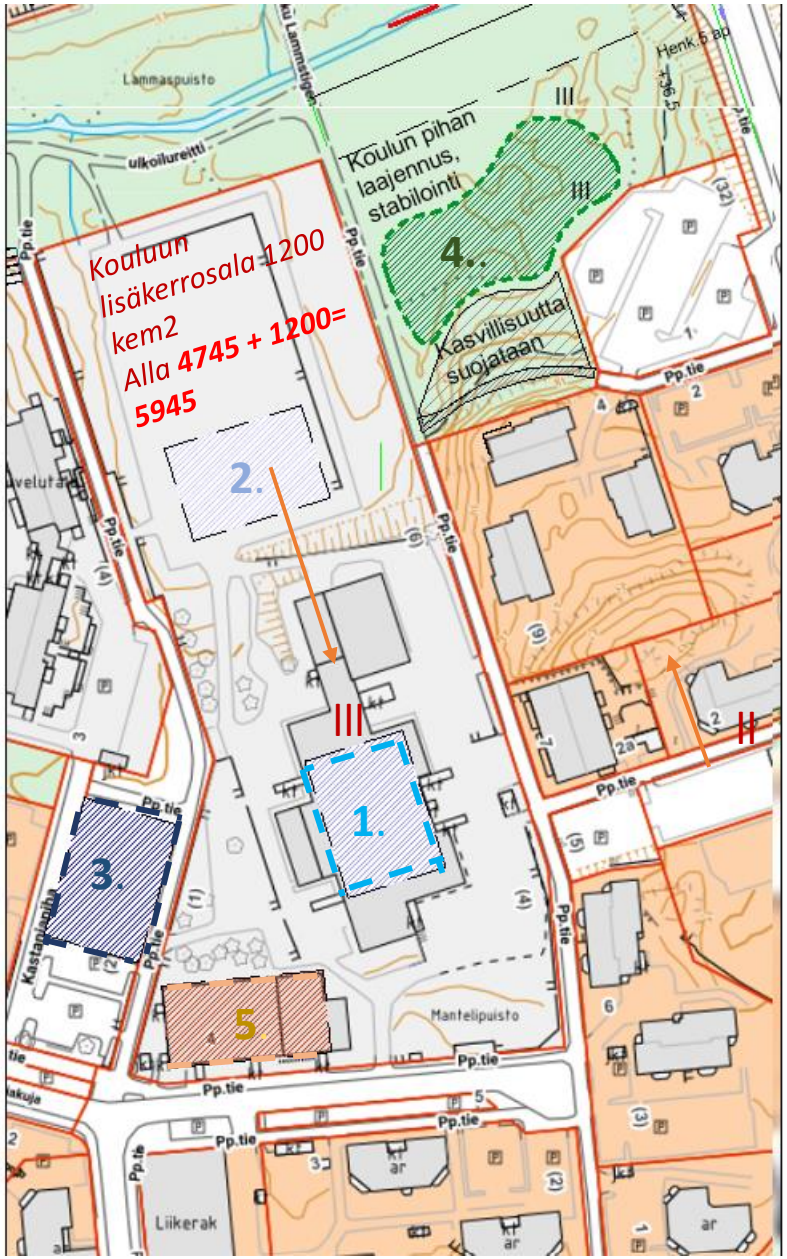
Toimenpide: Uuden päiväkodin rakentaminen Karhunkierroksen Veikkauksen pysäköintipaikalle

Tontin koko	*7450 m2*
Kerrosala	*2600 km2*
Etäisyys runkolinjaan:	*290 m*
Ostoskeskukseen;	*550 m*
Lähikauppaan:	*570 m*
Autioniityn uudisrakennusalueeseen :	*510 m*

+ Hyvä sijainti kaupunkirakenteessa ja uudisrakentamisen lähettyvillä
+ OK pohjaolosuhteet, Ei tuhoa luontoa, ei maisemaa!

Kuva: Maisema-arkkitehtitoimisto Kokoma

2.3.1-5 Koulutilanne ja laajenemistarpeet

Lähtökohtana on, että alueen koulut ovat täynnä. Tilanteen ratkaisu haetaan tarkastelemalla kouluverkkoa kokonaisuutena.

Alueelle tuulee lisää väestöä 1500 v 2030 mennessä
Tämä tietää koulun laajenemistarve 190 oppilaalle.

Jääkö koulu alakouluksi vai tuleeko yhtenäiskoulu jää harkittavaksi.

Nykyisen koulun tontti on keskeisellä sijainnilla joten sen käytön tehostamista on tutkittava. Ehdotukset asemaalla ja niiden selostukset seuraavalla sivulla
Muita isoja koulutontteja ei ole alueella tarjoilla.

Tonttitarve 2,1-2,5 ha. Nykyinen tontti sisältäen kirjasto 2,47 ha
Pihalisä: Alustavan arvion mukaan voidaan käyttää osa (n. 0,2 ha) Kiulukkapolun pohjoispuolen alueesta pihana. (kohta 4)

Kerrosalatarve
Nykyinen kapasiteetti 373 oppilasta + neuvolassa 44= 416 oppilasta Lisäys 190 oppilasta.
(100 oppilaille tarvitaan 380 hym. 2 + 190 muut oppimistilat = 570 hym2)

1,90 lisätilaa (brutto) x 570 hym2 x kerroin 1,28(rakenteet , aputilat) =

1386 k-m2 tarvittava lisäkoulukerrosalaa

Nykyinen koulu 4745k-m2 (rak.oikeus 6200),
Kirjasto-neuvola 1177 K-m2 (rak.oikeus 1850)

Toimiva ja sujuva Pähkinärinne

Vantaa

2.3.1-6 Koulun laajenemissuunnat

Kouluratkaisussa voidaan Pähkinärinteessä edetä usealla tavalla, yhdistäen tai erikseen:

1.Vanhan koulun kokonainen tai osittainen purku ja/tai tehokkaampi uudelleen muokkaus. Esimerkiksi lisää kerroksia.
Alustava suositeltavuus: (1-5) : **2** *+ Sovitus tarpeisiin, - resurssiviisaus, rakennushistoriallisten arvojen huomioita jättäminen, -väistökoulu tarvitaan*

2.Käytettävän normiston tarkistus esimerkiksi pihojen ja kattojen käytön ja koon suhteen. Vuorottaiskäyttöä tutkitaan.
Alustava suositeltavuus: 4, *Pidemmällä tähtäyksellä hyvä*
+ resurssiviisaus, rakennushistoriallisten arvojen huomioiminen, hinta
- Sovitus tarpeisiin

3. Koulun pysäköinnin kattamien esimerkiksi leikkikenttätasolla, tai salilla, jolloin vanhan pihan tai salin k-m2 vapautuu muuhun käyttöön.
Alustava suositeltavuus: 3 *?hinta ? Verrattava Kiulukkapolun puistoalueen maaparannuksiin, + Kiulukkapolun metsikkö säilyy.*

4. Viereisen (koillisessa) Kiulukkapolun puistoalueen osittainen käyttö pihana, jolloin nykyiselle pihalle voidaan rakentaa.
Alustava suositeltavuus: 3 *+ ei mahdoton, osittain, – hinta, hiilijalanjälki*

5. Kirjastorakennuksen käyttö, laajennettuna, tai sen paikalle rakennettu uusi koulutila,.
Alustava suositeltavuus: 4 *jos Rakennuksen arkkitehtonisia arvoja voidaan huomioida ja tilat kirjastolle varmistuu.*

Toimiva ja sujuva Pähkinärinne
Vantaa

2.3.2 Liikkuminen ja liikenne

Liikenne – viihtyisyys

Autoilun säätely ja hyvin hoidetut joukkoliikenteen sekä jalankulun ja pyöräliikenteen verkostot houkuttelevat niiden käyttöön.

Liikenne – saavutettavuus

Toimivat lähipalvelut vähentävät auton käyttöä.

Liikenne – palvelut

Alueen kehitys tukeutuu toimivaan runkolinjaverkkoon, sekä hyviin yhteyksiin Myyrmäkeen ja Louhelaan Rajatorpantien ja Luhtitien kautta. Pääpyöräreitit parantavat osaltaan pidemmän matkan pyöräilyn mahdollisuuksia.

Liikenne – työpaikat

Rajatorpantien ja Vihdintien risteysalueiden työpaikkoihin kehitetään hyvä ja toimiva yhteys, ajan mittaan raitiotien tukemana.

Liikenne – ilmastoviisaus

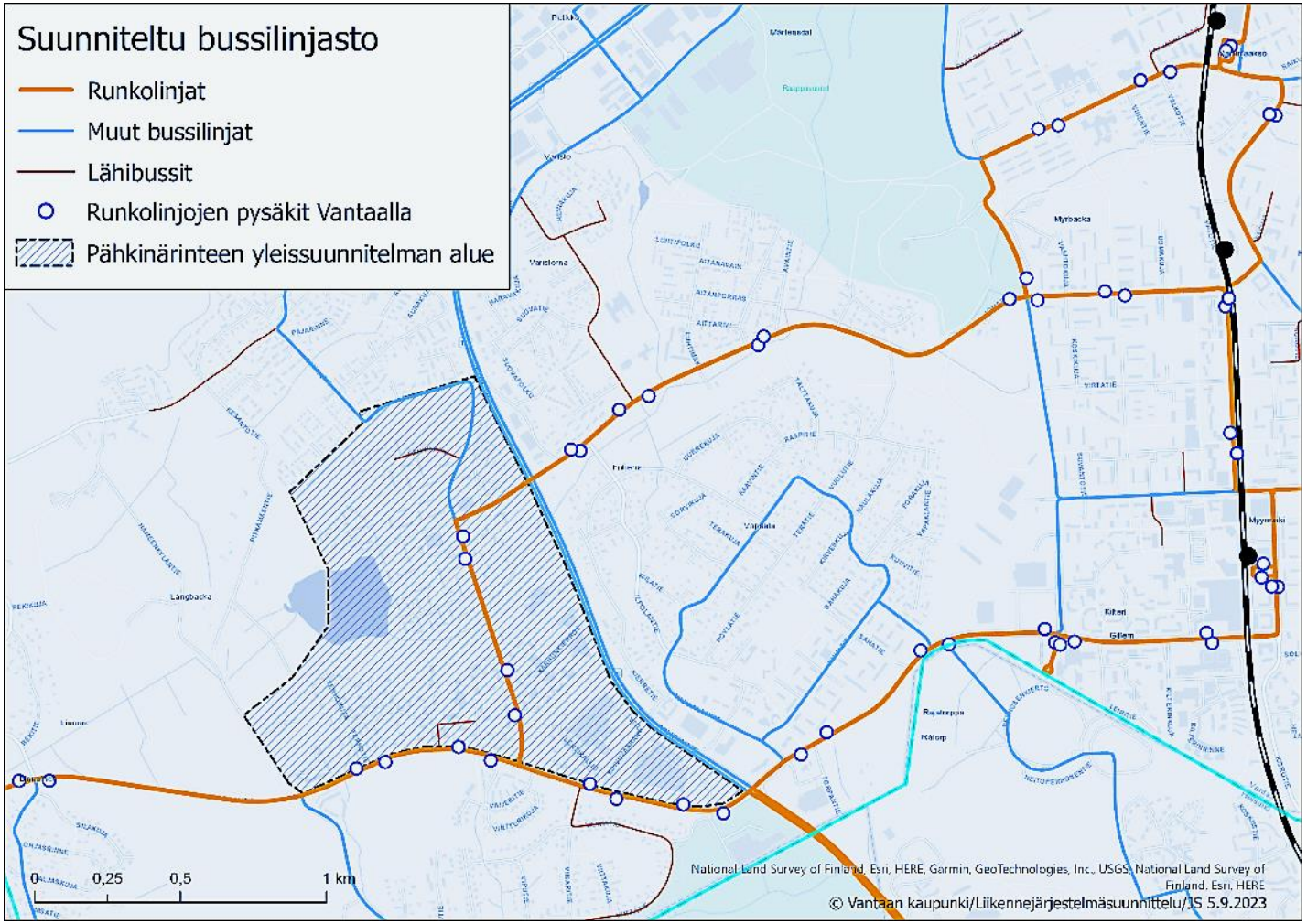
Autoilun vähenevä käyttö ja parannetut lähipalvelut auttavat vähähiilisempään elämäntapaan. Liikennepoliittisen ohjelman (2023) mukaisesti alue on kestävän liikkumisen aluetta.

2.3.2 Liikkuminen ja liikenne
2.3.2-1 Joukkoliikenne
2.3.2-2 Raitiotievaraukset Espooseen ja Helsinkiin
2.3.2-3 Pähkinärinteen raitiotievaraus
2.3.2-4 Jalankulku ja pyöräliikenne
2.3.2-5 Liikenne-ennuste
2.3.2-6 Risteysten luonne, Muistettavuus ja informatiivisuus
2.3.2-7 Risteysten luonne, sovelluksia
2.3.2-8 Risteysten luonne, liikenne/etelä
2.3.2-9 Risteysten luonne, liikenne/pohjoinen

Lähteet:

- Vantaan yleiskaava 2020
- Vantaan liikennepoliittinen ohjelma
- Vantaan kaupungin kävelyn edistämisohjelma
- Vantaan pyöräliikenteen kehittämisohjelma
- Länsi-Vantaan raitioteiden aluevaraustarkastelu
- Vantaan tie- ja pääkatuverkon liikenne-ennusteet 2023
- Mt 120 (Vihdintie) kestävän liikkumisen laatukäytävän esisuunnitelma välille Rajatorpantie-Ainontie
- Mt 120 Vihdintie jk/pp esisuunnitelma vl. Konalantie – Rajatorpantie

2.3.2-1 Joukkoliikenne

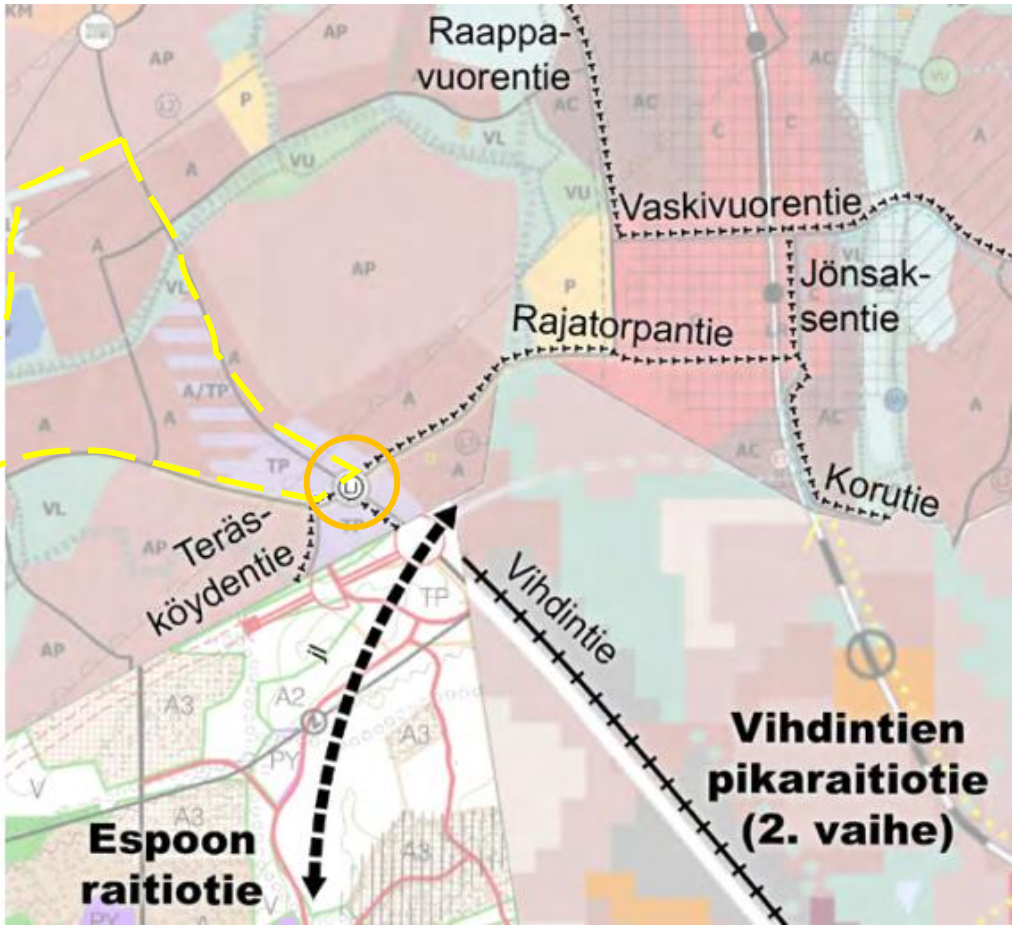
Pähkinärinteen joukkoliikennelinjasto uusiutui elokuussa 2022, kun Hämeenlinnanväylän ja Vihdintien linjastosuunnitelman mukainen linjasto otettiin pääosin käyttöön. Suunnitelmassa Vantaalle esitettiin neljä uutta runkolinjaa, joista kaksi (300 ja 400) aloitti liikennöinnin vuoden 2022 syksyllä ja linjat 520 sekä 530 syksyllä 2023. **Suunnitelluista runkolinjoista kolme palvelee suunnittelualuetta runkolinjan 300 ollessa keskeisin Pähkinärinteen osalta.** Runkolinjojen lisäksi alueella on myös muita bussilinjoja ja linjastoa täydentää edelleen lähibussit.

Runkolinja 300 kulkee Vihdintieltä Pähkinärinteentielle ja siitä edelleen Luhtitietä pitkin Myyrmäen asemalle. Linja tarjoaa suoran yhteyden Helsingin suuntaan ja toisaalta nopean liityntäyhteyden Kehäradalle Luhtitien jatkeen myötä.

Runkolinja 530 puolestaan tarjoaa yhteyden Rajatorpantietä pitkin Myyrmäkeen sekä myös Jorvin sairaalan kautta Espoon keskukseen ja siitä edelleen Matinkylään. Runkolinja 520 sivuaa kaavarunkoaluetta liikennöiden Vihdintien ja Rajatorpantien kautta reittiä Martinlaakso – Myyrmäki – Leppävaara – Matinkylä. Kuvassa on esitetty alueelle suunniteltu bussilinjasto sekä runkolinjojen käyttöön jäävät pysäkit.

Linjasto palvelee aluetta noin vuoteen 2030 asti. Linjastoon saattaa tulla joitain yksittäisiä muutoksia ennen uuden linjastosuunnitelman laatimista. Tulevista linjastoista ei ole vielä tietoa.

2.3.2-2 Raitiotievaraukset Espooseen ja Helsinkiin

Bussirunkolinjojen myötä Myyrmäestä on tullut uusia runkoyhteyksiä Espoon suuntaan. Pidemmällä aikavälillä Vantaan yleiskaava 2020:ssa on varauduttu kahteen joukkoliikenteen runkoyhteyteen Kuninkaankolmion alueella. Yleiskaavan määräyksen mukaisesti nämä voidaan toteuttaa raitioteinä. Todennäköisempi yhteys kulkee Rajatorpantieltä Vihdintielle ja merkintä mahdollistaa yhteydet Leppävaaran suuntaan sekä Helsinkiin. Helsingin yleiskaava 2016:ssa on pikaraitiotievaraus Vihdintiellä.

Espoossa on käynnissä yleiskaavan laatiminen ja mahdollisten raitioteiden linjaukset tarkentunevat sen edetessä. Kuvassa viitteellinen yhteystarve raitiolinjan tarpeesta Espoon suuntaan.

Vantaan yleiskaavassa Vihdintien ja Rajatorpantien liittymässä on lisäksi eritasoliittymävaraus sekä tärkeä joukkoliikenteen vaihtopaikka –merkintä.

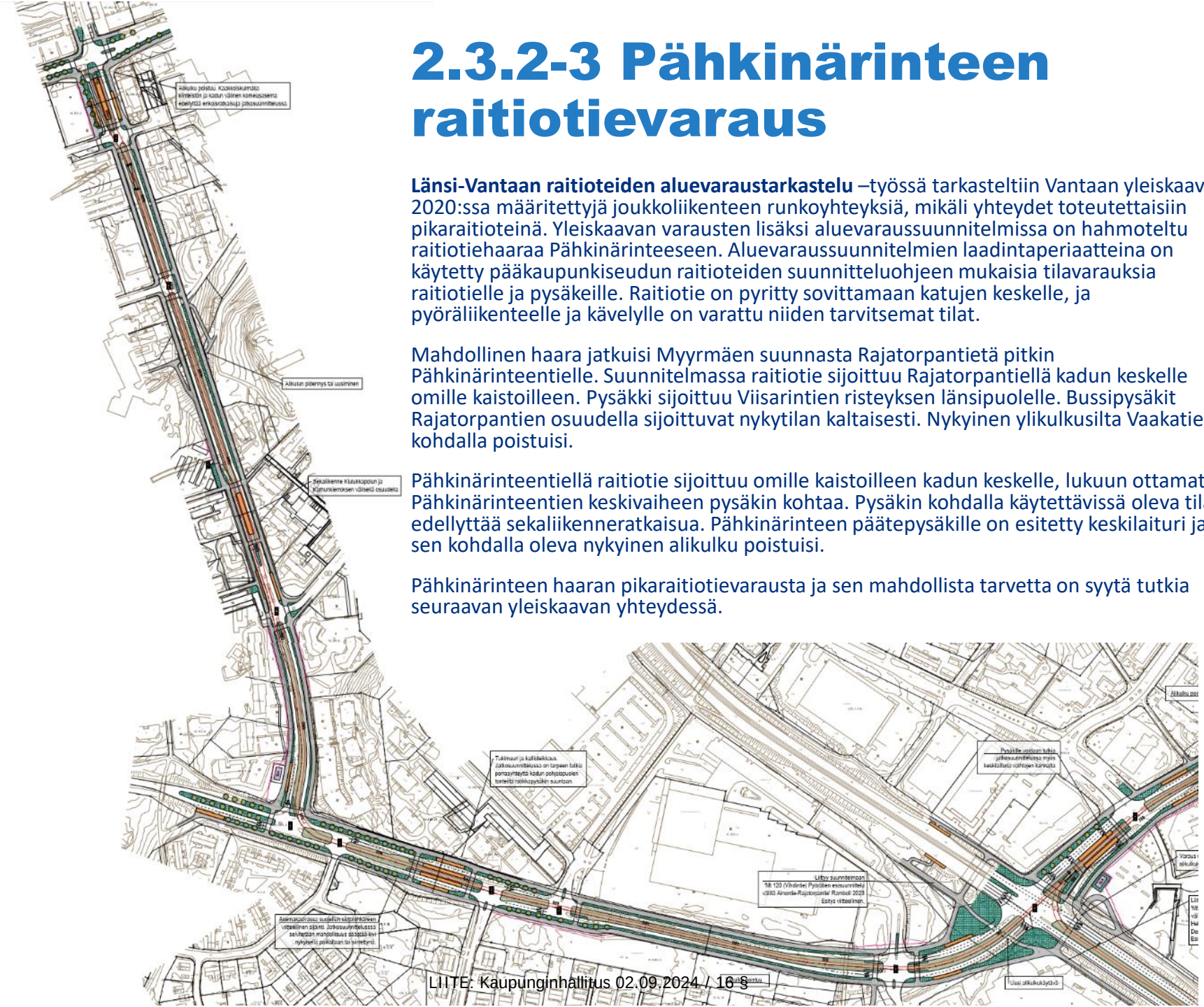
2.3.2-3 Pähkinärinteen raitiotievaraus

Länsi-Vantaan raitioteiden aluevaraustarkastelu –työssä tarkasteltiin Vantaan yleiskaava 2020:ssa määritettyjä joukkoliikenteen runkoyhteyksiä, mikäli yhteydet toteutettaisiin pikaraitioteinä. Yleiskaavan varausten lisäksi aluevaraussuunnitelmissa on hahmoteltu raitiotiehaaraa Pähkinärinteeseen. Aluevaraussuunnitelmien laadintaperiaatteina on käytetty pääkaupunkiseudun raitioteiden suunnitteluohjeen mukaisia tilavarauksia raitiotielle ja pysäkeille. Raitiotie on pyritty sovittamaan katujen keskelle, ja pyöräliikenteelle ja kävelylle on varattu niiden tarvitsemat tilat.

Mahdollinen haara jatkuisi Myyrmäen suunnasta Rajatorpantietä pitkin Pähkinärinteentielle. Suunnitelmassa raitiotie sijoittuu Rajatorpantiellä kadun keskelle omille kaistoilleen. Pysäkki sijoittuu Viisarintien risteyksen länsipuolelle. Bussipysäkit Rajatorpantien osuudella sijoittuvat nykytilan kaltaisesti. Nykyinen ylikulkusilta Vaakatien kohdalla poistuisi.

Pähkinärinteentiellä raitiotie sijoittuu omille kaistoilleen kadun keskelle, lukuun ottamatta Pähkinärinteentien keskivaiheen pysäkin kohtaa. Pysäkin kohdalla käytettävissä oleva tila edellyttää sekaliikenneratkaisua. Pähkinärinteen päätepysäkille on esitetty keskilaituri ja sen kohdalla oleva nykyinen alikulku poistuisi.

Pähkinärinteen haaran pikaraitiotievarausta ja sen mahdollista tarvetta on syytä tutkia seuraavan yleiskaavan yhteydessä.

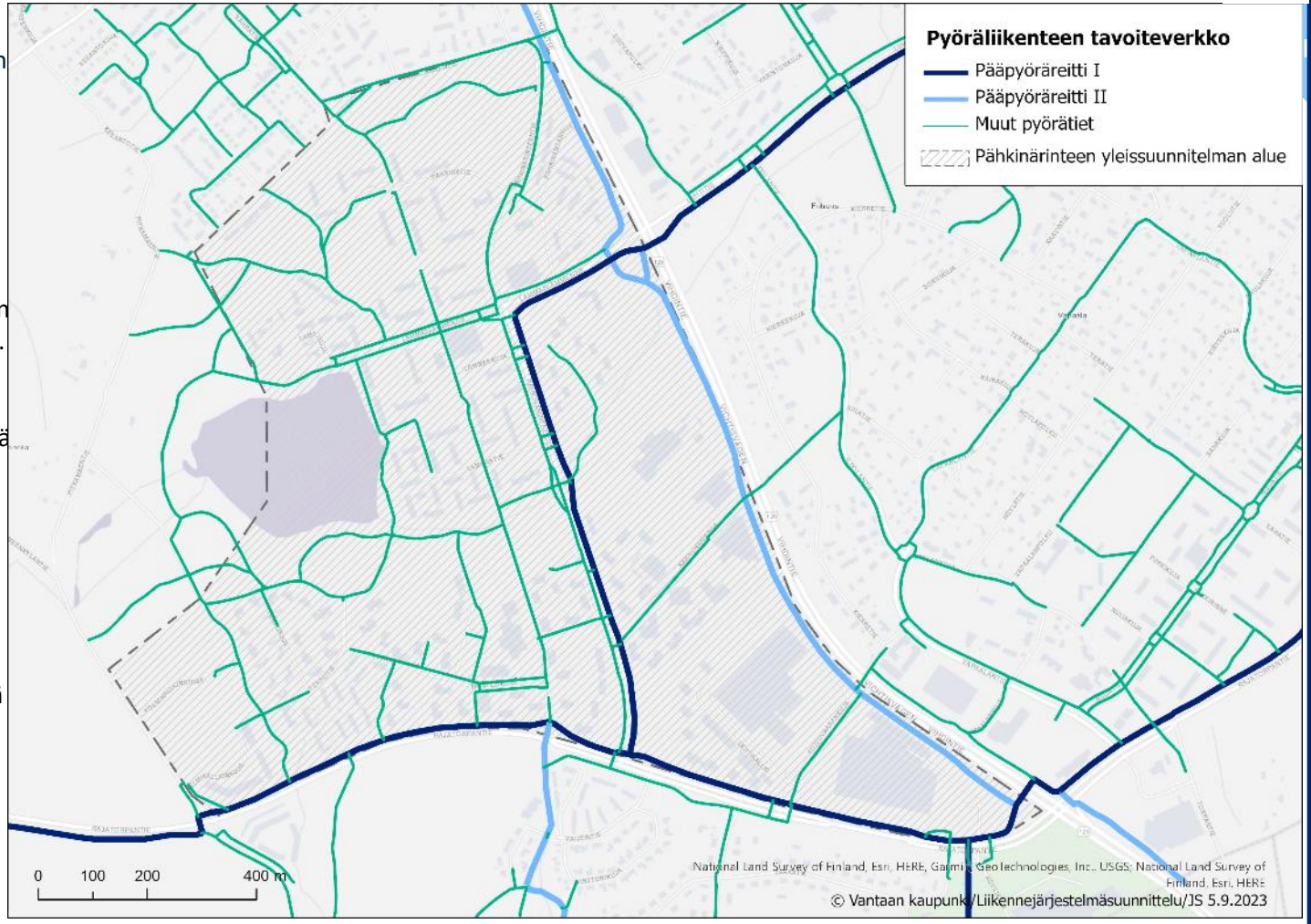
2.3.2-4 Jalankulku ja pyöräliikenne

Vantaalle on laadittu pyöräliikenteen tavoiteverkko vuodelle 2030. Kuvassa on esitetty tämän tavoiteverkon mukaiset pääpyöräreitit Pähkinärinteen yleissuunnitelman alueella sekä niitä täydentävät nykyiset muut pyörätiet.

Pääpyöräreitti I tasoiset reitit kulkevat Pähkinärinteentien itäpuolella, Lammaslammentiellä Pähkinärinteentien itäpuolella sekä Rajatorpantien varressa. Vihdintien varressa kulkee puolestaan pohjoiseteläsuuntainen pyöräliikenteen pääpyöräreitti II. Lisäksi Pähkinärinteessä on paljon alueen sisäistä liikkumista palvelevia muita pyöräteitä. Yleissuunnitelman alueelta pääsee Vapaalaan ja Varistoon useiden Vihdintien alittavien alikulkujen kautta. Pyöräteiden lisäksi alueella on useita jalkakäytäviä sekä ulkoilureittejä erityisesti Lammaslammen ympäristössä sekä Pähkinäpuistossa.

Pääpyörätiet yhdistävät pyöräilyetäisyydellä sijaitsevat paljon liikennettä synnyttävät toiminnot toisiinsa: merkittävät liikuntapaikat ja muut palvelut aluekeskuksiin, aluekeskukset paikalliskeskuksiin ja paikalliskeskukset baanoihin.

Pääpyörätiet erotellaan autoliikenteestä ja pääsääntöisesti myös jalankulusta. Reitit erottuvat maastossa alempiasteisista väylistä leveyden, erottelun, ajoratamaalausten ja opastuksen avulla.

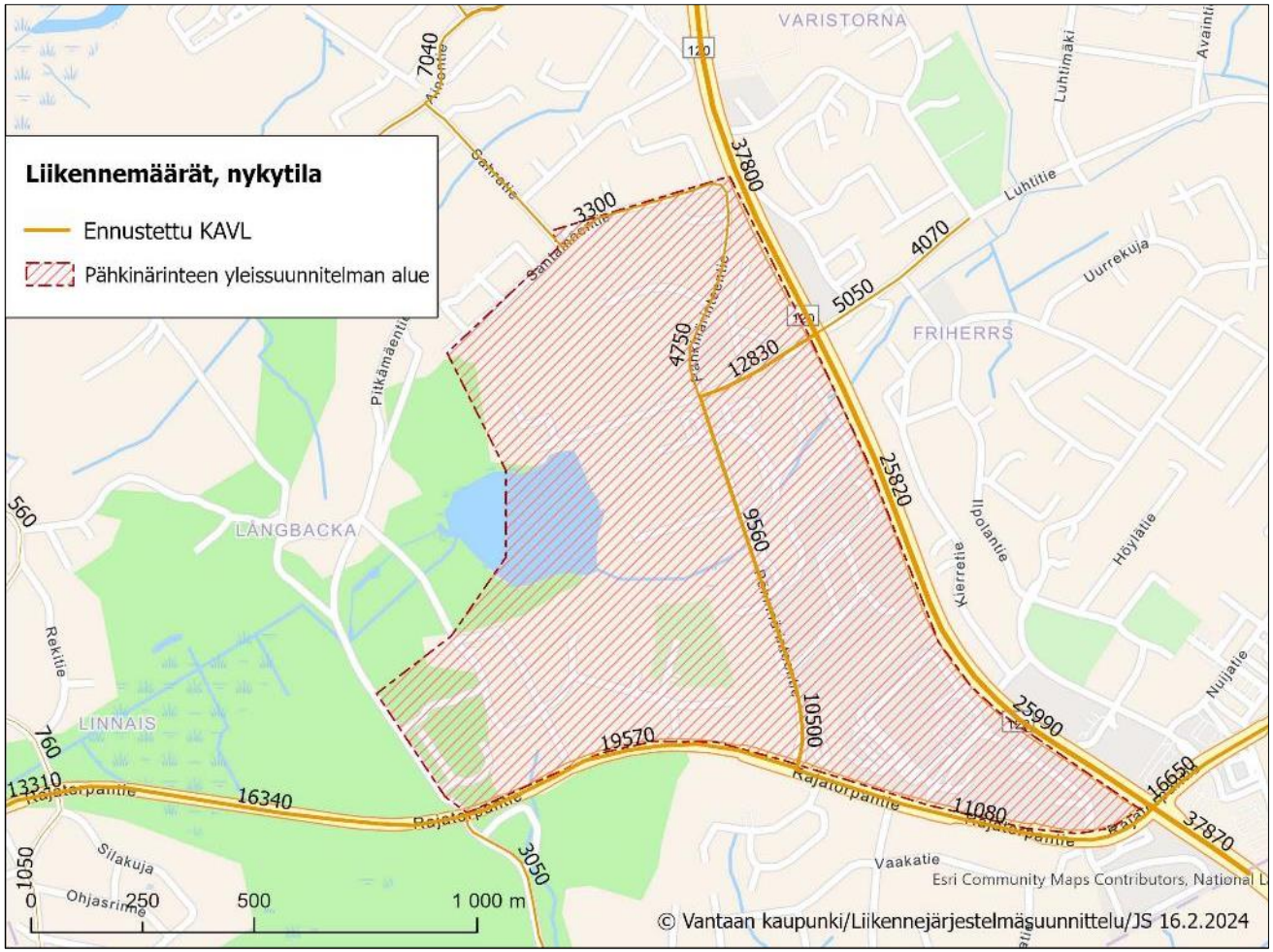
Vihdintielle valmistui kesäkuussa 2022 kestävän liikkumisen laatukäytävän esisuunnitelma välille Kaupintie – Luukki. Työssä esitettiin toimenpiteitä ja vaihtoehtoisia ratkaisuja Vihdintien varren jalankulku-/pyöräväylälle sekä bussipysäkeille.

Vihdintien varren pyörätien suunnitelmaa tarkennettiin Kehä III:n ja Rajatorpantien välisellä osuudella vuoden 2023 aikana. Työssä suunniteltiin parannukset myös Lammaslammentien pyörätielle. Lisäksi erillisenä jatkotyönä tarkasteltiin mahdollista uutta pyörätietä Vihdintien länsipuolelle Rajatorpantiestä etelään. Luhtitien varren pääpyöräreitti on tarkoitus uusia kadun saneerauksen yhteydessä.

2.3.2-5 Liikenne-ennuste

Vantaalle laadittiin vuoden 2023 aikana koko kaupungin kattavat tie- ja pääkatuverkon liikenne-ennusteet seudullisella Helmet-liikenne-ennustemallilla. Kuvassa on esitetty suunnittelualueen ennusteliikennemäärät eri tie- ja katuosuuksilla. Tiedot ovat pääosin ennusten 2050 perusskenaariosta.

Nykytilanteeseen verrattuna autoliikenteen määrä kasvaa ennusteen mukaan kaikilla suunnittelualueelle sijoittuvilla teillä ja pääkaduilla. Ennusteen mukaan koko Vantaan alueelta lähtevien matkojen kokonaismäärä kasvaa vuoteen 2050 noin 60 prosenttia nykytilanteesta, mikä vastaa maankäytön kasvua kaupungissa. Matkamäärät lisääntyvät kaikilla kulkumuodoilla.

Toimiva ja sujuva Pähkinärinne

2.3.2-6 Risteysten luonne,
Muistettavuus ja informatiivisuus

TAVOITE: Tunnistettavuus, selkeys, informatiivisuus. Ihmisten johtaminen alueen palveluihin, tapahtumiin

Sisäänheitto ”Posankka”, Turku/ Alvar Gullichsen

Keinovalikoima:

Valaistus
-Suunniteltava ympäröivät rakennukset, rajaukset
- Kalusteet, liikennemerkit, valot
-Kasvillisuus

- Iso ilmoitustaulu Konalan malliin? (Kuva oikealla) vai widescreen

Taide:
Iso pähkinä? Liito-orava

Pyöreä 5 krs automatisoitu urbanfood-viljelmä (Jatkoneuvotellut ELY-keskuksen kanssa)

Vai

Olisivatko pelkät tieviitat ilman mainoksia informatiivisinta (Ruotsin malliin, vasemmalla)

Lammaslammentie/Vihdintie

Rajatorpantie/Vihdintie

Toimiva ja sujuva Pähkinärinne

Vantaa

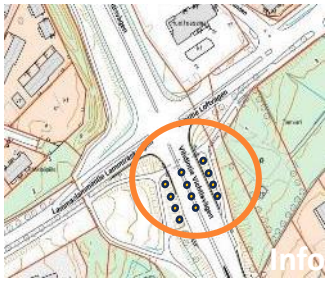
2.3.2-7 Risteysten luonne, sovelluksia

kuvat Google

Rajatorpantie/Lammaslammentie

Risteyksessä pystytetään liito-oravien ylistystä edistäviä kelopuita, jotka sammalla kiinnittää ohiajavien huomiota ja korostaa Vantaan ympäristötyötä

Ideoiden tarkoitus on yksilöidä tärkeää risteystä ja mahdollisesti myös tuoda siihen Länsi-Vantaaseen liittyvää identiteetti-taidetta ja informaatiotakin. Samalla ajoneuvoliikenne hidastuu.

kuva Wikipedia

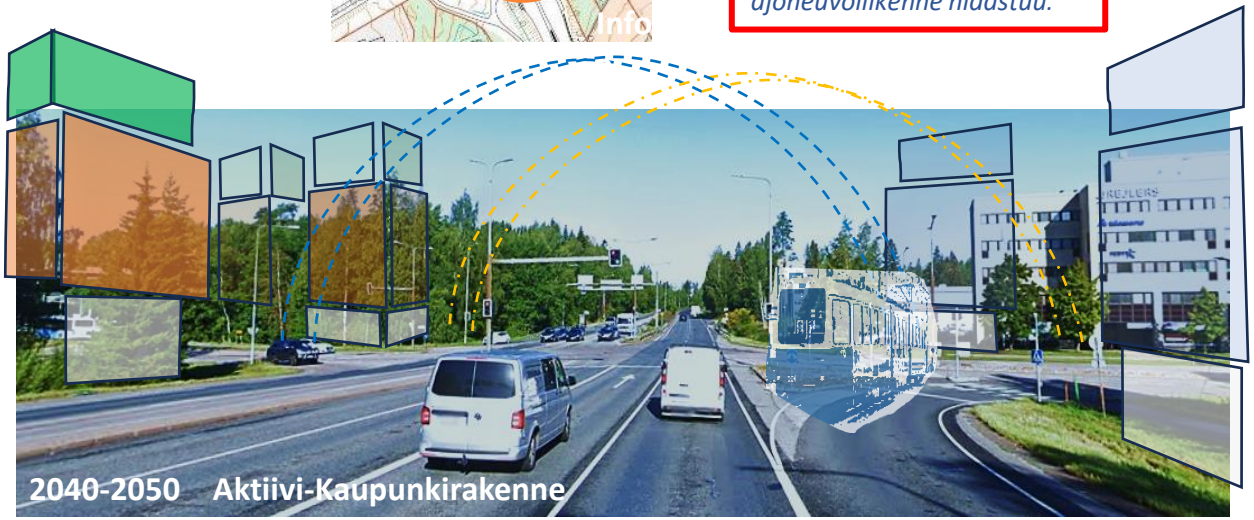

Mainospyloneja

Valopyloneja, teräsritilästä

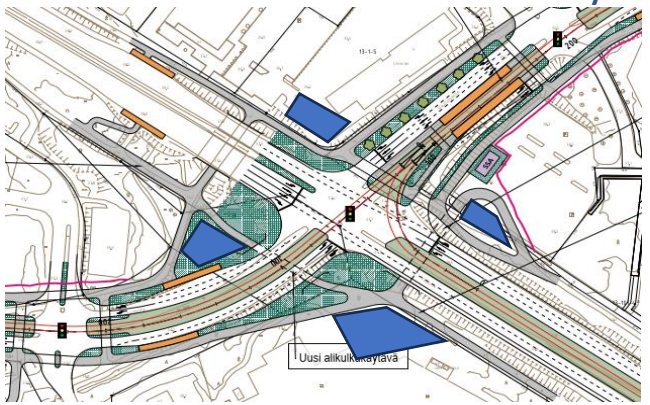

Rajatorpantie/Vihdintie, ideoita

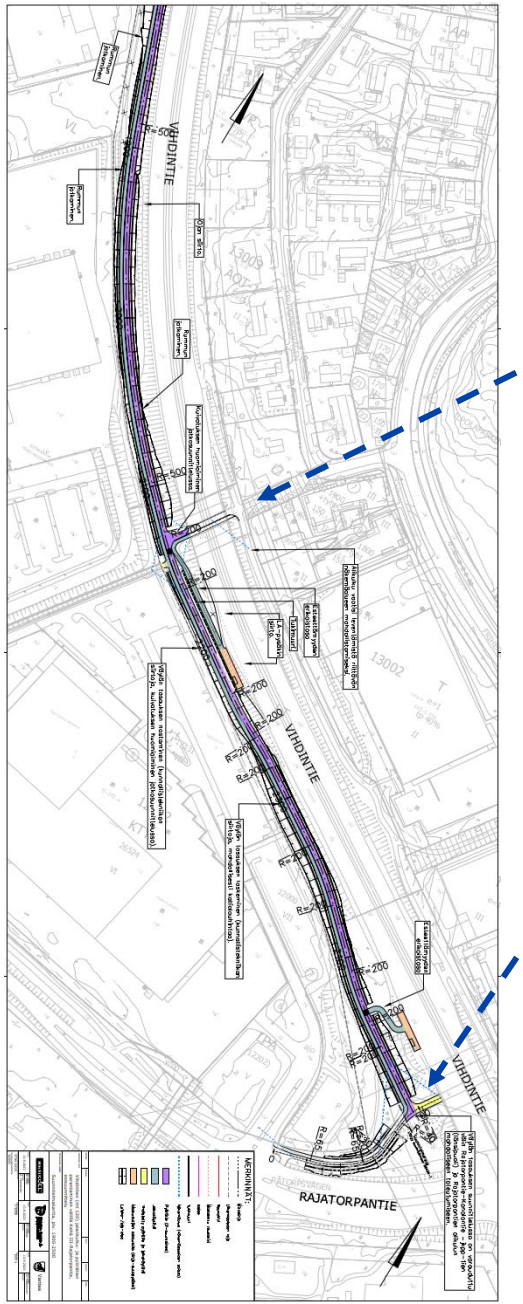

Toimintarakennukset, Kaupunkitaide ja Urban Food-viljely luovat aktiivisen vaikutelman Myyrmäki Business Avenuen länsipäässä.

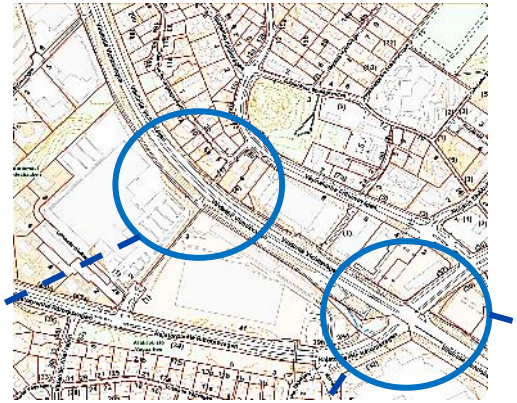
Raitiotieliittymä

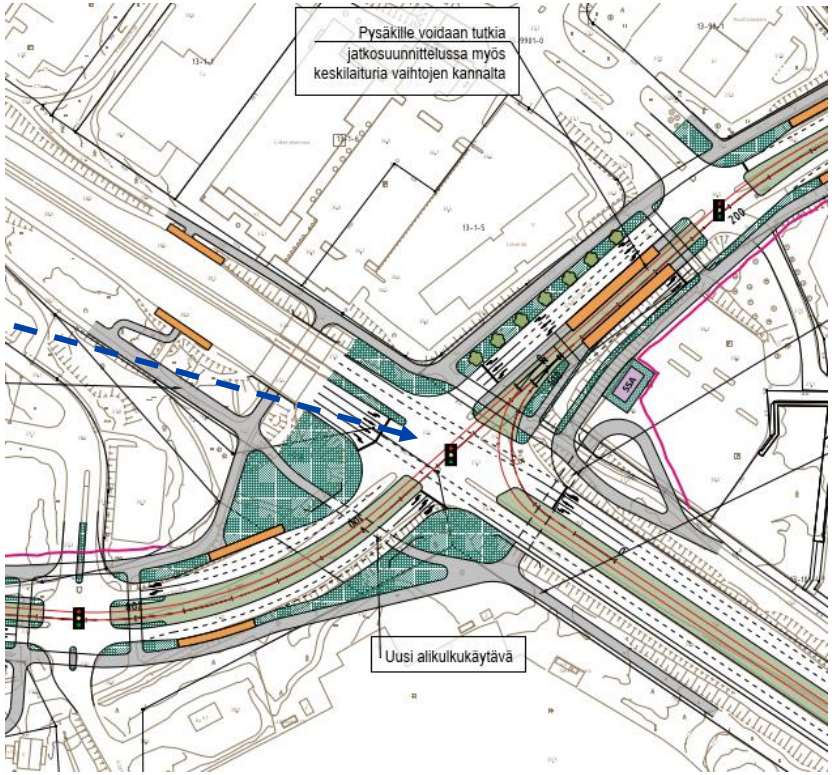

2.3.2-8 Risteysten luonne, liikenne/etelä

Rajatorpantie/Vihdintie

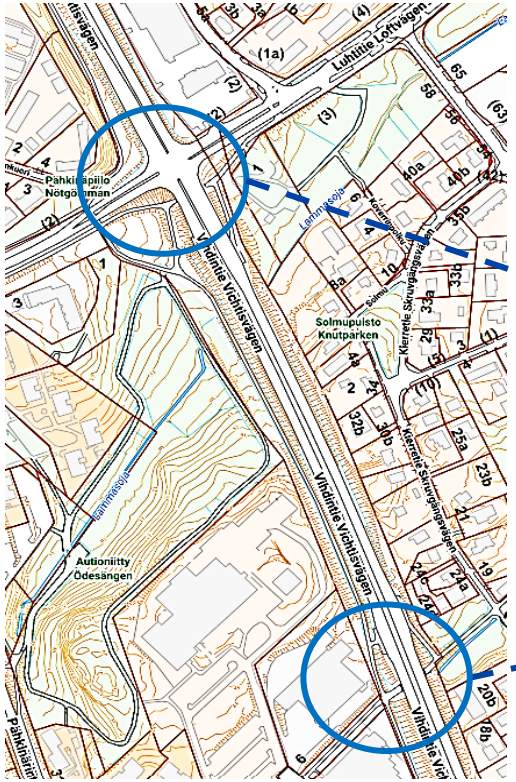
Vantaan yleiskaava 2020:ssa Rajatorpantien ja Vihdintien liittymässä on eritasoliittymävaraus. Kehä II:n varaus on poistunut sekä maakuntakaavasta että Vantaan yleiskaavasta, mikä vaikuttaa myös Rajatorpantien liittymän ratkaisuun. Liittymän toimivuutta ja eritasoratkaisua pitää tarkastella uudestaan, koska edellinen suunnitelma oli osa Kehä II:n ratkaisua. Uuden suunnitelman yhteydessä pitää tarkastella lisäksi joukkoliikenteen vaihtoyhteyksiä Vihdintien ja Rajatorpantien bussipysäkkien välillä.

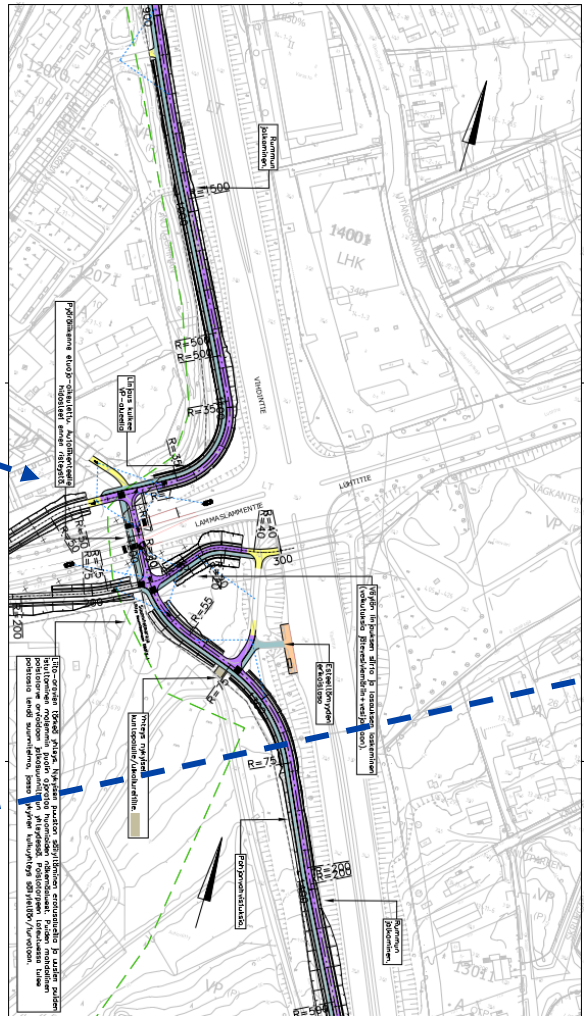
Vuoden 2024 alkupuolella valmistui Länsi-Vantaan raitioteiden aluevaraustarkastelu. Työssä tutkittiin yleiskaavan mukaisia joukkoliikenteen runkoyhteyksiä eli mahdollisten raitioteiden reittejä. Näihin kuului mm. raitiotien linjaus Vihdintien ja Rajatorpantien välillä, mutta lopulliseen linjaukseen vaikuttaa aikanaan myös mahdollinen eritasoliittymäratkaisu sekä alueen maankäytön kehittyminen.

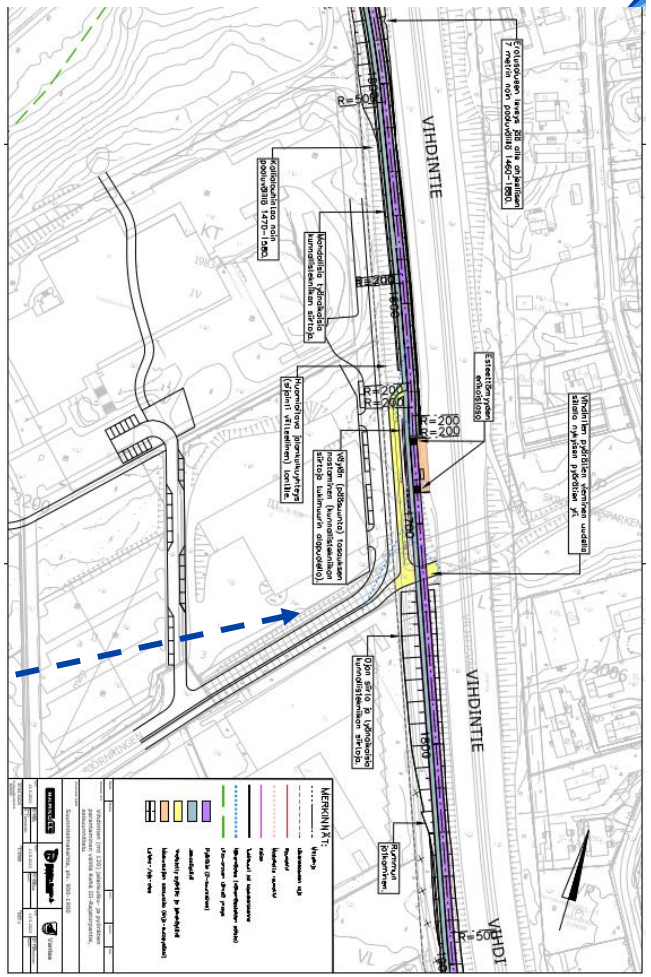
Mt 120 (Vihdintie) kestävän liikkumisen laatukäytävän esisuunnitelma välille Rajatorpantie-Ainontie –työssä tutkittiin Rajatorpantien pohjoispuolista osuutta Vihdintien varren pyörätiestä (vasen kuva). Nykyisin Rajatorpantien liittymässä pitää vaihtaa puolta Vihdintien suuntaisella pyörätiellä. *Mt 120 Vihdintie jkpp esisuunnitelma vl. Konalantie – Rajatorpantie* –työssä suunniteltiin, miten pyörätie voisi jatkua Vihdintien suuntaisesti tien eteläpuolella (oikea kuva). Suunnitelmissa ei ole huomioitu mahdollista eritasoliittymävarausta, koska sen toteutuksesta ei ole tarkempaa tietoa.

2.3.2-9 Risteysten luonne, liikenne/pohjoinen

Lammaslammentie/ Vihdintie

Luhtitien ja Vihdintien liittymässä ei ole eritasoliittymävarausta Vantaan yleiskaava 2020:ssa. Luhtitien parantamisesta on laadittu suunnitelmat, mutta saneerausta ei ole vielä toteutettu. Kadun parantamisen yhteydessä on tarkoitus tehdä joitakin parannuksia muun muassa Luhtitien bussipysäkkeihin. Joukkoliikenteen vaihtoyhteyksien parantaminen Vihdintien ja Luhtitien bussipysäkkien välillä onkin tärkeää kestävän liikkumisen edistämiseksi.

Jalankulku- ja pyöräily-yhteyksien kehittäminen on toinen keskeinen osa liittymäalueen parantamisessa. Nykyinen Lammaslammentiellä oleva ylitys on vaarallinen. *Mt 120 (Vihdintie) kestävän liikkumisen laatukäytävän esisuunnitelma välille Rajatorpantie-Ainontie* -työssä on tutkittu tarkemmin mm. Lammaslammentien ja Vihdintien risteysjärjestelyjä (keskellä oleva kuva). Suunnittelu on käynnissä eikä mahdollisten parannusten toteuttamisaikataulusta ole vielä tietoa.

3. NYKYTILANNE

3.1.1 Rakennushistoriallinen tarkastelu
3.1.2 Rakennushistoriallinen inventointialue
3.2.3 Ekologiset yhteydet, Länsi-Vantaa
3.2.4 Ekologiset yhteydet, tarkempi
3.2.5 Yleiskaavan Viherverkot 2020
3.2.6 Vesistöt, valuma-alueet, Lammaslampi
3.2.7 SAAVU, Lähivirkistysalueiden vähintään 1 ha:n saavutettavuus

3.2.8 Vesihuolto yms. Kunnallistekniikka

3.1.7 Asukaskyselyjen Tulokset

3.1.1 Rakennushistoriallinen tarkastelu

Rakennettu kulttuuriympäristö:

Pähkinärinne sisältyy modernin rakennuskannan inventointiin 2002 (Eskola). Lisäksi on tehty tarkemmat inventoinnit 2000 (de la Chapelle) ja 2009 (Schalin & al.). Alueen rakennusperintöluokitus on valmistunut 2021. Pähkinärinteen asemakaava on tyypillinen 1960-luvun uusruutukaava. Rakennusliike Otto Wuorio Oy halusi tehdä alueesta korkeatasoisen ja palkkasi arkkitehdiksi Pentti Aholan, joka laati asemakaavan 1969. Tiilijulkisivut ja betonirunkoiset parvekkeet tekivät Pähkinärinteestä erilaisen muihin lähiöihin verrattuna. Kellari- ja maantasokerroksiin on kaavoitettu palvelutilaa, mikä oli vastareaktio 1960-luvun täydelliseen työpaikkojen ja asumisen erottamiseen toisistaan. Pähkinärinteen rakennusten suunnittelua jatkoi Pentti Aholan kuoleman jälkeen Ar-suunnittelu Björkstam-Heino-Kostiainen, joiden suunnittelemia useimmat rakennukset ovat. Kerrostalot valmistuivat 1972-79.

Pähkinärinteentie 42, Pentti Aholan suunnittelema vuonna 1972 valmistunut rakennus kuuluu alueen vanhimpiin. Rakennuksen korjaukset (parvekkeet) 2003 on toteutettu tyylikkäästi alkuperäistä vastaavan valkoisen peltikaiteen ja uudemman tyylisen lasikaiteen yhdistelmällä. Samanlaista versiota on käytetty useissa rakennuksissa.

Yhtenäinen arkkitehtuuri esiintyy erityisesti kerrostaloissa ja niiden värityksessä ja parvekkeissa, joita on osin uusittu. Aravamääräykset karsivat muutamasta rakennuksesta tiiliverhoilun. Ostoskeskus toteutettiin vaatimattomampana kuin kaavaluonnoksissa. Lähiökeskuksen 12-kerroksinen maamerkki-kerrostalo toteutettiin 10 vuotta myöhemmin matalampana ja paksumpana verrattuna kaavaluonnoksen siroon torniin.

Pähkinärinteessä on kaksi ostoskeskusta, joista pohjoisen ympäristö on rakennettu 1970- ja eteläosan 1980-luvulla. Merkittävän osan Pähkinärinteeseen 1970-luvulla rakennetuista taloista rakennutti nykyinen vakuutusyhtiö Tapiola vuokrataloikseen . Pohjoisen ostoskeskuksen suunnitteli arkkitehti Erkki Karvinen.

Lähde: Vantaan kaupunginmuseo: Pähkinärinteen rakennushistoriallinen inventointi 2021.

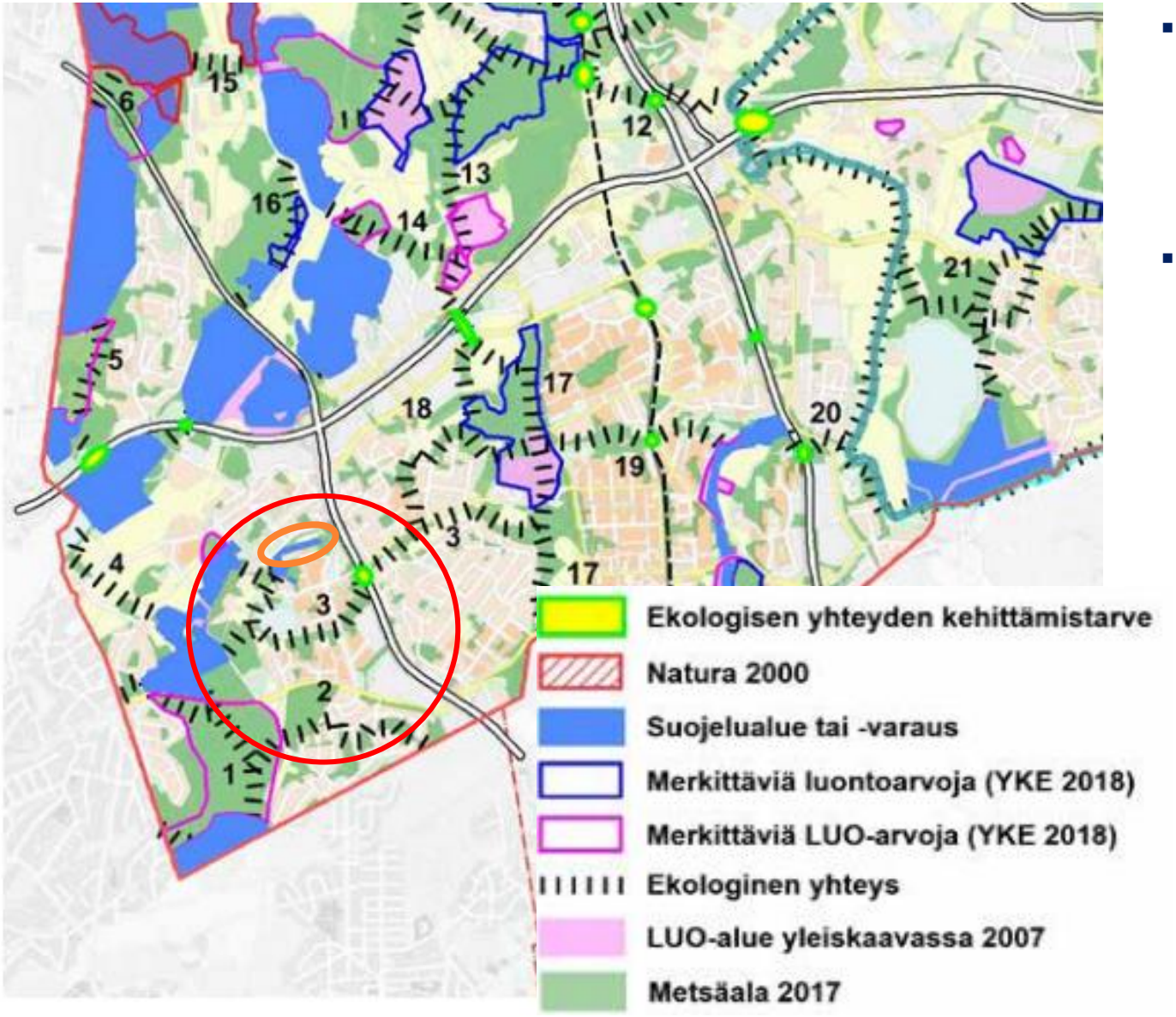
3.1.2 Rakennushistoriallinen inventointialue

Pähkinärinteen inventointialueen rajaus ja rakennukset. Punaiset ovat kerrostaloja, keltaiset rivitaloja, harmaa
Pähkinärinteen ostoskeskus 1974. Inventointialue pohjautuu aiemmin arvotettuun (Vamos 2002) Pähkinärinteen kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kerrostalo- ja rivitaloalueen rajaukseen. Lisäksi mukaan on otettu Lammaslammentie 17 rakennukset, koska ne edustavat samaa aikakautta ja ovat saman arkkitehdin ja rakennuttajan tuotantoa. Kartta Vampatti, Vantaan kaupungin karttapalvelu

Kokonaisuutena Pähkinärinne on hyvätasoinen ja yhtenäinen 1970-luvun lähiö, joka toteutui yhden arkkitehdin näkemyksen mukaisesti kaavoituksen ja rakennussuunnittelun kautta. Rakennuksissa on käytetty laadukkaita materiaaleja ja niiden yksityiskohdat ovat huolella suunniteltuja ja raikkaita. Alueen kokonaisarvo perustuu hyvin säilyneen rakennuskannan lisäksi aikakaudelle tyypilliseen, yhtenäisenä toteutuneeseen ja säilyneeseen asemakaavaan, jonka arkkitehti Pentti Ahola laati 1969.

3.2.3 Ekologiset yhteydet, Länsi-Vantaa

- Kuvassa ekologiset yhteydet Lounais-Vantaalla ja Myyrmäen Punaisella merkitty Pähkinärinteen ympäristöä.
- Alueella on Linnaisten metsät ja Raappavuoren metsät yhdistävä ekologinen yhteys
  - Pääosin metsäinen yhteys, arvokkaita lehtobiotooppeja
- **Liito-oravan ydinalue ja säilytettävä, tärkeä kulkuyhteys**. Vihdintiellä ekologisen yhteyden kehittämistarve, liito-oravayhteyden rakennettava kohta(Ramboll 2016)

Otteita selvityksestä
Vantaan ekologiset yhteydet,
Anna Ojala 2018

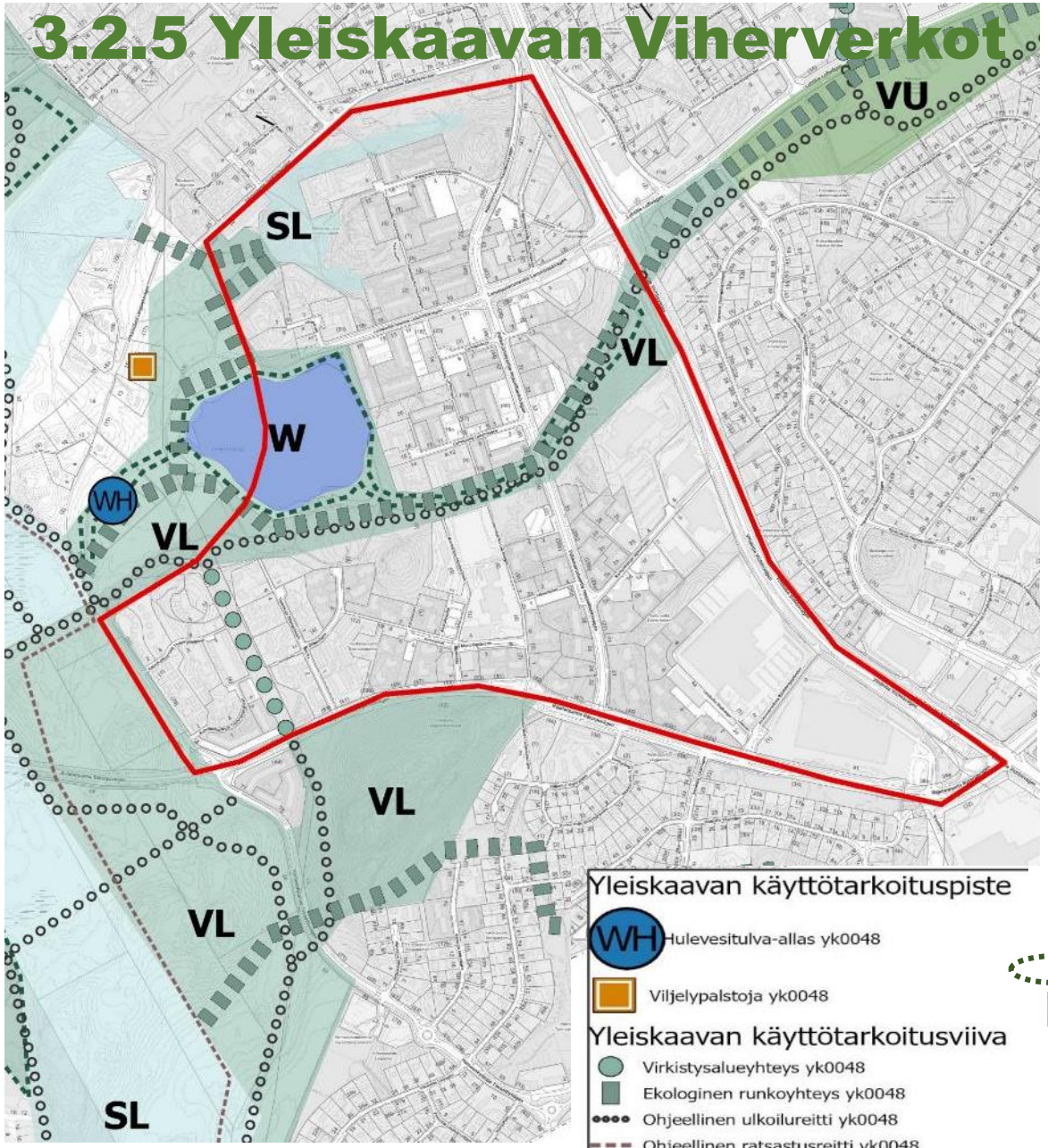
3.2.4 Ekologiset yhteydet, tarkempi

- Yleiskaavan runkoyhteyksien kapeikko- ja estekohtia Myyrmäen suuralueella. Kapeikkokohdan sijainti kartalla on suuntaa antava.
- Linnaisten metsät ja Raappavuoren metsät yhdistävä puustoinen runkoyhteys toteutuu yleiskaavan minimiä kapeampana yleiskaavan A-alueiden välisellä VL-alueella ja A-alueella sekä Luhtitien varrella VU-alueella. Liito-oravayhteyden kehittämistarve Vihdintien kohdalla ja Luhtitien varrella VU-alueella (Ramboll 2016).
- Otteita raportista Vantaan ekologisen verkoston tarkennus 2023, Johanna Huttunen

Maakunnallisen ekologisen yhteyden leveyssuositus on vähintään 300m
Paikallisen ekologisen yhteyden leveyssuositus on vähintään 100m

3.2.5 Yleiskaavan Viherverkot 2020

Ekologinen runkoyhteys

Yhteys turvaa eliölajien liikkumista ja luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Ekologisen verkoston jatkuvuus tulee turvata.

Ekologisen runkoyhteyden sijainti on ohjeellinen ja tarkentuu jatkosuunnittelussa. Yhteyden hoidossa, käytössä ja yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon luontoarvot, kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot ja varmistaa, että ekologinen yhteys säilyy tai kehittyy luonnon olosuhteiltaan monipuolisena ja mahdollisimman leveänä. Jatkosuunnittelussa tulee varmis-

Virkistysalueyhteys

Laajoja virkistysalueita yhdistävä virkistysalueiden sarja, ulkoilureitti tai viherälue. Yhteyden tulee olla jatkuva ja sen luonne voi vaihdella rakennetusta luonnonmukaiseen.

Kaupunkikeskustoissa ja niiden läheisillä asuinalueilla merkinnän varrella olevat julkiset ulkotilat toteutetaan vehreinä ja viihtyisinä, toisiinsa kytkeytyneinä kaupunkitiloina.

Viljelypalstoja

Ohjeellinen sijainti viljelypalstoille, joiden lopullinen sijainti ja laajuus määritellään jatkosuunnittelussa. Jos nykyisten palstojen päälle rakennetaan, tulee palstoille etsiä korvaava sijainti.

Hulevesitulva-allas

Ohjeellinen sijainti hulevesitulvan hallintarakenteelle.

Yleiskaavan käyttötarkoituspiste

WH Hulevesitulva-allas yk0048

Viljelypalstoja yk0048

Yleiskaavan käyttötarkoitusviiva

Virkistysalueyhteys yk0048

Ekologinen runkoyhteys yk0048

Ohjeellinen ulkoilureitti yk0048

Ohjeellinen ratsastusreitti yk0048

Yleiskaavan kehittämistavoitemerkintäviiva

viitteellinen viiva yk0048

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue yk0048

Yleiskaavan käyttötarkoitusalue

VL yk0048

VU yk0048

SL yk0048

W yk0048

ALKUTIETOA, Maisemarakenne

3.2.6 Vesistöt, valuma-alueet, Lammaslampi

Lammaslampi on yksi harvoista Vantaan järvistä. Veden ruskea väri johtuu suuresta humuspitoisuudesta. Keskisyvyys on 1,5 m. Lammella on havaittu uhanalaista viitasammakkoa. Lampea on kunnostettu ilmastamalla, ruoppaamalla ja niittämällä vesikasvillisuutta. Kunnostusta on tarkoitus jatkaa tulevaisuudessa. Lammaslammen tulopuro Furumosaoja ja laskupuro Lammasoja sijaitsevat viheralueilla muodostaen paikallisesti merkittävän pienvesiluonnon kokonaisuuden ja ekologisen yhteyden.

Furumosan oja laskee Furumossenin luonnonsuojelualueen läpi. Se on suurelta osin suoristettu ja siihen on rakennettu kaksi kosteikkoa n. vuonna 2005.

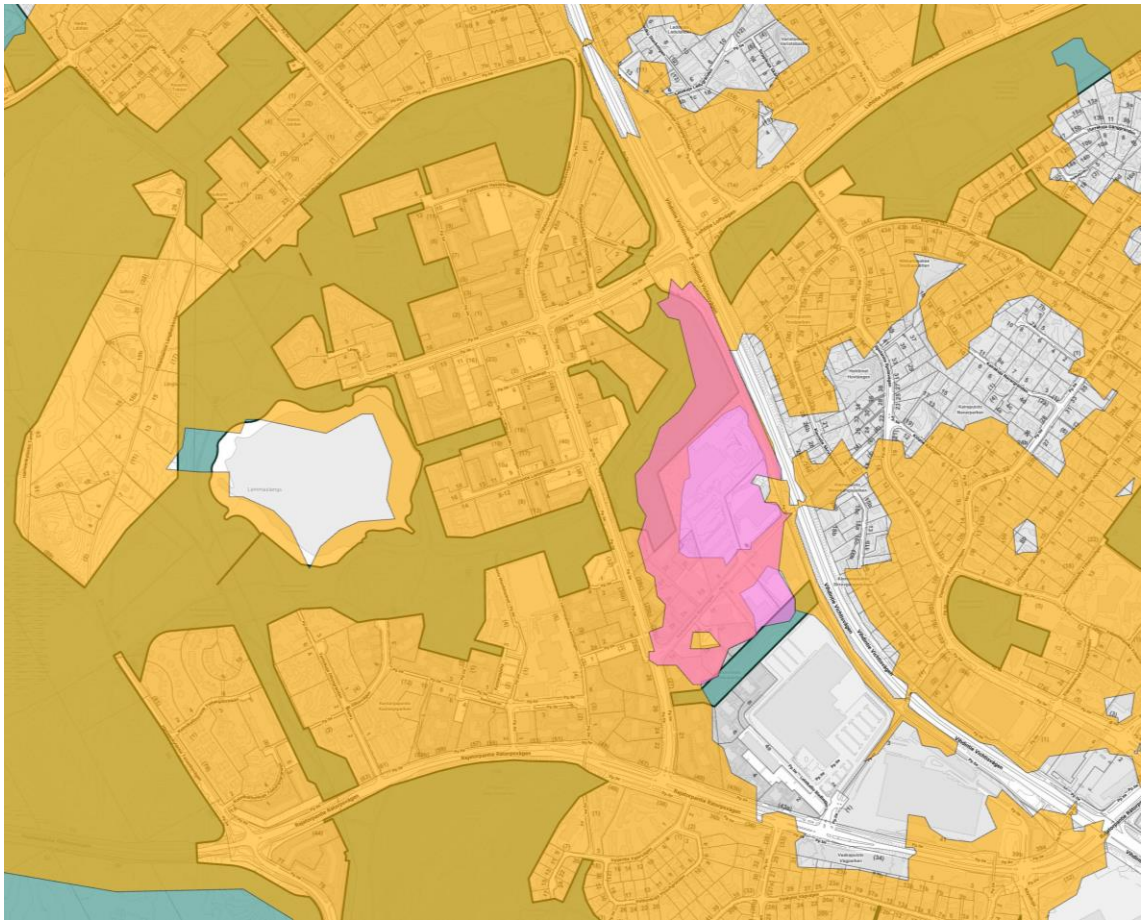
Lammasoja laskee Varistonojan kautta Pikkujärveen, sitten Pitkäjärveen ja edelleen Espoon läpi Itämereen. Pähkinärinteen rakennettu alue kuuluu suurelta osin sen valuma-alueeseen. Lammasoja kulkee suurelta osin viheralueilla maastossa polveillen ja paikoin kadun varressa, se on monesta kohdasta suoristettu ja siinä on useita rumpuja.

Eteläinen osa Pähkinärinteen alueesta alueesta kuuluu Multaojan valuma-alueeseen, joka laskee Espoon puolella Monikonpuroon, joka on arvokas taimenpuro. Monikonpuro virtaa etelään Leppävaaran halki ja laskee Lopulta Laajalahteen lähellä Espoon ja Helsingin rajaa.

Asemakaavoituksessa tulisi soveltaa kaupungin laatimaa purokäytävien mitoitusohjetta.

3.2.7 SAAVU, lähivirkistysalueiden vähintään 1 ha:n saavutettavuus

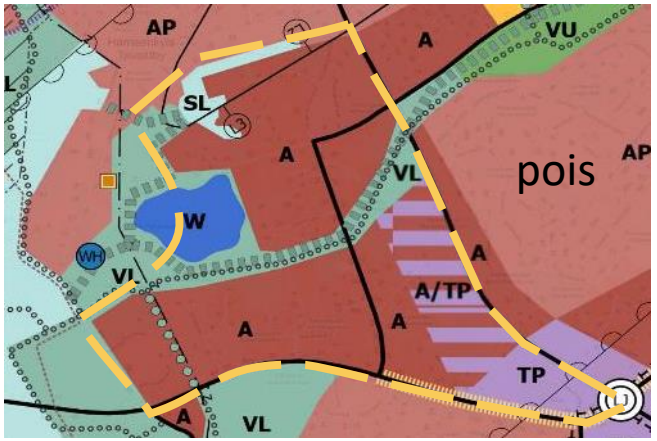

Virkistysalueet vähintään 1 ha, saavutettavuus 300 metriä

Lähivirkistysalueiden saavutettavuus 300m nykytila

Lähivirkistysalueet väh. 1 ha

Alue, jonka lähivirkistysalueiden saavutettavuus 300 m etäisyydellä paranee Karhunkierroksen kaava-alueen luonnosaineiston perusteella

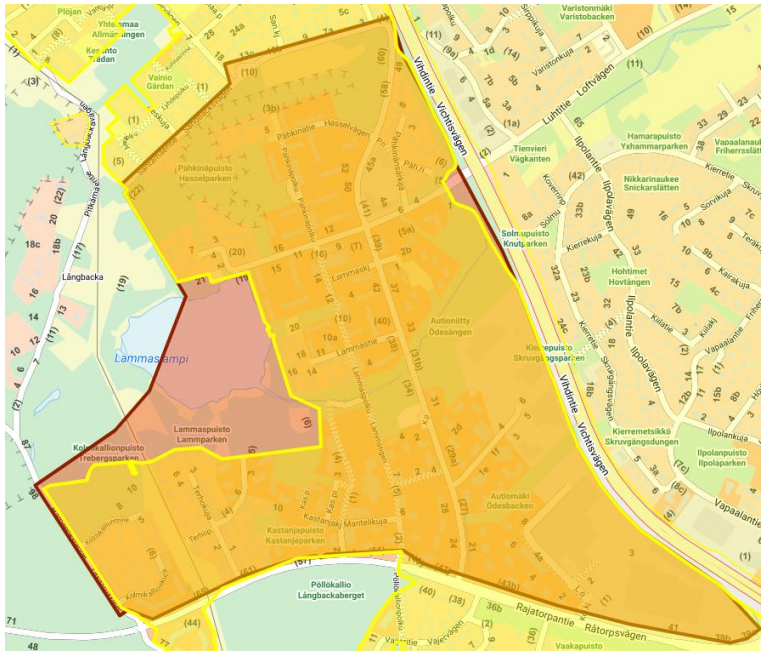
SAAVU-tarkastelun mukaan **virkistysalueita (lähipuisto tai lähimetsä väh. 1 ha) on riittävästi ja riittävän hyvin saavutettavissa lähes kaikkialla Pähkinärinteen alueella.** A/TP alueella on saavutettavuudessa katkonaisuutta. Tähän kuuluu mm. Karhunkierroksen alue. Karhunkierroksen vireillä olevan kaava-alueen viitesuunnitelman pohjalta saavutettavuus hieman paranee Karhunkierroksen alueella uusien lähivirkistysalueille johtavien reittiyhteyksien myötä. Saavutettavuutta on tarkasteltu julkisilla virkistysalueiden saapumispisteillä alueen nykytilan ja kaavaluonnosaineiston pohjalta. Saavutettavuutta ylläpidetään säilyttämällä, kehittämäl sekä tarvittaessa lisäämällä julkisia vehreitä virkistysympäristöjä ja niihin pääsyä.

SAAVU-Analyysi tehty 9/2023

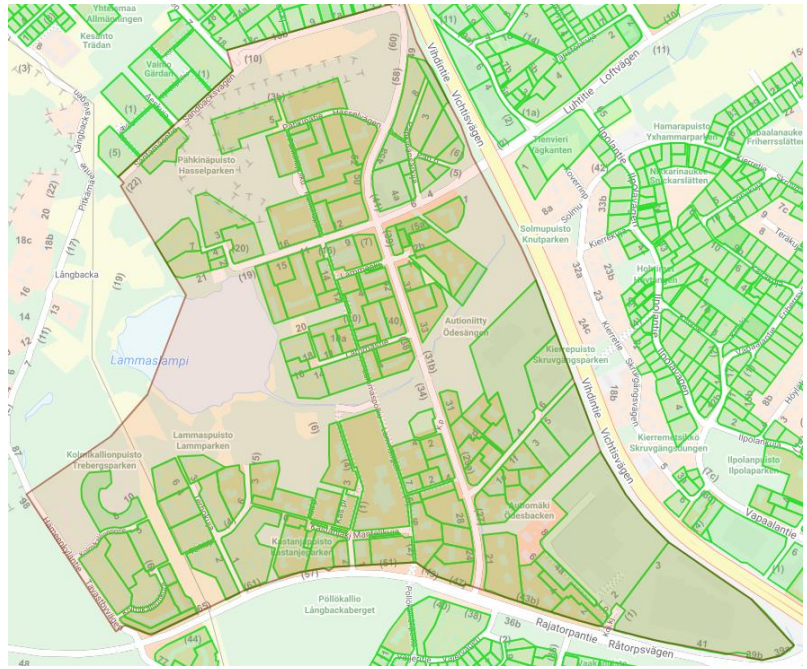
3.2.8 Vesihuolto yms. Kunnallistekniikka

Pähkinärinteen alueen vesihuolto on rakennettu valmiiksi, tarvittaessa verkkoa täydennetään kun rakentaminen levittäytyy uusille alueille.
Alueen kuivatus on hoidettu hulevesiviemäreiden ja avo-ojien avulla. Hulevesien käsittelyä toteutetaan ja kehitetään kaupungin hulevesiohjelman ja hulevesien hallinnan toimintamallin mukaisesti. Alueella on toteutettu joitakin hulevesiä viivyttäviä rakenteita.

Alueella sijaitsevat Lammaslammen ja Lammasojan arvokkaat vesistökohteet, joten tavoitteena on etteivät alueen rakentamisen tai käytön aikaiset hulevedet pääse heikentämään näiden ekologista tilaa.

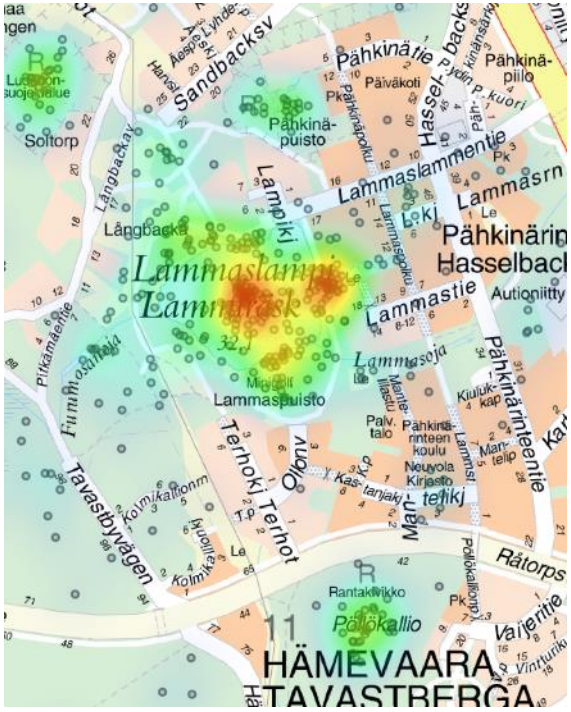
Vesihuollon toiminta-alue keltaisella ja Pähkinärinteen yleiskaava-alue punaisella. (Vampatti 2024)

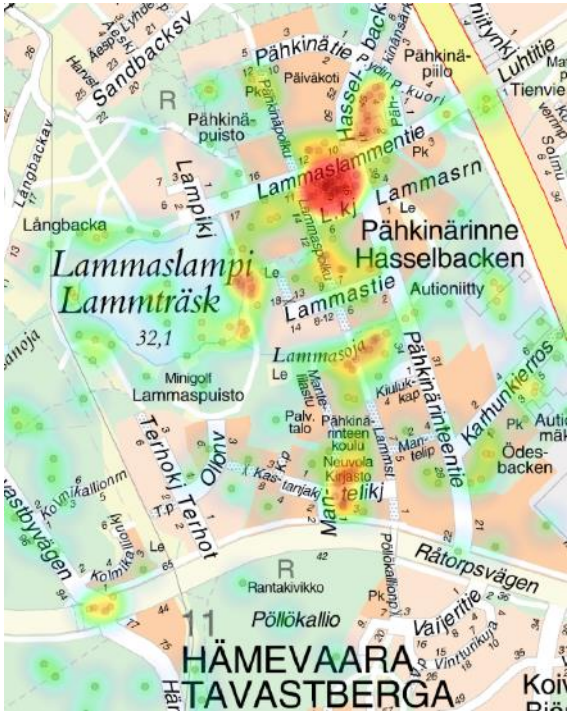
Huleveden viemäröintialuerajaukset vihreällä ja Pähkinärinteen yleiskaava-alue punaisella (Vampatti 2024)

3.1.7 Asukaskyselyjen Tulokset

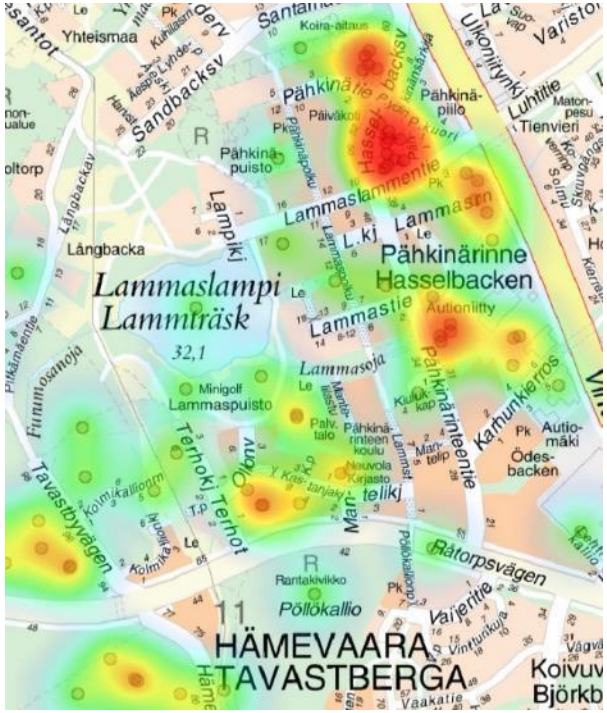
Asukaskysely suoritettiin tammi – maaliskuussa 2020 nettikyselynä osoitteessa osallistuvavantaa.fi.
Kyselyyn vastasi noin 350 asukasta.
Kysymykset liittyivät muun muassa kulkureitteihin, joukkoliikenteeseen, paikkojen viihtyisyyteen parannettaviin kohtiin, täydennysrakentamiseen ja alueen identiteettiin.

Alueen helmi: Lammaslampi

Kehitettäviä paikkoja: Ostari

Täydennysrakentamisen paikkoja

Suunnitelmissa ollaan pyritty huomioimaan vastauksia harkiten

Asukkaiden ja muiden osallisten mielipiteet ja vastineet liittyvät pääasiassa luontoarvojen säilymiseen. Mielipiteet vastineineen liitteessä 2.

4. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Merkittävät välittömät ja välilliset vaikutukset:

1) Ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön;

Asukasluvun lisääntyessä paikallisten palvelujen tarjonta ja kannattavuus vakiintuu.

2) Maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon; lyhentää

Rakentaminen ei suuresti vaikuta maa- ja kallioperään, Karhunkierroksessa tosin jonkun verran louhintaa. Uudisrakentamisessa noudatetaan voimassa olevia huleveden käsittelyvaatimuksia ja viherkertoimia. Koulun laajentaminen hyväksikäyttäen olemassa olevaa rakennusta on mahdollisimman hiilineutraalia joskin sen pihan mahdollinen laajeneminen Lammasojan etelä puollelle vaatisi jonkun verran maaparannustöitä ja turvesuon vahvistamisen päästöjä. Autioniityn hybridikortteli ottaa n 0,5 ha puistosta päiväkodin ja asuntopihaksi, kuitenkin varmistaen ekologisia (mm. liito-orava) yhteyksiä sen kaakkoispuolella. Pihoilla pyritään säilyttämään kasvustoa mahdollisimman suuressa määrin. Olemassa olevan yhdyskuntarakenteen, liikenne- ym. yhteyksineen, hyväksikäyttö on ilmastollisesti edullista.

3) Kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin;

Suunnitelmalla ei ole suurempaa vaikutusta kasvi- ja eläinlajeihin. Niiden hyviä luontoyhteyksiä ja pesimismahdollisuuksia säilytetään.

4.1 VAIKUTUSTEN ARVIOINTI, jatkuu

4) Alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen;

Täydennysrakentaminen vahvistaa yhdyskuntaa, ja julkisen liikenteen käyttäjämäärä lisääntyy. Kevyen liikenteen yhteydet paranevat merkittävästi Karhunkierroksen ympäristössä.

5) Kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön;

Uudisrakentaminen Vihdintien varrelle tuo, melu ja hiukkassuojan lisäksi, näkyvyyttä alueelle maakunnallisen läpiajoliikenteen suuntaan. Tämä, yhdessä risteysten luonteen kehittelyn kanssa saattaa Pähkinärinnettäkin ”maailman kartalle”, tunnistettavaksi omaleimaiseksi alueeksi. Alueen sisällä täydennysrakentaminen vahvistaa Pähkinärinteen laadukasta ilmettä.

6) Elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen;

Kts kohta 1. Lisääntynyt asukasmäärä luo pohjan myös kilpailulle, eritoten päivittäistavarakaupan alalla. Alueen kaakkoisosassa säilyy isot tontit liiketoiminnalle, hyvien liikenneyhteyksien varrella.

7) Vaikutukset ilmastoon

Rakentaminen tiivistää yhdyskuntarakennetta olemassa olevien yhteyksien varrelle ja toteutuu suurelta osin jo käytössä oleville tonteille. Rakentamisessa suositaan uusituvia energialähteitä. Uudisrakentamisen yhteyteen tehdään hiilineutraalisuusselvitys. Suositaan joukkoliikennettä. Varjellaan mahdollisuuksien mukaan olemassa olevaa luontoa, myös tonteilla.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOSUUNNITTELU

Täydentyvä tulevaisuus, ilman isoja rakennemuutoksia

2.1 KAUNIS JA LAADUKAS TÄYDENTYVÄ PÄHKINÄRINNE:
Asumista toteutetaan Karhunkierroksen varrelle ja Autioniityn hybridikortteliin. Ostoskeskuksen kehittämistä tutkitaan myös asumisen suhteen.

KESKEINEN TARKENNUS YLEISKAAVAAN :
Yleiskaavan A/TP alueen ratkaisuperustelut ovat että asuminen sijoitetaan lähemmäs Pähkinärinteen keskustan palveluja , siis Karhunkierrokselle ja yritystiloja, edelleen, lähemmäs Vihdintietä ja Rajantorpantietä. Yrityksille sijainti Karhunkierroksella on heikompi ja liikenne häiritsee asuntoaluetta.

2.2 VIHREÄ JA VIIHTYISÄ PÄHKINÄRINNE:
Yhteys läntisiin viheralueisiin sekä Lammaslammen ympäristöä vaalitaan.
Ekologinen yhteys läpi alueen säilytetään.

2.3 TOIMIVA JA SUJUVA PÄHKINÄRINNE:
Kauppa: Ostoskeskuksen kehittämismahdollisuuksia tutkitaan
Koulut, Päiväkodit: Laajennusta lisääntyneen asukasmäärän tarpeiden mukaan
Liikenne: Rakennettua verkostoa ylläpidetään ja parannetaan.

RESURSSIVIISAUS
Kaikki yllä mainittu toteutetaan mahdollisimman päästöneutraalisti luonnon ympäristöä kunnioittaen.
Kaupunkirakenne tiivistyy valmiiden verkostojen varsille.

5.1 Yleissuunnitelmaan osallistuneet tahot

Vantaan kaupunki:

Kaupunkisuunnittelu:

Timo Kallaluoto	alue-arkkitehti
Anders Hedman	asemakaava-arkkitehti
Anna Hakamäki	asemakaava-arkkitehtí
Annakaisa Haanpää	asemakaava-arkkitehti
Anne Olkkola	asemakaava-arkkitehti
Mikko Järvi	suunnitteluinsinööri
Marko Hoffren	kaavatekninen koordinaattori

Toimitilajohtaminen

Merja Ryytty	hankekehitysarkkitehti
Jussi Hyvärilä	rakennuttaja-arkkitehti

Yhteiset palvelu

Janne Myllylä,	palveluverkkoasiantuntija
Hannu Haarala,	palveluverkkoasiantuntija
Satu Turunen	palveluverkkoasiantuntija
Juho Lumme	maankäyttöinsinööri

Rakennusvalvonta

Mikael Ström	lupa-arkkitehti
Matti Kärki	kaupunkikuva-arkkitehti
Timo Tamminen	lupa-arkkitehti

Yleiskaavoitus

Mari Siivola	yleiskaavapäällikkö
Jonna Kurittu	yleiskaavasuunnittelija
Eeva-Maria Niemi	yleiskaavasuunnittelija
Eva Eitsi	maisema-arkkitehti
Elina Ekroos	maisema-arkkitehti
Anni Vuorikari	maisema-arkkitehti
Ville Selonen	ympäristösuunnittelija

Kuntatekniikan keskus:

Marika Orava	vesihuollon suunnittelupäällikkö
Antti Auvinen	vesihuollon suunnittelija
Juuso Smolander	vesihuollon suunnittelija
Henri Hyttinen	vesihuollon suunnittelija
Teemu Vihervaara	liikennesuunnittelun alueinsinööri
Pirjo Salo	liikennesuunnittelija
Joonas Stenroth	liikennesuunnittelija
Satu Onnela	maisema-arkkitehti, kadunsuunnittelu

Ympäristökeskus

Jarmo Honkanen	ympäristösuunnittelija
Jouni Ahtiainen	ympäristösuunnittelija

Viheralueyksikkö:

Heidi Burjam	puistosuunnittelupäällikkö
Satu Nätynki	viheraluesuunnittelija
Annu Mustonen	viheraluesuunnittelija

Kaupunginmuseo

Susanna Paavola	rakennustutkija
Anne Silanto	rakennustutkija
Heli Haavisto	rakennustutkija

Elinkeinopalvelut

Mirka Järnefelt	projektipäällikkö
Panu Vuorimaa	projektipäällikkö

Liite 2. Asukkaiden mielipiteet ja niihin vastineet

1.

Hei,
hienoa, että Vantaan kaupunki on järjestänyt näitä tilaisuuksia uuden, vuoteen 2050 ulottuvan kaavoituksen tiimoilta.
Asiaa oli niin paljon, että halusin katsoa tilaisuuden tallenteen uudestaan. Sitä ei löytynytkään! Linkin alla tieto: Video ei ole käytettävissä. Tämä on yksityinen video??

Onneksi löytyi tilaisuuden aikana esitetyt kysymykset ja niihin annetutut vastaukset. Luin ne läpi ja tulin todella harmistuneeseen mielentilaan!

Aloitan Myyrmäestä. Asuin siellä vuodesta 1975 aina 1980-luvun alkuun vanhempieni muuttaessa isompaan perheasuntoon Helsingin puolelta. Alue oli kompakti: valoisia asuintaloja ja niiden välissä runsaasti puustoa. Nykyisistä rakennussuunnitelmista olen täysin samaa mieltä kuin lukuisat kommentoijat. Jos suunnitelmat toteutetaan, niin Myyrmäen keskustasta tulee slummi! Huippu on Paalutorin rakentaminen!!
Kävelin viime viikolla Myyrmannista raittia pitkin kohti Kuohukujaa. Paalutorihan on todella upea kallioinen puisto, jonka rakentaminen olisi jo nykyisten asuintalojen asukkaiden maiseman täydellistä pilaamista ja koko alueen kannalta fiasko! Se pitäisi päinvastoin kohentaa yhdeksi viheralueeksi penkkeineen. Kuten muutkin vielä jäljellä olevat viheralueet (koirapuiston metsä) olisi jätettävä rakentamatta.

Muutimme mieheni kanssa Pähkinärinteeseen 80-luvun alussa. Alue on todella viehättävä. Lammaslampi ja sen läheisyydessä olevat viljelypalstat vastaavat monen asukkaan virkistystarpeeseen, joka on vain korostunut nyt koronan aikana. Autoilua pitäisi välttää, mutta Pähkikseen suunnitellut lisärakentamiset kaventaisivat oleellisesti nykyisiä viheralueita. Siispä autolla Luukkiin tai Kaitalammen metsiin!!

Kolmikallionrinteeseen on rakentumassa jo iso pientaloalue. Osa taloista on jo valmiina ja molempien yhtiöiden edessä oleva metsä on kaadettu ilmeisesti samankokoisten taloryppäiden tieltä. Kastanjapolun päähän uusi kerrostalo, joka hävittäisi pienen metsäalueen? Ei kiitos!
Mikä idea olisi rakentaa Pähkinärinteentie 60:een kerrostalo /taloja, jotka pilaisivat pienen koivikon ja näkymän Hämeenkylän omakotitaloilta! Samalla menisi ilmeisesti koirapuistokin. Santamäentielle on varattu kolme pientalotonttia. Kävelin tällä viikolla ko. paikan ohi ja kun kerroin kaverille suunnitelmasta, niin hän purskahti nauruun ja totesi: varmaankin vitsi! Eihän noin pieneen plänttiin voi mitään taloja rakentaa. Pitkämäentien varteen suunnitellaan pientaloja, jotka rikkoisivat alueen yhtenäisen virkistyskäyttöreitin ja jyräisivät alleen viljelypalstat, jotka ovat ainakin 300 ihmisen " henkireikä".

Jos jotain täydennysrakentamista pitää rakentaa, niin Karhunkierroksen teollisuusalue sopii tähän tarkoitukseen.

Kaikki lähipalvelut, kuten neuvola, kirjasto ja nuorisotilatkin ajetaan alas. Ei oikein natsaa siihen, että valtava määrä lisää asukkaita halutaan alueelle. Autioniityn päiväkoti on tullut käyttöikänsä päähän ja uusi rakennetaan taas viemällä tilaa metsältä.

On ennustettu ettei kaupungistuminen jatku tällä volyymillä, ja uusia pandemioitakin pelätään. Näiden syiden pitäisi hidastaa uudisrakentamista.
Kun Kivistön tapaisia lähiöitä rakennetaan, niin ymmärrän, että niissä voidaan toteuttaa slummimaisia ratkaisuja urbaaneille asukkaille. Olisi kuitenkin huomioitava ne lukuisat ihmiset, jota arvostavat sitä että ikkunasta näkyy muutakin kuin toisen talon seinä - puita. He ovat aikoinaan valinneet asuinalueensa näilläkin perusteilla ja nyt sitä ollaan todella tuhoamassa!

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia. Myöskään Pähkinärinteentie 60 aluetta ei esitetty rakennettavaksi hankalan maaperän takia.

2.

Kyseinen kohde Hämeenkylässä näyttää olevan vanha maanläjitysalue alkaen Santamäen alusta ja on mielestäni aika kyseenalainen rakennuskohde - mitä lie sinne on haudattu kun Pähkinärinnettä on rakennettu. Santamäentien alkupuolella on paikoin kosteita valumia - mitä lie ? Voisi olla tutkimisen arvoinen asia selvittää nämä valumat ennen rakentamista.

Pähkinärinteentie 60 aluetta ei esitetty rakennettavaksi hankalan maaperän takia.

3.

Pähkinärinteen koirapuisto on erittäin rakastettu ja aktiivisessa käytössä päivittäin.

Meillä on ryhmä - käydään siellä joka ilta sovittuun kellonaikaan ja siellä on paikalla 5-15 koiraa.

Jos alueelle rakennetaan asuntoja niin mihin me sitten menemme koiriemme kanssa, kun tarvitsevat liikuntaa ja se on ainut paikka missä koiria saa pitää vapaana ja sosiaalistaa?

Pähkinärinteentie 60 aluetta ei esitetty rakennettavaksi hankalan maaperän takia.

4.

kaavarunkotyönnumero014900

Miten käy Pähkinäpuiston koira-aitaukselle jos viereen on tulossa asuntoja? Pähkinärinteeseen tarvittaisiin pikaisesti toinen koirapuisto joten ei ole varaa menettää tätä ainoaa.Vastustan asuntojen rakentamista siihen.

Pähkinärinteentie 60 aluetta ei esitetty rakennettavaksi hankalan maaperän takia.

5.

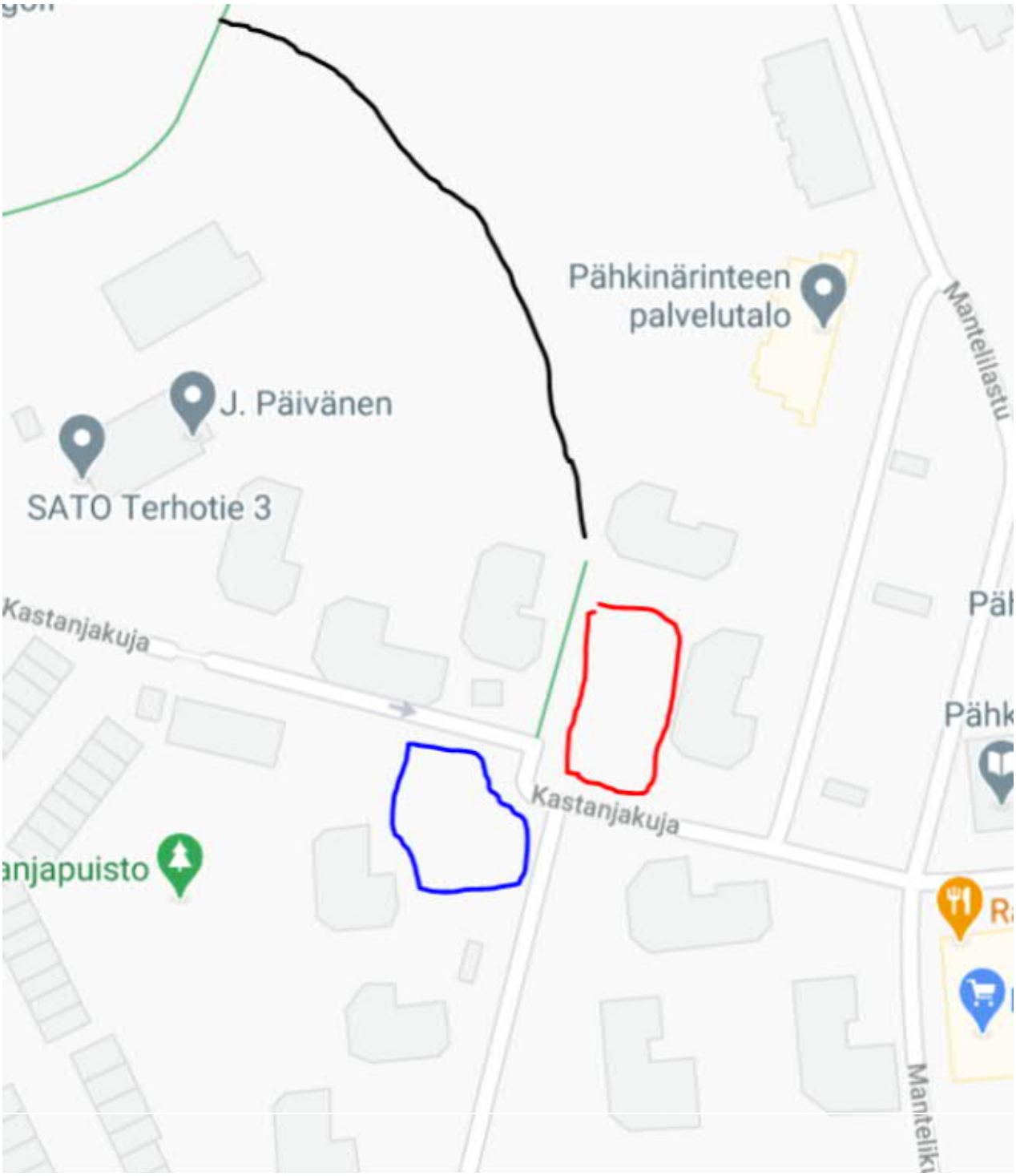
Hei,
Kastanjapolun asuintalojen suunnittelussa ja sijoittelussa tulisi huomioida, että kyseisen metsikön kautta kulkee ympäri vuoden aktiivisessa käytössä oleva epävirallinen virkistys- ja oikoreitti Lammaslammen ulkoilureitille. Reitti alkaa Kastanjapolun päästää, kaartaa metsän läpi vasemmalle ja päättyy ratagolfia kiertävän hiekkatien varteen. Tämä läpikulkureitti tulisi edelleen pitää avoimena.

Ehdottaisin myös, että selvitettäisiin mahdollisuutta sijoittaa asuintalot muuhun paikkaan, esimerkiksi Kastanjakujan ja Kastanjanpolun kulmassa on tyhjä kalliotontti, voisiko asuntorakentamista harkita siihen? Se olisi viheralueiden kutistamiseen verrattuna järkevämpää kaupunkirakenteen tiivistämistä. Toinen varteenotettava paikka olisi Kastanjapolkua vastapäätä Kastanjakujan varrella oleva joutumaa-alue, jota käytetään asuntovaunujen ja muiden raskaiden ajoneuvojen parkkialueena. Lähialueilla on johdonmukaisesti tämäntapaisia maapalstoja otettu asuinrakennuskäyttöön, eikä tällaiset parkkikentät kuulukaan Pähkinärinteen tapaiseen kaupunkimaiseen ja puistomaiseen ympäristöön.

Selvää on, että kasvava ja kehittyvä kaupunginosa tarvitsee viheralueita asukkaiden viihtyvyydeen ja hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Liitän tähän vielä selvennykseksi karttakuvan, johon olen merkinnyt mustalla tarkoittamani oikopolun, sekä punaisella ja sinisellä tarkoittamani tontit/maa-alueet.

Ystävällisin terveisin,
, Pähkinärinteen asukas

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.
Kartalla esitetyt täydennysrakentamisen paikat ovat asunto-osakeyhtiöiden tonteilla sekä Pähkinähoito Oy:n tontilla. Maanomistajat voivat hakea asemakaavan muutosta täydennysrakentamista varten ja mahdollisuudet siihen tutkitaan ko. prosessin yhteydessä.

6.

Hyvä vastaanottaja.Vaadin Vantaan Lammaslammen viljelypalstojen siirtoa pois herkän vesistön viereltä. EU:n ympäristö asetuksen mukaan viljely vesistön lähellä vaatii reilut suojavyöhykkeet. Tehoviljelypalstojen lannoite jäämät valuvat suoraan ilman estettä lammaslampeen. Runsas keinokastelu kiihdyttää ravinnevalumaa. Alkuperäisen ympäristö-suunnitelman mukaan voimalinjojen alla tulisi olla viheralue. Viheralue suodattaisi jonkin verran ravinnevalumia lampeen. Alkuperäisessä sovitussa suunnitelmassa ei ollut ollenkaan viljelypalstoja. Yhtenäinen vihervyöhyke Hämeenkylän kirkon kohdalta mikä yhtyy Pähkinärinne 2:seen viheralue-vyöhykkeeseen, tulisi vihdoin toteuttaa alkuperäisen suunnitelman mukaan. Vaadin että R:no 3:307 tulee liittää samat rak.oikeudet kuin muillakin uusilla kaavoitettavilla tonteilla naapurissa. R:no 3:307 ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan. Voisiko kaavoittaja myös harkita R3:307:n muuttamista pienkerrostalo tontiksi suuremmalla rakennus tehokkuudella, esim 0.4

Palstaviljelyalue ja Lammaslammen yleiskaavan mukainen pientaloalueen täydennys eivät kuulu yleissuunnitelma-alueeseen.

7.

Olen viljellyt Pähkinärinteen palsta-alueella jo 21 vuoden ajan, joten minulla on näkemystä, mitä tulee alueen menneisyyteen ja tulevaisuuteen. Otan esiin nurjat puolet ja niiden tekijöiden takia olen sitä mieltä, että kaupungin suunnitelmia ei ole syytä vastustaa.

Lentomelu on infernaalista silloin, kun korona ei pidä koneita maan kamaralla. Viimeistään muiden viljelijöiden kanssa keskustellessa haitan huomaa. Lähiliikuntapaikan sijainti on ongelmallinen lähimpien viljelijöiden kannalta, koska kiljahdukset kantautuvat korviimme.

Peurat, jyrsijät ja linnut, verottavat satoa siihen tahtiin, että tuostakin näkökulmasta katsottuna, viljelyn kannattavuus on kyseenalaisella tasolla. Aidat, verkot ja harsot, vähentävät vain jossain määrin noiden otusten tekemiä tuhoja.

Palsta-alueen vedenjakelu on ollut koko ajan erittäin häiriöaltista, käyttökatkoja on jatkuvasti.

Kaupungin määräyksestä, olemassa olleet kasvihuoneet täytyi purkaa joitain vuosia sitten, eikä uusia saa rakentaa, ratkaisun vuoksi alue soveltuu kehnommin tämänhetkiseen käyttötarkoitukseensa. Aitojen, pensaiden sekä kasvulavojen, suurimmat sallitut korkeudet ovat melko mitättömät, luovuudelle ja mielikuvitukselle ei jätetä juurikaan tilaa.

Joidenkin henkilöiden itsekeskeisyys, riidanhaluisuus ja puutteelliset käytöstavat, vievät viljelystä lopunkin ilon.

Toivoisinkin, että ihmiset kykenisivät aloittamaan uudenlaisen elämän korona-ajan jälkeen, menneisyyteen ei ole enää paluuta. Se, että alue on toiminut viljelypeltona 44 vuoden ajan, ei suinkaan merkitse sitä, etteikö käyttötarkoitusta voisi muuttaa.

Palstaviljelyalue ei kuulu yleissuunnitelma-alueeseen.

8.

Hei!
Olen pöyristynyt ajatuksesta että minulla ei kohta olisi mahdollisuus mennä palstalleni touhuamaan.
Uskon että kaikki ketkä ovat saaneet mahdollisuuden viljellä upeilla palstapaikoilla ovat samaa mieltä asiasta.
Meitä on eri ikäisiä, eri kansalaisuuksia ja eri kuntoisia ihmisiä siellä. Yhteinen kieli on = yhteinen tekeminen.
Uskon myös että kenelläkään ei ole paikkaa niin kuin esim mökki mihin mennä ja toteuttaa itseään.
Voisiko joskus ajatella oikeasti ihmisiä joilla pienet asiat ovat todella suuria ja merkityksellisiä.
Monelle nämä palstat ovat olleet ainoa paikka varsinkin nyt koronan aikana, missä voi nähdä muita, ja edes päästä ulos omasta kodistaan.
Se on ollut elintärkeää.
Toivon hartaasti että rakentaminen ei tule edes suunnitteluun palstojen alueelle.

Ystävällisin terveisin

Palstaviljelyalue ei kuulu yleissuunnitelma-alueeseen.

9.

Hei.
Tutustuin Pähkinärinteen kaavarunkoon.
Se näyttää mielestäni oikein valovoimaiselta ja nyt näyttäisi kaavassa siltä että viljelypalstatkin ovat entisellä paikallaan ja tietysti sitten kun kaavassa on maininta että ne pitää olla jossain niin ne varmasti myös säilyvät.
Ne ovat alueella tärkeä asia.

Alueella on kaksi aika huonossa kunnossa olevaa kuntoilupaikkaa.
Toinen on viljelypalstojen vieressä siinä on leuanvetoteline ja vatsalihaspenkki.
Toinen on pururadan vieressä oleva kuntoteline jossa on nosteltavat tukit.

Mieleeni heräsi ehdotus.

Olisiko mahdollista rakentaa uuden kaavan puitteissa lähiliikuntapuisto lammmen rantaan tai sitten nykyisen pururadan viereen?

Lähiliikuntapuistolle tulisi varmasti käyttöä.

Vastine lähiliikuntapuistosta lammen rantaan tai pururadan varteen, yhdistettäisiin kaksi nykyistä huonokunotista paikkaa

10.

Hei,

tämä on mielipiteeni, joka koskee kerrostalon rakentamista Kastajankuja 1 ja 3.n vieressä olevalle metsäalueelle. Olen Kastanjakuja 1.n alkuperäinen asukas. Aikoinaan asuntoa ostaessani, oli juuri tuolla metsäalueella ja Lammaslammella iso merkitys asuntokauppaa tehdessäni. Toivonkin, että alue säilyy jatkossakin samanlaisena. Alueella asuu paljon ikäihmisiä sekä lapsiperheitä, joille tämä kyseinen alue on tärkeä jokapäiväisessä elämässä. Itsekkin nyt ikäihmisenä pääsen omasta rapusta suoraan luontoon ja toiseen maailmaan virkistäytymään. Ei tarvitse lähteä bussin kyydissä etsimään samaa mahdollisuutta pidemmältä. Hienot metsäpolut, levähdyspaikat sekä Lammaslammen ympäristö tuovat rikkautta omiin päiviini sekä mahdollistaa muiden kanssaihmisten tapaamisen kyseisellä alueella retkeily sekä virkistäytymis mielessä.

Toivon, että säilytätte metsäalueen virkistysalueena. Tiedän, että alueella ajattelee näin moni muukin.

Hyvää kevään jatkoa,

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

11.

Arvoisat kaupunkisuunnittelijat

Miten kutsua enää vihreäksi ja viihtyisäksi asuinalueeksi Pähkinärinnettä, kun pikkuhiljaa kaavoitatte alueemme vihreyden ja virkistyspaikkamme luonnossa. Pieni metsäalue Kastanjapolun päässä on lähinaapuruston ahkerassa ulkoilu- ym. käytössä. Lisäksi on käsittämätöntä miten ahtaasti pyritte rakentamaan kaupunginosaamme. Vastustan ehdottomasti 014900 kaavarungon toteutusta. Terveisin , 01710 vantaa

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

12.

Hei

En kannata rakentamista kastanjapolun metsään.

Metsä on nyt virkistys käytössä ja ainoa tässä lähellä.
Siellä on monenlaisia lintuja.
Tikkoja, pöllöjä sekä monia muita. Jotka joutuvat etsimään taas uuden elin paikan.
Kyllä noita rakennus paikkoja löytyy muualtakin.
Metsiä on suojeltava.
Pitäkää Pähkinärinne mukavana paikkana asua.
Eikä ahdeta liikaa asuntoja pienelle alueelle.
Niitä ihmisten säilytyslähiöitä on jo riittävästi vantaalla.

Terveisin

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

13.

Hei,
Kaavarungon mukaan Karhunkierrokselle rakennetaan asuntoja. Tulevatko ko. asunnot Veikkauksen tontille? Onko ko. alueelle suunniteltu vuokra- vai omistusasuntoja?

Kaavarungossa on ensisijaisia kohdealueita 8 kpl. Näistä käsittelen kohdetta ” 5. Kastanjapolku, asuntoja”.

Aluksi haluan ilmaista selkeästi käsitykseni kohteen rakentamisen mielekkyydestä:
Rakentaminen kohtaan 5. on erittäin käsittämätöntä ja turhaa. En kannata asian etenemistä.

Miksi en?

Ensiksi haluan muistuttaa päättäjiä KAAVARUNGON TEEMOISTA.

Kaunis ja laadukas täydentyvä Pähkinärinne

- voin kuvitella tämän osion toteutumisen mahdolliseksi, ehkä taloilla, mistä näkymät lammaslammelle ovat ”upeat” (huom. naapurissa esim. 1980-luvun taloja)

Vihreä ja viihtyisä Pähkinärinne

- uusien asuntojen asukkaille vihreyden ja viihtyisyyden saaminen ei sitten enää ole varmaa eikä ainakaan isohkojen louhintatöiden vuoksi helppoa.
- vanhat naapuruston asukkaat sen sijaan menettävät huomattavasti jo olevasta vihreydestä ja viihtyisyydestä. Ymmärrän kyllä tiiviin rakentamisen hyödyt, mutta rakentaminen alueelle 5. olisi kuin hölmöläisten maton jatkamista. Nykyiset asunnonomistajat (esim. As. Oy Kastanjakuja 3:n) tulevat kärsimään asuntojensa myytävyyden heikentymisestä vihreyden ja viihtyisyyden vähentyessä merkittävästi. Uusien talojen asukkaat saisivat kyllä entiseen nähden, esim. Myyrmäestä muuttaessaan, enemmän vihreyttä ja viihtyisyyttä.

Toimiva ja sujuva Pähkinärinne

- toimivuus ja sujuvuus helposti kärsii, kun asukasmäärä kasvaa. Hyväksi kehitykselle ei ole myöskään jo täällä asuvien viihtyisyyden vähentäminen.

Näen ko. alueen rakentamisajatuksen melkein epätoivoiselta. Onko näin pienen alueen rakentaminen todellakin järkevää. Uskon Vantaalta löytyvän parempia kokonaisuuksia uudisrakentamiselle.

Tässä tapauksessa kärsijöinä olisivat lapsiystävällisen alueen vuokra-asujat, Pähkinärinteen palvelutalon asukkaat, jotka menettäisivät läheisen luontokohteen, mihin mennä kävelemään ja oleilemaan sekä asunnonomistajat, joista useat ovat alueella sen viihtyisyyden vuoksi.

Haluan päättäjien miettivän asiaa vakavasti ja luopuvan alueen 5. rakentamishaaveesta.
Ei voi olla niin, että kaavarungon ylevät teemat koskevat vain tulevaa rakentamista ja entiset asukkaat unohdetaan ja heidän onneaan vähennetään, etenkin kun on kyse näin vähäisestä alueesta.

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

14.

Tässä asukkaalta tullut kommentti kaavarunkotyöhön 014900 kohtaan 3. Kiulukkapolku, päiväkoti:

Se, että päiväkoti tulee hänen naapuriinsa on ihan ok, mutta kyseinen sijainti on maapohjaltaan yksi Pähkinärinteen kosteimpia kohtia.
Ottakaa tämä huomioon ja please, tehkää se hyvin, että rakennus ei ole homeessa hetken perästä.

Eli asukkaan toive on, että maapohjan kosteus otetaan rakentamisessa huomioon ja tehdään kerralla kunnollista.

Päiväkotia ei esitetty rakennettavaksi hankalan maaperän ja herkän ekologisen yhteyden takia.

15.

Pähkinärinteen kaavarungon (014900) Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa esitetään kohdassa 5 Kastanjapolulle asuntorakentamista.

Kyseiset asuintalot rakennettaisiin Pähkinärinteen keskellä sijaitssevaan metsään. Metsä on Pähkinärinteessä merkittävä virkistys- ja lähiluontokohde, joka palvelee kaikkia asukkaita. Paikallinen luonnontilainen lähimetsä on ainutlaatuinen paikka, jolla on suuri merkitys Pähkinärinteen asukkaiden viihtyvyydelle.

Metsä on alaltaan pieni. Sinne rakentaminen pienentää sitä lisää ja vaikuttaisi merkittävästi alueen maisemallisiin ja viihtyvyysarvoihin.

Näistä syistä vastustan Kastanjapolun asuinrakentamista.

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

16.

Hei!
Pähkinärinteen suunnitelmiin liittyen.

Kaavarunko numero 014900 (5)
Mielestäni siihen ajateltua kerrostaloa ei pitäisi rakentaa lainkaan.

Lammaslammen ympäristö on asukkaiden kannalta tärkeä virkistäytymisen alue. Viheralueet joihin tämä metsäinen kohdekin selkeästi kuuluu ovat henkireikiä meille kaikille jotka täällä asumme.
Siellä on paljon sinivuokkoja, kieloja ja muita kukkia jotka piristävät ihmisten mieltä. Haavat syksyllä väriloistossaan jne.

Tätä lammaslammen ympäristöstä ei pidä pilata rakentamalla.

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

17.

Asia koskee Kastanjakujan päähän rakennettavasta talo suunitelmaa.Kyseinen alue pitkään.ollut asujien ulkoilu ja virkistys käytössä jo pitkän aikaa,joten emme halua
kyseiselle alueelle taloja,emmekä liikennettä,

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

18.

Vastustan jyrkästi suunnitelmaa rakentaa Kastanjapolun asuntoja (kohdealue 5.)
Kyseinen metsikkö on tärkeä sekä eläimille, että ihmisille. Siellä pesii mm. tikka, sepelkyyhkyjä, tiaisia ym. lentäviä. Lisäksi kyseinen rakentaminen tulisi pilaamaan näköalamme Kastanjakuja 1 b:ssä. Meiilä on jo tarpeeksi harmia siitä, että meillä on likimain sama osoite palvelutalon kanssa. Molempien osoite on Kastanjakuja 1, erotuksena vain, että meillä perässä 1b ja palvelutalolla 1a. Posti sekoaa näissä useasti., samoin taksit parveilevat pihallamme, kun eivät löydä palvelutaloon.

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

19.

Hyvää Päivää!

Elämä on yllätyksiä täynnä ja tämä suunnittelu rakentamisesta näin ahtaaseen paikkaan oli YLLÄTYS. Luontoahan ollaan valtakunnankin taholla suojelemassa. Toivoisinkin, että kysei-sellä alueella linnut ja oravat saisivat rakentaa jatkossakin pesänsä ja monet ihmiset saisivat nauttia lintujen kevätkonsertista ja luonnon tuomasta viherіöstä.

En kannata rakentamista kyseiselle alueelle.
Ystävällisin terveisin
3/4-2021

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

20.

Hei,

vetoan teihin nyt voimakkaasti Pähkinärinteen palsta-alueiden säilyttämiseksi nykyisillä sijoillaan.
Olen asunut Pähkinärinteessä vuodesta -86 lähtien opiskeluvuosia lukuunottamatta. Lampi luontoineen on Pähkinärinteen sielu ja syy meidän hyvään oloomme täällä.
Nyt jo olemme menettäneet runsaasti metsää rakentamisen vuoksi. Pyydän hartaasti ettei taloja tuoda enempää luonnon kustannuksella.
Varsinkin palstat on hyvin tärkeät juuri sillä sijainnilla missä nyt ovat. Se on tärkeä henkireikä palstailijoille ja tuo ihanaa oloa kaikille muillekin ulkona virkistyjille lammen alueella. Lapsille on tärkeää olla lähellä luontoa ja omat lapseni ovat palstoilla auttamassa ja oppivat paljon. Palstat ovat lähellä asutusta ja siksi niille on helppo kulkea.
On ensiarvoisen tärkeää meille asujille, että lammen välitön ympäristö on luontoa eikä asutusta. Se on henkireikä tässä hektisessä elämässä. Kaikki muukin luonto alueella on tärkeää! Siksi olemme tänne tulleet ja täällä olemme.
Pyydän, että kuuntelette meitä pähkinärinteeläisiä!

Palstaviljelyalue ei kuulu yleissuunnitelma-alueeseen.

21.

Pähkinärinteen kerrostaloasukkaat tarvitsevat henkireikänsä eli Lammaslammen viljelypalstat, ja etenkin lapsiperheet ja eläkeläiset kävelymatkan päässä, kuten nyt. Miksi ne pitää siirtää Tuomelan koululle asti, menee autoiluksi.

Palstaviljelyalue ei kuulu yleissuunnitelma-alueeseen.

22.

Vastustan Pähkinärinteeseen rakennettavia asuntoja, kohteeseen Kastanjapolku. Metsäalue pitää säilyttää, jotta luonnon monimuotoisuus rakennetun ja rakentamattoman välillä säilyisi.

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

23.

Kannanottona täydennysrakentamiseen jo valmiin ja hyväksytyn kaavan muuttaminen ja siinä olevan luontometsän tuhoaminen sinällään pienellä rakennusoikeudella on käsittääkseni erittäin suuri virhe.Kaavan muuttamisen pitää parantaa ympäristöä eikä tuhota.
Liikenteen lisäys ei paranna koulun ja senioritalon ympäristön turvallisuutta vaan vaarantaa. Vanhusten turvalliset ulkoilumahdollisuudet pitää huomioida tämän laatuisissa suunnitelmissa eikä vaarantaa lisää rakentamalla yhtälailla koululaisten kuin vanhusten liikkumista. Tässä perusteita miksi kaavan muutokseen ja siinä olevaan rakentamiseen ei pidä ryhtyä ja esillä oleva Pähkinärinteen kaavarunko kohdealue 5 Kastanjapolku asuntoja suunitelma pitää hylätä.

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

24.

Vantaan Kaupungille.

Olen lukenut,että Pähkinärinteen 2-kaava-alue sunniteltiin 1980 valmiiksi ja se rajautuu luontometsään nimeltä "Lammaspuisto". Jos nyt muutamalla rakennuksella pilattaisiin jäljellä oleva ehjä lähiökokonaisuus,sillä täydennysrakentamisen pitää parantaa ympäristöä ei tuhota.

Tämä metsä tulee ehdottomasti jättää rakentamatta.

Tuo metsä tarjoaa meille kaikille,palvelutalon,Pähkinärinteen koulun oppilaille ja alueen asukkaille saada nauttia aidosta luonnosta keskellä Pähkinärinnettä.

Sen rakentaminen on erittäin lyhytnäköistä,koska aito luonto on arvo,jota ei saa koskaan takaisin.

Rakentaminen on iso virhe.

Vantaalla 4.4.2021

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

25.

Hei!

Haluamme lausua mielipiteemme Osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) sisällöstä - kaavarunkotyön numero 014900 Pähkinärinteen kaavarunko.

OAS:n sivulla 2 on esitetty kaavarungon teemat, joista ensimmäinen on "Kaunis ja laadukas Täydentyvä Pähkinärinne". Tämän otsikon alla on mainittu uusia osa-alueita, mm. Autioniitty, Karhunkierros ja Pähkinärinteentie 60, joille kuvan 2 mukaan olisi tarkoitus rakentaa uusia asuntoja. Kuvassa 2 on myös mainittu neljäs alue, Kastanjapolku (kuvassa 2 alue 5), jolle on merkitty rakennettavaksi asuntoja. Tähän alueeseen ei muualla tekstissä kuitenkaan ole viitattu millään tavalla.

Mielipiteemme on, että Kastanjapolun pohjoispuolella olevan metsään merkitty alue 5 (jäljempänä alue 5) ei ole sovelias alue asuntojen täydennysrakentamiselle.

Perustelemme mielipidettämme seuraavasti:

- Valtioneuvoston päätöksen valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista (annettu 14.12.2017) mukaan pyrkimyksenä on mm. turvata luonnon monimuotoisuutta (OAS, sivu 6). Alue 5 on metsää, jossa kasvaa erittäin runsaasti sinivuokkoja, jotka jäisivät suunnitellun asuinalueen alle. Asuntojen rakentaminen alueelle 5 olisi siis kyseisen valtioneuvoston päätöksen vastainen, koska luonnon monimuotoisuus tällä alueella oleellisesti heikentyisi.

- Sivun 2 1. kappaleessa on myös mainittu, että "Kaavarunkotyö tukee asemakaavoitukselle asetettuja tavoitteita: se edistää täydennysrakentamisen mahdollisuuksia olemassa olevilla alueilla palvelujen tuntumaan runkolinjojen varrelle resurssiviisaasti ja lähiluontoa vaalien." Alueella 5 olevan metsän tuhoaminen, jossa sinivuokot kasvavat, ei mielestämme olisi lähiluonnon vaalimista. Metsässä on myös oravia, jäniksiä ja lintuja.

- Alue 5, joka liittyy läheisesti Lammaslammen lähivirkistysalueeseen, on Kastanjakujan alueen asukkaiden lähivirkistysaluetta, jota ei mielestämme ole syytä pienentää.

- Alue 5 on tärkeä koirien ulkoilutusalue alueen asukkaille, koska lähistöllä ei ole koirapuistoa.

- Asunto-osakeyhtiö Kastanjakuja 3:n A-rappuun kuljetaan Kastanjapolun kautta. Kastanjapolku on kävelykatu eikä sen kautta sen kapeuden vuoksi ole mahdollista ohjata autoliikennettä alueelle 5, koska se vaarantaisi Kastajakuja 3:n asukkaiden liikenneturvallisuuden.

- Rakennusaikaisen liikenteen järjestäminen alueelle 5 turvallisesti on myös vaikeata alueen ahtauden takia. Lähialueella liikkuu paljon vanhuksia ja lapsia.

- Parkkipaikkoja tällä alueella on jo nyt liian vähän. Mielestämme alueella 5 ei ole riittävästi tilaa sekä uusille asunnoille että uusille parkkipaikoille.

- Aluetta on tiivistetty jo aikaisemmin, kun Kastanjakuja 1 a:n senioritalo rakennettiin.

Yst. terv.

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

26.

Haluamme säilyttää lähimetsikön ,voimme ihastella lintujenpesimistä,oravien ja jänisten ilakointia.Keväisin valko ja sinivuokkejen upeita näkymiä.Lapset pitävät metsikköä seikkailumetsänä.Olemme jo menettäneet lampinäkymän.Toivottavsti ei menetetä enää metsää.

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

27.

Pähkinärinne on ollut "kotini" yli 40-vuotta.
Surullisena täytyy todeta, että "vihreä keidas"meidän yhteinen metsämme(Lammaspuisto) aiotaan tuhota, rakentamalla kerrostaloja.Niin vanhukset, kuin lapset,siis me kaikki nautimme linnun laulusta,oravista,jäniksistä,luonnon heräämisestä,vihreydestä.Tätä kaikkea emme koskaan voi saada takaisin.Haluamme säilyttää metsän.

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

28.

Vastustan asuntojen rakentamista Kastanjapolun päähän (kaavarunkotyö 014900). Alue on jo nyt liian tiuhaan rakennettu. Metsikkö pitäisi säilyttää virkistysalueena. Lammaslammen lähialueille ei pitäisi enää rakentaa asuntoja vaan ne tulee säilyttää luonnontilassa. Tämä on tärkeätä alueen asukkaille.

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

29.

Vantaan kaupungille,

Pähkinärinteen kaavarunkoehdotuksesta voi lausua mielipiteensä 6.4.2021 mennessä. Lausumme seuraavaa.

Vastustamme esitystä, koska se olisi omiaan muuttamaan Pähkinärinteen luonnetta kaupunkimaisempaan suuntaan. Pähkinärinteen vahvuus on nimenomaan sen luontoon sovitetussa väljässä rakentamisessa ja lähimetsien, niittyjen ja lampimaiseman kanssa harmoniassa olevassa rakennuskannassa.

Erityisesti suunnitelmassa numerolla 5 merkitylle alueelle ei tule rakentaa asuntoja. Tällä alueella on lähimetsä, jolla on suuri merkitys alueen asukkaille ja se on tärkeä osa Pähkinärinteen identiteettiä luonnonläheisenä asuinalueena.

Metsän merkitys suomalaisen identiteetin kannalta on kiistaton, ja metsässä vietetyn ajan on tutkimuksissakin todettu vähentävän stressiä ja rentouttavan ihmistä. Metsä tarjoaa mahdollisuuden liikkua luonnossa mm. viereisen palvelutalon asukkaille ja lähikoulun oppilaille. Metsikön reunassa sijaitsee lasten leikkipuisto. Metsiköllä on suuri merkitys myös meille lähitalojen asukkaille.

Metsikkö on niin pieni, että sen rinteeseen rakentaminen käytännössä tuhoaisi sen. Alue on hieman jalkapallokenttää suurempi. Tähän tilaan ei sovi uusia kerrostaloja omine pihoineen ja ajoteineen niin, että aito luontometsä metsikkönäkymineen säilyisi. Näyttää vaikealta järjestää ajoneuvoliikenne suunnitelluille taloille ilman mittavia muutostöitä alueen muuhunkin kulkemiseen.

Pähkinärinteen 2-alueen kaava suunniteltiin 1980 kokonaisuutena, joka perustuu tiukkaan rajautumiseen tähän luontometsään. Tätä visiota tulee kunnioittaa, eikä rakentaa uusia kerrostaloja metsän ja asuinalueen luontevalle reunavyöhykkeelle. Pähkinärinteeseen on tulossa runsaasti lisärakentamista. Siksi alueen perusajatuksesta ja lähiluonnosta tulee pitää huolta.

Toivomme, että ajatuksesta talojen rakentamisesta Lammaspuiston metsään luovutaan.

Ystävällisin terveisin,

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

30.

Kaavaluonnos 014900:

ASUN Kastanjakuja 1 b:ssä 2/3 kerroksessa. Näen, että kaavaluonnoksessa suunnitellaan "asuntoja" kartan kohtaan 5. Huono idea,

Uusi rakennus tässä kohdassa häiritsee senioritaloa Kastanjakuja 1 a sekä erityisesti asuintaloa Kastanjakuja 3. Kun senioritalo rakennettiin, jouduttiin tontilta räjäyttämään kalliota, jolloin minun taloyhtiöni sai betonielementteihinsä halkeamia -en toivo uusintaesitystä.

Uusi rakennus kohdassa 5 hävittäisi Lammaslammen ulkoilualueeseen oleellisest liittyvän metsikön sini- ja valkovuokkoineen. VASTUSTAN!

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

31.

Hei,
haluaisin esittää mielipiteeni Vantaan kaavarunkotyöhön numero 014900.
Olen asunut Kastanjakujalla 10 vuotta. Yksi peruste tähän asuntoon muuttamiselle oli metsäinen näkymä ikkunasta. Näen metsän ylimmästä kerroksesta kolmesta ikkunasta, ja nautin näkemästäni. Ikkunoistani näkyy myös vastapäiset kerrostalot, joita on jo 2 kappaletta. En toivoisi enää kolmatta näköpiiriin. Tiiviisti rakennetulla kerrostaloalueella on mielestäni tärkeää säilyttää luontoa. Luonnon läheisyys rauhoittaa ja lisää asukasviihtyvyyttä huomattavasti.
Koirallisena asukkaana pidän arvossa, että metsään pääsee heti kotiovelta. Olemme pentuna opetelleet sisäsiistiksi metsässä ja nyt seniorina ja huonojalkaisena koirani pääsee tarvittaessa pikaisestikin tarpeilleen ja lisäksi metsäisessä maastossa käveleminen on sille kuntouttavaa. Miksei myös ihmisille!
Asuntojen lisääminen alueelle lisää trafiikkia ja melua sekä vähentää metsän eläimistöä. Pohdin, miten mahtaa kevyt liikenne ohjautua esimerkiksi Rajatorpantien bussipysäkeille?
Jo nyt taloyhtiömme parkkipaikan läpi kävelee ihmisiä muista taloista oikaistakseen.

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

32.

Vastustan kaavarungossa esitettyä rakentamista kohdealueilla 2, 4 ja 5.
Kohdealueella 2 sijaitsee metsää, joka suojaa koko Pähkinärinteen keskustaa ja erityisesti Vihdintietä lähinnä olevia asuintaloja Vihdintien liikennemelulta ja saasteilta. Melun ja saasteen olemassaoloa ja vaikutuksia asumisterveydelle ja viihtyvyydelle ei todellakaan sovi vähätellä. Tämä viheralue on myös vastaanottamassa Vihdintieltä Lammaslammentielle kääntyviä, ja siten antaa ensivaikutelman koko asuinalueesta. Metsäisyys ja vehreys ovat tunnetusti Pähkinärinteen alueen viihtyisyyden kulmakiviä, eikä tähän ensivaikutelmaan mielestäni oikein sovi kerrostalot risteyksen tuntumassa. Alueella on myös metsäinen ulkoilureitti, joka kiertää Karhunkierrokselle. Tämä ulkoilureitti ja sen maisemat ovat vaarassa kaavarungon kohdealueen 4 johdosta.
Karhunkierroksen, samoin kuin kohdealueen 5 Kastanjapolun, rakentamissuunnitelmat vähentävät Pähkinärinteen metsäalueita aivan Pähkinärinteen keskustan tuntumassa. Tiivistysrakentamisen tarpeet ovat sinänsä ymmärrettäviä, mutta kyseisillä alueilla on omat tehtävänsä metsäisinä vyöhykkeinä.

Alueelle tulee hybridikortteli, jonka kerrostalot suojaavat melulta nykyistä metsikköä paremmin. Olevaa puustoa säilytetään mahdollisimman paljon. Ulkoilureittiä siirretään lähemmäs Lammasojaa. Karhunkierroksen alue on nykyistä teollisuusaluetta, ja olemassa oleva puusto pääosin säilyy. Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

33.

Hei,

Kommenttini kaavarunkotyön numeroon 014900:

Pähkinärinteen luoteisosassa Lammaslammen niittyalueeseen sijoittuva lähipalsta-alue on kiinteä osa Pähkinärinteen kerrostaloaluetta ja alueen vetovoimaa. Lähipalsta-alue tulisi sijoittaa toiseen kohtaan, mieluusti lähelle jos nykyiselle sijalle rakennetaan (Tuomelan koulun lähialue ok).

Pähkinärinteen alueelle tulee ja on tulossa satoja kerrostalo- ja pientaloasuntoja. Pähkinärinne on menettänyt neuvolapalvelut ja kirjastopalvelut ovat itsepalvelua toistaiseksi. Palveluiden häviäminen on ristiriidassa rakentamisen kasvun kanssa. Asumisalueen palveluista ja virkistysalueista tulee pitää huolta, jotta alueen vetovoima säilyy. Miksi palveluita on karsittu alueelta vaikka alueelle rakennetaan jatkuvasti lisää asuntoja? Palvelut tuovat hyvinvointia ja ovat vetovoimaisia, kun havitellaan hyviä veronmaksajia alueelle. Alue ei voi säilyä hyvinvoivana, jos palvelut katoavat sillä huonovointisuus ja huono-osaisuus lisääntyy. Ehdottomasti palvelut takaisin ja paremmalla tasolle.

On tärkeää, että esitetyn runkolinjan 300 liikennetiheys on riittävä. Nykytilanteessa liikenneyhteydet ovat pääsääntöisesti harventuneet. Suora yhteys Louhelan asemalle on hyvä asia, jos yhteydet toimivat. Helsingin yleiskaavan mukainen pikaraitiotie päättyy Rajatorpantien ja Vihdintien risteykseen. Toivoisin pikaraitiotien jatkamista Vihdintien ja Luhtitien risteyksen kautta Louhelan asemalle ja edelleen Myyrmäen asemalle. Tällöin pikaraitiotie palvelisi myös Vantaan jatkuvasti kasvavaa lounaisinta asumisaluetta Pähkinärinnettä.

Pähkinärinteen ja koko Hämeenkylän alueen keskeinen vetovoimatekijä on Lammaslammen ympäristö ja lampeen liittyvä kokonaisuus, johon kuuluvat Soltorpin luonnonsuojelualue, Tuomelan tammimetsä, Linnaisten metsäalue sekä Hämeenkylän kartanon ja Tuomelan tilan viljelty kulttuurimaisema. Hämeenkyläntie liittää viheralueen Ainontien kylätiekokeilun maisemiin Pitkäjärven rantojen läheisyyteen. Tätä kokonaisuutta ei saa rikkoa, kokonaisuus on suuri ilon ja ylpeyden aihe jonka vuoksi olen Pähkinärinteeseen muuttanut sekä alue on ehdottomasti valttikortti, kun uusia asukkaita alueelle houkutellaan. Monimuotoista luontoa ei saa rikkoa!

Palstaviljelyalue ei kuulu yleissuunnitelma-alueeseen. Kirjastotoiminta säilyy näillä näkymin ennallaan. Neuvolatoiminta kuuluu hyvinvointialueelle.
Runkolinjojen vuorovälit ovat yleensä 10 minuuttia päiväaikaan. Länsi-Vantaan ratikan linjauksia hahmotellaan ja reitti Pähkinärinteentietä pitkin on ollut esillä. Mainittujen viheralueiden verkostoa vaalitaan eikä sitä ole tarkoitus rikkoa.

34.

Hei,

kyseenalaistan kovasti kaavarunkoa, joka koskee asuinaluettani sekä ympäröiviä alueita.

Etenkin haluan huomauttaa kaavassa olevaa suunnitelmaa osoitteen Pähkinärinteentie 60 osalta. Onko todella asukkaiden etu se, että viimeisetkin viheralueet viedään Vihdintien välittömästä läheisyydestä? Nyt on jo tuhottu palvelutalon alle metsäalue Kylväjänkujan päästä. Tämä täysin järjenvastainen sijainti palvelutalolle lisää jo merkittävästi liikennettä Santamäentiellä, sekä läpiajoliikennettä koko Hämeenkylän (sekä Pähkinärinteen) läpi (myös isommat ajoneuvot). Jos vielä lisätään asukasmäärää kyseiselle tontille, ei tässä muodossa olevat liikennejärjestelyt enää toimi. Ja alueen viihtyvyys ja arkkitehtuuri tuhoutuisi täysin. Tuon alueen maaperän muokkaus ja rakentaminen tulisi myös varmasti olemaan turmiollista Santamäentien varrella oleville rakennuksille. Nyt on jo huomattavissa maaperässä tapahtuneet muutokset alueella olleiden räjäytystöiden ja maanmuokkaustoimenpiteiden johdosta.
Koirapuistojen poistaminen olisi myös merkittävä asia, etenkin kun lähialueelta ei vastaavaa löydy, eikä liiemmälti ole paikkaa sellaisen rakentamiselle.
Luonnonsuojelullisesta näkökulmasta rakentaminen Pähkinärinteentie 60 alueelle on myös kyseenalaista. Santamäentien ja Pähkinärinteen välisellä alueella on luonnonsuojelualue, johon tämä kaavamuutos myös välillisesti vaikuttaisi. Näin isot maaperänmuokkaustoimet jota tällainen rakentaminen vaatisi, eivät rajaudu vain kyseiseen tonttiin, vaan vaikuttavat myös laajemmalle alueelle. Näin ollen kyseiseen luonnonsuojelualueeseen kohdistuisi ympäröivien metsä/kallioalueiden tuhoutumisen myötä isompia ympäristöllisiä rasitteita.

Huomautan vahvasti myös siitä, että alueeltamme on viety jo pois/viedään palvelut, joiden kuuluisi olla kodin lähellä olevia palveluita. Neuvola, hammaslääkäri, kirjasto... Päiväkoteja ollaan lakkauttamassa, yksi koulu lopetettu, ja asukkaita alueelle halutaan kuitenkin haalia vielä lisää. Täysin järjenvastaista toimintaa. Tähän kun vielä lisätään se, että julkisia kulkuyhteyksiä poistetaan, tilanne on todella suuressa ristiriidassa sen kanssa, että alueen asukasmääriä halutaan vielä kasvattaa. Yhden runkolinjan lisääminen (jossa Hämeenkylä on sivuutettu täysin) ei mitään parannusta tuo tilanteeseen. Päinvastoin, yhdelle linjalle kuormitetaan kohtuuton määrä matkustajia.

Kehoitan vahvasti harkitsemaan ja tarkastelemaan uudestaan vielä tätä koko Pähkinärinteen kaavarunkoa. Tässä kokonaisuudessa hävitettäisiin merkittävä määrä viher -ja virkistysalueita. Alue on hyvin vilkkaasti liikennöityjen väylien keskiössä, tällaisella alueella tulisi todellakin vaalia viheralueita, jotta alueella säilyisi edes jonkilainen viihtyvyys.

Kylväjänkujan tontti oli jo aiemmin kaavoitettu julkisten rakennusten tontiksi. Pähkinärinteentie 60 aluetta ei esitetty rakennettavaksi hankalan maaperän takia. Päiväkoteja ei olla lakkauttamassa, päinvastoin niitä kaavoitetaan lisää.Julkisen liikenteen määrää ollaan lisäämässä, ei vähentämässä. Yleissuunnitelmassa ei olla vähentämässä viheralueita Autioniittyä lukuunottamatta.

35.

pyydämme todella hartaasti, että tätä uutta rakentamissuunnitelmaa ei toteuteta. Tämä kaunis ja meille todella hyvin tärkeä rinnepuistikko lintuineen ja puineen on tämän alueen ”keuhkot”. Asuintalojen rakentaminen pilaa kaikki näkymät ulos talostamme Kastanjakuja 3

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

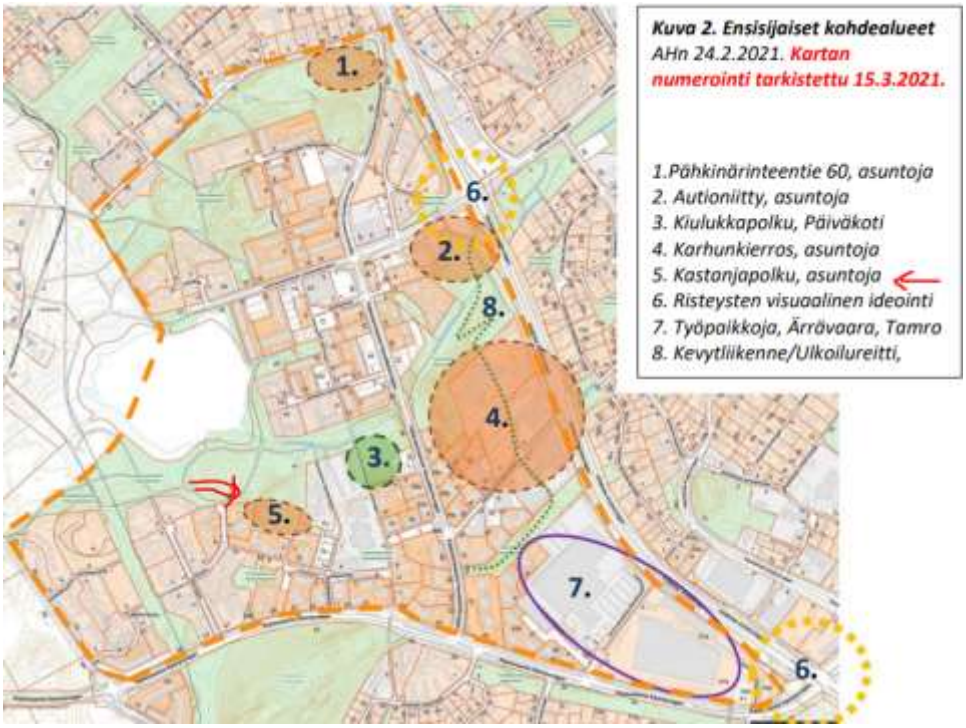
36.

niitä kaavailuja mitä on laadittu kyseisellä alueelle on heti vedettävä takaisin se on todettava että paikkana ei ole soveltuva mihinkään asunto rakentamiseen se on hämeenkylän helmi ja alueen asukkaille hyvin arvokasta mielen virkistysalue ja sitä ei saa pilata.

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

37.

Pähkinärinteen kaavarunko (nro 014900), kohdealue kastanjapolku (kuva alue 5)

Kannanotto kaavarunkotyöhön numero 014900.

Kaavarunkotyön lähtötiedoissa sanotaan näin:

”Maisemakuva ja -rakenne Pähkinärinteen maisemarakenne on monipuolinen ja pienipiirteinen. Vielä 1950-luvulla alueen useita alun perin metsäisiä kallio-moreeniselänteitä ympäröi alavammat viljelysmaisemat. Pähkinärinteessä on yhä havaittavissa alkuperäistä luonnonmaisemaa: puustoisia ja metsäisiä alueita kallioselänteillä ja lehtomaista purolaaksoa alavilla kohdilla.”

Kaavarungossa on luvattu seuraavia asioita:

”Työ lisää täydennysrakentamista olemassa olevilla alueilla palvelujen tuntumaan runkolinjojen varrelle resurssiviisaasti ja lähiluontoa vaalien. Kaavarunkotyössä tavoitteena on kerroksellinen, tiivis ja alueelle ominainen kaupunkikuva, hyvä ja kohtuuhintainen arkkitehtuuri, kestävä rakentaminen, uusien energiamuotojen käyttö, pihojen ja viheralueiden kauneus, monimuotoisuus ja hulevesien hallinta. HSL on esittänyt uutta runkolinjaa 300 Myyrmäki-Helsinki Pähkinärinteen kautta”. Sekä kaavrungon teemakohdassa:

Kaunis ja laadukas Täydentyvä Pähkinänrinne

- Osa-alueita: Autioniitty, Karhunkierros, Pähkinänrinteentie 60

Vihreä ja viihtyisä Pähkinänrinne

- Maisema, hoitotoimenpiteitä

- Viheryhteydet, parannuksia mm. Karhunkierroksen asuinalueen läpi

Vastine:

Suunnitelmassa punaiset kohdat ja suunnitelma metsien kaatamisesta ja kerrostalojen rakentamisesta ovat ristiriidassa keskenään.

a) Luontoarvot

Nyt oleva suunnitelma rakentaa kerrostaloja kastanjapolun päähän ei millään lailla tue noita suunnitelman pyrkimyksiä ja lupauksia. Eli ne ovat ristiriidassa tavoitteisiin. Pähkinärinteessä on enää erittäin vähän metsä/viheraluetta. Olisi erittäin vastuutonta viedä viimeisetkin alueet ja jättää lapsillemme pelkkä kapea pyörätie kaista.

b) Lasten alue

Ko. metsäalue on ainut yhteys metsään lapsillemme ja sen tuhoaminen vaikuttaisi olennaisesti alueen viihtyvyyteen ja houkuttelevuuteen asuinalueena.

c) Asumisviihtyvyys

On selvää, että nykyisten asukkaiden kannalta maisema muuttuisi ja asumisviihtyvyys huononisi. Myös alueella tapahtuva meteli ja häiriökäyttäytyminen saattaisi lisääntyä.

d) Asuntojen arvo

Asuntojen arvo laskisi sekä sen vuoksi, että viheralueita ei olisi ja myös mahdollisesti häiriöiden lissäntyminen veisi arvoa

e) Turvallisuus

Lisääntyvä liikenne heikentäisi alueen liikenneturvallisuutta ja myös muu liikenne kasvaisi. Häiriökäyttäymisen lisääntyminen lisäisi myös turvattomuutta.

f) Pysäköintipaikat

Pysäköinti kävisi entistä vaikeammaksi alueella

Vaihtoehto kerrostaloille

- Vaihtoehtoina kerrostalorakentamiselle voisi olla rakennettu metsään puita kaatamatta mm. lapsille esim. pieniä leikkimökkejä, joku pieni seikkailurata puihin koskematta, Pieni ympyräkahvila jne.

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

38.

Säästäkää rakentamiselta Alue nro 5 Kastanjapolku Pähkinärinne! Viimeinen, hieno pieni metsikkö ko. alueella. Tärkeä henkireikä lähiseudun kerrostaloadukkaille niin nuorille kuin vanhoillekin. Alue jo enemmän kuin täyteen rakennettu ja palvelut huononevat koko ajan.
Toivon, että rakentamisesta ko.alueella luovutaan.
Pähkinärinteellä 5.4.2021

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

39.

Hei,

esitän huomioita liittyen Pähkinärinteen kaavarunkotyöhön (014900).

Palsta-alue on rajattu tästä kaavasta pois, asian kuitenkin kummitellen taustalla ja aiheuttaa suurta huolta alueen asukkaissa. Toivon kaavasuunnittelutyöhön avoimuutta ja kokonaisuuden käsittelyä, jotta asukkaat voivat nähdä alueen kehityksen kokonaisuutena ja välttää tärkeiden yksittäisten päivämäärien ohimenemisen. Toivon kovasti aluearkkitehdeiltä avoimuutta ja aitoa vuorovaikutusta alueen asukkaiden kanssa. Olisi hienoa, jos kaupunki ottaisi esim. yhteisöpedagogin osaamista reilusti käyttöön ja järjestäisi esim. työpajoja alueen kehittämiseen liittyen. Lammaslammen alueen ympäristöä käyttää paljon laajemmalta alueelta ihmisiä kuin vain Pähkinärinteestä ja suunnittelutyössä olisi syytä tunnistaa myös tämä. Lammaslammen alue on paljon laajempi alue kuin vain kävelytie lammen ympäri. Asuntorakentaminen yhä lähemmäs lampea muuttaa alueen luonnetta radikaalisti.

On erittäin surullista, että suunnittelutyössä pohditaan palsta-alueen siirtoa ja ei tunnisteta viljelyalueen suurta merkitystä alueen asukkaille pitkästä historiasta ja suuresta viljelijämäärästä huolimatta. Palstat ovat tärkeitä erityisesti kerrostaloasukkaille ja monen eri tulotason ihmisille. Entisenä palstaviljelijänä tiedän, että palstallani oli erittäin suuri mielenterveydellinen vaikutus itselleni, yllättäen työttömäksi joutuneelle ystävälleni ym. lähipiirilleni, jotka jakoivat palstaelämääni noin 15 vuoden aikana. Paikka oli todellinen henkireikä. En olisi itse viihtynyt lähes 20 vuotta Pähkinärinteessä kerrostaloasukkaana, ellen olisi saanut omaa maaplänttiäni viljeltäväkseni. Palstat sopivat kartanon läheiseen puistomaisemaan matalana vehreänä alueena. Lammen suuntaan talot rikkoisivat tämän puistomaisen luonteen olennaisesti ja paluuta ei olisi. Olisi syytä myös tunnustaa palstojen luontoarvo ympäristön monimuotoisuuden säilyttäjänä. Viljelijät vaalivat monia tärkeitä pölyttäjä- ja perhoskasveja. Palsta-alueella ei ole käymälöitä, joten paldstalla pystyy olla vain tietyn ajan. Jos palstat siirrettäisiin kauemmas, vaatisi tämä jo infrastruktuuria tältä osin. Palsta toimii ehdottomasti vain lähiviljelyksenä, koska alueelle tullaan jalkaisin ja pyörällä esim. työkaluja, taimia, satoa ja pieniä rakennustarpeita kantaen. Arvostan suuresti, että Pähkinärinteen palsta-alue on säilynyt lähes autottomana. Alueen uhraaminen pienen omakotitalon alle tuntuu pahalta virheeltä, jo ajatustasolla.

Koko Lammaslammen aluetta ja Pähkinärinnettä kaavoittaessa olisi tärkeää tunnistaa, mikä on alueen asukkaille tärkeitä, ehkä tärkeinpiä asioita alueella. Vantaalaisten asuinalueiden luonnetta tutki arvioni mukaan 5-6 vuotta sitten Vantaan kaupungin palkkaama opiskelija. En löytänyt Vantaan sivuilta tähän liittyen kuvausta Pähkinärinteestä, mutta mielestäni näiden aluekuvausten pitäisi löytyä Vantaan verkkosivuilta. Muistan kuitenkin vahvasti, että ihmiset kertoivat alueen luonnon merkityksellisyydestä erittäin runsaasti kyseiselle opiskelijalle facebookissa. Tämä sama luonnon arvostus nousee edelleen alueen facebook-ryhmissä, kun alueesta kysellään ja keskustellaan ja myös jatkuva luontokuvavirta Lammaslammen ympäristöstä kertoo tästä. Kaupungin puolelta tuntuu, että luontoarvoja vaalitaan puisto-osaston puolesta erinomaisesti samalla kun kaavoituspuolella arkkitehdit nikertävät vaivihkaa kaiken, minkä saavat. Muistan menneiltä vuosilta, kun lammen pohjois-itärannalla hoidettiin metsää kaupungin toimesta hevosvoimin ja vastarannalla sähköyhtiön alihankintana hoitama metsänhoito “raiskasi” kävelytien reunukset ja oman palstanikin samalla erittäin rujolla metsänhoidolla. Hienoilla pitkospuilla ja kosteikkoreiteillä ei ole suurta luontoarvoa, jos lintujen ja muiden

eläinten ympäristö pienenee pienenemistään. Kokonaiskuva alueen kehittämisestä tuntuu olevan rikkonainen. Kallaluoto puhui Myyrmäen asemakaavaa esittelevässä tilanteessa maaliskuussa 2021 asumisen 1,5 kertaistamisesta. Olisi aiheellista, että kaupungilla olisi velvoite samalla kertoimella laajentaa pysyviä lähiviheralueita kaavassa suhteessa asukasmäärän kasvuun. Pähkinärinteen kaavassa olisi syytä myös huomioida alueen koulu- ja päiväkotitilanne asuintalojen kaavoitusta lisättäessä roimasti. Myös palveluiden soisi olevan suhteessa asukasmäärään. Esim. nuorisotilaa, neuvolaa, pysyvää kirjastoa ym. ei ole huomioitu.

Kiulukkapolun päiväkoti tulisi varmasti tarpeeseen. Erittäin risukkoinen ja kostea metsäalue ei varmasti palvele nykyisellään alueen asukkaita virkistyskaäytössä. Liitän tähän viestiin muutaman 5.4. otetun kuvan suunnitellun tontin kulmilta. Tämän hetkinen tilanne ei anna kovin vakuuttavaa kuvaa ainakaan Lammaspolun puoleisen osan soveltuvuudesta rakentamiseen. Toisaalta kaavatyössä on syytä joka tapauksessa jatkaa Lammaspolun ympäristön kehittämistä, jotta alue ei näyttäisi tuolta kuin nyt näyttää.

Kannan huolta myös alueen lentomelusta, josta itse kärsin kovasti viimeisinä vuosina ennen poismuuttoani v. 2018. Rakennuksissa lentomelu on helpohko huomioida, mutta ihmisten ulkona oloa vapaa-aikana ja koulu- ja päiväkotiaikana ei pidä unohtaa.

Nykyisin Hämevaaran asukas, mutta edelleen
Pähkinärinteen palveluita ja viheralueita aktiivisesti kuluttava

Palstaviljelyalue ei kuulu yleissuunnitelma-alueeseen. Sitä ja yleiskaavan mukaista pientaloalueen täydennysaluetta tutkitaan asemakaavassa, jonka laatimisen aloitusta ei tällä hetkellä ole määritelty. Palveluverkkoa täydennetään väestöennusteen mukaisesti. Neuvolatoiminta kuuluu nykyään hyvinvointialueelle. Päiväkotia ei esitetty rakennettavaksi Kiulukkapolulle hankalan maaperän ja herkän ekologisen yhteyden takia. Osaa kyseisestä metsiköstä tutkitaan mahdollisena koulun piha-alueen laajennusalueena yhdessä koulun laajennusmahdollisuuksien tutkimista. Seuraava päiväkoti kaavoitetaan Karhunkierroksen alueelle.

40.

Hei,

Tässä mielipiteeni Pähkinärinteen kaavarungon 014900 suunnitteluun evästykseksi virkamiehille ja päättäjille.

1. Pähkinärinteentie 60 Vastustan Pähkinärinteentie 60 kaavoittamista asuntorakentamiseen. Alue on kiinteä osa lähiluonto- ja virkistysaluetta, lähellä luonnonsuojelualuetta. Asuntorakentaminen nakertaisi Pähkinäpuiston lähiluontoaluetta pienemmäksi.

2. Autioniitty Vastustan Autioniityn muuttamista asuntorakentamiselle. Alueella on mm. komeita kuusia ja alue muodostaa merkittävän virkistysaluekokonaisuuden, jossa alueen asukkaat lenkkeilevät ja hiihtävät. Asuntorakentaminen nakertaisi lähiluontoaluetta merkitävästi pienemmäksi.

6. Risteyksien visuaalinen ideointi: Vihdintien varteen, koko matkalle Vantaalla välillä Pähkinärinne/Vapaala/Varisto aina Kehä II:lleI tulee rakentaa meluaita. Lisäksi meluaita tulee rakentaa bussi 300 reitin varrelle Luhtitie-Lammaslammentie -välille, sillä liikenne tulee lisääntymään kaupungin avatessa liikenteen suoraan Louhelaan ja Myyrmäkeen rakentamalla Luhtitien lähiajoliikenteelle. Tiedoksi, että alueen liikennemelu on jo lentoliikenteen vuoksi jo lähes sietämätöntä. Jos asutusta tulee yhä lähemmäs vilkasliikenteisiä teitä, on kaupungin tehtävänä suojella asukkaita meluhaitoilta ennalta.

8. Kevytliikenne keskelle Autioniityn kalliota metsän läpi. Vastustan jyrkästi suunnitelmaa tuhota metsää alueelta, jossa on vielä jäljellä luonnontilaista ja suurehkoa metsäluontoa. Kevytliikenne voidaan hoitaa nykyisiä reittejä pitkin. Miksi kaupungin virkamiehet haluavat tuhota alueen viimeisen luonnontilaisen alueen eli Lammasojan metsä- ja kallioalueen?

Jos Pähkinärinnettä halutaan tiivistää (mille tosin en näe tarvetta) ,voisi rakentamista keskittää Pähkinärinteen kauppakeskuksen parkkipaikalle ja muille Pähkinärinteentien/Lammastlammentien korttelimaisille parkkipaikoille sekä alueelle 7 eli Ärrävaaran alueelle, jossa on luonto jo tuhottu.

Kaupungin suunnittelussa tulisi suosia rapistuvaa Pähkinärinnettä korjausrakentamisessa kaupunkimaiseksi ja korttelimaiseksi kokononaisuuseksi. Samalla arkkitehtoonisesti huonolaatuisten 70 -luvun betonipintaisten kerrostalot voisi purkaa ja tilalle korkealaatuista kerrostalorakentamista. Esimerkiksi Pähkinärinteessä tiivis kaupunkimainen tiivis keskus kauppakeskuksen ympärille säästäisi em. Pähkinärinteentie 60 ja Autioniityn lähimetsät ja -luonnon, jossa myös ihmisen lisäksi olisi tilaa monimuotoisilla eläimillä, eliöillä ja kasveilla.

Pidetään Pähkinärinne edelleen ”metsälähiönä”!

Ystävällisin terveisin,

Pähkinärinteentie 60 kohdetta ei esitetty rakennettavaksi, koska siinä on hankala maaperä ja herkkä luonto. Autioniityn alue on yleiskaavan mukaista täydennysaluetta. Nykyinen ulkoilureitti siirretään lähemmäs Lammasojaa. Uusi rakentaminen parantaa olevien kortteleiden melutilannetta. Vihdintien melusuojaus kuuluu Uudenmaan ELY-keskukselle. Meluaita todennäköisesti toteutuu Vihdintien parantamisen/kehittämisen/ muutoksen yhteydessä. Autioniityn rinteeseen on ajateltu mahdollisesti kuntoportaita. Varsinaista ulkoilureittiä ei korkoerojen vuoksi voida toteuttaa. Sellainen myöskin vähentäisi puuston määrää metsässä. Kauppakeskuksen ja muiden yksityisessä omistuksessa olevien tonttien täydennysrakentamista tutkitaan, jos maanomistaja hakee tontilleen kaavamuutosta. Karhunkierroksen ja Ärrävaaaran alueet on yleiskaavassa merkitty asumisen ja työpaikkojen alueeksi. Yleissuunnitelman yhtenä tarkoituksena on ollut ratkaista, miten asuminen ja työpaikat sijoittuvat edellä mainitulla alueella.

41.

Osana Pähkinärinteen alueen kehittämistä haluan tuoda esiin näkemykseni Lammaslammen alueesta.

Itse lammen alueella on viitasammakon esiintymä ja siellä elää mm. monipuolinen sudenkorentolajisto. Laajemmin lampi kytkeytyy Tuomelan tammimetsään, Linnaisten metsäalueeseen ja Hämeenkylän-Linnaisten peltoihin. Lammen rannalta löytyy myös pitkään hoidettua niittyaluetta.

Alueen osana on myös Pähkinärinteen palstaviljely. Mielestäni lammen rannan rakentamista ei tule lainkaan täydentää kaavoittamalla omakotitontteja alueella. Palstaviljelyn tulee ehdottomasti säilyä nykyisellä paikallaan kerrostaloalueiden läheisyydessä. Mikä tahansa lisärakentaminen muuttaisi täysin alueen yleisilmettä ja vaikuttaisi ratkaisevasti sen viihtyisyyteen ja virkistysarvoihin nykyisten asukkaiden kannalta. Puhumattakaan palstojen viljelijöistä.

Pähkinärinteen valtteja ovat juuri luonnonläheisyys ja väljyys, mitkä tulee turvata jatkossakin. Veronmaksajana en myöskään pidä ajatuksesta, että kalliita tontteja kaavoitetaan epäsopivalle paikalle. Myös oman asunnon arvo toki mietityttää, mikäli alueen omaleimaisuus häviää.

As Oy Pähkinäpuun osakas (Lammaslammentie 16)

Palstaviljelyalue ei kuulu yleissuunnitelma-alueeseen.

42.

Moikka!

Asia koskee, kaavarunkotyön numero 014900.

Olemme erittäin pettyneitä päättäjiin ”luotettaviin” kaupungin ja ”asukkaiden” etujen valvojiin. Suunitelmista rankentaa taloja kastanjapolunpäähän. Meille asunnon ostaneille on kerrottu, että kyseinen alue säilyy ja on puistoaluetta, eikä tulla rakentamaan. Ei siitä kyllä pidä vieressä olevan senioritalon asukkaatkaan, ja mäen takana oleva lastenleikkipuisto.
Tiedän että Vantaalla on tyhjää tilaa ja maata rakentaa, keskittyä niihin alueisiin.

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

43.

HUOMIOITA KAAVASUUNNITELMAAN 014900

Kohde 1, Pähkinärinteentie 60

Olen asunut lähellä kohdetta vuodesta 1984 ensin Kylväjänkujalla ja myöhemmin Santamäenkujalla vuoteen 2015 saakka ja edelleen asun lähistöllä Äeskujalla. Siltä pohjalta esitän muutaman huomion.

Täyttömaa-alue

Niitylle on ajettu täyttömaata 70-luvulla kun Pähkinärinnettä on rakennettu Rakennusliike Otto Wuorion toimesta ja ymmärtääkseni juuri siitä johtuu alueen korkeus Santamäentien pinnasta. Yleinen puheenaihe pidempään alueella asuneiden keskuudessa on ollut että siellä on kaikenlaista rakennusjätettä maa-ainesten seassa ja sieltä on usein pulpunnut epäilyttävän näköistä punaruskeaa nestettä valuen Santamäentielle. Tämän ongelman täytyy olla kaupungilla tiedossa ja olisi tärkeää tutkia maaperän koostumus ennen kuin siihen suunnitellaan rakennustoimia.

Virkistysalueet

Minkä tyyppisiä asuntoja ja kuinka paljon siihen on tarkoitus rakentaa? Alueella on kysyntää virkistysalueille ja tuossa täyttömaalla sijaitsee suosittu koirapuisto. Mihin se on tarkoitus siirtää? Viheralueita ei ole tässä Hämeenkylän puolella arvostettu viime aikoina kaupungin toimesta, kun pienen metsikön tilalle Kylväjänkujan päähän on alettu rakentaa palvelutaloa, joka on yllättävän iso ja korkea ja soveltuu ympäristöön mielestäni huonosti. Pienen metsän kaataminen rakennuksen tieltä oli todella suuri vahinko naapurustolle.

Liikenne ja palvelut

Kohde on jyrkässä mutkassa kohdassa, jossa Pähkinärinteentie muuttuu Santamäentieksi. Uudisrakentaminen lisää liikennettä ja läpiajoa Hämeenkylässä. Liikennettä tulee lisäämään jo edellä mainittu palvelutalo huoltoliikenteen osalta huomattavasti. Pyydän ottamaan vakavasti mahdollisen rakentamisen johdosta lisääntyvän liikenteen aiheuttaman haitan alueella. Lisäksi muita palveluita on viety kaiken aikaa kauemmaksi – viimeisimpänä neuvolapalvelut Myyrmäkeen saakka, joten on tärkeää huomioida palveluiden saatavuusongelmat mahdollisille uusille asukkaille.

Pähkinärinteentie 60 kohdetta ei esitetty rakennettavaksi haastavan maaperän ja herkän luonnon vuoksi.

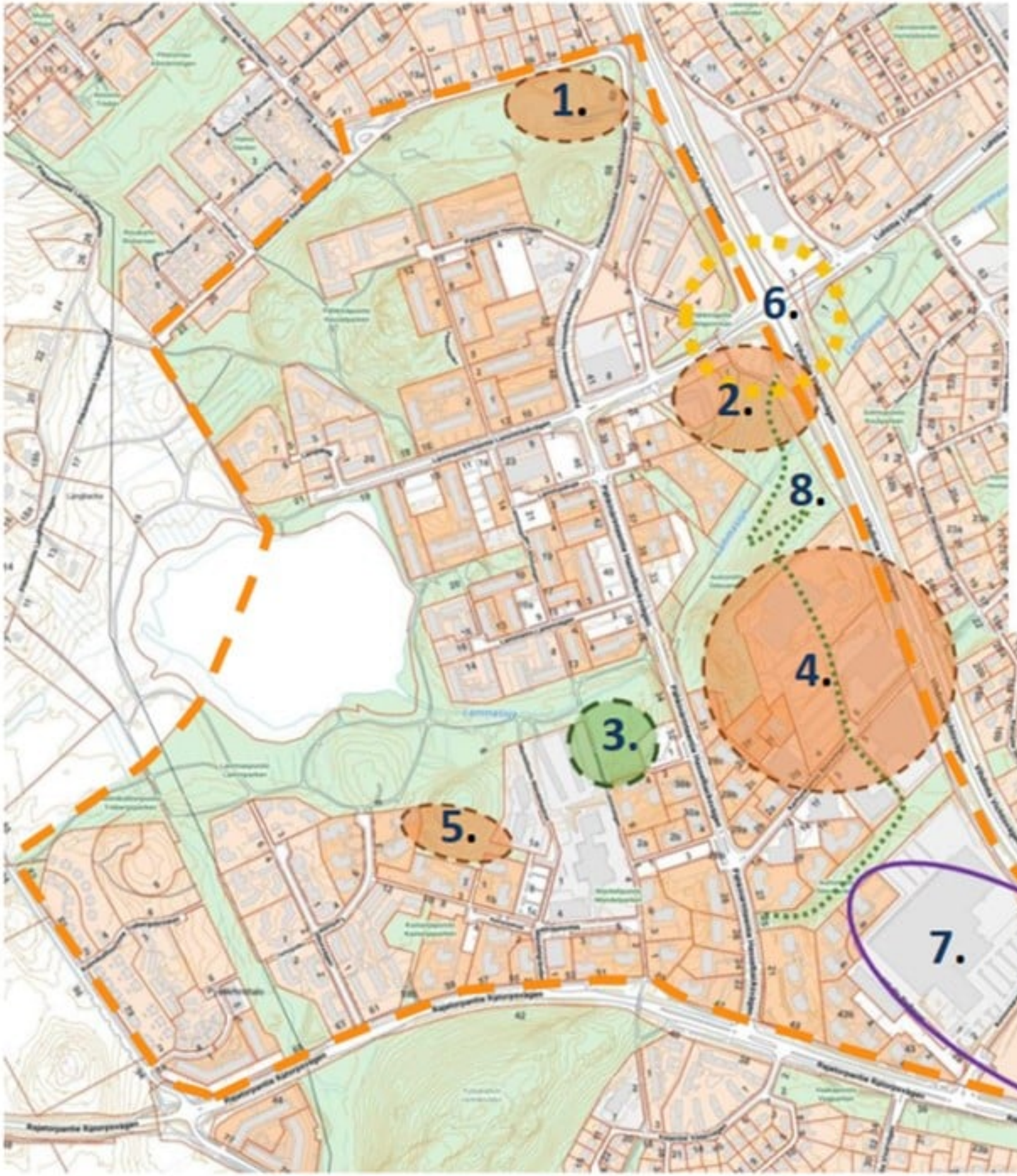
44.

Oheinen kartta selvityksestä, AHn 24.2.2021

Kohdealueet 1, 2, 3 ja 5.

Pähkinärinne (ja Hämeenkylä) on aikanaan markkinoitu luontoystävällisenä ja luonnonläheisenä alueena. Missään tapauksessa ei ole suotavaa, että alueen puistomaista ilmettä aletaan nakertamaan lisärakentamisella. Kaavoittamalla rakennusoikeutta jo nyt valmiisiin puistomaisemiin ja asukkaiden käyttämille ulkoilualueille/-reiteille ei voi mitenkään pitää hyväksyttävänä.

Pähkinärinteentie 60 kohdetta ei esitetty rakennettavaksi haastavan maaperän ja herkän luonnon vuoksi. Autioniityn alue on yleiskaavan mukaista täydennysaluetta. Nykyinen ulkoilureitti siirretään lähemmäs Lammasojaa. Päiväkotia ei esitetty rakennettavaksi hankalan maaperän ja herkän ekologisen yhteyden takia. Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

Kuva 2. Ensisijaiset kohdealueet
AHn 24.2.2021. ***Kartan numerointi tarkistettu 15.3.2021.***

1.Pähkinärinteentie 60, asuntoja
2. Autioniitty, asuntoja
3. Kiulukkapolku, Päiväkoti
4. Karhunkierros, asuntoja
5. Kastanjapolku, asuntoja
6. Risteysten visuaalinen ideointi
7. Työpaikkoja, Ärrävaara, Tamro
8. Kevytliikenne/Ulkoilureitti,

45.

Hei,

Tiedustelisin tarkempia tietoja suunnitelmista Autioniityn alueen osalta:

1. Päiväkoti on suunniteltu purettavaksi. Päiväkodin tonttiraja näkyy kuvassa 2. Onko tarkoitus rakentaa päiväkodin nykyisen tonttirajan ulkopuolelle siten että uudet rakennettavat talot varjostavat As Oy Lammasrinteen nykyisiä taloja?

2. Kaadetaanko Vihdintietä reunustava puusto Autioniityn kohdalta ja sen jälkeen etelään päin kuljettaessa?
3. Päiväkodin purkuperusteena oli mm. tieliikenteen aiheuttamat hiukkaspitoisuudet. Miten varmistetaan alueen nykyisille ja uusille asukkaille riittävän puhdas hengitysilma jatkossa, alueella asuu nytkin lapsiperheitä?

Päiväkoti puretaan ja korvataan uudella ja sen itäpuolelle, lähemmäksi Vihdintietä kaavaillaan kerrostaloja. Ne sijoittuvat kuitenkin sen verran kauas olevista rakennuksista, ettei varjostus ole merkittävää. Vihdintien varrelle jätetään puustoa, koska se on osa liito-oravien kulkureittiä. Muutoinkin puita kaadetaan mahdollisimman vähän. Liito-oravayhteyttä Vihdintien yli esitetään parannettavaksi samaan tapaan kuin idempänä Luhtitiellä. Päiväkoti sijoittuu sen verran kauas Vihdintiestä, että määräysten mukaiset suojaetäisyydet täyttyvät, lisäksi uudet talot suojaavat melulta.

46.

Hei.

Lammaslammen viljelypalstojen paikalle suunnitellaan pientaloasutusta. Pyydän, ettei sellaista tehtäisi. Palstat ovat monille arvokas virkistäytymisympäristö. Monilla ei ole mahdollisuutta kesämökkiin ja toisaalta palstat tarjoavat rentouttavaa ja hyödyllistä tekemistä ihmisille oman kodin lähellä. Niiden siirtäminen esim. Tuomelan peltojen lähelle ei ole ollenkaan sama asia. Nyt pähkinärinteen asukkaat voivat käydä palstoilla lyhyiden kävelyiden yhteydessä ja ne ovat monilla kodin välittömässä läheisyydessä.

Myöskään palstojen siirtäminen kedolle (keto-projekti) ei olisi oikein. Se on ollut pitkäjänteinen ja arvokas luonnon monimuotoisuutta tukeva projekti jo pitkään. Lisäksi keto toimii tärkeänä retkipaikkana alueen päiväkoti- ja koululaisille. Olisi todella väärin tuhota keto.

Asuinalueen rakentaminen toisi alueelle myös maisema- ja meluhaittaa. Se olisi kaikkine lieveilmiöineen (palstat, keto) iso mullistus luonnolle. Luonnon monimuotoisuuden, ihmisten viihtyisyyden ja rentoutus- ja virkistysarvojen takia Lammaslammen ympäristö on säilytettävä ennallaan.

Toivottavasti alue jätetään lopullisesti rauhaan. Kaikkea kaunista ja arvokasta ei tarvitse tuhota rakentamisen tieltä. Säilytetään tämä ihana paikka ennallaan.

Palstaviljelyalue ei kuulu yleissuunnitelma-alueeseen.

47.

Hei,
Haluan ilmaista kantani Pähkinärinteen palsta-alueen säilyttämisen puolesta. Palstat ovat tärkeä osa Lammaslammen ulkoilualuetta, ja ne tarjoavat esteettisiä elämyksiä kaikille alueella ulkoileville. Alue tulee ehdottomasti säilyttää virkistysalueena ja yleiskaavoituksessa tehty virhe täytyy tavalla tai toisella korjata ja vakiinnuttaa palstojen asema Lammaslammella.

Palstat ovat olleet paikallaan 40 vuotta, ja tuona aikana viljelijät ovat jatkuvasti tehneet maanparannustyötä. Jos palstat joutuisivat siirtymään, tämä työ jouduttaisiin aloittamaan alusta ja menisi vuosia ennen kuin savinen peltomaa olisi puutarhaviljelylle otollista.

Palsta-alue on kaikille avointa viheraluetta, josta hyötyvät kaikki alueella liikkuvat, ja sitä ei tulisi luovuttaa yksityisalueeksi keskelle muutoin avointa viheraluetta.

Alueen yli kulkevat sähkölinjat asettavat omat rajoitteensa rakentamiselle. Säteilyturvakeskuksen ohjeen mukaan etäisyys 110kv -voimalinjaan tulisi olla 40 metriä johdon keskilinjalta. Tämä huomioiden palstojen kohdalle jäävä osa kaava-alueesta jää lopulta aika pieneksi. Valtaosa kaava-alueesta on joka tapauksessa Santamäentien toisella puolella. Asuinalue tulisi kaavoittaa ainoastaan Santamäentien länsipuolelle ja säästää palstat.

Lähellä oleva luo-alue asettaa luultavasti omat rajoitteensa. Liikenne alueella tulisi esimerkiksi lisääntymään huomattavasti. Rakennustöiden vaikutus Lammaslampeen ja luo-alueisiin ovat myös huolta herättävä seikka.

Palstaviljelyalue ei kuulu yleissuunnitelma-alueeseen.

48.

Hei,

haluan kommentoida Pähkinärinteen alueelle suunniteltua kaavarunkosuunnitelmaa seuraavilta osin:

1. Kiulukkapolulle suunnitellussa päiväkodissa ihmettelen tontin valintaa. Alaosa tontista on näin sulamisvesien että syksyn sateiden aikaan erittäin märkä. Lisäksi pitää ottaa huomioon, miten autoliikenne sujuu viereisen kerrostaloyhtiön parkkipaikan kanssa. Päiväkodin rakentamista alueelle en vastusta, mutta tuo tontti ei ole sille sopiva.

2. Autioniitylle suunnitelluista asuintaloista pitää tulla tarpeeksi matalia, että ne sopivat alueen muuhun rakennuskantaan. Maksimissaan siis 5-kerroksisia.

3. Pähkinärinteentie 60:een suunnittelluista asuintaloista sama kommentti kuin edellisessä. Lisäksi ihmettelen tontin valintaa kulmassa, jossa on sekä yksityisauto sekä julkista liikennettä. Kulmatontille ajo ja sieltä pois ajaminen turvallisesti on aikamoinen haaste suunnitella,

Autioniityn aluetta suunnitellaan tarkemmin asemakaavamuutoksessa 002470, joka kaavoitusohjelman mukaan tulee vireille vuonna 2024.Tonttia ei uloteta niin pitkälle Lammasojaan päin, että hulevesistä tulee ongelmaa. Pähkinärinteentie 60 kohdetta ei esitetty rakennettavaksi, koska siinä on hankala maaperä ja herkkä luonto.

49.

Vapaamuotoinen mielipide runkokaavan muutoksesta

Perheemme on pitkän linjan Pähkinärinteeläisiä ja olemme olleet todella ylpeitä kotiseudustamme. Jo isotätini asui Lammaslammen rannalla toimiessaan kymmeniä vuosia Hämeenkylän lukiossa äidinkielen lehtorina. Vanhempani muuttivat Pähkinärinteeseen kun olin muutaman vuoden vanha, noin 40 vuotta sitten. Sittemmin isäni ja mummoni ovat haudattu Hämeenkylän kirkon hautausmaalle. Kun lapsemme syntyivät, oli selvä valinta muuttaa takaisin Pähkinärinteeseen, jossa he ovat käyneet samaa koulua kuin minäkin.

Tämä tausta toivottavasti auttaa ymmärtämään vakavuuden, jolla puutumme tähän asiaan. Toivottavasti tämä ymmärrys alueen historiasta ja luonteesta antaa painoarvoa.

Mielipiteemme koskee kaavarunkotyön ehdotusta nro 014900 ja erityisesti sen kohtaa nro 5 (Kastanjapolun uudisrakentaminen). Kyseessä on Lammaslammen yhtenäisen luontoalueen oleellinen ja tärkeä sivuhaara, joka yhdistää kyseisen monimuotoisen luonnonalueen Pähkinärinteen koulun sekä keskustan lähimaastoon.

Alue on oleellinen ja luonnollinen osa koko Pähkinärinteen olemusta ja rakennetta.Vastustamme ehdottomasti suunnitelmia tuhota tämä arvokas luonnonalue ja lähialueen ihmisten tärkeä virkistysalue.

Tämä suunnitelma toimisi näkemyksemme mukaan Pähkinärinteelle asetettuja aluetavoitteita vastaan. “Täydentyvyyden” sijaan valitettavasti tässä tosiasiallisesti “hajoitettaisiin”, “vähennytettäisiin” ja “eriytettäisiin” aluetta hävittämällä kriittinen pala alueen ekosysteemistä. Hajoittamalla aito luonnon rakenne poistuisi pala ihmisten yhtenäistä ja jo nyt luonnollisesti täydennettyä olotilaa. Puhumattakaan muista tavoitteista, kuten negatiivinen vaikutus tavoitteisiin “Vihreä ja viihtyisä”.

Ei voi olla perusteltua samaan aikaan poistaa luontoa ja lisätä väkimäärää alueella, joka on jo nykyisellään äärirajoillaan sekä liikenteellisesti että väkimäärältään. Viimeaikaisten hakkuiden ja lisärakentamisen myötä alueella on huomattu myös levottomuuden ja turvattomuuden tunteen kasvua. Aito luonto muutetaan taloiksi, parkkipaikoiksi ja luonnottomiksi puistoiksi.

Moni alueelta asunnon ostanut on muuttanut tai muuttamassa pois. Omistusasuntoja on siirtynyt vuokrakäyttöön. Tämä on todella harmi, sillä alueen hieno ominaispiirre on aina ollut eri yhteiskuntaluokkien sekoittuminen. Uusien suunnitelmien valossa mekin harkitsemme vakavasti lähtöä pois ja emme ole ainoat.

Päätimme investoida 12 vuotta sitten omaisuutemme nykyiseen asuntoon, josta on suora näköyhteys kyseiseen metsikköön. Investointipäätökseen vaikutti Pähkinärinteen vihreä ja turvallinen mielikuva. Mikäli olisimme tienneet, että alueen yleisilme ja käyttötarkoitus tullaan muuttamaan rajulla lisärakentamisella viheralueiden / ulkoilualueiden kustannuksella, emme olisi investoineet alueelle. Tässä viitattu suunnitelma toteutuessaan muuttaisi arvokkaan metsänäkymän moderniksi ja kovaksi betonijulkisivuksi sekä vaikuttaisi todennäköisesti nykyisten asuntojen arvon laskemiseen. Onko tällainen arvokkaan julkisivun tuhoaminen perusteltua?

Viimeaikana julkaistujen merkittävien tieteellisten tutkimusten tulokset myös osoittavat, että pihapiirin yhteydessä olevat metsiköt ja puustot vaikuttavat suoraan ihmisten mielenterveyteen. On vakavia tuloksia siitä, että näiden poistaminen on suoraan yhteydessä kasvaviin mielenterveyden ongelmiin. Muualla on jouduttu hakkuiden jälkeen palaamaan takaisin istutuksiin. Miksi meidän pitäisi tuhota nykyistä luonnollista tilaa, jotta myöhemmin virheen jo satuttua pitäisi herätä siihen miten se voidaan teollisesti palauttaa takaisin.

Metsät puhdistavat ilmaa sekä tuottavat happea. Kyseinen alue on pakopaikka aitoon luontoon betoniviidakon keskeltä. Tässä metsikössä näkee jatkuvasti juoksemassa eläimiä jäniksistä oraviin ja moninaisia lintuperheitä. Toisinaan metsän reunalla on käynyt isompiakin eläimiä. Näiden lisäksi alue on erittäin tärkeä ja ainutlaatuinen lemmikkieläinten ulkoiluttamiseen ja niiden stressin vähentämiseen.

Pähkinärinteessä on jo nyt vähennetty viheralueita rajusti. Sille on vaikea jälkikäteen tehdä mitään. Nyt asialle täytyy saada piste.

Vantaalla on niin paljon loistavaa rakennuspinta-alaa, ettei voi mitenkään olla perusteltua tuhota parhaita kaupunginosia liikarakentamisella. Pinta-alaa on vieläpä paljon parempien liikenneyhteyksien lähistöllä. Vihdintie on muuttumassa hitaaksi ja tukkoisaksi liikennesumpuksi.

Mikäli poliittisesta syystä Pähkinärinteen keskustan läheisyyteen on pakko lisärakentaa, niin tehtäköön se esimerkiksi muuttamalla kauppakeskuksen lähistöllä olevia parkkipaikkoja parkkitaloksi ja rakentamalla näille tarpeen mukaan jopa korkeita taloja. Nämä eivät haittaisi niin paljon, koska alueet ovat jo nyt betonia. Parhaimmillaan näitä voisi talojen lisäksi ehostaa kasvillisuudella.

Toinen vaihtoehto on ottaa teollisuusalueita asuntokäyttöön, kuten vanha Veikkauksen alue on suunniteltukin. Tässä on erityisen hyvät perusteet. Lisäksi sen sijaan, että tuhotaan viimeisiä metsätilkkuja ihmisten asumisen ytimestä, kannattaisi miettiä läpi kaikki alueet Vihdintien vierustalla, joka jo itsessään rajoittaa luonnon olemusta. Miksei Veikkauksen alueelle rakenneta vielä korkeampia tornitaloja. Huom: Senkin alueen osalta tulisi todella harkita metsäosuuksien säilyttämistä ja keskittyä teollisuusalueen optimoituun käyttöön.

Vastustamme ehdottomasti hankkeen läpivientiä, koska se tosiasiallisesti tuhoaa Pähkinärinteen alueen luonteen, rakenteen, tuhoaa luontoa, vähentää investointien arvoa, aiheuttaa terveyshaittoja, liikennehaittoja ja vähentää turvallisuutta.

Hanke toimisi perustellusti vastoin tavoitteita:

- **Kaunis ja laadukas, täydentyvä**
- **Vihreä ja viihtyisä**
- **Toimiva ja sujuva**

Vaadimme, että hankkeen suunnittelu keskeytetään vähintäänkin kohdan 5 metsäalueen osalta (Kastanjapolku). Muiden kohtien osalta toivomme erityistä harkintaa tarpeettomien hakkuiden välttämiseksi. Lisäksi toivomme, että Lammaslammen ekosysteemin suojeltavan alueen laajennuksia otettaisiin tutkinnan alle.

Vantaalla 5.4.2021

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

50.

Lammaslampi ympäristöineen ja viljelypalstoineen sekä Kastanjapolun ympäristö tulee ehdottomasti jättää ennalleen ja
koskematta. Ne ovat tärkeä ulkoilu- ja virkistysalue pähkinärinteeläisille.

Palstaviljelyalue ei kuulu yleissuunnitelma-alueeseen. Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

51.

Hei,
Muutama huomio:

-Kastanjakujan päässä oleva tyhjä alue olisi hyvä ottaa käyttöön ennen kuin hävitetään metsikköjä. Alue on ollut vajaakäytöllä jo vuosia.

- alueelle on suunnitteilla runsaasti asuinrakentamista, huolehdittava että jää myös virkistäytymisalueita. Helsingin Sanomien mielipideosastolla julkaistiin 23.3.2021 Luonnonvarakeskuksen (Luke) professori Eija Poudan sekä tutkijoiden Tuija Lankian ja Annika Tienhaaran kirjoitus lähiluonnon merkityksestä asukkaille. Siinä korostetaan luonnossa liikkumisen merkitystä ihmisten sekä fyysiselle että mielenterveydelle. Kirjoituksessa viitataan myös valtakunnalliseen ulkoilututkimukseen jonka mukaan pääkaupunkiseudulla asuvien asukkaiden ulkoilukerroista 70 prosenttia suuntautuu kävelymatkan päähän kotoa. Lisäksi tutkijat tuovat esille kaupunkien viheralueiden merkityksen myös ilmanlaadun hallintaan sekä luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseen.

- Lammaslammen alue kuuluu kiinteästi Pähkinärinteeseen ja palvelee virkistäytymistarkoituksessa alueen asukkaita. Alueella sijaitsevat viljelypalstat ovat niin ikään tärkeitä alueen asukkaille. Palstaviljelyllä on aluellamme jo pitkät perinteet ja palstoja ei edes riitä kaikille innokkaille. On tärkeää, että palstat sijaitsevat lähellä käyttäjiään, jolloin mahdollisimman monen ikäiset pääsevät niistä nauttimaan.

- paljon lisää asukkaita, mutta palveluja karsitaan: neuvola jo lähti. Mikä on hammashoitolan ja kirjaston tulevaisuus?

Kastanjakujan pään tontti kuuluu Pähkinähoito Oy:lle. Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia. Palstaviljelyalue ei kuulu yleissuunnitelma-alueeseen. Neuvola- ja hammashoitopalvelut kuuluvat nykyään hyvinvointialueelle. Kirjastopalvelut säilyvät näillä näkymin annallaan.

52.

Vastustan ehdottomasi asuintalojen rakentamista kyseiseen metsikköön Kastanjapolun päähän alue nro 5, tälläiset pihapiirin yhteydessä olevat metsiköt ja puustot vaikuttavat suoraan ihmisten mielenterveyteen ja metsät puhdistavat ilmaa ja tuottavat happea, tälläinen metsikkö on ainutlaatuinen paikka myös eläinten ulkoiluttamiseen ja eläinten stressin vähentämiseen, lapseni perhe asuu Kastanjakujalla Pähkinärinteessä,heidän ikkunoistaan on suora näköala tuohon kyseiseen metsikköön, ja minä käyn päivittäin ulkoiluttamassa heidän koiraansa, joten kyseinen metsikkö on minulle hyvin tuttu jo vuodesta 2007 lähtien, ja vaadin että hankkeen suunnittelu keskeytetään vähintäänkin kohdan nro 5 metsäalueen osalta (Kastanjapolku).

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

53.

Mielipide Pähkinärinteen kaavarungon 014900 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Mielipide koskee erityisesti kohdealuetta 5 Kastanjapolku.

Asunto Oy Kastanjakuja 1 osakkaina ja asukkaina haluamme tuoda esiin mielipiteemme koskien kaavarunkosuunnitelmaa ja erityisesti sen kohdealuetta 5.

Pähkinärinteen eteläosan keskellä sijaitsevalla metsällä on alueen asukkaille erittäin suuri merkitys ja se on korostunut vuosi vuodelta, kun Pähkinärinteen asukasluku on kasvanut.
Alueella asuu paljon iäkkäitä ihmisiä, jotka eivät pääse kauempana oleviin metsiin. Myös tämän metsän reunassa sijaitsevan Pähkinärinteen palvelutalon asukkaille talon luonnonläheinen ja rauhallinen sijainti on tärkeä. Näin heilläkin on mahdollisuus tämän lähimetsän eri vuodenaikoina tarjoamiin luontoelämyksiin vaikka vain ikkunasta katsoen tai parvekkeelta aistien.

Tämä lähimetsä tarjoaa päivittäin turvallisen luontokohteen myös alueen lukuisille lapsille. Lisäksi lähellä sijaitseva Pähkinärinteen koulu käyttää metsää elämyksellisenä ja toiminnallisena opetuspaikkana.

On ensiarvoisen tärkeää, että tämä monipuolinen luontokohde ja ulkoilumetsä säilytetään virkistyskäyttöön ja kohdealue 5 Kastanjapolku jätetään rakentamatta. Mielestämme Pähkinärinteen mainetta vihreänä ja viihtyisänä asuinalueena ei saa murentaa ja nykyisille ja tuleville Pähkinärinteen asukkaille on jätettävä tämä pieni mutta tärkeä kaistale lähiluontoa.

Toteamme vielä, että kulkuyhteys alueelle on vain pienen ja kapean Kastanjapolun varassa. Jos ja kun se ei riitä alueelle pitäisi tehdä uusi katuyhteys. Samoin autopaikkojen järjestäminen olisi vaikeaa nykyisin jo autopaikkapulasta kärsivällä alueella. Asuinrakennusten lisäksi nämä kaikki olisi myös rakennettava alueelle. Se muuttaisi suuresti alueen nykyistä luonnetta viihtyisänä ja tarpeellisena viher- ja virkistysalueena. Alueella lienee myös ennestään voimassa oleva laillinen asemakaava, jossa alue on virkistysaluetta.

Lammaspuistoa Kastanjapolun kohdalla ei esitetty rakennettavaksi luonto- ja virkistysarvojen takia.

54.

Katselin Pähkinärinteen em. Pähkinärinteen kaavarunkoa.
Sivulla 2. on kohdealueet numeroituna.
Näyttäisi siltä , että kohteiden 3. ja 4. nimet ovat vaihtuneet, eli kartassa kohteessa 4. pitäisi olla Kiulukkapolku päiväkoti eikä Karhunkierros asuntoja ja samoin kartan kohde 3.

Jos näin on, voisiko tämän korjata.

Pahoittelemme virhettä, 15.3.2021 korjattu OAS on julkaistu kaavan nettisivulla 16.3.2021.

55.

Hyvä Anders Hedman,

kritisoin tätä kaavarunkokuvaa, joka näyttää enemmän taideteokselta kuin ohjeelliselta suunnitelmalta. Suoraan sanoen en pysty hahmottamaan miten toimenpidealueet sijoittuu kartalle.

Toivoisinkin että kuva uudistettaisiin selkeälle karttapohjalle, eikä ilmakuvalle, jossa kuvan ja asian kontrastit eivät erotu toisistaan. Käyttäen vektoripohjaista kartaa ja pdf tulostusta voi jokainen tutkia kohteet suurentamalla riittävällä tarkkuudella.

Kuvittelen kuitenkin, että kyse on tärkeästä asiasta ja se kiinnostaa minua erityisesti Pähkinärinteen asukkaana ja taloyhtiömme hallituksen puheenjohtajana.
Tiedustelu on tullut itselleni taloyhtiömme asukkaalta ja itse allekirjoitan näin omalta osaltani epäkohdan.

Pahoittelemme epäselvyyttä, uusin versio, 15.03.2021 on julkaistu kaavan nettisivulla 16.3.2021. Mikään kuvista ei vielä ole mitenkään valmis suunnitelma vaan kuvittavat lähinnä mihin ollaan kiinnittämässä huomiota. Valmis kaavarunko on sekin vain jatkosuunnittelulle suuntaa antava, nimensä mukaan "kaavan runko".

56.

Heitin nyt toimittajan hatun päähän (olen asukaslehti "MITÄ KUULUU?" päätoimittaja) ja kysyisin seuraavaa:

1 Miten kaupunki suhtautuu Pähkinärinteestä tulevaan vahvaan asukaspalautteeseen, jonka mukaan pientaloasemakaava Lammaslammen lähelle tulee tehdä niin, että palstaviljelmät säilytetään sillä paikalla. Kuten hyvin tiedät se on yleiskaavassa pientaloalueitta ja vasta hyväksytty yleiskaava määrää että "[Pientalo]Alueella tulee säilyttää riittävästi virkistysalueita." Se on Pähkinärinteen alueen identiteetille tärkeä viher- ja virkistysalue, jota Pähkinärinneseuran näkökulmasta ei korvaa jollekin toiselle alueelle tehtävät palstat.

2 Miten pian kaavoitus etenee tuolla alueella, kuulemani mukaan se on poistettu tiistain kuulemistilaisuuden ohjelmasta?

3 Kaupungin ja Pähkinärinneseuran vuokrasopimus palstoista on umpeutumassa, kuinka moneksi vuodeksi kaupunki on valmis sitä tällä hetkellä jatkamaan?

1.
Asia ratkaistaan Lammaslammen asemakaavassa 121400.

2.
Lammaslammen alue ei sisälly Pähkinärinteen kaavarunkoon, jonka päätarkoituksena on ratkaista uudessa yleiskaavassa auki jätetty asuntoalue / monipuolinen työpaikka-alue (A/TP-alue). Samalla tarkastellaan Pähkinärinteen kerrostaloaluetta muutenkin.
Palstaviljelyalue sijaitsee Lammaslammen länsipuolella Pitkämäentien varrella.
Pitkämäentien varrelle aloitetaan erikseen yleiskaavan mukaiseen pientaloalueen asemakaavoitus.
Yleiskaavassa on esitetty myös palstaviljelyalue.
Lammaslammen pientaloalueeseen liittyy selvityksiä ja kysymyksiä, kuten tehokkuus ja palstaviljelyalue, joita ei ole tarkoituksenmukaista ratkaista tämän kaavarungon vaan erikseen laadittavan asemakaavan yhteydessä.
Lammaslammen asemakaavan laatiminen käynnistynee joko toukokuussa tai syksyllä, jolloin kaavaan liittyy oma osallistuminen ja vuorovaikutus.
Yleiskaavassa 2020 pientaloalueen rajaus ei ole muuttunut siitä, mitä se oli yleiskaavassa 2007.

3.
Tähän ei löytynyt vielä vastausta.

Liite 3. Yhteisöjen mielipiteet ja niihin vastineet

1.

Hei!

Vaikka olen myöhässä mielipiteen antamisessa, niin toivottavasti vielä ehtii ottaa tähän kantaan.
Meillä on yritys karhunkierros 5:ssä. Kyllä, talo ei ole mikään uusi ja kaunis, mutta tätä aluetta voisi silti säilyttää yritysalueena ärrävaaran jatkeeksi, varsinkin alueen pien- ja keskisuuri yrityksille. Moni yritystä etsii tällä hetkellä pientä toimistotilaa vuokrattavaksi alueella kun yhteydet ovat hyvät (Vihdintien vieressä ja Espooseen pääsee helposti) ja vuokrataso on kohtuullinen.
Veikkaus on ollut tyhjänä yli 2 vuotta ja siitä voitaisiin rakentaa tai kaavoittaa asuinalueeksi, mutta karhunkierroksen toinen puoli (ärrävaaran puoli) voisi jättää toimistoalueeksi.
Yrityksemme on ollut samassa paikassa yli 10 vuotta ja mielellämme pysyisimme. Rakennus on ollut hyvä kun on maan tasalla ja isommatkin rahdit mahtuneet sisään ja löytyy varastotilaa.
Pa-Ri sijaitsee samassa rakennuksessa.
Taloa voisi kunnostaa ja se jää varmaan vuokra antajan vastuulle...
Toivoisin että otatte huomioon me pienet ja keskisuuret yritykset karhunkierroksen puolella/yhteydessä.

Kiitos.

Vastaus: Yleiskaavan mukaan alue on A/TP (asuminen/työpaikka-alue). Ollaan harkinnassa päädytty siihen että Karhunkierrokseen liittyvät tontit soveltuvat paremmin asumiselle koska ovat lähempänä Pähkinärinteen keskustaa palveluineen, tuoden näille lisää asukaspohjaa.

2.

Hei,

kaava-alueella ei sijaitse Caruna Oy:n sähköverkkoa.

Ystävällisin terveisin
Caruna Oy:n puolesta,

3.

Mielipide, Pähkinärinteen kaavarunko (nro 014900)

Vantaan kaupungille

Kiitämme mahdollisuudesta ottaa kantaa Pähkinärinteen kaavarunkosuunnitelmaan. Rajoitamme kannanottomme koskemaan kohdealuetta 5. "Kastanjapolku, asuntoja".

Kyseisen kohdealueen talot rakennettaisiin Pähkinärinteen keskellä sijaitsevaan luonnontilaiseen metsään, jo ennestään tiiviisti rakennettujen tonttien viereen. Lähimetsällä on suuri merkitys alueen asukkaille ja Pähkinärinteen identiteetille luonnonläheisenä kerrostaloalueena. Metsässä sijaitsee myös alueen suurin leikkipuisto.

Lähimetsä tarjoaa tällä hetkellä mahdollisuuden mm. viereisen palvelutalon asukkaille ja lähikoulun oppilaille nauttia aidosta luonnosta. Tällaista mahdollisuutta tulee vaalia, eikä nähdä sitä vain potentiaalisena rakennusmaana. Se olisi lyhytnäköistä, sillä aito luonto on arvo, jota ei saada takaisin. Muualla Lammaslammen ympäristössä virkistysalueet ovat jo suurelta osin ihmisen muokkaamaa maastoa.

Metsällä on myös tärkeä maisemallinen arvo taloyhtiömme ja palvelutalon asukkaille. Jos rakentamiseen kaikesta huolimatta päädyttäisiin, uusien ja olemassa olevien talojen väliin tulisi jättää riittävästi metsikköä näkösuojaksi. Yhteyttä alueelle ei myöskään tulisi toteuttaa Kastanjapolun kautta, sillä tilaa ei ole riittävästi ajoneuvoliikenteelle. Polun varrella on taloyhtiömme piha-alue, ja tie kulkisi kohdasta, jossa talojen etäisyys toisistaan on pyöreästi 15 metriä.

Kyseinen lähimetsä ei ole pinta-alaltaan suuri. Virherkaistaleidenkaan avulla siitä ei voi leikata siivua asuntorakentamiseen ilman, että se olennaisesti vaikuttaa metsän luonteeseen ja näkymiin siellä liikuttaessa. Esitämme että rakentamisajatuksesta luovutaan eikä kyseistä kohdetta (5) oteta kaavarunkoon. Kohdealue tulisi joko jättää ennalleen, tai kehittää sen virkistyskäyttöä osana Lammaslammen aluetta.

Vantaalla 5.4.

Asunto-osakeyhtiö Kastanjakuja 1:n hallituksen
puolesta

Vastaus: Lammaspuistoon Kastanjapolun kohdalle ei rakenneta luonto- ja virkistysarvojen takia

Asia: 014900 - Pähkinärinteen yleissuunnitelma

Asianumero: VD/9606/10.02.04.00/2019

Vastauskirje kirjeeseen 4. (alla)

Käsittelijä: Järvi MikkoKaavarunkotyö lisää täydennysrakentamista olemassa olevilla alueilla palvelujen tuntumaan runkolinjojen varrelle resurssiviisaasti ja lähiluontoa vaalien. Kaavarunkotyössä tavoitteena on kerroksellinen, tiivis ja alueelle ominainen kaupunkikuva, hyvä ja kohtuuhintainen arkkitehtuuri, kestävä rakentaminen, uusien energiamuotojen käyttö, pihojen ja viheralueiden kauneus, monimuotoisuus ja hulevesien hallinta. HSL on esittänyt uutta runkolinjaa 300 Myyrmäki-Helsinki Pähkinärinteen kautta.

Lisätietoja:
https://www.vantaa.fi/uutisia/ajankohtaiset_kaavat/myyrmaen_kaavat/myyrmaen_kaavat_arkisto/101/0/156083

Tämä viesti on lähetetty Vantaan kaupungin dokumenttienhallintajärjestelmästä.
Jos haluat vastata tähän viestiin sähköpostitse, korvaa lähettäjän osoite osoitteella joka on muotoa:
etunimi.sukunimi@vantaa.fi

Hei,

014900 Pähkinärinteen yleissuunnitelma
kysymys ja vastaus Astaan,

Pähkinärinteen kaavarungon päätarkoituksena on ratkaista uudessa yleiskaavassa auki jätetty asuntoalue / monipuolinen työpaikka-alue (A/TP-alue).
Samalla tarkastellaan Pähkinärinteen kerrostaloaluetta muutenkin.

Palstaviljelyalue sijaitsee Lammaslammen länsipuolella Pitkämäentien varrella.
Pitkämäentien varrelle aloitetaan yleiskaavan mukaiseen pientaloalueen kaavoitus.
Yleiskaavassa on esitetty myös palstaviljelyalue.
Lammaslammen pientaloalueeseen liittyy selvityksiä ja kysymyksiä, kuten tehokkuus ja palstaviljelyalue, joita ei ole tarkoituksenmukaista ratkaista tämän kaavarungon vaan erikseen laadittavan asemakaavan yhteydessä.
Lammaslammen asemakaavan laatiminen käynnistynee joko toukokuussa tai syksyllä, jolloin kaavaan liittyy oma osallistuminen ja vuorovaikutus.

Noudatamme rajoituksia ja suosituksia koronapandemian leviämisen estämiseksi.
Laadimme kaavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisesti.
Kaavaan osallisten tulee voida lausua mielipiteensä kirjallisesti ja suullisesti.
Kirjalliset mielipiteet on pyydetty toimittamaan kirjaamoon.
Mielipiteisiin vastataan kaavaselostuksessa, kun kaava on valmisteltu ja kaavaratkaisut ovat tiedossa.

Terveisin

4.

PÄHKINÄRINTEEN KAAVARUNKO 014900

- Pähkinärinteen kaavarunko on esillä 6.3.-6.4.2021 välisenä aikana. Lausunnot tehtävä 6.4.2021.
- Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaisen osallistumisen pitäisi toteutua myös koronapandemian oloissa.
- Myyrmäen alueen Teams live tapahtuma 16.3.2021 klo 17-19:30 on rakennettu sellaiseksi, että asukkaat eivät voi käyttää puheenvuoroja. Ilta täyttyy päättäjien esityksistä ja vastauksista kirjallisiin kysymyksiin ilman vastakommentteja.

ASIA: PÄHKINÄRINNE-SEURA HALUAA SÄILYTTÄÄ PÄHKINÄRINTEEN PALSTAVILJELYALUEEN NYKISELLÄ PAIKALLAAN

TÄMÄN VIESTIN VASTAANOTTAJAT
Kaupunkisuunnittelulaukunnan puheenjohtajan kanssa kävimme rakentavan keskustelun Pähkinärinne-Seuran tilanteesta koronapandemian kourissa. Tuolloisista yhdistyksen toimitsijoista monet olivat varsin iäkkäitä ja kevätkesän ajaksi yhdistyksen toiminta pysähtyi täysin – seuralla ei ollut voimia ottaa kantaa yleiskaavaan 2020 kesäkuussa. Sovimme, että Pähkinärinne-Seuran kannanoton palsta-alueen säilyttämisen puolesta voi ja kannattaa lähettää sähköpostilla kaupunkisuunnittelulautakunnan jäsenille ja tiedoksi kaavoituksen valmistelusta vastaaville viranomaisille, kuten teimmekin.
Teknisen lautakunnan puheenjohtajan kanssa keskustelimme Lammaslammen hoidon tarpeista, kun jätimme 1140 allekirjoittajan adressin Lammaslammen hoidon kohentamisesta ja Pähkinärinne-Seuran kannanoton ja ehdotukset toimenpiteistä. Erityisenä kritiikin kohteena oli sopimuksen purkaminen Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitosyhtymän kanssa vuonna 2018.. Tämä on pitkä harppaus eteenpäin.

Kaupunkisuunnittelujohtaja , yleiskaavapäällikkö aluearkkitehti ja asemakaava-arkkitehti ovat saaneet sähköpostitse Pähkinärinne-Seuran kannanoton palstojen säilyttämisestä nykyisellä paikallaan Pitkämäentien kaakkoispuolella Lammaslammen rannalla. Pähkinärinne-Seuran kannanotto kirjataan mielipiteenä Astaan.

PÄHKINÄRINNE TARVITSEE VETOVOIMATEKIJÄNSÄ

- Ensi sijassa kysymys on elämisen laadusta Pähkinärinteen kerrostaloalueella, jonka kiinteä osa läheiset palstat ovat!
- Vantaa näyttää keskittyvän radanvarsiin ja painottuvan ratkaisuissaan Itä-Vantaalle (Liitteenä on palstojen tilanne. Länsi-Vantaalla 56% palstoista on kaavoihin liittyvien uhkien alla)
- Pähkinärinteen vanhin kerrostaloalue on tullut linjasaneerausvaiheeseen. Sijoittajat ovat vallanneet jo lähes 40% saneerauksen kokeneen taloyhtiömme osakkeista. 40% pidetään rajana lainan saannille ja jotkin

rahoituslaitokset eivät vastanneet aikanaan tarjouspyyntöihimme. Mielikuva Pähkinärinteestä on harhaanjohtava erityisesti kerrostaloalueen osalta.

MUOTOILEN KYSYMYKSEN 16.3.2021 KESKUSTELUUN TÄSSÄ, KOSKA PERUSTELUT ON VAIKEA ESITTÄÄ KYSYMYSLOMAKKEELLA

Miksi Lammaslammen Pitkämäentien puoleinen alue palstoineen on jätetty Pähkinärinteen runkokaavan kuulemisen ulkopuolelle, vaikka alue oli vielä runkokaavan sisällä marraskuussa Vantaan kaavoitusta koskevassa kartassa? (Vantaan karttapalvelu 21.11.2021.)

- Yleisen periaatteen mukaanhan tarkoitus on, että runkokaavakäsittely on varattu asukasvaikuttamiseen. Koko Lammaslammen alue palstoineen on oleellinen osa Pähkinärinteen alueen kokonaisuutta.
- Vastaukseksi ei kelpaa, että alueesta on erillinen kaava vireillä.
- Jos tuo on vastaus, niin **asukkailla on oikeus tietää, mitä valmistellaan Pitkämäentien varrelle kuten 21.11.2021 rajaus edellyttäisi.**

LIITTEET

Tämän 21.11.2021 Vantaan karttapalvelussa esiin tuodun suunnitelman mukaan olisi aivan oikein ensin pitänyt käydä kaavarunkokeskustelu. Vasta sen jälkeen olisi lähdetty käsittelemään Lammaslammen kaavaa yksityiskohtaisemmin.
Tämä ei ole asukkaiden mielipiteen todellista kuuntelua!

Miksi Pähkinärinteen kaavarungon 014900 käsittelyssä Lammaslampi ei ole kokonaisena mukana? Mitä tarkoitusta tämä käsittelytapa palvelee?

Kaavoitusohjelmasta voimme päätellä, että Lammaslammen kaavaa 121400 valmistellaan. Miksi asukkaat eivät saa kuulla siitä tarkemmin?

Vantaan viljelypalsta-alueiden kohtelu erityisesti Länsi-Vantaalla ei ole mitenkään perusteltavissa.

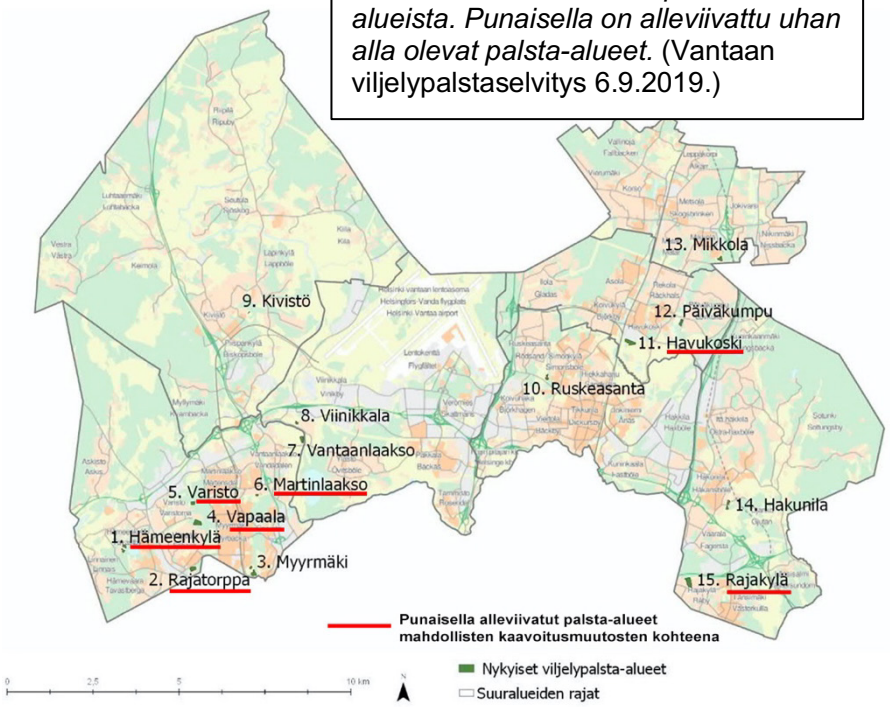
Pähkinärinteen palsta-alueen kehittämiseksi ollaan oltu yhteydessä moniin tahoihin. Kehitteillä on uusia kaupunkiviljelyä ja yhteisöllistä toimintaa tukevia toimintatapoja. Käynnissä oleva verkostoituminen on laajaa. Toimivaa yhteisöä ei saada hallinnollisilla päätöksillä noin vain toimimaan muualla. Palstat ovat olleet jo 44 vuotta kiinteä osa Pähkinärinnettä.

PALSTA-ALUEIDEN TILANNE VANTAALLA 2021

Palsta-alueiden kehittämisestä ja niiden aseman parantamisesta on vuosien mittaan ollut paljon puhetta ja aloitteita on tehty. Ohessa eräitä viimeisimpiä:

- Valtuutetut tekivät valtuustoaloitteen kaupunkiviljelyn lisäämisestä 25.1.2021 (Vihreät De Gröna sivusto)
- Valtuutettu nosti esiin palstojen uuden lisämerkinnän Yleiskaavan 2020 hyväksymiskäsittelyssä 25.1.2021. Samalla hän esitti huolensa Havukosken 200 palstan alueen tulevaisuuden turvaamiseksi.

Kartta olemassa olevista palsta-alueista. Punaisella on alleviivattu uhan alla olevat palsta-alueet. (Vantaan viljelypalstaselvitys 6.9.2019.)

Moni palsta-alue uhan alla

Vantaalla on 15 palsta-aluetta. Nykyisistä Länsi-Vantaan 9 palsta-alueesta viidellä on kaavaan liittyvä uhka päällä, Itä-Vantaan 6 palstasta kahdella, siis Länsi-Vantaalla 56% palsta-alueista ovat uhanalaisia ja Itä-Vantaalla 33%.

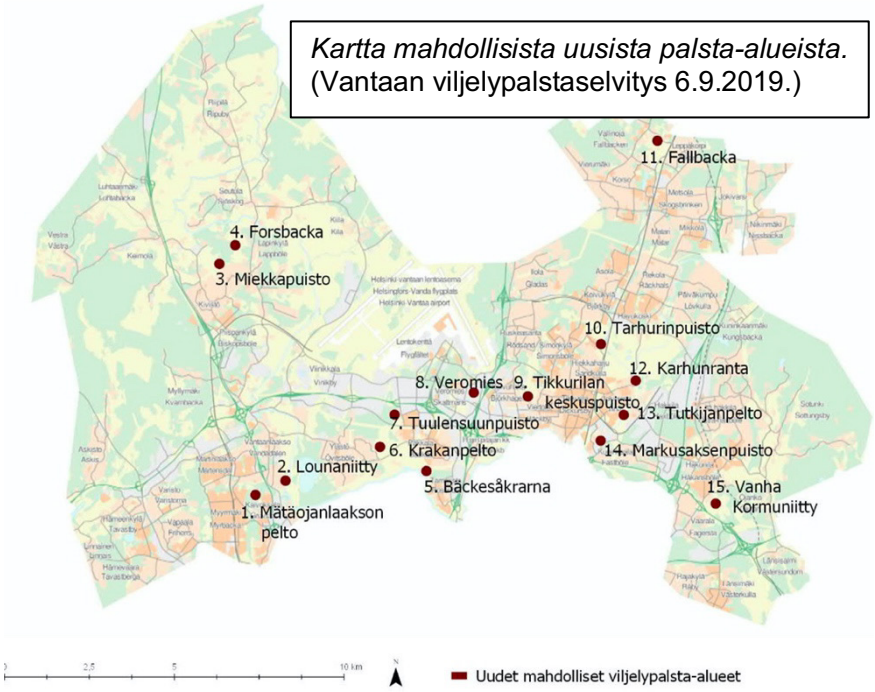
Tarvitaan uusia ratkaisuja

Viheralueiden virkistyskäyttö ja yhteisöllisen kaupunkiviljelyn edistäminen vaativat tuekseen rakenteita. ***Yksi ratkaisun avain olisi kehittää palstaviljelyalueiden ympärille vakiintuneempia toimintamuotoja.***

Pähkinärinne-Seura esittää Vantaalle uudenlaista tapaa hoitaa palsta-alueita ja hyötyviljelyä kaupunkiolosuhteissa.

- Uusi toimintamalli vaatii uudenlaista yhteistoimintaa kaupungin, asukkaiden ja eri toimijoiden kuten alueellisten hoitoyhtiöden ja asunto-osakeyhtiöden välillä.
- Kaikille alueille ei sama malli välttämättä edes sovi.
- Kaavoituksessa pitää selkeästi tukea palsta-alueiden säilyttämistä ja niiden toimintamahdollisuuksien vahvistamista.

Kartta mahdollisista uusista palsta-alueista. (Vantaan viljelypalstaselvitys 6.9.2019.)

Yleiskaavan uusi alapuolella oleva merkintä ei poista palsta-alueiden siirtelyyn liittyviä riskejä olemassa olevien yhteisöjen hajoamisesta. Monilla palstoilla on takanaan vuosikymmenten historia! Hyvät kulkuyhteydet vaarantuvat myös.
Tiedot uhanalaisista palstoista löytyvät myös: **Vantaan yleiskaava 2020, Selostus YK0048, 25.1.2021 s. 83.**

Viljelypalstoja

Ohjeellinen sijainti viljelypalstoille, joiden lopullinen sijainti ja laajuus määritellään jatkosuunnittelussa. Jos nykyisten palstojen päälle rakennetaan, tulee palstoille etsiä korvaava sijainti.

Lue Vantaan viljelypalstaselvitys 2019! Alla linkki:

https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/148676_Liite13_Viljelypalstaselvitys.pdf

PALSTA-ALUEET JA HYÖTYVILJELY VETOVOIMATEKIJÄKSI VANTAALLE

- **Vakiinnuttamalla palstojen asema hyötyviljelyn tukipisteiksi**
- **Ideoimalla uusi laajoille väestöryhmille sopiva toteutustapa**
- **Kaupunkiviljelyn ideat vietävä toteutukseen**

VANTAALLA ON

- 15 viljelypalsta-aluetta, jotka kaupunki on vuokrannut toimintaa ylläpitäville yhdistyksille.
- 2 siirtolapuutarha-aluetta

KAKSI PERINTEISTÄ PÄÄRATKAISUA

- Suomessa, Ruotsissa, Tanskassa, Norjassa ja Saksassa ovat vahvassa asemassa *siirtolapuutarhat*, joiden jokaiselle ”tontille” on rakennettu pieni kesämökin kaltainen rakennus varastotiloineen. Tämä on kallis ja suppeammalle joukolle suunnattu ratkaisu.
- Mökittömät *hyötyviljelypalstat*, jonka kaltaisia Vantaalla on 15, ovat lähtöisin Isosta-Britanniasta. Belgiassa ja Ranskassa niiden asema on myös vahva. Tällaisten palstojen etu verrattuna mökillisiin siirtolapuutarha-alueisiin on siinä, että ne eivät tarvitse jäseniltään suurta alkuinvestointia.

UUSIEN IDEOIDEN KIRJO

- Kaupunkiviljely ja yhteisöpuutarhat kaupungin puistoja ja pientareita sekä kerrostalojen tontteja hyödyntäen.
- Toimintamuotoja voivat olla perennaporukat, kasvulavoja käyttävät viljelytiimit, lapsiperheiden viherpäivät, koko alueen ja kiinteistöjen talkoopäivät jne.

NYKYINEN TAPA YLLÄPITÄÄ PALSTOJA JARRUTTAA KEHITYSTÄ

- Palsta-alueita ei valita laadukasta hyötyviljelyä tarjoavan maapohjan perusteella, vaan ne sijoitetaan sattumanvaraisesti jäljelle jääneille alueille.
- Palsta-alueiden epävarma asema muun muassa kaavoituksessa hankaloittaa viljelyalueiden pitkäjänteistä kehittämistä ja maapohjan kunnostamiseen panostamista.
- Yksittäisten palstojen heikko kunto on liian vaativa lähtökohta monille vasta-alkajille.
- Pitkäaikaisesti sitoutuneiden vastuuhenkilöiden saaminen palstoille on ollut hankalaa ja näin ollen palstojen hallinnointi ja siisteyden vaaliminen haastavaa. Palstojen turvattu asema ja arvostus todennäköisesti parantaisi sitoutumista kunnossapitoon.

KAUPUNKIVILJELYN TAVOITTEISTA JA YHTEISÖLLISYYDEN MERKITYKSESTÄ

Tavoitteina

- Vahvistaa alueen asukkaiden yhteisöllisyyttä ja ikäpolvien välistä vuorovaikutusta luomalla kohtaamispaikkoja.
- Tukea asukkaiden hyvinvointia, terveyttä ja parantaa elämän laatua luontosuhdetta vahvistaen.
- Kulttuurisen perinnön vahvistaminen ennallistamalla ja ylläpitämällä yhteisiä viheralueita.

Yhteisen toiminnan äärellä on helppo kohdata ihmisiä iästä, kulttuuritaustasta ja kunkin henkilökohtaisista lähtökohdista riippumatta.

PALSTA-ALUEISTA UUDENLAISIA TUKIPISTEITÄ KAUPUNKIMAISELLE HYÖTYVILJELYLLE

- Yhteisöllisyyttä ja asukkaiden luontosuhdetta kannatteleva toimintakulttuuri vaatii kehittyäkseen tukea.
- Nykyisistä palstaviljelyalueista voi kehittää uudenlaisia hyötyviljelyn kehittämisen tukipisteitä kaupunkiympäristössä.
- Palstaviljelyalueiden tulee olla lähellä asuntoja ja varmistua asemakaavassa.
- Alueella voisi olla jopa 50-100 m2 kokoinen paviljonki kesäkäyttöön varastoineen sekä opastus- ja kokoontumistiloineen kaikille asuinalueen asukkaille ja yhteisöille.
- Ideoita on runsaasti – toteutus puuttuu!

Tämän aloitteen tekijänä on palsta-alueensa tulevaisuudesta huolestunut *Pähkinärinne-Seura*.
https://www.pahkinarinneseura.fi

Idean toteuttaminen vaatii aktiivisuutta palstojen ylläpitäjiltä, asiasta innostuneilta ja yhteydenpitoa poliittisiin päättäjiin yli puoluerajojen.

Vantaalla on ideoita ohjelmissa ja selvityksissä – nyt tarvitaan toteutus! Lue raportti:
https://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/110051_Siirtolapuutarhaselvitys_2011.pdf

Kaavoituskatsaus

A1 110500 – Vieteririnne
Hämevaarassa Vieteririnteen päähän neljä pientalotonttia. Päätettäväksi keväällä.

A2 002398 - Vaakapuisto
Hämevaarassa kahteen Vaakapuistoon townhouse-tyyppistä omakotimaista rivitalorakentamista. Nähtäville keväällä.

A3 121400 - Lammaslampi
Hämeenkylä, Lammaslammen pientaloalue Pitkämäentien varrella. Kaavoitus alkaa.

A4 002284 - Pähkinänsärkijä
Pähkinärinne, asuntorakentamista ja liiketilaa Pähkinänsärkijän länsipuolelle. Päätettäväksi keväällä.

A5 002363 - Kivikirveenkuja (Sporttikorttelit)
Myyrmäki, Kivikirveenkujan sporttikorttelit. Kaavoitus jatkuu.

A6 002400 - Myyrmäen asemakorttelit
(Myyr York Downtown) asumista, toimitiloja ja kivijalkaliiketiloja. Osallistuminen luonnoksesta syksyllä.

A7 002368 - Patotie 2
Myyrmäki, Patotie 2:n tontille ja Patoaukion torialueelle asuntorakentamista ja liiketilaa. Kaavoitus jatkuu.

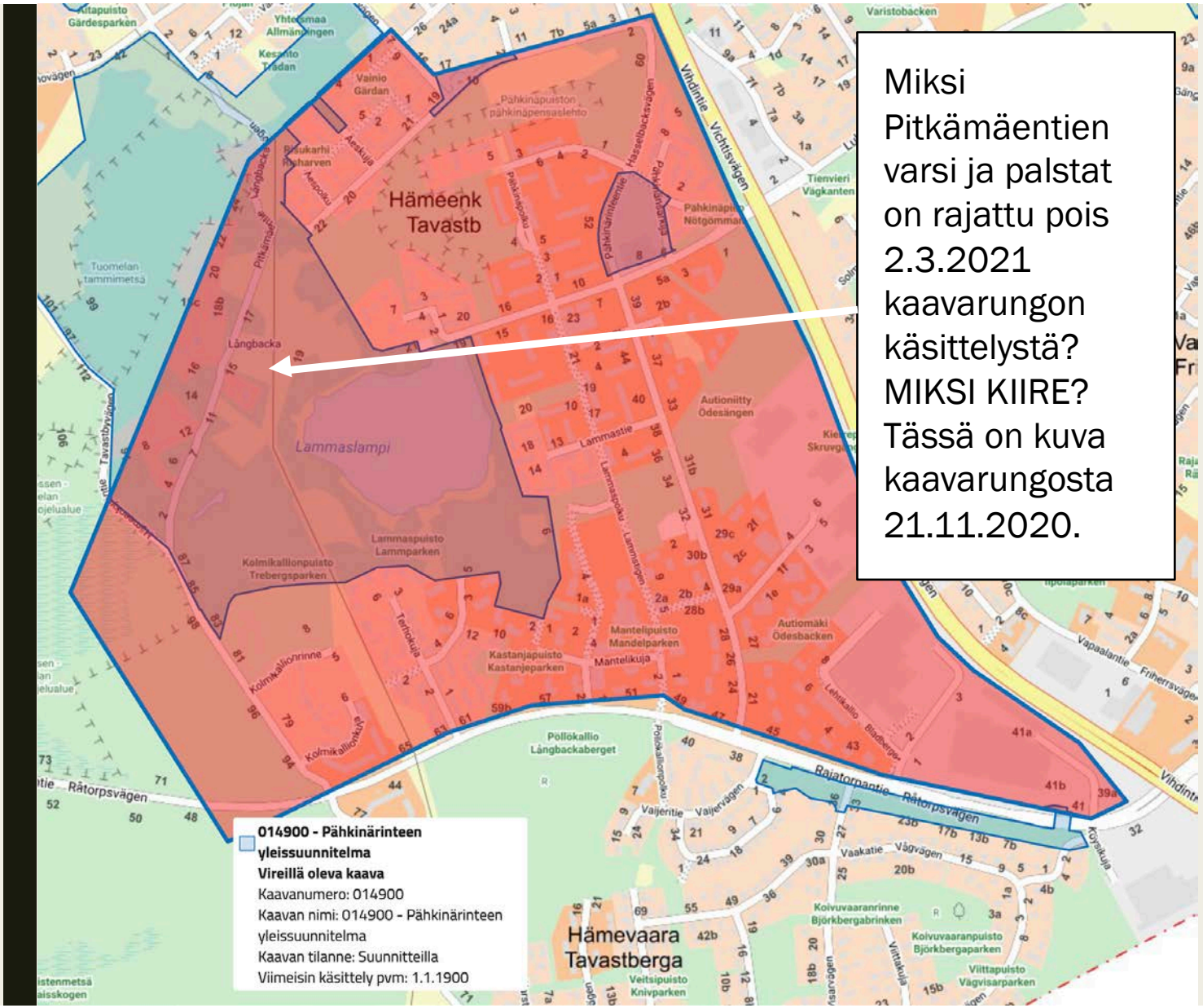
A8 002366 – Louhelantie 4 ja Ojahaantie 15
Myyrmäki, Varian tontille yhtenäiskoulu ja asuinkerrostaloja. Kaavoitus alkaa.

A16 002471 - Kiulukkapolun päiväkoti
Hämeenkylä, Kiulukkapolku. Uusi päiväkoti Lammaspuistoon Kiulukkapolun päähän. Kaavoitus alkaa.

A17 00×xxx - Luhtimäki 1 ja 2
Hämeenkylä, Luhtimäki 1 ja 2. Uudisrakentamista. Kaavoitus alkaa.

Vantaan
kaavoitusohjelma 2021
sivut 24-26

Miksi Pitkämäentien varsi ja palstat on rajattu pois 2.3.2021 kaavarungon käsittelystä? MIKSI KIIRE? Tässä on kuva kaavarungosta 21.11.2020.

Pähkinärinteen kaavarunko 014900 OSA 1

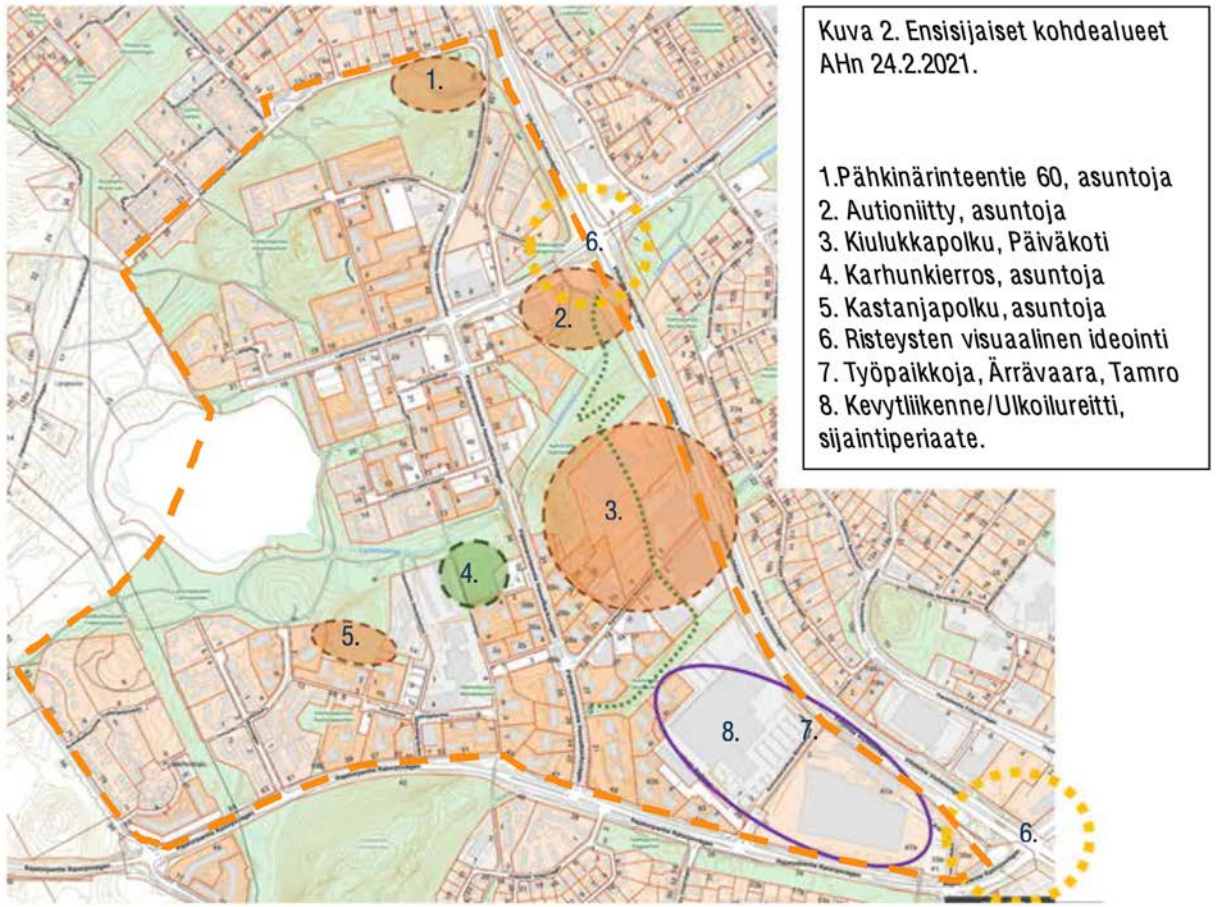
- Kaavarunkoon osallistuminen 6.3.-6.4.2021
- Kaavarunkotyö on osa alueen kehittämisestä käytävää valmistelevaa keskustelua
- Nyt Pitkämäentien ympäristö palstoineen on rajattu jo pois omaksi kaavakseen! MIKSI?
- **Palstat ja Pitkämäentien varsi ovat oleellinen osa Pähkinärinteen virkistysaluetta ja luontoyhteyttä Linnaisten metsään ja Ainontien kylätien peltoaukeille!**

Huomaa uusi rajaus!
Virkistysalueet palstoineen ovat kiinteä osa Pähkinärinnettä.
Nyt kiirehditään käsittelyssä.

Pähkinärinteen kaavarunko 014900 OSA 2

kuvat 2.3.2021 kaavarungon esittelystä

Kuva 2. Ensisijaiset kohdealueet AHn 24.2.2021.

1.Pähkinärinteentie 60, asuntoja
2. Autioniitty, asuntoja
3. Kiulukkapolku, Päiväkoti
4. Karhunkierros, asuntoja
5. Kastanjapolku, asuntoja
6. Risteysten visuaalinen ideointi
7. Työpaikkoja, Ärrävaara, Tamro
8. Kevytliikenne/Ulkoilureitti, sijaintiperiaate.

Arno de la Chapelle, Pähkinärinne-Seuran puheenjohtaja
Visa Pekkarinen, Pähkinärinne-Seuran sihteeri ja tiedottaja

- Kaavarungon mukaan asuntoja lisätään alueella runsaasti
- Asukkaat tarvitsevat virkistysalueita
- **Siksi rajauksesta huolimatta pitää nostaa esiin virkistysalueiden ja palstojen yhteys Pähkinärinteeseen**

2021/3 Pähkinärinne-Seura

Vastaus: Palstaviljelyalue on jätetty yleissuunnitelma-alueen ulkopuolelle. Yleissuunnitelma-alueen rajaus johtuu Lammaslammen länsipuolen vaatimista laajoista selvityksistä jotka hidastaisi Pähkinärinteen idänpuolen kaavoitusta jossa varsinkin päivähoitopalvelut, mutta myös asuntorakentaminen vaatii nopeaa kaavoitusta.

5.

Vantaan kaupungin kirjaamo
Kaupunkisuunnittelu
Asematie 7
01300 Vantaa
kirjaamo@vantaa.fi

Kannanotto
31.03.2021

396/00.02.022.0220/2021

VD/9606/10.02.04.00/2019

Kannanotto asemakaavaan 014900 / Pähkinärinteen kaavarunko

Asemakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa 02.03.2021 todetaan asemakaavasta mm. seuraavaa:

”Kaavarunkoalue sijaitsee Pähkinärinteessä Lammaslammentien ja Pähkinärinteentien koillisnurkassa. Suunnittelualuetta rajaavat pääpiirteissä Vidintie idässä, Rajatorpantie etelässä, Hämeenkyläntie lännessä ja Santamäentie pohjoisessa.

Kaavarunko laaditaan kaupungin aloitteesta ja se sisältyy vuoden 2021 työohjelmaan. Kaavarunkotyön tarkoituksena on kartoittaa täydennysrakentamisen mahdollisuuksia alueella. Lisäksi työn tärkeänä tavoitteena on ratkaista suunnittelualueen kaakkoisnurkassa Yleiskaava 2020:ssa asumiseen ja monipuolisille työpaikkatoiminnoille varatun alueen (A/TP) maankäyttö yhtä tonttia laajempana kokonaisuutena.

Pähkinärinteeseen laadittava kaavarunko on asemakaavaa yleispiirteisempi laajemman alueen kokonaissuunnitelma, jossa määritellään tavoitteet ja keinot ohjaamaan alueen kokonaissuunnittelua.”

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä esittää kannanottonaan seuraavaa:

Mikäli maankäytön muutokset aiheuttavat oleellista muutostarvetta olemassa oleville vesihuoltojärjestelmille, tulee ratkaisut suunnitella ja päättää tiiviissä vuorovaikutuksessa HSY:n kanssa. Jatkosuunnittelun yhteydessä tulee selvittää vesihuollon tarve kustannuksineen sekä huomioida riittävät tilavaraukset vesihuollon putkille ja laitteille.

Asemakaavan muutosalueella sijaitsee yleistä vesihuoltoa kaavaan merkityillä johtovarausalueilla. Johtovarausalueet ja vesihuolto tulee ottaa huomioon kaavan jatkotyössä.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

Vastaus: Alueen jatkosuunnittelu tehdään viranomaisyhteistyönä

HSL HRT

LAUSUNTO 1 (2)

31.03.2021 77/10.02.03/2021 [Vantaan Pähkinärinteen kaavarunko]

Vantaan kaupunki / Kirjaamo
PL1100
01030 Vantaan kaupunki
kirjaamo@vantaa.fi

Viite
Lausuntopyyntönne 3.3.2021
VD/9606/10.02.04.00/2019

Lausunto asemakaavamuutoksen 014900 Pähkinärinteen kaavarungon osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Kaavarunkoalue sijaitsee Pähkinärinteessä Lammaslammentien ja Pähkinärinteentien koillisnurkassa. Suunnittelualuetta rajaavat pääpiirteissä Vihdintie idässä, Rajatorpantie etelässä, Hämeenkyläntie lännessä ja Santamäentie pohjoisessa.

Kaavarunkotyön tarkoituksena on tutkia täydennysrakentamisen mahdollisuuksia alueella. Lisäksi työn yhtenä tärkeänä tavoitteena on ratkaista suunnittelualueen kaakkoisnurkassa Yleiskaava 2020:ssa asumiseen ja monipuolisille työpaikkatoiminnoille varatun alueen maankäyttö kokonaisuutena.

Pähkinärinteelle laadittava kaavarunko on asemakaavaa yleispiirteisempi laajemman alueen kokonaissuunnitelma, jossa määritellään tavoitteet ja keinot ohjata alueen kokonaissuunnittelua. Kaavarunko ei suoraan ohjaa rakentamista, mutta siinä esitetyt linjaukset muodostavat pohjan alueen asemakaavoitukselle.

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL) lausuu kannanottonaan seuraavaa:

HSL pitää vanhojen asuinalueiden täydennysrakentamista järkevänä, jotta jo olemassa olevalle infrastruktuurille ja palveluille saadaan lisää käyttäjiä.

Alueella on hyvät joukkoliikenneyhteydet. Pähkinärinteentietä pitkin palvelevat linjat 311, 322 ja 571 tarjoavat yhteydet Helsingin keskustaan, Vantaan aluekeskuksiin sekä Kehäradan asemille. Kaava-alueen rajoilla, Vihdintiellä ja Rajatorpantiellä kulkevat bussit 321 ja 345 palvelevat Helsingin suunnan yhteyksissä, linjat 555 ja 565 tarjoavat yhteydet myös Espoon aluekeskuksiin.

HSL Helsingin seudun liikenne · PL 100 · 00077 HSL · Puhelin (09) 4766 4444 · Faksi (09) 4766 4441 · hsl@hsl.fi · Y-2274586-3
HRT Helsingforsregionens trafik · PB 100 · 00077 HRT · Telefon (09) 4766 4444 · Fax (09) 4766 4441 · hsl@hsl.fi · FO-2274586-3

www.hsl.fi

31.03.2021 77/10.02.03/2021 [Vantaan Pähkinärinteen kaavarunko]

Vuoden 2022 elokuussa siirrytään Hämeenlinnanväylän ja Vihdintien linjastosuunnitelman mukaiseen uuteen linjastoon, jossa perustetaan uusi runkolinja 300 välille Elielinaukio–Pähkinärinne–Myyrmäki. Runkolinja 300 tulee tarjoamaan kaava-alueelta nykyistä nopeampaa syöttöliikennettä Kehäradalle Luhtitien uutta tieosuutta pitkin. Alueen nykyiset yhteydet Vantaankosken asemalle sekä Myyrmäkeen (Rajatorpantietä pitkin) säilyvät. Pähkinärinteentieltä tulee uusi linja 556 tarjoamaan uuden yhteyden Leppävaaraan.

Länsimetron jatkeen osuuden käyttöönoton yhteydessä Rajatorpantietä pitkin kulkeva bussi 565 vaihtuu uudeksi runkolinjaksi 530 Myyrmäki–Espoon keskus–Matinkylä. Pidemmällä aikajänteellä runkolinjan 300 kalusto voi muuttua nivelsähköbusseiksi, ja näiden ympäristöystävällisten ajoneuvojen käyttöönoton ajankohta kyseisellä runkolinjalla tarkentuu myöhemmin.

HSL pitää erittäin tärkeänä, että alueen tulevissa suunnitelmissa varmistetaan nivelsähköbussiliikenteen edellytykset runkolinjan 300 reitillä.

Yleiskaavassa kaava-alueen rajoille, Vihdintielle ja Rajatorpantielle on merkitty ohjeellinen joukkoliikenteen runkoyhteys, jonka yksi toteuttamisvaihtoehto on pikaraitioliikenne. Vaikka pikaraitiotie ei tule kulkemaan kaava-alueen läpi, uusi raitiolinja toteutuessaan tulee luultavasti aiheuttamaan muutoksia myös Pähkinärinteen joukkoliikennepalveluihin. Kyseiset muutokset tarkentuvat vasta pikaraitioliikenteen ja siihen liittyvän bussilinjaston suunnittelun yhteydessä vuosien kuluttua.

HSL haluaa osallistua suunnittelualueen tarkempaan liikennesuunnitteluun.

Lisätietoja lausunnosta antaa joukkoliikennesuunnittelija Jenö Adam ja jatkosuunnittelussa yhteyshenkilönä on liikennesuunnittelija Markus Nevalainen, etunimi.sukunimi@hsl.fi.

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä 31.3.2021. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa HSL:n kirjaamosta.

Vastaus: Alueen jatkosuunnittelu tehdään viranomaisyhteistyönä

Vantaa

PVM: 01.04.2021

DNRO: VKM/045/2021

MIELIPIDE

Vantaan kaupunki | Vantaan kaupunginmuseo

Vantaan kaupungin kirjaamo
PL 1100
01030 Vantaan kaupunki

Viite: **Mielipiteiden kuuleminen 3.3.2021**

Asia: **PÄHKINÄRINTEEN KAAVARUNKO 014900 OSALLISTUMIS- JA ARVIOINTISUUNNITELMA**

Sijainti: **Kaavarunkoalue sijaitsee Pähkinärinteessä Lammaslammentien ja Pähkinärinteentien koillisnurkassa. Hämeenkylä 12**

Vantaan kaupunkisuunnittelu on asettanut nähtäville Pähkinärinteen kaavarungon nro 014900 osallistumis- ja arviointisuunnitelman mielipiteiden kuulemista varten. Kaavarunkotyön tarkoituksena on kartoittaa täydennysrakentamisen mahdollisuuksia alueella. Kaavarunko ei suoraan ohjaa rakentamista, mutta siinä esitetyt linjaukset muodostavat pohjan alueen asemakaavoitukselle. Kaavarunkotyön tavoitteena on kerroksellinen, tiivis ja alueelle ominainen kaupunkikuva, hyvä arkkitehtuuri, kestävä rakentaminen, pihojen ja viheralueiden toimivuus. Pähkinärinteelle tyypilliset suunnitteluperiaatteet ja erityispiirteet tuodaan suunnittelussa esiin. Uudelle rakentamiselle pyritään löytämään myös kaupunkikuvalliset perusteet ja suunnitteluperiaatteet. Kaupunginmuseo lausuu asiasta rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman ja arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Pähkinärinne on osa Vihdintiehen tukeutuvaa kaupunkirakennetta, alun perin yksi 1970-luvulla rakentuneista Vantaan lähiöistä. Modernin kaupunkirakentamisen periaatteisiin kuului virtaava tila ja avoin rakennustapa eikä tontteja ole rajattu. Pähkinärinne on rakennettu ruutukaavaan, jonka keskiössä on ostoskeskus. Pähkinärinteentien rinnakkaiskatuna on jalankulkuakseli Lammaspolku – Pähkinäpolku. Toinen pääkatu johtaa Lammaslammelle. Katuja reunustavat puurivit. Tyypillisiä piirteitä ovat erilliset rakennukset ja korttelien nurkkien jättäminen auki. Rakentamistapa on väljä. Alueen ympäristöarvot löytyvät luonnosta ja yhtenäisestä rakennuskannasta. Selkeä suorakulmainen katuverkosto, pihapiirit ja yhteys luontoon ovat alueen luonteenomaisia piirteitä. Pähkinärinteen asemakaava on tyypillinen 1960-luvun uusruutukaava. Rakennusliike Otto Wuorio Oy halusi tehdä alueesta korkeatasoisen ja palkkasi arkkitehdiksi Pentti Aholan, joka laati asemakaavan 1969. Kellari- ja maantasokerroksiin on kaavoitettu palvelutilaa, mikä oli vastareaktio 1960-luvun täydelliseen työpaikkojen ja asumisen erottamiseen toisistaan. Pähkinärinteen rakennusten suunnittelua jatkoi Pentti Aholan kuoleman jälkeen Ar-suunnittelu Björkstam-Heino-Kostiainen, joiden

suunnittelemia useimmat rakennukset ovat. Kerrostalot valmistuivat 1972-79. Ostoskeskuksen suunnitteli arkkitehti Erkki Karvinen. Alue on kaupunkikuvallisesti arvokas. Yhtenäinen arkkitehtuuri esiintyy erityisesti tiilipintaisissa kerrostaloissa ja niiden värityksessä ja parvekkeissa, joita on osin uusittu. Punatiilipintaisissa rakennuksissa tehosteväreinä on käytetty kirsikan ja juolukan sävyjä. Seassa on muutama betonijulkisivuinen rakennus, joissa myös on väritehosteita. Parvekkeet ovat yleensä betonipilarirakenteisia. Rakenteiden yksityiskohdat ovat keveitä ja huoliteltuja.

Alueelta ei tunneta käytettävissä olevien tietojen perusteella muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettuja muinaisjäännöksiä.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa todetaan, että alueen tiivistäminen ja uudistaminen aiheuttaa vaikutuksia erityisesti mm. kaupunkikuvaan. Kaupunginmuseo pitää myönteisenä sitä, että vaikutuksia tullaan arvioimaan suhteessa kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön. Vantaan kaupunkisuunnittelussa käynnissä olevan Pähkinärinteen yleissuunnitelmatyön yhteydessä tehdään alueellinen rakennushistoriallinen inventointi. Selvitys voi palvella myös kaavarungon alueellisten kaupunkikuvallisten ja rakennuskohtaisten arvojen määrittelyssä, sekä uudisrakentamisen kaupunkikuvallisten periaatteiden suunnittelussa.

Tiedoksi: Uudenmaan ELY-keskus
Museovirasto

Vastaus: " Täydennysrakentaminen tehdään alueen rakennushistoriallisia arvoja huomioiden"

8.

12 - Hämeenkylä - 014900

torstai 1. huhtikuuta 2021 14:31

VE:	1.4.2021	**VES:**	1.4.2021	**KAUPUNGILLE:**	1.4.2021

Vantaan kaupunki
Kirjaamo (Kaupunkisuunnittelu)
Asematie 7
01300 VANTAA

Asia: Osallisten kuuleminen / Mielipiteiden kuuleminen

ASEMAKAAVAN MUUTOSEHDOTUS NRO 014900

Kaupunginosa 12, Hämeenkylä

Kohdealue Pähkinärinteen kaavarunko

Sähköverkko

Ei huomautettavaa.

Vantaan Energia Sähköverkot Oy ottaa kantaa sähköverkon tarpeisiin aikanaan Pähkinärinteen alueen tulevissa asemakaavoituksissa.

Vantaan Energia Sähköverkot Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan maakaapeleiden sijainti.

Mikäli maakaapeleita pitää siirtää, niin siirtokustannuksien osalta toimitaan Vantaan kaupungin ja Vantaan Energia Oy:n 20.7.1993 laaditun yhteistyösopimuksen mukaisesti.

.

Kaukolämpöverkko

Ei huomautettavaa.

Mikäli kaukolämpöputkia pitää siirtää, niin siirtokustannuksien osalta toimitaan Vantaan kaupungin ja Vantaan Energia Oy:n 20.7.1993 laaditun yhteistyösopimuksen mukaisesti.

Kunnioittavasti

VANTAAN ENERGIA OY

9.

Koskien Pähkinärinteen kaavarunkoa nro 014900

Kannanottomme koskee uusien talojen rakentamista keskelle Pähkinärinnettä Lammaspuiston metsään Kastanjapolulle, esityksenne kohta nro 5.

Pähkinärinne on tunnettu vihreänä ja luonnonläheisenä kaupunginosana. Suunnitelmanne lähtötiedoissa todetaan ”Pähkinärinteessä on yhä havaittavissa alkuperäistä luonnonmaisemaa: puustoisia ja metsäisiä alueita kallioselänteillä ja lehtomaista purolaaksoa alavilla kohdilla.”

Nyt viime vuosina Vantaan kaupunki on vähän kerrallaan alkanut nakertaa näitä arvoja. Paljon on jo rakennettu, mutta tämä viimeisin suunnitelma on tuhoamassa luonnonläheisen kaupunginosan imagon. Kastanjakujan kerrostalojen takana oleva pieni metsä aiotaan nyt tuhota rakentamalla sinne kerrostaloja! Mistä sinne kuljettaisiin? Ilmeisesti Mantelikujalta, joka on jo nyt hyvin tukkoinen (koulun liikenne, ostoskeskuksen liikenne, senioritalon liikenne, lukuisien kerrostalojen liikenne). Nykyisellään metsä on kauniina ja tasapainottavana taustana alueen kerrostaloille. Metsän reunalla on leikkipuisto sekä ratagolfkenttä. Niidenkin maisemat muuttuvat, jos metsää kaadetaan talojen ja parkkipaikkojen tieltä. Jo ilmastonmuutoksen jarruttaminen edellyttää metsän/puiden suojelua!

Pähkinärinteestä on viime aikoina kadonnut useita palveluja, viimeksi mm. neuvola ja kirjasto. Miten riittää koulussa tilaa lisääntyvälle oppilasmäärälle?

Esitämme Lammaspuiston metsän rauhoittamista rakentajilta!

Vantaalla 5.4.2021

PähkinäMartat ry

Vastaus: Lammaspuistoon Kastanjapolun kohdalle ei rakenneta luonto- ja virkistysarvojen takia.

Koulun laajentamismahdollisuudet on tutkittu yleissuunnitelmassa. Kirjastotoiminta säilyy ennalleen näillä näkymin.
Neuvolatoiminta kuuluu hyvinvointialueelle.

10.

Asia: LAUSUNTO PÄHKINÄRINTEEN KAAVARUNGOSTA 014900

Lausunnon antaja:
PÄHKINÄRINNE-SEURA RY, asukasyhdistys

LAUSUNNON KESKEISET LÄHTÖKOHDAT

- Vantaalla on viime vuodet painotettu erityisesti radanvarsien rakentamista, mikä on merkinnyt Pähkinärinteen jäämistä vaille riittävää kokonaisvaltaista kehittämistä.
- Yleisellä tasolla Länsi-Vantaan ääni on kuulunut huonosti vantaalaisessa päätöksenteossa. Tämä on pahimmillaan merkinnyt monien palvelujen siirtymistä jopa Tikkurilaan ja pääradan varteen.
- Pähkinärinteessä on toteutettu kaiken aikaa täydennysrakentamista ja rakentaminen jatkuu myös tulevaisuudessa – asukasmäärä lisääntyy.

PÄHKINÄRINTEEN VETOVOIMATEKIJÖITÄ PITÄÄ VAALIA

- Keskeisin Pähkinärinteen vetovoimatekijä on Lammaslampi ympäristöineen ja siihen kiinnittyvine laajoine viher- ja virkistysalueineen.
- Pähkinärinteen luoteisosassa Lammaslammen niittyalueeseen sijoittuva lähipalsta-alue on kiinteä osa Pähkinärinteen kerrostaloaluetta ja alueen vetovoimaa.
- Pähkinärinne 1:n kerrostaloalue omaa arvoja, jotka tulee ottaa huomioon korjaus-ja täydennysrakentamisessa.

KAAVARUNGON 014900 RAJAUS ON AIHEUTTANUT HUOLTA PÄHKINÄRINNE-SEURASSA

Pähkinärinteen 2.3.2021 kaavarungon rajaus herätti huolestumista, koska kaavarungon käsittelystä oli jätetty pois Lammaslammen alueen luoteisnurkka. Kyseinen alue kuului Vantaan karttapalvelun tietojen mukaan vielä marraskuussa 2020 Pähkinärinteen kaavarungon käsittelyyn. Lisäksi Vantaan 12.1.2021 päivätyssä Kaavoitusohjelmassa todettiin: ”121400 – Lammaslampi, Hämeenkylä, Lammaslammen pientaloalue Pitkämäentien varrella. Kaavoitus alkaa.” Pähkinärinne-Seura on rajauksesta eri mieltä, koska rajaus antaa väärän kuvan koko lounaisesta alueesta ja erityisesti palsta-alueesta, jotka kuuluvut kiinteästi Pähkinärinteeseen.

Vantaan yleiskaavan 2020 käsittelyssä viljelypalstojen kohdalle lisättiin teksti: ”Ohjeellinen sijainti viljelypalstoille, joiden lopullinen sijainti ja laajuus määritellään jatkosuunnittelussa. Jos nykyisten palstojen päälle rakennetaan, tulee palstoille etsiä korvaava sijainti.” Pähkinärinne-Seura tulkitsee lausuman niin, että ohjeellisesti ja siis ensisijaisesti palstojen tulee säilyä entisillä sijoillaan. Toiseksi Pähkinärinne-Seura toteaa, että Pähkinärinteen palstoille ei löydy korvaavaa sijaintia, koska esillä ollut sijainti Tuomelan koulun yhteydessä ei palvele Pähkinärinteen kerrostaloaluetta.

Lisäksi kulku sinne tapahtuu mäkisiä teitä pitkin sekä Vihdintien tai Rajatorpantien kautta autoilla ajaen. Nykypäivänä tavoitteena ei voi olla autoilun lisääminen. Lisäksi esillä ollut alue on erityisesti ikäihmisille hankalan ja mäkisen kulkuyhteyden vuoksi kelpaamaton vaihtoehto.

Pähkinärinne-Seura lähtee siitä, että Lammaslammen asemakaavan 121400 osallistumis- ja arviointisuunnitelma tullaan tekemään niin sanotusti puhtaalta pöydältä eri vaihtoehtoja tarkastellen. Pientalokaava ei voi olla valmiiksi oletettu lähtökohta.

PÄHKINÄRINTEEN ASUKASMÄÄRÄ ON JATKUVASTI KASVANUT JA KASVAA EDELLEEN

Uutta rakentamista on syntynyt jo vuosien mittaan

- Karhunkierroksen ensimmäinen vaihe
- Pähkinärinteentien ja Rajatorpantien uudet kerrostalot
- Pähkinärinne 4

Kaavoitettuja alueita on ja lisäksi on monia suunnitteilla olevia uusia asuinalueita

- Pähkinänsärkijä 002284 kaava hyväksytty kaupunginvaltuustossa 8.3.2021 sisältää 350 asuntoa
- Kolmikallion alueella Pähkinärinne 4:ssä pientalorakentaminen tulee jatkumaan
- Autioniityn alue 6-8 -kerroksisia kerrostaloja sekä pientaloja kaavarunko 014900
- Karhunkierroksen uusin vaihe 6-8 -kerroksisia kerrostaloja sekä pientaloja kaavarunko 014900

Yhteenveto

Pähkinärinteen alueelle tulee ja on tulossa satoja kerrostalo- ja pientaloasuntoja. Pähkinärinne on menettänyt neuvolapalvelut ja kirjastopalvelut ovat itsepalvelua toistaiseksi. Palveluiden häviäminen on ristiriidassa rakentamisen kasvun kanssa. Asumisalueen palveluista ja virkistysalueista tulee pitää huolta, jotta alueen vetovoima säilyy.

KAAVARUNGON ENSISIJAISET KOHDEALUEET

1. Pähkinärinteentie 60, asuntoja: Soveltuu pientalorakentamiseen, koska liittyy Hämeenkylän kokonaisuuteen. Asuntojen rakentaminen tälle alueelle lisää entisestään liikennettä Pähkinärinteentien ja Lammaslammentien risteyksessä.
2. Autioniitty, asuntoja: Tämän alueen toteuttaminen voi tapahtua nopeastikin. Vastattu kohdassa 4.
3. Kiulukkapolku, Päiväkoti: Päiväkodin sijoitus Kiulukkapolulle edellyttää kokonaisvaltaisempaa kannanottoa puron ja puistoalueen mahdollisesta rakentamisesta. Sijoitusta voisi täsmentää paremmin. Sijainti ehdotuksessa on hyvä, mutta on maastollisesti varjossa ja maapohja on huono.
4. Karhunkierros, asuntoja: 014900-kaavarungon keskeisin alue ovat Karhunkierroksen- ja Koivuvaaran alueet, joiden kaavoitukseen toivomme laatua. Liikenteellinen ratkaisu on olennainen. Uudet asukkaat ja rakennukset ovat tervetulleita Pähkinärinteeseen. Kevyenliikenteen verkosto on tärkeä ja sen tulee lomittua vanhaan alueeseen, mutta uusi rakennuskanta voidaan toteuttaa soveltaen omilla ehdoillaan. Pähkinärinteen tyylin mukailu vaatii ammattitaitoa, pysäköintitaloista ei mielellään tule tehdä alueen arkkitehtuurista dominanttia, eikä monimuotoisuus saisi olla tavoite. Ilmansuunnat

maastonmuodot ja maisemat otettava huomioon mieluummin paremmin jo tässä vaiheessa. Vihdintien varressa on hieno mahdollisuus rakentaa näyttävää uutta Pähkinärinnettä, eikä täällä korkeus haittaa. Modernin rakentamisen ihanteet ovat edelleen Pähkinärinteeseen sopiva malli.

5. Kastanjapolku, asuntoja: Pähkinärinne 2:n kaava-alue suunniteltiin 1980. Se on kokonaisvaltainen ja valmis. Se perustuu myös tiukkaan rajautumiseen luontometsään (Lammaspuisto). On väärin, että puistoa supistetaan ja rakennetaan pari pientä kerrostaloa jo luontevalle reuna-alueelle. Muutamalla rakennuksella pilataan ehjä kokonaisuus. Täydennysrakentamisen pitää parantaa ympäristöä. Tämä metsä tulisi jättää rakentamatta.
6. Risteysalueen visuaalinen ideointi: Ei tässä vaiheessa kommentoitavaa.
7. Työpaikkoja, Ärrävaara, Tamro: Alueella tarvitaan myös työpaikkoja.
8. Kevytliikenne / Ulkoilureitti: Hyvä huomioida jo suunnitteluvaiheessa myös poikittaiset väylät kohti Pähkinärinteen ostoskeskusta, mikä tukisi samalla ostoskeskuksen säilymistä monipuolisena palvelupisteenä.

LIIKENNE (Myyrmäen alueen kehittämisilta 16.3.2021)

Kevyen liikenteen verkko

- Pähkinärinteessä on rakennettu kevyen liikenteen verkko, jossa alikulkutunnelien ja liikennevaloin ohjatusti pääsee turvallisesti liikkumaan.
- Kevyen liikenteen väyliä pääsee helposti kävellen tai pyörillä Pähkinärinteen mistä kolkasta tahansa Lammaslammen virkistys ja luontoalueille sekä palstoille.
- Kaupunkipyöräverkoston merkitys tulee varmasti kasvamaan parannetun suoran yhteyden avauduttua Louhelan asemalle. Pyöräteiden ja kaupunkipyörien asemien tulee toimia luontevana osana uuden tien rakentamista. Pyöräasemien verkostoa tulisi laajentaa Pähkinärinne 4:n alueelle. Vantaan erilainen kaupunkipyöräjärjestelmä Espoon ja Helsingin kanssa hankaloittaa pyörien joustavaa käyttöä ja tilanne tulisi saada pikaisesti yhtenäiseksi
- .

Liikenne

- Paikallisten kokoojakatujen Pähkinärinteentien ja Lammaslammentien risteys voi vaatia jopa valo-ohjausta toimiakseen liikenteellisesti hyvin ja jalankulkijoiden kannalta turvallisesti.
- Myyrmäen alueen kehittämisillassa 16.3.2021 esitelty Luhtitien suora yhteys Myyrmäkeen parantaa yhteyksiä Myyrmäkeen. Tämä on merkittävä lisä.

Julkinen liikenne

- On tärkeää, että esitetyn runkolinjan 300 liikennetiheys on riittävä. Nykytilanteessa liikenneyhteydet ovat pääsääntöisesti harventuneet.
- Suora yhteys Louhelan asemalle on hyvä asia, jos yhteydet toimivat.
- Helsingin yleiskaavan mukainen pikaraitiotie päättyy Rajatorpantien ja Vihdintien risteykseen. Ehdotamme pikaraitiotien jatkamista Vihdintien ja Luhtitien risteyksen kautta Louhelan asemalle ja edelleen Myyrmäen asemalle. Tällöin pikaraitiotie palvelisi myös Vantaan jatkuvasti kasvavaa lounaisinta asumisaluetta Pähkinärinnettä.

PÄHKINÄRINNE-SEURAN KESKEISET JOHTOPÄÄTÖKSET

I. Pähkinärinteen asumisalue on vuosien mittaan kasvanut, kasvaa nyt ja kasvaa lisääntyvässä määrin tulevaisuudessa asukasmäärältään. Asukkaat tarvitsevat riittävät palvelut ja virkistysalueet. Karsiminen ei ole perusteltua ajatellen kasvavaa asukkaitten määrää.

II. Vantaan lounaisimman kolkan asuinalue tarvitsee vetovoimatekijänsä, jotta se olisi nykyisille ja tuleville asukkailleen asumaan houkutteleva paikka. Erityisesti kerrostaloalueen vetovoimasta tulee huolehtia, sillä se koskee tuhansia ihmisiä.

III. Pähkinärinteen ja koko Hämeenkylän alueen keskeinen vetovoimatekijä on Lammaslammen ympäristö ja lampeen liittyvä kokonaisuus, johon kuuluvat Soltorpin luonnonsuojelualue, Tuomelan tammimetsä, Linnaisten metsäalue sekä Hämeenkylän kartanon ja Tuomelan tilan viljelty kulttuurimaisema. Hämeenkyläntie liittää viheralueen Ainontien kylätiekokeilun maisemiin Pitkäjärven rantojen läheisyyteen. Tätä kokonaisuutta ei saa rikkoa.

IV. Pähkinärinteen lähipalsta-alue on keskeinen vetovoimatekijä, joka tulee säilyttää nykyisellä paikallaan. Alue on ollut osa pähkinärinteeläistä elämäntapaa jo 44 vuotta. Pähkinärinne-Seura on tehnyt aloitteita palstaviljelyn kehittämiseksi, jotta palstoista kehittyisi entistäkin vahvempi vetovoimatekijä hyötyviljelyyn ja virkistäytymiseen kerrostalojen välittömässä läheisyydessä. Palstaviljely on tärkeä osatekijä yhteisöllisyyden lisäämisessä. Palstojen siirto ei voi olla lähtökohta Lammaslammen asemakaavan 121400 osallistumis- ja arviointisuunnitelmalle.

V. Rakentamisessa ja korjausrakentamisessa on huomioitava erityisesti Pähkinärinne 1:n asettamat vaatimukset.

VI. Liikenneyhteyksissä keskeisellä sijalla ovat Luhtitien jatkeen rakentaminen Myyrmäkeen ja suoran yhteyden muodostuminen Louhelan asemalle. Runkolinjalle 300 on saatava riittävä liikennetiheys. Helsingin yleiskaavassa mainitun pikaraitiotien tuomista Vihdintien ja Luhtitien risteyksen kautta Louhelan asemalle ja siitä Myyrmäen asemalle kannattaa selvittää. Liikennemäärien kasvu Pähkinärinteentien ja Lammaslammentien risteyksessä edellyttää valo-ohjausta.

Pähkinärinne-Seuran hallitus 5.4.2021

Vastaus:

I. Rakentamisen tiiviistäminen tuo lisää asiakaspohjaa palveluille.
II. Rakentaminen pyrkii ylläpitämään ja kohentamaan Pähkinärinteen mielikuvaa ja asuntotarjontaa
III. Lammaslammen kokonaisuuteen ei puututa. Lammaspuistoon Kastanjapolun kohdalle ei rakenneta luonto- ja virkistysarvojen takia.Lammaspuistoon Kiulukkapolun kohdalle ei rakenneta maaperän ja ekologisten yhteyksien takia.
IV. Palstaviljelyalue on yleissuunitelma-alueen ulkopuolella.
V. Huomioidaan. Korkeita pysäköintirakennuksia ei rakenneta
VI. Runkolinjan 300 vuoroväli ja muut bussilinjastoon tai sen kehittämiseen liittyvät asiat kuuluvat HSL:lle. Alustavasti on selvitetty lännen ratiotien jatkumista Myyrmäen suunnasta Pähkinärinteeseen. Koko Länsivantaan raitiotien aikataulu on auki. Valo-ohjausta Lammaslammentien ja Pähkinärinteentien risteyksessä toteutuu näillä näkymin vuosien 2026-2030 välillä.

11.

Asia: LAUSUNTO PÄHKINÄRINTEEN KAAVARUNKOON 014900

Lausunnon antajat: As Oy Pähkinäpuu, Lammaslammentie 16, Vantaa
c/o Pähkinähoito Oy Koivuvaarankuja 2, 01640 Vantaa

As Oy Vantaan Pähkinäkaari, Pähkinärinteentie 50, Vantaa
c/o Pähkinähoito Oy Koivuvaarankuja 2, 01640 Vantaa

LAUSUNTO KAAVARUNKOON 014900

Pähkinärinteen asuinalue vaatii kokonaisvaltaista tarkastelua

Pähkinärinteen asuinalue on jäänyt syrjään Vantaan asuinalueiden kehittämisestä pääpainopisteen ollessa kehäradan ja pääradan ympärillä. Asuinalueen on ilmeisesti oletettu menestyvän entisellä luonnonläheisen asumisalueen maineellaan. Tosiasiassa Lammaslammen alueen hoitoa on jo vuosikaudet laiminlyöty, vaikka alueesta on aikanaan vuonna 2004 tehty erinomainen luontoarvoja ja virkistysarvoja kunnioittava maisemanhoitosuunnitelma. Tätä suunnitelmaa tulisi hyödyntää tulevassa Lammaslammen kaavassa.

Yllättäen runkokaavasta on irrotettu Lammaslammen luoteiskulma, jossa sijaitsee Pähkinärinteen kerrostaloalueeseen kiinteästi kuuluva viljelypalsta-alue. Tänä vuonna 50 vuotta täyttävään Pähkinärinteen kerrostaloalueeseen kiinteästi liittyvät ja 44 vuotta käytössä olleet viljelypastat ovat samalla tärkeitä virkistyksen lähteitä käyttäjilleen. Ne ovat tärkeä osa asuinalueen arvostusta ympäröivään luontoon kiinnittyvänä asuinalueena.

Kaavarungossa on esitetty asuinalueen itälaidalle Vihdintien varteen runsaasti 6–8 kerroksisia taloja sekä pientaloja. Riittävien virkistysalueiden ja palveluiden turvaaminen tulee jatkossa vain korostumaan. Neuvola on siirtynyt pois ja kirjastopalvelut heikentyneet. Lisäksi nuorisotilojen säilymisestä on käyty jatkuvasti keskusteluja. Sama koskee myös kunnollisia liikenneyhteyksiä.

Lammaslammen kaavasta on Vantaan kaavoitusohjelmassa 2021 todettu, että kyse olisi Lammaslammen pientaloalueesta Pitkämäentien varrella. Jos pientaloista on kyse, niin silloin kajotaan koko Hämeenkylän alueen keskeisiin luonto- ja virkistysalueisiin. Kehityssuunta on päinvastainen kuin mihin tulisi pyrkiä, sillä Pähkinärinteen arvostusta tulisi nostaa, jos kasvavalle kerrostaloalueelle halutaan tulevaisuudessakin asukkaita. Tuhansien kerrostaloasukkaiden merkitystä ja tarpeita ei voi sivuuttaa muutaman pientalotontin vuoksi.

Pähkinärinteen ensimmäisen vaiheen talot ovat tulossa linjasaneerausvaiheeseen. Kalliiseen saneeraukseen on vaikea motivoitua, jos asuntojen hinnat junnaavat paikoillaan eikä kalliista remontista muodostu riittävää arvonnousua korvaamaan syntyneitä kustannuksia. On kysyttävä, miten kaavoitus parhaiten tukee Pähkinärinteen elinvoimaisuutta.

Kommentteja Pähkinärinteen kaavarunkoon

VIHDINTIEN VARREN UUDET ASUINTALOT: Keskeisin muutos Yleiskaavassa 2020 ja kaavarungossa 014900 on Vihdintien varteen kaavoitettu uusi asumis- ja työpaikka-alue. Täydennysrakentaminen on tärkeää, jotta asuinalueen palvelut säilyvät ja että niitä voidaan kehittää. Uuden asuinalueen kaavoitus on perusteltua, koska alueelta on poistunut yrityksiä. On myös kysyttävä, voidaanko kaavoituksen avulla tukea työpaikkojen säilymistä Ärrävaaran ja Tamron tonteilla. On tärkeää

kiinnittää huomiota kevyen liikenteen väyliin uusilta asunnoilta Pähkinärinteen ostoskeskukselle, sillä tämä tukee ostoskeskuksen palveluiden säilymistä ja monipuolisuutta. Pähkinärinteentie 60 kohdalle voidaan rakentaa pientaloja kuten Vihdintienkin varteen, jotta vältytään Pitkämäentien pientalojen rakentamiselta.

KIULUKKAPOLUN PÄIVÄKOTI: Suunniteltu päiväkoti sijaitsee keskeisellä paikalla. Liikenteen järjestäminen tontille on haastavaa, koska samalla pitää säilyttää kerrostalojen pysäköinti ja jättää riittävästi tilaa päiväkodin vaatimalle liikenteelle. Lisäksi maapohja on haastavaa rakentamiselle. Löytyykö muita vaihtoehtoja?

KEVYT LIIKENNE: On luotava uusilta asuinalueilta hyvät kevyen liikenteen väylät ostoskeskuksen palveluihin ja virkistysalueille.

LIIKENNE: Taloyhtiömme käyttävät kokoojakatuina toimivia Pähkinärinteentietä ja Lammaslammentietä, jotka risteytyvät. Uudisrakentamisen ja Luhtitien kautta avautuvan yhteyden Myyrmäkeen vuoksi risteysalueen liikenne tulee kasvamaan. Ehdotamme tähän risteykseen liikennevaloja.

JULKINEN LIIKENNE: Luhtitien valmistumisen jälkeen on turvattava riittävä liikennetiheys runkolinjalle 300. Helsingin suunnittelema pikaraitiotie päättyy Vihdintiellä Rajatorpantien risteykseen. Voisiko tämä pikaraitiotie palvella myös Vantaan lounaisinta kerrostaloaluetta Pähkinärinnettä kulkemalla Luhtitien kautta Louhelan ja edelleen Myyrmäen asemalle.

Pähkinäpuun ja Vantaan Pähkinäkaaren keskeiset lausumat

- Pähkinärinteen arvostus perustuu luonnonläheisyyteen ja monipuolisiin virkistysalueisiin. Näiden vetovoimaisten elementtien säilymisestä ja kehittämisestä tulee huolehtia. Lammaslammen ympäristö, lammen lähiviljelypalstat, Soltorpin ja Tuomelan tammimetsän luonnonsuojelualueet, Tuomelan tilan ja Hämeenkylän kartanon perinteiset peltoviljelyn aukeat sekä niiden läpi kulkeva Ainontien kylätiekokeilu muodostava kokonaisuuden, joka palvelee koko Hämeenkylän aluetta. Viher- ja virkistysalueiden huomiointi on keskeinen osa tämän päivän suunnittelua, kuteen Vantaan useissa ohjelmissa todetaan. Tätä kokonaisuutta tulee myös yksittäisten kaavojen tukea.
- Ehdotettu Kiulukkapolun päiväkoti on sijainniltaan keskeinen, mutta vaatii tarkkaa suunnittelua sijaintinsa, maapohjan haasteellisuuden ja läheisten kerrostalojen pysäköintialueen järjestelyiden vuoksi.
- Kevyen liikenteen väylien tulee toimia hyvin myös Pähkinärinteen ostoskeskusta ja virkistysalueille liikkumista ajatellen.
- Liikenteen kasvaessa ehdotamme Pähkinärinteentien ja Lammaslammentien risteykseen liikennevaloja.
- Runkolinjan 300 tulee toimia riittävän tiheällä vuovälillä.
- Ehdotamme, että pikaraitiotien ulottamista Luhtitien kautta Myyrmäkeen tulee selvittää.

Vantaalla 5.4.2021

As Oy Pähkinäpuun hallituksen puolesta

As Oy Vantaan Pähkinäkaaren hallituksen puolesta

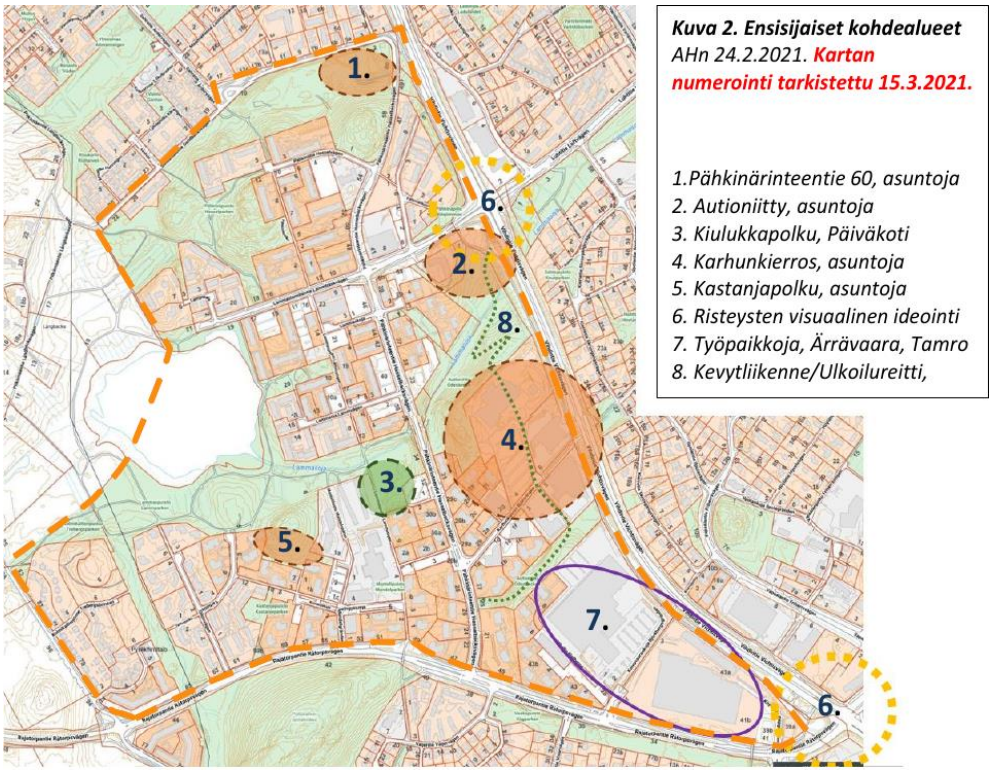
Vastaus: Pähkinärinteentie 60:een ei rakenneta huonon maaperän ja ekologisten yhteyksien takia. Lammaspuistoon Kastanjapolun kohdalle ei rakenneta luonto-ja virkistysarvojen takia. Lammaspuistoon Kiulukkapolun kohdalle ei rakenneta maaperän ja ekologisten yhteyksien takia.
Kevyen liikenteen yhteydet parannetaan varsinkin Karhunkierroksen alueella. Runkolinjan 300 vuoroväli ja muut bussilinjastoon tai sen kehittämiseen liittyvät asiat kuuluvat HSL:lle.
Alustavasti on selvitetty lännen ratiotien jatkumista Myyrmäen suunnasta Pähkinärinteeseen. Koko Länsivantaan raitiotien aikataulu on Runkolinjan 300 vuoroväli ja muut bussilinjastoon tai sen kehittämiseen liittyvät asiat kuuluvat HSL:lle. Alustavasti on selvitetty lännen ratiotien jatkumista Myyrmäen suunnasta Pähkinärinteeseen. Koko Länsivantaan raitiotien aikataulu on auki. Valo-ohjausta ammaslammentien ja Pähkinärinteentien risteyksessä toteutuu näillä näkymin vuosien 2026-2030 välillä.

12.

Vastine Pähkinärinteen kaavarunkoon, kaavarunkotyön numero 014900

(Osallistumis- ja arviointisuunnitelma 2.3.3021, tarkistettu 15.3.2021**)**

Pähkinärinteen kaavarunkotyössä numero 014900 suunnitellaan toteutettavaksi asuntoja Kastanjapolun päähän nykyisin virkistyskäytössä olevaan metsikköiseen etelärinteeseen. Me allekirjoittaneet vastustamme suunniteltua lisärakentamista siten kuin on suunniteltu 15.3.2021 tarkistetussa Pähkinärinteen kaavarungossa, erityisesti kuvassa 2, 5. kohdassa:

Kuva 2. Ensisijaiset kohdealueet
AHn 24.2.2021. ***Kartan numerointi tarkistettu 15.3.2021.***

1.Pähkinärinteentie 60, asuntoja
2. Autioniitty, asuntoja
3. Kiulukkapolku, Päiväkoti
4. Karhunkierros, asuntoja
5. Kastanjapolku, asuntoja
6. Risteysten visuaalinen ideointi
7. Työpaikkoja, Ärrävaara, Tamro
8. Kevytliikenne/Ulkoilureitti,

Vastustamme suunniteltua asuntojen lisärakentamista Kastanjapolulle seuraavista syistä:

Luontoarvot

Asuntojen lisärakentaminen Kastanjapolun päähän kiinni muihin rakennuksiin ei tue kaavoitussuunnitelman pyrkimyksiä ja lupauksia lisätä Pähkinärinteen viihtyvyyttä, maiseman parannusta tai viheryhteyksiä. Suunnitelman nykyinen, korjattu versio on siis ristiriidassa omiin tavoitteisiinsa nähden. Pähkinärinne on ainutlaatuinen asumisympäristö, jossa on metsää ja luontoa kerrostalojen välittömässä läheisyydessä. Nykyisin tätä koskematonta metsäaluetta on enää hyvin vähän jäljellä. Olisi erittäin vastuutonta viedä viimeisetkin viheralueet ja rakentaa tiivis lähiö ilman alueelle ominaista metsäistä, vihreätä ympäristöä.

Asumisviihtyvyys

Metsän läheisyys on ollut taloyhtiössämme monelle asukkaalle yksi tärkeimmistä syistä muuttaa alueelle. Kastanjakujan asunnot ovat viihtyisiä juuri lehtomaisen metsikkörinteen tarjoaman

luonnonläheisyyden takia. On selvää, että nykyisten asukkaiden kannalta ympäristö muuttuisi selvästi epämieluisammaksi suunnitellulla lisärakentamisella. Asuinalueen liika tiivistäminen lisäisi meluhaittaa sekä liikennettä alueella ja häiriökäyttäytyminen saattaisi lisääntyä. Suunniteltu lisärakentaminen heikentäisi siis alueen nykyisten asukkaiden asumisviihtyvyyttä merkittävästi.

Turvallisuus

Kulku uusille asunnoille Kastanjapolun päässä on hyvin haastava järjestää. Kastanjapolku on kevyen liikenteen väylä, jota ei voida leventää autoliikennettä varten, sillä Kastanjakuja 3:n ja Kastanjakuja 1:n rakennukset ovat tiiviisti tämän kevyenliikenteenväylän ympärillä. Välissä on vain kapea Kastanjapolku ja vain muutama metri vapaata tilaa polun kummallakin puolella. Muuta helppoa kulkureittiä suunnitellulle rakennettavalle alueelle ei ole. Kulku olisi yksinkertaista toteuttaa vain pohjoisesta Terhotien kautta, jolloin suuri osa jäljelle jäävää metsääkin pitäisi kaataa. Lisäksi lisääntyvä läpiajoliikenne heikentäisi alueen liikenneturvallisuutta.

Pysäköinti

Kastanjapolun päähän suunniteltujen asuntojen lähialueella ei ole vapaita pysäköintipaikkoja ja kadun varsillakin on vain muutama lyhytaikainen pysäköintipaikka. Täten uutta asuntoa varten tulisi rakentaa sen asukkaille myös uudet pysäköintipaikat. Tämä vaatisi oman tilansa ja laajentaisi selkeästi aluetta, jolta metsää pitäisi hävittää.

Lasten luontoliikkuminen

Kastanjapolun päästä alkava metsäalue on lapsillemme lähialueen ainut yhteys metsään ja sen tuhoaminen vaikuttaisi olennaisesti alueen viihtyvyyteen ja houkuttelevuuteen asuinalueena. Nyt lähialueen lapset voivat turvallisesti kulkea kouluun ja leikkipaikalle lähimetsän kautta. Suunniteltu lisärakentaminen veisi myös alueen lapsilta pois tämän metsäisen kulkureitin.

Asuntojen arvo

Suunniteltu lisärakentaminen tekisi Kastanjakujan asunnoista tiiviisti muissa asunnoissa kiinni olevan lähiön ilman kosketusta luontoon. Tiivis rakentaminen laskisi alueen asuntojen arvoa, sillä asuinalueen läheisin viheralue on nyt suunniteltu täytettävän asunnoilla.

Yhteenveto

Yhteys metsään ja luontoon tulee säilyttää Kastanjakujan ja Kastanjapolun alueella. Mikäli alueelle halutaan rakentaa lisää asuntoja, tulee jättää metsäinen puistoalue suunnitelman 5. kohdalle asuntojen rakentamisen sijaan. Mahdolliset uudet asunnot tulisi suunnitelmista poiketen rakentaa jonnekin muualle, jolloin puistomainen metsäympäristö säilyisi.

Asunto Oy Kastanjakuja 3 asukkaiden puolesta,

Vastaus: Lammaspuistoon Kastanjapolun kohdalle ei rakenneta luonto- ja virkistysarvojen takia

13.

Lions Club Pähkinärinne

Piiri 107-N

Presidentti Sakari Soppi

Mielipide Pähkinärinteen kaavarungosta (nro 014900)

Kaupunki on varannut alueen asukkaille ja yhteisöille mahdollisuuden lausua 6.4.2021 mennessä Pähkinärinteen kaavarunkoehdotuksesta. Lausumme alueella aktiivisesti toimivana yhdistyksenä ehdotuksen johdosta seuraavaa. Otamme kantaa esityksen kohtaan nro 5, jossa esitetään uusien talojen rakentamista Pähkinärinteen keskellä sijaitsevaan Lammaspuiston metsikköön.

Vastustamme esitystä, koska se olisi monin tavoin vahingollinen alueellemme.

Tällä lähimetsällä on suuri merkitys alueen asukkaille ja se on tärkeä osa Pähkinärinteen identiteettiä luonnonläheisenä asuinalueena. Metsä tarjoaa mahdollisuuden liikkua luonnossa mm. viereisen palvelutalon asukkaille ja lähikoulun oppilaille. Metsikön reunassa sijaitsee lasten leikkipuisto. Metsiköllä on suuri merkitys myös lähitalojen asukkaille.

Metsikkö on niin pieni, että sen rinteeseen rakentaminen käytännössä tuhoaisi sen. Metsän koko (kerrostalojen, leikkipuiston ja palvelutalon pihan välinen alue) on noin 120 m x 105 m. Alue on siis vähän jalkapallokenttää suurempi. Tähän tilaan ei sovi uusia kerrostaloja omine pihoineen ja ajoteineen niin, että aito luontometsä metsikkönäkymineen säilyisi.

Pähkinärinteen 2-alueen kaava suunniteltiin 1980 kokonaisuutena, joka perustuu tiukkaan rajautumiseen tähän luontometsään. Tätä visiota tulee kunnioittaa, eikä rakentaa uusia kerrostaloja metsän ja asuinalueen luontevalle reunavyöhykkeelle. Pähkinärinteeseen on tulossa runsaasti lisärakentamista. Siksi alueen perusajatuksesta ja lähiluonnosta tulee pitää huolta.

Näillä perusteilla esitämme, että ajatuksesta talojen rakentamisesta Lammaspuiston metsään luovutaan.

Vantaalla 6.4.2021

Lions Club Vantaa Pähkinärinne ry

Vastaus: Lammaspuistoon Kastanjapolun kohdalle ei rakenneta luonto- ja virkistysarvojen takia.

Suomen luonnonsuojeluliitto Vantaa

Vantaan kaupunki, Kirjaamo
PL 1100
01030 Vantaan kaupunki

Asia: Mielipide Pähkinärinteen kaavarungon (014900) osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta

Suomen luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys ry on tutustunut nähtävänä olevaan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan ja toteaa siitä mielipiteenään seuraavaa.

Yleistä

Oikeusvaikutusta vailla oleva, maankäyttö- ja rakennuslaille vieras kaavarunko ei välttämättä ole järkevin työkalu, jolla suunnitella ja pohjustaa merkittävää täydennysrakentamista tavoittelevaa asemakaavoitusta Lammaslammen etelä-, itä- ja koillispuolisella alueella. Erityisiä ongelmia kaavarungon ohjaavuudelle synnyttää se, että hankealueella sijaitsee yksi Länsi-Vantaan tärkeimmistä luontovirkistysalueista eli Lammaslampi-Lammsosa ympäristöineen. Mikäli kaavarungon työstöä jatketaan, tulee siinä esitettävien uusien rakentamiskaavailujen luontotietopohjan olla toteutettavuuden, laillisuuden ja aiheutuvien vaikutusten osalta riittävän hyvin selvitetty. Muussa tapauksessa kaavarungon oikeutettu rooli jatkoasemakaavoituksen kannalta on lähinnä toimiminen yhtenä MRL:n mukaisen, myös muutoksenhakumahdollisuudet tarjoavan kaavoituksen taustaselvityksenä.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman ensisijaisia (lisä- ja täydennysrakentamisen) kohdealueita sisältävän kartan kokonaisvaikutelmaksi jää se, että kaavarungon pääideana on tarkastella lähinnä metsäisten alueiden lisärakentamismahdollisuuksia eri puolilla Lammaslammen kaakkois-, itä- ja koillispuolista viheralueverkostoa. Pidämme reunametsiin levittäytyviä hankkeita täydennysrakentamisen sijasta pääosaltaan luontoalueille laajenevana uudisrakentamisena. Esitetty lisärakentamisen tarkasteluun otettujen metsäisten alueiden kokonaismäärä on metsäisen viheralueverkoston kokonaismetsäpinta-alaan suhteutettuna kohtuuttoman iso ja mahdollistaa merkittävien ekologisten ja sosiaalisten haittojen aiheutumisen.

Asiallista täydennysrakentamista edustavat lähinnä kohdealue 7 (Työpaikkoja, Ärrävaara, Tamro) sekä kohdealueen 4 (Karhunkierros, asuntoja) jo rakennetun osan täydennysrakentaminen.

Kohdealue 5 (Kastanjapolku, asuntoja) ohjaa lisärakentamista Lammaslammen eteläpuoliselle laajimmalle vanhan metsän luonteiselle metsäalueelle, joka on puustonsa puolesta hyvin soveltuva mm. liito-oravan ydinalueeksi.

Kohdealue 1 (Pähkinärinne 60, asuntoja) tarkoittaa puolestaan lisärakentamisen selvittämistä metsäalueella, joka liittyy välittömästi suojeltuun ja muutenkin kulutuksesta kärsivään Pähkinäpuiston pähkinäpensaslehtoon. Kyseessä ei ole erityisen vastuullinen maankäytön suunnittelu tilanteessa, jossa jo nykyisin kulutuksesta kärsivän suojelukohteen ympärillä pitäisi säilyttää mahdollisimman paljon

lähivirkistysmetsiä, jotka ottaisivat vastaan osan päivittäisliikkumisen aiheuttamasta luontoalueiden kulumisesta.

Vaikutukset maakunnalliseen viheryhteyteen

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman kohdealueista ja -hankkeista merkittävä osa on sellaisia, että niiden rakentamisella tai muulla lisäpirstomisella on todennäköisesti merkittävää haittavaikutusta Lammaslammelta Raappavuoren suuntaan kulkevaan ainoaan jollakin tasolla säilyneeseen itälänsisuuntaiseen ekologiseen viheryhteyteen. Erityisen ongelmallisia tämän yhteyden riittävän leveyden ja toimivuuden kannalta ovat kohdealueen 2 (Autioniitty, asuntoja), kohdealueen 4 (Karhunkierros, asuntoja) luoteisosan sekä kohdealueen 3 (Kiulukkapolku, päiväkoti) suunnitelmat sekä Vihdintien länsipuolelle (kohdealue 8) kaavailtu uusi eteläpohjoissuuntainen kevyen liikenteen väylä/ulkoilureitti.

Kyseinen ekologinen yhteys on osoitettu huhtikuussa 2021 edelleen voimassa olevassa maakuntakaavassa maakunnallisesti tärkeänä viheryhteystarpeena ja se on osoitettu ekologisena runkoyhteytenä myös yleiskaavassa 2020. Uudenmaan liitto on poistattanut kyseisen yhteyden vielä vailla lainvoimaa olevasta Helsingin seudun vaihemaakuntakaavasta osana pääkaupunkiseudun viheryhteystarvemerkintöjen ilman selvityksiä tehtyä massapoistoa, mutta ko. ratkaisusta on valitettu Helsingin hallinto-oikeuteen.

Muistutamme kaupunkia siitä, että kaavarungon teossa on syytä joka tapauksessa huomioida voimassa olevan maakuntakaavan viheryhteystarpeen suunnittelumääräys: *Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on huolehdittava siitä, että merkinnällä osoitettu yhteys säilyy tai toteutuu tavalla, joka turvaa virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet, alueen maisema-arvot, arvokkaiden luontokohteiden säilymisen sekä lajiston liikkumismahdollisuudet.*

Viheryhteyden mitoituksessa on kiinnitettävä huomiota yhteyden merkitykseen ekologisen verkoston osana sekä seudullisten ja paikallisten virkistystarpeiden yhteensovittamiseen siten, että olemassa olevat virkistykseen varatut tai siihen soveltuvat rakentamattomat alueet varataan yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa mahdollisuuksien mukaan virkistyskäyttöön.

Hankealueen luontoarvoista ja tarvittavista lisäselvityksistä

Vantaan karttapalveluiden luontokohdetiedoissa kaavarungon alueelta on tunnistettu arvokkaaksi Pähkinäpuiston suojelukohteen lisäksi vain yleiskaavaan päätynyt Lammaslampi-Lammasojan luo-alue sekä kaksi pienialaista geologista kohdetta (Rajatorpantien lohkareet, Pähkinätien lohkare).

Kaavarungon viheralueita koskevan luontotiedon määrä ja laatu on arviomme mukaan selvästi keskimääräistä vastaavan kokoluokan vantaalaista metsäistä viheraluekokonaisuutta heikompi. Kuitenkin kaavarungon alueella on merkittäviä määriä varttuneita ja vanhapuustoisia metsiä, joissa erilaisten luontotyyppi- ja lajistoarvojen esiintymistodennäköisyys on ilmeinen.

Pidämmekin isona puutteena sitä, että osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa ei ole millään tavalla yksilöity niitä luontoselvityksiä, joita kaavarungon osana aiotaan suunnittelualueella teettää. Todellisuudessa jää

epäselväksi aiotaanko ylipäätänsä mitään luontoselvityksiä teettää vai tehdäänkö luonnonympäristöihin kohdistuvien vaikutusten arviointi pelkästään kaavoittajien tai konsulttien toimesta ”kirjoituspöytätyönä”.

Esitämme, että kaupunki teettää kaavarungon tarkastelualueella sen valmistelun osana seuraavat yksilöidyt luontoselvitykset:

1) Liito-oravaselvitys (kattaen myös lajille potentiaalisesti soveltuvien metsien sekä kulkuyhteyksien arvioinnin)

2) Lahokaviosammalselvitys

3) Uhanalaisten ja silmälläpidettävien luontotyyppien selvitys (Raunio ym. 2019)

4) METSO-elinympäristöjen selvitys (Syrjänen ym. 2016 ym.)

Lisäksi kaupungin tulee arvioittaa asiansa tuntevilla konsulteilla esitettyjen rakentamiskaavailujen vaikutukset itälänsisuuntaiseen ekologiseen yhteyteen ja sen toimivuuteen, Lammaslampi-Lammasojan luo-alueeseen (varsinkin puro) sekä Pähkinäpuiston suojeltuun pähkinäpensaslehtoon.

Vastaus:

Pähkinärinteentie 60:een ei rakenneta huonon maaperän ja ekologisten yhteyksien takia. Lammaspuistoon Kastanjapolun kohdalle ei rakenneta luonto- ja virkistysarvojen takia. Lammaspuistoon Kiulukkapolun kohdalle ei rakenneta maaperän ja ekologisten yhteyksien takia.

Alueelta on tehty tarvittavat selvitykset, sisältäen lausunnossa esitetyt ja kattavat muun muassa liito-oravan, linnut, lepakot, viitasammakon, lahokaviosammalen ja luontotyypit. Tuore kaupungin laatima ekologisten yhteyksien tarkastelu arvioi yhteyksien toimivuutta rakennetussa ympäristössä ja tunnistaa yhteyksien kehittämiskohteet. Pähkinäpuiston suojelualue on otettu huomioon suunnittelussa ja muun muassa liito-oravan yhteyksiä pyritään tukemaan.

VANTAAN KAUPUNKI

014900 PÄHKINÄRINTEEN YLEISSUUNNITELMA MUISTUTUKSET JA VASTINEET

Länsi-Vantaan asemakaavoitus / TKA / AHN

13.8 2024

Yleissuunnitelmaehdotus nro 014900 on ollut MRA 27 §:n nojalla nähtävillä 24.04 – 23.05.2024. Tällöin jätettiin kaksi muistutusta.

Muistuttaja	Muistutus	Tarkistukset
NRO 1 Yksityishenkilö	Rakentamista on esitetty liikaa Autioniityn alueella.	–
NRO 2 Suomen Luonnonsuojeluliitto	Kenttäkatselmuksessa arvioimme, että alueella on riittävän kokoista metsävaahteraa yli 20 kpl hehtaarilla, jolloin alue tulisi suojella jalopuulehtona. Mahdollinen luonnonsuojelulain mukainen suojelutarve tulee selvittää. Autioniityn kaava-alue on osa Linnaistenmetsät ja Raappavuorenmetsät yhdistävää maakunnallista ekologista yhteyttä ja sen rakentaminen kaventaisi jo entuudestaan Vihdintien läheisyydessä heikentynyttä viheryhteyttä huomattavasti. Pähkinärinteen suojelualueen päähän on suunniteltu koira-aitausta. joka on keskellä tärkeää ekologista yhteyttä. Koira-aitaus tulee säilyttää nykyisen kaltaisena metsäisenä alueena, josta puuston poistoa tulee rajoittaa.	–

Muistutus 1
Yksityishenkilö

Yleissuunnitelmaa koskeva osuus:

”Pähkinärinteen asukkaana haluan esittää muistutuksen otsikon suunnitelmista ja ehdotuksista seuraavaa.

Autioniityn purettavan päiväkodin tilalle toteutettava rakentaminen on tehtävä matalampana ja kauemmaksi Lammaslammentiestä. Korkea rakentaminen kadun reunaan tuhoaa ”vihreän sisääntulon” muuten viihtyisään alueeseen. Rakentamisessa

on jätettävä riittävä puustokaista kadun ja uuden asutuksen väliin maisemaseikkojen vuoksi.”

Muistutuksen loppuosa koskee asemakaavamuutosta 002433 Karhunkierros ja se käsitellään asemakaavamuutoksen muistutuksena.

Vastine

Yleissuunnitelmassa esitetään vain yleispiirteisiä aluevarauksia. Rakentaminen suunnitellaan tarkemmin kyseisen asemakaavamuutoksen yhteydessä.

Tarkistukset

–

Muistutus 2
Suomen Luonnonsuojeluliitto, Vantaa

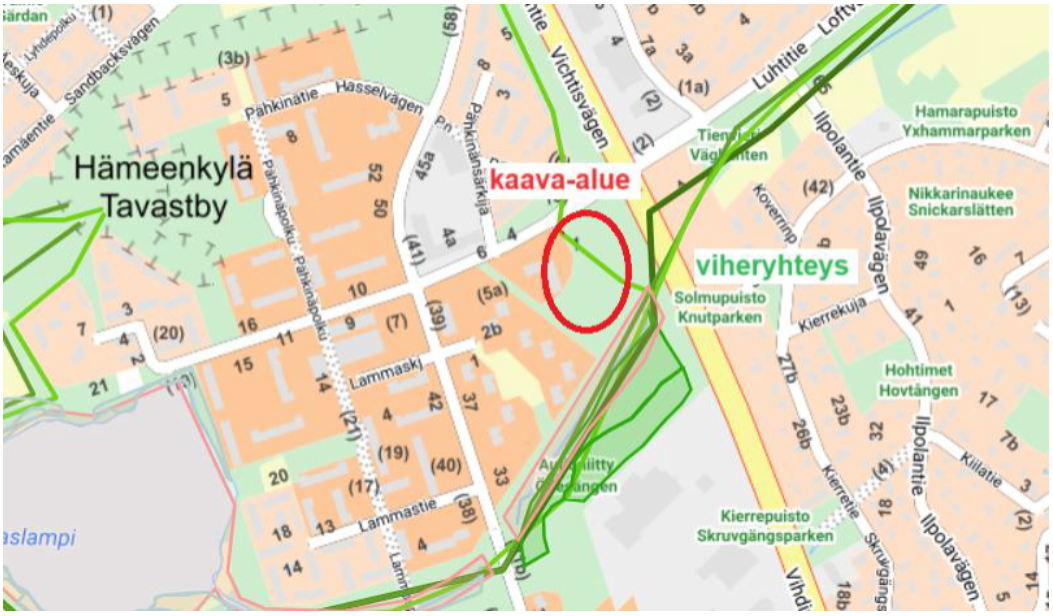
”Lausunto Pähkinärinteen yleissuunnitelmasta 014900

Suomen Luonnonsuojeluliiton Vantaan yhdistys on tutustunut Pähkinärinteen yleissuunnitelmaan ja antaa siitä alla olevan lausunnon. Lausunnon tekemisessä on hyödynnetty kaavaselostuksen lisäksi yhdistyksen luonnonsuojeluryhmän 20.5.2024 tekemää maastokatselmusta.

Autioniityn hybridikorttelin suunnitelma

Kaava-alueen luonto on rehevää lehtoa, jossa kasvaa paljon kaiken kokoisia lehtipuita. Myös alueen lahopuumäärä on huomattava ja lahopuut ovat useissa eri lahovaiheissa taaten lahopuujatkumoa. Aluskasvillisuus sisältää tuoreen ja kostean lehdon lajeja. Puustossa on merkittävä määrä vaahteraa, haapaa ja raitoja. Kenttäkatselmuksessa arvioimme, että alueella on riittävän kokoista metsävaahteraa yli 20 kpl hehtaarilla, jolloin alue tulisi suojella jalopuulehtona (luonnonsuojelulaki 64 § 1 momentti). Mahdollinen luonnonsuojelulain mukainen suojelutarve tulee selvittää. Jalopuulehdot ovat mitä monimuotoisimpia elinympäristöjä. Jalopuiden pitkäikäisyyden, rakenteen ja eri lahovaiheiden takia ne tarjoavat monipuolisia elinympäristöjä lukuisille sieni-, jäkälä- ja sammallajeille sekä selkärangattomille. Jalopuulehtojen latvuston kerroksellisuudessa viihtyy runsas ja monipuolinen linnusto.

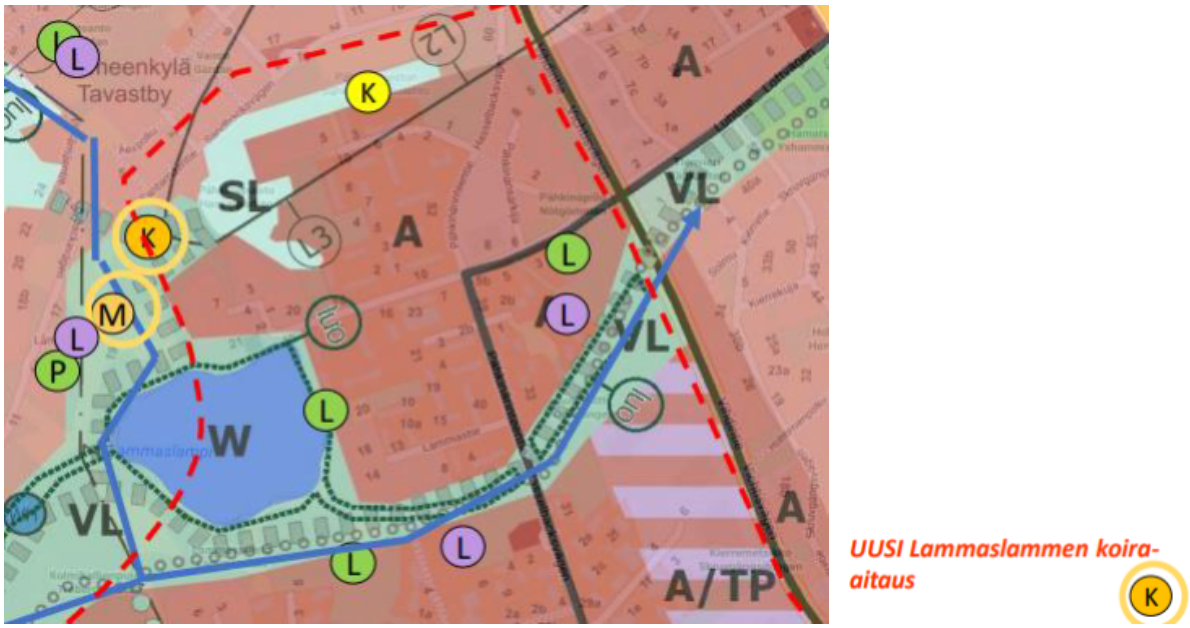
Autioniityn kaava-alue on osa Linnaisten metsät ja Raappavuoren metsät yhdistävää maakunnallista ekologista yhteyttä ja sen rakentaminen kaventaisi jo entuudestaan Vihdintien läheisyydessä heikentynyttä viheryhteyttä huomattavasti. Tämä ekologisen yhteyden heikentäminen ei olisi Vantaan viherrakenteen kehityskuvan mukaista (VIVA 2023). Kyseinen ekologinen yhteys on myös tärkeä liito-oravayhteys.

Kuva. Kuvassa näkyy karttapohjalla suunniteltu kaava-alue ja viheryhteydet. Viheryhteys on sekä maakunnallinen että paikallinen.

Uusi Lammaslammen koira-aitaus

Pähkinärinteen suojelualueen päähän on suunniteltu koira-aitausta. Koira-aitauksen paikka on keskellä tärkeää ekologista yhteyttä. Koira-aitaus tulee säilyttää nykyisen kaltaisena metsäisenä alueena, josta puuston poistoa tulee rajoittaa. Puiden säilyttäminen on tarpeellista alueen läpi kulkevan liito-oravayhteyden takia.

Kuva. Kuva on Pähkinärinteen yleissuunnitelman selostuksesta.

Vastine

Suomen luonnonsuojeluliitolta ei pyydetty lausuntoa, joten lausunto käsitellään muistutuksena.

Pähkinärinteen yleissuunnitelma on yleiskaavan mukainen. Ekologinen yhteys kulkee Autioniityn rakentamisalueen eteläpuolella, myös Vihreä ja virtaava Vantaa (VIVA) -selvityksessä 2024. Autioniityn kasvillisuuden ja eläimistön suojelutarve selvitetään asemakaavamuutoksen yhteydessä.

Koira-aitauksen paikkaa ei ole esitetty yleissuunnitelmassa, vaan sen selostuksessa, jossa on esitetty yleispiirteinen paikka. Tarkempi suunnittelu tehdään erikseen.

Tarkistukset –

VANTAAN KAUPUNKI

014900 PÄHKINÄRINTEEN YLEISSUUNNITELMA LAUSUNNOT JA VASTINEET

Länsi-Vantaan asemakaavoitus / TKA / AHN

13.8.2024

Yleissuunnitelmaehdotus nro 014900 on ollut MRA 27 §:n nojalla nähtävillä 24.04 – 23.05.2024. Kaavaan pyydettiin ja saatiin neljä lausuntoa.

Lausuja	Lausunto	Tarkistukset
NRO 1 Fingrid	Ei Huomautettavaa.	–
NRO 2 HSY	Nykyisen vesihuoltoverkoston tila- ja saneeraustarpeet, kapasiteetin riittävyys sekä uusien kiinteistöjen liittyminen yleissuunnitelma-alueella tulee varmistaa kunnallisteknisten yleissuunnitelmien yhteydessä tehtävissä vesihuollon yleissuunnitelmissa.	–
NRO 3 Vantaan Energia	Vantaan Energia Sähköverkot Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan maakaapeleiden ja kaukolämpöputkien sijainnit.	–
NRO 4 Uudenmaan ELY-keskus	ELY-keskuksella ei ole huomautettavaa yleissuunnitelmasta.	–

Lausunto 1
Fingrid Oy

”Tiedoksi, että Fingrid ei lausu Pähkinärinteen yleissuunnitelmasta, sillä sen alueella ei ole Fingridin voimajohtoja eikä muita toimintoja.”

Vastine –

Tarkistukset –

Lausunto 2
HSY

”Nykyisen vesihuoltoverkoston tila- ja saneeraustarpeet, kapasiteetin riittävyys sekä uusien kiinteistöjen liittyminen yleissuunnitelma-alueella tulee varmistaa kunnallisteknisten yleissuunnitelmien yhteydessä tehtävissä vesihuollon yleissuunnitelmissa. Pähkinärinteen raitiotievaraustarkasteluissa tulee ottaa huomioon yleisen vesihuollon tilanvaraukset ja johtosiirtotarpeet. Mikäli Autioniitty päiväkoti-asumishybridikortteli ja koulun laajenemissuunnat edellyttävät yleisen vesihuollon siirtoja, tulee johtosiirrot suunnitella ja toteuttaa hankkeiden yhteydessä yhteistyössä HSY:n kanssa ja suunnitelmat hyväksyttää HSY:llä.”

Vastine –

Tarkistukset –

Lausunto 3
Vantaan Energia

”Sähköverkko
Yleissuunnitelmaan ei ole huomautettavaa. Vantaan Energia Sähköverkot Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan maakaapeleiden sijainti. Mikäli maakaapeleita pitää siirtää, niin siirtokustannuksien osalta toimitaan Vantaan kaupungin ja Vantaan Energia Oy:n 20.7.1993 laaditun yhteistyösopimuksen mukaisesti.”

”Kaukolämpöverkko
Yleissuunnitelmaan ei ole huomautettavaa. Vantaan Energia Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan kaukolämpöputkien sijainti. Mikäli kaukolämpöputkia pitää siirtää, niin siirtokustannuksien osalta toimitaan Vantaan kaupungin ja Vantaan Energia Oy:n 20.7.1993 laaditun yhteistyösopimuksen mukaisesti.”

Vastine –

Tarkistukset –

Lausunto 4
Uudenmaan ELY-keskus

”Yleissuunnitelma on ohjeellinen maankäyttösuunnitelma, jolla ei ole maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten kaavojen oikeusvaikutuksia. ELY-keskuksella ei ole huomautettavaa yleissuunnitelmasta.”

Vastine –

Tarkistukset –

17 § **Väritehtaan alueen kaavarunko 062900, 62. Jokiniemi, 64. Kuninkaala, Väritehtaan alue / TeA**

VD/6502/10.02.04.00/2021
TeA/SP/MYL/TKO/VIK/MT/KKI/TKO/SSO/EK

Väritehtaan alueen kaavarunko tarkastelee aluekokonaisuuden kehitystä pitkällä aikavälillä. Kaavarungon alue asemakaavoitetaan ja toteutetaan vaiheittain alueiden vapautuessa nykyisestä käytöstään. Kaavarunkoluonnos mahdollistaa 3500–4500 asukkaan ja 2500–3000 työpaikan sijoittumisen alueelle. Viheralueet sisältävä aluetehokkuus nousee 0,6–0,7:ään. Aluetta kehitetään monipuolisesti kestäväksi asuin-, työpaikka- ja virkistysympäristöksi, joka on vanhaa ja uutta yhdistelevä moderni keskusta-alue. Nykyistä paremmin ympäristöönsä kytkeytyvä kestävän liikkumisen alue ja fyysisesti sekä toiminnallisesti värikkäät kaupunkikorttelit sijoittuvat lomittain vihreän puistokaupungin kanssa. Alueen vehreys ja kasvullisen maan määrä lisääntyy.

Kaupunginhallitus palautti Väritehtaan kaavarunkoluonnoksen valmisteluun 15.1.2024 § 20 kaavaselostusluonnoksen selvitysten keskeneräisyyden vuoksi. Täydennettyä Väritehtaan alueen kaavarunkoluonnosta esitetään nyt uudelleen kaupunkiympäristölautakunnalle ja edelleen kaupunginhallitukselle nähtäville asetettavaksi.

Kaavarunko koskee Tikkurilan suuralueen kaupunginosaa 64. Kuninkaala, ja vähäisiä osia kaupunginosaa 62. Jokiniemi.

Alue sijaitsee Kuninkaalan kaupunginosassa n:o 64 ja osittain Jokiniemen kaupunginosassa nro 62, pääradan itäpuolella, noin puolen kilometrin päässä Tikkurilan rautatieasemalta etelään. Alue rajautuu etelässä Taostiehen, Kuninkaalantiehen, Markusaksenpuistoon sekä Heidehofintiehen. Idässä alue rajautuu Jokiniemenkatuun sekä Keravanjokeen ja pohjoisessa Tikkurilantiehen. Lännessä alue rajautuu Päärataan.

Maanomistus
Suunnittelualueen pinta-ala on noin 40 ha. Maanomistus on noin puoliksi PPG-Tikkurila Oyj:n (20,7 ha) ja Vantaan kaupungin.

Valmistelu
Kaupungin asiantuntijoiden lisäksi kaavarungon valmisteluun ovat osallistuneet konsultteina Arkkitehtitoimisto Noan Oy työryhmineen sekä Arkkitehdit Anttila & Rusanen Oy työryhmineen sekä DEAS Asset Management.

Yleiskaava
Alue on kaupunginvaltuuston 25.1.2021 hyväksymässä oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa pääosin (A/TP) asumisen ja työpaikkojen aluetta ja alue varataan sekä asumiseen että monipuolisille työpaikkatoiminnoille. Heurekan parkkialue, C, on kaupunkikeskustan aluetta, jota kehitetään monipuolisena, toiminnoiltaan sekoittuneena kaupunkiympäristönä. C-alueen länsireunalla on ohjeellinen sijainti pyöräilyn baanalle, joka on pitkämatkaisen pyöräliikenteen nopea runkoyhteys. Alueen koillisosassa on kestävän kasvun vyöhykkeen alue, joka tukeutuu joukkoliikenteen runkolinjaan. Alueen ytimen VL on lähivirkistysaluetta. VL-alueella sijaitsee myös viljelypalstamerkintä sekä merkintä ohjeelliselle ulkoilureitille. Virkistysalueyhteydet osoittavat vehreiden yhteyksien tarvetta rakennettavien alueiden läpi. Keravanjoen reuna-alueet on merkitty joen varren virkistyskäytön

kehittämisvyöhykkeeksi. Yleiskaavan sinivalkoraitainen merkintä on symboli, joka tarkoittaa joen rannan virkistyskäytön kehittämistä laajemminkin kuin pelkästään merkinnän alle jäävällä alueella. Joen varrelle on merkitty myös ekologinen runkoyhteys sekä merkintä ”maisemallisesti arvokas alue tai muu arvokas kulttuuriympäristö”. Alueen keskikohdilla sijaitsee ”kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti arvokas kylämaisema”, jonka rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja sekä maisemakuvaa on suojeltava. Yleiskaavan oikeusvaikutteisella liitekartalla annetaan tarkempia määräyksiä kulttuurihistoriallisen ympäristötyypin mukaan.

Asemakaava

Muutosalueella on voimassa yhteensä kuusi asemakaavaa tai asemakaavamuutosta.

1. Alueen ensimmäinen asemakaava ”640600 Kuninkaala 2 ” on vuodelta 1980. Asemakaava koskee korttelia 64105, joka on merkitty A 9, asuntorakentamisen korttelialueeksi, jossa rakennusten on oltava harjakattoisia ja rakennusten pääasiallinen rakennusmateriaalin tulee olla puuta. Asemakaava-alueeseen kuuluu myös Markusaksenpuisto, joka on asemakaavassa merkinnällä VP, puistoaluetta ja osa Taostien katualuetta.
2. Alueen ensimmäinen asemakaavamuutos on 1986 voimaan tullut Kuninkaalan asemakaavamuutos nro 000479, jossa kortteli 64150 kortteli AO/s on erillispientalojen korttelialuetta, jolla ympäristöä säilytetään. Muutosalueella sijaitsee Påkaksenpuisto VP, yleinen pysäköintialue LP sekä Kuninkaalanranta niminen VP-puistoalue rajautuen Keravanjoen W-vesialueeseen.
3. Alueella sijaitsee myös toinen vuonna 1985 vahvistunut kaavamuutosalue 000484, jossa kortteli 64107 on merkitty TK teollisuus- sekä liike- ja toimistorakennusten korttelialueeksi, Påkaksenpuisto VP/s = puistoalueeksi, jolla ympäristö säilytetään, osa Kuninkaalantien katualuetta sekä VP, osa Väritehtaanrantaa sekä W vesialuetta.
4. Vuonna 1988 vahvistunut asemakaavanmuutos nro 000686 on pääosin korttelin 64104 T2 teollisuus- ja/tai varastorakennusten korttelialuetta. Korttelialueelle saa rakentaa myös liike- ja toimistotiloja. Alueella sijaitsee myös AH3, huoltorakennusten korttelialue, jolla sijaitsee myös sr, suojeltavia rakennuksia.
5. Korttelin 64104 luoteisnurkassa on voimassa vuonna 1990 vahvistunut kaavamuutos nro 000621, jossa Y on yleisten rakennusten korttelialuetta.
6. Uusin alueen kaavamuutoksista on vuodelta 2006, Tikkurila / Kuninkaala 001888, jossa korttelin 61440 kaavamerkintä YY on kulttuuritoimintaa palvelevien rakennusten korttelialuetta, Väritehtaanrannan VP-aluetta sekä osa Kuninkaalantien katualuetta. Kaavamuutokseen kuuluu myös osa pääratata, joka on LR-rautatiealuetta. Rata-alueen ja YY-korttelin välissä kulkee pp, jalankululle ja polkupyöräilylle varattu katualue, istutettava alueen osa sekä mah, alueen osa, jolle saa sijoittaa huoltoliikennettä ja teknistä huoltoa palvelevia maanalaisia tiloja. Korttelissa 64160 on merkitty LPA, autopaikkojen korttelialueeksi ja Pajametsän alue on VL-lähivirkistysaluetta.

Alueen asemakaavamuutokset tehdään vaiheittain yksi kerrallaan. Kaavarunko tukee asemakaavamuutostöitä. Työ on aloitettu 002494 Väritehdas 1 -asemakaavamuutoksella, jota työstetään parhaillaan.

Tavoitteet työlle

Väritehtaan alueen kaavarungon visiolauseet hahmottelevat toivottua tulevaisuutta. Monipuolisesti kestävä asuin- ja työpaikkaympäristö on myös vihreä puistokaupunki ulkoilualueineen. Moderni keskusta-alue yhdistää uutta ja vanhaa. Värikkäät kaupunkikorttelit ovat sellaisia niin toiminnallisesti kuin fyysisesti. Alue on kestävän liikkumisen aluetta.

Kaupunkiympäristölautakunnassa 12.10.2021 hyväksytyt tavoitteet edeltävät ja avaavat visiolauseita. Tavoitteet on kuvattu viiden teeman sisällä. Kestävyys ja toteutettavuus -teeman mukaan ratkaisun tulee olla yhteisöllinen ja luoda vahvaa identiteettiä. Alueen tulee olla monipuolisesti kestävä, innovatiivinen ja taloudellisesti ja teknisesti perusteltu. Alue toteutuu vaiheittain. Kokonaisidea, kaupunkikuva ja -rakenne -teeman tavoitteena on tunnistettava ja arvokas alue, joka tuo esiin tärkeät kaupunkitilat. Rakenne on vaihteleva ja liittyy harkitusti ympäristöönsä. Julkinen tila on monipuolista ja rakennustyypit erilaisia. Asuminen ja työ sekoittuneessa kaupunkirakenteessa -teeman mukaan kaupunkiympäristö on monipuolinen, teollisen alueen maankäytöstä 25 % on muuta kuin asumista. Julkiset palvelut sijoitetaan alueelle ja asuntovalikoima on monipuolinen ja laadukas. Liikkuminen, liikenne ja pysäköinti -teeman mukaan alue tukeutuu raideliikenteeseen, on kävelypainotteinen ja samalla mahdollistaa sujuvan autoliikenteen. Pysäköinti on pääosin laitoksissa, maantasossa huolto-, vieras- ja kadunvarsipysäköinti. Viheralueet ja hulevedet -teema kehittää runsaita virkistys- ja luonnonympäristöjä verkostona, toteuttaa tontit vihertehokkaasti ja suosii maanvaraisia pihoja. Keravanjoki toimii ekologisena yhteytenä.

Uudet Suunnitteluperiaatteet tarkentavat ja täydentävät visiota ja sen tavoitteita. Alueen identiteettiä syvennetään jokirantaan, Fastbölen kylään ja teolliseen historiaan tukeutuen. Kontrastit ”rakennettu ja luonto” sekä ”uusi ja vanha” hyödynnetään suunnittelussa. Alue on kestävä niin ekologisesti kuin sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti. Rakennukset ovat innovatiivisia ja energiatehokkaita, edistävät kiertotaloutta, ovat vähäpäästöisiä ja sitovat hiiltä. Alue on ympärivuorokautinen, kaupunkikuva on keskustamainen. Rikas kattomaailma ja toiminnallinen ensimmäinen kerros elävöittävät aluetta. Alue on toiminnallisesti vaihteleva - asumista, työtä, palveluja ja virkistystä. Liikkuminen on kestävää; jatkuvat reitit kannustavat kävelemään ja pyöräilemään. Viherverkosto tukee liikkumisen reittejä. Merkittävä muutos on asfaltoidun pinnan muuttuminen osin kasvulliseksi maaksi yhteispihojen avulla. Maanvarainen pinta lisääntyy ja hulevettä hallitaan näyttävästi.

Väritehtaan kehitys ulottuu yli vuoteen 2050 ja se toteutuu vaiheittain. Suunnitelma mahdollistaa 3500–4500 asukasta ja tavoittelee 2500–3000 työpaikkaa. Tavoitteena on yhteisöllinen, kestävä, innovatiivinen alue, joka on myös taloudellisesti ja teknisesti perusteltu.

Väritehtaan alueen kaavarunko ei ole juridinen asiakirja, mutta tukee alueen asemakaavamuutostöitä. Se hahmottelee alueen kokonaisuutena, johon pohjautuen kokonaisuutta voi suunnitella osissa vaiheittain.

Osallistuminen ja vuorovaikutus
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli vireillä 16.6.-18.6.2021.
Kaavan vireille tulosta on ilmoitettu Vantaan Sanomissa ja osallisille on varattu mahdollisuus lausua mielipiteensä asiasta. Mielipiteitä saatiin 13 kappaletta. Alueen kehityksestä järjestettiin verkkokysely 10.12.2021-10.1.2022. Vastaajia oli 345.

Viranomaisneuvottelu
MRL 66 §:n mukainen viranomaisneuvottelu on pidetty 4.11.2021.

Kaupungin maa- ja asuntopoliittiset linjaukset
Kaava noudattaa kaupungin maapoliittisia linjauksia (KV 18.6.2018 § 9, päivitetty KV 10.10.2022 § 7).

Väritehtaan alueen kaavarungon tausta ja sisältö
Väritehtaan alueen kaavarunko pohjautuu kansainväliseen suunnittelukilpailuun, joka järjestettiin 3.1.-13.6.2022. Kilpailun voitti kaksi ryhmää ja ensimmäinen palkinto jaettiin. Voittajat olivat

Arkkitehtitoimisto Noan Oy ja Arkkitehdit Anttila & Rusanen Oy työryhmineen. Kahdesta voittajatyöstä teetettiin yhdistelmä, joka on toiminut nyt esiteltävän kaavarungon pohjana. Kaupunki ohjasi yhdistelmätyötä. Suunnitelma on yleispiirteistetty kaavarunkotasolle kaupungin omana työnä.

Väritehtaan alueen kaavarunkoaineisto koostuu neljästä osasta. Väritehtaan alueen karttapakettiluonnoksesta, selostusluonnoksesta, OAS-mielipiteiden koonnista ja internet-kyselyn koonnista.
Karttapaketti sisältää visiolauseet tavoitteineen, Suunnitteluperiaatteet, kaksi karttaa ja karttamerkintöjen selitteet. Selostusluonnos sisältää suunnitelmaosan ja lähtötiedot.

Oas-vaiheen vuorovaikutuksen lisäksi työtä on vuorovaikutettu internet-kyselyllä (10.12.2021 – 10.1.2022), johon saatiin vastauksia 345 osallistujalta. Myös tämä koonti on osana liitemateriaalia OAS-koonnin ohella.

Sopimus
Asiaan liittyy kaupungin ja Tikkurila Oyj:n välinen yhteistyösopimus (KH 19.10.2020).

Kaupunkiympäristölautakunta 12.12.2023 § 12
Kaupunkisuunnittelujohtajan vs. esitys:

Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että

a) asetetaan nähtäville 30 päiväksi 12.12.2023 päivätty kaavarunkoluonnos 062900, 64 Kuninkaala, 62 Jokiniemi / Väritehtaan alueen kaavarunko,

b) oikeutetaan asemakaavoitus pyytämään tarvittavat lausunnot.

Käsittely:

Merkittiin, että kaupunkisuunnittelujohtaja vs. teki esitykseen seuraavat korjaukset:

Korjataan esittelytekstistä virheellinen kadunnimi Jokiniementie oikeaan muotoon Jokiniemenkaduksi.

Kaavarunkoselostuksen sivulla 17 on asiavirhe. Korjataan yhtiön toimintojen sijoittumista koskeva kohta muotoon:
”Yhtiö jatkaa Väritehtaan alueella sijaitsevien toimitilojen kehittämistä ja laajempaa tuotantoverkostonsa optimointihanketta. Toimintojen uudelleensijoittamisesta ei ole päätöksiä ja tuotanto jatkuu normaalisti nykyisissä yksiköissä vaiheen III alueella.”

Päätös:
Hyväksyttiin korjattu esitys.

———

Kaupunginhallitus 15.1.2024 § 20

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään

a) asettaa nähtäville 30 päiväksi 12.12.2023 päivätty kaavarunkoluonnos 062900, 64 Kuninkaala, 62 Jokiniemi / Väritehtaan alueen kaavarunko,

b) oikeuttaa asemakaavoitus pyytämään tarvittavat lausunnot.

Päätös:
Päätettiin palauttaa asia valmisteluun.

———

Kaavarunkoon tehdyt täydennykset
Kaupunginhallitus palautti Väritehtaan kaavarunkoluonnoksen valmisteluun 15.1.2024 § 20.

Selostusluonnosta on täydennetty puuttuvilta osiltaan, lisäksi se on taitettu kaupungin julkaisupohjalle ja tekstin lomaan on lisätty kuvia. Karttapakettiluonnokseen on tehty muutamia pieniä tarkistuksia.

Karttapakettiluonnoksen tarkistukset ovat seuraavat:
- Kaavarungon suunnitteluperiaatteiden kohtia 4 ja 10 on tarkistettu.
- Tikkurilantien ja Väritehtaan pohjoisosan välistä siltaa on siirretty itään päin kalojen kutusoraikon rauhoittamisen vuoksi.
- Kaksi katuyhteyttä on muutettu eri luokkaan.

Selostusluonnoksen tarkistukset ja muutetut kohdat ovat seuraavat:
- Tiivistelmään on lisätty tieto kaavarunkotyön asemasta suunnittelutyössä.
- Tekijälistausta on tarkistettu.
- Kokonaisidea, kaupunkikuva ja -rakenne -kappaleeseen on lisätty kuvaus kaavarunkoluonnoskokonaisuuden kaupunkikylistä.
- Asuminen ja työ sekoittuneessa kaupunkirakenteessa -kappaleeseen on tarkennettu kappaleita sekoittuneisuudesta sekä 15-minuutin kaupungista ja lisätty kappale Heurekan roolista kaavarunkoalueen kehittymisessä. Kestävyyttä käsittelevät kappaleet on siirretty Kestävyys ja toteutettavuus -kappaleeseen.
- Liikkuminen, liikenne ja pysäköinti -kappaleeseen on lisätty kuvaus Väritehtaan alueen katuverkosta, pysäköinnistä ja kunnallisteknisen suunnitelman liikenneosuudesta. Lisäksi kappaleen lopussa on muutama esimerkinomainen poikkileikkaus alueen oleellisista kaduista.
- Viheralueet ja hulevedet -kappaleeseen on lisätty kappale alueen väriteemasta.
- Kestävyys ja toteutettavuus -kappaleeseen on kirjoitettu sosiaalisesta ja kulttuurisesta sekä taloudellisesta kestävyydestä. Kappaleeseen on siirretty kestävyyttä käsittelevät kappaleet Asuminen ja työ -kappaleesta. Lisäksi kappaleeseen on lisätty tiivistelmä hankkeen taloudesta sekä Kunnallisteknisestä yleissuunnitelmasta.
- Vuorovaikutus-kappaleeseen on tiivistetty OAS-mielipiteet ja internetkyselyn tulokset, jotka löytyvät myös kaavamateriaalin liitteistä.
- Vaikutusten arviointi -kappaleeseen on lisätty KILVA-ilmastovaikutusten arviointi ja arviointia on täydennetty.
- Lähtötietoihin on tarkistettu Tikkurila Oyj:n historia ja toiminta -kappale sekä lisätty luontotiedot koottuna.

Kaupunkiympäristölautakunta 13.8.2024 § 11

Kaupunkisuunnittelujohtajan esitys:
Päätetään esittää kaupunginhallitukselle, että

a) asetetaan nähtäville 30 päiväksi 13.8.2024 päivätty kaavarunkoluonnos 062900, 64 Kuninkaala, 62 Jokiniemi / Väritehtaan alueen kaavarunko,

b) oikeuttaa asemakaavoitus pyytämään tarvittavat lausunnot.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Merkittiin, että sosialidemokraattinen lautakuntaryhmä jätti asiaan seuraavan pöytäkirjalausuman, johon perussuomalainen lautakuntaryhmä yhtyi:
”Väritehtaan alueen suunnittelussa pitää huomioida alueen kaupunkikuvallisuus. Uniikkia ja idyllistä aluetta pitää rakentaa harkiten ja väljästi. Aluetta ei pidä suunnitella liian tiiviiksi eikä muodostaa umpikortteleita.”

_____

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 17

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään

a) asettaa nähtäville 30 päiväksi 13.8.2024 päivätty kaavarunkoluonnos 062900, 64 Kuninkaala, 62 Jokiniemi / Väritehtaan alueen kaavarunko,

b) oikeuttaa asemakaavoitus pyytämään tarvittavat lausunnot.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- Väritehtaan alueen kaavarunko -karttapakettiluonnos 13.8.2024
- Väritehtaan alueen kaavarunko -selostusluonnos 13.8.2024
- Mielipidekoonti 12.12.2023
- Väritehtaan alueen kaavarunko -asukaskyselyn tulokset 12.12.2023

Täytäntöönpano: Kaupunkiympäristön toimiala

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

aluearkkitehti Kerttu Kurki-Issakainen, p. 050 302 9334
asemakaava-arkkitehti Terhi Kuusisto, p. 050 302 9691
asemakaava-arkkitehti Paolo Caravello, p. 040 356 3798
etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

VÄRITEHTAAN ALUEEN KAAVARUNKO-LUONNOS

nro 062900
13.8.2024

Perspektiivikuvat Väritehtaan alueen ideakilpailuvaiheesta, ehdotukset: Kaupunki, luonto, elämä, värit ja Parklife

LIITE: Kaupunginhallitus 02.09.2024 / 17

VISIO JA TAVOITTEET

Kestävyys ja toteutettavuus -
Monipuolisesti kestävä asuin- ja työpaikkaympäristö

• Ratkaisun tulee edistää yhteisöllisyyttä ja alueen vahvan identiteetin muodostumista.
• Väritehtaan alueella tulee tarkastella elinkaarikestävyyttä, energiatehokkuutta ja hiilineutraaliutta.
• Alueen kokonaisratkaisu on innovatiivinen, mutta myös taloudellisesti ja teknisesti perusteltu ja toteuttamiseen kannustava.
• Alueen tulee olla kaavoitettavissa ja toteutettavissa vaiheittain, mutta muodostaa silti yhtenäinen kaupunkikeskustan osa.

Kokonaisidea, kaupunkikuva ja -rakenne -
Moderni keskusta-alue, joka yhdistää uutta ja vanhaa

• Alue on tunnistettava, viihtyisä ja arvokas. Tavoitteena on urbaani, monipuolinen, toimiva ja korkeatasoinen kaupunkikeskustan osa.
• Suunnitelma tuo esiin tärkeät kaupunkitilat kuten Tikkurilalle tunnusomaisen jokimaiseman ja koskiympäristön sekä Kuninkaantien sillan alueen - portin Väritehtaan alueelle.
• Muodostuva uusi kaupungin osa on rakenteeltaan vaihteleva, liittyy toimivasti ja harkitusti ympäröivään kaupunkirakenteeseen sekä kytkeytyy Väritehtaan alueen vahvaan historiaan ja sovittaa siihen uuden rakenteen omaleimaisella tavalla.
• Julkinen kaupunkitila on toiminnallisesti ja tilallisesti monipuolista sekä viihtyisää kävelypainotteista ympäristöä.
• Kaupungin osaan suunnitellaan erilaisia rakennustyyppejä sekä tavoitellaan tiivistä ihmisen mittakaavaa ja vaihtelevan korkuista kaupunkirakennetta, pääosin enintään 6-kerroksista mahdollistaen paikoin myös korkeampia ratkaisuja.

Asuminen ja työ sekoittuneessa kaupunkirakenteessa -
Värikkäät kaupunkikorttelit

• Maantasokerroksen arkkitehtuuri ja toiminnot tukevat viihtyisän ja toiminnallisesti monipuolisen kaupunkiympäristön syntymistä. Keskeisillä kaduilla kaikki katutason tilat ovat liike-, työ- ja palvelutilaa.
• Uuden yleiskaavan A/TP-alueen maankäytöstä 25 % on työpaikkarakentamista ja liiketiloja.
• Alueen asukasmäärän vaatimat julkiset palvelut sijoitetaan alueelle.
• Alueelle suunnitellaan monipuolinen asuntovalikoima sekä perinteisiä ja uudenlaisia työn tiloja.
• Ratkaisulla varmistetaan laadukas kaupunkiasuminen ja valoisat sekä tilavat ja toimivat asunnot.

Liikkuminen, liikenne ja pysäköinti - Kestävän liikkumisen alue

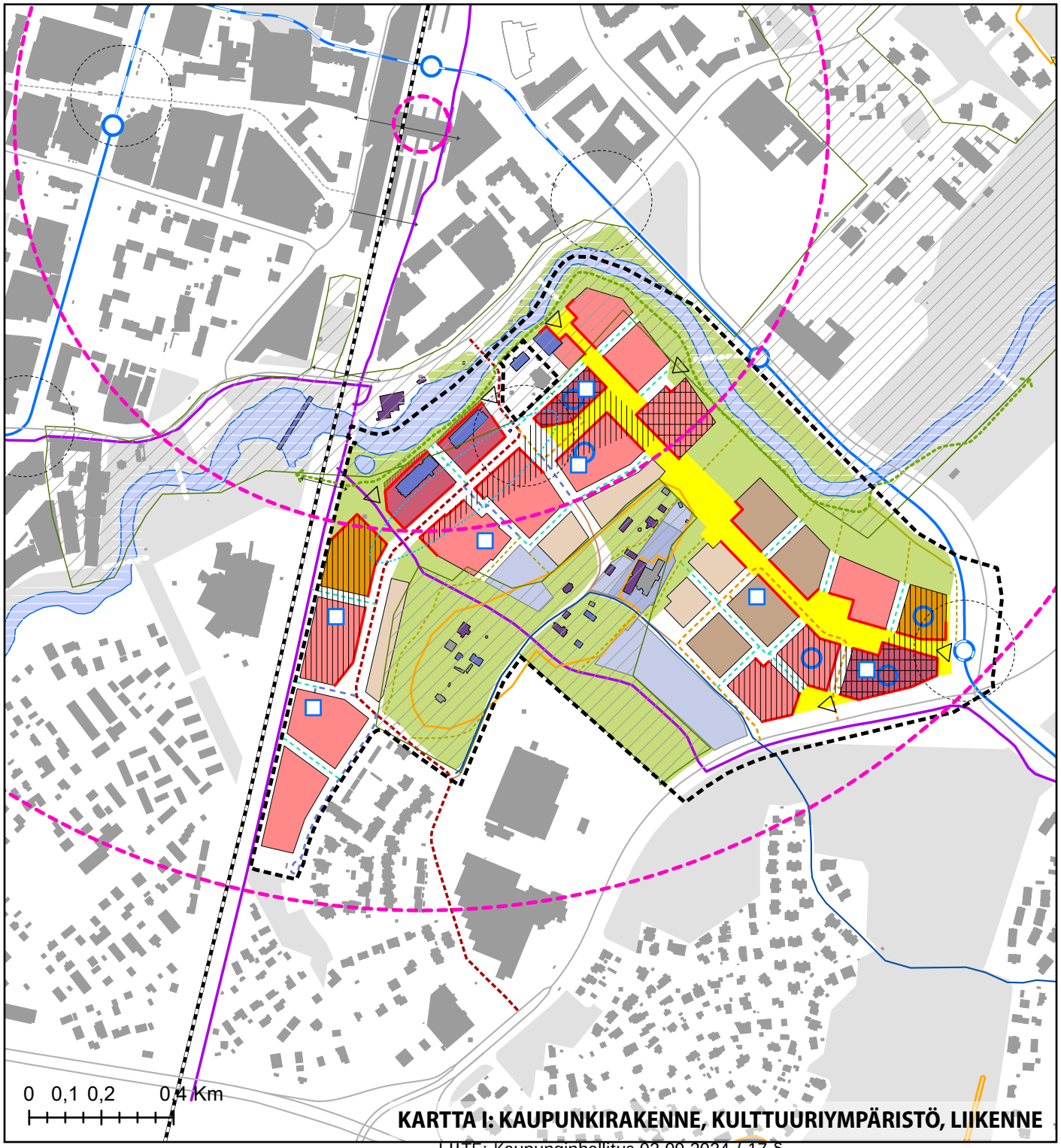
• Alueen kehitys tukeutuu viereiseen raideliikenteeseen.
• Väritehtaan alue on kävelypainotteinen kaupunginosa, jossa myös sujuva autoliikenne on mahdollista. Kävely, pyöräily ja joukkoliikenne ovat etusijalla. Reittien korkea laatu ja niiden jatkuvuus houkuttelee liikkumaan.
• Pysäköinti ratkaistaan ympäristöön sopivana, tilan- ja ajankäytöllisesti tehokkaana, muuntojoustavana ja taloudellisena, erinomaisen palvelutason mahdollistavana kokonaisuutena.
• Huolto-, vieras- sekä kadunvarsipaikoitus lyhytaikaista asiointia varten varataan maantasosta.

Viheralueet ja hulevedet - Vihreä puistokaupunki ulkoilualueineen

• Kehitetään runsaita virkistys- ja luonnonympäristöjä osana jatkuvaa verkostoa ja suunnitellaan niitä täydentävä lähipuistorakenne.
• Toteutetaan korttelit ja tontit vihertehokkaasti ja suositaan maanvaraisia pihoja.
• Huomioidaan Keravanjoen ympäristö ekologisena yhteytenä.

SUUNNITTELUPERIAATTEET

1. Varaudutaan 3500–4500 asukkaaseen ja 2500–3000 työpaikkaan.
2. Syvennetään alueen identiteettiä jokirantaan, Fastbölen kylään ja teolliseen historiaan tukeutuen.
3. Hyödynnetään alueen nykyisiä positiivisia kontrasteja; urbaani ja luonto, vanha ja uusi.
4. Edistetään kiertotaloutta sekä energiatehokkaita, vähäpäästöisiä, vähähiilisiä ja/tai hiiltä sitovia ratkaisuja rakennuksissa, rakennusrungoissa ja muussa rakentamisessa.
5. Varaudutaan äärevöityvään säähän.
6. Alue on ympärivuorokautinen ja yhteisöllisyyteen kannustava; laadukas julkisen tilan verkko, monipuoliset talotyypit ja työpaikkarakenne rikastavat ja elävöittävät kaupungin osaa.
7. Yleiskaavan A/TP-alueen maankäytöstä 25 % on muuta kuin asumista ja kaupungin tuottamia palveluja.
8. Suunnitellaan rikas kattomaailma ja aktiivinen katutaso: pääreittien varsiin liike- ja toimitiloja sekä asukkaiden kerhotiloja, asuntokaduille ensimmäisen kerroksen omaovisia asuntoja.
9. Tavoitellaan keskustamaista kaupunkikuvaa, jossa naapuritalojen julkisivumateriaalit eroavat toisistaan. Pitkät julkisivut jaksotetaan sisään- ja ulosvedoin, värein, aukotuksin ja erilaisin pintakäsittelyin.
10. Julkisivujen materiaalimaailma on laadukasta ja kestävää, kuten tiiltä, rapattua tiiltä, harkkoa, puuta, kierrätettyä metallia tai lasia.
11. Alue on kestävän liikkumisen aluetta; kehitetään sujuvia kävely- ja pyöräily-yhteyksiä erityisesti joukkoliikenteen pysäkeille ja asemalle.
12. Suunnitellaan vuorottaiskäyttöisiä pysäköintilaitoksia ja integroidaan niihin muuta toimintaa.
13. Suunnitellaan viherverkosto maiseman ominaispiirteisiin ja kulttuuriympäristöön tukeutuen.
14. Lisätään alueen maanvaraista pintaa nykyisestä yhteispihojen, puistojen ja aukioiden avulla.
15. Käytetään hulevettä julkisten kaupunkitilojen näyttävänä elementtinä.

KARTTA 1: KAUPUNKIRAKENNE, KULTTUURIYMPÄRISTÖ, LIIKENNE

VÄRITEHTAAN ALUEEN KAAVARUNKOLUONNOS

- KAAVARUNKOALUEEN RAJAUS

- E_k PÄÄOSIN 2,5-2,8 SEKOITTUNUT KAUPUNKIRAKENNE
- E_k 2,0 - 2,5 SEKOITTUNUT KAUPUNKIRAKENNE
- E_k 1,5 - 2,0 PÄÄOSIN ASUMINEN
- E_k MAX 1,5 PIENKERROS- JA PIENTALOKORTTELIT
- E_k PÄÄOSIN 2,5-2,8 TYÖPAIKKAKORTTELI
- TARKASTELTAVAT PALVELUTONTIT

- TYÖPAIKKAVYÖHYKE / HYBRIDI
- KIVIJALKAKERROS
- KAUPUNKIRAKENTEELLISET AKSENTIT
- KEHITETTÄVÄ RISTEYSALUE / MERKITTÄVÄ SISÄÄNTULO
- KAUPAN SIJAINTIMAHDOLLISUUS

- VANTAAN KAUPUNGINMUSEON ARVOTTAMA KOHDE
- ASEMAKAAVALLA SUOJELTU KOHDE
- ARVOKAS KULTTUURIYMPÄRISTÖ
- MUINAISMUISTOALUE (FASTBÖLE)
- VIHERALUE TAI PUISTOMAINEN TONTTI
- VIRKISTYS- JA VIHERYHTEYS, OLEVA / KEHITETTÄVÄ
- RANTAREITTI
- JOENVARREN VIRKISTYSKÄYTÖN KEHITTÄMISVYÖHYKE
- KÄVELYPAINOTTEINEN ALUE / VEHREÄ AUKIO

- RAUTATIE
- RAUTATIEN YLITTÄVÄ / ALITTAVA YHTEYS, OLEVA

- VANTAAN RATIKKA JA PYSÄKIT / VARAUS
- VANTAAN RATIKKA TUNNELISSA
- MATKAKESKUS, SÄTEET 500 m ja 1 km
- PYÖRÄLIIKENTEEN BAANA
- OLEMASSA OLEVA / TULEVA SILTA (valkoinen)
- KOKOOJAKATU
- TONTTIKATU 1
- TONTTIKATU 2
- PIHAKATU
- HISTORIALLINEN KATULINJAUS
- KESKITETTY PYSÄKÖINTI

LIITE: Kaupunginhallitus 02.09.2024 / 17 §

KARTTA II: VIHERALUEET, HULEVEDET

VÄRITEHTAAN ALUEEN KAAVARUNKOLUONNOS

- KAAVARUNKOALUEEN RAJAUS
- VIHERALUE TAI PUISTOMAINEN TONTTI
- VIRKISTYS- JA VIHERYHTEYS, OLEVA / KEHITETTÄVÄ
- RANTAREITTI
- JOENVARREN VIRKISTYSKÄYTÖN KEHITTÄMISVYÖHYKE
- KÄVELYPAINOTTEINEN ALUE / VEHREÄ AUKIO
- KEHITETTÄVÄ RISTEYSALUE
- ORÄDDERSINOJA, OLEVA / KEHITETTÄVÄ LINJAUS
- HULEVESIAIHE AUKIOLLA
- HULEVESIEN VIIVYTYS, TULVAPUISTO TAI PAINANNE
- VEDENJAKAJA
- EKOLOGINEN YHTEYS
- MAANVARAINEN YHTEISPIHAKORTTELI
- TARKASTELTAVA KANSIPIHAKORTTELI
- KASVIKATTOKORTTELI
- MAANVARAINEN PIHANOSA
- VARAUS PALSTAVILJELYALUEELLE
- TARKASTELTAVAT PALVELUTONTIT
- RAUTATIE
- RAUTATIEN YLITTÄVÄ / ALITTAVA YHTEYS, OLEVA
- VANTAAN RATIKKA JA PYSÄKIT / VARAUS
- VANTAAN RATIKKA TUNNELISSA
- MATKAKESKUS, SÄTEET 500m ja 1 km
- PYÖRÄLIIKENTEEN BAANA
- OLEMASSA OLEVA / TULEVA SILTA (valkoinen)

VÄRITEHTAAN ALUEEN KAAVARUNKOLUONNOS

Vantaa
Vanda

Karttamerkinnät selitteineen

KAAVARUNKOALUEEN RAJAUS Väritehtaan alueen kaavarungon suunnittelualue

Maankäyttömerkinnät

TEHOKKUUSLUOKAT/MAANKÄYTTÖ
Taso sisältää korttelitehokkuustiedon (E_k) sekä maankäytön merkinnän.

TYÖPAIKKAVYÖHYKE / HYBRIDI
Vyöhyke, jossa työpaikkarakentamisen mahdollisuuksia. / Hybridikortteli, jossa eri maankäyttötavat sijoittuvat vertikaalisuunnassa päällekkäin. Esimerkiksi pysäköintilaitos ja kauppa tmv.

TARKASTELTAVAT PALVELUTONTIT
Palveluille tarkoitettu tontti. Joko julkisen tahon tai yksityisen tahon järjestämä palvelu. Muinaismuistoalueen tontit edellyttävät kaivauksia.

KAUPAN SIJAINTIMAHDOLLISUUS
Sijaintiin voidaan tarkastella päivittäistavarakauppaa.

Kaupunkirakenteen kehittämismerkinnät

KIVIJALKAKERROS
Karttaan merkityillä kivijalkakerroksen osuuksilla edellytetään ensimmäiseen kerrokseen liiketilaa. Maantasokerroksen tulee muodostaa visuaalisesti avoin ja toiminnallisesti elävä kivijalkakerros. Toisen kerroksen työpaikkamahdollisuuksia tarkastellaan.

KAUPUNKIRAKENTEELLISET AKSENTIT
Muusta kaupunkirakenteesta selvästi erottuva, korkeampi rakennus tai alue.

KEHITETTÄVÄ RISTEYSALUE
Kehitettävien risteysalueiden sijainti kaupunkirakenteessa on merkittävä. Ympäröiviä tontteja kehitetään siten, että risteysaluetta rajaava rakentaminen muodostaa laadukasta kaupunkitilaa. Julkiseen katutilaympäristöön kiinnitetään erityistä huomiota.

MERKITTÄVÄ SISÄÄNTULO Saapuminen alueelle, laadukasta kaupunkitilaa.

KÄVELYPAINOTTEINEN ALUE / VEHREÄ AUKIO
Väritehtaan alueen kävelyakselin ja siihen liittyvien aukioiden muodostama kokonaisuus. Alueet kehitetään viihtyisäksi kaupunkivihreän ja hulevesiaiheiden avulla. Kävelykeskustaan rajautuvia kivijalkakerroksia kehitetään visuaalisesti avoimina ja toiminnallisesti elävinä. Toisen kerroksen työpaikkamahdollisuuksia tarkastellaan.

Arvoympäristö

VANTAAN KAUPUNGINMUSEON ARVOTTAMA KOHDE
Vantaan kaupunginmuseon arvottama rakennusperintökohde, jolla on kulttuurihistoriallista arvoa. Mahdollinen suojelu tullaan ratkaisemaan asemakaavamuutoksen yhteydessä.

ASEMAKAAVALLA SUOJELTU KOHDE Vantaan kaupunginmuseon arvottama rakennusperintökohde, joka on suojeltu voimassa olevassa asemakaavassa

ARVOKAS KULTTUURIYMPÄRISTÖ Yhtenäinen aluekokonaisuus, jota kehitettäessä alueen ominaispiirteet halutaan säilyttää

MUINAISMUISTOALUE (FASTBÖLE)
Museoviraston arvottama kiinteä muinaisjäännös, Fastbölen kylätontti.

Virkistys ja luonto

VIHERALUE TAI PUISTOMAINEN TONTTI
Yleiskaavan ja/tai olevan ja tulevan asemakaavan viheralueet. Yleiskaavassa alueet ovat urheilu- ja virkistyspalveluiden alueita tai lähivirkistysalueita. Asemakaavassa alueet ovat puistoja, lähivirkistysalueita, leikkipuistoja tai urheilu- ja virkistyspalveluiden alueita. Fastbölen puistomaiset tontit tukevat vehreän rakenteen kokonaisuutta.

VIRKISTYS- JA VIHERYHTEYS, OLEVA / KEHITETTÄVÄ
Jatkuvan virkistysyhteyden muodostava reitti, olemassa oleva tai tuleva, joka kulkee niin viherympäristössä kuin rakennetussa ympäristössä.

RANTAREITTI
Jokivarren rantareitti, joka aktivoi joenvarren käyttöä monipuolisin toiminnoin niin joella, rannassa kuin rantavyöhykkeeseen rajautuvissa rakennuksissa.

JOENVARREN VIRKISTYSKÄYTÖN KEHITTÄMISVYÖHYKE
Virkistyskäyttöön kehitettävä ranta, jossa veden äärelle pääsyn on oltava helppoa ja jonka monenlainen ulkoilu- ja virkistyskäyttö on mahdollista.

EKOLOGINEN YHTEYS
Eliölajien liikkumista ja luonnon monimuotoisuuden säilymistä turvaava, jatkuva ekologinen yhteys. Hoidon, käytön ja aluetta koskevan suunnittelun on huomioitava yhteyden luontoarvot sekä sen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot. Yhteyttä kehitetään siten, että joen ja rantojen muodostama vyöhyke on luonnon olosuhteiltaan monipuolinen ja mahdollisimman leveä.

KORTTELIPIHAT

Maanvarainen yhteispihakortteli, jonka piha suunnitellaan yhteiskäyttöiseksi, maanvaraiseksi pihaksi. Korttelin kattovesiä ohjataan korttelin kasvillisuuden ja viljelysten käyttöön.

Tarkasteltava kansipihakortteli, jonka pysäköinti sijoittuu korttelikohtaisen kannen alle. Kansipiha istutetaan viihtyisäksi monipuolisella kasvillisuudella.

Kasvikattokortteli, jonka tehokas maankäyttö ohjaa viherrakentamista rakennusten katoille.

VARAUS PALSTAVILJELYALUEELLE Kaupunkiviljelymahdollisuus puistossa.

Vesien ja hulevesien käsittely

ORÄDDERSINOJA, OLEVA / KEHITETTÄVÄ LINJAUS
Oräddenrsinojan uomaa kehitetään rakentamisen myötä. Väritehtaan alueella se linjataan uudelleen ja suunnitellaan rakennettuun ympäristöön sopivaksi.

VEDENJAKAJA Maaston kohta, joka jakaa hulevesien virtaamista.

HULEVESIAIHE AUKIOLLA
Kaupunkimainen aukio, jossa hulevesiä hallitaan ympäristöön sopivalla, edustavalla tavalla.

HULEVESIEN VIIVYTYS, TULVAPUISTO TAI PAINANNE
Alue, jossa hulevesiä voi viivyttää joko painanteessa tai tulvapuistossa.

Liikenne ja liikkuminen

RAUTATIE Päärata

RAUTATIEN YLITTÄVÄ / ALITTAVA YHTEYS, OLEVA
Olemassa oleva rautatien alittava tai ylittävä yhteys.

VANTAAN RATIKKA JA PYSÄKIT / VARAUS
Vantaan ratikan linjaus pysäkkeineen ja pysäkkivaraus.

VANTAAN RATIKKA TUNNELISSA
Vantaan ratikan tunneliosuus Tikkurilan aseman ympäristössä.

MATKAKESKUS, SÄTEET 500 m ja 1 km
Tikkurilan matkakeskus, johon sijoittuu Tikkurilan rautatieasema, bussiterminaali, Vantaan ratikan pysäkki, taksiyhteydet sekä autojen ja polkupyörien liityntäpysäköintiä. Koko Väritehtaan alueen kaavarunko -alue sijaitsee kävelyn tai pyöräilyn etäisyydellä matkakeskuksesta.

PYÖRÄLIIKENTEEN BAANA
Ohjeellinen sijainti pyöräliikenteen baanalle, joka on pitkämatkaisen pyöräliikenteen nopea runkoyhteys. Baanan toteuttamattomille osuuksille on jatkosuunnittelussa tehtävä riittävä tilavaraus ja ne tulee toteuttaa erityisen korkeatasoisena.

KESKITETTY PYSÄKÖINTI
Keskitetty pysäköintilaitos, joka palvelee useampaa korttelia. Tavoitteena on vuorottaiskäyttöinen pysäköinti. Osa kattopinta-alasta on kasvikattoa.

KATULUOKAT

Kokoojakatu, jolla jalankulut, pyöräily, pysäköinti/viherkaistat, bussit ja autot.

Tonttikatu 1, jolla jalankulut, ajo, pp, pysäköinti/viherkaistat, terassivyöhyke.

Tonttikatu 2, jolla jalankulut, pp/ajo, pysäköinti/viherkaistat, terassi-/lstutusvyöhyke.

Pihakatu, jolla jalankulku, pp, kävelykatu (huolto), istutus- ja aukiovyöhyke. Kävelykadun varteen sijoittuu mm. ensimmäisen kerroksen kadulle avautuvia asuntoja, joiden edessä terassi/eduspiha.

Historiallinen katulinjaus, katu, joka jää paikalleen.

KAAVARUNKO NRO 062900

VÄRITEHTAAN ALUEEN KAAVARUNKO

SELOSTUSLUONNOS 13.8.2024

LIITE: Kaupunginhallitus 02.09.2024 / 17 §

TIIVISTELMÄ

Väritehtaan alueen kaavarunkoluonnos koostuu karttapakettiluonnoksesta ja selostusluonnoksesta. Tämä selostusluonnos on osa, jossa kuvataan tarkemmin suunnitelma, työn aikainen vuorovaikutus ja vaikutustenarviointi. Lopusta löytyvät alueen lähtötiedot ja suunnittelutilanne.

Väritehtaan alueen kaavarunkoluonnos pohjautuu kansainvälisen suunnittelukilpailun (3.1.-13.6.2022) tuloksiin, joita on jatkotyöstetty voittaneiden konsulttien toimesta kaupungin ohjauksessa, ja jota kaupunki on jatkanut ja koonnut paikkatietomuotoon. Kilpailun voittajat olivat jaetulla ykkössijalla Arkkitehtitoimisto Noan Oy ja Loci Maisema-arkkitehdit Oy työryhmineen sekä Arkkitehdit Anttila & Rusanen Oy ja Nomaji maisema-arkkitehdit Oy työryhmineen.

Alue sijoittuu Tikkurilan keskustan kaakkoiseen kainaloon. Isossa kuvassa alue on jokivarren asuin- ja työpaikka-alue, jonka ytimessä on vehreä keskuspuisto ja vihreiden tonttien sydän. Alueen eri aikoina toteutuvat ”kylät” sijoittuvat näiden väliin ja hyötyvät viihtyisistä ympäristöistä. Yhteydet Tikkurilan keskustaan ovat sujuvat ja kantakaupunkimainen rakenne jatkaa tiiviin keskustan toimintaa ja laajentaa sitä.

Alueen tavoitetiloina, visioina, ovat viiden teeman visiolauseet. Kestävyys ja toteutettavuus -teeman tavoitteena on ”monipuolisesti kestävä asuin ja työpaikkaympäristö”. Kokonaisidea, kaupunkikuva ja -rakenne -teeman tavoitteena on ”Moderni keskusta-alue, joka yhdistää uutta ja vanhaa”. Asuminen ja työ sekoittuneessa kaupunkirakenteessa -teeman visiona on ”Värikkäät kaupunkikorttelit”, mikä viittaa niin väreihin kuin värikkääseen ja rikkaaseen toimintaan. Liikkuminen, liikenne ja pysäköinti -teeman tavoitteena on ”Kestävän liikkumisen alue”. Viheralueet ja hulevedet teemaa visioi ”vihreä puistokaupunki ulkoilualueineen”.

Suunnitteluperiaatteet tarkentavat ja täydentävät visiota ja sen tavoitteita. Alueen identiteettiä syvennetään jokirantaan, Fastbölen kylään ja teolliseen historiaan tukeutuen. Kontrastit ”rakennettu ja luonto” sekä ”uusi ja vanha” hyödynnetään suunnittelussa. Alue on kestävä niin ekologisesti kuin sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti. Rakennukset ovat innovatiivisia ja energiatehokkaita, edistävät kiertotaloutta, ovat vähäpäästöisiä ja sitovat hiiltä. Alue on ympärivuorokautinen, kaupunkikuva on keskustamainen. Rikas kattomaailma ja toiminnallinen ensimmäinen kerros elävöittävät aluetta. Alue on toiminnallisesti vaihteleva - asumista, työtä, palveluja ja virkistystä. Liikkuminen on kestävää; jatkuvat reitit kannustavat kävelemään ja pyöräilemään. Viherverkosto tukee liikkumisen reittejä. Merkittävä muutos on asfaltoidun pinnan muuttuminen osin kasvulliseksi maaksi yhteispihojen avulla. Maanvarainen pinta lisääntyy ja hulevettä hallitaan näyttävästi.

Väritehtaan kehitys ulottuu yli vuoteen 2050 ja se toteutuu vaiheittain. Suunnitelma mahdollistaa 3500–4500 asukasta ja tavoittelee 2500–3000 työpaikkaa. Tavoitteena on yhteisöllinen, kestävä, innovatiivinen alue, joka on myös taloudellisesti ja teknisesti perusteltu.

Väritehtaan alueen kaavarunko ei ole juridinen asiakirja, mutta se tukee alueen asemakaavamuutostöitä. Kaavarunko hahmottelee alueen karkeasti kokonaisuutena, johon pohjautuen sitä voi suunnitella osissa ja vaiheittain.

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ 2

SUUNNITELMA 5

Kokonaisidea, kaupunkikuva ja -rakenne 5

Moderni keskusta-alue, joka yhdistää uutta ja vanhaa 5

Asuminen ja työ sekoittuneessa kaupunkirakenteessa 9

Värikkäät kaupunkikorttelit 9

Liikkuminen, liikenne ja pysäköinti 12

Kestävän liikkumisen alue 12

Viheralueet ja hulevedet 17

Vihreä puistokaupunki ulkoilualueineen 17

Kestävyys ja toteutettavuus 22

Monipuolisesti kestävä asuin- ja työpaikkaympäristö 22

Vuorovaikutus 26

Vaikutusten arviointi 29

LÄHTÖTIEDOT 32

Kaavarunkoalueen sijainti ja yhteydet 32

Alueen historia 33

Kaupunkikuva ja rakenne 34

Asuminen ja väestö 37

Työ 37

Liikenne 37

Viheralueet ja hulevedet 37

Ympäristöhäiriöt 40

Yhdyskuntatekninen huolto 42

Maaperä ja rakennettavuus 42

Maanomistus 43

SUUNNITTELUTILANNE 43

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet 43

Seudulliset suunnitelmat 44

Kaupunkitasoiset kaavat, ohjelmat ja ohjeet 46

Tekijät: Terhi Kuusisto, Paolo Caravello, Eeva Eitsi, Joonas Stenroth, Ritva Kotilainen, kaupungin muut asiantuntijat

Työryhmät:

Asuminen ja työ: Ritva Kotilainen, Terhi Kuusisto, Mirka Järnefelt, Wilma Toljander, Eeva-Maria Niemi, Laura Malinen, Satu Turunen

Kaupunkikuva ja -rakenne, viheralueet ja hulevedet: Ritva Kotilainen, Terhi Kuusisto, Matti Kärki, Ilkka Laitinen, Eeva Eitsi, Ville Selonen, Anne Silanto, Andreas Koivisto

Kestävyys ja liikenne: Ritva Kotilainen, Terhi Kuusisto, Heidi Hellgren-Suomalainen, Joonas Stenroth, Jenni Tyynilä, Harri Keinänen, Paula Luomala, Samuli Haveri, Mikko Järvi, Panu-Petteri Kujala

Kaupunkikehitysryhmä: Mari Siivolan johdolla kaupungin asiantuntijat

Ohjausryhmä: Tero Anttila, Sampo Perttula, Marjaana Yläjääski, Kerttu Kurki-Issakainen, Antti Kari, Janne Juntunen, Jari Lassila, Jorma Haapamäki, Johanna Saarivuo

Kilpailuvoittajat/viitesuunnittelijat: Arkkitehtitoimisto NOAN Oy, Arkkitehdit Anttila & Rusanen Oy, LOCI Maisema-arkkitehdit Oy, Nomaji maisema-arkkitehdit Oy, Realidea Oy, Suunnittelu Lehtomaa, Sitowise Oy, WSP Finland Oy, Antti Rissanen Design

Yhteistyössä: PPG Tikkurilan edustajat ja edustajatahot: Jari Lassila PPG Tikkurila / Tikkurila Oyj, Johanna Saarivuo Deas Asset Management Finland Oy, Ville Saarinen DEAS A. M. F. Oy, Jorma Haapamäki Vistanovo Oy

Julkaisija: Vantaan kaupunki 08/2024

Kaupunkirakenne ja ympäristö / Asemakaavoitus

Kansikuvan tiedot: Kuva MKe / Aineistopankki

SUUNNITELMA

Kokonaisidea, kaupunkikuva ja -rakenne

Moderni keskusta-alue, joka yhdistää uutta ja vanhaa

TAVOITTEET (hyväksytty kaupunkiympäristölautakunnassa 12.10.2021, § 9)

• Alue on tunnistettava, viihtyisä ja arvokas. Tavoitteena on urbaani, monipuolinen, toimiva ja korkeatasoinen kaupunkikeskustan osa.
• Suunnitelma tuo esiin tärkeät kaupunkitilat kuten Tikkurilalle tunnusomaisen jokimaiseman ja koskiympäristön sekä Kuninkaantien sillan alueen - portin Väritehtaan alueelle.
• Muodostuva uusi kaupungin osa on rakenteeltaan vaihteleva, liittyy toimivasti ja harkitusti ympäröivään kaupunkirakenteeseen sekä kytkeytyy Väritehtaan alueen vahvaan historiaan ja sovittaa siihen uuden rakenteen omaleimaisella tavalla.
• Julkinen kaupunkitila on toiminnallisesti ja tilallisesti monipuolista sekä viihtyisää kävelypainotteista ympäristöä.
• Kaupungin osaan suunnitellaan erilaisia rakennustyyppejä sekä tavoitellaan tiivistä ihmisen mittakaavaa ja vaihtelevan korkuista kaupunkirakennetta, pääosin enintään 6-kerroksista mahdollistaen paikoin myös korkeampia ratkaisuja.

Kaavarungon suunnitteluperiaatteet

1. Varaudutaan 3500–4500 asukkaaseen ja 2500–3000 työpaikkaan.
2. Syvennetään alueen identiteettiä jokirantaan, Fastbölen kylään ja teolliseen historiaan tukeutuen.
3. Hyödynnetään alueen nykyisiä positiivisia kontrasteja; urbaani ja luonto, vanha ja uusi.
4. Edistetään kiertotaloutta sekä energiatehokkaita, vähäpäästöisiä, vähähiilisiä ja/tai hiiltä sitovia ratkaisuja rakennuksissa, rakennusrungoissa ja muussa rakentamisessa.
5. Varaudutaan äärevöityvään säähän.
6. Alue on ympärivuorokautinen ja yhteisöllisyyteen kannustava; laadukas julkisen tilan verkko, monipuoliset talotyypit ja työpaikkarakenne rikastavat ja elävöittävät kaupungin osaa.
7. Yleiskaavan A/TP-alueen maankäytöstä 25 % on muuta kuin asumista ja kaupungin tuottamia palveluja.
8. Suunnitellaan rikas kattomaailma ja aktiivinen katutaso: pääreittien varsiin liike- ja toimitiloja sekä asukkaiden kerhotiloja, asuntokaduille ensimmäisen kerroksen omaovisia asuntoja.
9. Tavoitellaan keskustamaista kaupunkikuvaa, jossa naapuritalojen julkisivumateriaalit eroavat toisistaan. Pitkät julkisivut jaksotetaan sisään- ja ulosvedoin, värein, aukotuksin ja erilaisin pintakäsittelyin.
10. Julkisivujen materiaalimaailma on laadukasta ja kestävää, kuten tiiltä, rapattua tiiltä, harkkoa, puuta, kierrätettyä metallia tai lasia.
11. Alue on kestävän liikkumisen aluetta; kehitetään sujuvia kävely- ja pyöräilyyhteyksiä erityisesti joukkoliikenteen pysäkeille ja asemalle.
12. Suunnitellaan vuorottaiskäyttöisiä pysäköintilaitoksia ja integroidaan niihin muuta toimintaa.
13. Suunnitellaan viherverkosto maiseman ominaispiirteisiin ja kulttuuriympäristöön tukeutuen.
14. Lisätään alueen maanvaraista pintaa nykyisestä yhteispihojen, puistojen ja vehreiden aukioiden avulla.
15. Käytetään hulevettä julkisten kaupunkitilojen näyttävänä elementtinä.

Alueen identiteetti
Alueen identiteettiä syvennetään jokirannan, Fastbölen kylän ja teollisen historian tuella. Väritehtaan alue sijoittuu jokivarteen ja joki on sille tärkeä identiteettitekijä. Jokiranta on virkistysympäristö alueen asukkailla ja työntekijöille ja sen nähdään houkuttelevan kävijöitä myös alueen ulkopuolelta. Virkistystoiminnot, esimerkiksi kanoottivuokraus, retkikahvilat ja ulkokuntosali houkuttelevat liikkumaan ja elävöittävät jokivartta. Jokivarsi on myös ekologinen yhteys, jota tulee vaalia riittävän leveänä vyöhykkeenä rakennetun alueen sisällä. Kaavarungossa tätä vyöhykettä on levennetty 10 metriä joen itään avautuvalla rannalla.

Fastbölen kylä on alueen sydän. Se on osin puistoa, osin tonttimaata. Jatkossa tuleekin tarkastella, onko jokin tonteista muutettavissa puistoksi. Muinaismuistolailla suojeltu historiallinen kyläntontti on ilmestynyt lähteisiin jo 1540. Fastbölen tonttimaa on säilynyt käytössään nykypäiviin asti. Se on harvinainen raittikylä ja vahva identiteettitekijä joen rinnalla.

Alueen teollinen historia on rikas ja osa sen rakennuksista säilyy. Alueen synty juontaa juurensa rautatien rakentamisen aikoihin, jolloin perustettiin toiminnan alkulähteeksi Dickursby Oljeslageriin joen pohjoispuolelle. Väritehtaan nykyisille alueille toiminta laajeni 1940–1960-luvuilla ja sen nykyiset teolliset rakennukset ovat vuosikymmeniltä 1940–1990. Kaavarunkotyötä varten laaditun kulttuuriympäristöselvityksen mukaan rakennuksista kuusi on kulttuuriperintökohteita. Pääosa näistä suojellaan ja on merkitty kaavarunkokarttaan.

Referenssikuva Kööpenhaminan Carlsbergin alueelta. Vanhat tehdasrakennukset vuorottelevat uuden asuin- ja liikerakentamisen kanssa. Kuva Miika Ruokonen.

Väritehtaan alue koostuu neljästä ”kylästä”, joilla jokaisella on oma väriteemansa. Kylä tässä tapauksessa tarkoittaa keskustamaista kaupungin osaa, joka jatkaa Tikkurilan tiivistä keskustarakennetta. Kylät toteutuvat eri vaiheissa ja ne on luonteva rakentaa osaksi kokonaisuutta, mutta myös omiksi kokonaisuuksikseen. Väritehtaan luonteeseen sopii hyvin väriteema, joka ammentaa alueen teollisesta historiasta ja nykypäivästä.

Kuva: Väritehtaan alueen neljä kylää, jotka toteutuvat vaiheittain ja jossa jokaisella on vahva oma väri-identiteettinsä. Suunnitelma on alustava luonnos ja saattaa kehittyä ja muuttua asemakaavoitusvaiheessa. Kuva: Arkkitehtitoimisto NOAN.

Teollinen historia otetaan osaksi uuden suunnittelua. Tyyliä ohjaavat pehmeä modernismi ja industrialismi. Monipuoliset, laadukkaat ja kestävät materiaalit kuten tiili, rapattu tiili tai harkko, puu, kierrätetty metalli tai lasi jatkavat alueen historiaa. Ajatuksena on, että naapurirakennukset eroavat toisistaan ja niiden materiaalivalinnan tai pintakäsittelyn tulee olla erilainen. Pitkiä julkisivuja jaksotetaan eri tavoin, värein, materiaalein, sisään- ja ulosvedoin tai tiililomituksin. Kattomuodot, ikkunajaottelu ja detaljiikka lainailevat muotokieltä teollisesta rakentamisesta.

Positiivisia kontrasteja; urbaani ja luonto, vanha ja uusi
Urbaani ja luonto kohtaavat alueella erilaisin tavoin. Jokivarressa rakentaminen rajautuu selkeästi luontoon. Raja on selvä. Fastbölen kylänmäellä taas on toisin, pienimittakaavainen rakentaminen lomittuu luonnon kanssa ja sopeutuu Fasbölen raemaiseen rakennusten sijoitteluun. Fastbölen kulttuuriympäristön läheisyys vaatii korkeatasoista rakentamista ja sen viereiset palvelurakennukset, päiväkoti ja koulu, tulee suunnitella puurakenteisina.

Vanhan ja uuden kontrasti tuo arvokasta monipuolisuutta rakennuskantaan. Säilytettävät rakennukset ja uusi rakentaminen sijoittuvat vierekkäin ja saavat voimaa toisistaan. Ajallinen kerroksellisuus tuo sisältöä kaupunkirakenteeseen ja auttaa luomaan juuria alueelle.

Alue on ympärivuorokautinen ja yhteisöllisyyteen kannustava; laadukas julkisen tilan verkko

Alue on toiminnallisesti rikas ja se on auki mahdollisimman monena tuntina vuorokaudessa. Ympärivuorokautisuus tarkoittaa työn ja asumisen lomittumista, jolloin alue on elävä niin keskellä päivää kuin iltaisin, mahdollisesti jopa öisin. 25 % alueen rakennuskannasta (k-m2) on muuta kuin asumista ja kaupungin tuottamia palveluja. Katutaso suunnitellaan avoimeksi ja toiminnalliseksi, mikä mahdollistaa positiivisen sosiaalisen kontrollin. Laadukas julkinen tila houkuttaa viihtymään ulkona, suunnittelu tukee asukkaiden välistä vuorovaikutusta luomalla turvallisia ja käytännöllisiä ulko- ja sisätapaamispaikkoja, esimerkiksi ravintoloita ja kahviloita, porttikongeja. Kestävän liikkumisen alue tukee kävelyä ja pyöräilyä ja huomioi siten erityisesti lapset ja nuoret.

Asuminen ja työ sekoittuneessa kaupunkirakenteessa

Värikkäät kaupunkikorttelit

TAVOITTEET (hyväksytty kaupunkiympäristölautakunnassa 12.10.2021, § 9)

• Maantasokerroksen arkkitehtuuri ja toiminnot tukevat viihtyisän ja toiminnallisesti monipuolisen kaupunkiympäristön syntymistä. Keskeisillä kaduilla kaikki katutason tilat ovat liike-, työ- ja palvelutilaa.
• Uuden yleiskaavan A/TP-alueen maankäytöstä 25 % on työpaikkarakentamista ja liiketiloja.
• Alueen asukasmäärän vaatimat julkiset palvelut sijoitetaan alueelle.
• Alueelle suunnitellaan monipuolinen asuntovalikoima sekä perinteisiä ja uudenlaisia työn tiloja.
• Ratkaisulla varmistetaan laadukas kaupunkiasuminen ja valoisat sekä tilavat ja toimivat asunnot.

Kaavarungon suunnitteluperiaatteet

1. Varaudutaan 3500–4500 asukkaaseen ja 2500–3000 työpaikkaan.
2. Syvennetään alueen identiteettiä jokirantaan, Fastbölen kylään ja teolliseen historiaan tukeutuen.
3. Hyödynnetään alueen nykyisiä positiivisia kontrasteja; urbaani ja luonto, vanha ja uusi.
4. Edistetään kiertotaloutta sekä energiatehokkaita, vähäpäästöisiä, vähähiilisiä ja/tai hiiltä sitovia ratkaisuja rakennuksissa, rakennusrungoissa ja muussa rakentamisessa.
5. Varaudutaan äärevöityvään säähän.
6. Alue on ympärivuorokautinen ja yhteisöllisyyteen kannustava; laadukas julkisen tilan verkko, monipuoliset talotyypit ja työpaikkarakenne rikastavat ja elävöittävät kaupungin osaa.
7. Yleiskaavan A/TP-alueen maankäytöstä 25 % on muuta kuin asumista ja kaupungin tuottamia palveluja.
8. Suunnitellaan rikas kattomaailma ja aktiivinen katutaso: pääreittien varsiin liike- ja toimitiloja sekä asukkaiden kerhotiloja, asunto- kaduille ensimmäisen kerroksen omaovisia asuntoja.
9. Tavoitellaan keskustamaista kaupunkikuvaa, jossa naapuritalojen julkisivumateriaalit eroavat toisistaan. Pitkät julkisivut jaksotetaan sisään- ja ulosvedoin, värein, aukotuksin ja erilaisin pintakäsittelyin.
10. Julkisivujen materiaalimaailma on laadukasta ja kestävää, kuten tiiltä, rapattua tiiltä, harkkoa, puuta, kierrätettyä metallia tai lasia.
11. Alue on kestävän liikkumisen aluetta; kehitetään sujuvia kävely- ja pyöräily-yhteyksiä erityisesti joukkoliikenteen pysäkeille ja asemalle.
12. Suunnitellaan vuorottaiskäyttöisiä pysäköintilaitoksia ja integroidaan niihin muuta toimintaa.
13. Suunnitellaan viherverkosto maiseman ominaispiirteisiin ja kulttuuriympäristöön tukeutuen.
14. Lisätään alueen maanvaraista pintaa nykyisestä yhteispihojen, puistojen ja aukioiden avulla.
15. Käytetään hulevettä julkisten kaupunkitilojen näyttävänä elementtinä.

Alueen lähtökohtana on sekoittunut kaupunkirakenne. Vähintään 25 % koko alueen rakennuskannasta (k-m2) on muuta kuin asumista ja kaupungin tuottamia palveluja. Kaupungin tarjoamat palvelut lasketaan tämän lisäksi. On myös mahdollista, että

päiväkoti- ja koulupalveluja tarjoaa yksityinen taho. Silloin nämä lähipalvelut lasketaan myös 25 % lisäksi.

Kaikkien aluekokonaisuuksien tulee olla sekoittunutta kaupunkirakennetta. Työpaikkatilojen kerrosalan osuus kokonaisuudesta voi vaihdella vähäisesti toteutusalueittain, mikäli osuus on sovitusti suurempi toisella alueella, kuitenkin siten, että lopputuloksena koko alueen työpaikkatoimintojen summa on vähintään 25 %. Asemakaava-alueella osuuden alittaminen on sovittava erikseen kaupungin kanssa. Työ voi olla esimerkiksi kivijalan toimintaa, toimistotyötä, kaupallisia palveluita, viihdettä, vapaa-aikaa ja kulttuuria.

Sekoittuneisuus tekee alueesta ympärivuorokautisen, siellä on elämää päivän jokaisena tuntina. Asukkaat pitävät alueen elävänä erityisesti aamuisin, iltaisin ja viikonloppuisin, työelämä taas päiväsaikaan. Palvelut tuovat alueelle kävijöitä ja käyttäjiä myös muualta. Tarkoituksena on kehittää aluetta Tikkurilan keskustan laajenemisalueena, joka jatkaa toiminnallisesti rikkaan keskusta-alueen kasvua.

Alueen tarjoamat työ ja lähipalvelut ovat kävelymatkan päässä. Väritehdas on 15-minuutin kaupunkia: Väritehtaalta on alle 15 minuutin kävelymatka Tikkurilan asemalle ja alueen sisäinen liikkuminen on sujuvaa ja nopeaa. Arjen ja työn saavutettavuus on helppoa. Alueen tarjoamat lähipalvelut, kaksi päiväkotia ja yksi koulu sijoittuvat alueen ytimeen. Alue on hyvin joukkoliikenteellä palveltu, joten työn ja lähipalveluiden ääreen pääsee helposti muutenkin kuin autolla.

Alueen koulu toteutetaan mahdollisesti vaiheistettuna. Koulu voisi toimia ensin 300 oppilaan toimipisteenä ja silloin sen kenttä sijoittuisi Markusaksenpuistoon. Kun tehdas siirtyy, rakentuisi koulu 500 oppilaan toimipisteeksi ja sen pihaa suurennettaisiin niin, että kenttä mahtuu koulun tontille. Vaiheistetun puistokentän materiaalien tulee sopeutua kulttuurimaisemaan. Kentän siirryttyä puisto tulee ennallistaa.

Heureka on Väritehtaan alueen naapuri. Se on Suomen vetovoimaisimpien kohteiden joukkoon kuuluva tiedekeskus. Vierailijoita on ollut jopa yli 3000 päivässä. Heurekan vierailijat pysäköivät Väritehtaan puolelle junaradan varren pysäköintiin. Pysäköintialueen autopaikkakapasiteetti on 400 autopaikkaa 6 tunnin parkkipaikoilla ja linja-autopaikat lisäksi. Kun pysäköintipaikat uudelleen järjestellään, tulee Heurekan tarpeet edelleen huomioida jokaisessa alueen rakentumisen vaiheessa. Tämän lisäksi Heurekan vierailijakunta on mahdollinen Väritehtaan alueen kivijalkapalveluissa, esimerkiksi kahvilassa tai ravintolassa, vierailija, mikä tukee alueen palveluiden kehittymistä.

Alueen asuminen sijoittuu monipuoliseen rakennuskantaan, jossa erilaiset talotyypit mahdollistavat erilaisia asuntoja. Myös hallintomuotojakauma on monipuolinen. Vantaan maa- ja asuntopoliittisten linjausten mukaisesti asuntotuotannoista vähintään 20 % toteutetaan pitkäaikaisena kohtuuhintaisina vuokra-asuntoina valtion tuella tai muilla rahoitusmalleilla ja 10 % asumisoikeus- tai osaomistusasuntoina sekä mahdollisilla uusilla rahoitusmalleilla.

Kaupunkirakenne on pääosin enintään kuusikerroksista. Laadukkaan asumisen mahdollistamiseksi pääasiallinen runkosyvyys on 14,5 m, lukuun ottamatta muuta kaupunkirakennetta korkeampien aksenttirakennusten runkoja ja työpaikkarakentamista. Tavoitteena on mahdollistaa monipuolisesti erilaisia laadukkaita asuntoty-

pologioita ilman keskikäytäväratkaisuja. Pääreittien varrella katujulkisivuihin sijoittuu liike- ja toimitiloja ja asukkaiden yhteistiloja. Asuntokatujen varsilla on mahdollisimman paljon ensimmäisen kerroksen omaovisia asuntoja. Näin saadaan aikaan aktiivinen katutaso, joka lisää positiivista sosiaalista kontrollia.

Kaupunkitilan viihtyisyyteen liittyy vahvasti katutaso, julkinen tila ja rakennusten ensimmäiset kerrokset. Liiketilakerros on oleellisissa kohdissa 6-metrinen, mikä mahdollistaa sisäpihan puolelle kaksi asuinkerrosta. Omaovisten asuntojen edessä on istutuskaista tai terassi.

Referenssikuvat: Asuinkerrostalon viihtyisä eduspiha Malmöstä ja rikasta kattomaailmaa Kööpenhaminan Carslbergistä. Kuvat Terhi Kuusisto.

Kattomaailma taas luo vahvaa identiteettiä alueelle. Se on suunniteltu rikkaaksi, esimerkiksi harjakattoja ja sen eri muotoja toistavaksi. Jokivarsikortteleissa on myös terassikattoja. Voimakas silhuetti luo persoonaa alueelle. Pehmeä modernismi ja lainaukset teollisesta rakentamisesta tuovat omanlaisensa arkkitehtuurin alueelle.

Rakennukset ovat energiatehokkaita ja vähäpäästöisiä. Kun energiatuotanto muuttuu koko ajan vähäpäästöisemmäksi, nousee rakentamisen vähäpäästöisyys ja hiilensidonta entistä oleellisemmaksi sisällöksi.

Liikkuminen, liikenne ja pysäköinti

Kestävän liikkumisen alue

TAVOITTEET (hyväksytty kaupunkiympäristölautakunnassa 12.10.2021, § 9)

• Alueen kehitys tukeutuu viereiseen raideliikenteeseen.

• Väritehtaan alue on kävelypainotteinen kaupunginosa, jossa myös sujuva autoliikenne on mahdollista. Kävely, pyöräily ja joukkoliikenne ovat etusijalla. Reittien korkea laatu ja niiden jatkuvuus houkuttelee liikkumaan.

• Pysäköinti ratkaistaan ympäristöön sopivana, tilan- ja ajankäytöllisesti tehokkaana, muuntojoustavana ja taloudellisena, erinomaisen palvelutason mahdollistavana kokonaisuutena.

• Huolto-, vieras- sekä kadunvarsipaikoitus lyhytaikaista asiointia varten varataan maantasosta.

Kaavarungon suunnitteluperiaatteet

1. Varaudutaan 3500–4500 asukkaaseen ja 2500–3000 työpaikkaan.
2. Syvennetään alueen identiteettiä jokirantaan, Fastbölen kylään ja teolliseen historiaan tukeutuen.
3. Hyödynnetään alueen nykyisiä positiivisia kontrasteja; urbaani ja luonto, vanha ja uusi.
4. Edistetään kiertotaloutta sekä energiatehokkaita, vähäpäästöisiä, vähähiilisiä ja/tai hiiltä sitovia ratkaisuja rakennuksissa, rakennusrungoissa ja muussa rakentamisessa.
5. Varaudutaan äärevöityvään säähän.
6. Alue on ympärivuorokautinen ja yhteisöllisyyteen kannustava; laadukas julkisen tilan verkko, monipuoliset talotyypit ja työpaikkarakenne rikastavat ja elävöittävät kaupungin osaa.
7. Yleiskaavan A/TP-alueen maankäytöstä 25 % on muuta kuin asumista ja kaupungin tuottamia palveluja.
8. Suunnitellaan rikas kattomaailma ja aktiivinen katutaso: pääreittien varsiin liike- ja toimitiloja sekä asukkaiden kerhotiloja, asuntokaduille ensimmäisen kerroksen omaovisia asuntoja.
9. Tavoitellaan keskustamaista kaupunkikuvaa, jossa naapuritalojen julkisivumateriaalit eroavat toisistaan. Pitkät julkisivut jaksotetaan sisään- ja ulosvedoin, värein, aukotuksin ja erilaisin pintakäsittelyin.
10. Julkisivujen materiaalimaailma on laadukasta ja kestävää, kuten tiiltä, rapattua tiiltä, harkkoa, puuta, kierrätettyä metallia tai lasia.
11. Alue on kestävän liikkumisen aluetta; kehitetään sujuvia kävely- ja pyöräilyyhteyksiä erityisesti joukkoliikenteen pysäkeille ja asemalle.
12. Suunnitellaan vuorottaiskäyttöisiä pysäköintilaitoksia ja integroidaan niihin muuta toimintaa.
13. Suunnitellaan viherverkosto maiseman ominaispiirteisiin ja kulttuuriympäristöön tukeutuen.
14. Lisätään alueen maanvaraista pintaa nykyisestä yhteispihojen, puistojen ja aukioiden avulla.
15. Käytetään hulevettä julkisten kaupunkitilojen näyttävänä elementtinä.

Liikenteen ohjelmia

Vantaan liikennepoliittinen ohjelma (SUMP)
Vantaan liikennepoliittisessa ohjelmassa Vantaa on jaettu viiteen erilaiseen liikkumisalueeseen, joille on määritelty aluekohtaiset suunnitteluperiaatteet. Nykytilassa Tikkurilan väritehtaan alue sijoittuu pääosin *Muut asuinalueet* -liikkumisalueella, mutta on osin myös Tikkurilan kaupunkikeskuksen alueelle sekä kestävän liikkumisen alueelle. Vantaan ratikka muuttaa liikkumisalueiden rajauksia alueella ja ratikan myötä suunnittelualue sijoittuu valtaosin kestävän liikkumisen alueelle. Alueen suunnittelussa tulee soveltaa kestävän liikkumisen alueiden sekä kaupunkikeskuksien suunnitteluperiaatteita. Alueen tulee olla saavutettava kaikilla kulkumuodoilla, mutta kävely sekä pyörä- ja joukkoliikenne ovat ensisijaisia liikkumismuotoja.

Vantaan kaupungin kävelyn edistämisohjelma
Kävelyn edistämisohjelma tarkentaa kaupungin liikennepoliittisen ohjelman linjauksia kävelyn edistämisen osalta. Aluetyypiltään Väritehtaan suunnittelualue on kävelyhubin ympäristöä eli noin 15 minuutin kävelymatkan päässä Tikkurilan asemalta. Myös kaikki alueen arjen palvelut ovat alle 15 minuutin kävelyetäisyydellä. Aluetyypin laatutavoitteiden mukaan kävelyn roolia korostetaan pääreiteillä, kulkutapojen risteyskohtiin kiinnitetään huomiota ja jatkuvilla reiteillä taataan saavutettavuus alueen sisällä ja kohti keskustaa ja asemaa. Lisäksi ympäristön tulee houkutella kävelemään monipuolisilla arjen palveluilla, vehreällä ja virkistävällä ympäristölle sekä sekoittuneella kaupunkirakenteella.

Pyöräliikenteen kehittämisohjelma
Pyöräliikenteen kehittämisohjelman viidellä kehittämislinjauksella pyritään vahvistamaan kaupunkirakennetta pyöräliikennettä lisääväksi, tekemään tilaa laadukkaille pyöräliikenteen ratkaisuille, tekemään pyöräilystä houkuttelevaa ja turvallista ympäri vuoden, painottamalla pyöräilyä liikennekasvatuksessa ja kannustamalla asukkaita pyörän päälle. Lisäksi tarvitaan laaja-alaista yhteistyötä ja koordinaatiota pyöräliikenteen lisäämiseksi. Ohjelman mukaisesti pyöräliikenteen edistämistavoitteet ja asiantuntemus tulee olla vahvasti mukana jo kaavoituksen lähtökohdissa.

Kaupungin toimintojen suunnittelun yhtenä lähtökohtana tulee olla pyöräliikenteen edellytysten varmistaminen ja vahvistaminen, jotta kestävien kulkutapojen käyttö voi kasvaa. Täydennysrakentamisen ohella erityisesti uudet alueet tulee suunnitella ja toteuttaa kestäviä kulkutapoja suosiviksi. Maankäytön suunnitteluratkaisuiden vaikutukset kestävän liikkumisen käytön edellytyksiin tulee arvioida systemaattisesti. Myös julkisen ja yksityisen palveluverkon kehitystä tulee ohjata aiempaa vahvemmin niin, että palvelut ovat vaivatta saavutettavissa jalan ja pyörällä. Suunnittelualueella tulee myös huolehtia tavoiteverkon tilavarauksista varmistamalla muun liikenneverkon hierarkian mukaisesti pyöräliikenteen väylätyypit ja rauhallisen liikkumisen alueet.

Kestävä liikkuminen

Liikennepoliittisen ohjelman mukaisesti kävely, pyöräily ja joukkoliikenne ovat ensisijaisia liikkumismuotoja suunnittelualueella. Tikkurilan väritehtaan alue tukeutuu vahvasti Tikkurilan asemaan ja keskusta-alueen tiiviiseen kaupunkirakenteeseen. Kaksi Vantaan ratikan pysäkkiä sijaitsee alueen reunalla. Kävely-ympäristön sujuvuus ja laatu edistää myös lasten ja nuorten kaupunkialueen kehittämistä. Erityises-

ti yhteyksiä Vantaan ratikan ja bussien pysäkeille ja Tikkurilan asemalle kehitetään jatkuvien reittien verkostoa käyttäen.

Joukkoliikenne
Päärata rajaa suunnittelualueen lännessä ja radan varressa sijaitsee Tiedekeskus Heurekan pysäköintialue. Pysäköintialuetta käyttää henkilöautoliikenteen lisäksi tilausliikenne ja tähän tulee varautua myös tulevaisuudessa, kun pysäköintipaikat järjestellään laitoksiin. Yleiskaavassa Pääradalla on lisäraidevaraus Tikkurilan alueella Valkoisenlähteentielle asti ja se on vuonna 2008 hyväksytyn lisäraidesuunnitelman mukainen.

Vantaan kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 22.5.2023 Vantaan ensimmäisen pikaraitiotielinjan toteuttamisesta. Ratikan rakentaminen voi alkaa syksyllä 2024 ja liikennöinti vuonna 2029. Ratikka kulkee alueen koillis-/itäreunalla ja tarjoaa joukkoliikenteen runkoyhteyden Tikkurilan asemalle ja siitä edelleen Aviapoliksen suuntaan ja lentokentälle sekä toisaalta itään Hakunilan suuntaan. Raitiotielle on suunniteltu pysäkki Jokiniemenkadulle Säteilyturvakeskuksen kohdalle. Lisäksi Heidehofintien ja Jokiniemenkadun liittymässä on ratikan pysäkkivaraus. Pysäkki voidaan toteuttaa, kun sen ympärillä on riittävästi maankäyttöä ja tämän myötä mahdollisia matkustajia.

Bussiliikennettä alueella kulkee Jokiniemenkadun lisäksi suunnittelualueen reunoilla Heidehofintiellä sekä Tikkurilantiellä ja alueen läpi Kuninkaalantietä pitkin. Alueella on kaksi pysäkkiparia. Bussilinjastoon tulee joitakin muutoksia ratikan myötä.

Pyöräliikenne
Väritehtaan alueen länsilaidalla pääradan varressa kulkee pyöräliikenteen baana (Pohjoisbaana). Toinen baana (Kivistön-Tikkurilan-Hakunilanbaana) kulkee alueen läpi länsi-itäsuunnassa Väritehtaanrannasta Markusaksenpuiston läpi Heidehofintielle ja siitä edelleen Hakunilaan Kyytitietä pitkin. Baanat mahdollistavat nopean ja sujuvan yhteyden aluekeskusten välillä.

Baanaverkkoa Vantaalla täydentävät pääpyöräreitit ja muut pyörätiet. Pääpyörätiet yhdistävät pyöräilyetäisyydellä sijaitsevat paljon liikennettä synnyttävät toiminnot toisiinsa: merkittävät liikuntapaikat ja muut palvelut aluekeskuksiin, aluekeskukset paikalliskeskuksiin ja paikalliskeskukset baanoihin. Sisäinen pyöräverkko tulee yhdistää sujuvasti baanoihin ja pääpyöräreitteihin.

Vantaan nykyinen kaupunkipyöräjärjestelmä on käytössä vuoteen 2025 asti. Suunnittelualueen läheisyydessä sijaitsee kaksi nykyisen järjestelmän kaupunkipyöräasemaa: toinen Heurekan kivimuseon vieressä ja toinen Sepänpihalla Kuninkaalantien varressa. Vuodesta 2026 alkaen kaupunkipyöräjärjestelmä on todennäköisesti uudistumassa ja MAL 2023 -suunnitelman mukaisesti tavoitteena on seudullisesti yhtenäinen järjestelmä. Maankäytön tiivistyessä kaupunkipyöräjärjestelmä alueella tukee kestävää liikkumista mahdollistaen mm. vaihtoehtoisen liityntäyhteyden Tikkurilan asemalle ja raitiotiepysäkeille. Kaupunkipyörille voi löytyä tilaa alueen aukioiden ympäristöstä.

Jalankulku
Kävely on keskeinen kulkumuoto suunnittelualueella. Suunnittelussa tuleekin varmistaa sujuvat ja esteettömät jalankulkuyhteydet, jotka lisäksi kannustavat kävele-

mään. Erittäin tärkeitä ovat yhteydet Tikkurilan keskustan, juna-aseman ja raitiotie-pysäkkien suuntiin. Keravanjoki toimii esteenä Väritehtaan alueen ja Tikkurilan muun keskusta-alueen välillä. Uudet sillat joen yli vähentävät sen estevaikutusta ja myös ohjaavat kävelyvirtoja pääreiteille. Toisaalta jokiranta tarjoaa omanlaisensa kävely-ympäristön erityisesti virkistysmielessä.

Väritehtaan alueen katuverkko

Väritehtaan alueen läpi kulkee vain yksi läpiajettava kokoojakatu. Se on Kuninkaalantie, joka toimii tälläkin hetkellä bussireittinä Jokiniemestä Väritehtaan alueen läpi Heidehofintielle. Katua siirretään osalta matkaa sijansa kohti jokea. Muu alueen liikenne on rauhoitettu ja ulkosyöttöinen, muutama tonttikatu vie kortteleille ja merkittävä osa muista kaduista on pihakatuja pääosin kävelyn ja pyöräilyn reiteiksi. Rakenne on pehmeästi ruutukaavaa muistuttava.

Merkittävä kävelyakseli johtaa Jokiniemenkadun loppupäässä sijaitsevalta ratikka-pysäkkivaraukselta läpi Väritehtaan alueen joen suuntaisesti ja ylittää joen uuden sillan yli Tikkurilantielle ja jatkaa siitä matkaa Tikkurilan asemalle. Tämä akseli on pyritty pääosin rauhoittamaan autoliikenteeltä. Siitä kehitetään toiminnallisesti monipuolinen alueen tunnusrakenne. Akselin varressa on aukioita, joissa hallitaan näyttävästi hulevesiä.

Pysäköinti

Väritehtaan alueen pysäköinti perustuu pysäköintilaitoksiin, joita jokaisella kylällä on yksi tai kaksi. Tästä poikkeuksena on neljä rannan korttelia, joissa on kansi-pysäköintiratkaisu. Laitokset mitoitetaan vuorottaiskäyttöperiaatteella, sillä alue on toiminnoiltaan sekoittunutta. Näin saadaan vähennettyä pysäköintipaikkamääriä.

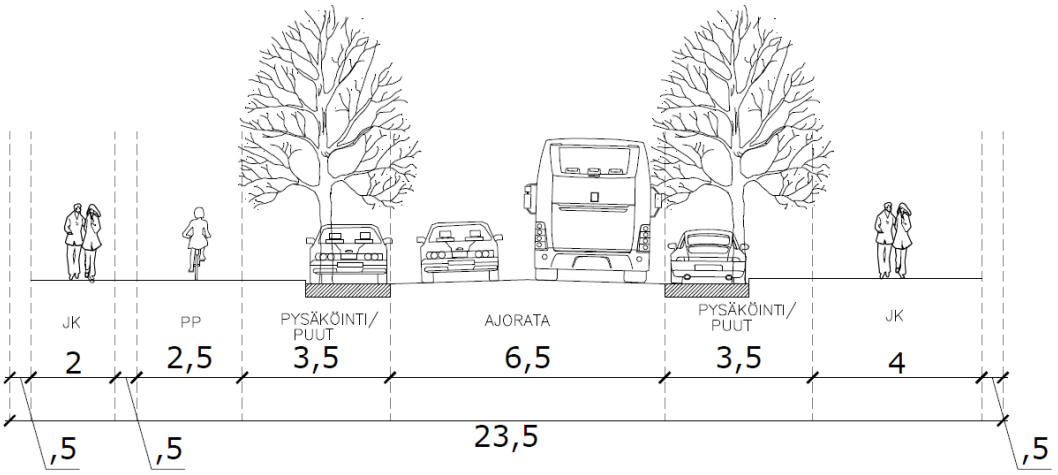
Isoille korttelipihoille on määrätty muutama autopaikka liikuntaesteisille ja/tai huolto- ja vieraspysäköintiä varten. Näin esimerkiksi vieraat sekä huolto-, kotipalvelut ja ruokalähetit löytävät paikan pysähtyä hetkeksi.

Kokoojakadun ja valittujen tonttikatujen varsilla on kadunvarsipysäköintiä. Tämä tukee liiketiloissa vierailevia, liiketilojen tavarantoimitusta ja alueella vierailevien pysäköintiä.

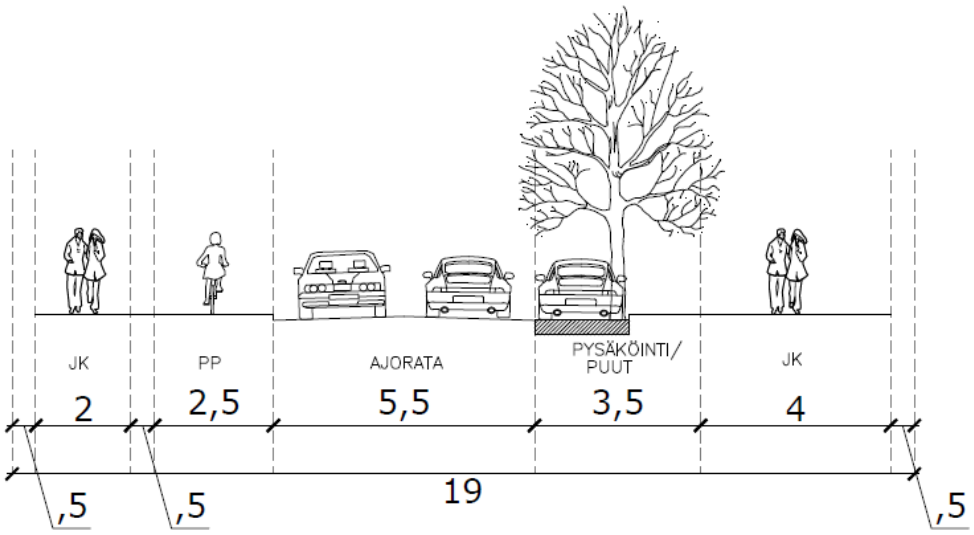
Kunnallistekninen yleissuunnitelma KTYS

Väritehtaan alueen kunnallisteknisessä yleissuunnitelmassa on hahmoteltu alueen katuverkko ja katujen erilaiset poikkileikkaukset. Kuninkaalantien kokoojakadun lisäksi alueella on eri poikkileikkauksisia tonttikatuja ja merkittävä määrä pihakatuja, joissa vain huoltoajo mahdollistetaan. Näiden lisäksi alueella on aluetta halkova kävelyakseli.

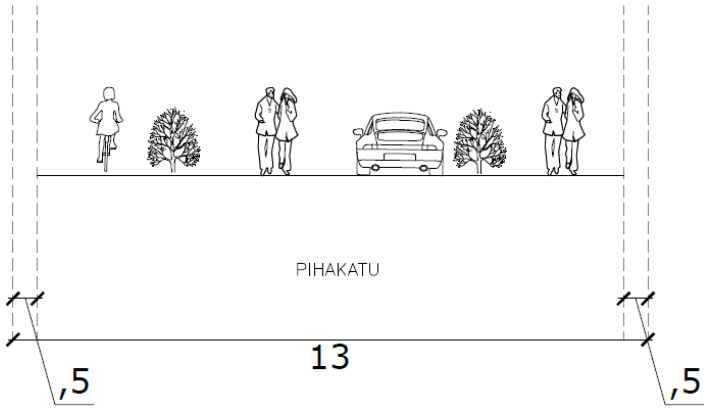
Seuraavalle sivulle on koottu tärkeimmät katupoikkileikkaukset kunnallisteknisestä selvityksestä. Muutokset jatkosuunnittelussa ovat mahdollisia.

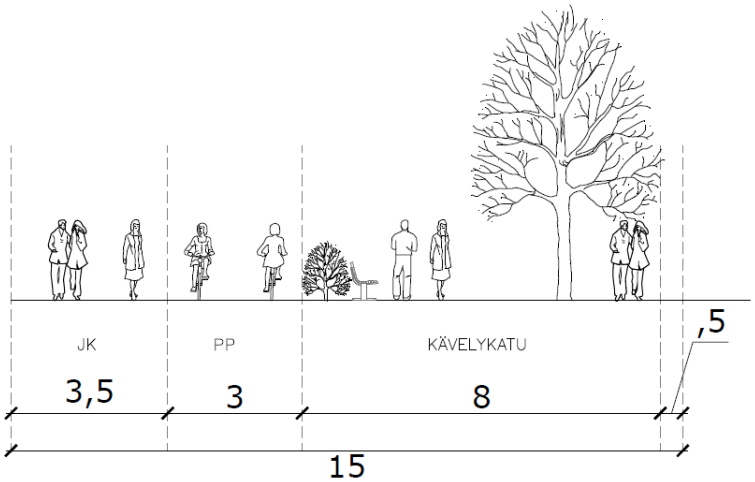

Kuva: Kokoojakadun poikkileikkaus, Kuninkaalantie alueen pohjoisosassa. KTYS.

Kuvat: Tonttikadun, jonka varressa pyörätie, poikkileikkaus. Alla pihakatu ja kävelykatuakseli. KTYS.

Viheralueet ja hulevedet

Vihreä puistokaupunki ulkoilualueineen

TAVOITTEET (hyväksytty kaupunkiympäristölautakunnassa 12.10.2021, § 9)

• *Kehitetään runsaita virkistys- ja luonnonympäristöjä osana jatkuvaa verkostoa ja suunnitellaan niitä täydentävä lähipuistorakenne.*

• *Toteutetaan korttelit ja tontit vihertehokkaasti ja suositaan maanvaraisia pihoja.*

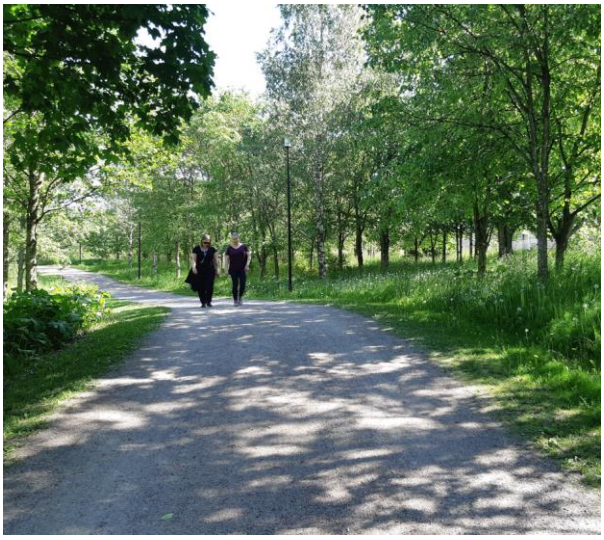
• *Huomioidaan Keravanjoen ympäristö ekologisena yhteytenä.*

Kaavarungon suunnitteluperiaatteet

1. Varaudutaan 3500–4500 asukkaaseen ja 2500–3000 työpaikkaan.
2. Syvennetään alueen identiteettiä jokirantaan, Fastbölen kylään ja teolliseen historiaan tukeutuen.
3. Hyödynnetään alueen nykyisiä positiivisia kontrasteja; urbaani ja luonto, vanha ja uusi.
4. Edistetään kiertotaloutta sekä energiatehokkaita, vähäpäästöisiä, vähähiilisiä ja/tai hiiltä sitovia ratkaisuja rakennuksissa, rakennusrungoissa ja muussa rakentamisessa.
5. Varaudutaan äärevöityvään säähän.
6. Alue on ympärivuorokautinen ja yhteisöllisyyteen kannustava; laadukas julkisen tilan verkko, monipuoliset talotyypit ja työpaikkarakenne rikastavat ja elävöittävät kaupungin osaa.
7. Yleiskaavan A/TP-alueen maankäytöstä 25 % on muuta kuin asumista ja kaupungin tuottamia palveluja
8. Suunnitellaan rikas kattomaailma ja aktiivinen katutaso: pääreittien varsiin liike- ja toimitiloja sekä asukkaiden kerhotiloja, asuntokaduille ensimmäisen kerroksen omaovisia asuntoja.
9. Tavoitellaan keskustamaista kaupunkikuvaa, jossa naapuritalojen julkisivumateriaalit eroavat toisistaan. Pitkät julkisivut jaksotetaan sisään- ja ulosvedoin, värein, aukotuksin ja erilaisin pintakäsittelyin.
10. Julkisivujen materiaalimaailma on laadukasta ja kestävää, kuten tiiltä, rapattua tiiltä, harkkoa, puuta, kierrätettyä metallia tai lasia.
11. Alue on kestävän liikkumisen aluetta; kehitetään sujuvia kävely- ja pyöräilyyhteyksiä erityisesti joukkoliikenteen pysäkeille ja asemalle.
12. Suunnitellaan vuorottaiskäyttöisiä pysäköintilaitoksia ja integroidaan niihin muuta toimintaa.
13. Suunnitellaan viherverkosto maiseman ominaispiirteisiin ja kulttuuriympäristöön tukeutuen.
14. Lisätään alueen maanvaraista pintaa nykyisestä yhteispihojen, puistojen ja aukioiden avulla.
15. Käytetään hulevettä julkisten kaupunkitilojen näyttävänä elementtinä.

Väritehtaan alueen viheralueverkosto koostuu jokivarren puistoista ja viheralueista, Fastbölen vehreästä kylämaisemasta sekä niitä yhdistävistä viheralueista. Viheryhteyttä Fasbölen kyläalueelta jokirantaan ja Jokiniemeen vahvistetaan. Jokivarren puistot ja viheralueet tarjoavat monipuolisen virkistysalueen ja reitin sekä alueen identiteettitekijän. Veden ääreen pääsyä ja olevaa virkistysreittiä kehitetään. Yhteyksiä joen yli parannetaan kevyenliikenteen silloin. Maakunnallisesti merkittävää ekologista yhteyttä tuetaan jokirannan olevaa puustoa säilyttäen ja vehreitä terassi-

ja puistoalueita rakentamisen ja joenrannan välille kehittäen. Itäistä jokirantavyöhykettä levennetään kymmenen metrin verran.

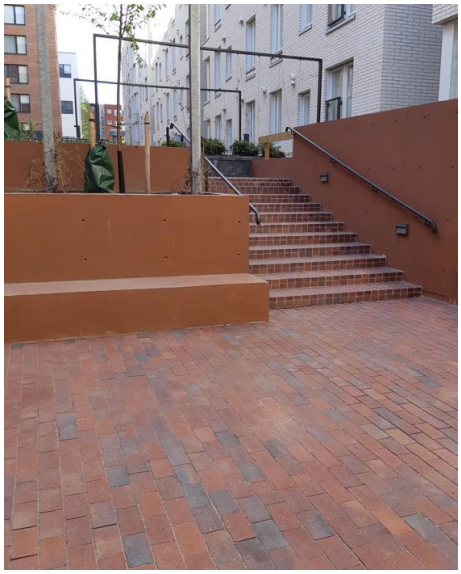

Kuvat: Näkymät Keravanjoen rannan kävelyreitiltä ja joenrannasta sekä Kuninkaalanmäen kulttuurimaisemasta. Kuvat Eeva Eitsi.

Alueen teollista historiaa tuodaan esiin esimerkiksi Väritehtaan aluetta yhdistävänä väriteemana. Alueelle muodostetaan neljä korttelikokonaisuutta, ns. kaupunkikylää, jolle jokaiselle määritellään oma teemavärinsä. Aukioiden ja katujen, puistojen sekä korttelipihojen osalta haetaan myös väriin tukeutuvaa kokonaiskonseptia sekä teemoja. Väriteemoja voidaan korostaa esimerkiksi pinnoittein, rakentein, kalustein ja varustein. Lisäksi kasvillisuuden avulla voidaan tuoda esiin eri kaupunkikylien teemoja ja identiteettiä. Hulevesiaiheet täydentävät teemoja sekä aukioilla että puistoalueilla. Rakenteiden, kalusteiden ja varusteiden muotokielen avulla tuoda teollista historiaa esiin.

Fastbölen kyläalue ympäröivine jalopuineen, kiviaitoineen ja niittyineen muodostaa alueen vihreän ytimen, joka tuo ajallista kerroksellisuutta alueelle. Niittyalueille sopii hyvin kaupunkiviljely, joka tukee alueiden säilymistä avoimena. Päiväkodin ja koulun piha-alueet suunnitellaan avoimeen kulttuurimaisemaan sopivina osasina, esim. viljelypalstoin, niityin ja jalopuuistutuksin. Samoin kaupunkivillojen vehreät etupihat tukevat Fastbölen vehreyttä.

Kuvat: Referenssikuvia Tikkurilan keskustan tiiviiltä korttelipihalta, aukio puineen ja penkkeineen Korson Kotkanpesä -puistosta sekä kadunvarsi-istutuksia värikkäine, kukkivine kasveineen. Kuvat Eeva Eitsi ja Seija Tulonen.

Julkisten katu- ja aukiotilojen kaupunkivihreä sekä tonttien vehreys tukee verkostomaista viherrakennetta ja tuo urbaanin kontrastin jokiluonnon ja Fastbölen kylämaiseman vehreydelle. Katu- ja aukiotiloissa tuetaan myös hulevesien viivytystä ohjaamalla niitä istutuksille ja aukioita korostaviin hulevesiaiheisiin. Vehreät puistot, katutilat, reitit ja aukiot sekä baanayhteys kannustavat kestävään liikkumiseen alueella.

Referenssikuva: Pihan istutuskumpare syksyisine puineen. Kuva Eeva Eitsi.

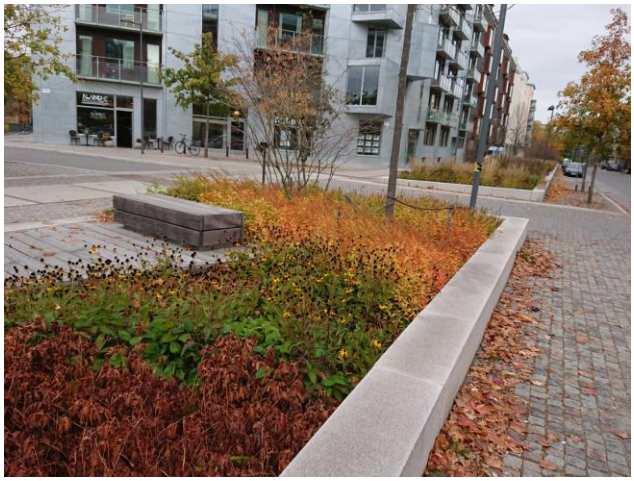
Vihertehokkuus-menetelmä ohjaa sopeutumaan ilmastonmuutoksen ääreytyviin olosuhteisiin. Etenkin nykyisellä tehdasalueella läpäisevä ja kasvullinen maaperä tulee lisääntymään puistojen, maavaraisten yhteispihojen, kasvikattojen ja hulevesien viivytysmahdollisuuksien kautta. Myös pysäköintitalojen katot hyödynnetään osin kasvikattoina. Alueella on perusteltua nostaa vihertehokkuuden tavoitetasoja, koska ollaan ekologisen yhteyden vieressä sekä arvokkaassa vehreässä kulttuuriympäristössä. Näin myös entisestä tehdasalueesta saadaan vehreä ja hulevesiä paremmin läpäisevä alue.

Yhteispihat suunnitellaan monikäyttöisiksi, jotta ne olisivat pitkäikäisiä. Kasvullinen maa lisääntyy, kun asfaltoitu pinta muuttuu maanvaraiseksi. Rakennusten kattovesiä ohjataan pihakasvillisuuden käyttöön painanteisiin, altaisiin tai kaivoihin, mikä mahdollistaa pihapuuhastelun yhdessä ja tukee yhteisöllisyyttä.

Hulevesien hallinnassa Väritehtaan alueella tärkeää on viivytyksen lisäksi Keravanjokeen johdettavien hulevesien laadullinen hallinta. Hulevesiä hallitaan kortteleissa ja tonteilla maanvaraisilla piha-alueilla, kasvikatoilla sekä puisto- ja niittyalueilla, kaduilla ja aukioilla. Hulevesien viivytysaiheet korostavat, monipuolistavat ja elävöittävät puistoja ja aukiotiloja. Hulevesiratkaisuissa tavoitellaan luontopohjaisia ja kasvillisuuspintaisia ratkaisuja, jolloin ne lisäävät luonnon monimuotoisuutta. Heidehofinoja otetaan osaksi julkista kaupunkitilaa. Väritehtaan alueen tulevat tulvareitit otetaan huomioon, samoin painanteiden ja niskaojien tarve. Keravanjoen tulviin varaudutaan tulvapuistolla.

Referenssikuvat: Monipuolisia istutuksia sadepuutarhoineen ja pihan ja kadun kalusteita. Kuvat Eeva Eitsi ja Taina Tuominen.

Referenssikuva: Kattovesiä voi kerätä pihakaivoon, josta niitä voi käyttää viljelysten kasteluun. Kuva Eeva Eitsi.

Kiertotaloutta ja hiilinielua voidaan viheralueilla tukea mm. paikallisen kasvullisen pintamaan ja maaperän sekä biohiilen käytöllä kasvualustoissa ja viheralueiden täytöissä. Kattovesiä kerätään kasteluvedeksi erityisesti kaupunkiviljelyn tarpeisiin.

Kestävyys ja toteutettavuus

Monipuolisesti kestävä asuin- ja työpaikkaympäristö

TAVOITTEET (hyväksytty kaupunkiympäristölautakunnassa 12.10.2021, § 9)

• Ratkaisun tulee edistää yhteisöllisyyttä ja alueen vahvan identiteetin muodostumista.

• Väritehtaan alueella tulee tarkastella elinkaarikestävyyttä, energiatehokkuutta ja hiilineutraaliutta.

• Alueen kokonaisratkaisu on innovatiivinen, mutta myös taloudellisesti ja teknisesti perusteltu ja toteuttamiseen kannustava.

• Alueen tulee olla kaavoitettavissa ja toteutettavissa vaiheittain, mutta muodostaa silti yhtenäinen kaupunkikeskustan osa.

Kaavarungon suunnitteluperiaatteet

1. Varaudutaan 3500–4500 asukkaaseen ja 2500–3000 työpaikkaan.
2. Syvennetään alueen identiteettiä jokirantaan, Fastbölen kylään ja teolliseen historiaan tukeutuen.
3. Hyödynnetään alueen nykyisiä positiivisia kontrasteja; urbaani ja luonto, vanha ja uusi.
4. Edistetään kiertotaloutta sekä energiatehokkaita, vähäpäästöisiä, vähähiilisiä ja/tai hiiltä sitovia ratkaisuja rakennuksissa, rakennusrungoissa ja muussa rakentamisessa.
5. Varaudutaan äärevöityvään säähän.
6. Alue on ympärivuorokautinen ja yhteisöllisyyteen kannustava; laadukas julkisen tilan verkko, monipuoliset talotyypit ja työpaikkarakenne rikastavat ja elävöittävät kaupungin osaa.
7. Yleiskaavan A/TP-alueen maankäytöstä 25 % on muuta kuin asumista ja kaupungin tuottamia palveluja
8. Suunnitellaan rikas kattomaailma ja aktiivinen katutaso: pääreittien varsiin liike- ja toimitiloja sekä asukkaiden kerhotiloja, asuntokaduille ensimmäisen kerroksen omaovisia asuntoja.
9. Tavoitellaan keskustamaista kaupunkikuvaa, jossa naapuritalojen julkisivumateriaalit eroavat toisistaan. Pitkät julkisivut jaksotetaan sisään- ja ulosvedoin, värein, aukotuksin ja erilaisin pintakäsittelyin.
10. Julkisivujen materiaalimaailma on laadukasta ja kestävää, kuten tiiltä, rapattua tiiltä, harkkoa, puuta, kierrätettyä metallia tai lasia.
11. Alue on kestävän liikkumisen aluetta; kehitetään sujuvia kävely- ja pyöräilyyhteyksiä erityisesti joukkoliikenteen pysäkeille ja asemalle.
12. Suunnitellaan vuorottaiskäyttöisiä pysäköintilaitoksia ja integroidaan niihin muuta toimintaa.
13. Suunnitellaan viherverkosto maiseman ominaispiirteisiin ja kulttuuriympäristöön tukeutuen.
14. Lisätään alueen maanvaraista pintaa nykyisestä yhteispihojen, puistojen ja aukioiden avulla.
15. Käytetään hulevettä julkisten kaupunkitilojen näyttävänä elementtinä.

Alue tukeutuu olemassa olevaan maisemaan ja muinaismuistokylään, Fastbölen kylään. Asuin- ja työpaikka-alueen muodostaa ”neljä kylää”, joista jokaisella on oma värinsä. Teollisen ajan rakennuksista osa säilyy ja tukee juurevan alueen kehitty-

mistä. Joki, Fastbölen kylä ja teollinen historia muodostavat vahvan kolmikon, jotka tukevat alueen identiteetin rakentumista. Rakennetun ja luonnon kontrastit tuovat persoonaa, samoin vanhan ja uuden kohtaaminen. Yhteisöllisyyttä tukevat kortteleiden yhteispihat, jotka ovat koko korttelin käytössä. Sadevesiä kerätään kasvillisuuden ja viljelysten käyttöön, mikä antaa mahdollisuuden puuhata yhdessä.

Alue rakentuu vaiheittain. Ensimmäisessä vaiheessa rakentuvat nyt rakentamattomat Väritehtaan alueet. Seuraavaksi joen mutkan ympäristö ja vasta viimeisessä vaiheessa nykyisen tehtaan alue. Nyt Heurekan pysäköintialueena toimivan alueen rakentaminen toteutunee samoihin aikoihin viimeisen vaiheen kanssa.

Aikajänne rakentumiselle on 2025–2050 ja siitäkin eteenpäin. Vaiheistuksen vuoksi väliaikaiset käytöt ovat mahdollisuus alueella. Tällaisia voi olla esim. väliaikainen kauppa tai väliaikaiset toiminnot rakennuksissa, joita ei käytetä, mutta jotka myöhemmin puretaan.

Alue rakentuu kestäväksi. Rakennukset ovat energiatehokkaita. Alueelle tarkastellaan alueellista energiajärjestelmää, joka tukeutuu päästöttömään energiaan. Lisäksi katoille voidaan sijoittaa aurinkokeräimiä.

Kiertotalouden huomioiminen niin vanhojen rakennusten säilyttämisessä kuin uusien suunnittelussa antaa oman pohjansa alueidentiteetin kehittymiselle. Energiantuotannon muuttuessa koko ajan päästöttömämmäksi, korostuvat nyt materiaalien vähäpäästöisyys ja hiilen sidonta. Materiaalit ovat pitkäikäisiä ja aitoja, laadukkaita ja kestäviä.

Rakennusten tulee olla elinkaareltaan pitkäikäisiä. Rungot saa rakentaa hyvin vapaasti eri materiaaleista, mutta materiaalien tulee olla vähäpäästöisiä, hiiltä sitovia tai kierrätettyä materiaalia, esimerkiksi vähäpäästöistä betonia tai harkkoja, tiiltä, puuta tai kierrätettyä terästä. Sekundääristen rakenteiden materiaalina suositellaan käytettävän mahdollisimman paljon puuta tai puupohjaisia tuotteita, jotta saadaan sidottua hiiltä mahdollisimman paljon. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi julkisivuverhousta, sisustusta tai sisätiloja jakavia, ei-kantavia seiniä.

Rakennusten elinkaaresta tulee suunnitella kiertotaloutta tukevaa. Osansa tähän tuovat säilytettävät teollisen toiminnan aikana rakennetut rakennukset. Kiertotalouden edistäminen tarkoittaa myös uusien rakennusten mahdollisimman pitkää ikää, korjattavuutta ja huollettavuutta, muunneltavuutta ja monikäyttöisyyttä. Rakennusten elinkaaren päättyessä materiaalien ja rakenteiden ehjänä purkaminen ja jatkohyödyntäminen korkealla jalostusasteella on tavoiteltavaa. Rakennusten vähäaineisuus tukee helppoa kierrätettävyyttä. Raaka-aineiden vähentyessä globaalisti tulee käyttää mahdollisimman paljon joko uusiutuvia materiaaleja tai kierrätettyjä materiaaleja. Betonin osalta on tavoiteltavaa käyttää pääosin vähäpäästöistä betonia.

Rakennusten ja alueiden suunnittelussa tulee huolellisesti varautua muuttuvaan ilmastoon ja tehdä resilienttejä ratkaisuja. Ääreytyvä sää aiheuttaa esimerkiksi ajoittaisia kovempia tuulenpuuskia ja lisääntyviä sateita sekä kaupunkirakenteen ylikuumenemista, mikä pitää huomioida kokonais- ja rakenneratkaisuissa sekä varaamalla riittävästi viilentävää kasvillisuutta ja hulevesiä imeyttäviä pintoja.

Planetaarinen suunnittelu ottaa huomioon päästövähennykset, materiaaliset rajoitteet, luontokadon, lämpenemisen, sateisuuden ja tuulisuuden. Päästöt eivät ole laskeneet riittävästi. Paikallisesti vaikutetaan vain vähän, mutta silti on tehtävä mahdollisimman paljon. Tämän vuoksi rakentamisessa tulee suosia vähäpäästöisiä ja hiiltä sitovia materiaaleja. Vähämateriaalisuus tukee materiaalien säästämistä ja käyttää mahdollisimman paljon kierrätettyjä, kierrätettäviä tai uusiutuvia materiaaleja. Luontokatoon vastataan lisäämällä kasvullisen maan määrää ja istuttamalla pihat ja hoidetut puistot monipuolisella kasvillisuudella. Sateisuuden ja tuulisuuden voi huomioida rakenteissa ja detaljiikassa. Rakentamisen sijoittuminen jo rakennetun infran ääreen ja lähelle joukkoliikenneyhteyksiä vähentää päästöjä, sillä uutta tulee rakentaa vähemmän ja liikkumisen voi hoitaa kestävästi.

Ekologisen kestävyyden rinnalla alueen sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä on pyritty kehittämään. Sekoittunut rakenne mahdollistaa asumisen ja työnteon samalla alueella. Rakenne myös tukee alueen elinvoimaisuutta mahdollisimman monena vuorokauden aikana. Työpaikkoja löytyy niin toimisto-, liike- kuin kivijalkatiloista. Kaupungin palveluista alueelta löytyy ainakin kaksi päiväkotia ja koulu. Asuntojen hallintamuotojakauma on monipuolinen ja mahdollisimman moni löytää itselleen sopivan tavan asua. Rakennustyypit ovat monipuolisia. Osallisuutta tukevat asuinkerrostalojen yhteistilat ja yhteiskäyttöiset pihat, joissa voi puuhastella yhdessä turvallisesti. Porttikongit pihoille ovat tunnistettavia niihin integroidun taiteen myötä ja ne tuovat persoonallisuutta kortteleihin. Alueen runsaat puistot tukevat virkistäytymistä ja hyvinvointia ja niiden monipuolinen palvelutarjonta mahdollistaa erilaisia harrastuksia. Liikkumisympäristö on mahdollisimman turvallinen - merkittävä osa kaduista onkin kävely- ja pyöräilykatuja. Ratikkapysäkeille ja Tikkurilan asemalle on sujuvat yhteydet.

<u>Hankkeen taloudesta</u>
Taloudellinen kestävyys rakentuu ekologisen ja sosiaalisen/kulttuurisen kestävyyden pohjalle. Alueen sijainti on ensiluokkainen Vantaan kaupunkirakenteessa. Se on arvioitu maankäyttömaksujen osalta tuottoisaksi erityisesti pohjoisosan osalta. Alue on arvioitu hyväksi myös kunnallis- kiinteistö- ja yhteisöverotuottojen näkökulmasta. Myös hankkeelle se on kannattava investointi. Kaupunki on laatinut alueen taloustarkasteluja. Alla on kooste tarkastelujen päätelmistä.

Maankäytön uudistuminen ja tehostuminen nostaa alueen arvoa huomattavasti. Kaavarunkoalue on laaja ja sen rakentuminen on vaiheittaista. Nykyiset toiminnot saattavat jatkua vielä pitkäänkin. Uudet käyttötarkoitukset ovat monipuolisia, asumisen lisäksi alueelle tulee runsaasti työpaikkoja sekä palveluja. Vanhoista säilytettävistä tehdasrakennuksista voimaa saavan alueen identiteetti on vahva ja ympäristö viihtyisä, mikä lisää alueen houkuttelevuutta ja sitä kautta arvoa. Myös Tikkurilan keskustan ja juna-aseman läheisyys lisäävät alueen arvoa ja houkuttelevuutta.

Olemassa oleva kunnallistekniikka ei palvele sellaisenaan uutta maankäyttöä, minkä vuoksi kaavarungon mukainen maankäyttö vaatii paljon investointeja kunnallistekniseen verkostoon. Uudella maankäytöllä tavoitellaan keskustamaista ympäristöä, jossa pääpaino on kävelyllä, pyöräilyllä ja joukkoliikenteellä. Kävely- ja pyöräilyalueiden pintamateriaalit ja kalusteet nostavat tyypillisesti katurakentamisen kustannuksia asfalttipintaisiin ilman kalusteita toteutettuun autotiehen verrattuna. Keskustamainen jalankulkuympäristö on sijaintinsa puolesta kuitenkin hyvin perusteltua ja se mahdollistaa toisaalta tehokkaan maankäytön, joka lisää kaupungin tuloja.

Katualueet ovat leveitä ja sisältävät myös leveitä katuvihreän alueita, mikä vähentää rakentamiseen käytettävää maapinta-alaa. Toisaalta vehreät katualueet voidaan nähdä vetovoimatekijänä, joka nostaa alueen houkuttelevuutta ja siten myös arvoa. Keravanjoen yli on ajateltu kahta siltaa, jotka palvelevat toteutuessaan laajempaa aluetta. Aluetta halkovaa pääkatua Kuninkaalantietä siirretään, jotta alueen läpi kulkeva pääjätevesiviemäri suoja-alueineen sijoittuu katualueelle ja haittaa rakentamisen alueita mahdollisimman vähän. Vesihuollon ja kaukolämmön johtoja rakennetaan lisää ja olevia maanalaisia johtoja joudutaan myös siirtämään.

Alueen osin huono maaperä nostaa niin infrarakentamisen, kuin rakennusten rakennuskustannuksia. Vaikka alueella olevia katuja ja katupohjia voidaan jossain määrin hyödyntää, voidaan alueen infrarakentamista verrata uuden alueen rakentamiseen. Maaperä, infrarakentamisessa tavoiteltava korkea laatu ja laajat katu-, kävelykatu- ja aukioalueet nostavat infrarakentamisen kustannuksia merkittävästi. Toisaalta esitetty katuverkko ja laadukkaat julkiset tilat mahdollistavat alueelle kaavaillun rakentamisen volyymin. Infrarakentamisen kustannukset kerrosalaan suhteutettuna ovat kerrostalovaltaisten alueiden yläpäätä, mutta pientalovaltaisiin alueisiin verrattuna kerrosalaan suhteutetut kunnallistekniikan rakentamiskustannukset ovat kuitenkin merkittävästi vähäisemmät. Korkeahko infrarakentamisen hinta selittyy pääosin paikoin erittäin hankalilla maaperäolosuhteilla. Rakentamisen vaiheittaisuus ja pitkä aikajänne tarkoittaa sitä, että kaupungin myyntitulot ja maankäyttösopimusmaksut realisoituvat vaiheittain vuosien aikajänteellä. Myös infrarakentamisen kustannukset porrastuvat vaiheistuksen mukaisesti. Heikoin maaperä sijoittuu suunnitelmassa viimeiseen vaiheeseen, mikä osaltaan siirtää kustannuksia hankkeen viimeiseen vaiheeseen.

Kunnallistekninen yleissuunnitelma

WSP on laatinut kaavarunkotyön yhteydessä Kunnallisteknisen yleissuunnitelman, jossa tarkasteltiin alueen katuverkko ja vesihuollon suunnitelma. Katuverkon oleellisimmat poikkileikkaukset löytyvät sivulta 16. Katuverkko on pehmeä ruutukaava, jossa Kuninkaalantie on alueen läpi kulkeva yhteys ja muu alueesta on ulkosyöttöistä. Merkittävä osa alueen kaduista on pihakatuja, joissa vain huoltoajo on sallittu. Kävelijän ja pyöräilijän näkökulma korostuu.

Vesihuollon suunnitelmassa on tarkasteltu alueen vesi, jätevesi- ja hulevesihuolto. Suunnitelmassa on huomioitu alueen vaiheittainen toteuttaminen siten, että kukin alue tukeutuu aikaisemmin toteutettuihin mahdollisuuksiin. Täten esimerkiksi viimeiseksi toteutuvan kylän läpi ei kulje ensimmäisten kylien vesihuoltoa toteutuksen ensimmäisissä vaiheissa.

Vuorovaikutus

Väritehtaan alueen kaavarungon OAS-vaiheeseen saatiin 13 palautetta. Tämän lisäksi järjestettiin internetpohjainen kysely, johon saatiin 345 vastaajaa.

OAS:n mielipiteet tiiviisti

Tieto OASista julkaistiin Vantaan Sanomissa 16.6.2021. OAS oli nähtävillä 16.6.-16.8.2021. Mielipiteitä saatiin 13 kappaletta. Mielipiteet on tiivistetty alle.

Yksityinen mielipiteenantaja toivoo, että tutkittaisiin puistokaupunki vaihtoehto, joka ottaa huomioon kulttuuriperinnön ja kaavamuutosalueen suuren koon. Pääkaupunkiseudulla ei ole yhtenäistä puistokaupunkia, joten tässä voisi tutkia puistopuukaupunkia, joka tukeutuu Tikkurilan keskustan palveluihin. Jokirannan vihervyöhyke on oikea valinta. Joen vihervyöhykkeen lisäksi alue voitaisiin rajata viherkäytävällä, joka yhdistää Heidehofin laakson ja Heurekan viheralueet. Fastbölen kylä säilytettäisiin kulttuurikeskustana ja Helsinggård siirrettäisiin tänne. Kulttuurikeskustaan voisi lisätä palveluita uusiin tai vanhoihin rakennuksiin. Alueen kulmaan sopisi maauimala lähelle kaukolämpölaitosta ja liikenneyhteyksiä. Heurekan alueelle pitäisi säilyttää laajenemisalue ja sen yhteyteen sopisi Luonnontieteellinen museo. Muut alueet rakennettaisiin puistokaupungiksi yhden talon tai paritalon puurakennuksina, energiaomavaraisiksi ja ympäristöystävällisiksi. Tulevaisuuden ratkaisujen toteuttaminen vaatii rohkeutta ja kaukonäköisyyttä, mutta tämä alue antaa siihen mahdollisuuden.
Yksityinen mielipiteenantaja toivoo, että kaavarunkoalueen sisällä säilyisi mahdollisimman paljon puistomaisuutta ja lenkkeilyreittejä. Alueen lähellä asuu paljon lapsiperheitä ja toiveena on leikkipuisto, mikä lisäisi yhteisöllisyyttä.
Yksityinen taloyhtiö antoi mielipiteensä, jonka mukaan lähtötiedoissa on tuotu hyvin esille alueen kulttuuriperintö ja viheralueet. On tärkeää, että viheralueet ja viherkäytävät säilyvät. Joenranta ja Påkaksenpuisto ovat suosittuja keskustan läheisiä viheralueita. On tärkeää, että kevyen liikenteen väylät Kuninkaalasta Tikkurilan keskustaan ovat toimivat ja tuvalliset. Rakentamisesta toivotaan kevyempää ja joenrantaan soveltuvaa verrattuna radan länsipuoliseen keskustaan.
Dickursby Ungdomsförening r.f. antoi mielipiteensä. Sen mukaan yksi Tikkurilan seudun uniikeista alueista rakentuu Helsinggårdin ympäristöön: Vernissa, joki, Helsinggård, avoimet puistonäkymät Gjutarsin suuntaan. Aluetta kehystävät vanhat suuret puut ja sillä on täysin oma ilmapiirinsä Tikkurilan keskustan vieressä. Alue ei edes häiritse liikennettä. Järjestö on toiminut vuodesta 1896, täyttää 125 vuotta. Järjestötalo on maamerkki alueella ja kuohuu toiminnasta. Viikoittaisia kävijöitä on satoja. Kiinteistöön kuuluu myös päiväkoti. Kiinteistö tarvitsee huoltoajoyhteydet. Kaikki liikenne Tikkurilan suuntaan kulkee kapeaa ja mutkikasta Kuninkaalantietä ja sillan yli. Kun alue kasvaa, tulee liikenteestä haasteellista. Yhteys Tikkurilantielle ja Jokiniemenkadulle on tarpeellinen. Vernissatehtaan ja Markusaksenpuiston välinen kulttuurialue on Tikkurilan hienoin kokonaisuus, ja viimeinen, joka on jäljellä. Se on keidas kaikille ja sitä voitaisiin hyödyntää merkittävästi enemmän kaupungin kulttuuri ja vapa-ajanviettotoimintoja varten. Helsinggård tulee säilyttää sellaisenaan. Miljöö on tärkeä, käytetty ja läheisyyteen ei tulisi rakentaa näkymiä ja auringonvaloa estäviä korkeita rakennuksia. Rakennusten tulisi olla korkeintaan kaksi kerrosta korkeita. Vähintään niiden ei pitäisi olla nykyisen rakennustyylin mukaisia, ilman luonnetta. Vesihuolto on yhteinen Väritehtaan kanssa ja sitä tulee tarkastella kaavoituksen ja rakennustöiden yhteydessä. Vantaan karttapalvelussa ja OASin sivulla

on virhe, jonka mukaan alueella on seurakuntatalo, oikea sana on nuorisoseurantalo.

Fingridillä ja **Caruna**lla ei ollut kommentoitavaa, sillä alueella ei ole heidän verkkojaan.
Tiedekeskus Heurekan mukaan heidän toimintansa kannalta on keskeistä, että nykyinen radan itäpuolinen parkkialue säilyy käytössään. Heurekan vieraista pääosa saapuu autolla ja alue pysäköintiin on toimintaedellytys.
Helsingin kaupunki näkee Tikkurilan alueen kehityksen positiivisena koko seudun näkökulmasta. Elinvoimainen Tikkurila tukee myös pohjoisen ja koillisen Helsingin kehitystä ja vähentää segregaation uhkaa. Väritehtaan alue on sijainniltaan ja saavutettavuudeltaan erinomainen ja kehittäminen monipuolisena, sekoittuneena alueena on hyvä lähtökohta.
Alue liittyy Helsingin puolella asuntovaltaiseen alueeseen, seudulliseen virkistysyhteyteen ja baanaan. Jokivarsi on tärkeä poikittainen viheryhteys ja vetovoimainen kulttuuriympäristö ja virkistysalue. Ala-Tikkurilan pientaloalueet säilyvät, niiden kautta ei tule suunnitella ajoneuvoliikennettä Helsingin puolelle. Kävelyn ja pyöräilyn reitistö on hyvä tehdä yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa. Baana on Helsingin suunnitelmissa radan itäpuolella ja vastaava yhteys on Vantaan yleiskaavassa. Reitin jatkon osoittaminen Tikkurilaan ja edelleen muuhun seudun pyörätieverkkoon on tärkeää.
HSY:n mukaan maankäytön muutokset ja vesihuoltojärjestelmä tulee suunnitella yhteistyössä HSY:n kanssa. Uuden vesihuollon tarve kustannuksineen sekä tilavarauksen putkille ja laitteille tulee huomioida.
Vantaan Energia Sähköverkot Oy:n maakaapeleiden sijainti tulee huomioida ja tarpeita tulee tarkastella asemakaavatöiden yhteydessä. Alueen tehostaminen tarkoittaa vaikutuksia muuntamo- ja kaapelointitarpeisiin. Mikäli kaapeleita tulee siirtää, toimitaan Vantaan kaupungin ja Vantaan Energia Oy:n 20.7.1993 yhteistyösopimuksen mukaisesti. **Vantaan Energia Oy**:n kaukolämpöputket sijaitsevat alueella. Jos niitä tulee siirtää, toimitaan yhteistyösopimuksen mukaisesti.
Senaatin mukaan on oleellista huomioida niin Säteilyturvakeskuksen kuin Keskusrikospoliisin ja Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen edellyttämän viranomaisten erityisvaatimukset ja mahdolliset vaikutukset suunnittelualueen ratkaisuihin.
Vantaan kaupunginmuseo antoi mielipiteen rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman ja arkeologisen kulttuuriperinnön osalta. Alueella sijaitsee muinaismuistolailla (295/1963) suojeltu keskiaikaisperäinen, historiallinen kyläntontti Fastböle (Kuninkaala). Historiallisiin lähteisiin Fastböle ilmestyy 1540. Se on merkitty Samuel Broteruksen piirtämälle kartalle (1708). Tuolloin paikalla oli neljä tilaa: Konungs, Oredder, Giutars ja Marcussas. Tonttimaa on säilynyt käytössä nykypäivään saakka. Kylä on Vantaalla harvinainen raittikylä. Aluetta suunnitellessa olisi mahdollisuus hyödyntää sen historiaa. Esimerkiksi rakentaa keskiaikakorttelin puistoineen. Historiasta saa myös aiheita nimistöön, rakennuksiin ja taiteeseen.
Alueella sijaitsee monia kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennusperintökohteita. Osa rakennuskannasta on inventoitu ja suojeltu asemakaavalla. 1960-luvulta lähtien olevaa rakennuskantaa ei ole suojeltu. Kaavarunkotyön yhteydessä tulee tehdä riittävät selvitykset, joiden perusteella voidaan tunnistaa ja huomioida merkittävät kohteet. Arvojen tunnistaminen on tärkeää kaavarunkotyön yhteydessä, sillä se toimii asemakaavamuutosten pohjana.
VÄYLÄ antoi mielipiteen rautateiden näkökulmasta. Pasila-Kerava rataosalla tulee varautua kahteen lisäraiteeseen (yhteensä kuuteen raiteeseen). Vaihtoehtona on Lentorata. Kaavarungon suunnittelualueen kohdalla selvityksen mukaiset lisäraiteet

sijoittuvat raiteiden molemmille puolille. Pasila-Kerava –radan aluevarausselvityksen mukaiset raidevaraukset tulee huomioida ja turvata tulevaisuutta ajatellen. Raideliikenteen mahdolliset melu-, runkomelu- ja tärinähaitat tulee huomioida. Melun ja tärinän torjunnassa tulee huomioida ennaltaehkäisy sijoitusratkaisuin. Riittävät selvitykset ja määräykset haittojen torjumiseksi tulee tehdä kaavatyön yhteydessä. Melun osalta on noudatettava Valtioneuvoston päätöksen (993/1992) ohjearvoja. Lisäksi on huomioitava maksimimelutaso ELYn oppaan Melun- ja tärinäntorjunta maankäytön suunnittelussa (2/2013) mukaisesti. Runkomelun osalta tulee huomioida VTT:n Maaliikenteen aiheuttaman runkomelun arviointi (VTT 2468) ja suositus raja-arvosta. Tärinä tulee huomioida (VTT 2278) Suositus liikennetärinän mittaamisesta ja luokituksesta mukaisesti. Melu- tärinä ja runkomelu tulee huomioida, selvittää ja ehkäistä kaavamerkinnöin tai määräyksin.

Nettikyselyn tulosten tiivis kuvaus

Internet-pohjainen kysely Väritehtaan alueen suunnittelusta järjestettiin 10.12.2021-10.1.2022 Osallistuva Vantaa -alustalla. Kyselyyn vastasi 345 vastaajaa. Kysymykset olivat monivalinta-, avovastaus ja karttatehtäviä.
Vastaajista 64 % asui Tikkurilassa, 19 % muualla Vantaalla, loput seudulla tai muualla Suomessa. Suosituinta kysely oli 31–50-vuotiaiden ryhmässä (55 %). Alueessa kiinnosti harrastaminen ja virkistäytyminen (31 %), asuminen (23 %) ja asioiminen (20 %). Kyselyssä oli 5 teemaa, kokonaisidea, asuminen, työ ja palvelut, puistot ja jokiranta sekä liikkuminen.
Kokonaisidea oli monivalintatehtävä, jossa sai valita yhden, toivettaan, parhaiten vastaavan vaihtoehdon. 27 % äänesti ”vehreää puistokaupunkia ulkoilualueineen”. Toiseksi tuli ”Moderni ruukkialue, joka yhdistää uutta ja vanhaa” (20 %). Kolmas toivotuista oli ”Taiteen ja tieteen kulttuurikaupunginosa” (18 %). Myös oman ideansa sai antaa avovastaustehtävässä. Tuloksena oli yhdistelmiä annetuista ideoista, rakennusperinnön erityistä huomioimista, erialaisia teemoja, kuten jokiranta, ideoita rakentamisen mittakaavasta, puiston ja urheilun mahdollisuuksia, sekä saunan ja maauimalan ehdottavia ratkaisuja. Muutama toivoi alueen säilyttämistä sellaisena kuin se nyt on.
Asumisessa kiinnosti omistusasuminen (25 %), loft-asunnot (22 %) ja pientaloasuminen kylämiljöössä (19 %). Myös tähän monivalintatehtävään sai vastata avovalintaosioissa, ja siellä ehdotettiin erilaisia asumisen laatuja, kuten ekologista rakentamista, pientaloja, palveluasuntoja, Kartanonkoskea esimerkiksi sekä yksittäisiä teemoja, kuten taiteilijoiden tiloja, vanhaan miljöön huomioimista ja palveluiden ja aktiviteettien aluetta. Moni kirjoitti, että ei halua asumista alueelle.
Työn tekemisessä ja palveluissa kiinnosti kahvilat (24 %), ravintolat (15 %) ja päivittäistavarakauppa (13 %). Avovastauksissa nousivat esiin ranta ja virkistys, kaupunkitilat, iso kauppa, ja urheilu. Muutama vastaus toivoi, että alue ei muutu.
Puistot ja jokiranta -teemassa suosituinta oli pääsy veden äärelle (21 %), luonnonmukaiset ympäristöt (16 %) ja kattavat ulkoilureitistöt (11,5 %). Avovastauksissa jokirantaan ja puistoihin toivottiin aktiviteetteja ja urheilua, mm. tanssilavaa, piknikpaikkoja, tekonurmea ja soutuvenevuokraamoa. Maauimala oli mainittu useasti, myös saunoja toivottiin. Joki nähtiin voimavarana ja sen huoliteltua ylläpitoa toivottiin. Kulttuuri, nykyisten puistojen ja jokirannan säilyminen, sopiva liikkuminen alueella nousivat myös. Koirapuistoa alueelle ei haluttu. Myös saunaravintolaa ei toivottu.
Liikkuminen oli viimeinen teema, karttatehtävässä piirrettiin olemassa olevia ja tarvittavia yhteyksiä. Olemassa olevissa korostuivat Kuninkaaalantie, Vanha Kunin-

kaalantie, jokiranta ja puistoakseli rautatiesillalta kohti Heidehofia. Uusissa yhteyksissä toivottiin yhteyksiä nykyisen tehdasalueen läpi sekä Kuninkaalantien sillalta suoremmin kohti Heidehofia.
Teemojen lisäksi kyselyn lopussa oli avovastausmahdollisuus kaikille muille ajatuksille. Tilaa oli 200 merkkiä. Niissä toivottiin kulttuuria ja vapaa-aikaa, mm. kohtaamispaikkoja, ideoitiin ilmapiiriä esim. Suomen upeinta koskipuistoa ja maalaismaista kyläntunnelmaa. Historia osana kehitystä oli monessa vastauksessa, toivottiin, että vanhasta tehdasmiljööstä säästyisi osa myös uudelle alueelle. Lukuisa vastaus sopi teeman Ei-alle. Ei raskasta teollisuutta, ei kerrostaloja, ei vuokrataloja, ei tornitaloja. Korkeasta rakentamisesta oli monta mielipidettä, osa kannatta, osa toivoi, että niitä ei tulisi. Asumisen laatuja oli hahmoteltu, mm. luonnonläheinen, kohtuuhintainen, laadukasta, matala, ei täyteen. Liikkumisesta oli kirjoitettu, jalankulkijaystävällinen, autoiluvapaa. Puistoja ja virkistystä toivottiin, luontoa ja rauhoittumismahdollisuuksia, jokivarsireitti tärkeä. Urheilua nostettiin esiin, mm. tekonurmikenttä, maauimala, joen syvä uimapaikka ”vastavirta-allas”, frisbeegolfrata. Lisäksi oli muutamia yksittäisiä ideoita, mm. päiväkodin ja koulun hyödyntämistä luontomaisemista.

Vaikutusten arviointi

Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön
Suunnitelma mahdollistaa 3500–4500 uutta asukasta alueelle. Alue jatkaa Tikkurilan keskustan kaupunkirakennetta kaakkoiseen suuntaan ja poistaa tehtaan estevaikutusta kaupunkirakenteessa. Asukasmäärä mahdollistaa paikallisten lähipalvelujen rakentumisen alueelle. Asukkaita palvelevat päiväkodit ja koulu sijoittuvat alueelle. Työpaikkatavoite on 2500–3000. Sekoittunut kaupunkirakenne tukee aktiivisen alueen kehittymistä. Runsaat virkistysympäristöt tukevat aktiivisen elämäntavan kehittymistä. Rikas kulttuuriperintö sitoo alueen sen historiaan ja antaa alueelle vahvat juuret. Rakentaminen mahdollistaa autoriippumattoman elämän, koska alue sijaitsee hyvien raideliikenneyhteyksien äärellä.

Vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon
Rakennettava alue on pääosin täyttömaata ja vaikutukset luonnonmaaperään ovat vähäiset. Rakennukset tulee paaluttaa, sillä alueen maaperä on syvemmältä savea. Keravanjoki on ekologinen yhteys ja yhteyttä on levennetty 10 metrillä tehdasalueen tontilta sen itäreunassa. Tämä parantaa eliölajien mahdollisuutta liikkua käytävässä, joka kulkee rakennetun ympäristön keskellä. Hulevesiä hallitaan julkisessa tilassa ja kerätään katoilta maanvaraisten pihojen kastelemiseen, mikä tukee yhteisöllisyyttä ja auttaa käsittelemään hulevedet paikallisesti.
Rakentaminen jo rakennetun infran ääreen vähentää uuden infran rakentamistarpeita, mutta koska muutos on suuri, tulee johto- ja kaapelilinjoja siirtää ja uusia rakentaa. Uuden rakentamisen vähäpäästöiset ja hiiltä sitovat rakennusmateriaalit tukevat ilmastokriisin hillintää osaltaan. Säilytettävät rakennukset ovat esimerkki kiertotaloudesta. Runsas luonnonympäristö auttaa sopeutumaan luonnonilmiöihin, lisää varjostusvaikutuksia ja imee satanutta ja sulanutta vettä.

<u>KILVA-arviointi</u>
Kaavan ilmastovaikutusten arviointityökalu KILVA on kehitetty Pirkanmaan ELY-keskuksessa ympäristöministeriön tuella. Sen avulla voi tunnistaa ja arvioida kaavan ilmastovaikutuksia. Työkalun tuloksena on laadittu tarkistuslista kaavan vah-

vuuksista ja puutteista. Työkalussa on neljä kokonaisuutta: 1 luonnonvarojen käytön minimointi, 2 kestävän elämäntavan mahdollistaminen, 3 kulutuksen päästöjen minimointi ja 4 ilmastonmuutoksen aiheuttamiin riskeihin varautuminen. Alle on koottu KILVAn mukaiset Väritehtaan alueen kaavarungon vahvuudet ja heikkoudet.
Pääosa työkalun tuloksista osoittautuivat kaavan vahvuuksiksi. Lisääntyvä liikkuminen oli ainoa heikkous, ja liikkumista pyritäänkin ohjaamaan raideliikenteeseen sekä kävelyä ja pyöräilyä suosivaksi.
Työkalun tuloksissa kaavan vahvuuksia on olemassa olevan hyödyntäminen ja uuden toteuttaminen resurssiviisaasti: alue lisää asumisen yhdyskuntarakennetta, mutta muutos tehdään brownfield-alueelle, joten se ei laajenna yhdyskuntarakennetta vaan muuttaa ja tiivistää sitä. Hiilinielujen ja hiilivarastojen turvaaminen ja lisääminen sekä hiilen säilyminen tulevassa rakenteessa mahdollistuu maaperän mahdollisimman vähäisellä muokkauksella sekä mahdollisimman monen puun säilymisellä sekä maanvaraisten pihojen avulla; osin asfaltoitu alue muuttuu osin kasvulliseksi maaksi. Keravanjoen ekologista yhteyttä on levennetty joen itäosuudella 10 metrillä ja yhteys on jatkuva. Osa uudesta rakentamisesta on puuta ja puun käyttöön esim. sisustuksessa kannustetaan.
Suunnitelman heikkous on liikkumistarpeen lisääntyminen ja tiheä katuverkko. Asukasmäärä kasvaa, joten tätä ei voi ehkäistä, mutta liikkumisen voi ohjata kestävään kulkumuotoon: Kulkumuotojakaumat painottuvat kestäväksi, kun sijaitaan raideliikenteen äärellä ja sujuvoitetaan kävelyn ja pyöräilyn mahdollisuudet. Kävelyn ja pyöräilyn reitit ovat loogisia ja asemalle sekä ratikan pysäkeille on hyvät yhteydet. Autoriippumaton elämä on mahdollista alueella. Monipuoliset toiminnot ja alueen elettävyys sekoittuneena rakenteena mahdollistavat myös kestäviä ratkaisuja.
Suunnitelma säilyttää olemassa olevaa rakennuskantaa ja ajatellut materiaalivalinnat ovat pääosin ilmastokestäviä: kierrätettyjä tai vähäpäästöisiä. Rakennusten monikäyttöisyys ja muuntojoustavuus on elinkaarikestävää. Virkistysympäristö on runsasta ja ympäristöhaitat on minimoitu rakentamisen keinoin. Alueen äänimaailma on jo valmiiksi hyvä ja rauhallinen.
Alueen energiatehokkuutta on alustavasti ajateltu. Alueen uusiutuvan energian tuotantopotentiaali jatkoselvitetään ja rakentaminen ohjataan energiatehokkaaksi.
Ilmastonmuutokselle herkät ominaispiirteet on kartoitettu; jokiranta, vallitsevaan tuulensuuntaan avautuvat julkisivut (lounas) sekä alavat kohdat, joihin kertyy hulevettä. Jokirantaa on levennetty itäpuolelta, rakenteet ohjataan viistosateita kestäviksi ja hulevesille on varattu painanteita yleisiltä alueilta. Katupoikkileikkauksissa on tilaa talven lumelle.

Vaikutukset kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin

Rakentamisen seurauksena osa alueen yksittäisistä arvopuista menetetään. Jokirannan luontoympäristö säilyy ja sitä levennetään, jolloin ekologinen yhteys vahvistuu. Joen jokivuollesimpukat on kartoitettu, mutta uusien siltojen myötä siltakohdat tulee erikseen tarkastella. Heurekan pysäköintialueen jalavissa elävät perhoset kärsivät rakentamisesta, mutta osan säilyttämisellä, osan jalavista mahdollisella siirtämisellä tai uusien istuttamisella tätä voi korvata. Fastbölen vehreä tontti- ja puistoympäristö on osa lajiston elinympäristöä, joka säilyy. Tonttien yhteispihojen monipuolinen kasvillisuus tukee luonnon monimuotoisuutta. Viherympäristö ja reitit ovat jatkuvia, mikä tukee kasvi- ja eläinlajien kulkemista/kulkeutumista.

Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen

Alueen rakentuminen muuttaa ympäristöä teollisuusalueesta asumisen ja työpaikkojen keskustamaiseksi alueeksi. Tikkurilan keskustan kaakkoinen kainalo täydentyy kantakaupunkimaisella rakenteella ja lisää asumista, työpaikkoja ja palveluita alueelle.

Alueen rakentaminen on taloudellisesti houkuttelevaa. Alue on arvioitu maankäyttömaksujen osalta tuottoisaksi erityisesti pohjoisosan osalta. Alue on arvioitu hyväksi myös kunnallis-, kiinteistö- ja yhteisöverotuottojen näkökulmasta.

Alueen energia on todennäköisesti alueellista ja vähäpäästöistä, sen suunnittelu on toistaiseksi kesken.

Liikkuminen lisääntyy alueella, koska asukkaista ja työpaikkoja sijoittuu hyvien liikenneyhteyksien ääreen. Vaikka alue on joukkoliikenteen palveluiden äärellä, on se myös autoliikenteellä erittäin hyvin saavutettavissa. Liikenteen tarkasteluissa mallinnettiin alueen liikenteellistä toimivuutta. Eteläosassa Heidehofintien ruuhka-ajan toimivuus on erittäin hyvä ja uusi maankäyttö ei vaikuta merkittävästi liikenteelliseen toimivuuteen. Pohjoisosan toimivuus ruuhka-aikoina on pääosin hyvä. Tikkurilan pääsuunnan, missä välityskyky voi joutua koetukselle, liikennettä voidaan säädellä liikennevalo-ohjauksella.

Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

Kaupunkikuva muuttuu teollisuusympäristöstä asumisen ja työpaikkojen alueeksi. Pääosin enintään kuusikerroksinen rakenne on inhimillinen, ihmisen mittakaavainen. Muutama kaksitoistakerroksinen nosto erottuu kaupunkirakenteessa. Pehmeä modernismi ja lainaukset teollisesta rakentamisesta tuovat ilmeikkyyttä arkkitehtuuriin, samoin kuin rikas kattomaailma.

Kantakaupunkimainen alue laajenee. Suurmaisemassa alue on osa jokirannan laaksoa, joka keskeltä aluettaan nousee paikallisesti. Etelässä aluetta reunustaa nouseva maasto. Rakenne sijoittuu maltillisesti tämän ja joen väliin. Alueella on kuusi kulttuuriperintökohdetta sen teollisuusalueella. Näistä neljä säilyy. Lisäksi on arvioitu, että teollisuusalueen näyttävä MonicolorBox-rakennus voisi säilyä, vaikka se ei ole rakennusperintökohde. Muu osa teollisesta rakentamisesta menetetään rakentamisen alta. Kulttuuriympäristöselvityksen mukaan niillä on käyttöarvoa, joka menetetään. Kuninkaalanmäen historiallinen kyläkokonaisuus säilyy. Päiväkotien pihat sijoittuvat osin tai kokonaan Fastbölen muinaismuistoalueelle ja niitä tarkastellaan kaivauksin. Kajoamiseen on Museoviraston suostumus.

Vaikutukset elinkeinoelämän toimivan kilpailun kehittymiseen.

Alueen rakentuminen lisää elinkeinoelämän toimivaa kilpailua sinne sijoittuvien työpaikkojen myötä. Parhaassa tapauksessa se täydentää Tikkurilan keskustan kokonaisuutta ja saa voimaa siltä. Jokiniemen kampus on uusi koulutus- ja työpaikka-alue Väritehtaan alueen läheisyydessä ja hedelmällinen yhteistyö tämän alueen kanssa on mahdollisuus.

LÄHTÖTIEDOT

Kaavarunkoalueen sijainti ja yhteydet

Kaavarunkoalue on noin puolen kilometrin päässä Tikkurilan rautatieasemalta. Se rajautuu etelässä Taostiehen, Kuninkaalantiehen, Markusaksenpuistoon sekä Heidehofintiehen. Idässä alue rajautuu Jokiniemenkatuun sekä Keravanjokeen ja pohjoisessa Tikkurilantiehen. Lännessä alue rajautuu päärataan.

Kaavarunkoalue sijoittuu Tikkurilan keskustan yhteyteen. Tikkurilan keskusta-alue tiivistyy tulevaisuudessa myös rautatieaseman itäpuolelle. Kaavarunkoalueen pohjoispuolen jo rakentunut 1990-luvun toimisto- ja asuinkortteli muodostaa kaavarunkoalueelle pohjoisen julkisivun ja sitoo sen osaksi Tikkurilan keskustaa.

Jokiniemen koelaitoksen alue sijaitsee kaavarunkoalueen koillispuolella, Keravanjoen toisella puolella. Se on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, jonka vyöhyke ulottuu kaavarunkoalueen itäiseen jokivarteen. Koelaitoksen alue on valtion perustaman maatalouden tutkimus- ja koelaitoksen alue, joka on kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokas kokonaisuus. Alueeseen kuuluu rakennettua ympäristöä sekä Keravanjoen varren peltoaukeita. Alueella sijaitsee sekä jugend- että funktionalismin tyylisuunnan rakennuksia.
Jokiniemen koelaitoksen länsipuolella, lähempänä kaavarunkoaluetta on keskusrikospoliisin toimitilat sekä säteilyturvakeskuksen uudet toimitilat. Nämä valtionomisteiset toimitilatontit ovat muutoksessa.

Kaavarunkoalueesta itään on toistaiseksi rakentumaton Hakkilan alueen joenvarsi, jonka takana on asutusta ja teollisuutta. Vantaan uusi yleiskaava 2020 mahdollistaa tämän alueen tarkastelun asumisen ja työpaikkarakentamisen kehittämiseen pidemmällä aikavälillä.

Heidehofin pientaloalue sijaitsee kaavarunkoalueen eteläpuolella, Heidehofin puiston takana. Heidehof on rakentunut Heidehof-nimisen kantatilan entisille maille 1900-luvun alkupuolelta lähtien. Alue sijaitsee mäkisessä maastossa sen rinteillä. Alueen rakennuskanta on eri-ikäistä pientaloasutusta.
Heidehofintien länsipuolella, kaavarunkoalueen eteläpuolella, on teollisuusrakennustontti, jonka alue on esitetty yleiskaavassa asumisen ja työpaikkojen (A/TP) alueeksi, ja sen vieressä radanvarren pieni asuinalue, joka on rakentunut pääosin 1980–90-luvuilla. Lisäksi alueella on säilynyt muutama vanhempi rakennus. Rakennuskanta on pientaloja ja pienkerrostaloja. Lännessä kaavarunkoalue rajautuu päärataan. Päärata on junarata, joka kuljettaa junaliikennettä Suomeen. Tikkurilan rautatieasema kävelymatkan päässä kaavarunkoalueesta on Suomen kolmanneksi vilkkain asema.

Pääradan ja kaavarunkoalueen länsipuolella on Vantaan suosituin vierailukohde, tiedekeskus Heureka. Se on vuoden 1985 arkkitehtikaavarungon tulos, jonka voittivat Mikko Heikkinen, Markku Komonen ja Lauri Anttila ehdotuksellaan ”Heureka”. Tiedekeskus Heurekaan liittyy myös puistomainen joenvarsi, joka on suosittu virkistysympäristö. Tulevaisuudessa joenvarren virkistysvyöhykkeen on tarkoitus yhdistyä radan itäpuoliseen joenvarteen ja kaavarunkoalueelle nykyistä paremmin, kun rautatiesillan alle rakennetaan jokivarren kävely-yhteydet.

Alueen historia

Tikkurilan kylä löytyy Ruotsin vallan aikaisesta Kuninkaan kartastosta 1700-luvulta. Se sijaitsi Pohjoismaiden merkittävimmän maantieyhteyden, Kuninkaantien, läheisyydessä Keravanjoen rannalla. Nykyisen Tikkurilan keskustan alueella tie noudatteli Tikkurilantien linjausta. Alue sijaitsi vesi- ja jääteiden, Kuninkaantien sekä Hämeeseen johtavan keskiaikaisen tien risteyksissä. Suomen suurruhtinaskunnan aikana vuonna 1862 rakennettiin rautatie ja Tikkurilan pysäkki, joka vauhditti alueen kehitystä. Punatiilinen Tikkurilan rautatieasema onkin Suomen vanhin tiilinen asemarakennus. Rautatie toi alueelle teollisuutta, kauppoja ja asutusta. 1860-luvulta lähtien alueella toimi mm. vernissa ja väritehdas, joka on sijainnut Keravanjoen molemmin puolin. Tikkurilan alue on historiassaan ollut osa Helsingin pitäjää (1300->), Helsingin maalaiskuntaa (1865->), Vantaan kauppalaa (1972) ja lopulta Vantaan kaupunkia (1974). Alue on rakentunut useassa vaiheessa ja sen rakennuskanta on uudistunut aina edellistä tehokkaammalla rakentamisella.

Tikkurilasta tuli Vantaan hallinnollinen keskus vuonna 1946, jonka jälkeen on rakennettu mm. nykyään suojeltu Kaupungintalo. Ensimmäisiä kerros-taloalueita rakennettiin 1950-luvulla, ja asuinrakentaminen jatkui 1960- ja 70-luvuilla. 1960-luvulla rakennettiin Kehä III, mikä parani alueen saavutettavuutta entisestään. Toimitilarakentaminen väritti 1980- ja 90-lukuja, mutta 2000-luvulla asuntorakentaminen taas lisääntyi. 2015 valmistui kehärata lentokenttäyhteyksineen ja Tikkurilan kaavarunko 2015 mahdollisti alueen tiivistymisen entistä tehokkaampana. Kaupungin tiivistyessä julki-set viheralueet ovat jääneet melko pieniksi. Uudet keskustapuistot, kuten Kirjastopuisto ja Jokirannan puistot, kertovat viheralueiden arvostuksesta ja niiden kehittämisen tarpeesta tiivistyvässä kaupunkirakenteessa.

Yrityksen historia ja toiminta alueella

Nykyisin Tikkurila Oyj -nimellä tunnettu yhtiö perustettiin vuonna 1862 Keravanjoen varteen lähestulkoon samaan paikkaan, jossa se toimii edelleen. Toiminta käynnistyi pellavansiementen käytöstä: niistä puristettiin rehua karjalle ja pellavaöljyä hyödynnettiin sellaisenaan pintakäsittelyyn. Vuonna 1867 käynnistettiin vernissankeitto ja vuonna 1919 maalien ja lakkojen teollinen valmistus. 1960-luvulla väritehtaan toiminta laajeni sävytysteknologiaan. Vanhoista tuotantorakennuksista on jäljellä vernissatehdas.

Tikkurila Oyj on toiminut Vantaan Tikkurilassa alueella perustamisestaan eli vuodesta 1862 lähtien. Alueella sijaitsevat kaikki yhtiön Suomen toiminnot. Tikkurilan kaupunginosan keskusta-alue ja asutus ovat laajentuneet vuosien saatossa yhtiön tuotantolaitosten läheisyyteen, eikä sijainti ole välttämättä enää kaikilta osin optimaalinen nykyisen kaltaiselle teolliselle toiminnalle.

Tikkurila Oyj suunnittelee Tikkurilassa sijaitsevien toimintojensa ja tehdasalueensa laajempaa vaiheittaista kehittämistä. Yhtiö on jo vuonna 2019 siirtänyt pääkonttorinsa uuteen toimipisteeseen tehdasalueen lähistöllä aiemman pääkonttorirakennuksen sisäilmaongelmista johtuen. Aiemman pääkonttorin kanssa samalla alueella erillisessä rakennuksessa toimivat yhtiön tutkimus- ja tuotekehitys sekä alueella sijaitsevat tuotantolaitokset ja koulutuskeskus jatkavat toistaiseksi toimintaansa normaalisti nykyisillä paikoillaan. 1960-luvulla toteutetun pääkonttorirakennuksen alkuperäinen osa ja 1980-luvulla toteutetut tutkimus- ja

tuotekehitysrakennukset ovat kaupungin museon tunnistamia rakennusperintökohteita. Yhtiö selvittää parhaillaan Suomen tuotannon mahdollista uudelleensijoittamista osana laajempaa tuotantoverkostonsa optimointihanketta. Toimintojen uudelleensijoittamisesta ei ole päätöksiä ja tuotanto jatkuu toistaiseksi nykyisissä yksiköissä aluekehitysvaiheen III alueella.

Yhtiön omistuspohjassa tapahtui muutos kesällä 2021, kun PPG Industries, Inc. toteutti vapaaehtoisen suositellun ostotarjouksen Tikkurilan kaikista osakkeista. Omistuspohjassa toteutuneella muutoksella ei ole ollut vaikutusta toimintojen sijoittumista koskeviin suunnitelmiin.

Teollisuustoiminta on lähtötilanteessa keskittyneenä suunnittelualueen koillis- ja itäosiin. Lisätietoa tehtaan rakennuksista ja niiden käytöstä löytyy tarvittaessa Tikkurila Oyj:n rakennushistoriaselvityksestä (Amark / Anna-Maria Reijonen (31.1.2018)).

Kaupunkikuva ja rakenne

Valtakunnallisesti arvokkaat rakennetun kulttuuriympäristön kohteet (RKY)

Tikkurilan asema sijoittuu kilpailualueen lähiympäristöön, sen luoteispuolelle ja on yksi Vantaan valtakunnallisesti arvokkaista rakennetun kulttuuriympäristön kohteista. Tikkurilan rautatieaseman punatiilinen uusrenessanssirakennus edustaa maamme varhaisinta, ennen tyyppipiirustuksia syntynyttä asema-arkkitehtuuria. Se kuuluu Helsinki – Hämeenlinna -radan alkuperäisten asemarakennusten joukkoon. Asemarakennus on rautateiden ensimmäisen rakennussuunnittelijan, arkkitehti C.A. Edelfeltin käsialaa vuodelta 1861 ja suunnittelijansa ainoa säilynyt tiilinen asema. Asema sijaitsee rautatien, historiallisen Suuren Rantatien linjan ja Keravanjoen risteyskohdassa. Asemarakennuksessa toimii nykyisin Vantaan kaupunginmuseo.

Suuri Rantatie sijoittuu kilpailualueen selvitysalueelle ja on Hämeen Härkätien ohella Suomen tärkein historiallinen maantielinjaus. Keskiaikainen tie on yhdistänyt Turkua ja Viipuria, ja suuri osa reitistä on edelleen käytössä. Yleiskaavan (2020) mukaan tien linjaus säilytetään tai palautetaan kävellen, pyöräillen tai ratsain kuljettavaksi aina kun mahdollista. Siellä, missä linjaus on katkennut, suunnitellaan tieosuuksia yhdistäviä kulkuväyliä. Jatkosuunnittelussa on tutkittava tien linjauksen ja sitä rajaavien historialliseen tiemiljööseen liittyvien rakennusten ja rakenteiden sekä miljöössä merkittävän kulttuurikasvillisuuden säilyttäminen. Uusi rakentaminen tai ympäristörakentaminen liitetään tieympäristöön sen kulttuurihistoriallisia ominaispiirteitä korostaen.

Kilpailualueen itäpuolelle sijoittuva Jokiniemen koelaitoksen alue on edustava esimerkki valtiovallan perustamasta maatalouden edistämiseksi rakennetusta tutkimus- ja koelaitoksesta. Usealta vuosikymmeneltä periytyvä rakennettu ympäristö on kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokas kokonaisuus. Rakennuskannan vanhin kerros muodostuu 1900-luvun alussa rakennetuista jugendhenkisistä laboratoriorakennuksista ja samanikäisistä punatiilisistä karjatalousrakennuksista. Alueen nuoremmat rakennukset ovat 1920–1960-luvuilla rakennettuja laitosrakennuksia sekä henkilökunnan asuinrakennuksia.

Maakunnallisesti arvokas Tikkurilan kulttuurimaisema
Tikkurilan kulttuurimaiseman maakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön on rajattu Keravanjoen maisemaan keskeisesti liittyvät Kuninkaalan kylä, Tikkurilan rautatieasema, Tikkurilan väritehtaan ja tekstiilitehtaan jokivarressa sijaitsevaa rakennuskantaa sekä Jokiniemen koelaitos rakennuksineen ja viljelymaineen.

Kulttuurimaisema yleiskaavassa
Keravanjoen varsi Tikkurilassa on historiallisesti, kaupunkikuvallisesti, maisemallisesti ja virkistyskäytön kannalta arvokas kulttuurimaisema ja ajallisesti monikerroksinen. Tikkurilan koski on vanha myllypaikka ja Kuninkaalan kylän tilojen rakennuskantaa on säilynyt 1700-luvun lopulta lähtien. Rautatien rakentaminen mahdollisti teollistumisen ja maamerkkeinä maisemassa ovat säilyneet vanha rautatieasema (nyk. kaupunginmuseo), monitoimitalona toimiva Vernissa, Tikkurilan silkki sekä Tikkurilan väritehtaan jokivarressa sijaitsevaa vanhempaa rakennuskantaa. Uudempaa kerrosta edustaa Heureka kivipuistoineen ja siltoineen. Maatalouden tutkimuskeskus kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön (Jokiniemen koelaitos).

Kaupunki on kasvanut kiinni Kuninkaalan kylän (Fastböle) vanhaan keskukseen. Kylä rakennuksineen, pihapiireineen, kylänraitteineen ja niittyineen on maisemallisesti ja kyläkuvallisesti arvokas. Kylän rakennukset ovat ryhmittyneet kahdelle mäelle. Kylä on eheä, pienipiirteinen ja harmoninen. Kylässä on säilynyt useita 1700- ja 1800-luvun rakennuksia. Påkas on mäellä, jonka rinteen jalopuuvaltainen metsä luo kauniin reunan

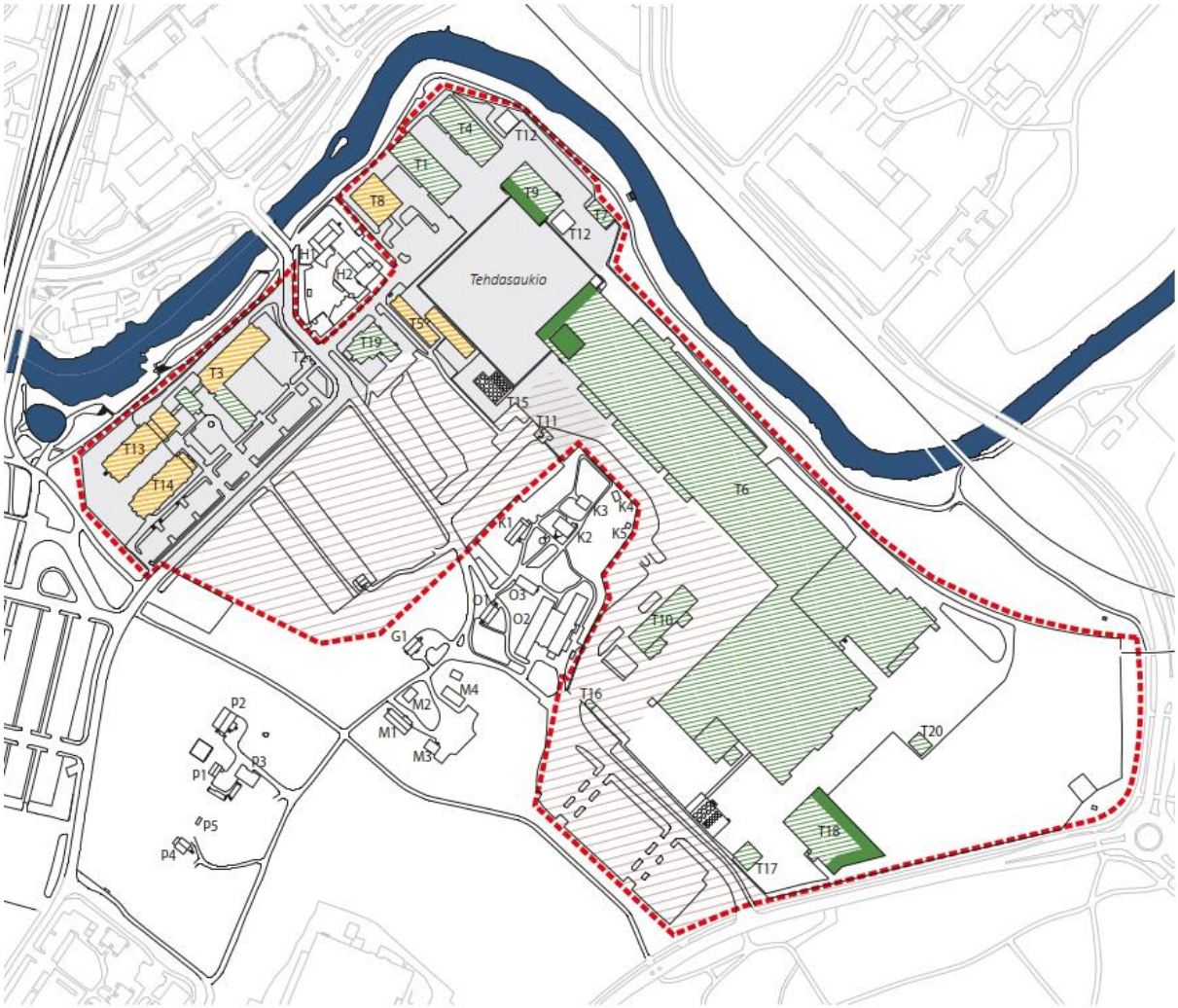
Tikkurilan sisääntulomaisemassa. Påkasta ympäröi Vantaalla harvinainen kiviaita. (Vantaan kulttuurimaisemaselvitys 2005)

Arkeologia

Kilpailualueella sijaitsee muinaismuistolailla (295/1963) suojeltu keskiaikaisperäinen historiallinen kylätontti Fastböle (Kuninkaala) (mj. rek. nro 1000001734). Kylän loppupääte -böle tarkoittaa uudisraivausta. Fastböle on luultavasti eriytynyt emäkylästään Dickursby joskus keskiajan saatossa. Historiallisiin lähteisiin Fastböle ilmaantuu vuonna 1540. Fastbölen tontti on merkitty Samuel Broteruksen vuonna 1708 piirtämälle kartalle. Paikalla oli tuolloin neljää tilaa: Konungs, Oredder, Giutars ja Marcussas.

Fastbölen tonttimaa on säilynyt käytössä nykypäivään saakka ja tilojen lähiympäristö ei ole muuttunut vuosisatojen saatossa merkittävästi. Fastböle on Vantaan oloissa harvinainen Helsingin pitäjän kirkonkylän kaltainen raittikylä, jossa talot sijaitsevat kylän läpi kulkevan raitin varrella. Talojen välissä on säilynyt niitty- ja peltoalueita, jotka ovat nykyisin puistoalueita.
Fastbölen kylän Konungsin tilalla on vaikuttanut Suomen historian suurnimiä, kuten 1700-luvun jälkipuoliskolla elänyt Gustav Mauritz Armfelt sekä presidentti J.K. Paasikivi.

Rakennusperintö

Inventointiin perustuva luokitus:

- R2 Kulttuurihistoriallisesti merkittävä / ehdotettu arvo
- Käyttöarvoa sisältävä rakennus (perustuu nykytilanteeseen, T3 laajennus ei käytössä)
- Kaupunkikuvallisesti merkittävä kohta
- Teollisuushistoriallisesti merkittävä alue
- Alue, jonka kehitystä tulee tarkastella kyläympäristöön sopeutuen
- Teollisuusalueen inventointiraja

Väritehtaan alueen kaavarunkotyön tueksi teetettiin kulttuuriympäristöselvitys, jonka laati Arkkitehdit Freese & Schulman. Siinä käytiin läpi alueen historiaa ja koko teollisen alueen rakennuskanta ”laki rakennusperinnön suojelemisesta” (4.6.2010/498) -mukaisia arvoja tarkastellen.

Teollisen rakennuskannan joukosta erottui kuusi rakennusta, joista neljä on suunniteltu säilytettäväksi. Lisäksi tarkastellaan MonicolorBox-nimisen rakennuksen säilyttämistä sen kaupunkikuvallisten arvojen vuoksi, vaikka se ei erottunut rakennusperintökohteeksi.

Rakennusperintökohteiksi osoittautuivat entinen päärakennus (T3), 1950-luvun muuntamo (T2) vanha puusepän verstas (T5), somistamo (T8) ja laboratoriorakennukset (T13 ja T14). Rakennukset näkyvät kuvassa keltaisella. Lisäksi alueelta tunnistettiin Fastbölen kylää ympäröivä alue, jota tulee tarkastella ympäristöön sopeutuen.

Kaavarunkoalueella sijaitsee monia kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennusperintökohteita. Osa vanhemmasta Kuninkaalan kylätontin rakennuskannasta on jo inventoitu ja suojeltu asemakaavalla.
Suojelukysymyksiä tullaan tarkastelemaan tarkemmin alueen tulevan asemakaavoituksen yhteydessä. Kaavarunkokarttaan on merkitty rakennusperintökohteet ja suojellut rakennukset.

Asuminen ja väestö

Alueella ei ole ollut asutusta Fastbölen asutuskauden ja Tikkurilan Väritehtaan alueelta puretun rivitaloasutuksen jälkeen.

Työ

Alue on tähän asti toiminut työpaikka-alueena tai kaavoitettuna reservinä yleisten toimintojen alueelle (Heurekan parkkipaikka). Teollisuustonteilla on toiminut Tikkurila Oyj, nykyään PPG Industriesin omistama yritys.

Liikenne

Alueen läpi kulkee Kuninkaalantie, jota pitkin kulkee myös bussit. Vanha Kuninkaalantien johtaa Fastbölen kylän läpi ja on historiallinen katulinjaus ja osittain rakennusperintökohde. Tehdasalueelle on portit pohjoisesta ja etelästä ja alueella liikkuminen ei ole ollut avoin yleisölle.

Viheralueet ja hulevedet

Viheralueet

Jokivarsi on tärkeä ja vehreä virkistysalue reitteineen. Jokivartta on kehitetty ja kunnostettu viime vuosina Jokirannan maisema-arkkitehtikilpailun voittajaehdotuksen pohjalta. Uusimpina puistoina on valmistuneet Vernissanranta ja Väritehtaanranta -puistokokonaisuudet. Tikkurilan koski virtaa vuolaana padon osittaisen purun jälkeen ja muodostaa miellyttävän äänimaiseman. Kosken rannoilla on uusia reittejä ja oleskelutasanteita sekä maisemalampi, jossa hulevesiä hallitaan myös laadullisesti.

Alueen keskellä on maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti merkittävä Kuninkaalan (Fastbölen) kylänmäki niittyineen. Påkaksenpelto ja Markusaksen puisto ovat niittyalueita. Uusi baanayhteys kulkee niiden vieressä. Yleiskaavassa on esitetty virkistysalueyhteystarve Kuninkaalan kylältä koilliseen jokirantaan. Påkaksen tila sijoittuu Påkaksenpuistoon, maisemallisesti ja kaupunkikuvallisesti keskeiselle

mäkialueelle, jota puustoinen rinne rajaa länteen. Arvoalueilla kasvaa komeita arvopuita, kuten tammia ja muita jalopuita.

Hulevedet
Keravanjoen lisäksi myös hulevesiverkostossa voi esiintyä tulvia. Vantaan kaupungin Hulevesiohjelma on päivitetty ja hyväksytty kaupungin valtuustossa vuonna 2023. Hulevesiohjelma tavoittelee hulevesien kokonaisvaltaista hallintaa. Ohjelma määrittelee hulevesien hallintaa edistävät periaatteet sekä välittää tietoa asiasta. Sen mukaan hulevedet käsitellään ja hyödynnetään ensisijaisesti syntypaikallaan. Mikäli tämä ei ole mahdollista, johdetaan hulevedet pois syntypaikaltaan suodattavalla ja hidastavalla järjestelmällä. Ja jos tämä ei ole mahdollista, vedet johdetaan putkessa yleisten alueiden hidastus- ja viivytysalueille ennen vesistöön johtamista. Viimeisimpänä vaihtoehtona johdetaan hulevedet viemärissä suoraan vastaanottavaan vesistöön.

Hulevesiohjelman tavoitteena on parantaa hulevesien hallintaa ja vähentää tulvia, parantaa hulevesien laatua ennen vesistöön laskemista, lisätä kaupunkiluonnon monimuotoisuutta, parantaa pohjavesien laatua ja säilyttää pohjavesien korkeustaso. Hulevedet nähdään resurssina ja vesialueiden arvostusta halutaan nostaa. Hulevesiohjelman jälkeen on laadittu Hulevesien hallinnan toimintamalli vuonna 2014. Tämä asiakirja on ohje Vantaalla rakentaville ja rakentamista ohjaaville ja sisältää konkreettisia ratkaisuja hulevesien hallintaan.

Pohjavesi
Pohjaveden pinta on vaihdellut vuosina 2004–2020 alueen länsireunalla (Heurekalle johtavan alikulun lähellä) tehtyjen mittausten mukaan n. 3,18–3,99 m syvyydellä maanpinnasta. Rakentamisella ei saa alentaa pohjavedenpintaa pysyvästi. Kilpailualue ei sijaitse määritellyllä pohjavesialueella.

Keravanjoki
Keravanjoen vedenpinnan korkeus vaihtelee ja joki tulvii säännöllisesti erityisesti keväällä lumien sulamisen aikana sekä poikkeuksellisten rankkasateiden seurauksena. Viimeisimpiä merkittäviä tulvia on tapahtunut vuonna 2004 ja 1966, jolloin Keravanjoella oli suurtulva. Vuonna 2015 laadittiin Vantaan Tulvaohjelma. Selvityksessä määriteltiin kaupungin tulva-alueet. Tulevasuojelussa varaudutaan pahimpaan tilanteeseen, joka toistuu kerran 250 vuodessa. Tulvakartta on reunaehto suunnittelulle.

Luontotiedot

<u>Keravanjoen ja sen rantavyöhykkeiden muodostama ekologinen käytävä</u>

Keravanjoen varret on rajattu Vantaan ratikan kaavarunkoalueen luontoselvityksessä (Vantaan ratikan luontoselvitys 2020–2021, Koosteraportti, Faunatica 38/2021) arvokkaana ekologisena käytävänä. Keravanjoki on tärkeä koko kaupungin läpi kulkeva pohjoiseteläsuuntainen, maakunnallisesti merkittävä ekologinen yhteys. Jokivarressa on laajojakin joutomaaniittyjä, kosteikkokasvillisuutta, pajukkoa ja tuomitiheikköjä sekä runsaasti lehtipuita kuten koivuja, haapoja, harmaa- ja tervaleppiä, vaahteroita ja pihlajia. Jokivarteen on myös aikoinaan istutettu salavia, joista monet ovat huomattavan kookkaita.
Keravanjokeen on toteutettu kutusoraikkoja.

Luontotyyppikohteet ovat lehtoa

Vantaan ratikan kaavarunkoalueen luontoselvityksessä on rajattu kaksi lehtoaluetta Keravanjoen koillispuoleiselle rantavyöhykkeelle. Rajausperusteena on uhanalainen luontotyyppi ja ekologinen käytävä. Puuston rakenne poikkeaa selvästi luonnonmetsästä. Kohde on vähän heikentynyt tai heikentynyt. Kapealla puustoisella alueella kasvaa mm. tervaleppää, koivua, pihlajaa ja raitaa. Pensaskerroksessa on tuomea, terttuseljaa ja pajuja. Kenttäkerroksessa on kulttuurivaikutusta, lajeina mmm. nokkonen, vuohenputki sekä jättipalsami, joka on vieraslaji.

Linnusto ja lepakot

Vantaan ratikan kaavarunkoalueen luontoselvityksissä selvitettiin myös linnustoa. Huomionarvoisia lajeja kaavarunkoalueella olivat rantasipi, telkkä ja satakieli. Erityistä linnuston kannalta arvokasta aluetta ei Väritehtaan alueelle rajattu. Ratikan selvityksiin kuului myös lepakkoselvitys, mutta kaavarunkoalueelta ei ole lepakoista erityismainintaa.

Vuollejokisimpukka

Keravanjoessa elää uhanlaisia ja tiukasti suojeltuja vuollejokisimpukoita (Keravanjoen sillan ja viemärilinjauksen vuollejokisimpukkaselvitys, Vantaan kaupunki ja HSY 2021, Ramboll & Alleco Oy). Vuollejokisimpukka on suojeltu EU-luontodirektiivillä ja niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen häiritseminen ja heikentäminen on kielletty. Simpukkayksilöt tulee siirtää jokiuomasta uuteen soveltuvaan paikkaan, mikäli vesirakentamisesta voi aiheutua simpukoille haittaa. Siirtoon tulee olla poikkeuslupa.

Puuhyönteiset

Tikkurilan jokirannassa, Heurekan alueella sekä jokirannan eteläpuolelta on tutkittu puuhyönteisiä (Puilla elävien uhanalaisten perhos- ja kovakuoriaislajien selvityksiä Vantaan Tikkurilassa vuonna 2015, Faunatica 2016). Erityisen arvokkaaksi kohteeksi mainittiin Heurekan parkkipaikan jalavikko, jossa elää useita uhanalaisia ja muita huomionarvioisia perhoslajeja. Muita hyönteisten kannalta arvokkaita puulajeja ovat jokirannan valkosalavat sekä Kuninkaalantien eteläpuolen poppelit.

Suosituksia luontoarvojen huomioon ottamiseksi jatkosuunnittelussa

Yleiskaavassa on ekologisesta runkoyhteydestä määräys, jossa määritellään, että yhteyden tulee turvata eliölajien liikkumista ja luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Ekologisen verkoston jatkuvuus tulee turvata. Yhteyden hoidossa, käytössä ja yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon luontoarvot, kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot ja varmistaa, että ekologinen yhteys säilyy tai kehittyy luonnon olosuhteiltaan monipuolisena ja mahdollisimman leveänä.
Uusien kevyenliikenteensiltojen sijoittamisessa ja rakentamisessa tulee ottaa huomioon lehtoaluerajaukset, vuollejokisimpukat sekä kutusoraikot.
Asemakaavavaiheessa tulisi ottaa huomioon radan itäpuolen jalavat ja niihin liittyvän lajiston selviäminen. Mahdollisuuksien mukaan tulisi pyrkiä säilyttämään muitakin hyönteisten kannalta arvokkaita puuyksilöitä.
Pyritään huomioimaan lintujen pesimäaika rakentamisessa.

Ympäristöhäiriöt

Maaperän pilaantuneisuus

Tikkurila Oyj:n teollisuusalueella on ollut toimintaa, joka on saattanut vaikuttaa maaperään sitä pilaavasti. Ennen alueen asemakaavoitusta ja rakentamista alueen maaperän pilaantuneisuus tulee tarkistaa ja maaperä tarvittaessa puhdistaa.

Onnettomuusvaaralliset kohteet

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ylläpitää valtakunnallista listausta onnettomuusvaarallisista kohteista, esim. kemikaali- ja räjähdelaitoksista. Näiden laitosten konsultointivyöhykkeellä tapahtuvista kaavoitusmuutoksista tai merkittävämmästä rakentamisesta on pyydettävä lausunto Tukesilta ja pelastusviranomaiselta. Kuninkaalassa sijaitseva Tikkurila Oyj on Seveso III -direktiivin mukainen turvallisuusselvityslaitos, jonka konsultointivyöhykkeeksi on määritelty 1 km. Laitoksen toiminta ja alueen kehitys tulee yhteensovittaa sen ajan, kun teollisuustoiminta edelleen jatkuu alueella.

Melu

Äänimaisema

Väritehtaan alueen äänimaisema on nykyisellään suhteellisen hyvä erityisesti alueen keskeinen sijainti huomioon ottaen. Alueen kehittyessä tilanne on mahdollista säilyttää harkituin suunnitteluratkaisuin. Rauhallisen äänimaiseman huomioon ottaminen ja kehittäminen osana alueen identiteettiä onkin yksi alueen suunnittelun mahdollisuuksista.

Kuva: Tiemelu LAeq (päivällä 7-22), 2017 ja tiemelu (yöllä 22-7), 2017.

Tie- ja rautatiemelu

Tiemelu on suurinta alueita läpäisevien katujen varsilla. Rakennukset suojaavat takanaan sijaitsevia piha-alueita. Melukartoissa vihreät alueet alittavat ulkotilan ohjearvon Lden 55 dB päivällä, ja yöllä vaaleanvihreä alue alittaa uusien alueiden ohjearvon Lden 45 dB ja sitä kirkkaampi vaaleanvihreä alue vanhojen alueiden oh-

jearvon 50 dB. Tummempi oranssi, punainen ja violetti, eli yli 65 dB:n keskiäänitaso päivällä, edellyttää asuntojen avaamisen myös hiljaisempaan suuntaan.

Rautatiemeluvyöhyke reunustaa Päärataa. Tumman oranssista väristä alkaa radan varren yli 65 dB:n melutasovyöhyke, mikä edellyttää asuntojen avaamisen myös hiljaisempaan suuntaan. Rakennusten sijoittelulla tulee suojata ulko-oleskelutilat siten, että niiden melutaso alittaa päivällä 55 dB ja yöllä 50 dB (vanha alue) tai 45 dB (uusi alue), nämä alueet ovat kartan vihreillä vyöhykkeillä. Yöllä melutaso on vaimeampi, mutta ulko-oleskelutilojen ohjearvo (45 dB ja 50 dB) ylittyy erityisesti kohdissa, joissa vielä ei ole rakentamista. Alueen täydentyessä tulee mahdollinen rakentaminen sijoittaa siten, että ohjearvot täyttyvät. Raideliikenne saattaa aiheuttaa lyhytaikaista voimakasta melua, mikä tulee ottaa kaavoituksessa ja rakentamisessa huomioon. ELY suosittelee mitoitukseksi maksimimelun, joka ei ylitä sisällä öisin toistuvasti 45 dB AFmax tasoa.

Kuva: Rautatiemelu LAeq (päivällä 7-22), 2017 ja yöllä (22-7), 2017.

Tärinä ja runkomelu
Junaliikenteen aiheuttama mahdollinen tärinä ja/tai runkomelu suositellaan huomioimaan alueen rakennusten tarkemmassa suunnittelussa.

Yhdyskuntatekninen huolto

Vesihuoltoverkko
Kilpailualueella on rakennettua vesihuoltoa. Sen lisäksi tulee varautua tuleviin vesihuoltolinjoihin. Alueen läpi kulkee 1200 mm runkojätevesiputki 1960-luvulta. Pieniä muutoksia linjaukseen voidaan tehdä tarvittaessa, mutta pyrkimyksenä on viemärilinjan säilyttäminen nykyisellä paikallaan. Uudet rakennukset ja muut maanpäälliset rakenteet on pidettävä riittävän etäällä vesihuoltolinjoista.

Kaasuverkko

Kaavarunkoalueen välittömässä läheisyydessä sijaitsee Gasgridin hallinnoima kaasuverkon Kuninkaalan paineenvähennysasema, jonka suojaetäisyys A) majoitushuoneistoihin, kokoontumishuoneistoihin, kerrostaloihin ja räjähteitä valmistaviin, varastoiviin tai käyttäviin laitoksiin on 50 metriä. B) Omakoti- ja rivitaloasunnot, työpaikkahuoneistot ja muut kuin asumiseen tarkoitetut asunnot voi sijoittaa 25 metrin etäisyydelle paineenvähennysasemasta. Asemalta lähtee korkeapainelinjaston kaasuputkia etelään Heidehofinpuistoon, pohjoiseen kohti Maarinkunnasta ja Kyytitietä itään. Nämä DN400-putket ovat korkeapaineputkia, joiden suojaetäisyys on A-ryhmän rakennuksiin 16 metriä ja B-ryhmän rakennuksiin 8 metriä.

Maaperä ja rakennettavuus

Kaavarunkoalueen maaperä on monilajista, rakentamiseen soveltuvat alueet pääosin savea (sininen) ja täytemaata (harmaa). Fastbölen kylä on rakentunut hiekkamaalle (keltainen). Påkaksenpuistossa kyläalueen länsireunalla on pieni alue avokalliota (lohenpunainen), ja sen ympärillä moreenia (beige) ja silttiä (lila).

Pohjatutkimusten mukaan pintamaakerroksen alla on syvimmillään n. 17,6 m kerros savea. Savikerros ulottuu syvimmillään n. tasolle -1.3. Savikerroksen alla maaperä vaihtuu siltin, hiekan ja soran kautta kalliopintaa päällystävään moreeniin. Kairaukset ovat ulottuneet n. 0,4–36,65 m syvyydelle maanpinnasta. Syvimmät kairaukset sijaitsevat alueen itäpuolella Jokiniemenkadulla ja Heidehofintiellä. Matalimmat kairaukset sijoittuvat Tikkurilankosken ja Påkaksenpuiston alueelle. Kairaukset ovat päättyneet koko alueella vaihdellen tiiviiseen maakerrokseen, kiveen tai kallioon.

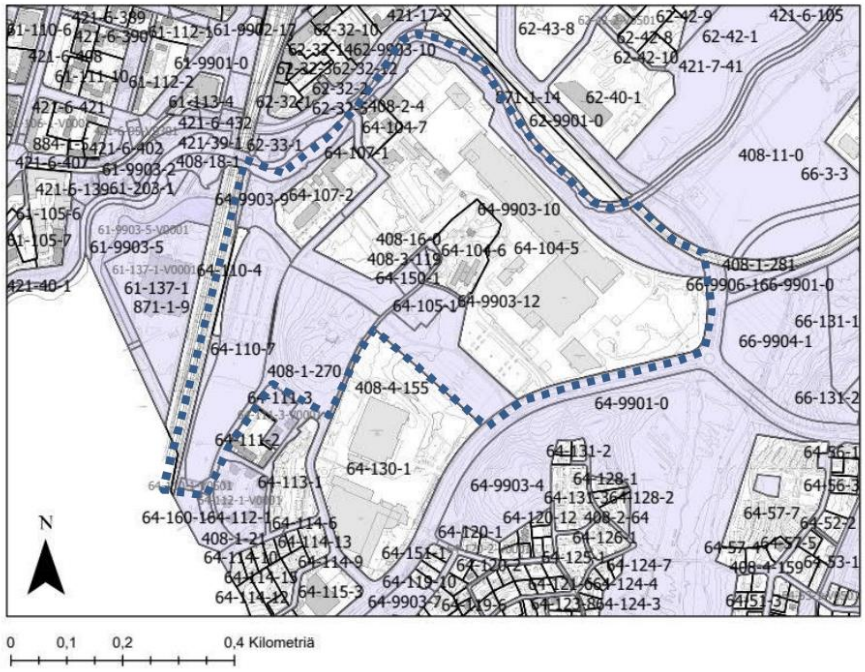
Alustavan arvion mukaan rakennusten suositeltu perustamistapa on paalutus. Kunnallistekniset rakenteet ja liikennöitävät alueet tulee pohjavahvistaa esim. keventämällä.

Kuva: Maalajikartta.

Maanomistus

Kaavarunkoalueesta noin puolet on kaupungin, puolet Tikkurila Oyj:n omistuksessa. Tikkurila Oyj omistaa kiinteistöt 92-64-104-5, 92-64- 107-2 ja 92-64-104-6. Kiinteistön 092-064-0104-0007 omistaa Dickursby Ungdomsförening. Kaupunki omistaa violetilla värillä merkityt alueet.

Kuva: Kaavarunkoalueen maanomistus

SUUNNITTELUTILANNE

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, jotka ensisijaisesti varmistavat valtakunnallisesti merkittäviä asioita maakuntien, kuntien ja valtion viranomaisten toiminnassa. Valtakunnalliset alueiden-
käyttötavoitteet vaikuttavat myös kuntien ja kaupunkien suunnitteluun, sillä kaikessa alueidenkäytössä on edistettävä tavoitteiden toteuttamista.

Uudistetut Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) sisältävät viisi teemaa: ”toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen”, ”terveellinen ja turvallinen ympäristö”, ”tehokas liikennejärjestelmä”, ”elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat” ja ”uusiutumiskykyinen energiahuolto”

Toimivien yhdyskuntien ja kestävän liikkumisen saavuttamisessa on oleellista tukea monikeskuksista ja verkottuvaa rakennetta, joka perustuu hyviin yhteyksiin. Valtakunnallisen liikennejärjestelmän toimivuutta ja taloudellisuutta tulee edistää kehit-

tämällä olemassa olevia yhteyksiä. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö edellyttää sään ääri-ilmiöihin varautumista ja ympäristöhäiriöiden ehkäisemistä. Valtakunnallisesti arvokkaista kulttuuriympäristöistä ja luonnonympäristöistä tulee huolehtia ja ekologisia yhteyksiä säilyttää. Virkistysalueiden riittävyys ja niiden jatkuvuus tulee turvata. Valtakunnallisesti merkittävät energiahuollon voimajohdot ja kaasuputkien kaukokuljettaminen tulee turvata, samoin niiden toteuttamismahdollisuudet ja olemassa olevia käytäviä hyödynnetään. Edellisen lisäksi varaudutaan uusiutuvan energian tuotantoon ja sen edellyttämiin logistisiin ratkaisuihin.

Seudulliset suunnitelmat

Kuvaotteet: Voimassa oleva maakuntakaavojen yhdistelmä ja Uusimaa-kaava 2050

Voimassa olevien maakuntakaavojen yhdistelmä

Voimassa olevien maakuntakaavojen yhdistelmässä 3/2021 kaavarunkoalue on taajamatoimintojen aluetta, joka on merkitty myös tiivistettäväksi alueeksi. Alueen vieritse kulkee päärata. Tikkurilan keskusta on keskustatoimintojen aluetta, punainen neliö. Kaavarunkoaluetta sivuaa ja osin sisältää maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö -alue. Valtakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009) rajautuu suunnittelualueen pohjoisosaan. Alueelle on myös merkitty viheryhteystarve. Pääkaupunkiseudun poikittainen joukkoliikenteen yhteysväli sivuaa aluetta. Alueen eteläpuolelle on merkitty moottoriväylä (Kehä III).

Uusimaa-kaava 2050

“Hyväksyttyjen maakuntakaavojen yhdistelmä” sisältää Uudenmaan 2. vaihe maakuntakaava Östersundomin alueen, Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoimaratkaisun ja Uusimaa-kaavan 2050. Uusimaa-kaava 2050 rakentuu kolmen eri Uudenmaan seudun vaihekaavoista, joista kaavarunkoaluetta koskee Helsingin seudun vaihekaava. Uusimaa-kaavan kokonaisuus hyväksyttiin maakuntavaltuustossa 25.8.2020 ja maakuntahallitus päätti kaavojen voimaantulosta 7.12.2020 ja kaava tuli voimaan 24.9.2021 hallinto-oikeuden hylättyä hyväksymispäätöstä koskeneet valitukset.

Uusimaa-kaavassa 2050 kaavarunkoalue on osoitettu osaksi pääkaupunkiseudun ydinvyöhykettä. Tikkurilan keskus on merkitty keskustatoimintojen alue, keskus -merkinnällä. Kilpailualueen välittömään läheisyyteen on merkitty viheryhteystarve. Kaavarunkoalueen eteläpuolelle sijoittuu valtakunnallisesti merkittävä kaksiajoratainen tie, joka viittaa Kehä III:een. Lisäksi alueen länsipuolella sijaitsee päärata, joukkoliikenteen vaihtopaikka sekä liityntäpysäköintipaikka, joiden merkinnät viittaavat Tikkurilan rautatieasemaan.

Kaavarunkoalueen välittömässä läheisyydessä on kaksi kohdetta, jotka ovat kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeitä kohteita ja alueita. Toinen merkintä viittaa Tikkurilan rautatieasemaan, joka on vuonna 1862 rakennettu, Helsinki-Hämeenlinnan-radan alkuperäinen asemarakennus. Toinen kohde on aluekohde Tikkurilan kulttuurimaisema, joka sisältää maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön, Tikkurilan kulttuurimaiseman, sekä valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön alueen, Jokiniemen koelaitoksen alueen.

Kaavarunkoalueen kaakkoista reunaa sivuten kulkee maakaasun runkoputki, joka on merkitty k-viivalla.

MAL 2023 -suunnitelma

Kuvaote: MAL-suunnitelma 2023, Helsingin seudun kehityskuva vuoteen 2040.

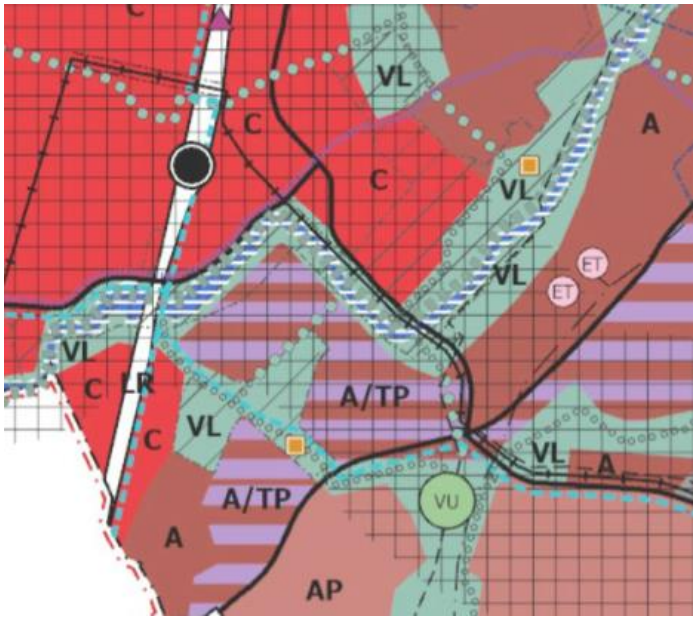

MAL 2023 on suunnitelma Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittämiseksi vuosille 2023–2040/60. Suunnitelma valmistellaan neljän vuoden välein yhteistyössä seudun 14 kunnan ja HSL:n toimesta. Suunnitelmassa määritellään ja priorisoidaan seudullisesti merkittävän maankäytön sijoittumista sekä linjataan kasvua tukevat liikennejärjestelmän kehittämistoimet. Tavoitteena on kuvata seudun yhteinen tahtotila, jonka pohjalta yhdessä toimitaan tavoitetilan saavuttamiseksi. Suunnitelman visiona on, että ”Helsingin seutu on vuonna 2040 Euroopan kestävimmin kasvava ja ihmisläheisin metropolialue” ja päätavoitteina hiilineutraali, hyvinvoiva ja menestyvä Helsingin seutu.

Tikkurila sijoittuu ensisijaiselle maankäytön kehittämisvyöhykkeelle ja yhdyskuntarakenteen tiivistämisen painopistealueelle. Vantaan ratikka on investointiohjelman liikennehanke (2024–2035) ja Tikkurila sen varressa sijaitseva ”monipuolinen keskusta”.

Kaupunkitasoiset kaavat, ohjelmat ja ohjeet

Strategiaohjelma
Vantaan kaupunkistrategia 2022–2023 on Innovaatioiden Vantaa. Vantaan visio on ”Rohkea, rento ja viihtyisä Vantaa on kestävyyden edelläkävijä”. Kaupungin arvot ovat ”Avoimuus, rohkeus, vastuullisuus ja yhteisöllisyys”. Painopisteitä ovat ”taloudellisesti kestävä ja elinvoimainen kaupunki”, ”hyvät asukaslähtöiset palvelut”, ”eriarvoistumisen estäminen”, ”resurssiviisas ja hiilineutraali Vantaa”, ”Kukoistavat kaupunkikeskustat” ja ”Merkityksellistä työtä vaikuttavalla johtamisella”. Kaavarunkotyö vastaa erityisesti kukoistavien kaupunkikeskustojen kehittämiseen, tarjoaa lähipalveluita, tavoittelee kestävyyttä ja estää eriarvoisuutta tarjoamalla monipuolisia asumisen mahdollisuuksia lähellä hyviä joukkoliikenteen yhteyksiä, koulutusta ja keskustan palveluja. Kokonaisratkaisulla etsitään taloudellisesti kestävää ratkaisua.

Kuvaote Vantaan uudesta yleiskaavasta.

Vantaan uusi yleiskaava 2020
Vantaan yleiskaava 2020 on tullut voimaan 11.1.2023. Alle on koottu kilpailualuetta koskevat yleiskaavamerkinnät.

Pääosa kilpailualueesta on Vantaan uudessa yleiskaavassa 2020 osoitettu asumisen ja työpaikkojen alueeksi (A/TP). Osa kilpailualueesta on merkitty kaupunkikeskustan alueeksi (C). Kilpailualueen keskellä on lähivirkistysalue (VL). Kilpailualueen läpi on osoitettu virkistysalueyhteys. Kilpailualueen läpi sekä sen kaakkoispuolelle on osoitettu merkintä ohjeellinen ulkoilureitti.

Kaavarunkoaluetta koskee strateginen kehittämismerkintä kestävän kasvun vyöhyke. Alueen luoteis-koillispuolelle sijoittuu Keravanjoki, joka on osoitettu kaavassa vesialueena (W). Vesialuetta ja sen rantoja seuraa joen varren virkistyskäytön kehittämisvyöhyke.

Alueen luoteis-koillispuolelle on osoitettu ekologinen runkoyhteys (Keravanjoki rantoineen). Kilpailualueen lounaispuolelle on osoitettu viljelypalstoja-merkintä. Kilpailualueen lounaispuolelle on osoitettu radanvartta seuraava pohjoiseteläsuuntainen pyöräliikenteen baana. Kilpailualueen lävitse kulkee itäläntsi-suuntainen baanayhteys, joka kulkee Markusaksenpuiston ja Påkaksenpellon läpi. Kilpailualueen itä- ja eteläpuolille on osoitettu liikenneyhteysmerkintä. Kilpailualueen itäpuolelle on osoitettu raitiotiemerkintä.

Kilpailualueen kaakkoispuolelle on osoitettu urheilu- ja virkistyspalvelujen paikka. K-viivalla merkitty maakaasun runkolinja kulkee suunnittelualueen kaakkoispuolitse. Suojaetäisyydet maanalaiseen maakaasun siirtoputkeen tulee huomioida

ympäröivän maankäytön suunnittelussa. Yleiskaavan oikeusvaikutteinen liitekartta 1, ”Arvokas kulttuuriympäristö” Vantaan uudessa yleiskaavassa 2020 Keravanjokilaakson alue on osoitettu merkinnällä Maisemallisesti arvokas alue tai muu arvokas kulttuuriympäristö, jonka rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja sekä maisemakuvaa on suojeltava. Alueella tapahtuva rakentaminen, ympäristörakentaminen ja ympäristönhoito tulee sopeuttaa alueen arvoihin.

Kuninkaalan vanha kylä on kaavassa merkitty kulttuurihistoriallisesti ja maisemakuvallisesti erityisen arvokkaaksi kylämaisemaksi, jonka rakennus- ja kulttuurihistoriallisia arvoja sekä maisemakuvaa on suojeltava. Alueella tapahtuva rakentaminen, ympäristörakentaminen ja ympäristönhoito tulee sopeuttaa alueen maisema- ja kyläkuvallisiin, kulttuurihistoriallisiin ja rakennustaiteellisiin arvoihin.

Tikkurilan rautatieasema on merkitty RKY-kohteeksi: Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön pienet alueet: Tikkurilan rautatieasema.

Asemakaava
Muutosalueella on voimassa yhteensä kuusi eri asemakaavaa tai asemakaavamuutosta. Nykyiset asemakaavat eivät ohjaa alueen suunnittelua. Kaavakartoilla on kuitenkin esitetty teknisiä varauksia (esim. alueen läpikulkevat johto- ja putkilinjat) sekä suojelumerkintöjä, jotka suunnittelussa tulee tiedostaa ja ottaa huomioon.

Resurssiviisas Vantaa
Vantaan pitkän aikavälin ympäristötavoitteet määrittää kaupungin resurssiviisauden tiekartta. Tavoitteena on päästötön ja jätteetön Vantaa, joka ei ylikuluta. Tiekartassa on neljä kaistaa: ”Energiantuotanto ja -kulutus, Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, Kulutus ja materiaalit sekä Vastuullinen vantaalainen”. Kaistoja tarkentavat tavoitetilat. Oleellista ovat kiertotalous, uusiutuvat energiat sekä ympäristövastuullinen toiminta. Aluetaloutta ja työllisyyttä vahvistetaan ja yritysten ja asukkaiden toimintaa ja hyvinvointia kehitetään.

Vantaan kaupunki on sitoutunut olemaan hiilineutraali vuonna 2030. Tähän tähtäävät toimenpiteet ovat osa resurssiviisauden tiekarttaa. Päästöjen vähentämiseksi oleellisimmat toimenpiteet ovat ”rakentamisen energiatehokkuuden parantaminen, kaupunkirakenteen eheyttäminen ja kehittäminen, joukkoliikenteen parantaminen, kestävien hankintojen tekeminen sekä tilojen ja laitteiden käytön energiatehokkuus”.

Vihertehokkuus
Vihertehokkuudella tarkoitetaan kasvillisuuden peittämän ja muun sadevettä läpäisevän pinnan määrää suhteessa tarkasteltavan alueen pinta-alaan. Vihertehokkuuden merkitys ilmastonmuutokseen sopeutumisessa korostuu kaupunkien tiivistyessä. Kasvillisuus ja läpäisevät pinnat vähentävät tulvariskiä, sitovat hiilidioksidia, viilentävät rakennetun ympäristön lämpösaarekkeita ja lisäävät kaupunkitilan viihtyisyyttä ja terveysvaikutuksia. Vantaan kaupungilla on käytössä vihertehokkuusmenetelmä. Eri maankäytöille on asetettu erilaiset vihertehokkuuden tavoitetasot. Menetelmä ja tavoitetasot kuvataan tarkemmin kaupungin internetsivustolla osoitteessa vantaa.fi/vihertehokkuus.

Vantaa
Vanda

Kaupunkisuunnittelu / Tikkurilan aluetiimi

Mielipiteiden luettelo 16.6. - 16.8.2021 / Kaavarunko nro 062900, 64. Kuninkaala, Väritehtaan alue

Kirjeenä saapuvat mielipiteet toimitetaan kirjaamosta asemakaava-arkkitehti Ritva Kotilaiselle.

Suulliset mielipiteet vastaanotti Ritva Kotilainen.

Mielipiteitä saatiin 13 kpl.

Mielipiteen antaja	**Mielipide**	**Vastine**
NRO 1 **As Oy Alasinkuja**	Olemassa olevat viheralueet ja niiden luomat viherkäytävät tulee säilyä. Rakentaminen tulisi olla kevyempää kuin radan itäpuolella.	Jokirannan ja yleiskaavan merkitsemän viherakselin yhteydet säilyvät ja niitä vahvistetaan. Lisäksi alueelle tulee uusia viheralueita ja reittejä. Rakentaminen on pääosin enintään 6. kerroksista, vain paikoin korkeampaa.
NRO 2 **Dickursby ungdomsförening r.f.**	Kulttuuriympäristön tulee säilyä. Huomioitava mm. avoimet näkymät, vanhat puut ja Kuninkaantien silta. Alueella nuorisoyhdistys-ja päiväkotitoimintaa, Helsinggård maamerkki alueella, ei korkeaa rakentamista lähelle.	Uusien kortteleiden rakentaminen on pääosin enintään 6. kerroksista ja vain paikoin tätä korkeampaa. Pääosa kulttuuriympäristöstä säilyy, Fastbölen mäki ja osa teollisesta rakentamisesta. Fastbölen mäelle suunnitellaan mahdollisesti vähäistä lisärakentamista.
NRO 3 **Asukas**	Kaava-alueen 062900 sisällä tulisi säilyä mahdollisimman paljon puistomaisuutta ja lenkkeilyreittejä.	Fastbölen kyläalue ja siihen liittyvät viheralueet sekä jokiranta säilyvät alueen vehreinä keuhkoina ja niitä vahvistetaan.
NRO 4 **Väylävirasto**	Kaavoitettaessa aluetta radan läheisyydessä on otettava huomioon mahdolliset junaliikenteen aiheuttamat melu-, runkomelu- ja tärinähaitat.	Meluselvityksen tuomat reunaehdot on huomioitu kaavarunkotyössä yleisellä tasolla ja huomioidaan erityisesti alueen asemakaavamuutoksissa.
	Mikäli maankäytön	Kaavarungon jälkeisessä

NRO 5 **HSY**	muutokset aiheuttavat muutostarpeita vesihuolto-järjestelmille, tulee ratkaisut suunnitella ja päättää tiiviissä vuorovaikutuksessa HSY:n kanssa.	asemakaavoitustyössä huomioidaan uuden vesihuollon tarve ja tilavaraukset sitä varten. Työ tehdään yhteistyössä HSY:n kanssa.
Mielipiteen antaja	**Mielipide**	**Vastine**
NRO 6 **Vantaan kaupunginmuseo**	Säilyneestä kyläraitista ja sen ympäristöstä voisi esimerkiksi rakentaa keskiaikakortteli puistoineen. Kaavarunkotyön yhteydessä tulee tehdä riittävät rakennetun kulttuuri-ympäristön selvitykset, joiden perusteella rakennusten arvot voidaan tunnistaa ja kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet huomi-oida kaavarunkotyön tavoitteissa. Kulttuuri-historiallisten arvojen tunnistaminen on tärkeää kaavarunkoa laadittaessa.	Kyläraitti ja sen ympäristö keskiaikakorttelina on raikas idea ja mahdollinen, sillä Fastbölen kyläalue jää pääosin nykyisenkaltaiseksi lukuunottamatta mahdollista vähäistä lisärakentamista myöhemmän asemakaavoituksen seurauksena. Kulttuuriympäristöselvityksen mukaan teollisuusalueella on kuusi rakennusperintökohdetta ja niistä neljä pyritään säilyttämään. Fastbölen mäki huomioidaan tarkemmassa suunnittelussa ja rakennusten kokoa ja rakeisuutta sopeutetaan siihen.
NRO 7 **Helsingin kaupunki ja kaupunkiympäristö**	Helsingin puolella, Ala-Tikkurilassa, pientalovaltaiset alueet tulevat säilymään, eikä niiden kautta tule suunnitella ajoneuvoliikennettä Vantaan puolelle. Kävelyn ja pyöräilyn reitistöjen suunnittelu on hyvä tehdä yhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa.	Ajoneuvoliikennettä ei suunnitelle Helsingin puolelta Vantaan puolelle kaavarunkoalueella. Baana yhdistää Helsingin ja Vantaan ja kulkee alueen läntistä reunaa.
NRO 8 **Senaattikiinteistö**	Lähtötietona on tärkeää huomioida suunnittelualueen vieressä sijaitsevien	Säteilyturvakeskuksen ja Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen erityisvaatimukset huomioidaan erityisesti

	Säteilyturvakeskuksen sekä Keskusrikospoliisin ja sen tontille siirtyvän Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen tilojen edellyttämät viranomaistoiminnan erityisvaatimukset, ja niistä mahdollisesti aiheutuvat vaikutukset suunnittelualueen ratkaisuihin.	kaavarunkovaiheen jälkeisessä tarkemmassa suunnittelussa yhteistyössä toimijoiden kanssa.
NRO 9 **Asukas**	Väritehtaan alueen rakentamisessa tulisi huomioida vastuullisen asumisen puistopuukaupunki, joka palveluissaan tukeutuu Tikkurilan palveluihin. Fastbölen kyläalue säilytetään kulttuurikeskustana.	Alueesta on tarkoitus toteuttaa vehreä, jokirantaan ja sen ytimessä sijaitsevaan vehreään Fastböleen tukeutuva asuin- ja työpaikka-alue. Osa palveluista sijaitsee alueella, osa haetaan Tikkurilan keskustasta. Fastbölen alueelle suunnitellaan vähäisessä määrin lisärakentamista, mutta pääosin se säilyy nykyisellään.
NRO 10 **Vantaan energia**	Vantaan Energian Sähköverkot Oy haluaa, että asemakaavan muutosehdotuksessa huomioidaan maakaapeleiden sijainti.	Kaavarungon jälkeisessä asemakaavatyössä huomioidaan olemassa olevat kaapelit ja siirtotilanteessa toimitaan yhteistyösopimuksen mukaisesti. Alueelle tulee rakentaa uusia yhteyksiä.
NRO 11 **Fingrid Oyj**	Ei kommentoitavaa.	Ei muutoksia.
NRO 12 **Caruna Oy**	Ei kommentoitavaa.	Ei muutoksia.
NRO 13	Tiedekeskus Heurekan toiminnan kannalta on	Heurekan parkkipaikasta suunnitellaan asumisen ja

Heureka	keskeisen tärkeää, että parkkipaikka-alue säilyy nykyisessä käytössään.	työpaikkojen aluetta, jossa pysäköinti on järjestelty laitoksiin. Heurekan toiminnan vaatima pysäköintipaikkamäärä ja bussien toimintaedellytyksen huomioidaan alueen asemakaavoitusvaiheessa.

062900

Tikkurilan Väritehtaan alueen kaavarunko

VÄRITEHTAAN ALUEEN KEHITYS

kysely 10.12.-2021-10.1.2022

Kyselyn tulokset

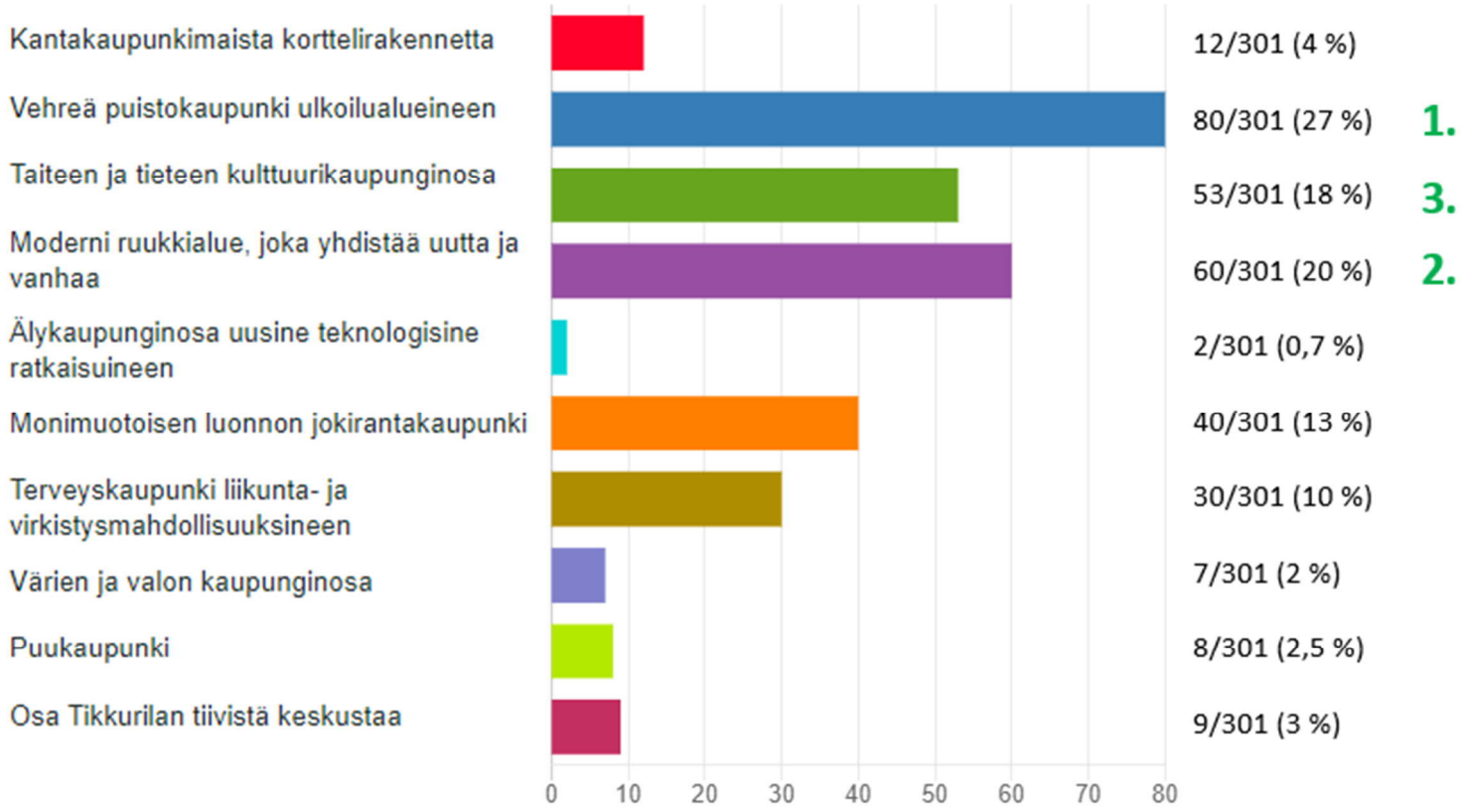
Kyselyyn osallistui 345 vastaajaa. Kysymykset olivat monivalintatehtäviä tai avovastaustehtäviä. Lisäksi oli yksi karttatehtävä. Osaan monivalintatehtäviä sai valita vain yhden, osaan kolme, osaan viisi, osaan kaikkikin vaihtoehdoista. Kaikkiin kysymyksiin ei tarvinnut vastata.

Kysely oli auki 10.12.2021-10.1.2022.

1. Alueen kokonaisidea

Väritehtaan alueen maankäyttö muuttuu vaiheittain teollisuusalueesta asumisen ja työpaikkojen alueeksi. Minkälaisen idean pohjalta haluaisit Väritehtaan aluetta kehitettävän? Valitse yksi vaihtoehto, joka parhaiten vastaa ajatuksiasi.

Monivalintatehtävä

1.2 Kokonaisidea alueella, jokin muu kuin ehdotetut

Avovastaustehtävä

Yhdistelmiä:
vehreää puistokaupunkia, ruukkialuetta, uutta teknologiaa, puuta ja taidetta/tiedettä :)
Moderni ruukkialue, puurakentamista (myös asuintaloja) sekä luontoa
Moderni ruukkialue, uutta ja vanhaa yhdistettynä valintaani. Puukaupunki myös mukaan.
Vehreyttä! (Valinta: Terveyskaupunki liikunta- ja virkistysmahdollisuuksineen)
Moderni ruukkialue, joka nivoutuu kauniisti luontoon.
Ekoasuinalueita ja maalitehtaan historiaa kunnioittaen värikkäitä taloja. Kaupunginosan nimi voisi o
Luodaan vehreä jokirantakaupunki, jossa huomioidaan liikunta ja virkistysmahdollisuudet.
Jokirannan esplanadit teknokaupungin sydämenä
Yhdistelmä monimuotoista luontoa, värikästä perinnerakentamista, taidetta, kahvilatoimintaa
Yhdistelmä monimuotoista luontoa ja puukaupunkia, säilyttäen luonnon mahdollisuuden voida hyvin
Alue, joka olisi puistomaista keskustaa kaupunkimaista aluetta

Rakennusperintö huomioiden:
Edelliseen lisäys: suunnittelun lähtökohtana Kuninkaalan upea vanha kyläraitti (Valinta: Taiteen ja tieteen kulttuurikaupunginosa)
alueella on vanhempaa rakennuskantaa Bökars, Gjutars jne. joten Firkarsin tyylinen ruukki olisi hien

Teemoja, tiloja:
Turussa on jokiranta, Helsingissä on merenranta, Tampereella on joen varrella ravintooilta, >Vantaa?
vehreä, jokea hyväsi käyttäen
2 vyöhykettä. Virkistys/Vantaan Esplanadi joenrannasta Pääkakseen
Moderdi Blue&Green kaupunkiosa
Virgin Oilin, Nosturin, yms. lopetettua, pk-seudulle tarvitsisi uuden musiikki-venuen.
Tikkurilasta puuttuu kunnon konsertti tilat, vain pieniä tarjolla,
Tallinnan Telliskiven alueen tyyliin.
Tapahtumien kaupunginosa: uusi tapahtuma-areena, jossa artistikeikkoja jne.
Vantaan kaupungista puuttuu täysin galleriat. Kyseessä kuitenkin Suomen suurimpia kaupunkeja.
Markets
Kahvila ym.

Rakentamisesta:
Ei missään nimessä Tikkurilan tiivistä keskustaa, koska
Rakennetaan laadukkaita kerrostaloja jotka kestää aikaa kun ollaan keskustan tuntumassa , väljästi

Pienimittakaavaista ja väljää:
Matalaa omakotitalo /-puisto rakentamista, lähellä kohoavien korkeiden kerrostalojen vastapainoksi
Luhti- ja rivitaloalue, jossa luonto lähellä
Väljästi rakennettu puutarhakaupungin osa.
väljä, maaseutumainen matala perinnemallinen puutaloasutus, maisemapeltoa ja kävelyreittejä
Yhteisöllinen pientaloalue.

Puistoja ja urheilua:
Toivon alueelle puistoja ja urheilu mahdollisuuksia. Monet ihmisey toivovay vihreitä alueita.
Puisto ulkoiluun
Puistoalue, ei asuntoja
Puistot kuten Järvenpääss, koirapuisto, ravintola ja viihtyisää istuskelutilaa sekä urheilua
Jokiranta, puistoalue,
Luonnonmukaisia viheralueita ja kulttuurillista rakentamista väritehtaan perintöä kunnioittaen
Mahdollisimman vähän uudisrakannuksia, hyvin vähän asuntoja, ja jos, niin puutaloja
Säilyttää nykyiset puistot, taloja korkeintaan varsinaiselle tehdasalueelle ja konttorirakennusten p
Keidas, jossa vettä ja vihreyttä.
Täysimittainen jalkapallotekonurmikenttä ulkoilualueen lisäksi
Uusi tekonurmikenttä ja jalkapallohalli
Urheiluun. Tikkurilan alue todella huono talvikaudella esim. jalkapallonpelaajille. Yksi pieni Kupla
Tekonurmikenttä ja pari pienempää kenttää
Jalkapallokenttä

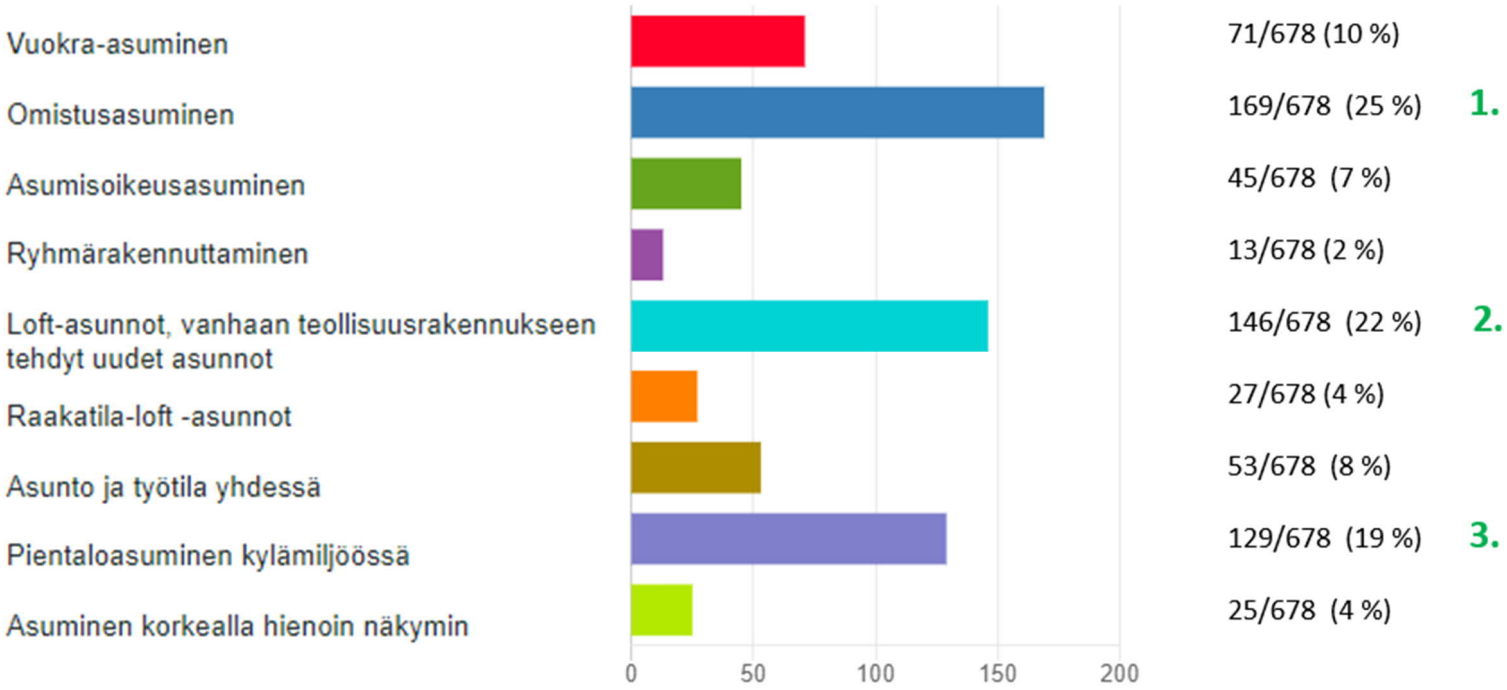
Saunat ja uimismahdollisuudet:
Yleinen ympärivuotinen suomalainen sauna.
Maa-uimala
Maauimala suihkuineen ja kahvila
Maauimala tänne! Ja kunnon kauppakeskus.
Maauimala
Maauimala, liityy hyvinvointiin ja likkuntaan hyvinkin.
Maauimala ja kirsikkapuisto
maauimala
Uimalaitos, jossa voisi uida luonnonvesissä ja altaassa,.lisäksi vihreitä kävely- ja pyöräteitä..

Säilytetään nykyisellään:
Alue pitää ehdottomasti säilyttää tehdasmiljöönä,
säilytetään nykyinen ruukkialue uusia teollisuusyrityksen on kyllä tulossa

2. Asuminen

Minkälainen asuminen Väritehtaan alueella sinua kiinnostaisi? Valitse kolme mieleisintä vaihtoehtoa.

Monivalintatehtävä

2.2 Asuminen, jokin muu kuin ehdotetut

Avovastaustehtävä

Asumisen laatuja:
Myös mahdollisesti raakatila Loft. (Lofteja vanhaan rakennuskantaan)
Samanlaista ympäristöä kuin Kartanonkoskella.
Osaomistusasuminen kylämäisesti puurakenteisissa pienkerrostaloissa, joissa omat viljelypalstat
Palveluasuntoja vanhuksille esim. Tanskan mallin mukaan
Kööpenhaminan mallia! Viihtyvyyttä,osallistavia aktiviteettimahdollisuuksia.
Ekologinen rakennuskanta, matala moderni ruukkimiljöö
Vastaan aina "pientaloasuminen", koska se on Vantaan yksi suuri vetovoimatekijä.

Yksittäisiä teemoja:
Keskitytään siihen, että painopiste on palveluissa ja aktiviteetteissa
Taiteilijoiden työhuoneita tarvitsemme Vantaalle!
Maauimala suihkuineen ja kahvila.
Vanha miljöö huomioiden.

Ei:
Ei asumista alueelle
Ei asuntoja, luonnonalue. Liikuntapuisto/jalkapallokenttä
Ei niinkään asumista, vaan liikunta- ja ulkoilutilaa.

Ei korkeaa rakentamista
Ei todellakaan lisää niitä hyperkorkeita rumia rakennuksia

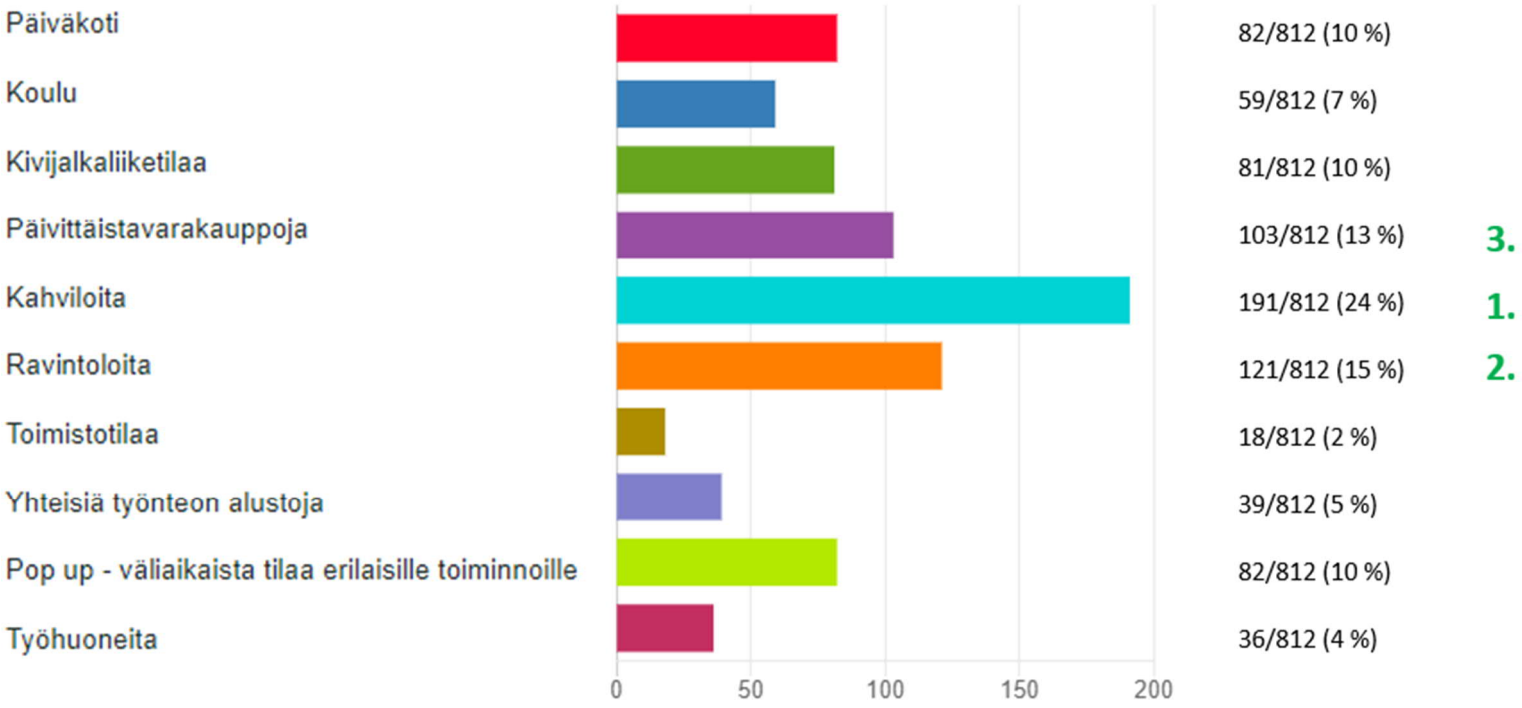
Ei täyteen rakentamista

Vantaalla on jo liian paljon vuokra slummeja, ei uusia vuokra-asuntoja

3. Työn tekeminen ja palvelut

Mitä palveluita ja työn mahdollisuuksia toivoisit Väritehtaan alueelle? Valitse kolme itsellesi tärkeintä vaihtoehtoa.

Monivalintatehtävä

3.2 Työ, jokin muu kuin ehdotetut:

Puistot, ranta, virkistys:
Ei mitään muita palveluja kuin kahviloita, kalastusalueita ja viihtyisiä istumapaikkoja
Pelkkää puistoa ulkoiluun, ei yhtään kapakkaa tarvita alueelle
rannan tuntumaan myös kahvila ravinoloita.
Vihreyttä. Puisto.
Yhteinen puutarha-/viljelymaa-alue. Lähialueella paljon lapsiperheitä

Kaupunkitiloja ja tiloja:
Kaavoitetaan aluetta siten että missä tahansa voi järjestää vaikkapa pienen konsertin
Tikkurilaan niin sanottu "Raatihuoneen tori" mikä on tallinnassa.Kaunis ,viihtyisä alue terasseineen
Ateljee yms taidetyötiloja, yhteiskäyttöisiä keramiikan polttomahdollisuuksia ja prässejä
Kulttuurilaitos - tanssi ja konsertit ja muu esiintyminen
Ekoyhteisön verstaita, missä korjauttaa tavaroita, opetella perinnetaitoja, ruokkia lampaita
Vanha porvoo tyylinen, kahviloita ja kivijalkaliiketilaa
Kauppaa:
Iso kauppakeskus
citymarket
PT-kaupan ja erikoiskaupan palveluja, kuten vaatteita, kenkiä, maalia, tekninen rauta, Tavarataloja.
citymarket tikkurilaan
kyläkauppa vanhan ajan tunnelmalla sekä perinnekahvila

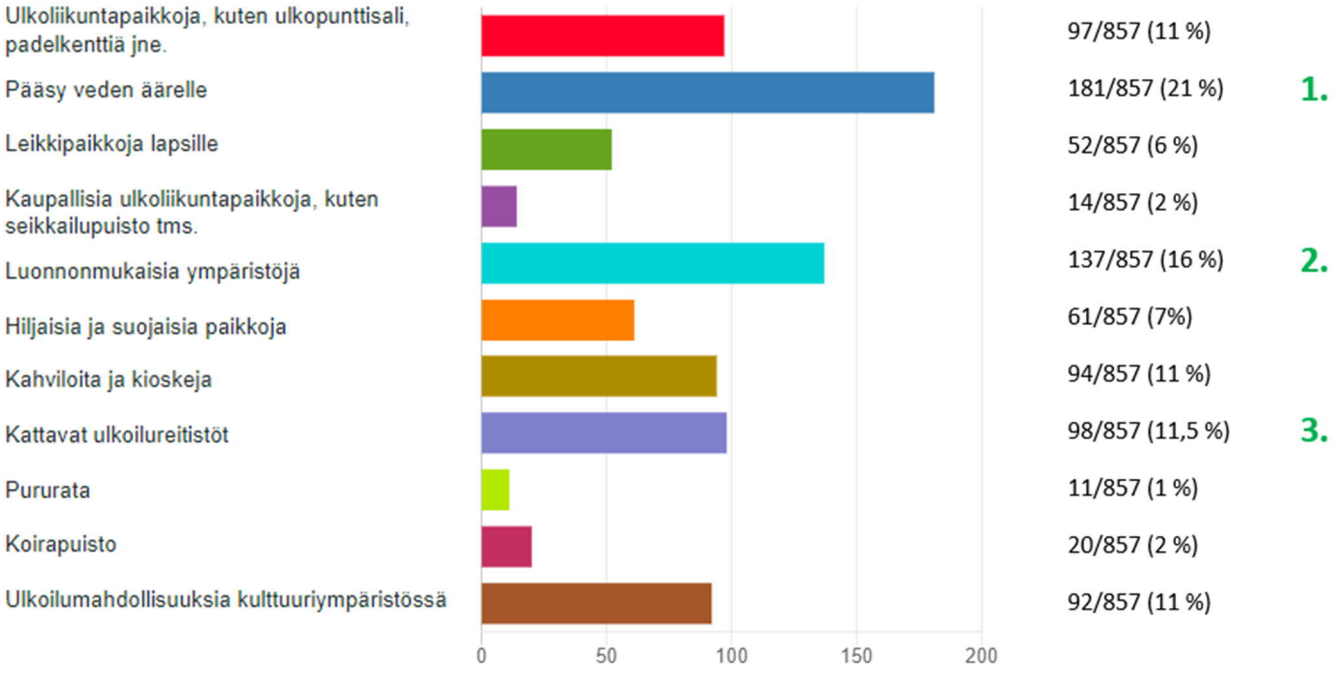
Virkistys ja urheilu:
Yleinen sauna.
Liikunta- ja ulkoilualueet
Jalkapallostadion
Liikuntamahdollisuuksia
Urheilukenttä
Maauimala, yleinen sauna ei liikaa asuntoja vaan yleiseen hyvinvointiin liityvää.
Polkupyörähuolto (kaupallinen) ja pajatilaa jossa itse huoltaa
Avantouintipaikka Jokiniemenrannan mutkaan samalla tavoin kuin Pitkäkoskella on tehty.
Tikkurilan maauimala, joka olisi jatkumo Keravanjoen virkistysrakentamiselle.

Ei:
ei
muutosta ei tarvita

4. Puistot ja jokiranta

Minkälaisia toimintoja haluaisit Keravanjoen jokirantaan ja Väritehtaan alueen puistoihin? Valitse itsellesi kolme kiinnostavinta vaihtoehtoa.

Monivalintatehtävä

4.2 Puistojen ja jokirannan toiminnot, jokin muu kuin ehdotetut

Aktiviteetteja ja urheilua:
Tanssilava
Tanssilava
Katettu tanssilattia, missä voisi pitää ohjattua liikuntaa luonnon helmassa, suojaisassa paikassa
Piknik- ja auringonnottoalueita
Keinuja aikuisille tyyliin Joensuun torin vieressä on semmoisia
Esim. kaupungin ylläpitämä kota
Kohta jossa yhdistyisi leikkipaikka, koirapuisto ja ulkopunttisali olisi ideaalia.
Myös keski-ikäisille aikuisille sopivaa leppoisaa toimintaa: suuri shakkilauta, petankkikenttä, jne
Yhdistettynä koirille ja lapsille
Ulkopunttisali on jo alueen itäpuolella. Itänurkkaan vaan lisää ulkoliikuntaa esim. uima-allas
Soutuvenevuokraamo
Cityfrisbeegolfrata ja maauimala
Piknik ja auringonotto alueita
Kukkapenkkejä, puita. Keskieurooppalaisen tyylinen puisto. Ei pelkkää tylsää ja kolkkoa nurmikkoa.
Jalkapallostadion
Frisbeegolf-rata
jalkapallokenttä
Lämmitetty tekonurmi
Tekonurmikenttä jalkapalloon ja koripallokenttä 1vs1
Tekonurmikenttä yhdistettynä ulkoliikuntapaikkaan mallia Kartanonkoski
Jalkapallokentät
Tekonurmikenttä palloiluun

Uintia ja saunomista:
Maauimala
maauimala
Maauimala
maauimala!!
maauimala
Maauimala Keravanjoen partaalle
Maauimala, yleinen sauna jotain veteen liityvää
Uimapaikka
Uimapaikka
Ulkouinti mahdollisuus
Uimapaikka!!!!
Avantouintipaikka Jokiniemenrantaan
Sauna
Sauna ja uimalaituri

Joki voimavarana:
Pääsy myös veden äärelle

Joenrannan huoliteltua ylläpitoa, kaunista ja maisemaa arvostavaa maisemointia, joka houkuttelee
Jokirantaa pitää hyödyntää samalla tavalla kuin esim. Turussa.
Keravanjokiranta tulisi saada kaupunkilaisten käyttöön koko matkalta (ei siis vain Tikkurilan alue)

Kulttuuria:
kulttuurimatkailumahdollisuudet
Paikkoja, joissa voisi tehdä taidetta yhdessä
Erityisesti kulttuurin tekemisen ja kokemisen mahdollistaminen
Säilytettävää:
Säilytettävä nykyinen puisto ja jokiranta
Helsinggårdin länsipuolen joku vanhoista varastoista säilytettäisiin ja kunnostettaisiin alueen sisä

Mobility:
Sujuva jalan ja pyörällä arkiajo ja kuntoilu. Kevyen liikenteen priorisointi esim valoissa

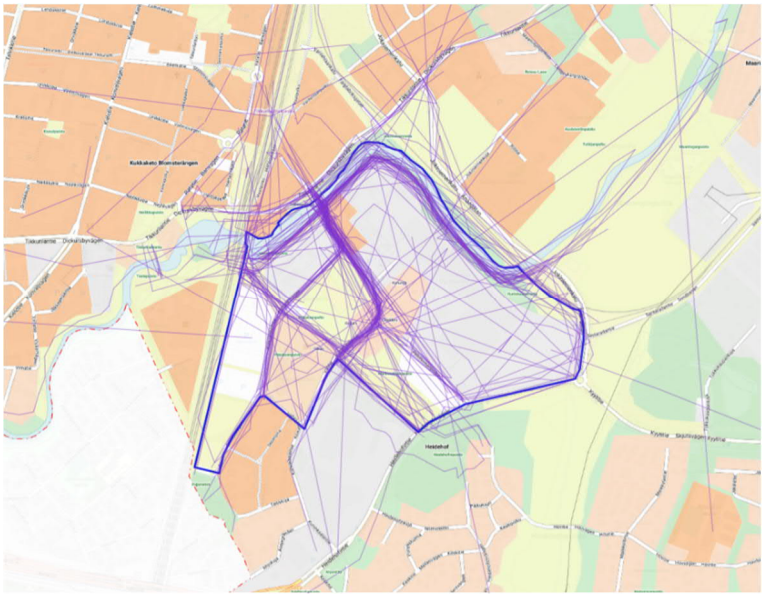
Ei:
Koirapuisto on jo Maarinkunnaalle ja rantaan pääsee riittävästi Vernissa/Heureka, ei lisää noita
Koirapuistoja EI TARVITA. Koiranomistaja huolehtikoot jätöksistä itse
Ei mitään saunaravintolaa. Ehdottomasti ei.

5. Liikkuminen

Väritehtaan alueen kehittyessä osa sen kulkuyhteyksistä suunnitellaan uusiksi. Mitkä yhteydet ovat tärkeitä ja mihin haluaisit uusia yhteyksiä? Voit piirtää viisi tärkeää ja viisi uutta reittiehdotustasi kartalle.

Karttatehtävä

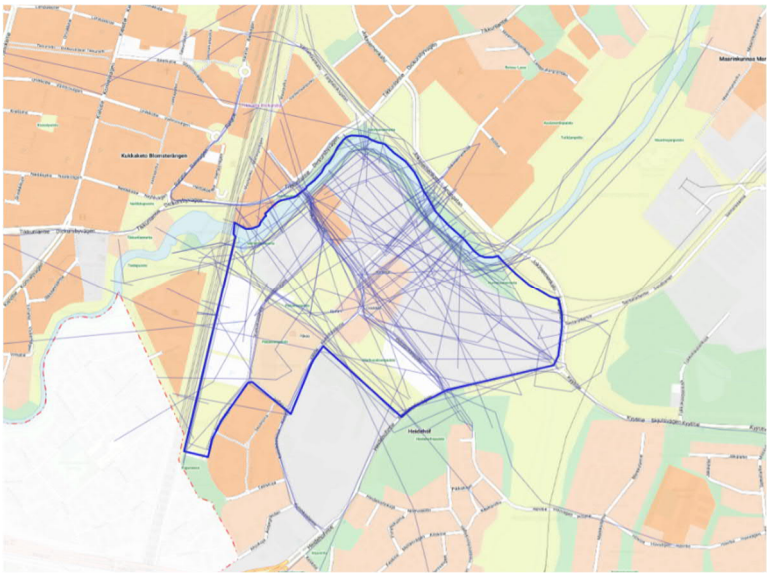
5.1 Tärkeä, olemassa oleva yhteys

Mm.

Yhteydet:
Tikkurilan asemalle
Dixiin
Heurekan puolelle rataa
Jokirannan yhteydet
Virkistysyhteydet
Olemassa olevat reitit

5.2 Uusi, tarvittava yhteys

Mm.

Uudet sillat
Nyt suljetun alueen aukaiseminen kululle
Yhteydet:
Tikkurilan asemalle
Heurekan puolelle rataa
Jokirannan yhteydet
Yhteydet ympäröiville alueille
Julkisen liikenteen yhteydet
Baana (Hki-Vantaa)

6.4 Jokin muu ajatus Väritehtaan alueeseen liittyen

Kerro tässä, mikäli sinulla on jotakin muita ajatuksia liittyen alueen muutokseen. Tilaa on 200 merkkiä.

Avovastaustehtävä

Kulttuuria ja vapaa-aikaa:
Heurekan alueeseen liittyvä sopiva museoalue radan itäpuolelle esimerkiksi ilmailumuseo tms.
Oopperatalo
Guggenheimin museo, vaikka lienee liian kallis. Parkkipaikkoja myös jätettävä. Iso konserttitalo ja yhteisiä taiteen tekemiseen tarkoitettuja tiloja sekä välineitä
Väritehtaanrantaan parhaiten sopisi iso kulttuuritalo, esim. konserttisali. Myös ravintolapalveluja terassivarauksella. Asuinalueen arkkitehtuurissa esim. Kartanonkosken tyyli olisi täydellinen.
Väritehtaan ideaan sopusi mitä parhaiten jokin taidetyötila/tilat myös! Tosin pitäisi olla riittävn edulliset vuokrat sellaisiin.
Ehdottomasti lisää taidetta, työhuoneita, gallerioita! Esimerkiksi myös taidetarvikeliike.
Alue virkistäytymiseen.Luonnonmukaisuus.Kauneus.Ei suuria sieluttomia betonirakennelmia.Kulttuuri.Aikuisille ja lapsille
Olisi hyvä sijainti myös musiikki yms. tapahtuma-alueelle. Riittävän kaukana asuintaloista.
I would like to see more culture and social spaces in Tikkurila.
Hyvien yhteyksien kainaloon ehdottomasti jotain majoituspalvelua, luksusterveys hotelli, jotain omaperäistä. Vetonaulalle tuhannen taalan paikka. Pieni lava esiintymiseen ja vaikkapa kesätansseille.
Soveltaen ottaisin mallia Lapinlahden sairaalan alueesta kulttuuri ja ravintolatoiminnan suhteen. Ei isojen ketjujen yrityksiä vaan korkeatasoista ruohonjuuritason toimintaa
Toivon että luonto ja kyläidylli säilyy ja taide/kulttuuritoimintaa kehitetään. Ei missään nimessä kantakaupunkimaista miljöötä tänne. Kaupunkiviljelypalstat sopisi tälle alueelle paremmin.
Kohtaamispaikka / ravintola-alue, kuten Kattilahallin alue ja Teurastamo Helsingissä tai Teurastamo Köpiksessä.Eli säilytettäsiin osittain vanhaa ja alueelle ravintoloita ja kahviloita sekä putiikkeja
Jokirantaan ravintolalaiva tai muu ravintola ulkoruokailumahdollisuudella
Asun Heidehofissa, pienhkö ruokakauppa voisi olla lähistöllä.
Ehdottomasti luontoa ja kahviloita/ravintoloita sinne veden ääreen ja joku ruoka kauppa
Vastaavalla tavalla kuin Helsingissä rantaan rakennettu vanhoihin tiilirakennuksiin tunnelmallisia ravintoloita.
Kaupunkimainen virkistys ja ulkoilualue jossa myös asuntoja ja joitakin palveluja tälle puolen rataa. Vrt myyrmäen urheilu, kiipeily ja skeittauspuisto. Myös maauimala mahdollinen.Lisäksi esim kahvila
Kivoja, viihtyisiä ja kauniita ajanviettopaikkoja aikuisille luonnon läheisyyteen joen varteen lisää! Terassit/kahvilat/kioskit huipputasoa, ei isoja ketjuja. Lisää alueen houkuttelevuutta.
Iso terassiravintola veden ääreen.

Ilmapiiri:
Suomen upein koskipuisto ja paras saavutettavuus tulisi huomioida korkealaatuisena asuinalueena, joka kääntäisi Vantaan haluttavuuden uudella tasolle. Kartanonkoski 2.0!!
Olisi hienoa, jos maalitehdas eläisi alueella juuri värien ja valon muodossa. Alueesta saa varmasti komean, aktiivisen asuinalueen joenvarteen - rohkeaa suunnittelua peliin! :)
Väritehtaan alueella on hieno potentiaali kehittyä omaleimaiseksi alueeksi, jossa yhdistyvät hieno miljöö ja uusi laadukas asuminen + palvelut, työ ja kulttuuri
Toivon että Keravajoki toimii alueen erityispiirteenä. Sijainti on merkittävä Vantaalle joten olisi hyvä painostaa ekologisesti kestäviin ratkaisuihin ja tehdä alueesta positiivinen esimerkki.
Toivon alueelle luonnon ja vanhojen rakennusten ja alueiden säilyttämistä ja niiden huomioimista rakentamisen luonteessa ja määrässä. Ei siis tiheää, korkeaa ja modernia, kuten Tikkurilan keskusta.
Väritehtaan alueen kaunis, maalaismainen kylätunnelma tulee säilyttää. Se voisi olla lähes Helsingin Pitäjän kirkonkylän veroinen keidas ja upea kulttuurimaisema. Tyyliin sopivaa asumistakin mahtuu.
Tikkurilan keskustaa on kehitetty hienolla tavalla mielenkiintoiseksi kaupunkiympäristöksi. Toivottavasti sama rohkea linja jatkuu. Ei mitään nukkumalähiötyyppistä, vaan elävää ja yllättävää.
Olemme asuneet v 1979 lähtien lähimäellä. Toivoisimme tasokasta asumisaluetta
Väritehdas on vaikuttanut Tikkurilan alueella tasan 160 v.Tehdas arvosti työntekijöitään/heidän perheitään.Tämä arvostus tulee näkyä myös suunnittelutyössä.EI kerrostaloja alueelle

Historia osana kehitystä:
Olisi kiva, jos löytyisi pieniä infotauluja tehtaan (ja muiden rakennuksien) historiasta. Painopisteet voisivat olla luonto, historia ja kulttuuri, Heurekan komplementtina.
Tikkurila maalitehdas tärkeä osa Vantaan historiaa, alueen rakentamisessa on hyvä tuoda esiin alueen historia.
Historiallinen tehdasmiljöö vanhoine rakennuksineen on arvokas säilyttää. Keravanjoen rantaan on jo suunniteltu paljon rakennettua ympäristöä, tänne toivoisi jäävän mahd.paljon luonnontilaista luontoa
Alueen vanhan kartano- ja kulttuuriympäristön korostaminen. Ei kiitos moderneille bulkkilaatikkokerrostaloille!
Käytän aktiivisesti alueen kulttuuripalveluita (Vernissa), joten on todella tärkeä säilyttää alueen nykyinen luonne ja historia tulevissa suunnitelmissa ja pitää huolta kulttuurin säilymisestä.
Toivottavasti pitkä historia näkyy uudella alueella. Nimi ”Maalikylä” olisi osuva, tulihan tehtaalle 60-luvulla paljon työntekijöitä maalta ”maalikylille”. Rakas alue monille :)
Olen asunut lähellä ja nähnyt koko alueen kasvun ja kehityksen.
Ei saisi tuhota yhtään ns vanhaa rakennusta, tarkoitan kartanoita ja sen aikaisia talousrakennuksia, niihin voisi tulla esim taiteilija residenssejä
Alueesta on mahdollista suunnitella mielenkiintoinen ja vanhaa ja uutta yhdistävä.
Alueella tulisi korostaa joenrantaa ja yhteyttä vanhaan rakennuskantaan
Tila mihin tehtaan historia tallennettu. Tavallaan katsomo missä rentoudutaan samalla tutustutaan väritehtaan historiaan.

Alue on paraatipaikalla, hyvin tärkeä säilyttää sen kulttuurihistoriallinen merkitys, voisi olla Tikkurilan kruunujalokivi.
Vanhasta tehdasmiljööstä hyvä säästää osa myös uudelle alueelle, samoin vanhoja puita jokirannassa säästettävä. Alue liitettävä osaksi Tikkurilan "kantakaupunkia".
Mielestäni Väritehtaan alueesta tulisi erinomainen jatke Tikkurilan ydinkeskustaan erilaisine palveluineen. Erityisen tärkeää olisi säilyttää myös vanhoja rakennuksia osana uutta.
Vanhan, olemassa olevan rakennuskulttuurin huomioiminen ja esiin nostaminen on tärkeää alueen asukkaiden ja vantaalaisten identiteetin kannalta.

Ei:
Ei raskasta teollisuutta eikä suuria valtateitä. Eikä isoja kerrostalolähiöitä. Paljon luontoa ja Jokivarren kunnossapitoa ja viihtyisiä oleskelu- ja ulkoilupaikkoja. Joskus jotakin ohjelmaa, kuten k
Ei kerrostaloja eikä muita isoja teollisuus alueita. Ulkoilu alueita ja nuorille tekemistä
Älkää rakentako korkeita vuokrataloja, myös pientaloasumiselle on oltava tilaa. Viertolakin muuttuu ahtaammaksi koko ajan.
Asun naapurissa ja haluan että alue pysyy edelleen ulkoilualueena, ei mitään kerrostalolähiöitä kapakoineen niitä on ihan riittävästi vaan jos on pakko laittaa asumista niin omakotitaloasuntoja
Toivon, että ei tule täyteen tornitaloja. Tikkurilasta on jo tulossa kalsea.
Tätä aluetta ei pidä muuttaa !! Tämä on taas vihervasemmiston sosialismipolitiikkaa jossa tuhotaan Vantaan ruukkimiljöötä. Lindtmanin sosialistit ulos valtuustosta
Älkää tuhotko väritehtaan konttoria. Älkää peittäkö Påkasta näkyvistä. Joenrata vapaaksi kulkuväyläksi. El saunaa Heurekan rantaan.
Ympäristöss ja muutekin Tikkurilassa jo tiivistä asuntorakentamista viihtyvyyden kustannuksella ei enää sellaista lisää.
Helsinggårdin alue säilytettävä entisellään.
Pääkonttorirakennusta ei pidä purkaa.

Korkeasta rakentamisesta:
Toivon hartaasti ettei alueesta tehdä liian tiivistä ja korkeaa!! Sellaisellekin rakentamiselle on paikkansa,mutta ei tämä! Esim. Heurekan parkkipaikka-alue tai sen takana oleva vanha kerrostaloalue.
Radan Varteen Korkeaa rakentamista ja miksei koko alueelle.
Alue tulee rakentaa kaupunkimaisesti. Tikkurila Oyj:n mitään rakennuksia (pl Vernissa ja piippu) ei tule säästää eikä Fastbölen kylämiljöötä jättää liian avaraksi. Virkistysalueita ei tarvita lisää.
Korkeat Tornitalot aivat radan viereen sopisi todella hyvin, kun lähellä ei muita asuin rakennuksiakaan. alueelle saisi 8 000 - 10 000 asukasta.
Korkeampaa rakentamista radan varteen hybridi tornitaloja.

Asumisen laatuja:
Alue sopii asuntorakentamiseen jonka seassa on laajoja puistomaisia ulkoilu-alueita.
Asuntokanta voisi olla edullisempaa kuin tikkurilan alueelle. Alueelle ei kannata rakentaa pientä liiketilaa.
Toivoisin, että alueella olisi myös kohtuuhintaisia omistusasuntoja aikanaan tarjolla.
Eri kokoisia ja tyyppisiä asuntoja alueelle. Ilmeikkäitä julkisivuja. Luonnonläheisiä värejä.

Jokiranta hyödynnetään koko matkalta kaupunkipuisto alueeksi, Kartanonkoski tyylistä asuntorakentamista laadukkaita kerrostaloja ei lautahökkeleitä tai betonikolhooseja kuin on Tikkur.tien varressa
Väritehtaan alueen muutos on yksi merkittävimmistä muutoksista sitten Dixin.
Alueella tai sen lähistöllä on nyt epämääräistä asuinaluetta, huonokuntoisia vuokrataloyhtiöitä, alueen ilmettä ja viihtyvyyttä pitäisi nostaa ja alueen kiinnostavuutta ja turvallisuutta lisätä
Matala, pientalovoittoinen rakentaminen tärkeää ettei norkoileva sakki valtaa aluetta samaan tapaan kuin Tiksin asemanseutua. Viihtyisyys ja lähestyttävyys tärkeää.
tehkää tästä uusi kartanonkoski eli samanlainen huippualue jossa veromaksajia
Alue tulisi pitää matala eikä saa rakentaa täyteen. Sen pitää mukautua lähiympäristöön.
Alueelle sopisi värikkäät puutalot Kartanonkosken tapaan. Pääasia, ettei tule monotonisia laatikoita ja tuulitunneleita. Saavutettavuus olisi hyvä asia, että fillarilla ja pyörätuolilla pääsisi.
Tästä saisi hienon Kartanonkoski tyylisen alueen.
Luonnonläheinen, keskustaa väljempi asuinalue tavallisille ihmisille.
Tikkurilaan on rakennettu nyt liian täyteen, ja alue kaipaisi ilmavampaa ja luonnonläheisempää aluetta, ilman tornitaloja.
Toivon, että aluetta ei rakenneta ns. umpeen. Se on Tikkurilan hengähdyspaikka, keuhkot.
Toivon, ettei tästä tule taas yhtä sileäksi jyrättyä mautonta ja väritöntä aluetta korkeine kerrostaloineen. Puistomainen alue kunnioittaen jokea antaisi kaikille henkireiän vrt keskustan bunkkerit
Aluen olisi hyvä jättää mahdollisimman avaraan, luonnoseen tilaaan. Vältetään betokaupunkileimaa

Ideoita liikkumiseen:
Jalankulkijaystävällinen, mahdollisimman vähän autoja. Vihreää, puita, nurmikkoa. Ei pelkkiä lapsiperheitä.
autoiluvapaa alue
ns.piirustustehtävä reiteistä ei onnistu??Liikennettä saatava pois tikkurilantieltä!!!
Autoliikenne nopeudet ja melu alas. Nyt ikävä mennä keskustasta joen rantaan kun iso väylä halkoo eikä risteyksissä priorisoida kebyttä liikennettä. Nöyryytysnapit pois risteyksistä!

Puistoja ja virkistystä:
Toivoisin, että alueella säilytetään luontoa ja rauhoittumismahdollisuuksia. Kaupunkimaista miljöötä Tikkurilassa on riittävästi
Asuin nyt jo puretussa talossa tehdasalueella. Tehtaan vanhat osat ansaitsevat ympärilleen avaran puistomaisen alueen. Tehkää kunnon virkistymispaikka alueesta.
Tikkurilan ja Jokiniemen alueella on vähän virkistysalueita. Jokivarsireitti tuli itselle korona-aikana todellä tärkeäksi virkistyspaikaksi.
Puistoalue annettaisiin olla, jotta mahdollisuus virkistymiseen ja lenkkeilyyn
Osa Tikkurilan vetovoimaa on ollut luonnonläheisyys - antakaa tämän jooko näkyä
Ainutlaatuisen jokimiljöön ja kartanoiden rajaama alue kannattaa pyhittää ihmismielen lataamiselle.

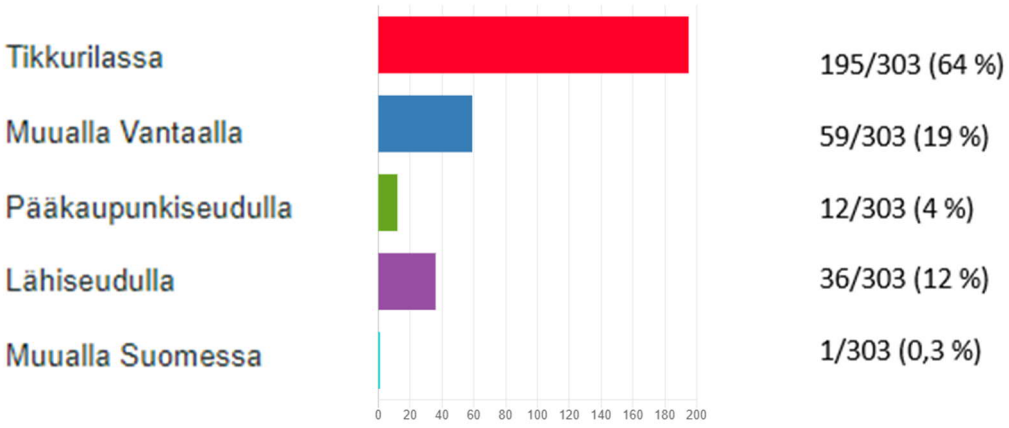
Urheilua:

Jalkapallo on Suomen ja Vantaa suosituin laji ja harrastus. Palloilustadion juna-aseman yhteydessä ja Kehä 3:n luona tarpeen (ainakin varaus).
Kunnon tekonurmikenttä
Eka maauimala sittenkin tänne!?
Tikkurilan alueen lapsille kunnon jalkapallo kenttä
Vantaalta puuttuu uimapaikat, joka harmittaa kovasti lapsiperhettä. Maauimala olisi hyvä.
Uimapaikka
Virtaavaan jokeen kunnollinen riittävän syvä uimapaikka "vastavirta-allas"
Alueelle voisi mahdollisuuksien mukaan mahtua myös 9 väyläinen frisbeegolfrata
Tikkurilan uimahallin läheisyyteen on aiemmin kaavailtu maauimalaa. Tätä ei kuitenkaan ole pitkän suunnittelun jälkeen toteutettu. Voisiko maauimala soveltua tänne väritehtaan alueelle.

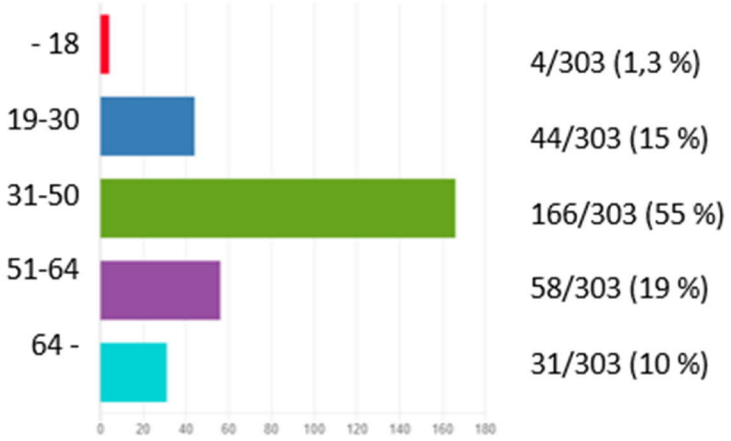
Yksittäisiä ideoita:
Päiväkoti ja koulun oppilaat voisivat nauttia luontomaisemista.
Toivon, että alueella jo nyt olevia toimintoja konsultoidaan huolellisesti kehittämissuunnasta, kuten Montessoripäiväkoti Montsaa ja sen vuokranantajaa Duf:ia.

6. Vastaajien taustatietoja

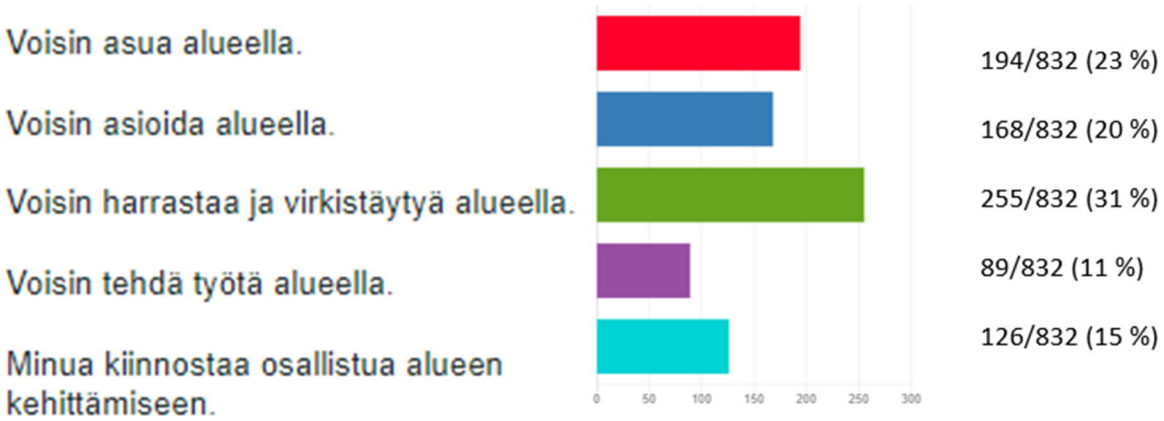
6.1 Asutko lähellä Väritehtaan aluetta?

6.2 Minkä ikäinen olet?

6.3 Mikä Väritehtaan alueessa kiinnostaa sinua?

18 § Ympäristövastuuraportti 2023-2024 / TeA (kvalt)

VD/4054/11.00.00.01/2019

TeA/JV/TKR/MV/EK

Kaupungin ympäristövastuutyön etenemisestä vuosittain kertova Ympäristövastuuraportti 2023–2024 on valmistunut. Ympäristövastuutyötä kaupungissa ohjaa resurssiviisauden tiekartta 2030, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyi kesäkuussa 2018, ja jota päivitettiin vuonna 2022. Keskeisenä tavoitteena on hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä. Ympäristövastuuraportin vuosille 2022–2023 hyväksyy kaupunkiympäristölautakunta, ja se merkitään tiedoksi kaupunginhallituksessa sekä kaupunginvaltuustossa.

Resurssiviisauden tiekartan tavoitteet on jaoteltu kuudelle kaistalle, joiden mukaan myös raportointi tehdään. Kaistat ovat: Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, Hiilineutraali energia, Materiaalien elinkaari ja kiertotalous, Monimuotoinen luonto, Vastuullinen Vantaa sekä Hiilinielut ja kompensointi. Kaikki toimenpiteet ja niiden eteneminen ovat nähtävissä Ympäristövahti-palvelussa. Toimenpiteiden etenemisen lisäksi ympäristövastuuraporttiin on koottu hyviä käytäntöjä vuoden varrelta ympäristövastuun edistämiseksi.

Yleinen kehitys

Vantaan kasvihuonekaasupäästöt laskivat vuonna 2023 parin vuoden nousun jälkeen. Tämä on muun muassa Vantaan Energia Oy:n energiantuotannon muutosten ansiota. Energiantuotannon puhdistuessa liikenteen päästöjen merkitys kasvaa. Vuoden 2023 päästöt olivat 840 kilotonnia hiilidioksidiekvivalenttia (CO2-ekv.), mikä oli yhdeksän prosenttia vähemmän kuin vuonna 2022. Asukaskohtaiset päästöt vuonna 2023 olivat 3,4 kilotonnia hiilidioksidiekvivalenttia (CO2-ekv.).

Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen

Maankäyttöratkaisuilla voidaan merkittävästi vähentää kaupungin kasvihuonekaasupäästöjä.

<u>Raportointijaksolla:</u>

Kaupunkia kehitettiin hiilineutraaliuden ja resurssiviisauden suuntaan. Yhdyskuntarakenne tiivistyi ja tiiviisti asuttujen alueiden asukasmäärä kasvoi. Uusista asumisen kaavoista runsas 96 prosenttia sijoittui kestävän kasvun vyöhykkeelle. Myös ilmastovaikutukset arvioidaan jokaisessa kaavassa, joskin eritasoisesti.

Viheralueita kehitettiin tavoitteiden mukaisesti, ja viheralueiden saavutettavuus parantui, kun viheralueiden mitoituksen ja saavutettavuuden ohje SAAVU sekä viherrakenteen kehityskuva valmistuivat.
Kestävän liikkumisen edellytyksiä parannettiin tavoiteverkon mukaisesti. Kulkutapatutkimuksen mukaan vantaalaisten henkilöautolla liikkuminen on vähentynyt ja kävely liikkumismuotona kasvanut neljän vuoden aikana. Pyöräily ja julkisen liikenteen käyttö on pysynyt samalla tasolla.

Kaupungin käytössä olevista ajoneuvoista yhä useampi on täyssähköauto, ja latauspisteitä on rakennettu suunnitelmallisesti useisiin toimipisteisiin. Työmatkapyöräilyn lisäämiseksi laadittiin pyöräilyn

edistämisen suunnitelma kaupunkiympäristön toimialan toimipisteissä.

Hiilineutraali energia

Energiantuotanto ja -kulutus aiheuttavat suuren osan Vantaan ilmastopäästöistä.

Raportointijaksolla:

Lämmityksen ja sähkönkulutuksen päästöt vähenivät Vantaan alueella. Kaupungin kiinteistöissä sähkön kulutus hieman kasvoi, mutta lämmön kulutus väheni.

Tavoitteiden mukaista uusiutuvaa energiantuotantoa on lisätty lähes kaikissa kaupungin uudis- ja peruskorjauskohteissa.

Kaikissa merkittävimmissä kaupungin kiinteistöissä on luovuttu öljylämmityksestä.

Materiaalien elinkaari ja kiertotalous

Kaistan tavoitteena luonnonvarojen kestävän käytön edistäminen ja päästöjen vähentäminen. Rakennetulla ympäristöllä on ratkaiseva merkitys ilmastonmuutoksen hillinnässä.

Raportointijaksolla:

Vähähiilistä rakentamista on tavoitteen mukaan edistetty, joskin haastava markkinatilanne on asettanut tälle hidasteita. Maanluovutuksen yhteydessä ja kilpailuissa on vaadittu puurakentamista, vähähiilistä rakentamista ja energiatehokkuutta.

Rakennushankkeeseen ryhtyviä on ohjattu tilatehokkuuteen, muuntojoustavuuteen ja monikäyttöisyyteen rakennusten käyttötarkoitusluokat huomioon ottaen. Infrarakentamisen hiilijalanjälkeen on pureuduttu pilotoimalla hiililaskuria Ratikan infra-hankkeissa.

Jakamistalouden edellytyksiä on parannettu kirjastoissa kehittämällä esinelainausta.

Koulujen kierrätys kuntoon -kampanjalla on kiinnitetty huomiota koulujen jätehuollon toimintaan ja kehittämiseen.

Monimuotoinen luonto

Luonnon monimuotoisuus on elinehto lajien säilymiselle ja myös välttämätöntä ihmisen hyvinvoinnille.

Raportointijaksolla:

Tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuutta lisätään, suojellaan ja vahvistetaan Vantaalla suunnitelmallisesti. Vantaa haluaa parantaa alueensa luonnon monimuotoisuutta ja olla tulevaisuudessa luontopositiivinen. Työn pohjaksi laadittu suunnitelma on valmistunut ja työn organisointi on alkanut. Kehitteillä on kokonaisheikentymättömyyden malli osana Luontopositiivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelmaa.

Kaupungin ekologisten verkostojen selvitys on valmistunut.

Luontokartoitusten tahti on kiihtynyt, ja tavoitteena on tehdä luontotyyppikartoituksia suuralue kerrallaan. Laajoja selvityksiä on tilattu Kivistön alueelle vuodelle 2024.

Luontokartoitukset ja luontotiedon koonti on aloitettu vuonna 2024 rauhoitettaville alueille Vaskivuori ja Linnanmetsä (Linnanmetsän luontoselvitys tehty konsulttityönä v. 2023).

Vieraslajisuunnitelman suunnittelu on aloitettu.

Vastuullinen Vantaa

Vantaan ilmastotavoitteisiin pääseminen edellyttää, että kaupungin asukkaat, yritykset ja yhteisöt toimivat vastuullisesti.

Raportointijaksolla:

Tavoitteiden mukaan vantaalaisia kasvatetaan ja tuetaan kestävään elämäntapaan ja ympäristövastuullisuuteen. Kirjastoissa ja asukastiloissa on järjestetty ympäristö- ja vastuullisuustapahtumia. Lisäksi lähiluontoa käytetään päiväkotien ja koulujen oppimisympäristönä mahdollisuuksien mukaan.

Ruuan ympäristövaikutuksien vähentämiseksi Yhteinen pöytä jatkaa toimintaansa. Vantaan ateriapalveluissa tehdään hiilijalanjäljen laskentaa.

Kaupunkiorganisaation ympäristövastuullisuutta on edistetty ekotukitoiminnan avulla. Lisäksi kaupunkiympäristön Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä auditoitiin ensimmäisen kerran vuonna 2022.

Hiilinielut ja kompensointi

Vantaan hiilineutraaliustavoitteen mukaan päästöjä tulee vähentää vähintään 80 prosenttia vuonna 2030 verrattuna vuoteen 1990. Loput 20 prosenttia voidaan sitoa kasvillisuuteen, maaperään ja puurakentamiseen tai kompensoida päästövähennystoimia muualla.

Raportointijaksolla:

Vantaa on mukana Urbaanin hiilenkierron uudet arvoketjut (Hiiliketju) -hankkeessa, jossa tarkastellaan bioperäisen hiilidioksidin hyödyntämistä.

On selvitetty kaupungin lentopäästöjen kompensointikeinoja ja mahdollisuuksia matkustamisen päästöjen vähentämiseksi.

Lopuksi

Resurssiviisauden tiekartan toimenpiteiden vaikuttavuutta on edelleen vaikea arvioida, mutta arvioinnin kehittämistyötä tehdään jatkuvasti niin valtakunnallisesti kuin kaupungin sisälläkin. Raportti on koottu ja toimitettu ympäristökeskuksessa useiden kaupungin asiantuntijoiden tuottamasta aineistoista. Vantaan Ympäristövastuuraportti 2023–2024 on luettavissa Ilmastotyö Vantaalla -sivustolla sen hyväksynnän jälkeen.

Kaupunkiympäristölautakunta 13.8.2024 § 6

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) hyväksyä Ympäristövastuuraportti 2023–2024 ja
b) esittää se kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle tiedoksi merkittäväksi.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Ympäristövastuuraporttiin 2023-2024 on päivitetty tarkistetut kasvihuonekaasupäästöt 28.8.2024. Uudet päivitetyt luvut saatiin Helsingin seudun ympäristöpalveluilta (HSY) vasta Kaupunkiympäristölautakunnan kokouksen jälkeen.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 18
Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) merkitä tiedoksi Ympäristövastuuraportti 2023–2024 ja
b) esittää se edelleen kaupunginvaltuustolle tiedoksi merkittäväksi.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liitteet:
- Ympäristövastuuraportti 2023–2024 päivitetty 28.8.2024

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu, esitys kaupunginvaltuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
ympäristöpäällikkö va. Tina Kristiansson, puh. 050 314 5684
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Raportti 2023–2024

YMPÄRISTÖVASTUU VANTAALLA

Vantaa

SISÄLLYSLUETTELO

KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS 3

JOHDANTO 4

YLEINEN KEHITYS 5

YHDYSKUNTARAKENNE JA LIIKKUMINEN 11

HIILINEUTRAALI ENERGIA 17

MATERIAALIEN ELINKAARI JA KIERTOTALOUS 25

MONIMUOTOINEN LUONTO 30

VASTUULLINEN VANTAA 38

HIILINIELUT JA KOMPENSOINTI 50

LIITE 1 ILMOITUKSET YMPÄRISTÖHAITOISTA 53

LIITE 2 YMPÄRISTÖTILINPITO 54

LIITE 3 ILMASTOBUDJETTI 2024 63

LIITE 4 YMPÄRISTÖINDIKAATTORIT 65

Julkaisija: Vantaan kaupunki, Ympäristökeskus
Tekijät (toim.): Tina Kristiansson, Marja Vuorinen ja Emilia Honkaranta
Kansikuva: Timothy Jessop
Taitto: Tarja Starast

KAUPUNGINJOHTAJAN KATSAUS

Ympäristövastuu Vantaalla -raportti kertoo ympäristön tilasta ja ympäristötyön edistymisestä Vantaalla. Edistymistä ohjaa ja sitä seurataan kaupungin resurssiviisauden tiekartan avulla. Uutiset ovat jälleen sekä hyviä että huolestuttavia.

Vantaan kasvihuonekaasupäästöt laskivat vuonna 2023 parin vuoden nousun jälkeen. Tämä on muun muassa Vantaan Energia Oy:n energiantuotannon muutosten ansiota. Energiantuotannon puhdistuessa liikenteen päästöjen merkitys kasvaa.

Sähköisten ajoneuvojen määrä Vantaalla on kasvanut, kevyen liikenteen edellytyksiä on parannettu ja yhdyskuntarakenne jatkaa hiljalleen tiivistymistään. Nämä kaikki ovat keinoja liikenteen päästöjen vähentämiseen, mutta ne eivät yksin riitä. Muutoksen toteuttamiseen tarvitaan myös valtionhallinnon ohjausta ja sääntelyä sekä asenteiden muutosta.

Huolestuttavaa on kuitenkin se tosiasia, että ilmastonmuutos etenee vääjäämättä. On yhä todennäköisempää, että maapallon ilmasto lämpenee yli kriittisen 1,5 asteen rajan jo lähivuosina. Sään ääriolosuhteet voimistuvat, siitä on jokainen saanut esimakua tänä keväänä ensin lumessa tarpoen ja heti perään hellejaksojen ja tulvien myötä.

Ilmastonmuutoksen hillinnän toimilla on kiire, mutta samalla täytyy myös kirittää sopeutumis- ja varautumistoimia.

Huolestuttavaa on myös luontokadon eteneminen. Tiedämme, että ihmistoiminnan seurauksena maailman selkärankaisista on kadonnut lyhyessä ajassa yli kaksi kolmasosaa. Hyviin uutisiin kuuluu, että Vantaa valmistelee uudelle strategiakaudelle tavoitetta olla luontopositiivinen vuonna 2030 eli pyrimme parantamaan luonnon tilaa nykyisestä.

On tärkeää huolehtia luonnon monimuotoisuudesta itsessään, mutta selvitysten mukaan hyvinvoiva lähiluonto tukee myös asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä. Tämä taas hillitsee yhteiskunnallista jakautumista ja edesauttaa oikeudenmukaisen ja vakaan yhteiskunnan säilymistä.

Vantaan resurssiviisauden tiekartan toimenpiteistä valtaosa on edennyt tai on jatkuvana käytäntönä kaupungissamme, mutta jotta kestävyyskriisin kelkkaa saataisiin käännettyä, tarvitaan joukko uusia toimia ja entistä enemmän asukkaiden, yritysten ja yhteisöjen osallisuutta.

Vantaan kaupunki vastaa osaltaan haasteisiin päivittämällä resurssiviisauden tiekartan kaupungin uuden strategiatyön yhteydessä. Tämä tarkoittaa Vantaan ympäristötyön vahvistamista edelleen kohti luontopositiivisuutta, hiilineutraaliutta ja resurssitehokuutta.

Kestävä kaupunki on parempi kaupunki.

Vantaalla 1.8.2024
Pekka Timonen
kaupunginjohtaja

JOHDANTO

Vantaa on asettanut kaupunkistrategiassaan tavoitteeksi hiilineutraaliuden vuoden 2030 loppuun mennessä. Tavoitteen saavuttamiseksi ja uusien ja tehokkaampien toimintatapojen edistämiseksi laadittiin vuonna 2018 resurssiviisauden tiekartta ja toimialakohtaiset toteutussuunnitelmat. Tiekartta päivitettiin vuonna 2022.

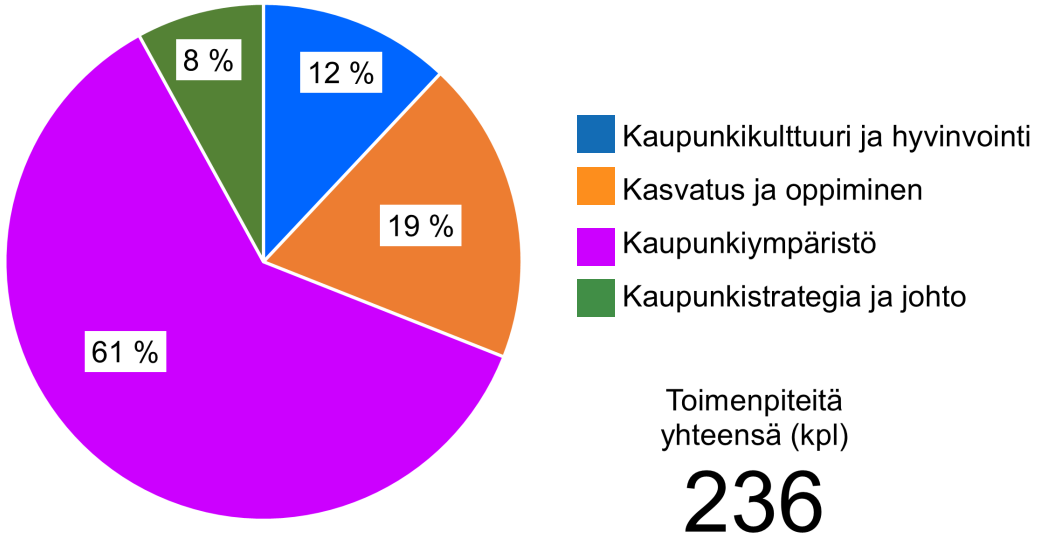
Vantaan resurssiviisauden tiekartan avulla tavoitellaan hiilineutraalia ja jätteetöntä tulevaisuuden kaupunkia, jossa luonnonvaroja käytetään säästeliäästi – samalla luoden edellytyksiä kestävälle hyvinvoinnille.

Tiekartan toimenpiteiden toteuma raportoidaan Vantaan Ympäristövahdissa ja toimenpiteiden etenemisestä tehdään kooste Ympäristövastuuraporttiin. Lisäksi raportissa 2023–2024 kerrotaan esimerkkien avulla niistä hyvistä teoista, joita resurssiviisauden edistämiseksi on Vantaalla tehty.

Ympäristövastuu Vantaalla -raportti on jäsennelty resurssiviisauden tiekartan kaistojen mukaan: Yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, Hiilineutraali energia, Materiaalien elinkaari ja kiertotalous, Monimuotoinen luonto, Vastuullinen Vantaa sekä Hiilinielut ja kompensointi. Suurin osa toimialojen toimenpiteistä on lähtenyt käyntiin ja edennyt suunnitelmien mukaan. Joidenkin toimenpiteiden aloittamista on jouduttu siirtämään eteenpäin tai tavoitteita tarkistamaan.

Vantaalla kunkin alan asiantuntijat kirjaavat vastuullaan olevien toimenpiteiden etenemisen vuosittain Ympäristövahti-sovellukseen. Etenemistä seurataan myös tiekartan mittareiden avulla. Mittareiden lähteet on kirjattu raporttiin, kun tietoa on saatu kaupunkiorganisaation ulkopuolelta. Raportti on toimitettu kaupungin ympäristökeskuksessa, mutta sisällön tuottamiseen ja tekstien kirjoittamiseen on osallistunut suuri joukko kaupungin työntekijöitä.

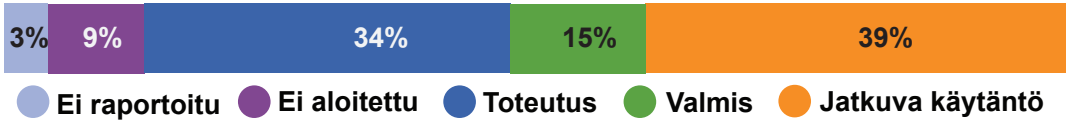
Toimenpiteiden osuus toimialoittain

Toimenpiteitä yhteensä (kpl)

236

Toimenpiteiden eteneminen

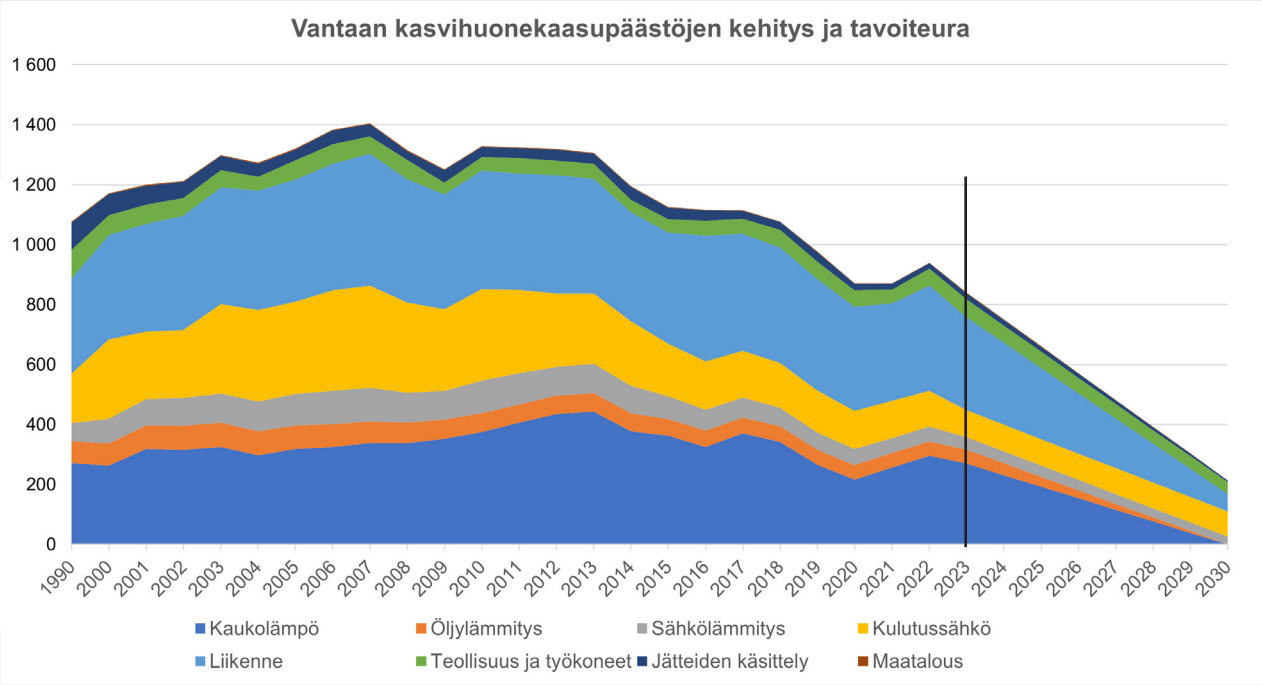

YLEINEN KEHITYS

Vantaan kasvihuonekaasupäästöjen kehitys

Vantaan tavoitteena on olla hiilineutraali kaupunki vuonna 2030. Tavoite tarkoittaa ilmastoa lämmittävien päästöjen vähentämistä 80 prosentilla vuoden 1990 tasosta. Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY laskee pääkaupunkiseudun kaupunkien kasvihuonekaasupäästöt sektoreittain aina keväisin.

Vantaan alueelliset kasvihuonekaasupäästöt ovat olleet laskusuunnassa vuodesta 2010 lähtien. Poikkeuksen suuntaan tekevät vuodet 2021 ja 2022, jolloin päästöt nousivat pääasiassa kaukolämmöntuotannon päästöjen vuoksi. Vuoden 2023 päästöt olivat 842 kt hiilidioksidiekvivalenttia (CO2-ekv.), jolloin laskua vuoteen 2022 on 11 prosenttia. Asukaskohtaiset päästöt vuonna 2023 olivat 3,4 kt CO2-ekv.

Lähde: HSY

Päästöbudjetti

Keskimääräinen päästöjen vähennystarve (kt) vuodesta 2020 vuoteen 2030, ja toteutuma vuosina 2022 ja 2023

Päästöbudjetissa esitetään Vantaan hiilineutraaliustavoitteen 2030 mukaiset ilmastopäästöjen enimmäismäärä vuosittain. Enimmäismäärät esitetään jokaiselle päästösektorille, jotta voidaan nähdä, mitkä toiminnot etenevät oikealla kehitysuralla. Budjetissa esitetään myös arvio siitä päästäänkö tavoitteeseen vuonna 2030, kun otetaan huomioon nykyiset päästöt, käynnissä olevat toimenpiteet ja muutokset sekä muutostarve.

Taulukko: Vantaan päästöbudjetti 2022-2023 (kt CO_2-ekv./v)

kt CO2-ekv./v	Keskim. vähennys tarve/v.	Vuoden 2020 päästö	Tavoite-päästö 2022	Toteutu-nut 2022	Vähennys-tarve 2020-2022	Toteutunut vähennys 2020-2022	Tavoite-päästö 2023	Toteutu-nut 2023	Vähennys-tarve 2020-2023	Toteutunut vähennys 2020-2023
Liikenne (ml. raideliikenteen sähkö)	-29	348	290	339	-58	-9,0	261	309	-87	-39
Kaukolämpö	-22	216	173	296	-43	81	151	269	-65	54
Kulutussähkö	-4,2	127	119	115	-8,4	-12	115	90	-13	-38
Teollisuus ja työkoneet	-1,5	54	51	77	-3,1	22	50	62	-4,6	7,4
Jätteiden käsittely	-1,7	22	18	17	-3,3	-4,4	17	21	-5,0	-1,0
Öljylämmitys	-4,9	49	39	47	-9,7	-1,6	34	46	-15	-2,4
Sähkölämmitys	-2,8	54	48	49	-5,5	-4,5	45	42	-8,3	-11
Maatalous	-0,1	1,9	1,7	1,9	-0,2	0,0	1,6	2,1	-0,3	0,2
Yhteensä	-66	871	740	943	-131	72	674	842	-197	-29

suunta oikea
päästöt kasvoivat
tavoitteessa

Ennätyksiä sään ääri-ilmiöissä

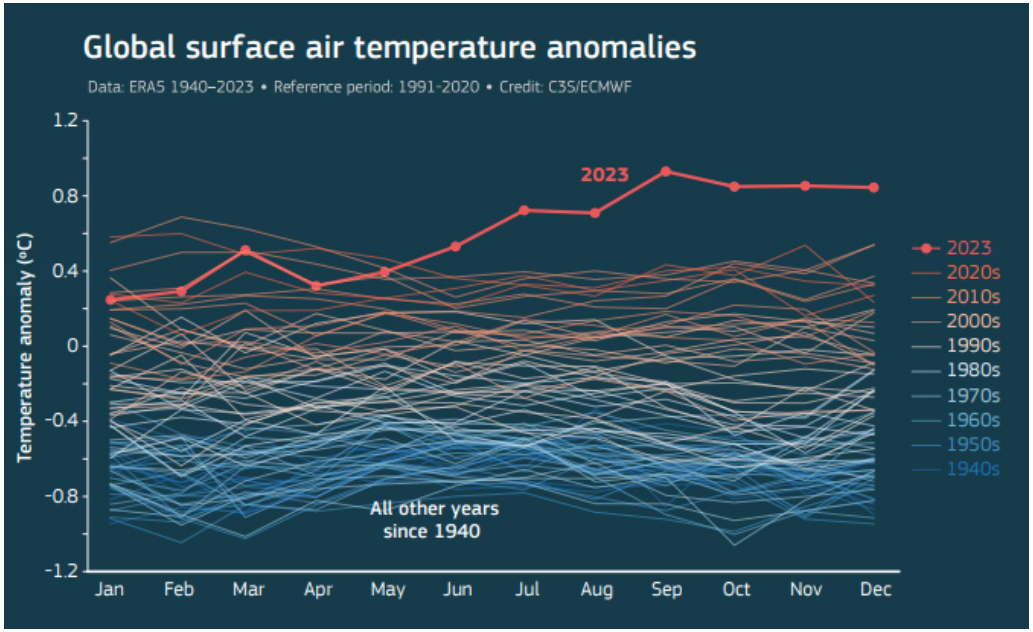
Ihmisen toiminnan aiheuttamat kasvihuonekaasupäästöt ovat lämmittäneet ilmastoa jo 1,45 celsiusastetta esiteollisesta ajasta eli 1850-luvulta lähtien. Globaalisti vuosi 2023 oli mittaushistorian lämpimin. Ennätykset paukkuivat myös merten lämpötiloissa, merenpinnan nousussa ja Etelämantereen jäätiköiden vetäytymisessä. Myös Euroopassa mittaushistorian kolme lämpimintä vuotta ovat kaikki olleet vuoden 2020 jälkeen. Vuosi 2023 sisälsi Euroopassa äärimmäisiä kuumuusaaltoja, laajoja metsäpaloja sekä tulvia ja kuivuutta. Tuhot ovat aiheuttaneet miljardien eurojen menetyksiä.

Ilmatieteen laitoksen mukaan myös Suomessa vuosi 2023 oli tavanomaista lämpimämpi. Koko maan keskilämpötila oli noin 3,2 astetta, mikä on 0,3 astetta yli pitkän ajan eli vuosien 1991–2020 keskiarvon. Myös vuotuinen sademäärä oli selvästi tavanomaista suurempi. Etenkin maan keskiosassa vuosi oli monin paikoin harvinaisen sateinen, paikoin satoi jopa poikkeuksellisen paljon.

Lähteet:

https://climate.copernicus.eu/

https://www.ilmatieteenlaitos.fi/vuosi-2023

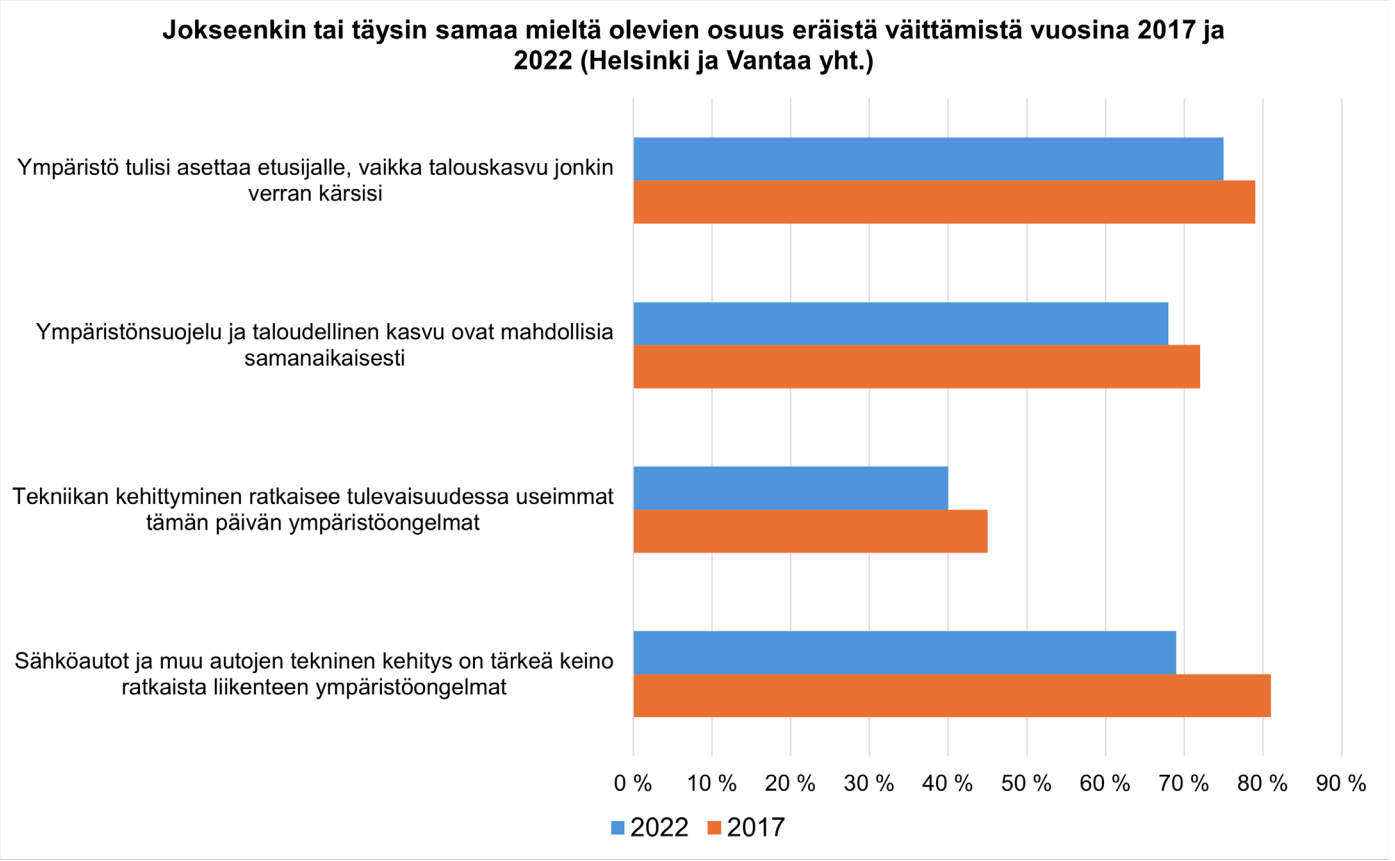

Kuva: Maapallon ilman pintalämpötilan poikkeamat vuonna 2023.
Lähde: The 2023 Annual Climate Summary, Copernicus Climate Change Service

Ympäristöasenteet pääkaupunkiseudulla myönteisiä

Pääkaupunkiseudun kaikki neljä kuntaa toteuttivat vuonna 2022 asukkaidensa ympäristöasenteita ja -käyttäytymistä koskevan asukaskyselyn, jonka tulokset julkaistiin alkusyksystä 2023. Tulokset osoittavat, että pääkaupunkiseudun asukkaiden ympäristömyönteisyys on asenteiden tasolla vahvaa. Selvä enemmistö painottaisi enemmän ympäristöä kuin talouskasvua, jos nämä joutuisivat vastakkain. Valtaosa olisi myös valmis tekemään omakohtaisia taloudellisia uhrauksia ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja ympäristön suojelemiseksi.

Ympäristömyönteisten asenteiden ja ympäristökäyttäytymisen välillä on suhteellisen heikko yhteys. Joiltain osin ympäristöä säästävät käyttäytymistavat olivat vastausten mukaan kuitenkin yleistyneet aiempaan, vuonna 2017 toteutettuun kyselyyn verrattuna. Tulokset puhuvat sen puolesta, että toimivalla kaupunkisuunnittelulla voidaan tukea asukkaiden valintojen ohjautumista ympäristöystävällisempään suuntaan.

Ympäristöasenteet pääkaupunkiseudulla 2022 julkaisu:
https://www.hel.fi/static/kanslia/Kaupunkitieto/23_08_15_Tutkimuksia_3.pdf

Ajankohtaista tietoa ja työkaluja resurssiviisaaseen kaupunkisuunnitteluun

Vantaa käynnisti henkilöstölleen suunnatun Resurssiviisas kaupunkisuunnittelu -seminaarisarjan keväällä 2024, joka tarjoaa kaupunkiympäristön asiantuntijoille tuoretta tietoa ja työkaluja resurssiviisaaseen suunnitteluun.

Seminaarisarjan ensimmäisessä osassa pureuduttiin vähähiiliseen suunnitteluun ja rakentamiseen. Tilaisuudessa kuultiin muun muassa vinkkejä energiasuunnittelun integroimiseksi maankäytön suunnitteluun sekä vähähiilisyyden edistämisestä tontinluovutuksen keinoin. Asiantuntijat kannustivat aina arvioimaan rakentamisen tarvetta kriittisesti sekä ryhtymään rohkeasti toimeen alueiden ohjaamiseksi kohti hiilineutraaliutta. Määritelmien ja kommunikaation avoimuus on avain siihen, että tekemistä voidaan edelleen kehittää myös matkan varrella.

Ilmastonmuutokseen sopeutumista käsitelleellä kerralla kuultiin Ilmatieteen laitoksen tutkimustuloksia ilmastonmuutoksen vaikutuksista Vantaalla sekä saatiin tuoretta tietoa erilaisista sopeutumisen ratkaisuista, kuten kaupunkivihreästä ja hulevesien hallinnasta. Kuultiin myös esimerkkejä toimitilahallinnan sopeutumisen toimenpiteistä kaupungin palvelurakennuksissa.

Resurssiviisauteen liittyvä tietopohja kehittyy jatkuvasti, ja Vantaa haluaa tarjota suunnittelijoille pääsyn tuoreen tiedon ääreen, sekä tukea keskustelua ja tiedonvaihtoa parhaista käytännöistä. Seminaarisarja jatkuu syksyllä luontopositiivisuuden ja rakentamisen kiertotalouden aiheiden äärellä.

Kuva: Eira Linko

Uudet ympäristönsuojelumääräykset hyväksyttiin

Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi toukokuussa 2024 uudet ympäristönsuojelumääräykset, jotka korvaava edelliset vuodesta 2013 voimassa olleet määräykset. Suurin syy ympäristönsuojelumääräysten päivittämiseen oli ympäristölainsäädännössä tapahtuneet muutokset, mutta samalla niitä myös selkeytettiin ja täsmennettiin.

Ympäristönsuojelumääräysten tavoitteena on ehkäistä ympäristön pilaantumista ympäristönsuojelulain mukaisesti. Määräykset koskevat muun muassa vesien suojelua ja jätevesien käsittelyä, melua aiheuttavaa toimintaa, savukaasupäästöjä, pölyntorjuntaa ja jätteiden käsittelyä. Määräykset tulivat voimaan 1.6.2024.

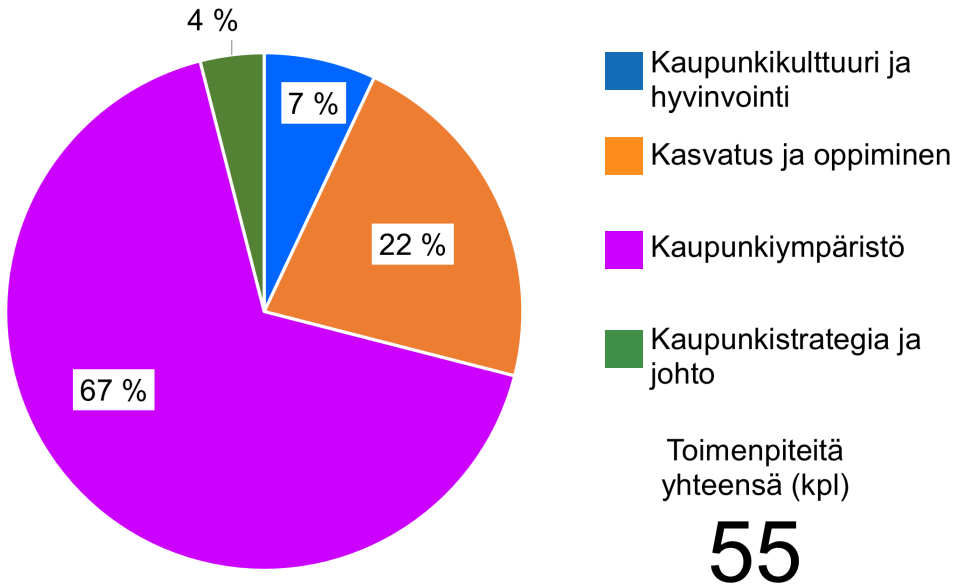

YHDYSKUNTARAKENNE JA LIIKKUMINEN

Resurssiviisaasti toteutettu yhdyskuntarakenne mahdollistaa vantaalaisille kestävän ja vähäpäästöisen elämäntavan, kestävät liikkumismuodot ja luonnon arvojen turvaamisen.

Maankäyttöratkaisuilla voidaan merkittävästi vähentää kasvihuonekaasupäästöjä esimerkiksi vaikuttamalla rakennusten energiankulutukseen, uusiutuvan energian käyttöön ja liikenneratkaisuihin. Vaikutukset syntyvät viiveellä vuosien kuluttua ja ovat pitkäkestoisia.

Toimenpiteiden osuus toimialoittain

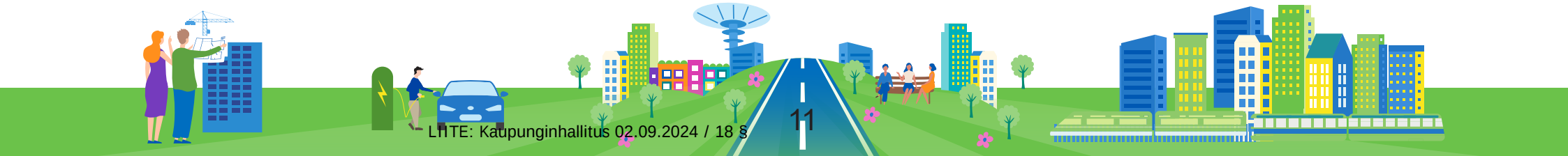

Toimenpiteitä yhteensä (kpl)

55

Toimenpiteiden eteneminen

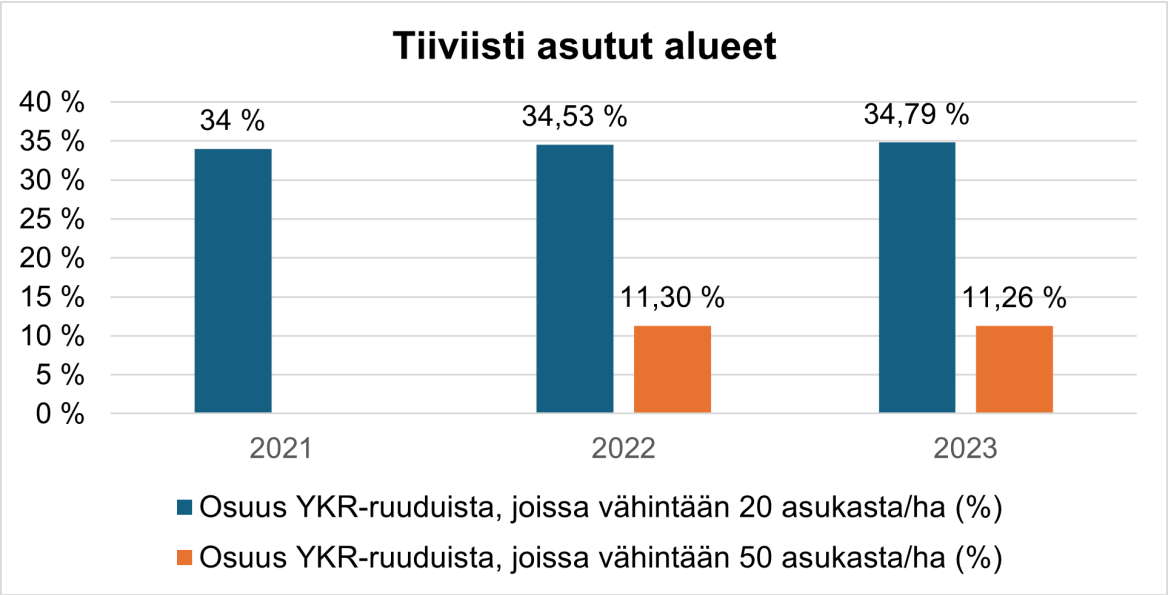

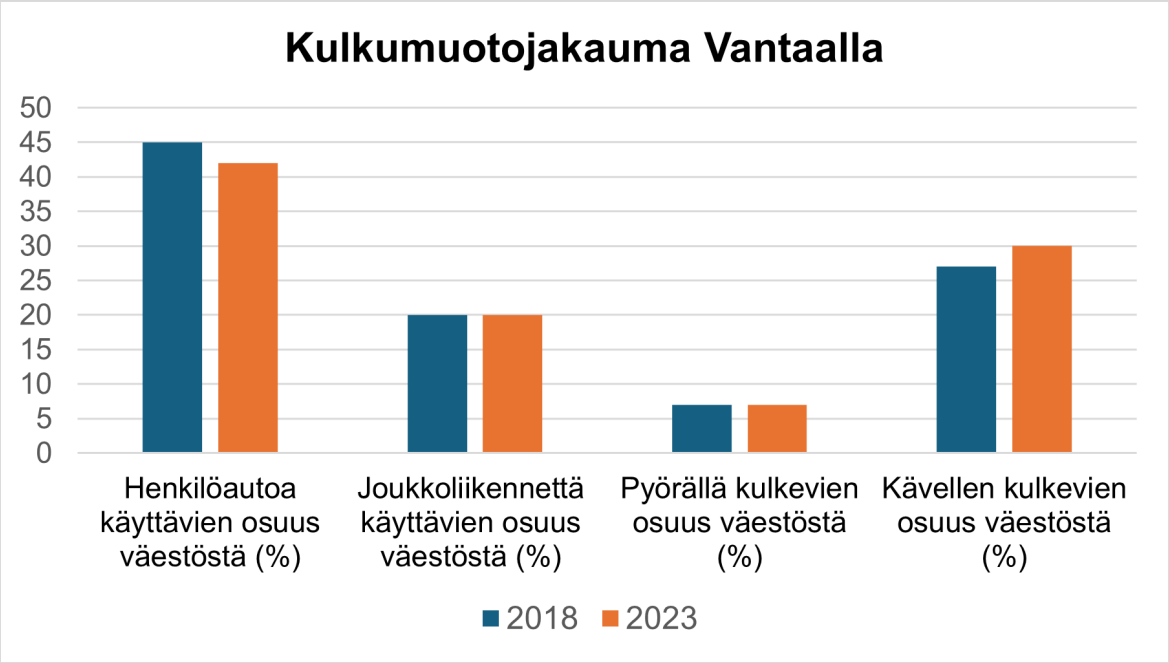

Toimenpiteiden eteneminen raportointijaksolla:

- Kaupunkia kehitettiin hiilineutraaliuden ja resurssiviisauden suuntaan. Yhdyskuntarakenne tiivistyi: tiiviisti asuttujen alueiden asukasmäärä kasvoi ja uusista asumisen kaavoista runsas 96 prosenttia sijoittui kestävän kasvun vyöhykkeelle. Myös ilmastovaikutukset arvioidaan jokaisessa kaavassa, joskin eritasoisesti.
- Viheralueita kehitettiin tavoitteiden mukaisesti ja viheralueiden saavutettavuus parantui, kun viheralueiden mitoituksen ja saavutettavuuden ohje SAAVU sekä viherrakenteen kehityskuva valmistuivat.
- Kestävän liikkumisen edellytyksiä parannettiin tavoiteverkon mukaisesti. Kulkutapatutkimuksen mukaan vantaalaisten henkilöautolla liikkuminen on vähentynyt ja kävely liikkumismuotona kasvanut neljän vuoden aikana. Pyöräily ja julkisen liikenteen käyttö on pysynyt samalla tasolla.
- Kaupungin käytössä olevista ajoneuvoista yhä useampi on täyssähköauto ja latauspisteitä on rakennettu suunnitelmallisesti useisiin toimipisteisiin. Työmatkapyöräilyn lisäämiseksi laadittiin pyöräilyn edistämisen suunnitelma kaupunkiympäristön toimialan toimipisteissä.

Tutustu resurssiviisauden tiekartan toimenpiteisiin tarkemmin Ympäristövahdissa: https://urly.fi/3xW8

Lähde: HSY

Pääkaupunkiseudulla kehitetään hulevesitiedon hallintaa paikkatietojen avulla

Vantaa kehittää hulevesiin liittyvää paikkatietoa pääasiassa omana työnään. Lisäksi tiedon hallintaa ja jakelua kehitetään yhteistyössä Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY:n ja muiden pääkaupunkiseudun kuntien kanssa ”Hulevesitieto ilmastonkestävässä kaavoituksessa” - eli HUIKKA-hankkeessa. Hankkeen tavoitteena on parantaa hulevesien hallintaa rakennetussa kaupunkiympäristössä, jota edesauttamaan kootaan hulevesiaineistot HSY:n ylläpitämään selainpohjaiseen karttapalveluun, SeutuRuutuun. Lisäksi tavoitteena on parantaa tiedon löydettävyyttä ja vahvistaa organisaatioiden välistä yhteistyötä.

Kuva: Pertti Raami

Kestävää liikkumista edistetään monipuolisesti

Vantaalla edistetään kestävää liikkumista monipuolisesti ja poikkihallinnollisesti vuonna 2023 hyväksyttyjen liikennepoliittisen ohjelman, kävelyn edistämisohjelman ja pyöräliikenteen kehittämisohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden ohjaamana. Vuosien 2023–2024 painopisteinä ovat olleet erityisesti palveluiden saavutettavuus kävellen sekä lasten ja nuorten aktiivinen liikkuminen. Kävelysaavutettavuuden parantamiseksi toteutettiin vuonna 2023 Turvalliset ja esteettömät reitit Vantaan ikäihmisille sekä Kävely-ympäristö ja palveluiden saavutettavuus Vantaan Korsossa ja Hakunilassa -hankkeet. Lisäksi vuonna 2024 on aloitettu kävelysaavutettavuusmittareiden ja seurantatyökalun laatiminen Vantaan keskuksille. Lasten aktiivisen liikkumisen edistämiseksi on selvitetty lasten kulkutavan valintaan vaikuttavia tekijöitä ja vuonna 2024 suunnitellaan konkreettisia toimenpiteitä aktiivisten kulkutapojen edistämiseksi koulureiteillä yhdessä kasvatuksen ja oppimisen toimialan kanssa.

Pyöräliikennettä edistetään suunnittelemalla ja toteuttamalla pyöräliikenteen tavoiteverkon mukaisia baanoja ja pääpyöräreittejä. Vuonna 2023 uusittiin pääpyöräreittien viitoitus. Kaupunkipyörien käytön edistämiseksi Vantaan 50-vuotisjuhlavuoden kunniaksi toteutettiin ilmaiset kaupunkipyörät kaudella 2024.

Joukkoliikenteen toimivuutta seurataan yhteistyössä HSL:n kanssa. Vuonna 2023 toteutetussa Asemien käyttäjälähtöinen suunnittelu -selvityksessä etsittiin parannuskohteita Vantaan juna-asemille. Lisäksi myös muiden vaihtopaikkojen ja pysäkkien parantamista tehdään jatkuvasti. Keväällä 2024 on aloitettu selvitystyö, jossa tarkastellaan joukkoliikenne-etuuksien toimivuutta sekä tunnistetaan sujuvuutta parantavia kehittämiskohteita.

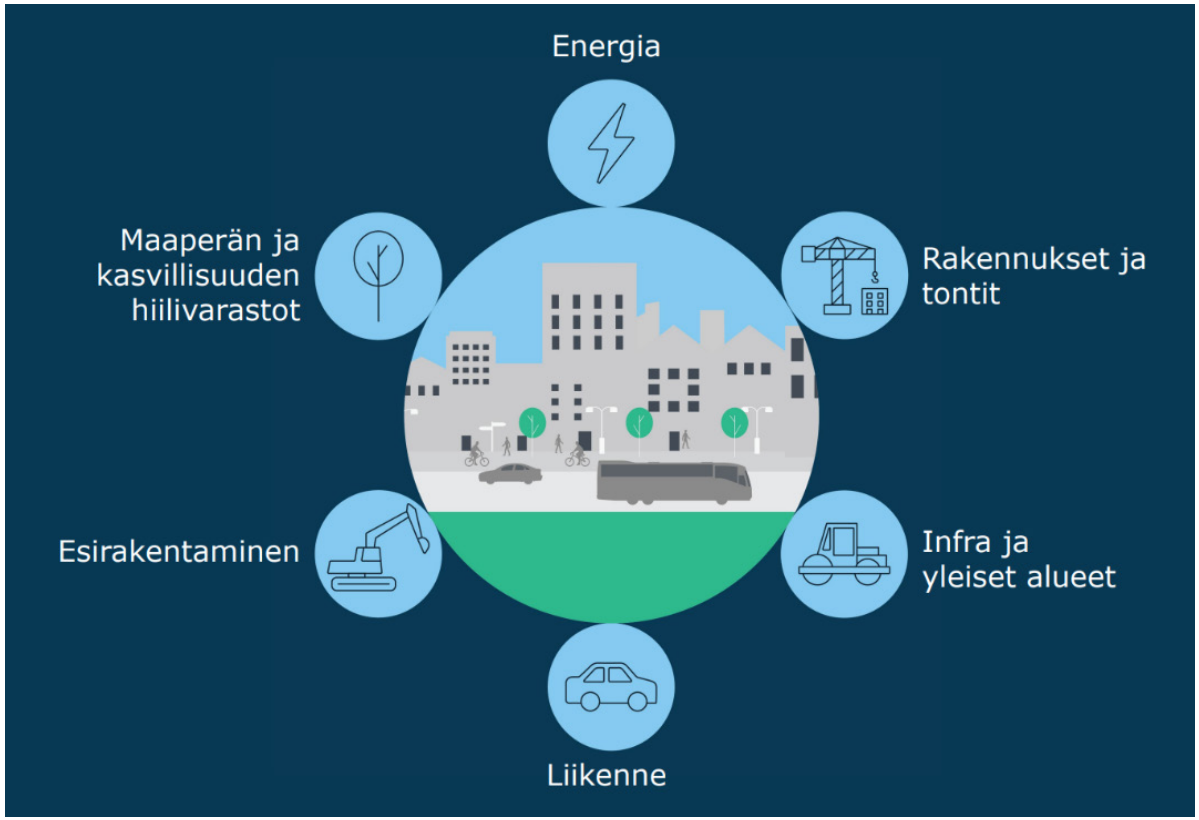

Kuva: Kimmo Kosonen

Vantaalla kaikissa asemakaavoissa tehdään ilmastovaikutusten tarkastelua

Aviapoliksessa on pilotoitu prosessia, jolla järjestelmällisemmin huomioidaan asemakaavoituksen ilmastovaikutukset ja tarkastellaan kaavoituksen mahdollisuudet vaikuttaa alueen ilmastokestävyyteen. Prosessiin kuuluu muun muassa ilmastoselvityksen tekeminen ja selvityksiä tehtiin vuonna 2023 kaikissa merkittävimmissä kaavakohteissa Vantaalla. Kaavoittajat kerryttävät selvityksistä tullutta tietoa vähähiilisistä ja ilmastonkestävistä kaavaratkaisuista datapankkiin, jolloin tieto saadaan koko Vantaan kaavoittajien käyttöön. Prosessi otetaan käyttöön kaikissa asemakaavoituksen tiimeissä vuoden 2024 aikana.

Vantaa on ollut mukana kehittämässä “Asemakaavojen vähähiilisyyden arviointimenetelmää” eli Ava-työkalua Sitowisen ja muiden kaupunkien kanssa. Työkalu auttaa kaavoittajaa arvioimaan kaavan hiilijalan- ja -kädenjäljen sekä ehdottaa vähähiilisiä ratkaisuja päästöjen vähentämiseksi. Vantaan useampaan kaavaan tehtiin Ava-työkalua käyttämällä tarkastelu kaavan ilmastovaikutuksista ja vähähiilisistä ratkaisuista. Työkalun valmis versio julkaistaan vuoden 2024 aikana.

Kuva: Ava-työkalulla tarkasteltavat sektorit. Sitowise

Viherrakenteen ratkaisuilla varaudutaan ilmastonmuutokseen

Vantaa on mukana Viherrakenteen arviointi ja vahvistaminen kaupunkien maankäytön suunnittelussa (ARVO) -hankkeessa, jossa vahvistetaan viherrakennetta ja tunnistetaan sen tuottamia arvoja tiiviisti rakennetuissa kaupungeissa ilmastonmuutokseen sopeutumisen edistämiseksi.

Tiivistyvät kaupunkialueet ovat erityisen alttiita hulevesitulville ja tiheästi rakennetuille kaupunkialueille kehittyy lämpösaarekkeita. Erilaiset viherrakenteet tarjoavat ilmastonmuutokseen varautumis- ja sopeutumiskeinoja luonnon omia prosesseja käyttäen. Viherrakenteiden avulla hallitaan paremmin hulevesiä, liennytetään lämpösaarekeilmiötä, sekä sidotaan hiiltä. Viherrakenteet tuottavat myös ihmisen hyvinvoinnille tärkeitä ekosysteemipalveluita.

Arvo-hankkeessa laaditaan viherrakenteen nykytilakatsaus sekä viherrakenteen suunnittelutyökalu, joka soveltuu ekosysteemipalveluiden ja luonnon monimuotoisuuden määrän ja laadun arviointiin. Hankkeessa testataan työkalun toimivuutta ja vaikuttavuutta käytännössä. Pilottialueena Vantaalla on Aviapoliksen, Kivistön, Korson ja Myyrmäen keskustojen alueet. Pilotoinnin yhteydessä saadaan tietoa alueiden viherrakenteen monihyötyisyydestä, viherrakenteen suunnittelutarpeista sekä suunnitteluratkaisujen vaikutuksesta viherrakenteen tuottamiin ekosysteemipalveluihin.

Hanke saa rahoitusta Euroopan aluekehitysrahastosta. ARVO-hankkeen toteuttavat Helsingin, Vantaan ja Espoon kaupungit, Aalto-yliopisto sekä Green Building Council Finland. Hanke kestää vuoden 2025 loppuun.

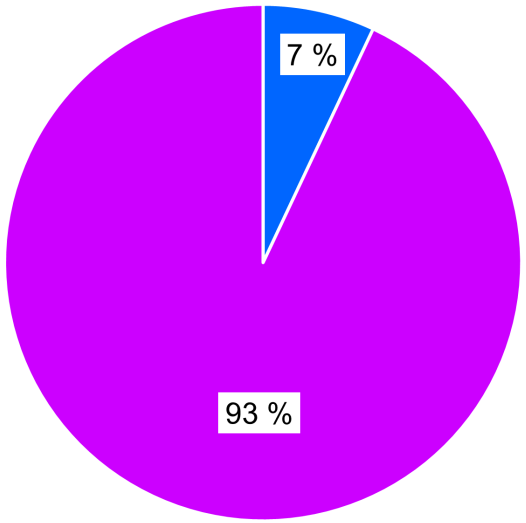
Lisätietoja: https://www.vantaa.fi/fi/hankkeet/hanke/arvo-viherrakenteen-arviointi-ja-vahvistaminen-kaupunkien-maankayton-suunnittelussa.

HIILINEUTRAALI ENERGIA

Energiantuotanto ja -kulutus aiheuttavat suuren osan Vantaan ilmastopäästöistä. Tavoitteenamme on, että Vantaan alueella on luovuttu lämmityksessä fossiilisista polttoaineista vuoteen 2030 mennessä.

Energiatehokkuutta parannetaan systemaattisesti niin omissa kuin koko kaupunkialueen kiinteistöissä edistäen kiinteistöjen ja asuntojen energiaremontteja. Kuntalaisia kannustetaan aktiivisiksi energiantuotannon toimijoiksi.

Toimenpiteiden osuus toimialoittain

Toimenpiteitä yhteensä (kpl)

14

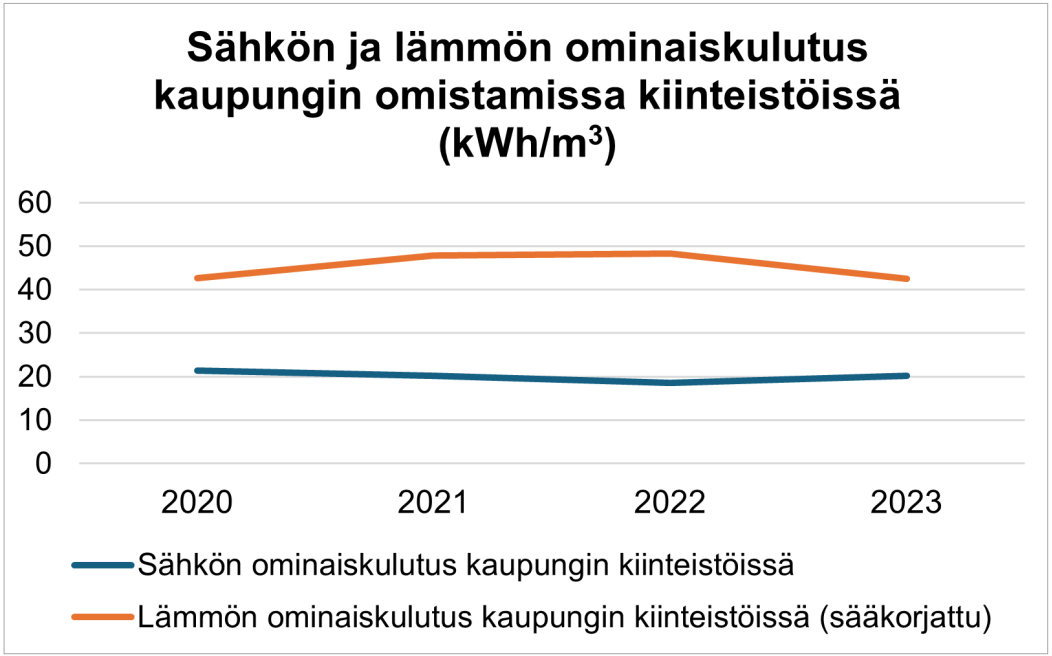
Toimenpiteiden eteneminen

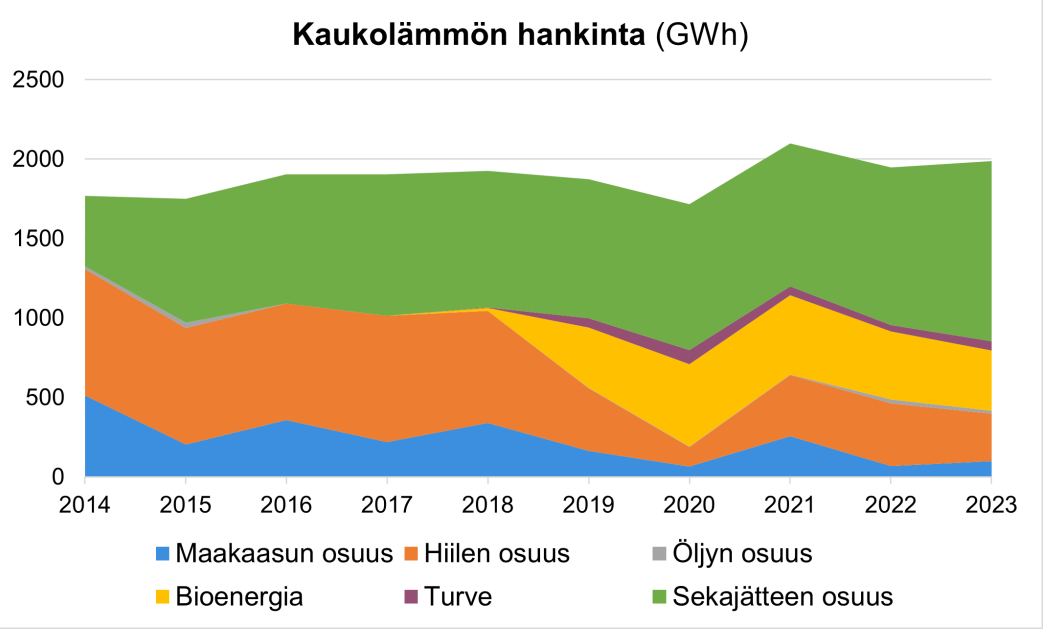

Toimenpiteiden eteneminen raportointijaksolla:

- Lämmityksen ja sähkönkulutuksen päästöt vähenivät Vantaan alueella. Kaupungin kiinteistöissä sähkön kulutus hieman kasvoi, mutta lämmön kulutus väheni.
- Tavoitteiden mukaista uusiutuvaa energiantuotantoa on lisätty lähes kaikissa kaupungin uudis- ja peruskorjauskohteissa.
- Kaikissa merkittävimmissä kaupungin kiinteistöissä on luovuttu öljylämmityksestä.

Tutustu resurssiviisauden tiekartan toimenpiteisiin tarkemmin Ympäristövahdissa: https://urly.fi/3xW8

Energiaa auringosta kaupungin toimitilojen katoilla

Vantaan kaupunki saavutti kuntien energiatehokkuussopimuksessa vuosille 2017–2025 määritetyn energiansäästötavoitteen jo vuonna 2022. Vuonna 2023 kaupungissa jatkettiin edelleen useita toimenpiteitä energiatehokuuden parantamiseksi ja uusiutuvan energian lisäämiseksi.

Uusiutuvaa energiaa on lisätty aurinkosähkövoimaloilla, joita on asennettu niin uudiskohteisiin kuin jo olemassa oleviin kiinteistöihin. Suurimmat aurinkovoimalat on asennettu Hakunilan uimahallin ja Martinlaakson koulun katoille (99 kWp ja 90 kWp). Öljylämmityksestä luopumiseksi kaupungin kiinteistöissä siirrytään lämpöpumppuratkaisuihin. Vuonna 2023 Ollaksen päiväkotiin asennettiin ilmavesilämpöpumppu, joka toimii kohteessa pääasiallisena lämmönlähteenä.

Kaupungin kiinteistöjen energiatehokkuutta on parannettu LED-valaisinvaihdoilla, joita on tehty kolmessatoista kohteessa ja niillä saavutetaan arviolta 800 MWh sähkönsäästö vuosittain. Lisäksi Aurinkokiven koulu on ensimmäinen kaupungin kiinteistö, johon on asennettu hybridisuodatin. Suodatin parantaa sähkön laatua ja säästää sähköä sekä pidentää sähköverkkoon kytkettyjen laitteiden elinkaarta. Hybridisuodattimen toimintaa on testattu ja paranneltu vuoden 2023 aikana ja niitä asennetaan tulevaisuudessa myös muihin kaupungin kiinteistöihin.

Kaupungin uudisrakennuksiin on asennettu maalämpöjärjestelmä, mikäli se on osoittautunut elinkaarilaskennassa teknisesti ja taloudellisesti kannattavaksi. Uusimmat valmistuneet maalämpökohteet ovat Kelokuusen päiväkoti ja Pesäpuun päiväkoti, rakenteilla on Elmon uimahalli ja Varia Vehkala.

Kuva: Aurinkovoimala Martinlaakson koulun katolla. Antti Mehtonen

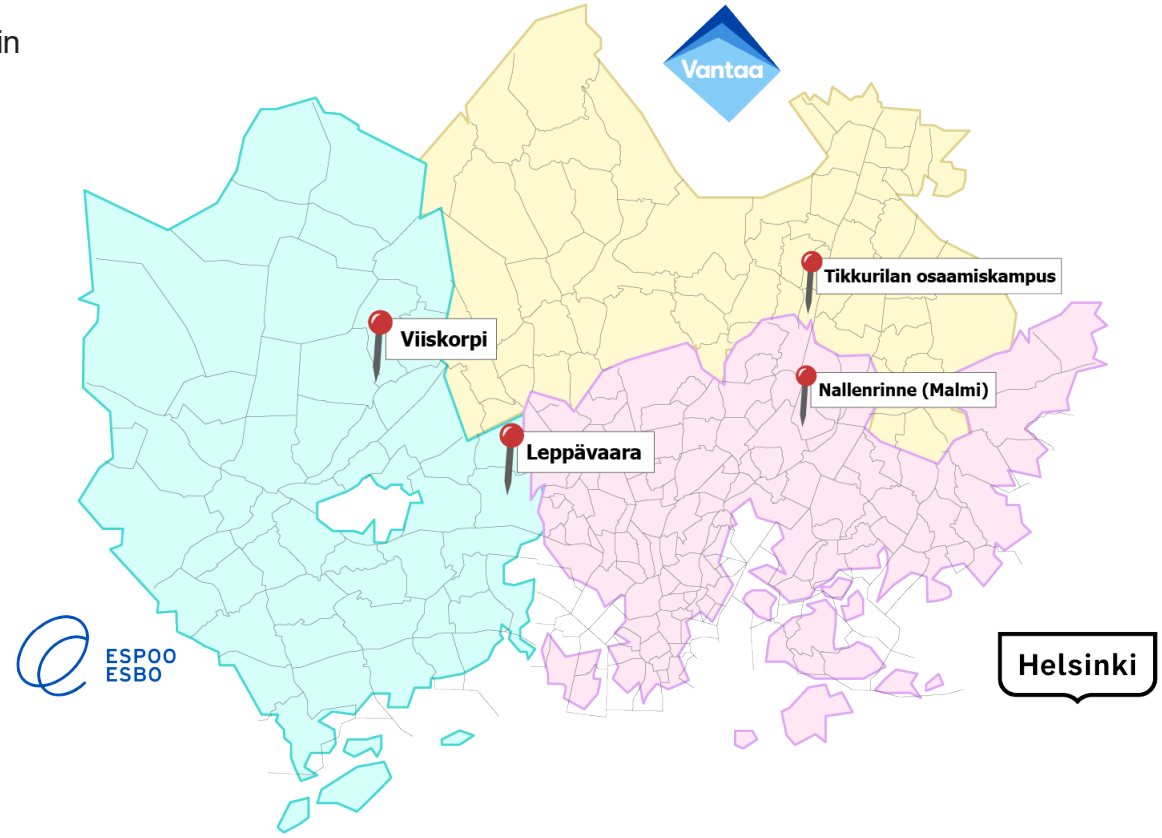
Energiapalvelumalleilla alueellisia energiaratkaisuja

Energiapalvelumalli alueille (ENPA) -hankkeessa kehitetään yrityslähtöinen energiapalvelumalli, joka tukee mahdollisimman vähähiilisten ja energiaomavaraisten alueellisten energiaratkaisuiden suunnittelua ja toteutusta kaupungeissa. Hankkeessa on pilottikohteita Vantaalta, Helsingistä ja Espoosta. Tavoitteena on luoda alueellisen energiapalvelumallin prosessikuvaus, parantaa energiamarkkinoiden toimintaa sekä kehittää keinoja energiantuotannon ja -hankinnan tehostamiseksi.

Kolmevuotisessa ENPA-hankkeessa ovat mukana Helsinki, Vantaa, Espoo ja Metropolia ja 60 % rahoituksesta tulee HEVi-ohjelmasta.

Lisätietoa: https://www.vantaa.fi/fi/hankkeet/hanke/energiapalvelumalli-alueille-hanke-enpa

Kuva: ENPA-pilottihankkeen kohteet kartalla. Ellamari Koutonen, Metropolia.

Euroopan unionin osarahoittama

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

Vauhtia energiasiirtymään Neutralpath-hankkeella

Vantaa on mukana Neutralpath-hankkeessa, jossa viisi eurooppalaista kaupunkia kehittää ratkaisuja kaupunkien energiamurroksen vauhdittamiseksi ja hiilineutraaliustavoitteiden edistämiseksi.

Vantaan pilottialue on Aviapolis, jonne suunnitellaan energiapositiivinen alue, sekä tuetaan alueen energiasiirtymää sen kehittyessä logistiikka- ja työpaikka-alueesta monipuoliseksi kaupunkikeskustaksi.

Hankkeen ensimmäisen vuoden aikana perustettiin Ilmastoviisaan Vantaan kokeilulabra, joka kokoaa alueen toimijat yhteen edistämään alueen energiasiirtymää ja hiilineutraalia Vantaata. Esimerkki kokeilulabran toiminnasta on yhteistyö, jossa Vantaan kaupunki, AVIA Real Estate ja Vantaan Energia vaihtavat oppeja ja kokoavat tietoa vähähiilisten hybridienergiajärjestelmien toteuttamisesta, jollainen on suunnitteilla Aviapoliksen keskustaan.

VANTAA 2030 NEUTRALPATH

Euroopan unionin rahoittama

Neutralpath-hankkeessa on mukana viisi kaupunkia sekä joukko tutkimusorganisaatioita, energiayhtiöitä ja asiantuntijaorganisaatioita eri puolilta Eurooppaa. Hanke saa rahoituksensa Euroopan Unionin Horizon Europe -rahoitusohjelmasta ja se toteutetaan vuosina 2023–2027.

Lue lisää: www.vantaa.fi/neutralpath

https://neutralpath.eu/fi/news/yhteistyosta-vauhtia-aviapoliksen-ja-neutralpath-hankkeen-ilmastoratkaisuihin/

Kuva: Sakari Manninen

Taloyhtiöklubitoiminta laajenee Vantaalla

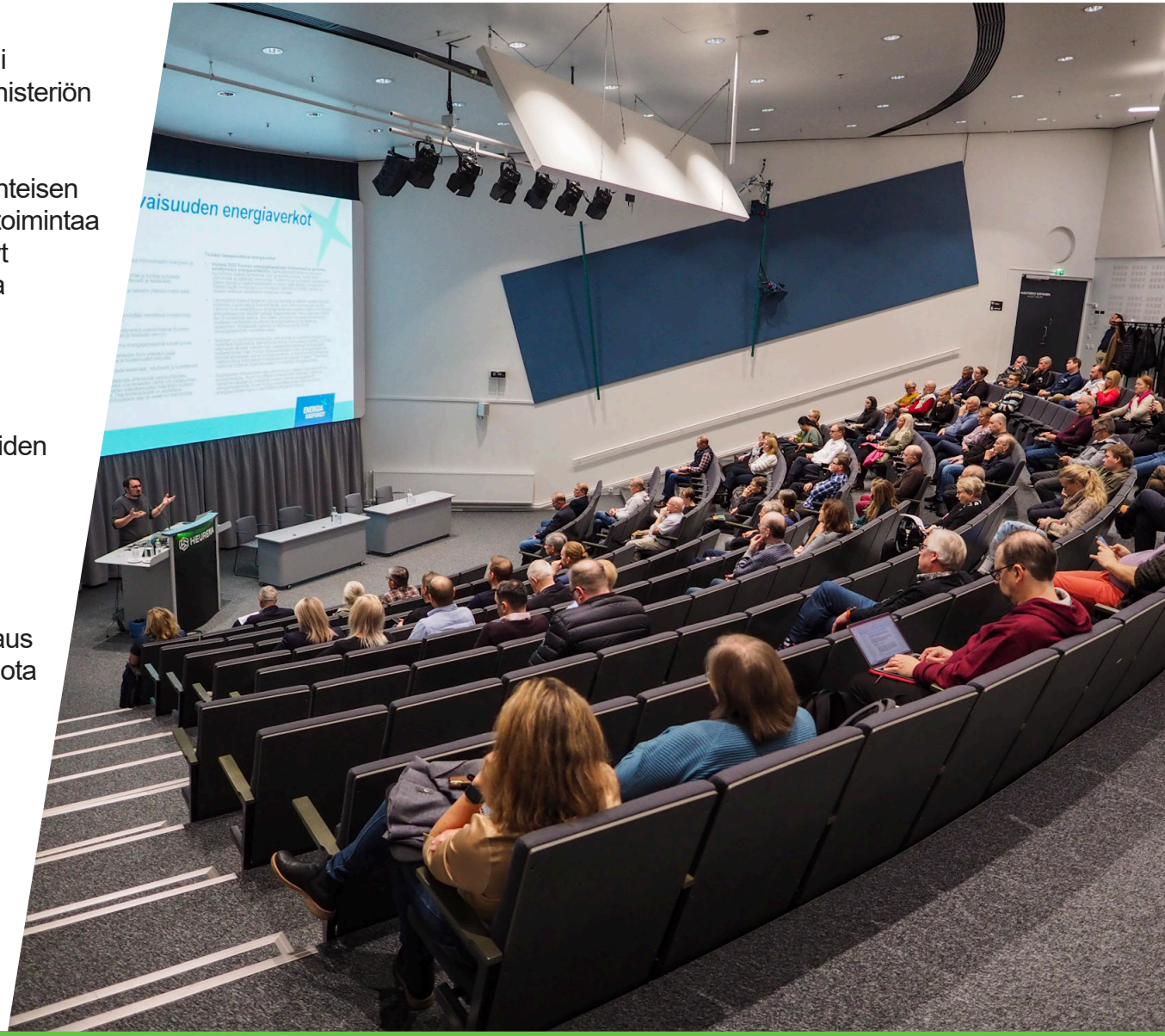
Taloyhtiöiden yhteistyön kehittäminen ja asukkaiden ilmastotekojen tukeminen eli Taloyhtiöklubi 2 -hanke oli käynnissä Vantaalla 1.8.2022–30.4.2024 ympäristöministeriön rahoittamana.

Hanke jatkuu myös vuosina 2024–2025 Vantaan myönteisen erityiskohtelun toimintaohjelman osana. Taloyhtiöklubitoimintaa on ollut pidempään Myyrmäessä ja Koivukylässä ja nyt toimintaa laajennetaan myös Hakunilaan, Mikkolaan ja Länsimäkeen.

Toiminnan tavoitteena on koota yhteen hankealueiden taloyhtiöt ja edistää yhteisiä päämääriä, kuten energiaremontteja ja kiertotaloutta sekä parantaa alueiden viihtyisyyttä ja yhteisöllisyyttä. Vuonna 2023 aktiivisia taloyhtiöitä oli toiminnan piirissä noin 110 kappaletta ja henkilöitä yhteensä noin 200.

Hankkeessa tehtiin myös Klubitoiminnan käsikirja eli taloyhtiöiden naapurustoyhteistyön toimintamallin kuvaus ja opas toiminnan käynnistämiseen ja ylläpitämiseen, jota voidaan hyödyntää myös muissa kunnissa toiminnan aloittamisessa.

Lisätietoja: https://www.taloyhtioklubi-hanke.fi/

Kuva: Taloyhtiöiden energiailta ja minimessut 25.10.2023. Jani Sillanpää, HSY.

Vantaan Energian tavoitteena hiilinegatiivinen energiantuotanto vuonna 2030

Vantaan Energia Oy:n tavoitteena on ratkaista aikamme suurimpia haasteita varmistamalla, että energia ja rajalliset resurssit kiertävät mahdollisimman fiksusti. Yhtiö kehittää jatkuvasti uutta tuottaakseen edullista, toimitusvarmaa ja ilmastoystävällistä energiaa sekä energiatehokkuutta parantavia palveluita vantaalaisille.

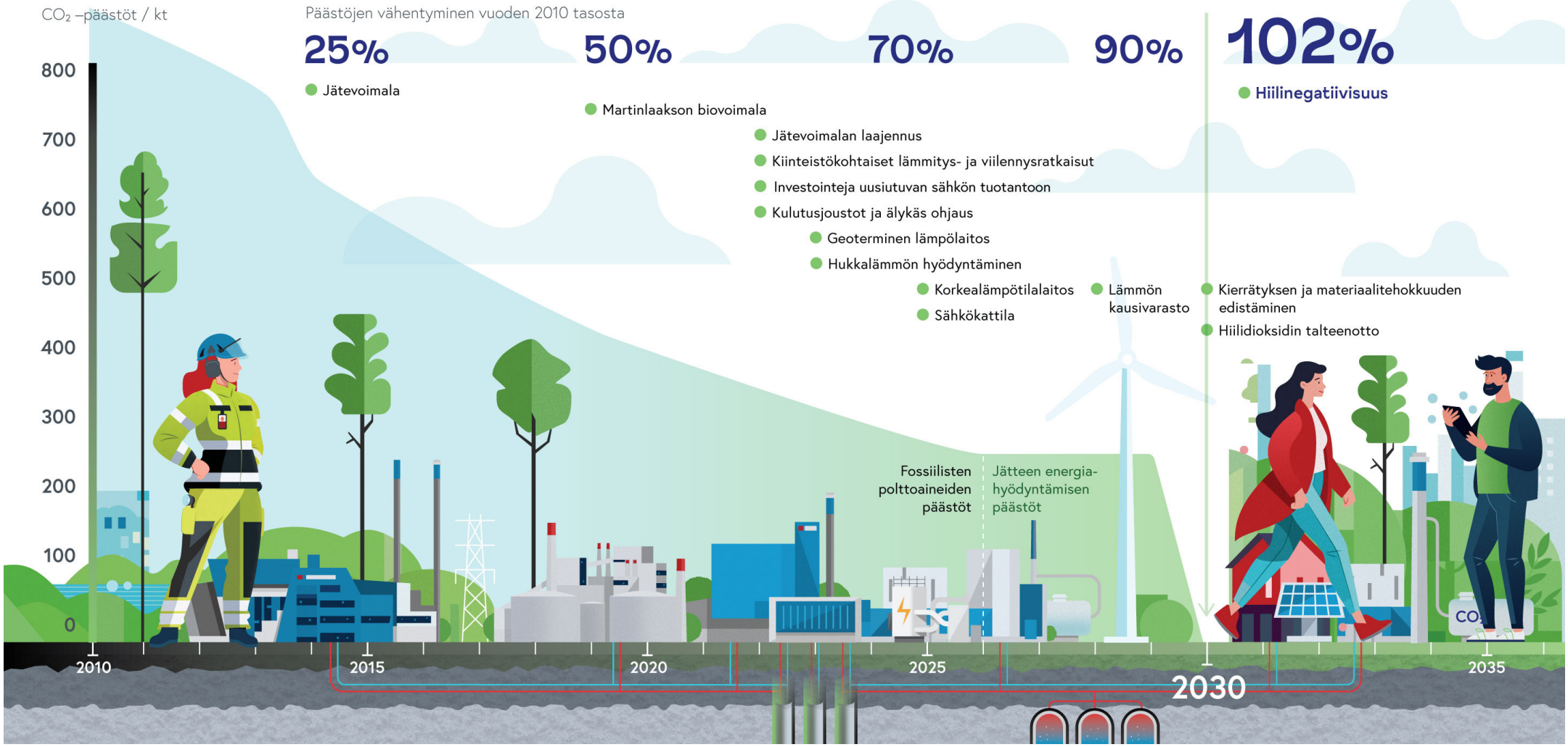
Hiilineutraalin kaukolämpöjärjestelmän keskiössä on kaupunkiin rakennettava Varannoksi nimetty Lämmön kausivarasto. Sen ansiosta hukkalämpöjä on mahdollista varastoida ja rakentaa kilpailukykyisimpi tapa lämmittää hiilineutraalisti. Kaukolämpöverkko toimii voimansiirtona ja sitä ohjataan älykkäästi. Hiilinegatiivisuuden saavuttaminen edellyttää jätevoimaloiden hiilidioksidin talteenottoa, jota selvitetään parhaillaan.

Vuonna 2022 valmistunut jätevoimalan laajennusosa on lisännyt kapasiteettia kaupan ja teollisuuden kierrätyskelvottoman jätteen energiahyödyntämiseen. Vuonna 2025 Uusiolan alueella jätevoimalan kyljessä toimintansa aloittaa korkealämpötilalaitos, jossa vaaralliseksi luokitellut, kierrätykseen kelpaamattomat jätteet käsitellään turvallisesti ja uusimpien määräysten mukaisesti. Korkealämpötilalaitoksen prosessissa syntyvä hukkalämpö hyödynnetään tehokkaasti lämpöverkkoon.

Martinlaakson voimalalla on puolestaan käytössä on biokattila, joka hyödyntää energiaksi metsätähde- ja rankapuuhaketta, purua, kuorta ja kierrätyspuuta. Maakaasun käyttö voimalassa pyritään lopettamaan mahdollisimman pian, viimeistään vuonna 2026. Lisäksi voimalalla on huoltovarmuuskäytössä hiilikattila, jossa käytetään polttoaineena kivihiiltä. Sen käyttöä on maailmantilanteen takia jatkettu lämmön toimitusvarmuuden takaamiseksi. Kivihiilen käyttö pyritään lopettamaan mahdollisimman pian ja sen korvaajaksi suunnitellaan puuperäistä biohiiltä. Kivihiilen käyttö päättyy viimeistään 2026.

vantaan energia

Tavoitteena hiilinegatiivinen kiertotalousenergiayhtiö vuonna 2030

Vantaan Energian päästövähennystoimet aikajanalla

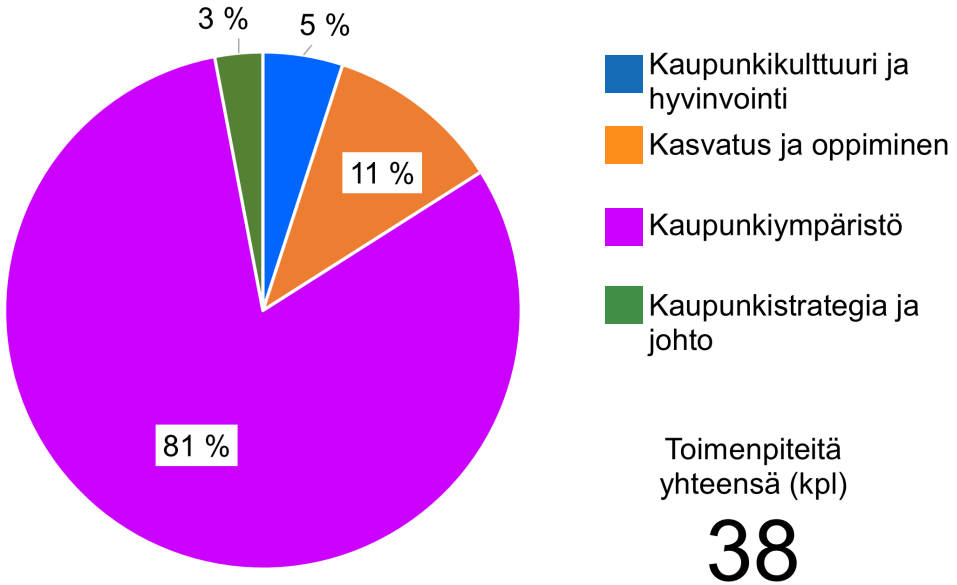
MATERIAALIEN ELINKAARI JA KIERTOTALOUS

Rakennetulla ympäristöllä on ratkaiseva merkitys ilmastonmuutoksen hillinnässä, sillä rakennukset aiheuttavat kolmanneksen Suomen ilmastopäästöistä. Rakennusten elinkaaren aikaisista kasvihuonekaasupäästöistä rakennusmateriaalien osuus on merkittävä. Merkittäviä päästöjä aiheuttaa myös esirakentaminen.

Vantaa on kasvava kaupunki, jossa sekä rakennetaan että puretaan paljon. Puretun materiaalin uusiokäytön kehittämisellä voidaan vähentää liikenteen aiheuttamia päästöjä sekä kaupungille aiheutuvia kustannuksia. Kaupunki voi myös edistää jakamistalouden kehittämistä toimimalla mahdollistajana ja esimerkkinä omassa toiminnassaan.

Jätehuollon kehittämisessä korostetaan aiempaa enemmän kiertotalouden merkitystä jätteen synnyn ehkäisyssä.

Toimenpiteiden osuus toimialoittain

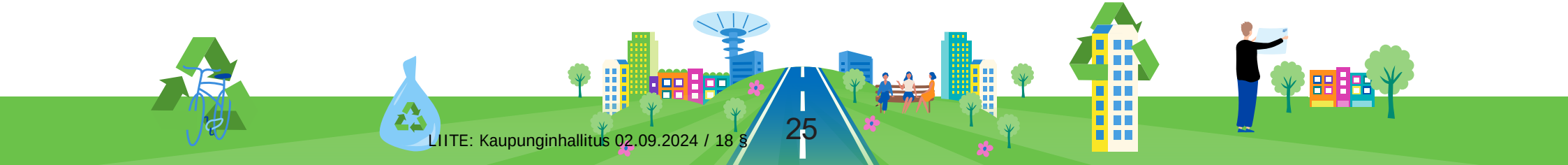

Toimenpiteitä yhteensä (kpl)

38

Toimenpiteiden eteneminen

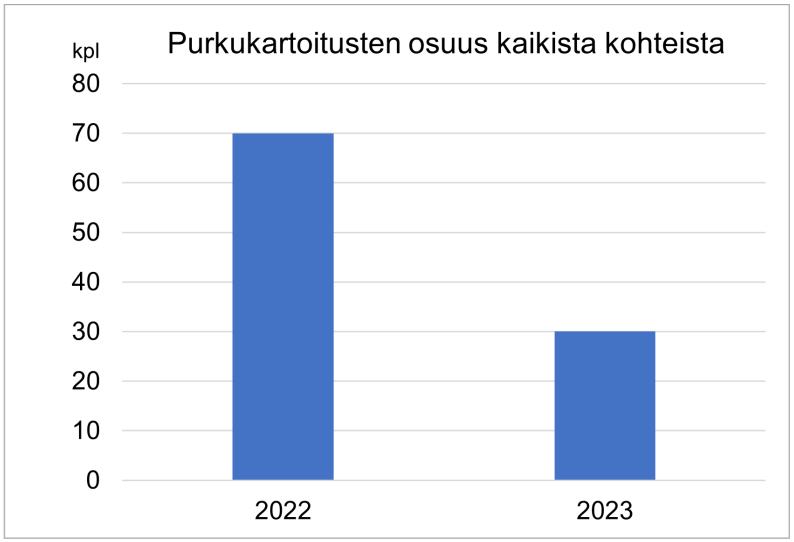

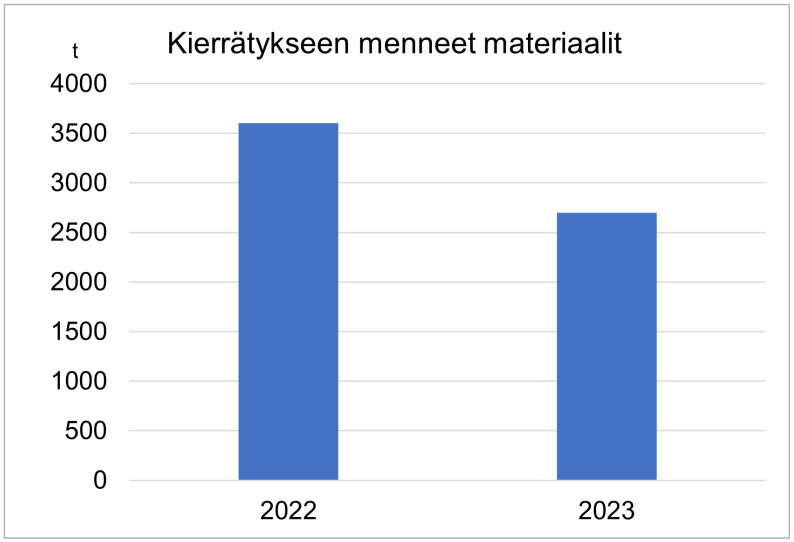

Toimenpiteiden eteneminen raportointijaksolla:

- Vähähiilistä rakentamista on tavoitteen mukaan edistetty, joskin haastava markkinatilanne on asettanut tälle hidasteita. Maanluovutuksen yhteydessä ja kilpailuissa on vaadittu puurakentamista, vähähiilistä rakentamista ja energiatehokkuutta.
- Rakennushankkeeseen ryhtyviä on ohjattu ja hoksautettu tilatehokkuuteen, muuntojoustavuuteen ja monikäyttöisyyteen rakennusten käyttötarkoitusluokat huomioon ottaen. Infrarakentamisen hiilijalanjälkeen on pureuduttu pilotoimalla hiililaskuria Ratikan infra-hankkeissa.
- Jakamistalouden edellytyksiä on parannettu kirjastoissa kehittämällä esinelainausta.
- Koulujen kierrätys kuntoon -kampanjalla on kiinnitetty huomiota koulujen jätehuollon toimintaan ja kehittämiseen.

Tutustu resurssiviisauden tiekartan toimenpiteisiin tarkemmin Ympäristövahdissa: https://urly.fi/3xW8

CIRCUiT-hankkeessa edistettiin Vantaan rakentamisen kiertotaloutta

Vantaa oli mukana vuosina 2019-2023 toteutetussa CIRCUiT-hankkeessa, joka keskittyi rakentamisen kiertotalouden edistämiseen. Kiertotalouden ratkaisuja olivat:

1. Rakennukset materiaalipankkeina
2. Olemassa olevan rakennuskannan käyttöiän pidentäminen korjaamalla ja/tai käyttötarkoitusta muuttamalla
3. Purettavaksi suunnittelu ja joustava rakentaminen

Näihin teemoihin liittyen hankekaupungeissa Vantaalla, Lontoossa, Kööpenhaminassa ja Hampurissa tehtiin useita kokeiluja, joiden vaikuttavuutta arvioitiin ympäristö- ja kustannusmittareilla. Monet kokeilut osoittautuivat sekä ympäristön kannalta että elinkaarikustannuksiltaan kannattaviksi. Hankkeessa löydettyjä parhaita käytäntöjä integroidaan Vantaan resurssiviisauden tiekarttaan sekä rakentamisen ja maankäytön prosesseihin kuten kaavoitukseen, tontinluovutukseen, rakennusten suunnitteluun ja rakentamisen hankintojen kriteereihin.

Kiertotalouden edistämiseksi Vantaa on myös ollut mukana valtakunnallisen kiertotalouden green dealin valmistelussa. Resurssiviisas rakennettu ympäristö on yksi green dealin suunnitelluista muutosalueista, jossa kaupungeilla on suuri rooli sekä oman rakentamisen että toimijoiden ohjaamisen kautta.

Kuva: CIRCUiT-hankkeen lopputapahtuma Kööpenhaminassa 25.9.2023. Tiina Haaspuro, HSY.

Kohti hiilineutraalia rakentamista

Avoimen innovaation edistäminen rakennetussa ympäristössä -hanke on tuottanut runsaasti lupaavia tuloksia ympäristökestävyyden edistämisessä. Projektin avulla Vantaa tukee hiilineutraalin rakentamisen tavoitteita ja edistää yritysten innovaatiokehittämistä. Hankkeen kohderyhmiä ovat yritykset, jotka tarjoavat pilottivalmiita ratkaisuja rakennetun ympäristön kokonaisuudessa erityisesti liittyen kiertotalouteen, vähähiiliseen rakentamiseen, luonnon monimuotoisuuteen ja kaupunkilaisten osallistamiseen.

Uusia innovaatioita ja yhteistyömalleja tarvitaan rakennusalan kehittämisessä ja hiilineutraalin tulevaisuuden rakentamisessa. Hanke on edistänyt tiivistä yhteistyötä rakennusalan toimijoiden, tutkimuslaitosten ja kaupunkien välillä. Yhteistyön avulla on syntynyt uusia innovaatioita ja liiketoimintamalleja, jotka tukevat kiertotaloutta rakennetussa ympäristössä.

Lisätietoa: https://business.vantaa.fi/fi/hankkeet/hanke/avoimen-innovaation-edistaminen-rakennetussa-ymparistossa-innovaatioista-kaytantoon

innokaupungit

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

Euroopan unionin osarahoittama

Kierrätyskeskuksen kautta moni tavara saa uuden elämän

Kierrätyskeskus tuottaa Vantaan kaupungille uudelleenkäytön palveluita. Yhteistyön tavoitteena on mahdollistaa luonnonvarojen riittävyyttä ja kestävää elämäntapaa Vantaalla. Kierrätyskeskuksella on Vantaalla myymälät Porttipuistossa ja Myyrmäessä sekä suurmyymälä Koivukylässä. Tavaroita voi Vantaan alueella lahjoittaa myös Boksi-lahjoituspisteisiin, jotka sijaitsevat Jumbon ja Myyrmannin kauppakeskuksissa sekä Helsinki Outletissa. Lisäksi Vantaan alueella kiertää säännöllisesti Kierrätyskeskuksen keräysauto.

Vuonna 2023 Vantaalla sijaitsevien myymälöiden kautta uudelleenkäyttöön saadun tavaran luonnonvarasäästö oli 17,3 miljoonaa kiloa. Vältettyjen hiilidioksidipäästöjen määrä on 6,2 miljoonaa kiloa.

Kierrätyskeskuksen toimintaan kuuluu myös ympäristökasvatus. Ympäristökoulu Polku tuotti Vantaan kaupungille kestävyyskasvatuksen palveluita osana Vantaan kulttuuripolkua. Ympäristökoulu Polun järjestämiä tilaisuuksia oli kaikkiaan 30 ja niihin osallistui 1590 alakoululaista.

https://kierratyskeskus.fi/vastuullisuusraportti/#vast-rap

https://polkuedu.fi/vantaan-kulttuuripolun-oppitunnit/

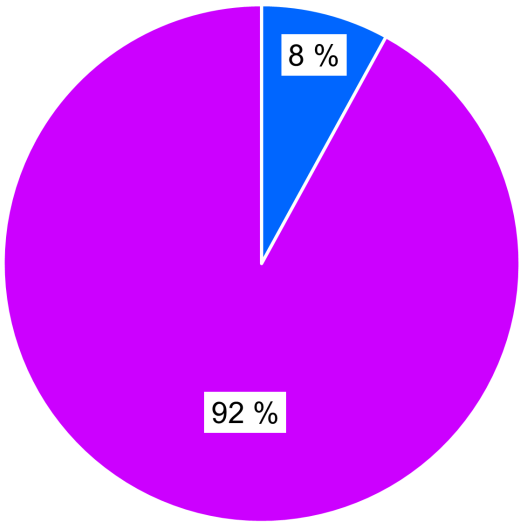
Kuva: Kierrätyskeskus

MONIMUOTOINEN LUONTO

Luonnon monimuotoisuus on elinehto lajien säilymiselle ja myös välttämätöntä ihmisen hyvinvoinnille. Rikas luontoympäristö tuottaa tärkeitä ekosysteemipalveluita, kuten pölytystä, ilmaston säätelyä ja hiilen sidontaa, puhdasta vettä, tulvasuojaa sekä virkistyspalveluita. Vantaalta löytyy vielä laajojakin metsäalueita samoin kuin erilaisia vesiympäristöjä, etenkin puroja, jotka nekin ovat erityisen arvokkaita luonnon monimuotoisuudelle.

Suurimpia uhkia luonnon monimuotoisuudelle ovat ihmistoiminnan aiheuttama elinympäristöjen häviäminen ja pirstoutuminen, ekologisten yhteyksien katkeaminen sekä elinympäristöjen laadun heikentyminen, vieraslajien aiheuttama kilpailu, ilmastonmuutos sekä ekosysteemien toiminnan heikentyminen. Vantaan tiivistyvässä kaupunkirakenteessa on tärkeää suojella luontoa myös kulumiselta.

Toimenpiteiden osuus toimialoittain

Kaupunkikulttuuri ja hyvinvointi

Kaupunkiympäristö

Toimenpiteitä yhteensä (kpl)

38

Toimenpiteiden eteneminen

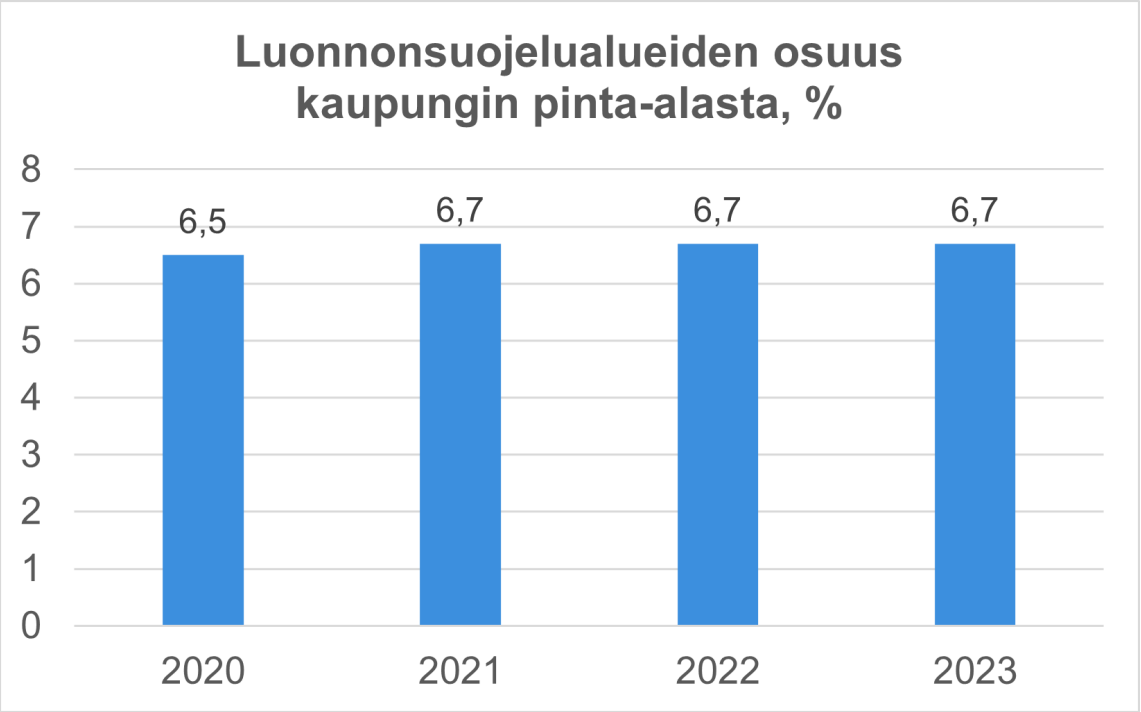

Ei raportoitu | Ei aloitettu | Toteutus | Valmis | Jatkuva käytäntö

Toimenpiteiden eteneminen raportointijaksolla:

- Tavoitteiden mukaisesti luonnon monimuotoisuutta lisätään, suojellaan ja vahvistetaan Vantaalla suunnitelmallisesti. Vantaa haluaa parantaa alueensa luonnon monimuotoisuutta ja olla tulevaisuudessa luontopositiivinen. Työn pohjaksi laadittu suunnitelma on valmistunut ja työn organisointi on alkanut. Kehitteillä on kokonaisheikentymättömyyden malli osana Luontopositiivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelmaa.
- Kaupungin ekologisten verkostojen selvitys on valmistunut.
- Luontokartoitusten tahti on kiihtynyt ja tavoitteena on tehdä luontotyyppikartoituksia suuralue kerrallaan. Laajoja selvityksiä on tilattu Kivistön alueelle vuodelle 2024.
- Luontokartoitukset ja luontotiedon koonti on aloitettu vuonna 2024 rauhoitettaville alueille Vaskivuori ja Linnanmetsä (Linnanmetsän luontoselvitys tehty konsulttityönä v. 2023).
- Vieraslajisuunnitelman suunnittelu on aloitettu.

Tutustu resurssiviisauden tiekartan toimenpiteisiin tarkemmin Ympäristövahdissa: https://urly.fi/3xW8

Hoidossa olevat arvoniityt

kpl	ha
2	32 092

Kaupungin vieraslajitalkoot

kpl	osallistujat
5	25

Tavoitteena luontopositiivinen Vantaa vuonna 2030

Kaupunkirakenteen ja ympäristön palvelualueen tavoitteeksi kirjattiin vuonna 2023 “Vantaa on luontopositiivinen kaupunki 2030”. Tavoitteen saavuttamiseksi kaupunki tilasi Ramboll Oy:ltä kokonaissuunnitelman, jota laadittiin yhteistyössä kaupungin asiantuntijoiden kanssa. Työn tuloksena syntyi raportti “Luontopositiivinen Vantaa 2030 -toimintasuunnitelma” jatkotoimenpiteineen.

Vantaan tavoitteena ei ole vain pysäyttää luontokatoa, vaan mennä vielä siitäkin pidemmälle, eli parantaa luonnon tilaa nykyisestä. Vantaalla tehdään jo nyt paljon tärkeää työtä luonnon hyväksi. Luontoarvot ja ekologiset yhteydet huomioidaan osana kaupunkisuunnittelua sekä kaupungin metsä- ja puistoalueiden hoidossa. Muokattuja luontoalueita on ennallistettu kohti luonnontilaa esimerkiksi Keimolan Isosuolla.

Luontopositiivisuuden tavoitteeseen voidaan päästä muun muassa lisäämällä lähivihreää ja kasvillisuutta rakennetussa ympäristössä ja ottamalla käyttöön maankäytön kokonaisheikentymättömyyden malli. Luontopositiivisuuden tavoitteeseen pääseminen edellyttää ajattelutavan muutosta koko kaupunkiorganisaatiossa ja mukaan tarvitaan myös asukkaat, yhteisöt ja yritykset.

Kuva: Vantaan henkilöstöä hahmottelemassa Luontopositiivista Vantaata työpajassa 10.10.2023. Ramboll

Kokonaisheikentymättömyyden malli avuksi maankäytön suunnitteluun

Kokonaisheikentymättömyydessä ihmistoiminnan kokonaisvaikutus luonnolle ei aiheuta luonnon tilan heikkenemistä. Kokonaisheikentymättömyys saavutetaan toteuttamalla lieventämishierarkiaa, jossa aina ensin pyritään välttämään ja toisena lieventämään luonnolle koituvia haittoja. Aivan viimeisenä keinona, kun kaikki välttämiseksi ja lieventämiseksi on tehty, on haittojen ekologinen kompensointi. Ekologisessa kompensaatiossa tuotetaan hyvittäviä luontoarvoja lisäämällä ja suojelemalla luonnon monimuotoisuutta toisaalla.

Vantaalla kokonaisheikentymättömyyttä maankäytön suunnittelussa tavoitellaan kokonaisheikentymättömyyden mallin avulla. Mallin avulla maankäytön suunnittelussa kyetään ottamaan entistä kattavammin huomioon luontoarvot sekä sovittamaan yhteen Vantaan kaupungin kannalta välttämättömien hankkeiden toteutuminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen niin, että hankkeiden haitat luonnolle pyritään ensisijaisesti välttämään tai lieventämään. Lopuksi välttämisen ja lieventämisen jälkeen hankkeesta luonnolle syntyvä haitta hyvitetään täysimääräisesti tuottamalla luontoarvoja toisaalla. Vantaan kokonaisheikentymättömyyden malli valmistuu vuoden 2024 aikana.

Kuva: Ilari Lehtinen

Vehkalanmäkeä kunnostettu jo 5 vuotta

Vehkalanmäen rinnealue on merkitty Vantaan yleiskaavassa luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeäksi alueeksi. Alunperin maanläjitys- ja lumenkaatopaikkana toiminut alue on muotoutunut ajan saatossa korkeaksi täyttömäeksi.

Rinneniittyjä alettiin ennallistaa, kunnostaa ja hoitaa jo keväällä 2020. Alue on kaikkiaan 10–12 hehtaarin suuruinen ja eri kohdilla elinympäristöä toteutetaan erilaisia hoitotoimenpiteitä. Avoimien paahdeniittyjen suurin uhka ovat luontainen umpeenkasvu eli sukkessio ja voimakkaasti lisääntyneet haitalliset vieraskasvit.

Ensisijaisena tarkoituksena on palauttaa joutomaa-alue riittävän avoimeksi ja paahteiseksi muun muassa mäellä edelleen vähälukuisena elävälle erittäin uhanalaiselle viheryökköselle (*Calamia tridens*). Vehkalanmäellä on tämän yöperhoslajin ainoa tunnettu esiintymä Vantaalla. Hoitotoimenpiteistä ovat luonnollisesti hyötyneet useat muutkin pölyttäjähyönteiset kuten mesipistiäiset ja päiväperhoset. Alueella tarhataan myös kesymehiläisiä (*Apis mellifera*).

Alueen ennallistaminen alkoi pääosin vantaalaisten perhos- ja luontoharrastajien pienimuotoisena talkootyönä. Kunnostaminen on vuosien saatossa laajentunut ja sitä tehdään yhdessä WWF Suomen, yritysten, kaupungin yksiköiden ja luontoharrastajien kanssa. Isoja yhteistalkoita on järjestetty viisi ja pienimuotoisempia harrastajatalkoita ja muita työrupeamia noin 50. Vehkalanmäki sopisikin mainiosti paikaksi, jossa eri sidosryhmät voisivat opastetusti tehdä erilaisia luonnonhoitotöitä.

Vehkalanmäen lajistoa on seurattu systemaattisesti. Erilajisten kukkakasvien määrä on lisääntynyt räjähdysmäisesti. Etenkin päiväperhostoukille välttämättömät ravintokasvit ovat saaneet kasvutilaa erittäin haitallisen vieraslajin komealupiinin (*Lupinus polyphyllus*) väistyttyä niiden tieltä. Hoitotoimenpiteillä on lajin määrää saatu pudotettua n. 1/50 osaan alkutilanteesta. Alueen uusi hoitosuunnitelma vuosille 2025–2030 valmistunee vuoden 2024 aikana.

Kuva: Monimuotoinen paahderinne Vehkalanmäellä. Tomi Salin

Vantaan luontojalanjälkeä selvitetty

Vantaa oli mukana keväällä 2024 alkaneessa hankkeessa, jonka päätavoitteena oli luontojalanjäljen laskenta vertailukelpoisesti kullekin hankkeeseen osallistuvalle kaupungille. Käytetty laskentamenetelmä on Jyväskylän yliopistossa kehitetty yritysten luontojalanjälkimittari. Hankkeen aikana selvitettiin yhdessä kuntakohtaisen laskentamenetelmän haasteita ja kehitettiin menetelmää kaupunkinäkökulmaan sopivaksi.

Luontojalanjälkilaskennan avulla arvioitiin kaupungin toiminnan vaikutuksia maankäyttöön paitsi Suomessa myös maailmalla. Laskenta tarjoaa aivan uudenlaisen näkökulman luontohaittojen arvioimiseen, sillä tyypillisesti luontovaikutuksia on arvioitu paikallisella tasolla. Lopputuloksena saatiin luontojalanjäljen mittari, PDF-kerroin (potentially disappeared fraction of species). Tämä luontojalanjäljen mittari kuvaa sitä osuutta maailman eliölajeista, jotka ovat todennäköisesti vaarassa kuolla sukupuuttoon. Se siis mittaa kaupungin osuutta koko ihmiskunnan aiheuttamasta sukupuutosta.

Luontojalanjälkeänsä selvitti Vantaan lisäksi 12 muuta kuntaa. Hankkeen toteutti Sitowise ja tulokset valmistuivat kesäkuussa 2024.

Kuva: Pixabay, ColiN00B

Vantaa on ensimmäinen Itämerisitoumuksen tehnyt kunta

Toukokuussa 2024 Vantaan kaupunki teki ensimmäisenä kuntana Suomessa yhteistyösopimuksen Baltic Sea Action Groupin (BSAG) kanssa, jossa kaupunki sitoutui ottamaan uudistavan viljelyn periaatteet käyttöön hallinnoimillaan peltoalueilla. Kaupungilla on peltoalueita yhteensä lähes 800 hehtaaria. Samalla Vantaa osallistuu Carbon Action -tutkimushankkeisiin ja kouluttaa sidosryhmiään uudistavaan viljelyyn.

Sopimuksen mukaan Vantaan kaupunki tarjoaa peltojaan tutkimuskäyttöön peltomaiden biodiversiteettiä tutkivalle hankkeelle, joiden avulla saadaan lisää arvokasta tietoa maatalouden luontovaikutuksista. Tutkimuksessa mukana oleville lohkoilla viljelyssä huomioidaan luonnon monimuotoisuuden ohella myös kerääjäkasvit. Kerääjäkasvit ovat pääkasvin kumppaneita, jotka kylvetään varsinaisen viljelykasvin juureen sitomaan ja keräämään ravinteita ja möyhentämään maata.

Baltic Sea Action Group on voittoa tavoittelematon säätiö, jonka tehtävänä on suojella Itämerta, torjua luontokatoa ja hillitä ilmastonmuutosta laajassa yhteistyössä tutkijoiden, yritysten, päättäjien, viranomaisten ja viljelijöiden kanssa.

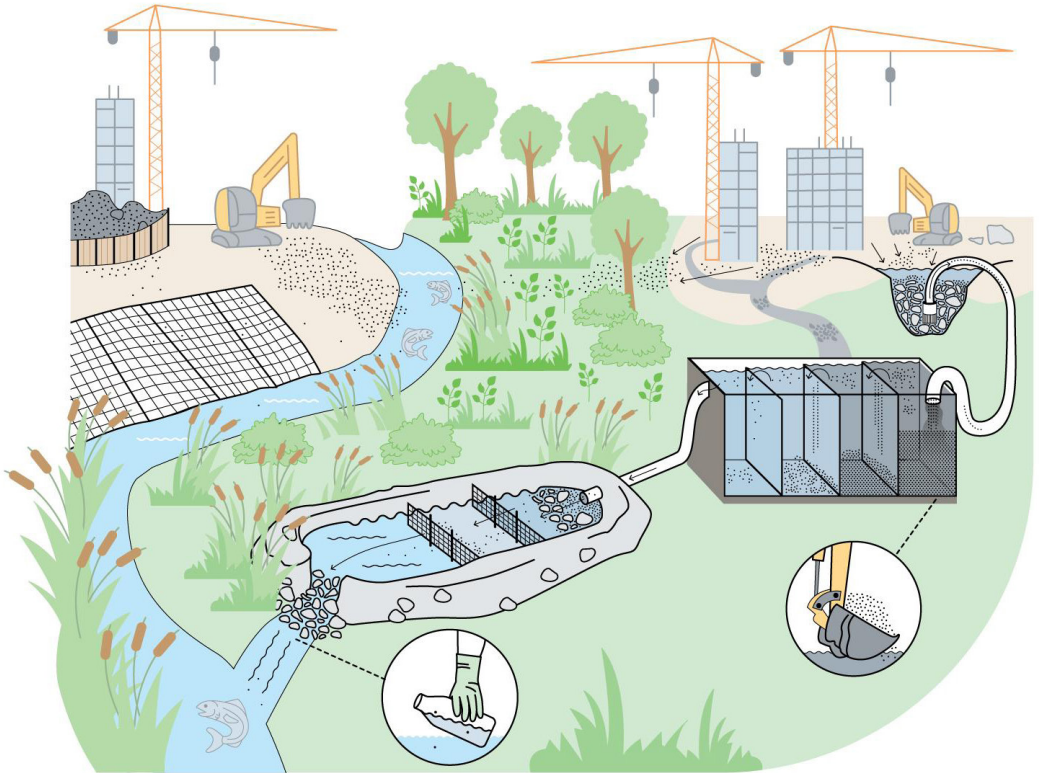
Kuva: Sakari Manninen

Pääkaupunkiseudun työmaavesiohje päivitettiin

Pääkaupunkiseudun päivitetty työmaavesiohje on Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten ympäristönsuojeluviranomaisten sekä HSY:n laatima suositus työmaavesien hyvästä hallinnasta. Ohjeeseen kirjatuilla toimenpiteillä pyritään siihen, että kaikilla työmailla työmaavesiä syntyy mahdollisimman vähän ja niiden laatu ympäristöön purettaessa on luonnonvesiä vastaava. Ympäristöön ei saa työmaavesien mukana päätyä ympäristölle haittaa aiheuttavia aineita. Myös roskien joutuminen ympäristöön on estettävä.

Työmaavesiohje koskee kaikkia rakentamis- ja saneeraustyömaita, joilla syntyy poisjohdettavia vesiä. Tällaisia ovat esim. maanrakennus-, johtolinja-, louhinta- ja talonrakennustyömaat. Työmaavesiohje yhtenäistää viranomaisvalvontaa ja tarjoaa rakennusurakan suunnittelijalle ja toteuttajalle tietoa.

Pääkaupunkiseudun työmaavesiohje korvaa vuonna 2013 teetetyn Helsingin kaupungin työmaavesiohjeen. Kunnat halusivat yhtenäistää käytäntöjään ja tämän takia tehtiin yksi yhtenäinen työmaavesiohje pääkaupunkiseudulle. Ohjeen julkistamistilaisuus oli 15.3.2024, minkä jälkeen ohje on otettu käyttöön pääkaupunkiseudun kunnissa.

Kuva: Kiira Koivunen, Mene Creative Oy

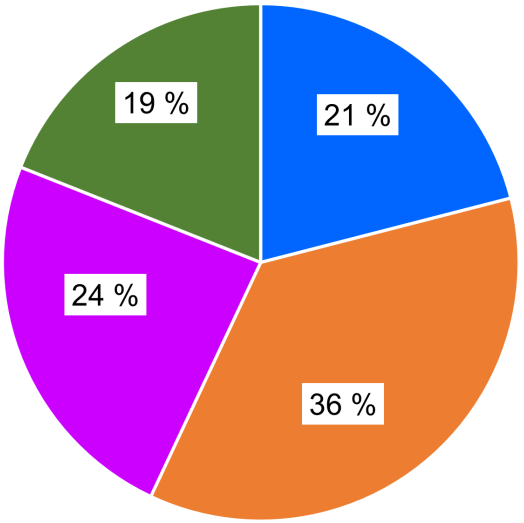
VASTUULLINEN VANTAA

Vantaan ilmastotavoitteisiin pääseminen edellyttää, että kaupungin asukkaat, yritykset ja yhteisöt toimivat vastuullisesti.

Tässä kaupunkiorganisaatio voi toimia esimerkkinä, mahdollistajana, viestinviejänä sekä tuomalla esiin uusia tapoja toimia.

Viestinnällä ja vuoropuhelulla lisätään ilmastotoimien hyväksyttävyyttä ja avoimuutta.

Toimenpiteiden osuus toimialoittain

- Kaupunkikulttuuri ja hyvinvointi
- Kasvatus ja oppiminen
- Kaupunkiympäristö
- Kaupunkistrategia ja johto

Toimenpiteitä yhteensä (kpl)

84

Toimenpiteiden eteneminen

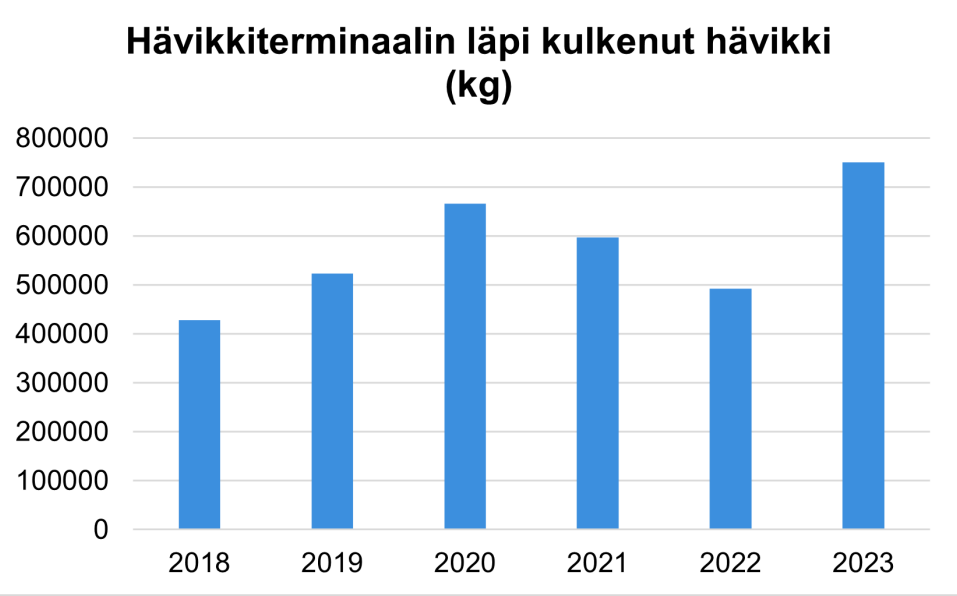

Toimenpiteiden eteneminen raportointijaksolla:

- Tavoitteiden mukaan vantaalaisia kasvatetaan ja tuetaan kestävään elämäntapaan ja ympäristövastuullisuuteen. Kirjastoissa ja asukastiloissa on järjestetty ympäristö- ja vastuullisuustapahtumia. Lisäksi lähiluontoa käytetään päiväkotien ja koulujen oppimisympäristönä mahdollisuuksien mukaan.
- Ruuan ympäristövaikutuksien vähentämiseksi Yhteinen pöytä jatkaa toimintaansa. Vantaan ateriapalveluissa tehdään hiilijalanjäljen laskentaa.
- Kaupunkiorganisaation ympäristövastuullisuutta on edistetty ekotukitoiminnan avulla. Lisäksi kaupunkiympäristön Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä auditoitiin ensimmäisen kerran vuonna 2022.

Tutustu resurssiviisauden tiekartan toimenpiteisiin tarkemmin Ympäristövahdissa: https://urly.fi/3xW8

Lintuvuosi vaihtuu niittyjen teemavuodeksi

Vantaan luontoteemavuosien tavoitteena on lisätä kuntalaisten tietoisuutta ja kiinnostusta lähiluonnosta. Vuonna 2024 teemana ovat niityt. Kukkaniityt ovat maiseman kaunistuksia mutta myös elintärkeitä ympäristöjä pölyttäjille ja muille hyönteisille sekä suurelle joukolle muita eläimiä ja kasveja. Myös asukkaat ovat toivoneet niittyjä lisää ja ehdottaneet, että tienpientareiden sekä puistikkojen nurmialueiden niittokertoja myöhennettäisiin ja vähennettäisiin.

Teemavuosien myötä lähiluonto-opastoiminta on vakiintunut Vantaalla. Kesäajaksi palkattavat kaksi lähiluonto-opasta järjestävät retkiä lähiluontoon erilaisille ryhmille päiväkoti-ikäisistä seniorikansalaisiin. Vuonna 2024 teemavuoden retkiohjelmassa painottuvat niityt ja niillä elävät lajit.

Vuosina 2022 ja 2023 teemavuoden aiheena olivat linnut. Molempina vuosina järjestettiin muun muassa lintuaiheinen valokuvakilpailu. Kilpailukuvista koottiin kaikille avoimet näyttelyt Vantaa-infoihin Tikkurilaan ja Myyrmäkeen. Lisäksi järjestettiin linnunpönttötalkoita ja linturetkiä. Vantaan luontokoulu toteutti lapsille lintuaiheisia saturetkiä. Hieman vanhemmille oli tarjolla linturetkiä ja muuta lintuaiheista ohjelmaa. Myös Vantaan lastenkulttuuri otti lintuteeman mukaan muun muassa työpajatoimintaansa.

Kuva: Jarmo Honkanen

Ekokompassi -ympäristöjärjestelmä ohjaa kaupunkiympäristön toimialan ympäristötyötä

Ekokompassi on ympäristöjärjestelmä, joka ohjaa organisaatiota järjestelmälliseen ympäristöasioiden kehittämiseen. Kaupunkiympäristön toimiala saavutti Ekokompassi-sertifikaatin syksyllä 2022 ja on sen jälkeen jatkanut ja kehittänyt ympäristöystävällisiä toimintatapoja sertifikaatin ylläpitämiseksi.

Vantaa on mukana Välkeryhmän toiminnassa ja toimii kuluvan kaksivuotiskauden puheenjohtajana. Kauden teemana on vesi. Puheenjohtajan tehtäviin kuuluvat toimintasuunnitelman ja Rattailla-ohjelman päivittäminen sekä kokousten ja yhteisseminaarien ja webinaarien järjestäminen yhdessä työryhmän kanssa.

Välkeryhmän avulla levitetään tietoisuutta ympäristöteemoista

Välke eli Uudenmaan ELY-keskuksen asettama Uudenmaan ympäristökasvatuksen ja -tietoisuuden edistämisryhmä on perustettu 2011 ja nimetty uudelleen kaudelle 2023–2025. Ryhmä koostuu 20 eri organisaation edustajista. Sen tavoitteena on lisätä ympäristökasvatustoimijoiden verkostoitumista ja tiedonvaihtoa sekä ympäristökasvatustyön näkyvyyttä Uudellamaalla myös laajemman yhteistyöverkoston toimin.

Vantaa on ollut mukana Välkeryhmän toiminnassa aiemmin ja vuonna 2023 ja se on valittu seuraavan kauden puheenjohtajaksi, vesiaiheisella teemalla. Tulevan kauden puheenjohtajan tehtäviin kuuluvat toimintasuunnitelman ja Rattailla-ohjelman päivittäminen sekä kokousten ja yhteisseminaarien ja webinaarien järjestäminen yhdessä työryhmän kanssa.

Vantaan ympäristötyö tutuksi juhlavuoden julistenäyttelyssä

Vantaan kaupungin ympäristökeskus täytti 35 vuotta tammikuussa 2024. Pitkäjänteistä ilmasto- ja ympäristötyötä esitellään julistenäyttelyssä, joka on esillä vuoden mittaan muun muassa Vantaa-infoissa. Näyttely on osa Vantaa 50 -juhlavuoden tapahtumia.

Näyttely valottaa Vantaan ympäristötyön historiaa ja kertoo kaupungin ympäristötavoitteista ja -toimista. Näyttelyn nimi ”6K – Kuudella kaistalla kestävyyteen” viittaa kaupungin ilmasto- ja ympäristötyön suunnitelmaan, resurssiviisauden tiekarttaan, jossa on kuusi osa-aluetta eli kaistaa: yhdyskuntarakenne ja liikkuminen, hiilineutraali energia, materiaalien elinkaari ja kiertotalous, monimuotoinen luonto, vastuullinen Vantaa sekä hiilinielut ja kompensointi. Näyttely kiertää vuoden 2024 aikana muun muassa Vantaa-infoissa, kirjastoissa ja kouluissa. Tiedot näyttelypaikoista löytyvät Vantaan tapahtumakalenterista.

Suurten tytäryhtiöiden vastuullisuusohjelmat

Kaikissa Vantaan kaupungin suurissa tytäryhtiöissä valmisteltiin vuoden 2023 aikana uudet vastuullisuusohjelmat, joissa tunnistettiin yhtiöiden kannalta keskeisimmät vastuullisuuden osa-alueet. Vastuullisuusohjelmien taustalla ovat YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja ohjelmat toteuttavat kaupungin resurssiviisauden tiekarttaa.

Vastuullisuus liittyy keskeisesti kaupunkikonsernin tytäryhtiöiden perustehtäviin. Esimerkiksi Vantaan Energia Oy tarjoaa vantaalaisille edullista sähköä ja lämmitystä. VAV Yhtymä Oy puolestaan kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja. Vastuullisuusohjelmista on johdettu yhtiöiden toiminnan kannalta keskeiset vastuullisuustavoitteet. Lisäksi yhtiöiden taloudellisten, toiminnallisten ja henkilöstöön liittyvien tavoitteiden saavuttaminen on samalla myös vastuullisuuden toteuttamista. Vuositavoitteiden toteutumista seurataan osavuosiraportoinnin yhteydessä kolme kertaa vuodessa.

Kuva: Jyri Huhtala

Food waste ecosystem -hanke edistää ruokahävikin vähentämistä pääkaupunkiseudun ravitsemispalveluissa

Vantaan elinvoimapalvelut koordinoi EAKR-rahoitteista Food waste ecosystem - ruokahävikin vähentäminen ja hävikkiruoan hyödyntäminen -hanketta, jonka tavoitteena on luoda pääkaupunkiseudulle yhteinen kiertotaloutta tukeva hävikkiruoan ekosysteemi. Tavoitteena on vähentää erityisesti ravitsemispalveluissa syntyvän ruokahävikin määrää esimerkiksi parhaita käytäntöjä jakamalla, ja löytää ratkaisuja yli jääneen ruuan nykyistä tehokkaampaan hyödyntämiseen ihmisravinnoksi. Samalla kehitetään uusia liiketoimintamahdollisuuksia elintarvikejätteestä. Keväällä 2023 käynnistyneessä hankkeessa ovat mukana lisäksi Helsingin kaupunki, Luonnonvarakeskus ja Laurea-ammattikorkeakoulu.

Hankkeessa edistetään ruokahävikkiekosysteemin kehittämistä tiiviissä yhteistyössä keskeisten sidosryhmien, pääkaupunkiseudun ateriapalvelujen, yksityisten ravintoloiden, ruoka-aputoimijoiden ja kiertotalousyritysten kanssa jätehierarkian periaatteiden mukaisesti. Vantaalta yhteistyössä on mukana muun muassa Vantaan ateria- ja tilapalvelut, hävikkiterminaali Yhteinen pöytä ja yksityisiä ravitsemisalan yrityksiä.

Yksi keskeinen osatavoite hankkeessa on luoda pääkaupunkiseudulle toimintamalli ravitsemispalveluiden yli jääneen ruoan jakamiseksi ruoka-apuun. Kevään 2024 aikana pääkaupunkiseudulla suunniteltiin ja toteutettiin kokeiluja yli jääneen kouluruoan jakamiseksi ruoka-apuun. Pilotit tukevat pääkaupunkiseudun yhteisen toimintamallin rakentamista, sillä niissä kokeillaan uudenlaista yhteistyötä käytännössä ja kokemuksia voidaan hyödyntää myös muissa ravitsemispalveluissa pääkaupunkiseudulla ja muualla.

Euroopan unionin osarahoittama

Kuva: Hankkeen työpaja 18.4.2024. Heidi Nikula

Työtä ruokahävikin vähentämiseksi

Vantaalla tehdään töitä, jotta ruokaa menisi hukkaan mahdollisimman vähän. Yksi tapa vähentää hävikkiä on ruokakasvatus. Lapsia ja nuoria opetetaan arvostamaan ruokaa ja ohjataan ottamaan sitä itselle sopiva määrä. Ruokapalveluiden tuottajat mittaavat hävikin määrää joka päivä.

Osassa Vantaan kouluista on toiminut malli, jossa koulun henkilökunnalla on mahdollisuus ostaa ylijäänyttä ruokaa. Ruokaa voidaan myös tarjoilla oppilaille seuraavana päivänä, esimerkiksi edellisen päivän perunoista voidaan tehdä paistettuja perunoita.

Ruusuvuoren koulussa oppilailla on mahdollisuus tulla ruokailemaan toisen kerran varsinaisen ruoka-ajan jälkeen. Näin linjastoon jäänyt ruoka saadaan nopeasti hyvään käyttöön.

Osa hävikin vähentämistä on myös entistä maistuvampien reseptien kehittäminen. Vantaalla on kehitetty maistuvampia reseptejä erityisesti kasvisruokiin, mikä tukee myös ruoan hiilijalanjäljen pienentämistä.

Kuva: Sercan Alkan

Varhaiskasvatuksessa viljellyllä lisätään luontokosketusta ja ympäristökasvatusta

Varhaiskasvatuksessa otettiin vuonna 2022 käyttöön ympäristökasvatuksen työkortit, joissa kuvataan kuudessa eri teemassa niitä toimia ja raameja, joissa Vantaalla kasvatetaan lapsia kestävään tulevaisuuteen. Yksi korteista käsittelee päiväkotien mitä monipuolisempia viljelmiä ja sen tavoitteena on, että jokaisessa lapsiryhmässä on viljelytoimintaa osana pedagogiikkaa.

Useissa Vantaan päiväkodeissa onkin pitkät perinteet kasvien kasvattamisesta, osassa taas ollaan vasta-alkajia ja loput vielä suunnittelevat aloitusta. Alussa olevia autetaan ja vuoden 2024 alussa järjestettiin koulutus, jossa Kiirunatien ja Lauhatien toimintayksiköistä kasvattajat jakoivat puutarhan arjen vinkkejä muille. Koulutuksessa todettiin, että puutarhakasvatus tarjoaa erinomaisen välineen integroida ruokakasvatusta, ympäristökasvatusta ja lapsen osallisuutta päiväkotien pedagogiikkaan. Oman puutarhan salaatit maistuvat kaikille viljelijöille, kastelupuuhista pääsi innostumaan halukkaat ja vaikuttamaan pääsee kasvivalintojen kautta. Hitiksi on noussut myös pelkkä multalaatikko, jota saa kaivella ja katsella kastematojen elämää koko sulan maan ajan.

Puutarhakasvatus tarjoaa lapsille ja aikuisille jatkuvia oppimistilaisuuksia, jotka herättävät uteliaisuutta ja innostavat tutkimaan maailmaa. Puutarhassa kaikki on kokeilua, joten epäonnistumisia on turha pelätä.

Kuva: Sercan Alkan

Kestävän tulevaisuuden osaamistavoitteet perusopetuksen käyttöön

Kestävän tulevaisuuden osaamistavoitteet jäsentävät perusopetuksessa toteutettavaa kestävyyskasvatusta ja nostavat esille velvollisuuden toteuttaa kestävyyskasvatusta kaikissa oppiaineissa osana opetussuunnitelman mukaista aineenopetusta. KETU-osaamistavoitteet muodostavat peruskoulun ajalle kestävyysosaamisen polun, jossa tietoja, taitoja ja osaamista syvennetään ja sovelletaan ikätasoisesti.

Vantaan kouluissa kestävyyskasvatusta toteutetaan erilaisin painotuksin. Osaamistavoitteiden avulla koulut huolehtivat, että kaikilla vuosiluokilla kestävyysosaamista syvennetään ja käsitellään eri näkökulmista. Osaamistavoitteisiin on kirjattu yhteydet opetussuunnitelman sisältöihin sekä linkkejä opetusmateriaaleihin, joita on koottu opettajien käyttöön. Osaamistavoitteiden rinnalle on tuotu myös erilaisia malleja, joiden avulla koko koulu voi yhteistyössä toteuttaa osaamistavoitteita. Näitä malleja on kestävän tulevaisuuden valinnaisaineet ja dialogit sekä ympäristökummi-malli.

KETU-osaamistavoitteet on laadittu yhteistyössä kestävän tulevaisuuden tutoropettajien, koulujen ekopedagogien ja aineopettajaryhmien kanssa. Osaamistavoitteet otetaan käyttöön elokuussa 2024, mutta ne ovat koulujen hyödynnettävissä lukuvuosisuunnitteluun jo huhtikuusta 2024 alkaen. Osaamistavoitteet on esitelty kaikkien koulujen johtoryhmille ja ekopedagogeille keväällä 2024.

Kuva: Karoliina Mutanen

Kestoa-hankkeessa lukion opiskelijat osallistuivat osaamiskampuksen kestävään suunnitteluun

Tikkurilan lukio on ollut mukana Varian, Turun, Stadian kanssa Opetushallituksen rahoittamassa Kestoa-hankkeessa. Hankkeessa on ollut tavoitteena ilmasto- ja kestävyysosaamisen integrointi oppiainekohtaisesti sekä laaja-alaisesti. Tavoitteena on ollut työkalujen antaminen tulevaisuusajatteluun ja kestävää kehitystä edistävään toimintaan yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla.

Hankkeessa keskityttiin Tikkurilan lukion naapuriin tulevan uuden koulukampuksen alueen kestävän ja ekologisen toiminnan kehittämiseen. Maantieteen opiskelijat selvittivät kuntalaisten, kuntatyöntekijöiden ja nuorten ajatuksia sekä toiveita tulevan kampuksen ympäristöstä. Äidinkielen opintojaksolaiset lukivat suomalaisen kirjallisuuden miljöökuvauksia sekä perehtyivät maantieteen opintojakson tutkimuksiin. Opiskelijoiden kirjoittamat tulevaisuutta visioivat ja menneisyyteen pureutuvat tekstit kiinnitetään luettavaksi ympäristöön, jolloin niistä on iloa kaikille ohikulkijoille. Visioissa koulun parkkipaikan päädyssä onkin suihkulähde, koriskenttä ja niitty. Kestävän tulevaisuuden visiointipolku siis!

Yhteiskuntaopin opiskelijat taas perehtyivät yritystoimintaan ja suunnittelivat alueen kestävää matkailua sekä kampuksen ekososiaalisesti kestävää yritystoimintaa, jossa lukion yrittäjyysopiskeijat voisivat olla yhteystyössä kampusalueen yrittäjien kanssa. Hankkeessa tehtiin yhteistyötä kampusalueen suunnittelussa mukana olevien kanssa ja yhteistyötä on tarkoitus jatkaa hankkeen loputtua.

Kuva: Sercan Alkan

Ympäristövastuu ammatillisessa koulutuksessa

Vantaan ammattiopisto Variassa tuodaan ympäristövastuu systemaattisesti osaksi opetusta. Yhtenä keinona tähän on kuvata mitä alojen ympäristöosaaminen käytännössä tarkoittaa. Varian tavoitteena on, että osaamisen hankkiminen on ympäristövastuullista ja kestävää ja Variasta valmistuu ympäristöosaavia ammattilaisia, joilla on valmiuksia tehdä ratkaisuja tietoon ja kriittiseen pohdintaan perustuen.

Vuoden 2023 aikana ympäristöosaaminen kuvattiin kaikkien Variassa opetettavien perustutkintojen toteutussuunnitelmiin. Opettajat ja osin myös opiskelijat kävivät tutkinnon osat läpi. Ammattitaitovaatimukset, osaamisen hankkiminen, työtehtävät ja näyttöjen sisällöt arvioitiin ympäristöosaamisen näkökulmasta. Näin saatiin konkreettinen kuvaus ympäristöosaamisesta, jota opintojen aikana hankitaan. Kuvauksissa huomioidaan muun muassa luonnonvarojen, energian ja materiaalin käyttö, oman alan keskeiset ympäristökysymykset, työvälineiden ja -laitteiden käyttö, ympäristömerkit, hiilikädenjälki ja toimialan tulevaisuusnäkymät. Varian toteutussuunnitelmat löytyvät ePerusteet–palvelusta.

Rakennusalan perustutkinto, rakennustyömaalla toimiminen

Ympäristövastuu toteutuu tässä tutkinnon osassa siten, että opetellaan

- toimimaan siten, että energiaa ja luonnonvaroja ei hukata vaan luonnonvarojen käyttö on suunnitelmallista ja toiminta huolellista
- käyttämään materiaaleja ja aineita juuri sen verran kuin on tarpeen laadukkaan lopputuloksen kannalta
- suojaamaan materiaalit säältä
- pienentämään hukkaa mahdollisimman paljon
- uusiokäyttämään ja kierrättämään materiaaleja
- minimoimaan rakentamisesta aiheutuva liikenne: esimerkiksi tehtävien ketjuttaminen ja logistiikan suunnittelu
- hyödyntämään digitaalisuutta (esim. etäyhteydet, reaaliaikainen tiedon kerääminen ja pullonkauloiksi todettujen prosessien kehittäminen)
- käyttämään ja huoltamaan oikein ja taloudellisesti ajoneuvoja, koneita sekä laitteita (myös digivälineitä)

YMPÄRISTÖVASTUU

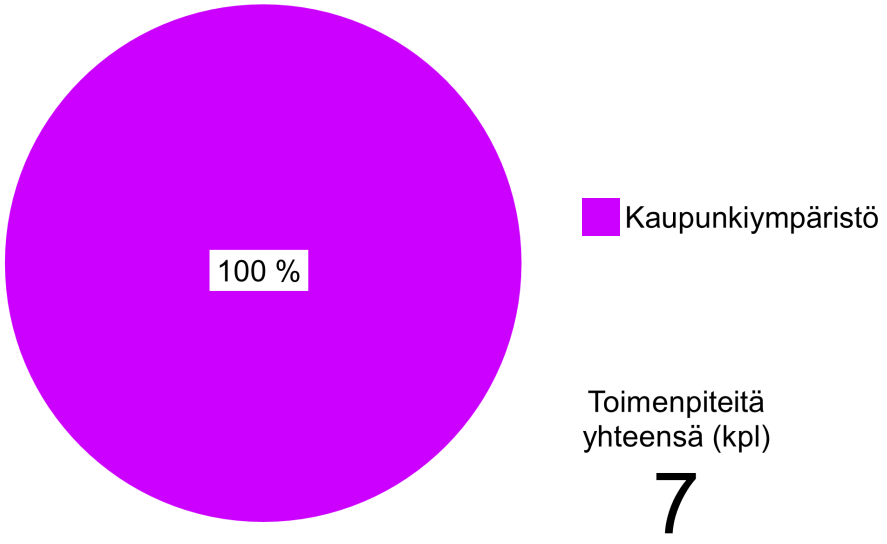
Kuva: Anna Kepanen

HIILINIELUT JA KOMPENSOINTI

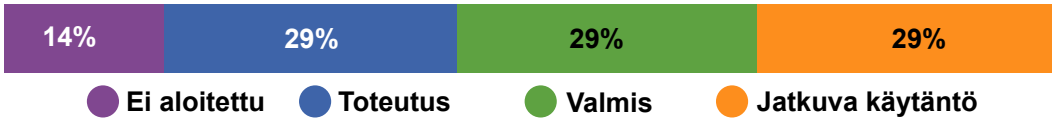
Hiilineutraalius tarkoittaa, että alueellisesti Vantaalla kasvihuonekaasupäästötase on nolla. Vantaan hiilineutraaliustavoitteessa päästöjä on vähennetty vähintään 80 prosenttia vuonna 2030 verrattuna vuoteen 1990. Loput 20 prosenttia voidaan sitoa kasvillisuuteen, maaperään ja puurakentamiseen tai kompensoida päästövähennystoimia muualla.

Hiilikädenjäljen huomioiminen on myös noussut esille. Mikäli päästövähennyksissä ylitetään 80 prosentin osuus, vähentää se tarvetta hankkia kompensaatioita.

Toimenpiteiden osuus toimialoittain

Toimenpiteiden eteneminen

Toimenpiteiden eteneminen raportointijaksolla:

- Vantaa on mukana Urbaanin hiilenkierron uudet arvoketjut (Hiiliketju) -hankkeessa, jossa tarkastellaan bioperäisen hiilidioksidin hyödyntämistä.
- On selvitetty kaupungin lentopäästöjen kompensointikeinoja ja mahdollisuuksia matkustamisen päästöjen vähentämiseksi.

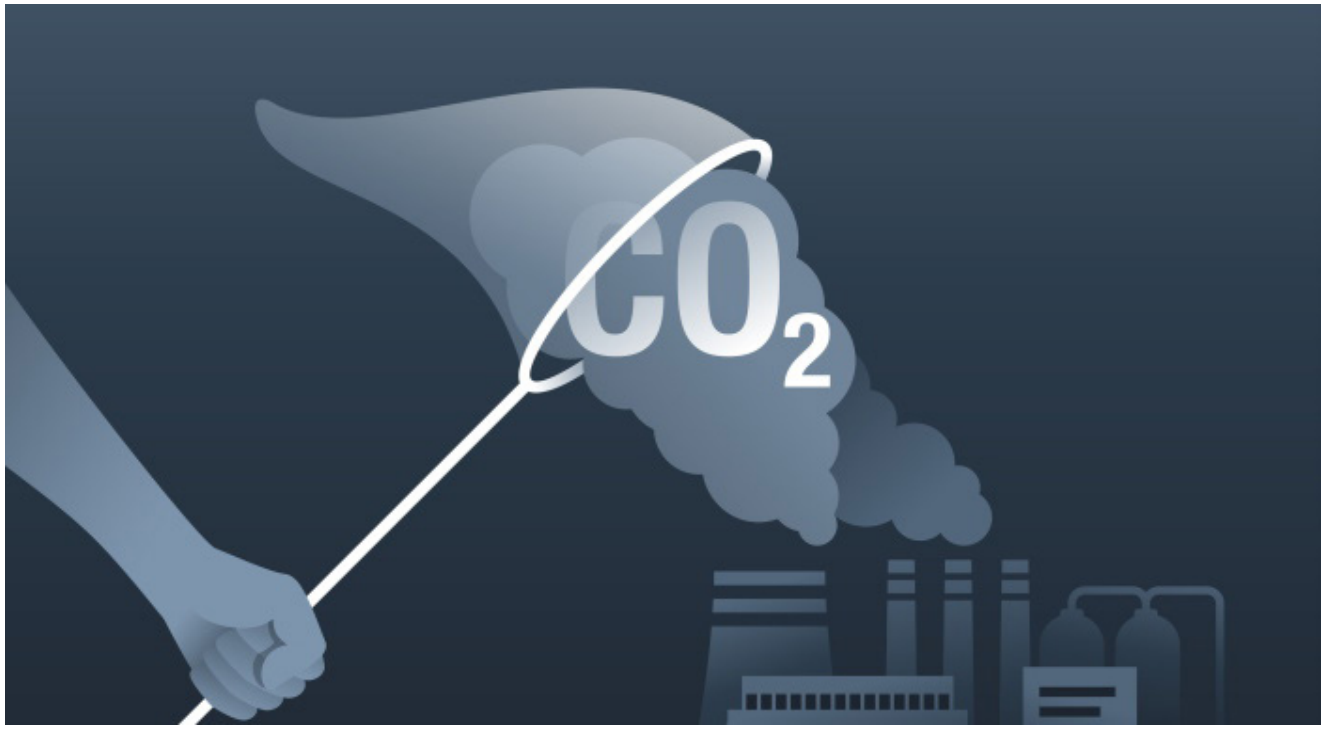
Tutustu resurssiviisauden tiekartan toimenpiteisiin tarkemmin Ympäristövahdissa: https://urly.fi/3xW8

Kuva: Pekka Turtiainen

Ratkaisuja hiilidioksidin talteenottoon ja hyödyntämiseen

Vantaa on mukana Urbaanin hiilenkierron uudet arvoketjut (Hiiliketju) -hankkeessa, jossa tarkastellaan bioperäisen hiilidioksidin hyödyntämistä. Hankkeessa kartoitetaan bioperäisen hiilidioksidin lähteitä ja hyödyntäjiä sekä ratkaistaan talteenottoon, puhdistukseen, varastointiin ja logistiikkaan liittyviä haasteita. Tavoitteena on myös luoda arvoketjuja ja tarkastella liiketoimintapotentiaalia sekä hyödyntämisen ympäristövaikutuksia.

Kuva: Adobe Stock

Hanketta koordinoi Luonnonvarakeskus (Luke) ja muut tutkimuspartnerit ovat Teknologian tutkimuskeskus VTT, LAB-ammattikorkeakoulu ja LUT-yliopisto. Hankkeessa ovat Vantaan lisäksi mukana Espoon, Lahden ja Lappeenrannan kaupungit sekä useita kyseisten kaupunkien alueella toimivia yrityksiä arvoketjun kaikista eri vaiheista. Hankkeen kesto on 1.6.2023–31.5.2026 ja hankkeen rahoittaa Business Finland.

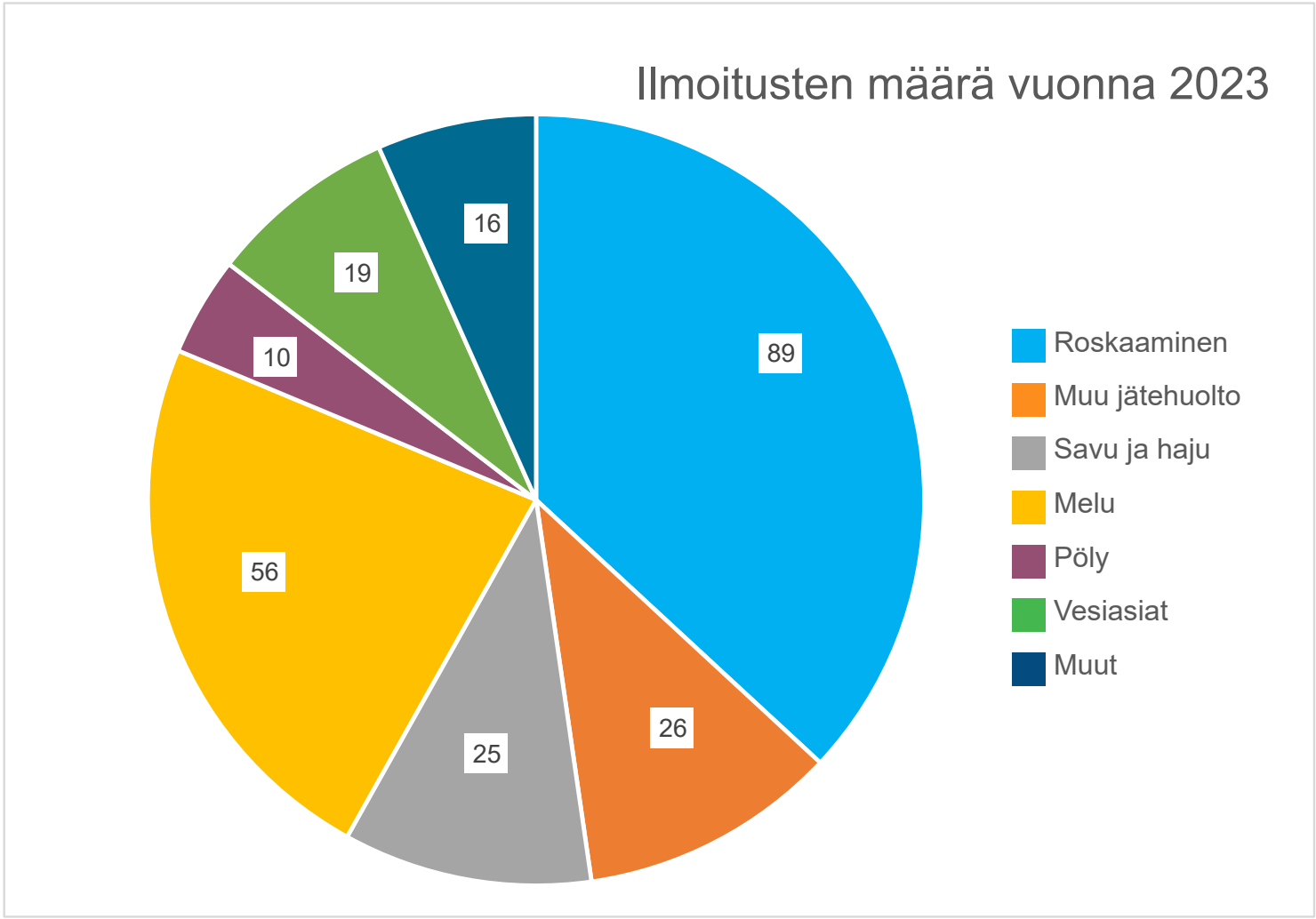
Lisätietoja: https://www.luke.fi/fi/projektit/hiiliketju

LIITE 1 ILMOITUKSET YMPÄRISTÖHAITOISTA

Ympäristöhaittailmoituksia kirjattiin vuonna 2023 kaikkiaan 241 kpl, mikä on alle puolet siitä mitä edellisenä vuonna. Jätteitä koskevat ilmoitukset olivat edelleen suurimpana ryhmänä.

Roskaamisilmoituksia tuli 89 kpl ja kiinteistöjen jätehuoltoa koskevia ilmoituksia 26 kpl. Melu- ja savuhaittaa koskevien ilmoitusten määrä tippui noin puoleen edellisestä vuodesta. Nämä ovat usein kuitenkin työläitä vaatien paljon työaikaa.

Ilmoitusten kirjaamiskäytäntöä muutettiin vuoden 2023 alusta, joten määrät eivät ole täysin vertailukelpoisia aiempien vuosien kanssa. Ilmoitukset kirjattiin aiemman excelin sijaan ArcGisiin ns. jatkuvan valvonnan kohteina sisältäen asian ja metatietojen lisäksi myös paikkatiedon.

LIITE 2 YMPÄRISTÖTILINPITO

Ympäristötilinpito Vantaan kaupungilla

Kuntien ympäristötilinpidon laatimisen lähtökohtana on kauppa- ja teollisuusministeriön kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohje ympäristöasioiden kirjaamisesta ja esittämisestä kunnan tai kuntayhtymän tilinpidossa. Vantaalla seurattavat ympäristötilinpidon tulot, kulut ja investoinnit on määritelty kuutoskaupunkien kestävän kehityksen raportoinnin kehittämistyön yhteydessä.

Ympäristötilinpidossa on mukana Vantaan kaupungin toimialat.

Vantaan ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit toiminnoittain

Vuonna 2023 Vantaan kaupunkiorganisaatiolla oli ympäristötuottoja 357 000 euroa. Eniten tuottoja tuli ilmastonsuojelun hankeavustuksista ja ympäristönsuojelun viranomaistehtävistä.

Ympäristökulut vuonna 2023 olivat lähes 27,8 miljoonaa euroa. Edellisten vuosien tapaan kuluista valtaosa oli ryhmän Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet kuluja, kuten ympäristötyöhön liittyviä henkilöstökuluja.

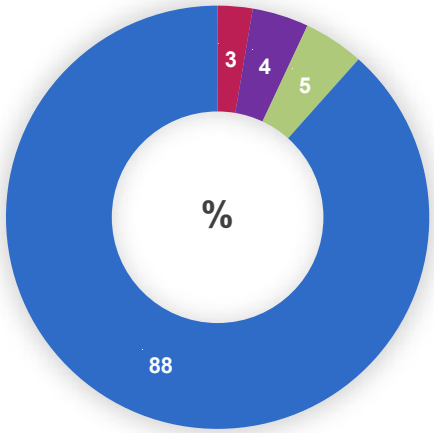
Ympäristöinvestoinnit olivat runsaat 8,9 miljoonaa euroa, joista valtaosa käytettiin ilmastonsuojeluun.

Kuva: Oliivia Ranta

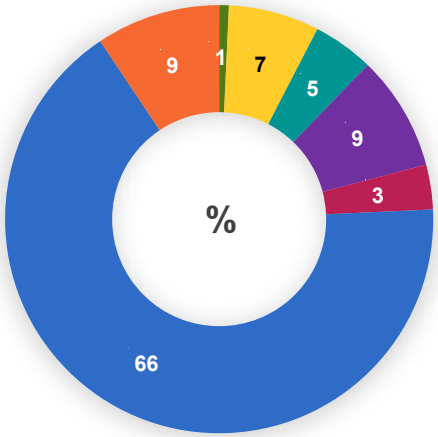
Toiminto	Tuotot 2023 (1 000 €)	Tuotot 2022 (1 000 €)	Kulut 2023 (1 000 €)	Kulut 2022 (1 000 €)	Investoinnit 2023 (1 000 €)	Investoinnit 2022 (1 000 €)
Luonnonsuojelu ja maisemansuojelu	10	40	184	167	0	71
Ulkoilmansuojelu	0	14	1 733	1 785	865	0
Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely	0	0	1 163	1 029	0	0
Jätehuolto ja alueiden puhtaanapito	0	0	2 194	4 409	0	14
Maaperän ja pohjaveden suojelu	0	0	12	290	274	406
Melun ja tärinän torjunta	0	0	134	98	3	34
Ympäristönsuojelun viranomaistehtävät	15	36	854	2 819	0	0
Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet	17	0	16 751	13 996	1 573	33
Ilmastonsuojelu	316	2 751	2 367	3 619	6 191	7 057
Ympäristötoiminta yhteensä	357	2 840	25 392	28 211	8 906	7 616
Verot, Investointien poistot	0	0	2 389	0	0	0
Kaikki yhteensä	357	2 840	27 781	28 211	8 906	7 616

Tuotot

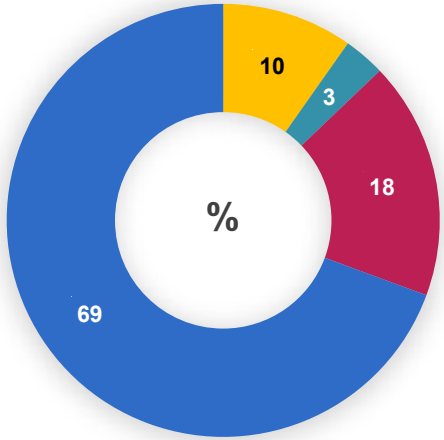
- Luonnonsuojelu ja maisemansuojelu
- Ympäristönsuojelun viranomaistehtävät
- Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet
- Ilmastonsuojelu

Kulut

- Luonnonsuojelu ja maisemansuojelu
- Ulkoilmansuojelu
- Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely
- Jätehuolto ja alueiden puhtaanapito
- Ympäristönsuojelun viranomaistehtävät
- Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet
- Ilmastonsuojelu

Investoinnit

- Ulkoilmansuojelu
- Maaperän ja pohjaveden suojelu
- Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet
- Ilmastonsuojelu

Ympäristötaloudelliset tunnusluvut

Tuotot	2023	2022
Ympäristötuotot / toimintatuotot	0,2 %	1,0 %
Ympäristötuotot / asukas	1,4 €	11,7 €

Kulut	2023	2022
Ympäristökulut + poistot / toimintakulut + poistot	2,9 %	1,6 %
Ympäristökulut + poistot / asukas	112,3 €	116,2 €

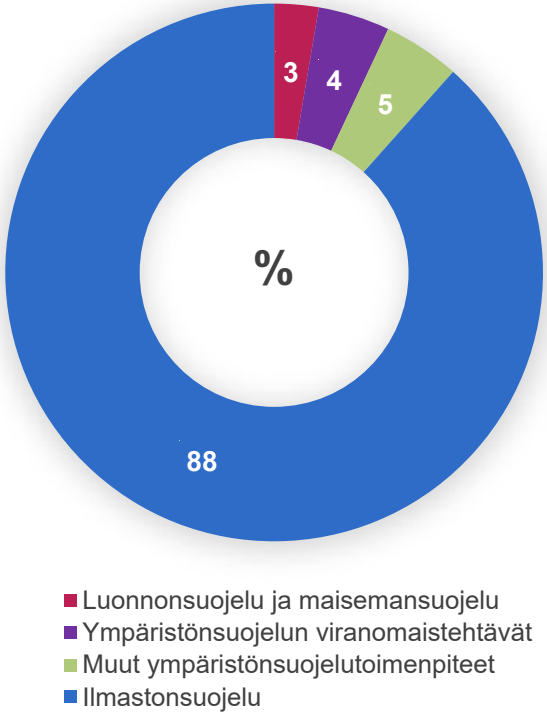
Investoinnit	2023	2022
Ympäristöinvestoinnit / kokonaisinvestoinnit	5,3 %	5,4 %
Ympäristöinvestoinnit / asukas	36,0 €	31,4 €

Ympäristötuotot

Ympäristötuotoilla tarkoitetaan kuntaorganisaation toiminnasta saatuja tuloja, jotka liittyvät ympäristönsuojeluun. Niitä ovat esimerkiksi jätehuoltomaksut sekä ympäristön pilaajilta perityt kunnan suorittamien tai teettämien kunnostustöiden ja siivousten korvaukset sekä energiansäästöillä saadut toimenpiteet. Ympäristötuotto on tilikaudelle jaksotettu ympäristötulo.

Vuonna 2023 Vantaan kaupunkiorganisaation ympäristötuotot olivat 357 000 euroa. Ne kattoivat 0,2 prosenttia kaupungin kaikista toimintatuotoista. Ympäristötuottoja kertyi 1,4 euroa asukasta kohden.

Ympäristötuottojen jakauma

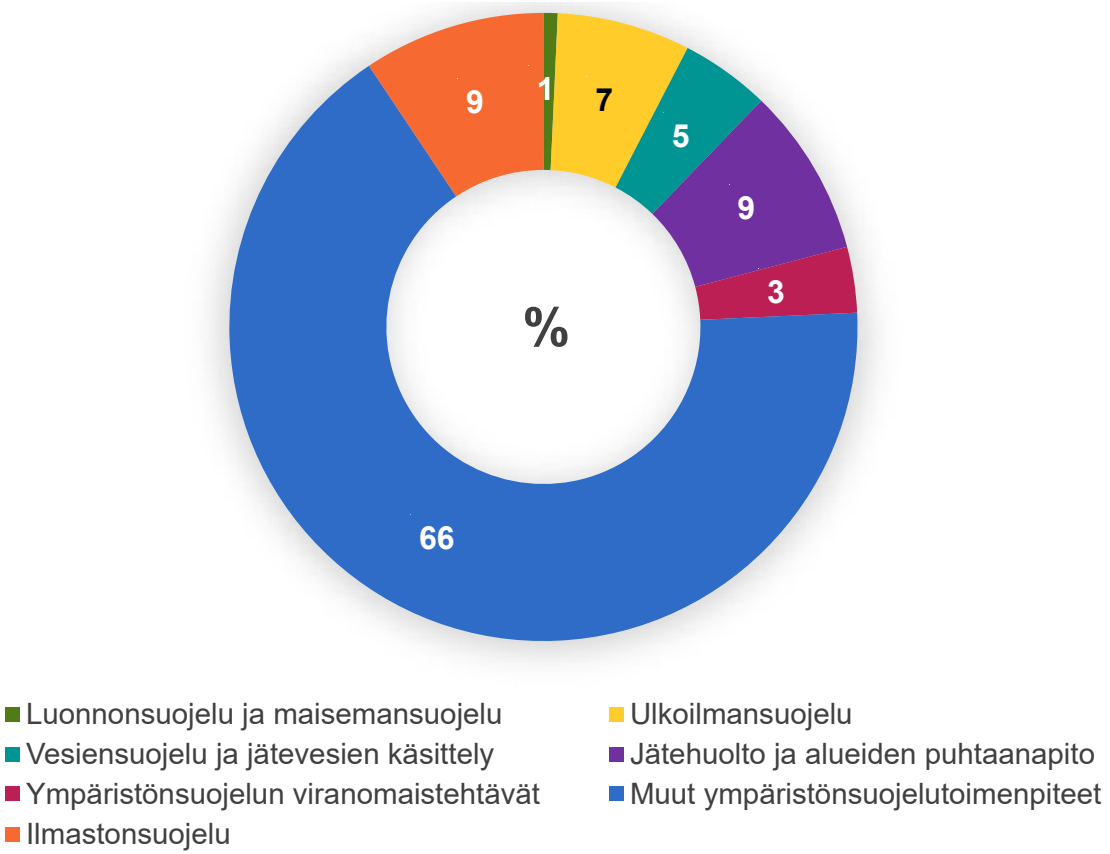
Ympäristökulut

Ympäristökulujen kokonaissumma muodostuu tilikaudelle jaksotetuista ympäristömenoista ja ympäristöinvestoinneista tehdyistä poistoista tilikauden aikana. Ympäristömeno määritellään ympäristönsuojelutoimenpiteistä aiheutuneeksi menoksi. Ympäristömeno puolestaan aiheutuu toiminnasta, jonka tarkoituksena on tuottaa ympäristöhyötyjä tai ennaltaehkäistä, vähentää tai korjata ympäristöhaittoja, taikka parantaa tulevaa luonnonsuojelun tasoa ja edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä.

Ympäristönsuojelutoiminnan kulut esitetään yleiseurooppalaisen ympäristönsuojelutoimenpiteiden tilastoluokituksen mukaisesti soveltuvin osin.

Vuonna 2023 Vantaalla valtaosa kaikkiaan 27,8 miljoonan euron ympäristökuluista kertyi aiempien vuosien tapaan ryhmistä Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet, Ympäristönsuojelun viranomaistehtävät sekä Ilmastonsuojelu. Ympäristökulut olivat 2,9 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista. Ympäristökuluja kertyi 112,3 euroa asukasta kohden.

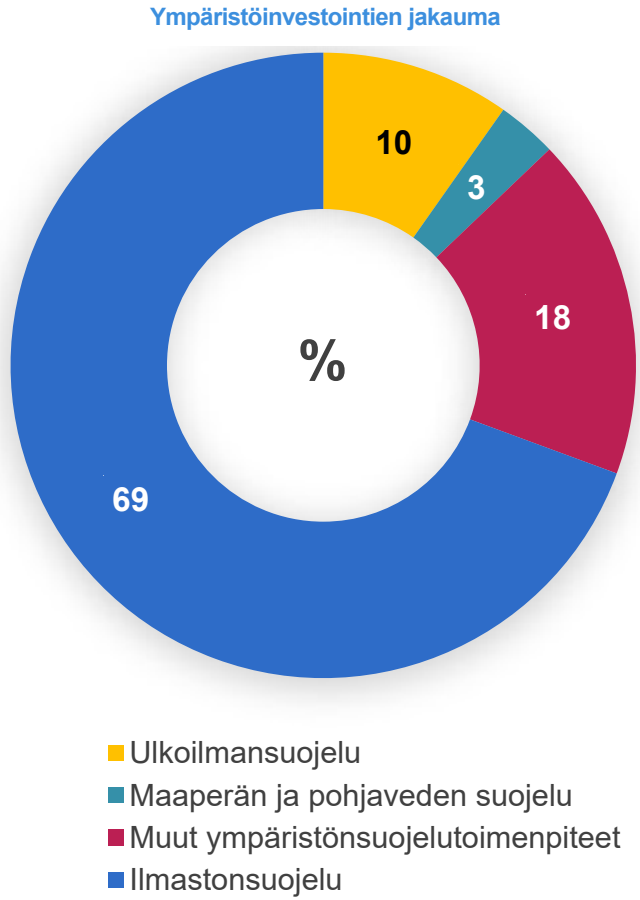
Ympäristökulujen jakauma ilman veroja ja investointien poistoa

Ympäristöinvestoinnit

Ympäristöinvestoinnit ovat menoja, jotka syntyvät hyödykkeiden tuottamiseksi, ympäristöhaittojen ennaltaehkäisemiseksi, vähentämiseksi ja korjaamiseksi, tulevan ympäristönsuojeluntason parantamiseksi ja luonnonvarojen kestävän käytön edistämiseksi hankitusta hyödykkeestä. Lisäksi investoinnin odotetaan tuottavan tuloa tai se on tarkoitettu käytettäväksi tuotannontekijänä kunnan hyödyke- ja palvelutuotannossa jatkuvasti usean tilikauden ajan ja hankintameno ylittää poistosuunnitelman mukaisen pienhankintarajan. Ympäristöinvestointien hankintamenosta vähennetään investoinnin tekemiseksi saadut rahoitusosuudet ja avustukset.

Vantaalla tehtiin ympäristöinvestointeja 8,9 miljoonalla eurolla. Eniten investoitiin ilmastonsuojeluun liittyviin toimenpiteisiin sekä maaperän ja pohjaveden suojeluun. Ympäristöinvestoinnit olivat 5,3 prosenttia kaupungin kaikista investoinneista. Ympäristöinvestointeja tehtiin 36,0 euroa asukasta kohden.

Ulkoilman suojelu

Kiinteistöt ja tilat -palvelualue sai tuloja noin 200 euroa. Muita tuottoja ulkoilman suojelusta vuonna 2023 ei ollut.

Vuoden 2023 ulkoilman suojelun kulut, noin 1,7 miljoonaa euroa, tulivat lähes kaikki kadut ja puistot -palvelualueen katujen kevätharjauksen ja pölynsidonnan henkilöstökuluista, palveluiden ostoista, aineista ja tarvikkeista sekä HSY:n kuntaosuudesta

Investointeja ulkoilman suojeluun oli 865 200 euroa.

Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely

Vuonna 2023 ei ollut tuloja vesiensuojelusta ja jätevesien käsittelystä.

Valtaosa vesiensuojelun ja jätevesien käsittelyn vajaan 1,2 miljoonan euron kuluista koostui jätevesimaksuista kiinteistöt ja tilat sekä kadut ja puistot -palvelualueilla vuonna 2023.

Investointeja vesiensuojeluun ei vuonna 2023 ollut.

Jätehuolto ja roskaantuminen

Jätehuollosta ja roskaantumisesta ei saatu tuloja vuonna 2023.

Jätehuollon kuluja oli vuonna 2023 yhteensä noin 2,2 miljoonaa euroa. Kulut koostuivat suurelta osin kierrätyskeskuksen maksuista ja jätteenkäsittelymaksuista.

Investointeja jätehuoltoon ja roskaantumiseen ei vuonna 2023 ollut.

Maaperän ja pohjaveden suojelu

Vuonna 2023 maaperän ja pohjaveden suojelusta ei ollut tuottoja.

Kuluja kirjattiin 12 200 euroa.

Vuonna 2023 geoteknisiin maaperän kunnostuksen konsultti- ja konetöihin investoitiin 274 000 euroa.

Melun ja tärinän torjunta

Melun ja tärinän torjunta ei tuonut tuottoja vuonna 2023.

Melun ja tärinän torjunnasta aiheutuneet kulut, lähes 134 000 euroa, muodostuivat vuonna 2023 konsultti- ja meluselvityksistä ja henkilöstökustannuksista.

Melun ja tärinän torjuntaan investoitiin 3 200 euroa vuonna 2023.

Luonnonsuojelu ja maisemansuojelu

Kaupunki sai tuloja vuonna 2023 luonnonsuojelusta ja maisemansuojelusta 9 500 euroa avustuksina Isosuon kunnostukseen ja lähiluonto-opashankkeeseen.

Luonnonsuojelun ja maisemansuojelun kulut, 184 300 euroa, muodostuivat vuonna 2023 pääasiassa henkilökustannuksista ja luontoon liittyvistä konsulttiselvityksistä.

Luonnonsuojeluun ja maisemansuojeluun ei kirjattu investointeja.

Ympäristönsuojelun viranomaistehtävät

Tähän ryhmään kuuluvia tuloja kertyi lähinnä ympäristönsuojelun viranomaistehtäviin liittyvistä lupamaksuista. Tulot olivat yhteensä 15 400 euroa.

Vuoden 2023 Ympäristönsuojelun viranomaistehtävien kulut olivat noin 854 000 euroa.

Investointeja ympäristönsuojelun viranomaistehtäviin ei ollut vuonna 2023.

Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet

Muista ympäristönsuojelutoimista saatiin tuloja 16 500 euroa.

Ryhmän Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet kulut koostuvat pääasiassa henkilöstökuluista sekä ympäristökoulutuksen, -kasvatuksen ja -neuvonnan sekä ympäristöjohtamisen ympäristökuluista. Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet -ryhmään lasketuista lähes 16,8 miljoonan euron kuluista suurin osa on kasvatuksen ja oppimisen toimialan henkilöstömenoja.

Investointeja muihin ympäristönsuojelun toimenpiteisiin vuonna 2023 oli yhteensä noin 1,6 miljoonaa euroa.

Ilmaston suojelu

Ilmastonsuojelun tulot vuonna 2023 olivat 315 600 euroa, jotka koostuivat pääasiassa hankeavustuksista. Suuren tuloerän muodosti myös tilakeskuksen ESCO-hankkeiden energian-säästötoimien tuomat tulot.

Ilmastonsuojelun kulut, vajaat 2,4 miljoonaa euroa, muodostuivat vuonna 2023 muun muassa konsulttiselvityksistä ratikkaa varten. Lisäksi kuluja aiheuttivat myös ilmastotyöhön ja hankkeisiin kuuluneiden henkilöiden palkkakustannukset sekä palvelumaksut. Myös uusiutuvasta dieselin ja biokaasun hankinnasta aiheutui lisäkustannuksia.

Investointeja ilmastonsuojeluun vuonna 2023 oli noin 6,2 miljoonaa euroa.

Ympäristöverot ja ympäristövastuut

Vuonna 2023 maksettiin ympäristöperusteisia polttoaine- ja sähköveroja yhteensä lähes 2,4 miljoonaa euroa.

Vantaan kaupungin suurimpien tytäryhtiöiden ympäristötilinpito

Vuoden 2023 kaupungin tytäryhtiöiden ympäristötilinpidossa ovat mukana Vantaan Energia Oy, Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy, VAV Yhtymä Oy, VTK Kiinteistöt Oy ja Mercuria kauppaoppilaitos Oy. Vertailuvuoden 2022 luvuissa ovat mukana Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy sekä VTK Kiinteistöt Oy.

Vuonna 2023 mainituilla tytäryhtiöillä oli ympäristötuloja 137 900 euroa, menoja noin 61 miljoonaa euroa ja investointeja lähes 12,2 miljoonaa euroa.

Ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit	Tuotot 2023 (1 000 €)	Tuotot 2022 (1 000 €)	Kulut 2023 (1 000 €)	Kulut 2022 (1 000 €)	Investoinnit 2023 (1 000 €)	Investoinnit 2022 (1 000 €)
Luonnonsuojelu ja maisemansuojelu	0	0	3	10	0	0
Ulkoilmansuojelu	0	0	6 255	128	8 074	0
Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely	0	103	3 346	53	0	0
Jätehuolto ja alueiden puhtaanapito	0	0	6 174	1 670	0	0
Maaperän ja pohjaveden suojelu	0	0	0	0	0	0
Melun ja tärinän torjunta	0	0	12	0	0	0
Ympäristönsuojelun viranomaistehtävät	0	0	101	0	0	0
Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet	0	0	101	0	0	0
Ilmastonsuojelu	138	400	35 537	89	4 105	0
Ympäristötoiminta yhteensä	138	503	51 927	2 150	12 178	0
Verot, Investointien poistot	0	0	9 078	0	0	0
Kaikki yhteensä	138	503	61 005	2 150	12 178	0

Ulkoilman suojelu

Vantaan Energia Oy käytti ulkoilman suojeluun lähes 3,5 miljoona euroa, kuluista suurin osa kohdistui ilmansuojelun kemikaaleihin. Vantaan energia myös investoi ilmasuojeluun hieman yli 8 miljoonaa euroa. Tuottoja ei ulkoilman suojelusta saatu.

Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely

Vesiensuojelun noin 3,3 miljoonan euron kuluista 2,6 miljoonaa euroa liittyivät VAV yhtymä Oy:n jätevesien käsittelymaksuihin.

Investointeja tai tuloja ei vesiensuojelusta ja jätevesien käsittelystä ollut.

Jätehuolto ja roskaantuminen

Jätehuollosta ja roskaantumisesta tytäryhtiöt eivät saaneet tuloja vuonna 2023. Myöskään investointeja ei ollut.

Jätehuollon kuluja oli vuonna 2023 vajaat 6,2 miljoonaa euroa. Kulut koostuivat suurelta osin jätteenkäsittelymaksuista.

Maaperän ja pohjaveden suojelu

Tytäryhtiöillä ei ollut tuottoja, kuluja tai investointeja maaperän ja pohjaveden suojelusta.

Melun ja tärinän torjunta

Melun ja tärinän torjunta ei tuonut tuottoja vuonna 2023 eikä investointeja tehty tytäryhtiöissä.

Melun ja tärinän torjunnasta aiheutuneet kulut, 11 600 euroa, muodostuivat vuonna 2023 Vantaan Energia Oy:n toimenpiteistä.

Luonnonsuojelu ja maisemansuojelu

VAV käytti vuonna 2023 vieraslajien poistoon 3 300 euroa. Tuloja tai investointeja luonnonsuojeluun ja maisemansuojeluun ei ollut.

Ympäristönsuojelun viranomaistehtävät

Ympäristönsuojelun viranomaistehtävistä ei kertynyt tuottoja eikä sen osalta tehty investointeja vuonna 2023.

Vantaan Energia Oy:ltä kului runsaat 100 000 euroa viranomaismaksuihin, laki- ja konsultointipalveluihin, tarkkailusuunnitelmiin, luvituksiin, todentamisiin ja jätekuonan ympäristövelvoitteisiin.

Muut ympäristönsuojelutoimenpiteet

Tuottoja ja investointeja ei tehty vuoden 2023 aikana muihin ympäristönsuojelutoimenpiteisiin.

Vantaan Energia Oy, Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy ja VTK Kiinteistö Oy ilmoittivat kuluina muita ympäristönsuojelutoimenpiteitä, kuten ympäristöjärjestelmien maksuja ja henkilöstökuluja yhteensä noin 500 000 euroa.

Ilmaston suojelu

Vuonna 2023 Vantaan Energia Oy:llä oli ilmaston suojeluun liittyviä tuloja 137 900 euroa, jotka muodostuivat pääosin Business-Finlandin tuista hiilidioksidin talteenotto- ja varastointiratkaisujen (CCU) kehittämiseen.

Eniten kustannuksia muodostui ilmastonsuojelusta Vantaan Energialle, joka käytti runsaat 35 miljoonaa euroa korvatessaan hiiltä ja maakaasua biopolttoaineilla. Muita pienempiä kulueriä oli muun muassa VTK Kiinteistöt Oy:llä, joilla kuluja muodostui energiakatselmuksista ja energiatehokkuussopimuksen toimeenpanosta.

Mercuria kauppaoppilaitos Oy investoi aurinkoenergiaan vuonna 2023 runsaat 100 000 euroa. VTK Kiinteistöt Oy:ltä kului 4 miljoonaa muun muassa Isonmännyn päiväkodin lämmitysjärjestelmän muutoksiin, Jokiuoman päiväkodin puurakentamisen ja aurinkoenergian ratkaisuihin sekä ilmanvaihto- ja jäähdytysjärjestelmäsaneerauksiin.

Ympäristöverot ja ympäristövastuut

Vantaan Energia Oy maksoi vuonna 2023 ympäristöperusteisia veroja runsaat 9 miljoonaa euroa.

LIITE 3 ILMASTOBUDJETTI 2024

Vantaa pilotoi ilmastobudjetointia ensimmäisen kerran vuoden 2024 talousarvion laadinnan yhteydessä. Pilotissa oli mukana kaupunkiorganisaatiosta toimitilajohtamisen palveluyksikkö sekä kadut ja puistot palveluyksikkö. Lisäksi erikseen oli tiedot kahdesta kaupungin tytäryhtiöistä, Vantaan Energialta ja VTK Kiinteistöt Oy:ltä.

Ilmastotoimien käyttötalousmenot- ja investointipilottiin kirjattiin ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen sekä kestävän liikkumisen edistämiseen liittyvien toimenpiteiden käyttötalouskulut ja investoinnit.

Kaupunkiorganisaatio (toimitilajohtaminen, kadut ja puistot)

Ilmastotoimien käyttötaloussuunnitelma	TA 2024 (1 000 euroa)	TS 2025 (1 000 euroa)	TS 2026 (1 000 euroa)	TS 2027 (1 000 euroa)
Ilmastonmuutoksen hillintä	832	757	792	152
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	200	210	210	210
Kestävän liikkumisen edistäminen	800	800	600	600

Investoinnit	TA 2024 (1 000 euroa)	TS 2025 (1 000 euroa)	TS 2026 (1 000 euroa)	TS 2027 (1 000 euroa)
Ilmastonmuutoksen hillintä	10 295	12 460	13 550	15 360
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	500	700	800	800
Kestävän liikkumisen edistäminen	17 179	99 940	179 940	183 690

Tytäryhtiöt (Vantaan Energia Oy, VTK Kiinteistöt Oy)

Ilmastotoimien käyttötaloussuunnitelma	TA 2024 (1 000 euroa)	TS 2025 (1 000 euroa)	TS 2026 (1 000 euroa)	TS 2027 (1 000 euroa)
Ilmastonmuutoksen hillintä	19 225	21 089	26 343	55

Investoinnit	TA 2024 (1 000 euroa)	TS 2025 (1 000 euroa)	TS 2026 (1 000 euroa)	TS 2027 (1 000 euroa)
Ilmastonmuutoksen hillintä	163 510	60 881	48 350	1 810
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen	-	300	30	841
Kestävän liikkumisen edistäminen	30	10	10	10

LIITE 4 YMPÄRISTÖINDIKAATTORIT

Yhdyskuntarakentaminen ja liikkuminen

Indikaattori	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toivottu kehityssuunta	Toteutuma
Tiiviisti asutut alueet								
• Osuus YKR-ruuduista, joissa vähintään 20 asukasta/ha (%)	32,98	32	-	34	34,38	34,79	↑	positiivinen muutos
• Osuus YKR-ruuduista, joissa vähintään 50 asukasta/ha (%)	10,74	11	-		11,3	11,26	↑	negatiivinen muutos
• YKR-ruudut, joissa vähintään 20 asukasta/ha (kpl)	599	592	-	616	633	630	↑	negatiivinen muutos
• YKR-ruudut, joissa vähintään 50 asukasta/ha (kpl)	195	194	-		208	204	↑	negatiivinen muutos
• Asukkaiden määrä yli 20 asukasta/ha olevilla YKR-ruuduilla (kpl)	177 738	176 512	-	189 055	194 189	197 494	↑	positiivinen muutos
• Asukkaiden määrä yli 20 asukasta/ha olevilla YKR-ruuduilla suhteessa koko kaupungin väkilukuun (%)	80,11	80	-	81,19	81,95	82,17	↑	positiivinen muutos
Ilmasto-/hiilineutraaliusselvitys tehty merkittävimmissä kaavakohteissa (%)	-	-	-	-	100	100	↑	positiivinen muutos
Palveluiden saavutettavuus 300 ja 700 metrin etäisyydellä (%)								
• Päiväkodit 300 m	61,2	59	-	59,6	58,68	58,2	↑	negatiivinen muutos
• Päiväkodit 700 m	89,8	89	-	90,5	90,22	89,9	↑	negatiivinen muutos
• Julkisen liikenteen pysäkki 300 m	98,1	87	92	88,6	98,6	98,6	↑	ei muutosta

Indikaattori	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toivottu kehityssuunta	Toteutuma
• Julkisen liikenteen pysäkki 700 m	99,96	95	99,8	96,3	99,9	99,9	↑	ei muutosta
• Kaupunkipyöräasemat 300 m	-	40	42,1	44,4	42,5	46,1	↑	positiivinen muutos
• Kaupunkipyöräasemat 700 m	-	58	60,6	60,6	62,6	63,3	↑	positiivinen muutos
• Viheralueet 300 m	-	-	91,1	97,1	99,8	98,2	↑	negatiivinen muutos
• Viheralueet 700 m	-	-	96,6	97,3	100	100	↑	positiivinen muutos
• Koulut (peruskoululuokat 1-6) 300 m	14,3	27	-	11,8	15,61	17,3	↑	positiivinen muutos
• Koulut (peruskoululuokat 1-6) 700 m	53,2	-	-	41,9	55,92	59,2	↑	positiivinen muutos
• Päivittäistavarakaupat 300 m	38,4	34	37,7	36,6	36,8	37,1	↑	positiivinen muutos
• Päivittäistavarakaupat 700 m	77,4	74	78,1	76,1	77,3	78,4	↑	positiivinen muutos
• Kirjastot ja kirjastoautojen pysäkit 300 m	25,5	25	24,2	15,3	25,1	40,1	↑	positiivinen muutos
• Kirjastot ja kirjastoautojen pysäkit 300 m	70,9	67	69,6	40,1	71,4	88,1	↑	positiivinen muutos
Hulevesisuunnitelmat (kpl)	2	5	1	6	0	1	↑	positiivinen muutos
Rakennetut hulevesikohteet (kpl)	1	2	3	5	0	1	↑	positiivinen muutos

Indikaattori	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toivottu kehityssuunta	Toteutuma
Kulkumuotojakauma								
• Henkilöautoa käyttävien osuus väestöstä (%)	45	-	-	-	-	42	↓	positiivinen muutos
• Joukkoliikennettä käyttävien osuus väestöstä (%)	20	-	-	-	-	20	↑	ei muutosta
• Pyörällä kulkevien osuus väestöstä (%)	7	-	-	-	-	7	↑	ei muutosta
• Kävellen kulkevien osuus väestöstä (%)	27	-	-	-	-	30	↑	positiivinen muutos
• Kulkumuotona muuta käyttävien osuus väestöstä (%)	1	-	-	-	-	1	↑	ei muutosta
Liikennekäytössä olevat henkilöautot / 1000 asukasta	468	467	462	460	456	454	↓	positiivinen muutos
• Sähköautojen osuus autokannasta (%)	-	-	0,81	1,57	2,87	5,61	↑	positiivinen muutos
• Ladattavien hybridien osuus autokannasta (%)	-	-	3,26	5,18	6,76	8,53	↑	positiivinen muutos
• Kaasuautojen osuus autokannasta (%)	-	-	0,28	0,34	0,39	0,4	↑	positiivinen muutos
Pyöräliikenteen tavoiteverkon kriteerit täyttävien pyöräteiden pituus (m/as)	-	-	-	0,042	0,049	0,065	↑	positiivinen muutos
EU:n ilmanlaadun raja-arvojen ylitykset, hengitettävien hiukkasten (PM10) vuorokausiraja-arvon ylitysten määrä (kpl)	10	13	0	2	6	10	↓	negatiivinen muutos
Ilmanlaatu huono tai erittäin huono tuntia vuodessa	57	49	10	25	58	36	↓	positiivinen muutos

Indikaattori	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toivottu kehityssuunta
Melu, tieliikenne • Tieliikenteen melualueella LAeq 7–22 > 55 dB asuvien määrä	-	-	-	71 532	-	-	↓
• Tieliikenteen melualueella LAeq 22–7 > 50 dB asuvien määrä	-	-	-	52 477	-	-	↓
• Tieliikenteen melualueella LAeq 7–22 > 55 dB asuvien määrä, rakennuksessa hiljainen julkisivu	-	-	-	22 925	-	-	↓
• Tieliikenteen melualueella LAeq 22–7 > 50 dB asuvien määrä, rakennuksessa hiljainen julkisivu	-	-	-	17 994	-	-	↓
Melu, raideliikenne • Raideliikenteen melualueella LAeq 7–22 > 55 dB asuvien määrä	-	-	-	3 448	-	-	↓
• Raideliikenteen melualueella LAeq 22–7 > 50 dB asuvien määrä	-	-	-	5 285	-	-	↓
• Raideliikenteen melualueella LAeq 7–22 > 55 dB asuvien määrä, rakennuksessa hiljainen julkisivu	-	-	-	766	-	-	↓
• Raideliikenteen melualueella LAeq 22–7 > 50 dB asuvien määrä, rakennuksessa hiljainen julkisivu	-	-	-	1 060	-	-	↓
Melu, lentoliikenne • Lentoliikenteen melualueella Lden (päivä-ilta-yö) > 55 dB asuvien määrä	-	-	-	1 574	-	-	↓
• Lentoliikenteen melualueella Ln (yö) > 50 dB asuvien määrä	-	-	-	111	-	-	↓

EU:n meludirektiivin mukainen meluselvitys tehdään viiden vuoden välein.

Hiilineutraali energia

Indikaattori	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toivottu kehityssuunta	Toteutuma
Kasvihuonekaasupäästöt asukasta kohti (Kasvnener) (kt CO2-ekv)	4,7	4,2	3,7	3,7	3,9	3,4	↓	positiivinen muutos
Lämmityksen päästöt yhteensä (1000 t CO2-ekv.)	456	374	318	356	393	358	↓	positiivinen muutos
Lämmityksen päästöt verrattuna vuoteen 1990 (%)	13	-8	-21	-12	-3	-12	↓	positiivinen muutos
Sähkön päästöt yhteensä (1000 t CO2-ekv.)	150	141	127	120	115	90	↓	positiivinen muutos
Sähkön päästöt verrattuna vuoteen 1990 (%)	-10	-15	-23	-28	-30	-46	↓	positiivinen muutos
Uusiutuvan energian osuus kaukolämmön tuotannosta (%)	2,9	18,7	28,6	20	20,4	17,1	↑	negatiivinen muutos
Aurinkosähkön tuotanto (MWh)	-	-	-	-	19 000	28 800	↑	positiivinen muutos
Yhdyskunnan sähkönkulutus yhteensä (Gwh)	1 988	1 981	1 913	2 031	2 019	-	↓	positiivinen muutos
Yhdyskunnan sähkönkulutus asukasta kohti (kWh/as/v)	-	8 474	8 064	8 491	8 315	-	↓	positiivinen muutos
• Asumisen ja maatalouden sähkönkulutus (GWh)	716	710	689	732	726	-	↓	positiivinen muutos
• Teollisuuden sähkönkulutus (GWh)	264	261	254	270	267	-	↓	positiivinen muutos
• Palveluiden ja rakentamisen sähkönkulutus (GWh)	1 008	1 008	-	1 029	1 026	-	↓	positiivinen muutos
Yhdyskunnan energiankulutus yhteensä (GWh)	5 609	5 582	5 431	5 537	5 478	-	↓	positiivinen muutos
Energiankulutus asukasta kohti (kWh/as/v)	24 583	23 876	22 892	23 149	38 188	-	↓	negatiivinen muutos

Indikaattori	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toivottu kehityssuunta	Toteutuma
Kaukolämmön hankinta (GWh)	1 926	1 872	1 717	2 097	1 946	1 985	↑*	positiivinen muutos
Kaukolämmön tuotantotapaosuudet (%)								
• Maakaasun osuus	19,8	11,2	4,2	15,1	3,3	6	↓	negatiivinen muutos
• Hiilen osuus	32,3	20,3	7,3	17,8	20	14,8	↓	positiivinen muutos
• Öljyn osuus	0,0	0,1	0	0,3	1,4	0	↓	positiivinen muutos
• Sekajätteen osuus	44,4	46,7	55	44,5	53	59,4	↓	negatiivinen muutos
• Bioenergia	2,9	18,7	28,6	20	20,4	17,1	↑	negatiivinen muutos
• Turve	0,6	3,0	4,9	2,3	1,9	2,7	↓	negatiivinen muutos
Sähkön ominaiskulutus kaupungin kiinteistöissä (kWh/m^3)	21,1	21,4	20,2	18,5	20,2	20,2	↓	ei muutosta
Lämmön ominaiskulutus kaupungin kiinteistöissä (kWh/m^3)	40,3	38,4	35,3	47,5	42,5	42,2	↓	positiivinen muutos
Veden ominaiskulutus kaupungin kiinteistöissä (l/ m^3)	-	129,9	117,2	126,5	124,8	131,2	↓	negatiivinen muutos
Yhdyskunnan jätevesikuormitus (g/asukas/ vrk)								-
• Kokonaisfosforikuormitus (P)	-	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	↓	ei muutosta
• Biologinen hapenkulutus (BHK)	-	1,53	1,25	1,18	1,83	1,75	↓	positiivinen muutos
• Kokonaistyppikuormitus (N)	-	2,17	1,96	2,03	2,85	1,32	↓	positiivinen muutos
Jätevesiviemäriverkoston ylivuotoprosentti (%)	22,5	38	30	32	24,5	31	↓	negatiivinen muutos

* mikäli tuotantotapa on vähäpäästöinen/uusiutuva

Materiaalien elinkaari ja kiertotalous

Indikaattori	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toivottu kehityssuunta	Toteutuma
Valmistuneiden puurakenteisten rakennusten määrä (kpl)	404	418	383	326	466	391	↑	negatiivinen muutos
Valmistuneiden puurakenteisten rakennusten osuus kaikista valmistuneista rakennuksista (%)	69	71	78	73	78	79	↑	positiivinen muutos
Valmistuneiden puujulkisivuisten rakennusten määrä (kpl)	399	417	388	312	464	379	↑	negatiivinen muutos
Valmistuneiden puujulkisivuisten rakennusten osuus kaikista valmistuneista rakennuksista (%)	69	71	79	69	78	77	↑	negatiivinen muutos
Purkukohteiden, joissa on tehty purkukartoitus, osuus kaikista purkukohteista (%)					70	30	↑	negatiivinen muutos
Purkukohteista kierrätykseen menneet materiaalit (t)					3615	2726	↑	negatiivinen muutos
Maankaatopaikalle viedyt maamassat (t)					1 523 790	616 317	↓	positiivinen muutos
Kaupungin omarakentamisen massat (t)					280 000	49 405	↓	positiivinen muutos
Timmi-järjestelmän piirissä olevat tilat (kpl)					1 114	1 142	↑	positiivinen muutos
Yhteiskäytössä olevat kaupungin virka-autot (kpl)					3	4	↑	positiivinen muutos
Täyssähköautot, joissa on yhteiskäyttösovellus (kpl)					3	4	↑	positiivinen muutos

Indikaattori	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kotitalouksien sekajätteen koostumus %						
• Biojäte	36	-	-	36,4	-	-
• Kartonki	7	-	-	7,2	-	-
• Lasi	3	-	-	3,2	-	-
• Metalli	2	-	-	2,8	-	-
• Muovi	15	-	-	13,5	-	-
• Paperi	6	-	-	8,9	-	-
• Puu	2	-	-	2	-	-
• Puutarhajäte	8	-	-	3	-	-
• Sekalaiset jätteet	14	-	-	15,1	-	-
• Sähkölaitteet ja akut	1	-	-	0,9	-	-
• Tekstiilit ja jalkineet	6	-	-	6,4	-	-
• Vaaralliset kemikaalit	0	-	-	0,6	-	-

Sekajätteen koostumustutkimus tehdään kolmen vuoden välein. Tavoiteltava kehityssuunta on vähentää sekajätteen määrää ja lisätä jätteiden erilliskeräystä.

Monimuotoinen luonto

Indikaattori	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toivottu kehityssuunta	Toteutuma
Luonnonsuojelualueiden osuus kaupungin pinta-alasta (%)			6,5	6,7	6,7	6,7	↑	ei muutosta
Luonnonsuojelualueiden osuus kaupungin maapinta-alasta (%)			6,5	6,8	6,8	6,8	↑	ei muutosta
Luonnonsuojelualueiden pinta-ala per asukas (m^2/asukas)				67,6	66,7	65,4	↑	negatiivinen muutos
Kaupunkitasoiset luontoinventoinnit (kpl)					7	2	↑	negatiivinen muutos
Vähintään 80-vuotiaan metsän osuus kunnan maapinta-alasta (%)		7,79		9,85			↑	positiivinen muutos

Vastuullinen Vantaa

Indikaattori	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Toivottu kehityssuunta	Toteutuma
Ympäristövastuullisuuden osallisuustoimenpiteiden määrä (kpl)			1	1	2	1	↑	negatiivinen muutos
Hävikkiterminaalin läpi kulkenut hävikki (kg)	428 338	522 570,5	666 026	596 358,9	491 848	750 000	↓	negatiivinen muutos
Ruoka-apuverkoston tavoittamat vantaalaiset viikossa (kpl)		5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	↓	ei muutosta
Ympäristövastuukoulutusten määrä (kpl)		20	12	18	21	22	↑	positiivinen muutos
Ympäristövastuukoulutuksiin osallistuneet (kpl)		330	222	322	202	325	↑	positiivinen muutos
Ekotukihenkilöiden määrä (kpl)	478	533	589	625	647	671	↑	positiivinen muutos
Peruskoulutettuja ekotukihenkilöitä /100 kaupungin työntekijää				2,8	5,5	0,2	↑	negatiivinen muutos
Jatkokoulutetut ekotukihenkilöt /100 kaupungin työntekijää				1,9	1,6	2,73	↑	positiivinen muutos
Käytössä olevat ympäristöjärjestelmät (kpl)					2	2	↑	ei muutosta
Ympäristösertifioitujen oppilaitosten, koulujen ja päiväkotien määrä (kpl)	9	10	9	9	10	11	↑	positiivinen muutos

YHTEYSTIEDOT

Kaupunkiympäristön toimiala
Ympäristökeskus
PL 8801
01030 Vantaan kaupunki
p. 09 839 231 26
www.vantaa.fi

19 § Lausunnon antaminen Pitkäsuon kierrätyslaitoksen ympäristöluvasta ja toiminnan aloittamisluvasta, Helsingin Talosiirto Oy / TeA

VD/5453/11.01.01.09/2024

TeA/LMu/AKa/PKa/MSa/EK

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on pyytänyt Vantaan kaupungin sekä kaavoitusviranomaisen lausuntoa Helsingin Talosiirto Oy:n hakemukseen Pitkäsuon kierrätyslaitoksen ympäristöluvasta ja toiminnan aloittamisluvasta. Lausuntoa pyydetään 30.8.2024 mennessä. Lausunnon antamiselle on lisäaikaa 6.9.2024 asti.

Kaavoituksesta vastaavalta kunnan viranomaiselta pyydetään lausuntoa erityisesti siitä, vaikeuttaako hakemuksen mukainen toiminta alueen käyttämistä yleiskaavassa varattuun tarkoitukseen.

Helsingin Talosiirto Oy:llä on vuokrasopimus purkubetonijätteen käsittelyä varten kaupungin omistamalla kiinteistöllä Vantaan kaupungin Petikonhuipun maankaatopaikan vieressä. Kaupunki on laatinut alueelle uuden määräaikaisen vuokrasopimuksen viideksi vuodeksi. Kaupungin maankaatopaikkatoiminnalle sekä alueella tapahtuvalle kallion louhinnalle on myönnetty ympäristöluvat 31.1.2042 asti.

Hakemus koskee nykyisen toiminnan jatkamista, käsittelymäärien nostoa sekä käsiteltävien materiaalien ja toiminta-aikojen muutosta. Nykyisellä toiminnalla on Etelä-Suomen aluehallintoviraston myöntämä ympäristölupa 31.12.2024 saakka.

Nykyinen lupa mahdollistaa betoni- ja tiilijätteen vastaanottoa ja käsittelyä enintään 60 000 tonniavuodessa. Tätä määrää haetaan nostettavaksi 100 000 tonniin vuodessa. Lisäksi haetaan lupaa ottaa vastaan ja käsitellä asfalttijätettä enintään 3 000 tonnia vuodessa. Nykyisen luvan mukainen enimmäisvarastointimäärä 80 000 tonnia on riittävä, jatkossa myös sisältäen asfalttijätteen. Toiminta-aikaa haetaan laajennettavaksi nykyisestä niin, että se olisi arkisin klo 7–22. Nykyisen luvan mukaan betonijätteen paloittelua ja murskausta saa tehdä arkipäivisin (juhlapyhät pois lukien) klo 7–17 ja muuta toimintaa, kuten kuormausta ja kuljetusta, klo 7–21.

Toimipisteen länsipuolella sijaitsee Natura 2000 -luonnonsuojelualue (Pyymosan lehto) ja eteläpuolella Pyymosanmetsän luonnonsuojelualue.

Toiminnan merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat viereisille Natura- ja luonnonsuojelualueille.

Hakemusasiakirjat ovat nähtävillä 30.8.2024 saakka osoitteessa ylupa.avi.fi .

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 19

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään antaa Etelä-Suomen aluehallintavirastolle liitteen mukainen lausunto.

Käsittely:
Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtaja teki lausuntoon seuraavat muutokset:

Vantaan kaupunki toteaa, että ympäristöluvan myöntäminen toiminnan jatkamiselle ~~ja~~

~~käsittelymäärien ja materiaalien muutoksille~~ ei vaikeuta kaavan toteuttamista.

Tätä ennen laitoksen toiminta edistää kaupungin kiertotalouteen liittyviä tavoitteita. *Käsittelymäärien ja -materiaalien lisäys sekä toiminta-ajan pidentäminen ei Vantaan kaupungin mielestä kuitenkaan ole suotavaa ympäröivän alueen ympäristöarvojen vuoksi.*

Pölypäästöjen vaikutukset Natura- ja luonnonsuojelualueiden luontoarvoihin tulee minimoida. Toiminnanharjoittajalla ~~tulisi~~ *tulee* olla pölyntorjuntasuunnitelma, pölyämistä ~~tulisi~~ *tulee* ehkäistä tehokkaasti jo ennen kuin pölyämisen havaitaan olevan runsasta. Toiminta ei ~~saisi~~ *saa* vaarantaa myöskään valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan kuuluvan ~~Pyymosan metsän~~ *Pyymosan lehdon* suojelutavoitteita. Pyymosanmetsän luonnonsuojelualueelle kohdistuvan pölylaskeuman vaikutuksia alueen luontoarvoihin ei varsinaisesti ole arvioitu, ja *siksi* pölyn vaikutukset myös Pyymosanmetsään ~~tulisi~~ *tulee* arvioida.

Koska liito-oravaselvitykset ovat jo viisi vuotta vanhoja, ~~niitä olisi myös~~ *ne on* syytä päivittää, jotta voidaan arvioida vaikutuksia todelliseen tilanteeseen ja saada varmuus, sijaitseeko alueella nykyisin luonnonsuojelulain tarkoittamia liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

Vantaan kaupunki katsoo, että toiminta-aikoja ei ~~tulisi~~ *tule* laajentaa, *sillä lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat noin 450 metrin päässä Pohjois-Koivurinteen alueella, jonne on vireillä täydennysrakentamista mahdollistava asemakaava.* Viereisellä kaupungin maankaatopaikalla on suppeammat toiminta-ajat.

~~Vantaan kaupungilla ei ole huomautettavaa toiminnan aloittamislupaan muutoksenhausta huolimatta, sillä lupa koskee toiminnan jatkamista, eikä sillä siten ole peruuttamattomia vaikutuksia.~~ *Vantaan kaupungilla ei ole huomautettavaa toiminnan jatkumiseen, mutta kylläkin sen laajentumiseen.*

Päätös:
Hyväksyttiin apulaiskaupunginjohtajan muutettu esitys.

Tarkastettiin ja hyväksyttiin pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Liitteet:
- Vantaan kaupungin lausunto ympäristöluvasta ja toiminnan aloittamisluvasta, Pitkäsuon kierrätyslaitos, Helsingin Talosiirto Oy, (KH 2.9.2024, § 19)
- Lausuntopyyntö Pitkäsuon kierrätyslaitoksen ympäristölupa ja toiminnan aloittamislupa, Vantaa / Helsingin Talosiirto Oy

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
yleiskaavasuunnittelija Anna-Mari Kangas, puh. 050 302 9224
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Viite: Lausuntopyyntö Pitkäsuon kierrätyslaitoksen ympäristölupa ja toiminnan aloittamislupa, Vantaa / Helsingin Talosiirto Oy, ESAVI/25430/2023

Vantaan kaupungin lausunto ympäristöluvasta ja toiminnan aloittamisluvasta, Pitkäsuon kierrätyslaitos, Helsingin Talosiirto Oy

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on pyytänyt Vantaan kaupungin sekä kaavoitusviranomaisen lausuntoa Helsingin Talosiirto Oy:n hakemukseen Pitkäsuon kierrätyslaitoksen ympäristöluvasta ja toiminnan aloittamisluvasta. Lausuntoa pyydetään 30.8.2024 mennessä. Lausunnon antamiselle on lisäaikaa 6.9.2024 asti.

Kaavoituksesta vastaavalta kunnan viranomaiselta pyydetään lausuntoa erityisesti siitä, vaikeuttaako hakemuksen mukainen toiminta alueen käyttämistä yleiskaavassa varattuun tarkoitukseen.

Kaavatilanne

Toiminta-alue on maakuntakaavassa virkistysaluetta. Yleiskaavassa alue on osoitettu urheilu- ja virkistyspalveluiden alueeksi (VU). Toiminta-alueen eteläpuolella laitoksen välittömässä läheisyydessä on luonnonsuojelualuetta (SL), Pyymosanmetsän suojelualue (YSA238795). Kooltaan 46,7 ha oleva Pyymosanmetsä on rauhoitettu vuonna 2017. Suojeluperusteena on monipuolinen, pääosin tuoreen ja lehtomaisen kankaan metsiä sekä arvokkaita lajeja sisältävä metsäkokonaisuus. Suojelualueella on erittäin uhanalaisen lahokaviosammalen ydinalueita sekä arvokasta kääpälajistoa ja hyvä lahopuujatkumo. Linnuista alueen pesimälajistoon kuuluvat mm. mehiläishaukka, palokärki, pyy, kulorastas, pähkinähakki ja pikkusieppo. Myös luonnontilaisten metsien indikaattorilajit hömötiainen, kuusitiainen, puukiipijä ja sirittäjä pesivät alueella.

Yleiskaavan suojeluvaraus (SL) on kaavan suurpiirteisen esitystavan takia suurpiirteisempi ja laajempi kuin Pyymosanmetsän varsinainen suojelurajaus. Vaikka toiminta-alue sijoittuu osittain yleiskaavan luonnonsuojelualueelle, toiminta-alueen kohdalla ei ole luontoarvoja, eikä toiminta sijaitse suojelualueella.

Laitosalueen länsipuolella on rauhoitettu Natura-alue Pyymosan lehdon luonnonsuojelualue (YSA013350), joka on osa Natura 2000 –verkostoon kuuluvaa suojelualuekokonaisuutta ”Vestran suot, lehdot ja vanhat metsät” (FI0100064). Natura-alue käsittää kuusi erillistä osaa, ja sen kokonaispinta-ala on 396 hehtaaria. Vestran suot, lehdot ja vanhat metsät -alue on mukana Natura 2000 –verkostossa luontodirektiivin mukaisena SAC-alueena. Alueella on 11 luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä ja kaksi liitteen II lajia. Edustavimpia luontotyyppejä ovat boreaaliset luonnonmetsät, boreaaliset lehdot ja puustoiset suot. Suojelun perusteena

Vantaan kaupunki
Kirjaamo
PL 1100
01030 Vantaan kaupunki

Puhelin (vaihde) 09 83911
kirjaamo[at]vantaa.fi
www.vantaa.fi

Toimiala
Matkapuhelin
Y-tunnus 01246109
ID 2996068

olevat lajit ovat liito-orava (*Pteromys volans*) ja saukko (*Lutra lutra*). Pyymosan lehto kuuluu valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan, ja se on rauhoitettu luonnonsuojelulailla vuonna 1994. Se on pinta-alaltaan 13 hehtaaria ja rajautuu laitosalueelle johtavaan Pyymosantiehen. Toiminta-alueen ja Natura-alueen välissä kulkee Pyymosantie. Alueella ei ole asemakaavaa.

Toiminta-alueen vieressä sijaitseva kaupungin Petikonhuipun maankaatopaikka on myös osoitettu yleiskaavassa urheilu- ja virkistyspalveluiden alueeksi (VU). Vantaan kaupunkisuunnittelulautakunta on lausunnossaan 25.3.2021 todennut, että maankaatopaikka soveltuu alueelle, ja sen ympäristöhaitat ovat hallittavissa haittojen vähentämistoimilla. Yleiskaavan 2020 tavoitevuosi on 2050, jolloin Petikonhuipun maankaatopaikkatoiminta on suunnitelman mukaan päättynyt ja alue maisemoitu, ja se toimisi uuden yleiskaavan mukaisesti urheilu- ja virkistystoimintojen alueena. On luontevaa, että kierrätyslaitoksen toiminta on ajallisesti kytketty maankaatopaikan toimintaan ja voi maankäytön näkökulmasta jatkua, kunnes maankaatopaikan toiminta päättyy.

Ympäristövaikutukset

Laitoksen toiminnasta ja kuljetuksista aiheutuvat pölypäästöt kohdistuvat eniten viereisille luonnonsuojelu- ja Natura-alueille sekä Pyymosantien varteen. Asuin- ja lomarakennusten kohdalla pitoisuudet ovat taustapitoisuuden luokkaa.

Vuonna 2024 toiminnan vaikutuksista on laadittu luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen vaikutusten arviointi koskien Vestran soiden, lehtojen ja vanhojen metsien Natura-aluetta (Natura-arviointi, Pitkäsuon kierrätyslaitos, Vantaa. FCG 2024). Natura-arviointi kohdistuu suojelun perustana oleviin luontodirektiivin liitteen I luontotyyppeihin ja luontodirektiivin liitteen II lajeihin sekä vaikutuksiin Natura-alueen eheyteen. Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää. Natura-arvion mukaan lupaa haettavasta toiminnasta ei arvioida olevan vaikutuksia valtaosaan Natura-alueen suojeluperusteena mainituista luontotyypeistä.

Toiminnan vaikutukset ja sen yhteisvaikutukset Petikonhuipun toimintojen kanssa kohdistuvat luontotyyppiin lehdot ja lajiin liito-orava. Vaikutukset kohdistuvat pääosin Pyymosan lehdon suojelualueeseen, joka on yksi Natura-alueen kuudesta erillisestä osa-alueesta. Pyymosan lehto on liito-oravan elinaluetta, ja alueelta on löydetty papanapuita, mutta ei pesäpuita vuonna 2019. Natura-arvioinnin mukaan hankealueen läheisyydessä ei ole saukon suosimia tyypillisiä elinympäristöjä, eikä hankkeella arvioida olevan sellaisia vaikutuksia purkuojien vedenlaatuun, joista aiheutuisi merkittäviä vaikutuksia saukkoihin myöskään lähivesistöissä.

Natura-arvioinnin mukaan pöly- ja meluvaikutus ei heikennä merkittävästi Pyymosan lehdon luontotyyppiä tai liito-oravan olosuhteita. Sama tulos saadaan tutkittaessa yksin Pitkäsuon kierrätyslaitoksen vaikutusta tai yhteisvaikutuksien osalta yhdessä Petikonhuipun toimintojen kanssa . Natura-arvion mukaan Pitkäsuon kierrätyslaitos yhdessä Petikonhuipun toimintojen kanssa ei hidasta tai estä lajien tai luontotyyppien suotuisan suojelutason saavuttamista, ei

muuta ekosysteemeille tärkeiden lajien välisiä suhteita tai heikennä alueen luontotyyppejä tai lajeja merkittävästi. Natura-alueen ekologisen rakenteen ja toiminnan arvioidaan säilyvän elinkelpoisena.

Lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat noin 450 metrin päässä Pohjois-Koivurinteen alueella, jonne on vireillä täydennysrakentamista mahdollistava asemakaava (261600 Pohjois-Koivurinne). Toiminta-alue sijoittuu Lden 55–60 dB lentomelualueelle. Hakemuksen meluselvitysten mukaan murskaustoiminnasta aiheutuva melu ei ylitä päiväajan keskiäänitason ohjearvoa lähimmissä häiriintyvissä kohteissa, vaikka käsittelymäärien kasvaessa murskausmäärät lisääntyisivät. Melu heikentää alueiden virkistyskäyttöä, joskin alueella on myös lentomelua ja Petikonhuipun maankaatopaikan toiminnasta aiheutuvaa melua. Hakemuksen mukaan liikennemäärän kasvu ei ole merkittävä, mutta toiminta-aikojen laajentaminen lisäisi liikenteestä aiheutuvaa meluhaittaa myöhäisillalla. Melun lisääntyessä sen vaikutuksia Pyymosanmetsän luonnonsuojelualueeseen ja Natura-alueen linnustoon voisi tarkentaa.

Hakemuksen mukaan käsiteltävien materiaalien kierrätysprosentti on lähes 100 %. Vantaan kaupungin tavoitteisiin kuuluu kiertotalouden edistäminen. Resurssiviisauden tiekartan (KV 28.2.2022) tavoitteina on edistää rakentamisen kiertotaloutta ja vähentää infrarakentamisen hiilijalanjälkeä. Lisäksi CIRCwaste-verkoston jäsenenä kaupungin tavoitteena on, että yhdyskuntajätteistä kierrätetään 55 %, rakennus- ja purkujätteistä hyödynnetään vähintään 70 %, ja jätteiden määrää vähennetään. Pitkäsuon kierrätyslaitoksen toiminta edistää näitä tavoitteita.

Toimija on teettänyt hulevesisuunnitelman toiminta-alueen tontille vuonna 2021. Hakemuksen mukainen toiminnan muutos ei aiheuta merkittäviä päästöjä vesistöön. Alueella syntyviä ja sieltä poisjohdettavia hulevesiä on myös tarkkailtu säännöllisesti. Piha-alueella muodostuvien hulevesien laatu on ollut pääosin hulevesille asetettujen matalien raja-arvojen alapuolella.

Vantaan kaupunki lausuu asiasta seuraavaa:

Vantaan kaupunki toteaa, että ympäristöluvan myöntäminen toiminnan jatkamiselle ei vaikeutta kaavan toteuttamista. Toiminta-alueen vieressä sijaitsevan kaupungin Petikonhuipun täyttömäen toiminta voi jatkua voimassa olevan ympäristöluvan mukaan vuoteen 2042 saakka. Hakemus koskee täyttömäen vieressä olevaa pienempää aluetta, jonka toiminta voi jatkua täyttömäen yhteydessä. Toiminnan loputtua alueet maisemoidaan urheilu- ja virkistystoimintojen alueeksi. Tätä ennen laitoksen toiminta edistää kaupungin kiertotalouteen liittyviä tavoitteita. Käsittelymäärien ja -materiaalien lisäys sekä toiminta-ajan pidentäminen ei Vantaan kaupungin mielestä kuitenkaan ole suotavaa ympäröivän alueen ympäristöarvojen vuoksi.

Pölypäästöjen vaikutukset Natura- ja luonnonsuojelualueiden luontoarvoihin tulee minimoida. Toiminnanharjoittajalla tulee olla pölyntorjuntasuunnitelma, pölyämistä tulee

ehkäistä tehokkaasti jo ennen kuin pölyämisen havaitaan olevan runsasta. Toiminta ei saa vaarantaa myöskään valtakunnalliseen lehtojensuojeluohjelmaan kuuluvan Pyymosan lehdon suojelutavoitteita. Pyymosanmetsän luonnonsuojelualueelle kohdistuvan pölylaskeuman vaikutuksia alueen luontoarvoihin ei varsinaisesti ole arvioitu, ja siksi pölyn vaikutukset myös Pyymosanmetsään tulee arvioida.

Betoni-, tiili- ja asfalttijätteen kuljetukseen ja käsittelyyn liittyy riski vieraslajien leviämisestä, ja siksi toiminta-alueella tulee vieraslajien esiintymistä seurata vuosittain, havaitut esiintymät torjua, ja varmistaa, että vieraslajit eivät leviä viereisille suojelualueille. Vantaan resurssiviisauden tiekartan (KV 28.2.2022) yhtenä tavoitteena on tehostaa vieraslajien torjuntaa erityisesti luonnonsuojelualueiden herkissä luontokohteissa.

Koska liito-oravaselvitykset ovat jo viisi vuotta vanhoja, ne on syytä päivittää, jotta voidaan arvioida vaikutuksia todelliseen tilanteeseen ja saada varmuus, sijaitseeko alueella nykyisin luonnonsuojelulain tarkoittamia liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.

Toiminta-aikaa haetaan laajennettavaksi nykyisestä niin, että se olisi arkisin klo 7–22. Nykyisen luvan mukaan betonijätteen paloittelua ja murskausta saa tehdä arkipäivisin (juhlapyhät pois lukien) klo 7-17 ja muuta toimintaa, kuten kuormausta ja kuljetusta, klo 7-21. Vantaan kaupunki katsoo, että toiminta-aikoja ei tule laajentaa, sillä lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat noin 450 metrin päässä Pohjois-Koivurinteen alueella, jonne on vireillä täydennysrakentamista mahdollistava asemakaava. Viereisellä kaupungin maankaatopaikalla on suppeammat toiminta-ajat.

Vantaan kaupungilla ei ole huomautettavaa toiminnan jatkumiseen, mutta kylläkin sen laajentumiseen.

VANTAAN KAUPUNGINHALLITUS

Ympäristöluvat

Hakija

Helsingin Talosiirto Oy

Asia

Pitkäsuon kierrätyslaitoksen ympäristölupa ja toiminnan aloittamislupa, Vantaa

Aluehallintovirasto pyytää lausuntoanne asiakohdassa mainitusta hakemuksesta viimeistään **30.8.2024**.

Vantaan kaupungin kaavoitusviranomainen: Kaavoituksesta vastaavalta kunnan viranomaiselta pyydetään lausuntoa erityisesti siitä, vaikeuttaako hakemuksen mukainen toiminta alueen käyttämistä yleiskaavassa varattuun tarkoitukseen.

Uudenmaan ELY-keskus / ympäristö ja luonnonvarat ja Metsähallitus: Uudenmaan ELY-keskukselta ja Metsähallitukselta pyydetään erityisesti lausuntoa hakemukseen liitetystä luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisesta Natura-arvioinnista. Lausunto Natura-arvioinnista (ELY-keskus) on annettava viivytyksettä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun lausuntopyyntö on saapunut ELY-keskukseen.

Lausunto pyydetään toimittamaan aluehallintovirastoon sähköisen asiointipalvelun kautta (avi.fi/sahkoiset-lomakkeet). Lausunnossa on ilmoitettava asian diaarinumero **ESAVI/25430/2023.**

Kuulutus ja hakemusasiakirjat ovat sähköisesti osoitteessa ylupa.avi.fi.

Mikäli ette pidä lausunnon antamista tarpeellisena, pyydämme ilmoittamaan siitä asiointisähköpostiimme ymparistoluvat.etela@avi.fi.

Lisätietoja antavat

Ympäristöylitarkastaja Sari Lansola, puh. 0295 016 496
(8.8.2024 alkaen)
Ympäristöneuvos Arja Johansson, puh. 0295 016 407
sähköposti: etunimi.sukunimi@avi.fi

Jakelu

Vantaan kaupunki: Vantaan kaupunki sekä Vantaan kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen, Vantaan kaupungin terveydensuojelu-viranomainen ja Vantaan kaupungin kaavoitusviranomainen

Uudenmaan ELY-keskus: Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Varsinais-Suomen ELY-keskus: Kalatalousviranomainen

Metsähallitus

Etelä-Suomen aluehallintovirasto, ympäristölupavastuualue
Postiosoite: PL 1, 13035 AVI
Puhelinvaihde: 0295 016 000
ymparistoluvat.etela@avi.fi | www.avi.fi

20 § **Lausunnon antaminen kansallisen liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraohjelmasta / TeA**

VD/4743/00.04.03/2024

TeA/HW/MH/VA/JS/EK

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää lausuntoa kansallisen liikenteen vaihtoehtoisen käyttövoimien jakeluinfraohjelmaluonnoksesta. Luonnos sisältää päivitetyn arvion liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran ja markkinan kehityksestä sekä infran ja markkinan kehittymistä koskevat tavoitteet ja edistämistoimenpiteet.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan laaditaan vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluverkon laajentamista koskeva toimintaohjelma. EU:n vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfra-asetus (AFIR) edellyttää tie-, rautatie-, vesi- ja lentoliikenteen kattavan kansallisen toimintakehyksen laatimista. Vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran kehittyminen on keskeinen liikenteen puhtaan energian siirtymän mahdollistaja.

Ohjelmaa on valmisteltu aiemman jakeluinfratyön, päivitetyn seurantatiedon ja laajan sidosryhmäyhteistyön pohjalta. Liikenteen jakeluinfra kytkeytyy laajemmin energiantuotantoon ja jakeluverkkoihin sekä maankäytön ja rakentamisen ohjaamiseen.

Ohjelman tavoite on edistää fossiilisille liikennepolttoaineille vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran rakentumista ja infran kehittymisen seurantaa EU:n jakeluinfra-asetuksen edellyttämällä tavalla. Lausunnot pyydetään ryhmittelemään lausuntopyynnössä esitetyn mukaisesti. Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 8.9.2024 Lausuntopalvelun kautta, www.lausuntopalvelu.fi.

Vantaan kaupungin hallintosäännön 8 luvun 1 §:n 2 kohdan mukaan kaupunginhallitus päättää kaupungin puhevallan käyttämisestä sekä esitysten ja lausuntojen antamisesta ulkopuolisille.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 20

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään antaa liikenne- ja viestintäministeriölle liitteen mukainen lausunto kansallisen liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraohjelmasta.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Tarkastettiin ja hyväksyttiin pöytäkirja tämän pykälän osalta heti kokouksessa.

Liitteet:
- Lausunto kansallisen liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraohjelmasta
- Kansallinen liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraohjelma, luonnos

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot: kaupungininsinööri Henry Westlin, puh. 0400 417 436
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Vantaan kaupungin lausunto kansallisen liikenteen vaihtoehtoisen käyttövoimien jakeluinfraohjelmaluonnoksesta

Vantaan kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua kansallisen liikenteen vaihtoehtoisen käyttövoimien jakeluinfraohjelmaluonnoksesta.

Tieliikenne: ohjelmassa esitetty jakeluinfran ja markkinan nykytila sekä arvio tulevasta kehityksestä

Ohjelmassa esitetty infran ja markkinan kuvaus esittää hyvin kansallisen nykytilan. Esitetyt kehitystoimenpiteet vievät vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraa toivottuun suuntaan ja edistävät myös Vantaan kaupungin hiilineutraalisuustavoitteita. Ilmastonäkökulmasta on tärkeää vähentää liikkumisen ja logistiikan kasvihuonekaasupäästöjä. Vaihtoehtoisten käyttövoimien yleistyminen voi vähentää liikenteestä aiheutuvia ilmanlaatu- ja meluhaittoja erityisesti tiiviisti rakennetuilla alueilla ja vilkkaiden väylien varressa.

Kunnille haasteita asettaa etenkin kerrostaloalueiden kotilataamisen toteutuminen. Taloyhtiöille jaettavaa tukea olisi syytä tarjota jatkossakin jopa laajennettuna siten, että se kattaisi myös katuinfran parantamiseen liittyviä toimenpiteitä. Kunnat voivat pysäköintipolitiikassaan vaatia etenkin uudisrakentamiselta velvoitteita laajemmin kotilatauksen järjestämistä, mikäli näkevät sen edukseen. Latauskatujen toteuttaminen ja asutusalueiden yhteydessä sijaitseville yleisille pysäköintialueille latauksen järjestäminen ilman vahvaa subventointia ei toistaiseksi ole riittävän houkuttelevaa kovinkaan monessa paikassa.

Vedyn jakelun osalta tankkausasemia tulisi keskittää sinne, missä vetyä on mahdollisuus tuottaa. Tämä tarkoittaa käytännössä suuria aurinko- tai tuulienergiapuistoja, jotta valmistamisen hiilijalanjälki saadaan minimoitua. Kuntien omistamilla alueilla tästä voi aiheutua tilaongelma. Tankkausasemien toteutuminen vaatii nykytilassa vahvaa taloudellista tukea, jonka kautta voitaisiin päästä tiukentamaan myös jakeluvelvoitetta. Markkinaa tulee kuitenkin seurata kriittisesti turhien ja ennenaikaisten suurien investointien välttämiseksi. Tällä hetkellä vety ei liikenteen käyttövoimana ole se kaikkein kiireisin priorisoitava.

Tieliikenne: ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

Ohjelman tavoitteista keskeisimpiä ovat sähkölatauksen EU-asetusta korkeamman tason tavoittelu, hitaan sähkölatauksen tarkoituksenmukainen kehitys, sekä raskaan liikenteen asetusvelvoitteiden täyttäminen ja sähkölataamisen kehityksen mahdollistaminen. Toimenpiteet tukien hakemisesta EU:lta ja ohjaamisesta raskaalle liikenteelle sekä kaluston uusiutumiseen

Vantaan kaupunki, Vanda stad
Kirjaamo, Registraturen
PL 1100, PB 1100
01030 Vantaan kaupunki, Vanda stad

Puhelin (vaihde), Telefon 09 83911
kirjaamo[at]vantaa.fi
www.vantaa.fi

vaikuttavat asianmukaisilta. Kotilatausinfran ja yksityisen latausinfran tukien uudelleen käynnistäminen on perusteltua etenkin harvemmin liikennöidyllä alueella.

Sähkön osalta rohkea suuremman antotehon tavoittelu on perusteltua. Raskaan liikenteen sähköistymisen osalta vastuun tulisi jakautua eri toimijoiden kesken tasaisesti siten, että jokaiselle osapuolelle jaetaan kehitystoimenpiteitä kannustavasti, jopa ilman velvoitteita. Tämä tarkoittaa tukien jatkumista valtion suunnalta investointeja varten niin kaluston kuin infrankin osalta. Kuntien rooli on jatkossakin infran rakentamisen mahdollistava. Vaihtoehtoisen käyttövoiman jakelun järjestämisen motiivina voi olla alueen houkuttelevuuden ja elinvoiman lisääminen.

Jakeluverkon rakentamisen tulee palvella kaikkia osapuolia ja toimijoita. Hyödyt eri osapuolille tulee tuoda vahvasti esiin. Toimijoiden välisiä yhteistyöryhmiä tulisi suosia ja niihin osallistumiseen tulisi velvoittaa. Asetettujen tavoitteiden mukaisesti jakeluinfran kehittyminen ja yhteistyöryhmien perustamisen tulisi tapahtua markkinalähtöisesti. Kuntien ja kaupunkien alueella kehittymisen mahdollistaa onnistunut ja laajenevan jakeluverkon mahdollistava maankäyttö, johon edelleen toimiva liikennejärjestelmäsuunnitelma voidaan kytkeä. Nykytilassa sopivia alueita ei joko löydy tai ne ehditään lyhyellä aikavälillä varata muuhun käyttöön. Lisäksi vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (esimerkiksi vedyn tankkausasemien sijoittelussa) tulee huomioida turvallisuusnäkökulmasta aiheutuvat rajoitukset ja yhteensovittamien ympäröivän ja suunnitellun maankäytön kanssa.

Fossiilisia polttoaineita käyttävät ajoneuvot vaativat aikanaan tiheän jakeluverkon yleistyttyään 1900-luvulla, sillä toimintasäteet olivat lyhyet. Vastaava murros on nyt edessä vaihtoehtoisten polttoaineiden kanssa, kunnes pitkällä aikavälillä toimintasäteet pitenevät. Jo osittain purettua huoltoasemaverkostoa voidaan ohjaavilla toimenpiteillä, yksityisen latausinfran tukemisella ja alueellisilla yhteistyöryhmillä muuntaa moderniksi liikenneasemaverkostoksi, joka tarjoaa kattavasti vaihtoehtoisen käyttövoimien jakelua. Kuntien alueella tämä näkyy erityisesti kaavoitus- ja maankäytön suunnittelukysymyksenä.

Valtakunnallisesti kattavan jakeluverkoston toteutuminen voi edistää etenkin henkilöajoneuvokannan uudistumista jopa vahvemmin kuin alueelliset toimenpiteet. Pääkaupunkiseudulla paikallinen sähkölatausverkosto alkaa olla riittävällä tasolla. Vaihtoehtoista käyttövoimaa hyödyntävällä ajoneuvolla tulee kuitenkin päästä liikkumaan myös ulos sen arkiselta käyttöalueelta. Kansallisella tasolla ajoneuvon omistamiselle on usein perusteena se, että ajoneuvoa tarvitaan satunnaisesti pitkälle matkalle esimerkiksi lomakaudella. Ajoneuvokanta ei uusiudu isossa mittakaavassa, mikäli vaihtoehtoista käyttövoimaa käyttävien ajoneuvojen matkanteko pidemmillä etäisyyksillä on olennaisesti vaikeampaa. Tukea tulisi siis keskittää etenkin harvaan asutulle alueelle, jotta ajoneuvokannan uusiutumista estäviä tekijöitä voidaan karsia. Syrjäisten seutujen jakeluverkon toteutuminen lienee seuraava edistävä askel myös suurissa kaupungeissa rekisteröityjen ajoneuvojen käyttövoiman kehityksessä.

Rautatieliikenne: ohjelmassa esitetty jakeluinfran ja markkinan nykytila sekä arvio tulevasta kehityksestä

Sähkö on vakiinnuttanut asemansa rautatieliikenteessä, kuten ohjelmassa on esitetty. Vantaa kannattaa dieselkäyttöisten vetureiden ja kiskobussien akkukäyttöisyyden edistämistä ja/tai kaasukonvertointia etenkin siellä missä se on kustannustehokas ratkaisu rataosuuksien sähköistämisen sijaan.

Rautatieliikenne: ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

Keskeisimpiä tavoitteita ja toimenpiteitä ovat sähkövetoisuuden lisääminen entisestään joko sähköistettyä rataverkkoa rakentamalla tai akkukäyttöisyyttä lisäämällä. Määritellyt tavoitteet ja toimenpiteet ovat perusteltuja ja asianmukaisia.

Lentoliikenne: ohjelmassa esitetty jakeluinfran ja markkinan nykytila sekä arvio tulevasta kehityksestä

Lentoliikenteen osalta on pitkällä tähtäimellä varauduttava vedyn ja sähkön sujuvaan jakeluun etenkin Helsinki-Vantaan lentoasemalla. Lyhyellä aikavälillä fossiiliset polttoaineet korvataan todennäköisesti biopolttoaineilla, joiden jakelu ei merkittävästi eroa fossiilisista polttoaineista.

Lentoliikenne: ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

Lentoliikenteen keskeisin tavoite on sähkön ja kestävien polttoaineiden jakeluinfran kehittyminen Suomen lentoasemilla EU-asetusten mukaisesti. Toimenpiteet sisältävät varautuvan suunnittelutyön lisäksi poliittista varautumista vaihtoehtoisten käyttövoimien jakelun tukemiseksi. Kokeilu ja innovaatiotoimien rahoittaminen EU:n kautta on tehokas ja järkevä ratkaisu.

Lentoliikenteen sähköistyminen koko Helsinki-Vantaan liikenteen osalta vaatii massiivista varautumista koneiden lataamista varten. Tilaa tarvitaan uusille muuntamoille, jännitelinjoille, energiavarastoille ja mahdollisesti jopa omalle sähköntuotantolaitokselle. Varautuminen tulee aloittaa hyvissä ajoin sekä kaupungin, valtion että sähkönsiirtoyhtiön toimesta.

Lentoliikenteen osalta käyttövoiman muutos vetyyn voisi myös edellyttää maankäytöllisiä tarkasteluja, kun huomioidaan vedyn kuljetuksiin ja mahdolliseen tuotantoon liittyvät riskit, Helsinki-Vantaan lentoaseman operaatiomäärien edellyttämät määrät sekä lentoaseman sijainti keskellä Vantaan kaupunkia. Tähän liittyvä teknologinen kehitys on kuitenkin vielä kesken, joten siihen liittyy paljon epävarmuuksia.

Meri- ja sisävesiliikenne: ohjelmassa esitetty jakeluinfran ja markkinan nykytila sekä arvio tulevasta kehityksestä

Ei lausuttavaa.

Meri- ja sisävesiliikenne: ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

Ei lausuttavaa.

Muita huomioita ohjelmasta:

Ei muita huomioita.

VANTAAN KAUPUNGINHALLITUS

Vantaan kaupunki, Vanda stad
Kirjaamo, Registraturen
PL 1100, PB 1100
01030 Vantaan kaupunki, Vanda stad

Puhelin (vaihde), Telefon 09 83911
kirjaamo[at]vantaa.fi
www.vantaa.fi

Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisusarja 2024:x

Kansallinen liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraohjelma

LUONNOS 10.6.2024

xxxministeriö Helsinki 2021

Julkaisujen jakelu
Distribution av publikationer

Valtioneuvoston julkaisuarkisto Valto

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti
Beställningar av publikationer

Valtioneuvoston verkkokirjakauppa

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Publication distribution

Institutional Repository for the Government of Finland Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Publication sale

Online bookstore of the Finnish Government

vnjulkaisumyynti.fi

Tuplaklikkaa ja kirjoita ministeriö
Klikkaa ja valitse tekijänoikeustaso

ISBN pdf: VNK täyttää
ISSN pdf: VNK täyttää

ISBN painettu: VNK täyttää
ISSN painettu: VNK täyttää

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2024 Finland (kieliversioissa)

Paino: PunaMusta Oy, 2024

Kuvailulehti
x.x.2024

Kansallinen liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraohjelma

Napsauta ja kirjoita julkaisun alaotsikko

VNK täyttää, sarja ja numero		**Teema**	Napsauta ja kirjoita
Julkaisija	Liikenne- ja viestintäministeriö		
Tekijä/t	Napsauta ja kirjoita		
Toimittaja/t			
Yhteisötekijä	Napsauta ja kirjoita		
Kieli	suomi	**Sivumäärä**	VNK täyttää

Tiivistelmä

Klausuuli	VNK täyttää		
Asiasanat	Napsauta ja kirjoita https://finto.fi/juho/fi/		
ISBN PDF			VNK täyttää
ISBN nid.			VNK täyttää
Asianumero	Napsauta ja kirjoita	**Hankenumero**	Napsauta ja kirjoita
Julkaisun osoite	VNK täyttää		

Presentationsblad
x.x.2024

Napsauta ja kirjoita otsikko ruotsiksi
Napsauta ja kirjoita alaotsikko ruotsiksi

VNK täyttää, sarjanimi ja numero		**Tema**	Napsauta ja kirjoita
Utgivare	Napsauta ja kirjoita ministeriö		
Författare	Napsauta ja kirjoita		
Redigerare	Napsauta ja kirjoita		
Utarbetad av	Napsauta ja kirjoita		
Språk	Napsauta ja kirjoita	**Sidantal**	VNK täyttää
Referat	Napsauta ja kirjoita tiivistelmä, enintään 1 400 merkkiä. Paina kappaleen lopussa Enter.		

Klausul	VNK täyttää		
Nyckelord	Napsauta ja kirjoita https://finto.fi/juho/fi/		
ISBN PDF	VNK täyttää	**ISSN PDF**	VNK täyttää
ISBN tryckt	VNK täyttää	**ISSN tryckt**	VNK täyttää
Ärendenr.	Napsauta ja kirjoita	**Projektnr.**	Napsauta ja kirjoita
URN-adress	VNK täyttää		

Description sheet
x Month 2024

Napsauta ja kirjoita otsikko englanniksi
Napsauta ja kirjoita alaotsikko englanniksi

VNK täyttää, sarjanimi ja numero		**Subject**	Napsauta ja kirjoita
Publisher	Napsauta ja kirjoita		
Author(s)	Napsauta ja kirjoita		
Editor(s)	Napsauta ja kirjoita		
Group author	Napsauta ja kirjoita		
Language	Napsauta ja kirjoita	**Pages**	VNK täyttää
Abstract	Napsauta ja kirjoita tiivistelmä enintään 1 400 merkkiä. Paina kappaleen lopussa Enter.		

Provision	VNK täyttää		
Keywords	Napsauta ja kirjoita https://finto.fi/juho/fi/		
ISBN PDF	VNK täyttää	**ISSN PDF**	VNK täyttää
ISBN printed	VNK täyttää	**ISSN printed**	VNK täyttää
Reference no.	Napsauta ja kirjoita	**Project no.**	Napsauta ja kirjoita
URN address	VNK täyttää		

Sisältö

1 Johdanto 12

1.1 Ohjelman tausta ja valmistelu 12

1.2 Liikenteen vaihtoehtoiset käyttövoimat 13

1.2.1 Vaihtoehtoisten käyttövoimien tuotanto ja saatavuus liikenteeseen 15

1.3 Liikenteen käyttövoimamuutos huoltovarmuuden näkökulmasta 18

1.4 Vaihtoehtoisten käyttövoimien turvallisuus 20

2 Tieliikenne 23

2.1 Jakeluinfa-asetuksen joustojen käyttö ja tieliikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien alueellinen jakauma 23

2.2 Sähköajoneuvokannan ja latausinfran nykytila ja arvioitu kehitys 27

2.2.1 Sähköajoneuvokanta 27

2.2.2 Yleisesti saatavilla oleva latausinfra 31

2.2.3 Rajoitetussa käytössä oleva latausinfra 42

2.3 Vetykäyttöisten ajoneuvojen kannan ja tankkausinfran nykytila ja arvioitu kehitys 45

2.3.1 Vetyajoneuvot 45

2.3.2 Vedyn tankkausinfra 48

2.4 Metaanikäyttöisten ajoneuvojen kannan ja tankkausinfran nykytila ja arvioitu kehitys 50

2.4.1 Metaanikäyttöiset ajoneuvot 50

3.4.2 Metaanin tankkausinfra 53

2.5 Tieliikenteen jakeluinfraa koskevat kansalliset tavoitteet 57

2.6 Toimenpiteet tieliikenteen jakeluinfran kehittämiseksi 60

2.6.1 Jakeluinfran kehittämisen tuet, sääntely ja muu politiikkaohjaus 60

2.6.2 Ajoneuvokannan uusiutumisen tuet, sääntely ja muu politiikkaohjaus 66

2.6.3 Informaatio-ohjaus, tutkimus ja tiedonvaihto 69

2.7 Latausinfra ja energiajärjestelmän joustavuus 74

2.8 Jakeluinfran käyttäjäystävällisyys ja esteettömyys 76

3 Rautatieliikenne 79

3.1 Ratojen sähköistäminen ja sähkövedon käyttö 79

3.2 Rautatieliikenteen muut vaihtoehtoiset käyttövoimat 81

3.3 Tavoitteet ja toimenpiteet rautatieliikenteessä 82

4 Meri- ja sisävesiliikenne 86

4.2 Maasähkön syöttö satamissa 88

4.2.1 Merisatamien nykytila ja arvio vuoden 2030 tilanteesta 90

4.3 Nesteytetyn metaanin jakelu 93

4.4 Vesiliikenteen muut vaihtoehtoiset käyttövoimat 95

4.4.1 Akkusähkökäyttöiset alukset Suomen liikenteessä 95

4.4.2 Meriliikenteen muut uudet käyttövoimat 95

4.5 Meri- ja sisävesiliikenteen jakeluinfraa koskevat kansalliset tavoitteet 98

4.6 Toimenpiteet meri- ja sisävesiliikenteen jakeluinfran kehittämiseksi 100

4.6.1 Jakeluinfran kehittämisen tuet, sääntely ja muu politiikkaohjaus 100

4.6.2 Informaatio-ohjaus, tiedonvaihto ja tutkimus 104

5 Lentoliikenne 107

5.1 Maasähkön syöttö lentokoneisiin lentoasemilla 108

5.1.1 Jakeluinfra-asetuksen vaatimukset ja joustojen käyttö 108

5.1.2 Maasähkövaatimusten toteutuminen lentoasemilla 109

5.2 Lentoliikenteen uudet käyttövoimat 111

5.2.1 Kestävät lentopolttoaineet 111

5.2.2 Sähkö 114

5.2.3 Vety 117

5.2 Lentoliikenteen jakeluinfraa koskevat kansalliset tavoitteet 119

5.3 Toimenpiteet lentoliikenteen jakeluinfran kehittämiseksi 120

5.3.1 Jakeluinfran kehittämisen tuet, sääntely ja muu politiikkaohjaus 120

5.3.2 Informaatio-ohjaus, tiedonvaihto ja tutkimus 124

6 Infrastruktuurin eri liikennemuotojen väliset sekä valtioiden rajat ylittävä saatavuus 126

6.1 Liikennemuotojen välisten synergioiden edistäminen jakeluinfran kehittämisessä 126

6.2 Valtioiden rajat ylittävän jatkuvuuden edistäminen 127

7 Liikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfra Ahvenanmaan maakunnassa 129

7.1 Tieliikenne 129

7.2 Meriliikenne 130
7.3 Lentoliikenne 132

Liite: Jakeluinfra-asetuksen sitovat tavoitteet ja joustot 133

LUKIJALLE

LUONNOS

1 Johdanto

1.1 Ohjelman tausta ja valmistelu

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan yhdessä elinkeinoelämän kanssa laaditaan toimenpideohjelma liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluverkon laajentamiselle pääväylillä. Vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta annetun direktiivin[1] kumonnut, 13.4.2024 alkaen sovellettava EU:n jakeluinfra-asetus (AFIR)[2] sisältää jäsenvaltioita sitovia tavoitteita vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfrastruktuurin kattavuudelle sekä asettaa infrastruktuurille teknisiä ja toiminnallisia vaatimuksia. Jakeluinfra-asetus edellyttää myös kansallisen toimintakehyksen laatimista liikenteen alan vaihtoehtoisten polttoaineiden markkinoiden kehittämiseksi ja tarvittavan infrastruktuurin käyttöönottamiseksi. Nyt käsillä oleva ohjelma on laadittu edellä mainittuihin kansallisiin ja EU:n jakeluinfra-asetuksen tavoitteisiin vastaamiseksi.

EU:n jakeluinfra-asetuksen jäsenvaltioihin kohdistuvat sitovat tavoitteet koskevat yleisesti saatavilla olevaa jakeluinfrastruktuuria Euroopan laajuisella TEN-T-liikenneverkolla. Tavoitteet koskevat tieliikenteen jakeluinfraa TEN-T ydin- ja kattavan tieverkon varrella, kaupunkisolmukohdissa ja turvallisilla ja valvotuilla pysäköintialueilla. TEN-T-verkon meri- ja sisävesisatamille sekä lentoasemille asetetaan maasähkön syöttöä koskevia vaatimuksia sekä TEN-T-verkon merisatamille metaanin jakelua koskevia vaatimuksia. Kooste jakeluinfra-asetuksen vaatimuksista on esitetty liitteessä. TEN-T-asetuksen uudistamisesta päästiin joulukuussa 2023 sopuun Euroopan unionin neuvoston, parlamentin ja komission välillä. Uusi asetus muun muassa kasvattaa TEN-T-verkolle kuuluvien maanteiden, kaupunkisolmukohtien ja satamien määrää Suomessa. TEN-T-asetus sisältää myös omia jakeluinfraa koskevia vaatimuksia raskaiden hyötyajoneuvojen latausinfran osalta multimodaaleissa, vähintään kaksi liikennemuotoa yhdistävissä rahtiterminaaleissa ja matkustajaterminaaleissa.

Sähköautojen lataamisen mahdollistamista rakennuksissa edellyttää puolestaan rakennusten energiatehokkuutta koskeva direktiivi[3]. Tämä direktiivi on sähköisen liikenteen infrastruktuurin osalta pantu Suomessa täytäntöön lailla rakennusten varustamisesta sähköajoneuvojen latauspisteillä ja latauspistevalmiuksilla sekä automaatio- ja

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/94/EU, annettu 22 päivänä lokakuuta 2014, vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta.
[2] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 2023/1804 vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta ja direktiivin 2014/94/EU kumoamisesta.
[3] 2018/844/ EU

ohjausjärjestelmillä (733/2020). Uudistettu direktiivi hyväksyttiin keväällä 2024. Direktiivin kansallinen toimeenpanoaika on kaksi vuotta direktiivin voimaantulosta.

Uusien käyttövoimien jakeluinfra rakentuu nykyisten liikenteen polttoaineiden jakeluasemien rinnalle. Se täydentää olemassa olevaa jakeluinfraa liikenteen käyttövoimavalikoiman asteittain monipuolistuessa. Suomen lähtökohtana on, että tämän jakeluinfran tulisi mahdollisimman pitkälti rakentua markkinalähtöisesti. Kehityksen varhaisessa vaiheessa kuitenkin myös kansalliset ja EU-tuet on nähty tarpeellisiksi infran rakentumisen vauhdittajiksi. Sääntelyn ja tukien rinnalla muita keinoja jakeluinfran ja liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien markkinan edistämiseksi ovat esimerkiksi tutkimus ja pilotointi sekä informaatio-ohjaus ja kokemusten vaihto.

Tämän ohjelman laadinnassa on hyödynnetty jakeluinfraa koskevaa aiempaa työtä sekä virastojen selvityksiä ja sidosryhmiltä saatuja tietoja. Liikenne- ja viestintäministeriö julkaisi maaliskuussa 2023 kansallisen jakeluinfratyöryhmän laatiman ohjelman tieliikenteen uusien polttoaineiden jakeluinfran kehittämiseksi Suomessa vuoteen 2035.[4] Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on ohjelmatyön tueksi päivittänyt keväällä 2024 selvityksiä julkisen jakeluinfran rakentumisesta[5]. Työssä on myös hyödynnetty EU:n 55-ilmastopaketin liikenteen aloitteiden kansalliseen toimeenpanoon tehtyä taustatyötä. Raideliikennettä koskevissa kysymyksissä Väyläviraston laatima käyttövoimaselvitys[6] antaa ajankohtaisen näkymän raideliikenteen käyttövoimakysymyksiin.

Helmi-huhtikuussa 2024 liikenne- ja viestintäministeriö järjesti yhdessä liikenne- ja viestintävirasto Traficomin ja Väyläviraston kanssa yhteensä kymmenen työpajaa laajan sidosryhmäjoukon kanssa yhteisen kuvan luomiseksi liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien markkinan ja jakeluinfran kehityksestä, niitä koskevista tavoitteista sekä käynnissä olevista ja tarvittavista toimenpiteistä. [Ohjelmaluonnos oli lausuntokierroksella xx-xx. Lausuntoja annettiin yhteeensä xx kpl.]

1.2 Liikenteen vaihtoehtoiset käyttövoimat

Liikenteen puhtaan energian siirtymä edellyttää fossiilisten polttoaineiden korvaamista päästöttömällä energialla. Käyttövoimasiirtymä tarkoittaa uusien arvoketjujen luomista ja kehitystä, ei vain tiettyjen vaihtoehtoisten polttoaineiden käyttöönottoa. Liikenteen käyttövoimasiirtymälle reunaehtoja asettavat 1) uusien käyttövoimien saatavuus ja

[4] https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164799
[5] Tieliikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfrastruktuuri 2023. https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/Traficom_Muistio_Tieliikenteen_jakeluinfra_2023_12042024.pdf
[6] Raideliikenteen vaihtoehtoiset käyttövoimat. Väyläviraston julkaisuja 48/2024. https://www.doria.fi/handle/10024/189112

hinta, 2) kaluston (liikennevälineiden) uusiutumisvauhti, joka määrittää uusien käyttövoimien kysyntää sekä 3) jakeluinfran rakentuminen. Vaihtoehtoisten käyttövoimien käyttöönottoon liittyy myös uusia turvallisuusvaatimuksia käytössä, jakelussa ja varastoinnissa sekä käyttäjien koulutuksen tarpeita. Esimerkiksi vaihtoehtoisen polttoaineiden (kuten vety) pienempi energiatiheys on myös haaste toimivien teknologioiden kehityksessä erityisesti lento- ja vesiliikenteessä.

Tieliikenteessä fossiilisille polttoaineille vaihtoehtoisia käyttövoimia ovat muun muassa sähkö, kaasu (metaani) ja vety. Niiden käyttöönotto edellyttää ajoneuvokannan uusiutumista sekä uutta polttoaineiden jakeluinfraa. Lisäksi tieliikenteen kasvihuonekaasupäästöjä voidaan vähentää nestemäisellä biopolttoaineella ja tulevaisuudessa myös synteettisellä uusiutuvalla polttoaineella, jotka soveltuvat käytettäväksi polttomoottoreissa ja jaeltaviksi fossiiliseen polttoaineeseen sekoitettuna tai niiden sijasta. Suomessa on myös etanolikäyttöisiä henkilöautoja. Etanolia jaellaan osalta huoltoasemista E85-sekoitteena, jossa 85 % on bioetanolia ja loput bensiiniä.

Rautatieliikenteessä ratojen sähköistäminen ja sähkövedon käyttö on yleisin vaihtoehto fossiilisen polttoaineen käytölle. Biopolttoainetta ja synteettisiä uusiutuvia polttoaineita on myös mahdollista käyttää erityisesti uudemmassa kalustossa. Akkusähköisiä junia on maailmalla jo jonkin verran käytössä. Ne tulevat kyseeseen lähinnä siellä, missä ratojen sähköistäminen ei ole toimiva vaihtoehto. Vetykäyttöiset junat ovat pilotointivaiheessa.

Vesiliikenteessä Itämeren alueella energianlähteinä käytetään lähitulevaisuudessa todennäköisesti etenkin biopolttoaineita ja uusiutuvia synteettisiä polttoaineita, vetyä tai sähköä. Vesiliikenteen biopolttoaineita ovat muun muassa nesteytetty biometaani, biometanoli, ja biodiesel. Näitä polttoaineita voidaan pääosin hyödyntää jo olemassa olevalla kalustolla. Useita vaihtoehtoisia polttoaineita tutkitaan ja kehitetään parhaillaan alusliikenteen käyttöön. Joidenkin uusien polttoaineiden osalta laajamittaiseen kaupalliseen käyttöön on vielä matkaa. Uusiutuvien käyttövoimavaihtoehtojen ollessa vielä osittain kehitysasteella fossiilisella maakaasulla on keskeinen asema meriliikenteen puhtaampana käyttövoimana.

Lentoliikenteessä merkittävin rooli hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä on tällä hetkellä biopohjaisilla kestävillä lentopolttoaineilla. Kestävät lentopolttoaineet soveltuvat sekoitettuna fossiiliseen lentopetroliin nykyiseen kalustoon ja infrastruktuuriin. Kestävien lentopolttoaineiden, joita biopohjaisten polttoaineiden lisäksi voivat olla synteettiset polttoaineet, merkityksen odotetaan nousevan suureksi lentoliikenteen päästöjen vähentämisessä. Uutta jakeluinfraa ja kalustoa vaativat vaihtoehtoiset käyttövoimat lentoliikenteessä ovat sähkö ja vety. Sähköllä on mahdollisuuksia kehittyä erityisesti lyhyiden yhteysvälien pienillä koneilla tehtävien matkojen ratkaisuksi. Vetylentäminen

tarvitsee vielä tuotekehitystä yleistyäkseen. Pidemmällä aikavälillä sen rooli odotetaan muodostuvan merkittäväksi.

1.2.1 Vaihtoehtoisten käyttövoimien tuotanto ja saatavuus liikenteeseen

Sähköntuotannon osalta Suomi on vuositasolla saavuttamassa omavaraisuuden vuonna 2024. Fossiilittomalla sähkön tuotannolla eli uusiutuvilla energialähteillä ja ydinenergialla katettiin ennakkotietojen mukaan 94 % sähkön tuotannosta Suomessa vuonna 2023. Uusiutuvilla energialähteillä sähköstä tuotettiin 52 %. Pääministeri Petteri Orpon hallitus tavoittelee puhtaan sähkön tuotannon kaksinkertaistamista.

Uudessa kotimaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen perusennusteen mukaisessa sähköistymiskehityksessä liikenteen sähkönkulutus nousisi vuonna 2030 4,2–4,3 TWh:iin.[7] Tämä olisi noin 4 prosenttia viimeisimmän ilmasto- ja energiastrategian politiikkaskenaarion mukaisesta kokonaissähkönkulutuksesta vuonna 2030.[8]

Sääriippuvaisen tuotannon osuuden kasvaessa pörssisähkön hinnan vaihtelut ovat voimistuneet. Sähköä on ollut ajoittain saatavilla jopa negatiiviseen hintaan, kun taas välillä on toteutunut kymmenien, hetkellisesti jopa satojen senttien hinta kilowattituntia kohti. Sähkö on kuitenkin liikenteessä käyttökustannuksiltaan selkeästi edullisin käyttövoima.

Suomen sähköverkko koostuu kantaverkosta, suurjännitteisistä jakeluverkoista sekä jakeluverkoista, joita ylläpitävät kymmenet, keskenään varsin erikokoiset sähköverkkoyhtiöt. Sähköverkot mitoitetaan todennäköistä huippukulutusta vastaaviksi. Jos sähköisten liikennevälineiden lataus nostaa huippukulutusta, sähköverkkoja pitää vahvistaa. Esimerkiksi raskaan tieliikennekaluston latauskenttien vaatima teho voi vaatia sähkön jakeluverkkojen vahvistamista ja joissakin kohteissa myös uusien sähköasemien rakentamista. Verkkojen vahvistamista tarvitaan myös satamissa ja lentokentillä, kun maasähkön käyttö lisääntyy ja ladattavaa kalustoa aletaan ottaa käyttöön. Liittymien toimitusaika voi vaihdella joistakin kuukausista vuosiin ja kustannuksissa voi olla merkittäviä eroja riippuen sijainnista ja valitusta toteuttamistavasta.

[7] Perusskenaariot energia- ja ilmastotoimien kokonaisuudelle kohti päästöttömyyttä (PEIKKO), julkaisematon

[8] Kansallinen ilmasto- ja energiastrategia (2022). https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164321/TEM_2022_53.pdf?sequence=1&isAllowed=y Strategian päivitystyö on käynnistynyt ja se valmistuu arviolta vuoden 2025 puolivälissä.

Vetyä tuotetaan Suomessa 140 000–150 000 t/a (4,7–5,0 TWh). Toistaiseksi noin 99 prosenttia erillistuotetusta vedystä tuotetaan fossiilisista raaka-aineista, lähinnä maakaasusta.[9] Merkittäviin positiivisiin ympäristövaikutuksiin pääsemiseksi vety tulisi tuottaa päästöttömästi, eli elektrolyysiin perustuen ja päästöttömästi tuotettua sähköä hyödyntäen. PMI Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan Suomi tavoittelee merkittävää fossiilittoman vedyn tuotannon kasvua ja 10 prosentin osuutta Euroopan unionissa tuotetusta puhtaasta vedystä. Vedyn tuotantoon on olemassa niin kansallisia kuin EU-tasoisia tuki-instrumentteja.

The International Council on Clean Transportation ICCT:n mukaan aurinko- tai tuulienergialla tuotetun uusiutuvan vedyn pumppuhinta Euroopassa oli keskimäärin noin 11 euroa/kg, kun kilpailukykyiseksi hinnaksi on arvioitu alle 6 dollaria/kg.[10] Tämä voitaisiin mahdollisesti vuoteen 2030 tultaessa saavuttaa. Lentoliikenteessä nestemäisen vedyn hinta on nykyisin lähes nelinkertainen fossiiliseen lentopetroliin verrattuna. Hintaeron ennustetaan tasoittuvan nykyisen lentopetrolin hintatasolle vuoteen 2050 mennessä.

Biopolttoaineiden kestävien raaka-aineiden saatavuus on rajallinen. Biomassasta jalostettavia jakeita tarvitsevia ja niistä kilpailevia toimialoja ovat muun muassa lento-, meri- ja tieliikenne, energiateollisuus, kemianteollisuus ja monet uudentyyppiset kiertotalousyritykset. Suurimmat meri- ja lentoliikenteen biopolttoaineiden skaalautumisen haasteet liittyvät biopolttoaineiden tuotantolaitosten ja toimitusketjujen rajoitettuun määrään sekä raaka-aineiden kaupallistamiseen ja hintoihin.

Vedystä ja hiilidioksidista valmistettavien pidempiketjuisten hiilivetypolttoaineiden eli **synteettisten uusiutuvien polttoaineiden** (ns. sähköpolttoaineet) etuna on, että niiden raaka-aineiden saatavuus ei ole samalla tavoin rajoitettua. Synteettisiä polttoaineita voidaan biopolttoaineiden tavoin käyttää olemassa olevassa moottorikannassa ja jaella olemassa olevan jakeluinfran kautta. Investoinnit puhtaaseen sähköntuotantoon ja vetyteollisuuteen sekä saatavilla oleva metsä- ja energiateollisuudessa syntyvä bioperäinen hiilidioksidi vahvistavat Suomen potentiaalia vetyyn perustuvien uusiutuvien synteettisten polttoaineiden tuottajana.

[9] Kansallinen ilmasto- ja energiastrategia (2022). https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164321/TEM_2022_53.pdf?sequence=1&isAllowed=y Strategian päivitystyö on käynnistynyt ja se valmistuu arviolta vuoden 2025 puolivälissä.
[10] Cost of renewable hydrogen produced onsite at hydrogen refueling stations in Europe, The ICCT, 2022 https://theicct.org/publication/fuels-eu-onsite-hydro-cost-feb22/

Sähköpolttoaineiden jalostaminen kuitenkin kuluttaa runsaasti energiaa[11], mikä nostaa polttoaineiden tuotantokustannuksia. Luontevimmat sähköpolttoaineiden käyttökohteet ovat niissä liikennemuodoissa ja kuljetustehtävissä, missä suora sähköistäminen ei ole toimiva vaihtoehto. Edelleen haasteena on kuitenkin polttoaineiden korkea hinta. Vedyn hinta on jatkojalostettuja synteettisiä polttoaineita alempi yksinkertaisemman valmistusprosessin vuoksi, mutta vedyn hyödyntäminen polttoaineena edellyttää uutta kalustoa ja infraa, toisin kuin synteettiset polttoaineet.

Metaani voi alkuperältään olla joko fossiilista (maakaasu) tai uusiutuvaa, esimerkiksi kotitalouksien, kauppojen ja teollisuuden hävikistä, yhdyskuntien jätevesilietteistä ja maatalouden jätteistä ja tähteistä valmistettua biokaasua. Liikennekäyttöön soveltuva biometaani on puhdistettua biokaasua, josta on poistettu suurin osa muista kaasuista kuin metaanista.

Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2021 biometaanin tuotanto Suomessa oli noin 156 GWh, noin 17 prosenttia biokaasun ja biometaanin yhteenlasketusta kokonaistuotannosta. Vuonna 2022 määrä oli kasvanut 210 GWh:iin (+35 %) ja osuus 22 prosenttiin. Suurin osa Suomessa tuotetusta biometaanista hyödynnetään liikennesektorilla. Vuonna 2022 liikenteen biometaanin kulutus Suomessa oli 322 GWh (biometaania on siis myös tuotu ulkomailta) ja fossiilisen metaanin kulutus 44 GWh, josta 37 GWh alusliikenteessä. Suurin osa (98 %) tieliikenteen käyttämästä metaanista oli biometaania.

Fossiilista metaania käytettäessä kasvihuonekaasupäästöt ovat jokseenkin samat kuin bensiinillä tai dieselillä, mutta ilmansaastepäästöt selvästi alemmat. Puhtaan biometaanin käytön elinkaaren aikaiset hiilidioksidipäästöt ovat hyvin pienet. Erityisesti lannasta tuotetulla biometaanilla päästään hyvin pieniin, jopa negatiivisiin elinkaaripäästöihin. Metaania voidaan varastoida joko paineistettuna (CNG, CBG) nesteytettynä (LNG, LBG). Nesteytetyssä muodossa saadaan säiliöön suurempi määrä metaania, minkä vuoksi se on vaihtoehto erityisesti raskaampaan tieliikenteeseen ja vesiliikenteeseen.

Suomen Biokierto ja Biokaasu ry:n tietojen mukaan Suomessa on vuosina 2024-2027 rakenteilla ja suunnitteilla 42 uutta biokaasun ja biometaanin tuotantolaitosta. Näiden tuotantokapasiteetti on yhteensä 1,2 terawattituntia, josta yli 90 % on nesteytettyä biometaania käytettäväksi kuorma-autoissa ja laivoissa.

[11] Useissa julkaisuissa on todettu sähköpolttoaineiden käytön henkilöautoissa käyttävän viisinkertaisesti energiaa sähköautoon nähden, ks. esim. https://www.isi.fraunhofer.de/en/presse/2023/presseinfo-05-efuels-nicht-sinnvoll-fuer-pkw-und-lkw.html, https://theicct.org/go-big-or-go-home-with-e-fuels-and-hydrogen/

Biomassapohjaisen biometaanin hinta tieliikenteessä pumpulla on Suomessa vuosina 2022–2023 ollut noin 1,8–1,9 euroa/kg. Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2018/732 mukaan laskettuna biometaanin vertailuhinta Suomessa syksyllä 2022 oli noin 7,5 €/100 km. Ainoastaan sähkön vertailuhinta on tätä alhaisempi. Maakaasun hinta nousi Venäjän hyökkäyssodan seurauksena vuoden 2022 aikana korkeammaksi kuin biometaanin.

Uusiutuvaa metaania on mahdollista tuottaa vihreästä vedystä ja ilman hiilidioksidista (power-to-gas, ”sähkömetaani”, synteettinen metaani). Aivan kuten raaka maakaasu ja raaka biokaasu, myös synteettinen metaani pitää vielä jalostaa, jotta se soveltuu ajoneuvopolttoaineeksi. Tämän synteettisen metaanin hinta tulee todennäköisesti olemaan biomassapohjaista metaania kalliimpaa. Uusiutuvaa metaania voidaan valmistaa myös puusta tai muusta biomassasta termokemiallisesti.

Suomeen on suunnitteilla useita uusiutuvaa metaania valmistavia tuotantolaitoksia 2020-luvulla. P2X Solutions Oy:n vihreän vedyn ja synteettisen polttoaineen tuotantolaitos on valmistumassa Harjavaltaan vuonna 2024.[12] Gasum Oy ja Nordic Ren-Gas puolestaan allekirjoittivat tammikuussa 2024 pitkäaikaisen myynti- ja ostosopimuksen, jonka myötä Gasum ostaa vuodesta 2026 lähtien Nordic Ren-Gasin Tampereelle valmistuvan tuotantolaitoksen koko tuotannon, ja jakelee sen omille asiakkailleen. Laitos käyttää metaanin tuotannossa kotimaista tuulivoimaa ja jo olemassa olevilla voimalaitoksilla talteen otettavaa biopohjaista hiilidioksidia.

Kaasun siirrosta vastaa siirtoverkkoyhtiö Gasgrid Finland Oy. Kaasua on saatavilla kiinteän kaasuverkon kautta noin 40 paikkakunnalla Suomessa. Kaasuverkkoa ei olla tällä hetkellä laajentamassa uusille alueille. Sen sijaan Gasgrid tutkii yhdessä alan yritysten sekä tutkimuslaitosten kanssa, miten kehittyvä vetytalous tulisi huomioida kaasuverkoston kehittämisessä ja onko tarvetta erilliselle vetyverkostolle.

1.3 Liikenteen käyttövoimamuutos huoltovarmuuden näkökulmasta

Energiahuoltovarmuus perustuu Suomessa tällä hetkellä pitkälti fossiilisten tuontipolttoaineiden varastointiin. Huoltovarmuuskeskus (HVK) pitää tuontipolttoaineita valtion varmuusvarastoissa siten, että maassa on käytettävissä keskimäärin viiden kuukau-

[12] https://p2x.fi/category/ajankohtaista/

den normaalikulutusta vastaavat tuontipolttoainevarastot. Suomessa raakaöljyn ja öljytuotteiden sekä maakaasun maahantuojan velvoitevaraston tulee vastata kahden kuukauden keskimääräistä tuontia.

Tieliikenne on suurin polttonesteiden kuluttaja Suomessa. Varautumisessa tärkeällä sijalla on myös kriittisen meriliikenteen toimivuuden varmistaminen.

Liikenteen energiasiirtymä muuttaa polttoaineiden käyttömääriä ja vaikuttaa siten myös varmuusvarastointiin ja huoltovarmuuteen. Nykyisissä polttomoottoreissa käytettäviä uusiutuvia polttoaineita on teknisesti mahdollista korvata fossiilisilla polttoaineilla. Tältä osin fossiiliset polttoaineet luovat mahdollisuuksia varautumiseen hyvän varastoitavuutensa ansiosta. Lainsäädäntö edellyttää kuitenkin lisääntyvää vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelua ja käyttöä liikenteessä. Sähkö-, vetypolttokenno- sekä muihin mahdollisiin uusiin moottorityyppeihin fossiilisista polttoaineista ei myöskään ole varmuusratkaisuksi. Uudet käyttövoimat siis edellyttävät myös uutta varautumista.

Uusia käyttövoimia käyttävä ajoneuvo- ja aluskanta edellyttää varautumisen laajentamista uusiin polttoaineisiin sekä - osana laajempaa sähköistyvän yhteiskunnan huoltovarmuuden varmistamista - sähköverkkojen toimitusvarmuuden varmistamista ja sähkönsaannin häiriötilanteisiin varautumista. Tämä edellyttää vastuunjakoa julkisten ja yksityisten toimijoiden välillä.

Jo pitkälle sähköistyneessä raideliikenteessä ja paikallislinja-autoliikenteessä sekä sähköistyvässä tieliikenteessä sähkön toimitusvarmuuden kysymys on merkittävämpi kuin lento- ja meriliikenteessä. Henkilöautokannasta tällä hetkellä noin 8 % on sähköisiä (sisältää ladattavat hybridit) ja uudet liikenteeseen tulevat paikallisbussit ovat valtaosin sähköisiä. Sähköisten henkilöautojen osuuden on arvioitu liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen perusennusteessa kasvavan noin kolmannekseen koko autokannasta vuoteen 2030 mennessä muun ajoneuvokannan ollessa edelleen polttomoottoriautoja. Matkojen pituus rajoittaa sähkön roolia meri- ja lentoliikenteessä. Vesiliikenteessä akku- ja akkuhybridiratkaisut voivat olla järkeviä etenkin maantielautta- ja yhteysalusliikenteessä sekä lyhyillä lähimerenkulun matkoilla. Aluskanta lento- ja meriliikenteessä tulee merkittäviltä osin perustumaan nykyisiin teknologioihin ja voi hyödyntää nykyisiä polttoaineen varastointijärjestelmiä vielä varsin pitkään. Myös raskaassa tieliikenteessä käyttövoimasiirtymä on vasta alkanut.

Energiamurroksen ja käyttövoimien muuttumisen edellyttämää liikenteen varautumisratkaisujen tarkastelua tehdään Huoltovarmuuskeskuksen Energia 2030 ja Logistiikka 2030 -ohjelmissa.

Energiasiirtymä parantaa omavaraisuutta liikenteen käyttövoimien osalta. Sähköistyminen vähentää paremman energiatehokkuuden vuoksi liikenteen kokonaisenergiankulutusta ja tuontipolttoaineiden käyttöä. Myös uusiutuvat biopohjaiset polttoaineet korvaavat fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja, siltä osin kuin ne on tuotettu kotimaassa (esimerkiksi uusiutuva kotimainen diesel, kotimainen biometaani ja etanoli), tuontipolttoaineiden käyttöä. Kotimaisella uusiutuvalla sähköllä tuotettu vety sekä synteettiset uusiutuvat polttoaineet (ns. sähköpolttoaineet) voivat tulevaisuudessa korvata tuontipolttoaineita. Synteettisten polttoaineiden etu on, että niiden raaka-aineiden saatavuudelle ei ole vastaavia rajoitteita kuin biopohjaisilla polttoaineilla ja ne soveltuvat käytettäviksi niin raskaammissakin tieliikenteen tehtävissä kuin meri- ja lentoliikenteessä (ks. myös 1.2.1).

1.4 Vaihtoehtoisten käyttövoimien turvallisuus

Liikenteen käyttövoimasiirtymän turvallisuutta voidaan katsoa yhtäältä siitä näkökulmasta, millaisia mahdollisia riskejä uusiin käyttövoimiin liittyy paloturvallisuuden tai myrkyllisyyden vuoksi ja miten riskien toteutuminen vältetään. Tätä tarkastellaan alla ja myös tähän liittyviä toimenpiteitä esitetään tässä ohjelmassa. Toinen näkökulma katsoa käyttövoimasiirtymän turvallisuutta on kriittisissä tehtävissä toimivien ajoneuvojen suorituskyvyn turvaaminen. Nämä kysymykset viranomaisten on otettava huomioon ajoneuvohankinnoissaan ja ne liittyvät myös yllä (1.3) kuvattuun polttoaineiden varmuusvarastointiin. Käyttövoimasiirtymän haasteet tietyissä tehtävissä on tunnistettu EU-sääntelyssä: esimerkiksi puolustustarkoituksiin tarkoitettu kalusto on rajattu kokonaan EU:n uuden tieliikenteen fossiilisia polttoaineita koskevan päästökaupan ulkopuolelle.

Sähköajoneuvojen litiumioniakkujen tulipalot ovat herättäneet huolta palojen voimakkuuden, vaikean sammuttamisen ja syntyvien myrkyllisten kaasujen vuoksi. Tilastollisesti sähköautopalot ovat kuitenkin huomattavasti harvinaisempia kuin polttomoottoriautojen, eivätkä sähköautot ole tiettävästi erityisen paloherkkiä. Sähköautojen palojen sammuttamiseen on kuitenkin varauduttava ja pelastuslaitosten osaamista kehitettävä. Palopäällystöliitto on kehittänyt tähän erityisen toimintamalliohjeistuksen. Akkusähkön ulottuminen tulevaisuudessa vesi- ja lentoliikenteeseen edellyttää myös palo- ja pelastustoimintatapojen kehittämistä. Litiumioniakkuja on myös useissa muissa liikennevälineissä (kuten pyörät ja potkulaudat) ja laitteissa. Näiden palotilanteiden välttämiseen ja mahdollisten palojen sammuttamiseen ohjeita ovat julkaisseet esimerkiksi Tukes ja vakuutusyhtiöt.

Kyberturvallisuuden vahvistamisen osalta sähköajoneuvojen latauspisteiden ylläpitäjiin ulotetaan tulevaisuudessa riskienhallinta- ja raportointivelvoitteita EU:n kyberturvallisuusdirektiivin eli niin kutsutun NIS2-direktiivin nojalla, joka on tullut voimaan tammikuussa 2023. Kyberturvallisuusdirektiivin mukaisia velvoitteita olisi sovellettava 18.10.2024 lukien ja direktiivin kansallista täytäntöönpanoa koskeva lakiesitys annetaan eduskunnalle toukokuussa 2024. Velvoitteet ovat toimialarajat ylittäviä ja kattavat energiasektorilla myös esimerkiksi sähkön, kaasun ja vedyn jakelua.

Kaasutekniikkaan ja kaasun turvallisuuteen liittyvän sääntelyn perusta on laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005). Tarkemmat säädökset ja vaatimukset ovat valtioneuvoston asetuksessa maakaasun käsittelyn turvallisuudesta (551/2009, maakaasuasetus) ja valtioneuvoston asetuksessa vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015). Kaasulaitteita koskevat vaatimukset on annettu kaasulaiteasetuksessa (1434/1993).

Suomen kaasuyhdistys on yhdessä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) kanssa julkaissut suunnitteluohjeen maa- ja biokaasun tankkausasemille. Suunnitteluohje sisältää perusohjeet tankkausasemien sijoittamiselle sekä tekniset vaatimukset, merkinnät, tarkastukset sekä käyttöön ja kunnossapitoon liittyvät asiat. Merkittävin suunnitteluun ja kustannuksiin vaikuttava tekijä ovat tankkausaseman vaatimat suojaetäisyydet esimerkiksi muista rakennuksista ja teistä.

Turvallisuusmielessä maankäytön suunnittelussa ja aseman sijoittamisessa oleellista on ennakoida asemalla mahdollisesti sattuvan onnettomuuden vaikutukset aseman ympäristöön. Jos asemalla varastoidaan suuri määrä metaania (nesteytetty metaani LNG tai LBG) tai jos metaani (biokaasu) valmistetaan asemalla tai sen lähellä, on todennäköisesti tarvetta varautua laajemmalle ulottuviin onnettomuusvaikutuksiin. Tällaiset kapasiteetiltaan suuremmat tankkausasemat edellyttävät myös suurempia suojaetäisyyksiä. Kapasiteetiltaan pienemmät asemat voidaan helpommin sijoittaa kohteisiin, joissa on myös muita toimintoja. Jotta kaasuntankkausasemien sijoittaminen yhdyskuntarakenteeseen onnistuisi ongelmitta, tarvitaan kiinteää yhteydenpitoa kunnan rakennusvalvontaviranomaiseen, jotta toimintaohjeet ovat selkeät ja hankkeen eteneminen mahdollisimman sujuvaa.

Nesteytetyn metaanin turvallinen tankkaaminen edellyttää myös kuljettajien koulutusta.

Vedynjakelun turvallisuuden kehittäminen on ajankohtaista. Vetyasemiin sovelletaan vaarallisten kemikaalien teollisen käytön ja varastoinnin lainsäädäntöä (390/2005, 856/2012). Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt vedyn turvallisuushankkeen, jossa selvitetään kemikaaliturvallisuuslainsäädännön muutostarpeita sekä mahdollisia

muutoksia valvovaan viranomaiseen (vastuu on tällä haavaa jaettu kahdelle viranomaiselle). Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes on vuoden 2024 alussa julkaissut ohjeen vedyn turvallisen jakelun edistämiseksi.

Vielä varhaisella kehityksen asteella oleviin käyttövoimiin liittyy myös uusia huomioon otettavia näkökohtia. Yksi näistä on merenkulun käyttövoimaksi kehitettävä ammoniakki, jonka myrkyllisyys on haaste vesiliikennekäytössä ja vaatii erityistä huomioita turvallisuustoimiin.

LUONNOS

2 Tieliikenne

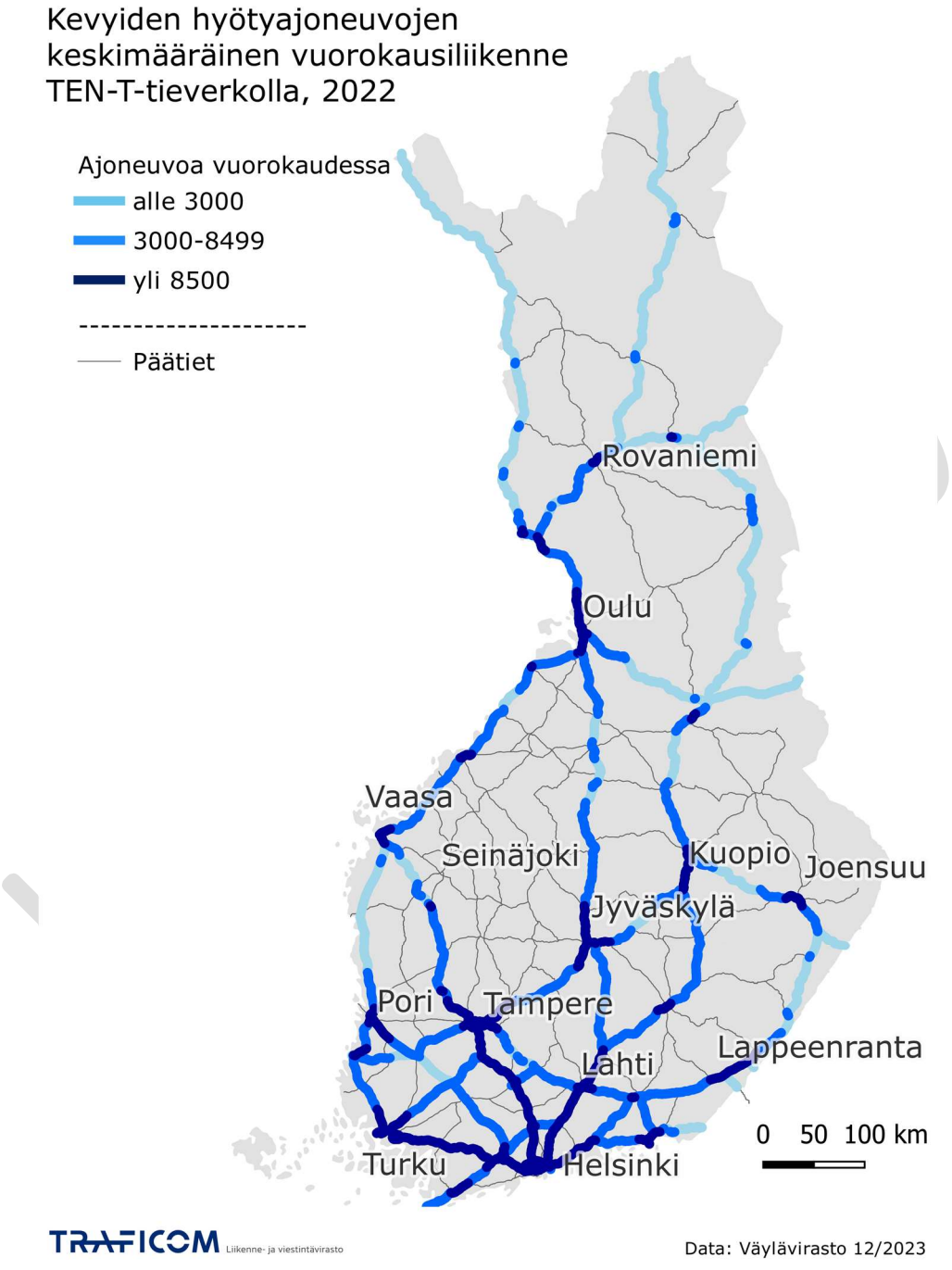
2.1 Jakeluinfa-asetuksen joustojen käyttö ja tieliikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien alueellinen jakauma

EU:n jakeluinfra-asetus mahdollistaa jäsenvaltioille liikkumavaraa sähkökäyttöisten henkilö- ja pakettiautojen TEN-T-tieverkon latausinfrastruktuurin tavoitteista, mikäli TEN-T-tieverkon osuudet ovat asetuksessa määritellyllä tavalla harvaan liikennöityjä (ks. kuva 1). Lisäksi edellytyksenä on, että infrastruktuurin käyttöönottoa ei voida perustella sosioekonomisilla hyödyillä. Jakeluinfa-asetus mahdollistaa jäsenvaltioille liikkumavaraa 4 ja 6 artiklojen myös raskaiden sähkökäyttöisten tieliikenteen ajoneuvojen latausinfrastruktuurin tavoitteista sekä vetytankkausinfrastruktuuria koskevasta kapasiteettivaatimuksesta, mikäli TEN-T-tieverkon osuudet ovat asetuksessa määritellyllä tavalla harvaan liikennöityjä (ks. kuvat 1 ja 2).

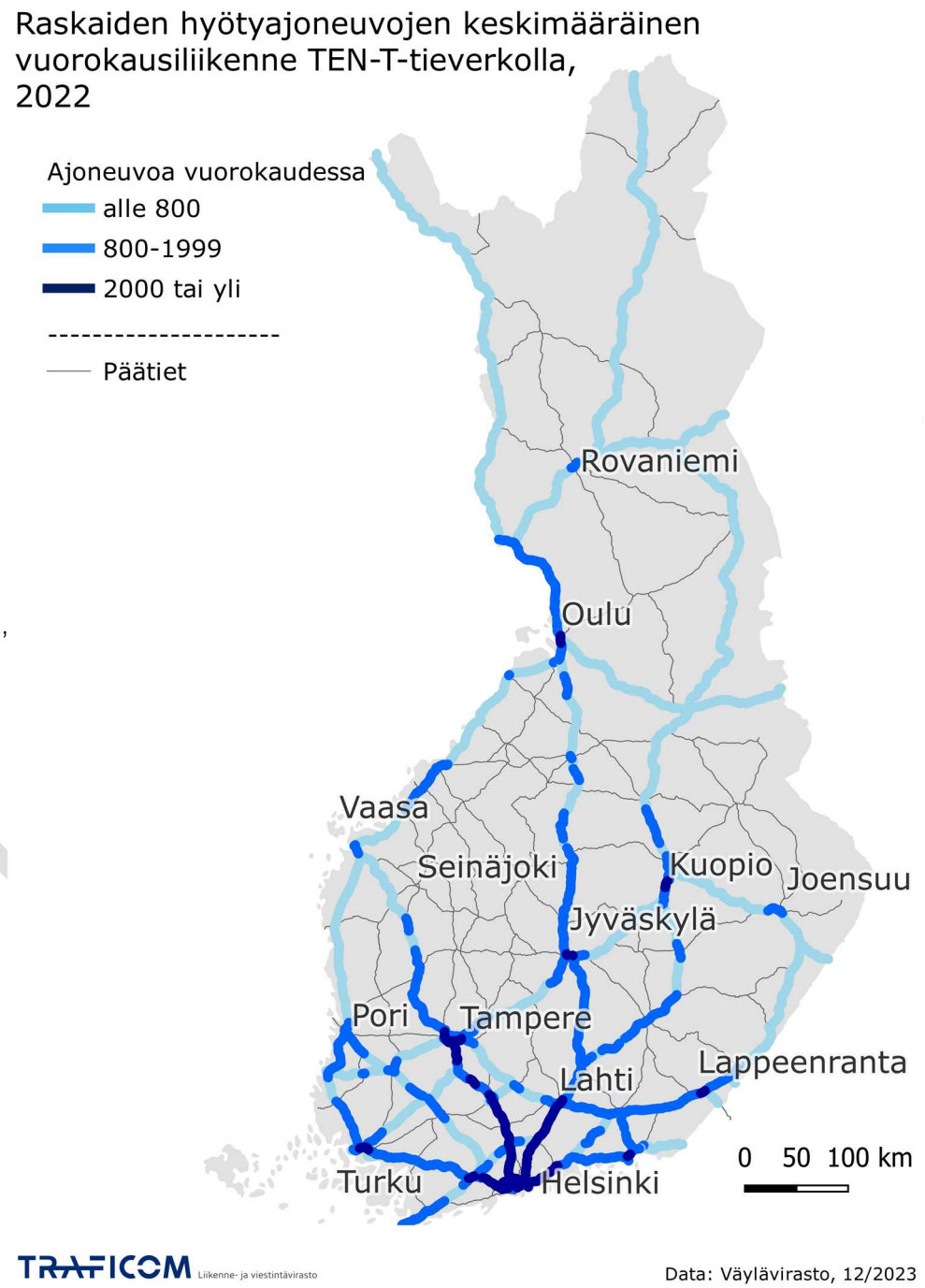
Suomi hyödyntää jakeluinfa-asetuksen mukaisen liikkumavaran henkilö- ja pakettiautojen TEN-T-tieverkon latausinfrastruktuurin tavoitteiden, raskaiden sähkökäyttöisten tieliikenteen ajoneuvojen latausinfrastruktuurin sekä vedyn tankkauksen kapasiteettivaatimuksen osalta. Liikkumavaran käyttö on tarpeen Suomen tieliikenteen erityispiirteiden, kuten pitkien välimatkojen ja ohuiden liikennevirtojen vuoksi. Samalla jakeluinfraa kehitettäessä on muistettava, että suuremman kysynnän alueilla jakeluinfra-asetuksen minimitavoitteiden täyttäminen ei kata liikenteen tarpeita ja toisaalta vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraa tarvitaan myös TEN-T-verkon ulkopuolella.

Joustoista yksityiskohtaisemmin liitteessä.

Kuva 1: Henkilö- ja pakettiautojen keskimääräinen vuorokausiliikenne TEN-T-tieverkolla vuonna 2022. Kuva: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

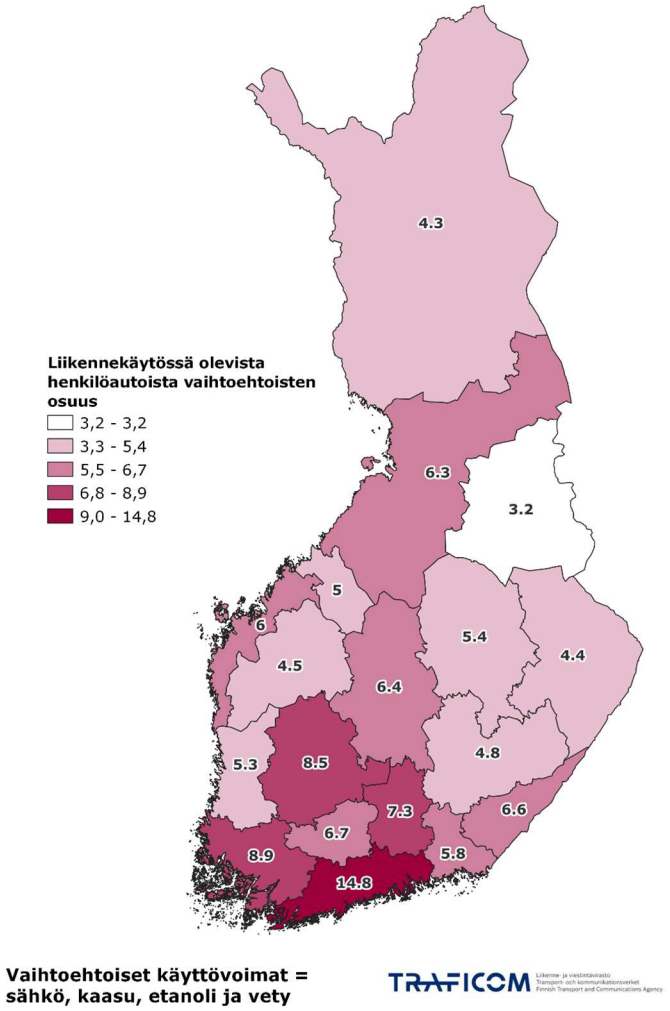
Kuva 2. Raskaan liikenteen keskimääräinen vuorokausiliikenne pääteillä vuonna 2022. Kuva: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

,

Vaihtoehtoisia käyttövoimia käyttävät ajoneuvot Suomessa ovat tällä erää pääosin sähkökäyttöisiä henkilöautoja. Vaihtoehtoisten käyttövoimien yleistymisessä on huomattavia maantieteellisiä eroja. Joulukuun 2023 lopussa vaihtoehtoisten käyttövoimien osuus ajoneuvokannasta oli suurin Suomen maakunnista Uudellamaalla (14,8 %), Varsinais-Suomessa (8,9 %) ja Pirkanmaalla (8,5 %). Vähiten vaihtoehtoisia käyttövoimia on Kainuussa, Lapissa ja Pohjois-Karjalassa (kuva 3).

Kuva 3. Vaihtoehtoisia käyttövoimia käyttävien henkilöautojen osuus Suomen maakunnissa joulukuussa 2023. Suurin osa vaihtoehtoisista käyttövoimista käyttävistä autoista on sähköautoja (ladattavat hybridit ja täyssähköautot). Kuva: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

Lisäksi, Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen ja Suomen ympäristökeskuksen mukaan[13] sähköautot ovat Suomessa keskittyneet suurempien asutuskeskusten ympärille. Polttomoottoriautoja on suhteessa enemmän maaseutusijainneissa, kun taas ladattavia autoja on selvästi enemmän etenkin sisemmillä kaupunkialueilla.

2.2 Sähköajoneuvokannan ja latausinfran nykytila ja arvioitu kehitys

2.2.1 Sähköajoneuvokanta

Suomen autokanta uusiutuu hitaasti ja erityisen alhaisia uusien autojen myyntiluvut ovat olleet kohonneiden kustannusten vuosina 2022 ja 2023 (alle 90 000 uutta ajoneuvoa/vuosi). Valtaosa suomalaisista hankkii autonsa käytettynä (noin 600 000 käytetyn auton kauppaa/vuosi). Sähköajoneuvokannan kasvu on kuitenkin vauhdittunut merkittävästi Suomessa.

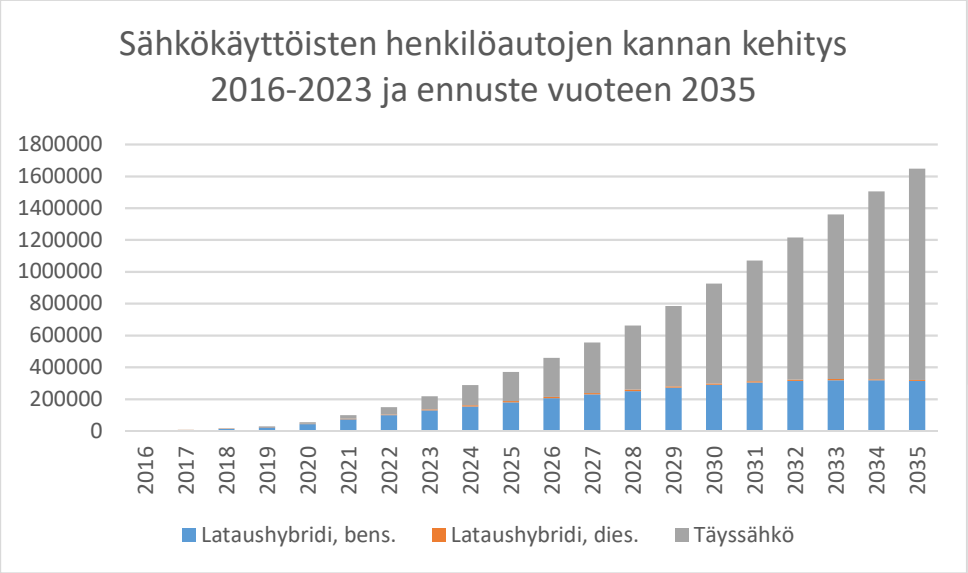
Joulukuun 2023 lopussa Suomessa liikennekäytössä oli 83 762 täyssähköautoa ja 135 106 ladattavaa hybridiä, yhteensä siis 218 868 sähkökäyttöistä henkilöautoa (8 % koko henkilöautokannasta). Toistaiseksi sähköautoista valtaosa on ladattavia hybridejä, mutta uusina hankittujen autojen painotus on viime vuosina alkanut kääntyä täyssähköautoihin. Kun vuonna 2022 ensirekisteröitiin 14 530 täyssähköautoa, vuonna 2023 luku oli 29 535 autoa. Ladattavia hybridejä ensirekisteröitiin vuonna 2022 16 168 kpl ja vuonna 2023 18 087 kpl. Vuonna 2022 maahan tuotiin käytettynä 8 646 täyssähköautoa. Vuonna 2023 vastaava luku oli 10 066 täyssähköautoa. Ladattavia hybridejä tuotiin vuonna 2022 maahan 12 675 kpl ja vuonna 2023 14 484 kpl.[14]

Liikenteen uuden perusennusteen (WEM 2023)[15] mukaan Suomessa olisi vuonna 2030 yhteensä jo noin 925 000 sähkökäyttöistä autoa (kuva 4). Ennusteessa on huomioitu jo toteutunut kannan kasvunopeus sekä EU:n autovalmistajia koskevat CO2-raja-arvot. Ennuste sisältää kuitenkin merkittävän määrän epävarmuuksia. Liikenteen

[13] https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165604/VNTEAS_2024_14.pdf?sequence=1&isAllowed=y
[14] https://tieto.traficom.fi/fi/tilastot/uutena-ensirekisteroidyt-ja-kaytettyna-maahantuodut-henkiloautot-kayttovoimat-ja-paastot
[15] Liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen perusennuste WEM2023 (lisätään linkki, kun ennuste on julkaistu)

uusi politiikkaskenaario valmistellaan uuden kansallisen energia- ja ilmastostrategian laatimisen yhteydessä.

Kuva 4. Sähkökäyttöisten henkilöautojen kannan kehitys vuosina 2016–2023 sekä ennuste vuoteen 2035 (liikennekäytössä olevat ajoneuvot: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, ennuste: Teknologian tutkimuskeskus VTT). Suomessa on yhteensä noin 2 750 000 henkilöautoa.

Myös sähköpakettiautojen määrät ovat kasvaneet (kuva 5). Vuonna 2022 rekisteröidyistä pakettiautoista noin 6 prosenttia oli sähköpakettiautoja. Vuonna 2023 sähköpakettiautojen osuus kaikista uusista pakettiautoista oli 14,5 prosenttia. Vuoden 2023 lopussa sähköpakettiautoja oli liikennekäytössä kaikkiaan 3500 kpl (noin 1 % kaikista pakettiautoista).

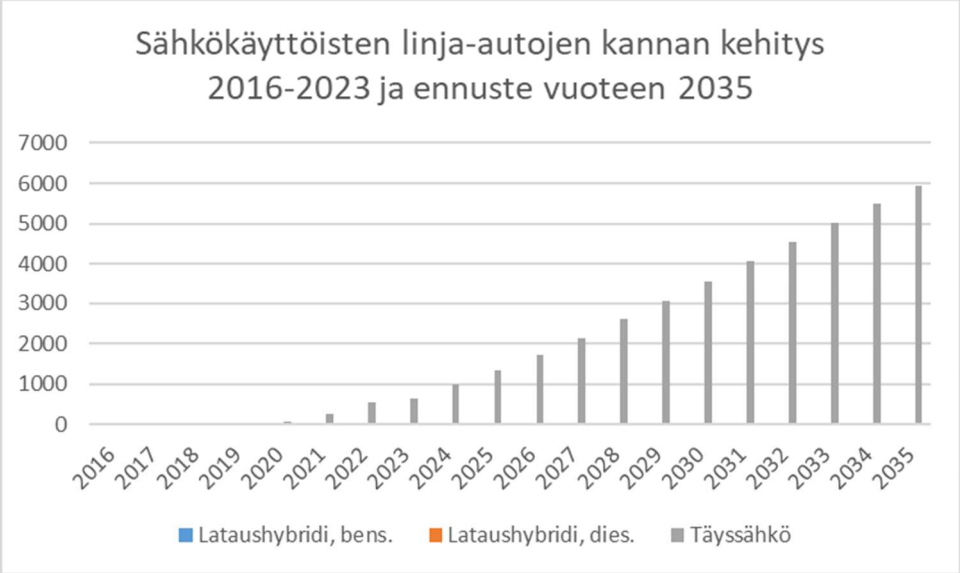
Kuva 5. Sähkökäyttöisten pakettiautojen kannan kehitys vuosina 2016–2023 sekä ennuste vuoteen 2035 (liikennekäytössä olevat ajoneuvot: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, ennuste: Teknologian tutkimuskeskus VTT). Suomessa on yhteensä noin 350 000 pakettiautoa.

Vuoden 2023 lopussa sähkölinja-autoja oli Suomessa noin 700 kpl. Suomen kaupunkien paikallisliikenteessä uudet linja-autot alkavat olla valtaosin sähkökäyttöisiä. Nykyisellä kehityksellä dieselbussien osuus pienenee huomattavasti paikallisliikenteessä seuraavan viiden vuoden aikana, koska valtaosa jäljellä olevasta dieselkalustosta tulee elinkaarensa päähän ja uushankinnat paikallisliikenteeseen ovat pääosin sähköbusseja. Kehitystä tukee ympäristöpisteytys julkisissa hankinnoissa sekä mahdollisuus varikkolataukseen. Sähköbussien hankinnoissa on auttanut myös käytössä ollut kaupunkiseutujen ilmastoperusteinen joukkoliikenneavustus, joka on vuonna 2023 päättynyt.

Kaupunkien välisessä liikenteessä ja tilausliikenteessä käyttövoimamurros on hitaampaa. Dieselkalusto lienee merkittävä osa linja-autokalustoa vielä 2030-luvulla (kuva 6). Sähköisten pikkubussien odotetaan lähivuosina lisääntyvän esimerkiksi kaupunkien palveluliikenteessä. Vuonna 2023 kaikista ensirekisteröidyistä linja-autoista lähes 60 % oli edelleen dieselkäyttöisiä.

Kuva 6. Sähkökäyttöisten linja-autojen kannan kehitys vuosina 2016–2023 ja ennuste vuoteen 2035 (liikennekäytössä olevat ajoneuvot: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, ennuste: Teknologian tutkimuskeskus VTT). Suomessa on yhteensä noin 11 000 linja-autoa. Käyttövoimasiirtymä tapahtuu ennen kaikkea luvanvaraisessa liikenteessä, joita linja-autokannasta on valtaosa.

Sähkökuorma-autoja on Suomessa liikenteessä toistaiseksi vähän, vuoden 2023 lopussa 70 kappaletta (kuva 7). Sähkökuorma-autojen osuus on kuitenkin ollut kasvussa ja sähkö yleistyy erityisesti kaupunkialueiden jakeluliikenteessä. Potentiaalia on ensi vaiheessa myös toistuvien lyhyiden yhteysvälien kuljetustehtävissä. Sähkökuorma-autojen valikoima on laajentunut yhä raskaampiin ajoneuvoihin, mutta hankintahinnat ovat vielä korkeita vastaavaan dieselkalustoon nähden. Nykytilanteessa sähkökuorma-autojen käyttö edellyttää käytännössä myös investointeja omissa tiloissa tapahtuvaan lataukseen, mikä kasvattaa siirtymän kustannuksia.

Perusennusteessa vuonna 2030 on 2400 sähkökuorma-autoa. Sähkön yleistymiselle raskaassa kuljetuskalustossa nähtiin tätä ohjelmaa valmistelleessa työpajakeskusteluissa paljon potentiaalia. Sähkölle katsottiin siksi voitavan asettaa perusennustetta kunnianhimoisempi tavoite, noin 4800 kuorma-autoa vuonna 2030. Tämä on lähellä viimeisiimän liikenteen päästöjen politiikkaskenaarion taustalla olevia sähkökuorma-autolukuja, 5000 kpl.

Kuva 7. Sähkökäyttöisten kuorma-autojen kannan kehitys vuosina 2016–2023 ja ennuste vuoteen 2035 (liikennekäytössä olevat ajoneuvot: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, ennuste: Teknologian tutkimuskeskus VTT). Suomessa on yhteensä noin 90 000 kuorma-autoa.

2.2.2 Yleisesti saatavilla oleva latausinfra

Henkilö- ja pakettiautojen latausinfra

Henkilö- ja pakettiautojen lataukseen sopivien yleisesti saatavilla olevien eli julkisten latauspisteiden määrä on kasvanut Suomessa ripeää tahtia (taulukko 1), erityisesti suuritehoisten latauspisteiden osalta.

Taulukko 1. Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin kokoamat yleisesti saatavilla olevien latauspisteiden määrät Suomessa vuoden 2023 lopussa.

Luokka	**Alaluokka**	**Suurin antoteho**	**Lataus-pisteitä, kpl**	**Muutos** maaliskuu -joulukuu 2023, %	**Lataus-asemia, joissa teho-luokan lataus-pisteitä, kpl**	**Muutos** maaliskuu -joulukuu 2023, %

1 vaihtovirta AC	Peruslatauspiste (jakeluinfra-asetus: keskinopea vaihtovirta-latauspiste, kolmivaiheinen)	7,4 kW ≤ P ≤ 22 kW	9 199	17 %	2 220	13 %
2 tasavirta DC	Hidas tasavirta-latauspiste	P < 50 kW	32	-6 %	26	-14 %
	Nopea tasavirta-latauspiste	50 kW ≤ P < 150 kW	911	26 %	496	32 %
	Taso 1 – suurteho-latauspiste (jakeluinfra-asetus: huippunopea tasavirta-latauspiste)	150 kW ≤ P < 350 kW	1 688	85 %	429	66 %
	Taso 2 – suurteho-latauspiste (jakeluinfra-asetus: huippunopea tasavirta-latauspiste)	P ≥ 350 kW	163	806 %	29	480 %
Yhteensä			**11 993**	**25 %**	**2 467**	**17 %**

Sähköautojen julkisten latauspisteiden maantieteellinen kattavuus on Suomessa kohtalaisen hyvä. Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin laatiman koonnin[16] mukaan vuoden 2023 lopussa lähin latausasema (joka voi sisältää useita latauspisteitä) oli kaikkialla Suomessa alle 100 km:n säteellä ja lähes koko Suomessa 50 km:n säteellä.

[16] Tieliikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfrastruktuurin tila 2023. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom. https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/Traficom_Muistio_Tieliikenteen_jakeluinfra_2023_12042024.pdf

Etelä- ja Länsi-Suomessa latausasema oli saatavilla lähes aina 25 km:n säteellä (ks. kuva 8).

Tehokkaimmat latauspisteet painottuvat kaupunkeihin ja keskeisimpien pääteiden varsille ja niiden määrä on kasvanut selvästi. Suurteholatauspisteitä on rakennettu myös useille niistä Pohjois- ja Itä-Suomen vähiten katetuista alueista, joissa etäisyys lähimmälle suurteholatauspisteelle oli aiemmin yli 50 km. Vähintään 50 kW latauspisteitä sisältävät latausasemat kattavat 100 km:n säteellä koko Suomen lukuun ottamatta Utsjoen ja Inarin pohjoisimpia osia (ks. kuva 9). Myös vähintään 150 kW suurteholatauspisteitä sisältävät latausasemat kattavat 100 km:n säteellä koko Suomen lukuun ottamatta Utsjoen ja Inarin kuntien pohjoisimpia osia sekä Sallan ja Savukosken kuntien itäisimpiä osia (ks. kuva 10).

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on arvioinut jakeluinfra-asetuksen sitovien tavoitteiden (ks. myös liite) täyttymistä Suomessa nykytilanteessa ja sekä infran lisärakentamisen tarpeita minimivaatimuksien täyttämiseksi.[17]

Jakeluinfra-asetus edellyttää ensinnäkin, että latausinfraa suhteessa autokantaan on saatavilla 1,3 kW per täyssähköauto ja 0,8 kW per ladattava hybdridi. Henkilö- ja pakettiautojen latausinfrastruktuurin yhteenlaskettu teho Suomessa oli Traficomin arvion mukaan vuoden 2023 lopussa noin 650 000 kW eli lähes kolme kertaa sen verran kuin kokonaisantotehon tulisi vähimmilläänjakeluinfra-asetuksen mukaan olla. Mikäli sähköajoneuvokanta kasvaa uusimman peruskenaarion (WEM) mukaisesti, vuonna 2029 kokonaisantotehon tulisi jakeluinfra-asetuksen täyttämiseksi olla 922 500 kW. Tuona vuonna sähköajoneuvojen määrä skenaariossa ylittäisi 15 %, minkä jälkeen jakeluinfra-asetus mahdollistaa antotehotavoitteesta luopumisen. Yhteenlasketulla antoteholla olisi siis kuusi vuotta aikaa kasvaa nykyisestä noin 1,4-kertaiseksi (650 000 kW:sta 922 500 kW:iin), kun se vajaassa vuodessa (maaliskuun 2023 tarkastelu, Traficom) on kasvanut 1,7-kertaiseksi 390 000 kW:stä.

Toiseksi, jakeluinfra-asetus edellyttää henkilö- ja pakettiautojen lataukselta kattavuutta (minimiteho + maksimietäisyys). Sitovat tavoitteet koskevat vuosia 2025 ja 2027 TEN-T-ydintieverkolla ja vuosia 2027, 2030 sekä 2035 kattavalla TEN-T-tieverkolla.

Vuoden 2025 henkilö- ja pakettiautojen latausinfraa koskevat kattavuuden vaatimukset ydinverkolla täyttyvät Suomessa nykyisellä latausinfralla. Ydinverkon vuoden 2027 vaatimukset täyttyvät nykyinfralla 72 %:lla tienpituudesta. Infran lisärakentamistarpeita

[17] Tieliikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfrastruktuurin tila 2023. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom. https://www.traficom.fi/sites/default/files/media/file/Traficom_Muistio_Tieliikenteen_jakeluinfra_2023_12042024.pdf

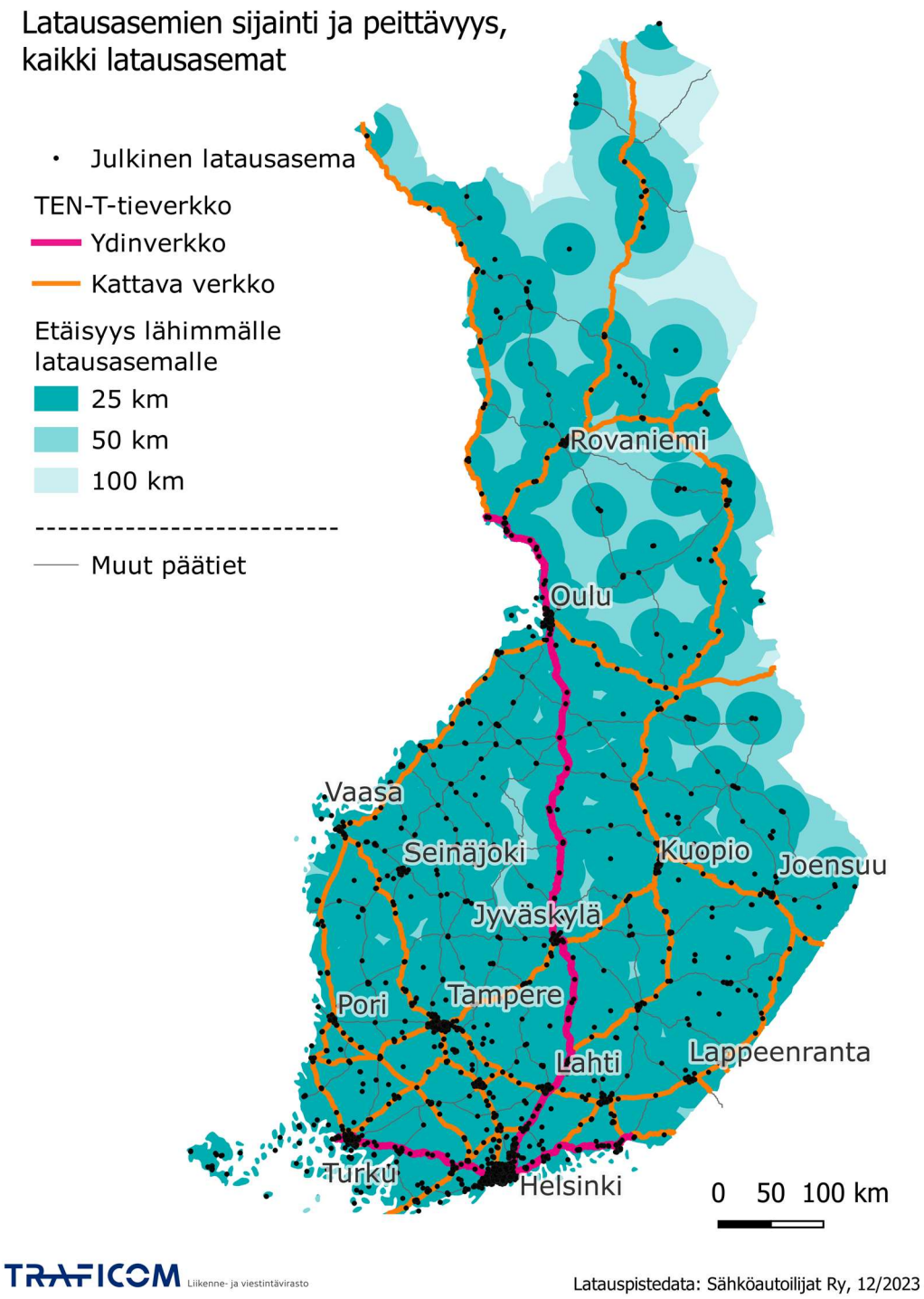
oli vuoden 2023 lopun tilanteessa valtatiellä 4 Lahden eteläpuolella, Jyväskylän pohjoispuolella ja Oulun etelä- ja pohjoispuolella. Infra kehittyy kuitenkin koko ajan ja vuonna 2024 on otettu käyttöön Lahden eteläpuolella (Mäntsälässä) uusi latauskenttä. Liikennemääriin perustuva liikkumavara huomioiden (ks. luku 2.1.2) tarvitaan vähintään viisi molempia kulkusuuntia palvelevaa latauskenttää lisää. On myös huomionarvioista, että sillä osalla ydinverkkoa, jolla vuoden 2027 vaatimukset jo täytetään, ne täyttyvät 98 %:lla tieosuudesta ilman pienempien liikennemäärien mahdollistaman liikkumavaran hyödyntämistä. Tilannekuva jakeluinfra-asetuksen vaatimusten saavuttamisesta muuttuu jatkuvasti jakeluinfratoimijoiden avatessa uusia kohteita.

Kansallinen liikkumavara huomioiden kattavan TEN-T-tieverkon osalta jakeluinfra-asetuksen vuoden 2027 henkilö- ja pakettiautojen infraa koskevat kriteerit täyttyvät nykyinfralla. Vuoden 2030 vaatimusten täyttämiseksi tulisirakentaa vähintään 11 molempia kulkusuuntia palvelevaa latauskenttää. Vuoden 2035 vaatimusten täyttämiseksi tulisi rakentaa vähintään 27 molempia kulkusuuntia palvelevaa henkilö- ja pakettiautoja palvelevaa latauskenttää (vuoden 2023 lopun tilanteeseen verrattuna).

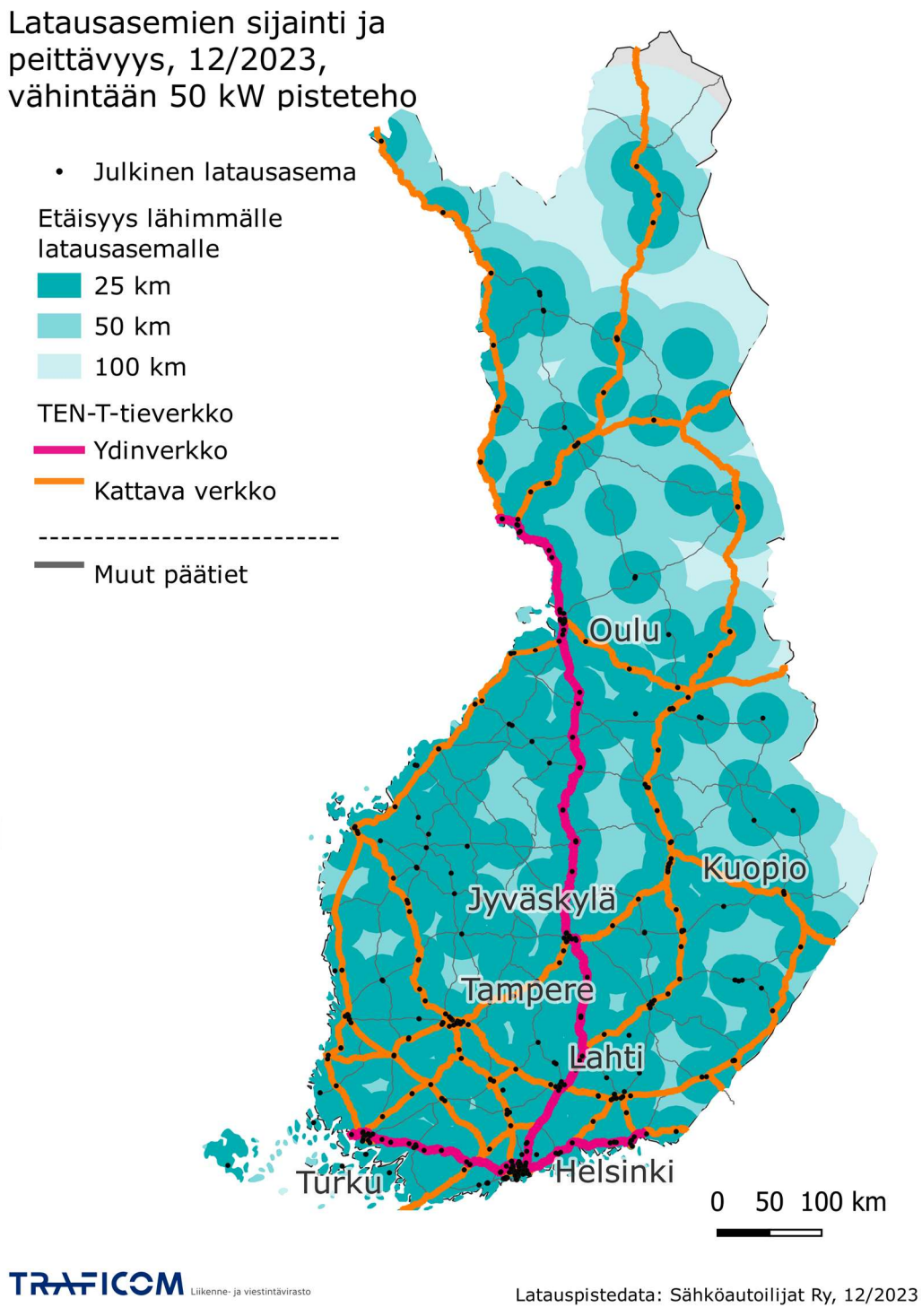
Jakeluinfra-asetuksen velvoitteiden täyttämisen näkökulmasta henkilö- ja pakettiautoja palvelevan latausinfran tilanne näyttää Suomessa lupaavalta. Vuotta 2030 kohti tultaessa on kuitenkin varmistettava, että infran katvealueita ei jää vähäliikenteisimmillekään kattavan TEN-T-tieverkon osille. Suomessa ei ole vuoden 2023 jälkeen osoitettu määrärahaa kansalliselle tuki-instrumentille henkilö- ja pakettiautojen latausinfran rakentumiseksi, vaan infran odotetaan rakentuvan markkinalähtöisesti, kuten se suuressa osassa maata jo tapahtuukin. Ajoneuvokannan ripeä uusiutuminen 2020-luvun aikana on edellytys sille, että latauksen tarjoaminen on kannattavaa liiketoimintaa maan eri osissa.

Jakeluinfra-asetuksen vaatimukset täyttävän infran lisäksi matalatehoisemmilla julkisilla latauspisteillä on tärkeä rooli sähköautoilun toimivuuden kannalta. Hitaamman latauksen etuna ovat alemmat investointikustannukset, sähköverkon tehopiikkien välttäminen ja latauksen edullisempi hinta. Hitaamman latauksen paikkoja olisi siksi järkevää toteuttaa paikkoihin, joissa autot kotipihojen ja työpaikkojen lisäksi (ks. alla) seisovat pidemmän aikaa, kuten pitkäaikaisemman asioinnin paikoissa tai kadun varsille osoitetussa asukaspysäköinnissä. Haasteena latausoperaattorien kannalta on saada hitaamman latauksen tarjoamisesta liiketoiminnallisesti kannattavaa. Ratkaisuja voi löytyä esimerkiksi latausajan rajoittamisesta päiväsaikaan, ja pidemmän latauksen sallimisesta samassa paikassa yön yli. Hitaimman yön yli latauksen lisäksi 50 kW lataus maksimissaan muutaman tunnin pysähdysten aikana on havaittu autoilijan kannalta käytännössä toimivaksi ratkaisuksi.

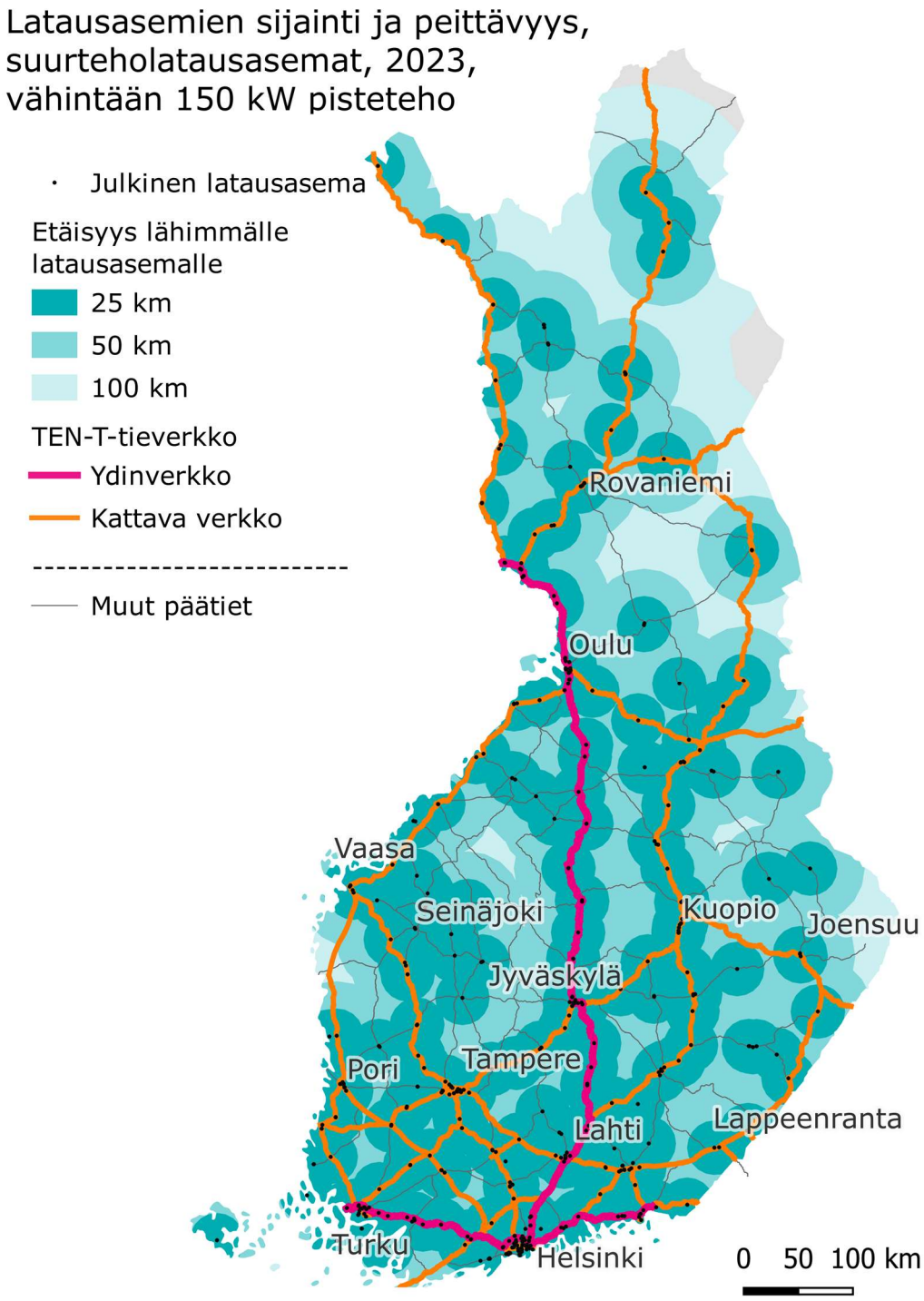
Kuva 8. Henkilö- ja pakettiautoja palvelevien yleisesti saatavilla olevien latausasemien sijainti ja peittävyys vuoden 2023 lopussa, kaikki latausasemat. Kuva: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Kuva 9. Henkilö- ja pakettiautoja palvelevien latausasemien sijainti ja peittävyys vuoden 2023 lopussa; latausasemat, joilla vähintään 50 kW:n latauspisteitä. Kuva: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

Kuva 10. Henkilö- ja pakettiautoja palvelevien latausasemien sijainnit ja peittävyys Suomessa vuoden 2023 lopussa; latausasemat, joilla on vähintään 150 kW:n suurteholatauspisteitä. Kuva: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Raskaan kaluston latausinfra

Sähkökäyttöiset linja-autot sekä jakeluliikenteessä toimivat kuorma-autot turvautuvat tällä hetkellä pääasiassa yksityiseen latausinfrastruktuuriin (varikkolataus, lataus omissa tai asiakkaiden tiloissa). Yleisesti saatavilla olevaa (julkista) infraa tarvitaan mm. kuljetusalueiden laajentamiseen, ei-vakioitujen reittien kuljetuksille ja niille yrityksille, joille omaan latausinfraan investoiminen ei ole mahdollista.

Jakeluinfra-asetus edellyttää koko TEN-T-tieverkon kattamista raskaan liikenteen latausinfralla vuoteen 2030 mennessä (minimiteho ja maksimietäisyys). Lisäksi asetus asettaa prosentuaalisia välitavoitteita raskaan liikenteen latausinfralle (minimiteho + maksimietäisyys) vuosille 2025 ja 2027. Infraa edellytetään myös TEN-T-asetuksen mukaisille turvallisille ja valvotuille pysäköintialueille sekä kaupunkisolmukohtiin. Vaatimukset on esitetty yksityiskohtaisemmin liitteessä.

Suomen ensimmäinen raskaan liikenteen tarpeisiin erikoistunut julkinen latausasema avattiin Tampereella syksyllä 2023. Latauskentällä on käytössä yksi latausasema, jonka 360 kW:n tehon jakavat kaksi latauspistettä pystyvät kumpikin maksimissaan 360 kW:n lataustehoon. Asemalla on myös 450 kWh:n akku sähkön varastoimiseksi.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin keräämän, alan toimijoiden käytännön kokemuksiin perustuvan tiedon perusteella ainakin reilu parikymmentä nykyisistä henkilö- ja pakettiautojen julkisten latausasemien lautauspisteistä eri sijainneissa soveltuisi sekä toiminnallisesti että mitoituksensa puolesta tyypillisten sähkökuorma-autojen lataukseen. Haasteina nykyisten henkilö- ja pakettiautoja palvelevien asemien käytölle raskaan kaluston lataukseen on tila ja aseman kokonaisantoteho. Latauksen järjestäjä voi myös omista lähtökohdistaan rajoittaa raskaan kaluston lataamista tällaisilla paikoilla.

Lähivuosien haasteena on varmistaa raskaan liikenteen julkisen latausinfran rakentuminen Suomessa niin, että se täyttää yhtäältä kuljetusten tarpeet ja toisaalta jakeluinfra-asetuksen vaatimukset. Julkisen infran rakentamisen on oltava sitä rakentaville yrityksille liiketaloudellisesti perusteltua, jolloin infraa on mielekkäintä rakentaa sinne, missä kysyntää on odotettavissa. Infran kehittyminen edellyttää myös, että maanomistajat (valtio, kunta tai yksityinen taho) ja sähköverkon kapasiteetti mahdollistavat latausinfran rakentamisen.

Liikenne- ja viestintäministeriö teetti vuosina 2022–23 tarveselvityksen[18], jonka mukaan potentiaalisimmat raskaan liikenteen latauspaikkojen sijainnit maantieverkolla

[18] Raskaan liikenteen ajoneuvojen latausinfra. Tarveselvitys. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2023:1.

kohdistuvat kysyntäalueina TEN-T-ydinverkolla tien 4 varrelle ja kattavalla TEN-T-verkolla teiden 3, 5, 9 varsille. Ydinverkon lataustarve korostuu selvityksen perusteella valtatiellä 4, joka on etelä-pohjoissuuntaisten kuljetusten runkoreitti. Tarveselvityksen mukaan palvelutarpeiden varmistamiseksi latausinfra olisi luontevaa toteuttaa nykyisten huoltoasemien/liikenneasemien yhteyteen tai taukopaikoiksi suunnitteilla olevien erityisten rekkaparkkien yhteyteen.

Asemien sijoittelussa olisi myös tärkeää huomioida yksittäisen kentän mahdollisuus palvella samaan aikaan sekä pohjois-etelä- että itä–länsi -suunnan liikennettä. Pidemmän matkan varrella tehtävän latauksen rinnalla on huomioitava, että suuri osuus kuljetuksista liikkuu ruuhka-Suomessa ja lyhyemmillä matkoilla suoritetaan useampia kuljetuksia päivässä samalla seudulla. Latausinfraa tarvitaan siten kattavasti - jakeluinfra-asetuksen minimivaatimuksia kattavammin - suurien kaupunkiseutujen liepeillä. Kaupunkisolmukohdissa julkista latausinfraa voi käyttää seudun sisäinen, sieltä lähtevä ja sinne saapuva tavaraliikenne sekä kaukoliikenteen linja-autoliikenne. Toimintavarmuuden kannalta olisi myös tärkeää, että latauspaikkoja rakentuu enemmän kuin yksi kohtuullisten välimatkojen varrelle.

Valmisteilla oleva megawattilatausstandardi asettaa tarpeita päivittää olemassa olevia tai rakentaa kokonaan uusia latausasemia raskaalle liikenteelle. Megawattilataus nopeuttaa lataustoimintoa ja mahdollistaa siten latauksen matkan varrella lyhyemmänkin pysähdyksen aikana. Megawattilatauksen voidaan olettaa yleistyvän ratkaisuna 2030-luvulle tultaessa.

Useat toimijat Suomessa ovat kertoneet suunnittelevansa raskaan liikenteen tarpeita palvelevia lataushankkeita. Latausinfran kehittymistä voidaan arvioida julkisten kansallisten infratukipäätösten avulla, vaikkakaan tukipäätös ei aina ole tae aseman toteutumisesta. Aiemman kokemuksen perusteella toteutumisaste voi olla joitakin kymmeniä prosentteja tukipäätöksen saaneista hankkeista. Suomeen perustettaville raskaan liikenteen tarpeisiin soveltuville latauspisteille ei ole toistaiseksi haettu rahoitusta Verkkojen Eurooppa -välineen (CEF, Connecting Europe Facility) liikenneohjelman vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuuria koskevasta hausta.

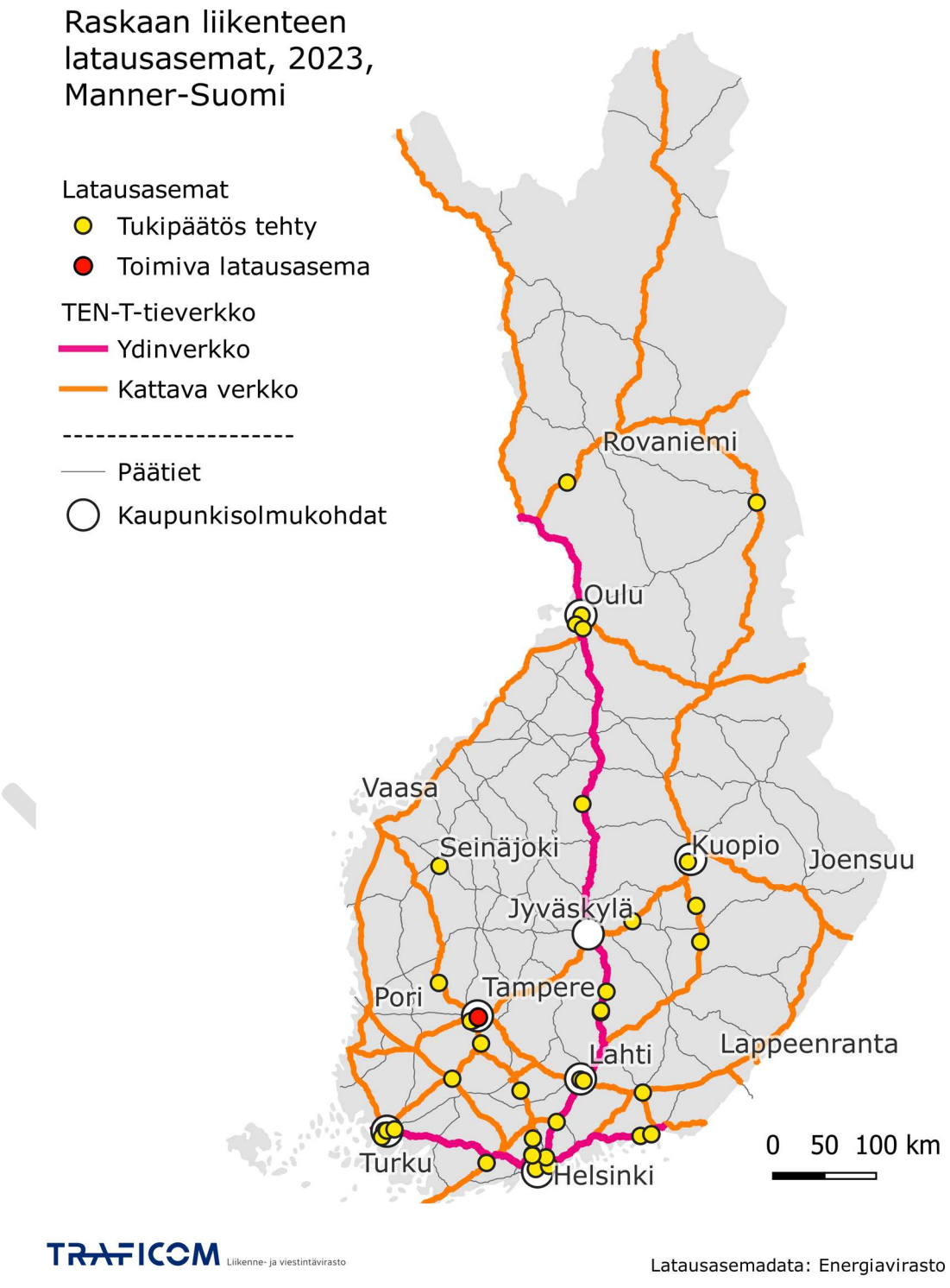
Energiaviraston hyväksymien, infratukea koskevien tukipäätösten perusteella raskaan liikenteen tarpeisiin soveltuvaa latausinfraa olisi lähitulevaisuudessa rakentumassa kymmeniin uusiin kohteisiin. Kuva 11 näyttää suunnitteilla olevien 45 latausaseman sijainnit, joille on tulossa raskaille hyötyajoneuvoille soveltuvia suuritehoisia latauspisteitä. Näistä 12 TEN-T-verkolla eri puolilla Suomea sijaitsevaa asemaa täyttää hakemuksien perusteella jakeluinfra-asetuksen raskasta liikennettä koskevat vuoden 2025 tehovaatimukset. Koska latauskenttien tehovaatimukset jakeluinfra-asetuksessa kas-

vavat merkittävästi vuosikymmenen loppua kohti, nyt rakennettavien asemien laajennettavuus (tila, sähköverkon kapasiteetti) on keskeisessä roolissa jakeluinfra-asetuksen myöhempien vuosien tavoitteiden saavuttamisessa.

Hakemustietojen rajoitetun sisällön sekä muita mahdollisia lataushankkeita koskevien tietojen puuttuessa jakeluinfra-asetuksen vaatimusten saavuttamisen arviointiin liittyy huomattavia epävarmuuksia. Parhaimmassa tapauksessa em. suunnitellut hankkeet toteutuessaan täyttävät jakeluinfra-asetuksen ensimmäisten vuosien vaatimuksia hyvin pitkälle. Vuoden 2030 tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kuitenkin huomattavaa julkisen infran lisärakentamista, koska silloin tarvitaan (sijainnista riippuen) vähintään 70 tehovaatimukset täyttävää latauskenttää.

LUONNOS

Kuva 11. Raskaan kaluston latausasemat (1 kpl) sekä latausasemat joille Energiavirasto on tehnyt tukipäätöksen, mutta joita ei vielä ole rakennettu (45 kpl). Kuva: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

2.2.3 Rajoitetussa käytössä oleva latausinfra

Kotilatausmahdollisuudella on arvioitu olevan merkittävä, jopa ratkaiseva rooli sähköautojen hankintapäätöksissä ja siten sähköautoilun yleistymisessä.[19] Pitkää työmatkaa sähköautoileville ja niille, joilla kotilatausmahdollisuutta ei ole, työpaikkojen latausmahdollisuuksilla voi puolestaan olla keskeinen merkitys autoilun sujuvuuden kannalta.

Raskasta kalustoa ladataan Suomessa toistaiseksi pääosin rajoitetussa käytössä olevaa infraa käyttäen. Kaupunkien linja-autoliikenteelle ja suurille, vakioituja reittejä kulkeville kuljetusyrityksille ensisijainen latauksen vaihtoehto voi jatkossakin, olla oma suljettu latausinfra.

Suljetussa infrassa hitaan latauksen toteuttaminen on myös julkista latausta helpompaa, mikä auttaa loiventamaan tehopiikkejä sähköverkossa.

Suomessa ei kerätä järjestelmällisesti tietoa rajoitetussa käytössä olevien latauspisteiden määristä, joten niistä voidaan antaa vain suuntaa-antavia arvioita.

Kotilatauspisteiden toteuttamistavoissa ja -mahdollisuuksissa on eroja asumismuodon ja asunnon sijainnin mukaan. Noin 40 prosenttia suomalaisista asuu omakoti- tai paritaloissa.[20] Mikäli tällaisessa kotitaloudessa on sähköauto käytössä, on todennäköistä, että auton haltija järjestää latauksen omalla pihallaan.

Noin puolet suomalaisten vakituisista asunnoista on kerrostaloissa. Kerrostaloissa pysäköintipaikat on voitu toteuttaa paitsi talojen omilla pihoilla, rakenteellisena pysäköintinä kellarikerroksissa tai pysäköintihalleissa, joissa latauspisteiden toteutuskustannukset voivat nousta suuriksi tai edellyttää monimutkaisia päätöksentekoprosesseja. Tiiviissä keskustoissa pysäköinti voi olla osoitettu myös kadunvarsille, jolloin latausinfran rakentumisesta päättää kaupunki. Lataushankkeiden syntymisessä voi olla myös eroja sen suhteen, onko kyse omistus- vai vuokra-asuntovaltaisesta taloyhtiöstä.

[19] Tämän on osoittanut mm. Autoalan Tiedotuskeskuksen toteuttama ladattavien autojen käyttö- ja lataustapoja koskeva kyselytutkimus 2019−2020.
[20] Tilastokeskus, Asunnot talotyypin, käytössäolon ja rakennusvuoden mukaan, 2021 https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__asas/statfin_asas_pxt_116f.px/table/tableViewLayout1/

Uusia tai peruskorjattavia asuinrakennuksia, joissa pysäköintipaikkoja on neljä tai enemmän, koskevat rakennusten energiatehokkuusdirektiiviä toimeenpanevassa latauspistelaissa[21] säädetyt sähkölatauspisteiden ja -latausvalmiuden rakentamisen minimivaatimukset. Yli 20 pysäköintipaikan olemassa olevissa rakennuksissa edellytetään vähintään yhtä latauspistettä vuoden 2024 loppuun mennessä. Latauspistelakia valmisteltaessa Suomeen on lain vaikutuksesta arvioitu rakentuvan vuoteen 2030 mennessä vähintään noin 326 000 latauspistevalmiutta (putkitusta) ja noin 92 000 peruslatauspistettä.[22] Nämä pisteet sisältävät asuinrakennusten lisäksi myös muihin uusiin ja peruskorjattaviin rakennuksiin (kuten liike- ja toimistorakennukset) syntyvän infran. Uusittu asuinrakennusten energiatehokkuusdirektiivi muuttaa latauspisteisiin ja –valmiuksiin kohdistuvia vaatimuksia, mutta arvioita sen myötä syntyvien valmiuksen ja pisteiden määrästä ei ole vielä arvioitu.

Käytännössä voidaan edellyttää myös latauspistelakia nopeampaa latausinfran rakentumista uusille kiinteistöille. Esimerkiksi Helsingin kaupungin tontinluovutusehdoissa velvoitetaan toteuttamaan 1/3 asuinrakennuksen paikoista sähköautojen valmiiksi asennettuina latausasemina, kun voimassa oleva latauspistelaki edellyttää latauspistevalmiuksia sekä yli kymmenen pysäköintipaikan yhtiössä 1 latauspistettä (yli 50 pysäköintipaikan tapauksessa 2 ja yli 100 pysäköintipaikan tapauksessa 3 pistettä, jos ne toteutetaan normaalitehoisina).

Kiinteistöliiton syksyn 2023 korjausrakentamisbarometrin[23] mukaan sähköautojen latauspistehankkeet ovat vuosina 2023–24 yleisimpien korjaushankkeiden joukossa niissä rivi- ja kerrostaloyhtiöissä, jotka kyselyyn ovat vastanneet. Viisivuotiskaudella 2024–28 latauspisteet ovat yleisin mainittu korjaushanke sekä rivi- että kerrostaloyhtiöissä. Kohonneen korkotason vuoksi korjausrakentamisen yleinen näkymä on kuitenkin heikentynyt.

Latauksen rakentumiseksi olemassa olevaan rakennuskantaan Suomessa on ollut vuosina 2018–2023 käytössä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n jakama avustus sähköautojen latausjärjestelmiin. Vuoden 2023 valtion talousarviossa asuinrakennusten avustukseen myönnettiin yhteensä 18,5 miljoonaa euroa ja työpaikkakiinteistöjen avustukseen 1 miljoona euroa. Vuodelle 2024 ei ole osoitettu uutta rahoitusta.

[21] Laki rakennusten varustamisesta sähköautojen latauspisteillä ja latauspistevalmiuksilla sekä automaatio- ja ohjausjärjestelmillä (733/2030)
[22] Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähköajoneuvojen latauspisteistä ja latauspistevalmiuksista rakennuksissa sekä rakennusten automaatio- ja ohjausjärjestelmistä ja maankäyttö- ja rakennuslain 126 §:n muuttamisesta, HE 23/2020 vp.
[23] https://www.kiinteistoliitto.fi/media/i0xdfumk/korjausrakentamisbarometri2023.pdf

Suuren osan olemassa olevien (ei-uudisrakennusten) taloyhtiöiden latauspistehankkeista voidaan olettaa hyödyntäneen ARA:n tukea, mistä saadaan suuntaa-antava arvio olemassa muihin kuin uusiin tai peruskorjattaviin rivi- ja kerrostaloihin rakennetusta tai lähiaikoina rakennettavasta infrasta. Asuinrakennusten tuella on avustettu noin 85 000 latauspistevalmiutta.

Sähköteknisen kaupan liitto ry STK tilastoi yrityksille suunnatun kyselyn perusteella Suomessa myytyjen latausmahdollisuuden omaavien piharasioiden ja peruslatauksseen soveltuvien latauslaitteiden määriä. Tilasto ei sisällä tietoa, minkälaisille kiinteistöille laitteet on asennettu. Peruslatauslaitteiden (3,7–22 kW) myynti ja kehitys antaa suuntaa-antavasti tietoa koti- ja työpaikkalatauksen kehityksestä. Tilasto ei sisällä kaikkia myytyjä laitteita, kuten verkkokaupoista ostettuja. Vuonna 2022 latauslaitteita myytiin yli 40 000. Erityisesti tehokkaimpien, 22 kW:n latauslaitteiden myynti kasvoi aiemmasta. Vuonna 2023 latauslaitteiden myynnin kasvu hidastui edellisvuodesta, mutta oli kuitenkin 9,5 prosenttia korkeampi kuin vuonna 2021. Yhteensä myytiin 35 048 laitetta. 11 kW -tehoisten peruslatauslaitteiden myynti kasvoi 16,2 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. STK arvioi, että yksi syy tähän saattaa olla lisääntynyt kotilatauslaitteiden tarve.

Raskaan kaluston julkisen ja yleisesti saatavilla olevan latausinfran välimuotona syntyy erilaisia latauksien ”puolijulkisia” toteutusmalleja. Niitä voidaan toteuttaa esimerkiksi niin, että latausinfraa omaan käyttöönsä rakentanut kuljetusyritys jakaa omaa latausinfraansa sopimusperustaisesti myös ulkopuolisten toimijoiden käyttöön tai tekee oman latausinfransa osaksi päivää saataville myös muille lataajille. Jälkimmäisessä tapauksessa infra voitaisiin lukea jakeluinfra-asetuksen sitoviin tavoitteisiin vastaavaksi yleisesti saatavilla olevaksi infraksi.

Suomessa on myös useita pieniä kuljetusyrityksiä, joiden kuorma-autojen osalta kotipihalataus voi tulla kyseeseen.

Rajoitetussa käytössä olevan raskaan kaluston latauksen tukeen ei ole erillistä valtion rahoitusta. Linja-autojen varikkolatausta on aiemmin tuettu liikenteen infratukiohjelmasta. Euroopan investointirahaston takausohjelma on käytettävissä varikkolatauksen rakentamisen edistämiseen.

2.3 Vetykäyttöisten ajoneuvojen kannan ja tankkausinfran nykytila ja arvioitu kehitys

2.3.1 Vetyajoneuvot

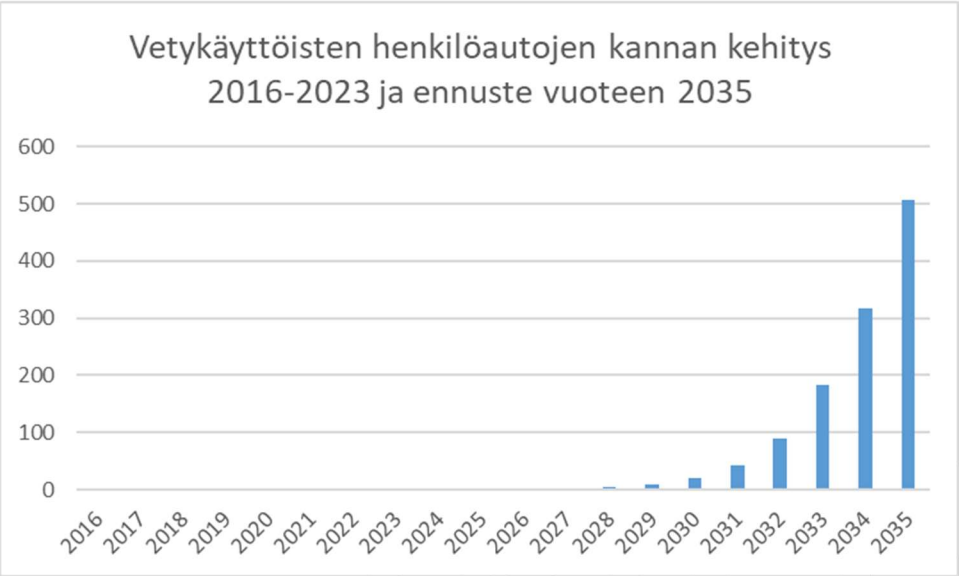
Tieliikenteessä vetyä voidaan käyttää sellaisenaan polttokennolla ja sähkömoottorilla varustetuissa ajoneuvoissa. Sivutuotteina syntyy lämpöä sekä puhdasta vesihöyryä. Vetyä olisi periaatteessa mahdollista käyttää polttoaineena myös tavanomaisessa polttomoottorissa, jolloin polttoprosessin hiilidioksidipäästön sijaan syntyisi päästönä vettä. Tällaisten autojen hyötysuhde jää kuitenkin polttokennoautoa huonommaksi.

Suomessa oli joulukuun 2023 lopussa liikennekäytössä kaksi vetykäyttöistä henkilöautoa. Vetykäyttöisiä paketti-, kuorma- tai linja-autoja ei ollut.

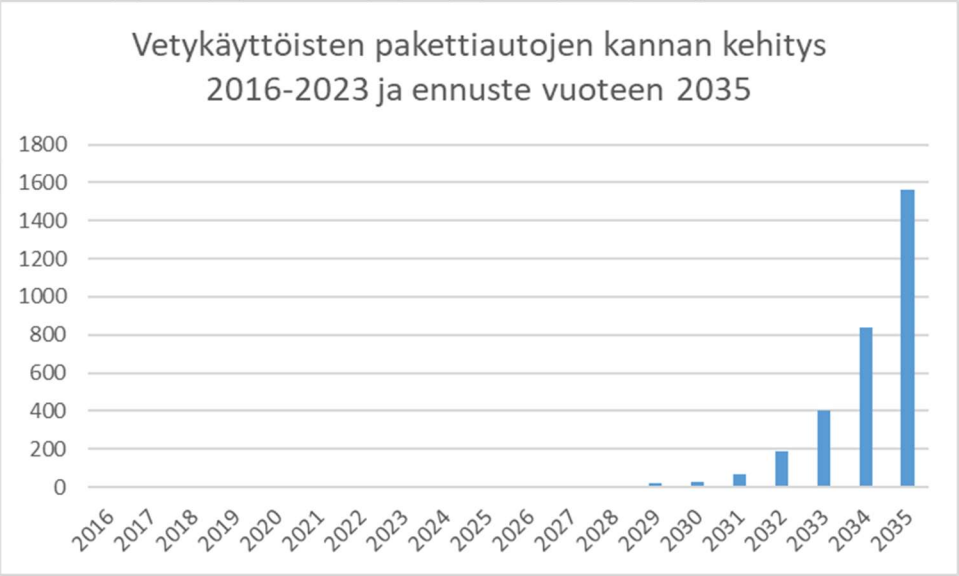
Vetykäyttöisten henkilö- ja pakettiautojen runsas yleistyminen on epätodennäköistä, sillä niissä akkusähkömallisto kehittyy nopeasti eri hintaluokissa, käytettyjä ajoneuvoja tulee kasvavissa määrin markkinoille ja latausinfran saatavuus on jo melko hyvä. Autoalan käyttövoimaennusteessa (2022) on arvioitu, että Suomessa olisi vuonna 2030 vetykäyttöisiä henkilöautoja noin 2300 kappaletta ja pakettiautoja noin 500 kappaletta. Liikenteen uudessa kasvihuonekaasupäästöjen perusennusteessa vetykäyttöisiä henkilöautoja on 20 kpl ja pakettiautoja 27 kpl (kuvat 12 ja 13).

LUONNOS

Kuva 12. Vetykäyttöisten henkilöautojen kannan kehitys vuosina 2016–2023 sekä ennuste vuoteen 2035 (liikennekäytössä olevat ajoneuvot: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, ennuste:

Kuva 13. Vetykäyttöisten pakettiautojen kannan kehitys vuosina 2016–2023 sekä ennuste vuoteen 2035 (liikennekäytössä olevat ajoneuvot: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, ennuste: Teknologian tutkimuskeskus VTT). Suomessa on yhteensä noin 350 000 pakettiautoa.

Vedyllä nähdään rooli tulevaisuudessa erityisesti sellaisissa vaativissa kuljetustehtävissä, joissa akkusähkö ei ole vaihtoehto. Raskaiden tavarankuljetustehtävien lisäksi vety voi olla yksi tulevaisuuden käyttövoimista myös kaukoliikenteen linja-autoissa.

Polttokennokuorma-autoja tarjoaa tällä hetkellä vasta muutama kuorma-auton valmistaja.[24] Vedyllä toimivan raskaan kaluston tarjonnan on arvioitu kehittyvän nykyiseltä, lähinnä demonstraatioasteelta, ja varsinaisen vetyrekkojen tarjonnan kasvun alkavan 2020-luvun puolesta välistä lähtien.[25]

Vetykuorma-autojen tarjonnan ennakoidaan kohdentuvan aluksi Yhdysvaltain ja Keski-Euroopan markkinaan. Jakeluasemaverkoston rakentumisen edetessä on todennäköistä, että muutama valmistaja voi nopeastikin toimittaa pienen määrän vetykuorma-autoja myös Suomen markkinoille. Maahantuojien arviot heidän edustamiensa merkkien polttokennokuorma-autojen sarjatuotannon ja Suomeen tuonnin aloituksesta vaihtelevat vuoden 2025 ja 2029 välillä.

Polttokennokuorma-autojen hinnat ovat noin 2–3-kertaisia dieselkuorma-autoihin verrattuna ja suurin piirtein samalla tasolla täyssähkökuorma-autojen kanssa. Tavanomaisen dieselkuorma-auton hinnat vaihtelevat yleensä 150 000–250 000 euron haarukassa. Tutkimuskirjallisuudessa vetyrekkojen hintahaarukaksi on esitetty 200 000–600 000 dollaria.[26] Myös omistamisen kokonaiskustannukset (TCO) ovat vetyajoneuvoilla vielä tänä päivänä selkeästi korkeampia kuin diesel-, kaasu- tai sähkökäyttöisillä kuorma-autoilla. Kokonaiskustannusten kehitys riippuu merkittävästi sekä vetyajoneuvojen tarjonnasta että vetypolttoaineen hinnasta, joka on toistaiseksi korkea.

Liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen uudessa perusennusteessa (WEM2023) arvioidaan, että vetykäyttöisiä kuorma-autoja olisi vuonna 2030 hieman vajaat 200 kappaletta (kuva 14) ja vetykäyttöisiä linja-autoja 0 kappaletta. Huomioiden päästöttömän vedyn kotimaisen tuotannon ja ajoneuvojen tarjonnan odotetun kasvun sekä rakentuvan jakeluinfran (ks. tarkemmin alla), on kuitenkin tarkoituksenmukaista asettaa perusennusteen ylittävät kansalliset tavoitteet vetylinja- ja kuorma-autojen määrälle vuonna 2030: vetykäyttöiset linja-autot 100 kappaletta ja kuorma-autot 500 kappaletta. Linja-autoissa vedyn käyttökohteet olisivat ensisijaisesti kaukoliikenteessä.

[24] https://www.acea.auto/files/Getting_ZeroEmissionTrucks_on_the_road.pdf
[25] https://www.acea.auto/figure/interactive-map-truck-hydrogen-refuelling-stations-needed-in-europe-by-2025-and-2030-per-country/
[26] Sharpe & Basma, Meta-study of purchase costs for zero-emission trucks. The ICCT 2022. https://theicct.org/wp-content/uploads/2022/02/purchase-cost-ze-trucks-feb22-1.pdf

Kuva 14. Vetykäyttöisten kuorma-autojen kannan kehitys vuosina 2016–2023 sekä ennuste vuoteen 2035 (liikennekäytössä olevat ajoneuvot: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, ennuste: Teknologian tutkimuskeskus VTT). Suomessa on yhteensä noin 90 000 kuorma-autoa.

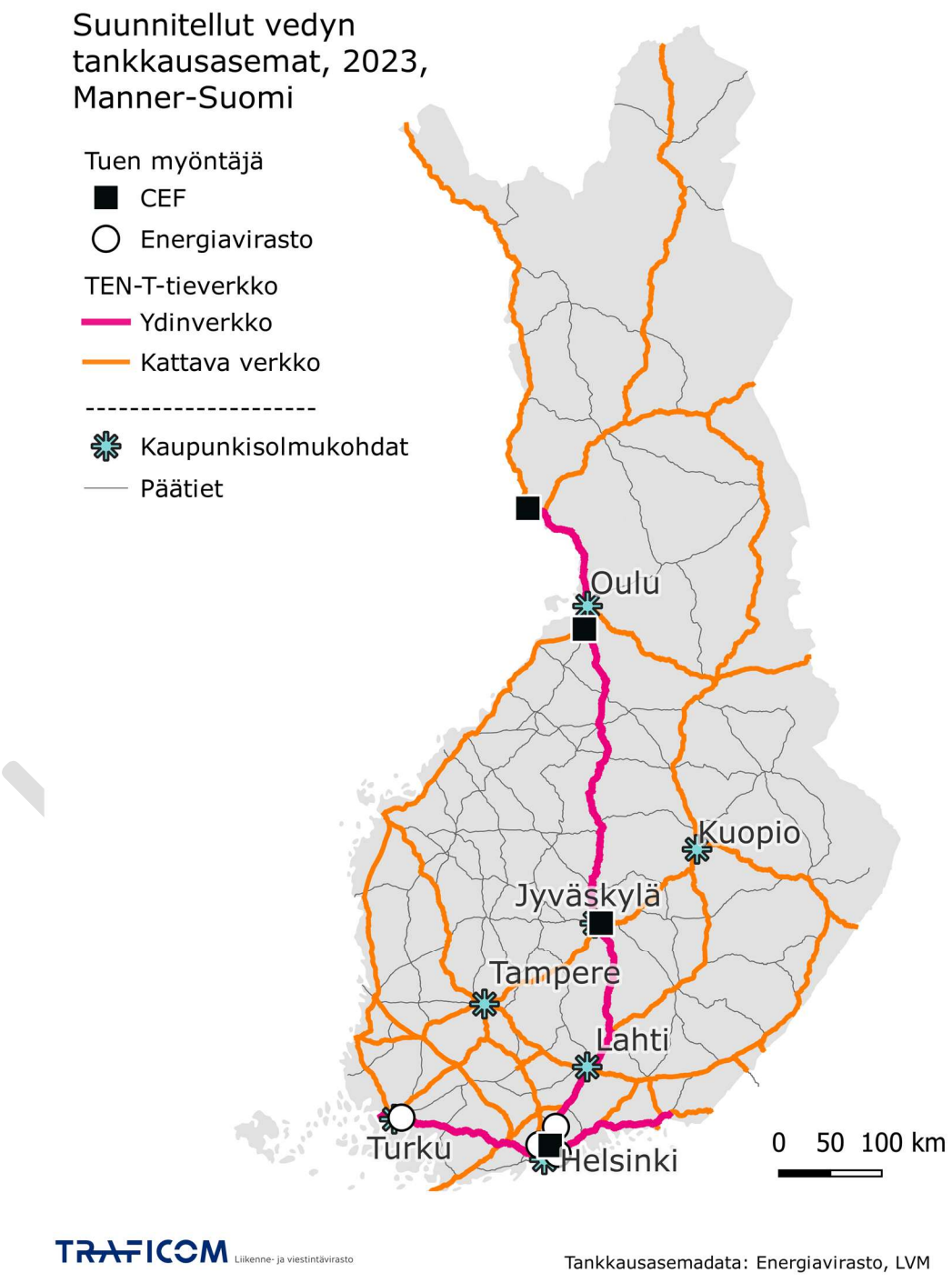
2.3.2 Vedyn tankkausinfra

Suomessa ei tällä hetkellä ole yhtään toiminnassa olevaa julkista vedyn tankkausasemaa.

Jakeluinfra-asetus edellyttää EU:n jäsenvaltioiden varmistavan, että TEN-T-ydintieverkon varrella on vuoden 2030 loppuun mennessä enintään 200 kilometrin välein julkinen vetytankkausasema, jotka on suunniteltu 1 tonnin kumulatiiviselle vähittäiskapasiteetille päivässä. Vähäliikenteisillä alueilla kapasiteettivaatimus voidaan puolittaa. Lisäksi edellytyksenä on, että vetytankkausasemissa on vähintään 700 baarin jakelulaite (ks. liite). Jäsenvaltioiden on lisäksi varmistettava, että vuoden 2030 loppuun mennessä kussakin kaupunkisolmukohdassa otetaan käyttöön vähintään yksi julkinen vetytankkausasema.

Kansallisesta infratukiohjelmasta on tehty myönteinen rahoituspäätös neljälle suunnitteilla olevalle vedyn julkiselle tankkausasemalle. EU:n jakeluinfraan suunnatusta tuesta on myös myönnetty rahoitusta vedyn tankkausasemille. (ks. kuva 15). Toteutuessaan nämä hankkeet edistäisivät merkittävästi jakeluinfra-asetuksen velvoitteiden

Kuva 15: Vuonna 2024 suunnitteilla olevien vedyn tankkausasemien sijainti. Energiavirasto= myönteinen rahoituspäätös. CEF=haettu tuki. Lisäksi kuvassa on esitetty kaupunkisolmukohdat. Kuva: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

ks. lisää liite) saavuttamista Suomessa. Kuitenkin kaupunkisolmukohtien ja välimatkatavoitteiden saavuttamiseksi tarvittaisiin näiden lisäksi vähintään 4 lisäasemaa vuoteen 2030 mennessä.

2.4 Metaanikäyttöisten ajoneuvojen kannan ja tankkausinfran nykytila ja arvioitu kehitys

2.4.1 Metaanikäyttöiset ajoneuvot

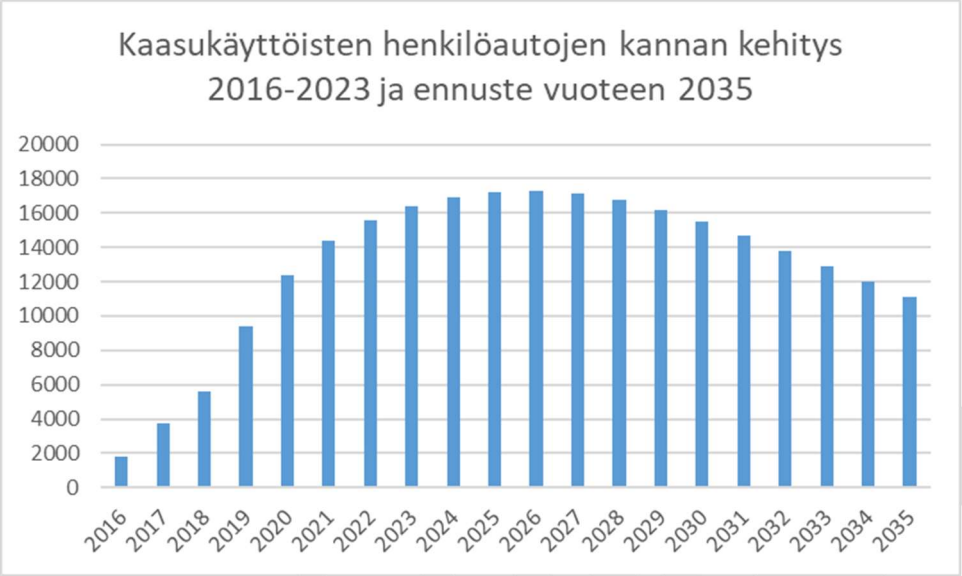
Suomessa oli vuoden 2023 lopussa 16 390 kaasukäyttöistä henkilöautoa (noin 0,6 % koko henkilöautokannasta) ja 1 184 kaasukäyttöistä pakettiautoa.

Kaasukäyttöisten henkilöautojen mallitarjonta on 2010-luvulla ollut kohtalaisen laaja, mutta sittemmin supistumaan päin. Valmistajien kiinnostus kaasukäyttöisten henkilö- ja pakettiajoneuvojen valmistukseen on vähentynyt, sillä uusiutuvilla polttoaineilla aikaansaatuja päästövähenemiä ei huomioida valmistajia koskevien EU:n CO2-raja-arvolainsäädännön velvoitteiden täyttämisessä. Kiristyvän raja-arvoasetuksen ja TTW-laskentatavan on arvioitu johtavan kaasukäyttöisten henkilö- ja pakettiautojen katoamiseen autokauppojen tarjonnasta jo 2020-luvun kuluessa. Kaasukäyttöisten henkilö- ja pakettiautojen kanta ei enää 2020-luvulla todennäköisesti juurikaan kasva ja vuoden 2026 jälkeen kaasukäyttöisten henkilö- ja pakettiautojen määrä alkaa skenaarioissa vähetä (kuvat 16 ja 17).

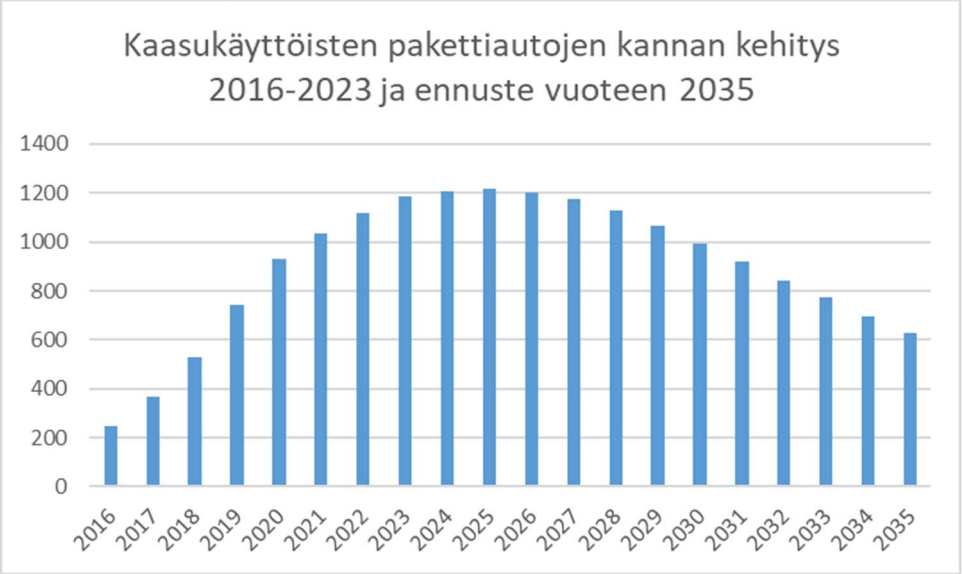
Kaasukäyttöisiä kuorma-autoja oli vuoden 2023 lopussa yhteensä 586 kappaletta (kuvat 18 ja 19). CNG-käyttöisiä kuorma-autoja oli 435 kappaletta ja LNG-käyttöisiä kuorma-autoja 151 kappaletta.

Kaasukäyttöisten kuorma-autojen markkinatarjonta on tällä hetkellä hyvä. Maahantuojien arvioiden mukaan nykyisinkin kaasuautomarkkinoilla toimivat kuorma-autonvalmistajat ovat sitoutuneet kaasukuorma-autojen tuotekehitykseen ja kaasumallien ennakoidaan pysyvän tuotannossa, kunhan autoilla on riittävää markkinakysyntää. Kaasukäyttöisten kuorma-autojen hankintahinnat ovat tyypillisesti noin 15–30 prosenttia kalliimpia kuin dieselkäyttöisten ajoneuvojen, mutta merkittävästi matalammat kuin sähkö- tai vetykuorma-autojen. Myös biometaanin hinta on hyvin kilpailukykyinen fossiiliseen dieseliin, nestemäisiin uusiutuviin polttoaineisiin sekä vetyyn verrattuna.

Kuva 16. Kaasukäyttöisten henkilöautojen kannan kehitys vuosina 2016–2023 sekä ennuste vuoteen 2035 (liikennekäytössä olevat ajoneuvot: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, ennuste: Teknologian tutkimuskeskus VTT). Suomessa on yhteensä noin 2 750 000 henkilöautoa.

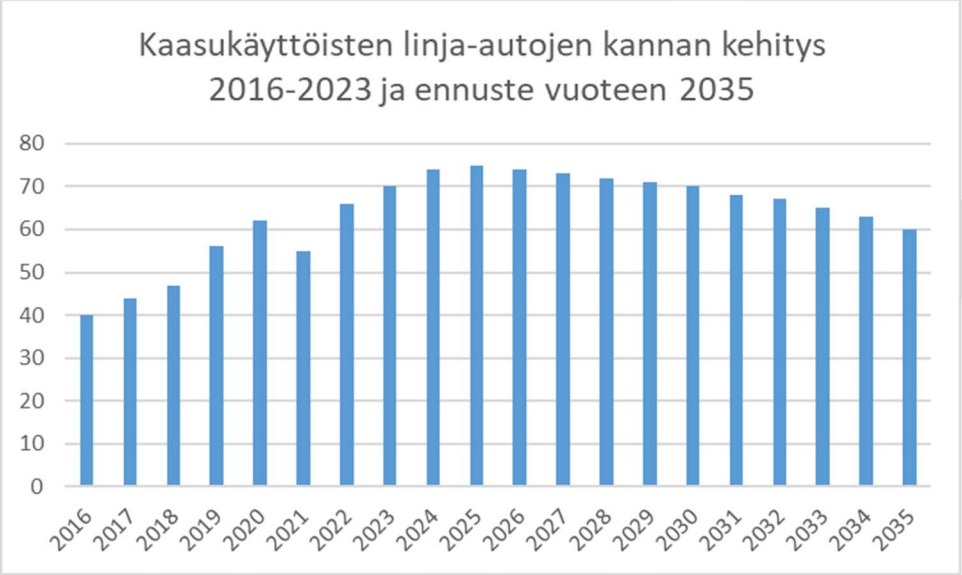

Kuva 17. Kaasukäyttöisten pakettiautojen kannan kehitys vuosina 2016–2023 sekä ennuste vuoteen 2035 (liikennekäytössä olevat ajoneuvot: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, ennuste: Teknologian tutkimuskeskus VTT). Suomessa on yhteensä noin 350 000 pakettiautoa.

Kaasukäyttöisiä linja-autoja oli vuoden 2023 lopussa 70 kappaletta. Kaasukäyttöisten linja-autojen määrän ei ennakoida tulevaisuudessa kasvavan. Niiden tarjonta on viimeisen vuosikymmenen aikana supistunut.

Kuva 18. Kaasukäyttöisten linja-autojen kannan kehitys vuosina 2016–2023 sekä ennuste vuoteen 2035 (liikennekäytössä olevat ajoneuvot: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, ennuste: Teknologian tutkimuskeskus VTT). Suomessa on yhteensä noin 11 000 linja-autoa.

Paineistettua kaasua hyödyntävät kuorma-autot on suunniteltu pääosin kaupunkimaiseen jakelu- ja keräilyliikenteeseen ja niiden suurin sallittu massa on tyypillisimmin 16–26 tonnia. Nesteytettyä kaasua käyttävien kuorma-autojen tehot ovat suurempia ja niitä käytetään tyypillisimmin 40–60 tonnin yhdistelmissä. Valmistajat ovat viime vuosina laajentaneet mallivalikoimaa erityisesti Pohjoismaiden tarpeisiin siten, että LNG-kuorma-autoja on saatavilla myös 460 hevosvoiman teholla, mikä mahdollistaa enimmillään 64–68 tonnin kaasuajoneuvoyhdistelmien käytön. Näin ollen LNG-yhdistelmillä voitaisiin käyttää osin myös suurempaa kokonaismassaa edellyttävissä kuljetustehtävissä.

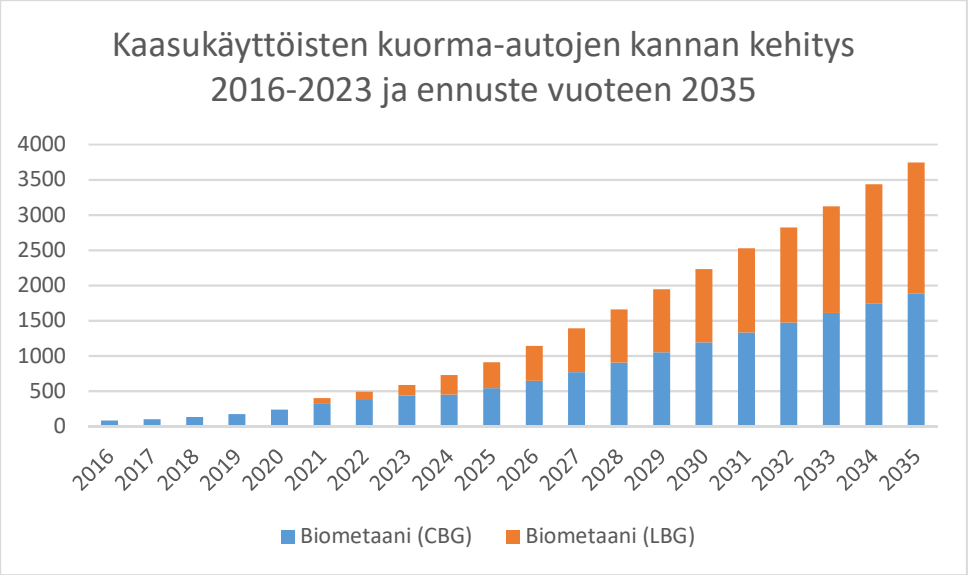
Valmistajien kannalta olennaisen tärkeä reunaehto kaasuajoneuvojen tuotekehityksen jatkumiselle on uusien raskaiden ajoneuvojen hiilidioksidipäästöjä EU:ssa sääntelevä raja-arvoasetus[27], jonka päivityksestä on päästy EU:ssa sopuun. Raskaan kaluston

[27]https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202401610#d1e3082-1-1

raja-arvolainsäädäntö sallisi jatkossakin myös polttomoottoriajoneuvojen valmistamisen, joten kaasukäyttöisten ajoneuvojen tuotekehityksen ja valmistamisen ennakoidaan jatkuvan jo tämän hetken markkinakysynnän kannattelemana.

Tieliikenteen jakeluinfraohjelmassa (v. 2023) tavoitteeksi kaasukuorma-autojen määrästä vuonna 2030 esitettiin vuonna 7250 ajoneuvoa (4850 LBG-käyttöistä ja 2400 CBG-käyttöistä ajoneuvoa) eli korkeampi kuin määrä uusimmassa liikenteen kasvihuonekaasujen politiikkaskenaariossa (WAM, v. 2022) oli (noin 6000). Uudessa liikenteen perusennusteessa (WEM, v. 2023) ajoneuvojen määrä on huomattavasti pienempi (kuva 19), noin 2200 kpl. Biometaani on useiden suomalaisten kuljetusyritysten käyttämä kilpailukykyinen vaihtoehtoinen käyttövoima ja on tarkoituksenmukaista tavoitella sen käytön perusennustetta korkeampaa kasvua raskaassa liikenteessä, yhteensä noin 5000 CBG- ja LBG-kuorma-autoon vuonna 2030.

Kuva 19. Kaasukäyttöisten kuorma-autojen kannan kehitys vuosina 2016–2023 sekä ennuste vuoteen 2035 (liikennekäytössä olevat ajoneuvot: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, WEM-ennuste: Teknologian tutkimuskeskus VTT). Suomessa on yhteensä noin 90 000 kuorma-autoa.

3.4.2 Metaanin tankkausinfra

Suomessa oli joulukuussa 2023 yhteensä 82 paineistetun kaasun (CBG ja CNG) tankkausasemaa, joista 38 jakeli ainoastaan biokaasua, ja 18 nesteytetyn bio- ja maakaasun (LBG ja LNG) tankkausasemaa. Määrät ovat kasvaneet edellisestä tarkastelusta elokuussa 2022, jolloin asemia oli 73 (paineistettu kaasu) ja 14 kpl (nesteytetty

kaasu). Avoimessa käytössä olevien asemien lisäksi Suomessa on kaksi jakeluasemaa, joiden käyttö edellyttää rekisteröitymistä tai tiettyä tankkauskorttia. Paineistettua kaasua käyttävät sekä kevyet että osa raskaammasta kalustosta (kuorma-autot ilman perävaunua). Nesteytetyn kaasun asemia käyttää vain raskas kalusto. Kaasun jakelijoita on joitakin kymmeniä ja lähes kaikki jakeluasemat sijaitsevat TEN-T-tieverkon varrella.

Jakeluinfra-asetuksen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että TEN-T-ydinverkolla on 31.12.2024 saakka *asianmukainen määrä yleisesti saatavilla olevia nesteytetyn metaanin tankkauspisteitä* kaasukäyttöisen raskaan liikenteen tarpeeseen. Määritelmä huomioi myös elinkaaripäästöiltään ympäristöystävällisen biokaasun.

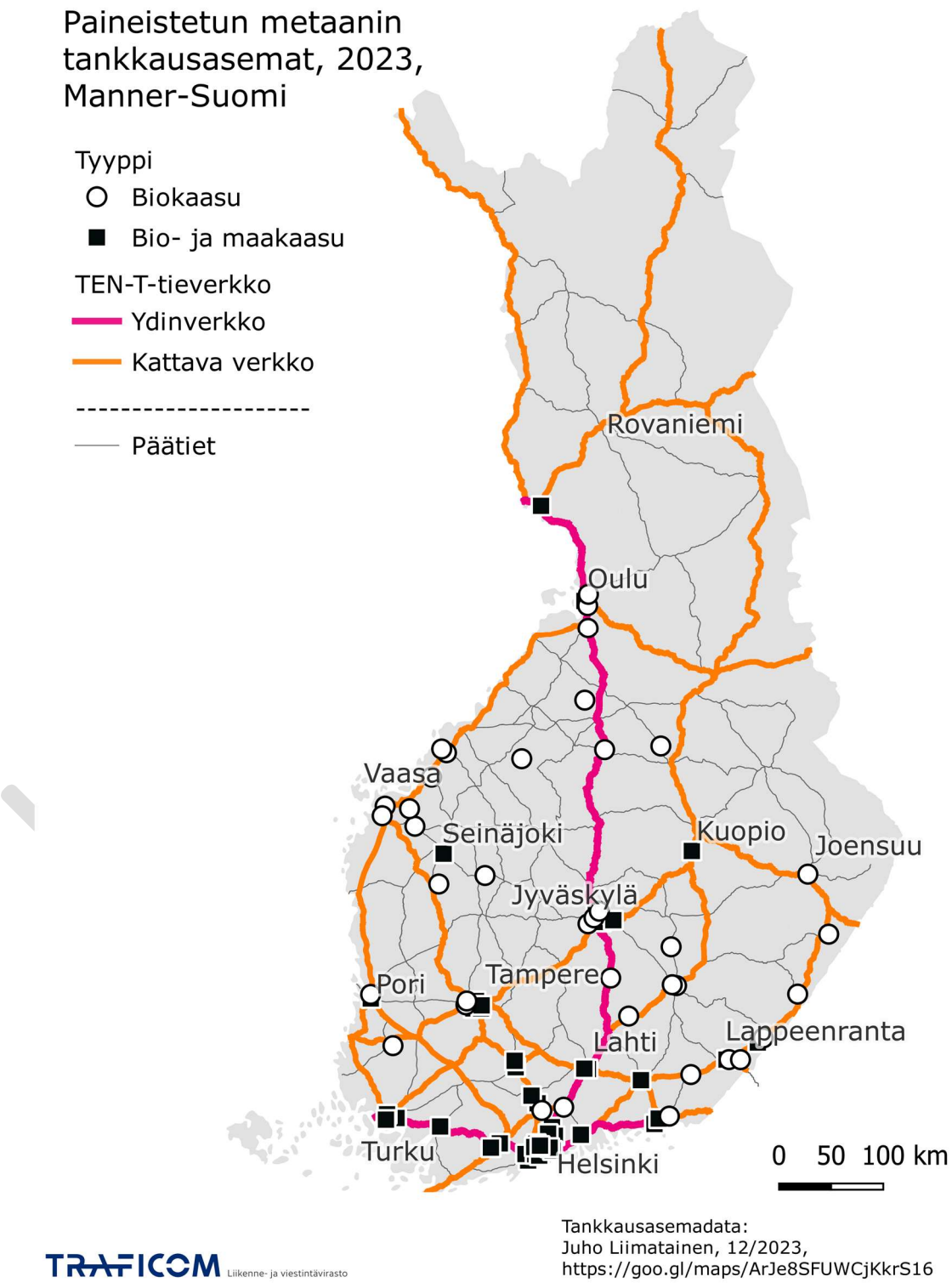
Nesteytetyn metaanin tankkauspisteiden asianmukaista määrää Suomessa voidaan suuntaa-antavasti arvioida suhteessa metaanikäyttöisten ajoneuvojen määriin. Yhden nesteytetyn metaanin tankkauspisteen arvioidaan voivan palvella noin 50 ajoneuvoa päivässä. Mikäli vuonna 2030 liikenteessä olisi 5000 kaasurekkaa ja näistä yli puolet, noin 3000, käyttäisi nesteytettyä kaasua, tarvittaisiin nesteytetyn kaasun tankkauspisteitä yhteensä noin 60 kappaletta. Näiden asemamäärien saavuttaminen näyttää nykykehityksen valossa mahdolliselta, sillä nykyisten asemien lisäksi tällä hetkellä tiedossa on kymmenkunta uutta hanketta ja lisäksi useita epävarmempia hankkeita. Vuoden 2024 aikana avautuvia asemia on julkistettu (Gasum) mm. Raumalle ja Rovaniemelle.

Paineistetun kaasun osalta noin 100 aseman vuonna 2025 on aiemmin arvioitu kattamaan suurimpien kaupunkiseutujen tarpeet. Asemien määrä vuoden 2023 on jo melko lähellä tätä. Pidemmällä aikavälillä asemamäärän kehityksen tulisi vastata kuorma-autojen paineistetun metaanin kysynnän mahdolliseen kasvuun.

Suomessa nykyisellään käytössä olevat nesteytetyn metaanin tankkausasemat kattavat Suomen TEN-T-ydinverkon siten, ettei asemien väli ole missään yli 400 km. Tankkausasemia on myös jokaisen ydinverkon päätepisteen läheisyydessä.

Uusien asemien sijoittelussa tulisi huomioida raskaan liikenteen vilkkaimmat reitit ja nykyisen LNG/LBG-asemaverkoston katvealueet. Erityisesti asemia puuttuu Itä- ja Pohjois-Suomesta. Merkittävä osa raskaan liikenteen kalustosta ajaa jatkuvasti samoja tiettyjä reittejä, joiden välittömään läheisyyteen jakeluasemien on sijoituttava. Jos alueella on vain yksi LBG-asema, ja se on jonkin vian vuoksi poissa käytöstä, tilanne on haastava. Siksi rakentamisessa on pyrittävä siihen, että asemia olisi tärkeimpien kuljetusreittien varsilla samalla alueella useampia.

Kuva 20: Paineistetun kaasun (CNG, CBG) jakeluasemat Suomessa vuoden 2023 lopussa.
Kuva: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

Kuva 21: Nesteytetyn kaasun (LNG, LBG) jakeluasemat Suomessa vuoden 2023 lopussa. Kuva: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

2.5 Tieliikenteen jakeluinfraa koskevat kansalliset tavoitteet

Tavoite T1 (sähkö): Jokaista täyssähkökäyttöistä henkilö- ja pakettiautoa kohden on julkista latausta vähintään 3 kW:n antoteho ja hybridiajoneuvoa kohden vähintään 0,66 kW:n antoteho kunkin vuoden lopussa.

Perustelu: Jakeluinfra-asetus edellyttää, että yleisesti saatavilta olevilta latausasemilta on saatavilla kutakin rekisteröityä täyssähköistä henkilö- ja pakettiautoa kohti vähintään 1,3 kW:n kokonaisantoteho ja ladattavaa hybridiä kohti vähintään 0,8 kW:n kokonaisantoteho. Suomella on edellytykset asettaa myös jakeluinfra-asetuksesta tulevia minimivaatimuksia kunnianhimoisemmat tavoitteet.

Tavoitteen tarkoituksenmukaisuus tulee tarkistaa kohti 2020-luvun loppua tultaessa. Kun sähköautojen ja sähköpakettiautojen määrä kasvanut noin 15 prosenttiin henkilö- ja pakettiautokannasta, jakeluinfra-asetus mahdollistaa antotehotavoitteista luopumisen.

Tavoite T2 (sähkö): Vuonna 2030 henkilö- ja pakettiautoja palvelevia, yleisesti saatavilla olevia vähintään 150 kW:n suurteholatauspisteitä on koko maassa päätieverkolla 60 kilometrin säteellä.

Perustelu: Sähköisen liikenteen on oltava mahdollista kaikkialla Suomessa, minkä vuoksi on varmistettava toimiva julkinen latausinfra myös jakeluinfra-asetuksen vaatimusten kattaman TEN-T-tieverkon ulkopuolella. TEN-T-verkolla maksimietäisyys vuonna 2030 on 60 km.

Tavoite T3 (sähkö): Raskaan liikenteen yleisesti saatavilla oleva latausinfra kehittyy Suomessa niin, että vuoden 2030 lopussa TEN-T ydin- ja kattava verkko on katettu jakeluinfra-asetuksen etäisyysvaatimukset ja vähimmäistehot täyttävällä infralla ja että asetuksen välitavoitteet vuosina 2025 ja 2027 toteutuvat.

Perustelu: Jakeluinfra-asetuksen velvoitteiden saavuttaminen edellyttää merkittävää lisärakentamista. Jos raskaan liikenteen sähköajoneuvojen lukumäärät lähtevät ennakoitua nopeampaan kasvuun, jakeluinfratavoitteita tulee tarkistaa. Asetuksen vaatimukset on kuvattu tarkemmin liitteessä.

Tavoite T4 (sähkö): Raskaan liikenteen julkinen latausinfra kehittyy palvelemaan sähköistyvän raskaan liikenteen tarpeita huomioiden kuljetusten reitit, kuljettajien tauot sekä palvelujen tarpeet.

Perustelu: Jakeluinfra-asetuksen minimivelvoitteet eivät vilkkaimmin liikennöidyillä alueilla välttämättä täytä raskaan sähköisen liikenteen tarpeita. Kaupunkiseuduilla lataustarpeita on useita erilaisia, eikä yksi piste laajalla seudulla vastaa sujuvan liikenteen tarpeisiin. Lisäksi toimintavarmuuden varmistamiseksi latausmahdollisuuksia tarvitaan kohtuullisten välimatkojen päähän. Palvelutarpeiden tyydyttäminen on luontevaa sijoittaa latauksen yhteyteen mm. siksi, että se mahdollistaa latauksen vaatiman odotusajan hyödyntämisen.

Tavoite T5 (sähkö): Rajoitetussa käytössä oleva latausinfra kehittyy niin henkilö- ja pakettiautojen kuin raskaan kaluston tarpeisiin vastaavasti ja mahdollistamaan myös hidasta latausta. Henkilö- ja pakettiautojen yleisesti saatavilla olevan hitaan yön yli latauksen saatavuus paranee. Henkilö- ja pakettiautojen teholtaan 50 kW latausinfra kehittyy asiointipaikoissa, joissa pysähdykset ovat tyypillisesti 1–2 tunnin mittaisia.

Perustelu: Sähköisen liikenteen sujuvuus edellyttää käyttötarkoituksesta ja sijainnista riippuen yhdistelmää yksityistä ja julkista latausinfraa. Hidas matalatehoisempi lataus on yksinkertaisempaa toteuttaa suljetussa infrassa yön yli latauksessa ja se auttaa hillitsemään kustannuksia ja tehonkulutuksen piikkejä. Rajoitetussa käytössä olevalle infralle ei aseteta numeerisia tavoitteita tilastoinnin puutteellisuuden ja siitä johtuvan seurannan vaikeuden vuoksi.

Julkinen 50 kW lataus on käyttäjien kannalta tarkoituksenmukaista siellä, missä autot seisovat maksimissaan muutamia tunteja, kuten liikuntapaikat, kaupalliset palvelut, virastot. Tällaisen sekä hitaamman julkisen yön yli latauksen totettamiseen voidaan löytää toimivia malleja kaupallisten toimijoiden kuntien ja infran rakentajien yhteistyöllä.

Tavoite T6 (vety): Yleisesti saatavilla oleva vedyn jakeluinfra kehittyy palvelemaan erityisesti raskaan liikenteen tarpeita eri puolilla Suomea. TEN-T ydinverkko on

katettu jakeluinfra-asetuksen etäisyys- ja kapasiteettivaatimukset täyttävällä tankkausinfralla. Jakeluinfra-asetuksen vuonna 2030 edellyttämästä infrasta on vuoden 2027 loppuun mennessä rakentunut 70 %.

Perustelu:

Raskaan kaluston ajoneuvoissa tarvitaan useita käyttövoimavaihtoehtoja. Varsinkaan pitkillä matkoilla erittäin raskaissa kuljetuksissa suora sähköistäminen ei ole tällä hetkellä vaihtoehto. Vety tarjoaa yhden mahdollisuuden vastata näihin kuljetustarpeisiin.

Jakeluinfra-asetuksen velvoitteiden saavuttaminen vedyn tankkausasemien osalta edellyttää merkittävää lisärakentamista. Jakeluinfra-asetus edellyttää myös ohjeellisen välitavoitteen asettamista vedyn jakeluinfralle vuodelle 2027. Tällä hetkellä suunniteltuja tukea saaneita infrahankkeita on Suomessa kahdeksan. Niiden toteutuessa vuoteen 2030 mennessä tarvittaisiin vielä neljä asemaa lisää asetuksen vaatimuksiin pääsemiseksi. Mikäli tukea saaneet hankkeet toteutuisivat seuraavien kolmen vuoden sisällä, ne kattaisivat noin 70 prosenttia tarvittavien asemien määrästä.

Mikäli ajoneuvokanta kehittyy odotettua nopeammin, on tankkausinfran tavoitteita tarkistettava.

Tavoite T7 (vety): Hiilettömillä lähteillä tuotetun vedyn osuus kaikesta liikenteessä käytetystä vedystä on 100 %.

Perustelu: Merkittäviin positiivisiin ympäristövaikutuksiin pääsemiseksi vedyn tulee olla päästötöntä. Samalla vähennetään riippuvuutta fossiilisesta tuontienergiasta.

Tavoite T8 (metaani): Suomessa on vähintään 30 nesteytetyn biometaanin (LBG) jakeluasemaa vuonna 2025, vähintään 60 LBG-asemaa vuonna 2030 ja määrä edelleen kasvaa ajoneuvokannan kasvun rinnalla vuoteen 2035 mennessä. Lisäksi Suomessa on vähintään 100 paineistetun biometaanin (CBG) jakeluasemaa vuonna 2025.

Perustelu: Biometaania käyttävien kuorma-autojen määrän tavoitellaan kasvavan noin 5000 ajoneuvoon vuoteen 2030 mennessä ja tästä suurin osa, noin 3000 kappaletta, olisi nesteytettyä metaania käyttäviä. Yhden aseman arvioidaan palvelevan noin 50 ajoneuvoa. Infran tulisi kehittyä etupainotteisesti ajoneuvokantaan nähden sujuvan

liikennöinnin mahdollistamiseksi. Paineistettua kaasua käyttäviä kuorma-autoja olisi noin 2000 kappaletta vuonna 2030.

Tavoite T9 (metaani): Metaanin jakeluasemia on saatavilla kohtuullisen välimatkan päässä toisistaan niin, että kuljetusten sujuvuus ei vaarannu jakeluasemien vikojen tai muiden toimintahäiriöiden vuoksi.

Perustelu: Jakeluaseman erilaiset vikatilat tai muu toimimattomuus paikoilla, joissa on vain yksi yksittäinen jakeluasema, voi aiheuttaa merkittäviä haasteita kuljetuksille.

Tavoite T10 (metaani): Uusiutuvan metaanin osuus kaikesta tieliikennekäytössä käytetystä metaanista pysyy lähellä sataa prosenttia myös tulevaisuudessa.

Perustelu: Merkittäviin positiivisiin ympäristövaikutuksiin pääsemiseksi metaanin tulee olla uusiutuvaa. Samalla vähennetään riippuvuutta fossiilisesta tuontienergiasta. Vuonna 2022 uusiutuvan metaanin osuus tieliikenteessä oli 98 %.

2.6 Toimenpiteet tieliikenteen jakeluinfran kehittämiseksi

2.6.1 Jakeluinfran kehittämisen tuet, sääntely ja muu politiikkaohjaus

Julkinen infra

Toimenpide T1 (sähkö, vety, metaani): Ohjataan käytettävissä olevaa kansallista infrastruktuurin rakentamistukea raskaan liikenteen yleisesti saatavilla oleville latauspisteille ja vedyn tankkausasemille jakeluinfra-asetuksen vaatimusten täyttämiseksi. Mahdollisuuksien mukaan tuetaan nesteytetyn metaanin tankkausasemaverkoston rakentumista. Hyödynnetään EU:n rahoitusmahdollisuudet

yleisesti saatavilla olevan sähkön latausinfran ja vedyn tankkausinfran rakentamiseksi.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Raskaan kaluston jakeluinfran markkinalähtöisen kehittymisen edellytykset ovat vielä heikot, sillä ajoneuvoja on vasta vähän liikenteessä. Henkilöautojen sähkölatausinfran kaupallisen syntymisen edellytykset ovat paremmat, erityisesti vilkkaimmin liikennöidyillä alueilla.

Toukokuussa 2024 julkaistiin sähkön latausinfratukien vaikuttavuutta arvioineen hankkeen loppuraportti[28]. Julkisen latausinfran tuella valmistuneita hankkeita ei ollut riittävästi valmistunut tutkimuksen tekoaikaan, jotta kattavia päätelmiä tuen vaikuttavuudesta olisi voitu tehdä. Analyysin perusteella julkisen tehokkaan latausinfrastruktuurin saatavuudella valtaväylien varrella on positiivinen yhteys sähköautojen hankintaan. Raportissa painotetaan tuen vaikuttavuuden kannalta olennaista olevan, että tukea osoitetaan latauspisteisiin, joita ei rakentuisi ilman tukea.

Vuosina 2018–21 valtio tuki kaasun tankkausinfraa ja sähkön latausinfraa liikenteen infrastruktuurituella. Vuonna 2022 tukiohjelma ulotettiin vedyn tankkausinfraan. Vuoden 2024 talousarviossa on enintään 10 miljoonan euron valtuus ajoneuvojen suuritehoisten latauspisteiden (erityisesti raskaan liikenteen), nesteytetyn biokaasun tankkauspisteiden sekä uusiutuvan vedyn tankkauspisteiden investointihankkeille.

Käytössä olevan rahoituksen ollessa rajoitettua valtion tukea on tarkoituksenmukaista suunnata asetuksen velvoitteet täyttävän latausinfran, vedyn jakeluinfran ja raskaan liikenteen tarpeisiin vastaavan metaanin jakeluinfran rakentumiseen. Metaanilla on keskeinen rooli raskaan liikenteen käyttövoimasiirtymän mahdollistajana, sillä se on teknologisesti heti valmis, hintakilpailukykyinen vaihtoehto. EU:n valtiontukisääntelyssä suhtaudutaan kuitenkin kielteisesti metaanin liikennekäytön tukemiseen, mikä on estänyt kansallisten jakeluinfratukien myöntämisen biometaanin jakeluasemille.

Vuosien 2024–25 aikana arvioidaan jakeluinfratuen uuden määrärahan osoittamisen mahdollisuudet huomioiden jo toteutuneet hankkeet, valtiontalouden asettamat reunaehdot sekä kansallisen energia- ja ilmastostrategian päästövähennysten kokonaisuus.

[28] Ferreira ym. Latausinfratukien vaikuttavuuden arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2024:14. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165604/VNTEAS_2024_14.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfrastruktuuriin on mahdollista saada tukea Euroopan laajuisen TEN-T-liikenneverkon toteuttamiseen kohdennetusta Verkkojen Eurooppa -välineen liikenneohjelmasta (Connecting Europe Facility, CEF) ja sen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfrastruktuurin AFIF-alaohjelmasta. CEF-tuki jaetaan lainan ja avustuksen yhdistelmänä, ja edellytyksenä on joko Euroopan investointipankin (EIB) tai kansallisen välittäjäorganisaation takaus tai laina tai vaihtoehtoisesti kaupallisen rahoituslaitoksen antama laina.

Ensimmäisen AFIF-ohjelman mukaisia hakukierroksia on vuoden 2023 loppuun mennessä järjestetty viisi. Rahoitusta infran rakentamiseen voivat hakea mm. jäsenvaltiot, yritykset, kunnat sekä muut relevantit toimijat. Toinen AFIF-ohjelmakausi on avautunut helmikuun lopussa 2024. Vuoden 2025 aikana on tulossa vielä kaksi AFIF-hakua. Pääasiallisina AFIF-tukikelpoisina käyttövoimina tulevat olemaan sähkö ja vety.

VASTUU: työ- ja elinkeinoministeriö, Energiavirasto, liikenne- ja viestintäministeriö, liikenne- ja viestintävirasto Traficom, jakeluinfraa rakentavat yritykset

Toimenpide T2 (sähkö): Selvitetään politiikkakeinot yleisesti saatavilla olevan henkilö- ja pakettiautojen latausinfran rakentumisen varmistamiseksi kaikkialle Suomeen, myös harvemmin liikennöidyille alueille, jonne infraa ei markkinaehtoisesti synny.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Lähtökohtana on, että infra rakentuu mahdollisimman pitkälle markkinalähtöisesti. Henkilöautoja palvelevan latausinfran osalta markkinalähtöisyyden näkymät ovat melko hyvät ja paranevat ajoneuvokannan kasvaessa. Kuitenkin harvemmin liikennöidyillä alueilla, joille infraa ei markkinaehtoisesti synny, on syytä tarkastella keinoja infran rakentumisen edistämiseksi.

Liikenteen infratuessa on aiemmin käytössä ollut etusijakuntamenettely infran synnyttämiseksi alueille, jossa infraa ei vielä ole. Energiaviraston kokemusten mukaan hankkeiden tällaisten hankkeiden toteutuvuus on kuitenkin ollut heikko. Siksi tulisi harkita uudenlaisia tuki-instrumentteja valtiontalouden sallimissa rajoissa sekä lainsäädännöllisten velvoitteiden asettamisen mahdollisuutta ja tarvetta.

VASTUU: liikenne- ja viestintäministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Toimenpide T3 (sähkö, vety, metaani): Huomioidaan vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran tarpeet alueidenkäyttöä koskevan lainsäädännön uudistustyössä, liikennejärjestelmäsuunnitelmissa sekä valtion ja suurimpien kaupunkiseutujen välisissä maankäytön, asumisen ja liikenteen MAL-sopimuksissa. Mahdollistetaan vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran syntyminen raskaan liikenteen taukopaikoille. Pidetään jakeluinfra-asioita esillä alueidenkäyttöä koskevassa yhteistyössä.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Erityisesti raskaan liikenteen latauskentät vaativat merkittäviä maankäytöllisiä varauksia ja kilpailevat vilkkaimmin liikennöidyillä seuduilla muun maankäytön kanssa, minkä vuoksi ne on otettava soveltuvin osin kiinteäksi osaksi seudullista ja maakunnallista liikennejärjestelmän ja alueidenkäytön suunnittelua. Metaanin ja vedyn tankkausasemien riittävät suojaetäisyydet edellyttävät myös huomiointia.

Maanomistaja, jonka päätöksiä jakeluinfran rakentuminen edellyttää, voi olla niin valtio, kunta kuin yksityinenkin taho. Lataus- ja tankkausasemien lopulliset sijaintipaikat ja käytettävät alueet ratkaistaan kaavoituksessa, mutta liikennejärjestelmän suunnittelulla on keskeinen rooli sopivien paikkojen tunnistamisessa.

Raskaan liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran kehittäminen tulee kytkeä raskaan liikenteen taukopaikkaverkoston kehittämiseen. Taukopaikkaverkoston ja jakeluinfran yhdistämisellä on saavutettavissa synergiaetuja käyttäjille, mutta samalla se myös mahdollistaa maankäytön tehostamisen.

VASTUU: kunnat, maakuntien liitot, ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, Väylävirasto, ELY-keskukset

Toimenpide T4 (sähkö): Mahdollistetaan suunnittelun ja luvituksen kautta julkisen latauksen tarjoamista paikoissa, jossa autot seisovat useampia tunteja tai yli yön: esimerkiksi virastot, liikuntapaikat, kaupat, liityntäpysäköinnit, kadunvarret.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Sähköautoilun sujuvuuden edistämiseksi jakeluinfraa tulisi rakentua paikkoihin, joissa autot joka tapauksessa seisovat asiointi- tai muista syistä pidemmän aikaa. Hitaan latauksen pitäminen vaihtoehtoina suunnittelussa edistäisi sähköverkon kysyntäpiikkien ja latauksen kulujen hillintää.

VASTUU: Väylävirasto ja ELY-keskukset (valtion väyläverkolla), kunnat, hyvinvointialueet, julkiset ja yksityiset palveluntarjoajat

Toimenpide T5 (sähkö): Sisällytetään sähkö uusiutuvan polttoaineen jakeluvelvoitteeseen.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

EU:n uusiutuvan energian direktiivi edellyttää julkisen latauksen sähkön sisällyttämistä jakeluvelvoitteeseen latausmahdollisuuksien kehittymisen vauhdittamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa toimeenpanevan kansallisen lainsäädännön valmistelusta.

Kustannuksiltaan edullisempi sähkö todennäköisesti korvaa biopolttoainetta jakeluvelvoitteen täyttämisessä, millä alentaa liikenteen kustannuksia, mutta ei saa aikaan lisäsisiä päästövähennyksiä, jollei jakeluvelvoitetta vastaavasti nosteta.

VASTUU: työ- ja elinkeinoministeriö

Toimenpide T6 (vety): Selvitetään vedyn tankkausasemien kemikaaliturvallisuuslain mukaisen luvituksen ja valvonnan keskittämistä yhdelle valtakunnalliselle toimijalle (Tukes).

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Metaanikaasun tankkausasemista ja niiden turvallisuusnäkökohdista säädetään valtioneuvoston asetuksessa maakaasun käsittelyn turvallisuudesta 551/2009 (maakaasuasetus). Erillistä vedyn jakelua koskevaa asetusta ei tällä erää ole, vaan vetyasemiin sovelletaan vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin lainsäädäntöä (390/2005, 685/2015, 856/2012). Vedyn tankkausaseman luvittaja riippuu varastoitavan vedyn määrästä (685/2015). Alle 2 000 kilon jakeluasemien kohdalla luvan myöntää pelastuslaitos, ja 2 000 ja yli 2 000 kilon asemien kohdalla Tukes. Lisäksi mittauslaitelaissa (707/2011) säädetään velvoitteita kaasun mittauslaitteille ja –menetelmille.

Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt vedyn turvallisuushankkeen, jossa selvitetään kemikaaliturvallisuuslainsäädännön muutostarpeita, ml. mahdolliset muutokset valvontaviranomaiseen.

VASTUU: työ- ja elinkeinoministeriö

Yksityinen infra

Toimenpide T7 (sähkö): Selvitetään asunto-osakeyhtiölain muutostarpeet kotilatausinfran rakentumisen edistämiseksi.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) muutoksella 3.3.2023 on mahdollistettu päättäminen yhtiökokouksen enemmistöllä (ilman osakkeenomistajien yksimielisyyttä) mm. uudistuksista, joilla kiinteistön tai rakennuksen käytön kestävyyttä muuten merkittävästi parannetaan uusrakentamista vastaavasti, mikäli osakkeenomistajan maksuvelvollisuus ei muodostu kohtuuttoman ankaraksi. Tällainen uudistus voi olla esimerkiksi latauspistevalmiuden asentaminen.

Latauspisteiden toteuttamisesta taloyhtiöissä voidaan päättää usealla eri tavalla: osakkaan muutostyönä, osakasvähemmistön hankkeena tai yhtiön hankkeena ja ne voivat koskea monenlaisia autopaikkoja: yhtiön hallinnassa olevia, osakkaan hallinnassa olevia tai osittain yhtiön ja osittain osakkaan hallinnassa olevia paikkoja.

Asunto-osakeyhtiöitä koskevan lainsäädännön edelleen uudistamisen yhteydessä tulee arvioitavaksi, onko lakia tarpeen selkeyttää lataushankkeiden toteuttamisen helpottamiseksi.

VASTUU: oikeusministeriö

Toimenpide T8 (sähkö): Selvitetään yksityisen latausinfran tuen uudelleen käynnistämisen mahdollisuudet.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Kotilatausinfralla on keskeinen rooli sähköautoilun yleistymisessä. Olemassa oleviin taloyhtiöihin, joissa latausvalmiutta tai latauslaitteita ei ole, on saanut Asumisen kehittämisrahasto ARA:n tukea vuodesta 2018 alkaen. Rahoitus päättyi vuonna 2023. Tuen kohteena ovat olleet taloyhtiöt ja muut asuinrakennuksen omistavat yhteisöt. 2022–23 tukea sai myös työpaikkalataukseen.

Tuesta on valmistunut toukokuussa 2024 arviointi[29], jonka mukaan tuki on aikaistanut lataushankkeiden toteutumista taloyhtiöissä ja vauhdittanut sähköautojen yleistymistä. Tuen avulla aikaansaatujen päästövähennysten hinnaksi arvioitiin 370–520 euroa per hiilidioksiditonni (arvioitu aikaansaatu päästövähennys suhteutettuna tuen kustannukseen valtiontaloudelle).

Vuosien 2024–25 aikana arvioidaan uuden määrärahan osoittamisen mahdollisuudet valtiontalouden asettamat reunaehdot sekä kansallisen energia- ja ilmastostrategian päästövähennysten kokonaisuus huomioiden.

Vastuu: ympäristöministeriö

2.6.2 Ajoneuvokannan uusiutumisen tuet, sääntely ja muu politiikkaohjaus

Toimenpide T9 (sähkö, vety, metaani): Tuetaan vaihtoehtoisia käyttövoimia käyttävien paketti- ja kuorma-autojen hankintaa ja selvitetään tuen jatkamisen mahdollisuudet.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Sähkö- ja vetykäyttöisten paketti- ja kuorma-autojen markkinoille tulo on alkuvaiheessa. Kaasukäyttöisten ajoneuvojen teknologia vastaa jo hyvin markkinoiden tarpeeseen.

[29] Ferreira ym. Latausinfratukien vaikuttavuuden arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2024:14. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165604/VNTEAS_2024_14.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vuonna 2022 Suomessa otettiin käyttöön uusi kaasu- ja sähkökäyttöisten pakettiautojen hankintatuki. Tuki on laajennettu vetykäyttöisiin ajoneuvoihin vuoden 2024 alusta. Rahoitusta on osoitettu tähän tarkoitukseen 6 miljoonaa euroa. Jäljellä olevan rahoituksen on arvioitu riittävän vuoden 2024 loppuun asti, jolloin tuen hakuaika päättyy.

Suomessa on vuodesta 2020 ollut käytössä kaasukuorma-autojen hankintatuki ja vuodesta 2022 sähkökäyttöisten kuorma-autojen hankintatuki. Tuki on laajennettu vetykäyttöisiin ajoneuvoihin vuoden 2024 alusta. Yhteensä rahoitusta on ollut käytössä 7 miljoonaa euroa. Jäljellä olevan rahoituksen on arvioitu riittävän vuoden 2024 vuoden 2024 loppuun asti, jolloin tuen hakuaika päättyy.

Raskaan kaluston hankintatuet ovat markkinan kehittymisen näkökulmasta edelleen perusteltuja. Siirtymä sähköön ja metaaniin mahdollistaa myös kuljetusyrityksille säästöjä käyttökustannuksissa. Vaihtoehtoisia käyttövoimia käyttävien ajoneuvojen kannan kasvu on edellytys lataus- ja tankkausliiketoiminnan markkinaehtoiselle toiminnalle. Vuosien 2024–25 aikana arvioidaan uuden määrärahan osoittamisen mahdollisuudet valtiontalouden asettamat reunaehdot sekä kansallisen energia- ja ilmastostrategian päästövähennysten kokonaisuus huomioiden.

VASTUU: liikenne- ja viestintäministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Toimenpide T10 (sähkö, vety, metaani): Hyödynnetään Euroopan investointirahaston lainojen valtiontakausmekanismit vaihtoehtoisia käyttövoimia käyttävän kaluston hankinnoissa.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Valtioneuvosto hyväksyi syksyn 2022 budjettineuvotteluissa Suomen osallistumisen Euroopan investointirahaston (EIR) ns. InvestEU-takausohjelmaan. Lainat takauksineen hoidetaan suoraan rahoituslaitosten kautta.

VASTUU: Yritykset ja rahoituslaitokset

Toimenpide T11 (vety, metaani): Kehitetään liikenteen ympäristöperusteista vähäpäästöiset polttoaineet huomioivaa verotusta ottaen huomioon energiaverodirektiivissä, valtiontukisääntelyssä ja muussa EU-lainsäädännössä tapahtuvat muutokset.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

EU:n komissio antoi heinäkuussa 2021 ehdotuksen energiaverodirektiivin päivittämisestä. Komissio ehdottaa, että eri polttoaineiden verotasot perustuisivat jatkossa niiden energiasisältöön ja ympäristöominaisuuksiin. Samassa yhteydessä määriteltäisiin omat verotasonsa myös eri raaka-aineista tuotetulle vedylle. Jos energiaverodirektiivi hyväksytään sellaisena kuin komissio on sitä esittänyt, uusiutuvien polttoaineiden energiasisältöveroa voitaisiin merkittävästi keventää. Tällä voitaisiin parantaa esimerkiksi biometaanin ja vihreän vedyn käytön houkuttelevuutta erityisesti raskaassa kalustossa, missä polttoainekustannuksilla on suuri merkitys ajoneuvohankinnoille.

VASTUU: valtiovarainministeriö

Toimenpide T12 (sähkö, vety, metaani): Hyödynnetään EU-lainsäädännön keinot ajoneuvokannan uudistamiseksi. Toteutetaan ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista annetun lain väliarviointi ja toteutetaan arvion perusteella tarpeelliseksi katsotut toimet.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Euroopan unionissa on sovittu ja edistetään useita ajoneuvokannan siirtymää vaihtoehtoisiin käyttövoimiin edistävää aloitetta. Näitä ovat hiilidioksidiraja-arvot henkilö- ja pakettiautoille sekä raskaalle kalustolle, jotka tulevat keskeisellä tavalla muuttamaan ajoneuvojen tarjontaa.

Vähäpäästöisiä julkisia ajoneuvohankintoja puolestaan edistetään elokuussa 2021 voimaan tulleella lailla ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista. Laki perustuu EU-direktiiviin, jonka mukaan Suomen on varmistettava, että uusista paikallisliikenteen linja-autohankinnoista ensimmäisellä hankinta-ajanjaksolla (2.8.2021–2025) 41 prosenttia ja toisella hankinta-ajanjaksolla (2026–2030) 59 prosenttia on ympäristöystävällisiä. Kummankin jakson aikana puolet ympäristöystävällisistä linja-autoista tulee olla täyssähköbusseja, puolet taas muita vaihtoehtoisia käyttövoimia kuten kaasua, vetyä tai uusiutuvaa dieseliä hyödyntäviä ajoneuvoja.

Kuorma-autojen hankinnoista ensimmäisellä hankinta-ajanjaksolla 9 prosenttia ja toisella hankinta-ajanjaksolla 15 prosenttia on ympäristöystävällisiä. Puhtaaksi kuorma-autoksi luokitellaan vaihtoehtoisella polttoaineella eli biopolttoaineella, sähköllä, kaasulla tai vedyllä kulkeva auto.

Arviointia sääntelyn vaikutuksista, kuntien rahoitusperiaatteen toteutumisesta ja mahdollisista tarvittavista muutoksista tehdään hankinta-ajanjakson edistyessä. Vuoden

2023 kahdeksan ensimmäisen kuukauden aikana tehtiin yhteensä 117 hankintaa, mikä on huomattavasti enemmän kuin vuonna 2022, jolloin koko vuonna tehtiin yhteensä 80 hankintaa. Vuoteen 2022 verrattuna puhtaiden ajoneuvojen osuus on noussut. Henkilöautojen osalta ei vielä olla päästy valtakunnalliseen velvoiteosuuteen, mutta alin kunnille osoitettu velvoiteosuus (20 %) täyttyy jo.

Laissa tarkoitettu sääntelyn varsinainen väliarviointi on suunniteltu tehtävän loppukeväästä 2024 niin, että se valmistuu hyvissä ajoin ennen lain 17 §:ssä säädettyä määräaikaa vuoden 2024 lopussa. Arviointiin mennessä yhä useammalle toimijalle ehtii kertymään kokemusta lain kanssa toimimisesta ja kokemukset ovat monipuolisempia. Näin tilannearviota varten ja päätöksenteon tueksi saadaan enemmän ja mahdollisesti myös laadukkaampaa tietoa.

Kuljetuspalvelujen kasvihuonepäästöjen vertailtavuutta pyritään kehittämään Count-Emissions-aloitteella. Vertailtavuuden paraneminen auttaa siinä, että kuljetuspalveluja ostavat tahot pystyvät luotettavammin kilpailuttamaan kuljetuspalvelut päästöjen perusteella, mitä vastuullisuustavoitteiden saavuttaminen ja seuraaminen enenevissä määrin edellyttää.

VASTUU: liikenne- ja viestintäministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, auto- ja kuljetusala, kuljetuspalvelujen ostajat

2.6.3 Informaatio-ohjaus, tutkimus ja tiedonvaihto

Toimenpide T13 (sähkö): Selvitetään ja julkaistaan tiedot raskaan kaluston latauksen rakentamismahdollisuuksista maantieverkolla valtion hallinnassa olevilla alueilla.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Väylävirasto on vuonna 2022 julkaissut raskaan liikenteen taukopaikkaverkoston kehittämissuunnitelman yhtenä Liikenne 12 -suunnitelmaa toteuttavana toimenpiteenä. Selvityksessä keskityttiin raskaan liikenteen taukopaikkatarpeiden toteutumiseen TEN-T-verkolla ja maanteiden pääväylillä siltä osin kuin ne eivät sisälly TEN-T-verkkoon. Yhdeksi taukopaikoilla tarvittavista minimipalveluista tunnistettiin polttonesteiden, sähkön ja tulevaisuudessa myös vedyn jakelu.

Aiempaa raskaan liikenteen taukopaikkoihin liittyvää selvitystä täydennetään vuoden 2024 aikana niin, että valtion palvelualueiden (9 kpl) ja maanteiden levähdys- ja pysäköintialueille tunnistettaisiin otollisimmat paikat raskaan kaluston latauksen järjestämiselle infran rakentajien hyödynnettäväksi.

VASTUU: Väylävirasto yhteistyössä ELY-keskusten kanssa

Toimenpide T14 (sähkö): Vahvistetaan yhteistyötä sähkön siirtoverkkojen kehittämisessä niin, että suuritehoisen latausinfran rakentuminen on mahdollista jakeluinfra-asetuksen ja liikenteen tarpeiden vaatimassa aikataulussa.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Sähköverkkojen kapasiteetti ja mahdolliset vahvistustarpeet asettavat haasteita erityisesti raskaan liikenteen latauskenttien toteuttamisen aikatauluille ja kustannuksille. Latausasemien rakentamista suunniteltaessa tuleekin varautua mahdolliseen verkon vahvistamiseen kuluvaan aikaan. Latausinfran rakentajien ja sähköverkkoyhtiöiden yhteistyö varhaisessa suunnittelun vaiheessa on tärkeää.

Jakeluverkkoyhtiöt ovat myös alkaneet julkistaa kapasiteettikarttoja, joita voidaan hyödyntää infran suunnittelussa.

Myös verkkojen luvituksessa on tunnistettu sujuvoittamisen tarpeita. Maankäytöstä sopimiseen liittyvät käytänteet ja niitä määrittävä lainsäädäntö riippuu alueesta, jonka läpi johto kulkee – käytänteitä on lukuisia erilaisia johdon sijoitusoikeuden antajasta riippuen. Esimerkiksi yksityishenkilöiden tai kuntien alueilla ja toisaalta maanteiden, yksityisteiden tai ratojen alueilla sovelletaan eri lainsäädäntöä tai lainkohtia ja tämänmukaisesti myös sijoitusluvan käsittelyviranomainen vaihtelee.

VASTUU: Fingrid, paikalliset sähkön jakeluverkkoyhtiöt, verkkojen sijoitusluvista vastaavat viranomaiset, Energiateollisuus, latausinfran rakentajat

Toimenpide T15 (vety): Hyödynnetään vedynjakelun turvallisuusnäkökohtiin liittyvä Tukesin ohjeistus jakeluinfran rakentamisessa.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Tukes on 23.1.2024 julkaissut oppaan, jossa käsitellään vedyn tuotanto-, siirto- ja jakelumuotoja ja turvallisia ratkaisuja näiden toteuttamiseen.

VASTUU: jakeluinfran rakentajat, kunnat

Toimenpide T16 (sähkö, vety, metaani): Toteutetaan EU LIFE -ohjelman Ilmastoratkaisujen vauhdittaja (ACE) –hanke, joka pilotoi sähkö- ja kaasukäyttöisiä kuorma-autoja sekä jakeluinfrastruktuuria raskaan liikenteen kuljetusten energiatehokkuustoimien sekä puhtaiden käyttövoimien käyttöönottamiseksi.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Vuoden 2024 alussa käynnistyi EU LIFE -ohjelman (ACE) -hanke. Hankkeen painopiste on taakanjakosektorin haastavissa päästövähennystoimissa, mm. raskaassa liikenteessä. Raskaan liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä tavoittelevassa työkokonaisuudessa pilotoidaan sähkökäyttöisiä ja kaasukäyttöisiä kuorma-autoja sekä lataus- ja tankkausinfrastruktuuria. Samassa yhteydessä kehitetään palvelukonsepteja, vähäpäästöisen liikenteen ekosysteemin älykästä integrointia sähköverkkoon sekä energian paikallista tuotantoa ja varastointijärjestelmiä.

Kokeilussa toteutetaan yhteistyössä yritysten kanssa Naantalissa sijaitseva kokeilukohde, jossa näytetään käytännössä, miten sähköverkon tasapainoa tukeva lataus- ja tankkausinfrastruktuuri ja siihen liittyvät toiminnot ja palvelut voidaan toteuttaa kustannustehokkaasti vähäpäästöisen kuorma-autokannan kanssa. Lisäksi toteutetaan puutavarakuljetusten sähkörekkakokeilu arktisissa olosuhteissa Kemissä. Tarkoituksena hankkeessa on tuottaa tutkimustietoa ja yleistä tietämystä vaihtoehtoisten käyttövoimien käyttöönoton edistämiseksi raskaassa liikenteessä ja auttaa muun muassa kaluston omistajia, kuljetuspalvelujen tarjoajia, rahdinantajia ja energiayhtiöitä arvioimaan, mitkä vähähiiliset ratkaisut sopivat niille parhaiten ja edistävät vähäpäästöisiä investointeja.

VASTUU: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, liikenne- ja viestintäministeriö, kuljetusyrityksiä ja kuljetusten tilaajia

Toimenpide T17 (sähkö): Toteutetaan raskaan liikenteen sähköistämistä edistäviä hankkeita EU:n elpymis- ja palautumistukivälineellä toteutetulla sähköisen raskaan liikenteen valtionavustuksella sekä muilla käytössä olevilla rahoitusinstrumenteilla. Pilotoidaan sähköisen raskaan liikenteen latausta nopeuttavaa, vuonna 2025 valmistumassa olevaa megawattilatausstandardia ja edistetään latauskäytävien

rakentumista pitkän matkan kuljetuksille Suomessa EU Horisontti -puiteohjelman hankkeissa.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Suomessa käynnistettiin vuonna 2023 sähköisen raskaan liikenteen valtionavustus hankkeille, jotka edistävät sähköisen raskaan liikenteen kehittymistä. Avustuksen taustalla on Suomen kestävän kasvun ohjelma ja sitä on rahoitettu EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä. Tavoitteina ohjelman hankkeissa ovat raskaan liikenteen sähköistäminen ja päästövähennykset, uusien liiketoimintamahdollisuuksien luominen sähköisen liikenteen toimialalle, sekä tuottavuuskasvu EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen tavoitteiden mukaisesti. Jaettava raha oli yhteensä 4,9 milj. euroa, jolla alustavan tiedon mukaan (14.2.2024) on käynnistynyt tai käynnistymässä yhteensä 10 hanketta.

Business Finland (BF) myönsi helmikuussa 2024 Kempowerille 10 miljoonan euron rahoituksen raskaan liikenteen latausratkaisujen kehittämiseen. Rahoitus jakaantuu viidelle vuodelle. Lisäksi Business Finland on varautunut rahoittamaan 20 miljoonalla eurolla ohjelman ekosysteemikumppaneiden hankkeita. Heavy Electric Traffic Ecosystem (Hete) -ohjelmassa kehitetään pitkän matkan kuorma-autoliikenteeseen sopivaa latausteknikkaa ja sitä tukevaa ohjelmistoalustaa sekä latausinfrastruktuurin testausalustaa.

Sähköisen raskaan liikenteen pitkän matkan kuljetusten megawattitason lataamisen standardointi (Megawatt Charging System, MCS) on valmistumassa vuoden 2025 alkupuolella. MCS-lataus mahdollistaa pitkän matkan kuljetusten suorittamisen sähköisellä ajoneuvokalustolla nykyisten kuljettajan lepoaikasäännösten mukaisesti, ilman latauksesta aiheutuvia ylimääräisiä pysähdyksiä tai ylimääräistä aikaa lataukselle. On odotettavissa, että MCS-ajoneuvokalustoa tulee olemaan saatavilla jo vuoden 2025 alkupuolelta lähtien.

MCS-lataus vaatii pääkuljetusreittien varrelle megawattitason lataukseen kykenevää infrastruktuuria. Yksi latauspiste vaatii minimissään 1 MW tehon, ja suurempien latauskenttien tapauksessa sähköliittymien useiden megawattien suuruiset liityntätehot voivat johtaa sähköliittymien pitkiin toimitusaikoihin ja mahdollisiin jakeluverkkojen vahvistamisen tai akkupuskuroinnin tarpeisiin. Jotta voidaan varmistaa oikeat toimenpiteet uuden teknologian skaalausvaiheessa, tarvitaan pilotointia.

Vuoden 2023 alussa käynnistyi Horisontti EU-puiteohjelman hanke ESCALATE, jossa Suomesta on mukana Teknologian tutkimuskeskus Teknologian tutkimuskeskus VTT ja useita yrityksiä. Hankkeessa pilotoidaan vuodesta 2025 alkaen MCS-latausta ensimmäisen kerran Suomessa pitkällä kuljetusreitillä ja julkaistaan tutkimustietoa, jota

voidaan hyödyntää jatkossa MCS-latauskenttien suunnittelussa ja yhteensopivien ajoneuvojen operoinnissa.

Skaalausta ajatellen ESCALATE-hankkeelle on valmisteltu jatkohanketta, jossa keskitytään vähintään 4 latauspisteen MCS-latauskenttiin ja niiden avulla mahdollistettaviin latauskäytäviin. Suomessa pyritään edistämään latauskäytävän rakentumista esimerkiksi VT4 osalta.

VASTUU: hanketoimijat, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Business Finland

Toimenpide T18 (sähkö, vety, metaani): Toteutetaan kuntien ja valtion yhteinen jakeluinfran kehittämistä koskeva MAL-verkoston hanke parhaiden käytäntöjen jakamiseksi ja tiedonvaihtamiseksi ja hyödynnetään hankkeen opit jatkotyössä.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Tieliikenteen jakeluinfraohjelmaa (2023) laadittaessa tunnistettiin maankäyttö yhdeksi keskeisistä jakeluinfran kehittämisen mahdollistajaksi. Eri kunnilla on jakeluinfran edistämiseksi kokemusta ja hyväksi todettuja malleja, joiden jakaminen nähtiin hyödylliseksi. Muun muassa eri käyttäjäryhmien tarpeiden selvittämistä pidettiin tärkeänä.

MAL-verkoston ja Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin yhteistyönä on vuoden 2024 alussa käynnistetty hanke kuntien ja valtion yhteistyön edistämiseksi vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran kehittämisessä.

Hanke edistää kuntien, valtion ja elinkeinoelämän välistä parhaiden käytäntöjen ja tiedon jakamista ja hyödyntämistä jakeluinfran edistämiseksi. Hanke lopputuotoksena on mahdollisuus tuottaa kooste parhaista käytännöistä ja jakeluinfraohjelman valmistelussa osallistujien peräänkuuluttamaa ohjeistusta siitä, minkälaista infraa mihinkin paikkaan tulisi rakentaa. Hankkeen ja lopputuotoksen ensisijainen kohde- ja toimijaryhmä ovat kunnat.

VASTUU: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, MAL-verkosto, kunnat

Toimenpide T19 (sähkö, vety, metaani): Edistetään ajoneuvokannan uusiutumista viestinnän keinoin. Lisätään puhtaiden ajoneuvojen hankintoihin liittyvää neuvontaa. Edistetään tiedonvaihtoa hankintayksiköiden kesken.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista annetun lain velvoitteiden toteutuminen edellyttää myös hankintayksiköiden osaamisen lisäämistä ja neuvontapalvelujen saatavuuden parantamista. Koska hankintoja hoitavilla ihmisillä eri kunnissa, hyvinvointialueilla ja muissa hankintayksiköissä saattaa olla hyvinkin erilaiset koulutustaustat ja lähtötiedot esimerkiksi ajoneuvoteknologiasta, on varmistettava se, että hankintoihin on saatavilla myös ohjeita ja opastusta.Tietoa tulee olla muun muassa eri käyttövoimien päästövähennysvaikutuksista (WTW- ja TTW-päästöt), hinnoista ja energiatehokkuudesta (eli kulutuksesta). Samalla on varmistettava myös tiedonkulku eri hankintayksiköiden välillä, sillä tällä hetkellä käyttökokemukset esimerkiksi kaasukäyttöisistä ajoneuvoista vaikuttavat jäävän hyvin paikalliselle tasolle eivätkä parhaat käytännöt leviä maanlaajuisesti.

VASTUU: liikenne- ja viestintäministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, julkiset hankintayksiköt

2.7 Latausinfra ja energiajärjestelmän joustavuus

Sähköautojen katsotaan tulevaisuudessa muodostavan merkittävän sähkön varastointi- ja joustomahdollisuuden.[30]

Älylatauksessa akkuun siirrettävän sähkön määrä säätyy reaaliaikaisesti sähköisen tiedonsiirron kautta saadun tiedon perusteella. Älylataus tuo autoilijoille mahdollisuuksia säästää rahaa ja samalla tasapainottaa sähköjärjestelmää. Älylataus osaltaan mahdollistaa kysyntäjoustoa eli latauksen siirtämisen korkean kulutuksen ja hinnan tunneilta edullisempaan ajankohtaan tai latauksen muuttamisen hetkellisesti verkon tehotasapainon tarpeisiin.

Kaksisuuntaisella latauksella tarkoitetaan toimintoa, jossa sähkön virtauksen suunta voidaan kääntää vastakkaiseksi siten, että sähkö virtaa akusta takaisin verkkoon. Kaksisuuntaisella latauksella voidaan tasata verkon kuormitusta ja tuottaa uusia

[30] Työ-ja elinkeinoministeriö, Joustava ja asiakaskeskeinen sähköjärjestelmä – Älyverkkotyöryhmän loppuraportti (33/2018), http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-346-7, s.8, 15.

energia- ja latauspalveluita. Ajoittamalla latauksen oikein autoilija voi myös ansaita rahaa kaksisuuntaisella latauksella. Kun korvaus tietyillä hetkillä on riittävän suuri, insentiivi siirtää sähköä takaisin verkkoon kasvaa.

Kaksisuuntaisen latauksen markkinat ovat vasta käynnistymässä. Tähän mennessä suurimmat haasteet markkinoiden laajamittaiselle kehittymiselle ovat olleet kaksisuuntaista latausta tukevien ajoneuvojen suppea mallivalikoima ja kaksisuuntaisen latauksen standardoinnin puute. Kaksisuuntaisten latauslaitteiden hinnat ovat vastaavia tavanomaisia latauslaitteita korkeampia.

Ensimmäisessä vaiheessa verkon tasapainottaminen toteutuu todennäköisesti älylatauksen osalta käyttäjien kulutushuippujen rajaamisella ja kysynnän siirtämisellä halvemman sähkön tunteihin. Myöhemmässä vaiheessa verkon taajuuden säätöön voitaisiin osallistua ulkopuolisten palveluntarjoajien sovellusten ja sähkön takaisin syöttämisen eli kaksisuuntaisen latauksen avulla ja tulevaisuudessa jopa tuhansia ajoneuvoja yhdistävien virtuaalivoimaloiden kautta.

Kaksisuuntaisen latauksen yleistymistä on markkinoiden käynnistämisvaiheessa hankalaa arvioida. Pidempiaikaisen latauksen eli kotilatauksen tai työpaikkalatauksen lisäksi esimerkiksi raskaan kaluston varikkolataus ja kadunvarsilataus ovat mahdollisia tulevaisuuden kohteita kaksisuuntaiselle lataukselle.

Kaksisuuntainen lataukseen liittyy huolia akun kestävyydestä. Verkkoon palautetaan todennäköisesti energiaa varsin matalilla, maksimissaan 22 kW:n tehoilla, eikä akkua tarvitse kokonaan tyhjentää, mikä pidentää akun käyttöikää. Tällöin kaksisuuntaisen latauksen vaikutukset akun kestävyyteen jäävät todennäköisesti melko pieniksi. Pieniin purkutehoihin liittyvät matalat purkusyklit lisäävät tutkimusten (mm. VTT) mukaan täyttä sykliä vastaavien syklien saantoa litiumionipohjisesta akusta eli matalien syklien käyttäminen lisää akusta läpi saatavaa energiamäärää.

VTT on arvioinut kaksisuuntaisen latauksen yleistymisen potentiaalia sähköverkkojen joustavuuden kasvattamisessa seuraavin oletuksin: teillämme liikkuisi vuonna 2030 850 000 sähkökäyttöistä ajoneuvoa ja niistä niistä arviolta 527 000 olisi täyssähköautoja. Täyssähköautoista saataisiin kaksisuuntaisen latauksen piiriin yhtä aikaa 150 000 autoa. Näillä oletuksilla voisi kaksisuuntaisen latauksen joustokapasiteetti vuonna 2030 vastata yhtä Olkiluoto 3:n voimalaitosyksikön tehoa (1600 MW). Joustopotentiaalin laskennassa on käytetty 11 kW lataustehoa.

Suomessa kehitetään sekä älykkään että kaksisuuntaisen latauksen ratkaisuja. Suomen vahvuuksiksi sähköverkon tasapainottamista kokevien teknologioiden edelläkävijänä on teknologiaosaamisen lisäksi tunnistettu kantaverkkoyhtiön rooli reservimarkkinajohtajana ja sähkön kulutukseen perustuvien pörssisähkösopimusten käyttö.

Kantaverkkoyhtiö Fingrid on kehittänyt sähkön reservimarkkinoita viime vuosina pienempien minimitarjouskokojen mahdollistamiseksi. Pienempiin tarjoukokoihin ajaa myös eurooppalaisten tai pohjoismaisten markkinapaikkojen käyttöönotto. Fingrid on myös mahdollistanut aggregointia reservimarkkinoilla: minimitarjouskoon täyttävän reservikohteen voi koostaa 1 MW tehon alittavista kohteista, kuten sähköautoista.

2.8 Jakeluinfran käyttäjäystävällisyys ja esteettömyys

Latauksen maksujärjestelmien monimutkaisuus on yksi eniten tyytymättömyyttä herättävistä asioista sähköautoiluun liittyvissä kyselyissä. Autoalan Tiedotuskeskuksen vuonna 2020 teettämästä ladattavien autojen käyttötutkimuksen vastaajista yli 40 prosenttia oli melko tai erittäin tyytymättömiä lataamisen maksujärjestelmiin julkisilla latauspaikoilla. Ajoneuvojen hankintatukiin liittyvästä, vuonna 2023 julkaistusta Traficomin selvityksestä saatiin samansuuntaisia tuloksia. Täyssähköauton ajalla 2018–2022 ensirekisteröineille henkilöille kohdennettuun kyselyyn vastanneet olivat tyytyväisiä sähköautoon ja sen toimintaan, ja negatiivisia kokemuksia heillä oli pääosin vain julkisissa latauspaikoissa asioimisesta. Lataukseen tarvittavien sovellusten suuri määrä ja niiden käyttö koettiin hankalaksi, maksukäytännöt sekaviksi ja lataukseen käytetyn sähkön hinnan ilmoittamisen katsottiin olevan epäselvää.[31]

Kuluttaja-asiakkaiden ja ammattiliikenteen harjoittajien tarpeet ovat osin toisistaan poikkeavat. Korttimaksamisen tärkeys painottu erityisesti kuluttajapuolella.

Korttimaksamisen tarjoamiseen on Suomessa kannustettu valtion tukien myöntöperusteilla: liikenteen infratuessa suurteholataushankkeilla on ollut parempi mahdollisuus saada rahoitusta, jos hankkeeseen sisältyvällä latauspisteellä on mahdollista

[31] Täyssähkökäyttöisten henkilöautojen hankintatuen vaikuttavuus vuosina 2018-2022. Traficomin tutkimuksia ja selvityksiä 10/2023. https://traficom.fi/sites/default/files/media/publication/T%C3%A4yss%C3%A4hk%C3%B6k%C3%A4ytt%C3%B6isten%20henkil%C3%B6autojen%20hankintatuen%20vaikuttavuus%20vuosina%202018-2022.pdf

maksaa maksukortilla. EU:n jakeluinfra-asetuksen voimaantulo lisää korttimaksumahdollisuuden tarjoamista latausasemilla. Myös vedyn tankkaukseen liittyy maksukorttivaatimuksia.

Maksukäytäntöjen lisäksi hinnan ilmoittamisen läpinäkyvyyttä pidetään tärkeänä. Selkeimpänä vaihtoehtona pidetään kilowattituntipohjaista hinnoittelua, johon myös EU:n jakeluinfra-asetus ohjaa.

Jakeluinfra-asetuksen soveltaminen tulee myös parantamaan uusien käyttövoimien jakeluinfraa koskevien sijainti- ja saatavuustietojen saatavuutta. Latauspisteen sijainnin ja tehon lisäksi muun muassa sen toimivuus on olennainen tieto autoilijoille. Liikenne- ja viestintäministeriössä on syyskuussa 2023 käynnistetty säädöshanke, jonka tarkoituksena on muun muassa täsmentää ja täydentää jakeluinfra-asetuksen datan toimittamista koskevia vaatimuksia. Sääntelyn on tarkoitus tulla voimaan viimeistään 1.1.2025.

Käyttäjäystävällisyyden lisäksi uusien käyttövoimien jakeluinfrastruktuurin tulisi olla esteetöntä ja saavutettavaa kaikille käyttäjille, myös ikäihmisille sekä liikuntarajoitteisille ja vammaisille henkilöille. EU:n jakeluinfra-asetuksessa ei velvoiteta lataus- ja tankkauspisteiden ylläpitäjiä suunnittelemaan ja rakentamaan pisteitä esteettömiksi, mutta edellä mainittuihin vaatimuksiin, jotka koskevat lataus- ja tankkauspisteistä saatavilla olevaa tietoa, kuuluu muun muassa vammaisille henkilöille tarkoitettujen pysäköintipaikkojen lukumäärä. Lisäksi jakeluinfra-asetuksen johdanto-osassa tuodaan esiin seikkoja, jotka olisi hyvä ottaa huomioon lataus- ja tankkauspisteiden esteettömyyden varmistamiseksi: pysäköintipaikan ympärille tulisi järjestää riittävästi tilaa, eikä latausasemaa tulisi asentaa korotetulle tasolle. Latausaseman painikkeet tai näyttöruudut tulisi olla sellaisella korkeudella, että niitä voi käyttää myös pyörätuolissa istuen. Latauskaapelien ja tankkausletkujen tulisi olla niin kevyitä, että niitä on helppo käsitellä vähemmälläkin voimalla. Myös latausasemien käyttöliittymien olisi oltava esteettömiä.

Latauspistelain[32] mukaan uudisrakennuksen tai laajasti korjattavan muun kuin asuinrakennuksen yhteyteen rakennettavista sähköautojen latauspisteistä vähintään yksi on asennettava suurempaan pysäköintipaikkaan, joka vastaa mitoiltaan vähintään valtioneuvoston esteettömyysasetuksessa[33] annettuja mittoja. Vaatimuksen perusteena

[32] Laki rakennusten varustamisesta sähköajoneuvojen latauspisteillä ja latauspistevalmiuksilla sekä automaatio- ja ohjausjärjestelmillä (733/2020). Lain 9 §:n 4 momentin mukaan lain 5 §:n 3 momentissa ja 6 §:n 3 momentissa tarkoitetuista latauspisteistä vähintään yhden kaikkien käytössä olevan latauspisteen tulee olla asennettuna pysäköintipaikkaan, joka on vähintään 3,6 metriä leveä ja vähintään 5,0 metriä pitkä.
[33] Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä (241/2017).

on, että myös liikkumis- ja toimimisesteisen henkilön tulee olla mahdollista käyttää lain mukaista latauspistettä.

Liikenne- ja viestintäministeriö marraskuussa 2023 julkaisema liikenteen esteettömyysvisio on osa valtakunnallisen 12-vuotisen liikennejärjestelmäsuunnitelman toimeenpanoa ja edistää YK:n vammaisyleissopimuksen toimeenpanoa Suomessa. Visio määrittelee, millaista kehitystä liikennejärjestelmän esteettömyydessä ja saavutettavuudessa tavoitellaan koko Suomessa. Liikenneinfrastruktuurin osalta yhtenä tavoitteena visiossa on, että esteettömän pysäköinnin ja sähköauton lataamisen tulisi olla mahdollista kaikissa kohteissa.

Ympäristöministeriön johdolla toiminut rakennetun ympäristön esteettömyyttä tarkastellut työryhmä antoi raporttinsa vuonna 2023. Esteettömyystyöryhmän raportissa esitetään ajankohtainen katsaus rakennetun ympäristön esteettömyyden nykytilasta, osoitetaan lainsäädäntötarpeita ja tehdään muita ehdotuksia. Raportin mukaan työryhmässä todettiin tarve ohjata nykyistä tarkemmin muun muassa sähköautojen esteettömiä latauspaikkoja. Esille nostetaan myös tarve kehittää käyttötarkoituskohtaisia esteettömyysoppaita. Mahdollisia yleisille alueille laadittavia ohjekortteja eri aiheista käsitellään ympäristöministeriön vuonna 2023 käynnistämän maankäyttö- ja rakennuslain sekä katujen ja muiden yleisten alueiden kunnossapitolain uudistuksessa.

LUONNOS

3 Rautatieliikenne

Rautatieliikenteen kasvihuonekaasupäästöjen osuus kotimaan liikenteen päästöistä Suomessa oli vuonna 2022 alle 1 % (noin 0,07 Mt CO_2). Nämä päästöt syntyvät dieselvetureiden polttoöljyn käytöstä. Ratojen sähköistys ja sähkövedolla liikennöiminen on yleisin tapa vähentää rautatieliikenteen kasvihuonekaasu- ja muita päästöjä. Sähkö syötetään sähköveturiin radan yläpuolisista ajojohtimista. Dieselveturit tankataan ratapihojen tankkauslaitteilla.

Väyläviraston keväällä 2024 julkaisemassa raideliikenteen käyttövoimaselvityksessä[34] on tarkasteltu raideliikenteen käyttövoimavaihtoehtoja Suomessa. Tätä selvitystä on hyödynnetty alla.

3.1 Ratojen sähköistäminen ja sähkövedon käyttö

Suomen valtion rataverkon pituus (vuonna 2022) oli 5 918 km. Noin 60 % Suomen rataverkosta on sähköistetty (kuva 22). Liikenteestä yli 90 % tapahtuu sähköistetyllä rataverkolla.

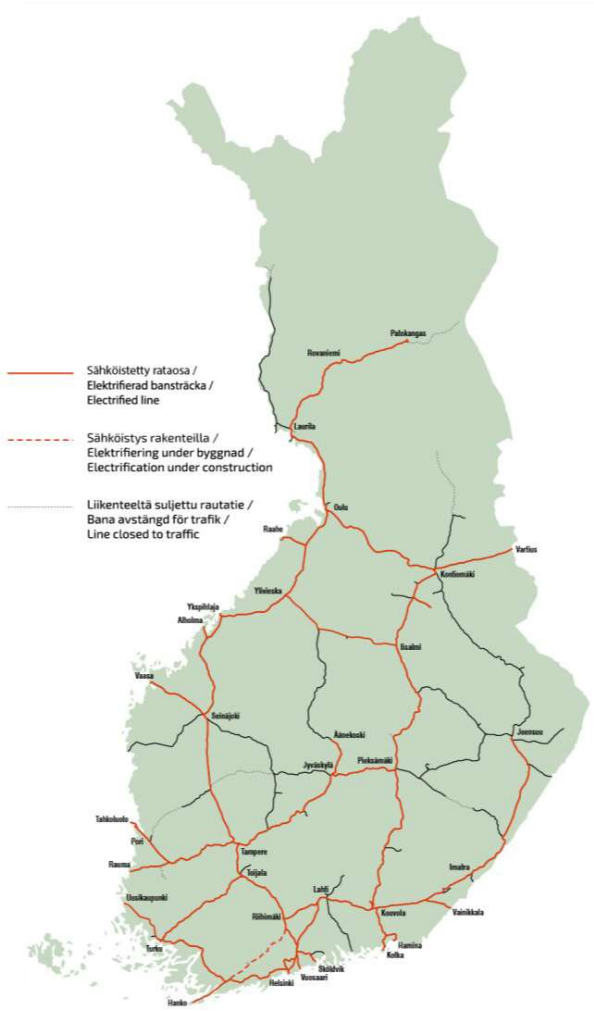
Käynnissä olevien sähköistystöiden valmistuttua Laurilan, Tornion ja Ruotsin Haaparannan välillä rataverkon TEN-T-ydinverkkoon kuuluva osuus on Suomessa kokonaan sähköistetty. Kattavasta TEN-T-verkosta on käynnissä olevien hankkeiden valmistuttua sähköistetty 92 %. Hyvinkää–Karjaa-rataosuuden sähköistyksen on tarkoitus valmistua vielä vuoden 2024 aikana. Sähköistämättömiä kattavan verkon osuuksia ovat vähäliikenteinen yhteysväli Joensuu–Viinijärvi–Siilinjärvi sekä Säkäniemi–Niirala ja Imatra tavara–Imatra raja -yhteydet Suomen ja Venäjän väliselle rajalle.

Pääasiassa vähäliikenteisten rataosuuksien lisäksi sähköistämättä on esimerkiksi satamien ratapihoja tai raakapuun kuormauspaikkoja, joissa sähköistys ei tule kyseeseen ajolankojen estäessä muun toiminnan alueella.

Väylävirasto on selvittänyt ja selvittämässä useampia sähköistämisen kohteita. Toteutuspäätöksiä selvitetyistä hankkeista ei ole tehty.

[34] Raideliikenteen vaihtoehtoiset käyttövoimat. Väyläviraston julkaisuja 48/2024. https://www.doria.fi/handle/10024/189112

Kuva 22. Sähköistetty rataverkko Suomessa.

Matkustajaliikenne kulkee Suomessa pääosin (yli 95 %) sähkövedolla. Tavaraliikenteessä dieselvedon käyttö on yleisempää kuin matkustajaliikenteessä. Vuosien 2019–2023 aikana bruttotonnikilometreissä mitattuna kotimaan tavaraliikenteestä sähkövedolla on kaikkiaan liikennöity noin 84 %. Tavaraliikenteessä Venäjän liikenteen merkittävä väheneminen on vähentänyt tavaraliikenteen suoritetta, mutta samaan aikaan nostanut dieselvedon suhteellista osuutta. Aiemmasta Venäjän-tavaraliikenteestä suuri osa kulki sähkövedolla. Vuoden 2023 sähkövedon osuus oli tavaraliikenteessä alle 80 %.

Sähköistetyllä rataverkolla sähkövedon osuus tavaraliikenteessä on ollut vajaa 91 %. Dieselvedon käyttöön sähköistetyllä radalla voi vaikuttaa mm. rautatieyrityksen käytettävissä oleva kalusto, kuljetuksen lähtö- tai määränpään sähköistämättömyys sekä veturinvaihdolle sopivan paikan sijaitseminen eri paikassa kuin sähköistetyn ja sähköistämättömän rataosuuden raja. Veturinvaihtoon kuluu myös merkittävästi aikaa, minkä johdosta veturin vaihto lyhyttä matkaa varten ei välttämättä ole taloudellisesti järkevää. Dieselvedon käytössä on alueellisia eroja.

Sähköistetyillä radoilla erityisesti taajamien henkilöliikenteessä käytetään sähkömoottorijunia (ei erillistä veturia). Sähkövetureita puolestaan on kolmea eri mallia: Sr1, Sr2 ja Sr3. Kaikkia kolmea sähköveturityyppiä voidaan käyttää sekä henkilö- että tavaraliikenteessä. Sr1 ja Sr2 ovat pelkästään sähkövetureita, mutta Sr3:ssa on myös dieselkäyttöinen generaattori, joka on tarkoitettu erityisesti niin sanottuun viimeisen mailin käyttöön, eli esimerkiksi kuormauspaikkojen vaihtotöihin. Tämä veturityyppi mahdollistaa siis sähkövedon käytön sähköistetyillä osuuksilla ja lyhytaikaisen ajon dieselmoottorilla niillä osuuksilla, joissa sähköistystä ei ole, esimerkiksi lähtöpaikassa tai määränpäässä. Veturia ei ole tarkoitettu pidempään ajoon dieselvedolla.

Tällä hetkellä Suomessa käytössä olevat sähköveturit ovat yhtä Fenniaraililla käytössä olevaa veturia lukuun ottamatta VR:n käytössä. Molemmilla yhtiöillä on uusia Sr3-vetureita tilauksessa. North Rail Oy liikennöi ainoastaan dieselvetureilla. Lisäksi vaihtotöissä muun muassa ratapihoilla ja teollisuuslaitoksissa sekä kuormauspaikoilla, samoin kuin radanpitoon liittyvässä ylläpitotyössä käytetään pääosin dieselkäyttöistä kalustoa.

3.2 Rautatieliikenteen muut vaihtoehtoiset käyttövoimat

Rataverkon sähköistämisen ja sähkövetoon siirtymisen lisäksi fossiilisia polttoaineita voidaan junaliikenteessä korvata nestemäisillä uusiutuvilla polttoaineilla, akkusähköllä tai uusiutuvalla vedyllä.

Dieselkalustoa tulee Suomessa olemaan käytössä vielä vuosikymmeniä ja uutta dieselkalustoa tulee käyttöön vielä 2020-luvulla. Varsinkin uusimmissa dieselvetureissa on teknisesti mahdollista käyttää pelkästään biopohjaista ja tulevaisuudessa myös synteettistä **uusiutuvaa dieseliä**. Haasteeksi tulee uusiutuvan dieselin fossiilista rajoitetumpi saatavuus ja korkeampi hinta. Uusiutuvan polttoaineen jakeluvelvoitetta raideliikenteessä ei Suomessa ole, eikä sellaista ole suunnitteilla. Vapaaehtoisuuteen

perustuva järjestelmä kohtaa haasteita uusiutuvan dieselin korkeamman hinnan ja yksisäiliöisten tankkausasemien vuoksi. Teknisesti on myös mahdollista muuntaa uusimpien dieselvetureiden (Dr19) käyttövoima toiselle käyttövoimalle, mikä saattaa teknologioiden kehittyessä tulla kyseeseen vetureiden pitkän käyttöiän vuoksi.

Kalustovalmistajat kehittävät parhaillaan akkuteknologialla ja vedyllä toimivia ratkaisuja rautatieliikenteeseen. **Vety** on Euroopassa vielä pilotointivaiheessa. Yksi käytännön haasteista on veturiin mahtuva rajallinen vetymäärä. **Akkukäyttöisiä** junia on jo maailmalla käytössä. Maksimitoimintasäde Keski-Euroopan olosuhteissa lähiliikenteen yhteysväleillä on hieman reilu sata kilometriä, minkä jälkeen akku on ladattava.

Suomessa henkilöliikenne kulkee valtaosin sähkövedolla. Tarpeita uusiin ratkaisuihin voidaan nähdä ennemminkin tavaraliikenteessä. Lyhyen toimintasäteen vuoksi akkuteknologiaa voidaan hyödyntää tavaraliikenteessä parhaiten esimerkiksi vaihtotyöliikenteessä.

Sekä vedyn että akkukäyttöisten junien osalta myös riittävä jakeluinfran varmistaminen vaatisi investointeja ja ne olisi varmistettava ennen kaluston hankkimista. Akkusähköjunien osalta erillisen latausaseman lisäksi tulee kyseeseen lataaminen ajolangasta asemalla. Osittain sähköistetyillä rataosuuksilla akku voitaisiin ladata myös liikkeessä ajolangan alla.

3.3 Tavoitteet ja toimenpiteet rautatieliikenteessä

Jakeluinfra-asetus edellyttää tavoitteiden asettamista ja rahoitustarpeiden kartoittamista vety- tai akkutoimisten junien osalta niillä TEN-T-rataosuuksilla, joita ei voida sähköistää. Jakeluinfra-asetus edellyttää myös vaihtoehtoisten käyttövoimien teknologioiden kehityksen ja infrastruktuuritarpeiden arvioimista TEN-T-verkon ulkopuolisella rataverkolla, jota ei voida sähköistää.

Tavoite R1: Sähkövedon käytön osuus raideliikenteen suoritteesta kasvaa.

Toimenpide R1: Toteutetaan ratojen sähköistämishankkeita ja selvitetään uusia sähköistämisen mahdollisuuksia. Etsitään kustannustehokkaita ratkaisuja lyhyiden osuuksien sähköistämiseksi kuljetusketjujen alku- tai loppupäästä sellaisissa tilanteissa, joissa niiden sähköistämättömyys johtaa dieselvedon käyttöön koko kuljetusketjussa.

Tausta ja perustelu

Suomessa on parhaillaan käynnissä ratojen sähköistämishankkeita sekä selvityksiä uusista sähköistämishankkeista. Käynnissä olevien sähköistämishankkeiden valmistuttua Suomessa on 8 % TEN-T-rataosuuksista sähköistämättä. TEN-T verkon ulkopuolella on pääosin sähköistämättömiä raiteita.

Sähköistämättömät rataosuudet Suomen rataverkolla ovat harvaan liikennöityjä. Sähköistämiseen liittyvät selvitykset auttavat muodostamaan kuvaa siitä, missä sähköistäminen on tarkoituksenmukaista ja mitä – jakeluinfra-asetuksen sanoituksen mukaisesti – ei voida sähköistää esimerkiksi heikon kustannustehokkuuden vuoksi.

Päästövähennyksiä ja tehtyjen sähköistysinvestointien parempi käyttöaste saavutettaisiin, mikäli sähkövedon osuutta voitaisiin kasvattaa lähemmäksi sataa prosenttia jo sähköistetyillä radoilla.

VASTUU: liikenne- ja viestintäministeriö, Väylävirasto, teollisuuslaitokset, satamat

Tavoite R2: Otetaan uusia raideliikenteen käyttövoimia, kuten akkusähkö, käyttöön tehtävissä, missä se on taloudellisesti ja päästövähennysnäkökulmasta perusteltua.

Toimenpide R2: Seurataan akku- ja vetykäyttöisten junien teknologioiden ja saatavuuden kehittymistä. Tarkastellaan akkukäyttöisten junien käyttöönottoa vaihtoehtona siellä, missä ratojen sähköistäminen todetaan kustannustehottomaksi tai käytännön syistä mahdottomaksi ratkaisuksi.

Tausta ja perustelu

Akkukäyttöisten junien teknologia on jo melko pitkälle kehittynyttä ja muualla Euroopassa niitä on jonkin verran käytössä henkilöliikenteessä. Suomessa henkilöliikenne kulkee valtaosin sähkövedolla, joten akkukäyttöisiin juniin ei nähdä suurta tarvetta henkilöliikenteen puolella. Suomen olosuhteisiin akkumoottorijunia ei myöskään ole toistaiseksi tarjolla. Kalustovalmistajat aloittavat kehitystyön laajemmille markkinoille soveltuvasta kalustosta.

Tavaraliikenteessä akkukäyttöisten veturien luonteva käyttökohde voisi olla vaihtotyöliikenteessä, joka tehdään tällä hetkellä pääosin dieselvedolla. Pidemmille matkoille sopivia vetureita ei ole toistaiseksi tarjolla. Yksi käyttökohde akkukäyttöisille vetureille voisivat olla satamien vaihtotyöt. Satamissa sähköistystä estää ajolankojen haastava sovittaminen sataman muiden toimintojen, esimerkiksi konttikurottajien käytön kanssa. Akkusähköisten veturien lataaminen voisi tulla maasähkön, alusliikenteen ja mahdollisesti raskaan tieliikenteen kaluston lataamisen rinnalle ja lisätä satamien sähköliittymien vahvistamiseen tehtävien investointien hyödyntämistä.

Tässä vaiheessa akkukäyttöisille junille ei aseteta Suomessa numeerisia tavoitteita. Akkusähkön soveltuvuutta vaihtotöihin ja EU-rahoitusinstrumenttien käytön mahdollisuuksia kalustoon ja latausinfraan on tarpeen jatkossa selvittää. Joillakin rataosuuksilla voi sähköistystä selvitettäessä olla jatkossa järkevää verrata akkusähkön ja osittaisen sähköistämisen kustannustehokkuutta koko radan sähköistämiseen nähden.

Vetyä ei nähdä tällä hetkellä käyttövalmiina teknologiana Suomen rautatieliikenteeseen. Vetykäyttöisten junien edellyttämät investoinnit jakeluinfra mukaan luettuna olisivat myös suuria, tosin niihin on saatavilla tukea EU-rahoitusinstrumenteista. Vety on toistaiseksi myös dieseliä huomattavasti kalliimpi polttoaine. Vety nähdään mahdollisuutena Suomessa lähinnä yksittäisissä tapauksissa niillä pitkillä välimatkoilla, joissa dieseliä vielä käytetään. Tässä vaiheessa vetykäyttöisille junille ei ole edellytyksiä asettaa tavoitteita tai arvioida rahoitustarpeita.

VASTUU: liikenne- ja viestintäministeriö, Väylävirasto, rautatieyritykset

Toimenpide R3: Ratapihoja kehitettäessä varaudutaan vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluun.

Tausta ja perustelu

Käyttövoimasiirtymää voidaan myös edistää varautumalla vaihtoehtoisten polttoaineiden lataus- ja tankkausasemiin ratapihoja kehitettäessä. Esimerkiksi Tampereen henkilöratapihan kehittämishankkeen yhteydessä on varattu maa-alue vaihtoehtoisten polttoaineiden tankkauspisteelle ja kannen alle on myös suunniteltu sähköliitännät.

VASTUU: Väylävirasto

LUONNOS

4 Meri- ja sisävesiliikenne

Merikuljetusten osuus kaikista Suomen ulkomaankaupan tavarakuljetuksista on yli 95 %. Kaukana Euroopan päämarkkina-alueesta sijaitsevalle Suomelle ja sen vientiteollisuudelle laivaliikenteen päästöjen vähentämisen ja kestäviin vaihtoehtoisiin polttoaineisiin siirtymisen aiheuttamat lisäkustannukset voivat olla merkittävät. Haasteena on löytää tasapainoisia ratkaisuja toisaalta haitallisia ympäristövaikutuksia vähentävien politiikkatoimien, ja toisaalta niistä merenkulkuelinkeinolle ja yhteiskunnalle aiheutuvien taloudellisten vaikutusten välillä.

Useita vaihtoehtoisia polttoaineita tutkitaan ja kehitetään parhaillaan alusliikenteen käyttöön. Kysymys on uusien arvoketjujen luomisesta ja kehityksestä, ei vain tiettyjen vaihtoehtoisten polttoaineiden käyttöönotosta. Joidenkin uusien polttoaineiden osalta laajamittaiseen kaupalliseen käyttöön on vielä matkaa.

Itämeren alueella vesiliikenteen energianlähteinä käytetään lähitulevaisuudessa todennäköisesti etenkin bio- ja synteettisiä polttoaineita, vetyä tai sähköä. Vesiliikenteen biopolttoaineita ovat muun muassa nesteytty biometaani (LBG), biometanoli, ja biodiesel. Näitä polttoaineita voidaan pääosin hyödyntää jo olemassa olevalla kalustolla joko ilman jälkiasennuksia tai jälkiasennuksin. Joiltakin osin biopolttoaineiden hyödyntäminen nykyisellä kalustolla edellyttää niiden sekoittamista fossiilisiin polttoaineisiin. Biopolttoaineita on Suomessa saatavilla meriliikenteeseen toisin kuin muita uusia kestäviä polttoaineita.

Suomen kauppalaivaston aluksista noin neljä prosenttia käytti vuonna 2023 ainakin yhtä vaihtoehtoista käyttövoimaa tai polttoainetta osana käyttövoimaratkaisuaan. Ulkomaan liikenteessä toimivista Suomen kauppalaivaston aluksista noin 22 % käytti vaihtoehtoisia polttoaineita tai käyttövoimia osana käyttövoimaratkaisuaan. Käytössä olleet vaihtoehtoiset käyttövoimat ja polttoaineet olivat nesteytetty maakaasu LNG, biopolttoaineet, maasähkö, sähköverkosta ladattavat akut, sekä tuuli- ja aurinkovoima.

Tulevaisuudessa haasteena on varmistaa polttoaineiden maailmanlaajuinen saatavuus ja sääntelyn yhteismitallisuus. Suomen näkökulmasta on välttämätöntä varmistaa Itämeren alueella yleistyvien uusien polttoaineiden saatavuus ja käytettävyys. Tämä edellyttää tarkkaa seurantaa etenkin suurten kansainvälisten varustamoiden, satamien ja muiden meriklusterin toimijoiden tekemistä polttoaineratkaisuista, sekä pyrkimystä luoda alusliikenteen uusille polttoaineratkaisuille mahdollisimman laajat markkinat. Itämeren alueen erityisolosuhteet ja lähimerenkulun erityispiirteet voivat tuoda omat haasteensa polttoainevalintoihin verrattuna muuhun maailmaan.

Yhtä parhaaksi havaittua vaihtoehtoista käyttövoimaa tai polttoainetta ei toistaiseksi Itämerellä nähdä, vaan erilaisiin aluksiin ja eripituisille matkoille sopivat erilaiset käyttövoimat tai polttoaineet. Siksi useita vaihtoehtoja tulisikin kehittää rinnakkain. Kokonaan uusien polttoaineiden ja niiden jakeluinfrastruktuurin kehittymistä ei voida jäädä odottamaan, vaan keskeistä on irrottautua nykyisistä fossiilisista polttoaineista mahdollisimman pian ja luoda vaiheittainen polku kokonaan päästöttömiin polttoaineisiin ja käyttövoimiin.

Tätä varten tarvitaan varmuutta kehityssuunnasta etenkin kansainvälisellä tasolla, sekä pitkän tähtäimen näkymä myös merenkulun ulkopuoliseen saatavilla ja kehitteillä olevaan energiapalettiin. Toimijoiden yhteistyö on välttämätöntä kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi vaihtoehtoisille energiamuodoille, ja selkeät poliittiset suuntaviivat ovat keskeisiä luottamuksen ja markkinoiden ennustettavuuden takaamiseksi.

Vaihtoehtoisiin polttoaineisiin siirryttäessä on tärkeää, että laivan energiatehokkuus, operointi ja turvallisuus on optimoitu, jotta uusiutuvaa energiaa ei tuhlata tehottomaan kuljetustyöhön. Olennaista on myös niin sanottu polttoainejoustavuus eli aluksen mahdollisuus käyttää suoraan tai pienillä jälkiasennuksilla useita eri polttoaineita ja käyttövoimia elinkaarensa aikana.

Suomen sisävesien tavaraliikenne palvelee nykyisellään ensisijaisesti järvialueen sisäisiä raaka-ainekuljetuksia metsäteollisuudelle. Venäjän hyökkäyssodan seurauksena metsäteollisuuden tuotekuljetukset Venäjälle ovat loppuneet Saimaan kanavan tavaraliikenteen keskeydyttyä.

Viime vuosina metsäteollisuus on lisännyt perinteistä raakapuun uittoa Saimaan järvialueen sisällä. Sisävesiltä Saimaan kanavan kautta merelle kulkevan vesiliikenteen ja raakapuun uiton rooli on perinteisesti ollut tarjota vaihtoehto rautateille ja maantiekuljetuksille, sekä hillitä kuljetuskustannuksia. Nykyään raakapuun uitto on myös varteenotettava vaihtoehto, kun rautatie- ja maantiekuljetusten kapasiteetti ja ammattikuljettajien määrä eivät riitä palvelemaan teollisuuden kasvavaa kuljetustarvetta.

Kotimaista aluskalustoa on tarjolla niukasti niin Saimaan kanavan liikenteeseen kuin järvialueiden sisäiseenkin liikenteeseen. Saimaan kanavan kautta kulkeva liikenne on normaalioloissa ollut kansainvälistä.

Sisävesiliikenteessä uusien käyttövoimien hinta suhteessa nykyisiin fossiilisiin polttoaineisiin on meriliikennettä ohjaavampi tekijä, sillä kuljetusten kannattavuusmarginaalit ovat pienet, ja toimijoiden mahdollisuudet investoida uuteen aluskalustoon usein heikot.

Sisävesien tavaraliikenteen päästöjen vähentämiseksi aluskannan uusiutuminen ja vaihtoehtoisiin polttoaineisiin siirtyminen ovat yhtä lailla keskeisiä kuin meriliikenteessä. Kestävän käyttövoimien muutoksen mahdollistamiseksi tulisi huolehtia, että meriliikennesatamien lisäksi sisävesiliikenteen infrastruktuuri mahdollistaa maasähkön ja biopolttoaineiden käytön.

Sisävesien henkilöliikenteessä sähköenergian laajempi hyödyntäminen vaatisi merkittävää panostusta uuteen aluskalustoon. Pääosa matkailutoimialojen yrityksistä Järvi-Suomessa on mikroyrityksiä, jotka tekevät tuottonsa lähinnä kesäaikaan, kun vedet ovat sulat. Näillä yrityksillä ei yleensä ole mahdollisuuksia investoida kokonaan uuteen kalustoon.

4.2 Maasähkön syöttö satamissa

Jakeluinfra-asetus edellyttää TEN-T-verkon merisatamilta maasähkön tarjoamista alusten satamakäynneillä viimeistään 31.12.2029. Merisatamien vaatimukset on sidottu satamakäyntien määrään sekä alusten tyyppiin ja kokoon. Jakeluinfra-asetus määrittelee maasähkön syötön velvoitteita myös TEN-T-verkon sisävesisatamille: ydinverkolla maasähköä on tarjottava 31.12.2024 ja kattavalla verkolla 31.12.2029 mennessä. Ks. tarkemmin liite. Jakeluinfra-asetuksen liitteessä II annetaan myös maasähkön syöttöä koskevat tekniset vaatimukset.

Monissa Suomen pienimmissä satamissa vuositason aluskäyntien määrä on vähäinen ja liikenne alustyypeiltään vaihtelevaa, jolloin maasähköön investointi ei yleensä ole kannattavaa, eikä vähennä satamassa syntyviä päästöjä merkittävästi. Suuremmissa linjaliikenteen satamissa aluskäynnit sen sijaan ovat säännöllisiä ja maasähkön käytöllä alusten satamassaolon aikaiset päästöt voivat laskea huomattavasti.

Satamien maasähköyhteyksien kehittämisessä haasteina ovat suuret, kaupunkien tai alueiden sähköverkkoja kuormittavat tehontarpeet, sekä sähkön vähäinen ja vain ajoittainen kysyntä etenkin pienemmissä satamissa. Aluksilta maasähkön käyttö vaatii tarpeeksi pitkän satamassaoloajan lisäksi maasähkön vastaanottoon sopivaa tekniikkaa. Uusia maasähköinvestointeja punnitaan Suomessa monesti varustamoiden ja satamien kesken säännölliseen liikenteeseen rakennettavien uusien alusten suunnittelun yhteydessä.

Maasähköyhteyksien parantaminen voidaan liittää muihin satama-alueen kehitysprojekteihin, jolloin mahdolliset hyödyt ja kytkökset muun infrastruktuurin kehittämiseen

voivat tulla selkeämmin näkyviksi myös satamakaupungeille. Maasähkön kehittämiseen aukenee lähivuosina todennäköisesti lisää rahoitusmahdollisuuksia eri EU-lähteistä.

Vuosien 2020–2022 satamakäyntitietojen ja tiedossa olevien reitteihin liittyvien muutosten perusteella jakeluinfra-asetuksen merisatamiin kohdistuvat maasähkön syöttövelvoitteet koskisivat Manner-Suomessa Helsingin, Hamina-Kotkan, Rauman ja Naantalin satamia. Merikonttialuksille tulisi tarjota maasähkön syöttöä Helsingin, Hamina-Kotkan ja Rauman satamissa, ro-ro-matkustaja-aluksille Helsingin ja Naantalin ja muille matkustaja-aluksille Helsingin satamassa.

Vuoden 2024 toukokuussa Helsingin ja Naantalin satamat täyttävät jo ro-ro-matkustaja-aluksille tarjottavan maasähkön syötön velvoitteet. Helsingin, Hamina-Kotkan ja Rauman satamiin tarvittaisiin investointeja vuoden 2030 maasähkön syöttövelvoitteen täyttämiseksi.

Helsingin satamassa ro-ro-matkustaja-aluksille tarjotaan maasähköä neljällä syötöllä, jotka ovat jakeluasetuksen liitteessä II mainittujen standardien mukaisia, ja yhdellä pienjännitesyötöllä. Helsingin Katajanokalla laiturissa olevat jäämurtajat on kesäkuukausina kytketty maasähköön.

Naantalin satamassa ro-ro-matkustaja-alukselle tarjotaan maasähköä 15.11.2023 alkaen yhdellä syötöllä, joka vastaa pääosin vaadittuja standardeja.

Rauman satama tarjoaa tällä hetkellä maasähköä yhteensä neljällä laituripaikalla lo-lo- ja ro-ro-lastialuksille, jotka eivät ole jakeluinfra-asetuksen velvoitteiden piirissä. Maasähkön syöttö on jakeluinfra-asetuksen liitteen II standardien mukainen.

TEN-T-verkon ulkopuolella Kvarken Ports Ltd. (Vaasan satama) tarjoa maasähköä ro-ro-matkustaja-alukselle, Oulun ja Kemin satamat ro-ro-aluksille. Näistä Vaasan maasähkön tarjonta on jakeluinfra-asetuksen liitteen II standardien mukainen.

Suomessa ei ole TEN-T -ydinverkon sisävesisatamia. Suomen kahdesta kattavalle TEN-T-verkolle kuuluvasta sisävesisatamasta toinen eli Joensuun satama tarjoaa aluksille maasähköä kahdella liittymällä. Maasähkön syötöt eivät ole jakeluinfra-asetuksen liitteessä II esitettyjen standardien mukaisia.

Lappeenrannan satamassa ei ole tällä hetkellä tarjolla varsinaista maasähkön syöttöä, mutta tarvittaessa sähköä voidaan tarjota yksittäiseen alukseen. Niin Lappeenrannan kuin Joensuun sataman tarkoituksena on tarjota maasähkön syöttö jakeluinfra-asetuksen velvoitteiden mukaan 31.12.2029 mennessä. Joensuun satamaan

on jo tehty uuden maasähkön syötön tarvitsemat kaapeloinnit vuonna 2023 samalla, kun satama-aluetta on uudistettu. Joensuun satamassa voitaisiin tarjota samanaikaisesti maasähköä kolmelle alukselle. Lappeenrannan satama suunnittelee yhden maasähkön syötön tarjoamista sekä matkustaja- että rahtisatamassa.

Suomen satamissa ei ole tällä hetkellä tarjolla maasähköä ankkuripaikoilla. Satamat eivät suunnittele maasähkön tarjoamista ankkuripaikoilla myöskään lähitulevaisuudessa.

4.2.1 Merisatamien nykytila ja arvio vuoden 2030 tilanteesta

Alla kuvataan tarkemmin suomalaisten TEN-T-verkon satamien jakeluinfrastruktuurin nykytilaa ja arviota vuoden 2030 tilanteesta perustuen satamien antamiin tietoihin.

TEN-T-ydinverkon merisatamat

Helsingin satama (ydinverkko)

Helsingin satama on rakentanut Olympiaterminaaliin uuden maasähköliitännän Tukholman liikennettä varten. Myös Länsisataman, Vuosaaren sataman sekä Hernesaaren risteilylaitureiden maasähköliitäntöjen suunnittelu on käynnissä.

Helsingin satama arvioi, että ro-ro-matkustaja-aluksien maasähkön syöttöön liittyvät velvoitteet vuonna 2030 voidaan täyttää satamassa jo nyt olevien maasähkön syöttöpisteiden avulla. Nykyiset matkustaja-alukset linjaliikenteessä (Helsinki-Tukholma, Helsinki-Tallinna, Helsinki-Travemünde) täyttävät jo nyt jakeluinfra-asetuksen maasähkövaatimukset.

Osana Länsisataman kehittämisohjelmaa järjestetään osittain uudelleen laivapaikkoja keskustasatamissa. Uusille laivapaikoille tehdään maasähköliitäntöjä osana tavanomaista laiturisuunnittelua ja -rakentamista. Tämä tapahtuu kuitenkin vasta vuoden 2030 jälkeen. Linjaliikenne tulee toisin sanoen koko ajan täyttämään vaatimukset maasähkön osalta.

Konttialusten maasähkön syötön osalta Helsingin satama arvioi, että velvoitteen täyttämiseksi maasähköä tulisi tarjota neljällä laituripaikalla. Konttiliikenteen osalta Helsingin satama tutkii maasähköpaikkojen rakentamista Vuosaaren konttilaitureille. Kontti-

liikenteen ratkaisut hankaloittavat tilantarve laiturilla (konttioperoinnin keskellä), talviolosuhteiden lisähaasteet sekä suuret investointikustannukset (arviolta n. 4 M€). Helsingin satama arvioi kuitenkin tällä hetkellä, että jakeluinfra-asetuksen vaatimukset konttiliikenteelle olisivat teknisesti toteutettavissa määräaikaan mennessä.

Risteilyalusten osalta Helsingin satama suunnittelee kahta maasähkön syöttöä Hernesaareen. Arvioihin liittyy kuitenkin merkittävää epävarmuutta ja avoimia kysymyksiä. Aiemmin Pietari on ollut risteilyalusten pääkohde, ja sinne tehtävien risteilyjen puuttuessa risteilyalusten käynnit Helsingin satamassa ovat merkittävästi vähentyneet.

Kansainvälisten risteilijöiden osalta investoinnit ovat huomattavia (arviolta n. 15 M€), asentaminen on teknisesti haastavaa, tehon tarve on huomattava, ja Hernesaaren risteilijälaitureihin liittyen Hernesaaren asemakaava on edelleen vahvistamatta. Edellä mainitusta huolimatta, Helsingin satama arvioi tällä hetkellä, että valmistuminen määräajan mennessä olisi teknisesti mahdollista. Maasähköratkaisut kansainvälisille risteilijöille Eteläsatamassa ja Katajanokalla tehtäisiin osana edellä mainittua kehittämisohjelmaa, ja laitteisto olisi käyttövalmis samaan aikaa laivapaikkojen kanssa esitetyn aikataulun puitteissa vasta vuoden 2030 jälkeen.

Hamina-Kotkan satama (ydinverkko)

Hamina-Kotkan satamassa maasähköä ei ole toistaiseksi tarjolla. Satama on selvittänyt palvelemansa alusliikenteen maasähkötarpeita talvella 2023–2024. Lisäksi satama on käynnistämässä hankesuunnitelmavaihetta maasähkön rakentamisesta konttiliikenteelle Mussalossa. Jakeluinfra-asetuksen vaatimukset maasähkön osalta kohdistuvat Hamina-Kotkan satamalla konttiliikenteeseen, ei roro-matkustaja-aluksiin tai risteilijöihin.

Jakeluinfra-asetuksen velvoitteet konttialusten maasähkön osalta täytetään nykyisillä tiedoilla vuoden 2029 loppuun mennessä. Todennäköisesti rakentaminen suoritetaan aikaikkunan loppupuolella. Tavoitteena on minimoida hukkainvestoinnin riski, ja saada käyttöön kaikki mahdollinen tieto ja kokemus muilta satamilta sekä yhteistyökumppaneilta. Hamina-Kotkan satama tulee hakemaan EU-tukea hankkeeseen. Maasähkön toteutukseen liittyvä yleisluontoinen hankesuunnitelma on tarkoitus teettää kuluvan vuoden aikana, jotta satamalla olisi mahdollisuus tarvittaessa edetä myös nopeammalla aikataululla.

Velvoitteiden täyttäminen vaatii mittavat investoinnit (sataman runkoverkon lisäys ja sen vahvistaminen, uudet muuntaja ja sähkötilat, kaapelointityöt ja maasähkön liitty-

misrakenteet alusta varten). Samoin kiinteiden vaihtoehtoisten polttoaineiden tankkausmahdollisuuksien rakentaminen vaatii merkittäviä investointeja sekä varastokapasiteettia muutoin kuin säiliöautokalustolla tehtynä.

Haasteiden osalta Hamina-Kotkan satama on nostanut esiin varsinaisen standardin puuttumisen sen osalta, miten maasähköyhteys liittyy alukseen. Lisäksi maasähkön myyntiin ja operatiiviseen toimintaan liittyy paljon selvittämättömiä yksityiskohtia. Huolena nähdään myös investoinnin kannattavuus sekä kalliin järjestelmän rakentaminen ilman varmuutta siitä, että alukset tulevat sitä käyttämään. Tämä korostuu etenkin tilanteessa, jossa maasähkön lisäksi jokin vaihtoehtoinen polttoaine tulkitaan päästöttömäksi.

Turun satama (ydinverkko)

Turun satamassa jakeluinfra-asetuksen mukaiset aluskäyntimäärät täyttyvät roro-alusten osalta, mutta alusten kääntöaika on alle kaksi tuntia, minkä vuoksi asetusta ei sovelleta. Satama on kuitenkin selvittänyt maasähkön rakentamista yleisellä tasolla ja todennut kustannukset suhteettomiksi hyötyihin nähden. Turun matkustaja-alusliikenne on tiheästi ja säännöllisesti liikennöityä, mutta alusten satamassaoloaika on vain noin tunti, mikä on toistaiseksi liian lyhyt aika maasähkön tehokkaaseen hyödyntämiseen.

Matkustajaliikenteen laitureiden perusparannuksen suunnittelun ja rakentamisen yhteydessä voidaan Turussa kuitenkin huomioida valmiudet myös maasähkön tarjoamiselle. Perusparannushankkeen valmistumisen tavoiteaikataulu on vuosi 2027.

Naantalin satama (ydinverkko)

Naantalin sataman helmikuussa 2020 hyväksynnän saanut EU-rahoitushakemus sataman kehittämiseen pitää sisällään maasähköinvestoinnin. Satama arvioi, että vuonna 2030 ro-ro-matkustaja-alusten liikenne jatkuu vähintään nykyisellä tasolla.

Naantalin sataman maasähköratkaisu on osa Naantalin ja Tukholman satamien (Kapellskär) yhteistä ”Upgrade of the Baltic Sea Bridge Kapellskär-Naantali” -hanketta. Hankkeessa kehitetään Naantalin ja Kapellskärin välistä *Motorways of the Sea* -yhteyttä tavoitteena pienemmät ympäristövaikutukset ja sujuvampi laivaliikenne.

Oulun satama (ydinverkko)

Oulun satamassa jakeluinfra-asetuksen artiklan 9 mukaiset alusten käyntimäärät eivät ylity. Satamassa on kuitenkin maasähköä tarjolla yhdellä laituripaikalla (6kV, 50 Hz). Ratkaisu on räätälöity yhdelle alustyypille ja sen on rakennettu vuonna 2007.

Satama arvioi, että alusten käyntimäärät eivät ylitä jakeluinfra-asetuksen artiklan 9 rajoja vuonna 2029. Haasteina maasähkön lisärakentamisen osalta satama kokee ennen kaikkea korkeat investointikustannukset.

TEN-T-kattavan verkon merisatamat

Rauman satama arvioi, että jakeluinfra-asetuksen velvoitteiden täyttämiseksi tullaan tarvitsemaan vähintään kaksi konttialuksille maasähköä tarjoavaa liitäntäpistettä. Syyskuussa 2023 päättyneessä CEF-rahoitusta saaneessa Baltic Comp -hankkeessa sataman maasähköyhteyksiä jo merkittävästi parannettiin.

4.3 Nesteytetyn metaanin jakelu

Jakeluinfra-asetus edellyttää vuoden 2024 loppuun mennessä otettavan käyttöön asianmukainen määrä nesteytetyn metaanin tankkauspisteitä, jotta merialukset voivat liikennöidä koko TEN-T-ydinverkossa. Lisäksi on nimettävä TEN-T-ydinverkon merisatamat, jotka tarjoavat pääsyn em. kohdassa tarkoitettuihin nesteytetyn metaanin tankkauspisteisiin.

Suomessa asetuksen velvoitteet täyttyvät, sillä nesteytettyä metaania eli LNG:tä voi bunkrata aluksiin lähestulkoon kaikissa kansainvälisen liikenteen satamissa joko säiliöautolla jaeltuna tai suoraan terminaalista. Tuontiterminaaleja on Porissa, Torniossa, Haminassa ja Inkoossa.

Haminan satamassa sijaitseva LNG-terminaali on Suomen ainoa kansalliseen kaasuverkkoon liitetty onshore-LNG-terminaali. Terminaali otettiin kaupalliseen käyttöön lokakuussa 2022. LNG:n purkukapasiteetti laivasta on terminaalissa 2 000 m^3/h ja bunkrauskapasiteetti laivaan 1 000 m^3/h. Suomessa Hamina-Kotkan satama on toistaiseksi ainoa jakeluinfra-asetuksen 11 artiklan 2 kohdan mukainen TEN-T-ydinverkon merisatama, joka tarjoaa pääsyn nesteytetyn metaanin tankkauspisteeseen.

Biokaasulla ja synteettisellä uusiutuvalla kaasulla voidaan korvata fossiilista maakaasua. Meriliikenteen näkökulmasta biokaasun tulee olla jalostettua ja nesteytettyä.

Vuonna 2022 Suomessa tuotetusta biokaasusta vain pieni osa oli tällaista, mutta biometaanin tuotannon on kuitenkin arvioitu lisääntyvän Suomessa ja maailmanlaajuisesti.

Kotimaan tuotannon kasvun (ks. 1.2.1) lisäksi nesteytetyn ja paineistetun biometaanin ja muiden uusiutuvien kaasujen saatavuus paranee sisämarkkinoilla EU:n kaasumarkkinasääntöjen ja uusiutuvan energian direktiivin päivitysten myötä. Euroopan komissio on asettanut vuodelle 2030 EU:n biokaasun ja biometaanin tuotantotavoitteeksi 35 bcm (miljardia kuutiometriä ~370 TWh). Pohjoismainen energiayhtiö Gasum Oy teki keväällä 2020 ensimmäisen sopimuksen, jossa meriliikenteen asiakkaalle toimitetaan jatkuvasti LNG:n ja nesteytetyn biokaasun (10 %) seosta. Laajempaa seosten käytön yleistymistä on mahdollista edistää kannustimilla tai sekoitevelvoitteella.

LNG:ta käyttävien alusten lukumäärä Itämerellä tulee todennäköisesti kasvamaan lähivuosina niin maailmanlaajuisen rikkisääntelyn kuin alueella kehittyvän bunkrausinfrastruktuurin kehittymisen myötä. Koska samaa jakeluinfrastruktuuria voidaan käyttää biokaasun ja synteettisten kaasujen jakeluun, tämä on merkittävä mahdollisuus siirtyä suhteellisen pian fossiilittomiin kaasumaisiin polttoaineisiin nyt LNG:tä käyttävien alusten osalta. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi tavoitteita vastaavalla tavalla merkittävä osa LNG:stä tulisi vuoteen 2030 mennessä korvata biokaasulla.

Merenkulussa biokaasun käytön odotetaan yleistyvän nopeammin kuin nestemäisten biopolttoaineiden. Tätä siirtymää on tärkeä tukea ja huolehtia samalla, että myös mahdollisen meriliikenteen käyttöön tulevan biodieselin valmistukseen riittää raaka-aineita. On huomioitava myös biokaasun riittävyys meriliikenteeseen: jos rajallinen tuotanto käytetään maantieliikenteessä, ei biokaasua riitä meriliikenteeseen.

Synteettisen metaanin valmistamisen positiiviset näkymät Suomessa (ks. 1.2.1) ovat merkittäviä vesiliikenteen kannalta. Synteettinen ”e-metaani” sopii suoraan jo ennestään maakaasulla, biokaasulla, nesteytetyllä maakaasulla (LNG) tai biokaasulla (LBG/bio-LNG) kulkevaan aluskalustoon, ja sitä voidaan käyttää yhdessä näiden polttoaineiden kanssa millä tahansa sekoitussuhteella. Jo nykyisin kaasukäyttöisiä laivoja omistavien ei siten tarvitse investoida uuteen kalustoon eikä laitteistomuutoksiin.

4.4 Vesiliikenteen muut vaihtoehtoiset käyttövoimat

4.4.1 Akkusähkökäyttöiset alukset Suomen liikenteessä

Suomen lipun alla kulkee toistaiseksi vain muutama kokonaan tai osittain varastoitua sähköä päävoimanlähteenään käyttävä alus. Merentutkimusalus Arandalla on ollut peruskorjauksen jälkeen vuodesta 2018 lähtien valmius kulkea lyhyitä matkoja pelkästään akkusähköllä. Finnlines-varustamon kolme hybridi-roro-alusta aloittivat liikennöinnin Suomen satamiin kesällä 2022.

Suomen ensimmäinen hybridilautta Elektra aloitti liikennöinnin Paraisten ja Nauvon välillä kesäkuussa 2017. Se on Suomen suurin maantielautta ja lähes kokonaan sähkökäyttöinen. Aluksen dieselmoottoreita käytetään vain, jos akkujen varaus ei riitä.

Suomen ensimmäinen maasähköllä toimiva kaapelikelalossi aloitti liikennöintinsä Nauvon Högsarin reitillä syyskuussa 2018. Alus saa käyttövoimansa sähköverkosta pitkin kaapelia, joka kelautuu lossilla olevaan kelaan ajon aikana. Sähkökatkojen varalta aluksella on dieselillä toimiva varageneraattori. Vastaava tekniikka on toteutuskelpoinen myös monella muulla lossireitillä ympäri Suomen.

Vaasan ja Uumajan väliseen liikenteeseen Rauman telakalta vuonna 2021 valmistuneeseen hybridikäyttöiseen Aurora Botniaan rakennettiin matkustaja-autolautoissa harvinainen sähkökäyttöinen ruoripotkurijärjestelmä. Akkuja käytetään lisävoimana etenkin Merenkurkun ankarissa talviolosuhteissa sekä satamiin tuloissa ja lähdöissä. Kvarken Ports Ltd. on toteuttanut tähän Vaasan ja Uumajan väliseen liikenteeseen maasähköliitännät kumpaakin satamaan.

Sähköverkosta akkuja lataavien ja satamassa maasähköä käyttävien alusten lukumäärä tulee todennäköisesti lisääntymään lähivuosina kiristyvän kansainvälisen sääntelyn sekä satamien parempien latausmahdollisuuksien myötä. Meriliikenteen laajempi sähköistyminen vaatii kuitenkin sekä akkuteknologian kehittämistä, että parempia mahdollisuuksia akkujen lataamiseen satamissa.

4.4.2 Meriliikenteen muut uudet käyttövoimat

Biopolttoaineet ja synteettiset polttoaineet

Biodieseliä on jo mahdollista sekoittaa fossiilisen dieselin joukkoon tai käyttää sellaisenaan dieselmoottoreissa. Vastaavien nykyisiin polttoaineisiin sekoitettavien eli ns. *drop-in* -polttoaineiden kehittäminen ja niiden käytön edistäminen voivatkin vähentää merenkulun päästöjä merkittävästi tulevan vuosikymmenen aikana. Biopolttoaineiden käyttöönottoa voidaan vauhdittaa varmistamalla niiden saatavuus Suomen satamissa. Tällä hetkellä ei kuitenkaan ole tiedossa, mistä saataisiin riittävästi edullista biodieseliä Suomessa bunkraavan meriliikenteen käyttöön.

Suomalaisista varustamoista esimerkiksi Meriaura (VG-Shipping Oy) on panostanut biopolttoaineiden käyttöön. Varustamo käyttää mm. VG EcoFuel Oy:n valmistamaa bioöljyä, jonka raaka-aineet ovat kierrätettyjä kasvirasvoja. Huhtikuussa 2024 Suomen ilmastorahasto myönsi Meriauralle 6,8 miljoonan euron juniorilainan vähähiilisten laivaratkaisujen käyttöönottoon. Varustamo on tilannut hollantilaiselta Royal Bodewes -telakalta kaksi bioöljykäyttöistä hybridialusta rahtiliikenteeseen.

Biopolttoaineiden ohella Suomessa on viime vuosina ryhdytty aktiivisesti kehittämään myös niin sanottuja synteettisiä polttoaineita (*power-to-x* -polttoaineet, P2X, synteettiset polttoaineet, sähköpolttoaineet). Biopolttoaineisiin ja synteettisiin polttoaineisiin liittyvät meriliikenteessä samat haasteet: riittävyys ja perinteisiä polttoaineita merkittävästi korkeampi hinta. Synteettisten polttoaineiden ja niihin liittyvien teknologioiden kehitys vaikuttaa lupaavalta, mutta aikataulua ja synteettisten polttoaineiden tulevaa hintaa on toistaiseksi haastavaa arvioida.

Metanoli

Metanolin osalta niin teknologinen kehitys kuin sääntelyn kehitys ovat useita muita vaihtoehtoisia polttoaineita pidemmällä. Metanolin säilyttäminen edellyttää kuitenkin sen myrkyllisyyden ja alhaisen syttymispisteen vuoksi erityisominaisuuksia säilytystankeilta ja polttoaineen syötöltä. Turvallisen jakeluinfran kehittäminen sekä liikenne- ja energia-alan tarpeet huomioiva viranomaisvastuiden jako on Suomessa vielä kesken.

Liquid Wind, Umeå Energi ja Wasaline tutkivat yhdessä mahdollisuuksia operoida Aurora Botniaa Uumajassa valmistetulla e-metanolilla. Wasalinen hybridialus Aurora Botnia on jo varustettu monipolttoainemoottoreilla ja akuilla. Liquid Windin kehittämän FlagshipTHREE sähköpolttoainetehtaan tuotannon odotetaan alkavan vuonna 2027.

Vety

Maailmalla on käynnissä useita hankkeita liittyen vedyn käyttöön meriliikenteessä. Suomessa VTT koordinoi eurooppalaista innovaatiohanketta FLAGSHIPS, jonka tavoitteena on tuoda kaupalliseen liikenteeseen kaksi vedyllä kulkevaa nollapäästöistä laivaa.

Suomalainen projektikehitysyhtiö Flexens Oy Ab suunnittelee 275 MW:n laitosta vihreän vedyn ja ammoniakin tuotantoa (200 000 tonnia/vuosi) varten Kokkolaan. Laitoksen on tarkoitus olla tuotantokäytössä vuoden 2028 lopulla tai vuoden 2029 alussa. Tämän lisäksi Flexensillä on muita projekteja aikaisemmissa vaiheissa Suomessa, Itämeren ympäristössä ja Manner-Euroopan ulkopuolella.

Ahvenanmaalla Flexens on solminut kumppanuuden Copenhagen Infrastructure Partnersin ja Lhyfen kanssa integroidun energiasaarekeratkaisun kehittämiseksi ja rakentamiseksi. Tämä mahdollistaisi laajamittaisen offshore-tuulen ja vihreän vedyn tuotannon sekä muun arvoa luovan toiminnan Ahvenanmaalla.

Ammoniakki

Ammoniakki on tärkeä kemikaali suomalaiselle teollisuudelle ja jatkossa mahdollinen vientituote esimerkiksi meriliikenne-, kemikaali-, lannoite- ja energiasovelluksissa. Suomessa ei tällä hetkellä kuitenkaan ole omaa ammoniakin tuotantoa, vaan ammoniakin tarve täytetään tuonnilla.

Kestävä ammoniakki on yksi mahdollisuus merenkulun toimijoiden etsiessä vaihtoehtoisia puhtaita polttoaineita. Suomalainen Wärtsilä esitteli maailman ensimmäisen kaupallisesti saatavilla olevan ammoniakilla toimivan nelitahtimoottoriratkaisun alusliikenteeseen marraskuussa 2023. Turvallisen jakeluinfran kehittäminen sekä liikenne- ja energia-alan tarpeet huomioiva viranomaisvastuiden jako on Suomessa vielä kesken.

Ammoniakin myrkyllisyys on suurin haaste sen vesiliikennekäyttöön liittyen. Synteettisen ammoniakin käyttöönotto vaatii erityistä huomiota turvallisuustoimiin ja alusten modifikaatioihin, jotka ovat vielä kehittelyvaiheessa.

Green North Energy aikoo rakentaa vihreää ammoniakkia tuottavat vetylaitokset Naantaliin, Poriin ja Kemiin. Rakennusvaihetta lähestyvä Naantalin hanke on kooltaan 280 MW ja investointiarvoltaan noin 600 miljoonaa euroa. Porin ja Kemin kaupunkien kanssa on allekirjoitettu aiesopimus vihreiden vety- ja ammoniakkilaitosten perustamisen selvityksestä. Kehitettävä vetylaitoskonsepti on skaalautuva. Se on monistettavissa uusiin sijainteihin ja sen kokoa voi muokata projektin tarpeiden mukaisesti.

Tuulivoima

Tuulivoimaa voidaan hyödyntää meriliikenteessä parhaiten propulsion apuvoimana alukseen asennettavilla roottoripurjeilla tai muilla purjeratkaisuilla. Roottoripurjeet vähentävät käytännössä aluksen polttoaineen kulutusta 5–20 % riippuen olosuhteista.

Suomalaisen roottoripurjeita kehittävä ja valmistava Norsepower Oy arvioi, että tuulivoiman avulla on mahdollista pienentää maailmanlaajuisen meriliikenteen hiilidioksidipäästöjä jopa 82 miljoonaa tonnia vuodessa, mikä vastaa noin kaksinkertaista määrää koko Suomen vuosittaisista hiilidioksidipäästöistä. Purjeita on mahdollista asentaa lähes kaikkiin alustyyppeihin.

4.5 Meri- ja sisävesiliikenteen jakeluinfraa koskevat kansalliset tavoitteet

Tavoite V1: Suomen satamissa maasähkön ja vaihtoehtoisten kestävien polttoaineiden turvallinen jakeluinfrastruktuuri kehittyy EU-sääntelyn edellyttämällä tavalla ja markkinalähtöisesti.

Perustelu: Itämeren lähimerenkulussa käyttövoimien kehityskulku voi nojata akkuteknologian ja maasähkön ohella niin nestemäisten kuin kaasumaisten polttoaineiden korvaamiseen vaiheittain biopolttoaineilla ja lopulta kestävästi tuotetuilla synteettisillä polttoaineilla. Niin meriliikennealan toimijat kuin merenkulkuhallinto Suomessa seuraavat aluspolttoaineiden tuotannon, kysynnän, turvallisen käytön, meri- ja maahenkilöstön lisäkoulutustarpeiden sekä turvallisen jakeluinfrastruktuurin kansainvälistä kehitystä tarkasti etenkin Itämeren lähimerenkulun näkökulmasta.

Tavoite V2: Suomen ympärivuotisen meriliikenteen vaatimat jäävahvistetut alukset, jäänmurtajat ja tehokas talvimerenkulun järjestelmä kokonaisuudessaan huomioidaan erityisolosuhteena neuvoteltaessa EU:n laajuisten tavoitteiden ja toimien päivittämisestä sekä EU:n yhteisissä esityksissä kansainväliseen merenkulkujärjestöön IMO:on.

Perustelu: Jäävahvistetut alukset ja jäänmurtajat ovat Suomen ilmaston ja maantieteellisen sijainnin vuoksi meriliikenteen kuljetuksille välttämättömiä. Suomen rannikon kaikki satamat voivat jäätyä talvisin, ja jääolosuhteet kestävät pohjoisella Perämerellä

lähes puolet vuodesta. Suomen ympärivuotisen meriliikenteen vaatimien jäävahvistettujen laivojen muita aluksia suurempi polttoaineenkulutus sekä kaiken vesiliikenteen talvella tarvitsema jäänmurtoavustus tuleekin huomioida erityisolosuhteena liikennesuunnittelussa ja EU:n sääntelyssä. Ilmastonmuutos ei välttämättä lievitä Itämeren jääolosuhteita, vaan niistä tulee entistä vaihtelevampia ja vaikeampia ennustaa, mikä vaikuttaa alusten liikkumiseen ja niiden avustamiseen.

Turvallisen meriliikenteen näkökulmasta on olennaista, että Itämerellä on riittävästi aluskantaa, joka pystyy operoimaan tehokkaasti jäissä, ja että nykyinen jäänmurron palvelutaso voidaan säilyttää myös tulevaisuudessa. Talviolosuhteissa päästöjä syntyy avovesiolosuhteita enemmän paitsi jäissä kulkevien alusten suuremmasta polttoaineen kulutuksesta, myös jäänmurtajien avustustyöstä ja niiden siirtoajoista. Kun alusten konetehot laskevat ja koot merkittävästi kasvavat kansainvälisen merenkulun kehityksen ja sääntelyn seurauksena, tarvitaan lisää tehokkaita jäänmurtajia avustamaan alusten kulkua jäissä. Myös avustusmatkat ja -määrät todennäköisesti kasvavat. Tämä lisää meriliikenteen päästöjä liikennejärjestelmätasolla pohjoisella Itämerellä. Tehokas talvimerenkulun avustusjärjestelmä jääluokkarajoituksineen ja jäänmurtajineen kuitenkin vähentää koko kauppamerenkulun vuotuisia päästöjä.

Tavoite V3 (maasähkö, merisatamat): Suomen suurimmissa satamissa on jakeluinfra-asetuksen edellyttämällä tavalla mahdollisuus maasähkön käyttöön viimeistään vuonna 2030.

Vuoden 2024 toukokuussa muodostetun arvion mukaan jakeluinfra-asetuksen velvoitteiden täyttämiseksi vuoteen 2030 mennessä Suomen merisatamissa tulisi olla yhteensä noin 20 maasähkön liitäntäpistettä kuudessa eri satamassa. Syöttöjä tulisi yhteensä noin 14 lisää vuoden 2024 tilanteeseen verrattuna.

Tavoite V4 (maasähkö, sisävesisatamat): Jakeluinfra-asetuksen edellyttämällä tavalla kattavalle TEN-T-verkolle kuuluvissa satamissa on tarjolla kysyntään nähden riittävästi maasähköä vuoteen 2030 mennessä.

Maasähkön tarjonnalla ja käytöllä osana sataman laajempaa sähköistämistä saavutettaisiin myös paikallisia ympäristöhyötyjä. Osana kokonaisuutta niillä olisi merkitystä paitsi logistiikkaketjujen päästöille, myös matkailijoiden kokemukselle Järvi-Suomesta.

Tavoite V5: Sisävesiliikenne ja sen toimintaedellytykset kehittyvät alueellisiin tarpeisiin perustuen tehokkaaksi ja vähäpäästöiseksi sisävesiliikenteeksi uitossa, aluskuljetuksissa ja vesistömatkailussa.

Perustelu: Sisävesiliikenne mahdollistaa liikenteen energiankulutuksen vähentämistä.

Tavoite V6 (**nesteytetty metaani, merisatamat)**: Kaikissa Suomen TEN-T-ydinverkkoon kuuluvissa satamissa on mahdollisuus bunkrata nesteytettyä maa- tai biokaasua viimeistään vuonna 2025.

Tavoite on pääosin jo toteutunut, sillä säiliöautot ja bunkrausalukset voivat kuljettaa nesteytettyä kaasua niihinkin satamiin, joista sitä ei saa suoraan terminaalista. LNG-terminaalit soveltuvat tulevaisuudessa myös biometaanin ja synteettisen nesteytetyn metaanin jakeluun.

Tavoite V7 (nesteytetty metaani, sisävesisatamat): Saimaan syväväylillä kulkevien alusten mahdollinen LNG/LBG-tarve katetaan liikkuvalla bunkrauspisteellä tai vastaavalla Lappeenrannan Mustolassa viimeistään vuonna 2030.

4.6 Toimenpiteet meri- ja sisävesiliikenteen jakeluinfran kehittämiseksi

4.6.1 Jakeluinfran kehittämisen tuet, sääntely ja muu politiikkaohjaus

Toimenpide V1: Toimeenpannaan EU:n asetus uusiutuvien ja vähäpäästöisten polttoaineiden käytöstä meriliikenteessä. Pannaan kansainvälinen ja EU:n

alueellinen sääntely toimeen huomioiden pohjoisen Itämeren sekä Suomen sisävesiliikenteen erityisolosuhteet.

Toimenpiteen tausta ja perustelut

Asetus uusiutuvien ja vähäpäästöisten polttoaineiden käytöstä meriliikenteessä edellyttää aluksia siirtymään vähitellen vaihtoehtoisten polttoaineiden käyttöön. Aluksille asetetaan vuodesta 2025 alkaen viiden vuoden välein kiristyvä tavoite käytetyn energian kasvihuonekaasuintensiteetin vähentämiseksi. Lisäksi kontti- ja matkustaja-aluksille asetetaan vuodesta 2030 alkaen velvoite käyttää satamissa maasähköä tai muuta nollapäästöteknologiaa.

Suomi on sitoutunut muihinkin niin Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä IMO:ssa kuin EU:ssa neuvoteltuihin toimiin vesiliikenteen päästöjen vähentämiseksi. Lähivuosina sekä maailmanlaajuinen sääntely, että EU:n politiikkatoimet tulevat ohjaamaan vesiliikenteen käyttövoimien kehitystä kestävämpään suuntaan.

Vuonna 2022 Suomessa tehdyn selvityksen[35] mukaan polttoaineiden jakeluinfra kehittyy kysynnän myötä, eikä suomalaisen jakeluinfran nykytila estä vaihtoehtoisten polttoaineiden käytön yleistymistä Suomeen suuntautuvassa vesiliikenteessä. Saatavuus nähdään selvityksessä keskeisempänä esteenä käytön yleistymiselle kuin jakeluinfra. Johtopäätös koskee raportin mukaan ainakin biopolttoaineita ja oletettavasti myös sellaisia synteettisiä polttoaineita, jotka eivät edellytä uutta jakeluinfrastruktuuria.

VASTUU: valtioneuvosto, satamat, varustamot

Toimenpide V2: Käytetään hyödyksi EU:n rahoitusmahdollisuudet maasähkön ja vesiliikenteen kestävien polttoaineiden jakeluinfrastruktuurin kehittämiseksi. Hyödynnetään täysimääräisesti Verkkojen Eurooppa -välineen (CEF) rahoitushaut maasähkön kysynnän ja tarjonnan kehittämiseksi. Kannustetaan hauissa yhteistyöhön muiden EU-satamien ja Suomen ulkopuolisten eurooppalaisten toimijoiden kanssa.

Toimenpiteen tausta ja perustelut

[35] Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2022:12, Selvitys vaihtoehtoisten käyttövoimien ja polttoaineiden jakeluinfrastruktuurin kehittämistarpeista satamissa [https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-897-3]

Esimerkiksi Business Finlandilla on EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä (*Recovery and Resilience Facility*, RRF) rahoitettuja veturihankkeita, joiden tavoitteena on tukea Suomen koko meriklusterin osaamista ja kansainvälistä kilpailukykyä tavoitteena yhä kestävämpi merenkulku. Meyer Turun vetämän NEcOLEAP-ekosysteemihankkeen tavoitteena on kehittää ilmastoneutraali risteilyaluskonsepti vuoteen 2025 mennessä. Wärtsilän johtama Zero Emission Marine (ZEM) -ekosysteemihanke puolestaan tähtää merenkulkualan kasvihuonepäästöjen vähentämiseen 60 prosentilla vuoteen 2030 mennessä.

Molemmille veturihankkeille Business Finland on myöntänyt 20 miljoonaa euroa RRF-rahoitusta. Lisäksi esimerkiksi Horisontti Eurooppa -ohjelman meriklusterille suunnatun Waterborne Technology Platform -alustan rahoitus vuosina 2021–2027 on 530 miljoonaa euroa.

Vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfra satamissa edellyttää merkittäviä investointeja, joiden aikaansaamiseksi markkinan alkuvaiheessa julkinen tuki on tarpeen. Esimerkiksi jakeluinfravelvoitteiden täyttämiseksi tarvittavien maasähkön lisäinvestointien suuruusluokka on Suomen meriliikennesatamien osalta alustavan arvion mukaan yhteensä noin 30–50 miljoonaa euroa. Kustannusarviossa ei ole mukana operoinnin ja huollon kustannuksia tai muista syistä (esim. korjauksista) syntyviä kustannuksia. Arviosta reilu 30 prosenttia kohdistuisi konttialuksille tarjottavaan maasähkön syöttöön, vajaa viisi prosenttia ro-ro-matkustaja-aluksille tarjottavaan maasähkön syöttöön, ja noin 40 prosenttia risteilyaluksille tarjottavaan maasähkön syöttöön. Sisävesisatamakohtaisten kokonaisinvestointikustannusten suuruusluokaksi jakeluinfra-asetuksen velvoitteiden täyttämiseksi Suomessa vuoteen 2030 mennessä arvioidaan alustavasti 100 000–150 000 euroa.

Suomelle on tärkeää, että pohjoisen Itämeren satamien lisäksi CEF-välineestä saadaan jatkossakin tukea myös talvimerenkulun mallintamiseen ja ohjaukseen sekä entistä energiatehokkaampien ja ympäristöystävällisempien jäänmurtajien suunnitteluun. Tämä tukee osaltaan myös maasähkön ja uusien kestävien polttoaineiden turvallisen jakeluinfrastruktuurin kehitystä pohjoisella Itämerellä, sillä jäänmurtajat ovat tämän infrastruktuurin keskeisiä käyttäjiä.

VASTUU: satamat, varustamot, liikenne- ja viestintäministeriö, Väylävirasto

Toimenpide V3: Toteutetaan maasähkön verotuksen muutos EU:n energiaverodirektiivin uudistuksen edellyttämällä tavalla.

Toimenpiteen tausta ja perustelut

Maasähkön käyttöön kannustaisi sen verotuksen alentaminen. Itämerellä Suomen verrokkimaat Ruotsi, Tanska ja Saksa soveltavat jo nyt maasähköön EU-sääntelyn mahdollistamaa alennettua verokantaa. 2021 annetussa energiaverodirektiivin uudistamisesityksessä on esitetty maasähkön siirtämistä nollaveroluokkaan. Direktiivin uudistamista koskevat neuvottelut ovat kesken.

VASTUU: valtiovarainministeriö

Toimenpide V4: Arvioidaan mahdollisuuksia kohdentaa päästökaupan huutokauppatuloja meriliikenteen puhtaan siirtymän edellytysten ja kilpailukyvyn parantamiseksi sekä huoltovarmuuden edistämiseksi

Vaihtoehtoisten polttoaineiden heikosta saatavuudesta ja korkeasta hinnasta johtuen IMO:n päästövähennystoimet ja EU:n toimet nostavat merkittävästi meriliikenteen kustannuksia, mikä voi vaikuttaa kilpailukykyyn. Meriliikenne on huoltovarmuuden kannalta Suomelle hyvin keskeinen sektori. Politiikkatoimilla olisi mahdollista edistää polttoaineiden saatavuutta tai vaikuttaa varustamojen ja sitä kautta asiakkaiden kustannuksiin.

Suomelle kertyi vuonna 2023 tuloja päästöoikeuksien huutokaupoista noin 581,6 miljoonaa euroa. Päästökaupan huutokauppatulot menevät yleiskatteellisina valtion budjettiin. Jäsenvaltioiden osuudet päästökaupan huutokauppatuloista määräytyvät päästökauppadirektiivin mukaisella jakoavaimella, missä huomioidaan valtioiden suhteelliset osuudet päästökaupan päästöistä järjestelmän käynnistyessä 2005 sekä tietyille alemman bruttokansantuotteen valtioille osoitetut lisäelementit. Jäsenmaiden huutokauppatulojen käyttökohteita koskevat vaatimukset tiukentuivat vuoden 2024 alusta alkaen: jäsenmaiden tulee käyttää huutokauppatulot tai niitä vastaava summa päästöjä vähentäviin toimiin, jotka on listattu päästökauppadirektiivin liitteessä. Meriliikenne on huomioitu listassa, mutta jäsenmaat eivät ole velvoitettuja käyttämään meriliikenteen huutokauppatuloja meriliikennettä koskeviin politiikkatoimiin.

VASTUU: Liikenne- ja viestintäministeriö yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön ja valtioneuvoston kanslian kanssa

Toimenpide V5: Edistetään vaihtoehtoisten polttoaineiden ja käyttövoimien hyödyntämistä osallistumalla aktiivisesti sääntelyn kehittämiseen EU- ja kansainvälisillä foorumeilla

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Pelisäännöistä ja edistämiskeinoista vaihtoehtoisiin polttoaineisiin ja käyttövoimiin liittyen sovitaan ensisijaisesti EU- ja kansainvälisillä foorumeilla. Näin ollen Suomen on tärkeää osallistua tähän työhön.

VASTUU: Liikenne- ja viestintäministeriö, liikenne- ja viestintävirasto

4.6.2 Informaatio-ohjaus, tiedonvaihto ja tutkimus

Toimenpide V6: Hyödynnetään kansainvälisen yhteistyön mahdollisuudet meriliikenteen käyttövoimasiirtymän edistämiseksi. Luodaan edellytykset kestävien meriliikennekäytävien syntymiselle.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Suomi - Viro

Helsingin ja Tallinnan satamat, kaupungit ja niiden välisen matkustajaliikenteen suurimmat varustamot allekirjoittivat lokakuussa 2023 yhteisymmärryssopimuksen vauhdittamaan toimia nollapäästöisen meriväylän edistämiseksi. Tavoitteena on vauhdittaa siirtymää ympäristöneutraaleihin ja kestäviin rahti- ja matkustajaliikenteen ratkaisuihin Tallinnan ja Helsingin sekä Vuosaaren ja Muugan satamien välisillä reiteillä. Tämä tarkoittaa yhteisten suunnitelmien tekemistä päästöttömyyden saavuttamiseksi sekä perustajajäsenten että muiden kumppanien kanssa.

Suomi - Ruotsi

Tukholman satamat, Turun satama ja Viking Line allekirjoittivat helmikuussa 2024 yhteistyösopimuksen kestävän merikuljetuskäytävän kehittämisestä. Tavoitteena on olla

vapaa fossiilisista polttoaineista viimeistään vuonna 2035. Sopimus luo viitekehyksen skaalautuvien ratkaisujen löytämiseksi fossiilivapaisiin polttoaineisiin siirtymiseen ja merenkulun ympäristövaikutuksien minimoimiseen. Yhteistyötä voidaan sopimuksen mukaan laajentaa sisältämään muita merenkulkuelinkeinon tärkeitä sidosryhmiä, muita keskeisiä satamia, tavaranomistajia ja huolintaliikkeitä.

Vaasan kaupunki, Uumajan kunta, Umeå Hamn AB, Umeå Kommunföretag AB, Wasaline ja Kvarken Ports solmivat lokakuussa 2023 aiesopimuksen vihreästä kuljetuskäytävästä Uumajan ja Vaasan välille. Yhteistyöllä tavoitellaan yhteyden ilmastoneutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. Liquid Wind, Umeå Energi ja Wasaline solmivat maaliskuussa 2024 aiesopimuksen e-metanolin käyttöönotosta laivalinjalla vuonna 2027. Yhteistyöllä tavoitellaan yhteyden ilmastoneutraaliutta vuoteen 2030 mennessä.

Suomi – Viro – Alankomaat – Belgia

Maailman suurin itsenäinen syöttöliikennevarustamo X-Press Feeders sopi huhtikuussa 2024 kuuden eurooppalaisen sataman kanssa yhteisistä tavoitteista ja toimista liittyen vaihtoehtoisten polttoaineiden toimitukseen ja bunkraukseen, sekä laajempaan hiilestä irtautumiseen merenkulun alalla Skandinaviassa ja Itämerellä. Suomesta mukana ovat Helsingin ja Hamina-Kotkan satamat.

Yhteistyö osapuolten välillä alkaa kahden reitin perustamisella. Toinen niistä on nk. Green Finland X-PRESS (GFX): Rotterdam > Antwerpen-Brugge > Helsinki > Tallinna > Hamina-Kotka > Rotterdam. Kyseessä ovat ensimmäiset eurooppalaiset aikataulutetut syöttöreitit, jotka hyödyntävät vihreää metanolia.

Muu yhteistyö kestävien meriliikennekäytävien edistämiseksi

Suomi allekirjoitti COP26-ilmastokokouksessa marraskuussa 2021 nk. Clydebankin julistuksen. Julistuksessa ilmaistiin poliittinen tuki kestävien meriliikennekäytävien syntymiselle kahden tai useamman sataman välille alan vapaaehtoisin toimin. Suomi on osallistunut allekirjoittajien kokouksiin ja tuonut muun muassa puheenjohtajuuskaudellaan Itämeren valtioiden neuvostossa CBSS:ssä esiin kestäviä meriliikennekäytäviä edistäviä hankkeita Suomessa ja muualla pohjoisella Itämerellä.

Toukokuussa 2022 Pohjoismaiden ministerineuvoston ympäristöministerikokoonpano päätti rahoituksesta selvitystyölle kestävistä meriliikennekäytävistä Pohjolassa. Luokituslaitos DNV:n koordinoimassa selvityshankkeessa kartoitetaan potentiaalisimpia kestäviä meriliikennekäytäviä ja niiden kehittämismahdollisuuksia Pohjoismaissa.

Hanke on osa laajempaa pohjoismaista tiekarttahanketta, joka kokoaa yhteen keskeisiä toimijoita eri puolilta Pohjolaa ja kartoittaa yhteistä polkua hiilineutraaleihin polttoaineisiin siirtymiseen meriliikenteessä.

Toimenpide V7: Vahvistetaan vesiliikenteen käyttövoimia- ja polttoaineinfraa koskevan tutkimuksen, kokeilun ja innovoinnin rahoitusta erityisesti EU:n tasolla ja hyödynnetään tehokkaasti EU:n rahoitusmahdollisuudet.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Edistetään vesiliikenteen uusien käyttövoimien ja polttoaineiden huomioimista EU:n tutkimusta ja innovaatioita koskevissa rahoitusinstrumenteissa kuten Horisontti Eurooppa ja päästökaupan innovaatiorahasto ja hyödynnetään aktiivisesti EU-rahoituksen tarjoamia mahdollisuuksia vesiliikenteen uusien polttoaineiden saatavuuden ja käytön edistämiseksi Suomessa. Varmistetaan, että instrumenteista on riittävästi tietoa saatavilla Suomessa.

VASTUU: liikenne- ja viestintäministeriö yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa

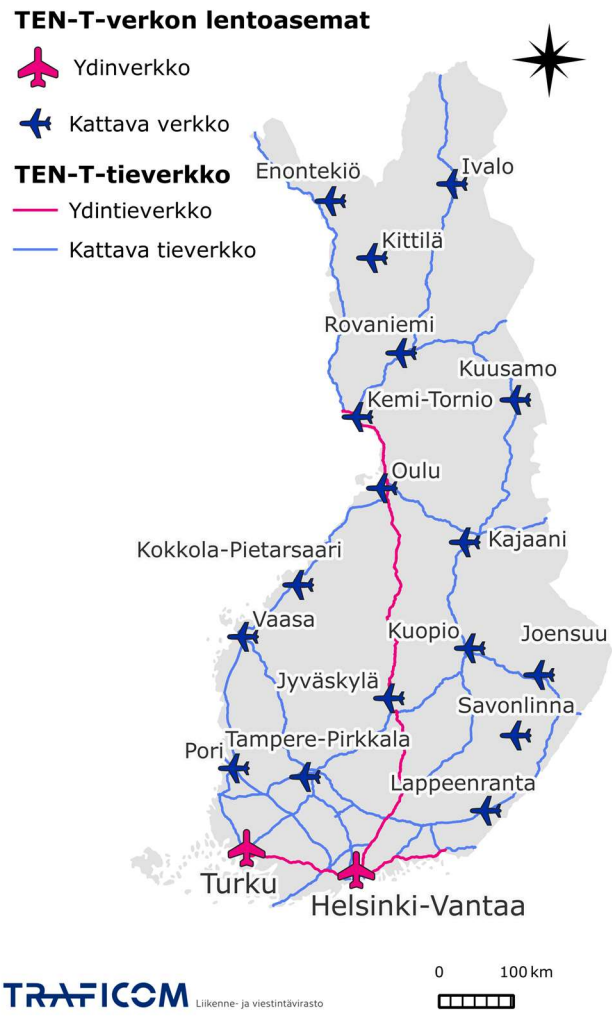
LUONNOS

5 Lentoliikenne

Suomessa on 24 lentoasemaa, joista 20 on Finavia Oyj:n omistuksessa. Enontekiön, Lappeenrannan ja Seinäjoen lentoasemat ovat eri osakeyhtiöiden omistamia ja Mikkelin lentoasema Mikkelin kaupungin omistama. Mikkeliin ja Seinäjoelle ei ole säännöllistä reittiliikennettä. Kaksi Finavian lentoasemista on ainoastaan sotilas- ja harrastekäytössä.

TEN-T ydinverkon lentoasemia ovat Helsinki-Vantaan ja Turun lentoasemat ja kattavan TEN-T verkon lentoasemia ovat seuraavat 18 lentoasemaa: Enontekiö, Ivalo, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kemi, Kittilä, Kokkola-Pietarsaari, Kuopio, Kuusamo, Lappeenranta, Maarianhamina, Oulu, Pori, Rovaniemi, Savonlinna, Tampere ja Vaasa.

Kuva 23: TEN-T verkon lentoasemat Suomessa.

Taulukko 2. Matkustajamäärät lentoasemittain vuonna 2023. Lähde: Finavia.

Helsinki	1 782 914	13 530 441	15 313 355
Rovaniemi	454 775	280 303	735 078
Oulu	512 053	42 043	554 096
Kittilä	184 005	190 621	374 626
Turku	7 307	225 736	233 043
Ivalo	155 697	65 021	220 718
Tampere	661	213 038	213 699
Vaasa	103 306	50 475	153 781
Kuopio	125 323	21 524	146 847
Kuusamo	63 874	56 677	120 551
Kajaani	39 377	1 143	40 520
Joensuu	36 192	2 522	38 714
Mariehamn	20 107	17 411	37 518
Kemi-Tornio	35 614	1 737	37 351
Kokkola-Pietarsaari	25 761	3 511	29 272
Jyväskylä	21 869	1 623	23 492
Pori	7 866	4 211	12 077
Savonlinna	2 116	861	2 977
Enontekiö	-	-	-
YHTEENSÄ	3 578 817	14 708 898	18 287 715

5.1 Maasähkön syöttö lentokoneisiin lentoasemilla

5.1.1 Jakeluinfra-asetuksen vaatimukset ja joustojen käyttö

Maasähkön hyödyntäminen lentoasemilla paikalla olevissa ilma-aluksissa koneiden apumoottoreiden sijaan vähentää päästöjä ja parantaa ilmanlaatua. EU:n jakeluinfra-asetus sisältää velvoitteita maasähkön tarjoamisesta TEN-T-verkon lentoasemilla. Vaatimukset kohdistuvat sekä matkustajasiltapaikkoihin että ulkopaikkoihin. Asetuksen vaatimuksia kuvataan tarkemmin liitteessä.

Pienillä lentoasemilla sähkönsyötöstä ilma-aluksien ulkoseisontapaikoille aiheutuvat investointi- ja ylläpitokustannukset eivät välttämättä ole oikeassa suhteessa ympäristöhyötyyn nähden. Siksi jäsenvaltiot voivat jakeluinfra-asetuksen mukaan vapauttaa sellaiset TEN-T-verkon lentoasemat, joilla on ollut kolmen viime vuoden keskiarvona alle 10 000 kaupallista lento-operaatiota vuodessa, velvoitteesta syöttää sähköä paikallaan oleviin ilma-aluksiin niiden ulkopaikoilla. Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi ilmailulain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Lausunnoilla olleessa esitysluonnoksessa ehdotetaan, että lentoaseman pitäjät vastaisivat siitä, että ilma-aluksille toimitetaan sähköä jakeluinfra-asetuksen mukaisesti. Esitysluonnoksessa ehdotetaan lisäksi, että Suomi hyödyntäisi asetuksen mahdollistaman kansallisen liikkumavaran siitä, ettei maasähköä tarvitsisi toimittaa TEN-T-verkon lentoasemien ulkoseisontapaikoille, jos lentoasemaa pidetään niin kutsuttuna pienenä lentoasemana.

Nykytilanteessa ainoastaan Helsinki-Vantaan lentoasema ylittää asetuksen 10 000 lento-operaation rajan. On mahdollista, että joku tai jotkut muutkin TEN-T verkon lentoasemat ylittävät myöhemmin 10 000 operaation rajan, jolloin poikkeus soveltamisesta ei enää koske niitä. Oulun ja Turun lentoasemien lento-operaatioiden määrät asettuvat rajan tuntumaan. Finavian arvion mukaan Helsinki-Vantaan lentoaseman lisäksi Oulun lentoasema voisi ylittää 10 000 kaupallisen lento-operaation tason vuonna 2029. Myös Turun lentoaseman operaatiomäärä voisi kasvaa lähelle 10 000:ta. Rovaniemen ja Kittilän lento-operaatioiden määrän kasvu riippuu voimakkaasti talvimatkailun kasvusta. Lentoliikenteen kasvua on arvioitu myös Eurocontrolin skenaarioiden perusteella[36]. Eurocontrolin skenaarioista ei voida tehdä lentoasemakohtaisia päätelmiä, mutta tarkempien tietojen puuttuessa korkeaa skenaariota eli 6 %:n kasvua vuosien 2024 ja 2030 välillä voidaan käyttää lentoasemien kasvun karkeaan arviointiin. Eurocontrolin ennusteen perusteella ainoastaan Helsinki-Vantaan lentoasema ylittäisi 10 000 operaation rajan vuonna 2030, Oulun ja Turun lentoasemien operaatiomäärien sijoittuessa 10 000 operaation rajan tuntumaan ja muiden lentoasemien jäädessä selvästi rajan alle.

5.1.2 Maasähkövaatimusten toteutuminen lentoasemilla

Manner-Suomen lentoasemilla maasähköä on tarjolla paikalla oleviin ilma-aluksiin kaikilla matkustajasilloilla varustetuilla konepaikoilla. Matkustajasiltoja, jotka mahdollistavat suoraan kulun lentoasemalta lentokoneeseen, on Helsinki-Vantaan, Oulun ja Rovaniemen lentoasemilla. Matkustajasiltojen konepaikoilla on integroidut maavirtajärjestelmät eli niissä tarjotaan maasähköä sähköverkosta. Siten jakeluinfra-asetuksen velvoite

[36] Eurocontrol 7-Year Forecast (Spring 2024) https://www.eurocontrol.int/sites/default/files/2024-02/eurocontrol-seven-year-forecast-2024-2030-february-2024.pdf

varmistaa sähkönsyöttö ilma-alusten matkustajasiltapaikoilla viimeistään 31.12.2024 täyttyy Suomessa jo nykytilanteessa. Finavian pitämillä lentoasemilla Finavia vastaa matkustajasiltapaikoilla sähkönsyöttöjärjestelmistä ja niiden ylläpidosta ja maahuolintayhtiö sähkönsyötön kytkemisestä paikoitettuun ilma-alukseen.

Ilman matkustajasiltaa olevia lentokoneiden seisontapaikkoja on kaikilla TEN-T-verkon lentoasemilla Suomessa. Näillä seisontapaikoilla ei ole kiinteää maasähkönsyöttöä, vaan sähkö tarjotaan liikuteltavista maavirtalaitteista. Näissä maavirtalaitteissa on joko sähköä tuottava dieselaggregaatti tai ne kytketään kaapelilla lentoaseman sähköverkkoon. Finavian lentoasemilla verkkovirtaan kytkettyjä liikuteltavia maavirtalaitteita riittää normaalitilanteessa arviolta 80–90 prosentille seisontapaikoista. Lisäksi käytettävissä on dieselgeneraattoreita noin 30 prosentille seisontapaikoista. Siirrettävät laitteet omistaa useimmiten maahuolintayritys, joissain tapauksissa myös lentoaseman pitäjä. Kansallisessa jakeluinfraohjelmassa (2017) on arvioitu, että kaikkein pienimmille lentoasemille ei ole taloudellisia perusteita asentaa kiinteitä maavirtajärjestelmiä.

Kaikilla Finavian pitämillä Pohjois-Suomen lentoasemilla (Ivalo, Kittilä, Rovaniemi, Kuusamo) käytetään nykytilassa dieselgeneraattoreissa fossiilitonta, uusiutuvaa polttoainetta. Helsinki-Vantaan lentoasemalla uusiutuva polttoaine tuli saataville vuoden 2024 alusta. Myös muilla Finavian lentoasemilla tullaan dieselgeneraattoreissa siirtymään uusiutuviin polttoaineisiin vuoteen 2025 mennessä.

Finavian lentoasemilla ei nykytilassa riitä ulkoista sähkönsyöttöä kaikille paikallaan oleville ilma-aluksille kaikkina aikoina. Lentoasemilla käytetään ilma-aluksen omia apuvoimalaitteita seisonnassa erityisesti talven matkailusesonkien ja ruuhkahuippujen aikana, kun liikuteltavia sähkönsyöttölaitteita ei riitä kaikille lentokoneille tai kun kylmyys vaatii apuvoimalaitteen käyttöä.

TEN-T verkon lentoasemista, jotka eivät ole Finavian omistuksessa, Lappeenrannan lentoasemalla on käytössä liikuteltava maavirtalaite, jossa käytetään uusiutuvaa polttoainetta. Lisäksi Lappeenrannan lentoasemalla on tarjolla voimavirtakaappeja sähkönsyöttöön pienlentokoneille. Lentokoneet käyttävät seisontapaikoilla tarpeen mukaan omaa apuvoimalaitettaan tai tilaavat käyttöönsä maavirtalaitteen. Tiedossa ei ole, riittääkö Lappeenrannan lentoasemalla ulkoista sähkönsyöttöä kaikille paikallaan oleville ilma-aluksille joka tilanteessa. Enontekiön lentoasemalla on käytössä neljä seisontapaikkaa ja lentoasemalla on käytössä kaksi dieselkäyttöistä generaattoria, joista toisen omistaa lentoaseman pitäjä ja toisen maahuolintayhtiö. Enontekiön lentoasemalla lentokoneet käyttävät talvisin systemaattisesti omaa apuvoimalaitettaan estääkseen hyvin matalista lämpötiloista johtuvan jäätymisen. Sähkönsyöttögeneraattorin lisäksi lentoasemalla on käytössä polttomoottorikäyttöinen lämmitin.

5.2 Lentoliikenteen uudet käyttövoimat

Lentoliikenteen uusiin käyttövoimiin lukeutuvat kestävät lentopolttoaineet, sähkö ja vety. Kestävistä lentopolttoaineista annetun asetuksen mukaan EU:ssa kestävillä lentopolttoaineilla tarkoitetaan kestäviä biopohjaisia, synteettisiä tai kierrätettyjä hiilipitoisia lentopolttoaineita. Tällä hetkellä vain 0,05 % EU:n ilmailun lentopolttoaineista on kestäviä lentopolttoaineita.[37] (EASA, 2022a). Tästä valtaosa on biopohjaisia lentopolttoaineita, ja muut uudet käyttövoimat ovat vasta tulossa lentoliikenteeseen.

Sähköä tai vetyä ei hyödynnetä vielä Suomessa kaupallisen lentoliikenteen käyttövoimana. Erityisesti sähkölentäminen voi synnyttää Suomessa jatkossa myös uuden tyyppistä, pienimuotoisempaa lentotoimintaa.

Uusia polttoaineita ja käyttövoimia on käsitelty tässä luvussa pitkälti Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin Destialla teettämiin selvityksiin (Biopohjaiset kestävät lentopolttoaineet[38], Sähköinen lentäminen Suomessa[39], Vetylentämisen selvitys[40]) perustuen ja selvityksiä lainaten.

5.2.1 Kestävät lentopolttoaineet

Biopohjaisilla kestävillä lentopolttoaineilla arvioidaan olevan seuraavien vuosikymmenten aikana tärkeä rooli erityisesti pitkän matkan lentoliikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä. Biopohjaiset kestävät lentopolttoaineet soveltuvat sekoitettuna fossiiliseen lentopetroliin nykyiseen kalustoon ja infrastruktuuriin.Polttoaineiden kestävyyteen vaikuttavat muun muassa raaka-aine sekä tuotantoprosesissa kulutetun sähkön energianlähde. EU:ssa uusiutuvan energian direktiivi ja lentoliikenteen kestävistä polttoaineista annettu asetus (ns. ReFuelEU Aviation) määrittävät, mitkä polttoaineet ovat kestäviä lentopolttoaineita.

[37] EASA, 2022. European Aviation Environmental Report
[38] Huhta, Heininen, Mäntynen, Pajarre, Haapanen, 2023. Biopohjaiset kestävät lentopolttoaineet - Mahdollisuudet, vaatimukset ja kehitysnäkymät. Traficomin julkaisuja 21/2023.
[39] Mäntynen, Huhta, Pajarre, 2022. Sähköinen lentäminen Suomessa - Edellytykset, mahdollisuudet ja kehitysnäkymät. Traficomin julkaisuja 16/2022.
[40] Huhta, Heininen, Mäntynen, Pajarre, 2023. Vetylentämisen selvitys - Vedyn käyttömahdollisuudet energialähteenä ilmailussa ja vetylentämisen rooli liikennejärjestelmässä. Traficomin tutkimuksia ja selvityksiä 2/2023

LIITE: Kaupunginhallitus 02.09.2024 / 20 §

Kysyntä kestäville lentopolttoaineille on kasvussa velvoitteiden ja vapaaehtoisen kysynnän seurauksena. Biopohjaisten kestävien lentopolttoaineiden ohella taaan myös synteettisten lentopolttoaineiden kehitystä. Pelkästään Euroopassa tarvitaan yli sata uutta kestävien lentopolttoaineiden tuotantolaitosta, jotta lentoliikenteen kestävistä polttoaineista annetun asetuksen velvoitteet voidaan saavuttaa. Biopohjaisten kestävien lentopolttoaineiden kehityksen eturintamassa ovat Eurooppa ja Yhdysvallat. Kestävien lentopolttoaineiden hintojen ennustetaan pysyvän vielä pitkään nykyisiä lentopolttoaineita korkeampina.

Biopohjaiset kestävät lentopolttoaineet ovat energiasisällöltään hyvin samankaltaisia fossiilisen lentopetrolin kanssa. Biopolttoaineet sekoitetaan jo jalostamolla fossiiliseen lentopolttoaineeseen, minkä jälkeen polttoaine toimitetaan lentoasemille. Lentoasemilla ei siten vaadita investointeja uuteen tankkausinfraan. Teknisistä ja turvallisuussäätelystä riippuvista syistä johtuen 100-prosenttisen kestävän lentopolttoaineen hyödyntäminen edellyttäisi kuitenkin todennäköisesti nykyisen infrastruktuurin rinnalle erillistä jakelua. Tällä hetkellä biopohjaisia lentopolttoaineita tulee sekoittaa fossiiliseen lentopetroliin, jotta kestävien lentopolttoaineiden vaatimukset voidaan täyttää, ja biopohjaisen polttoaineen osuus voi olla maksimissaan 50 % kestävän polttoaineen kokonaismäärästä. Tällä vuosikymmenellä saadaan mahdollisesti markkinoille 100-prosenttiselle kestävälle lentopolttoaineelle soveltuvaa kalustoa.

HEFA-lentopolttoaineet (vetykäsitellyt rasvahapot) ovat avainasemassa 2020-luvun tavoitteiden saavuttamisessa, sillä se on ainoa kaupallisesti laajasti käytössä oleva tuotantoprosessi.[41] Meneillään olevalla vuosikymmenellä erityisesti AtJ-tuotantopolun (alkoholin konversio synteettiseksi parafiiniseksi kerosiiniksi) on arvioitu yleistyvän.[42].

Kuten biopohjaiset kestävät lentopolttoaineet, myös synteettiset uusiutuvat lentopolttoaineet soveltuvat sekoitettuna fossiiliseen lentopetroliin nykyiseen kalustoon ja infrastruktuuriin. Synteettisten polttoaineiden on arvioitu vähentävän elinkaaren aikaisia hiilidioksidipäästöjä 80-90% verrattuna fossiilisen lentopetroliin, edellyttäen että edellyttäen että polttoaine on tuotettu kestävästi ja kestävistä raaka-aineista.[43] Synteettisten polttoaineiden suurin haaste ovat kustannukset.

Lentoyhtiöt näkevät kestävät lentopolttoaineet hyvin tärkeänä keinona vähentää toimintansa päästöjä. Oneworld-lentoyhtiöallianssin, johon Finnair kuuluu, tavoitteena on,

[41] SkyNRG. (2023). A market outlook on SAF. May 2022 Update.
[42] SkyNRG. (2023). A market outlook on SAF. May 2022 Update.
[43] ICCT. (2021). Assessing the sustainability implications of alternative aviation fuels. WORKING PAPER 2021-11.

että vuoteen 2030 mennessä 10 prosenttia allianssin polttoainekulutuksesta olisi kestävää lentopolttoainetta. Allianssiin kuuluvat lentoyhtiöt eivät ole vielä määrittäneet omia tavoitteitaan.

Neste on tällä hetkellä ainoa Suomessa kestäviä lentopolttoaineita tuottava toimija. Suomessa tuotettuja biopolttoaineita jaellaan kysynnästä riippuen Suomessa tai myös muissa maissa. UPM suunnittelee kestävien lentopolttoaineiden tuotantoa Rotterdamiin ja ST1 avasi huhtikuussa 2024 biojalostamon Göteborgissa. Neste käynnisti syksyllä 2022 strategisen selvityksen Porvoon jalostamon siirtymästä uusiutuvien ja kiertotaloustuotteiden tuotantoon sekä raakaöljyyn perustuvan jalostuksen lopettamisesta 2030-luvun puolivälissä.[44] Tämän jälkeen fossiilisia polttoaineita ei enää jalostettaisi Suomessa. Toimijoiden mukaan globaalit markkinat, logistiset ratkaisut ja lopulta myös raaka-aineiden saatavuus ohjaavat tällä hetkellä biopohjaisten lentopolttoaineiden tuotantoa keskeisiin kansainvälisiin logistisiin solmuihin. Jos polttoaineiden kuljettaminen kaukaa muodostuisi tulevaisuudessa vähemmän mielekkääksi, ja tuotanto sijoittuisi hajautetummin, voisi Suomesta tulla ennakoitua kiinnostavampi investointikohde.

Suomessa kestävää lentopolttoainetta sisältävää sekoitetta jaellaan Helsinki-Vantaalla. Vuonna 2023 Finnair on osti Nesteeltä 750 tonnia Neste MY Uusiutuva Lentopolttoaine™ -tuotetta vähentääkseen Helsinki-Vantaan lentoasemalta lähtevien lentojensa kasvihuonekaasupäästöjä. 750 tonnia uusiutuvaa lentopolttoainetta vastaisi noin 800 lentoa Helsingin ja Tukholman välillä, mikäli käytettäisiin 50-prosenttista uusiutuvaa lentopolttoainetta.

Finavia lentoaseman pitäjänä ei ole osana lentoyhtiöiden polttoainehuoltoa Suomessa. Finavia osoittaa ja vuokraa lentoasemilla alueita polttoaineen toimittajien varastoille ja jakelu lentokoneisiin tehdään jakelusäiliöautoilla lentoyhtiöiden ja polttoaineyhtiöiden keskinäisten sopimusten perusteella. Kestävän polttoaineen paikallinen varastointi ja jakelu on polttoaineentoimittajien vastuulla. Ne käyttävät ja kehittävät infrastruktuuriaan tarpeita ja lentoyhtiöiden osoittamaa kysyntää vastaavasti. Joillakin lentoasemilla muissa EU-maissa polttoaine jaellaan koneisiin maanalaisen jakeluputkiston kautta, jolloin putkisto on lentoaseman omistama ja jakelijat operoivat sitä. Tällöin polttoaine jaetaan suurista varastosäiliöistä, jotka voivat sijaita myös kaukana lentoasemista.

[44] Neste. (2023). Capital Markets Day 2023. https://www.neste.com/investors/calendar/capital-markets-day

5.2.2 Sähkö

Sähköistyminen koskee lentoliikenteessä erityisesti lyhyemmän kantaman ja kapasiteetin kalustoa. Alkuvaiheessa sähköinen lentäminen tarjoaa varsin lyhyen kantaman matkoja. Akkujen energiatiheyden kasvaessa sähkökäyttö mahdollistaa hieman suurempien lentokoneiden lennot ja pidemmän kantaman. Suomessa ei tällä hetkellä ole sähkölentokoneita kaupallisessa käytössä.

Sähköinen lentokone on ilma-alus, joka toimii sähkömoottoreilla. Sähköinen ilma-alus voi perustua akkusähköön, polttokennoihin, jolloin vedystä tuotetaan polttokennossa sähköä sähkömoottoreihin, tai hybriditeknologiaan. Akkusähkö on vaihtoehdoista tehokkain kokonaishyötysuhteeltaan. Täyssähkölentokone ei aiheuta käytönaikaisia päästöjä.

Vakiintunutta teknologiaa olevien litiumakkujen hinnat ovat laskeneet viimeisen kymmenen vuoden aikana merkittävästi. Arvioiden mukaan litiumakkujen laskeva hintakehitys on hidastumassa, kun litiumakkujen kysyntä eri käyttökohteissa on kasvanut voimakkaasti ja akkuihin tarvittavien raaka-aineiden saatavuus on rajallista. Kiinteäelektrolyyttistiä akkuja kehitetään parhaillaan. Talviolosuhteet voivat osaltaan olla haaste sähköiselle lentämiselle, jolloin on etu, että kehitystyötä tapahtuu pohjoisilla alueilla.

Sähköistä lentoliikennettä koskeva sääntely on vasta kehitysvaiheessa, joten sähköiseen lentämiseen sovelletaan perinteisen lentoliikenteen sääntelyä. Toistaiseksi tyyppihyväksyntä on helpompi saada enintään 19-paikkaiselle lentokoneelle, koska sen sääntely on vapaamuotoisempaa kuin suurempien lentokoneiden. Sähköisen kaluston todellisessa kantamassa on otettava nykyisen sääntelyn perusteella huomioon erilaiset varaenergiavaatimukset ja varalaskupaikat.

Akkusähkölentokoneet vaativat sähkölatausinfrastruktuuria, jota ei ole vielä Suomen lentoasemilla. Investointeja sähkölentokoneisiin ja toisaalta latausinfrastruktuuriin hidastaa muna-kana-ongelma: latausinfrastruktuurille ei ole kysyntää, koska sähkölentokoneita ei ole ja toisaalta lentokoneisiin on haastavaa investoida, mikäli tietoa latausinfrastruktuurin kehittämisestä ei ole. Näiden haasteiden ratkominen edellyttää toimijoiden yhteistyötä.

Konekoon, lentoaseman kapasiteetin hallinnan sekä lataukseen liittyvien vaatimusten näkökulmasta on perusteltua, että sähkölentokoneiden pysäköinti tapahtuisi ulkopaikoilla. Latauspuistot mahdollistavat latauksen keskittämisen turvaetäisyyksineen. Alkuvaiheen 9–19-paikkaiset lentokoneet edellyttävät 1 MW laturia, jonka kansainvälinen standardi on parhaillaan kehitteillä. Lentoasemilla laturin ja sen tarvitsemien muuntajien

sijoittaminen vaatii tilaa ja kytkemistä vähintään 20 kV verkkoon.[45] Jos lataustoimintaa on paljon, voidaan tarvita useampia latureita tai energiavarastoja.[46]

Sähköverkko on Finavian mukaan[47] monella Suomen lentoasemalla elinkaarensa päässä, joten ratkaisuja pohditaan aktiivisesti. Sähköverkko asettaa rajat käytössä olevalle latausteholle. Myös sähköajoneuvojen yleistyminen sekä lentoasemakaluston sähköistyminen vaikuttavat myös lentoasemien sähköverkon kapasiteettivaatimuksiin.

Alustavan selvityksen mukaan vähäisen lentokonemäärän lataaminen ei edellytä suuria muutoksia Finavian nykyisten lentoasemien sähkönsyöttöön. Tarkempi tarkastelu tulisi tehdä lentoasemakohtaisesti ja erilaisilla latauskuormilla. Usean megawattiluokkaa olevan ilma-aluksen samanaikainen lataaminen voi merkitä kustannuksiltaan suuria sähköjärjestelmän laajennuksia ja lentoaseman sähköliittymän kasvattamista. Finavia pitää epätodennäköisenä, että lentoasemien sähkökaivot maavirtalaitteineen voitaisiin konvertoida niin, että paikalle saataisiin sähkölatauspiste lentokoneelle maavirran lisäksi. Maahuolinnan laitteille ja sähkölentokoneille ei voida hyödyntää samaa latausinfrastruktuuria.

Finavia valmistautuu tarjoamaan sähkölentokoneille toimintaedellytykset siten, että latausinfran ja sähkönlatauksen kustannukset sisällytetään käyttäjämaksuihin muiden lentoliikenteen palvelujen tavoin. Finavia arvioi liikenteen kehittymisen niin hitaaksi, että palvelun infrastruktuurin rakentaminen voidaan toteuttaa kysyntää vastaavassa aikataulussa.

Sähkölentokoneet voivat tutkimusten mukaan alentaa operatiivisia kustannuksia jonkin verran johtuen alhaisemmista polttoaine- ja huoltokustannuksista, mutta kannattavuuden ehto on silti riittävä kysyntä. Reitillä tulee olla kaupalliselle lentoliikenteelle soveltuvat lentoasemat sekä varalentopaikat. Reitin tulee olla yksikkökustannuksiltaan kilpailukykyinen. Kannattavuutta heikentävät vastaavan paikkaluvun perinteisiä koneita korkeammat laskeutumismaksut, jotka johtuvat koneen painosta. Pienemmillä koneilla operoitaessa osa kuluista muodostuu tyypillisesti suuremmiksi matkustajaa kohden.

Sähköisen lentämisen kilpailullinen tila liikennejärjestelmän näkökulmasta on liikenne- ja viestintävirasto Traficomin tilaamassa Sähköinen lentämisen Suomessa –selvityksen mukaan yli 200 kilometrin matkoilla sekä reiteillä, joilla junaliikennettä ei ole tai maantieteellisten esteiden, kuten vesistöjen, ylittämisessä. Sähköisiä lentokoneita voidaan

[45] Ojala, Kareslehto, Haikonen, Aarrevaara, Huhtamo, Halla, Impiö, 2023. Läntisen Barentsin alueen sähköisen ja poikittaisen lentoliikenteen selvitys.
[46] Ojala, Kareslehto, Haikonen, Aarrevaara, Huhtamo, Halla, Impiö, 2023. Läntisen Barentsin alueen sähköisen ja poikittaisen lentoliikenteen selvitys.

hyödyntää reitti- tai taksilentoliikenteessä sekä pienien volyymien tavarakuljetuksissa. Vuoteen 2040 mennessä kantaman on arvioitu kehittyvän siten, että akkusähkö soveltuisi parhaiten alle 500 km:n matkoille.

Sähköinen lentämisen Suomessa -selvityksessä on arvioitu, että vuoteen 2030 mennessä sähköistä kalustoa voitaisiin alkaa hyödyntää joillakin yhteysväleillä Suomen sisäisessä reittiliikenteessä. Tähän soveltuvimpia ovat 19-paikkaiset matkustajakoneet, joiden kaupallinen kantama on aluksi 200 km:n luokkaa. Myös sähköinen lentotaksiliikenne kuuluu todennäköisesti ensimmäisten käytännön sovellusten joukkoon. Suomessa on monia valvomattomia lentopaikkoja, joiden kiitotien pituus riittäisi sähköisille lentokoneille. Näille voidaan operoida nykyisen sääntelyn puitteissa satunnaisia taksilentoja.

Potentiaalisiksi sähköisen lentämisen kohteiksi vuoteen 2030 mennessä arvioitiin selvityksessä nykyisistä Helsingin reiteistä ne, joilla on keskimäärin alle 20 matkustajaa (Pori, Savonlinna ja Maarianhamina), Pohjois-Suomen matkailua ja teollisuutta palvelevat uudet yhteydet eli reitti- tai taksilentotoimintaa pohjoisen lentoasemien välillä sekä mahdolliset uudet yhteydet naapurimaihin, kuten yhteydet Merenkurkun yli (esim. Kokkola-Pietarsaari–Skellefteå, Vaasa–Uumaja), yhteydet Pohjois-Norjaan tai Ruotsiin (esim. Enontekiö–Tromssa) tai Viroon (esim. Turku–Tallinna, Helsinki-Vantaa–Tartto). Sähkölentokoneiden käytettävyyttä rajaa se, että pienet akkusähköiset koneet eivät sovi Suomeen tulevien matkailijoiden suosimille yhteysväleille rajallisen matkatavarakapasiteettinsa takia.

Eduskunta myönsi joulukuussa 2023 300 000 euroa Kokkola-Pietarsaaren lentokentän sähköisen lentoliikenteen infrastruktuurin kehittämiseen pilottikohteena. Skellefteån lentoasemaa kehitetään vastaavasti Ruotsissa sähköisen ilmailun vaatimukset täyttäväksi.

Sähkölentämisen sovittaminen nykyiseen toimintaan voi muodostua työläämmäksi suuremmilla lentoasemilla kuten Helsinki-Vantaalla. Haasteita aiheuttaa muun muassa pienkoneiden alhaisempi nopeus. Yhdistämistä voivat helpottaa edistyneet lähestymismenetelmät ja liikenteenhallintatekniikat. Pienet lentoasemat tarjoavat joustavuutta ja mahdollisuuksia sähkölentämisen kehittämiseen, mutta matkustajamääristä ja liikennevirroista johtuen operointi muodostuu usein kaupallisesti kannattavammaksi suuremmilta lentoasemilta ja niiden lähialueilta.

5.2.3 Vety

Vetyä voidaan käyttää polttokennoissa ja edelleen sähköenergiana sähkömoottorissa tai modifioiduissa polttomoottoreissa. Kehitteillä on myös hybriditeknologiaa, joka hyödyntäisi sekä polttokennoja että vetypolttomoottoreita. Polttokennokalusto soveltuu lyhyemmille lentomatkoille, sillä kantamaa rajoittavat polttokennojen ja niiden jäähdytysjärjestelmien paino. Hybridi- ja polttomoottorilentokoneilla voidaan lentää merkittävästi pidempiä matkoja. Polttokennoon ja sähkömoottoriin perustuvan järjestelmän hyötysuhde on suurempi kuin polttomoottorilla.

Suurin harppaus vetylentämisessä tapahtunee 2030-luvun loppupuolella ja 2040-luvulla. Sitä ennen tarvitaan paljon tuotekehitystä. Kehittelyssä oleva vetykalusto tukeutuu tällä hetkellä vahvasti polttokennoihin. Suurin haaste polttokennokalustossa on polttokennojen tehokkuuden kasvattaminen kolminkertaiseksi nykyisestä. Vetylentokoneille spesifi sääntely on vasta kehitteillä.

Vedyn energiatiheys tilavuutta kohden on poikkeuksellisen heikko suhteessa muihin polttoaineisiin, mutta nestemäisen vedyn energiatiheys on suuri, 33 kWh/kg, eli noin kolminkertainen fossiiliseen lentopetroliin verrattuna. Vedyn vaatimat painavat ja suurikokoiset polttoainesäiliöt heikentävät kuitenkin tätä hyötyä.

Vetylentäminen vaatii toteutuakseen merkittävää kehitystä uusiutuvan sähkön ja vedyn tuotannossa, vedyn varastoinnissa, kuljetuksessa sekä tankkausteknologioissa. Myös vetykaluston kehitys lentoliikenteessä vaatii huomattavia tuotekehityspanoksia. Vetytalous kehittyy ensisijaisesti teollisuusasiakaslähtöisesti, mutta tämän rinnalla kehittyvät myös energia- ja liikennesektorin sovelluskohteet, mukaan lukien lentoliikenne.

Vedyn käytön yleistyminen lentoliikenteessä edellyttää laajaa kehitystä vedyn infrastruktuurissa aina tuotannosta lentoasemaympäristöön. Lentoasemien vetyinfrastruktuuri voidaan toteuttaa käytännössä kolmella eri tavalla: nestemäisen vedyn kuljettaminen lentoasemille rekoilla, kaasumaisen vedyn kuljetus putkistossa ja nesteytys lentoasemalla tai elektrolyysi lentoasemalla. Vetyinfrastruktuurissa tarvittavat elektrolyysilaitteet ja varastointikapasiteetti vievät paljon tilaa. Koska vety yleistyy ensin pienemmässä kalustossa, kohdistuvat vaikutukset ensin alueellisiin lentoasemiin joiden polttoainehuolto toteutetaan nykyään säiliörekoilla. Jos myös nestemäinen vety kuljetettaisiin rekoilla lentoasemille, asemilla tarvittaisiin investointeja vain vedyn käsittelyyn ja tank-

kaukseen. Toisaalta vedyn tuottaminen lentoasemalla voi olla kannattavaa alueenkäytöllisistä syistä johtuen. Groningenin lentoasemalla Alankomaissa hyödynnetään suoja-aluetta kiitoteiden vieressä aurinkoenergian ja vedyn tuotantoon.[48]

Valtioneuvoston selvityksen mukaan vedyn ja sähköpolttoaineiden tuotantolaitokset kannattaa Suomessa integroida läheisesti teollisuuslaitoksiin ja yhdyskuntien energiantuotantoon.[49] Näin ollen selvityksen tulokset viittaavat siihen suuntaan, että lentoasemille ei tulisi Suomessa ainakaan kehityksen alkupuolella vedyn tuotantoa.

Vetyvoimaisten lentokoneiden operointi voi Suomessa käynnistyä vähitellen 2030-luvun alkupuolella. Toistaiseksi lentoasemilla ei ole vetytankkausinfrastruktuuria. Finavia varautuu tulevaisuuteen osallistumalla EU-rahoitteiseen BSR HyAirport -hankkeeseen, jossa Itämeren alueen lentoasemat selvittävät vedyn kuljetukseen, paikalliseen varastointiin ja jakeluun sekä käyttöön liittyviä kysymyksiä. Hankkeen aikana Helsinki-Vantaalla tullaan varustamaan raskas harjapuhallinkone vetymoottorilla ja pilotoimaan sen toimintaa talvikunnossapidossa. Samalla kerätään kokemusta vetytankkausinfran toteuttamisesta ja vedyn käsittelystä. Kolmivuotinen hanke päättyy vuoden 2026 lopussa. Hankkeen tulosten perusteella voidaan tarkemmin arvioida myös lentokoneiden vetytankkausinfran vaatimia tila- ja toiminnallisuuskysymyksiä sekä varautua lentoasemien maankäytön suunnittelussa tarpeisiin, joita vedyn paikallinen varastointi ja jakelu tulevat edellyttämään.

Uusiin, vetyä käyttäviin polttomoottorikoneisiin siirtyminen edellyttää muutoksia itse moottoriin, polttoainesäiliöihin sekä polttoaineen siirtämisjärjestelmiin kalustossa. Tämä edellyttää kaluston uudelleensuunnittelua sekä pitkiä sertifiointiprosesseja. Muutos olisi kuitenkin huomattavasti helpommin toteuttavissa kuin polttokenno- tai akkusähkökalustolla. Euroopan lentoturvallisuusvirasto EASA on kehittämässä vetylentokoneita ja -moottoreita koskevia tyyppihyväksynnän periaatteita.

Vedyn ilmastovaikutuksen vähentämispotentiaali on merkittävä. Vedyn avulla ei voida kuitenkaan operoida täysin päästöttömästi, sillä vedystä muodostuu muun muassa typen oksideja sekä huomattavasti enemmän vesihöyryä kuin nykyisillä polttoaineilla per polttoainekilo. Vedyn ilmastovaikutuksia selvitetään parhaillaan. Vesihöyryllä ja muilla kuin CO_2-päästöillä on korkealla ilmakehässä lennettäessä vähintään vastaava vaiku-

[48] https://www.eurocontrol.int/interview/groningen-airport-eelde-europes-first-hydrogen-valley-airport-will-be-developed
[49] Valtioneuvosto. (2022). Vetytalous – mahdollisuudet ja rajoitteet. Valtioneuvoston selvistys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja.

tus kuin CO_2-päästöillä. Vedyn käyttämisessä polttokennossa on vedyn käytön vaihtoehdoista pienimmät ilmastovaikutukset. Vedyn käytön ilmastovaikutuksia aiheuttavat myös mahdolliset vetyvuodot.

5.2 Lentoliikenteen jakeluinfraa koskevat kansalliset tavoitteet

Tavoite L1: Maasähkön ja vaihtoehtoisten kestävien polttoaineiden turvallinen jakeluinfrastruktuuri kehittyy Suomen lentoasemilla EU-sääntelyn edellyttämällä tavalla ja markkinalähtöisesti.

Jakeluinfra-asetuksen (ks. vaatimukset tarkemmin liite) kansallinen toimeenpano tulee varmistamaan fossiilittoman maasähkön tarjonnan Suomen suurimmilla lentoasemilla. Manner-Suomen lentoasemilla maasähköä on tarjolla paikalla oleviin ilma-aluksiin kaikilla matkustajasilloilla varustetuilla konepaikoilla ja osalle ilman matkustajasiltaa olevista lentokoneiden seisontapaikoista. Uusiutuvien energialähteiden osuus dieselgeneraattoreilla seisontapaikoille tuotetusta sähköstä on lisääntymässä. Nykytilassa ulkoista sähkönsyöttöä ei riitä kaikille paikallaan oleville aluksille kaikkina aikoina. Tällöin energiantarve tyydytetään apumoottoreilla. Ne päästöt, jotka syntyvät poikkeuksen piirissä olevilla lentoasemilla apumoottoreiden käytöstä, ovat kuitenkin vähäisiä.

Vaihtoehtoisten polttoaineiden ja käyttövoimien hyödyntämisen osalta Suomi on sitoutunut EU:n ja kansainvälisen siviili-ilmailujärjestö ICAO:n tavoitteisiin ja toimiin lentoliikenteen päästöjen vähentämiseksi ja vaihtoehtoisten polttoaineiden lisäämiseksi. Lentoliikenne on hyvin kansainvälinen liikennemuoto, jolloin kansainväliset tavoitteet ja politiikkatoimet ovat erityisen keskeisessä roolissa. ICAO:ssa on hyväksytty tavoite vähentää kansainvälisen lentoliikenteen hiilidioksidipäästöt nettonollaan vuoteen 2050 mennessä sekä tavoite lisätä kestävien lentopolttoaineiden, vähähiilisien lentopolttoaineiden ja puhtaampien energialähteiden käyttöä siten, että hiilidioksidipäästöt vähenevät 5 prosenttia vuoteen 2030 mennessä. Tavoite on maailmanlaajuinen ja ei-sitova. EU:lla ei ole lentoliikenteen päästövähennystavoitetta tai tavoitetta vaihtoehtoisille polttoaineille, mutta toistaiseksi ainoana liikennemuotona lentoliikenne kuuluu päästökaupan piiriin ja siten se on osa päästökauppasektorin kokonaistavoitetta vähentää päästöjä 62 % vuoteen 2030 mennessä.

5.3 Toimenpiteet lentoliikenteen jakeluinfran kehittämiseksi

5.3.1 Jakeluinfran kehittämisen tuet, sääntely ja muu politiikkaohjaus

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa on linjattu lentoliikenteen puhtaaseen siirtymään liittyen vetytalouden ja sähköntuotantokapasiteetin edistämisestä, lentoliikenteen sähköistymisen edistämisestä, lentoliikennestrategian laatimisesta, Helsinki-Vantaan lentokentän kehittämisestä kansainvälisen matkustaja- ja rahtiliikenteen solmukohtana ja Liikenne 12 –suunnitelman päivityksestä. Liikenne 12-suunnitelmassa ja sen yhteydessä laadittavassa lentoliikennestrategiassa käsitellään myös uusien käyttövoimien ja polttoaineiden käyttöön liittyviä kysymyksiä.

Toimenpide L1: Toimeenpannaan EU:n lentoliikenteen kestävistä polttoaineista annettu asetus.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Lentoliikenteen kestävistä polttoaineista annetussa asetuksessa asetetaan lentopolttoaineen toimittajille velvoite, jonka mukaan toimitetun lentopolttoaineen tulee sisältää vähimmäisosuudet kestäviä lentopolttoaineita. Lisäksi velvoitteeseen sisältyy synteettisten sähköpolttoaineiden alavelvoite. Joustomekanismi mahdollistaa kestävien lentopolttoaineiden vähimmäisosuuksia koskevasta velvoitteesta poikkeamisen vuoden 2034 loppuun asti siten, että lentopolttoaineen toimittaja voi toimittaa lentopolttoaineiden vähimmäisosuudet painotettuna keskiarvona kaikesta unionin lentoasemilla toimittamastaan lentopolttoaineesta.

Asetuksessa tarkoitettuja kestäviä lentopolttoaineita ovat synteettiset lentopolttoaineet, lentoliikenteen biopolttoaineet sekä kierrätetyt hiilipitoiset lentopolttoaineet. Lentopolttoaineen toimittajat voivat täyttää kestävien lentopolttoaineiden vähimmäismäärät myös toimittamalla lentoliikenteeseen tarkoitettua vetyä. Asetuksessa säädetään lisäksi vedyn ja sähkön toimitusten edistämisestä unionin lentoasemilla.

Asetukseen sisältyy myös ilma-alusten käyttäjille tankkausvelvoite. Lisäksi unionin lentoaseman pitäjien edellytetään toteuttavan kaikki tarvittavat toimenpiteet, jotta ilma-

alusten käyttäjät saavat helpommin asetuksen huomioimia polttoaineita. Asetus lentoliikenteen kestävistä polttoaineista velvoittaa myös lentoaseman pitäjät osallistumaan jakeluinfra-asetuksen kansallisten toimintakehysten valmisteluun ja toteutukseen.

Asetusta lentoliikenteen kestävistä polttoaineista sovelletaan niiden lentoasemien pitäjiin, joilla matkustajamäärä oli yli 800 000 matkustajaa tai jolla rahtiliikennettä oli yli 100 000 tonnia edellisellä raportointikaudella. Suomessa nykyisillä matkustajamäärillä unionin lentoasemana pidettäisiin ainoastaan Helsinki-Vantaan lentoasemaa. Ennen koronaepidemiaa myös Oulun lentoaseman matkustajavolyymit ylittivät asetuksen vähimmäisrajan. Matkailun kasvu voi nostaa esimerkiksi Rovaniemen lentoaseman matkustajaluvut yli 800 000 matkustajan rajan.

VASTUU: Liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, polttoaineiden jakelijat, lentoasemien pitäjät, lentoyhtiöt

Toimenpide L2: Arvioidaan mahdollisuuksia kohdentaa päästökaupan huutokauppatuloja lentoliikenteen puhtaan siirtymän edellytysten ja kilpailukyvyn parantamiseksi

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Kestävien lentopolttoaineiden käyttö nostaa merkittävästi lentoyhtiöiden kustannuksia vaikuttaen kilpailukykyyn. EU-lainsäädäntö edellyttää kestävien lentopolttoaineiden lisääntyvää jakelua ja käyttöä unionissa. Lentoliikenteen palveluiden käyttäjät rahoittavat myös muista liikennemuodoista poiketen lentoasemaksuin ja kaupallisten palveluiden käytöllä lentoasemainfrastruktuurin ylläpidon ja kehittämisen sekä lennonvarmistuksen toiminnan. Esimerkiksi tieliikenteen infrastruktuuri rahoitetaan pääosin valtion talousarviosta.

Siirtymän tukeminen voisi myötävaikuttaa paitsi päästöjen vähentämiseen myös Suomen saavutettavuuteen ja edistää hallitusohjelmassa tavoiteltua Helsinki-Vantaan lentoaseman kilpailukykyä. Toimi voisi koskea esimerkiksi polttoaineenkäyttöä tai jakelua tai sähkö- tai vetylentämisen edellyttämää infrastruktuuria. Toimen tulisi olla linjassa EU:n valtiontukisääntöjen kanssa. Useat EU-maat tukevat kestävien lentopolttoaineiden käyttöä.

Suomelle kertyi vuonna 2023 tuloja päästöoikeuksien huutokaupoista noin 581,6 miljoonaa euroa, josta noin 10,1 miljoonaa euroa oli tuloja lentoliikenteen huuto-kaupoista. Päästökaupan huutokauppatulot menevät yleiskatteellisina valtion budjettiin.

Jäsenvaltioiden osuudet päästökaupan huutokauppatuloista määräytyvät päästökauppadirektiivin mukaisella jakoavaimella, missä huomioidaan valtioiden suhteelliset osuudet päästökaupan päästöistä järjestelmän käynnistyessä 2005 sekä tietyille alemman bruttokansantuotteen valtioille osoitetut lisäelementit. Jäsenmaiden huutokauppatulojen käyttökohteita koskevat vaatimukset tiukentuivat vuoden 2024 alusta alkaen: jäsenmaiden tulee käyttää huutokauppatulot tai niitä vastaava summa päästöjä vähentäviin toimiin, jotka on listattu päästökauppadirektiivin liitteessä. Lentoliikenne on huomioitu listassa, mutta jäsenmaat eivät ole velvoitettuja käyttämään lentoliikenteen huutokauppatuloja lentoliikennettä koskeviin politiikkatoimiin.

VASTUU: Liikenne- ja viestintäministeriö yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, valtiovarainministeriön ja valtioneuvoston kanslian kanssa

Toimenpide L3 (vety): Huomioidaan lentoliikenteen uusien polttoaineiden ja käyttövoimien saatavuus ja jakelu vedyn tuotantoa, käyttöä ja siirtoa edistävissä politiikkatoimissa.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Lentoliikenteen tarpeet tulisi huomioida energia- ja ilmastostrategiassa, jolla on keskeinen rooli hallitusohjelman vetytaloutta koskevien tavoitteiden ja toimien eteenpäinviemisessä. Toimet vedyn tuotannon ja siirron edistämiseksi sekä sähköntuotantokapasiteetin kasvattamiseksi voivat myötävaikuttaa myös vedyn ja synteettisten kestävien lentopolttoaineiden saatavuuteen Suomessa.

VASTUU: Työ- ja elinkeinoministeriö yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön kanssa

Toimenpide L4 (sähkö): Selvitetään kansallisesti käyttövoiman huomioimista lentoasemamaksuissa sähkölentämisen edistämiseksi etenkin kehityksen alkuvaiheessa.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Sähkölentämisen kannattavuutta olisi mahdollista edistää etenkin kehityksen alkuvaiheessa, jolloin lentojen määrät ovat pieniä, alhaisemmilla lentoasemamaksuilla.

Akuista johtuvasta lisäpainosta johtuen sähkölentokoneiden lentoasemamaksut muodostuisivat nykyisillä hinnoitteluperusteilla jopa korkeammiksi kuin vastaavien samansuuruisten lentokoneiden. Toimenpiteen tarkoituksena olisi selvittää erilaisia vaihtoehtoja lentoasemamaksujen alentamiseksi sekä vaihtoehtojen vaikutuksia. Lentoasemamaksuista säädetään Suomessa lailla lentoasemaverkosta- ja maksuista (210/2011). Lailla on pantu täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston lentoasemamaksuista annettu direktiivi (2009/12/EY). Finavian on mahdollista tehdä maksuihin muutoksia, jotka nykyinen lainsäädäntö sallii. Lainsäätäjä voi tarvittaessa tehdä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön direktiivin sallimissa puitteissa. Direktiivi edellyttää, että lentoaseman pitäjä neuvottelee maksuista käyttäjien kanssa. Komission teettämän selvityksen mukaan useimmat EU:n lentoasemamaksudirektiivin piirissä olevat lentokentät huomioivat maksuissaan ympäristöaspekteja kuten melun tai typpipäästöt. CO_2-päästöjen huomiointia tarkastellaan mahdollisesti direktiivin uudistuksen yhteydessä.

VASTUU: Valtioneuvoston kanslia yhteistyössä liikenne- ja viestintäministeriön ja Finavian kanssa

Toimenpide L5 (sähkö): Varaudutaan selvittämään sähkölentämisen huomioimista lentopaikkatukien kriteereissä, mikäli konkreettista kysyntää sähkölentämisen mahdollistavalle infralle ilmenee.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Finavia Oyj:n lentoasemaverkoston ulkopuolisten alueellisten lentoasemien ja lentopaikkojen toiminta- ja investointimenoihin on käytössä valtionavustus, jota liikenne- ja viestintävirasto Traficom myöntää. Avustuksiin on käytettävissä esimerkiksi vuonna 900 000 euron määräraha. Kyseessä on harkinnanvarainen avustus. Avustus on suunnattu alueellisten lentoasemien ja lentopaikkojen ylläpitoon ja kehittämiseen. Sähkölentämisen huomioiminen valtiontuen kriteereissä edistäisi lentoasemien varautumista uusien käyttövoimien hyödyntämiseen.

VASTUU: Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Toimenpide L6: Edistetään vaihtoehtoisten polttoaineiden ja käyttövoimien hyödyntämistä osallistumalla aktiivisesti sääntelyn kehittämiseen EU- ja kansainvälisillä foorumeilla.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Pelisäännöistä ja edistämiskeinoista vaihtoehtoisiin polttoaineisiin ja käyttövoimiin liittyen sovitaan ensisijaisesti EU- ja kansainvälisillä foorumeilla. Näin ollen Suomen on tärkeää osallistua tähän työhön.

Komissio esimerkiksi tarkastelee jakeluinfra-asetusta ensimmäisen kerran viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2026 ja on velvoitettu käsittelemään tarkastelussa vetyä ja sähköä käyttövoimana hyödyntävän ilmailun markkinoiden nykytilaa ja tulevaa kehitystä. Komissio voi antaa uudelleentarkastelun yhteydessä ehdotuksen jakeluinfra-asetuksen muuttamiseksi.

VASTUU: Liikenne- ja viestintäministeriö, liikenne- ja viestintävirasto, työ- ja elinkeinoministeriö

5.3.2 Informaatio-ohjaus, tiedonvaihto ja tutkimus

Toimenpide L7 (sähkö, vety): Varaudutaan lentoasemilla sähkölataus- ja vetyinfran tulevaan kysyntään ja laaditaan suunnitelmat näiden rakentamiseksi lentoasemille.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Investoinnit infrastruktuuriin ovat keskeisiä uusien käyttövoimien hyödyntämisen mahdollistamiseksi. Investointien suuruusluokka huomioiden niihin on tarpeen varautua ajoissa.

VASTUU: Lentoasemanpitäjät

Toimenpide L8 (sähkö): Käydään vuoropuhelua viranomaisten kanssa palo- ja pelastustoimintatavoista sähkökäyttöisiin lentokoneisiin liittyen.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Akkusähkön tuleminen ilmailuun asettaa uusia vaatimuksia kalustolle ja riskienhallinnalle.

VASTUU: Lentoasemanpitäjät, liikenne- ja viestintävirasto

Toimenpide L9: Vahvistetaan lentoliikenteen käyttövoimia- ja polttoaineinfraa koskevan tutkimuksen, kokeilun ja innovoinnin sekä infrainvestointien rahoitusta erityisesti EU:n tasolla ja hyödynnetään tehokkaasti EU:n rahoitusmahdollisuudet.

Toimenpiteen perustelu ja tausta

Edistetään lentoliikenteen uusien käyttövoimien ja polttoaineiden huomioimista EU-rahoitusinstrumenteissa kuten Horizon Europe, CEF ja päästökaupan innovaatiorahasto ja hyödynnetään aktiivisesti EU-rahoituksen tarjoamia mahdollisuuksia lentoliikenteen uusien polttoaineiden saatavuuden ja käytön edistämiseksi Suomessa. Varmistetaan, että instrumenteista on riittävästi tietoa saatavilla Suomessa.

VASTUU: Liikenne- ja viestintäministeriö yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, lentoasemanpitäjät, lentoyhtiöt, tutkimusyhteisö

LUONNOS

6 Infrastruktuurin eri liikennemuotojen väliset sekä valtioiden rajat ylittävä saatavuus

6.1 Liikennemuotojen välisten synergioiden edistäminen jakeluinfran kehittämisessä

Uusien käyttövoimien jakeluun eri liikennemuodoille liittyy huomattavia synergioiden mahdollisuuksia liikenteen solmukohdissa. Esimerkiksi satamilla on suuri potentiaali toimia energiaverkon solmukohtina ja tarjota paikkoja eri liikennemuotojen uusille käyttövoimaratkaisuille.

Maantieliikenteen nesteytetyn metaanin jakeluasemien sijoittamisessa on hyvä huomioida synergiahyödyt meriliikenteen kanssa. Näin nesteytetyn metaanin (fossiilista ja tulevaisuudessa myös enenevissä määrin uusiutuvaa) kuljetetukseen, siirtämiseen ja varastoimiseen tehdyt panostukset tulevat laajemmin hyödynnettyä.

Esimerkki tulevaisuuden mahdollisuuksista on Helenin vihreän vedyn tuotantolaitos Helsingin Vuosaaressa. Hankkeelle on myönnetty työ- ja elinkeinoministeriön suurten demonstraatiohankkeiden tukea. Vuonna 2027 avattavaksi suunnitellun laitoksen yhteyteen rakennetaan raskaan tieliikenteen ajoneuvoja palveleva tankkausasema. Laitos sijaitsee vilkkaasti liikennöidyn sataman läheisyydessä, mikä voisi mahdollistaa tulevaisuudessa myös alusliikenteen tarpeisiin vastaamista.

Suomessa tavoitellaan sitä, että satamissa eri liikennemuodoille tarjottavat sähköiset ratkaisut muodostavat niin satamien kuin satamakaupunkien näkökulmista järkeviä kokonaisuuksia, jotka tukevat liikenteen tehokkuutta ja kestävyyttä. Maasähkön ja akkukäyttöisten alusten tarpeiden tyydyttämisen lisäksi satamissa toteutettu tieliikenteen ajoneuvojen lataus ja myös mahdollisten akkukäyttöisten veturien lataus (ks. 3.3) tarjoaisi myös tilaisuuden hyödyntää sähköverkkojen vahvistamiseen tehtyjä investointeja paremmin.

Satamien ohella lentoasemat voivat tarjota luontevia paikkoja matkustajien sähköisten ajoneuvojen, linja-autojen ja taksien lataamiseen. Taksiliikenne on matkustajatermi-

naalien yhteydessä vilkasta. Esimerkkinä synergioiden hyödyntämisestä toimii Helsinki-Vantaan lentoaseman neljänkymmenen tehokkaan latauspaikan alue, joka on tarkoitettu taksiliikenteen käyttöön. Kentän kokonaisteho on noin 4 MW.

6.2 Valtioiden rajat ylittävän jatkuvuuden edistäminen

Jakeluinfra-asetuksen mukaan naapurijäsenvaltioiden on varmistettava, ettei sähkön latausinfran ja vedyn jakelun asetuksessa määritettyjä enimmäisetäisyyksiä ylitetä TEN-T-ydinverkon ja kattavan TEN-T-verkon rajat ylittävillä osuuksilla. Suomen näkökulmasta tämä tarkoittaa käytännössä Pohjanmeri-Itämeri-ydinverkkokäytävää, joka jatkuu Suomen kautta Ruotsin Luulajan satamaan sekä Skandinavia-Välimeri-ydinverkkokäytävää, joka ulottuu Ruotsin puolelta Suomeen Ouluun. Asetuksessa tavoitellaan myös, myös metaanin jakelu liikennekäyttöön mahdollistaisi rajat ylittävät yhteydet kaikkialla unionissa.

Suomi tekee yhteistyötä muiden Pohjoismaiden kanssa vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfrastruktuurin kehittämisessä. Liikenneyhteistyötä ja tiedonvaihtoa vahvistetaan Pohjoismaisen ministerineuvoston ja läntisen Barentsin alueen liikenne- ja logistiikkayhteistyössä. Suomi rahoitti vuosien 2021-23 Barentsin euroarktisen neuvoston puheenjohtajuuskaudella selvityshanketta koskien vaihtoehtoisia käyttövoimia läntisen Barentsin alueella eli Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisimmissa osissa.

Läntisen Barentsin alueen hankkeessa tarkasteltiin niin sähkön, vedyn kuin metaanin jakelun nykytilaa ja kehitystarpeita sekä sähkölentämisen edellytyksiä. Alueen haasteita jakeluinfran kehittämisen kannalta ovat pienet liikennemäärät ja kysynnän voimakas kausivaihtelu. Sähkölatausta, metaanin tankkausinfraa ja myös vedyn jakelua (Ruotsin Uumajassa) on kuitenkin alueella saatavilla ja useita hankkeita suunnitteilla. Hankkeessa suositeltiin pohdittavaksi muun muassa omaa tukiohjelmaa pohjoisten alueiden infran täydentämiseksi niin ydinverkon, kattavan verkon kuin TEN-T-verkon ulkopuolisilla alueilla.

Merenkurkun neuvosto pyrkii edistämään kestävää rajat ylittävää lentoliikennettä Merenkurkun alueella. Merenkurkun neuvosto on Pohjanmaan kolmen maakunnan sekä Ruotsin Västerbottenin ja Västernorrlannin maakuntien pohjoismainen, raja-alueellinen yhteistyöfoorumi. Neuvosto on yksi Pohjoismaiden ministerineuvoston virallisista raja-alueellisista yhteistyöelimistä. Tällä hetkellä on käynnissä FAIR 2 -hanke, jossa tarkastellaan erityisesti kysyntää kestävälle rajat ylittävälle lentoliikenteelle Merenkurkun alueella. Projekti valmistuu loppuvuodesta 2024. Aiempi kaksivuotinen EU-rahoitteinen

LIITE: Kaupunginhallitus 02.09.2024 / 20 §

FAIR-hanke tähtäsi kohti alueellisten sähkölentojen varhaista ja tehokasta kaupallistamista Merenkurkun alueella. Hanke toimi toukokuusta 2020 lokakuuhun 2022. Hanke lisää tietoa sähkölentämisestä, selvittää mahdollisuuksia ja kartoittaa sekä tarpeita että tarvittavia teknisiä investointeja.

LUONNOS

7 Liikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfra Ahvenanmaan maakunnassa

Tämä luku perustuu Ahvenanmaan maakunnan toimittamaan aineistoon.

7.1 Tieliikenne

Ahvenanmaalla oli vuoden 2023 lopussa käytössä vaihtoehtoisia käyttövoimia käyttäviä henkilöautoja useita satoja, eniten sähköautoja, ja pakettiautoja satakunta. Sähköllä, metaanilla tai vedyllä kulkevia raskaita ajoneuvoja ei ollut rekisteröity Ahvenanmaalle yhtäkään (taulukko 3).

Taulukko 3. Vaihtoehtoisia käyttövoimia käyttävät ajoneuvot Ahvenanmaalla

Käyttövoima/Ajoneuvoluokka	Henkilö-auto	Pakketti-auto	Linja-auto	Kuorma-auto
Metaani	17	3		
Bensiini/sähkö (ladattava hybridi)	123	2		
Sähkö	536	87		
Etanoli	99			

Taulukossa mainittujen lisäksi Ahvenanmaalla on yksi biodieseliä käyttäväksi rekisteröity linja-auto. Yhteensä Ahvenanmaalle on rekisteröity 32 899 ajoneuvoa.

Vuoden 2023 lopussa Ahvenanmaalla oli käytössä neljä julkista latausasemaa, joista kaksi teholtaan alle 50 kW ja kaksi yli 50 kW. Teholtaan yli 150 kW latausasemia eikä

LIITE: Kaupunginhallitus 02.09.2024 / 20 §

raskaalle liikenteelle sopivia latausasemia ei ollut. Mahdollisesta linja-autojen tehokkaasta latausasemasta Maarianhaminaan on käyty keskusteluja. Taajama-alueiden linja-autoliikenteeseen odotetaan seuraavien vuosien aikana joitakin sähkölinja-autoja linja-autoliikennettä koskeneiden kilpailutusten tulosten perusteella. Latauksen järjestäminen yrityksen varikolla tai julkisella asemalla on vielä ratkaisematta. Myös ainakin yksi kuljetusyritys on ilmoittanut olevansa kiinnostunut jakeluliikenteen sähköistämisen aloittamisesta.

Sähkön latausverkoston odotetaan kehittyvän tulevina vuosina ja myös vetyyn liittyy mahdollisuuksia, huomioiden myös merituulivoiman kehityspotentiaalin.

Kotilatauksen määrä on autonmyyjien tietojen mukaan kasvanut ja kuormanhallintaan pystyviä latureita on käytössä kodeissa. Ahvenanmaan maakuntahallitus on myös tukenut kotilatauksen järjestämistä. Tuesta on tehty 289 päätöstä vuoteen 2022 mennessä. Valtaosa tuetuista rakennuksista on ollut omakotitaloja.

7.2 Meriliikenne

Ahvenanmaan merkittävimmät satamat ovat Maarianhamina, Eckerö ja Långnäs. Näistä Maarianhamina ja Eckerö kuuluvat TEN-T kattavalle verkolle. Ahvenanmaalla ei ole TEN-T ydinverkolle kuuluvia satamia. Maarianhaminan ja Eckerön satamia koskevat satamakäyntien perusteella jakeluinfra-asetuksen velvoitteet maasähkön tarjoamisesta matkustaja-aluksille ja siellä vierailevia aluksia koskevat EU:n uusiutuvien polttoaineiden käytön lisäämistä tavoittelevan asetuksen (Fuel EU Maritime) velvoitteet. Jakeluinfra-asetus sisältää poikkeuksen satamia koskevista velvoitteista saarille, joita ei ole kytketty mantereen sähköverkkoon. Ahvenanmaan sähköverkosta on yhteys sekä Suomen että Ruotsin verkkoon, joten poikkeus ei koske sitä.

Maarianhaminan satama

Maarianhaminan satama ei täytä tällä hetkellä TEN-T asetuksen velvoitteita. Ilman sääntelyäkin tulevaisuuden meriliikenne voi tarvita suurempaa sähköliittymää maasähköä tai sähkön latausta varten. Esimerkiksi Maarianhaminan ja Ruotsin Kapellskärin välisen työmatkalinjan voitaisiin ajatella olevan tulevaisuudessa olla hybridiratkaisu. Suuria väliaikaisia sähkötehon tarpeita olisi mahdollisesta ratkaista myös varastoimalla sähköä maalla sijaitseviin akkuihin.

Sähköntarpeen tyydyttämiseksi satama on suunniteltu jännitteeltään nykyistä suurempaa liittymää. Suunnitelmissa on 9–10 MW tehon varmistava yhteys, mikä on kuiten-

kin verrattavissa koko muun Maarianhaminan tarpeeseen. Suuren tehontarpeen lisäksi tariffeihin liittyy haasteita: tehomaksun vuoksi maasähkö tulisi nykyhinnoilla aluksen polttoaineella tuotettua sähköä kalliimmaksi. Laivat myös seisovat satamassa niin lyhyen aikaa, että maasähköön liittymisellä on käytännön esteitä. Satamassa vierailee myös kansainvälisiä risteilijöitä, joiden pysähtymismäärät vaihtelevat sesongin mukaan ja joilla on myös omia teknisiä vaatimuksiaan maasähkön käytölle, mikä vaikeuttaa maasähkön toteuttamista näille aluksille.

Eckerön satama

Berghamnin satamassa Eckerössä ei ole maasähköä, ja investoinnit ovat tarpeen jakeluinfra-asetuksen vaatimusten täyttämiseksi. Maasähkön kehittäminen nähdään myös muista syistä tärkeäksi.

Eckerön ja Ruotsin Grisslehamnin välisen liikenteen sähköistäminen näyttää kiinnostavimmalta pitkän aikavälin ratkaisulta. Ahvenanmaan ja Ruotsin välisillä lyhytreiteillä on mahdollisuus energiatehokkaille ratkaisuille: matka taittuu kahdessa tunnissa verrattain hitaallakin vauhdilla ja sähköistäminen on mahdollinen fossiilia polttoaineita korvaava ratkaisu. Pullonkaulana on sähköverkon ja liittymien päivittäminen sekä Eckerön että Grisslehamnin päässä. Käsitys on, että Eckerön Berghamniin tarvittaisiin noin 10-20 MW tehoa.

Långnäsin satama

Kotimaanliikenteessä on ollut saatavilla maasähköä Fjärdvägen-alukselle jo 20 vuoden ajan. Ulkomaanliikenteen alukset eivät käytä maasähköä lyhyen pysähtymisajan vuoksi. Långnäsissä ei ole suurjänniteliittymää eikä sellaisen rakentamista ole suunnitteilla.

Yleisesti ottaen sähköliittymiä on vahvistettava kaikissa kolmessa satamassa. Myös saaristoliikenne tarvitsee maasähköä ja/tai latausmahdollisuuden. Ahvenanmaalla ylipäätään on suuri haaste vastata sähköinfrastruktuuria kehittämällä sähköistyvän yhteiskunnan tarpeisiin. Haasteiden ratkaisemiseen tarvitaan yhteistyötä ja uusia malleja muun muassa energiakustannusten hoitamiseen.

Muiden vaihtoehtoisten polttoaineiden yleistyminen riippuu markkinasta ja polttoainetuotannon kehityksestä.

Maakaasua nykyisellään käyttävät Viking Linen alukset bunkraavat muissa satamissa kuin Maarianhaminassa tai Långnäsissa. Merituulivoimaan nojaavan vetytalouden mahdollinen kehitys voisi tuoda kiinnostusta vedyn bunkraamiseen Ahvenanmaalla.

7.3 Lentoliikenne

Maarianhaminan lentoasema kuuluu TEN-T kattavalle verkolle. Lentoasemalla on saatavilla kiinteä maasähkön syöttö yhdellä seisontapaikalla ja seitsemälle muulle seisontapaikalle maasähköä voidaan tarjota muilla keinoin. Lentoasemalla ei ole matkustajasiltapaikkoja.

Finavia ja Maarianhaminan lentokenttä tavoittelevat lentoliikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden kehityksessä mukana pysymistä ja niiden kysyntään vastaamista. Kenttää palvelevaa sähkökeskusta ollaan uusimassa.

Tällä hetkellä ei ole varmuutta siitä, tuleeko Ahvenanmaan maakunta hyödyntämään jakeluinfra-asetuksen sisältämää poikkeusmahdollisuutta pienemmille lentoasemille.

LUONNOS

Liite: Jakeluinfra-asetuksen sitovat tavoitteet ja joustot

Tieliikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien julkisen jakeluinfran sitovat tavoitteet

SÄHKÖ

Henkilö- ja pakettiautot

2025

TEN-T-ydintieverkolla
- **60 km** latauspisteiden enimmäisvälimatka
- **400 kW** latauskentän vähimmäisteho
- **1 kpl** latauspisteiden vähimmäismäärä
- **150 kW** latauspisteen vähimmäisteho

2030

Kattavalla TEN-T-tieverkolla
- **60 km** latauspisteiden enimmäisvälimatka
- **300 kW** latauskentän vähimmäisteho
- **1 kpl** latauspisteiden vähimmäismäärä
- **150 kW** latauspisteen vähimmäisteho

HUOM! Latausinfra kehittyy, kun sähköajoneuvojen määrä kasvaa. Tavoite TEN-T-ydintieverkolle vahvistuu vuoden **2027** loppuun mennessä. Kattavalle TEN-T-tieverkolle tulee välitavoite vuoden **2027** loppuun ja vaatimukset vahvistuvat vuoden **2035** loppuun mennessä.

Raskaat ajoneuvot

2025

Kaupunkisolmukohdissa

Latauspisteitä, joiden yhteenlaskettu antoteho on vähintään **900 kW** ja jotka kuuluvat latausasemiin, joiden yksilöllinen antoteho on vähintään **150 kW.**

2030

TEN-T-ydintieverkolla
- **60 km** latauspisteiden enimmäisvälimatka
- **3 600 kW** latauskentän vähimmäisteho
- **2 kpl** latauspisteiden vähimmäismäärä
- **350 kW** latauspisteen vähimmäisteho

Kattavalla TEN-T-tieverkolla
- **100 km** latauspisteiden enimmäisvälimatka
- **1 500 kW** latauskentän vähimmäisteho
- **1 kpl** latauspisteiden vähimmäismäärä
- **350 kW** latauspisteen vähimmäisteho

HUOM! TEN-T-tieverkon sähkölatausinfran rakentumiselle tulee välitavoitteita vuosille **2025** ja **2027**. Kaupunkisolmukohtien infran vaatimukset vahvistuvat vuoden **2030** loppuun mennessä.

JOUSTOT: Lähtökohtaisesti infra tulee ottaa käyttöön kummankin kulkusuunnan osalta. Jäsenvaltio voi saavuttaa tavoitteet, vaikka latausinfra rakennettaisiin vain toiselle puolelle tietä tai vähäliikenteisillä alueilla latausinfran välimatka olisi asetuksen lähtökohtaa jonkin verran pidempi tai latauskentän kokonaisteho puolittuisi. Jotta joustot huomioitaisiin, tulee asetuksessa määriteltyjen edellytysten täyttyä.

VETY

Kaikki ajoneuvot

2030

TEN-T-ydintieverkolla
- **200 km** latauspisteiden enimmäisvälimatka
- **1 t** vähimmäiskapasiteetti päivässä
- **700 bar** jakelulaitteen vähimmäisteho

Kaupunkisolmukohdissa
- **1 kpl** vetytankkausasema

JOUSTOT: Jäsenvaltio voi saavuttaa tavoitteet, vaikka vähäliikenteisillä alueilla tankkausasemien kapasiteetti olisi alempi. Jotta jousto huomioitaisiin, tulee asetuksessa määriteltyjen edellytysten täyttyä.

METAANI

Kaikki ajoneuvot

TEN-T-ydintieverkolla varmistetaan asianmukainen määrä tankkauspisteitä.

Kuvassa esitettyjen vaatimusten lisäksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että kunkin vuoden lopussa alkaen vuodesta 2024 saavutetaan kumulatiivisesti seuraavat antotehotavoitteet: a) yleisesti saatavilla olevien latausasemien kautta tarjotaan kutakin niiden alueella rekisteröityä kevyttä akkusähkökäyttöistä hyötyajoneuvoa kohti vähintään 1,3 kW:n kokonaisantoteho; ja b) yleisesti saatavilla olevien latausasemien kautta tarjotaan kutakin niiden alueella rekisteröityä kevyttä pistokehybridikäyttöistä hyötyajoneuvoa kohti vähintään 0,80 kW:n kokonaisantoteho.

Latauskenttiin kohdistuvat joustot

1) Henkilö- ja pakettiautot

Sellaisten TEN-T-verkon teillä, joilla yhteenlaskettu vuotuinen vuorokausiliikenne (KVL) on keskimäärin alle 8 500 henkilö- ja pakettiautoa

- vaatimukset molemmille kulkusuunnille erillisistä latauskentistä voitaisiin kattaa myös yhdellä kulkusuuntien yhteisellä latauskentällä edellyttäen, että latauskenttään pääsee helposti molemmista kulkusuunnista ja kulku latauskenttään ilmoitetaan asianmukaisin opastein;

- latauskentän kokonaisantotehoa koskevia vaatimuksia voidaan alentaa enintään 50 prosentilla edellyttäen, että mainittu latauskenttä palvelee vain yhtä kulkusuuntaa.

Edellä mainittujen joustojen käyttöönotto edellyttää lisäksi, että muut edellytykset esimerkiksi latauskenttien välisistä enimmäisetäisyyksistä, latauspisteiden lukumäärästä ja yksittäisten latauspisteiden antotehosta, täyttyvät.

Suomessa jousto kohdistuisi noin 50 prosenttiin TEN-T-ydintieverkon ja 82 prosenttiin TEN-T- kattavan tieverkon pituudesta. Näillä tieosuuksilla ajoneuvojen määrät ovat niin pieniä, ettei infrastruktuurin rakentumista voida perustella sosioekonomisilla kustannus-hyötysuhteilla. Suomen TEN-T-tieverkon liittymät ovat useimmiten suunniteltu niin, että autoilija voi ajaa rampin kautta risteävää tietä pitkin esimerkiksi huoltoaseman yhteyteen asennetulle latauskentälle.

Latauskenttien välisiin välimatkoihin kohdistuvat joustot

- Sellaisten TEN-T-verkon teillä, joilla yhteenlaskettu vuotuinen KVL on keskimäärin alle 3000 henkilö- ja pakettiautoa, jäsenvaltiot voivat sallia enintään 100 kilometrin etäisyyden TEN-T-tieverkon teiden varrella sijaitsevien latauskenttien välillä.

2) Raskas kalusto

Sellaisten TEN-T-verkon teillä, joilla yhteenlaskettu vuotuinen vuorokausiliikenne (KVL) on keskimäärin alle 2 000 raskasta hyötyajoneuvoa

- vaatimukset molemmille kulkusuunnille erillisistä latauskentistä voitaisiin kattaa myös yhdellä kulkusuuntien yhteisellä latauskentällä edellyttäen, että latauskenttään pääsee helposti molemmista kulkusuunnista ja kulku latauskenttään ilmoitetaan asianmukaisin opastein;

- latauskentän kokonaisantotehoa koskevia vaatimuksia voidaan alentaa enintään 50 prosentilla edellyttäen, että mainittu latauskenttä palvelee vain yhtä kulkusuuntaa.

Edellä mainittujen joustojen käyttöönotto edellyttää lisäksi, että muut edellytykset esimerkiksi latauskenttien välisistä enimmäisetäisyyksistä, latauspisteiden lukumäärästä ja yksittäisten latauspisteiden antotehosta, täyttyvät.

Suomessa jousto kohdistuisi noin 80 prosenttiin TEN-T-ydintieverkon ja 93 prosenttiin TEN-T- kattavan tieverkon pituudesta (ks. kuva 8). Näillä tieosuuksilla ajoneuvojen määrät ovat niin pieniä, ettei infrastruktuurin rakentumista voida perustella sosioekonomisilla kustannushyötysuhteilla. Suomen TEN-T-tieverkon liittymät on lisäksi useimmiten suunniteltu niin, että autoilija voi ajaa rampin kautta risteävää tietä pitkin esimerkiksi huoltoaseman yhteyteen asennetulle latauskentälle.

Latauskenttien välisiin välimatkoihin kohdistuvat joustot

- Sellaisilla TEN-T-ydinverkon teillä, joilla yhteenlaskettu KVL on keskimäärin alle 800 raskasta hyötyajoneuvoa, jäsenvaltiot voivat sallia enintään 100 kilometrin etäisyyden TEN-T-tieverkon teiden varrella sijaitsevien latauskenttien välillä.

Suomessa raskaiden tieliikenteen ajoneuvojen latauskenttien välistä välimatkaa koskeva jousto kohdistuisi noin 10 prosenttiin TEN-T-ydinverkkoa ja 32 prosenttiin TEN-T- kattavaa verkkoa.

<u>Vedyn tankkausasemat</u>

Sellaisten TEN-T-verkon teillä, joilla yhteenlaskettu vuotuinen vuorokausiliikenne (KVL) on keskimäärin alle 2 000 raskasta hyötyajoneuvoa ja jos infrastruktuurin käyttöönottoa ei voida perustella sosioekonomisilla kustannus-hyötysuhteilla, jäsenvaltiot

voivat alentaa enintään 50 prosentilla vetytankkausaseman kapasiteettia. Suomessa jousto kohdistuisi noin 80 prosenttiin TEN-T-ydintieverkon pituudesta.

Vesiliikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran sitovat tavoitteet

MAASÄHKÖ

Jäsenvaltioiden on varmistettava maasähkön syöttö niissä TEN-T-ydinverkon ja kattavan TEN-T-verkon merisatamissa, joissa keskimääräiset vuosittaiset satamakäyntimäärät ylittyvät.
Keskimäärä lasketaan viimeiseltä kolmelta vuodelta niistä aluksista, joiden vetoisuus ylittää 5 000 bruttotonnia. Asetuksessa erikseen määriteltyjä satamakäyntejä ei oteta huomioon laskettaessa satamakäyntien kokonaismäärää.

Meriliikenne

2029

Merikonttialukset
yli 100 satamakäyntien keskimäärä vuodessa
90 % satamakäynneistä on tarjottava maasähköä

Ro-ro-matkustaja-alukset ja merilikenteeseen tarkoitetut suurnopeusmatkustaja-alukset
yli 40 satamakäyntien keskimäärä vuodessa
90 % satamakäynneistä on tarjottava maasähköä

Muut merilikenteeseen tarkoitetut matkustaja-alukset
yli 25 satamakäyntien keskimäärä vuodessa
90 % satamakäynneistä on tarjottava maasähköä

Sisävesiliikenne

2029

Kattavan TEN-T-verkon sisävesisatamat
Sitova tavoite kohdistuu kaikkiin kattavan TEN-T-verkon sisävesisatamiin
1 kpl maasähkön syöttölaitteisto

METAANI

2024

TEN-T-ydinverkon merisatamissa
Asianmukainen määrä metaanin syöttölaitteita.

Jakeluinfra-asetus määrittelee maasähkön osalta seuraavat velvoitteet, jotka TEN-T-verkon merisatamien tulee täyttää viimeistään 31.12.2029:

Merisatamissa, joissa laituriin kiinnitettyjen alusten satamakäyntien vuotuinen määrä, kolmen viime vuoden keskiarvona vetoisuudeltaan yli 5 000 bruttotonnin merikonttialusten osalta on yli 100, tulee varustaa infrastruktuuri niin, että ne pystyvät tarjoamaan maasähköä vähintään 90% kyseisten alusten satamakäynneistä. Sama koskee ro-ro-matkustaja-aluksia ja suurnopeusmatkustaja-aluksia, joilla on yli 40 satamakäyntiä vuodessa, sekä muita yli 5 000 bruttotonnin matkustaja-aluksia, joilla on yli 25 satamakäyntiä vuodessa.

Jakeluinfra-asetus määrittelee seuraavat maasähkön syötön velvoitteet TEN-T-verkon sisävesisatamille (sisävesisatamille e ole asetettu satamakäyntirajaa, kuten merisatamille):

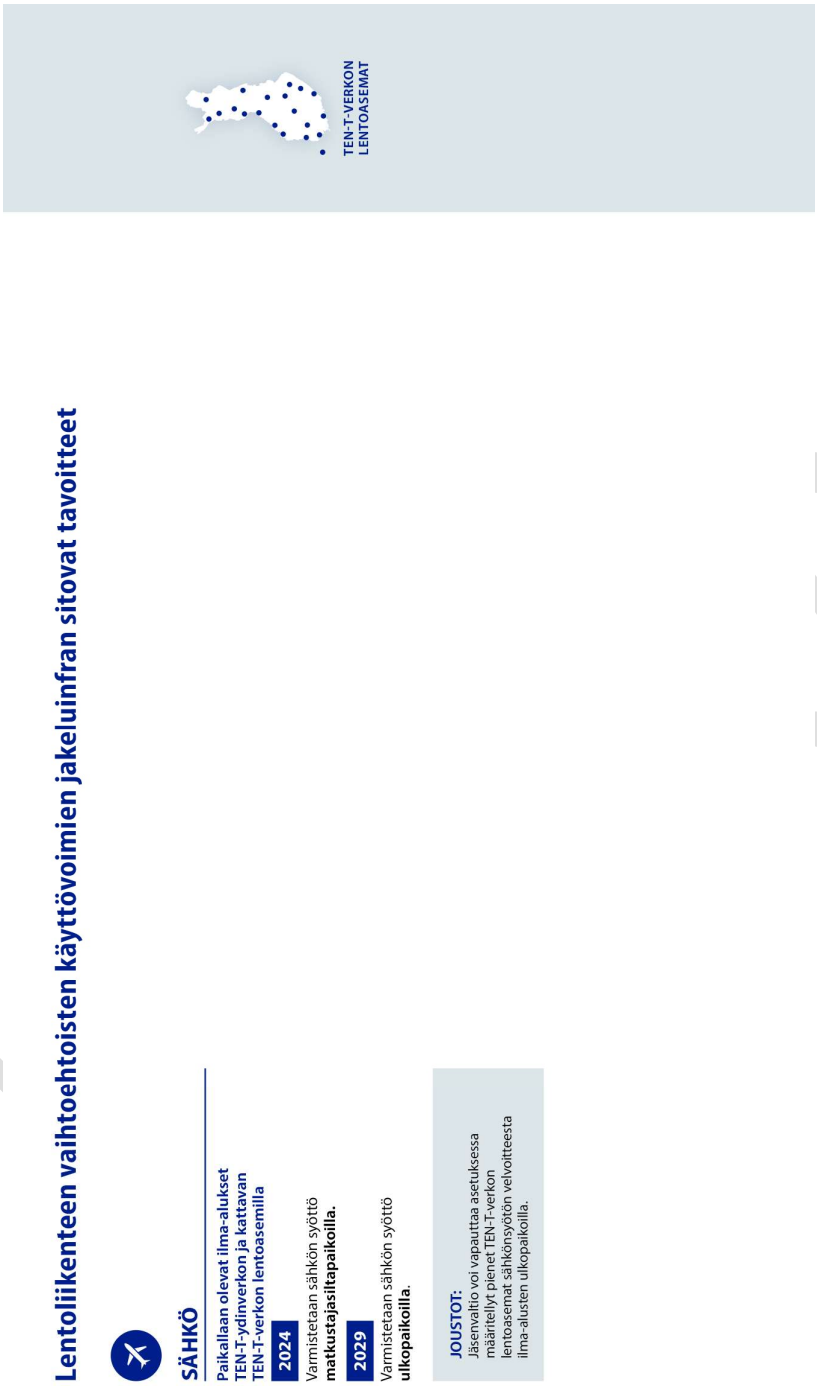
Kaikkien TEN-T-ydinverkon sisävesisatamien tulee varustautua vähintään yhdellä maasähkön syöttölaitteistolla sisävesialuksille viimeistään 31.12.2024. Lisäksi kaikissa kattavan TEN-T-verkon sisävesisatamissa tulee ottaa käyttöön vähintään yksi maasähkön syöttölaitteisto sisävesialuksille viimeistään 31.12.2029.

Jakeluinfra-asetuksen liitteessä II annetaan maasähkön syöttöä koskevat tekniset vaatimukset.

Jakeluinfra-asetus määrittelee seuraavat velvoitteet, jotka TEN-T -ydinverkon merisatamien tulee täyttää metaanin jakeluinfran osalta:

Viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2024 otetaan käyttöön asianmukainen määrä nesteytetyn metaanin tankkauspisteitä, jotta merialukset voivat liikennöidä koko TEN-T-ydinverkossa.

Nimetään TEN-T-ydinverkon merisatamat, jotka tarjoavat pääsyn em. kohdassa tarkoitettuihin nesteytetyn metaanin tankkauspisteisiin, ottaen huomioon satamakehityksen, olemassa olevat nesteytetyn metaanin tankkauspisteet ja tosiasiallisen markkinakysynnän, sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä, ja muun kehityksen.

EU:n jakeluinfra-asetuksen mukaan TEN-verkolle kuuluvien lentoasemien on toimitettava sähköä pysäköidyille ilma-aluksille kaikilla matkustajasiltapaikoilla, joita käytetään kaupallisissa kuljetuksissa, 31.12.2024 mennessä ja kaikilla ulkoseisontapaikoilla, joita käytetään kaupallisissa kuljetuksissa, 31.12.2029 mennessä. Jäsenvaltioiden on viimeistään 1.1.2030 alkaen varmistettava, että sähkö on peräisin sähköverkosta tai tuo-

tetaan paikalla käyttämättä fossiilisia polttoaineita. Jäsenvaltiot voivat vapauttaa vapauttaa ulkoseisontapaikkoja koskevista velvoitteista sellaiset TEN-T-verkon lentoasemat, joilla on ollut kolmen viime vuoden keskiarvona alle 10 000 kaupallista lento-operaatiota vuodessa.

LUONNOS

21 § Vastaus Siri Ahokkaan ja 34 muun valtuutetun aloite kaupunkilaiset osallisiksi osallistuvan budjetin toteutusvaiheeseen/RÅ (kvalt)

VD/2471/00.02.00.03/2024

RÅ/KK/EK

Siri Ahokas sekä 34 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Osallistuva budjetointi on toimintatapa, jossa asukkaat otetaan mukaan yhteisiä verovaroja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon.

Menetelmän on todettu lisäävän ymmärrystä, vuorovaikutusta ja luottamusta asukkaiden ja kaupungin hallinnon välillä. Osallistuvaa budjetointia voidaan toteuttaa monin eri tavoin.
Vantaalla osallistuvaa budjetointia on toteutettu yksittäisissä kaupunginosissa vuodesta 2018 alkaen. Vuosina 2023–2024 se toteutetaan ensi kertaa koko Vantaan laajuisesti. Viime vuonna vantaalaiset pääsivät ideoimaan, mihin osallistuvan budjetoinnin 1,2 miljoonaa euroa käytetään.
Huhtikuussa ideoista äänestetään ja sen jälkeen asukkaat pääsevät mukaan äänestyksen voittaneiden hankkeiden yhteiskehittämiseen.

Kaupunki toteuttaa äänestyksen voittaneet hankkeet vuosien 2024–2025 aikana. Samalla kaupunkitasoisen osallistuvan budjetoinnin malli arvioidaan ja sitä kehitetään eteenpäin seuraavaa osallistuvan budjetoinnin kierrosta varten. Asukkaiden osallisuus toteutusvaiheeseen voisi olla mahdollista jo tällä kierroksella.

Osallistuvalla budjetoinnilla halutaan lisätä yhteisöllisyyttä ja yhdessä tekemisen kulttuuria Vantaalla. Mikä olisikaan parempi keino, kuin sisällyttää se osallistuvan budjetoinnin periaatteisiin ja ottaa kaupunkilaiset mukaan myös hankkeiden toteutusvaiheeseen. Nykyisen sloganin ”Sinä päätät, kaupunki toteuttaa” sijaan slogan voisikin olla ”Sinä päätät, me toteutamme yhdessä”.

Esimerkki: Päätetään istuttaa syötäviä hedelmäpuita ja marjapensaita leikkipuistoon. Kaupunki kutsuu alueen päiväkodin/koulun mukaan istutustyöhön. Näin toteutuu myös eri toimialojen välinen yhteistyö.

Me allekirjoittaneet esitämme, että kaupunki ottaa kaupunkilaiset mukaan myös osallistuvan budjetin toteutusvaiheeseen.”

Kaupunginvaltuusto 25.3.2024 § 17

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:
Vantaan osallistuvan budjetoinnin tavoitteena on sitouttaa asukkaita oman lähialueen kehittämiseen sekä lisätä vantaalaisten osallisuuden kokemusta. Toimintapa tutustuttaa vantaalaisia myös kaupungin talouteen.

Vantaan osallistuvassa budjetoinnin malli on rakennettu niin, että asukkaat saadaan mukaan monin eri tavoin ja eri vaiheissa prosessia. Osallistumisesta on haluttu tehdä mahdollisimman helppoa eri vaiheissa.

Ensimmäisessä kaupunkitasoisessa osallistuvan budjetoinnin mallissa on jo nykyisellään tavoitteena, että asukkaat ovat mahdollisuuksien mukaan myös hankkeiden toteutuksessa. Asukkaita kuitenkin otetaan mukaan hankkeiden toteutukseen vain silloin, silloin kun se on mahdollista ja järkevää. Kaikkiin hankkeisiin asukkaita ei voi ottaa mukaan toteutukseen esimerkiksi hankkeiden aikataulun, suunnittelutyön, talouden tai turvallisuuden näkökulmasta.

Osa toteutuvista hankkeista on luontevasti asukkaiden kanssa yhteistyössä toteutettavia ja osa hankkeista perustuu siihen, että hankkeessa järjestetään toimintaa, jolla asukkaita aktivoidaan. Pyrimme löytämään eri hankkeille myös kumppaneita esimerkiksi paikallisista toimijoista ja järjestöistä.

Asukkaiden kanssa yhdessä toteutettavia hankkeita ovat esimerkiksi Siivoustalkoot ja -tapahtumat Myyrmäen, Hakunilan ja Aviapoliksen suuralueilla. Tikkurilan alueella toteutettava Kausivalokilpailu asukkaille perustuu nimenomaan siihen, että asukkaat ovat mukana toteutuksessa. Muita tällaisia projekteja ovat esimerkiksi Myyrmäkeen toteutuva Vertaistutorointi opiskelun tueksi, Nuorille työkokemusta eli nuorten työllistäminen nuorisopalveluihin Korsossa ja Nuorilta nuorille eli nuorten aikuisten työllistäminen nuorten aikuisten palveluihin Myyrmäessä. Myyrmäessä myös hankkeeseen Kukkaniittyjä koulujen pihoille (toteutus vuonna 2025) kutsumme mukaan oppilaat, koulujen henkilöstön ja mahdollisuuksien mukaan luottamushenkilöt.

Varsin iso osa osallistuvan budjetoinnin läpimenneistä hankkeista on eri tavoin asukkaita aktivoivaa: tapahtumia, kursseja, harrastuksia ja liikuntaa.

Aloitteessa esiin tuotu ehdotus asukkaiden entistä vahvemmasta osallistumisesta toteutusvaiheeseen huomioidaan, kun osallistuvaa budjetointia kehitetään seuraavaa kierrosta varten. Mikäli tulevilla osallistuvan budjetoinnin kierroksilla hankkeiden toteutusta tehdään laajemmin perustuen asukkaiden aktiivisuuteen, vapaaehtoistoimintaan tai talkootyöhön, tulee tämä ottaa huomioon hankkeiden kustannuksia ja aikatauluja suunniteltaessa, koska talkootyö vaatii suunnittelua, organisoimista ja ohjaamista ja myös ihan omanlaistaan ammatillista osaamista.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 21

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) antaa Siri Ahokkaalle ja 34 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Liite:
- allekirjoitettu Siri Ahokkaan ja 34 muun valtuutetun aloite kaupunkilaiset osallisiksi osallistuvan budjetin toteutusvaiheeseen

Täytäntöönpano: lakiasiat ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
Vastaava osallisuusasiantuntija Kaisa Kutilainen, 040 579 9391
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Valtuustoaloitteen otsikko & Aloite	**Aloitteen tekijä/tekijät ja allekirjoitukset**
Kaupunkilaiset osallisiksi osallistuvan budjetin toteutusvaiheeseen Osallistuva budjetointi on toimintatapa, jossa asukkaat otetaan mukaan yhteisiä verovaroja koskevaan keskusteluun, suunnitteluun ja päätöksentekoon. Menetelmän on todettu lisäävän ymmärrystä, vuorovaikutusta ja luottamusta asukkaiden ja kaupungin hallinnon välillä. Osallistuvaa budjetointia voidaan toteuttaa monin eri tavoin. Vantaalla osallistuvaa budjetointia on toteutettu yksittäisissä kaupunginosissa vuodesta 2018 alkaen. Vuosina 2023-2024 se toteutetaan ensi kertaa koko Vantaan laajuisesti. Viime vuonna vantaalaiset pääsivät ideoimaan, mihin osallistuvan budjetoinnin 1,2 miljoonaa euroa käytetään. Huhtikuussa ideoista äänestetään ja sen jälkeen asukkaat pääsevät mukaan äänestyksen voittaneiden hankkeiden yhteiskehittämiseen. Kaupunki toteuttaa äänestyksen voittaneet hankkeet vuosien 2024–2025 aikana. Samalla kaupunkitasoisen osallistuvan budjetoinnin malli arvioidaan ja sitä kehitetään eteenpäin seuraavaa osallistuvan budjetoinnin kierrosta varten. Asukkaiden osallisuus toteutusvaiheeseen voisi olla mahdollista jo tällä kierroksella. **Osallistuvalla budjetoinnilla halutaan lisätä yhteisöllisyyttä ja yhdessä tekemisen kulttuuria Vantaalla. Mikä olisikaan parempi keino, kuin sisällyttää se osallistuvan budjetoinnin periaatteisiin ja ottaa kaupunkilaiset mukaan myös hankkeiden toteutusvaiheeseen. Nykyisen sloganin ”Sinä päätät, kaupunki toteuttaa” sijaan slogan voisikin olla ”Sinä päätät, me toteutamme yhdessä”.** Esimerkki: Päätetään istuttaa syötäviä hedelmäpuita ja marjapensaita leikkipuistoon. Kaupunki kutsuu alueen päiväkodin/koulun mukaan istutustyöhön. Näin toteutuu myös eri toimialojen välinen yhteistyö. Me allekirjoittaneet esitämme, että kaupunki ottaa kaupunkilaiset mukaan myös osallistuvan budjetin toteutusvaiheeseen. 25.3.2024	<u>Aloitteen tekijän nimi:</u> Siri Ahokas <u>Aloitteen allekirjoittajat:</u> 1. Eeva Tikkanen 2. Juha Järä 3. Anu Hall 4. Pirkko Letto 5. Manav Phull 6. Tiina Tuomela 7. Milad Dehghan 8. Kai-Ari Lundell 9. Oskari Iivarinen 10. Anitta Orpana 11. Lasse Norres 12. Minna Heikkinen 13. Reija Friman 14. Juha Suoniemi 15. Tuire Kaimio 16. Tarja Eklund 17. Vaula Norrena 18. Susanna Kaiju 19. Eva Tawasoli 20. Minttu Sillanpää 21. Jussi Saramo 22. Marjo Vacker 23. Tuomas Mutanen 24. Nina Nummela 25. Mika Kasonen 26. Sirpa Siru Kauppinen 27. Paula Lehmuskallio 28. Suvi Karhu 29. Hanna Valtanen 30. Funda Demiri 31. Mika Niikko 32. Patrik Karlsson 33. Stefan Åstrand 34. Minna Erkkilä

22 § Vastaus Vihreän valtuustoryhmän ja 17 muun valtuutetun aloitteeseen "Suojellaan Linnaistenmetsän pientalokaavan ulkopuoliset alueet" TeA (kvalt)

VD/1604/00.02.00.03/2024

TeA/JV/MS/JH/EK

Vihreä valtuustoryhmä sekä 17 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Asemakaavan 100400 ‘Linnaisten omakotitaloalueen laajennus’ kaavatyössä ja sen jälkeen tehdyissä selvityksissä on tarkentunut tieto siitä, että Linnaistenmetsän alueella on runsaasti arvokkaita luontokohteita.

Esitämme, että näiden alueiden suojelutasoa nostetaan, esimerkiksi laajentamalla luonnonsuojelualue kattamaan kaavan 100400 ulkopuolinen metsäalue kokonaan.

Linnaistenmetsän eteläisin osa on jo rauhoitettua luonnonsuojelualuetta. Sen ulkopuolelle jää jo aiemmin arvokkaiksi todettuja luontokohteita, mutta lisäksi mm. soita, noroja, liito-oravien elinympäristöä ja yhteyksiä, arvokkaita kääpäkohteita, arvopuita sekä muiden avainlajien elinympäristöjä. Yleiskaavassa Linnaistenmetsän keskiosat on varattu luonnonsuojelualueelle, mutta myöskään tämä varaus ei kata kaikkia nyt tunnistettuja luonnon monimuotoisuudelle merkittäviä elinympäristöjä.

Vaikka vahvistettua asemakaavaa 100400 ei tässä vaiheessa enää muutettaisi koko alueen säästämiseksi, voidaan muun metsäalueen arvokkaiden luontokohteiden säilyminen turvata ja yhtenäisyyttä edistää suojelemalla vahvemmin jäljelle jäävät alueet.”

Kaupunginvaltuusto 26.2.2024 § 16

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

———

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Yleiskaava 2020 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 25.1.2021 ja tuli voimaan 11.1.2023. Yleiskaavatyössä tehtiin kattavat selvitykset luontoarvoista sekä ratkaisuehdotuksiin liittyvät luontovaikutusten arvioinnit. Yleiskaavaan määriteltiin näiden selvitysten perusteella merkittävä määrä uusia luonnonsuojelualuevarauksia, joiden toteuttamista parhaillaan suunnitellaan.

Linnaistenmetsä on Rajatorpantien ja Äijänsuon luonnonsuojelualueen väliin jäävä metsäalue Lounais-Vantaalla. Linnaistenmetsän pinta-ala on noin 97,5 ha, josta Vantaan kaupungin omituksessa on 91 ha. Tästä alueesta on varattu yleiskaavassa lähivirkistysalueeksi 28 ha ja luonnonsuojeluun 47 ha. Tämä yleiskaavaan merkitty luonnonsuojelualue koostuu vuonna 2003 rauhoitetun Äijänsuon luonnonsuojelualueen 18,5 hehtaarista ja Linnaistenmetsän luonnonsuojelualuevarauksesta, jonka laajuus on 28,5 hehtaaria. Linnaistenmetsän suojelualuevaraus myös yhdistää eteläpuolisen Äijänsuon ja pohjoispuolisen vuonna 2017 rauhoitetun Furumossen–Tuomelan luonnonsuojelualueet yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

Linnaistenmetsän kaava on ELY-keskuksen hyväksymä ja tullut voimaan 30.6.2020. Kaavan kaikki korttelit ovat erillispientalojen korttelialueita (AO). Kaavan hyväksymisen jälkeen ilmeni tarve selvittää Liinaistenmetsän ja koko Vantaan norotilanne. Toistaiseksi osa Linnaistenmetsän kaavaan merkitystä rakentamisalueesta on jäämässä pois. Parhaillaan on tekeillä koko kaupungin kattava noroselvitys, jolla voi olla vaikutusta myös Linnaistenmetsän tilanteeseen.

Kaupunkiympäristön toimiala katsoo, että alueen yleiskaavatyössä määritelty suojelutaso on riittävä. Ensimmäisessä vaiheessa on tärkeintä turvata yleiskaavassa määriteltyjen suojelualueiden rauhoittaminen yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa. Linnaistenmetsä on lähes kokonaan kaupungin omistuksessa, joten metsäalueen luontoarvot myös yleiskaavan lähivirkistysalueella voidaan huomioida ja turvata sillä välin, kun toteutetaan yleiskaavan muita, kiireellisemmiksi arvioituja suojelualuevarausten rauhoituksia.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 22

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään
a) antaa Vihreälle valtuustoryhmälle ja 17 muulle allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus.
b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:
Päätettiin jättää asia pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Liite:
- allekirjoitettu Vihreän valtuustoryhmän ja 17 muun valtuutetun aloite suojellaan Linnaistenmetsän pientalokaavan ulkopuoliset alueet

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
Ympäristösuunnittelija Jarmo Honkanen, puh. 040 841 9962, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Suojellaan Linnaistenmetsän pientalokaavan ulkopuoliset alueet Asemakaavan 100400 'Linnaisten omakotitaloalueen laajennus' kaavatyössä ja sen jälkeen tehdyissä selvityksissä on tarkentunut tieto siitä, että Linnaistenmetsän alueella on runsaasti arvokkaita luontokohteita. **Esitämme, että näiden alueiden suojelutasoa nostetaan, esimerkiksi laajentamalla luonnonsuojelualue kattamaan** kaavan 100400 ulkopuolinen metsäalue kokonaan. Linnaistenmetsän eteläisin osa on jo rauhoitettua luonnonsuojelualuetta. Sen ulkopuolelle jää jo aiemmin arvokkaiksi todettuja luontokohteita, mutta lisäksi mm. soita, noroja, liito-oravien elinympäristöä ja yhteyksiä, arvokkaita kääpäkohteita, arvopuita sekä muiden avainlajien elinympäristöjä. Yleiskaavassa Linnaistenmetsän keskiosat on varattu luonnonsuojelualueelle, mutta myöskään tämä varaus ei kata kaikkia nyt tunnistettuja luonnon monimuotoisuudelle merkittäviä elinympäristöjä. Vaikka vahvistettua asemakaavaa 100400 ei tässä vaiheessa enää muutettaisi koko alueen säästämiseksi, voidaan muun metsäalueen arvokkaiden luontokohteiden säilyminen turvata ja yhtenäisyyttä edistää suojelemalla vahvemmin jäljelle jäävät alueet. *26.2.2024*	**Aloitteen tekijän nimi:** Vihreä valtuustoryhmä Aloitteen allekirjoittajat: 1. Milad Dehghan 2. Tiina Tuomela 3. Suvi Karhu 4. Tanja Aidanjuuri 5. Juha Järä 6. Niilo Kärki 7. Juha Suoniemi 8. Kai-Ari Lundell 9. Janne Hartikainen 10. Minna Heikkinen 11. Marjo Vacker 12. Minttu Sillanpää 13. Jussi Saramo 14. Nina Nummela 15. Anu Hall 16. Pirjo Luokkala 17. Mika Niikko

23 § **Vastaus Keskustan valtuustoryhmän, Kristillisdemokraattisen valtuustoryhmän, Liike Nyt valtuustoryhmän, Vasemmistoliiton valtuustoryhmän, Perussuomalaisten valtuustoryhmän, Vihreiden valtuustoryhmän ja Suomen ruotsalaisen kansanpuolue ryhmän sekä 4 muun valtuutetun aloite Vantaan perusopetuksen ryhmäkokojen pienentäminen selvitettävä/KK/(kvalt)**

VD/2473/00.02.00.03/2024

KK/IK/AV/TR/KV/VT/EK

Keskustan valtuustoryhmä, Kristillisdemokraattinen valtuustoryhmä, Liike Nyt valtuustoryhmä, Vasemmistoliiton valtuustoryhmä, Perussuomalaisten valtuustoryhmä, Vihreiden valtuustoryhmä ja Suomen ruotsalaisen kansanpuolue ryhmä sekä 4 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Tämän aloitteen allekirjoittajat esittävät, että Vantaalla selvitetään ja läpivalaistaan erilaiset vaihtoehdot perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseksi sekä tuodaan esille nykyiset toteutuneet ryhmäkoot. Samalla tulee selvittää, millaiset taloudelliset vaikutukset eri ryhmäkokojen pienentämisen vaihtoehdoilla on sekä se, miten ryhmäkoot vaikuttavat esimerkiksi lapsen ja nuoren oppimiseen, työrauhan ja turvallisuuden kokemukseen, koulukiusaamisen määrään sekä opettajien työhyvinvointiin.

Toivetta ryhmäkokojen pienentämisestä on viime vuosina tuonut esille niin opettajat (esimerkiksi Vantaan perusopetuksen opettajien veso-päivätyöskentelyn tuotos syksyltä 2021), vanhemmat, Vantaan nuorisovaltuusto kuin me luottamushenkilötkin esimerkiksi valtuustoseminaarien yhteydessä.
Tällä hetkellä Vantaalla jokainen koulu saa kaupungilta tietoon kokonaisbudjetin ja koulun/rehtorin tehtävänä on tehdä parhaat mahdolliset opetusjärjestelyt annetuilla määrärahoilla ja käytössä olevilla tiloilla. Koulut päättävät itsenäisesti myös sen, kuinka paljon he panostavat luokkamuotoiseen pienluokkatoimintaan ja kuinka paljon erityistä tukea tarvitsevia tuetaan yleisopetuksen yhteydessä. Selkeää käsitystä keskimääräisistä, saatikka toteutuneista ryhmäkoista ei ainakaan kaupungin päättäjillä ole.

Päättäjien olisi hyvä myös tietää, miten rehtorit, opettajat ja oppilaat kokevat tämänhetkisen rahoituksen ja tilamitoitusten riittävyyden. Kuten tiedetään, Vantaan perusopetuksen tilamitoitukset ovat erittäin tiukat, minkä vuoksi perusluokkien ryhmäkokojen pysyvä pienentäminen koulukohtaisena päätöksenä on usein käytännössä vaikeaa. Muun muassa tämän vuoksi ryhmäkokoja onkin pyritty pienentämään jakotunneilla sekä esimerkiksi laaja-alaisten erityisopettajien ja resurssiopettajien palkkaamisella.

Tämän aloitteen allekirjoittajat ovat sitä mieltä, että Vantaalla tulee kiteyttää, millainen ryhmäkokojen pienentäminen tukee parhaalla tavalla lasten ja nuorten kasvua, oppimista ja hyvinvointia. On selvittävä myös, kumpi on oppimistulosten kannalta parempi vaihtoehto:
oppiaineiden tuntimäärien lisääminen vai ryhmäkokojen pienentäminen ja onko vaikuttavampaa pienentää ryhmäkokoja pysyvästi vai esimerkiksi jakotunneilla ja laaja-alaisia erityisopettajia ja resurssiopettajia lisäämällä. Tässä selvitystyössä tulee kuulla niin oppilaita, heidän huoltajiaan kuin koulun henkilöstöäkin.”

Kaupunginvaltuusto 25.3.2024 § 18

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Liite:
- allekirjoitettu Keskustan valtuustoryhmän, Kristillisdemokraattisen valtuustoryhmän, Liike Nyt valtuustoryhmän, Vasemmistoliiton valtuustoryhmän, Perussuomalaisten valtuustoryhmän, Vihreiden valtuustoryhmän ja Suomen ruotsalaisen kansanpuolue ryhmän ja 4 muun valtuutetun aloite Vantaan perusopetuksen ryhmäkokojen pienentäminen selvitettävä

_____

Kasvatuksen ja oppimisen toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Vantaan perusopetuksen koulujen yleisopetuksen luokkakoot ovat 14–28 oppilasta/luokka. Perusopetuksen kouluille osoitettu rahoitus perustuu yhdenvertaiseen rahoituslaskelmaan, jossa huomioidaan: oppilasmäärä, erityisen tuen oppilaiden määrä, vuosiluokalla opetettavien oppituntien määrä ja erityisopettajaresurssi sekä muita muuttujia. Rahoituslaskelma on sellainen, että eri koulujen oppilaat ovat lähtökohtaisesti yhdenvertaisessa asemassa ja opetus voidaan järjestää keskimäärin samankokoisissa opetusryhmissä samankaltaisissa kouluissa. Ne koulut, jotka saavat tarveperusteista koulutuksellista tasa-arvorahoitusta merkittävästi, voivat antaa opetusta hiukan pienemmissä opetusryhmissä tai palkata enemmän erityisopettajia ja /tai koulunkäynninohjaajia.

Luokkakoon vaikutuksiin liittyvissä tarkasteluissa on tärkeä erottaa seuraavat käsitteet:

Luokkakoko tarkoittaa hallinnollista yleisopetuksen (ei pienryhmäopetus) perusyksikköä, josta luokanopettaja tai luokanvalvoja vastaa. Vantaan yleisopetuksen luokkakoon keskiarvo vuosiluokilla 1.–9. on 20,8 oppilasta, 1.–6. -luokilla 20,7 ja 7.–9. -luokilla-20,9 (tilastointipäivä 2023).

Keskimääräinen opetusryhmäkoko tarkoittaa sen opetusryhmän kokoa, jossa oppilas keskimäärin opiskelee. Keskimääräinen ryhmäkoko on pienempi kuin luokkakoko, koska siinä huomioidaan jakotunnit, samanaikaisopetus ja palkkitunnit. Vantaan perusopetuksen keskimääräinen opetusryhmäkoko vuosiluokilla 1.–9. on 16,45 (tilastointipäivä 2023)

Jakotunti tarkoittaa sitä, että luokka jaetaan kahteen osaan. Tällöin esimerkiksi aamulla klo 8–9 puolet luokasta opiskelee opettajan johdolla ja vasta klo 9 kouluun tulee toinen puolikas luokkaa. Koko luokka yhdessä opiskelee klo 9–13 ja aamulla klo 8 kouluun tulleet pääsevät kotiin klo 13 ja klo 13–14 myöhemmin kouluun tullut puolikas luokkaa opiskelee.

Ryhmäkoon tämänhetkinen tilanne ja kehitys
Vantaan keskimääräinen opetusryhmäkoko vuosiluokilla 1–9 on kuuden suurimman kaupungin vuonna 2023 valmistuneessa vertailussa (vuoden 2021 tilastointipäivä) toiseksi pienin: Espoo 16,2, Helsinki 17,3, Oulu 18,5, Turku 20,6 ja Vantaa 17,1. Vantaan luokkakokojen keskiarvo on pienentynyt todella merkittävästi viimeisen 15 vuoden aikana, luokkakoon keskiarvo on laskenut vuosiluokilla 1.-6. vajaalla neljällä oppilaalla 24,5 -> 20,7.

Eri alueiden väestömäärän kehitys ja olemassa olevat koulutilat vaikuttavat luokkakokoihin. Tämä ei tarkoita, että keskimääräinen opetusryhmäkoko on suurempi niissä kouluissa, joissa luokkakoko on

suurempi kuin Vantaalla keskimäärin, sillä jokainen oppilas tuo rahoitusta koulun talousarvioon. Oppilaaksiotto on määritelty aluepäällikön ja ruotsinkielisen palvelualuejohtajan toimivaltaan. He pyrkivät tasaamaan oppilasmäärää alueensa koulujen välillä tarkoituksenmukaisesti siten, että kouluilla olisi mahdollista rakentaa hallinnolliset luokkakoot ja keskimääräiset opetusryhmäkoot keskiarvoja mukaillen sekä oppilaiden ja opetusryhmien tarpeet huomioiden.

Vantaalla jokainen koulu saa yhteneväisellä laskentamallilla sekä Koulutuksellisen tasa-arvoindeksien (KOTA-indeksi) pohjalta lasketun kokonaisbudjetin. Koulun rehtori, johtoryhmää kuultuaan, päättää tarkoituksenmukaiset ja parhaat mahdolliset opetusjärjestelyt annetuilla määrärahoilla ja käytössä olevilla tiloilla. Koulut päättävät budjettinsa puitteissa oppilaiden tarpeet huomioiden luokkakoista, opetusryhmien ja jakotuntien määristä, resurssiopettajien ja laaja-alaisten erityisopettajien määristä sekä tuen järjestämisestä joko pienryhmissä tai integroituna. Edellä mainitut seikat vaikuttavat siihen, minkä kokoiset luokkakoot ovat ja mitkä ovat keskimääräiset opetusryhmäkoot.

Vaihtoehdot ryhmäkokojen pienentämiseen
Ryhmäkokojen pienentämiseen on teoriassa kaksi eri mahdollisuutta;
1) pienentää luokkakokoa tai 2) pienentää keskimääräistä opetusryhmäkokoa, joka tapahtuu lisäämällä jakotunteja ja/tai samanaikaisopettajia.

Luokkakoon pienentämisen talousvaikutuksia kuvataan oheisessa liitteessä 1. Luokkakokojen pienentämisen kustannusvaikutuksia ei tule ainoastaan oppilasmäärän jakamisesta pienempiin ryhmiin ja opettajien määrän kasvusta, vaan vaikutukset ulottuvat myös tilakustannuksiin, koska uusille ryhmille tulee saada opetukseen käytettäviä tiloja.
Liitteenä olevasta aineistosta voidaan esimerkiksi todeta, että mikäli päätettäisiin pienentää Vantaan keskimääräistä luokkakokoa (noin 21 oppilasta) kahdella oppilaalla noin 19 oppilaaseen, se maksaisi yhteensä noin 12,2 miljoona euroa. Tästä henkilöstökustannusten osuus on 9,6 M€ ja tilakustannusten (vuokrat ja siivous) 2,6 Me.

Jakotunnit ovat kouluissa myös laajasti käytössä opetusryhmien pienentämiseen, mutta vaihteluväli voi olla suuri koulujen välillä tai jopa koulun sisällä. Rehtori päättää jakotuntien käytöstä vuosittain työjärjestyksen ja lukuvuosisuunnitelman laadinnan yhteydessä. Tietyissä oppiaineissa (kotitalous, fysiikka ja kemia) opetusryhmäkoon työturvallisuussuositus on 16 oppilasta. Jakotuntien kustannusvaikutus voidaan laskea opettajan keskimääräisen tuntihinnan mukaan. Yhden vuosiviikkotunnin hinta on noin 2500 €. Jos esim. koulu on kolmisarjainen (kolme luokkaa / ikäluokka) ja kolmannen luokan matematiikkaan haluttaisiin jokaiselle luokalle lisätä jakotunti, se maksaisi ko. koulun kolmannen luokan osalta noin 7500 €.

Samanaikaisopettajuus tai yhteisopettajuus ovat laajasti käytössä Vantaalla. Tässä mallissa oppilaiden ja opetushenkilöstön suhdeluku saadaan kestävälle pohjalla ja opettajalla on enemmän aikaa oppilaan oppimisen tukemiseen. Lisäksi yhteisopettajuus tutkitusti lisää opettajien hyvinvointia ja jaksamista. Yhteisopettajuuden kustannusvaikutukset voidaan laskea opettajan vuosiansioiden (noin 55 000 eur sivukuluineen) pohjalta. Esimerkiksi, mikäli kouluun palkataan yksi resurssi- / rinnakkais- tai yhteisopettaja, voidaan ryhmiä jakaa pienemmäksi opettajan tuntimäärän mukaisilla tunneilla. Liitteen laskelmasta näkee keskimääräisen opetusryhmän pienentämisen kustannusvaikutukset. Jos esimerkiksi pienenettäisiin keskimääräistä opetusryhmäkokoa kahdella oppilaalla, sen kustannusvaikutus olisi noin 9,1 Me.

Oppiaineiden tuntimäärän lisääminen

Valtakunnallisessa asetuksessa perusopetuksen tuntijaosta määritellään oppilaiden minimivuosiviikkotuntimäärä vuosiluokilla 1–9 kussakin oppiaineessa. Kunnat voivat lisätä paikalliseen tuntijakoon vuosiviikkotunteja yli valtakunnallisen minimimäärän.

Tällä hetkellä valtakunnallinen minimituntimäärä on 225 vuosiviikkotuntia perusopetuksen aikana. Vantaan perusopetuksen tuntimäärä on yhteensä 231 vuosiviikkotuntia. Vantaalla opetetaan yli minimituntimäärän

- 1 vvt äidinkieltä ja kirjallisuutta sekä 1 vvt matematiikkaa vuosiluokilla 1–2
- 1 vvt B1-kieltä vuosiluokilla 8–9 sekä
- 2 vvt valinnaisia aineita.
- Lisäksi Vantaalla opetetaan 1 vvt tunne- ja vuorovaikutusopetusta.

Valtakunnalliseen minimituntimäärään lisätään kolme vuosiviikkotuntia 1.8.2025 alkaen siten, että 1–2 vuosiluokille lisätään 1 vvt äidinkieltä ja kirjallisuutta sekä 1 vvt matematiikkaa. Lisäksi vuosiluokille 3–6 lisätään yksi vuosiviikkotunti äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta. Lisättyjen vuosiviikkotuntien sijoittuminen tietylle vuosiluokalle määräytyy paikallisen päätöksen mukaisesti.

Vantaa on usein lisännyt tunteja paikalliseen tuntijakoon etupainotteisesti ennen valtakunnallisia päätöksiä. Näin on toimittu myös 1–2 luokkien matematiikan sekä äidinkielen ja kirjallisuuden tuntien osalta, jotka ovat olleet Vantaan tuntijaossa 1.8.2023 alkaen. Vuoden 2025 elokuusta alkaen Vantaan tuntijakoon tulee näin ollen lisättäväksi yksi vuosiviikkotunti äidinkieltä ja kirjallisuutta jollekin vuosiluokista 3–6.

Vantaan suomenkielisen perusopetuksen rehtoreilta kysyttiin syksyllä 2023 mielipidettä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä matematiikan tuntien lisäämiseen Vantaan tuntijakoon 1–2 luokille niin, että Vantaan tuntijaossa olisi jälleen kaksi vuosiviikkotuntia yli valtakunnallisen minimin 1.8.2025 alkaen. Rehtorit olivat lähes yksimielisesti sitä mieltä, että 1–2 luokkien vuosiviikkotuntimäärä on riittävä valtakunnallisen minimin mukaisesti eikä vuosiviikkotuntien lisäystä yli valtakunnallisen minimin kannatettu. Tuntijaon vuosiviikkotuntimäärän lisäämisen sijaan rehtorit kannattivat muita tapoja tukea opetusta ja oppimista (esim. yhteisopettajuuden vahvistaminen) ja valtionosuuden kasvun ohjaamista oppilaiden koulunkäyntiä tukeviin resursseihin, esimerkiksi kouluvalmentajiin.

Yhden vuosiviikkotunnin hinta vuosiluokilla 1.–6. on noin 350.000 euroa Vantaalla. Valtion lisättyä oppitunteja 1.8.2025 alkaen 1.–2. vuosiluokalle äidinkieleen ja matematiikkaan, niin perusopetuksen virkamiesjohto esitti rehtoreiden näkemyksen mukaisesti, että vuodesta 2025 alkaen oppituntimäärän noston vuoksi kasvavat valtionosuudet lisätään Vantaan vuoden 2025 kehykseen kouluvalmentajiin. Tällä valtionosuuden kasvulla saadaan vuosiluokkien 7.–9. opetusta antaville kaikille 20:lle koululle kouluvalmentajat 1.8.2025 alkaen. Lukuvuosina 2023–24 ja 2024–25 valtion hankerahoituksella on toiminut 11 kouluvalmentajaa 7.–9.luokkien kouluissa. Tästä kokemukset ovat olleet erinomaisia ja kun hankerahoitus päättyy, on tärkeää saada jatkettua ja laajennettua uutta hyväksi koettua vaikuttavaa toimintaa.

Tutkimusnäyttö ryhmäkoon vaikutuksista oppimiseen ja hyvinvointiin on ristiriitaista
Ryhmäkoon vaikutuksesta oppimiseen on keskusteltu pitkään, ja aihe kiinnostaa myös mediaa. Asiaa on tutkittu laajasti niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Kiinnostuksen keskiössä on ollut kysymys siitä, onko luokkakoolla merkitystä sille, miten hyvin oppilaat oppivat tai miten he viihtyvät koulussa. Tutkimusasetelmia haastaa se, että oppimiseen vaikuttavat laajasti monet opetukseen ja oppilaisiin liittyvät tekijät. Oppilaita ei jaeta koulussa luokkiin satunnaisesti, vaan koulut rakentavat opetusryhmät

pedagogisin perustein, joissa huomioidaan oppilaiden yksilölliset tarpeet. Ryhmäkoon pienentämisen vaikutusta lapsen ja nuoren oppimiseen, työrauhan ja turvallisuuden kokemukseen, koulukiusaamisen määrään sekä opettajien työhyvinvointiin ei voida todeta suoralla korrelaatiolla. Alla on esitetty keskeisiä huomioita viimeaikaisista tutkimuksista ja kansallisesta arvioinnista.

Ainoa Suomessa toistaiseksi julkaistu luokkakoon vaikutusta arvioiva tutkimusteos (Kupiainen & Hienonen 2016, Luokkakoko (jyu.fi)) tuo esiin laajasti luokkakoon vaikutusten tutkimisen problematiikkaa. Teoksessa esitellään luokkakoon vaikutuksista saatua vähäistä tutkimusnäyttöä. Kirjoittajat huomauttavat, että vaikka tutkimuksessa ei löydetä selkeää yhteyttä luokkakoon, oppimistulosten ja kouluhyvinvoinnin välillä se ei tarkoita, etteikö luokkakoolla voisi olla yhteyttä tai jopa vaikutusta oppilaiden oppimiseen tai oppimisasenteisiin. Etenkin suomalaiseen tutkimusnäyttöön perustuvien tutkimustulosten voidaan kirjoittajien mukaan sen sijaan katsoa osoittavan, että luokanmuodostus toimii peruskouluissamme tavalla, joka huomioi oppilaiden tarpeiden ja luokkakoon välisen yhteyden käytettävissä olevien resurssien puitteissa siten, että se tasaa luokkakoon vaikutusta. Toisaalta esimerkiksi Syrénin ja kollegoiden (2022) tutkimuksen mukaan suurempi luokkakoko aiheuttaa enemmän käytöshäiriöitä ja pienen, mutta tilastollisesti merkitsevän oppimistulosten laskun. Luokkakoon vaikutus oppimistuloksiin on tutkimuksen mukaan kuitenkin pieni, mikä jättää avoimeksi kysymyksen siitä, kuinka kustannustehokkaasti oppimistuloksia voidaan parantaa luokkakokoa pienentämällä. http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8989-7

Saloviita ym. tutkimuksissa käy ilmi, että pienemmällä luokkakoolla on ollut keskimäärin myönteinen vaikutus, mutta vaikutus on kuitenkin jäänyt vähäiseksi, kun sitä vertaa muihin keinoihin parantaa kouluoppimista. Samalla käy ilmi, että luokkakoon pienentäminen on yksi huonoimmista vaihtoehdoista suhteessa sen vaatimiin muita keinoja kalliimpiin kustannuksiin.
Tutkimustuloksilla on osoitettu, ettei luokkakoolla ollut yhteyttä oppilaiden mitattuun osaamiseen eikä koulua koskeviin asenteisiin, kun ryhmäkoko vaihteli välillä 10–30. Joissain ulkomaisissa tutkimustuloksissa on havaittu oppimistulosten lievä positiivinen yhteys ryhmäkokoon. Suomessa yhteys voi kuitenkin olla erilainen. Alatupa (2007) jopa raportoi, että oppimistulokset olivat isommissa luokissa jopa parempia ryhmäkokoon 28 asti. Tosin kaikkein suurimmissa luokissa erinomaiset oppimistulokset voivat johtua siitä, että ne olivat painotettuja erikoisluokkia, joiden oppilaat olivat valikoituja. saloviita.kasvatus.2.2017.pdf (jyu.fi)

Karvin (2018) Työrauhan ja turvallisen oppimisympäristön arviointi perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa –arviointiraportin koulukohtaisen kyselyn vastausten mukaan häiriökäyttäytymiseen vaikuttavat eniten opettajan käyttämät opetusmetodit ja opetuksen ajankohta. Koulukohtaisen kyselyn vastausten mukaan työrauhaa parantavat myös pieni luokka- tai ryhmäkoko, mahdollisuus pienryhmätyöskentelyyn tai luokan jakoon sekä koulunkäyntiavustajien tukeen tunneilla. Oppilaiden sekä opettajien käsitysten mukaan luokka- tai ryhmäkoon ja koulun oppilasmäärän kasvaessa opettajien puuttuminen häiriö- ja ongelmatilanteisiin luokkahuoneissa hidastui selvästi KARVI_0618.pdf

Ryhmäkoon vaikutus opettajien hyvinvointiin ja jaksamiseen on yhtä lailla vaikeasti osoitettavista. Tutkimusten mukaan opettajan työn fyysistä kuormitusta lisäävät työpäivien pirstaleisuus ja kiire, melu, taukojen vähyys tai puute, koulutilojen puutteellinen kunto sekä työjärjestystekniset tai resursseihin liittyvät seikat. Psyykkistä kuormitusta lisäävät työn vastuullisuus sekä vaativat vuorovaikutustilanteet niin oppilaiden, huoltajien kuin muun työyhteisön kanssa. (s. 28–31, Yrttiaho, R. ja Posio S., 2021, Opettajan työhyvinvointikirja, PS-kustannus). Riittävät koulun resurssit, opettajien välinen yhteistyö ja esimiehen tuki sekä opettajan pystyvyysuskomusten vahvistaminen ovat keskeisiä tekijöitä työn kuormituksen vähentämisen ja työn imun lisäämisen kannalta. 978-951-39-8324-6.pdf (jyu.fi): OAJ on listannut opettajia kuormittaviksi tekijöiksi mm. vaikeudet pitää taukoja työpäivän aikana, jatkuvat

keskeytykset, epäselvät tai puutteelliset ohjeet, puutteellinen perehdytys, liian suuri työmäärä suhteessa työaikaan, työympäristön puutteet, haasteelliset vuorovaikutustilanteet oppilaiden tai huoltajien kanssa sekä häiriöt työyhteisössä https://www.oaj.fi/tyoelamaopas/tyohyvinvointi/tyokuormitus/.

Oppilaiden ja henkilöstön kuuleminen
Laaja oppilaiden ja koulun henkilöstön osallistaminen ja kokemusten kartoittaminen ei ole nykyresursseilla mahdollista. Tähän tarvittaisiin objektiivista tutkimuksenasettelua ja jokaisella opettajalla ja/tai oppilaalla tulisi olla ymmärrys koulutuksen järjestämisen reunaehdoista. Opetushenkilöstöä on kuitenkin kuultu kansallisestikin meneillään olevan oppimisen tuen uudistamisen kartoituksessa, missä samalla on otettu kantaa tässä selvityksessä pyydettyihin asioihin. Lakivalmistelussa on tuotu esiin, että nykyiset tuen hallinnolliset rakenteet kuormittavat opettajia ja ryhmiin integroitujen tuen oppilaiden määrä voi nousta kohtuuttoman suureksi. Näihin haetaan ratkaisua lain valmistelun kautta. Vantaan kaupungin LAAVA-arvioinnilla ja KUNTA 10 arvioinnissa esiin nostettuja näkemyksiä huomioidaan kehittämistoimenpiteissä.

Aktiivinen vuoropuhelu kasvatuksen ja oppimisen hallinnon sekä koulujen oppilaiden ja henkilöstön välillä on tärkeä keino kartoittaa säännöllisesti eri toimijoiden kokemuksia ja toiveita. Opettajakuntaa tavataan säännöllisesti työkokousten ja koulutusten tiimoilta, joissa käydään avointa keskustelua. Perusopetuksen aluepäälliköt järjestävät alueidensa kouluilla säännöllisesti navigointikeskusteluja, joissa käydään vuoropuhelua koulujen henkilöstön kanssa koulujen tilanteesta.

Oppilaiden oppimista, hyvinvointia, turvallisuuden tunnetta ja koulussa viihtymistä voidaan tutkitusti tukea opetusryhmien pienentämisen lisäksi monilla muilla keinoilla. Tärkeitä resursseja oppimisen tuessa ovat erityisopettajat, koulunkäynnin ohjaajat, resurssiopettajat ja monikieliset ohjaajat. Lisäksi Vantaalla pilotoidaan yläkouluissa kouluvalmentajatoimintaa vuosina 23–25.

Valtuustoaloitteen vastauksen yhteenveto:
Oppilaiden oppimiseen ja hyvinvointiin sekä opetushenkilöstön työhyvinvointiin vaikuttavat laajasti monet tekijät. Luokkako ja keskimääräinen opetusryhmäkoko sekä erityisopettajien ja koulunkäynninohjaajien määrä vaikuttavat keskeisesti oppilaiden oppimiseen ja hyvinvointiin sekä opetushenkilöstön työhyvinvointiin ja mahdollisuuksiin ohjata ja kohdata oppilaita yksilöllisesti.

Vantaan luokkakokojen keskiarvo on pienentynyt todella merkittävästi viimeisen 15 vuoden aikana, luokkakoon keskiarvo on laskenut vuosiluokilla 1.-6. vajaalla neljällä oppilaalla (24,5 -> 20,8). Vantaan luokkakoot ja keskimääräiset opetusryhmäkoot ovat kuuden suurimman kaupungin keskitasoa. Vantaa pystyy nykyisillä keskimääräisillä luokka- ja opetusryhmäkoolla tarjoamaan opetusta ja muodostamaan opetusryhmät perusopetuslain vaatimusten mukaisesti niin, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet.

Mikäli päätettäisiin lähteä tekemään lisäpanostuksia perusopetuksen luokka- tai opetusryhmäkoon pienentämiseen, tulisi valita tehdäänkö pienennystä luokkakokoon vai keskimääräiseen opetusryhmäkokoon.

Luokkakokojen pienentäminen mm. lisäisi luokanopettajan ja luokanvalvojan oppilaantuntemusta, käytettävissä olevaa aikaa yhtä oppilasta ja hänen huoltajiaan kohden sekä tulisi oppilaiden oppimista ja hyvinvointia.

Jos luokkakokoja päätettäisiin pienentää, niin se tarkoittaisi lähes kaikkien koulujen laajennusten rakentamista, sillä koulutilamme on optimoitu nykyiselle oppilasmäärälle. Tällä hetkellä aina kun oppilasmäärä kasvaa, rakennamme lisää koulutilaa. Samaa tarkoittaisi luokkakokojen pienentäminen, jos pienentäisimme nykyisiä luokkakokoja, niin vastaavat tilat tulisi rakentaa. Vantaan perusopetuksessa on noin 60 koulurakennusta ja niiden lähes kaikkien yhtäaikainen tai muutamankin vuoden sisällä tehtävä laajennusprojekti olisi perin hankala toteuttaa jo tälläkin hetkellä ylikuormitetulle toimitilajohtamisen palvelualueelle.

Mikäli päätettäisiin pienentää Vantaan keskimääräistä luokkakokoa (noin 21 oppilasta) kahdella oppilaalla noin 19 oppilaaseen, se maksaisi yhteensä noin 12,2 miljoona euroa. Tästä henkilöstökustannusten osuus olisi 9,6 M€ ja tilakustannusten (vuokrat ja siivous) 2,6 Me. Tämän lisäksi tulisi tarvittavan lisärakentamisen investointikustannukset.

Keskimääräistä opetusryhmäkokoa voidaan pienentää rakentamatta lisää koulutiloja palkkaamalla lisää opettajia ja lisäämällä yhteisopettajuutta sekä jakamalla nykyisiä opetusryhmiä entistä pienemmiksi jakotunneilla.

Mikäli päätettäisiin pienentää keskimääräistä opetusryhmäkokoa kahdella oppilaalla, sen kustannusvaikutus olisi noin 9,1 Me.

Perusopetuksen virkahenkilöjohto toteaa valtuustoaloitteeseen liittyen seuraavaa:
Sekä luokkakokoja pienentämällä että keskimääräistä opetusryhmäkokoa pienentämällä ilman luokkakoon pienentämistä päästään samaan tulokseen siten, että oppilaat saavat opetusta, ohjausta ja tukea oppimiseen samassa oppilas- opettajasuhteessa, eli oppituntien aikana yhdellä opettajalla on keskimäärin sama määrä oppilaita. Opetusryhmäkoon pienentäminen on kuitenkin kustannustehokkaampaa, koska se ei vaadi lisätiloja eikä niiden ylläpitoa.

Yhteenveto eri vaihtoehtojen hyödyistä:

- Luokkakoon pienentämisen etuna verrattuna opetusryhmäkoon pienentämiseen on luokanopettajan ja luokanvalvojan parempi oppilaantuntemus ja pienempi määrä huoltajia yhteistyökumppaneina.
- Keskimääräisen opetusryhmäkoon pienentäminen esimerkiksi jakotuntien ja samanaikaisopettajien avulla parantaisi mahdollisuuksia jakaa luokka pedagogisesti erilaisiin ryhmiin. Tämä mahdollistaisi myös kahden tai useamman opettajan yhteistyön, jossa opettajat voivat hyödyntää toistensa vahvuuksia. Tällöin oppilaat hyötyvät opettajien erilaisesta osaamisesta, ja samalla opettajat oppivat toisiltaan.

Tarkastelluista vaihtoehdoista taloudellisesti ja ekologisesti kestävämpi tapa olisi pienentää keskimääräistä opetusryhmäkokoa lisäämällä jakotunteja, resurssiopettajia, laaja-alaisia erityisopettajia, luokan sekä aineenopettajia ja vahvistaa rakenteita, joissa opettajan työ pohjautuu pari- ja/tai tiimityöhön. Opettajamäärän lisääminen suhteessa oppilasmäärään lisäisi oppilaiden ja henkilöstön myönteistä vuorovaikutusta ja työskentelyn hyvinvointia. Tämä tukee myös perusopetuslain tuomaa velvoitetta huomioida opetusryhmiä muodostettaessa, että opetus on järjestettävä oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä.

Mikäli päätettäisiin lähteä pienentämään joko luokkakokoja tai keskimääräisiä opetusryhmäkokoja, niin perusopetuksen johtavat virkahenkilöt näkevät keskimääräisen opetusryhmäkoon pienentämisen tarkoituksenmukaisempana ja kokonaistaloudellisesti edullisempana vaihtoehtona. Tällöin vältyttäisiin

lisärakentamiselta ja sen aiheuttamilta lisäkustannuksilta, lisärakentamisen negatiivisilta ympäristövaikutuksilta sekä kasvavilta ylläpitokustannuksilta.

Luokkakoon tai opetusryhmäkoon mahdollista pienentämistä punnittaessa on hyvä arvioida myös muita tutkittuja keinoja oppilaiden hyvinvoinnin ja oppimisen tukemiseen ja näihin liittyviä vaihtoehtoiskustannuksia, jotta käytössä olevat resurssit hyödynnetään optimaalisesti. Tutkimusnäyttö osoittaa, että niihin haasteisiin, joihin luokkakoon pienentämisellä haetaan ratkaisua, on löydettävissä myös muita, taloudellisesti kohtuuhintaisempia ratkaisuja. Kyseeseen voisi tulla esimerkiksi vantaalaisten oppimisessa ja koulunkäynnissä tukea tarvitsevien oppijoiden monipuolisten tuen resurssien vahvistaminen (laaja-alainen erityisopetus, opetuskielen tuki, S2 opetus, oman äidinkielen opetus). Lisäksi voitaisiin harkita esimerkiksi Vantaalla jo menestyksekkäästi pilotoidun kouluvalmentaja- ja monikielisen ohjaajaresurssin laajentamista/vahvistamista sekä erilaisia tutorointi- ja mentorointimalleja, joilla tuettaisiin opettajien osaamisen kehittämistä.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 23

Kasvatuksen ja oppimisen toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:
Päätetään

a) antaa Keskustan valtuustoryhmälle, Kristillisdemokraattien valtuustoryhmälle, Liike Nyt valtuustoryhmälle, Vasemmistoliiton valtuustoryhmälle, Perussuomalaisten valtuustoryhmälle, Vihreiden valtuustoryhmälle ja Suomen ruotsalaisen kansanpuolue ryhmälle sekä 4 muulle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja

b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:
Päätettiin palauttaa asia valmisteluun.

Liitteet:

- Liitelaskelma valtuustoaloitteeseen koskien luokka- ja opetusryhmäkokojen pienentämistä 15.8.2024, Luokkakoko
- Liitelaskelma valtuustoaloitteeseen koskien luokka- ja opetusryhmäkokojen pienentämistä 15.8.2024, Ryhmäkoko
- Allekirjoitettu Keskustan valtuustoryhmän, Kristillisdemokraattisen valtuustoryhmän, Liike Nyt valtuustoryhmän, Vasemmistoliiton valtuustoryhmän, Perussuomalaisten valtuustoryhmän, Vihreiden valtuustoryhmän ja Suomen ruotsalaisen kansanpuolue ryhmän sekä 4 muun valtuutetun aloite Vantaan perusopetuksen ryhmäkokojen pienentäminen selvitettävä

Täytäntöönpano: lakiasiat- ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
Apulaiskaupunginjohtaja Katri Kalske, puh. +358 40 620 5080, (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)
Perusopetuksen johtaja Ilkka Kalo, puh. +358 40 707 1115 (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)
Ruotsinkielisten palveluiden johtaja Anders Vikström, puh. +358 43 825 7442 (etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Suomenkielinen perusopetus	Perustettavien lisäluokkien tarve, jos luokkakokoa pienennetään noin 21 -> noin 19									
Koulun nimi	1|	2|	3|	4|	5|	6|	7|	8|	9|	Yht.
Askistan koulu	0| 1| 1| 1| 1| 0|										4
Aurinkokiven koulu	1	1	0	1	1	1	1	1	1								8
Havukosken koulu							1| 1| 1| 1|						4
Heikkiharjun koulu	0	0	1	1	1	1	1	0									4
Hämeenkylän koulu	0	0	0	0	1	0	2	2	2								7
Iitin koulu	0| 1| 1| 1| 1|											4
Iitti-Hakkilan koulu	0| 1| 0| 1|												2
Jokiniemen koulu	0	1	0	1	1	1	1	1	1								7
Jokivarren koulu	1| 1| 0| 1| 1| 1|										5
Kanvoksela koulu	0| 1| 1| 0| 1| 1|										4
Kannistonkoulu	0| 1| 1| 1| 1| 1|										5
Kartanonkosken koulu	1	0	1	0	1	1	1	1	0								6
Keimolanmäen koulu	1| 0| 0| 0| 0| 0|										1
Kiterin koulu							0| 0| 1|							1
Kivimäen koulu	0| 0| 1| 1| 0| 0|										2
Koivukylän koulu							0| 0| 1|							1
Kuusisikon koulu	0| 1| 0| 1| 0| 1|										3
Kytäpuiston koulu	0| 0| 0| 1| 1| 1|										3
Lehtikuusen koulu	0	1	0	1	1	1	1	0	1								6
Leppäkorven koulu	1	0	0	0	1	0	1	0	1								4
Länsimäen koulu						0| 0| 1| 0|							1
Martinlaakson koulu	0	1	0	1	1	1	0	1	1								6
Mikkolan koulu	0	0	0	0	1	1	1	0	1								4
Peltolan koulu							1| 1| 1|							3
Pähkinärinteen koulu	0| 0| 1| 0| 1| 0|										2
Päiväkummun koulu	1| 1| 0| 0| 1|											3
Rajakylän koulu	0| 1| 0| 1| 0| 0|										2
Rajatorpan koulu	1| 1| 1| 0| 0| 1|										4
Rekolan koulu	0| 1| 0| 0| 1| 1|										3
Rekolanmäen koulu	0| 1| 0| 1| 0| 1|										3
Ruusuvuoren koulu							0| 1| 1| 1|						3
Seutulan koulu	0| 0| 1| 0| 1| 1|										3
Simonkallion koulu	0| 0| 1| 1| 1| 1|										4
Simonkylän koulu						0| 0| 0| 0| 0|						0
Sotungin koulu	0	1	0	1	0	1	1	1	1	0							6
Uomarinteen koulu	0| 1| 0| 1| 1| 0|										3
Vantaan kansainvälinen koulu	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1							9
Veromäen koulu	0	0	1	0	1	1	1	0	1								5
Viertolan koulu	0| 1| 1| 1| 1| 0|										4
Vierumäen koulu	0| 0| 1| 1| 1|											3
Ylästön koulu	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1							8
5€ perusopetus yhteensä	8	20	15	22	28	22	18	12	16	15							157

Vuosiluokka	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vuosiluokan tuntijako	21	21	22	24	25	25	30,5	29,5	31
Keskimääräinen opetusvelvollisuus	24	24	24	24	24	24	21	21	21
Opettajan keskipalkka vuosittaisella sivukuluineen	55000								

Laatinut opetustoimen asiantuntija Timo Rönnqvist
15.8.2024

Opetushenkilöstö	
Opettajia	Euroja
3,8	830 833
9,2	504 167
5,4	295 625
4,0	220 000
9,7	533 958
3,8	210 833
1,9	103 125
8,3	456 042
4,8	265 833
3,9	213 125
4,9	268 125
6,7	370 268
0,9	48 125
1,5	81 190
1,9	105 417
1,5	81 190
2,9	160 417
3,1	169 583
6,9	378 780
4,8	266 488
1,5	79 883
6,8	376 161
5,0	275 655
4,3	238 333
2,0	107 708
2,8	153 542
1,9	103 125
3,7	203 956
3,0	162 708
2,9	160 417
4,3	238 333
3,0	165 095
4,0	220 000
0,0	0
3,9	214 439
2,9	160 417
10,1	554 583
6,0	330 656
3,8	210 833
3,0	162 708
9,2	506 458
174,0	9 568 036

Sisäiset vuokrat / vuosi	
Tarvittavat neliöt	260€ / m2 / vuosi
240	62 400
480	124 800
240	62 400
240	62 400
420	109 200
240	62 400
120	31 200
420	109 200
300	78 000
240	62 400
300	78 000
360	93 600
60	15 600
60	15 600
120	31 200
60	15 600
180	46 800
180	46 800
360	93 600
240	62 400
60	15 600
360	93 600
240	62 400
180	46 800
120	31 200
240	62 400
180	46 800
180	46 800
180	46 800
180	46 800
180	46 800
240	62 400
-	-
180	46 800
180	46 800
540	140 400
300	78 000
240	62 400
180	46 800
480	124 800
9 420	2 449 200

Sivuvuokulut		
€ / m2	Euroja	
19,67	4 721	
19,67	9 442	
19,67	4 721	
19,67	4 721	
19,67	8 261	
19,67	4 721	
19,67	2 360	
19,67	8 261	
19,67	5 901	
19,67	4 721	
19,67	5 901	
19,67	7 081	
19,67	1 180	
19,67	1 180	
19,67	2 360	
19,67	1 180	
19,67	3 541	
19,67	7 081	
19,67	4 721	
19,67	1 180	
19,67	3 541	
19,67	2 360	
19,67	3 541	
19,67	3 541	
19,67	4 721	
19,67	3 541	
19,67	3 541	
19,67	3 541	
19,67	3 541	
19,67	4 721	
19,67	-	
19,67	3 541	
19,67	3 541	
19,67	10 622	
19,67	5 901	
19,67	4 721	
19,67	3 541	
19,67	9 442	
	185 291	

Vuotuiset käyttötalous-kustannukset yhteensä	Laajennusten määräraha-arviot
	Investoinnnit /60m2/ryhmä
	euroa/ laajennus, 5000e/tom2
277 954	1 200 000
638 408	2 400 000
362 746	1 200 000
287 121	1 200 000
651 420	2 100 000
277 954	1 200 000
136 685	600 000
573 503	2 100 000
349 734	1 500 000
280 246	1 200 000
352 026	1 500 000
470 949	1 800 000
64 905	300 000
97 971	300 000
138 977	600 000
97 971	300 000
210 757	900 000
219 924	900 000
479 461	1 800 000
333 609	1 200 000
96 661	300 000
476 842	1 800 000
342 776	1 200 000
288 674	900 000
141 269	600 000
203 882	900 000
136 685	600 000
271 079	1 200 000
213 049	900 000
210 757	900 000
288 674	900 000
215 343	900 000
287 121	1 200 000
264 775	900 000
210 757	900 000
705 605	2 700 000
414 556	1 500 000
277 954	1 200 000
213 049	900 000
640 700	2 400 000
12 202 527	47 100 000

Yleisopetuksen henkilöstö-kuluolettama	Keskimääräinen opetusryhmäkoko lähtötilanteessa	Tuleva laskennallinen opetusryhmäkoko	Yleisopetuksen henkilöstökulu uudella opetusryhmäkoolla	Muutoksesta aiheutuva kustannus
73 000 000	18	18	73 000 000	0
73 000 000	18	17	77 294 118	4 294 118
73 000 000	18	16	82 125 000	9 125 000
73 000 000	18	15	87 600 000	14 600 000
73 000 000	18	14	93 857 143	20 857 143
73 000 000	18	13	101 076 923	28 076 923
73 000 000	18	12	109 500 000	36 500 000
73 000 000	18	11	119 454 545	46 454 545
73 000 000	18	10	131 400 000	58 400 000
73 000 000	18	9	146 000 000	73 000 000

Oletus: Keskimääräinen keskiryhmäkoko yleisopetuksessa on 18 oppilasta
Oletus: Yleisopetuksen suoraan opetukseen kuluva henkilöstökulu on 73 M€

Ryhmäkoko pudotetaan 18->17	4 294 118
Ryhmäkoko pudotetaan 18->16	9 125 000
Ryhmäkoko pudotetaan 18->15	14 600 000

Laatinut opetustoimen asiantuntija Timo Rönnqvist 13.8.2024

Valtuustoaloitteen otsikko & Aloite	Aloitteen tekijä/tekijät ja allekirjoitukset
Vantaan perusopetuksen ryhmäkokojen pienentäminen selvitettävä Tämän aloitteen allekirjoittajat esittävät, että Vantaalla selvitetään ja läpivalaistaan erilaiset vaihtoehdot perusopetuksen ryhmäkokojen pienentämiseksi sekä tuodaan esille nykyiset toteutuneet ryhmäkoot. Samalla tulee selvittää, millaiset taloudelliset vaikutukset eri ryhmäkokojen pienentämisen vaihtoehdoilla on sekä se, miten ryhmäkoot vaikuttavat esimerkiksi lapsen ja nuoren oppimiseen, työrauhan ja turvallisuuden kokemukseen, koulukiusaamisen määrään sekä opettajien työhyvinvointiin. Toivetta ryhmäkokojen pienentämisestä on viime vuosina tuonut esille niin opettajat (esimerkiksi Vantaan perusopetuksen opettajien vesopäivätyöskentelyn tuotos syksyltä 2021), vanhemmat, Vantaan nuorisovaltuusto kuin me luottamushenkilötkin esimerkiksi valtuustoseminaarien yhteydessä. Tällä hetkellä Vantaalla jokainen koulu saa kaupungilta tietoon kokonaisbudjetin ja koulun/rehtorin tehtävänä on tehdä parhaat mahdolliset opetusjärjestelyt annetuilla määrärahoilla ja käytössä olevilla tiloilla. Koulut päättävät itsenäisesti myös sen, kuinka paljon he panostavat luokkamuotoiseen pienluokkatoimintaan ja kuinka paljon erityistä tukea tarvitsevia tuetaan yleisopetuksen yhteydessä. Selkeää käsitystä keskimääräisistä, saatikka toteutuneista ryhmäkoista ei ainakaan kaupungin päättäjillä ole. Päättäjien olisi hyvä myös tietää, miten rehtorit, opettajat ja oppilaat kokevat tämänhetkisen rahoituksen ja tilamitoitusten riittävyyden. Kuten tiedetään, Vantaan perusopetuksen tilamitoitukset ovat erittäin tiukat, minkä vuoksi perusluokkien ryhmäkokojen pysyvä pienentäminen koulukohtaisena päätöksenä on usein käytännössä vaikeaa. Muun muassa tämän vuoksi ryhmäkokoja onkin pyritty pienentämään jakotunneilla sekä esimerkiksi laaja-alaisten erityisopettajien ja resurssiopettajien palkkaamisella. Tämän aloitteen allekirjoittajat ovat sitä mieltä, että Vantaalla tulee kiteyttää, millainen ryhmäkokojen pienentäminen tukee parhaalla tavalla lasten ja nuorten kasvua, oppimista ja hyvinvointia. On selvittävä myös, kumpi on oppimistulosten kannalta parempi vaihtoehto: oppiaineiden tuntimäärien lisääminen vai ryhmäkokojen pienentäminen ja onko vaikuttavampaa pienentää ryhmäkokoja pysyvästi vai esimerkiksi jakotunneilla ja laaja-alaisia erityisopettajia ja resurssiopettajia lisäämällä. Tässä selvitystyössä tulee kuulla niin oppilaita, heidän huoltajiaan kuin koulun henkilöstöäkin. 25.3.2024	Aloitteen tekijän nimi: *Keskustan valtuustoryhmä* *KD:n valtuustoryhmä* *Liike Nyt valtuustoryhmä* *Vasemmistoliiton valtuustoryhmä* *Perussuomalaisten valtuustoryhmä* Vihreiden valtuustoryhmä RKP:n valtuustoryhmä Aloitteen allekirjoittajat: 1. Anu Hall 2. Pirkko Letto 3. Milad Dehghan 4. Mika Kasonen

24 § Vastaus Juha Järän ja 13 muun valtuutetun aloitteeseen kaupungin hallinnoimissa tiloissa sallittava vain kaupungin omien ja paikallislehtien telineet

VD/843/00.02.00.03/2024

PT/S-AP/EK

Juha Järä sekä 13 muuta valtuutettua jättivät seuraavan hallintosäännön mukaisen valtuustoaloitteen:

”Kirjastotoimi linjasi syksyllä 2023 (lue tiedote linjauksesta varsinaisen aloitetekstin alta) että kirjastojen auloissa saa jatkossa pitää vain otsikon mukaisia julkaisuja. Näin kaikki muut julkaisut joutuivat poistamaan jakelutelineensä.

Kirjastotoimen linjaus ei kata kuitenkaan kaupungin omia ja hallinnoimia muita tiloja, ja esimerkiksi monitoimitaloissa (kuten esim. Korson Lumo) Voima- lehden teline on, jopa luvan kanssa, siirretty kirjaston ovien sisäpuolelta oven toiselle puolen, aulaan. Siis jopa näkyvämpään paikkaan. Myös mm. museoiden ja koulujen tiloissa on ko. lehden telineitä. Tämä ei tietenkään ole kestävä, saati hyväksyttävä ratkaisu kaupungin tilojen käytön suhteen monestakaan syystä:

- kaupungin tehtävä ei ole edistää voittoa tavoittelevien, poliittisten yms. lehtien jakelun edistäminen tiloissa, vaan kirjastot hoitavat asian oman linjauksensa ja lakien puitteissa.
- voittoa tavoittelevat, poliittiset, ideologiset yms. julkaisut eivät muutoin, eikä myöskään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosyistäkään kuulu olla ilmaiseksi kaupungin tiloissa, kuten tällä hetkellä ovat.
- Julkaisut, joille on jo kirjastossa lukukappaleet sekä lukematon määrä Vantaalla ei-kaupungin hallinnoimissa tiloissa telineitä, eivät tarvitse jakelutiloiksi jatkossa enää kaupungin tiloja.
- julkaisut on usein luettavissa kunkin omilta verkkosivuilta, joka on helppoa, niin myös ympäristöystävällisempää.
- telineet kaupungin tilojen auloissa ovat turvallisuusriski (mm. paloturvallisuus ja esteettömyys)
- aiheuttavat osaltaan tarpeetonta roskaamista lähiympäristössä.

Me allekirjoittaneet pyydämme ripeästi kaupungilta aloitteen otsikon mukaista toimintaa ja uutta kattavaa linjausta, eli että kaikissa kaupungin hallinnoimissa tiloissa poistetaan ja kielletään kaikkien (muidenkin kuin Voima- lehden) jakelutelineet yms. pois lukien kaupungin omat julkaisut (kuten esim. Vantaan asukaslehti) sekä paikallislehdet (kuten esim. Vantaan Sanomat) sekä kouluissa koulujen omat sekä oppilasjärjestöjen julkaisut. Lisäksi esitämme, että tämän tulevan linjauksen noudattamista myös riittävästi valvotaan.”

Aloitteen lisäosa:
Vantaan kulttuuri- ja kirjastopalvelun ilmaisjakelulehtiä koskeva linjaus

Vantaan kaupunki on linjannut, että kaupungin kirjastoissa ei tilan puutteen vuoksi tarjota tilaa ilmaisjakelulehtien jakelupisteille. Poikkeuksena tähän ovat Vantaan kaupungin julkaisemat lehdet, sekä paikallis- ja kaupunginosalehdet. Linjauksella halutaan varmistaa eri toimijoiden yhdenvertainen kohtelu.
Kirjaston kokoelmahallintaan liittyvän linjauksen tarkoituksena on selkeyttää tilannetta ilmaisjakelulehtien osalta eli määritellä mitä ovat ilmaisjakelulehdet ja miten niitä sisällytetään kirjaston kokoelmiin sekä linjata millä edellytyksillä ilmaisjakelulehtiä ai vastaavia julkaisuja voidaan jaella kirjaston tiloissa.

Syynä linjaukselle on se, että kirjaston omien tilattujen kokoelmien lisäksi lukuisat erilaiset toimijat tarjoavat julkaisujaan maksutta kirjastoon. Kirjastossa voidaan tietyin edellytyksin tarjota tilaa yksityishenkilöiden, yhdistysten ja kaupallisten toimijoiden ilmaisjakelulehtien lukukappaleille ja esitteille. Kaiken kirjastossa jaettavaksi tai esille laitettavan aineiston osalta arvioidaan niiden sopivuutta kirjastoon, kuten linjauksessa on tarkemmin kuvattu.

”Vantaan kaupunki toimii hyvän hallintotavan mukaisesti lakeja ja asetuksia sekä kaupunkitasoisia ohjeita tasa- arvosta ja yhdenvertaisuudesta noudattaen, eikä poliittisilla suuntauksilla ole asioiden valmisteluun vaikutusta”, kertoo kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialan apulaiskaupunginjohtaja Riikka Åstrand.

Lehtien lukukappaleet
Ilmaisjakelulehtiä koskeva linjauksen mukaisesti kirjaston kokoelmiin otetaan lukukappaleiksi ilmaisjakelulehtiä, jotka asetetaan asiakkaiden luettavaksi muutamana lukukappaleena kirjastojen lehtilukusalissa tai lehtipisteissä.

Lehtien jakelutelineet
Ilmaisjakelulehtiä koskevan linjauksen mukaisesti ilmaisjakelulehtien omia jakelutelineitä ei voida sijoittaa kirjastojen hallinnoimiin tiloihin. Perusteluna tälle on ensinnäkin tasapuolinen kohtelu, koska tilaa ei voida tarjota kaikille kiinnostuneille lehdille, sillä kirjaston tilat ovat rajalliset. Poikkeuksena tästä ovat kaupungin tuottamat lehdet ja esitteet tai paikalliset lehdet tai kaupunginosien lehdet, joiden jakelu voi olla kirjastossa.

Kirjasto sekä tunnistaa että toteuttaa kirjastolain tehtäviä (6 §) kuten monipuolisen ja uudistuvan kokoelman ylläpito sekä yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vuoropuhelun edistäminen ja tehdyn linjauksen avulla näitä tehtäviä ja kirjaston toiminnan tasapuolisuuden vaatimusta entisestään selkeytetään asiakkaille. Kirjaston kokoelmaan sisältyy laajasti erilaisia lehtiä lukukappaleina kaikkien asiakkaiden luettavaksi, mutta kuitenkaan varsinainen lehtien levittäminen tai jakelu ei kuulu kirjastolle määriteltyihin tehtäviin.

Kaupunginvaltuusto 29.1.2024 § 24

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

_____

Kuntademokratian palvelualue lausuu asiasta seuraavaa:

Vantaan kaupungin tiloissa olevien ilmaisjakelulehtien jakelutelineet ovat herättäneet keskustelua sen jälkeenkin, kun Vantaan kaupungin kirjasto- ja kulttuuripalveluissa on tehty edellä selostettu linjaus jakelutelineiden sijoittelusta kaupungin kirjastojen tiloissa.

Juha Järän ja 13 muun valtuutetun aloitteen lisäksi myös Antero Eerola ja 6 muuta valtuutettua ovat tehneet ilmaisjakelutelineitä koskevan aloitteen. Kyseisessä aloitteessa vaaditaan, että ilmaisjakelulehti Voiman jakelua jatketaan myös Vantaan kirjastoissa.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut ovat katsoneet, että siitä huolimatta, että kirjastoilla on kirjastolain 6 §:n 1. momentin 6. kohdan nojalla tehtävänä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua, kirjasto- ja kultuuripalveluilla heillä on oikeus rajoittaa kirjaston tiloihin sijoitettavia lehtijakelutelineitä.

Kirjasto- ja kulttuuripalveluiden johtajan ei ole päätöstä tehdessään käyttänyt oikeudellista harkintaa vaan ainoastaan tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Kirjaston toiminnan kannalta on ollut tarkoituksen mukaista rajoittaa ilmaisjakelutelineitä tilan puutteen vuoksi. Linjaus on tehty myös sen vuoksi, että on olemassa selkeät säännöt, joidenka mukaan määritellään myös muiden lehtien kuin Voima-lehden mahdollisuus sijoittaa jakelutelineitä kirjastoihin. Kirjastolain mukaiset velvoitteensa kirjastot täyttävät sillä, että myös ilmaisjakelulehtiä on kirjaston lukukokoelmissa.

Aloitteessa vaaditaan, että myös muissa Vantaan kaupungin hallitsemissa tiloissa ei tulisi sallia ilmaisjakelulehtien kuten Voiman jakelutelineitä. Aloitteessa katsotaan, että vain kaupungin omien julkaisujen ja paikallislehtien jakelutelineet tulisi sallia.

Demokraattisen yhteiskunnan yksi peruspilareita on sananvapaus. Sananvapaussäännöksen keskeisenä tarkoituksena on kansanvaltaisen yhteiskunnan edellytyksenä oleva vapaa mielipiteenmuodostus, avoin julkinen keskustelu, joukkotiedotuksen vapaa kehitys ja moniarvoisuus sekä mahdollisuus julkiseen kritiikkiin. Vantaan kaupungin tehtävänä ei ole tarpeettomasti rajoittaa julkista keskustelua ja sananvapauden käyttöä. Kaupunki suhtautuu neutraalisti kaikkiin niihin lehtiin, joita on esillä niin kirjaston lehtikokoelmissa kuin ilmaisjakelulehtien telineissä, eikä lehtien taustaideologialla ole merkitystä, kunhan toiminta on laillista.

Voima-lehdellä on nimetty julkaisija ja vastaava päätoimittaja ja se on sitoutunut noudattamaan Journalistien ohjeita. Lehti ei ole myöskään puoluepoliittisesti sitoutunut.

Myös muissa kaupungin tiloissa kuin kirjastoissa voidaan rajoittaa jakelutelineiden sijoittamista tarkoituksenmukaisuusperusteilla kuten sillä perusteella, että niille ei ole tilaa. Niin kauan kuin tilaa on, kaupunki voi toimia asiassa sananvapausmyönteisesti ja sallia jakelutelineiden sijoittamisen.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 24

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään antaa Juha Järälle ja 13 muulle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
Sari-Anna Pennanen, kaupunginlakimies,
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

VALTUUSTOALOITTEET **KAUPUNGINVALTUUSTON KOKOUS 29.1.2024**	
Kaupungin hallinnoimissa tiloissa sallittava vain kaupungin omien -ja paikallislehtien telineet	**Aloitteen tekijä/tekijät ja allekirjoitukset**
Kaupungin hallinnoimissa tiloissa sallittava vain kaupungin omien -ja paikallislehtien telineet Kirjastotoimi linjasi syksyllä 2023 (lue tiedote linjauksesta varsinaisen aloitetekstin alta) että kirjastojen auloissa saa jatkossa pitää vain otsikon mukaisia julkaisuja. Näin kaikki muut julkaisut joutuivat poistamaan jakelutelineensä. Kirjastotoimen linjaus ei kata kuitenkaan kaupungin omia ja hallinnoimia muita tiloja, ja esimerkiksi monitoimitaloissa (kuten esim. Korson Lumo) Voima-lehden teline on, jopa luvan kanssa, siirretty kirjaston ovien sisäpuolelta oven toiselle puolen, aulaan. Siis jopa näkyvämpään paikkaan. Myös mm. museoiden ja koulujen tiloissa on ko. lehden telineitä. Tämä ei tietenkään ole kestävä, saati hyväksyttävä ratkaisu kaupungin tilojen käytön suhteen monestakaan syystä: • kaupungin tehtävä ei ole edistää voittoa tavoittelevien, poliittisten yms. lehtien jakelun edistäminen tiloissa, vaan kirjastot hoitavat asian oman linjauksensa ja lakien puitteissa. • voittoa tavoittelevat, poliittiset, ideologiset yms. julkaisut eivät muutoin, eikä myöskään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosyistäkään kuulu olla ilmaiseksi kaupungin tiloissa, kuten tällä hetkellä ovat. • Julkaisut, joille on jo kirjastossa lukukappaleet sekä lukematon määrä Vantaalla ei-kaupungin hallinnoimissa tiloissa telineitä, eivät tarvitse jakelutiloiksi jatkossa enää kaupungin tiloja. • julkaisut on usein luettavissa kunkin omilta verkkosivuilta, joka on helppoa, niin myös ympäristöystävällisempää. • telineet kaupungin tilojen auloissa ovat turvallisuusriski (mm. paloturvallisuus ja esteettömyys) • aiheuttavat osaltaan tarpeetonta roskaamista lähiympäristössä.	Aloitteen tekijän nimi: *Juha Järä* Aloitteen allekirjoittajat: 1. Tanja Aidanjuuri 2. Suvi Karhu 3. Juha Suoniemi 4. Pasi Liukkonen 5. Kai-Ari Lundell 6. Markku Weckman 7. Niilo Kärki 8. Minna Heikkinen 9. Pekka Virkamäki 10. Janne Hartikainen 11. Milad Dehghan 12. Paula Lehmuskallio 13. Jouko Jääskeläinen

Me allekirjoittaneet pyydämme ripeästi kaupungilta aloitteen otsikon mukaista toimintaa ja uutta kattavaa linjausta, eli että kaikissa kaupungin hallinnoimissa tiloissa poistetaan ja kielletään kaikkien (muidenkin kuin Voima-lehden) jakelutelineet yms. pois lukien kaupungin omat julkaisut (kuten esim. Vantaan asukaslehti) sekä paikallislehdet (kuten esim. Vantaan Sanomat) sekä kouluissa koulujen omat sekä oppilasjärjestöjen julkaisut. Lisäksi esitämme, että tämän tulevan linjauksen noudattamista myös riittävästi valvotaan. Juha Järä 29.1.2024 Valtuuston kokous Aloitteen lisäosa: Vantaan kulttuuri- ja kirjastopalvelun ilmaisjakelulehtiä koskeva linjaus Vantaan kaupunki on linjannut, että kaupungin kirjastoissa ei tilan puutteen vuoksi tarjota tilaa ilmaisjakelulehtien jakelupisteille. Poikkeuksena tähän ovat Vantaan kaupungin julkaisemat lehdet, sekä paikallis- ja kaupunginosalehdet. Linjauksella halutaan varmistaa eri toimijoiden yhdenvertainen kohtelu. Kirjaston kokoelmahallintaan liittyvän linjauksen tarkoituksena on selkeyttää tilannetta ilmaisjakelulehtien osalta eli määritellä mitä ovat ilmaisjakelulehdet ja miten niitä sisällytetään kirjaston kokoelmiin sekä linjata millä edellytyksillä ilmaisjakelulehtiä tai vastaavia julkaisuja voidaan jaella kirjaston tiloissa. Syynä linjaukselle on se, että kirjaston omien tilattujen kokoelmien lisäksi lukuisat erilaiset toimijat tarjoavat julkaisujaan maksutta kirjastoon. Kirjastossa voidaan tietyin edellytyksin tarjota tilaa yksityishenkilöiden, yhdistysten ja kaupallisten toimijoiden ilmaisjakelulehtien lukukappaleille ja esitteille. Kaiken kirjastossa jaettavaksi tai esille laitettavan aineiston osalta arvioidaan niiden sopivuutta kirjastoon, kuten linjauksessa on tarkemmin kuvattu. ”Vantaan kaupunki toimii hyvän hallintotavan mukaisesti lakeja ja asetuksia sekä kaupunkitasoisia ohjeita tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta noudattaen, eikä poliittisilla suuntauksilla ole asioiden valmisteluun vaikutusta”, kertoo kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin toimialan apulaiskaupunginjohtaja Riikka Åstrand. Lehtien lukukappaleet	

Ilmaisjakelulehtiä koskeva linjauksen mukaisesti kirjaston kokoelmiin otetaan lukukappaleiksi ilmaisjakelulehtiä, jotka asetetaan asiakkaiden luettavaksi muutamana lukukappaleena kirjastojen lehtilukusalissa tai lehtipisteissä. Lehtien jakelutelineet Ilmaisjakelulehtiä koskevan linjauksen mukaisesti ilmaisjakelulehtien omia jakelutelineitä ei voida sijoittaa kirjastojen hallinnoimiin tiloihin. Perusteluna tälle on ensinnäkin tasapuolinen kohtelu, koska tilaa ei voida tarjota kaikille kiinnostuneille lehdille, sillä kirjaston tilat ovat rajalliset. Poikkeuksena tästä ovat kaupungin tuottamat lehdet ja esitteet tai paikalliset lehdet tai kaupunginosien lehdet, joiden jakelu voi olla kirjastossa. Kirjasto sekä tunnistaa että toteuttaa kirjastolain tehtäviä (6 §) kuten monipuolisen ja uudistuvan kokoelman ylläpito sekä yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vuoropuhelun edistäminen ja tehdyn linjauksen avulla näitä tehtäviä ja kirjaston toiminnan tasapuolisuuden vaatimusta entisestään selkeytetään asiakkaille. Kirjaston kokoelmaan sisältyy laajasti erilaisia lehtiä lukukappaleina kaikkien asiakkaiden luettavaksi, mutta kuitenkaan varsinainen lehtien levittäminen tai jakelu ei kuulu kirjastolle määriteltyihin tehtäviin 29.1.2024 Valtuuston kokous	

25 § Vastaus Antero Eerolan ja 6 muun valtuutetun aloite Voima-lehteä ja muita journalistisia julkaisuja jaeltava jatkossakin Vantaan kirjastoissa/PT

VD/1605/00.02.00.03/2024

PT/S-AP/EK

Antero Eerola sekä 6 muuta valtuutettua jättivät seuraavan hallintosäännön mukaisen valtuustoaloitteen:

”Julkisuudessa on käyty keskustelua kaupungin linjauksista, jotka liittyvät Vantaan kirjastoissa maksutta jaossa oleviin lehtiin. Vuoden 2023 uutisoitiin kaupungin uusista ohjeista, joiden nojalla valtakunnallisen Voima-lehden jakelupisteet poistettiin kaupungin kirjastoista.

Kaupungin virkajohto on perustellut pääosin yhteen lehteen kohdistuvaa päätöstä viittaamalla ”ilmaisjakelulehtien tulvaan”, joka olisi jotenkin vaivannut kaupungin kirjastoja. Perustelu kuitenkin ontuu.

Voima-lehti ei vertaudu mihin tahansa ilmaisjakelujulkaisuihin. Se on sitoutunut Julkisen sanan neuvoston valvomiin journalistin ohjeisiin, mikä kertoo sen pyrkivän eettiseen ja totuudenmukaiseen journalismiin. Tämä ei päde useimpiin ilmaisjakelujulkaisuihin. Lisäksi Voimaa on jaettu Vantaan kirjastoissa vuosikausia ilmaan minkäänlaisia ongelmia tai vaikeuksia. Siksi on erikoista, että ongelmia on löydetty juuri nyt.

On selvä, että lehden jakelun rajoittamisen taustalla on myös poliittisia paineita. Niissä arvostelu kohdistuu lehden yhteiskunnalliseen sisältöön, ei sinällään jakeluun. Tällöin kyse on väistämättä myös sananvapaudesta ja paineesta sen rajoittamiseen. Tästä kertoo selvää kieltään myös kaupunginvaltuuston kokouksessa 29.1.2024 tehty aloite, jossa esitetään, että lehden jakelua rajoitettaisiin entisestään. Tämän voi nähdä yrityksenä mielipiteen ilmaisemisen rajoittamiseen.

Edellä olevan perusteella, me allekirjoittaneet valtuutetut teemme seuraavan valtuustoaloitteen:

* Vantaan kaupunki jatkaa myös tulevaisuudessa Voima-lehden jakelua Vantaan kirjastoissa ja muissa tähän soveltuvissa tiloissa.”

Kaupunginvaltuusto 26.2.2024 § 17

Päätös:
Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

———

Kuntademokratian palvelualue lausuu asiasta seuraavaa:

Vantaan kaupungin tiloissa olevat ilmaisjakelulehtien jakelutelineet ovat herättäneet keskustelua sen jälkeenkin, kun Vantaan kaupungin kirjasto- ja kulttuuripalveluissa on tehty päätös siitä, minkä lehtien jakelutelineitä saa sijoittaa kirjastoihin. Vantaan kaupungin kirjasto- ja kulttuuripalvelut on linjannut, että kaupungin kirjastoissa ei tilan puutteen vuoksi tarjota tilaa ilmaisjakelulehtien jakelupisteille. Poikkeuksena tähän ovat Vantaan kaupungin julkaisemat lehdet sekä paikallis- ja kaupunginosalehdet.

Antero Eerolan ja 6 muun valtuutetun aloitteen lisäksi myös Juha Järä ja 13 muuta valtuutettua ovat tehneet asiasta aloitteen. Kyseisessä aloitteessa vaaditaan, että kaikissa kaupungin tiloissa kielletään kaikkien lehtien jakelutelineet pois lukien kaupungin omat julkaisut sekä paikallislehdet sekä kouluissa koulujen omat sekä oppilasjärjestöjen julkaisut.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut ovat katsoneet, että siitä huolimatta, että kirjastolla on kirjastolain 6 §:n 1 momentin 6. kohdan nojalla tehtävänä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua, on kirjasto- ja kulttuuripalveluilla myös oikeus rajoittaa kirjastojen tiloihin sijoitettavia ilmaislehtien jakelutelineitä.

Kirjasto- ja kulttuuripalvelujen johtaja ei ole päätöstä tehdessään käyttänyt oikeudellista harkintaa vaan ainoastaan tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Kirjastojen toiminnan kannalta on ollut tarkoituksenmukaista rajoittaa lehtitelineitä tilan puutteen vuoksi. Linjaus on tehty sen vuoksi, että on olemassa säännöt, joidenka nojalla määritellään myös muiden kuin Voima-lehden mahdollisuus sijoittaa jakelutelineitä kirjastoihin. Kirjastolain mukaiset velvoitteensa kirjastot täyttävät sillä, että myös ilmaisjakelulehtiä on kirjaston lukukokoelmissa.

Kaupunki suhtautuu puolueettomasti kaikkiin niihin lehtiin, joita on esillä niin kirjaston lehtikokoelmissa kuin ilmaisjakelutelineissä, eikä lehden taustaideologialla ole merkitystä. Lehdillä tulee kuitenkin olla julkaisija ja vastaava toimittaja.

Kaupunki katsoo, että myös muissa kaupungin tiloissa voidaan rajoittaa jakelutelineiden sijoittamista tarkoituksenmukaisuusperusteilla kuten sillä perusteella, että niille ei ole tilaa. Niin kauan kuin tilaa on eikä ilmene muita perusteita rajoittaa jakelutelineiden sijoittamista kaupungin tiloihin, kaupunki toimii asiassa sananvapausmyönteisesti ja sallii jakelutelineiden sijoittamisen.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 25

Kaupunginjohtaja esitys:
Päätetään antaa Anterolle Eerolalle ja 6 muulle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:
Sari-Anna Pennanen, kaupunginlakimies
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Voima-**lehteä ja muita journalistisia julkaisuja jaeltava jatkossakin Vantaan** kirjastoissa Julkisuudessa on käyty keskustelua kaupungin linjauksista, jotka liittyvät Vantaan kirjastoissa maksutta jaossa oleviin lehtiin. Vuoden 2023 uutisoitiin kaupungin uusista ohjeista, joiden nojalla valtakunnallisen Voima-lehden jakelupisteet poistettiin kaupungin kirjastoista. Kaupungin virkajohto on perustellut pääosin yhteen lehteen kohdistuvaa päätöstä viittaamalla ”ilmaisjakelulehtien tulvaan”, joka olisi jotenkin vaivannut kaupungin kirjastoja. Perustelu kuitenkin ontuu. Voima-lehti ei vertaudu mihin tahansa ilmaisjakelujulkaisuihin. Se on sitoutunut Julkisen sanan neuvoston valvomiin journalistin ohjeisiin, mikä kertoo sen pyrkivän eettiseen ja totuudenmukaiseen journalismiin. Tämä ei päde useimpiin ilmaisjakelujulkaisuihin. Lisäksi Voimaa on jaettu Vantaan kirjastoissa vuosikausia ilmaan minkäänlaisia ongelmia tai vaikeuksia. Siksi on erikoista, että ongelmia on löydetty juuri nyt. On selvä, että lehden jakelun rajoittamisen taustalla on myös poliittisia paineita. Niissä arvostelu kohdistuu lehden yhteiskunnalliseen sisältöön, ei sinällään jakeluun. Tällöin kyse on väistämättä myös sananvapaudesta ja paineesta sen rajoittamiseen. Tästä kertoo selvää kieltään myös kaupunginvaltuuston kokouksessa 29.1.2024 tehty aloite, jossa esitetään, että lehden jakelua rajoitettaisiin entisestään. Tämän voi nähdä yrityksenä mielipiteen ilmaisemisen rajoittamiseen. Edellä olevan perusteella, me allekirjoittaneet valtuutetut teemme seuraavan valtuustoaloitteen: * Vantaan kaupunki jatkaa myös tulevaisuudessa Voima-lehden jakelua Vantaan kirjastoissa ja muissa tähän soveltuvissa tiloissa. Vantaalla 26.2.2024 Antero Eerola (vas.)	**Aloitteen tekijän nimi:** *Antero Eerola* Aloitteen allekirjoittajat: 1. Funda Demiri 2. Minttu Sillanpää 3. Jussi Saramo 4. Vaula Norrena 5. Eva Tawasoli 6. Sirpa Siru Kauppinen

26 § Oikaisuvaatimus vahinkorahaston asiamiehen päätökseen § 99/2024 /PT

VD/4033/03.01.02.00/2024

PT/HN/EJ/EK

Korvauksenhakija on toimittanut Vantaan kaupungille oikaisuvaatimuksen koskien vahinkorahaston asiamiehen tekemää päätöstä § 99/2024. Esitetään oikaisuvaatimusta hylättäväksi.

Hakija on toistanut oikaisuvaatimuksessaan 218 euron vahingonkorvausvaatimuksensa koskien 26.2.2024 klo 18.15 Laurintiellä tapahtunutta ajoneuvovahinkoa, jossa hakija ajoi pimeällä sadekelillä kadussa olleeseen päällystevaurioon. Hakija katsoo oikaisuvaatimuksessaan, että katu ei ole vahingon hetkellä ollut liikenteen tarpeiden edellyttämässä tyydyttävässä kunnossa.

Kuntalain 138 §:n mukaan oikaisuvaatimus tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Vahinkorahaston asiamiehen päätös on lähetetty korvauksenhakijalle tiedoksi sähköisesti 28.6.2024. Oikaisuvaatimus kaupunginhallitukselle on saapunut 12.7.2024 eli säädetyssä määräajassa.

Asian oikeudellinen arviointi

Vahingonkorvauslain mukaan toiselle tahallaan tai tuottamuksesta aiheutettu vahinko on korvattava. Näyttötaakka vahingosta on korvausta vaativalla taholla.

Kaupungin vahingonkorvausvelvollisuuden syntymistä arvioidaan sekä vahingonkorvauslain (412/1974) että kunnossapitolain (669/1978) kunnossapidon laatutasoa määrittävien säännösten kautta.

Kadun kunnossapito kuuluu lain mukaan kunnalle. Kunnossapito käsittää ne toimenpiteet, joiden tarkoituksena on pitää katu liikenteen tarpeiden edellyttämässä tyydyttävässä kunnossa. Kunnan vastuu kunnossapitäjänä määräytyy vahingonkorvauslain ohella myös tiettyjen oikeuskäytännössä kehittyneiden erityisperiaatteiden pohjalta. Korostetun huolellisuusvelvollisuuden ohella tienpitäjällä on näiden mukaan myös vastuuvapaus tilanteissa, joissa vahingot eivät ole olleet ennakoitavissa tai kohtuullisin toimenpitein torjuttavissa.

Vahingonkorvauslain tuottamusperiaatteen vuoksi pelkkä tien huono kunto ei yksinään aikaansaa korvausvastuuta tienpitäjälle, vaan lisäedellytyksenä on myös selkeästi huolimaton tai virheellinen tienhoito tai tavanomaisten tienhoitoon kuuluvien tehtävien laiminlyönti. Tienpitäjältä ei voida myöskään edellyttää kaikissa tilanteissa vaaraa aiheuttavan seikan välitöntä poistamista.

Vahingonkärsijällä on velvollisuus mahdollisuuksiensa mukaan rajoittaa kärsimänsä vahingon määrää. Vaaran ja vahingon välttämiseksi tienkäyttäjän on noudatettava liikennesääntöjä sekä olosuhteiden edellyttämää huolellisuutta ja varovaisuutta. Ajoneuvon nopeuden ja etäisyyden sovittamisessa on huomioitava tien kunto, sää ja keliolosuhteet, näkyvyys, ajoneuvon kuormitus ja kuorman laatu sekä muut olosuhteet. Ajoneuvon tulee pysyä kuljettajan hallinnassa kaikissa liikennetilanteissa, ja se on voitava pysäyttää edessä olevan tien näkyvällä osalla ja kaikissa ennakoitavissa tilanteissa.

Päällystevauriot voivat syntyä keliolosuhteiden ja liikenteen kuluttavan vaikutuksen seurauksena ajoratoihin hyvinkin nopeasti. Vaikkakin vaurioiden syntyminen tällaisissa olosuhteissa on sinänsä ennakoitavissa, ei yksittäisten vauriokohtien sijaintia ja syntymisajankohtaa voida ennustaa. Vaurioiden tullessa tienpitäjän tietoon pitää tälle myös taata kohtuullinen aika saattaa katu lain edellyttämään

tyydyttävään kuntoon. Näin ollen kadussa esiintyvät vauriot eivät yksinään tarkoita kadun kunnossapidon laiminlyöntiä.

Vantaan kaupungin alueurakoitsija on antanut asiaan lausuntonsa. Alueurakan työnjohto oli tehnyt tarkastusajon Laurintiellä 26.2.2024 kello 8.38. Tarkastusajon yhteydessä Laurintiellä havaittiin päällystevaurioita, jonka seurauksena näistä varoittava liikennemerkki toimitettiin Pekankujan ja Laurantien välille 26.2.2024 kello 11. Lisäksi vastaavia liikennemerkkejä toimitettiin Laurintien varteen havaittujen vauriokohtien mukaisille osuuksille. Havaittuja vaurioita paikattiin tarpeen mukaan kylmämassalla. Katujen reunasortumia paikattiin Laurintiellä urakoitsijan toimesta maaliskuussa 2024.

Vantaan kaupungin kunnossapitoyksikkö on antanut myös oman lausuntonsa, jonka mukaan urakoitsija on huolehtinut katualueilla havaitut äkillisten hoitotöiden korjaukset viivyttelemättä ja laatuvaatimusten mukaisesti.

Nopeasti päällystevaurioiden havaitsemisen jälkeen Laurintielle oli asetettu tieliikennelain mukaiset päällystysvaurioista kertovat varoitusmerkit, joita käytetään osoittamaan tiessä olevaa vaarallista kohtaa tai tieosuutta. Varoitusmerkkien vaikutusalueilla ajoneuvon kuljettajan tuli kuljettaa ajoneuvoa erityisellä varovaisuudella ja huolellisuudella. Kaupungilta ei ole voitu edellyttää, että vauriot olisi ehditty välittömästi korjata. On ollut riittävää, että päällystevaurioista on varoitettu liikennemerkeillä.

Edellä esitetyillä perusteilla kaupunki katsoo, ettei se ole laiminlyönyt kunnossapitolain mukaisia velvollisuuksiaan eikä kaupunki siten ole asiassa korvausvelvollinen.

Vahinkorahaston asiamiehen esitys

Korvauksenhakijan oikaisuvaatimuksessa ei ole tuotu ilmi mitään sellaisia uusia tai erityisiä seikkoja, jotka eivät olisi olleet tiedossa vahinkorahaston asiamiehen ratkaisua tehtäessä. Asiassa esitetyn näytön perusteella on siis edelleen katsottava, että Vantaan kaupunki ei ole asiassa korvausvelvollinen. Vahinkorahaston asiamies esittää edellä mainituin perustein oikaisuvaatimusta hylättäväksi.

Oikaisuvaatimus, vahinkorahaston asiamiehen päätös sekä vahinkorahaston päätöksen valmisteluvaiheessa käytössä ollut lausunto ja muu asiaan vaikuttanut materiaali ovat kaupunginhallituksen jäsenten nähtävillä extranetissä.

Kaupunginhallitus 2.9.2024 § 26

Kaupunginjohtajan esitys:
Päätetään edellä mainituin perustein hylätä hakijan oikaisuvaatimus vahinkorahaston asiamiehen päätöksestä § 99 / 2024.

Päätös:
Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 2. Kunnallisvalitus oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen

Lisätiedot: Hannele Nordman, vahinkorahaston asiamies
(etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi)

Muutoksenhakuohje 1. Oikaisuvaatimus

Jos olet tyytymätön tähän päätöksen, voit vaatia siihen oikaisua **Vantaan kaupunginhallitukselta** eli tehdä siitä oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimuksen voit tehdä:

lainmukaisuusperusteella, eli jos
- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa
- päätös on muuten lainvastainen

ja/tai
tarkoituksenmukaisuusperusteella, eli päätöksen sisältöön liittyvillä perusteilla.

Voit tehdä oikaisuvaatimuksen, jos olet kunnan jäsen. Asianosaisena voit tehdä oikaisuvaatimuksen kunnan jäsenyydestä riippumatta, jos päätös kohdistuu sinuun tai se vaikuttaa välittömästi oikeuksiisi, velvollisuksiisi tai etuihisi.

Oikaisuvaatimuksen toimittaminen

Toimita oikaisuvaatimus **14 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Oikaisuvaatimus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä. Myöhässä tullutta oikaisuvaatimusta ei tutkita.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla.

Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä, jollei muuta näytetä
- seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä
- kolmen päivän kuluttua sähköisen viestin lähettämisestä tai
- saantitodistuksen osoittamana aikana/erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana.

Voit toimittaa oikaisuvaatimuksen sähköpostilla tai sähköisen asiointipalvelun kautta, postittamalla tai henkilökohtaisesti Tikkurilan Vantaa-Infoon sen aukioloaikana. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa oikaisuvaatimuksen vielä seuraavana arkipäivänä.

Tee oikaisuvaatimus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Jos sinulla on vaatimustasi tukevia asiakirjoja, liitä ne oikaisuvaatimukseen mukaan. Lopuksi ilmoita yhteystietosi ja kotikuntasi ja allekirjoita oikaisuvaatimus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot. Jos käytät laillista edustajaa, oikaisuvaatimuksessa tulee olla myös edustajan vastaavat tiedot.

Oikaisuvaatimus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Vantaan kaupunginhallituksen yhteystiedot:

Postiosoite: Vantaan kaupungin kirjaamo, PL 1100, 01030 Vantaan kaupunki
Käyntiosoite: Kirjaamon asiakaspalvelu/Tikkurilan Vantaa-Info, Dixi (2. krs.), Ratatie 11, 01300 Vantaa
(Tarkista aukiolo soittamalla tai osoitteesta https://www.vantaa.fi/vantaa-info)
Puhelin: (09) 83911 (vaihde)
Sähköpostiosoite: kirjaamo@vantaa.fi
Asiointipalvelun osoite: Kirjaudu sisään (https://asiointi-vantaa.digiloikka.fi/prod/eservices/available/start/Oikaisuvaatimus-paatokselle)

Muutoksenhakuohje 2. Kunnallisvalitus oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen

Jos olet tyytymätön tähän päätöksen, voit hakea siihen muutosta **Helsingin hallinto-oikeudelta**.

Valituksen voit tehdä lainmukaisuusperusteella, eli jos
- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa ja/tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Voit tehdä valituksen, jos olet tehnyt päätöksestä aiemmin oikaisuvaatimuksen. Kunnan jäsenenä voit tehdä valituksen, jos päätös on muuttunut oikaisuvaatimuksen takia.

Valituksen toimittaminen

Toimita valitus **30 päivän** kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Myöhässä tullutta valitusta ei tutkita.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla.

Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä, jollei muuta näytetä:
- seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä,
- kolmen päivän kuluttua sähköisen viestin lähettämisestä tai
- saantitodistuksen osoittamana aikana/erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana

Voit toimittaa valituksen henkilökohtaisesti, postittamalla tai sähköisesti. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa valituksen vielä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

Tee valitus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Liitä mukaan valituksen kohteena oleva päätös ja vaatimusta tukevat asiakirjat (ellet ole niitä aiemmin toimittanut oikaisuvaatimuksen yhteydessä). Ilmoita valituksessa kotikuntasi ja yhteystietosi ja allekirjoita se. Jos sinulla on laillinen edustaja, valituksessa tulee olla sinun nimen ja kotikunnan lisäksi myös tämän nimi, kotikunta, yhteystiedot ja allekirjoitus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot.

Valitus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Vahingonkorvausasiassa hallinto-oikeus voi tutkia ainoastaan, onko päätös tehty muodollisesti oikein. Vahingonkorvauksen perustetta tai määrää koskevan riita-asian käsittelee sen sijaan toimivaltainen yleinen tuomioistuin (käräjäoikeus).

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) säädetään. Ajantasainen tieto maksuista löytyy tuomioistuinlaitoksen sivustolta.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:
Käynti- ja postiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki
Puhelin: 029 56 42000, faksi: 029 56 42079
Sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi
Asiointipalvelun osoite: Aloita asiointi (https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/)
Virka-aika: klo 8.00–16.15

Muutoksenhakuohje 3. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

3.1. Tähän p**äätökseen, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa**, ei saa hakea muutosta.
(Kuntalaki 136 §)

3.2. Tähän **päätökseen, joka koskee hankintaoikaisua**, ei saa hakea muutosta.
(Hankintalaki 135 §)

3.3. Tähän **päätökseen, joilla on päätetty olla käyttämättä etuosto-oikeutta**, ei saa hakea muutosta.
(Etuostolaki 22 § 3 mom.)

3.4. Tähän oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun **päätökseen, joka koskee verotusta**, ei saa hakea muutosta.
(Veronkantolain 51 § 1 mom. ja 50 § 7 mom.)

Muutoksenhakuohje 4. Hankintaoikaisuohje ja valitusosoitus

Julkista hankintaa koskevaan päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun voidaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, jäljempänä hankintalaki) mukaan hakea muutosta vaatimalla hankintayksiköltä oikaisua (jäljempänä hankintaoikaisu). Asia voidaan myös saattaa valituksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi.

Hankintaa koskevasta asiasta voi tehdä hankintayksikölle oikaisuvaatimuksen tai markkinaoikeudelle toimitettavan valituksen se, jota asia koskee (jäljempänä asianosainen). Asianosainen on se, jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

I Hankintaoikaisuohje

Hankintaoikaisuvaatimuksen kohde

Hankintayksikön päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun tyytymätön voi vaatia hankintalain 132–135 §:n mukaan hankintaoikaisua. Hankintaoikaisua voi vaatia hankintayksiköltä kirjallisesti tarjouskilpailuun osallistunut tarjoaja tai osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas tai muu taho, jota asia koskee.

Hankintaoikaisuvaatimuksen tekemiselle säädetty aika

Asianosaisen on vaadittava hankintaoikaisua 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä valitusosoituksineen tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta. Vaatimus on esitettävä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulu- tai juhannusaatto tai arkilauantai, voi oikaisuvaatimuksen tehdä ennen viraston aukioloajan päättymistä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Sähköinen tiedoksianto

Mikäli hankintapäätös on annettu tiedoksi sähköisesti, asianosaisen katsotaan saaneen tiedon hankintapäätöksestä oheisasiakirjoineen sinä päivänä, jolloin sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Asianosainen on saanut tiedon päätöksestä lähettämispäivänä, jollei asianosainen esitä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut asianosaiselle myöhemmin.

Tiedoksianto kirjeitse

Mikäli hankintapäätös on annettu tiedoksi hallintolain (434/2003) 59 §:n mukaisesti postitse kirjeellä, katsotaan asianosaisen saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei asianosainen näytä saaneen tiedon myöhemmin.

Tiedoksianto saantitodistuksella

Mikäli hankintapäätös on annettu todisteellisesti tiedoksi hallintolain (434/2003) 60 §:n mukaisesti, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Hankintaoikaisua koskevan vaatimuksen sisältö

Hankintaoikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Vaatimuksesta on käytävä ilmi oikaisua vaativan nimi sekä tarvittavat yhteystiedot asian hoitamiseksi.
Vaatimukseen on liitettävä asiakirjat, joihin vaatimuksen tekijä vetoaa, mikäli ne eivät jo ole hankintayksikön hallussa.

Toimitusosoite

Hankintaoikaisu toimitetaan osoitteeseen:

Vantaan kaupungin kirjaamo
Kaupunginhallitus
PL 1100, 01030 Vantaan kaupunki
Sähköpostiosoite: kirjaamo@vantaa.fi
Puhelin (kirjaamo): 09-839 22184, fax: 09-8392 4163

Virka-aika: ma - pe 8.15 - 16.00

Hankintaoikaisun vireilletulo ja käsittely eivät vaikuta siihen määräaikaan, jonka kuluessa asianosainen voi hankintalain nojalla hakea muutosta valittamalla markkinaoikeuteen.

II Valitusosoitus markkinaoikeuteen

Muutoksenhaun kohde ja rajoitukset

Tarjoaja, osallistumishakemuksen tehnyt ehdokas tai muu taho, jota asia koskee, voi saattaa asian markkinaoikeuden käsiteltäväksi tekemällä valituksen.

Valituksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi voidaan saattaa hankintayksikön päätös tai hankintayksikön muu hankintamenettelyssä tehty ratkaisu, jolla on vaikutusta ehdokkaan tai tarjoajan asemaan.

Markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella ei voida saattaa hankintayksikön sellaista päätöstä tai muuta ratkaisua, joka koskee:
1) yksinomaan hankintamenettelyn valmistelua;
2) sitä, että hankintasopimusta ei jaeta osiin 75 §:n nojalla; tai
3) sitä, että 93 §:ssä tarkoitetun kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään yksinomaan halvinta hintaa tai kustannuksia.

Puitejärjestelyyn perustuva hankinta

Puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan ei saa hakea muutosta valittamalla, jollei markkinaoikeus myönnä asiassa käsittelylupaa hankintalain 146 §:n mukaisesti. Lupa on myönnettävä, jos asian käsittely on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa tärkeää, tai siihen on painava, hankintayksikön menettelyyn liittyvä syy.

Dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskeva ratkaisu

Dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevaan hankintayksikön ratkaisuun ei saa hakea muutosta valittamalla, jollei markkinaoikeus myönnä asiassa käsittelylupaa hankintalain 146 §:n mukaisesti. Lupa on

myönnettävä, jos asian käsittely on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa tärkeää tai siihen on painava, hankintayksikön menettelyyn liittyvä syy.

Sähköinen tiedoksianto

Mikäli hankintapäätös on annettu tiedoksi sähköisesti, asianosaisen katsotaan saaneen tiedon hankintapäätöksestä oheisasiakirjoineen sinä päivänä, jolloin sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Asianosainen on saanut tiedon päätöksestä lähettämispäivänä, jollei asianosainen esitä luotettavaa selvitystä tietoliikenneyhteyksien toimimattomuudesta tai vastaavasta muusta seikasta, jonka johdosta sähköinen viesti on saapunut asianosaiselle myöhemmin.

Tiedoksianto kirjeitse

Mikäli hankintapäätös on annettu tiedoksi postitse kirjeellä, asianosaisen katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä sen lähettämisestä, jollei asianosainen näytä saaneen tiedon myöhemmin.

Tiedoksianto saantitodistuksella

Mikäli hankintapäätös on annettu todisteellisesti tiedoksi, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.

Muutoksenhakuaika

Valitus on tehtävä kirjallisesti 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintaa koskevasta päätöksestä valitusosoituksineen. Tiedoksisaantipäivää ei lasketa mukaan valitusaikaan.
Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen markkinaoikeuden virka-ajan päättymistä.

Muutoksenhakuaika suorahankinnassa

Mikäli hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi hankintalain 131 §:ssä tarkoitetun suorahankintaa koskevan ilmoituksen Euroopan unionin virallisessa lehdessä, valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa ilmoituksen julkaisemisesta.

Mikäli hankintayksikkö on julkaissut suorahankinnasta jälki-ilmoituksen, mutta ei suorahankintaa koskevaa ilmoitusta, suorahankintaa koskeva valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa siitä, kun suorahankinnasta on julkaistu jälki-ilmoitus Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Mikäli hankintayksikkö ei ole julkaissut suorahankinnasta ilmoitusta tai jälki-ilmoitusta, suorahankintaa koskeva valitus on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun hankintasopimus on tehty.

Sopimusmuutosta koskeva ilmoitus

Mikäli hankintayksikkö on toimittanut julkaistavaksi hankintalain 58 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitetun sopimusmuutosta koskevan ilmoituksen Euroopan unionin virallisessa lehdessä, on valitus tehtävä 14 päivän kuluessa ilmoituksen julkaisemisesta.

Poikkeukset säännönmukaisesta valitusajasta

Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista, jos hankintayksikkö on tehnyt hankintapäätöksen jälkeen hankinta- tai käyttöoikeussopimuksen 130 §:n 1 tai 3 kohdan nojalla noudattamatta odotusaikaa. Odotusaikaa ei tarvitse noudattaa, jos sopimus koskee puitejärjestelyn perusteella tehtävää hankintaa tai sopimus koskee dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävää hankintaa.

Valitus on tehtävä kuuden kuukauden kuluessa hankintapäätöksen tekemisestä siinä tapauksessa, että ehdokas tai tarjoaja on saanut tiedon hankintapäätöksestä valitusosoituksineen ja hankintapäätös tai valitusosoitus on ollut olennaisesti puutteellinen.

Valituksen sisältö

Valituksessa on ilmoitettava hankinta-asia, jota valitus koskee, sekä valittajan vaatimukset ja niiden perusteet. Puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan ja dynaamiseen hankintajärjestelmään hyväksymistä koskevan ratkaisun osalta valituskirjelmässä on esitettävä, minkä vuoksi käsittelylupa tulisi myöntää.

Valituksessa on ilmoitettava valittajan nimi ja kotikunta. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatija on joku muu henkilö, valituksessa on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Lisäksi on ilmoitettava postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä.

Valitukseen on liitettävä alkuperäisenä tai jäljennöksenä päätös, johon haetaan muutosta, sekä todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta. Valitukseen on liitettävä asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi. Asiamiehen on liitettävä valituskirjelmään valtakirja, kuten hallintolainkäyttölain 21 §:ssä säädetään.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava markkinaoikeudelle. Valituksen voi toimittaa markkinaoikeuden kansliaan henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähetin välityksellä, postitse, telekopiona, asiointipalvelussa tai sähköpostin avulla kuten sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) säädetään. Jos vireillepanon viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulu- tai juhannusaatto tai arkilauantai, voi asiakirjat toimittaa markkinaoikeudelle ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valitusperusteeseen perustuva muutoksenhakukielto

Hankintalain 163 §:n mukaan markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaan asiaan ei saa hakea muutosta kuntalain eikä hallintolainkäyttölain nojalla.

Muutoksenhausta ilmoittaminen hankintayksikölle

Hankintalain 148 §:n nojalla hankinta-asiaan muutosta hakevan on kirjallisesti ilmoitettava hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikölle viimeistään silloin, kun hankintaa koskeva valitus toimitetaan markkinaoikeuteen. Ilmoitus on toimitettava hankintayksikön kohdassa I mainittuun osoitteeseen.

Oikeudenkäyntimaksu

Muutoksenhakijalta peritään käsittelystä markkinaoikeudessa oikeudenkäyntimaksua 2 120 euroa alle miljoonan euron hankinnassa. Jos hankinnan arvo on vähintään 1 miljoona euroa, käsittelymaksu on 4 240 euroa. Mikäli hankinnan arvo on vähintään 10 miljoonaa euroa, käsittelymaksu on 6 350 euroa.

Yksityishenkilön oikeudenkäyntimaksu markkinaoikeudessa on 530 euroa.

Markkinaoikeuden osoite ja muut yhteystiedot

Markkinaoikeus
Radanrakentajantie 5
00520 Helsinki
puh. 029 56 43300
fax 029 56 43314
markkinaoikeus(at)oikeus.fi
asiointipalvelun osoite: Aloita asiointi (https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/)

Muutoksenhakuohje 5. Valitus asemakaavan muutosta koskevassa asiassa

Jos olet tyytymätön tähän päätöksen, voit hakea siihen muutosta **Helsingin hallinto-oikeudelta**.

Valituksen voit tehdä lainmukaisuusperusteella, eli jos
- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa ja/tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Voit tehdä valituksen, jos olet asianosainen, eli jos päätös kohdistuu sinuun tai se vaikuttaa välittömästi oikeuksiisi, velvollisuksiisi tai etuihisi.

Voit tehdä valituksen myös, jos olet kunnan jäsen. Poikkeuksen tähän muodostavat vaikutukseltaan vähäiset muutokset muuhun asemakaavaan kuin ranta-asemakaavaan. Näihin vaikutukseltaan vähäisiin muutoksiin kunnan jäsenellä ei ole valitusoikeutta. Vaikutukseltaan vähäisenä ei ole pidettävä asemakaavan muutosta, jossa
- muutetaan rakennuskorttelin tai muun alueen pääasiallista käyttötarkoitusta
- supistetaan puistoja tai muita lähivirkistykseen osoitettuja alueita
- nostetaan rakennusoikeutta tai rakennuksen sallittua korkeutta ympäristöön laajemmin vaikuttavalla tavalla
- heikennetään rakennetun ympäristön tai luonnonympäristön arvojen säilymistä tai
- muutetaan kaavaa muulla näihin rinnastettavalla tavalla.

Valituksen voi tehdä myös
- viranomainen toimialaansa kuuluvissa asioissa
- maakunnan liitto ja kunta, joiden alueella kaavassa osoitetulla maankäytöllä on vaikutuksia
- rekisteröity paikallinen tai alueellinen yhteisö toimialaansa kuuluvissa asioissa toimialueellaan

Valituksen toimittaminen

Toimita valitus **30 päivän** kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Myöhässä tullutta valitusta ei tutkita. Kunnan jäsenen ja asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla.

Voit toimittaa valituksen henkilökohtaisesti, postittamalla tai sähköisesti. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa valituksen vielä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

Tee valitus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Liitä mukaan valituksen kohteena oleva päätös ja vaatimusta tukevat asiakirjat. Ilmoita valituksessa kotikuntasi ja yhteystietosi ja allekirjoita se. Jos sinulla on laillinen edustaja, valituksessa tulee olla sinun nimen ja kotikunnan lisäksi myös tämän nimi, kotikunta, yhteystiedot ja allekirjoitus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot. Valitus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) säädetään. Ajantasainen tieto maksuista löytyy tuomioistuinlaitoksen sivustolta.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:
Käynti- ja postiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki
Puhelin: 029 56 42000, faksi: 029 56 42079, Sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi
Asiointipalvelun osoite: Aloita asiointi (https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/)

Virka-aika: klo 8.00–16.15

Muutoksenhakuohje 6. Valitus rakennuskieltoa koskevassa asiassa

Jos olet tyytymätön tähän päätöksen, voit hakea siihen muutosta **Helsingin hallinto-oikeudelta**.

Valituksen voit tehdä lainmukaisuusperusteella, eli jos

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa ja/tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Voit tehdä valituksen, jos olet asianosainen eli päätös kohdistuu sinuun tai se vaikuttaa välittömästi oikeuksiisi, velvollisuksiisi tai etuihisi.

Valituksen voi tehdä myös asiassa julkista etua valvova viranomainen.

Valituksen toimittaminen

Toimita valitus **30 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Myöhässä tullutta valitusta ei tutkita.

Asianosaisten katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä Vantaan kaupungin internet-sivulla.

Voit toimittaa valituksen henkilökohtaisesti, postittamalla tai sähköisesti. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa valituksen vielä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

Tee valitus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Liitä mukaan valituksen kohteena oleva päätös ja vaatimusta tukevat asiakirjat. Ilmoita valituksessa kotikuntasi ja yhteystietosi ja allekirjoita se. Jos sinulla on laillinen edustaja, valituksessa tulee olla sinun nimen ja kotikunnan lisäksi myös tämän nimi, kotikunta, yhteystiedot ja allekirjoitus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot.

Valitus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) säädetään. Ajantasainen tieto maksuista löytyy tuomioistuinlaitoksen sivustolta.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Käynti- ja postiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki
Puhelin: 029 56 42000, faksi: 029 56 42079
Sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi
Asiointipalvelun osoite: Aloita asiointi (https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/)
Virka-aika: klo 8.00–16.15

Muutoksenhakuohje 7. Valitus etuosto-oikeuden käyttämistä koskevassa asiassa

Jos olet tyytymätön tähän päätökseen, voit hakea siihen muutosta **Helsingin hallinto-oikeudelta**.

Valituksen voit tehdä lainmukaisuusperusteella, eli jos

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa ja/tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Voit tehdä valituksen, jos olet

- ostaja tai
- myyjä.

Valituksen toimittaminen

Toimita valitus **30 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Myöhässä tullutta valitusta ei tutkita.

Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä:

- saantitodistuksen osoittamana aikana/erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana

Voit toimittaa valituksen henkilökohtaisesti, postittamalla tai sähköisesti. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa valituksen vielä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

Tee valitus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Liitä mukaan valituksen kohteena oleva päätös ja vaatimusta tukevat asiakirjat. Ilmoita valituksessa kotikuntasi ja yhteystietosi ja allekirjoita se. Jos sinulla on laillinen edustaja, valituksessa tulee olla sinun nimen ja kotikunnan lisäksi myös tämän nimi, kotikunta, yhteystiedot ja allekirjoitus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot.

Valitus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) säädetään. Ajantasainen tieto maksuista löytyy tuomioistuinlaitoksen sivustolta.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Käynti- ja postiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki
Puhelin: 0295642000, faksi: 0295642079
Sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi
Asiointipalvelun osoite: Aloita asiointi (https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/)
Virka-aika: klo 8.00–16.15

Muutoksenhakuohje Hallintovalitus hallinto-oikeudelle yksilöasioissa

Jos olet tyytymätön tähän päätökseen, voit hakea siihen muutosta **Helsingin hallinto-oikeudelta**.

Valituksen voit tehdä lainmukaisuusperusteella, eli jos

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt toimielin on ylittänyt toimivaltansa ja/tai
- päätös on muuten lainvastainen.

Voit tehdä valituksen, jos olet asianosainen, eli jos päätös kohdistuu sinuun tai se vaikuttaa välittömästi oikeuksiisi, velvollisuuksiisi tai etuihisi.

Valituksen toimittaminen

Toimita valitus **14 päivän kuluessa** päätöksen tiedoksisaannista. Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on tehtävä viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Myöhässä tullutta valitusta ei tutkita.

Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä, jollei muuta näytetä:

- seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä
- kolmen päivän kuluttua sähköisen viestin lähettämisestä tai
- saantitodistuksen osoittamana aikana/ erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana

Voit toimittaa valituksen henkilökohtaisesti, postittamalla tai sähköisesti. Jos viimeinen palautuspäivä osuu viikonlopulle tai pyhäpäiväksi, voit toimittaa valituksen vielä seuraavana arkipäivänä virka-aikana.

Tee valitus kirjallisena ja kerro siinä mitä muutoksia haluat päätökseen ja millä perusteella. Liitä mukaan valituksen kohteena oleva päätös ja vaatimusta tukevat asiakirjat. Ilmoita valituksessa kotikuntasi ja yhteystietosi ja allekirjoita se. Jos sinulla on laillinen edustaja, valituksessa tulee olla sinun nimen ja kotikunnan lisäksi myös tämän nimi, kotilunta, yhteystiedot ja allekirjoitus. Sähköistä asiakirjaa ei tarvitse allekirjoittaa, mutta siitä on käytävä ilmi lähettäjän tiedot.

Valitus toimitetaan aina omalla vastuulla.

Muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksu sen mukaan kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) säädetään. Ajantasainen tieto maksuista löytyy tuomioistuinlaitoksen sivustolta.

Helsingin hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Käynti- ja postiosoite: Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki
Puhelin: 029 56 42000, faksi: 029 56 42079
Sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi
Asiointipalvelun osoite: Aloita asiointi (https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/)
Virka-aika: klo 8.00−16.15